Universidad de Deusto
Biblioteca

IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala 1
Estante 42
Plúteo 1

LODOVICI CÆLII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM

TOMVS SECVNDVS.

Cum Indice duplici, vno capitum, altero vocum & rerum, locupletiſsimo.

Ex libris Soc. Iesu de Loyola Iesuitarum Bilbaina

LVGDVNI,
Apud Sebastianum Honoratum.
M. D. LX.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SOCIETATIS JESU * BIBLIOTHECÆ COLLEGII LOYOLANI

ELENCHVS,

SIVE INDEX BREVIS EORVM, QVAE CAPITIBUS SINGULIS TOTO CONTINENTUR VOLUMINE.

CAPITA LIBRI VNDECIMI.

OTij, vt pernitiosi detestatio. Remissionem tamen aliquam videri necessariam. Quibus otiũ sit vtilius, quàm negotium. De Augusto, L. Druso, Turanio, Seruilio Vatia. Quod sit honestum otium. Iunij Sillani historia, & Turbonis, ac similis. Anaxagoræ item excellentia. Caput I

Cur olidum veternum Catullus dixerit. De veterno inibi, necnon de cataphora, & comate, catalepsi, ac caro. Codion quid, & comi, ac comæ, & epicataphora, anaphora, poros, grauedo, coryza, catarrhus, branchus, arterica affectio. Item qui arthritici. Elephãtiasis quid. Exarticulatio, bronchion, bronchos, elephantici. cap. II

Item de ratione otij plusçula. Domus optima quænam sit. Exercitij cũ natura societas: itémq; eius species. De frictionis specie nõ vna. Apotherapia, apotherapeutice, præparatoria. III

De halice, siue hale, quam pendiculationem Latinè dicamus, vel anxitudinem, aut etiam anxietatem. Plutarchi loca duo suæ redduntur luci. Gelliana restituitur lectio. Elucus. Item de oscitandi ratione. Quæ dicantur oscitationes apud Papinium. Haliæ mulieres. Halica oratio. cap. IIII

An probabile sit, labi è cælo stellas. Olta Μῆς apud Ammianum Marcellinum. Antinoi stella. Traiectiones quid, & secundaria. cap. V

Impostura non vtendum. Titi Imperatoris bonitas. Glauci historia, Item de Glauco Carystio, déque sciamachia & chironomia & sciagraphia, acrochirismo & acrochiri, coryco & scariphismo. Exercitationis distinctio. Ecplethrissare, pityllissare, tactici, chiropedæ. Apollodorus pictor. Symmachia, epimachia, sciadion. De hoplomachicis motibus, & moncmachia. Mantinica armatura, cap. VI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Impostorium historia complurium. De Dionysio tyranno, Pythio, Galeno Imperatore. Dercyllida, qui dictus est Sisyphus, Cleomene, Lysandro. Personati qui sint, & plani. Polytropi. Catenati. Pythagoras. De phelo, & masthle. Locus Apulei restituitur. Phelax ficus. Masti. Machli. Muscularij. Schetlios qui. Oti qui dicantur. Hoduri. Cacoëthes. Cacoëthe vlcera. Pseudenedri. cap. VII

Vrbana quorundam vafricia. Exemplum ignoti patris. De asinario, & Pericle. Fraudum synonyma. De Ceretanis. Stellatura quid. Frumentaria perceptio. Piræ, piratæ, cattymata, veteramenta, veteratores cap. VIII

Consilij rationem esse præstantissimam. Eubulia, id est, bona cõsultatio, quid sit. Eustochia. Collimatio, vel collineatio. Sisyphi & Autolyci historia. cap. IX

Qui sint apud Senecam ordinarij gladiatores, & postulatitij. Restituitur in integrum Senecæ lectio. Item de proxenis, proxenetis, philotrophis, & parariis, astoxenis, dorixenis. Itẽ de gladiatoribus non extrita quæpiam. cap. X

Consummati gladiatores qui dicãtur. Aperitur Plinij difficultas. Item qui Samius gladiator apud Ciceronem, contra aliorum sententiam. Item gladiatorum petitiones, compositiones, commissiones. Batualia, batuatores. Senecam cur diceret Caligula commissiones meras. Crupellarij, & ferrati qui. cap. XI

Quinquẽniũ Neronis, vnde duci in adagiũ valeat. De Nerone plusçula. Molgus apud Dionem quid sit. Ascopera. Sac ciperum. Britannici veneno sublati historia. De ruminali arbore nonnihil. cap. XII

Hominum quorundam natura mirabilis. Senecæ locus perobscurus illustratur de Pasieno. Senecionis historia. Ophionei vatis, Nicomachi, Heliogabali, Portij Latronis. Auditores pro discipulis cur. Puellæ venenosæ, & quę araneis aleretur, historia. Matreæ item, Adriani, Firmi. Parodia. Philini, medici biboſi, Galli Vibij, Labieni, Seueri, Zenonis, Syllæ, Messalæ Coruini historia. Drusiani enses cur. Bithonis historia, Asconij Pediani, Hypermestræ, Veneris Nicophori, Palladij, Smyndiridæ, Phaselitarum, Sidetarum, Lyncei. Crudelium ratio. Humanitas quid, & cur. Sinamorumene. Sinamoros. cap. XIII

An Cato solus quater & quadragies causam dixerit semper

per absolutus. De Archilochi poëtæ interfectoribus. Plinij locus declaratur. Calondæ historia, qui Corax est cognominatus. Cicadæ sepulchrum. Archilochia edicta. cap. XIIII

Exemplum ignotum cuiusdam, qui plagis feruentior coriebatur in concubitum. Rutam Veneriis aduersari, & cur dicatur πήγανον. cap. XV

Arcem facere ex cloaca, lapidem è sepulchro venerari pro Deo, quid sit. De Menecrate medico, Themisone, & Callipide. Plutarchi locus restituitur ex Alcibiade. Dicelictas quid, & dicelon: item Empusa, & Hecatæa, onocolos. Quid item bolitos. Bolus. Boleti vnde. Petrobolus. Macella. Dicella. Epebolus. Boline vitis, & drosallis, asbolomeni. Calopodes qui. Callipædas cur dicant senes. Callistea. Aristea. Item vocabula plura, calidia, calidya, calij, calion, callæi, callæ. De Callia scitu non indigna. cap. XVI

Parentum cultus. Ciconiæ pietas. De Amphinomo, & Anapia. Tollitur ex Seneca obscuritas. A quibus violati parentes. Interim de Opij filio, & Antigono. Latronis Galilæi in filios immanitas. Parricidium quid. Vlysis mors. cap. XVII

Apud gentes aliquas cædi ex more parentes quoq;, ac mox verti in cibũ. Platonis scita de parẽtum cultu. Prius de hostis perimẽdi instituto Romano. Chrysantæ historia. Verborum volatilium grauem imminere pœnam, ex Platone. cap. XVIII

Nemesis & Leda diuersæ sint, an vna eadẽq;. Quid Nemesis apud Aristotelem, quid itẽ apud Platonem. Torgos quid. Nemesea festa. Gratiarum ratio, & furiarũ. Nemeus Iupiter. Hesiodus vbi necatus. Adrastia. Interim & de misericord. XIX

Iræ incontinentia cur damnanda minus, quàm cupiditatũ. De quibusdam patrem euerberantibus raptantibúsve. cap. XX

Parentes esse Iouis simulacra. Gentium quarundam truculentia in parẽtes. Parricidarũ supplicij ratio. Ferales angustię quæ. Hecate quæ. Hecateis herba quæ sit apud Ouid. Aconiti inuẽtio. Cete absorbẽtia fœtus, discrimine illis ingruẽte. Pas, pappas, ma, mãma. Pappęus Iupiter quid. Mystax. Papissare, pappare, lallare. Parentum nomine quid intelligendum. XXI

Ciceronis nodus explicatur, tradentis, Mari quæ violata sunt, expiari. Enarratur & Catullianum carmen. cap. XXII

Deus summus qua colendus ratione: item Dei filij, ac cælestes Dij, dæmones quoque. Cur numeris indita deorum nomina. Pythagoræ scita de adorationis ratione. cap. XXIII

De Hippolyto quædam haud ingrata. Quis pythia instituerit primus. Apollo Epibaterius. ῥάχος στάσις quid: item rhachia. Dyrrhachium vnde. Dysrhachia regio. Arrhachos paliurus cur. Streptos rhachos. Strepte. Rhachitæ qui. Cap. xxiii

Super Gorgia & Protagora paucis adnotata quæpiam. De opinione dignum relatu. cap. xxiv

De Suadelæ sacello apud Sicyonios, déque Apollinis templo ibidem. Phouus loci nomen. Delta Argiuorum. Sicyonia. Sicyos, Sicydion. Aegiale, quæ & Sicyon, vnde nominis indepta rationem. Aegialos. Acte. Diana ωέδω. de Lynceo, & Hypermneſtra. Pyrſos, & deriuata. Lyncea regio, & Lyrcea. Lynceus & Proteus, collyria. Fulminum genera. Pyrſanides. pyrſophorus, pyros, ſceptus, catabates. Dioſpyros quid. cap. xxv

Lampadum feſta Athenis & Corinthi ac Neapoli. Hellotia Minerua, & feſta Hellotia. Phauſterius Bacchus. Qui ſint Lamprophori & Lampimones. Lampias. De Lampria, & Panathenæis, quæ & Athenæa. Lampuris quid. cap. xxvi

Quo pacto Thebanus Iſmenias Perſarum regem adierit legatus, nec adorauerit tamẽ. Quibus muneribus affici aſſuerint ab eodem legati. Dorophoria quid. cap. xxviii

CAPITA LIBRI DVODECIMI.

Veterum ſacrificia cuiuſmodi fuerint. Initia quid, & vnde. Quid propriè Thyſia. Ture quando libari cœptum, & quæ origo turis. Lucos colendi, & arbores quæ ſit ratio. Lucucus. Quis immolarit animalia primus. Soli cur dicentur boues. Epitheta ſacrificia, & epithetæ epiſtolæ. Canchrydia, canchrys, cachrys, cachryophoræ arbores. Iupiter cur Telius. Epibdæ quid. Crabus Deus. Semnæ deæ. Victimarium probatio. Molæ ratio, ſeu prothymatis. Theoxenia. Paraſiti qui. Epiſition. Epiſiõ. Chernips. Callimachi ętia. Vocabula plura ad rẽ diuinã pertinentia. Ritus ſacrorum varij. Hippades quid, & Appiades. Plinij locus diſcutitur. Templorum ſtatuę in quam ſpectarent partem. Adoniorum ritus. Stephanephorus magiſtratus. Coopotes Dionyſius. Montes omnes cur dicantur Iouis, necnon Hermæa. cap. i

Sacrificia eſſe velut medicamenta. An Deo contingat affectio aliqua, nobis adorãtibus. An neceſſaria ſit eius quẽ colas, cognitio. Quam partẽ ſpectare adorãtes debeant. Mutilatos à ſacris arceri. Plinius illuſtratur. Telos quid, & teletę. Teleſtriũ

Plu

Plutarchi codex emaculatur. Ebrietas in ſacris permiſſa, vnde dicatur μεθύειν. Teleſphorus. Engaſtrimithus. Cap. ii

Lachrymarum ratio. Plinij locus declaratur. De oculorum canthis, & thalamo eorundem. Item metopa quid. cap. iii

Quæſita non illepida ſuper lachrymarũ item ratione. Cepas ſylueſtres non reperiri. Thymus quid. Ceparum natura, & alij. Crommyon vnde. Miſcelli hiſtoria. Myria quæ dicantur. cap. iiii

Oculi vitia. Cur in occipitio non ſint oculi conſtituti, nec collum nobis datũ verſatile. Aulopi qui ſint: aula item. Camptaulæ, pithaulæ, auliſci, valona, mauliæ, aulici & curiales, aulones, pſeudaula, pſeudoportus. Coracina ſacra. Opuntij qui. Phthiſis in oculo quid, & atrophia: atrophon, & mydriaſis, amauroſis, amblyopia, & alia id genus. Bulbus oculi. Diſtichiaſis. Coracinus vnde. Coraxis color. Laodicenſis lana. Hieronymi locus explicatur. Eutrophon. Euernes. De aprorũ ceruorúmque lachrymis interim. Vertiginoſi. cap. v

Adnotatur error interpretis Plutarchi ſuper Piræi lema. Munychia. Thaletis præſagiũ. Inibi quid lema, quid gramiæ. Glamon. Cronica lema cur præter Græcorũ ſentẽtiã. Cur Athenienſes Tettigophori. Diipolia. Buphonia. Bucolia. Bupharus Bubones. Croniũ mare cur. Libadium quid. Limnæ. Phrygia Atticæ. Limenarchę. Limitrophi. Primicerij. Secũdicerij. Meloproximus. Lemmata apud Galenum quę ſint. cap. vi

Faſcibus, iunctis ſecuribus, vſos conſules extra Vrbem modo. Summittere faſces quid. Summittere ſigna, & ſummittere arma. cap. vii

Maiorem conſulem apud Plinium quẽ intelligamus: item qui prætor maior, & maiores Flamines. Balbum ſolũ ex peregrinis non triumphaſſe. De lege falcidia obiter, & qui conſulares legati. cap. viii

Duodecima hora ædificare quid. Horarum ratio. Plinij locus emaculatur ex libro ſecundo. Hori annales. Lucianus declaratur. Tollitur difficultas ex Seruij Sulpitij epiſtola. Horoſcopa. Zoros vnde. Heliotropia. Gnomon, vel vmbilicus. Diopi, diopteres. Gnomonice apud Gellium quid. Aſtrologię partes. Dioptræ quid. Aſtrolabij inuentio. & partes eiuſdem. Apoteleſmata. cap. ix

Tria videri neceſſaria genethliacis. Horoſcopi enotationem penè haberi impoſsibilem. cap. x

Sacrare caput cum bonis quid. Enarratur T. Liuius. Zoanas quid vocemus, aut xoana. Item quid zanes. Simulacrorum distinctio. Zizanion, xanion, xantice, resecrare. cap. xi

Sacri epitheton variè adiici rebus. De sacro pisce. Hycca piscis, Sturio. Aoristos & atomos terra. Sacramento contendere. Aspirationis natura. Gellij codex emaculatur & explicatur. cap. xii

Helenes & Eriphyles segmenta dominis fuisse exitialia, perinde ac equus fuerit Seianus. cap. xiii

De auibus quæ dicantur scopes, obseruata quæpiã ex Græcorum monumentis. Σκώπτειν verbum vnde inflectatur. Scolopendra. Scopulæ. Scapus in vuis quid. cap. xiiii

Quid sint apud Græcos scolia. Inibi adnotatur lapsus interpretis Aristophanis. Scolius pes. Scolios cithara. cap. xv

Emaculatur exponitúrque Ciceronis locus in Epistola ad Fabium Gallum de Cepio. Mœcenatis historia lepidior. Item cur ibidem Sardinia pestilens dicatur. Aquarioli qui sint. De Salacone plura. Saulum quid. cap. xvi

Insequentis ad Gallum epistolæ obscuritatũ nonnullarum enarratio. Magistrũ pro dictatore inibi positũ. Archimagirus. Locus item ex epistola Seruij Sulpitij libro Familiariũ quarto, Supra Maias: quum Maleas, legendum sit. cap. xvii

Diætæ notio multiplex. Diarium, diætetæ, dicastæ. Freni partes. Psellium. Diætarij. Echinus quid. Diætarum cognomina varia. Item quid zeta, & zetetæ. Defenditur à calũnia Hermolaus. Sigma quid & vnde. St syllaba, silentij nota. Trigon. Trygon, seu pastinaca. cap. xviii

Olearum species aliquot. Emblemata quid. Embolum, probolus, embolimus, embadon. Iudicium in Areopago primum. Tollitur ex Plinio obscuritas. Reorum & accusatorum argentei lapides. Symmoriæ, symmoritæ, saci, cythrini. Oleæ strictiuæ, ac caducæ. Thalysia, syncomisteria, haloa, halos. Thalos quid, & thalophori. Zothalmia. Lactantij grammatici locus restituitur. Hiceteria. Eresione. Throphæa prima ex olea. Agrippeum quid. Ptoma olearum. Halirrhothij fabella. Olea cur antro Ithacensi applantata fingatur ab Homero. Sanse, Sansarij, marosserij, æsacus, drupa, oleastellũ. cap. xix

Nexorum status. Qui dicerẽtur nexi, & qui obærati. Nectẽdi ratio. Inter ibi iusti dies qui sint. De Athenienſiũ sisachthea, & nouis tabulis. Chreocopia, chreocopidæ. cap. xx

Tabu

Tabulæ & codices accepti & expensi. Aduersaria quæ sint. Iuuenalis locus declaratur. Tabulius ager, & Trientius. Apocha quid, & antapocha. Anocha. Item de nexis. Ciceronis locus explicatur. Prytanea, siue sportulæ quid. Theses cur iuris dicundi stationes. Cap. xxi

CAPITA LIBRI DECIMITERTII.

Explicatur Quintilianus de oris multiplici vitio. Anastomosis quid. Anastomotica cibaria. Iotacismus, lambdacismus, metacismus, Atticismus. Coccygis cognomentũ. De batto, & battologia. De Ouidio scitu digna. Titi Liuij mors. Ibis Ouidianus qui sit. Nycteridis cognomentũ. Item de Chærephõte, & Eretrienſibus, ac Alcibiade. Fringultire quid. Cap. i

Bambalio qui dicatur, necnõ balliones. Balia cerua. Balius ventus. Item quid catape plasmenon. Quid apodos. Alcibiadis balbuties. Dosonis cognomentum. Lamyri notiones. Blæsi qui dicantur & arguti. Lamda cur diceretur Eetionis vxor. ii Caput.

Balbutiei ratio ex Galeni doctrina. Incontinens lingua apud Hippocratem quæ sit. Item qui dicantur ab eo muti. Podagræ psellismus. Cap. iii

Vocabula plura ad linguã pertinẽtia. Aglottos, paraxiphis, glottocomiõ, euthyporos. Solen bis. Glossematicũ quid. Glossographi, & glossematarij. Diomedes explicatur. Quintilianus suo restituitur nitori. Scholia, scholiastæ, soleniſtæ. Lingulati tubuli. Lingula, olophyctides, ranæ. Cap. iiii

Ex lingua propagari plerũq; bona, sæpe etiã mala. Silẽtij & sermonis prẽparci laus prẽcipua. Loquacitatis epodos. Heracliti factũ scitu dignũ. Itẽ de Zenone. Antonini Pij historia. Pi scitio cur abstinuerint Pythagorei. Ellopes vnde. Linguas cur offerrent deorũ honori. Plinij locus ex libro septimo illustratur de arcanorũ proditione. Gephyrismi qui dicãtur. C. v

Pudicitię cõmendatio. Patauinorũ laus. De Cornelio sacerdote Patauino. Hyperoũ quid. Theristrũ. Distegon. Cap. vi

Chiorum castitas eximia. De filiabus Erechthei. Hyacintides puellæ. Athenienſes cur Tettigophori. Ciceronis locus illustratur. Leocoræ puellæ quæ sint. Hieronymi locus. Item Macaria. Machæronij pastilli. Partheni, id est virgines, quæ per exochen dicantur. Cap. vii

De leonibus non indigna relatu adnotata quæpiã. Leoni mortuo barbã vellere, quid. Martialis locus exponitur. Dio medis filiæ cur dicerẽtur equę. Smerdaleon vnde. Glaucopis cur, & mare glaucũ. ῥάφη vnde, & triglena. Galene. Ephelcis quid. Σκῶψαι, id est scyssare, quid. Charopi oculi, & raui, qui sint: atque item helicopes. Voluta. Alcæa quid. Vra pro cauda, cur. Prouerbia ex leonibus cõformata. Basiliscus in leone cælesti quid. Leontocomi. Leo, solis symbolum, & cur templorum custos. Cap. VIII

Chimęrã allegoricè tres indicare rhetoricę partes, vel item vitiorum multiformem vim. Echidna item quid. Chimarus Eudiæus. cap. IX

Prudens Simonidę cõmonitio. Pausaniæ Lacedemonij tumor. Sapiẽtiã & medicinã esse prosthesin & aphęresin. cap. X

Agrigentinorum luxus, & Tarentinorum: necnon de Cyreneis paucula. Vini apud Græcos species. De myrite, myrobrechis, ac Polio in primis. Atrapon, vel apotropon vinũ, item Surrentinum, aparachytum, aminæum, cirrhũ. Cirrhota medicamẽta. Dichromi. Melinæ. Ochron vinum, & Sybates. Vinum cur Græcis dicatur οἶνος. Vini vtilitas. Oenisteria quę intelligantur. Oenopipas quid, & Parthenopipas. Hieronymi locus restituitur. cap. XI

Absurdus quorundam amor aduersum inanimata. Quos amauerint bruta. Fortunæ bonæ simulachrum Athenis. Polyxenæ historia. cap. XII

Vestium delicias & simulatum contemptum videri superbiæ indicia. Diogenis ad id & Socratis authoritas. Quid præstet philosophia. cap. XIII

Quis monstrificus partus, quo leo est natus. cap. XIIII

De Galete formoso quidem, sed moribus apprime probis cap. XV

Munuscula haud spernẽda. Persarum regis mos in iis. Honoraria, vel aduentitia. Horæa. Troximi. Horæ. Salsamentorum genera. Thunnia. Hora, pro æstate. Prodici liber. Horapollo. Horatius. Persarum & Thracum mos in muneribus. cap. XVI

Olympici certaminis in Græcia, quæ tradantur initia. Item ad id spectantia pluscula. Hellanodicę qui. Monampycia, ampyx, altis. Altius Iupiter. Deorum incognitorum ara. Occasionis ara. Gæus. Terræ oraculum. Iamidarum oraculum. Embo

Embolus. Echus porticus. Cronius collis. Pisa vnde. Taraxippus. Temporum ex Olympionicis supputatio. cap. XVII

Dentes ne an cornua dici in elephantis debeant. De Alce fera & Aethiopicis tauris. Elephanti quando primũ in triumpho ducti. Plinij locus de flumine annulo in elephantorum historia libro octauo. cap. XVIII

Quę sit ratio prouerbij, leo risit. De Thucydide non ingrata quæpiam. Item de leonibus paucula, & de Annone. Acilij Glabrionis historia. Leophoros quid apud Diodorũ. Ecphrasis quid à diegemate differat. cap. XIX

De aquila excerpta pleraque ex veteribus memoriis. Inibi de Amphiarao & Helena, necnon de Valeria Luperca. Quid item aëtos, & aëtoma, & pteron. De aëtite lapide, seu gagate plura, & de ichneumone. cap. XX

Allegoria scitissima de Saturno filios vorante. Cur dicatur Cronos. De sabbato paucula. Drepanum cur dicatur Corcyra, & Sicilia. Saturni sapor, stypticus, ponticus. cap. XXI

Cur sabbati loco dominicum ipsi colamus diem. Solem esse inuisibilis filij Dei visibilem imaginem. Sabbatum videri ab initio dissolutum. cap. XXII

Plauti locus ex Amphitryone declaratur. De Saturni hostia. Saturni sacrificiorum impietas Moloch. Gehenna. Beelphegor. Interim spectatio pecuniæ. Spectatores qui. De Xenophane, Cinesia, & Gelone, item Saturnalium ritu. Coi cur dicerentur soli liberè sacrificare. Zoganes stola. Peloria quid. Narcisi liberti historia. cap. XXIIII

Cur famescentibus crassescant pedes. Item famis euentus alij scitu periucundi. Leguminum in cibo euentus. Iracundię maioris ratio in senibus & famescẽtibus. Plauti loca duo explicantur. Quæ sint alima & ad ipsa pharmaca. Alimentarij. Qui diu vixerint citra vllum omnino cibum. De phlegmate plura. Illyrij famelici. Phlogomata, phlegmone. Marię Iudææ historia, quæ filiũ vertit in alimenta. Apocarteresis quid. Plutarchi sensus restituitur. Vocationes quærere. cap. XXIIII

Gulæ detestatio. Epaminondæ historia, & Vitellij, ac Mytheci. Frugalitatis laus. Hęmatia, seu sanguiculus. Hypotrimma, hyposphogma. Carnibus qui primum vesci cœperint. De Spartanis, & iure nigro: item de Aegyptiis, Magis, Gymnosophistis. De prophetis item in Creta, Diogene, Triptolemi præceptis, & Porphyrij, Philoxeno, & Gnathone: necnon de Philosyc

Philoſycis,Philobotryis, Philomelis,ac melomachia. Callimedon carabus. Cap.xxv

De tyrotaricho apud Ciceronem quid ſentiendum. Quid tarichopoleum,& tarichopola. Quid cremathra, item talarus,& epiſodia,ſaperda,tarſus,tyrobolium. Victui inſeruientium alia dici neceſſaria,alia introducta.Iondæ. Salſamentorum prouerbia.Origanum. Numeriani hiſtoria. Cap.xxvi

Niuem perfuſam mulſo quid appellarit Domitianus. Capillorum colores vnde ſint. Caniciei ratio,xanthocholi,mixothrix vel mixticapillus. Cap.xxvii

Cur ab Homero ſenes dicantur poliocrotaphi. Crotaphos quid. Suturarum capitis ratio. De caluicie præterea & canicie. Rhaphides quid. Veſpaſiani hiſtoria. Cap.xxviii

De phalacro,& phalo,ac anaphalãtia,& phalanthio. Quid phalacrę,ſiue calueta. Caluari,calueſcere. Phalacræ puellæ. Idæ promontoria. Spurcus ager. De caluitio plura. Itẽ de ſpadonibus. Ponticum arbor. Semen à cerebro defluere. Caſtrare quis adortus ſit primus. Apocopi,ſpathici, naphtha. Tiberij caluitiũ. Seiani pro caluis cur. A caluo ad caluum. Cap.xxix

Pancratiaſtæ,qui propriè dicantur. Quintiliani locus explicatur. Athletæ quos vocant Nicas. item plura de certaminum generibus,& ad ea pertinentibus vocabulis. Pyctę, ſphæromachia,acrocherſites. Glaucus ſciamachus,Pãmachi. Pentathli. Palæſtrę inuentor. Aeginetę Philopentathli cur. Saltus vocabula. Canon,dolichus,diaulus. Præmiorum nomina diuerſa. Soſtra,ſotera,Iſelaſtica certamina. Cap.xxx

Caluiſij Sabini memoria prope nulla. Grammatici analectæ qui ſint. Item analectides quid,& analecta,& apodectę,vel apodectæi. Antiquarij. Apocleti. Cap.xxxi

A quibus traditũ,Polypos ſua ſibi brachia erodere. Eledone,monocotylos, cotyle. Cotila animalia. Helices. Quid cotyledones, & vnde. Item acceptabula. Sepieum quid. Oxybapha,acetarium. Sepedonæ,ſeptæ. Adulatorem eſſe polypo ſimilem. Quid tholus,& prytaneum. Plutarchi loca duo reſtituuntur ex Demoſthenis vita. Cap.xxxii

Pantheæ ſingularis virtus,atq; item Maniæ. Muliebris ſexus commendatio. De Artemiſia,& Abato. Rhodiorum,Spartanarum,Romanarúmque laus. De Semiamira Heliogabali, & Gallicænis in Sena inſula,ac Zenobia. Conche locus. Item Gallicarum ac Perſicarũ laus, necnon de Thracum fœminis, &

& funebribus mulierum orationibus. Cap.xxxiii

Iunonis templum in Olympia. Agon quem vocabant heræa,ſiue ἥραια. Phyſcoæ chorus,& Hippodamiæ. Pallas Narcæa. Diana Laphria,Triclaria, Potamia,Alphea,Lye, Hoplosmia,Hecatombæa. Iuno. Cap.xxxiiii

De Iamidis & Thraſybulo vate,qui ex cane primus vaticinia conceperit, quæ de ſue quoque eliciant Cyprij. Theodati Gotorum regis hiſtoria. Cap.xxxv

Polydamantis robur prodigioſum, atque eiuſdem interitus. De Milone paucula. Luporum apud Crotonem frequentia. Cap.xxxvi

Quo pacto Alcibiadẽ concionari metuentem Socrates excitarit. Alcibiadem eſſe Laconicum nomen. Cap.xxxvii

Neminẽ vnũ poſſe in omnibus paria vnicuiq; facere. Alexandri,& equi ab Apelle expicti exemplum. Cap.xxxviii

Quibus indiciis Perſarũ magi ſanguinarium Ochi regis ingenium deprehenderint. De Bagoa eunucho. Cap.xxxix

CAPITA LIBRI DECIMI QVARTI.

Mulieres in doctrinis celebres. De Corinna,item Erinna, necnon de aliis alio genere præſtantibus. Pilæ inuentio. Sibyllarum nomen vnde propagatum. Virginum partus. Cap.i

Frigidam ſuffundere,apud Plautum quid ſit. Lauare, poſitum pro eo quod eſt,probra ingerere. A tergo varij,qui dicantur. Scribere,pro lacerare. Cap.ii

Tres modò inuentos ex rationis præſcripto viuentes. Hominem eſſe Scyllam. Quorundam efferata libido. De concubitus ratione. Fœminarũ in coitu voluptatem eſſe maiorem, quàm virorum. Lesbiorum turpitudo. Lesbiazin. Herbis iuuari concubitum. Cap.iii

Cur viri hyeme,mulieres æſtate Veneris ſint auidiores. Itẽ de cõcubitu plura,& vocabulis ad eũ ſpectãtib⁹: necnõ de Horatio. Cucumeris ad coitũ vis. Hygri qui intelligãtur. Miſetia, Specloma. Meretrices publicitus quis inſtituerit primus. Pandemus cur dicatur Venus. Pandemij mendici. Pandemi mordebi. Epidemi. Peſtilentiæ ſpecies & cauſæ. Hetæræ meretrices cur. Hetæridia quæ dicantur. Halteres qua cõponerẽtur figura. De aue erodio, & Alba inſula. Meretricia profeſsio apud ædiles. Viſtilię hiſtoria & Dionyſij prius. Tranquilli locus ex Tiberio reſtituitur. Hetæriæ Chriſtianorum quid. Cap.iiii

Cur claudi ſalaciores. De eorundem virtutibus. Item de Androc

Androclide, Coclite, Alexandro. Gellij locus excutitur. Interim Macrobij patria,& Vitruuij, necnon Celsi. cap.v

Apollonij castitas. Theodori placita absurdissima, & cur Deus sit dictus. De voluptate gustus & tactus. Chimætæ allegoria. Sciatrophiæ qui. Cur Venereorum affectio adeò censea tur pudenda. Poliæ. Epipolæ. Peolę qui sint. Pola ciuitas vnde. Propolæ. Cur fictum, passeribus subuectari Venerem. Epicata phori. Veneris simulacrum triplex Thebis, Vraniæ, Pandemi, Apostrophiæ. Diritæ. Dirij. Pyrgitæ. Pyrgion. Struthos,& passeres pro auibus dici. Passerem cur cilegam dicamus vulgo. Spermologi qui. Schœnis Venus cur. Schœnotroges. Schœniculæ. Venus Paphia,& Amathusia. Salambo. Cap.vi

Corium pro corio, quid sit. Itē ludere de alieno corio, vnde ortum ducat: necnon, satisfacere de corio. Cęstij historia. Plauti locus explicatur. Coriago quid: decoriata amygdala. Scytaria, scutale in funda, quid apud Liuium. Cap.vii

Prodigiosę libidinis mulierū exēpla. De Cyrene meretricula. Dodecamechani cognomen. Myonia quę dicat̄, & Myoxia, vel Myopia: Myax, ac Ipos. Myuri pulsus. Grones. Myodoci. Mygale. Myaces. Itē de sphingibus, spintriis,& sphinctis. De casaluadibus,& salauaccha,& casaluio. Casinum. Cascū. Celosta quid,& casorides. Celetiū. Cellarius. Celonium. De Tyrrhenorum mulieribus. Nympha in genitalibus quid sit. Satyrion. Satyrismus. De lenonibus,& productoribus,& proagogia. Aristotelis refellitur interpres in Ethicis. Cap.viii

Dierum obseruatio apud Romanos. Qui dies postriduani. Plynteria festa. Hesiodica ratio de diebus felicibus. Item astrologorum placita,& Christianorum. Interibi cur mensis dicatur bos, aut vitulus. Cælestia obseruantes maximè fuisse infelices. Albi dies qui, & cur. Planetarij, & mathematici, ac diuini. Astrologiæ irrisio. Cur veteres largius cœnarent, quàm pranderent. Cap.ix

Cur tēporum varietas ex emersu vel occasu fixarum stellarum assignetur à rei rusticæ vel nauticæ doctoribus. Cap.x

Dierum criticorū ratio, ex medicorū doctrina,& Galeni in primis. Cyriæ dies. De alcyonibus paucula. Cap.xi

Midam & Themistoclem sanguine taurino hausto interisse, atque eius rei quæ afferri possit ratio. Midæ fons. Thrombi quid: & thrombosis in lacte, necnon chondri. Strabonis interpres coarguitur ex libro primo. Ciceronis locus explicatur

tur de Themistoclis liberis. Themistoclis mater Abrotonum. Naumachi cognomentum. Naumacha hastilia. Italum dici taurum. Italia vnde. Cap.xii

Super Pherecyde adnotata paucula. Itémque de patria Syro,& locis aliis voce cognatis, ac vocabulis scitu non indignis. Syrna. Podalirij historia. Scirus, sciritæ, scironides, sciraphion, sciras, sciron, eteobutadæ. Sciri sordes. Sciroma, assulæ, schidia, epischidia, pansyrtum. Cap.xiii

Muliebris cōmercij detestatio. Omphale cur. Epinephridia. Dennus quid. Ciceronis locus ex secundo De oratore, suæ restituitur luci. Mulieres ab Olympicis excludi solitas. Plinius illustratur de Liuia. Crispantes socci. Cap.xiiii

Ad meretriculæ nutum succensam ab Alexandro Persepolin. De Phryne nonnulla. Et cur dicta in maxillis lecythum ferre, contra Sudæ sententiam. Item cur diceretur Sestus. De lecytho plusicula,& lecythio,& lecythophoro. Saperdion, & Clausigelon nuncupatas Phrynes duas. Repetita & fœminarum sugillatio. Atreti mulieres, quæ. Cap.xv

Quid sit, more candidatorum Cæsaris quippiam attingere. De candidatorum habitu. expurgatur à vitio Plutarchi tralatum problema. Quid chiton, & quid peplus. Cādidatum variè accipi apud eruditos. De candida item Tyronum toga. Et quid coitio. T. Liuij locus emaculatur. Tyrocinia indicere quid sit. Cap.xvi

De Roscij histrionis excellentia, & prouerbio inde nato. Caput xvii

Pepli notio multiplex. Mustelinus color. Item de Pallade allegoricè, cúrq; Stratia dicatur & Glaucopis, bis: item Athena & Hippia & Nica. Hippiæ mensuræ ac Phidoniæ cur. Damæus Neptunus. Hippium philtrum. Cratæpus taurus. Laphria Minerua cur,& Agelia, ac Pylętis: item Budea,& Boarmia. Hygia. Nicephorius Iupiter. Peplographia in epistolis ad Atticum, quæ intelligi debeat. Nebridopeplus Bacchus. Doris vestis quæ. Plynteria festa. Athenogeron. Cap.xviii

Cur tantopere sensibus afficiamur, atque oculis præcipuè. De oculorum vitiis. Qui dicantur Peti. Cur spadonibus oblæ datur visus,& frequenter coëuntibus. Inoculare. Enophthalmismus. Regis oculus vel aures. Opteria. Ictus oculi. Atomus. Apostrophi oculi,& diastrophi. Cap.xix

De neruis opticis: qui sint, quáue coëāt ratione. Cur simplex obiectum

obiectum quandoque duplum videatur. Cap. xx
De antistitis Mineruæ barba apud Pedasenses, quę ingruẽs malum præsagiret. Cur fœminis non adnascatur barba. Cretensium mos. Berberi quid. Apotropęi Dei. Pallas Oxyderces, & mater. Bady regio, & fluuius. Minerualium dies. cap. xxi

CAPITA LIBRI DECIMIQVINTI.

Quot exigantur ad videndi rationem. De diaphano & lumine. Cur sol mundi oculus, cúrq; Theæ dicatur filius. Cap. i
Igneum splendorem inesse oculis, quomodo probent Platonici. Item qua ratione fiat visus ex Platonis doctrina. ii
Aristotelis rationes aduersus Platonis de visu placita. iii
Aristotelis sententia de visus ratione. Item quid dieche, & quid diosmos, ac diagonios linea. Optice, anoptice, catoptice. Videre, ac cernere, an distinguantur. cap. iiii
Cur quædam collucere in tenebris videantur. Miracula quorundam ex se lumen fundẽtium. Cur quædam noctu oculis vtantur, interdiu minus. cap. v
Cur seminis contingat in sopore profusio & arrectio. Concubituris officere nuditarem pedũ. Gonorrhœa, gonorrhœas. Plumbo reprimi Veneria. Clinopale nudipedalis quę sit. Item de nudipedalibus sacris. cap. vi
Austri & Aquilonis proprietates non indignæ relatu. Neate quid. Cur Boreas dicatur Alpinus à Virgilio. Plauti locus expenditur ex Epidico. Boreæ scorpionis chelæ cur. Boscas venter cur. Vnde dicatur Boreas. cap. vii
Capillorum in homine ratio. Gentium ritus in iis, & Francorum præcipuè, vbique habeantur Franci. Fracta coma. Annuli in coma quid. Smeringes pro capillis, cur. Silica arbor apud Gelliũ. Sagda quid. Molliciei taxatio. Pepones qui sint. Phonos quid. Cathedralitij. Quintiliani locus de Bacchida. Caput viii
Masculæ Veneris institutor primus. De Orpheo & Orpheoteleſtis. Orphos. Orphanistæ. Plutarchi locus asseritur, necnon Aristotelis. Cretensium in marium cõcubitu, & gentium aliarum mores. Interim Troili ab Achille amati historia. Celtæ emasculatores. Mars cur Veneri coniungatur. De Sporo paucula. cap. ix
Item nonnulla ad idem spectantia. Syllæ cinædica turpitudo, & Gallorum ac Cæsaris Laij in cinędos decretum. Vnde sit

cinædorum in coitu voluptas. Hircini quoque odoris ratio. Qui hirquitalli, & hirqui: & tragica facies apud Aristotelem, præter Theodori sententiam. Hermaphroditorum species. Tragænæ capræ, seu hircænæ. Genitalium duplicatio. x
Qui dicãtur officiosi. Item betæ, necnon volsi ludij, & præcisi. Loca Martialis duo explicata vberius. Quid ficula, & sica. Chabete. Item badas, seuinus, & anaphlystius: item catadactylicus. De Pindari obitu. Dropax quid. Dactylios. Quos poetas amauerint dij. cap. xi
Specula cur inuenta. Maronis locus explicatur ex Bucolico ludicro. cap. xii
Item de speculis nonnulla ex mathematicis rationibus: necnon de naphtha, & specillo. Atque inibi locus Plinij perpenditur. Medeæ pharmacum. Optice. Geometriæ partes. Canonice. Metrice. Specularij. Specularia feneſtrarum. Specillata patina. Conspicilia. cap. xiii
De Vesta, & ignis extincti ratione: itémque de virginibus. Ouidij & Papinij loca amplius explicantur. Ignis sacri extinguendi ritus apud Persas. Ignis è cælo lapsus. Item de Vesta, ex Phurnuto. Atrium Vestæ quid. cap. xiiii
Ignis cultus apud varias gentes. De vsu luminum in nostra religione. Cur homo tantùm vtatur igne. Dionysius cognomento Lampter. Lampteria festa. Ignis inuentio. Ignis è Vesuuio miraculũ. An in ignibus viuere animal queat. An ignis sit elementum. cap. xv
Syderum radiis in terræ centro incendium excitari. Item qui dicatur Vestalis ignis, & quid Vesta. cap. xvi
Vesta vnde inflectatur, quæ ǫ́; sint eius verbi notiones. Hestia, seu histia. Paristia quid, & baunus, necnon banausus. Bunus. Bunæa Iuno. Bandum, bannum, bandophorus. Vnde dicatur clibanus. Inibi Dionysius & Suetonius declarãtur. Anestios. Hestiopammon. Steganomus. Nauclerus. Naulum. xvii
Supplicantes solitos, in vesta, id est lare sedere. Adnotantur inibi interpretum Plutarchi errores. Ephestius qui sit. Iupiter Ephestius, & Philius. Itẽ cur dicatur vesta. Terræ epitheta aliquot explicantur. Plutarchi codex emaculatur: & cur terra dicatur clitta. Persarum supplicũ mos: itémq; plura ad idem spectantia. Prostropæi qui. Velatæ manus Plauto cur. xviii
Super Aglaidis voracitate, de Græco penu paucula. Adephagia. Adephagi qui. De Anacreonte. cap. xix

Coronidem appingere, quid sit. Coronidis notiones al
quot. Item quid Corone. Coracium. Martialis locus declara
tur. Quid ascriberent Hebræi in fine. Diapsalma. Coroniu
bos. Coronus taurus. De asteriſco, & paragrapho & dipla. Pa
repigraphe. Paragramma. Ad vmbilicum perducere quid
Bullæ. De vmbilico terrarum plusçula. cap. xx

Vocabula plura ad vmbilicum spectantia. Vmbilicus po
morum quid. Cochlos, cochlia. Ompnia, & Ompnæ quid
Omphaloëssa vnde dicatur. Ambones qui. Infantem per vm
bilicum nutriri. Vmbilici notiones aliquot. Phalangis parte
obiter. Quid croca. Crocodilus marinus vnde appellationem
ducat: item terrestris. Stolos omphalodes in ouis quid. Cau
lis pennarum. cap. xx

Item de embryi nutricatione in vtero. Embryum cohære
re in vtero, sicuti plantis fructus. Carmentes duæ: Postuersa
Prosa. An embryum sit animal. Embryum vnde dicatur. Hy
pembryum. Embryi pileus. Diadumenus Antoninus cur. Cl
dij Albini historia, Choria. Cytaria. Psacala. Psacaluchi. Nem
nus. Sannas. Sanna vnde. cap. xx

Embryo quando infundatur anima. Cur per cancrum ani
ma descendere, per capricornum ascendere dicatur. In quam
primùm corporis partem insinuetur anima. Saturnalium ra
tio Romæ. Ianuarius vnde. Sothis. Boream esse generationis
Austrum verò deorũ. Deos meridie ingredi. Templa cur non
adirent meridie. De templorũ ianuis nota. Silentio colendum
Deum. Virgilij locus ex Georgico quarto. cap. xxii

De prouerbio quod est, Diphilo Diphilus tardior. Quod
diphili, & qui, ae vnde: quiue dicatur dius. Dij Thraces. Dio
spoliticon. Diatrion. cap. xxiii

Linguæ virulentæ taxatio. Homeri & Stesichori cæcitas
vnde fuerit. Socratis in amorem allatratio. Balatrones qui
Ocimum serere, aut cuminum quid. Cimbices qui. Antipa
thia quarundam rerum mira. Libitinæ. Plautinæ familiæ.
Mahumeth sententia præclara. Quid brutum faciat. De Sil
lis pulchra. Cur philosophorum Museum Timon appellarit
Talarum. Sileni vnde. Interim Anacreontis, & Cleoboli hi
storia. Libelli famosi. Hibera excetra. cap. xxv

Super Aesopo fabulatore excerpta paucula non illepida
Quid ænos. Quintiliani locus explicatur. Cur dictus æsopus.
Logopœus qui dicatur, & quid logos. Logaœdica metra. Item
myt

mythos. Metaxylogia quid. Spermologi. Verbum cur pars
orationis, & cur pro Dei filio. cap. xxvi

Atheniẽsium aduersus rebelles sanguinaria decreta. xxvii

Qua ratione Sosipolis Deus coli ab Eleis sit cœptus. Ili
thyiæ templum. Bacchi miracula, & festum Thyia. Thyoma
ta vnguenta, & myracopa. Thyna. cap. xxviii

De Plutonis templo apud Eleos, quod annis singulis semel
tantùm recluderetur. cap. xxix

Timothei sententia de frugi victus commoditate, Platonis
in re eadem commendatio. cap. xxx

Quæ sit ratio Cereris nigræ apud Phigalenses. Despœna.
Simulacri eiusdem absurditas. De Cabiris. Ceres Erinnys.
Oncæ. Iambici metri origo. Iambe. cap. xxxi

Festi ratio, quod Platæenses Dædala vocent. Statuas anti
quitus solitas dici Dædalas. Platæ ciuitas vnde. Aesopus rex.
Caput xxxii

CAPITA LIBRI SEXTIDECIMI.

Vocabula, quibus oculorum explicantur partes. Item plu
ra de oculorum tunicis, & humoribus, & vitiis: glaucomate,
suffusione, lagophthalmo, ectropio: item quid cenchros. Cap. i

Cur sit oculus globatæ figuræ. Nullum esse corpus omni
no perspicuitatis expers. Inde posse Lyncas videre per pariе
tem. Cur oculus niger, vel cæsius, videndi ratio in vtroque.
Visus qui dicatur optimus. cap. ii

Gentibus singulis suos esse mores. Arcadum ritus. Tuguria
quis excogitarit primus, & indumenta ex pellibus. Diana
Hymnea. Cedreatis, Eurippa. Aeris fundendi repertores. Ly
cæus Iupiter. De Aegyptiis adnotantur paulò plura. Proper
tius declaratur. Hypophoræ. Anaphorum, & allactum quid.
Anaphorici. De Caribus paucula, & Phœnicibus. Baiuli. Ba
starne. Pharao apud Aegyptios quid sit. Ebrietatis distinctio
ex vino & hordeo. Vitis inuentio. Vinum vnde. Pharicum &
medicum potio. Thoon, siue thonis. Medicinę inuentio. Tho
mi. Alexandrini cæli lætitia. Columnæ aureæ inscriptio apud
Memphim. Carinæ mulieres. cap. iii

Cuiusmodi fuerit Aegyptiorum sapientia. Et cur viri præ
stantes illuc potissimum enauigarint. De matheſi paucula.
Caput iiii

Cuius sit rationis prouerbium ab Aegyptiorum templis

productum. Pulchritudo perfecta. De Silenorum imagunculis. Obiter de Hephestionis funere, & Grunnio Corocotta, & Nannio Proscenio. cap. v

Olympiadis apophthegma scitum de pellice. Itémque alterum, in eum qui formosam quidem duxerat, sed non illibati nominis. Interim quid oculis vel digitis vxorem ducere. Alexandri in Olympiadem dictum graue. Cap. vi

Prouerbium, Extrà leucoparyphus, intus holoporphyrus. Vocabuli vtriusque cum plerisque aliis explicatio. Paryphe. Paralurges. Paryphi. Virgatæ vestes, Virgæ pro purpura. Candys. Platyporphyra. Stlataria purpura. Holargyros. vii

An Mores Massilienses in Plauto rectè pro euiratis dicantur. De Massilia paulò plura. Item quæ sit nominis ratio. Inibi mercaturæ laus. Plutarchi sententia restituta, quam peruertit interpres. Cap. viii

Vestitus quam esse addeceat rationem. Veris, aut pauonis cognomina quibus adhæreant. Pauonis rotatio quæ sit. Dimitros. Vestimenta initiatorum quæ dicantur per parœmiam. Item de Athenienſium mysteriis. Sacerdotales Hebræorum vestes. Quid mysteria, & quid mystæ: item mystile, & thronon. Vestium repositoria. Rhiscus quid. Rhiti. Mystron. Mystropolę. Thranos, seu thranion. Thranitæ. Remigum species. Hæmorrhois cur thonios. Cap. ix

Vestium genera plura, quæ variis de causis sortita appellationem sunt Perone. Combia. Combymata. Batrachium color. Horatius illustratur. Caianus locus. Cillium collor. Cillos pro asino. Phæus color. Leucophæus. Plinij locus ex libro septimo perpenditur de mantellis. Mitra. Tænia. Tęniopolis. Caput x

Lacides vestes quæ sint, ac item pilares & spira, ac spirobolus. Spiropoles. Spilos. Spirachthea. Spirulatim. Anterides. Antes. Antæ. Pilos Theophrasto quid. Cerui pennas timent rubras. Pilum telum. Quæ dicerentur pilæ. Cur tauri Phœniceis irritentur, contra Domitium. Problematum genera. Ausonius, Virgilius, Ouidius & Hieronymus declarantur. Thysani. Brosi. Arethysani. Amphimalti. Crosi. Tapetes. Strotæ. Stymphalidum historia. Stymphalia Diana. Senatorum habitus. Vermiculata vestis. Scolecidata. Quisquiliata. Seres vermiculi. Ziræ. Ephaptides. Metaxarij. Cœnatoria, vel dipnitis. Chæresalutatio matutina. Cap. xi

Cur

Cur Aesculapio gallum debere se apud Platonem, Socrates dicat. Aduersus Lactantium adnotantur paucula. cap. xii

De gallinaceis excerpta pleraque non incuriosé. Halij vis. Cur ante lucem canant: cúrq; aues dicantur Persicæ. Medica auis. Medicus pro procuratore. Minerua Ergane. Coccysiare. Coccyx, seu cucus. Gallum in suo sterquilinio plurimum posse. Coccygis cantus, prouerbium. Gigleria quid. cap. xiii

An sit in verbis omnino vis vlla: cúrq; in sacris plerunque barbaris vterentur vocibus. Interim de Ephesiis literis. xiiii

Aethiopum nigredinis & vibrati capilli ratio. Interibi quid sit, resolui in terrã & aquam. Bostrychi crines qui. Item de pedibus, vnguibus, dentibus, semine Aethiopum. Refellitur Herodoti opinio. Tauri Aethiopici, qui dicuntur Rhinocerotes. Aphrodite cur. Aethiopion regio. Diana Aethiopia vnde. Rhinoceros quando primũ Romæ. Lucani locus declaratur, Aethiopúmq; solũ quod non premeretur ab vlla. &c. xv

Allegoricè quæpiam de Atlante, ac filiabus, ex Græco penu percepta. Hyades. Pleiades. Maia, seu Mæa, id est μαῖα, quàm variè vsurpetur à Græcis authoribus. Atla quid. xvi

Qui dicantur super chœnice sidere, ex Pythagoræ symbolo. Quid chœnix, chœnicides. Chenicometrę. Tetrametrum. Hemihectus. Tomentum. Gnaphalode. Plemnæ. Chnoæ. Plemę. Syringes. Pleon. Tormata. Enalata. Hamaxedonia. Declarantur item Pythagorica quæpiam. Interibi de sole inuisibili ex Platone, necnon de patre ac filio, & mũdi anima. Idearum ratio. Chenisicus. Aries Phryxi. Taurus Europæ. Crij ac Tragi nauigia. cap. xvii

Quo sensu accipiẽdum illud Pythagoricũ, Stragula obuoluta seruari debere. De Plotino obiter. Itémq; imaginem Dei annulo non insculpendam. Quomodo philosophia sit mortis meditatio. Imaginẽ principis obscœnis inferre, quid sit. xviii

Delphorum ciuitatem dici Pytho. Pythium quàm multis habeatur locis. Pytheum quid, & qui Pythij. Xenophon restituitur, & declaratur Quintilianus. Salpistica crumata. Odontismus. Epinicia. De pythico nomo & agone, plura. Itẽ de Pythone, quem vocant Delphinem. Delphicum oraculum fuisse prius Terræ, ac Neptuni. Hexametrũ qui cecinerit primus. Itẽ plusicula ad oraculũ Delphicum pertinentia. Apollinis cognomina aliquot. Cur homo dicatur phos. Phodes quid. Cognitionis esse innatã nobis cupiditatẽ. Melanthusa. Thyia, vnde

thyiades. Castalia cur. Delphi cur. Cerdous. Ptea. Ptous. C. xix

De Cambysis vexania. & morbo sacro. Qui dicerētur Caberi dij & Pattaici. Anactes pueri. Anaces. Cabareni. Cabus Caboeli. Item de Vulcano delibata paucula. Aphthæ quid. Vlpiani codex perpēlitur. Pthis. Aphthas. Athyrophonus. Athyrotus. Atypus. Stomatica quæ. cap. xx

Qui nam fuerit Hyperbolus Athenis. De saxo, quod hyperbolum vocant. Hypobolus ager qui, & astrictos item. Argyrocopeum quid. Ostracophoria, quid. cap. xxi

De Hyperboreis, Arimaspis. Abari, Arimphæis, necnon de medicamento, quod dicatur rha ponticum. Rhadix. Rhadica, vel ridica. Plinij locus restituitur in Hyperboreorum mentione. cap. xxii

A mari habitandum procul. Maritimos mores dici de impuris sordidisque. Neptuni & Mineruæ certamen vnde natū. Celeustæ qui sint. Plutarchi interpres refellitur. Erotidia. Halia. Eleutheria. cap. xxiii

Coniugalis amor quatenus progredi debeat. Coniunx dicatur, an cōiux. Pulchritudo triplex. Amor item triplex. Concubitū ab iis excludi. Platonis apologia. Laus amoris. In quibus vituperetur Plato: cúrque eum Satonem, non Platonem nuncuparit quidam. Sata, pro mensuræ specie: item cabus, & batus. cap. xxiiii

Amor apud Hesiodum quid. Amoris parentes diuersi. Spartani amatores. Vulgaris amoris vituperatio. Qui sit anteros, Selemai aquā ab amore absoluere. De lynge paucula. Amor an rectè vulgò dicatur cæcus. cap. xxv

CAPITA LIBRI DECIMISEPTIMI.

Insaniæ causa ex atræbilis vitio. Phlegmatici humoris, & melancholici descriptio. Enthusiasmus. Effectus porrò varij humoris bilioši, quo ad mores. Physones melācholia. Cap. i

Exempla insaniæ maximè mira. Alienatio in morbis vnde fit. Lucretij furor, & Accus delirium inopinabile: item Pisandri. Interim stomachi cū capite sympathia. Lucretij delirium. Minyæ filiarum admirandus appetitus. Item de Timanthe ac Cleomede. Ebrietatis exemplum inauditum. Adriani furor. Herba insaniam concinnans lapides versandi. cap. ii

De ratione itē delirij, ex medicorum doctrina. De imaginoso

noso, & nocumentis imaginandi potentiæ, necnon cogitatiuæ, & memorialis. Quot modis dicatur phantasia. Phantastici cur dicantur, Catulli locus explicatur. Cornelio item Celso lux infertur. Interim Theophili delirium, & Galeni, ac Thrasylai, Bizari qui, & vnde necnon Macarones. Cap. iii

Delyrium quādoque ex imbecillitate contingere. Triplex delirij species, cum risu, studio, & agresti mētis ardore. Ecstasis. Iupiter Cappotas. Alieni qui intelligantur, & coalemi. De catacopis, & paracope, & enthusiasmo, Mammacuthis, & diuinaculorum fraude. Gyrgatum quid. Blennus, blenna. Diana Hemeresia. Lusus regio. Pœciliæ pisces. Maniæ deæ. Digiti monumentum. Ace locus. Potniades deæ. Acmanos regio. Sophronister lapis. cap. iiii

A quibus traditum sit, Ingenioso melācholicos esse: ac quæ sit eius rei ratio. Bilis atræ species. Lux sicca, anima sapiētior, quid significet. Cholera quid. cap. v

De cicadis acanthiis, & achetis. Tertigoniis, cercope, ac calamæa. Mulieribus ornamentum esse silēcium, Acation quid, & oneuon, ac oneui piscatores. Cur cicadarum aliæ canant, aliæ minus. Enceladus quid, bombycia. Entomia. Aethaliones cicadæ cur. Alia item de cicadis non ingrata, & ex Platone fabella repetita. cap. vi

Nil videri absque luce. Colores variari pro lucis diuersitate. De columbarum collo. Lucretij locus declaratur. De iridis coloribus. & apparentiis quas vocant symphasis. De luce nonnulla. Entelechia colorum. cap. vii

Quid foret robur in carcere, & quæ dicantur digna robore: ac de Prytanei alimentis, & thesauro. Dechas locus carceris. De Philopœmene paucula. Iuuenalis locus & Propertij alter explicatur. Item vocabula nōnulla ad carceris loca pertinentia. Tullianum. Cæadas locus. Aureis catenis nocentes vincire, Aethiopum fuit. Orygmata. Anācæum. Sphalos. Strophæus Mercurius. Lethe Persarū carcer. Spoliariū. c. viii

Carceris genera. Quid ceramus, & ceramicum flagellum, & domus. De Labyrintho, barathro, cœcema, chamætypia, galeagra. Latomus, latomis, latypis, lithurgice, Tullij, lithotriuice, cauea. De canis cubitalibus, Tulliano. libera custodia, cōperendinatis reis, Charonia ianua: itē de Metœcio plusculā. Scaphephori. Xenocratis historia. Scyros, Scyrotes lapidarij. Lithologi. Cotoriæ. Las. Lapersæ. Laos populus cur. Lii

ſtrotum. Liſtri. Liturgia. Cæeti. Coi. Oreſcoi. Ariſtomenis hiſtoria. Ancones. Tarichempori. Cap.ix

Qui commentarienſes,& phylacti. Phyllis. Phyllon. Foliatum vnguentum. Obiter de cornicularijs paucula. Cornuti milites. Caluicularij. Regradationis militaris ordo. Entelos, pro cornicularo. cap.x

Cornicem albam prope Rhodigij mœnia viſam. Item de albis coruis. Cornicis feſtum. Coroniſę. Coroniſmata. Hirundinum feſtũ. Nycticorax. Cicuma. Cyas, ſeu bubo. cap.xi

Digitorum ratio ex Auicenna. Eorundem quoque nomina ex Polluce. Scytalides, ſeu phalanges. Inibi quid ſcimaliſſare. Dactyli idæi. Curetes. Corybãtes. Indices libri, & didaſcalici. Societatis ineũdæ mos arcanus. Digitorũ nomina quibuſdam eſſe amuleti vice. Magica eorundem implexio. Alcmenæ hiſtoria. Pharmacides icones. Paraphyſis quid. Agnata mẽbra, an irrita. Exoſtoſes. Frãciſcus Philelphus. Quomodo ſit habentibus gemina genitalia. Item de quodam habente in vtraque manu & etiã in vtroque pede digitos ſex. Onychiſmus quid. ὀνυχίξειν. Onyches xylini. cap.xii

Animalibus cunctis ineſſe rationis orationiſque vim, ex Porphyrio. Item de Apollonio Tyaneo quæpiam. cap.xiii

Qua ratione animam exui alis, traditum ſit, aut eaſdem reparare. De quatuor paradiſi fluminibus. cap.xiiii

Non verba Platonis attendenda, ſed ſenſum. Quæ ſint animarum alæ. Quid in eiſdẽ, auriga & equus geminus. Columbæ geminæ apud Virgilium quid ſint. cap.xv

Vehicula animæ tria. Item quid animæ idolũ, & quid vmbra. Maronis locus exponitur. Animas violenter pereuntium poſſe hoſtes inſectari. Statuarum ordines. Coloſſi vnde. Signa quæ dicãtur proprié. De ſenſibus ætherei corpuſculi mira, xvi

An ſit philoſophãdum. Omne genus ſcriptorum excutiendum. Ariſtoteles cur diceretur anagnoſtes. Ariſtotelicorum librorũ ratio docta. Tetraotos qui. Philoſophiæ laus. cap.xvii

Heroum quid ſit. Expenduntur apud Thucydidẽ loca duo. Heræũ quid. Hermæa. Muſea. Diaſia. Pandia. Demetria. Hiera picra. Peliæ vaticinatrices. De craniis,& Cranone. Epicrano, & de Herophile, ac Sibyllis. Cionocranion. Epicraſis quid. Cranion ſophotaton. cap.xviii

Sepulchrorum religio. Plinij locus explicatur. Quibus datum in vrbe ſepeliri. Perſarum regum ſepulchra. Gentium in ſepe

ſepeliendo ritus. Thucydidis ſepulchrum. Icrium quid. Hepheſtionis funus. Cinerarij. Monumenta cur. Cap.xix

Item de ſepulchris pluſcula & ſepeliendi ritu. Columnæ in ſepulchris. Stelæ. Pilæ ſtantes. Iſocratis ſepulchrum. De Philagri ſepulchro, à Metello extructo. Verſus longi, qui. Epicedium. Threnus. Calpis. Iniectio glebę quid. Virgilij locus explicatur. Eria quid,& ſparteria. Hieronymi locus reſtituitur. Hyrcani hiſtoria. Xenodochia quis ſtruxerit primus. Hydria quid. Seueri hiſtoria. cap.xx

Ritus item gentium ad idem ſpectantes. Nouendialia ſacra, Vicennalia, Tricennalia. Ratio iuſtorum, quæ defunctis exhibentur. Hemacuria. Sepulchrorum coronę. Pothos corolla. Amaranthus, Vidi liquores, apud Papium qui ſint, & cur comburerentur cadauera. Paræbaſiũ. Pluto cur defunctis præſidere creditus. Sepulchrorum ianitores. Mors infamiſsima quæ ſit. Threnodes. Byblij. cap.xxi

Qui fuerint Metelli Macedonici filij apud Plinium. Item apud eundem diadematis legendum ſit, an Dalmaticis. c.xxii

De Aleiis campis, an rectè vacui transferantur. Obiter περὶ παροιχόνων. Alea quid, & epialos febris, quam habeat rationem. Aleſius mons. Halea Pallas. Halea certamina,& Halotia. Thalame vrbs. Plutarchi locus reſtituitur ex Agidis & Cleomenis vita. cap.xxiii

Qui dicantur mandragoram bibiſſe. De mandragora paulò plura. Obiter de orationis aſperitate, Et quid cataphora. Cap. xxiiii

Externo bello inteſtinum ſæpe reſtingui. Scorionis Dacorum ducis hiſtoria ad id appoſitiſsima. Colũna, belli index. c.xxv

Canum millus, atque inde prouerbium. Item canum ornamenta alia, ſeu munimenta. Armillati canes. Deræambus. Perideræum. Stelmoniæ. Telamoniæ. cap.xxvi

Augurium canarium: déque ſacro quod caniculę fieret. Iupiter Icmæus, ſeu pluuius. Periſcylaciſmi. Cynophontis. Enodios. Enodia quæ dicantur. Lapis à cane morſus. Cynicus annus qui. Canis habere oculum quid. Item de cynomyia, cynocephalo. Ariſtogiton canis. Cynæpodes. Cynæ arbores. Cinus. De ſchino,& lentiſco,& Suſannæ hiſtoria. Cynura. Cymę. Cymata. Cynanches & ſynanches interſtitium, ac paraſynãches. Cyro inter paſtores quod fuerit nomen. Cyrus vnde dicatur. Cyre cur dicta Ceres. Apocynon quid vocent Græci. Cytinus.

Balaustium. Cap.xxvii

De canum generibus adnotantur plura, déque eorundem rabie, diui Bellini templo in Rhodiginis paludibus. Cypsele, cypselides, cypseli. Parippi. Muli & canes cur facilius peste inficiantur, vniuersímque bruta omnia. Prouerbium de cane imbelli. Cynea quid. Cynulchus. Canum panagyris. Cynopeta. cap.xxviii

Conditionem filiæ quærere, quid sit apud T. Liuium. Itémque de vindiciis plura. Ephesis quid, & Ecceletus. Martialis explicatur, necnon Quintilianus de assertione secunda. Caput. xxix

Thargelion, id est θαργηλιών, mensis qui sit. Thargelia festa. Thargelus olla. Sextum Thargelionis diem fuisse Græcis auspicatissimum. Thargelia regina. cap.xxx

Solere interdum homines plerosque nimis quàm leuiculis rebus stultè operam impendere seriam. Atque inibi Platonis decretum. Prius de atechnia, catotechnia, mataeotechnia. cap.xxxi

Gallinaceorũ Athenis compugnantiũ in theatro spectaculũ: quæ que tradatur eius rei initia. Monosiri aues. c.xxxii

Fluminum simulacra variè nunc humana, nunc bubula exprimi specie consueuisse. Neptuno tauros immolari omnino nigros. cap.xxxiii

Discordiarum primordia inter Platonem Aristotelémque summates philosophos, non ex æmulatione inorta, verum ex vitæ potius ratione dissimili. cap.xxxiiii

Sileni, ac Midæ congressus. Terram haberi continentem extra orbem nostrum: déque in ea ciuitatibus, & hominum moribus. cap.xxxv

CAPITA LIBRI DECIMIOCTAVI.

Spartanorũ mores explicantur. Nomi polemici qui. Gymnopędię. De Ornithia, & Diana Orthia, ac Dionysij festo Scieria. Iuuenalis locus de orbe Lacedæmonio, & pædemate. Item de pueris Bomonicis. Lactãtij grammatici locus restituitur. De fœminarũ nuditate. Inibi Martialis locus explicatur de libidinosa Lacedæmone. Quibus furari honestum. Cardaces qui. Quintilianus illustratur. Scutorum literæ. Græcorum latrocinia. Cap.i

Laconicæ magnanimitatis exemplum ex Xenophonte. Cur Spartani dicti quandoque Ophiodiri. Item Spartam fuisse

fuisse alterum Græciæ oculum. Eurotas, Sparta, Lacedæmon, vnde appellationem traxerint. Sparti qui. Scedasi filiæ. Cetoessa Lacedæmon cur. Cæeti. Coi. Orescoi. Cap.ii

Qui sint apud Appiani interpretẽ aptatores. De Harmostis pluscula. Plutarchi locus restituitur ex Alcibiade. Harmosteres. Harmosyni. Itémque qui dicerentur episcopi. Agonij Dei. Agonia. Agones. Exagonia. Angones, & phylacæ. Ciceronis soluitur nodus ex Epistolis ad Atticum. Proscopi. Perinei. Cap.iii

Laconici breuiloquij commendatio. Item de orationis breuitate excepta ex Phalereo pleraque. Argiuorum in dicendo breuitas. Ionum nimia longitudo. De clauibus, & Laconico ferro. Cap.iiii

In quibus fœde sugillarentur Spartani. Diironoxeni qui. Item xeni. Epixenum. Theoxenia. Xenismus. Hospitum expulsio è Sparta, Roma, & è ciuitate Platonica. Scias, quid. Agnites. Iuno Aegophagos. Capræ immolatio. Xeniã capere, quid. Quæ apud Spartanos comperiantur scitu digna. Ferri fundendi ratio à quo excogitata primum. Cap.v

Triplici semita incedere, qui fabulas allegorice interpretentur. Quo pacto intelligenda Deorum certamina. Item nomina tum masculina tum fœminina. Dioscuri qui, & Psoæ quid, ac Stachys, necnon Aegides. De Mercurio nonnihil. Argas. Argus quid sit. Saturni ratio, & Idearum, & Tantali. Cap.vi

Quid fabula: & fabularũ genera. Cur dicantur Aesopeę fabulæ. Quintilianus illustratur. De epimythio & promythio. Fabulus quid, & fabiolus. Fabularũ in oratione vtilitas. Insuper cur fingatur Thamyris à Musis exęcat⁹. Thamus. Theut. Milesiorum figmenta. Suis testamentum. Cap.vii

Esse inter homines quosdam velut natura principes, atque item seruos. Delphicus gladius. Qui sint angari. Astandæ. Veredarij ducis Mediolani. Pegasarij. Stathmi. Postę. Stathmia. Phryctoria. Item de agarico, & angonibus. Item qui opiones, & tessenarij. Opion quid, & meconium. Agonice. Herculei agones. Agari Scythæ. Cereales. Anabasij. Parangariæ. Paraueredi. Veredum. Cap.viii

Ficulnum lignũ cuiusmodi sit. Fici folia cur dicãtur thria. Thrinacia. Thapsus. Atharathrion. Cúrque ficus arbor amara ipsa, fructus tamẽ prædulces gignat, & cur non iciatur fulmine.

né. Ischas. Phelomata. Olynthi. De caprificatione. Ficorũ interim genera plura, & in iis de puerorũ ludo. Cenchramides. Farctũ fici. Carpi. Gluma. Erineos an sit agrestis ficus. Opos. Opora vnde. Opias caseus. Sycomorus. Morus. Phytalus. Cymalitus. Syca vnde dicantur. Hamadryadũ historia. Ficedula. Martialis locus. Sycophantæ. Vireta ficus. Ficari. Cap. ix

Quos dicamus inaffectatos capillos, affectatósue. Galericulus. Capillamentum. Phenace. Capillare. Capilliana ruta. Euphorbi cincinni. Pericephalea. Epapharesis. Stlengis, seu strigil. Item de capillorum ornatu pluscula. Quæ dicantur focalia. Cap. x

Capillos dici à Græcis τρίχες, inde deriuata pluscula. Trichaices qui. Trichilæ. Trichorum. Spartiani locus, & Papinij. Digesta, & tristega. Trichina. Trichides. Trichiæ. Tricæ. Tricinus quæstus. Strangalides quid. Philippi dictum, in eum qui inficiebat capillos. Extricati vniones. Phœbæ capilli qui. Cap. xi

Veneris caluę atque item armatæ ratio. Qui nam ex mulierum capillis funes nexuerint. De Venere item pluscula, ac testudine, & hirco. Aræ Mutiæ apud Plinium quæ sint. Mutia festa, & Marcellea. Cap. xii

De affectione quã medici capillitiũ dicũt. Itẽ defluuij capillorũ ratio. Capilli & vngues cur in defunctis augescant. xiii

Felicitatẽ esse rẽ diuinissimã. Virum bonũ felicémque, cur quadratũ dicamus, & tetragonũ. Quadratũ dici de numero, figura, corpore. Plinthion. De fortuna quippiã. Equestris fortuna, & imperatorum poni cubiculis solita aurea. Cap. xiiii

Quadratũ corpus quod sit. Quadrata cõpositio. Quadrati versus. Quadratũ agmẽ. Quartarij. Quadratarij. Albarij. Albini. Quintiliani locꝰ ex libro primo, capite De geometria. xv

Quadrantaria Clytemnestra apud Cæcilium, quæ intelligenda. Cap. xvi

Cybelen videri à cubo nuncupatam. Cubus vnde, & quid. Item quid Cybe, ac Cybelis, & Cybele. Matroa. Matragyrtes. Mataismus. Cyberneia festa. Cybus. Cybiotates. Suetonij locus explicatur. Cap. xvii

Ex diuersis cęli habitibus diuersos euadere hominum mores. Persarum ritus. Picta cœna, seu Telia. Saporis & Valeriani historia. Quintiliani locus emaculatus declaratur. Lucanus item illustrius enarratur. Perses quid. Persithea. Pasithea. Persus

Persus piscis. Persinus. Persica vnde πέρσοι, in veteribus libris quid sit. cap. xviii

Non esse legem veram, quæ ad optimum nõ perducat. Lex quid. Cur in numina referantur leges à veteribus. De Minoe, Dracone, Zaleuco. Legum nullam esse bonam ex Gnosticorum sententia. Legum laus: & cur Platonis leges frigeant plerisque. Nomophylaces. cap. xix

Ad meridiem vergentes cur timidi. Ad septentrionalia audaces. Italiæ situs laus exquisita. Diagramma quid, aut programma. Diagraphe, diagrapharius, diagrapheus. Germanorum mores. cap. xx

Pannoniorũ mores, Britãnorum, Gallorũ. Martialis explicatur. De Braccis, & Anaxyride, ac Cãpestribus, & Rhemensi tela. De Angonibus Frãcis. Matrona iugo. Cãpago. cap. xxi

Cur Hispanię subterranea incolere dicatur Plutos. Cúrq; in ea cãpos finxerit Elysios Homerus. Hispanorũ mores. xxii

Mysorum mores, item Thracum. Ctistæ. Ctitæ. Bendidia. Qui dicantur Abij: & aliorum quoque populorum ratio. De Getis nonnulla. Itémque de Orpheo non indigna scitu, ac Libethriis, & Tereo. De antro Zerinthio, ac Hecate, Cynosphago, Ostrogotis, Vuisigotis, M. Crasso, Mysia Cerere, & Myseo. cap. xxiii

Scytharum instituta. Aposcythismus quid. Vnde dicantur Scythæ. Anacharsidis inuenta. Carrago quid. De Scythicis calciamentis, & Persicis. Dauorum seruile nomen vnde propagatum. Histia quid sit apud Herodotum. Daulus quid. Daulis vnde. Sarmaticus ludus. Scytharion. Thapsus. Melinus color. Chrysoxylon. cap. xxiiii

Athenienśium mores, ac inuenta præclara: & cur iidem Autochthones dicti. Cur Cecrops duplicis naturæ. Romanorum grauitas. Monophyes. Diphyes. Eunomia duplex. In arcem referri quid. Heniochos Athenienśibus dici pro ditissimis. Aexonum dicacitas. Sphettorũ sugillatio. Romanorum laus. Romanos fuisse ciues Romano subiectos imperio. cap. xxv

Cretenśium mores. Nonnulla de Spartanis. Periœci. Agelæ. Andrion. Cœmeterium. Calophori. Xylophori. Xenicæ mensæ. Ephori. Cosmi. Epharmiotæ. Clarotæ. Lerium quid. Oleria festa vnde. Cretomartis. Dictyna. Aphæa. Carme. Item de Aegina, Lero, Ceo. De Casio Longino critico. Hieronymi locus restituitur. cap. xxvi

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX

Albanorum qui ad Caucasum sunt, mores: déque seruis qui apud eos Sacri nuncupantur. cap.xxvii

Massagetarum mores: item Tapyrorum, Bactrianorum. De Phigaleis pulchra, Caspiorúmque, ac Derbicum item ritus. cap.xxviii

Medorum, & Armeniorum ritus. Vermes niuium. Niuis rubentis ratio. Vestes talares quarum sint gentium. De Anaitide Persarum dea pleraque non ingrata. Ciceronis locus explicatur pro lege Manilia. Sacarũ festa. Saca dies. Mediſmus quid. cap.xxix

Cappadocum mores. Cappa triplex pessimum, qui. Cur præsignia tam vitio, quàm probitate, dicantur Cappadoca. Cappadocius panis. Heptacometarum ritus, & Mosynœcorum. Inibi quid Mosynos. Stathmi. Parastades. Allagæ. Mansiones. Vares, hoc est βαρᾶς. Item de Tibarenis. Stãmata quid. Mel, quod stupidos facit. Colchorum mores. cap.xxx

Indorum veterum ac recentiorum ritus. Arbor tala. Herculem coli ab Indis, gigantis nomine. Acratoposiæ certamen. Bibaces philosophi. Xenocrates. Philosophorum genera duo. Brachmanæ. Germanæ. Linum Indicum. Animam qui primi immortalem asseruerint. De columbis melinis, & nymphis Meliadibus. Hypomelides. Meliæ astragali. Orontis cadauer mirum. Milium. Melinc. Melij homines cur. cap.xxxi

Taxilitarum mores perabsurdi in filiarum nuptiis. Carmanorum ritus. cap.xxxii

Sogdiorum iuuenum admirabilis animi magnitudo. Capite xxxiii

Assyriorum ritus. Distinguantur ne à Syris Assyrij. Ilium, Troia, Dardania, ciuitas vna. Grammatia quid. Pisces deorum loco. Syrorum item mores, & Phœnicum. A quibus inuenta primũ astronomia, arithmetica, geometria. De Astreo pauca. Phœnicostola iacula. Iamblichus. Adad, & Adargatis. Virgo cęleste signum. Chalcidia pocula. Siriasis quid. Sirrum. Sirrus. Sir ciuitas. Phœnigmum quid, & siræum, aut sycion. Syriscus. cap.xxxiiii

Arabum ritus maximè miri. Zira. Sisyra. De ratione veneni scitu non indigna pleraque. Item de viperis pulchra, & balsamo, seu balsamo. Scopelissare quid. Arabarchiæ vectigal. Arabarches. Lyciarches. Syriarches. cap.xxxv

Nabatæorum mores. Nabaten vocari ex adulterio conceptum. Reges apud Homerum solitos sibiipsis subseruire. Saracenorum instituta. Erembi qui, & vnde. cap.xxxvi

Aegyptiorum inuenta, & eorundẽ ritus. Artophagi Aegyptij cur. Cyllestia. Ammonij vnde. Pan, seu Mẽdes. De suibus. Hermotybies. Cici. Calasiris quid. Laura locus deliciarum. Dulcis cubitus apud Sardis. Ochi regis historia. Omphale. Lydorum libido. Abrotonum. Laurea in potu quid. Laura ciuitas, & Croton vnde. Lauria locus. Plutarchi locus in Themistocle de Lauriotico prouentu. cap.xxxvii

Aphrorum ritus diuersissimi. De Mauruſiis plusicula, & Cinganis. Aegidis origo, & quadrigarum. Hammata quid. Necnon de Carthaginiẽsibus. Ammon Iupiter vnde. Parammon Mercurius. Gorgia quid. Gorgones animalia. Boues retro pascentes. Plagion schema. In Libyam remittere ægrotum quid. cap.xxxviii

Clepsydræ notiones plures. Hydrologium quid. De clepsydrio item. Iupiter Ithomatas. Ephydor. Ithomea festa. Diametri notio recondita. Plutarchi locus explicatur in Demetrio. Quid sit per diametrum moueri. Aristotelis obscuritas illustratur. cap.xxxix

Vocabulum lutra quàm varias recipiat notiones. Elytron. Anelytra. Luntæ aues, ac coniſtæ. Elutriare. Labandria. Luter. Lura. De lutrophoris, & corriuatis à lutra dictionibus. Hydrophoros puella. Hydrophoria festum. Erinnys vnde. De aquiminariis: aquariis item, ac Cerere Lusia, & Erinnye, Arione equo. Neptuni & Cereris eiusdem fabella. Puncta. A punctis. Neptunus cur Hippius, & Deus maris. Neptunus itẽ Hippodromius. Lusius fluuius, & Gortynius. Aquatio, aquatus, adaquare. cap.xl

CAPITA LIBRI DECIMINONI.

Alopecię morbo vnde factum nomen. Hydrocephalę affectiones. Pericranos. Quid alopeciũ. Alopecades. Vulpio. Vulpis fraus. Scolios. Scolopes. Scolopoma cherion. Cerdo. Cynalopex. Cinados. Smila. Bassarus. Bassæ. Scolecum, id est, vermium species. Alopeconesus. Apollo Epicurius. Scandalũ vnde. Bassiadæ. Aethon vulpes cur. Alopeces. Psyæ. Cap.i

Asciam cruribus illidere, quid. De Antiphõte, ac Dionysio. Dolabella ne dicatur, an dolobella. Dolabra quid. cap.ii

Craterem

Craterem Helenæ, habere prouerbij formam. Nepenthes Homericum quódnam sit. Pista medicamina. Epipasta. Christa. Item nepenthes auscultationes. Antiphon cognomento Nestor. Alypiæ ars. Cap. II

De Archytæ tabella, seu Platage. Plangon. Nympha. Daggys. Item quid crotalum, & crotalus. Crocala. Cocalia. Ascari. Lumbricorum species. Ascarophori. Ascarides. Ciriæ. Cirrhas. Tænię. Ascalabus, & galeotes. Cirrhus color. De Platagonio quępiã non inscita, & Telephyllo, ac Anemone. Phennis quid. Partiliter. Platice. Cap. III

Athenodori & Philostrati iudicium de Iulio Polluce. C.

Byzantij laus præcipua. Byzantios fuisse οἰνόφλυγας, id est vinolentos. Macedonis Philippi dictum præclarum. Cap. VI

De Pythagora enotantur pluscula: item quibus argumentis comprobetur fuisse magus. De boue Empedoclis. Numæ instituta cur credantur Pythagorica. De Pythagoricis plura, & qui Pythagorij vel Pythagoristæ. Cap. VII

Mineruam cur Lacedæmonij Chalciœcum vocent. T. Liuij & Plutarchi codices emaculantur. Chalcopus. Chalcotypus. Thalamus æneus. Delphicum templum æneum. Item fori Romani tectum. Chalcidicum. Cap. VIII

Chalceum quàm multa signet apud Græcos. Chalcea festa, seu Athenæa, vel Pandemus. Exchalciare verbum. Chalceati dentes. Orichalchum. Chalcenterus cur diceretur Didymus & Bibliolathas. Exodion Didymi. Diexodica. Eudromi qui dicantur. Petronianus Valerius. Codones quid sint. Tubarum sepcies. Codion. Cap. IX

Aes cur à Græcis χαλκὸς dicatur. De chalco nummulo, & dichalco. Aërisinuętio & authoritas. De Combe puella. Chalcas vnde dicatur. Chalcis piscis. Palea ęris. Apothetæ. Synclides. Aeneæ vxor. Creusę raptus. Corœbus. Meteoroleschæ. Chalcothece. Lesche quid. Aeneum vinculum cur pro perpetuo. De adamãte paucula. Telephia vulnera, & chironia. Cysoleschos. Leschenorios Apollo. Aenea pocula veterum. Cap. X

In cubiculo nola, quid sit in Oratoriis Quintiliani institutionibus. De tintinnabulis. Iassęrorum historia. Cap. XI

Super Phauorino adnotata quæpiã minus extrita. Arsenothelyes. Eunuchorum detestatio. Vocis acutæ ratio in eunuchis, item nuditatis barbitij, curue amasij sint. Vocis magnitudo vel paruitas vnde sit, ex Galeno. Lęę quid. Interim imperatoris

toris laudem esse præcipuam, indignationem comprimere. Dystrapeli. Atrapeli. Pescēnij Nigri historia. Eunuchos non lædi in spiracula despectantes, aliis omnibus prępocatis. XII

Super vocis ratione adnotata plusc̃la, déque soni ac vocis interstitio. Pollucis obscuritas illustratur. Tertiata verba quæ intelligantur. Thraciæ portæ admirabilis naturæ. cap. XIII

Sonus quomodo illabatur auribus. Cur ouali figura aures & lingua. Item pleraque musicæ consonantiæ organa. Ficos obesse voci. cap. XIIII

Zame fons canoras reddens voces. Calastri pueri, qui sint. De Carneade & Antipatro. Calamouoas qui dicatur. Calamophori. Quid arteria, & vnde. Psithyrissare. Psias. Psithia vitis, quæ & pramnia. Antiphona quæ dicantur. Antispasis. Parocheteusis. cap. XV

Scruta quid sint, & quid scrutaria, item scrutarius, scuta, scutriscum, scrutea, scrutariam facere. Enarratur Horatius. Scutarij qui sint, organarij, bractearij, tribuni armaturarum, & stabuli, parietarij, thurarij, scripturarij, scriptura. cap. XVI

Super Mæandro & Protagora relatu non indigna quæpiam. Magorum sententia de diuinis rebus. Item non temerè ab eisdem admitti aliquos in disciplinam. Item de sophistis plusc̃la. Parij sophistæ. Ancalidophori. Ancalides. Phaceli. Sophisma. Philosophema. Aporema. cap. XVII

Pythij hominum ditissimi historia, déque vxoris eiusdem non vulgari prudentia. cap. XVIII

Historia Paridis paulò remotior, déque inter deas iudicio, & Dardano eiusdem filio. Interim & de Amandro loco, qui & Parius. Cestos hymnus qui. Item agonos. Paridem ab vrsa educatum. cap. XIX

Senectutem imbecillem euadere ob adolescentiæ intemperantiam. De Gorgiæ senio præuiridi. cap. XX

Aetatum humanæ vitæ distributio. Ex catalogo esse quid sit, vel extra catalogum. Fabulam ætatis peragere, apud Ciceronem quid. Vitę metam quam statuant plerique. Tranquilli locus explicatur in Augusto de Mimo vitæ. De Mose iucundum scitu. Plinij loca duo ex vndecimo Historiæ naturalis, de pubertatis ratione amplius explicantur. Cap. XXI

Aetates humanas planetarum consequi rationem. Mercurius cur negotiis præesse dicatur & lucro. Vnde sit quòd præmaturo coitu barba promitur celerius. Trãquilli in Nerone

locus de iuuenalibus ludis. Nymphis coæuus qui dicat. Martialis & Apuleius declarantur, necnon Horatius. Iuuenalis cur. Philosophorum placita & Auicennæ de ætatibus: item de fabula ætatis. Vocabula plura, quibus ætates à Græcis distinguuntur: parectatus, triacatus, apodromi, apobomia sacra, baliciotæ, baliotæ, balari, ballæ, pempeli, genea. Nestoris ætas quomodo intelligenda. cap. xxvi

Aeneam pietate in deos ac parentem insita, clementer à victoribus tractatum Græcis, ac liberum abire cum domesticis permissum bonis. cap. xxvii

Citharœdi prudens responsum apud Alexandrum fidibus utentem rusticius. Quo pacto Linum peremerit Hercules, à quo musica imbuebatur. cap. xxviii

De tityris, silenis, satyris, quæ sit nominũ ratio. Sillus quid. Bacchus cur dicatur Phleon: item cognomina alia. Aphlastus quid, & phossones, & phossonium. Orarium, oron, orobachi. Coruuscur satyra dicat auis. L. Florus illustratur egregié. xxv

Diuersi populorum mores, breuibus, ac miscella enotati opera. Qui nunquam riserint. De Ceo sene caniciem coloribus obscurante. cap. xxvi

Zeuxin spectatum Helenam à se pictam neminem admisisse, ni erogata prius stipe, quo nomine appellata est meretrix. Epicuri dictum nobile, Videri felicem, cui vitæ suppetãt necessaria. De pecuniæ cura difficili. cap. xxvii

Animos hallucinãtes malis edoctos sæpius resipiscere. De Hierone, Ptolemæo secundo. Phrage, & Damocrate palæstrita. cap. xxviii

Super Electra adnotantur paucula, quæ dicta prius Laodice sit. De Gyge, qui mulieres primus ἀνὴχιεσεν. Necnon de Alcimi Lydorum regis felicitate. Interim & Xanthi memorãtur duo, poëta, & historicus. cap. xxix

Qua ex causa prædicent Delij, Philosophum non incelebrem Syrium Pherecydem tam tetro támque exitiabili peremptum fato. cap. xxx

Herculeas columnas prius Briarei nuncupatas. Epaminondæ paupertas & magnanimitas, Persarum regis munera spernentis. cap. xxxi

Hominum ingenia tyrannica vel mitia, ex gestis rebus facilè plerunq; coniectari. De Pericle, ac Gelone: item de Dionysio posteriore. Catapultæ inuentio. cap. xxxii

Phil

Philippũ victoria elatũ, nevnquã fieret rationis inops, iniũxisse puero, mane ingressus diceret, Homo es Philippe. xxxiii

CAPITA LIBRI VICESIMI.

Octimestris partus cur rarò vitalis. Caput i

Fabulam fieri quid sit. Vitam nostram esse item fabulam. Platonis de spe apophthegma. cap. ii

Maronis locus ex primo Georg. Septima post decimam felix. Lunam humectare, non arefacere. Tetradistæ qui sint. iii

Sententia triplex de lunari lumine. Quibus probetur rationibus, lunam repercussu lucem non propagare. cap. iiii

Lumen esse cælestium virtutum vehiculum. Cur à nobis longius abeat sol, nec luna eundem præferat schematismum. An item à planetis illustretur, vti à sole. Rursum quid lumen, ex Plotino & Proculo. cap. v

Item de lunari lumine. Cur selene. Cur in Dianæ sacris faces, & cur tergemina Diana, & Hecate. De Geryone paucula. Hecatompedon Plutarchi codex emaculatur. Hecatombaũ. Hecatombe quo ritu celebraretur. Mænides. Canes cur immolentur Hecatæ. Virgilij locus ex Bucolicis. Dictina. Triuia vnde, & Diana. cap. vi

Septem ab aliis dici lunæ permutationes. Quid phasis. Iugum dici de Libra. Cicero inibi explicatur. De Diana, quam vocant Agroteram & Endymione. Cur Lunæ appellatione mundus significetur, necnon mens nostra. Lunæ domus, qui cenodromos dicitur. Synaphia in eadem quid, aut aporrhœa. Lunus Deus. Virgilij locus ex libro tertio, Qua se plena per insertas fundebat luna fenestras. cap. vii

Memoria matutina, quæ intelligi debeat. Quintiliani locus explicatur. Rursum de memoriæ vi pluscula. cap. viii

Reminisci quid sit. Aliud esse, iterum discere, aliud reminisci, ex placitis Aristotelicis. Et qui in reminiscendo solœcismus. Pauca de Platonis reminiscentia ex Procli doctrina. Animam non esse tabellam literis vacuam. cap. ix

De Attico Herodis filio memoriæ nullius. Scipionis apophthegma in Appium, item Themistoclis. Cur Musæ, Iouis & Mnemosynes filiæ. Qui Amnemones in Cnido. Musa quid sit, ac vnde dicatur. Themistoclis dictum de memoriæ arte. Musonia ars. Lethe fons ad Trophonij specu. Item alter Mnemosynes dictus. cap. x

De Scopeliano sophiste pleraque non indigna relatu. Vi-

tam esse vigiliam. Tranquilli historia illustratur. Vites in Asia haberi prohibitas ab Imperatore Domitiano. cap.xi

Hominem censeri prudentissimũ,quia sit capitis non magni modi. Inibi quæ sit congrua capitis vel magnitudo vel figura. Cur magnis viris caput aperire, moribus receptum sit. T. Liuij ex primo ab vrbe cõdita locus aduersum vitilitigatores diligẽter explicatur,ex more in sacris caput velãdi. Hippocratis imago pileata,& laus eiusdẽ. Bruti statuę cũ pileolo & pugiũculis. Lysimachi cornua. Pericles caput magnitudine visenda. Schinocephalus. Cephalegereta. Carides cur dicant. xii

Cur capite deminuti ferè impetuosi sint. Cephalevnde coriuetur. Cepus quid,& vnde. Aram potẽtiarum animæ esse in capite,quod & Olympus dicitur,& Trito. De Tritogenia pluscula. Virgilij locus de Olympo omnipotente. Vranos pro capite. Tripsis. Diatrimma. Triton. Nili nomina. cap.xiii

Super Lydorum inuentis & mollicie adnotata pauncula. De Lydio ornatu,& masturbatione. Aleæ & tesserarum ac pilæ lusus inuentores,necnon aurei argenteiq; nummi. De Caryce & Candaulo cibis. Eunuchas fœminas quis fecerit primus. Agneon locus, seu dulce certamen. Omphale. Item pilæ inuentores. Phennis vnde. cap.xiiii

Quàm latè pateat animæ rationalis imperium in corpus. Vnde sit grauidarum mollicies,& appetitus absurditas. Imaginationis potentia in generãdo. Ouium historia fœtus producentium albos inspectis coloris eius virgis. cap.xv

Exempla historica ad idipsum. cap.xvi

Quid sit imaginatio,siue phantasia. An cum opinione coniungatur. Prius, cur imaginatio visum dicatur,vel visio, aut phantasia. Catalepticus qui,& euphantasiotos. cap.xvii

Ventorum finalis ratio quæ sit, déque eorundem materiali causa. Flatum à vento distare. Aeolipilę quid sint. Aera,pro pila. Empedoclem dictum fuisse Colysaneman. Asininæ pellis proprium. Aeolus cur ventorum rex. cap.xviii

Ventorum species aliquot, vulgò haud ita notæ. Apogæa retinacula,seu epigæa, Amusium organum. Strobilus quid. Coccalus. Strobiline resina. Conos. Pallas Anemotis. Sardinia cur pestilens. Sardoa herba. Sardonius risus. Plesistius ventus. Plesignathus panis. Physignathos. Acrophysiũ. Plæsion. Plinthion. Plutarchi in Solone locus. Physema Pityinon. Ventorũ aræ. Tempestas quid,& vis maior. Tropeę pluuiæ. Boreæ templum

plum,& festa. Boreasmi. Tempestatis ædes. cap.xix

Super Polemone enotata quępiam. Manu solœcismum facere quid. Quintilianus illustratur. Varus Pergæus. Pelargi cognomen. Item quid typos bis,& tyrbe. Type. cap.xx

Manum in Aetolis habere, ac mentem in Clopidis, quid sit. Aetolorum furta. Aetoli epitheton quid sit, & vnde, Aetoli bellaces, ac monocrepides. Legati Carthaginiensis historia. Clopia. λωποδύται. cap.xxi

Pterophori apud Plutarchum in Othone quínam intelligendi. Itẽ quid ptera,aut pteromata. Plutarchi locus restituitur. Peripteron. Pseudoperipteron. Cylarabis. Pterophori sacerdotes. Ptila quid,ac vnde. Pennatis pedibus salutare. Pterygophorum pro succino cur. cap.xxii

Plutus diuitiarum deus, cur cæcus effingatur. Herodis sophistæ munifica, & proinde mirabilis natura. Chalcidissare. Auaritiæ improbatio. Aloadæ qui dicantur. Auri laus ex Pindaro. Liberalitatis cõmendatio. Deum quoq; essevęnalẽ. xxiii

Diuitiarum vsum quem esse deceat. Vsia & periusia, quo differant. De Marco Antonio, Ptolemæo. Bione. Diuitiarum genera duo. Aristodemi, Caij principis & Neronis historia. Professio senatoria quæ dicatur. cap.xxiiii

Carthaginiensium & Homeri sententia de diuitiis, item M. Crassi ac Cæsaris. Eulogiæ quid. Εὐλή. Eua mons. De Solone, Themistocle, Timotheo, Pelopida: item de Pluto cæco, & Phryne. Aphnij sacellum. Thesaurum recondendis pecuniis structum à Minya primúm. Tirynthi mœnia. In adulteros lex prima. Domitiani in ædificando prodigentia. cap.xxv

Lapidem Lesbium in funestas admitti domos solitum. De Herode ac Lucio, item Marco Imperatore. Lapis niger in comitio. Romuli monumentum. cap.xxvi

Nobilitatem in astragalis gestare, quid. De Herode item, ac Rhegilla vxore. Astragalus quid, ac episphyrion, & astragalisis. De talorum figuris, aut numeris. Diagrammismus quid: grammæ item, seu lineæ. Cuborum inuentor. Pessorum lusus. Petteutice. Coleps. Midas iactus. Astragali in sacris mẽsis. Astragalion. cap.xxvii

Cur lunulas gestarint in calceis Ro. veteres. Nobilitatẽ nil ad esse, ni adsit virtutis meditatio. Terræ filij q dicãtur. xxviii

Vocabula plura de rebus conformata quæ gestantur. Itẽ ad id pertinentia alia. De hypomochlio, vecte ferreo, & lingula-

Sera. Moloche, seu malache. Serra. Serram ducere. Serratura quid. Vectiarius quid, & mochlos. Mochlia. Exholcysmus. Phragma. Vectigaliarij. Fiscarij. Sceuophora. Comistrũ. Phoretrum. Phorion. Phractici satellites. Cap. xxix

Inuidiæ detestatio. Quid inuidia. Prouerbium, Aegyptio Scytha non inuidet. Βοσκήματα ridicula. Coros pro inuidia cur. Palemedis poëmata. Tiberij liuens ingenium. Cap. xxx

Quem Aegyptium sophisten intelligamus. Déque Proteo allegoricè pluscula. Cap. xxxi

An credibile sit, silentem lunam aliquid in nos agere. Qui dicantur Icadistæ. Athenæi locus declaratur. Cap. xxxii

Adulationis malum. Quid cercopissare. Quæ climacides. Adulatorũ appellationes diuersæ. Crocidissare quid. Carphologia. Carpi, carpisculi, carpę, pericarpia. Capreolus. Tylę. Crocylia. De Dionysij adulatoribus, & Antigoni. Adulatorũ cognomina plura. Colax vnde, & item Cœlia, & Bucolos. Cœla. Stena. Clymenus pro Plutone. Cælius mõs, qui & Querquetulanus vnde. Thopica. Thopes. Tiberij & Porcelli historia. Climax quid. Cap. xxxiii

Vitæ diuturnioris breuioríque rationes ex philosophorum scholis: item de ratione maris & fœminę in plantis: atque inibi Plinius illustratur. Vlysses cur dicatur corax, seu coruus. Cap. xxxiiii

FINIS.

INDEX EORVM QVÆ SCITIVS ENARRATIVSQVE EXPLICANTVR IN DIVERSIS OBSERVATA AVTHORIBVS.

EX LIBRO XI.

OLidum veternum cur dixerit Catullus. Cap. iii

Gellianus emaculatur codex libro decimosexto, capite duodecimo, vbi lucum scribunt, pro eo quod est elucus: item mutata g in c, quum reponendum sit a in e. Cap. iiii

Plutarchi loca duo suę restituuntur luci, qua parte hallucinantur interpretes in verbo ἀλόσαι, & quid halys. Cap. iiii

Apuleij locus perpenditur in magia, vbi pro masthlis, machi leguntur modo. Cap. vii

Qui sint apud Senecam ordinarij & postulatitij gladiatores, præter doctorum quoque sententiam. Pararios non dici gladiatores apud Senecam, sed gladiatorum paria. Cap. x

Consumatos gladiatores quos intelligat Naturalis historiæ libro octauo Plinius. Cap. xi

Samius gladiator qui sit apud Ciceronem Thusculana secunda. Cap. xi

Quid à Seneca significatum sexto Controuersiarum, vbi Passieno, prima syllaba in Græcum mutata, obscœnum nomen impositum scribit. Cap. xiii

An ex historica fide Plinius Catonem prodiderit solũ quater & quadragies causam dixisse, absolutũ semper. Cap. xiiii

Plinij locus illustratur de Archilochi interfectoribus. Caput. xiiii

Enarratur prouerbium à Callipide productum, in quo doctos hæsitasse, animaduertitur. Cap. xv

Plutarchi locus ex Alcibiade malè tralatus restituitur super eodem Callipide. Cap. xvi

Senecæ obscuritas illustratur ex tertio ac sexto De beneficiis, super Amphinomo & Anapia. Cap. xvii

Nemesis quo sensu accipienda apud poëtas tum Græcos, tum Latinos. Cap. xix

Perpēditur Ciceronis locus de parricidarū ſupplicio. Cap.xxi
Cur dictū à Cicerone, mari, quæ violata ſunt, expiari. cap.xxii
Enarratur Catullianum carmen, Nec genitor nympharum abluit oceanus. cap.xxii

EX LIBRO XII.

Appiades apud Plinium quæ ſint. Item an hippades potius legendum. cap.i
Arborum diis dicatarum quæ afferri ratio poſsit: vnde illuſtrantur authores multi. cap.i
Quare dictum à Plinio, Sergium vt debilem, à ſacris arceri ſolitum. cap.ii
Plutarchi codex Latinus emaculatur de Teleſtrio. cap.iii
Plinius explicatur in lachrymarum ratione. cap.iii
Hieronymi locus explicatur, de Laodicenſi indumēto. c.v
Interpretis Plutarchi adnotatur error pudendus ſuper pyræi lema. cap.vi
Cronicæ lemæ cur dicantur, etiam extra quàm opinentur Græci. cap.vi
Quid faſces ſubmittere apud T. Liuium. cap.vii
Maior conſul apud Plinium qui nam intelligi debeat: & qui prętor primus in Marci Tullij oratione. cap.viii
An ex vero Plinius Balbum Gaditanum ſcripſerit ſolum externorum conſulari vſum dignitate. cap.viii
Dies ſenis horis non fuiſſe veteribus contentos, quod quidam nihilominus prodere ſunt auſi. cap.ix
Tollitur difficultas ex Epiſtola Seruij Sulpitij, de hora decima. cap.ix
Plinij locus reſtituitur ex libro ſecundo, de horis æſtus marini. cap.ix
Quæ, aut qualis ſit Noctium Atticarum primo gnomonica, quam matheſi aſcribit Gellius. cap.ix
Quos intelligere oporteat apud Lucianum horos. cap.x
Quid ſit apud T. Liuium, ſacrare cum bonis caput. cap.xi
Penſitatur Gellianus codex libro Noctium Atticarū ſecundo, ἰχθῦν ἰχθῦν: vbi aſtruitur lectio genuina, veráque. cap.xii
Ariſtophanis interpretem fœdè lapſum ſuper ſcholij etymo cap.xv
Vitioſè legi in epiſtola M. Tullij ad Fabium Gallum, Citius, opinor, non omnibus dormio. cap.xvi
Sardiniā peſtilentē cur dixerit, epiſtola eadē Cicero, extra quàm

quàm opinentur enarratores. Inſuper & de ſalacone pluſcula Caput. xvi
Sequētis epiſtolę enarratio integra ferè, vbi prēter multorū ſententiā magiſtrū dici de dictatore pluribus aſtruitur. c.xvii
Emendatur locus ex epiſtola Seruij Sulpitij, ſupra Maias. cap.xvii
Defenditur à calumnia Hermolaus barbarus ſuper Zetæ vocabulo, quod inter recepta quidam non habent. cap.xviii
Plinij ſenſus obſcurior illuſtratur de capitis iudicio primo apud Areopagum. cap.xix
Lactantij grammatici locus ex Thebaidos duodecimo, à vitio vindicatur ſuper Ereſione, ac hicteria. cap.xix
An oleaſtro in Olympia coronarentur victores, quod Latini ſentiunt ferè. cap.xix
Tollitur ex T. Liuio difficultas de nexorū ratione. cap.xx
Exploditur error interpretum Saluſtij in tabularum noua rum mentione, quas inſcitè nimis & hebeti iudicatu pro picturis accepere. cap.xxi
Quid ſit illud Iuuenalis præter interpretum ſententiam, Et longi relegit tranſuerſa diurni. cap.xxi
Quæ intelligantur nexorum iura in primo De oratore, apud Ciceronem. cap.xxi

EX LIBRO XIII.

Quintiliani placita de oris multiplici vitio, explicantur copioſius. cap.i
Quid ita laſciuire in heroicis ſuis Ouidium, ſtatuerit Fabius. cap.i
Aſtruitur lectio vera in Quintiliano, de gloſſematis. c.iii
Quod ſit apud Diomedē gloſſematicū dicēdi genus. ca.iii
Plinij locus illuſtratur ex libro ſeptimo, de arcanorū proditione in Auguſti hiſtoria. cap.v
Quæ fuerint Erechthei filię, quíque de iis traditum veteribus: vnde Ciceronis explicatur nodus ex Thuſculanarum primo. cap.vii
Leocoræ puellæ quæ intelligi apud Demoſthenē debeant in funebri quadam oratione. Illuſtratur & in deorum natura Cicero. cap.vii
Quo ſenſu à Valerio Martiale dictum:
Quid barbam vellis mortuo leoni?

Universidad de Deusto
Biblioteca

In quo plerique omnes toto (vti aiũt)cęlo aberrarũt. Cap. vii
Hieronymi locus restituitur de geranopipa. Cap. xi
Plinij locº de Annulo fluuio in elephãtorũ historia. c. xviii
Plautinus exoluitur nodus in Amphytrione ex literis planè literatis, de Saturni hostia. Cap. xxiii
Cur in fabula eadem dictum à poëta eodem,
Fames & mora bile nasum conciunt.
Item in Curculione, Os amarum habeo, dentes plenos, lippiunt fauces fame. Cap. xxiii
De tyrotaricho quid sentiendum apud Ciceronẽ. Cap. xxvi
Cur dictum à Persio:
Saperdam aduehe ponto. Cap. xxvi
Quum à naturalibus ferè traditũ sciamus, hominẽ vnum ex omnibus canescere, an rectè Plinius in equis idipsum agnouerit. Cap. xxviii
Qui intelligi apud Quintilianum Pancratiastæ debeant, præter omnium hactenus sententiam. Cap. xxx
Quos esse analectas grammaticos, statuendum sit, apud Senecam. Cap. xxxi
Plutarchi sensus item ad saniorem reuocatur intellectum ex vita Aemylij Pauli de apocartereſi. Cap. xxxiii
Plutarchi loca duo restituuntur ex Demosthenis vita, de Prytaneo, & Demosthenis statua. Cap. xl

EX LIBRO XIIII.

Frigidam suffundere apud Plautum in Cistellaria, esse omnino aliud, quàm opinentur multi. Cap. i
Cur ex sententia Hesiodi viros hyeme auidiores Veneris prodiderit Plinius, fœminas æstate. Restituitur Tranquilli locus ex Tiberio de imperato schemate. Cap. iiii
Saluſtium parum integra fide à Gellio incesi, super Sertorio, quem corporis dehonestamento lætari solitum, scribit. Caput v
Ludere de alieno corio, in Apuleij fabula Milesia prouerbium vnde profluxerit, extra quàm vel doctioribus videatur.
Quo intellectu dixerit in Amphytrione Plautus, Eius ornamenta, & corium vti conciderent. Cap. vii
Aristotelis interpres refellitur Ethicorum quinto, super proagogia. Cap. viii

Tolli

Tollitur ex Cicerone nodus in epistola ad Brutum de liberis Themistoclis. Straboni interpretem fœde lapsum libro primo super Midæ historia cap. xii
Pherecydem non fuisse ex prouincia Syria, sicuti male interpretantur plerique. cap. xiii
Quis fuerit Siculº, quẽ Cicero in secũdo De oratore, dixisse scribit: Da mihi ex ista arbore, quos serã surculos: insimul & Quintiliani tollitur obscuritas, eadẽ referẽtis. Illustratur amplº Plinij locº ex septimo Naturalis historię de Liuia. xiiii
Pphrynen cur dictum sit, lecythum in maxillis ferre, præter Græcorum sententiam. cap. xv
Restituitur in integrũ Plutarchi problema vel perperã tralatum, vel incuria corruptũ, mẽdúmq;. T. Liuij codex ex libro ab Vrbe cõdita tertio, emaculatur, vbi modo scribitur, Deiectis honore per concionem duobus Quintiis. cap. xvi
Peplographia Varronis in epistolis ad Atticum quæ nam intelligi debeat. cap. xviii

EX LIBRO XV.

Qui ita Aeneidos quarto, optimus maximus poëta Boreã dixerit Alpinum. Plautinus nodus in Epidico enodatur egregiè, vbi ait, Austrum pertuli. cap. vii
Quintiliani locus ex libro quinto, restituitur, ac enarratur. cap. viii
Error Plutarchi apophthegmatum interpretis super orpheotelestis. Aristotelis tralatio ex Politicis mutila interpellatáque restituitur in integrum. cap. ix
Tragica prosopa quæ intelligi debeant apud Aristotelem, præter Theodori tententiam. cap. x
Præcidere quid sit, & vnde loquendi figura credi possit corruata: enarratur Martialis illud:
Os tibi præcisum, quanto non ipse Latinus
Vilia panniculi percutit ora sono.
Explicatur item doctius carmen Martialis illud:
Inualit medicus sica phreneticus Eucli,
Et præcidit Hylam: hic, puto, sanus erat. cap. xi
Non rectè à grammaticis enucleari Maronianum illud ex Bucolico ludicro:
Nuper me in littore vidi,
Quum placidum ventis staret mare. cap. xii

Ouidij

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ouidij interpretē fœdè lapsum in Fastis in eius carminis enarratione:

Adde,quod arcana fieri nouus ignis in æde, Dicitur.

Papinij carmen ex quarto Syluarum,explicatur illustrium per interpretis silentium. Cap.xiiii

Quid intellexerit Halicarnaseus Dionysius Antiquitatum secundo, vbi ait, Vnicuique triginta curiarum Vesta collocata, vbi sacrificarent. Apud Tranquillum in Tiberio legendum,Coactis qui ea tenebantur superstitione, religiosas Vestas cum vestimento omni comburere: non autem Vestes,sicuti doctissimo interpreti est visum. Cap.xvi

Supplices Vestæ,qui intelligendi apud Plutarchū in Commentatione de mulierum virtutibus, magno interpretis errore. Ephestij qui sint apud Plutarchum eundem in causis Græcanicis,adnotato interpretis lapsu. Emaculatur Plutarchi codex ex libro qui est περὶ πρώτης ψυχῆς, vbi terram à veteribus dici clitta scribit. Cap.xvii

Martialis illustratur epigramma ex libro decimo:

Si nimius videor,seráque coronide longus
Esse liber,legito pauca,libellus ero. Cap.xix

Sanna frequēs Latinis,verbum de Græco veteri deflexum præter grammaticorum placita. Cap.xxi

Macrobij de ascensu descensúq; animarum doctrina, perpensione acri explicatur,tenebrosa alioqui,& à vanitate non procul. Cap.xxii

Cur Virgilius animas plures in Anchise intelligere sit visus Aeneidos quinto. Maronis locus exponitur ex Georgico quarto:

Ipse ego te,medios quum sol accenderit æstus,
Quum sitiunt herbæ,& pecori iam gratior vmbra est,
In secreta senis ducam. Cap.xxiii

Aenos,id est,αἶνος quid sit apud Quintilianum libro quinto. Caput xxiiii

EX LIBRO XVI.

Cur à Propertio dictum:

Cum Tyberi Nilo gratia nulla fuit.

Ex historia comprobatur,eum locum hactenus esse minus perceptum. Cap.iii

Massilienses mores in Plauto, an pro euiratis & molliculis capi rectè possint, quod ex doctioribus prodidere non nulli.

nulli.Inibi diluitur Athenæi quoque authoritas. Cap.viii

Plutarchi locus suo restituitur candori ex Pelopidæ vita, de seruis,qui dicantur Serotæ. Cap.ix

Quid sit ab Horatio significatū,vbi in Arte poëtica scribit, Quæ facerent,ageréntque peructi fœcibus ora. Cap.x

Erudita in Domitiū disertatio,cur tauris phœniceæ obiicerentur vestes. Cur dictum ab Ouidio:

Rubræ pauidos formidine pennæ.

De ceruis,qui locus in scitissimè solet explicari. Simul & illustratur Ausonius super eadem re. Cap.xi

Platonis apologia aduersus Lactantium de gallo, quem Aesculapio moriturus Socrates immolari iusserit. Cap.xii

Lucani locus ex libro tertio explicatur:

Aethiopúmque solum,quod non premeretur ab vlla
Signiferi regione poli. Cap.xv

Pythagoræ symbolum,Super chœnice sedet: quo pacto videatur explicandum præter multorum sententiam. Cap.xvii

Aliud Pythagoræ symbolū, Stragula obuoluta seruari debere. Itē aliud,Imaginē Dei annulo non insculpendam. Xenophon restituitur,& declaratur. Quintilianꝰ de Pythiis. xviii

An apud Vlpianū Digestis de ædilitio edicto,legendum sit aphthiphus,sicuti eruditorum nonnullis placet. Cap.xx

EX LIBRO XVII.

Catulli sensus explicatur eruditè illis versiculis;

Non est sana puella,nec rogate,
Qualis sit,solet hæc imaginosum.

Cornelio Celso lux infertur plurima,vbi ait, Quidā imaginibus,non mente falluntur. Cap.iii

Lucretij locus ex libro secundo, de luce recta vel obliqua declaratur amplius ex matheſi. Cap.vii

An Iuuenalis ille versus, Horrida quale facit residens in codice pellex: Ad robur carcerarium referri vllo modo possit. Item illud Propertianum,

Codicis immundi vincula sentit anus. Cap.viii

Columbæ geminæ,sexto Aeneidos ex Platonicis rationibus quid significent. Cap.xv

Quid sibi velit Virgilianum illud ex quarto Aeneidos:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quo sensu Homerus Herculis animam in cælo statuerit, simulacrum apud inferos. Cap.xvi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Expenduntur Thucydidis loca duo, in quibus videri potest labi interpres. cap.xvii

Plinij locus perobscurus explicatur libro secũdo, Terra nos à reliqua natura abdicatos, tũ maximè, vt mater, operit, nullis magis sacramẽto, quàm quo nos quoq; sacros facit. cap.xii

Declaratur Virgilij carmen Aeneidos sexto:
Aut tu mihi terrã Iniice. Insimul & Horatius illustratur:
Licebit, iniecto ter puluere, curras.

Qui fuerint Metelli liberi, apud Plinium libro septimo. Hieronymi locus expenditur ad Pãmachium, de anteria. xv

Diadematis legẽdum sit apud Pliniũ, an Dalmaticis. xvi

Aleij campi, an rectè vacui Latinè dicantur. Plutarchi locus restituitur ex Agidis & Cleomenis vita, de Thalamarum ciuitate. cap.xviii

Quid sit apud Liuium, conditionem filiæ quærere. Item apud eundem quæ sit vindiciarum ratio. Martialis epigramma festiuissimum explicatur, quod est in Fidentinum:
Assertor venias, satisq; prestes. Assertiones secundę apud Quintilianum quæ'nam intelligi debeant. cap.xix

EX LIBRO XVIII.

Martialis locus explicatur de Lacedæmone libidinosa. Lactantij grammatici ex octaua in Papinij Thebaida enarratione codex emaculatur, de Bomonicis. Quintilianus illustratur libro tertio, vbi ait, Minus Lacedæmone studia literarum, quàm Athenis merebuntur: quibusdam rapto viuere honestum. Iuuenalis locus:
Qui Lacedæmonium pædemate lubricat orbem. Cap.i

Qui sint apud Appiani interpretem Ciuilium bellorum quarto, aptatores. Episcopus qui nam intelligatur apud Ciceronem septimo epistolarum ad Atticum. Plutarchi locus restituitur ex Alcibiade, de harmostis. cap.iii

Quintiliani verbis lux infertur aliqua de Aesopeis fabulis. cap.vii

Grossos non dici tantum multitudinis numero, sicuti arbitrantur Grammaticorum nonnulli. An pro caprificatione in Plinio reponenda scarificatio sit, vt doctis quibusdam est visum. Martialis locus de ficedula. cap.ix

Perperam arbitrari quosdam, focalia dici vibrandis capillis destinata instrumenta. cap.x

Spartiani & Papinij locus de trichoris. cap.xi

Quintiliani locꝰ restituit ex libro primo, de geometria. xv

Quadrantaria Clytemnestra apud Quintilianum ex Cæcilio, quæ demum statuenda sit. cap.xvi

Restituitur candori suo Quintilianus libro tertio, vbi legitur modo, Quale libidinis exemplum, vt Perses in muliere Samia instituere ausus dicitur primus. Cur instituta Persarum Parthis ascribat Lucanus. cap.xviii

Martialis carmen libro vndecimo explicatur, vbi ait:
Claudia ceruleis quum sit Rufina Britannis
Aedita: cur Latiæ pectora plebis habet? cap.xxi

Hieronymi locus de Casio Longino critico. cap.xxvi

Quod sit fanum locupletissimum à Cicerone pro lege Manilia significatum. cap.xxix

Plutarchus explicatur in Themistocle de Lauriotico prouentu. cap.xxxvii

Itẽ Plutarchi locꝰ aliꝰ explicatur ex Demetrij vita, quid sit diametrũ debere. Aristotelis obscuritas illustratur ex primo De animaliũ historiis, quid sit per diametrũ moueri. xxxix

Enarratur locus ad hanc diem non intellectus ex epistola Cælij, de aquariis. cap.xl

EX LIBRO XIX.

T. Liuij, & Plutarchi codices emaculantur super Pallade Chalcidæo. cap.viii

Lesche quid sit apud Plutarchũ in Lycurgo. Quid sentiendum super eo Quintiliani loco, in cubiculo nola. cap.x

Quo pacto intelligenda Pollucis verba, vbi ait, epiglottis est simplicis organum vocis, lingua verò articulatæ. cap.xii

An rectè Albertꝰ dici arteriã putarit, quasi artã viam. xiiii

Antiphona in Plutarchi Moralibus, quæ intelligenda sint, quæ'que sit vocabuli eius ratio. cap.xiiii

Scruta in carmine Horatiano quæ'nam sint. cap.xv

Aegypti regem cur Cybiotatem cognominatum in Vespasiano scribat Tranquillus. cap.xvii

Fabulã ætatis peragere quid sit apud Ciceronem. cap.xxi

Martialis epigramma explicatur ex libro duodecimo:
Inde tragus, celeréque pili. Plinij loca duo ex vndecimo Naturalis historiæ de pubertatis ratione. cap.xxi

Tranquilli locus restituitur & explicatur ex Augusto de Mimo vitæ. cap.xxi

Enarratur simul & Apuleianũ illud ex Magia: Inuestẽ puerum

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum accepisti, vesticipem ilico reddidisti. Cap.xx
Horatij locus explicatur ratione physica:
Nigros angusta fronte capillos. Cap.xx
L. Florus explicatur de satyra aue. Cap.xx

EX LIBRO VICESIMO.

Cælestium rerum studioſi quo pacto explicandum censeſ
illud Maronianum ex Georgico primo:
Septima post decimam felix. Cap.x
Multiplex affertur enarratio carminis Virgiliani, ex Ae
neidos quarto:
Tergeminámque Hecatem tria virginis ora Dianæ. Cap.
Virgilij ex Bucolicis locus:
Neſcio quid certè eſt & Hylas in limine latrat. Cap.
Ciceronis locꝰ explicatur Diuinationũ ſecũdo, quũ ex L. Tar
tij sẽrẽtia dicit: Romã, in iugo quũ eſſet luna, videri narã. c.
Virgilij locus alius ex tertio Aeneidos perpenditur dil
genter: Cap.vi
Tranquilli hiſtoria de Domitiani edicto, vt in prouinciis
vineta ſuccideréntur, vberius illuſtratur. Cap.x
T. Liuij ex primo ab Vrbe condita, locus diligenter expli
catur in Numæ hiſtoria. Cap.x
Plutarchi ex Solone locus explicatur, præter interpretis ſi
dem de plæſio. Cap.xi
An manu geſtúve ſolœciſmus fiat, de quo addubitaſſe
Quintilianus videtur. Cap.xx
Pterophori qui ſint, apud Plutarchũ in Othonis vita, quod
multi non tam neſciunt, quàm negligunt. Cap.xxi
Plutarchi locus reſtituitur ex Pyrrhi vita, de apterẽo. xxi
Terræ filij qui dicantur, contra omnium hactenus opinio
nem. Ouidij locus explicatur Metamorphoſeos primo:
Iuppiter è terra genitam mentitur, vt author
Deſinat inquiri. Cap.xxvi
Hypomochlion quid ſit apud Vitruuium, & vnde duca
tur dictio eiuſmodi, quanquam in codicibus nonnullis legi
tur vitioſe hypomodion, Cap.xxi
Icadiſtæ qui intelligi debeant apud Athenæum Dipnoſo
phiſtarum ſeptimo. Cap.xxxi
Plinij locus illuſtratur ex tertiodecimo Naturalis hiſto
riæ libro de plantarum ſexu vtroque. Cap.xxxiii

FINIS.

CAMILLI RICHERII RHODIGINI IN ANTIQVARVM LECTIONVM LIBROS,

ad doctiſsimum ſummáque veneratione dignum, Bernardinum Barbuleium,

Præfatio vndecima.

QVOD ſummus rerum opifex Deus, homini nihil præſtabilius mente, ratione atque intelligentia dederit, mirum videri non debet, ſi nonnulli, & ij quidem ſapientiſsimi viri, tantum ſtudij laboris ac vigiliarum contulerint ad eam partem excolendam & informandam, qua ſola & reliquis animantibus & ipſis hominibus antecellerent. Quam Pythagoricus Epicharmus tantopere eſt admiratus, vt hanc vnam dominam & reginam, lucem lumémque vitæ diceret, ac huius ſolius demandatam nobis curam, quum alia tum ſtupida tum cæca cenſeret, Νῶς, inquit, ὁράει πάντ' ὠτὸς ἀκούει, τἆλλα κωφὰ κἀτυφλά. In hac ipſa tamen ratione vel animo expoliendo, non eandem videntur plerique ſibi propoſitam habuiſſe viam, aut ad eundem tendiſſe finem. Nam fuerunt apud priſcos philoſophos, atque etiamnum ſunt, qui cognitionem contemplationémque naturæ ita conſectati ſunt, vt etiam in ea conſeneſcere & iucundum & pulchrum exiſtimauerint: quorum ego inſtitutum, doctiſsimè Barbuleie, etſi improbandum non ſuſcepi (quod hoc interim agere quàm turpi otio ſeſe dedere maluerint) nunquam tamen tanti feci, vt non potius mancum quodammodo atque vix dum inchoatum iudicauerim, ſi nulla rerum actio adiuncta conſequutáque fuiſſet. Et quum ſapientiam (nimirum qua diuinarum humanarúmque rerum continetur ſcientia) vt rem maximam admirári ſoleo, tum eam partem quæ nobis à communitate ducta, profert officia, longè præſtantiſsimam putaui. Eam, inquam, quæ in hac generis humani domeſtica conſuetudine, ſocietate, ac hominum tuendis commodis illuſtrior apparere ſolet, qua vel ſola agnoſcamus neceſſe eſt, nos nobis ipſis non tantũ natos, ſed patriæ, ſed amicis. Summóque conatu nobis emitendum, vt ex noſtris ſtudijs ad proximum quàm vberrimus redundet fructus. Id quum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita sit, facilè in animum induco meum, æquiores rerum æstimatores bene precari manibus patrui mei, cuius vniuersum studium eò tendebat, vt dum viueret, operosas vigilias arduósque subiret labores, quibus animum non solùm magis expolitum excultúmque sibi compararet, & eruditiores quàm plurimos faceret, sed etiam posteris paratam congestámque huiusce pij laboris syluam relinqueret, ex qua non pauca ad suos vsus transferre, studiosa iuuentus posit. Quod ipsum si ex priore æditione cognouerunt multi, certè iam id maximè testabuntur grati homines, vbi tot tantísque accessionibus ita instructam hanc posteriorem, vt planè nouum opus videri possit, conspexerint. Cuius quidem operis æditionem dum adornarem, quum aliæ multæ, tum duæ potissimum causæ ne compulerunt, vt in partem nuncupationis venires: quarum vtra potior, nondum constitui. Vna certè hæc fuit, quòd quum te viderem eisdem initiatum studijs, & eandem omnino sequi viam, quam ingressum iam dicebam patruum meum, facilè cognoui verum esse quod veteri prouerbio dicimus, ὅμοιον πρὸς ὅμοιον ἄγαθὸν μικτόν. Multis enim in rebus paria cum illo facis. Instituisti quàm plurimos tum ad obeunda religionis nostræ munera, tum etiam ad ciuilia capessenda negotia in primis aptos. Et quum tibi iam satis à fortuna prospectum sit, vt commodè viuere, & ex anteactæ vitæ laboribus honestam tibi quietem polliceri possis, non cessas tamen bene mereri de ciuibus tuis: nec quam tibi summo iudicio semel delegisti prouinciam deserere, sed horum alterum pietate, stabilitate constantiáque alterum in dies magis ac magis tueri videris. Quis Deum immortalem, humanior paulò non admiretur atque exosculetur tam fortem animum, tantísque ornatum virtutibus? Aut quis non potius sibi tale exemplar imitandum proponeret, in quo modestia, temperantia, & in maxima frugalitate liberalitas, ex æquo certant? Quis erit tandem, qui non (quum tot in te animi dotes viderit) ad virtutem & ipse quoque incitetur? Istud demum est iuxta placita Euangelica, τὸ λύχνον ἅψαντας οὐ εἰς κρυπτὴν ἢ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν τιθέναι, & quàm plurimos honesto ac pio admodum exemplo ad benè merendum de proximo prouocare. Tua itaque facit, humanissime Barbulcie, & modestia & singularis in Deum fiducia, apud quem cum fœnore tibi repositum præmium non ignoras, nec auram captas popularem, ne commemorem quàm in hac calamitate & senserint & in dies magis sentiunt tenuiores benignitatem tuam. Quamobrem quum probè nouerim moderationem æquitatémque animi tui, non aduocabo testes

testes minimè necessarios. Altera verò causa, non leuior hæc fuit: quòd propémodum author fuisti, vt hoc opus in publicum prodiret. Nam quum scires apud me exemplar adseruari, factum est, vt id Arlenio Arnoldo Peraxylo, qui quum sæpè libentèrque de literis communibúsque studijs conferre solebas, indicares. Is enim vt est apud multos gratiosus, & in hisce rebus eruendis ac in lucem proferendis non solùm dexter & studiosus, verùm etiam ad curiositatem diligens: indignum præterea ratus, vt diutius delitesceret, nou quieuit donec extorqueret. Quo centè in negotio (vt verum fatear) me faciliorem præbui, quum reciperet se curaturum, vt per Frobenianos, quorum tot præclaris iam æditis literarum monumentis, & probata est fides & authoritas, & celebrata diligentia & industria, ex impressione repræsentaretur. Quum igitur officio me astrictum cognoscerem has potissimum causas apud studiosos contestatas velui, partim vt viderent quantum vtrique vestrum debeant, partim mei in te amoris, obseruantiæ aut pietatis potius indicium. Noui quanti te fecerit piæ memoriæ Lodouicus Cælius, quum Ferrariæ viueret: quantum dilexerit candorem animi tui, vt dubium apud me non sit, eundem si diutius vixisset, quod nunc facio, cumulatius facturum fuisse. Tu interim ornatissimè vir, hunc vndecimum librum antea iam à patruo tibi destinatum, ac à nepote tandem exhibitum sueciuis horis vnà cum reliquis leges, simúlque pro tua humanitate parem amorem atque beneuolentiam veluti hæreditario iure in me deriuatam, facilè agnosces. Vale. Rhodigij, nonis Nouembris, anno millesimo quingentesimo & quadragesimo.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM LIBER VNVS, QVI VNDECIMVS.

Otij, vt pernicioſi deteſtatio. Remiſſionem tamen aliquam videri neceſſariam. Quibus otium ſit vtilius quàm negotium. De Auguſto, L. Druſo, Turamio, Seruilio Vatia. Quod ſit honeſtum otium. Iunij Syllani hiſtoria, & Turbonis, ac Similis. Anaxagore item excellentia. CAP. I.

APPIVM Claudium crebrò memorare ſolitum accepimus, negotium populo Romano melius quàm otiũ cõmitti: non quia ignoraret, quàm iucũdus eſſet trãquillitatis ſtatus, ſed quòd animaduerteret, præpotentia imperia rerum agitatione ad virtutem capeſcendã excitari euibrarique, nimia quiete in deſidiam & velut marcorẽ quendam relabi. Quo nomine Strenuam, Agenoriam, Stimulã induſtriæ deas excogitauit priſcorum ſedulitas. Et ſanè quamuis negotium & tetrum quiddam & aſpernabile videatur, quod hominũ ferè captus à labore procliuis ad delinimenta ſit, ciuitatis tamen Romanæ diſciplinã intra limites ſuos continuit. Blandæ appellationis quies, Illyricæ pacis argumẽto, calamitatibus immenſis aditũ reſeruit, & tantũ nõ corraſis, quibus tanti imperij increuerat moles, clariſsimis moribus, vitia obrepſere plurima. Qua ex cauſa proditum memoriæ eſt, deuicta Carthagine terrarũ illa orbis æmula, cum qua toties ingenti diſcrimine dimicatum armis erat, adeò vt propiores periculo, quàm victi, victores fuerint quãdoque: Q. Metellum identidem dixiſſe, neſcire ſe illa victoria boni plus an mali reipublicæ

blicæ intuliſſet: quoniam vt omnia latè pacando adiumenti habuiſſet plurimum, ita reiecto Annibale formidabili hoſte, ad cuius nomen Romana pubes exhorreſceret, tantarũ memoria cladium, quæ obductum ſeneſcénſque refricaret malum, inſigne nocumẽtum inflixiſſet. Eius quippe in Italiam tranſitu ſuperatis Alpiũ iunctis cælo iugis, relangueſcentem ac cõſopitam quodammodo Romani populi virtutẽ excitatam, proindéque eximiè verendum, ne tam acris æmuli terrore liberata, in eundem relapſa ſomnũ periclitaretur, Huic verò præſignis viri bracteatę ſentẽtiæ ſuccinere illud Senecę videtur, Infirmis animis hoſtem eſſe ſecuritatem. Et Q. Curtius ait, Otij vitia negotio diſcuti. Idẽ alibi ſcribit, Otia eſſe rumoribus ſerendis aptiſsima, quæ nẽ aleret Alexander, mouiſſe in Indiam refert, ſemper bello, quàm cõparata victoria clariorem. Tráditum quoque à philoſophorum prudentiſsimis, ἀνύσιμον πρᾶγμα καὶ τιλισιέργον ἄνευ ἐπιμελείας καὶ πόνου. id eſt, curã diligentiámque ac laborẽ in primis rem eſſe perefficacem, quæque plurima ad exitum perducat. Propterea rectè Theſſalus quidam interrogatus, qui nam in Theſſalia cenſerentur abiectiſsimi, A bello, inquit, feriati. Qua ratione à Romanis inſtitutum, proditur memoriæ, vt ciuilis diei initia à noctis medio ducerentur, vt ſolis exortus eſſet quidem operis initium, tempus quod præcedit, apparatui impenderetur. Quippe paratos inſtructóſque obire negotia oportet, non inter obeundum inſtrui, apparari've. Sicut Myſon Chiloni reſpõdiſſe fertur, quum hyeme thrinaca, id eſt ventilabrum pararet. Duces equidem multos ac reges bello fuiſſe illuſtriores accepimus, quàm pace. Attalum Eumenis fratrem otiũ ſoluit & pax longior, adeò vt ſaginę traditus imperij onus in Philopœmenem ex familiaribus vnũ deriuaret: ita vt feſtiuiter Romani ex Aſia veniẽtes ſubinde interrogarent, Ecquid gratia apud Philopœmenẽ rex valeret. Lucullo paucos reperias ductando illuſtriores. At vbi is in deſidiam abiit, nimiſque inactuoſam vitam, & omnis expertem curæ, perinde ac ſpongia, tranquillitate in tabem reſolutus, & ἀνυπνοβάτης, id eſt mortificatus, Caliſtheni ex libertis vni omnium cura delegata, opinionem præbuit, velut ab eo potionatus foret, ac magicis circumuentus excantationibus. Xerxis pater Darius, rerum difficultate ſeipſo fieri prudẽtiorem dictitabat. Scytha verò Atmas, ſi quando eſſet ab omni negotio

feriatus, nil admodum se ab hippocomis, hoc est equisonibus differre asseuerabat. Vespasianum affectum grauiter ab medicis reprehensum, scribit Dion, quòd imperatoriis non abstineret functionibus: ad quę is τὴν αὐτοκράτορα, ἰᾶτρε χρῶτα δεῖ ἀποθνήσκειν, Imperatorem, inquit stantem mori oportet. Senior Dionysius à quodam interrogatus, Superesse ne otium: Melius ominare, inquit, nec supersit vnquam. Arcus vtique frangi, ac disilire intensior assueuit, at animus ipsum patitur remissior. Nil æquè apud Gymnosophistas laudare se Apuleius scribit, quàm quòd torporem animi & otium oderunt, quin posita mensa, prius quàm edulia apponantur, conuenientes illuc adolescentes prærogant magistri, quod nam à lucis ortu ad id diei bonum fecerint. Amplius & Ciceronis quoque testimonio liquet, nos ad agẽdum esse natos, idque appetere animum semper, vt qui nulla conditione quietẽ sempiternam pati possit, quod in primis puerorum ætatulis manifestum fit. Quid quòd otiũ & quies immodica inter frigidas morborum causas ab Galeno recensentur? Iis enim ignis restinguitur insitus: nam si prunis minutis niuium affuderis multum, peribit mox quicquid affueris innati caloris. Sed & humectis quoque ęgritudinibus otiosior vita, & omni vacãs labore ansam facilè præbuerit. Ex eisdem tamen scholis & illud est, Quiete nonnullos pingueſcere, extenuari alios: nam quibus affatim genuinus suppetat calor, commodius perfici cibum, ac vacantia resolui: contrà verò affectis diuersa contingere. Excitatur quandoque otio item vigor & omnis tristitia, quæ continuatione pertinacis studij adducitur, hilaritate discutitur, si paulùm demulceatur animus, & iucundis honestísque laxetur illectationibus: etiam si animi remissionem esse veluti amissionem dicebat Musonius. Nulli tamen, inquit Seneca, intermissio manifestius proderat, quã Latroni Portio: quoties ex interuallo dixerat, multò acrius violétiúsque dicebat. Ingenij lassitudo non minor est quã corporis, sed occultior. Vt fertilibus ágris non est imperandũ, citò enim exhauriret illos nũquam intermissa fœcunditas: ita animorum impetus assiduus labor frangit. Legum conditores festos ad hoc ipsum instituisse videntur dies, veluti necessarium laboribus interponentes temperamentũ. Magnos itẽ viros menstruas sibi diebus certis ferias dedisse legimus. Asiniũ Pollionem oratorem nobi

bilem nulla cura post decimam retinuit. Quidam medio die iter iunxerunt. Quin & apud Romanos, nouam relationem post horam decimam fieri vetabant. Poëta item Græcus cecinit, Aliquando & insanire iucundum est. Sunt porrò, quibus otium melius, quàm negotium committitur. Quosdam reperias ita bile feruidos, vt iram in potestate minus habeant, & ad temeraria verba qualibet indignatione prorumpant. Quidam vrbanitatem nõ reprimentes letiferis nõn parcunt salibus. Hisce verò quies negotio longè optabilior. Augustus Cæsar, cui plura quã vlli vnquam obuenisse feliciter tradunt, non desinebat quietem sibi precari, & vacationem à republica petere. Identidémque repetebat, aliquãdo se victurum sibi. Liuius Drusus, vir acer & vehemẽs quum mala Gracchana mouisset, execratus inquietam à primordiis vitam dictitabat, Vni sibi ne puero quidem vnquam feriias contigisse. At ediuerso nonnullos videas, qui pati otium nequeunt. Turanius fuit exactæ diligentiæ senex, ei post annum nonagesimum procurationis vacationem vltrò C. Cæsar indulserat. At is molestè ferens, componi se in lecto, & velut exanimem à circũstante familia plangi iussit. Lugebat domus otium domini senis, nec finiuit ante tristitiam, quàm labor illi suus restitutus est. Quum tamen à quinquagesimo anno lex militem non legat, à sexagesimo senatorem non ciet. Qui verò in cõsummationẽ dignitatis per mille indignationes erumpũt, quid aliud quã in titulos sepulchri laborãt? Cæterùm quod demum statuimus honestum otium, quòd vè expetendum in primis? Soli omnium, inquit Seneca, otiosi sunt, qui sapiẽtiæ vacãt, soli viuũt: nec enim suã ætatem tantum bene tuentur: omne æuũ adiiciunt, nisi ingratissimi sumus. Illi clarissimi sacratũ opinionũ conditores nobis nati sunt. Ita est, otium sine literis mors est, & hominis viui sepultura. Sed videndũ amplius, quales deniq; sint hæ literæ. Quid enim ambigas, esse plerosque, qui operosè nihil agãt: quia inutiliũ literarũ studiis detinẽtur? Hic verò Græcorũ in primis morbus est, vt subinde quærere pergãt, quẽ numerũ remigũ Vlysses habuisset, ac id genus innumera alia. Præclara & ad hoc ipsum maximè spectãs Fabiani sentẽtia, qui addubitare se dicebat, an sati⁹ foret, nullis admoueri studiis, quã iis implicari. At qui velut timidũ animal, atque iners metu oblituit: is sibi nõ vixit, sed quod est turpissimũ, vẽtri, somno, libidini.

Vatia Seruilius, diues prætorius, nulla alia re, quàm otio notus, cõsenuit: quin ob id vnũ, felix habebatur. Nã quoties aliquos Asinij Galli amicitia, quoties Seiani odium, inde amor merserat, exclamabãt homines, O Vatia solus scis viuere. At is latere sciebat, nõ viuere: dicíque ab villã prętereũtibus verè prorsum poterat, Vatia hic situs est. Hacten⁹ Seneca. Videtur, inquit Moraliũ decimo Aristoteles, in otio esse cõstituta felicitas. Siquidẽ negotia obimus, vt otio liceat perfrui, & bellũ gerimus, vt in pace viuamus. Iuniũ Syllanum Asiæ proconsulem, adeò fuisse desidem, adnotatum annalibus est, & principibus fastiditum, vt eum C. Cæsar pecudem auream appellare sit solitus. At Turbo rei militaris scięntia pręstantissimus nunquam domi per diem, vel quum morbo infestaretur, est visus. Monenti verò Adriano, quiesceret: Præfectos, inquit, rebus stantes mori oportere. Floruit eadem tempestate Similis, vir fortissimus, qui postremum vitæ septennium, vacatione impetrata, in agris per otium & quietem trãsmisit, proinde moriens sepulchro inscribi iussit: Similis iacet hic, cuius ætas multorum quidem annorũ fuit septem quamuis tantum annis vixerit. Medicorum tabernas, id est pharmacopolia, otiosis & garrulis peraccommoda esse loca, indicat Hieronymus: Illi (inquit) verbositas, attrita frons: cui nundinæ, fora placent, plateæ ac medicorum tabernę. Cato senior trium duumuirum perrexisset, quo posset pedibus, sique dies quandoq; inanis foret trãsmissa, vel vt Græcè dicam, ὅτι μίαν ἡμέραν ἀδίετος ἐμεινεν. Quanto autem quod ad sordens otium spectat, dispicienti rectè satius est, Anaxagoræ propositum in spectanda veritate anxium laboriosúmque, verbo réque perpendisse. Id quod epitymbium testatissimum facit, quod & apposui, ne quid forsan studiosorum desideria remoremur.

ἐνθάδ' ὁ πλάστης ἀληθέας ἐπὶ τοῖμαχ πόρας
Οὐρανίκ νόσμκ, πᾶται ἀναξχόμας.

Quin & aras illi dicatas nouimus, quarum viseretur inscriptio nunc quidem Nõ, id est Mentis: nunc verò ἀληθέας, id est Veritatis: illustriora multo hæc, & hominis propria omnino. Alias somnolentia marcescẽtes brutum induimus. Quo quid fœdius, diuinam præsertim gestanti imaginẽ, torpore sic turpiter collutilatam extra vitæ præscriptũ? Sed somniculosæ aspidis vim sentimus plerique omnes, bonúmque si non

si non & amamus.

Cur olidum veternum Catullus dixerit. De veterno inibi, necnon de cataphora, & comate, catalepsi, ac caro. Codion quid, & comi, ac comæ, & epicataphora, anaphora, poros, grauedo, coryza, catarrhus, branchus, arterica affectio. Item qui arthritici. Elephantiasis quid. Exarticulatio, bronchion, bronchos, elephantici. CAP. II.

POstea verò quàm ducente stylo, in malè feriatorum torpore ignauum, ac turpiter desidentẽ producti sumus, succurrit, in re leuicula feramus opem poëtæ Catullo, calculis omnium docto & emunctæ naris. Nam illiciis hoc genus sæpè studiosis eblandimur. Carmina explicatius enarranda sunt hæc.

Nunc eum volo de tuo ponte mittere pronum,
Si potest olidum repente excitare veternum,
Et supinum animum in graui delinquere cæno.

Inactuosum hominem, ac marcore quodam lãguidum taxat liquido illis versibus Catullus, sentiunt id enarratores, quando Maronianus interpres veterni nomine hydropisin intelligendã putat, quæ nimio plus homines reddit pigros & ignauia marcescentes: vnde & pro desidia quandoque positum inuenias. Probus etiam pro graui accipit somno, quem medicorum scholæ vocant lethargum, si marcor sit, ac (vt inquit Celsus) inexpugnabilis dormiendi necessitas. Nam Seneca veternum animi erumnosi dixit ad Lucilium scribens. Vsurpauit & Ausonius elegantissimẽ,

Pelle soporiferi senium, nubemq; veterni,
Atque alacri mediam carpe vigore viam.

Sed & Seneca item, Ego nec redigo ista ad legẽ dialecticam, & ad illos artificij veternosissimi nodos. Sed ad Catullũ. Sentiunt, inquam, hoc interpretes: sed cur olidum dixerit, parum attentè obseruarunt: etiam si Delio natatore non indiget res, quã tota facilitate soluit Aristoteles, vbi in odorũ ratione quærit, cur alæ omniũ maximè partiũ nostri corporis malè oleant: & respondens posse fieri putat, quòd omnium minimè respirare possunt: nam locis eiusmodi odor malus contrahi maximè solet, quoniam putredo quiete interioris

qualitatis consistit, siue quòd immobiles inexercitatáque
bentur. Hactenus Aristoteles. Ex cuius verbis perspicuum
(opinor) fit, cur cessantem ac torpidum hominem dixerit o
dum. Porrò, vt excultius addamus quippiam, veternũ Gra
ci nothroteta vocant. Ex humecta prouenire materia, inte
medicorum placita est, sicuti caros, id est sopor, & lethargu
fiant ex frigida. Si aliquando, inquit Galenus, quarto De a
fectis locis, tota anterior afficiatur cerebri pars, supremum
ipsius ventrem consentire, necessarium est, atque cogitan
etiamnum præpediri, vitiarique actiones. Proinde qui ita
affectus est, neque sensus, neque motionis munere fungitur
Spirandi tamen facultas haud quaquam læditur, vocatio
que affectio hæc caros, id est sopor. Si verò adeò vehemẽter
spirationem opprimat, vt quis vel magno conatu vix spi
tet, apoplexia nominatur. Est & sua mox paulò morie
ris κατα φορὰ περὶ ἀναισθησία, id est in somnum collapsus, &
vellicantium insensibilitas. Pro extasi, seu mentis excessu
inquit Hieronymus, in Hebræo est thardema, quod Aqui
la κατα φορὰν, Symmachus κάρωσιν, id est grauẽ profundum
que soporem interpretati sunt. Cataphoricos somnos inte
ligere Paulus videtur, βαθεῖς, id est profundos. Cataphora
ram tamen Galenus in libro De comate, in duas partitur
species. Vtriusque proprium, vt oculos surrigere nequeant
sed grauentur mox, & collabanturin somnum. Verùm alte
ra species profundum habet soporem, ac diuturnum. In alte
ra verò vigilia est, imaginatione frequenti obturbante ac in
terpellante somnum, ita tamen, vt surgere nequeant. Vtrum
que dicitur coma, nuncupatione hinc producta, quoniam
substratis pellibus, quæ codia vocant, indormirent priores.
Aristophanes,

ἢν οὖ μὴ μίσῳ, γένοιτ' ἂν πρωΐτην κώδιον.

Aut ab verbo κῶ, quod dormitionem indicat, siquidem lo
ca veteres dicebant comos, atque item comas in quibus
erant dormituri. Epicataphoram vocant cælestium periti
supernam portam, quippe loca nuncupant quædam pigra
in cælo, deiectáque: quia nulla cum horoscopo societate
iungantur. Eorum primus in secundo ab horoscopo consti
tuitur signo, & inferna dicitur porta, vel anaphora. In dia
metro autem huius signi, qui locus fuerit in octauo ab ho
roscopo signo, epicataphora dicitur. Nouissima verò loca
sunt

sunt malæ fortunæ, ac mali dæmonis, in sexto ab horoscopo
signo, & duodecimo. Cathochen, recentiores medici vigilan
tem dicunt soporem. Catalepsis verò dicitur occupatio. In his
posteriora cerebri infestantur. Verùm vt in sopore claudun
tur palpebræ, ita in catalepsi apertæ perseuerant. Caros porrò,
de quo diximus, non soporem modo signat: sed pro ebrietate
item ponitur. & qualibet capitis grauitate, etiã ex percussio
ne, quum efficimur velut attoniti. Quin eum, qui honoribus
nimiis externatur quodammodo mẽte, ac stupet, λιπαφρονοῦν
Græci vocãt. Apollonius Argonauticõn secundo, caron vide
tur σκότωσιν, id est vertiginem, intelligere:

Κάρῳ δ' ἣ μὲν ἀμφικάλυψε
Παφλύζοντα, γύαλον δ' ἐπέρεχ' ἀλίκτυπα φαίνεσθαι.

Hoc est, vertigo ipsum comprehendit nigra, terram verò pu
tabat circumferri. Caroticas venas appellat Galenus in libro
De iuuamento anhelitus, quæ in collo sunt. Eas si quis com
primat, corruit homo dormienti assimilis, sequitúrque cor
poris totius immobilitas. Earum item mentionem Aristote
les facit De animalium historiis libro tertio. Et qua scindun
tur primum. sphragitidas appellari scribit, id est iugulares,
vt Theodorus vertit. Cæterùm de iis facta nobis alibi men
tio est. Illud verò Homericum,

Τὸν δ' ἣ μὲν ὑπὲρ λαγόνος ἔλασεν

Hoc est, æquè ac Carem ipsum existimo: sic enim quidam le
gunt: diuersum ab hoc sensum habet, declarabitur tamen:
quid enim attulerit nocumenti? Tanti (inquit) facio, quanti
mercenarium. Primi siquidẽm mortalium Cares mercede
cœperunt militare, ac proinde vt viliores, passim infamari
cœpti. Porrò & compertam mandragoræ grauedinem ali
cubi leges pro torpore marcido, & capitis grauitate somno
lenta. Quod ipsum & Plinij comprobatur authoritate,
in mandragoræ mentione libro vigesimoquinto. Alàs verò
est grauedo humoris è capite fluctio, vnde grauedinosi dican
tur. Coryzan Græci vocant, Paulo Aegineta interprete, libro
tertio De medicina, si viscosi crassíque humoris in nares vis
decubuit. Catarrhũ, si φάρυγξ, id est fauces infestantur, ac tho
rax & palatũ. Vbi verò in larynge & arteria sese causatio osten
tat, & in gutture εἰς βρόγχον, vt inquit Galenus, brãchon nuncu
pant: atque itẽ arteriam affectionẽ, vt idẽ inquit Paulus, nam

arht

arthicum,seu verius arthriticum,Cicero intelligit articulorum,quæ ἄρθρα vocant Græci,morbo laborantem. Etenim apud Paulum libro tertio,ischias,id est ἰσχίας, esse dicitur arthritidis species. Ab eodem podagrica nuncupatur affectio, & arthritica. Podagricam vndecimo Therapeutices intelligit Galenus,qua pedes afficiuntur:arthriticam,qua corporis infestantur articuli omnes. Poros,id est πόρους, dicunt lapidosas durities in podagrico malo concretas. Exarticulationem intelligimus,quum articulorum immodica humectatio ligamenta madefacit ac elaxat,totámque articulationem ob lentitiam,lubricam reddit. Quandoque verò quia ossium concauitatum,quas cotylas vocant Græci,supercilia circunfranguntur. Arthritim in Diffinitionibus esse statuit Galenus,inflammationem articulorum immanentem diu,ac neruis male affectis validos acréſque cientē dolores. Exarticulatio verò id est exarthrema,siue ἔξαρθρημα dicitur, item ὑπόπτωσις ἄρθρου ἀπὸ τῆς οἰκείας κοιλότητος ἐπὶ τὸ ἀσύνηθες,id est articuli à cauitate propria dilapsus ad insuetum locum, vnde προκαταρτικὴ παραπολίσεως λύσεως, id est propositus præpeditur motus. Cæterùm ischias & arthritis ac podagra magnitudine modo distinguuntur:causis verò & locis πρωτοπαθέσι, iidem sunt morbi. ex pituita siquidem gignuntur plurimū,neruósque afficiunt: quibus nectuntur articuli motúmque indipiscuntur. Ischias tamen,id est ἰσχίας in ischio,id est coxarum progignitur vertebro, verùm ad talos vsque pertingit quandoque:sicut elephātiasis ex pituita prouenit crassa & bile atra,quæ βλεγμοχόλης maximè est. Hi verò humores cutem reddunt ferinam,quando & hinc nacta nomen affectio est,Galeno tradente:efficitur nanque durior cutis crasiórque,vt elephanti corio prorsum videatur asimilis. Verùm de affectionis huius ratione Paulus Aegineta libri quarti,capite primo plura. Elephas item nuncupatur doctissimis. Sed scitu dignum,ex victus ratione, ac cæli æstu apud Alexandriam vigere plurimum. In Germania verò ac Mysia rarenter admodū quenquā ita inficit:atque eodem modo apud Scythas galactopotas nunquam visum ferè. At in Alexandria diætæ modus plurimum id genus concinnare valet. athara siquidem vescuntur,siue pulte,id est farina frixa,nec lentem abnuunt,vel salsamenta,aut limaces: quidam nec asininas carnes:aut eiusmodi alia,quibus chymi vis comparatur crassior, χυμὶ μελαγχολικῇ. Quod quum alibi, tum

tum in secūdo ad Glauconem comprobat Galenus. Elephanticos nuncupat Firmicus elephantiasi laborantes. Apud Galenum esse corpus quoddam carthilagineum secundum asperam arteriam legimus, quod bronchion appellatum tradit: alibi etiam bronchon. Porrò vbi ingens oborta est inflammatio,vel erysipelas,vel abscessus,arteriarum pulsum cum dolore sentimus. Quum alioqui citra dolorem pulsare,ad solas pertineat arterias. An & hæc dici aliquo modo arthetica possit affectio,disceptabunt medicæ rei periti.

Item de ratione otij pluscula. Domus optima quæ nam sit. Exercity cum natura societas: item quę eius species. De frictionis specie nō vna. Apotherapia, apotherapeutice, præparatoria. CAP. III.

QVamuis affatim paulò antè ac multò sermonis axiomate de otio tractarimus,congestis quæ ad manum (vt dicitur) fuēre,adiici non insceitè tamen & ista possunt: Draconem,cuius iam facta nobis mentio est,celebrem apud Athenas latorem legum,eos qui otij damnati forent,capite censuisse mulctandos. Hinc factum reor,vt illum orator Demades non atramento,verùm sanguine leges condidisse, dictaret. At in quibusdam gentibus otium,non in vltimis habitū laudibus,inuenio. Siquidē author Herodotus est,apud quosdam Thracas otiosum esse pro honestissimo iudicatum,agricolatorem verò pro contentissimo. Et amplius,inquit,inter eos hi sunt insignissimi mores. Sicut item è bello & rapto viuere pulcherrimum,& punctas esse notis frontes,nobilissimum censebatur. Insuper ex Lycurgi institutis illud eximiè laudatur,vt pulcherrima res ac beatissima,quòd ciuibus suis otij copiam peperisset & ybertatem. Cautum enim ab eo est, ne quis omnino quicquam vulgarium artiū attingeret. Proinde quum Athenis quidam iudiciis fortè interesset,audissétque,otij mulctæ obnoxium quendam mœstum incedere, & ab amicis reduci,qui & ipsi rem ægrè,ac iniquè ferrent, ex quopiam instituit quærere, qui nam foret is,qui liberalem subiisset mulctam. Nam & illa fuit Areopagitarum functio, vt vnde quis se aleret, accuratè scrutarentur,in'que desidia compertos non citra mulctam trāsmitterent. Cæterùm prius, quàm vela parte hac complicemus gradum ad alia facturi, Plinij Cæcilij,ac Plutarchi sententias,velut conniuentes non

transi

transiliemus. Ex quibus prior Minutium quendam monens, longè præstare vacuum esse, quàm ineptis implicari laboribus: Satius (inquit) est, vt Attilius noster eruditissimè simul & facetissimè dixit, otiosum esse, quàm nihil agere, qualem fermè sensum expresit Valerius Martialis,

Est, non est, quod agas, Attale semper agis.

Idem Plinius libro quinto, copiosum otium altius vocat, & pinguius. Plutarchus in septem sapientum symposio iniecta scribit sermonem, Quæ nam maximè felix domus foret. In eo velut in symbolũ, quisque quod sentiret, protulit. Ac princeps Solon, optimam sibi domum videri pronuntiauit, in qua pecuniæ forent bono comparatæ modo, nec earum custodes haberentur infidi, nec erogatis subsequeretur pœnitẽtia. Bias eam censuit optimam, in qua per se dominus existat talis, cuiusmodi extrà est ex lege. Thales verò, vbi otio pingui domino perfrui licet. Cleobulus, si plures multò sint, qui dominum ament, quàm qui reformidẽt. Pittacus eam prætulit, quæ tum necessariis, tum redundantibus superflueret. Chilon, administrationi regiæ domum oportere esse assimilem statuit. Nam Lycurgum ferunt, quum summonuisset quispiam, Democratiam inducere: intulisse, Hanc prius in domo ipse constituere. Illa postremò memoratu digniſsima, quæ erunt auctaria, adiectis præterea de exercitio pauculis. P. Scipionẽ, qui prior Aphricanus est appellatus, dicere solitum, scripsit Cato, qui fuit ferè eius æqualis: Nunquã se minus otiosum esse, quàm quum otiosus: nec minus solum, quàm quum solus. Magnifica verò vox, inquit M. Tullius, & magno viro & sapiente digna, quæ declarat, illum & in otio de negotiis cogitare, & in solitudine secum loqui solitum: vt neque cessaret vnquam, & interdum colloquio alterius non egeret. Idem Cato dicere solebat, Non minus otij, quàm negotij clarorum virorum rationem extare oportere. At ediuerso Galba dictitabat, Neminem otij sui rationem reddere cogi. Dignum quod parte hac non prætereatur, Aeropum Macedoniæ regem, si quando foret ab negotiis feriatus, τραπεζίτην, id est mensulas, & lychnidia faberrimè struere consuesse. Sicuti Attalus, φιλομήτωρ qui dicitur, herbas impendio excolebat φαρμακώδεις, quibus expurgantur corpora, deterguntúrque. Parthorum reges sagittarum cuspidibus rectè exacuminatis sculti sque gloriabantur. Videtur autem inscitè nimis otij suffragator Asclepiades,

des, cui accedit ferè Erasistratus quoque: tollunt siquidem exercitationes, ac liquidò damnant, Cæteris medicæ scientiæ peritissimis sic approbantibus, vt non euhexia modo inde, id est corporis habitudo bona concipiatur, sed & sanitas paretur eminenter. Quando illis adeò affinis internoscitur hominis natura, vt quamuis occlusi conseptique pueri discurrant tamen, ac brutorum more lasciuiant plerunque. Quippe suapte vi excitatur vnum quodque ad appetitiones eas, quibus sanitas comparetur, ac salus. Cæterùm obiter vt aliquid subnotemus: exercitij pro motionum discriminibus tres minimum ab Galeno traduntur modi: nam aut à nobis motamur ipsis, aut agitatione extima, vel pharmacis, Motus alienus nauigando perficitur, equitando, vehendo, cunis, lectulis, vlnis. De exercitio sic ferè in sententiis Hippocrates, Labor cibum præcedat. Sed & in morborum popularium sexta lucubratione: Labor, cibus, potio, somnus, Venus, omnia mediocria. Quod de Venere ait, intellige (Galeno interprete) in iis quibus Venere vtendum est, si quidem est Venus ætate tantùm florentium. Quæ verò anteit ætas, vel sequitur, aut semine caret, aut sterile profundit, vel non rectè ferax. Motus autem concitatior exercitij nomen subit. Huic cancellos circumponit anhelitus, vt sic dicam, alteratio. Et hoc commune fuerit exercitium. At proprium, cui ab loco facta nomenclatura est, quem gymnasium nuncupant: quo vngendi, fricandi, luctaturi, discum iacturi conueniunt. In hac re id cauendum impensius, ne dum exercemur, incocti cibi aut succi multitudo in ventre aut vasis contineatur. Frictionem inter exercitia Græci veteres ἀναστρίψω vocant, recentiores etiam τρίψω, Latini frictum, & perfrictionem. Huius verò portio quædam ab gymnastis, præcipuè recentioribus, apotherapia nuncupatur, quæ post exercitationem adhibetur. Nam præparatoria quæ dicitur, ad exercendum corpora præparatiapotherapeuticen Latinè recuratoriam dixeris non inepté.

De halyce, siue hale, quam pandiculationem Latinè dicamus, vel anxitudinem, aut etiam anxietatem. Plutarchi loca duo suæ redduntur luci. Gelliana restituitur lectio. Elucus. Item de oscitandi ratione.

Quæ

Quæ dicantur oscitationes apud Papinium. Halices mulieres. Halica oratio. CAP. IIII.

QVum à studiis nostratibus in medicorum scholas per diuertissem, in multa sciendorum congerie non defuit quod excerpendum bonisque communicandũ omnibus ingereret sese. Cuiusmodi quod prænotauimus, & hoc quod mox delineabimus. Esse quũ in sanis, tum maximè in affectis, ac iam decumbentibus, quam halycen Hippocrates vocauit, plerique verò etiã halen, Latinè anxitudinem possemus interpretari: sunt qui pandiculationem malint. Ea vero est, quũ quis toto corpore extenditur. Inter sanos igitur halycen dicunt, quum præsentia subinde stomachamur, ægréque ferimus, & ab actione vna ac negotio ad negotium demigramus. Itidem anxios esse ægros animaduertimus, qui accubitum non perferentes figuras euariant: quia semper præsentem eos aggrauat. Hoc verò illis obtingere potissimum, deprehensum est, quibus in ore ventriculi, quod nos abutentes vocabulo sæpè stomachi nomenclatura consueuimus insignire, humoris aliqua propria qualitas continetur, ventriculo infesta: quæ tamen nec redundans est, nec in ventriculi fluitacauitate, sed tunicæ eam imbibere. Hinc à Græcis ἁλύειν positum pro ᾧ ἄλη ἀνοφορᾶν, id est anxitudine obturbari molestè: quamuis etiam lætari signet, vt apud Homerum, ἀπὸ τῆς ἁλίκης ἡκὲ διαχύσεως. Homerus,

ἢ ἀλύεις, ὅτι ἔμμεν ἐνίκησας τὸ ἀλύτω,

Et Sophocles ita scribit ἐᾶτέ μ' ὡδὶ ἀλύειν.

Quidam ita distinguunt, vt aspiremus primæ, vbi gaudium exprimas: quòd si molestiam, contraria obsignemus nota. Itanotione vtraque, psilẽ seruauit Didymus. Ex Atticæ verò linguæ proprietate, est vtrobique flatilẽ admittere. Ex hac mentione commonemur vt Gellij codicem restituamus in integrum, deluxatum fœdè, nec ab eruditorũ quopiam animaduersum: ita enim in peruulgatis exemplaribus enotatum libro decimosexto inuenias, capite duodecimo: Item halucinari factum scripsit Cloatius Verus, ex eo quod dicitur Græcè ἀλύειν: vnde lucum quoque esse dictum putat, c, litera in c, conuersa. Tu verò expũcta dictione nihili & cassa, que est Lucum, substitue ac repone Elucum. vbi verò scribitur, mutari c, in c. scribe, a in e cõuersa. Siquidẽ elucũ dicimus, qui illam sentit animi tarditatem & stuporẽ, qui halucinãtibus plerunque vsu venit. Id ita esse, vt astruimus, ex Pompeij Festi authoritate liquet, in litera e sic prodẽtis: Elucus significat languidum ac semisomnum, vel (vt alij volũt) halucinatorem, & nugarum amatorem: siue alonem, id est hesterno vino languentem, quem. Græci ἄλωλον dicunt. Idem tamen author in h litera: Helucus, inquit, ab hiatu & oscitatione dictus. Vsurpant Rhodigini mei vocem hanc morionem aliquem subsanãtes. In hunc sensum accipit verbũ ἀλύειν Plutarchus in Romulo: ὁ νυκτοφύλαξ, inquit, τοῦ Ἡρακλέους ἀλύων ὡς ἐοικὼν τοῦτο σχολῆς, id est Herculis sacerdos otio languens halucinabũdúsq;. Sed interpres eo verbo, lasciuientẽ otio reddidit. Quin & in Pyrrho historicus idẽ: Hic autem, inquit, nec cæteris negotium facessere, nec ab aliis pati, ἄλλῳ τινὰ ναυτιῶλη arbitratus, otiũ concoquere non valebat. Interpres nauseam modo transtulit, eruditis auribus haud faciens satis. Porrò, vt ab diuerticulo repetatur fabula: primo Canonis apud Auicẽnam lego, Halycem contingere ob superfluitates quæ in musculis coëant, ideoque à somno frequenter euenire: quòd si affluentior is fuerit humor, fieri inde horripilationẽ (vt interim sic appellem) putat, & tremorem: at si nimio plus redũdarit, etiam induci febrem. Oscedinem quoque esse affectionis huius speciem tradit, proueniréque in mandibularum musculis & thoracis. Ea si rectè valenti in primis citra causam acciderit, esse ait malũ, præsertim si frequẽs fuerit: quia materiæ significatur exuberãtia, & corporis febricitationi propinqua dispositio. Oscitatio probatur, quæ à digestione assueuit obuenire: inde enim superfluitatum in musculis aggregatarum expulsio significatur. Halyces interdum conciliat frigus atque oscitationes: eo nanque præfarciuntur cutis pori, seu meatus: quæ ratio sub cute fumidos compescit vapores, quos per halycem oscitationémque protrudere satagit natura. Quamobrem etiam cutis dẽsitas id ipsum producit quod frigus. Sed & resolutionis paucitas, necnon excitatio à somno immatura. Galenus libro in Sententias Hippocratis septimo: Oscitare, inquit, sicut & pandiculari, contenta aliqua in musculis, per quos tales fiunt motus, quos pandiculationes ac oscitationes nominamus, vel humiditate flatuosa vel spiritu vaporoso fieri, est à nobis demõstratum. Horror autem prauis humoribus per cutem currẽtibus accedit. Illud operæ leuio-

ris fuerit, oscitationes dici à Papinio negligentes compo-
tiones,& halucinantis animi partum: quoniam fluxæ atq;
apertæ securitatis, & vagi animi indicium sit oscitatio. S
& Cicero: Adde inscitiam pransi,poti,oscitantis ducis, O
tantes in Andria Terentij interpretatur Donatus,securos,
prouidentes. Haliæ autẽ mulieres fuerunt, quæ contra Ar
uos & Perseum cum Dionysio depugnarunt, mortuæque
prælio,apud Argos tamen adeptæ monumentum ferunt
quod dicitur γυναικῶν τάφος, à quo non longè χάλκειον abe
quod veteris artificij statuas sustinet. Fuit & Halica ciuita
vnde Halica oratio in Epidauriorum stelis, quibus Aescul
pij continebantur medicamenta.

*An probabile sit, labi è cælo stellas. Oltα λίαξ ap
Ammianum Marcellinum. Antinoi stella. Tra
iectiones quid,& secundaria.* CAP. V.

QVæsitum sæpè non in plebe vulgaria modo, sed inte
classicos quoque,ac primæ notæ cõditores. Sit'ne,v
videtur,stellarum è cælo casus aliquis. Quam rem adcred
disse Poëtã nobilem suspicari possumus, dum Georgico pr
mo ita canit:

Sæpè etiam stellas, vento impellente, videbis
Præcipites cælo labi, noctisque per vmbras
Flammarum longos à tergo albescere tractus.

Sed quod grauius multò est, Euangelica veritas Matthæi vi
gesimoquarto:Cadent de cælo stellæ.Ioannes item theologu
Apocalypseos sexto,Stellæ de cælo ceciderunt super terram
sicut ficus emittit grossos suos, quum à vento mouetur. Cæ
terùm absurdissime dici ista,& præter naturæ rationem,qui
abnegat? Nã qui philosophiæ sacraria saltẽ à limine introspe
xerit,illud ignorare nõ potest,Corpus cæleste nullũ, aut par
tem omnino aliquam prolabi è cælo posse:quia ex Aristotelis
astipulatu primo Cæli,Sublimia nec grauia sunt, neç corru
ptioni obuia. Quælibet verò stella aut est pars globi in quo
est,aut illi cognatũ corpus,inclusúmque,in quo sit lucis accu
mulatio præsignis.Nam secundo operis eiusdẽ sic sancit Phi
losophus,Esse stellas luminis aggregationem. Ex quibus co
ligi licet, vanissimum esse, syderum admittere labem ali
quam,aut cælestibus interitũ ingruere. Nanque in idem fe-
runtur naturæ ratione totũ & pars. At corpori quod circum-
fertur

fertur, non contingit alio agitari motu, quàm circulari:
neque igitur particularum vlli.Localis autem motus aut re-
ctus est, aut orbicularis,aut ex iis mixtus, vt compositorum
corporũ. Quòd si qui amplius astruere secus adnitatur, sciat
esse apud Euripidem,

Μωρὰ γὰρ μωρὸς λέγει.

Fulgor ille immortalis est, ac incõcussus:ni destituimus na-
turæ capaciũ virorum vestigia.Aeterna est,inquit Plinius,cæ-
lestibus natura intexentibus mundum intextúque concretis.
Sunt qui opinẽtur,esse ignis ætherei ἀποῤῥοίας quasdam, id est
defluxus,qui obtingãt,vbi vehementior ventus scãdat alèius,
& inde secum auferat,quod stellarum præferat casum, dica-
túrque asteroides. Aut,sicut idem refert Plinius,si tamen cre-
ditur,sydera nimio alimẽto tracti humoris igneã vim abun-
dantia reddũt,quũ decidere putãtur:vt apud nos quoq; lumi-
nibus accensis liquore olei notamus accidere. Huiusmodi
verò igneum nitorem scribit Ammianus Marcellinus voca-
ri λίαξ ὄνταρ, qui nec cadat vnquam, nec terram contingat.
Corpora enim,inquit,qui credat cælitus posse labi,profanus
meritò iudicatur, ac demens. Vbi autem ista contingant, nil
videri tentandum, vates cecinere Hetrusci, ex Tarquitianis
libris titulo De rebus diuinis. Oltam monstram in fulmi-
num ratione apud Plinium legimus. Verùm an Marcellini
codex insyncerus circumferatur,perpẽsione amplius dignũ.
Stellam porrò ab se visam,quæ Antinoi foret, aiebat Adria-
nus:quod scribit Dion. Fuerat autẽ Antinous eximię pulchri
tudinis puer,vel ab Adriano immolatus,vti creditur ferè, q
magicis vteretur sacris,vel quòd sponte oppetiisset,quũ indi-
geret Imperator hominis sponte occumbentis anima. Quod
à me ideo huic insertum loco est, vt veterum lusus adnota-
remus,nunc è cælo stellas præcipitantium, nunc nouas ado-
ptantium, prout cuique fuisset collibitum. Quæ vanitas in
Cæsare dilucet quoque. Tropologicam esse putat Augusti-
nus loquutionem,quum labi de cælo stellæ in sanctis dicun-
tur literis,Nam inde dici interpretantur apud Euangelistã,
quia lumine videbuntur intimo priuari,ingerente sese am-
plius coruscante claritate alia. Sunt qui ad conflagrationem
referant futuram, in qua calore ac siccitate præualentibus,
ita igneſcent superiora,vt ruentium de cælo stellarũ speciem
sint præbitura. Ptolemæus in Centum enuntiatorũ cõmenta-

tione, διάπλοντας vocat hoc genus traiectiones, hoc est tra
currentes stellas, vti sunt ignitæ trabes, item faces ac iacul
Plinius stellarum discursus dicit. Hasce aëris siccitatem in
çare, idem prodit Ptolemæus: indéque etiã vẽtum, necno
aquarũ imminutiones, quin & hostiũ assultus. Sciendũ etia
illud, Crinitas & traiectiones secundaria nuncupari, quia
cundas in iudiciis ferant.

*Impostura non vtendũ. Titi imperatoris bonitas. Glau
historia. Item de Glauco Carystio, deq; sciamach
& chironomia & sciagraphia, acrochirismo & ac
chiri, corico & scariphismo. Exercitationis distinct
Ecplethissare, pitylissare, tactici, chiropeda, Ap
lodorus pictor. Symmachia, epimachia, sciadion, D
hoplomachicis motibus, & monomachia, Mantin
ca armatura.* CAP. VI.

CHrysippi illius Stoicorum olim maximi apophthegm
celeberrimũ est. Qui stadium cucurrerit, eniti & co
tendere debere quàm possit maximè, vt vincat, supplanta
eum, qui quum certet, aut manu vel qualicunque astu depe
lere, nullo modo debere. Sic & in via sibi quenque pete
quod pertineat ad vsum, non iniquum est: alteri diripe
re ius non est. At si amplius attendamus, quotum quenque re
perias, qui philosophi præclari placita sanctissima fronte a
trita nõ trãsiliat modo, sed exculcet planè ac proterat? Qu
simulationum inuolucris tegitur, & quasi velis quibusdã ob
tenditur vniuscuiusque natura? Notissima est ad hoc præc
puè spectant M. Tullij sententia: Frons, oculi vultus perse
mentiuntur, oratio autẽ sæpissimé. Nec tempestatis nostra
prauitatem discutio nunc, qua omne in præcipiti vitium se
tit. Vetera retexere lubet amplius, vt interim ab iis que an
xium exulcerant, auocetur animus. Si commonuerimus an
tea, Titi bonitatis exemplum ferè singulare summis efferr
laudibus, quòd insidiantem Domitianum trucidare non sust
nuerit, propterea moriens in ea prorupit verba, vt diceret, &
μόνου ἁπλημμέλησε, id est nullum suum factum extare pœni
tendum, vno tantum excepto. Scribit in commentatione De
iis qui sero à numine puniũtur, Plutarchus, ad hunc ferè mo
dum: Qui autem in tyrannide & coniurationibus homines

immol

immolarunt: sicut Apollodorus: aut qui amicorum intercẽ
pere pecunias, velut Glaucus Epicydis: puto, nulla ducebantur pœnitentia, nec se oderant, aut perpetrati facinoris conscientia lancinabantur. Ego verò, si dicere licet, nec hominis nec Dei castigatione egere impios contenderim, verùm suppliciis sufficere ipsorum vitam, flagitiorum immanitatẽ corruptam labefactatámq;, & turbulentã in primis ac fluctuantem. Hactenus ex Plutarcho. Qui verò fuerit Glaucus, quem hac parte cõuellit deformátque philosophus iste, aut quo denique modo furti ac mali doli se alligarit, facturum mẽ operæpretium reor, si quántum ex Herodoti (vt aiunt) historiæ parentis lectione sum venatus, indagine certa fuero persequutus. Fuit ergo Spartanus ciuis Glaucus hic, quum aliarum virtutum laudibus præcellens, tum verò iustitiæ imagine vna vel præstantissimus. Hac tam celebri, támque cõstanti permotus fama Milesius quidam pergere Spartam cõtendit: adiénsq; Glaucum, protinus ad eius se inquit bonitatẽ fruendam contulisse, spectãdámque iustitiam, quæ vniuersam peruagata Græciam, dilapsa item in Ioniam foret. Proinde apud animum suum ita coniectasse ratiocinando, Ioniam quidem vel præcipuè discriminibus esse obiectam, Peloponnesum mari vndique constipatam obuallatámque, ferè tutissimam videri, ac ab omnis periculi procella seiunctam: quo nomine ità statuisse, census sui dimidium in pecuniam redactum numeratam, penes eum deponere. Propterea, tu (inquit) hasce pecunias cape, simúlque notam hanc, cum qua si quis argentum repetiturus aduenerit, tuæ fuerit bonitatis, omnia cum fide restituere. Pecuniam ea ratione suscipit Glaucus. Postea annis aliquot interfluentibus, Milesij eius liberi enauigant Spartam, Glaucum adeunt, depositum reposcunt. At is humani ingenij more, inficiari, atque homines superbius repellere: ac demum, Volo (inquit) amplius meditari, si quid accepi, bona restituturus fide: sin minus, nostris moribus lege agam. Itaque quarto ab hinc mense huc reuertamini, cẽseo. Discessere illi, vt qui pecuniam prorsum inuncatam opinarentur, séque actum agere, quod hominis vafri cuniculos subrui posse, desponderent. Interim petit Deos Glaucus, Deum consulit, Præstétne horco, hoc est iureiurando, pecuniam interuertere. Pythiam verò hisce propemodum versibus responsum ex adyto contexuisse accepimus:

Glauce Epicydides, equidem expedit ad breue tempus.
Sic horco vicisse, interuertisseq; nummos.
Cetera, & euorcum quoniam manet exitus idem.
Ast horci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide venit, vsque adeò dum
Conuolucris omnem perdat prolemq; domumq;,
Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

His verò auditis, Glaucus territus & expauidus institit veri petere: cui Pythia, Idem pollere inquit, Deum tentare, & fa cere. Tum is Milesiis integram pecuniam non quidem spon te, aut insita bonitate, sed oraculi responso atrociore compe uidus restituit. Quod autem vates fuerat interminata, pro sum euenit: nam Glauci domus ex Sparta radicitus est exti ta. Inuenio in Græcorum monumentis, fuisse item Glaucu Carystium pyctam, hoc est pugilem, coronatum quinta & vigesima olympiade: quem etiam Pythia ter vicisse ferun Isthmia decies, toto corpore generosum quippiam ostentan tem. Hic quandoque agrum coluit, quúmque casu euenisset vt ab aratro excideret vomer, is manu vice mallei vsus vome rem facilè restituit. Id vbi conspicatus est pater, illum ratu in certaminibus fore inuictum, Olympiam ducere perrexit in pugilatu decertaturum. Is verò, vt qui rerum eiusmo foret insolens, ab aduersariis conficiebatur plagis, iamiám que succumbens deficiebat: inclamauit prosiliens pater, Per cute qua aratrum. Hoc ille vt stimulo concitatus, irruénsque violentius, ceu capto impetu, aduersarium afflixit. Ei mox erecta statua est, habitu figuráque in vmbra pugnantis, quo foret Glaucus manuum agitatione ac motu insuperabilis: id Græcè ita enuntiatur, σκιαμαχοῦντα ὃ ἐπὶ τῶν ἀνδρείως παρεσκευασμένων. Nam apud Græcè peritos, sciamachia vmbratilis dicitur pugna, quæ etiam in prouerbium abiit, ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων, hoc est de iis quæ fieri nequeunt. In Luculo Plutarchus scribit milites aëra gladiis euerberantes, hoc est σκιαμαχοῦντας. è ca stris se proripuisse. Sciamachia verò à Galeno & Paulo Medi cinæ primo, inter exercitationum genera recensetur. Id & in præceptis sanitatis comprobat Plutarchus, qui σφαιρίζοντας nominat, id est, pila ludentes, & σκιαμαχοῦντας. Sed in libro De loquacitate, scribendi studium sciamachiam eleganter nuncupauit, quo etiam garriendi pruritum sedari eximiá rique posse putat. Galenus verò De tuenda sanitate libro se cundo

cundo, sic scribit: Aut sub dio fit exercitatio, aut sub tecto, aut in mixta vmbra, quam ὑποσυμμιγῆ dicunt Græci. Sed & paulò pòst: Exercitatio, inquit, quæ celeritate perágitur, est cursus vmbratilisque armorum meditatio. Quanquam & hoplomachicos motus idem dicit, qui in armorum æduntur meditationibus. Sunt qui sciamachiam interpretentur eam armorum meditationem, quam dicat semidoctum vulgus verbo deluxato, scrimiam: & sciamachi sint, qui eo modo se exerceant. Ad quod referri potest, quod de Glauci diximus statua. Manifestum facit quod astruimus, quum libro quarto, de monomachis in conuiuio etiamnum decertantibus mentionem habet Athenæus. Celtæ, inquit ex Posidonio, ad mensam μονομαχεῖν, in armis quippe exercitati σκιαμαχεῖν, & inuicem ἀκροχειρίζονται: quandoque etiam vsque ad vulnera progrediuntur. Inuentam à Mantineis monomachiam, eru ditis placet: sicuti hoplomachiam quoque à Demea, non ita à sciamachia dissidentem. Argumento esse, stolã bellicam & veterem armaturam dici Mantinicam. Acrochirismum ferè pugilatũ interpretantur: ita enim nuncupari creditur, quòd summis exercerentur manibus, concertarentque: vt que Galenus exponit, citra cõplexum. Nam & summum manus dicitur acrochiris. Meminit in ratione exercitij Paulus libro primo, qui & ἀπὸ τοῦ κορύνου exercitium nominat: follẽ intelligunt aliqui. Extat verbũ id apud Galenũ quoque libro Sanitatis tuendæ secundo: verũm ab follẽ disparare videtur & pila. Sic enim scribit: Tum corico, folle, pila, vel per halteres corpus fatigare. Sed mox paulò: Et cum celeritate exercitatio, quæ per corycũ & pilã fit, vtiq; quũ à distantibus & currentibus administratur. Corycon & corycion pro pera, vel id genus instrumẽto, in holcadibus accipit Aristophanes: sicut corycida quoque. Quia verò in Galenũ volẽtes incidimus, ex eiusdẽ thesauris mutuabimur id quoq; : Exercitiũ violẽtum citra velocitatem, dici σφοδρόν, id est valens: quod autem violenter sit, ac cum celeritate, σφοδρῶς, id est vehemens. Superioris exemplũ est, fossio, oneris prægravis gestatio, quæ robur exigunt: celeritatem non ita. Sequentis autem, ἐκπλεθρίζειν, id est ecplethrissare: quum in plethro, id est sexta parte stadij, quis prorsum retrorsúmque vicissim, id que sæpe in vtrãque partẽ sine flexu cursitãs, vnoquoq; cursu de spatio dẽmit, quo ad denique in gressu vno cõstiterit. At πτυλίζειν, id est pityliz-

sare, quum quis summis pedibus ingrediens, tensas in sub
me manus, hanc antrorsum, illam retrorsum motet celer
mè ante parietem, vt si quādo aberret, facilè apprehenso sur
rigatur pariete. Asciamachia haud ita longè disitam volu
chironomiam, quam tactici, hoc est lanistæ, doceant: cuius
etiam meminerit Basilius oratione quadam. Et Glaucum d
quo diximus, Græci scribunt fuisse ἱππυλλιστροῦ τῷ χειρονομεῖ
hoc est chironomiæ commodiorem: sed Fabius legē gestu
interpretatur chironomiam libro primo, & manuū quidem
ea propriè dicitur: verùm per catachresim & ad alia mem
bra relationem habet: nam legimus, ἰχνηλατήσαι τοῖς σκέλεσιν
ἱππωνλείδης, id est gesticulatus est pedibus Hippoclides: vn
accusatus, inuulgatum id iactatúmque ingessit ὀφθαλμοῖς ἱππο
κλείδη, non curę est Hippoclidæ. Sed vrbanius longè illud co
mici Antiphonis.

οὐχ ὁρᾷς ὀρχούμενον τοῖς χροὶ τὴν βάκυλον.

Nonne vides manibus saltantem Bacelum? At abusionē ho
genus mirari non decet, vt quæ sit vel frequentissima: vt cum
chiropedas, manuum dicimus vincula: nam pedum propri
peda est. Quod autem de chironomia diximus, Galeni cōfi
matur authoritate: Qui imbecilles sunt (inquit) cruribus, h
superioribus partibus exercentur melius, chironomiis, acro
chirismis, disci iactu, halterum vsu. Est & sua pictoribus scia
graphia, velut vmbris modo constans pictura, quod vocat
σκιαγράφειν. nam & Apollodorum sciagraphū legi apud Grę
cos, & meminit Eustathius, veluti σκιωγράφον dicas. Nam &
σκιαγραφίαν sunt, qui σκιωγραφίαν interpretentur. Hic porro
Apollodorus pileum gestabat rectū pictura nobilis: id quod
ex operum dilucet inscriptionibus,

Μωμήσεταί τις μᾶλλον, ἢ μιμήσεται.

Auctuarium denique sit illud quoque: nam quia philosopho
rum oratio tāquam vmbra est ac ænigma, hinc scariphismos
festiuè dicitur ab Aristophane, nam scatiphos festucam si
gnat, & sarmentum, aut graphida potius. Symmachia verò
ad sciamachiam, de qua diximus, pertinet nihil. Est autem
Thucydidi eo nomine confœderatio iis inita legibus, vt iidē
censeantur amici, iidem & inimici. Epimachia dicitur ab
eodem, subsidiaria quædā societas: vt vtrique alteris auxilia
submittant, si fortè ingruat bellum. Sciadion vmbellam indi
cat quidem Græcis, sed & nomine eo intelliguntur flores cir
cinati, flauíque similitudinis ratione, vt in fœniculo.

Impostorum historia complurium. De Dionysio tyrāno, Pythio, Galeno imperatore, Dercyllida, qui dictus est Sisyphus, Cleomene, Lysandro. Personati qui sint, & plani, Polytropi. Catenati. Pythagoras. De phelo, & masthle. Locus Apulei restituitur. Phelax ficus. Masti. Machli. Musculary. Schetlios qui. Oti qui dicuntur. Hoduri Cacoethes. Cacoethe vlcera. Pseudenedri. CAP. VII.

QVoniam verò in impostores incidimus, ac sesculysses, affabrè ad hoc vnum factos, quibus fraus domestica est, scaturiúntque vberius doli hoc genus mali, lepidè (opinor) fecerimus, si eorū aliquot dare nomina cogemus, vt cum adiumento iucūdior lectio fiat. Ingerit verò se in hac censura omnium primus Dionysius tyrannus, à quo festiuiter citharœdo impositum fuisse, in Commentario περὶ τῶν ἀκύων, Plutarchus scribit. Cui mirè grato in spectaculis quibusdam multa se elargiturum Dionysius est pollicitus, qui tamen sequenti die erogauit nihil, vt qui se abundè gratiā retulisse diceret, ὅσον γὰρ, ἔφη, χρόνον ἐψεύσθη ἄδων, τοσοῦτον ἐχαιρε ἐλπίζων. quanto enim tempore oblectasti canens, tanto etiam sperans es oblectatus. Factum hoc Moralium nono Aristoteles prodit, quum is ceciniisset in nuptiis scitissimè: docétque, haudquaquam par pari repensum: quoniam alter quod volebat, accepisset: alter, eo quod sperabat, esset frustratus. At Pythij vafricia, nónne scita illa quidem & lepida prorsus, verū illiberalis ac ciuili viro indigna? Eam Ciceronis verbis rectè exponemus. Caius, inquit, Cannius eques Romanus, nec infacetus, & satis literatus, quum se Syracusas otiandi causa contulisset, dictabat, se hortulos aliquos velle emere. Id quum percrebuisset, Pythius quidam qui argentariam faceret Syracusis, dixit, venales quidem se ortos non habere, sed licere vti Cannio, si vellet, vt suis. Et simul ad cœnam inuitauit in posterum diem. Quum ille promisisset, tum Pythius, vt argentarius qui esset apud omnes ordines gratiosus, piscatores ad se conuocauit, vt ante suos hortulos postera die piscarentur. Ad cœnam tempore venit Cannius: opiparè paratum erat conuiuium, Cymbarum ante oculos multitudo: pro se quisque quod cœperat, afferebat. Ante

pedes Pythij pisces abiiciebãtur. Tũ Cannius: Quæso, inquit, quid est, ô Pythi, tantúmne piscium, tantúmne cymbarum? Et ille: Quid mirum inquit, hoc loco est quicquid Syracusis est piscium, hic aquatio: hac villa isti cafere non possunt. Incensus Cannius cupiditate, contendit à Pythio, vt venderet: grauare ille primo. Quid multa? impetrat: emit homo cupidus & locuples, tanti quanti voluit Pythius, & emit instructos: nomina facit, negotium conficit: inuitat Cannium postera die familiares suos, venit ipse maturè, scalmũ nullum videt: nullos ibi solere pisari, audit: delusum se rectè aduertit. Stomachatur: sed quid faceret? Nondum Aquilius protulerat de dolo malo formulas. Est autem dolus malus, quum aliud simulatur, aliud dicitur. Hoc qui faciunt omnes perfidi, improbi, malitiosi sunt. Hæc Cicero. Illud verò relatu admodum iucundum, quod in Galeni imperatoris lectum venit est. Gemmarius quidem vitreas gemmas, vt legitimas venditásque Imperatoris vxori magno pretio vendiderat, mox deluceſcente fraude; irata mulier ac indignatione furens hominem ad supplicium reposcebat. Eum verò rapi iussit Imperator, vt conscindendum leonibus confestim obiecturus. Stabat miser in collimitio mortis præpallidus, ac terrore perfusus, at is caponem immitti mandauit: quúmque tam ridiculum euentum mirarentur omnes, per præconem edixit, Imposituram fecit; imposituram est passus: atque ita dimitti hominẽ iussit. Dercyllidam scribit libro Rerum Græcarum tertio Xenophon, fuisse sagacis ingenij virum & ad excogitandum prompti, ac (vt dicunt Græci) μηχανικὸν, indéque cognominatum Sisyphum. Cleomenes Spartanus dierum septem inducias, quas ἀνοχὰς vocant, cum Argiuis inierat: mox cõsopitos pactionum fiducia, nocte ab illis tertia inuadẽs alios quidem cõtrucidauit, alios captiuos abduxit. Quum perfidia insimularetur, noctes iuriiurando minimè additas, est cauillatus. Quin & quicquid calamitatis hosti sit illatũ, à diis hominibúsque comprobari. Sed enim hac factũ impietate creditur, vt Argiua excideret ciuitate, ob quã fœdera exculcarat, à muliebri reiectus turba armis instructa, quæ templis detraxerat. Mox verò & mente externatus, gladiolo arrepto semet dissecare cœpit, ab imis orsus pedibus, & ad letalia progressus, ridens interim ac gestiens. Lysander eorundẽ rex Spartanorum, quũ vt cauillator & sophistes vaferrimus dolo plerãque

que obiret, atque eo nomine malè audiret, vt Hercule prorsum indignus, ridens, Quo (inquit) leonis non pertingat, vulpis assuenda pellis est. Hoc verò genus homines rectè personatos dixeris, qui offuciis sutelisve, aliud omnino quàm sint, præferunt, hominibus sublinentes ora: quíque, vt Seneca eleganter ait, personã malunt, quàm faciem. Nam apud Homerum Achilles illum se æque ac mortem odisse confirmat,

ὃς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃσι νῒ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπῃ

id est, qui aliud quidem mente occultat, aliud autem promat. Proinde nefas est ad hunc modum laudari Vlyssem, quum ab Homero dicitur polytropos. Quin id verius, adiectione huiusmodi sapientem pronuntiari, quoniam differendi potestate præcellant, ac intellectum eundem multis valeãt hi modis enuntiare. Quippe laudari Pythagoram nouimus, quòd cum pueris oratione vteretur puerili, cum mulieribus muliebri, cum principibus item congrua iisdem, ac fortunæ apta præcipuè, Siquidem inscitiæ suum est, in personarum diuersitate τὸ τῆς λόγου μονότροπον, id est orationis modum vnum minus euitasse. Polytropon Ammianus Marcellinus multimorem transtulisse animaduertitur, & in malam partẽ accipere: Gaudentius (inquit) rem vt seriam detulerat ad Rufinum apparitionis præfecturæ prætorianæ tunc principẽ, multimorum semper, auidum hominẽ & collata prauitate famosum. Inter fraudulentos sunt & quos appellat Hieronymus catenatos, vt qui catenis præcingantur ferreis sanctimoniam prætendentes. Apud eundem obseruatum & illud: Si tunica, inquit, non canduerit, statim illud è triuio, Impostor & Græcus est. Verùm ab diuerticulo fabulam repeto. Sunt inter hos qui dicantur plani. Gellius putat in M. Tullij oratione pro Cluentio, Planos esse sycophantas: sicuti apud Laberium quoque. Alij planos, non sycophantas delatoresve accipiunt, sed scurras: nec hoc quidem simpliciter, sed certos & sui generis impostores decollatoresque, à fallendo nominatos: vt docuit Athenæus. Inter hos maximè memorabilis Pãtaleon, qui decessurus vtrique filio imposuerit, seorsum iis prodendo, qua parte domus infodisset aurum, quod nusquam erat. Scurræ euiusdam plani in Epistolis lepidè commeminit hisce versibus Horatius,

Nec semel irrisus triuijs attollere curet
Fracto crure planum, licet illis plurima manet
Lachryma, per sanctam dicat iuratus Osirim

Credite, non ludo. Crudeles tollite clausum.
Quære peregrinum, vicinia tota reclamat.

Vsurpant municipes, vt sic dicam, mei phelum quandoque pro malo deceptoréque. Id verò vetus verbũ est, ac Græcum siquidem apud Menandrum φῆλος exponitur ἀπατεών, id est impostor. Sed & apud Antiphontẽ, phelomata dicuntur fraudes. φήλης apud Aristophanem ficum signat immaturam quidem, sed quæ maturitatis speciem præbeat. Cuiusmodi etiam olynthum ferè dicunt, nostri grossos, multitudinis numero intelligunt, vti quibusdam placet, errore manifesto. Rursum qui nil firmũ meditatur nil stabile, vnúmque dicit, mox aliud facit, masthles nuncupatur: sed & emollium lorum eodem dicitur nomine, ac mox figuratè id mastigiæ quoque convenit cognomen: de quo fortasse Apuleius sensit in Magia, vbi vafricia insignes recensens ait, Quis Palamedes, quis Sisyphus, quis denique Eurybates, aut Phrynõdas talem excogitasset? Omnes isti quos nominaui, & si qui præterea fuerunt dolo memorandi, si cum hac vna Rufini fallacia contendantur, masthlæ prorsus, & bucchones videbuntur. Legitur tamen in peruulgatis codicibus machi. Machi quidem apud Græcos, impij appellantur, & perditi, quos ἀσώτους dicunt, quasi insaluabiles. Sed ad sensum Apuleij nihil. Mastos verò vbera est: vnde in tuborum ratione ac aquæductuũ, masti: sicut leones item. Hinc quorundam coniectatio est, musculariosque ab Imperatore aquæductus nuncupari, de musculorum in tubulis imagine. Legimus in Græcorum cõmentariis, schetlium rectè dici eum, qui petitionibus adnuat quidem, verum mox præstet nihil: sed eo item nomine intelliguntur natura infestiuiores frigidiorésque, & qui dicuntur κωδωνᾶται. Verùm & qui multa perpessus est, dici schetlios valet: quique nimio plus satagit, nec inhiberi potest, videtúrque ἐμμανίας, id est concitatus & præferuidus extra quàm oporteat. Cæterùm sciri conuenit, esse quandoque fraudem bonam, quando Aeschylus ita inquit,

ἀνάτιος δικαίας ἐκ ἀνοσιουργεῖ θεός.

id est, fraude iusta non abstinet Deus. Succinit Herodotus quoque: ὠδὲ χρὴ φῦλα λιγίζεσθαι, λιγίζω, id est, vbi dicere mendacium oportet, dicatur. Sic cum laude Vlysses fertur dolosus, vel, vt Græcè item λίνος. Qui verò fraudibus expositi sunt, ac negotio propè nullo, insita simplicitate decipiuntur, oti à

oti à comicis vocantur, ex auis natura, quæ quum imitatrix sit inde ab aucupibus facilè capitur. Obiter illud adnotarim, ne pereat: Viarum subsessores, dici à Græcis hoduros, id est ἁλιτρούς: vt in Archelao apud Euripidem,

ἐπαυρὼ ἁλιτρὸς, νυμφίους ἐμοὺς

Sed & in Aegeo Sophocles,

πῶς δῆτ' ἁλιτρὸν ὀφθέντ' ἐκβαλεῖν λαβών,

Insidiatores fictos in Matheſi Firmicus pseudenedros nuncupat. Nam & apud Xenophontẽ, pseudenedram legimus pro fictis insidiis. Porrò λακκωβᾶς homines, Græcis appellare mos est, qui quum prauitatis aut pestilentis naturæ nil admodum præferant, mirè tamen insito perurunt veneno. Nam & ἕλκη λακκωδῆ vocant, quæ aspectu mitia videntur, vi autem difficultatis continent plurimum. Paulus Aegineta cacoethe intelligit, in cicatricem vix coeuntia. Celsus, vlcera interpretatur mala. Sunt qui maleficantitem chironia, vt quæ Chironis medicæ artis experientissimi opem requirant: vel Telephia, quando hoc mali genere conflictatus insigniter Telephus sit.

Vrbana quorundam vafricia. Exemplum ignoti patris. De asinario, & Pericle. Fraudum synonyma. De Ceretanis. Stellatura quid. Frumentaria perceptio. Piræ, pirata, cattymata, veteramenta, veteratores.

CAP. VIII.

SVnt tamen nonnulli, quos vrbanè vafros potius dixeris, quàm veteratores aut perfidiosos, vel fallaces: veluti patrem, cuius non prodit nomen historia, qui vbi animaduertit filium nobilioris puellæ illaqueatum amoribus ad eam vesana rabie ferri, lepido mendacio furẽtem represit impetum, indulgentius scorti vulgatioris concubitu illi permisso, quo euestigio restinctus ardor est prærabidus, & exhausta libido in vetita crassandi deposuit conatum. Alexandro verò Macedoni, quum reddita sors esset: Eum qui primus occurrisset, interimeret: vbi quendam præ se agentem asellum vidit, arripi hominem ex oraculo confestim imperauit. At is iamiam iugulandus, intellecta mortis ratione, proclamauit: Anteambulonem suum, non se, peti ex responso, quando is obuiam latus esset prior. Proditur memoriæ, Periclem Athenienſium principem, vim pecuniæ non paruam sub proditionis conditione

Universidad de Deusto
Biblioteca

tione Cleandro & Pliſtanacti Lacedæmoniorum Ephoris gaſſe:mox quum adminiſtrationis rationem repeteret ciuitas, nolens vir prudentiſsimus ſe ſimul & Lacedæmonios deformare,aſcripſit εἰς τὸ δῆμον ἀνάλωσε, quo vtique ſignificabat bono publico erogatam pecuniam. Sciendum verò fraudem & veteratoriam vim ac colubrinum ingenium,pluribus primi vocabulis apud Græcos:Strophas enim dicunt,hypoſtrophas,paralogiſmos,paragogas,phenaciſmos,ſophiſmatagoetias,paraphoras,ſceuorias. Aeolicũ pro fraudulento vſurpant priores,ac αἰολίζειν decipere eſt apud Hieroclem:quoniam eiuſmodi fuerint Aeoles. Veniunt autem in decuriam eandem quos paſsim modo Ceretanos nuncupamus:nam olim Cere oppido ab Romanis ſolo æquato,inopes inde Ceretani per Italiam diſiecti, vt ſibi vitæ neceſſaria corraderent, multarum ſcientiam rerum commenti,ac pleraque conſarcinantes,quibus apud inſcitam plebem & pullatum circulum facilè ſibi fidem doctrinę multifariæ facerent,omnibus qui eodem graſſarentur via,celebre ad poſteros dedere nomen. Stellaturam ſunt qui in fraudum vſurpent ratione. Illud grauius quod eruditis obſeruatum ſcio, Stellaturam in militaris annonæ erogatione videri frumentariis teſſeris perſimilem, quibus acceptis:plebi gratuitum diſtribuebatur frumentũ:quippe hac contributa, vilius conſtabat militibus annona. Adminiſtrat in Alexandro Lampridius. Frumentaria perceptio ratione hac nuncupatur Iulio Capitolino in Antonini philoſophi vita:Ob hanc,inquit,coniunctionem pueros & puellas nouorum hominum frumẽtariæ perceptioni adſcribi præceperunt. De ſtellatura in Peſcennio Nigro ſic Spartianus: tres bunos duos,quos conſtitit ſtellaturas accepiſſe,lapidibus obrui ab auxiliaribus iuſsit, Lectum in Græcorum commentariis eſt,ab Athenienſibus artes, dolóſque dici πέιρατα, vnde nuncupentur Piratæ, οἱ λιστὰ βάλλοντες λαιτήριοι. Cattymata vocant Græci ſutelas dolóſque. Quanquam ſunt propriè veteramenta:vnde veteramentarij,quos Palæurgos illi vocant. Sicut veteramenta etiam palimpega,& palindoria. Sunt qui ex hac Cattymatis notione,ab ſuendis dolis Latinè dici veteratores opinentur. Dignum ſcitu:paſsim plebeia,vt rentur multi,voce impoſtores deriſoréſque dici truphatores. Id verò ex media Græcia verbum eſt. Nam in Cæſare apud Plutarchum Decius Brutus Cæſarem hortabatur iret in ſenatum,ne illi obloquẽdi anſam præſtaret,qui alioqui ὑπερφρόνησε videbitur.

Conſilij rationem eſſe præſtantiſſimam. Eubuliasid eſt bona conſultatio,quid ſit. Euſtochia. Collimatio,vel collineatio. Siſyphi & Autolyci hiſtoria. CAP. IX.

CONſilium apud Platonem Socrates in Theage,ſeu in libro De ſapientia,ἀρετὴν eſſe dicit,hoc eſt ſacram rem. Polybius ab Euripide dictum ſapientiſsimè ſcribit,Conſilio ſapienti magnam vinci militum manum:hoc eſt,vt Græcè dicamus potius,

Σοφὶν ὧν βόλυμα τὰς παλλὰς χεῖρας νικᾶ.

Et apud Homerũ Agamẽnon,ſi decẽ affuiſſent Neſtori ſimiles,facilè ſe vrbe hoſtica fuiſſe potiturũ dicit:nã & Domitius Corbulo dolabra,id eſt ſenſu hoſtẽ vincendũ dictitabat. Cæſar verò idẽ eſſe ſibi conſiliũ aduerſus hoſtẽ,quòd medicæ artis peritis cõtra corporis vitia morbóſve,fame potius quã ferro ſuperandi. Eadẽ ratione Paulũ cõmemorare ſolitũ accepimus:Imperatorẽ,ſenẽ moribus eſſe oportere:quum innueret, prudẽtia graſſandũ & maturitate,ac moderatoribus ſemper inhærẽdũ cõſiliis. Nã Aphricani vox clariſsima,& quod dicẽdum ſit,principis terrarũ populi Imperatore digna:namque quũ eũ,vt parũ pugnacẽ quidã inceſſerẽt, Imperatorẽ(inquit) me mater,nõ bellatorẽ peperit. Fabius quoque noſter,rẽ eſſe in oratione præcipuã cõſiliũ,ſcribit:quia variè,ac ad rerũ vertitur momenta. Quid enim ſi præcipias Imperatori,quoties aciẽ inſtruet,dirigat frontẽ,cornua vtrinq; promoueat,equites vtrinque pro cornibus locet? Erit hęc quidẽ rectiſsima forte ratio,quoties licebit:ſed mutabitur natura loci. Hinc dictũ ſciẽtiſsimè à Seneca eſt:Cõſilia rebus aptãtur,res noſtrę ferunt tur,imò voluũtur:ideo cõſiliũ naſci ſub die deber:ſed hoc quoque tardũ eſt nimis,Sub manu quoque(qđ aiunt)cõſiliũ naſcatur. Huc reſpexit,qui totidẽ ſibi Megabizos optauit,quot eſſent τὰς ἡμέρας λίκνου,id eſt in malo puniça grana. Ariſtoteles verò Moraliũ ſexto:Videdũ(inquit)eſt,εὐβουλία quid ſit,vtrũ ſciẽtia aliqua,an opinio,an εὐστοχία,id eſt bona coniectatio. Quã nõ aliter accipio,quã animi,oculorúmque ab ſcopo nõ deerrantẽ intẽtionẽ:quæ ab noſtris dicitur collimatio,vel(vt aliis arridet amplius)collineatio:quod à viſualibus corriuatum lineis eſt,illud verò ab limis oculis. Et ſcientia quidem nõ eſt: nõ enim quærũt homines,de quibus ſciunt. Qui vero cõſulit, quærit

quærit,ac ratione discurrit. sed nec eustochia : hæc enim sit discursu,& subito fit.consultatio verò longi temporis est, φάσι,πράττειν μὴν δεῖν ταχὺ βουλεύεσθαι,βουλεύεσθαι δὲ βραδέως. hoc est,longo quidem spatio consultandum, at vbi consuluerit mature facto opus esse.Rursum,aliud anchinœa est,siue solertia,aliud ebuleia.Est enim coniectatio quædam solertia ipsa. Neque item eubulia est dicēda opinio aliqua. At quoniā qui malè consulit,aberrat,qui verò rectè, haud quaquam : patet eubuliā esse directionem quandam, nō scientiæ, non opinionis:nam scientiæ nō est directio,quum absit error: opinionis verò directio,veritas est.Verùm nec sine ratione est eubulia. Reliquū igitur est,vt sit cogitationis.Hæc enim nondū assensio est : siquidem opinio, nō quæstio est, sed iam assensio quædam est. Qui autem consulit,dubio procul,seu bene id agat seu perperam,quærit aliquid & cogitat.Sed eubulia,est consilij directio quædam.Proinde quærendum prius, quid consilium sit,& circa quid.Est verò eubulia,directio secundū vtilitatem,& secundum id cuius opus est,& vt, & quando. Eubuliæ fines duo sunt : simplex, id est felicitas : & particularis. Quum verò prudentum sit bene consulere, erit vtique eubulia,directio secundum vtilitatem ad finem : cuius prudentia vera existimatio est.Eubuliam verò Latinè,quidam consultationem bonam transferunt : alij etiam promptitudinem. In quibus autem consultatio fiat,plura Ethicorum tertio : atque item Magnorum moralium secundo. Digna verò relatu Sophoclis sententia est ex Electra,

βουλῆς γὰρ ἄλλην ἄλγιον ἔχθιον κακῆς.

Id significat,Nil consilio malo inimicitius.Putat Seneca,vbi quid fugiendum,quid've appetendum sit,velis scire,ad bonum summum & propositum totius vitæ respiciendum. Illi enim consentire debere,quicquid agas;neque enim disponet singula,nisi cui iam vitæ suæ proposita est summa.Ideo peccamus quia de partibus vitæ omnes deliberamus,de tota autem nemo.Plutarchus ait : Tempus esse consiliorum datorem optimum.Scribit Eustathius,celebrem apud Græcos fuisse parœmiam, ἐν νυκτὶ βουλή, id est,in nocte consilium:vnde, inquit, nox Euphronē nūcupatur. παρὰ τὸ εὐφρονεῖν ἡμᾶς ἐν αὐτῇ, quod bene tunc sapere contingat.Propterea Euripides,

Νυκτὸς ἐν μακρῷ χρόνῳ ἐφρόντισα.

id est,longo noctis tēpore cogitaui.Huc & iactatum Homeri

spectat illud,non oportere consulentem aliis virum noctem dormire perpetē,quod is νυκτὸς ἐν εὕδειν dicit. Vafriciei denique quoniam de hac agebamus ante paulò, illa sunt non negligenda, nec omnino habenda insuper exempla, quæ poētarum studiosos mirè iuuabūt. Corinthi regē Sisyphum calliditate præcipuè insignem, pedibus animalium nomen suū μυογράμματον, id est literis singulariis solitū suppingere. Autolycum verò eius temporis furem illustrem, rapto quæsitorum interpolare formam assuetum,quū Sisyphi armenta rapuisset, nihilo secius argumento aliàs non audito esse deprehensum. quo nomine conflata mox amicitia, Anticliam filiam Sisypho tradidisse vsurariam, quæ post vtero grauis Laerti nupserit, vnde Vlysses traditur natus.Quod in Aiace mastigophoro Sophoclis testantur interpretes : & inde mutuatus retulit Sudas, etiam si, vt in plerisque aliis, codicibus maximè vitiatis.

Qui sint apud Senecam ordinarij gladiatores,& postulatitij. Restituitur in integrum Senecæ lectio. Item de proxenis.proxenetis, philotrophis,& pararius,astoxenis, doryxenis. Item de gladiatoribus non extrita quæpiam. CAP. X.

SEneca Epistolarum ad Lucilium primo, ita scribit:Nunc omissis nugis, mera homicidia sunt:nihil habent quo tegantur, ad ictum totius corporis expositi, nunquam frustra manum mittunt, hoc plerique ordinariis paribus & postulatitiis præferunt,Quid ni præferāt?non galea,nō scuto repellitur ferrū.Omnia ista mortis moræ sunt. Hactenus Seneca. Quæsitū verò diu inter eruditos,quæ nam sint hic ordinaria paria,& quæ postulatitia. Sūt qui ordinarios dici gladiatores putēt:quia fit,vt Festus inquit,ordinarius homo, scurra & improbus,qui stet in ordine prætorē adeuntiū:vel quia minimè ordine viuit. Vlpianus Iureconsultus. Digestis de iniuria & famosis libellis,Multum interest,inquit,qualis seruus sit,bonæ frugi, ordinarius, dispensator : an verò vulgaris, vel mediastinus.Postulatitios intelligunt supposititios,qui recentes fesis subiiciebantur : de quibus Martialis,

Hermes supposititius sibi ipsi.

Sicut & pararij histriones, qui parabantur post Mimos item

fessos. Ego verò amota vesica omni, & ampullis, sesquipe-
libúsque verbis sequestratis: modo ne quis Mineruam Ar-
nis violasse me opinetur, aut bidental mouisse, ordinarios
cipio gladiatores gladiaturæ in primis peritos, suóque ap-
ratu & ritu instructos, qui digladiaturi producerentur
ctatorum voluptati, quíque ex constitutione vel cõsuetudi
exhiberi soliti erãt. Sicuti ordinaria sunt Iurecõsultis, qua
fundus quotannis tantũ præstare domino vel principi de
Extraordinaria verò, quæ præter morem ex inopinato in
cuntur. Et Seneca libro De ira tertio: Dedit mihi prætura
sed cõsulatum speraueram, dedit duodecim fasces, sed nõ
cit ordinarium consulem. Sic ergo & ordinarium gladia
rum apparatum in historia quandoque legimus. Nam &
stum ac legitimum gladiatorum spectaculum appellauit
Claudio Suetonius ex formula ritúque ordinario datum.
& iudex, qui ordinarius dicitur: eum verò intelligunt,
iure suo vel principis beneficio vniuersim iurisdictionẽ ex
cere potest. Item cui vniuersitas causarum cõmissa est, &
à collegio eligitur, & à superiore confirmatur. Est item or
narius legatus in prouincia super decretum: & hi duorũ
generum: quidam enim administrationem habent; alij v
non habent, iudicant tamen. Sui erant & militiæ ordina
Nam Bonosum, scribit Flauius Vopiscus, inter ordinar
militasse primum, mox inter equites. Ordinarios cons
suffectis opponit Lampridius. Extra ordinem coërcere, I
consultis est arbitrio iudicis quẽ plectere. Postulatitios po
gladiatores intelligo, qui postulante populo, præter ordi
rios & consuetos exhiberi principis benignitate consue
rint. Id significat Trãquillus in Domitiano, quum ita scrib
Præterea quæstoriis muneribus, quę olim omissa reuocauer
ita semper interfuit, vt populo potestatẽ faceret, bina pari
suo ludo postulandi, quæ nouissima aulico apparatu in
ceret. Sed apertius, extraordinarium gladiatorum spectac
lum idem appellauit in Claudio: quin & in Martialis Ep
grammaton primo, rem ferè totam ita expressit:

Dum peteret pars & Mirinum, pars illa Triumphum,
Promisit pariter Cæsar vtraque manu.

Porrò apud Senecam non pararijs lego, quod de eruditorum
decuria præcipit quidam, sed paribus: vt vetus & noua præ
fert lectio, & est perspectius. Sic enim in historijs gladiato
rum

rum memorantur paria, sicuti ex proxima Tranquilli aduo-
catione liquet. Nam pararij, apud Senecam De beneficiis li-
bro secundo, non ferè alij sunt, quàm proxenetæ, hoc est me-
diatores, vt Apuleij verbo vtamur, conciliatores interces-
réque inter emptorem venditorémque. Quidam, inquit, vo-
lunt nomina secum fieri, nec interponi pararios, nec signato-
res aduocari, nec chirographum dare. Et Controuersiarum
tertio, Vt dominicæ libidini pararij faceret. Proxenetica &
philotropha intelligere Vlpianus animaduertitur pro ope-
rulis contributa proxenetis salaria vel præmia. At qui vo-
cantur proxeni, quorum crebra est Græcis historicis mentio
nõ ferè alij erant, quàm hospitibus excipiẽdis præfecti, qui ex
ciuitatibus aduentarent: propterea ciuitatum prostatæ di-
cuntur, & phrõtistæ. Proxenia verò nuncupatur munus eius-
modi. Proxeni appellationem post Homerum irrepsisse, Eu-
stathius scribit. Eligi porrò solitos vel à populo, vel à rege,
Inde Herodotus tradit, Spartanis fuisse decorũ regibus, quẽ
voluissent, demõstrare, qui proxeni obiret functionẽ, quan-
quam parte hac tralatio Latina non incuriosa modo, sed pla-
nè ignorabilis circunferatur. Sed amplius parte hac aduer-
tendum: obseruatum esse apud Aelium Dionysium, dici qui-
dẽ proxenos ciuitatis hospites vniuersæ, ad quos diuertãt le-
gati, ab eisdémq; ad populũ producantur. Astoxenos verò, qui
ex maioribus quidem oriundi ciuibus, peregrini habentur
nihilominus, cuiusmodi in Lydia Agamẽnon. Doryxenos au
tem esse, qui belli occasione aliquorũ hospites fiunt. Pro ami-
cis tamen in Electra videtur Sophocles vsus simpliciter. At
sunt & qui vocentur idioxeni, hos intelligimus qui priuatim
ac per iura subeunt hospitalitatis. Idẽ ferè quòd Aelius Dio-
nysius, de astoxenis sentit Pausanias: sed Glauci exemplum
profert apud Corinthũ. Dorixenũ interpretatur ex hoste ami
cum, cuiusmodi Glaucus & Diomedes, qui'que captiuis libe-
randis legati munere fungatur. Sciendum illud quoque:
metaphora pereleganti, eum qui cuiuspiam boni vel mali
causam præbeat, dici eius ipsius rei proxenum: veluti ho-
spitio susceptam, ad alios mox trasmiserit. Proxenum sic
interpretantur nonnulli, qui ciuis cuiuscunque vrbis con-
suetudine deuinctus est, honestis ex causis cum republica
aliena. Quippe φιλία, Græci amicitiam nuncupant, inter
loci eiusdem ciues. ξενία verò, id est hospitium inter pa-

tria ortos diuersa. Quod ad gladiatores attinet, Antonin
philosophus quum eos armasset, obsequētes appellauit latr
nes: quod Iulius scribit Capitolinus. Nec illud ignorandu
morem irroborasse quandoque, vt profecturi ad bellū Imp
ratores munus æderent gladiatoriū, ac venationes: ea caus
vti opinantur, vt ciuium sanguine sic fuso, pugnæ quadā in
gine, Nemesis se, vt interpretātur, id est fortunæ vis quæda
expleret: vel vt insuescerent milites vulnera inspectare, ac c
des. Romani, sicuti scribit Nicolaus Damascenus, vt est apu
Athenæum, nō in theatris modo & panagyri gladiatores ex
hibebant, morē à Tyrrhenis mutuati: sed & in cōuiuiis, do
bus aut etiam tribus productis paribus, quæ dicit ipse fuis
Quin & testamento cauebant nonnulli, vti pulcherrimæ e
puellæ decertarent, aut qui in deliciis fuissent impuberes: d
nec iniquitatem non ferens populus, id irritum habuit.

*Consummati gladiatores qui dicantur. Aperitur Pl
nij difficultas. Item qui Samius gladiator apud C
ceronē, contra aliorum sententia. Item gladiatorum
petitiones, cōpositiones, cōmissiones. Batualia, batua
tores. Seneca cur diceret Caligula commissiones m
ras. Crupellarij, & ferrati qui.* CAP. XI.

IN hac verò gladiatorum mentione, non improbum fuer
aperuisse Plinij nodum ex octauo Naturalis historiæ, vb
de elephantorum spectaculis disserēs denique sic infert: Pos
ea pugnauere singuli principibus Claudio & Neroni in co
summatione gladiatorum. Quæ sit gladiatorum cōsumma
tio in authore doctissimo, arbitror plurimos diu & anxiē
quæsituros. Ipse iis verbis intelligo gladiatores veteranos
qui iam artis vsu diuturno occaluissent: vel si placet, rudia
rios etiam. Sic enim Prisciano interprete, dicuntur, qui ru
de donati gladiaturam desinunt, & publice alimenta capiūt
Cicero in Philippicis: Tam bonus gladiator rudem tam cito
accepisti? Hos verò interdum ad sanguinarias pugnas retru
di solitos, vel pretij inuitamento allici, Suetonius author est
Tiberium Cæsarem id factitasse memorans. Consummati
verò gladiatores dicebantur emeriti, sicut milites consum
matos appellari quandoque animaduertimus. Iulius Fronti
nus Stratagematō quarto: Curius, quum victis ab eo Sabinis
ex

ex senatusconsulto ampliaretur ei modus agri, quem cōsum
mati milites accipiebant, gregalium portione cōtentus fuit,
malum ciuem dicens, cui non esset id quod cæteris satis. Se
neca verò in libro De breuitate vitę, Quosdam, inquit, quum
in consummationem dignitatis per mille indignationes eru
pissent, misera subit cogitatio, ipsos laborasse in titulū sepul
chri. Samiū porrò gladiatorē apud M. Tulliū Thusculana se
cūda, interpretātur eruditi, vt propriā gladiatoris nomen, for
tasis ab insula Samo nominatū, vt serui dicuntur Cappado
ces, Getæ, Daui. Cęterū, qui amplius Ciceronis verba excusse
rit, liquidò cōperiet, doctius aliquid ab eo significatum. Quo
verò expēdi liberius sentētia posit vtraq;, exscripsimus indi
dē plusc ula. Quis inquit, mediocris gladiator ingemuit? quis
vultū mutauit vnquā? quis nō modo stetit, verū etiā decubuit
turpiter? quis quum decubuisset, ferrū recipere iussus, collū
contraxit? Tantum exercitatio, meditatio, consuetudo valet.
Ergo hoc poterit Samius spurcus homo, vita illa dignu, lo
cóque: vir natus ad gloriā, vllam partem animi tam mollem
habebit, quā non meditatione & ratione corroboret: Hæc Ci
cero: in quibus neminē puto, etiam leberide cæciorem, non
coniectare subesse quippiā subcutaneæ, latentísque eruditio
nis. Ego igitur Samium arbitror appellatum frontis inustę,
ac (vt Plinius inquit) inscriptæ: vel certè vulneribus crebris
conscissæ ac cicatricosæ: quoniam Samiorum frōtibus, sicuti
in Pericle docuit Plutarchus, Athenienses stigmata inusserē:
vnde & Samij, dicti literati. Super qua re affatim alibi à me
disputatum, commemini. Nisi quòd Samius legendum vide
tur potius: nam est id Lucilij carmen ex quarto Satyrarum,
vti à Nonio aduocati scimus, in verbo spurcum. Id quod ne
ceruicosior quis comminisci me putet, in rem præsentē eun
dum protinus: sic'que legi oportere certa ducti ratione opi
namur, vt in quadrum redigatur vetus obseruatio.

Esernius fuit flacco ore, vna equidem
Samnis, spurcus homo, vita illa digna, locóque
Cum Pacidiano componier, optumo multo
Post homines natos gladiator qui fuit vnus.

Meminit rursum Cicero tertio De oratore, ac de optimo ge
nere dicendi. Dignum scitu: batualia nuncupari ab Sardiano
Adamantio gladiatorum exercitationes: vnde batuatores
item dicātur, Nā Donatus: Batuetur, inquit quasi verberibus

elicietur, ac plagis. Agnoscit verbum Plinius quoque. Hinc libera subit coniectatio: Lentulum, qui Capuæ gladiatores alebat, vnde Sparthaci belli origo, Batiatum esse cognomenatum: sicut author est Plutarchus in Crasso, ni quis batiatum malit reponere. Habentur inter gladiatores Andabatæ quoque, qui clausis depugnarent oculis. Arenarios vniuersim vocat cum Iureconsultis Firmicus. Nam qui macharæ, id est gladio pugnant, machærati dicti. Verùm vt in aliquo quodammodo parerga excurramus, inaudias quãdoque gladiatorum petitiones dici. Scito impetus verbo eo proprie gladiatorios dici. Cicero, Quòd ergo tuas petitiones ita concitatas, vt vitari nullo modo possint, parua quadam declinatione defugi, & (vt aiunt) corpore excessi. Idem in Oratore, Vt enim athletas, nec multò secus gladiatores videmus nihil nisi vitando facere caute, nec petendo vehementer, in quo nõ motus hic habeat palæstram quandã: sic oratio nec plagam grauem facit, nisi petitio fuerit apta. Itaque qualis eorum motus, quos apalæstos vocant, talis horum mihi videtur oratio qui non claudunt numeris sententias. Componi item gladiatores dicuntur, vbi in harenam depugnaturi producuntur. Quintilianus libro secundo: Quia sæpè gladiatores sub eodem magistro eruditi, inter se cõponuntur. Et Cicero ad Cælium: Quid tu, hoc tibi mandasse existimas, vt mihi gladiatorum compositiones, vt vadimonia dilata mitteres? Dicuntur & commissiones. Nam & oratorum quoque ac poëtarum leguntur commissiones, vbi in mutuũ prodeunt certamen in spectaculis. In commissione poëtica Papiniũ fuisse olim coronatum accepimus. Commissiones prætorum prò æditionibus ludorum intelligimus. Caligula porrò comptius scitiúsque scribendi reformidans genus, Senecam tum maximè placentem cõmissiones meras & arenam dicebat sine calce. Ceu coniũctione careat eius dictio, ac oppositione, nec aptè cohæreat, sitque importunior cõgestio incõcinniórque, vt temere aceruatimque facta citra delectũ. Id quod ex Demetrio agnoscas licet, siue is Dionysius sit, in pragmatia De eloquutione, vbi de cõpositione agitur soluta & diuisa ac cõiuncta. Macrobius in Cœnis libro secundo. Sed & Laberius inquit, sequenti stat in commissione, Mimo nouo interiecit hos versus. Legimus denique, ab rebellantibus Gallis additos militiæ ex seruitiis gladiaturæ destinatos, quibus cõtinuũ foret ferri tegimen

men crupellarios vocabant, ictibus inferendis ineptos, accipiendis impenetrabiles. Proinde ferratos quandoque nuncupat historia, restãtibus laminis aduersum pila & gladios, quo nomine Romani milites securibus ac dolabris aduersum ibant, velut molem subruere coorti: quibusdam item trudibus aut furcis prouoluere connisis.

Quinquennium Neronis, vnde duci in adagiũ valeat. De Nerone plusc ula. Molgus apud Dionem quid sit. Ascopera. Sacciperum. Britannici veneno sublati historia. De ruminali arbore nonnihil. CAP. XII.

CLaudium Neronem, quem Plinius alteram facem generis humani vocat, quémque pedibus genitũ parens eius prodidit Agrippina, Tranquillus scribit, à pietate imperij exordia fecisse, quoniã Claudium apparatissimo funere elatum laudauit, consecrauítque. Memoriæ Domitij patris honores maximos habuit. Matri summam omnium rerum publicarum priuatarúmque permisit. Primo etiam imperij die excubãti tribuno signum dedit, optimam matrem. Ex Augusti præscripto imperaturũ se, professus est, neque liberalitatis, neque clementiæ, nec comitatis exhibendæ vllã occasionẽ omisit. Senatorũ nobilissimo cuique, sed à re familiari destituto annua salaria, & quibusdã quingena constituit, & quum de supplicio cuiusdam capite damnati, vt ex more se subscriberet, admoneretur, Quàm vellem, inquit, nescire literas. Agenti senatui gratias respondit, Quum meruero. Talem se initio principatus præbuit Nero, exiturus mox in prærabidam feritatem & sæuitiem incomparabilem. Inde Traianum imperatorem eminẽtissimum scribit Sext. Aurelius solitum dicere, procul dictare cunctos principes Neronis quinquennio. Hinc prouerbij vice vsurpare eleganter hoc ipsum possumus, quum eos coarguere volumus, qui se à principio mites quidem, & præter modum tractabiles præstãt, paulóque mox erupturi videntur in barbarã truculẽtiam. Quæ sanguinaria euersione cuncta desubitet, vt Firmici verbo vtamur. Quod Neroni euenisse, quum celeberrimis monumentis testatissimum fecere priscorum ingenia, quæ nobis lucem peperere: tum Alexander Aegeus, Peripateticus philosophus, & Neronis eiusdem præceptor, dicto verissimo comprobauit, qui illũ videri pronuntiauit πηλὸν ἐμάξατο φιλοτεχνήσων, id est lutum

sanguine subactum. Cui tamen sententiæ lepidè quidam succinuit, κακῶν μαθητῶν κακίονες οἱ διδάσκαλοι, id est malis discipulis peiores magistri. Scribit verò in Neronis vita sic, hypericus Dion, quod scitu perdignū est: Neroni, inquit, ab perempta matre vrbem ineunti publicitus subblandiebantur non nulli. At seorsum, & clandestinè, vbi maior ostentatur oblaquendi licentia, acrius proscindebant. Nec defuit, qui ad eius statuam molgum destinaret, innuēs esse dignum, qui eo ire sueretur. Qua in parte Politiani multæ lectionis viri coniectatio sic denique præmunitur de Ascopera, vt nullis præterea arietū infestationibus subrui queat etiā si vel eruditioribus ambiguum forsan videatur, quid molgi nomine intelligendum protulerit Dion. Nā sunt qui eo verbo tardum cæcūque accipiant: sed & qui publica mulgeat, depeculetúrque Aristophanes, μολγὸν σκοπῶ. Sed & nequam hominem indicat vox ea, Verùm ad rhombum nihil. Lego apud grauissimos authores ex Græcis, Molgum, Tarentinorum linguā vtrē signare bubulum. Vnde Theodoritus Vulcanum dixit φυσητῆρσι μολγίοις χρῆσθαι. Et Aristophanis oraculum iocose confingit: Ne mihi Athenienses laudaritis, μολγοὶ ἐσεσθ' ὑμῖν εἰκῆ σκυτῶν, σκύτ' ἀγχὶ μάστιγες. Vbi verò Ascoperam finiēs Sudas esse ait μακρύ πιμπ ἢ σακκοπάθιον, id est marsupium vel saccopathnion. Sunt qui posterius verbum putent interpellatum reponendúmque sacciperium, aut sacciperionem. Authoret tamen sunt, Nerone mortuo, non defuisse qui per longū tempus vernis æstiuísque floribus tumulum eius ornarēt, ac modo imagines prætextatas in rostris proferrent, modo edicta quasi viuentis, & breui magno inimicorum malo reuersuri: vnde irroborasse opinionem illorum contēderim, qui Neronem resurrecturum suspicati sunt, futurúmque Antichristū. Alij verò putarunt nec occisum quidem, sed subtractam, vt putaretur occisus, & viuū occultari in ætatis vigore, qua fuit, quum crederetur extinctus, donec suo tēpore reueletur & restituatur in regnum. Sed hæc, vt Ialemo frigidiora, & quę vel thermas possint Neronianas refrigerare, vt Martialis abutamur versiculo: Ciuitatis diuinæ libro vigesimo, irrisit Aurelius Augustinus. Seneca non sine adulationis suspicione, Neronē Cęsarem, vt aliarum virtutū, ita veritatis præcipuè amātissimum, ad inuestigandū Nili caput misisse, scribit. Tam enim in eo mendaciū est manifestarium, quàm in Plauti comœdia

mœdia Mœchus. Sed enim vetus est ac parœmiodes, gladiatorem cui in numero ingenium sit, in harena consiliū capere. Non omittendum verò, quum Nero Hic Britannicum veneno per dolum sustulisset, ac mox defuncti corpus esset liuoribus maculatum, ad scelus contegendum gypso lini iussit: sed quam efferretur, cælesti aqua copiosius defluente, detersō planè tectorio, sæuitiæ immanitas producta in apertum est. Adnotatum annalibus est: hoc imperante, ruminalem arborem in comitio, quæ annis octingētis ac quadraginta & amplius, virens perseuerauerat, cōditorum Vrbis olim propugnatrix, ramalibus emortuis visam exaruisse. Quod & in prodigium abiit, donec in nouos reuiresceret fœtus.

Hominum quorundam natura mirabilis. Senecæ locus perobscurus illustratur de Passieno. Senecionis historia. Ophionei vatis, Nicomachi, Heliogabali, Portij Latronis. Auditores pro discipulis cur. Puellæ venenosæ, & quæ araneis aleretur, historia. Matreæ item, Adriani, Firmi. Parodia. Philini, medici bibosi, Galli Vibij, Labieni, Seueri, Zenonis, Syllæ, Messalæ Coruini historia. Drusiani enses cur. Bithonis historia, Asconij Pediani, Hypermestræ, Veneris Nicophori, Palladij, Smyndiridæ, Phaselitarum, Siditarum, Lyncei. Crudelium ratio. Humanitas quid, & cur. Sinamorumene. Sinamoros. CAP. XIII.

MIrari succurrit quādoque, quàm mira hominum ingenia effinxerit sæpe natura parens, nec ad fabulosa nunc respectamus, quæ copiosius persequuntur poētæ, necnon ex historicis, quos poētis affines in primis nouimus: verùm quæ authores grauissimi summa fide, quod inter cognitores versarentur, prodenda censuere. Senecio, inquit Seneca Suasoriarum primo, fuit ingenij confusi & turbulenti: is cupiebat grandia dicere, adeò vt nouissimè huius rei morbo & teneretur & rideretur: nam & seruos nolebat habere, nisi grandes. & argentea vasa non nisi grandia. Eo demum peruenit illius insania, vt calceos quoque maiores sumeret, ficus nō esset, nisi marisca: concubinum quoque ingentis staturæ haberet. Omnia demum grandia probat: vnde ei cognomen imposi-

tum. Senecio nanque vocari Grandio cœpit. Nam & quæ diceret, summis insistebat digitis, quo grandior videretur. Ophioneum Messeniorum vatem, Pausanias scribit, semper à natali statim die luminibus captim & priuatim & publicis vaticinia peregisse. Id mirabilius multò, post vehementem capitis dolorem videre cœpisse, ac mox relapsum ad celeritatem denuo. Nicomacho Smyrneo scribit Galenus, ad tantam molem corpus increuisse, vt loco moueri haud posset. Verùm ab Aesculapio sanitati restitutum tradũt. Nos porrò, inquit, vidimus cuiusdam linguam extra modum citra dolorem vllum omnino sensum, excreuisse. Siquidem nec tumorẽ ullum, quod vocant οἴδημα: neque durum, quod dicunt σκῖρον, neque inflammationem patiebatur, nec mali vim præferebat prorsum vllam, præter magnitudinis absurditatem, cætera stantia ipsa nil omnino vitiata. Heliogabalum Græculæ meretricis filium, proditur memoriæ, postea quàm militari meritate est imperium adeptus, nil ad senatũ retulisse prius quàm felices prorsum homines futuros, si se Platonis legibus addixissent. Quo sanè argumento, mox tantus Imperator, bona senatus pars cum vxoribus cæterisque matronis ac virginibus nudis nudi ipsi lauari occepere. Quin illis dignitates contribuebantur, qui renudatas ad Imperatorem filias mitterent, quique nudi item inter nudas cum eodem decubuissent in cœna. Vt orbi terrarum triennio prostibulum Roma fuerit. Sed & pòst multò Imperator alius, aut leuior Graculus præstare aiebat, Platonicis imbui legibus, quàm Euangelica disciplina. Cęterùm ab iis, velut in auspicatioribus sanctis, quum abhorreret Constantinopolitana ciuitas, latissima sibi parauit atria, vbi miscellanea matronarum, iuuenum puellarum nudior turba cũ Imperatore pila colluderet. Quo sanè tempore Romani imperij partem haud exiguam sanguine Italico comparatam, irruens Barbarica vis occupauit. Iam verò & Latro Portius, quanquam orator grauis, nec citra suauitatem, bone Deus, quàm fuit in omni re nimius! quod Seneca scribit, Quippe nec remittere, inquit, studia sciebat, nec repetere. Vbi se ad scribendum cõcitasset, iungebantur noctibus dies, & sine interuallo grauius sibi instabat, nec desinebat, nisi deficeret. Rursus quum se remiserat, in omnes lusus & iocos resoluebatur. Quum verò de syluis & montibus tradiderat, omnes illos agrestes in syluis ac montibus

tibus natos laboris patientia ac venandi solertia prouocabat: & in tantã sic viuendi peruenisse cupiditatem, vt vix posset ad priorem consuetudinem retrahi. At quum se reuocasset, tantis viribus incumbebat in studium, vt non tantum nihil perdidisse, sed multum acquisiuisse desidia videretur. Memoria huic viro natura quidem felix, sed plurimum adiuta etiã arte: nunquam illa quæ dicturus erat, ediscendi causa relegebat. Edicerat, quum scriberet. Dicebat ita, vt in nullo vnquã verbo eum memoria deceperit. Historiarum omnium summã notitia. Iubebat aliquem nominari ducẽ, & statim illius gesta cursu reddebat. Adnotatum in Chronicis est, M. Portiũ Latronem duplicis quartanæ tædio manum sibi admouisse, atque ita functum fato. Messala exactissimi vir ingenij, & Latini sermonis obseruãtissimus, quum audisset Latronem declamantem, dixit, Sua lingua disertus est: quibus ingenium concedens, sermonem obiicere illi videbatur. Quum porrò Latronis discipuli non audiri desiderarent, sed audire modo contenti forent initio contumeliæ causa, à deridentibus audi tores vocabãtur: mox in vsu esse verbum cœpit, & promiscuè pro discipulo poni. In Aristotelis relatum monumentis inuenio (vt de Mithridate taceam, à quo excogitata antidotus Mithridatios dicitur) puellam cœpisse initio paulatim venenis innutriri, consuetudinémque in naturã abiisse, vt iis perinde vesceretur aleretúrque ac cõsuetis cibis reliqui. Adiicit, fuisse puellæ cor caloris inops, præterea meatus prætenues, ita vt digestionis vi insigniter demutaretur haustum venenum, prius quàm cor pertingeret. Ipsam verò educationis ratione venenosam euasisse, vt sputo, ac quouis humore alio perimeret appropinquantes, euestigio etiamnum expirãtibus, qui quum ea coissent. Vt iam miremur minus, anates Ponticas edundis vulgò venenis victitare. Scribit Auicenna, tempestate sua vixisse hominem, quem fugerẽt venenata omnia, morientibus omnibus, quæ fortè mordicus eum apprehendissent, inde nil omnino læsum. Quum verò grandior admota foret serpens, bidui quidem induxisse febrem, cæterùm defecisse ipsam. Author Magnus Albertus est, in colonia Agrippina puellam se vidisse, quæ in trimatu parietibus arreperet araneas venatura, quas voraret: eóque cibi genere oblectata, insigniter aleretur. Admirationem Græcis Romanísque de se Matreas peperit, ex iis vnus qui dicuntur Plani. Dicebat, feram

ram à se nutriri,quæ ipsa semet voraret:vt vel nũc anxiè sc
tentur multi, τὸ Ματρὸς θηρίον τί ἔστι. Id est,quæ nã sit Matreæ
ra.Matrę meminit Plinius libro decimosexto Historiæ n
ralis,huius an alterius,haud statuo nũc. Marcus(inquit) Va
ro author est,vitę fuisse Smyrnæ apud Matreã triferã.Ce
hunc de quo agimus,fuisse Alexandrinum, est compert
nobis.Huius sunt ambiguitates illæ:nec tamen crocodilin
aut ceratinæ:quid ita mergatur quidem sol,nec natet tame
& combibere quidem spongias,sed nõ συγκωθωνίζεσθαι vtiq
item tetradrachma conciliari quidem nec irasci tamen. M
treæ feram sunt qui iram interpretẽtur,vel inuidiam,aut a
mi ægritudinem,vel id genus affectionem aliquam. Matr
lia esse videntur Varroni matronarum festa,quum testua
faciebant,quod testu coquebatur calido.Inter eos qui de c
nis scripserunt,Matream siue Matrona Pitanæum recensen
bro primo Athenæus παροιμίῶν cognomento. Nam sunt pa
diæ velut centones apud nos item: cuius est modi illu
Δεῖνά μοι ἐννέπειν μοῦσα πολύτροφα, καὶ μάλα πολλά. Hinc paro
qui scribendi hoc genus insequuntur:sicut Hegemon,cog
mento φακῆ, id est lens. Metroum, id est μητρῷον, locus e
Athenis,vbi accusationum seruabantur libri.Scribit Sparti
nus,ex Pannonia venisse quendã ab natali cæcum ad febrie
tem Adrianum,à quo mox contactus exuit cæcitatem,ac Im
peratorem reliquit febris.Firmum inter minusculos Roma
norum tyrannos connumeratum,tanta ferunt præditum fi
mitate, vt superpositam pectori incudem,aliis tundentibu
perferret.Sed illud mirabile item,quod monumentis Theo
phrastus prodendum censuit,fuisse Philinum quendam,cu
vita qui nullo sit vsus potu vel cibo,præter quã lactis. Nam
Anchimolus,& Moschus apud Helidem Sophistæ tota vit
hydropotæ perhibentur fuisse,ac ficis tantummodo ventri
desiderio satisfeciisse,nec ea tamen re quoquam imbecillio
res,nisi quod ab eis teter adeò profundebatur odor inter de
sudationem,vt in balneis ab omnibus magno studio declina
rentur. Affuit Druso Tiberij filio medicus vini capacissimus
quum id admirarentur vniuersi,deprehensus est ante potum
amygdalas præmandere amaras quinque aut sex,quod agere
prohibitus,ne minimo quidem suffecit potui. Gallus Vibius
tam magnæ fuisse eloquentiæ narratur,quàm postea insaniæ
cui hoc accidit vni,vt in insaniam non casu incideret,sed iu
dicio

dicio perueniret. Nam dum insanos imitatur,dum lenocinium ingenij furorem putat,quod assimulabat,ad verum redegit.In Labieno tanta,& tam impromiscua memoratur libertas,vt libertatis nomen excederet,& quia passim omnes lacerabat.Rabienus vocabatur.In hunc primum excogitata est noua pœna:effectũ enim est per inimicos,vt omnes eius libri comburerentur. Quæ res inusitata fuit,& prorsus mira, supplicium de studiis sumi.Eam contumeliam Labienus nõ tulit,nec superstes(vt inquit Seneca)ingenio suo esse voluit, sed in monumenta maiorum suorum se ferri iussit,atque ita includi:veritus(credò)ne ignis,qui nomini subiectus erat,sibi negaretur:nec tantùm finiuit ipse se,sed sepeliuit. Cassius Seuerus Labieni amicissimus,quum ex senatusconsulto libri eius comburerentur, Nunc (inquit) me viuum vri oportet, qui illos edidici. Seuerum Imperatorem Herodianus scribit, iter facere solitũ sine intermissione,neque festos dies,neque labores vllos magnopere curasse, algoris atque æstus iuxta patientem. Sæpe etiam per altissimos montes hyeme sæua, niuibus è cœlo ingruentibus, iuisse aperto capite, vt milites ad alacritatem patientiámque laborum re ipsa cohortaretur. Quanquam hic ipse omnium item princeps duritiam atque asperitatem victus, tolerantiámque laborũ,disciplinámque omnem ac ducum reuerentiam subuertit,inhiare pecuniis, & munditias colere militibus insuefactis. Ipse verò auaritia supra omnes Imperatores maximè insignis est habitus.Zenonem Athenæus scribit,ingenio amarulentum fuisse,& aduersus familiares præiracundũ:quòd si hilarius se inuitasset,mitis euadebat blandúsque cum suauitate.Quodam verò diuersitatem admirante,sibi quod lupinis euenire respondit: qui aquâ prælloliti edulcatique,amarore secreto,suaues efficiantur.Ediuerso quosdam inuenias hilares nimiũ,ac risus amatores,cuiusmodi vocant Græci φιλογέλωτας:qualem fuisse Syllã non tacuere Græci quoque,quãdo nimis & gelotopœis multa est elargitus,quin & satyricas concinnasse comœdias fertur.Tiryntbios verò vniuersim philogelos fuisse,ac grauioribus inutiles negotiis,Theophrastus scribit.Messala Coruinus orator,ante bienniũ quã moreretur,ita memoriã ac sensum amisit,vt vix pauca verba coniungeret:ad extremum verò enato circa sacrum os vlcere,inedia se confecit. Gothicis autem contonantibus bellis,constat ab hoste Barbaro,Traia-

no

no cuidam super oculi dextri partem sic adactum spiculum vt mox dilapso ligno, occultaretur omnino ferrum. Nec vi doloris vllam vulneratus persentisceret: quin anno demum quinto citra molestiam prorsus promi suiculi summum co pit, atque inde amplius emergens, liberum denique Traia comparebat relicturum. Gratianum Valentiniani patrem Funarium esse nuncupatũ, scribit cum Paulo Diacono Sex Aurelius, quoniam venalitium funem portanti milites qui que extorquere nequissent. Drusum Tiberij filium, petula tia insignẽ, immiti adeò & sanguinaria fuisse natura, scrib Dion, vt enses præacuti, ab eo Drusiani cœperint dici. Q bus quum angeretur Tyberius, Me (inquit) superstite nil ficies violentum, οὐκ ἀνθρωπίνως: quòd si ausus fueris, οὐκ πλάσ σεαυτῷ. Pelopem legimus professione medicum, & proind Galeni etiam doctorem, ausum profiteri, omnium se rerum causas & effectus scire. Bithon, inquit Pausanias, taurum h meris gestabat: qua admiratione, statua quoque apud Arg dignus est habitus. Nam Ladas, mortales cunctos pedum c leritate est supergressus: vnde & apud eosdem statua est or tus in Veneris templo, quam νικᾶν dicunt. Id ab Hyperm stra positum memorant iudicio liberata, quod intenderat P naus, quia ex præscripto Lynceum non peremisset: peractu verò iudicium in regione quam vocant λιμνάιον. Ascon pedianus historiarum conditor, anno ætatis tertio ac septu gesimo captus liminibus, duodecim postea vixit annis, max ma apud omnes authoritate. Sed nos in explicanda homi natura, quæ mensum excedit publicum, rectè (opinor) fece mus, si nodum apud Senecam Gordiano vel implicatiorẽ e darimus. Sexto Controuersiarum ita legimus: Oscus non i commodè dixit, sed ipse sibi nocuit, dum nihil absque sche mate dicere cupit. Oratio eius non figurata erat, sed pra Itaque non inurbanè Pacatus rhetor, quum illi Massiliæ m nè occurrisset, schemate illum salutauit: Poteram (inquit) cere, Aue Osce. Ipse ab eloquentia multùm aberat, natus a contumelias omnium ingeniis iniungendas. Nulli non im presit aliquid, quod effugere non posset. Ille Pasieno, pri eius syllaba in Græcum mutata, obscœnum nomẽ imposui declamatori subtili, sed arido. Hactenus Seneca. Quid ver hisce innuatur verbis, perobscurum est. Coniectura ipse do cor, vt Physienum putem appellatum, veluti esset mentula tus follis. Nam physan, dici follem, norunt omnes: sinos verò, mentula est: quod Aristophanis docet interpres: vndè Sileni deflexum nomen est. Et συναμογμένη dicitur, quæ cum viro congreditur. Et apud Herodotum historia octaua, συναμοῦσθαι est hostili incursione omnia fœdare. Sinamoros etiam dicitur, qui otio abutitur. Palladium scribit Cassiodorus Theodosij tempore tanta fuisse & animi acrimonia & corporis firmitate, vt veredis concitatissimis triduo Romani Imperij limites contingeret, ac Persarum: & rursum altero triduo Constantinopolim repeteret. Vnde inuulgatum, Romanæ potentiæ spatia, lata alioqui, illius pernici celeritate reddi perangusta. Cæterùm id mirabilius multò, ac relatu iucundius: haud ita pridem in Gallia ex infima plebe hominem mira ingenij sagacitate rationem excogitasse, qua ex metallo quolibet aurum secerneret, aquæ vi, quam inde chrysulcam nuncuparũt. Nam officina hæc chrysoplysium dicitur, artifex ipse chrysoplytes. Smindyrides Sybarita luxu & felicitate diffluens annis plus minus viginti, nec orientẽ se vidisse solem dicebat, nec occidentem. At ipsum hoc syncerius tota ferè vita sibi cõ tigisse Ponticus prædicabat Hestieus, dum eruditioni incumberet auidius. Citharœdus Stratonicus, interrogante quodã, qui in Pamphylia omnium forent pessimi: Phaselitas, respondit: at cunctorum hominum Sidetas, id est σιδήρεος. Philetas Cous in poetica nominis non postremi, corpore adeò vesco imbecillòque fuisse narratur, vt pedibus plumbeas adnecteret pilas, necubi à vento percelleretur. Lynceum & Idã fuisse Apharei filios, Pausanias scribit: sed Lynceum iuniorem. Hũc Pindarus ea fuisse videndi excellentia scribit, ὡς καὶ διὰ στελέχους δῦναι δρυός. Id est, vt etiam per quercuum stipites spectaret. Quærat hic forsan aliquis in censura tam graui, quæ hominum ingenia reuocat ad contemplationẽ, Vnde nam fiat, quòd nunquam non insigniter crudeles sese proferant plerique, nil magis quàm humanum sitientes sanguinem? Hac verò in parte, quanquam non sit omnino propositi instituti causas iudicare dubias, sic fermè posse responderi, animaduerto: quo quis hominem sapit minus, eo esse immitiorem: quo nomine id genus inhumanos dicimus ac efferatos. Siquidem ab humano ingenio quauis ex causa quo quis abiit longius, hoc humanam speciem, perinde ac alienam rem extraneámque & odit amplius & negligit, vt monstrum dici verius

debeat

debeat, cui inducta modo visatur humana pellis. Alioqui homines cæteros, ceu corporis eiusdem mẽbra amplexaretur ac amaret. Quando homines singuli sub idea vna, & in specie eadem sunt homo vnus: quo factum est, vti virtutem quam in hominum ferimur beneuolentiam proni vniuersorum humanitatem potissimũ censuerint appellandam sapientes. Ab theologis tamen nostris humanitatis appellatione omne humanũ genus intelligi, author Hieronymus est: & Græci ἀνθρωπότητα dicunt.

An Cato solus quater & quadragies causam dixerit semper absolutus. De Archilochi poëtæ interfectoribus. Plinij locus declaratur. Calondæ historia, qui Corax est cognominatus. Cicadæ sepulchrum. Archilochia edicta. CAP. XIIII.

PLinius Naturalis historiæ septimo, singulari grauitate nobilem Græcæ Romanæque gentis censuram peragens inter bona alia quæ summo in omni vsu viro Catoni primo assulsere, eius proprium fuisse scribit, Quater & quadragies causam dixisse, nec quenquam sæpius postulatum, & semper absolutum. Nobis verò infra classem tam excellentis authoris placita pro lege quidem sunt, fuerúntque perpetuò: iurare enim tanto nomini assurgimus, sine quo fluctuabunt literæ veluti infesto mari ventis pulsata nauis. Quod tamen varia lectitando compertum nobis est, promimus in album, nõ obstrigilandi ratione, sed iuuãdi. Scribit in celeberrima oratione quæ in Demosthenem dicta est Aeschines, Aristophontem apud Athenienses quãdoque ausum gloriari, quòd nonagies quinquies accusatus semper euasisset. At non Cephalus ille antiquus, qui maximè popularis est habitus, sed contrà gloriabatur, quòd quum plura decreta, quàm quis sui temporis orator scripsisset, nunquam fuisset accusatus quòd contra leges decreuisset. Hæc Aeschines. Quod verò & infrà paulò idẽ scribit Plinius: Archilochi poëtæ interfectores, Apollo arguit Delphis. Quæsituros arbitror Plinianæ lectionis studiosos, quos nam significet hac parte author breuissimus: nobis autem exploratum est, Oenomaum inter Græcos scriptorem ignobilem, Eusebio referente, ita fermè prodidisse: Quare qui Archilochum occidit Archias, à templo quasi sceleste exitus,

exite ab Apolline iussus est: Musarum enim amicum occiderat. Sunt ex Græcis, qui à Calonda interemptum Archilochum prodant, cui cognomẽtum fuerit Corax. Id'que in bello, vbi Mars est communis perpetratum. Quem quum reiceret Pythia, suppliciter apprecatum ignoscere, quãdo hæ sint bellorũ sortes. Adiecisse porrò, ad id se difficultatis redactũ, vt vel facere vel pati necesse fuerit: proinde obsecrare, ne sibi vitio verteretur, si suo ipsius dæmone viueret: essèque quòd se amplius execraretur, quia viueret, quàm quòd illũ peremisset. Super iis commotus miseratione Deus hominem petere Tænarum iussit, vbi τάφος, id est cicadæ sepulchrum visetur: atque inibi Thelesicliæ pueri placare manes. Quæ omnia quum ritè is obisset, Dei reclinauit iram. Fuit verò Archilochus præcellens quidem poëta, si quis auferat αἰσχρεπιεπῆ καὶ τὸ λυκοβρῖμον, id est obscœnitatem ac verborum virulentiam. Inde apud Ciceronem in Epistolis ad Atticum: Amarulenta, felléque conspersa multo, imò defricta, Edicta vocantur Archilochia.

Exemplum ignotum cuiusdam, qui plagis fernentior cooriebatur in concubitum. Rutam Veneris aduersari, & cur dicatur ἄγνος. CAP. XV.

HOminum naturam extra reliquorum modum admirantibus succurrit exemplum raro aliàs auditi euentus. Siquidem non multis ab hinc annis vixisse quendam in Veneriis, non gallinaceæ salacitatis, verùm ingenij stupendi maximè, quódque vix impetret fidem, ex adiuratissimis compertum est: qui quo pluribus affectus fuisset plagis, eo impetuosius ardentiúsque in concubitum ferebatur præceps. Fuit omnino mira res: nescires, vtrum affectaret auidius verbera, an coitum: nisi quòd illorum mensu libidinis voluptas constabat. Proinde extentis se precibus difflagellari exposcebat, pridie quàm id pateretur flagello aceti asperitate obdurato: qp si cõuerberator lentius agere foret visus, velut exstimulante rabie, cõuitiis incessebat: nec factũ sibi satis arbitrabatur, ni inter cædendum sanguis sese ostendisset. Vnus, opinor, mortalium inuentus, qui eodem impetu in supplicium ferretur, ac delicias: quique inter tormenta sensuum titillationes, ac æstuantem pruritũ vel expleret vel incenderet. Quódque nec mirum minus est, nõ latebat hominem flagitij inu-

sitata species, séq; in eo execrabatur, ac sibi ipsi erat infes
Cæterùm consuetudine deprauata amplius prævalente,
batur vitio, & improbabat. Irroborarat verò ea, radice
egerat altius, quod ita foret assuetus puer, communicata
pri fœditate inter æquales plagarum allectatione. Docu
to inde præsigni, quantum moribus inolescẽtis educatio
posit ratio. Addamus verò exemplum huic diuersum, in
cis obseruatum authoribus, initiatos seruandæ castitatis
tione, rutam assiduè inter edulia solitos admittere, quon
ea vescentibus hebescat prolifica vis: quo argumento et
ψήγανον dicatur, *παρὰ τὸ παγύνειν τὸν γόνον*, quod vrinã sist
nitalem. At Dioscorides, rutæ vtrunque genus caustic
θερμαντικὸν, id est excalfaciendi vim habere. Mox tamẽ id
Semen inquit, restinguit vel esu sumptum vel potu.

Arcem facere ex cloaca, lapidem è sepulchro ve
rari pro Deo, qui sit. De Menecrate medico, P
misone, & Callipide. Plutarchi locus restituitur
Alcibiade. Dicelictas quid, & dicelon: item Emp
sa, & Hecatæa, onocelos. Quid item bolitos. Bo
Boleti vnde. Petrobolus. Macella. Dicella. Epe
lus. Boline vitis, & drosallis, asbolomeni. Calop
qui. Callipædas cur dicant senes. Callistea. Arist
Item vocabula plura, calidia, calidya, caliy, cali
callæi, callæ. De Callia scitu non indigna.

CAP. XVI.

ARcem facere ex cloaca, per prouerbium illi dicunt
qui rem haud ita magnam plurimi faciunt, amplexa
tur, in oculis ferunt, ac mirantur. Cui consimile adagium
terum, Lapidem è sepulchro venerari pro Deo. Vtrunque
situm apud M. Tullium in oratione pro Plautio: Nũc ven
inquit, ad illud extremum quod dixisti, dum Plautij in
verbis meritum extollerem, me arcem facere ex cloaca, lap
dem è sepulchro venerari pro Deo. Succurrunt exempla
historiis plurima eorum, qui in id genus vitij reciderũt. M
necrates medicus, quum affectos quosdam ac penè conclu
matos vel casu vel arte in integrum restituisset, proindèq
à nonnullis subblandientibus Iupiter cognominaretur: el
rio

tior iam is hoc nomine, sibíque nimio plus placens eodem
cognomento insolentius ipse quoque vti cœpit: in id'que tu
moris est productus, vt ad Agesilaum illum magnũ, & Spar
tæ regem, sic quandoque sibi scribere permiserit. Menecrates
Iupiter regi Agesilao salutem dicit. Qui reliquis haudqua
quam perfectis, sed hominis leuitate prorsus irrisa, ita pro
pemodum rescribi iussit, Rex Agesilaus Menecrati sanita
tem dicit. Sunt ex Græcis qui prodant, si quos morbo sacro la
borantes curaturus adiret, iureiurãdo prius adigere solitum,
incolumitati restitutos ipsum seruorum vice sequuturos. Et
sequebantur illi quidem, verùm Herculis habitu alius, alius
verò Mercurij. Hominis vanitate animaduersa, vocari ad cœ
nam cum diis propriis: Philippus Macedo iussit, ac venienti
altiorem augustiorémque mensam apponi, in qua esset ara
erectior. Proinde quum inferrentur fercula, suffumigationes
multæ ac libationes fiebant: donec Iupiter nouus, ludibrium
aduertens, magno omniũ risu inde se proriperet. Themison
quoque Cyprius Antiochi regis deliciæ, Hercules dici vole
bat, eóque nomine rem sibi diuinã fieri patiebatur: aderátque
ipse leonis pelle instratus, arcũ item ferens Scythicum & cla
uam. Huic quod de Menecrate diximus, affine illud quoque
Agesilai eiusdem, quo vrbanius Callipidis illius gesticularij
celebrati tumorẽ repercussit, ac insolẽs depressit superciliũ.
Erat is Callipides tragœdiarum histrio, nõ mediocriter qui
dem velut etiam saltatricula Dionysia, inter Græcos homi
nes clarus. Verùm ipse ea re plurimum se mirabatur. Itaque
vbi primùm Agesilaus regi occurrit, arrogantius aliquanto
salutauit, & subinde illi se ostentabat, inter astantes sese intru
dens, arbitratus fore, vt comiter ac benignè à rege exciperetur. At quũ is grauioribus intenderet, ac ne Callipidem respe
ctaret quidem: Non admodũ, inquit, nosse me videris, ô rex,
nec qui sim inaudisse? Tunc renidens Agesilaus: An nõ es, in
quit, Callipides ille dicelictas? Hoc autẽ nomine mimos vo
cant Lacedœmonij, nam *Δείκηλον*, idolum signat, siue simula
chrum, aut etiam imitamentum: vt in Epigrammate,

ἄγαλμ' ὑπερφίαλον Δείκηλον εἰσορᾷς.

Putant quidam id verbum de Iouis statua dici propriè, quasi
Διὸς ἄγαλμα, sed per abusum de aliis itidem. Nonnulli quod ad
incutiendum terrorem immittitur, Dicelon appellati cre
dunt. Verùm hoc genus terriculamẽta dici à Græcis Hecatæa

nouimus, quod ab Hecate immittãtur, ſicuti produnt Apollonij interpretes; quam inde à formidinis incuſſu etiam cant βριαύ. Nominantur item Empuſæ à Dionyſio, vbi de ſpide inquit,

ἐχθρὴν ἰμπὸ σφοι, καὶ ἄλλοις εἰδώλοισι.

hoc eſt, contrariam Empuſis & idolis aliis. Eſſe verò phaſma dæmonoides, ſiue ſpectrũ, quod ſeſe infelicibus ingemultifariámque demutet formam, ac ſe meridie pluriməoſtentet, cum inferis parentatur. Sunt qui eaſdem cum cate ſtatuãt, id quod ἐμ ταχυνιτᾶς ſignificat Ariſtophanes, minis ratio eſt, vt Euſtathio placet, quia vno incedant pSed nec deſunt, qui alterum interpretentur habere æneudem, & inde appellatam Empuſam: quod in Batraſis Arphanes expreſsit, vbi de Empuſa Xanthus ita pronuntiat

πυρὶ γοῦν λάμπεται

ἅπαν τὸ πρόσωπον, καὶ σκέλος χαλκοῦν ἔχει.

hoc eſt, igne micat tota facies, & crus æneum habet. Cuiſpondens Dionyſius,

Νὴ τὸν ποσειδῶ, καὶ τὸν ἕτερον βολίτινον.

id eſt, per Neptunũ, & alterum aſininum. Inibi interpres quit, Ex hoc quidã onocolon vocant: nã bolitinon, aſininſignat. Boliton enim, aſellorum proprie dici retrimentatant; ſed & boum ſuperfluitates ita vocantur. Quod verõliton pronuntiant Attici, reliqua Græcia bolbiton. Agſcunt vocem Latini quoque: ſiquidem Pompeius Feſtus inflexũ verbum bulbitare putat, quod ſignet puerili ſtercinquinare. Bolus autem iactus eſt, vnde petrobolũ in relitari iactandis violenter lapidibus in hoſtem organumteribus fuit: hinc apud Xenophontem Rerum Græcarum bro ſecundo, Petrobolos inter iaculatores nũcupari obſeruimus. Dibolia tela videntur Plutarcho cuſpidis duplcuius erant modi Cimbrorum iacula. Dicella verò proraliud quàm dicelon eſt; nam vti prodit Theon, macella ἢ μινύθιν διελλησα ἤγουν τέμνουσα, id eſt quæ vno tantũ cædit crone. At dicella διχόθιν, id eſt bifariã. Epebolũ, id eſt ἐπὶ Porphyrio interprete, compotem dicunt Græci, vnde epebolum mẽtis Sophocles Alcmæoni ſcienter appellat, & epebolum cantus primo Legum Plato, ſic & pecuniarum epebolum legimus. Boline verò id eſt βωλινή, in Bithynia vitis fructu admodum præcoci, racemis tantum non cubitalibus

acinis albis, ac pellucidis. Eſt apud Bithynos eoſdẽ dicta droſallis, de qua ἐκλογῶν quinto apud Græcos plura ſané. Asbolomeni, id eſt ἀσβολώμενοι, velut fuliginati intelliguntur Damonis peripoltæ poſteri, quòd is fuligine litus faciem cũ ſociis, Romanum à quo turpiter amabatur, apud Cheroneã interfecerit. Bolaria dicuntur Straboni glebulæ auri, Bolus & gleba eſt, ac pictorum rubrica, vnde appellationem trahunt boleti, qui dehiſcentes rubent forinſecus, intus luteo colore. Callipidis porrò in libro De poëtica, meminit Ariſtoteles, vbi etiã prodit, appellatum quandoque ſimia geſticuloſiorẽ: quamobrem pronuntio ea tam elegãs & arguta támque omnibus artis abſoluta numeris eum proculdubio tardiorem, & gradus quodã modo teſtudinei reddebat, ac longi (vt ita dicam) ſubſellij, & multarum velut nundinarum: quæ res prouerbio locum fecit, quod eo libentius relatum à nobis eſt, quoniam viros alioqui eruditos cunctanter id audio interpretari. Fuerunt & Callipidæ populi vltra Boryſthenẽ, quorũ libro duodecimo meminit Strabo. Eos ad Hypaniam Herodotus ſtatuit. Callipædas fieri ſenes, eſt apud Lucianũ, quòd ſenes quidem puerum ſapiant, ſed in conuiuiis pluſculum ſe inuitantes, ac facti hilariores etiam pulchri pueri ſibi videãtur. Calopodas denique dicimus nonnunquam boni felicíſque pedis homines & ſeruos præcipuè, quos & interdum καλοποδίτας vocamus, veluti proſperioris augurij. Quod verò ad Callipĩ dem etiamnum attinet, author eſt Duris Samius, illum in Alcibiadis nauí fuiſſe, qua is ab exilio reuehebatur, enſe, haſta, cæteríſque armis, quibus vti in certaminibus ſolent, peregrè inſtructum. Sic enim Plutarchi interpres reddidit: at Grẽcè Plutarchus ſic, μιλησίαν γὰρ ἀναλαβὼν τὴν τῶν τραγῳδῶν ἀποκειμένην, σατὰν, καὶ ξυστίδα, καὶ τὸν ἄλλον ἀκροχώνιον ἀμπεχόμενον λῆσμον. Id quod ab Latino interpretamento diſſitum longè eſt: nam σατὰν indumentum accipio, ex Græcis authoribus. Xyſtida verò non haſtam, ſed ex Polluce libro quarto, tragicam veſtem: ita ſcænico, non Martio cultu inſignem Callipidem ſenſit Duris, & retulit Plutarchus. Calliſtæa dicunt ſelecta cuipiam præmia, ſicut quæ virtutis ergo contribuuntur, vocant Ariſtæa: nam ſenum prærogatiua nuncupentur preſbeum. Quin primi ordinis honores πρωτᾶα dicuntur, ſecundi autem δευτερᾶα. Verùm enim verò, vt cœpimus, corollaria non deſtituamus, appingentes, quibus auctior abeat ha-

rum studiosus lectionum, in quibus malumus vbertatem miam, quàm inopiæ exsuccam ariditatem. Calidia, id καλίδιον, inuenio esse Cypriis intestina. Nam calydia barbaricum est indumentum: καλύδες Græci viliores dicunt mos: κάλυμμα verò, accentiuncula primam vendicante, lum indicat, & bacillum: sed & carcerem comperi nuncupari: quin etiam lignum vinciendis nocentibus. laei, siue καλλαικοὶ dicuntur gallinaceorum barbæ, & præt ἀπὸ πορφυρουδῶς χρῶμα, id est quicunque purpuræ assimilis lor. Sunt qui varia eo malint verbo intelligere. Apud Septios legimus etiam χρῶμα καλλαϊνὸν. Infectæ lanæ interd καλλαϊκὰ nuncupantur. Quod verò in Græcorum literis lect est, καλλίας πτεροῤῥυεῖ, id est Calliæ defluũt pennæ: in Calli pronuntiatur quendam, meretricibus consectandis qui pidauit omnia. Hinc facetè dicebatur à scortillis deplu tus. Calliam quoque pro simia inuenio positum, ex Attica quendi formula, quæ Αὐσχρῶς τῶν ὀνομάτων προφέρει.

Parentum cultus. Ciconiæ pietas. De Amphinomo, Anapia. Tollitur ex Seneca obscuritas. A quo violatu parentes. Interim de Opij filio, & Antigono Latronis Galilæi in filios immanitas. Parricidæ quid. Vlyssis mors. CAP. XVII.

EX Platonicis adytis præter innumera alia, quibus hon nes proficiunt in dies, quum in iis quæ ad doctrinæ fionem spectant, tum verò ad mores, illud quoque scitis mum, imò verò etiam sanctissimum, nec à Christianæ ritatis placitis dissentaneum, obseruasse nos commemi mus, Vim nec patriæ nec parenti inferendam. Sunt enim cut ab Euripide proditum est, parentum animam filij: nec in homine tantum, sed & in animalibus cunctis, vt Tyan placuit Apollonio. Nam in Epistolis ad Atticum M. Tull ἀδρᾶν φυσικὴν ἀνάκλησιν πρὸς τὰ τέκνα, scribit: hoc est, aduersus s bolem genuinam naturalémque putari beneuolentiam. Vr rùm quid vicissim parẽtibus debeatur à bene institutis filiis in brutis quoque maximus ille cõditor rerum Deus, insigni bus indiciis præmõstrasse videtur: siquidem, vt author Am brosius est, ciconia Romano vsu pia vocatur, quòd pulli parẽ tibus iam senio confectis, nec alimenta sibi conquirere fãti valẽ

tibus, in retributionem mutuam, tacita quidem, sed alta naturæ vi in id propellente, necessaria summo studio, quod in homine rarum est, suggerunt. Verumtamen inter nos quoque affectus is adeò sacer, adeò in primis optimo maximo Deo nunquam censetur requisitus, gratúsque vt in Græcorum monumẽtis perpetuò Siculorum iuuenum pietas celebrata efflorescat. Hi verò sunt Amphinomus & Anapias, à quibus riuos ignium vomente Aetna in agrum Catanẽsem, parentes humeris elatos & incolumitati redditos, constans inter Græcos opinio est, ac Strabonis astipulatur authoritas: de quibus obscurè Senecam in libro De beneficiis tertio, mẽtionẽ facere arbitror: Vicere, inquit, Siculi iuuenes, quum Aetna malore vi peragitata in vrbes, in agros, in magnã insulæ partem effudisset incendium, vexerunt parentes suos: discessisse creditum est ignes, & vtrinque flamma recedente, limitem adapertum per quem transcurrerẽt iuuenes dignissimi qui magna tutò auderent. Meminit & libro sexto, sed eadem obscuritate, hoc est citra vllam nomenclaturam. Sed & in Oratione ad Apollonium Plutarchus: & suppressis item nominibus Pausanias. Sillius,

Et Catanæ genuisse pios celeberrima fratres.

Significauit & Martialis. Aristoteles quin etiam in libro De mundo, siue libri author Theophrastus fuerit. Nã quæ de Aenea suo prodidit maximus vates, ne ficta indoctioribus videãtur, ab eodem comprobãtur Seneca: & inter historicos, quum, alij retulisse inueniuntur, tum Appianus Alexandrinus, absque & illud traditum scio, Opium ex senectute debilẽ in sæuo triũuiralis proscriptionis turbine, quũ vt manere, liceret, filium deprecaretur, humeris ab eo elatũ, donec extra portam tutũ sisteret, ac postremò nunc agẽdos nũc deferendo in Siciliam peruexisse incolumẽ. Antigonus quũ ingenti præmio superasset hostẽ, præmiũ belli ad pacẽ transtulit, & Imperium illi tradidit, Cypri. Hoc est plane regnũ & quidẽ prepotẽs, nolle regnare quũ possis. Est profecto sacra parentũ maiestas, & omnino proxima Deo. Propter ea Moraliũ octauo ita verissimè Aristoteles tradit, τὸ δικαίως τοῖς γονεῦσι ἀπονεῖμαι, κατ' ἀξίαν. ἀλλὰ γὰρ ἀδύνατον ἴσως καὶ ἐπὶ τῶν θεῶν τοῖς παρὰ τῶν γονέων δοθεῖσι τὸ τῶν ἀξίων τινὰ ἀποδοῦναι. hoc est, Quod fieri potest, amicitia requirit, non quæ ex dignitate, cui in omnibus paria facere nequimus, sicuti in Dei ac parẽtum

honore, quibus pro meritis nemo vnquam rependat. Q
verò potissimum tanti beneficij ratione deuinctus filius
planè authoratus parentibus debeat cõtribuere, idem ph
sophus eminentissimus ita finit, eiusdem scientiæ libro no
Videtur quoque parentibus alimenta maximè suggeren
veluti hoc debeamus: quúmque, vt simus, ipsi argumento
præstiterint: honestius quoque, ea re illis mutuas operas r
dere, quàm nobis ipsis allaborare: honor item impendend
eis quemadmodum Deo. Comprobat ex parte lex vetus,
sancitur, Vt liberi parẽtes alant, aut vinciãtur. Sed & Ho
rus ita canens, οὐδὲ τοκῆσι

Θρεπτ' ἀφίλητε ἀπ' Ἀνκε. μίνωδάδι ϑ' ὑοὶ αἰών.

Nec nutricationis vices resoluit parentibus charis, breuis
tem factus est æui. Extat & Græcus ad id senarius,

ἰκανῶς βιῶσεις γηροβοσκῶν τὸς γονᾶς.

Viues diu, si vergentes in senium parentes cõnutrieris. Fil
tamen parentibus alimenta non debere, sanxit Solon, si
tium nullam essent edocti, vel si de meretricis forent semi
concepti. Paternæ dignitatis indicium, quoque id vel ma
mum, quod literarum parens Homerus idem Iouem, que
deorum intelligi principem volebat, patrem nuncupat, t
quam consimiliter afficiatur in filium pater, ac summus
& verissimus parens Deus in humanum genus. Et pro Sy
M. Tullius, parentibus grauitatem contribuit, filiis verò s
uitatem. Quanquam quod perabsurdum est, Persarum ge
tes legimus, perinde ac seruis, abuti solitas filiis. At in Ga
læa prope Arbellam vicum, inde latrones exigente Hero
vnus eorum, cui septem fuerant filij, vxórque: quum sal
omnium posset cõsuluere, singulos progredi iubens inte
mebat in aditu ipse constitutus: quúmque impartiturum
veniam immanitate facinoris attonitus Herodes inclam
ret, pertinaciter ille propositum tenuit, ac cum vxore omn
bus iugulatis, ipsum semet cum cadaueribus in præceps de
dit. Charitatis paternæ illud equidem signum est euiden
quoniam, vt Politicorum tertio Aristoteles scribit, pa
trem filiis regnum non relinquere, si possit, arduum est
κρεῖττον ϑ' ἀρετῆς, ἢ κατ' ἀνθρωπίνην φύσιν, id est eminentior
virtutis, quàm pro hominum captu. At Deiotarus, quum
plures suscepisset liberos omnes excepto tantum vno iugula
uit, quo qui superfuturus erat, potentior fieret, & maiestat
tis augustioris, ratione impia & barbara imò planè Galatica

Solon è septem sapientibus vnus, si quis parentes nõ enutris
set, eum censeri ignobilem statuit & obscurum. Nam vt Ci
cero quadam oratione scriptum reliquit, quum sit pietas vir
tutum fundamentum, patrem filius vt Deum vereri debet &
colere, neque enim multo secus parens liberis est. Quòd si
audiatur, filium patri causam necis præstitisse, quis ad ferẽ
dum putet? Portentum atque monstrum est certissimũ, esse
aliquem humana specie ac figura, qui tantum immanitate
bestias vicerit, vt propter quos hanc suauissimam lucẽ aspe
xerit, eos indignissime luce priuarit. Quum etiam feras in
ter sese partus educatio, & natura ipsa conciliet. Inde in De
clamationibus Quintilianus, maximum omnium scelus vo
cat, parricidiũ, quòd nomina sacra polluit. Illud verò Romu
li præcellens institutum laudari eximiè solet: qui quum par
ricidæ nullam statuisset pœnam, homicidium tamen omne,
parricidium nuncupari voluit: quòd hoc impium atque nefa
rium, illud autem impossibile esse duceret. Fieri tamen pos
se, post conditam Vrbem annis sexcentis L. Ostius portẽtosi
ingenij homo & proruptæ audaciæ docuit, qui omnium pri
mus patrem necasse narratur. Annalem prætorem, tonãtibus
bellis ciuilibus, quum is proscriptus apud clientulum secu
re lateret, prodidit filius: & ne quid desit, eo nomine à san
guinariis triumuiris patris bona accepit, prætérque ædilita
tem arripuit: verùm diuino iudicio agente, ab eisdem quos
immiserat patri, quum vinoleutus domum repeteret, & per
emptus. Ardieum Pamphyliæ tyrannum, annis iam fessum
parentem & insuper natu maiorem fratrem occidisse, libro
De republica decimo Plato author est. Narratur & Perrhæ
borum rex Triopas tam efferatæ crudelitatis, vt ne filius qui
dem Carnabas eam facilè concoqueret, quinimò necato pa
rente, acceptisque tyrannocto[illegible], id est tyrannicidij præmiis,
in Troadem secesserit, atque inibi à Troë expurgatus Zeliã
condiderit. Succurrit parricidij exemplum, cui comparari
non possit aliud. Artaxerxi Persarum regi ex pellicibus cen
tum quindecim fuere filij, tres iusto matrimonio susceptí,
Darius, Ariarates, Ochus: ex iis Darium extrà Persicũ mo
rem, vbi rex tantum morte mutatur, per indulgentiam
pater regem viuus fecit. Cæterùm Darius post noua pieta
tis paternæ exempla, nouum & ipse aliquid, imò inauditum
ausurus, interficiendi patris consilium cepit. Sed audi, quod

omnem excedat admirationem: cõmunicato tam nefa
proposito cũ quinquaginta fratribus, nõ est inuẽtus qui
uersum ire conaretur. Causa parricidij, vel ipso tamẽ parri
dio scelestior. Aspasiam vxorem habebat Artaxerxes: ea qu
que vt sibi cederet, efflagitauerat Darius: promiserat in
gentissimus pater: sed mox pœnitentia ductus, Solis facer
tem illam legit, quia perpetua ibi castitas foret necessa
Hinc filij irritatur impietas: in patrem coꝛitur. Sed aduer
tibus (credo) diis, flagitij magnitudinem frustratus euen
pœnas parricidij inauspicatissimi cũ complicibus, num
paternæ maiestatis vltori, dedit: reuocatis ad supplicium q
que infelicibus liberis & vxoribus: ne tam abominandi
leris vllum prorsus vestigium extaret. Trogus item scri
Thessalonicem ab Antipatro filio, quum vitam per vbera
terna deprecaretur, fuisse occisam per summam imman
tem. Ab Euandro item occisum fuisse patrem, quidam p
diderunt. Ptolemæum certè, Polybius scribit, Philopat
cognominatum ex facinoris crimine, quòd patrẽ vita ex
set. Adeò multi non ingratitudine solùm, quod est maxim
omnium vitiorum, vt inquit Fabius, nomen illud sacr
violare non verẽtur, sed etiam sanguine, omnium post De
maximè sacro, animam suam fœdare non compauesc
Fuit & Ptolemæus cognomento τιτυμίτωρ, vt Pausanias
bit, ἀὸὲ χλαυκαμῶ, id est ludibrij causa, quòd eum insign
odisset mater: adeò, vt quamuis natu grandiorem, princ
tu prohiberet. Nero matre peremptâ, procurrens nudam
contemplatus, nec verbo temperauit flagitioſiore, οὐκ ἤ
ἔτι ἐτικαλὴν μητέρα ἄχων. nesciui, inquit, mihi esse matr
adeò venustam. De machinoso naufragio, quod fuit Agrip
næ destinatum, sic scribit Dion, Quum aduertisset nau
in theatro διαλογιζόμενον αὐτὸν ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ τινὰ δηλῶν ἀφι
ἠρέμα σωιστομένῳ αὐτὰ ἄλλῳ, consimilem alteram compegit e
stigio. Telegonum Græci produnt, Vlysis ex Circe filiu
quum patrem quæsitum pergeret, qui somniorum diri
conterritus latitabat, metuens ne à filio interficeretur,
à custodibus loci repelleretur, ad vim conuersum ex illis
quot confecisse, & mox tumultu excitatum Vlyssem, sed
cognitum, hastili confodisse, cuius erat summa pars osse
turis marinæ communita, insulæ argumento in qua e
natus ac educatus.

Ap

Apud gentes aliquas cædi ex more parentes quoque, ac mox verti in cibum. Platonis scita de parentum cultu. Prius de hostis perimendi instituto Romano. Chrysante historia. Verborum volatilium grauem imminere pœnam, ex Platone. CAP. XVIII.

SEd quid singulos miramur? Mos quarundam gentium celeberrimus est, vt senio iam confectos patres filij perimant, & quod omnem supergreditur feritatem, eorum item carnibus vescantur. Fingere nos fortasse putet aliquis. Id tamen historiæ pareus Herodotus de Indis retulit ac Massagetis. Quàm verò à veterũ Romanorum institutis tam impium facinus est dissentaneum? apud quos cautum scimus, vt qui sacramento non tenerentur, hostem prælio vti ne lacesserent: quod & Catonis epistola comprobatur ad filium: veluti præmonstrarent, ne hostem quidem interfici oportere, ni adigat summa & ea legitima necessitas. Propterea & Chrysantam collaudauit Cyrus, quòd hostem interfecturus iam elatum in eẽdem gladium reuocasset, quia ἀνάκλητον, id est receptui canit interim inaudisset. Sed infaustis & pollutissimis animis suo sceleri relictis, ad iucundiora relatu veniamus, subtexamúsque piis pectoribus diuini Platonis super patria veneratione, placita sanctissima, ex libris Legum reperita. Ergo (inquit) fas est, parẽtibus prima & maxima debita, omnium antiquissima debitorum persoluere. Putare enim quisque debet, omnia quæ possidet, eorum esse qui genuerunt & educarunt, ita vt illis hęc omnia pro viribus ministrare debeat: primùm quidem externa bona, deinde etiam corporis, postremò quæ ad animum pertinent. Verbis quin etiam per totam vitam parentes maximè venerari decet. Leuium enim volatiliúmque verborum grauissima imminet pœna. Nam omnibus prępositus est Nemesis, iudicij angelus, huiusce modi inspector omnium. Oportet itaque iratis, animúmque explentibus cedere seu verbis seu rebus id faciant. Quòd si ita exactius seruarimus, digna à diis cæterisque natura nostra superioribus præmia referẽmus, plurimum bona cum spe viuentes. Hæc philosophi placita qui altius cerniúsque imbiberit, in eam (opinor) sententiam pedibus ibit, ni Galatam altius hauserit, Lemnio etiamnum scelere imbutus, nulla clo

la eloquij facultate,nulla præstantis ingenij solertia expri
posse,quã laudabile,quàm omni excipiendum plausu fe
que vocibus,si quem inaudias parentibus obsequentissim
filium,& in eo vno contumacẽ,ne beneficiis vincatur. Q
esse certamen omnium speciosissimũ, quis ambigat?in q
fesis,etiam si ad triarios res redeat,subinde tamen restitu
da sit acies,succlamandúmque, Felices qui vicerint, felic
qui vincentur.

*Nemesis & Leda diuersæ sint,an vna eademq;. Q
Nemesis apud Aristotelem,quid item apud Pl
nem.Torgos quid.Nemeæa festa.Gratiarum ra
& furiarum.Nemeus Iupiter. Hesiodus vbi ne
tus.Adrastia. Interim & de misericordia.*

CAP. XIX.

SOlent,inquit Diuinarum institutionum primo Lact
tius,mortuis consecratis nomina immutari:credo,ne q
putet eos homines fuisse.Nam & Romulus post mortẽ Q
rinus dictus est, & Leda Nemesis, & Circe Marica: & P
posteaquam se præcipitauit,Leucothea,matérque Matut
Melicertes filius eius,Palæmon atque Portunus.In iis ap
tissime comprobat author hic, Nemesin à Leda minime
deri diuersam. Ausonius tamen quod tetrastico disparat

Istos tergemino nasci quos cernis ab ouo,
Patribus ambiguis & matribus asseueratos:
Hos genuit Nemesis,sed Leda puerpera fouit:
Tyndareus pater his & Iuppiter,hic putat,hic scit.

Fabellæ ratio,quia paulò obscurior est,ad hunc ferè mod
habet:tametsi alieno,quod aiũt,choro memet videor inse
re:quando nil tam ab instituto,ac in quem collimamus,fo
po dissentaneum dissitúmque,quàm fabulosa consectari. C
terùm nemo tam serius,nemo tam matutinus,vt non red
deat quandoque.Igitur Nemesin quum deperiret Iupiter
à puella admitteretur, nequibat impetrare. Ad dolos erg
amatoriè conuersus,iussit Venerem in aquilam deforma
ipse olorem induit:móxque,vt qui aquilam nimis metuere
raptim se proripere cœpit,ac velut cõpauidus latebras qua
rens,in puellæ deuolat gremium.Quæ nescia quantus inti
ret miseræ Deus,illum placidè ac gestiens excepit,sed vi r
ruin

minis euestigio in soporem vertitur,eam tum nimis oppor
tunè comprimit Iupiter,in anserem deformatam,vt ex Græ
cis scribunt nõnulli. Actis denique mensibus parit illa ouum,
quod auferens Mercurius Spartam detulit,ac sedenti Ledæ
in gremium proiicit,ex quo nata fertur Helena:quam Leda,
vt filiam habuerit alueritque materno cõfouens affectu.Hæc
ipsa quin etiam Pausaniæ cõfirmantur authoritate,cuius ver
ba Latinè facta hæc sunt. Græcorum,inquit,opinio est, Ne
mesin Helenæ matrem esse,Ledam lac præbuisse atque edu
casse.Idem scribit,Nemesin coronam gestare,in qua & corui
& fortunæ parua insignia contineantur,sicut in manuum alte
ra fraxineus erat ramus:in dextra verò phiala, Aethiopibus
insculptis. Cuius rei rationẽ se minus tenere,Pausanias itẽ fa
tetur:tantã addit,Nemesin fuisse Oceani filiam.Hesiodus ve
rò in Theogonia de Nemesi sic cecinit,

Τίκτε δ' ἠδὲ νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι Νύξ ὀλοή,

id est,etiam Nemesin genuit mortalibus nocumentum ho
minibus nox perniciosa.Qui carmina concinnauit Cypria,
quisquis is censeri debet, Helenæ quidem matrem fatetur
Nemesin,sed dum eam consectaretur Iupiter,in piscem quo
que deformatum prodit.Cæterùm extra oleas satis.Nisi quod
prætereundum id haudquaquam videtur:Cygnum in fabellę
huius mẽtione ab Lycophrone in Alexandra Torgon nuncu
pari,etiã si eo verbo γύπα intelligimus,poëtæ carmen id est,

ἢν τέρας ὑγρόφοιτον ἁλιφόβητα.

Hisce verò operæ leuioris in alienum reiectis forum,ipsi ad
nostram conuertamur harenam, protinúsque quæ altius re
quirunt examen,hic appingamus.Scribit quodam loco Plu
tarchus,Aristotelicos putare,vrbanas esse perturbationes siue
affectiones malis dicere,Nemesin & Misericordiam. Siqui
dem nata indignatio ex improborum prosperiore successu
Nemesis,inquit,vocatur. Sicut misericordia est,quum boni
extra rationem calamitatibus conflictari,& turbinibus atte
ri,intérque saxum ac sacrum astituti videntur. Aristoteles ve
rò Moralium secundo,ad verbum ferè ita scribit: Nemesis
autem id est indignatio,media est inter inuidiam & ἐπιχαιρε
κακίαν,id est peruersum gaudium.Versantur vtique circa vo
luptatem & dolorem,prouenientes ex iis quæ proximis ob
ueniunt, ὁ μὲν γὰρ νεμεσητικὸς λυπεῖται ἐπὶ τοῖς ἀναξίως εὐτυχοῦσι,
hoc est, Nemeseticus,siue indignabundus, vt dicamus quo

modo

modò possumus, molestè fert, quum indigna alicui prosperitas est. Inuidus hunc excedens in cunctis turbatur, & molestè fert, ὁ δ' ἐπιχαίρεκακος τοῦτον ἐλλάττων τοῦ λυπεῖσθαι, ἢ τι χαίρειν. Epichærecacus autem tantū ab est vt doleat, vt lętetur etiam. Eadem ferè in primo quoque magnorum Moralium de philosophus prodit, adnectitque νεμεσητικὸν ἄνδρα ὑπάρχειν, id est indignabundum videri laude dignū: & in secundo Rhetorico ait, ἀντίκειται δὲ τῷ ἐλεεῖν, μᾶλλον δὲ μέρη ἐλεεινοῦ νεμεσητόν. est misericordiæ opponitur quidem maximè indignatio. gi quippe felicitate indigna quodāmodo aduersum est: sed affectio vtraque ex bonis profluit moribus. Proinde Plutarchus hasce affectiones duas à Peripateticis dici ἀρετὰς παθῶν tradit. Verùm diuertamus parum ad Platonicæ sapientiæ craria, excerpturi inde quod recōditum, nec in triuialium chartabulis proculcatum, studiosis emolumētum simul & luptatem allaturum opinamur. Diximus capite præcedenti ex Platonis verbis, Nemesin esse diuini iudicij angelum. Aplius, hunc præesse nobis, velut iudicis superioris vicarium. Platonici tradunt, qui à turpibus deterreat, honestorū ac vtutis conciliet amorem, obsequentésque, nec contumaciter citis eius illectationibus aduersum euntes, blanda confoumentis tranquillitate. Oblectātes verò assiduis idem terrturbinibus, erigátque fluctibus, conuellat subinde, ac rapt Angelus hic, vbi renidens arridet, Gratiæ nomen indipitur in priscæ sapientiæ monumentis: vbi verò formidalis infestúsque lancinat diuexátque, furia nūcupatur. Vtrāque porrò triplicem intelligunt temporis ratione, in treis abeuntis partes, quibus vel fœcundè lætamur, vel affligimur consi camúrque miserè: quod fati cōplectitur moduni, & Parcarum ordinem trifarium. Angelum hunc Orphei theologia præcipuè, vbi superbos infestius comprimit, obturbátque, Nemeseos cognomento insigniendum putat: id quod Libanius in facit in lucubratione, quæ de sua est ipsius vita: quoniā summi viri, & rerum naturæ capaces monstraturi, superbiæ malum esse maximè omnium bonitati diuinæ dissentaneū, quæ vtique superbis obsistit, humilibus verò dat gratiā, id genus hominum tumentium non solū diuina cēnsura, vt vitia reliqua, sed etiā indignatione puniri tradiderunt: propriúmque ad id effinxere numen, Nemeseos appellatione celebratum. eius meminit & Demosthenes: nam oratione quadam [illegible] ἐπωλίς

Nemesea nuncupat, id est νεμέσεια, festúmque id fuisse interpretantur, quo vita functis parentaretur. Sunt, qui ius quoddam numinis efficacis Nemesin interpretentur, lunari superpositum circulo: vel tutelam substantialem generali potentia partilibus præsidentem fatis. Quam iustitiæ filiam fingentes theologi veteres; ex abdita quadam æternitate omnia tradunt æterna despectare: quæ ceu regina sit causarum, & arbitra rerum ac disceptatrix sortium vnam attemperans, accidentiúmque alternans vices. Pinnas huic, vt Ammianus inquit Marcellinus, fabulosa coaptat vetustas, vt adesse velocitate volueri cunctis existimetur. Prætenditur & gubernaculum, & subiicitur rota, vti vniuersitatē moderari per elementa procurrens omnia concipiatur. Nemeus ad Nemesin spectat nihil: fuit autem Iouis cognomentum, in cuius templo fertur ab incolis interemptus poëta Hesiodus, quod historia tertia scribit Thucydides, quum in Nemea id passuum, cecinissent oracula. Quæ de Nemesi protulimus, mirè poëticæ lectionis studiosos iuuabunt. Nam sæpe nugamenta videas ab interpretibus afferri non apud Græcos modo, vt in Hesiodi enarrationib⁹, sed & apud Latinos, vt in Catulliano carmine,

Aut Tritonis hera, aut Rhamnusia virgo.

Celebre est, & ad nostra hæc præcipuè pertinens Leonis Byzantij scomma, quod in gibbosum effudit, qui oculorum eius imbecillitatem fuerat cauillatus ἀνθρώπινον ἔφη, κἀὐ ὑπὸ Νεμέσεως, ἴσως τὸ νώτα φέρων πλέον νεμέσεως. humanam, inquit, affectionem obiicis, quum in tergo feras ipse Nemesin. Adrastiam denique, ac Nemesin pro eodem numine accipiunt quidam. Multi diuaricandas putant, inquit Pausanias. Ab Adrasto inflecti Adrastiam credunt, qui ex septem superstes solus, rursum in Epigonis filium amisit solus. Alij à Myso deducunt Adrasto templi authore primo. At melius est, inquit idem, quòd nil prorsus eam euadit, id est ἀποδιδράσκει. Ammianus Marcellinus, Humanorum, inquit, spectatrix Adrastia aurem (quod dicitur) vellit, monuitque.

Præincontinentia cur damnanda minus, quàm cupiditatum. De quibusdam patrem euerberantibus raptantibúsve. CAP. XX.

ARistotelis summi in omni scientia viri, libros qui De moribus sunt, adire quandoque solemus, & quidem volu

voluptate summa. Mirifica in his scientia est, mirabilio
ad bene viuendum institutio, qui est illorum librorum p
puus finis. Inter alia, quæ naturam habẽt frugem, vel hoc
per excerpsimus, ὅτι opinor ἀναφροδίσιον. Incõtinentia (inq
iræ, minus turpis est, quàm cupiditatũ. Nam quod ration
audit, minus turpe quàm quod nullo modo audit: ira vero
lis est. Etenim quemadmodũ ministri, qui veloces sunt, p
quàm expleatur imperiũ, excurrunt ad exequendum, seu
terim peccãt. Canes quoque ante quàm perspexerint cer
sit ne amicus qui venit, modo strepuerit, irruũt cum latr
Sic & ira propter calorem & velocitatem naturæ audiẽs
dem, sed non omnino exaudiens præceptũ, properat ad v
nem. Ratio enim seu phantasia, iniuriam vel contume
ostẽdit: ira verò tanquã ratione cõcludẽs quod repugnãd
statim insurgit. Porrò quæ cognationẽ cũ natura quãda
bẽt, proculdubio minus sunt dãnanda. Hoc verò habet i
manifestũ fit ex generationis successione à parẽtibus a
pta. Sic enim quidam se excusabat, quòd patrem euerber
Nam & ipse, inquit, patrem suum cõuerberauit, & ille
sus suum: quin & filium ostendens, Et hic, inquit, vbi i
rum euaserit, me quoque flagris cædet: hoc enim gentile
bis est. Quidam præterea raptabatur à filio, quúmque a
nuam perductus foret, παύσασθαι ἐκέλευεν, ἡνίκ' αὐτὸς ἐλαυ
τὴν πατρὸς μάχης ἐντεῦθεν, hoc est, desine fili, nam & ego
trem, inquit, hactenus.

*Parentes esse Iouis simulacra. Gentium quarũdam
culentia in parentes. Parricidarum supplicij
Ferales angustiæ quæ. Hecate quæ. Hecates her
quæ sit apud Ouidium. Aconiti inuentio. Cete
sorbentia fœtus, discrimine illis ingruente. Pas. P
pas, ma, mammia. Pappæus Iupiter. Pappus q
Mystax. Papissare, pappare, lallare. Parentum
mine quid intelligendum.* CAP. XXI.

QVamuis à veteribus proditum sciamus, & à Proclo
petitum, esse parẽtes ἀγάλματα τοῦ παντὸς πατρὸς
hoc est, idola spectráque patris omnium Iouis. Rursúmq
qui in deorum simulacra impios se præstiterint, in
ipso

ipsos: quorum imagines sint, impietatem regerere. Mira tamen sunt, quæ de hac re prodit historia, etiam si non excidit, quid ad hæc paulò antè elucubratũ nobis sit. Legimus siquidem Caspios, gentem immanem & feram, parentes inclusos fame necare, quum iam ætatis annum septuagesimum excesserint. Tolerabile tamen id putant nonnulli, quia sit illorum moribus conueniens, quũ Scythicũ sit. Sed multò etiamnum magis, quod Bactriani faciunt, Scythicum videtur. Eos Onesicritus scribit, qui iam senio morbóve confecti sint, viuos canibus apponere, ad hoc ipsum de industria enutritis, quósq; illarum gẽtium vocabulo sepulchrales vocent. Bone Deus, quæ sunt hæc hominum portenta, quibus dulcissima illa naturæ cõmemoratio despicatissima est? mores ne dicere hos oportet, an verius monstra execrabilia, nec sine cunctatione promenda? Rident malè de literis meriti Plinium, prodigiosas hominũ figuras consectantem: ceu non tam facile sit naturæ à præscripto suo recedere, quàm homini nulla non in parte subinde monstrificum aliquid prometi, quòd simul magnitudine, simul absurditate vix inueniat fidem. Parentes in Aegypto, qui filios dedissent neci, morte haud mulctabantur, verùm triduum integrum ac trinoctium sese afflictare cogebantur ad defuncti cadauer: quando iustum minus censeretur, vita exui eum, qui vitæ fuisset author. Sapientissimè, inquit M. Tullius, nostri maiores fecerunt: qui quum intelligerent, nihil esse tam sanctũ, quod non aliquando violaret audacia, suppliciũ in parricidas singulare excogitauerunt: vt quos natura ipsa continere in officio non potuisset, magnitudine pœnæ maleficio summouerentur. Insui voluerunt in culeũ viuos, atque ita in flumẽ deiici. Sic enim volebant eum hominẽ e natura auferre atque eripere, vt repẽte cælum, solem, aquã, terram adimerẽt: vt qui eũ necasset, vnde ipse natus esset, & careret his rebus omnibus, ex quibus nata esse omnia dicuntur. Noluerunt feris corpus obiicere, ne bestiis quoque quæ tantũ scelus attigissent, immanioribus vterentur, nõ sic nudos in flumen abiicere ne quum delati essent in mare, ipsum polluerẽt, quo cætera quæ violata sunt, expiari putantur. Cæterùm quod de bestiis hic & flumine Cicero inquit, amplius perpendendũ: nam Digestorũ libro quadrage simooctauo, ad legem Pompeiam de parricidiis, iureconsultus Modestus ita scribit: Pœna parricidij more maiorum hæc

institutа est, vt parricida virgis sanguineis verberatus, de
de culeo insutus cum cane, gallo gallinaceo, & vipera
non etiam simia, in mare profundum proiiciatur: hoc
si mare proximum sit: alioqui bestiis subiicitur, secundū
Adriani cōstitutionem. Martianus titulo eodem, supplic
statuit parricidis, quo teneātur damnati lege Cornelia
cariis: id erat, vt Marcellus inquit, in insulam deportati
omnium bonorum ademptio. Sed solent, inquit, hodie ca
puniri, nisi honestiore loco positi fuerint, quàm vt pœ
sustineāt: humiliores enim solent vel bestiis subiici, al
in insulam deportantur. De culeo parricidarum Imper
Institutionum quarto, de publicis iudiciis ferè cū Cice
sentit, nisi quòd & ipse ferales vocat angustias, torme
inclusarum bestiarum, siue ferarum. Hecaten sanguina
prorsus fœminam, scribit Diodorus, aconitū comperis
mum, sic'que Persam patrem peremisse: quo argumen
tant eruditi, herbæ hecateidos nomine aconitum Ouid
Metamorphoseon libris præmōstratum. Sed nos caput
si sentētiis grauioribus, & quibusdam præterea pauculis
ferimus, non admodum aberrabimus. Scribit Facundi
sacrarum literarum doctor Hieronymus, Parentibus
nem posse reddere quod debeatur: humilitatē eiusmodi
tam hominibus viuendi spatia prorogare: parentum
ab optimo maximo Deo eatenus diligi, vt se ipsum
iusserit dici. Solomonis sententia nobilis est, Contu
afficiens patrem, & contemnēs senectā matris, confun
& in opprobriis erit filius, derelinquēs paternæ disci
stodiam. Maledicenti patrem & matrē, extinguetur lu
& pupillæ oculorum eius tenebras videbunt. Machab
lius matri mortem suadenti seruiuit, & durum imperi
tanter excepit, vno tantum voto ne genitricē offende
inter diuina Dei lege educatos, hoc quid mirum? Illo
Gentium historia non sine stupore narratur. Antigoni
Demetrius parēs, à Seleuco iure belli abductus fuerat
uus: misit interim ad filiū is, vti suis ne crederet vllis
quoniā foret à Seleuco cōpulsus scribere: cæterū firmo
dio ciuitates teneret. At singulari pietate filius, his nil
dum intendens, ad Seleucum exarauit ipse, Illi se libe
regno cessurum, prætérque obsidem futurum se, mod
trem abire liberum iuberet. At imperator Henricus

nestus deculpatúsque scelere nefando Henricum patrem ad
vitæ vltimum fœdo macerauit carcere. Ediuerso autem si
quis parentum in liberos immanitatem consectetur stu-
diosius ex literis, opinor, suppetent exempla vel plura. Cæte-
rùm cuiusmodi censendum id scelus, inde nimirum dilu-
cebit vel abūdè, quod esse in mari cete legimus, quæ partu ædi-
to si quid interim sese ostentet formidolosius, aut quid insi-
diatū moliantur prægrandes belluę, quo catulos tueantur se-
curius, affectu materno exsuperante omnia, aperire amplius
ora memorantur, ac dente innoxio partus prępripere, & intra
vterum recipere denuo, vt periculi facie discussa, velut rumi-
nantia reuomant rursum. Postea verò quàm de parentibus
abundè multa congessimus, quæ hinc inde sumus aucupati,
adnectamus ex grammaticorū sacellis aliquid, quod iunio-
ribus vsui sit legisse. πάππας, inquiūt, infantili alloquutione pa-
ter nūcupatur, qui mox per anadiplasiasmū factus sit πάππαι:
sicuti μάμμη, dicitur mater, vnde & mammia. Scribit in Bithy-
niacis Arrianus, cōsueuisse Bithynos montiū cacumina con-
scēdere, ac Iouē Pappā cōsalutare, atq; itē Attin. Author quo-
que Herodotus est, à Scythis Pappæū Iouē dici. Ex quibus eli
citur omnibus, inesse verbo diuini quippiam. Author Theo-
phrastus, aphacæ oleris florē marcescere mox, in'que lanugi-
nem abire, quā vocent pappūmā & inferioris labij barbitiū,
Pappū vocāt: sicuti superioris, mystaca. Pappazin, id est, παπ-
πάζειν, vt est apud Homerum: vel pappissare, id est παππίζειν,
quod comicis arridet amplius, est infantium more blādéque
patrem appellare. Pappus verò, infantilis item est cibus: sicut
Pappare, Plauto edere est. Lallare autem, nutricia vox, infan-
tes ad lac fugendum prolectans: vnde post Persium Hierony
mus, Mammæ antiquum referens lallare, cōgeminet. Paren-
tes, putat Hieronymus militari vulgarique sermone cogna-
tos affinésque indicare. Caius verò Iureconsultus parentum
nomine maiores omnes rectè accipi tradit.

*Ciceronis nodus explicatur, tradentis Mari quæ vio-
lata sunt, expiari. Enarratur & Catullianum car-
men.*

CAP. XXII.

QVod autem paulò antè ex Cicerone retulimus, Mari cę
tera quæ violata sunt, expiari putantur: ambiguita-
tem (puto) habet, nec contemnendam: scióque non paucos

Universidad de Deusto
Biblioteca

in eo corrigaturos frontem. Quid ergo ad eius obscuritatis lustrationem promimus? An doctissimum credimus oratorem ad id allusisse quod scribit Aristophanis interpres super eo comici versiculo,

Πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ θάλατταν ἤγομεν,
ἔπειτ' ἐλοῦμεν.

hoc est, primò quidem ad mare ipsum produximus, mos lauimus. Mos erat, inquit, veteribus illic καθαίρειν τὸν ἀφ μένον, id est expiare pollutos. Homerus,

Καὶ εἰς ἅλα λύμαθ' ἁλλαν.

id est, in mare sordes reiiciebant. Quin Platonē item ferunt in Aegyptum ad sacerdotes & prophetas se conferentem, illorum sapientiæ placita perdiceret, secum habuisse Eurydem quoque: quem morbo implicitum, postea quàm est ris aqua incolumitati restitutus, sacerdotū opera, mox id bis ita testatum,

Θάλασσα λυθεῖσα πάντα τ' ἀνθρώπων κακά.

hoc est cuncta mortalium mala prorsus abluit mare. & ratione eadē videri Lycophrō potest in Alexandra, ἅλα dixisse: id est lustralē salem: etiam si ad hospitalem citiam id referendum interpres putat, quòd initio apponatur sal, vt qui hospitali iungerentur iure, sic expurgarentur. Addit tamen, arbitrari alios, maris aquam dulcibus ceteris purgationibus aptiorem. At, inquit, mihi id haud non arriit satis. Scribit Plutarchus, Aristidem quum pro Atheniensibus Græcos sacramento adegisset: inter imprecationes si dros, id est ferri ignitas pilas, in mare coniecisse: veluti diu iusiurandum manere apprecarentur, quamdiu latuissent illi sub aquis: id quod apud Sophoclem in Antigone grammatici adnotarunt. Verùm vt addubitatio eximatur omnis, qua, etiamnum reliqua sit, ad purificationem scribit Procles sulphur adhiberi, & maris aquam. Meminit Iliados primi Eustatius Euripidis sententiæ, cuius vsus non peruidit meo iudicio aliàs eruditus: nam fluctuantibus verbis, Poe sensum perlicit, nec assequitur tamen, vt qui in lubrico pore gradum nitatur. Ex iis quæ prompsimus, liquere ampl potest. Sed & opera eadem enarratur Catullianum carmen ad Gellium de profano quodam & incesto, quod insciti mis ac oscitanter aut prætereunt interpretes, aut nesciunt.

Quid facit is, patruum qui non sinit esse maritum?

Ecquid scis, quantum suscipiat sceleris?
Suscipit, ô Gelli, quantum non vltima Tethys,
Nec genitor nymparum abluit Oceanus.

Deus summus qua colendus ratione: item Dei filius, ac cœlestes dij, dæmones quoque. Cur numeris indita deorum nomina. Pythagoræ scita de adorationis ratione. CAP. XXIII.

POrphyrius philosophus singularis libro secundo De sacrificiis & diis atque dæmonibus, Sapienti esse notissimum, scribit, malos quidem dæmonas animalium oblectari victimis, in'que eis futura portendere: Deum autem id genus sacrificio haud quaquam egere. Qui sanè adorantiū perpendit mores, id præcipuum, maximéque omnium sibi gratum sacrificium existimans, rectum inconcussúmque de ipso iudicium, & rebus aliis. Apud cœlestem diuinámque naturam eximia oblatio est, Mens pura, & à perturbationibus seiunctus disparatúsque animus: ne, quod Aristoteles inquit, illis cōuulsi lancinatique carmina proferamus Empedoclis, inscitia adobruti, & nil admodum percipientes, scenicorum more. Hinc Plato, Addecere bonum virū, ait, rem diuinam obire, atque interesse sacris: in quibus rursum malos inaniter allaborare testatur. Idem Porphyrius alibi: Deum summum silentio puro, purísque de ipso intelligentiis ritè colendum, præcipit. Oportere nanq; coniunctos similésq; Deo iam effectos nostrā hāc ad Deū eleuationē, velut sacrā victimā Deo dicare. Filiis autē eius, qui & intelligibiles dij sunt, laudem iam ex ipso quoque sermone putat adhibendam. Scitu verò præcipue dignum est: veteres illos, sanctósque planè viros, nec probri vnquam ferè compertos, velut primitias numinibus ex contēplatione quoq; ipsa dedicasse: ceu attestarentur, illam nobis superna contributam largitate. Cuius vsus ad salutē verā sit omnino necessarius. Proinde Pythagorici, quum in numerorū linearúmque scientia plurimū versarētur, ex iis aliqua etiā esse diis dicāda censuerūt. Et ex numeris aliū quidem Palladem, aliū verò Dianā, aliū Apollinē, rursus alium Iustitiam, alium Temperantiam, ac similiter in figuris. Porrò diis, quos intra cælum constitutos cernimus, siue ij sint errantes, siue nullo ferantur errore: inter quos Solem Lunámque veneramur principes, commodè sacrari Ignem posse,

arbitratur idem Porphyrius, veluti rem cognàtam. Quæ
rò mandet theologus, magnopere censet seruanda, vt ani
tum omnino diis immolemus nullum: sed vsque ad farinam
& mel, terræq; fructus atq; flores. Animata verò dæmonib
cõgruere, siue boni sunt ij, siue mali. Cæterũ quã attentè, q
religiosè, quámq; ex destinato Deum comprecari addece
optimè omnium monstrasse Pythagoras videtur: Quum v
neris, inquit, in templum, adora, neque aliquid interim qu
ad victum pertineat, aut dicas, aut agas. Ex itinere præter p
positum non est ingrediendum templum, neque orandu
neque etiam si prope vestibulum ipsum transiueris, nud
pedibus sacrifica & adora. Sunt & alia philosophi eiu
dem ad ipsum hoc spectantia, sed obscuritatibus adeò i
uoluta, & in Heracliti antrum intrusa, vt Ezechielis princ
pia putes ac finem, aut Geneseos exordium, quæ ante annu
trigesimum apud Hebræos nemo legit.

*De Hippolyto quædam haud ingrata. Quis Pythia i
stituerit primus. Apollo Epibaterius. ῥάχος τρυπὸς
quid: item rhachia. Dyrrachium vnde. Dysrhach
regio. Arrhachos paliurus cur. Streptos rhachos. Str
pte. Rhachitæ qui.* CAP. XXIIII.

DE Hippolyto Thesei filio in veteribus memoriis plera
que tum fabulosa, tum veritatis haud inscia compert
opinor, vel paulùm modo literis imbutus. Quæ mihi se
Græco penu ingessere nuper, iam hinc pergam cæteris co
municatum. Lego igitur, apud Trœzenios huic fuisse dica
tum lucum, & in eo templum non absque simulacro & qu
dem vetusto: ad Diomedem referri omnia hæc, qui & prin
ceps Hippolyto rem diuinam obierit. In Trœzene autem
sacerdos est Hippolytus, cum vita prorogatur sacerdotium
& anniuersaria celebrantur sacra. Moris est illud quoque,
ante nuptias puellę resectos illi offerant crines. Necatũ, equi
distrahentibus, non arbitrantur. Cælestem heniochum, ne
alium putant. Id quod honoris gratia illi ab immortalibus
contributum volunt. Quin à Diomede astruunt eodẽ Apol
linis templum ἀποβατηρίου inibi esse dicatum, quod in reci
tu ab Ilio euasisset tempestatem, qua Græcorum afflictę sunt
opes: principem quoque Pythia instituisse certamina. Adin
tatum

tatum à Græcis, Triptolemi temporibus Pythia primum cœ
pisse, annis post Orestem propémodum sexcentis. Fingit ta
men in Electra Sophocles Clytemnestræ nuntiari Orestem
in Pythicis perisse certaminibus: quod ab interpretibus est
animaduersum. Proindè excutiant ingenioſi, ecquid aduer
sus Gellij supercilium tueri hoc exemplum Virgilium quea
mus de portu Velino, libro sexto. Et in Trachiniis fingit So
phocles Deianiram Solonis sententiam proferre, Neminem
ante obitum dici beatum posse. Fuit autem Solon Deianira
longè posterior. Dicitur verò hæc dicendi figura anachroni
smus. Est in Trœzenio agro ad mare pergentibus κέτιον, id
est oleaster, ῥάχος τρυπὸς ab illis nuncupatus. Siquidem quæ
cunque sterilia, dicunt Trœzenij rhachia, τρυπᾶν verò cogno
minant, quoniam implicitis eo habenis, euersus sit Hyp
polyti currus: alioqui τρυπὸς dicunt Græci ἐυμεταβόλους, id
est facilè mutabiles, sed & torques, & in manibus psellia:
vnde apud Herodotum streptophori & pselliophori, id est
torquati & armillati. Vbi verò Lucianus ait, ἡ ἐλπὶς καὶ ὅλως
πᾶς πορφυροῦς καὶ τρυπὸς χρυσοῦς, id est, vel Candyn sperat purpu
reum & streptum aureum: fuit qui annulum interpretaretur.
Rhachia autem dicitur petrosus locus, præcipuè littus. Hinc
& Dyrrhachio conciliatum nomen, sicuti in Dionysium Eu
stathio placet, ob peninsulæ asperitatem, meminit & Dion.
Quo factum, vt in Europa Dysrhachium maluerit pronun
tiare Alexander: sicuti Illyrici regio Dysrhachia nuncupaba
tur quandoque. Epidamni filia Melissa traditur, vnde Meliſſo
nius locus, vbi cum ea congressus Neptunus Dyrrhachium
genuit ῥάχος, id est rhachos, vocant sepimentum: vnde pa
liurum arrhacon dici legimus, quia sepibus congruat vehe
menter. Rhachia, Thucydidi & Atticis omnino littus indi
cat Ionibus verò ampotim, id est gurgitem, siue maris reci
procationem, vt apud Herodotum. Græcis prouerbium est,
ῥαχίας λαλίστερος, id est littore loquacior. In Græcia item est
locus Streptos rachos ad mare, frequens oleastris: quoniam
quicquid redundantis inutilisque materiæ in olea est, indige
narum vocabulo dicatur rhachos. Fuit apud Epidaurũ item
Strepte, locus, sed & olea specie intorta sic dicitur. Rachitas
præterea nũcupant Græci malesica vi insignes, quia dissectio
prima & magna per tergus spinámq; facta creditur, quod in
Atace mastigophoro Sophoclis interpres scribit.

Super Gorgia & Protagora paucis adnotata quæpiam.

De opinione dignum relatu. CAP. XXV.

DE Gorgia Leontino & sophiste Protagora in veteris memoriis pleraque obseruata non incuriosè, adnotauimus: verùm ea nunc transponere, non est consilium. Sunt enim pertrita plerisque, & in nulla non diatriba recantata sæpius. Quod tamen Aeliani monumenta proxime voluere se ingessit, ad Ceritum tabulas reiecisse nequeo, aut quam νόθον, dispunctum confodere: qui mos in carminis merici perpensione veteribus Criticis fuit, vt quos non probarent versus, de familia tanquam diminutos capite, sum uerent. Igitur olim, inquit, inter Græcos opinione ac gl celebres habiti Leontinus Gorgias & Protagoras: cæteru sapientia planè aberant tãtum, à viris quantum deficere uertimus pueros. Proinde dilucet, arbitror, sæpius opin nem nec accuratè introspicere, neque item audire. Ex falli eam crebriter, vsu venit: & nunc quidem ad gratiam cere vel facere, nunc etiam mentiri. Sed hanc partem Gr sic Aelianus ὅμως γὲ πῶ κὸ ξ μὰν πάνυ τὶ κκριβῆ, μὰ τὶ ἐξὰν ἀκόειν. ἐνθύτοι καὶ πολλὰ σφάλλεται, καὶ τὰ μὲν ὅλα τὰ χωρὶς τοῦ ψεύδεσθαι. Legimus tamen, Gorgiæ orationes Athenie bus adeò visas admirabiles, vt dies quibus essent habitæ, cerent ὁρτάς, id est festiuitates: ipsas verò orationes, lam das. Etenim dictionem curiosius figurauit primus, antithe præcipuè excellens, ac isocolis, & pariisis, homœoteleutis idque genus aliis, quæ nunc sanè ridicula orationis vide tur scitamenta: tunc nouitate ipsa, & vt loquuntur Gr ἀπὸ τὸ ξένον, mire grata: vt soli ex omnibus apud Delphos rea constituerentur statua. Hoc patrono, vt Plato voluit, ph sopho succubuit orator. Sed, inquit Cicero, aut non est vic vnquam à Socrate Gorgias, neque ille Platonis sermo ver est: aut si est victus, eloquentior fuit. Socrates. Gorgiæ po festiuitates, sic enim ipse censet, moderatius temperauit crates, quum is insolentius abuteretur: nam quum & Thr symachus numeros orationi adiũxisset primus, sed immod cè, tranquillior in eis ac sedatior apparuit idem Isocrates.

De Suadellæ sacello apud Sicyonios, déque Apollinis templo ibidem. Phœnus loci nomen. Delta Argiuorum. Sicyonia, Sicyos, Sicydion. Aegiale, quæ & Sicyon, vnde nominis indepta ratione. Aegialos. Actæ. Diana πάϑη. *de Lynceo, & Hypermnestra. Pyrsos, & deriuata. Lyncea regio, & Lyrcea. Lynceus & Proteus, collyria. Fulminum genera. Pyrsanides, pyrsophorus, pyros, sceptus, catabates. Diospyros quid.*

CAP. XXVI.

IActatum prouerbij modo inter Græcos animaduerto, ἐπὶ τοῖ πειθοῦς ἱερὸν ἄλλο, πλὴν λόγου: eo ferè sensu, præter orationem non esse persuasionis sacellum aliud. Ad hæc, quæ bis ex Græcorum viretis floridioribus præcerpta, vt se inter legendum obtulere, non censui differenda. Sunt verò hæc, Apud Sicyonios πειθοῦς sacellum causa eiusmodi fuisse excitatum, etiam si nullum viseretur simulacrũ: quum Pythonem Apollo & Diana peremissent. Aegialem petere institerunt, καθαρσίων ἕνεκεν, id est vt expiarentur. Cæterùm vbi inter eundum exterriti forent vehementius, eo ferè loco, quẽ ex euentu φόβον dixere, hoc est terriculum, in Cretam diuerterunt ad Carmanora. Mox autem in Aegialenses crassari morbus cœpit, consulti cecinere vates, placari oportere Apollinem Dianámque. At illi pueros septem, ac fœminei sexus totidem virgines ad fluuium emisere Sytham, suppliciter Deũ deámque apprecantes: qui leniti iis Acropolin, quæ tunc erat, ferunt repetisse, locúsque ad quem adiere primum, Suadelæ sacellum habuit. Insequentibus quoque annis idem seruatus supplicandi ritus, in Apollinis festo flumen Sytham petentibus pueris, deósque ad πειθοῦς sacellum adducentibus, mox verò reducentibus ad Apollinis templum, quod in foro visitatum quandoque fuisse, author Pausanias est. Vetustum verò à Prœto extructum fabulantur, quod inibi puellæ furorem desierint. Memorantur & hæc: lanceam qua suem confecisset, inibi à Meleagro dicatam: vbi etiam Marsiæ tibias appensas tradunt. Verùm incendio postea orto, cõsumpta periere omnia: sed mox templum cum statua reparauit Pythocles. Quę verò antiquitus Aegiale nuncupabatur ciuitas ab Aegialeo, qui autochthon comparuit ibidem primus, sicuti memorant Sicyonij, & est à Pausania repetitum, tempestate insequuta Sicyon dici cœpit de regis nomine, quem ex Attica ascitum Lamedon sibi generum adoptarat, filia illi Zeuxippe

tradita. Alias Sicyoniam Megalopolitæ cucurbitã voca
quam Siccyam Indicam vocant nonnulli. Sicyos autem
cumer est, vnde forma diminuta Sicydion. Aegialon i
vocant Græci littus æquale ac planum: sicuti præcipitem
mare locum, acten dicunt, id est ἀκτήν. Fuit apud Arg
ad regionem quam vocant Λύκεια, Dianæ sacellum cogn
mento Ψῆφος. Id ab Hypermnestra excitatum, proditur
moriæ, quũ in iudicio patrem reiecisset, à quo illi facesse
tur negotium, quòd Lynceo pepercisset, extra quàm
posuisset is. Visebatur inibi Aeneæ quoque statuã ænea. N
longè aberat Hypermnestræ ipsius, ac Lyncei monume
tum: sed & Hypermnestræ Amphiarai matris. In hac v
mentione dignum relatu, quod poëtarum enarratorib
obfuerit nil: ab Argiuis quotannis festum agi, quod Ψῆφ
vocẽt, id est facẽ: quoniã emensi periculum à Danao Lynce
& Hypermnestra facibus cõsequutæ salutis è longinquis
culis signa prætulerint. A Lynceo item Lyncea regio nunc
pata, quam mox Lyrco incolente Abantis filio notho, Ly
ceam quoque nominarint. Apud Aeginetam Paulum col
riorum cognomina sunt Lynceus & Proteus. Pyrsum ver
ne quid prorsum quod frontem contrahat, reliquum fa
nunc facem dicunt, nunc quæ facibus dantur signa,
ignibus quouis modo. Sunt etiam nymphæ, Pyrsanie
quæ dicuntur, id est Πυρσανίδες. Pyrsophorum vas nunc
pant grandius, cui succensa imponerentur ligna: signat
Λαμπαδοφόρων. Amphipyron Dianam in Trachiniis vocat So
phocles, quæ facem vtraque gestet manu, quod eadem sit q
Hecate. Pyrolophos, id est Πυρολόφος, lora vocant ab vstulat
recisa coriis. Pyros, id est Πυρὸς, fulmen est quod præster ite
dicitur, quod inoritur spiritu deorsum lato succensoque fic
sceptus, qui & catabbates, spiritu ignito crassescẽte. Helica
vertigines facit per crassitudinis media & humectationis, a
ris densitate intrusus. Diospyros verò est lithospermon Dio
scoridi & Plinio, vt putat Hermoleos. Iouis flammam inte
pretatur Theodorus, quum Iouis triticum debuisset, quand
& plebecula Solis granum dicit.

Lampadum festa Athenis & Corinthi ac Neapoli. Hellotia Minerua, & festa Hellotia. Phausterium Bacchus. Qui sint Lamprophori & Lampimenes. Lam

Lampias. De Lampria, & Panathenais, quæ & Athenæa. Lampetis quid. CAP. XXVII.

LAmpadum, siue facum certamina, fuisse Athenien sibus tria, videor obseruasse in libris, tribus dicata festis: quo tum sunt nomina, Panathenæa, Hephestia (quorum meminit Herodotus) Promethea. Scribit verò Ister, Athenienses primum faces Vulcano fecisse, ignis primitus reperti ratione, ac mortalibus communicati. De Prometheo id comperi amplius, quod obseruauit Pausanias quoque, esse vtique in Academia dicatam illi aram, vnde lampada succensam gestantes currendi in vrbem initia auspicentur. Certaminis lex est, toto cursu inextinctam seruasse facem: siquidem quum flamma perit primo, & victoriæ spes. Præstò autem secundus est, cui si itidem extinguatur, eo reiecto, subit tertius ac deinceps. Nemini prorsum victoria relicta, si omnibus lampadum interextincta flamma euanuerit. Celebrabatur & Corinthi Agon Lampadodromicus, in quo currerent iuuenes cum facibus in Panagyri Mineruæ sacra, quam Hellotiam vocant, sicuti festa Hellotia, de paludis apud Marathonem nomenclatura, quæ dicitur Græcis Ἑλλώτις: vel quod Pegasum dea frẽno compescuerit, quod ἑλεῖν dicunt: aut ab Hellotide puella cum Eurytione sorore ab Dorien sibus Corintho capta, in Palladis tẽplo exusta, vnde grassante pestilentia, ex oraculo placatis puellarum manibus, datum deæ cognomen. Phausterium putant Bacchum cognominari, quia cum lampadibus νυκτὶ μετὰ φανῶν eius celebrentur mysteria. Quanquam alij ad vini calorem malint referre. Scribit porrò Siculus Timæus, Athenien sium nauarchum Diotimum appulsum Neapolim ex oraculo Parthenopæ rem diuinam obisse, ac cursum peregisse lampadicum, quem mox quotannis celebrarint Neapolitæ. Author historia sexta Herodotus, ab Athenien sibus coli Panatha sacris annuis, & lampade. Hæc breuiter præfloraſſe ex vetetribus memoriis, nullum fuerit dispendium operæ, quando iis non parum sensa iuuantur poëtarum, quorum non vulgaria eruditio sæpè carminibus inserit, quę haud facilè assequare, ni librariã supellectilẽ diurna versaris manu, nec nocturna minus, vel vltra satietatẽ: vt scias elemẽtarios, vel ἀλαφαστάτους quoque nullo posse cõcoqui stomacho, dum sibi Herculis cothurnos inducunt subinde & in harena haudquaquam sua

sua colludunt. Inde est & Varronis illud, Non cursu lampa
tibi trado. Verùm vt superpondij non desit aliquid: apud A
stophanem λαμπροφόρος anima luerto dici λυχνοφορουῶτας, id
lychnum gestantes: ita enim scribit, οἱ γὰρ νῦν Ἄρεως ὥσπερ λαμπ
φέροντες, ἀποκινύρεται. Lamprias Plutarchi Cheronei fil
πίνακα conscripsit, id est indicem eorum quæ literis man
ta à patre forent in Græca & Latina historia. Lampias v
nunc sol dicitur, nunc lumen. Lamprimon, id est λαμπρὸ
splendidè indutum significat. Sed illud forte retulisse præ
rit, Panathenæorum celebritatem ab Erichthonio Vulc
inductam primò, quum vicatim disiectum Athenienses
pulum in ciuitatem euocasset, quòd insequentibus annis
plius impleuerit Theseus. Dicta prius ferunt Athenæa, d
bus generibus: erant siquidem quæ celebrarentur Διὰ πάν
πτηρίδος, id est quinto quoque anno, quæ etiam magna num
pabantur: erant & quæ quotannis repeterentur. Lampuris
cies est vulpis cauda albicante, sed nomine eodem cenſe
quandoque ob insitas vafricies Vlysses. Quin & canis ap
Theocritum lampurus dicitur, vel à vulpiū similitudine,
à custodiæ peruigili cura, ab λάμπω & ὄρος, quod custod
indicat: ni ab caudæ flauo colore, lampurum malis inflecte

*Quo pacto Thebanus Ismenias Persarum regem adi
legatus, nec adorauerit tamen. Quibus munerib
affici asserint ab eodem legati. Dorophoria quid*

CAP. XXVIII.

ISmeniæ Thebani factum, vt sapiens, & prorsus Græc
circunfertur in primis, & laudatur. Legatione fungeba
is pro patria ad Persarum regem. Eò vbi ventum, vt ad m
retur enixius operam dabat. Thraustes erat militum tri
nus, simul & admissionum magister, qui ad Ismeniā intu
ac renidens vultu per interpretem: Nobis (inquit) ô hosp
patria lex est, vt regis congressum affectans, non prius con
bulandi fiat compos, quàm illi cultum exhibeat adoration
Quòd si per te ipsum grata tibi functio est, opportunum
commodúmque est, iam te legi satisfacere: id si recusas, n
licet opera vtare: & tibi, etiam si adorationem aspernare,
gorium omne effectum dabo. Quinimò, inquit Ismenias,
cas me, percupio. Vbi verò ad conspectum regis peruentu
mox annulum detrahens sibi, ad illius clàm proiecit pede
ac

ac inde celeriter proclinatus adorantis specie, illum arripuit:
atque ita consilij vafricia & regi paria facere est visus, & suæ
gentis instituta transgressus minimè est, dedecus eiusmodi
haudquaquam ferētis. Quo factum, vt omnium abiret com-
pos, quorum nomine venerat legatus: imò est de more quo-
que donatus amplissimè: siquidem vndecunque adessent lega
ti, muneribus affici à rege asserant. Ea verò ferè genus hoc
erant vnicuique argēti signati, quod ἰσόσημον nuncupant Græ
ci, Babylonium talentum, phialæ argenteæ talentorum duo-
rum indicatura. His accedebant pselia, item cum acinace, ac
torque, τριάγγ vocant: nec medica deerat stola, id est μηδικὴ
στολή, quam dicunt dorophoriam. Congruit verò huic potis-
mum loco illud quoque: quem Persarum admitteret rex, soli
tum plerunque apicis insignīri authoritate, quo honoris ar-
gumento in regiæ participatum mensæ veniebat. Et merito-
rum apud Persas ad suadendum, dicendásque in concionibus
sententias ora panduntur. Quod Antonius, Constantio impe-
rante, quidam ex mercatore opulento rationarius apparitor,
quum transfugisset, assequutus: non contis, nec ramulo, vt
aiunt, id est non flexiloquis ambagibus vel obscuris, sed veli-
ficatione plena in rempublicam ferebatur. Nec id omisero:
legem fuisse Persis, vti designatus rex, quodcunque fuisset col
libitum, ab designante peteret, nec voto excideret, modo fa-
cultatem haberet res.

LODOVICI CAELII RHODIGINI in Antiquarum Lectionum libros ad venerandum Baptistam Egnatium Venetum, Presbyterum, & oratorem clarissimum, Præfatio duodecima.

*QVum forem chalcographis mox paulo libellos nostros Anti-
quarum lectionum iam affectos, formis excudendos traditu-
rus, necdum Venetias appulissem: τυχόν τε, vir doctissime, visum alias
semel*

Universidad de Deusto
Biblioteca

semel aut bis omnino de facie nossem, fama tamen celeberrimi v
nis permotus mecum ipse conceperam, per epistolam operi iam ad
bilecoi perducto, mittendoq; manu, insertam tuæ benevolentiæ a
cia captare: vt qui esses eisdem quibus nos, initiatus literarum, sa
nec liuidulæ mentis labecula, vti assolet, ac cecinit Hesiodus, v
nima litus discreveris obscurior. Quo sanè argumento, rem mihi
dicitur) prorsus factã, non difficilis erat coniectatio. Sed enim p
quàm tecum in amplissimo diui Marci foro sum congressus, tam
bi adesse interiorum literarum scientiã animaduerti: eam, quod e
giè sum admiratus, quando nil rarius, animi tui synceritatem
minimè in aliena gloria corrugatam scientem, & quod sequeru
probitatem, præsignem iunctam diuinorum curæ perspexi: vt quid
haud ita magno petebam prius, & opera (vt sic dicam) parve
nunc ἐκ τῶ ποδὸς, imò & animi tota vi putem vendicandu
Quin etiam meum hoc constitutum abs te digrediens retexi statim
tu, quo soles, vultu liquidè sereno mihi adnuere es visus. Accipe
tur, mi Baptista, Ludouici tui munusculũ, nõ pyricum omnino
niam pro viribus tuæ virtutis gloriam circunferimus, inq; æuum
tollimus, ac bonarum artium studiosis videmur ostensuri, esse, q
nostri gratulentur temporibus quæ viro multa in literis clarissi
& moribus exactissimis fuerint celitus insignita. Momenti nec
nimi, aut tralatitij illud quoque, Visum iri me, dum priuatim q
mei partem tibi nuncupo, dicoq; ac ad legẽdum lacesse, ex doctor
decurijs neminem vnam reiecisse, etiã si Persius est is. Nec propte
quod ille fecit, Tarentinis vel Consentinis scripsisse. Quam rem &
cubrationum nostrarum initio sum visus abundè prolixéq; testa
sed Accio idem, quod Titio tus sit apud me. Ipse verò sic sta
tuas velim, Esse me tibi tam deditum, quàm qui maxi
meq; proinde, si qua in re tuis rationibus opera no
stra fieri melius potest, omnem me subitu
rum aleam vel summa alacritate,
iam hinc certius tibi polli
ceare, licet.
Vale.

LOD

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM LIBER VNVS, QVI DVODECIMVS.

Veterum sacrificia cuiusmodi fuerint. Initia quid & vnde. Quid propriè Thysia. Ture quando libari cœpium, & quæ origo turis. Lucos colendi, & arbores quæ sit ratio. Lucucus. Quis immolarit animalia primus. Soli cur dicentur boues. Epitheta sacrificia, & epitheta epistolæ. Canchrydia, canchrys, cachrys, cachryophoræ arbores. Iupiter cur Telius. Epibdæ quid. Crabus Deus, Semnæ deæ. Victimarũ probatio. Molæ ratio, seu prothymatis. Theoxenia. Parasiti qui. Epision. Epision. Chernips, Callimachi ætia. Vocabula plura ad rem diuinam pertinentia. Ritus sacrorum varij, Hippades quid, & Appiades. Plinij locus discutitur. Templorum statuæ in quam spectarẽt partem. Adoniorum ritus. Stephanephorus magistratus. Choopotes Dionysius. Montes omnes cur dicantur Iouis necnon Hermæa. CAP. I.

POSTEA verò quàm in sacrificulos ritus paulò antè volentes incidimus, rem latius exsequemur: flores modo rerum, quod & in cæteris facere consilium est, præcerpentes. Illud autem primum, quod secundo Legum scribit M. Tullius: Nil melius in vita hominum Athenas excogitasse, illis mysteriis, quibus ex agresti immanique vita, exculti ad humanitatem & mitigati sumus, initiáque vt appellantur, ita re vera prin

principia vitæ cognouimus. Thysiam putat Porphyrius
propriè, quæ ex herbis fiat diis, litationem: siquidem
rerum, quę cælestibus oblata sint sacra, nõ myrrhas ait fui
non casias, nõ item crocum: sed herbam virentem, veluti
renæ potentiæ progerminantis primitias quasdam, manib
offerebant. Quippe arbores ante animalia fuisse à terra
ductas: herbas verò etiamnũ ante arbores ipsas. Igitur ex
bis integras quasdam sumẽtes cum foliis & radicibus ac
ctu simul cõcremabant, eáque exhalatione ac fumo diis
bant. Quamobrem ab ea quam facerent exhalatione, qua
thymiama Græci dicũt, thysia quoq; deflexa est: proinde
guinarium cultũ, non recte ea nuncupatione censeri. Sci
porrò veteres Romanos, sicuti annis centum & septuagi
Dei simulacra excitasse nulla, quod nefarium sit, illum o
nia supereminentem arbitrari ἀντρωποειδῆ καὶ ζωόμορφον, ita
Pompilij præscripto sacra obisse ἀναίμακτα, id est citra
guinem, farina modo adhibita, vel libis, aut rebus om
no vilioribus: quod resipit πυθαγορείων ἀγιστείαν. Ture pre
bari cœptum primò, Græca prodit fabulositas, postea qua
iuuenis Libanus, qui esset cultus diuini perstudiosus, in tu
est demutatus fruticem, qui & inde Græcis nomẽ sit assequ
tus, Nam & lachryma, Galeni astipulatu, libanotos dicit
Ex iis porrò fontibus propagatum contenderim, vt arbor
quoque veluti numinum censerentur templa: & simplicia
ra prisco ritu Deo præcellentem arborem dicarent, nec au
vel ebore fulgentia simulacra venerarentur magis, quàm
cos: in quibus & silentia adorarent: ipsa puto quia sum
tem Deum silentio (vt prætexuimus) adorandum, prisca ce
fuit theologia. Lucucos vtique sunt qui luci custodes inter
pretentur. Eò certè progressa res est, vt tum numinibus
dicatæ arbores perpetuo seruarentur: tum alicubi, vt apud Io
dorum plerosque, numinum colerentur vice. Quin & Sylv
nos, Faunósque, & id genus numina alia, syluis perinde ac cæ
lo attribuerent. Ioxidas in Caria Plutarchus scribit, patrio
more asparagum non comburere, sed venerari plurimum, ac
colere: sicuti ſtœben quoque: ea verò herbæ species, tobios
apud alios nomen habet: stipam etiam Latini dicunt. Facti
tio sane ridicula est, ac puerilis: qui nosse cupit, Plutarchum
a leat in Theseo. Apud Athenienses quoque aram fuisse, Pau
sanias scribit, quam vocabat Διὸς ὑπάτου, id est Iouis exim

vbi animatũ sacrificabatur nihil, sed νηφαλία modo, id est bel
laria apponentes, vino prorsum abstinebant. Hic verò ipse
culeus, quo cælites victimarum cruore placatos volumus, ho
minũ putatur iniquitate pòst multò irrepsisse: Miserationẽ,
lachrymas atque luctũ, germinibus terræ defloreſcẽtibus of-
ferre, diu veteris fuit instituti. Melissea Cretensium regem
Didymus scribit, omnium principem diis sacrificasse, ac ri-
tus nouos, sacrorũmque introduxisse põpas: cuius filiæ Amal-
thea & Melissa Iouẽ puerũ caprino lacte confouerint, ac mel-
le, vnde datus fabulæ locus. Melissa verò prima sacerdos
Matri magnæ à patre constituta, effecit, vt eiusdem sacerdo-
tes semper Melissę nuncuparentur. Proditũ verò à nostris est:
animal occisum primo à Martis filio Hyperbio, bouẽ à Pro-
metheo. Bouem certè aratorium immolasse, nefas censeba-
tur summum. Atheniẽses autem primos hisce non abstinuis-
se vel in cibis, author est nobis Theon. Vlysis quoque ocios
non temperasse, cecinit Homerus: quo sit nomine indignatus
Sol, quippe vt solem intueamur, causam videri hoc bruti ge-
nus, quia sit τροφὸς νοερτικὴν, id est alimenta suggerat. Hinc,
vti assolet, victimarũ enata superstitio, & suæ sacrificantibus
dictæ leges. Vitulum probari, si articulum suffraginis cau-
da contingat: breuiore non litari. Vitulos item ad aras hu-
meris hominum allatos, non ferè litare: sicuti nec claudican-
te, nec aliena hostia deos placari, nec trahent se ab aris. Cæsa-
rem verò Tranquillus scribit, religionẽ huiusmodi contem-
psisse, ac proripiẽte se victima, nihilominus prosperè pugnas-
se. Vlcerosam victimam sacris non adhibebant: nam nec de
cælo seruabant vlcerosi augures, quòd sit vlcus, diminutio
corporis quæpiam atque pollutio. Græci moris erat, tauros
quidem explorare farina apposita. Capros verò, ciceribus.
Nam si gustare abnuissent, concipiebant inde, haud valere
satis. Capras verò etiam frigida aqua. Nec omnino secun-
dum naturę modum se habere, quòd inter libandum iaceret,
velut immobile. Græcum fuit id quoq;, si cælitibus rem obi-
rent diuinam, sic hostiæ collum refringere, vt cælum specta-
re cogeretur. Quòd si ad inferos sacra spectarent, terram in-
spiciens immolabatur. Quod priore diximus loco, nuncu-
patur κὰτ ὄρθων, id est retrò trahere. Coxas porrò cum ingui-
nibus, cnissa, quam & cnissariõ dicunt, id est pinguedine ope-
rientes cõburebãt: censebatur enim pars hæc pretiosa in pri-

mis, tum incessus ratione, tum quia indidem se promit
nitale semen. Apud Delphos nullum reddebatur oracul
ab imo tota prorsum victima contremuisset, atque inter
molationis ritum membra omnia vibratius forent agit
neque enim, vt in aliis, sufficere capitis commotionem
omnibus oportere partibus quati cum tremore, ac crisp
sono. Animalia sacris non incongrua vocant Græci arti
atoma, id est integra insectáque, itē μὴ ἐμπηρα, id est non
curtata immutilatáve. Solon verò ἰμπηρα nuncupauit
Sacrificiorum autem alia (vt nec hoc prætereamus) dice
tur epitheta, quod relatu equidem censui dignum, quar
tria non erāt: sicut item festa epitheta, velut dicas adiecta
positáqi. Meminit in Areopagitico Isocrates: nā & quę A
pagitæ iudicabant, ac patria nō erant, eodē censebantur
mine: quod ex Lysea manifestum sit, qui etiam epistolas
cupat epithetas, in Oratione contra Thrasybulū. Sed nō
intelligit, quàm quæ cuipiā dentur ad aliū perferendæ:
dicere moris erat, ἐπιθυναι ἐπιστολήν, id est dedit, vt apud
mosthenem. Sed ad rem: alia dorophorica nuncupaban
alia apolytrotica, alia dialectica, item quædam apoplec
sunt & quæ athyta vocantur, id est ἄτερ θυσιῶν, id est sine
crificiis. Ad quæ Plautinum illud respicit,

Sine sacris hæreditatem sum adeptus offertissimam.

Theoxenia festum dicebantur, omnibus simul diis sacrū
lemon apud Athenæū, Sancitū, inquit, apud Delphos est,
in sacrificio Theoxeniorū Latonæ gethyllida maximā i
lisset, de mensa partē caperet. Latini cōmunicariū appel
diem, & Pandicularē, in quo diis omnibus pariter diuina
fiat. Quæ verò ante sacrificiū fieri cōsueuêre, prothymat
cātur, vt est vaporatio thuris, aut id genus primitiæ quæc
vt siligo, vel etiā placentulæ. Prothymata dicunt ἀπὸ τοῦ πρὸ
est hordeū sale conspersum, quod ante sacrificiū aris insp
batur. Erat autē auguriū futuræ frugū fertilitatis, vel vt
næ bonitati gratos se ostenderent, quòd desitis glandiū c
ad mitiorem peruenissent victū. In quo vsui deseruisse pri
hordeum, vetus opinio est, vnde illi nomē apud Græcos
dicitur Crithe, παρὰ τὸ διακρίνειν, quod eo cōperto à br
discerni homines, ac sequestrari sint visi. Dicebantur hos
itē olæ, vnde & vlę, quia integræ vorarētur, necdū molēdi
comperto. Inspergebatur quoque sal, non propter natura
mo

dō fertilitatem, & repetitam in alimoniis gratiā: sed am
plius, quia sit amicitiæ symbolum: vnde & hospitibus appo
nitur ante cibos alios, quo innuitur amicitiæ firmitas. Et
enim durationis causa, corporum pleriſque pernoscitur sal.
Aut quia velut ex aquis sal multis & fusilibus coit solidum
quidam & vnū, sic ex diuerso cōuenientes coalescant animis.
Libabatur & vinū, quoniā & ipsum clementioris initiū ha
bet victus: id erat merū, vt significetur mentis integritas à do
lo & mendacio seiungēda. Hordea primum molita, inde fri
xa, Græci canchrydia vocant, & canchryn: etiam si nomencla
tura eadē libanotidis quoque intelligitur semē. Cachrys ve
rò pilula est, vti Plinius interpretatur, quibusdam innasci ar
boribus cōsueta, quę inde λαχηνοφόρα ἀνάθηματα nūcupātur Theo
phrasto. Sacrificium plenum perfectúmque ex sue putabatur
constare, tauro, hirco, ariete, vocatúrque Trittys: sed Athe
niēnsibus sue tantū constabat, ariete, hirco: sicuti apud Roma
nos Solitaurilia, ex sue, oue, tauro. Prosodia dicebant, quæ ad
ducerentur diis sacrificia, aut pompā etiam, ἀπὸ τοῦ πρόσω ἄγειν,
id est à prouectibus. Sed & eo nomine poëmata intelligūtur à
Lyricis concinnata, quæ in deorū panagyres dicerentur. Di
gnum verò scitu. Iouem vt perfectæ virū ætatis solitū affor
mari, cui nil deesset, nilque superflueret, quod παρηκμακὸς di
cunt: quo argumento illi quoque τέλεια immolabāt. Quin &
hac ratione, Iouem opinamur τέλειον nuncupari Plutarcho.
Hypeecaustria verò apud Solos, Palladis erat sacerdos: sic nū
cupata, quòd pleraque auertendis malis sacra obiret. Hypec
caumata, ignium vocant alimenta, necnon perturbatio
num fomites, παρὰ τὸ ὑποκαίειν, à suburendo. Crithologos
apud Opuntios inuenimus appellatos, quia in veterum sa
cris plurimus erat hordei vsus, quod crithen dicunt, vt mo
nuimus: proinde colligendis sacrificiorum huiusmodi pri
mitiis præfectum sic instituerunt nominare. Erant porrò
ibidem sacerdotes duo: alter, quorum quæ ad Deos: alter,
quæ ad dæmonas pertinerent, obire solitus. Apud Delphos,
hosiotera vocabant qui hostiam immolaret. Sunt verò ibi
quinque, quos hosios dicūt, id est sanctos pios ve, ij per omne
tempus cum prophetis perficere multa consueuerant. Epi
bdas, siue ἐπιβάτας dici aduertimus dies, qui festum insequun
tur, quos etiamnum μιαιφόνους nuncupant, tanquam epiba
des vocentur, ac festo inductæ. Aliis tamen arridet amplius,

epibdas dici, velut ἐπὶ Λαπί, per literæ β abundantiam, ve
Sibdam pronuntiamus, quę Sida est. Vel ab ouium mulso
petito, quod βάλλειν appellant. Dignum scitu; apud Pin
rum signare dictionē hanc futura, quæ que cōsequuntur p
ea; vnde bracteata est illa sententia, ἐντὶ μὴν θυητῶν ἀρχᾶν
σκιᾶς ἄνθρωποι· ἀνὴρ δ' ὅταν αἴγλα διόθεν πέσῃ, τερπνὸν ἐπέ
βλαβὲν ὁμῶς. Quibus signat, etiam si grauis irrogetur p
mox, nihilominus iniustum mortales lucrum præliger
pēsius, Phaselitas in Pamphylia legimus, piscículis sale co
tis placare Deos cōsueuisse. In primis verò Cabro Deo fa
mentis item diuinam rem peregisse. Scribit Demetrius
lereus in cōmentatione περὶ ὁρμῶν. Aegyptiorum esse
ris, septem vocaliū modulata enuntiatione Deos collau
hócque esse illis tibiarū ac citharæ loco. Ioannes Grāma
in Hesiodi commentario σπονδὴ, id est libatio, inquit, est
affusio in id quod immolatur. Thyos autem intelligitur
miama, quo nomine aromata nuncupantur. Ea Thucyd
ἀγνὰ θύματα vocat, id est sacrificia pura, cuiusmodi thus, m
rha, veluti impura censeantur, quæ sanguinariā habent
sionem cum animalium cæde. Prope Asopum, dearum
batur templum, quas σεμνὰς dicunt Athenienses, Sicyoni
menidas, quarum diem festum annis singulis agunt die
ques immolant vtero gestantes, mulso libāt, & floribus
tur pro coronis, Pausanias author. Victimarū carnes thes
ram dici inuenio, id valet. Deo immolata. Apud Hieron
eadem forma dicūtur idolothyta, in Iouinianum. Mori
tem fuit ex legis præscripto, vt à re diuina redeuntes de
sticis ex sacrificio portiunculam proferrent: Qui collige
præficiebantur sacro frumento, vt prodidit Crates, pa
antiquitus sunt nuncupati: hinc & locus in quo id recon
tur, parasition dictum. Vt verò nūc parasitus appellatur,
diisse primum ab Alexide putat Carystius Pergamenus;
& apud Epicharmū mentio est. Quin ante omnes paras
induxisse Homerus animaduertitur, quem appellasse
εἰλαπινοστὴν videtur, id est amicum mensalem. Veteres p
parasitos dixere colaçας, id est adulatores. Alexis duo p
torum genera facit: commune vnum; alterū verò sem
rasitum dicit, ex satrapis ducibúsque. Vtrisque tamen v
incumbere adulandi studium. At Sinopeus Diodorus fa
admodum artes reliquas non à diis, sed à sapientibus exc

tatas viris, dicit: verùm parasiticā esse Philij Iouis inuentum.
Sunt qui parasitos item episitios nuncupent: dicuntur autem
eo nomine, qui cibi modo gratia subseruiunt laborántve: nā
& episitia vocamus, quæ in alimoniam dantur. Author item
Plutarchus est, Solonis censeri proptium, τὸ περὶ τὸν ἐν Δημο-
νίῳ εἰπεῖν, quod ipse inquit, παρεστίαν vocauit. Eundem verò
epulo non adhibebat sæpius, cui autem admitti contigisset,
si fortè abnueret, plectebatur: quod superbi foret, ac publica
despicatui ducentis. Criton comicus, inquit Athenæus, De-
lios vocauit parasitos Phœbi. Ex quo & Martialis dē Lati-
no Mimo,

Vos me laurigeri parasitum dicite Phœbi,
Roma sui famulum dum sciat esse Iouis.

Epision verò est muliebre pudendum. εἰχέσιον appellant, qui
citra vllam mercedē ciuitati operā præstat. Sicuti sitocuros,
inutilis intelligitur, ac frustra cōnutritus. Ad sacrorum por-
rò morem pertinet illud quoque, expurgari solitos adeuntes
insperſionibus aquæ, in quam torrem ex altari, vbi rem di-
uinam obissent, prius restinxissent, quæ que chernips dicere-
tur. Orgeones dicuntur, qui deorū honori aut heroum cōue-
niūt: nam ἐργιάζεσθαι, sacrificare est, vel quia ὀργὴν ἔχει τῷ χάρητι, id est
protendunt manus, vel etiam quia in orgadibus & nemori-
bus sacra obirent. Sunt autē orgades, montanæ regiones &
incultæ. Hippadas legimus quandoque dicta sacrificia Ati-
nis, quæ mitterent, qui vocabātur ἱππάδες, id est equites. Nam
Athenienſis populi tres erant partes: pentacosiomedimni, ab
agrorum quos colerent, mensu ita nuncupati: equites poten-
tia inferiores, sic dicti, quòd si vsus ita ferret, equos alere sin-
guli possent: thetes autem, id est θῆτες, tertium tenebant ordi-
nem, qui ad magistratus non admittebantur quidem, à iudi-
ciis tamen & concionibus non reiiciebantur, vt non deesset
omnino vnde ali possent. Illud monitos hac parte rei Latinæ
studiosos volumus, expendant Lynceo (quod dicitur) an huc
retorqueri Plinianum illud ex trigesimo sexto libro possit,
Entochi Appiades & Hermerotes. Quid Appiades sint, nec
dum sibi compertum, ingenuè fatetur Hermolaus. Hippia-
das verò esse statuas mulierum equestres, cuiusmodi Amazo-
num fuerint, quæ mortaliū primæ scandere equos sint ausæ,
sicuti orator prodidit Lysias. Quid verò si hippadas legēdum
astruas, & illam sacrorum pompam ab Entocho pictura ex-

pressam intelligas? Appiadas deas Apud Ouidium legi libro De arte amandi tertio,

His Venus è templis multo radiantibus auro,
Lætaui let lites, Appiadesq; deæ.

Et rursum De remedio amoris libro secundo,

Turpe uir & mulier uncti modo, protinus hostes:
Non istas lites Appius ipsa probat.

Appiadas dici deas interpretantur grammatici, Venerem Pallada, Pacem, Concordiam, Vestam, prope Cæsaris fo erectis earũ templis. Nuncupari verò sic ab aqua Appia in idem deducta forum esset. Nam Epistolarum familia tertio M. Tullius per iocum ad Appium scribens, Id'que inquit, quoniam tu ita vis, puto non inuita Minerua ei facturum, quam quidem ego si fortè de tuis sumpsero, non lum Pallada, sed etiam Appiada nominabo. Hippardiu rò fera est, ab equo nomen sortita. Denique, vt nimio ple mescẽs repercutiamus caput, paucula adiiciamus modo lothytas vocari interdũ superstitiosos aliquos, nullo nẽ pore diuinis rebus incumbentes, vt hac ratione fiant citr cumentũ. Magnam fecit iacturã Græcia, magnã & nos illam, interceptis aut vetustate aut temporũ incuria Call chi Aetiis, quo opere is multorum, quæ ad sacra pertine ac id genus aliorum causas, principia, & origines (hęc omnia, ἄιτια Græcis indicat, quod Latinum verbum re nequit) ingenioſẽ rimabatur: quod ex veterum ad tionibus liquet amplius: sed quod est apud Varronem stas pauca non deprauat, multa etiam tollit. Addamus quoque, Vlochytas accipi à nõnullis non prothymata diximus, sed ipsa potius vasa, ex quibus Vlæ fundebãtur verò à partis nomine, quod adnotauit etiam Dion, misce intelligunt ex hordeo & sale materiam. Cælestibus, Porphyrius, diis tẽpla excitabãt & aras, terrestribus id est focos: sic & heroibus. Subterraneis autẽ potestatibus sas deprimebãt, κοὶ μίγαρα. Mundo & nymphis antra di quin mundũ ipsum esse antrũ, ab Pythagoreis traditũ est & nos alibi cõmeminimus. Scribit author idẽ, templo tuas & ingressus Orientẽ spectasse, vti adeũtes in Occasu uersi, ac τ' ἀγαλμάτων κεκτημένοι, diis preces affunderent rem diuinã obire pergerent. Atã, vbi res diuina obitur Græci βωμόν: sed & eo nomine locum intelligunt, vbi

tur currus, Homero astipulante,

ἅμματα δ' ἂν βωμοῖσι ἴδοι.

Temenos post alia etiam partẽ indicat, vbi surrectũ stat simulachrũ. Pronaon, ante templũ locũ accipimus. Authores Græci sunt, montẽ quẽlibet Iouis dici, quoniã deorũ eminẽtissimo in superciliis mõtiũ diuina res fieret. Propterea in Trachiniis Sophocles mõtis Oetes nuncupat, ζηνὸς ὑψίστου πάγον, agens de Herculis morte. Traditum & illud à Græcis est, Hermea dici montes omnes, quoniã pastoralis Deus sit Mercurius, ac mõtanus. Priuatim tamẽ in Lemno mons eo nomine à Sophocle recensetur in Philoctete. Adonia quũ celebrarẽt Athenis mulieres, passim vrbe tota excitabantur idola, in quorũ ambitu etiam visebantur sepulchra, audiebantúrque muliebres planctus: qua re sub classis profectionẽ cõtingẽte, Siculi belli exitialem ciuitati calamitatẽ coniectarunt nonnulli. Legimus, Themistoclem apud Magnesiam inito magistratu, quem stephanophorum dicunt, Mineruæ obisse rem diuinã, & festum appellasse Panathenæa, sacrificio itẽ peracto Choopotæ Dionysio, inibi χοῶν celebritatem ostendisse.

Sacrificia esse velut medicamenta. An Deo contingat affectiu aliqua, nobis adorantibus. An necessaria sit eius quem colas, cognitio. Quam partẽ spectare adorantes debeant. Mutilatos à sacris arceri. Plinius illustratur. Telos quid, & teletæ. Telestrium. Plutarchi codex emaculatur. Ebrietas in sacris permissa, vnde dicatur μεθύειν. Telesphorus. Engastrimythus.

CAP. II.

SAcrificia Heraclitus inter philosophos veteres non incelebris, medicamenta solebat nuncupare, quoniam præpotentis pharmaci vice à morbis animam expurgent, in hãc generatione concretis. Sed ingerit se quæstio theologumena tractantibus, an res diuinas obeuntibus nobis, Deo cõtingat affectio aliqua. Porphyrius quidem suspicabatur, non dæmones modo, sed Deos quoque passione affici nonnulla, quoniam inuocationibus moueantur. Iamblichus arbitratur, Deos, non quia inuocentur, moueri ad impertienda hominibus bona, sed sponte nos ad bonum prouocare, nobisque inuocando conuersis occurrere, vltrò quippiam monstrantes

elargientésque. Supplicationes porrò animũ diuino apto influxui efficere, qui tum vltro, tum facilè perueniat, prop diuinam amicitiam omnia connectentem. Quòd si à bea ca deorum cura, ceu à clarissimo solis lumine, abeamus in gius, densioribus nos statim tenebris circumfundi: tũc iratior dicitur nobis Deus, quem tunc demum credimur mollire, si suppliciter ad eundem conuertamur. Lenimẽ id genus Deo affectionem infert nullam, imò à perturbat nibus sequestrat animum. At enim inferat aliquis, Qui quod colis, ignores? Porphyrij quem iam aduocamus sẽ sententia est. Diuinorum cognitionem perspicientiámq rem censeri proculdubio sacram: inscitiam verò atque ea ginem, prorsus prophanam. Putat hæc propémodũ vera ia blichus item, verùm operationem religiosam longè arbit tur intelligentiæ anteponendam, quippe solam hanc cen peresficacem ad comparandam animæ cũ diuina natura ficam vnitatem. Siquidem sacrorum, quæ rectè ritéque p stentur, eam esse potentiam, vt etiam si minus ea noueris, tamen persequaris affectu, nihilominus efficacissima sit Neque enim per intelligentiæ claritatem connecti nos D Aliàs nemo non philosophiæ imbutus mysteriis diuina deificæ compos fieret vnionis. Iam illud veteris fuerit sup stitionis, quod in Aesclepio Mercurius scribit, Deum ador tes si medius affulserit dies, debere in austrum conuerti verò dies sit occiduus, in occasum: si se tunc primum pro sol, exortiua esse spectanda. Quidam ex Græcis ita prod Si heroibus rem obirent diuinam, occasum solitos spect si diis, exortiuas partes, quod in Isthmiis significare anim uertitur Pindarus. Romanum verò fuit institutum, ador circumagi, cælestis vertiginis quadã imagine: vel quòd Æ gyptiæ ut dicant rotæ, quia inhumanis est stabile nihil, ac g stans. Magorũ plures vitæ præsentis velut mãcipia, boniq inhiantes corporeis, corporea excogitarũt sacrificia, vocẽq viuis stellarũ corporibus, viuóque mundi corpori accõmo consequuturi inde, quæ exoptarẽt præcipué. Platonici mũ nis diis sacra obeunt corporea: superioribus segregatam p tant dicandã esse sanctimoniã: principi verò segregatissim quod & Apollonio Tyaneo cõprobatũ scimus. Quo autẽ tu, quáve mentis pietate adorationem obire legitimam gratiarum deceat actione, is operis eiusdem fine exsequa

venustissimè: & libro Enneadis quintę primo Platonicus Plotinus. Verùm adiiciamus superpondij aliquid, prius quàm ab hisce digrediamur, ac Plinij locum illustremus, quãdo libro Naturalis historię septimo M. Sergium scribit, de rebus strenuè à se gestis orationem habuisse, quum à sacris arceretur, vt debilis. Quippe in nostra item religione magnopere seruatum, sciunt omnes, citra superioris laxationem mutilatos deminutósque, ac mulcato (vt verbo Taciti vtamur) corpore, sacris non facilè admoueri. Id ipsum & veteribus cautum, monet Declamationũ quarto Seneca, vbi de Metello inquit, Sacerdos integer sit. Metellus pontifex quum arderet Vestæ templum, dum rapit Palladium, oculos perdidit, sacerdotium illi negatur. Et mox contra Metellum, Sacerdos non integri corporis quasi mali ominis res vocanda est. Hoc in victimis notatur, quanto magis in sacerdotibus? Sed in libro Antiquitatum secundo Halicarnaseus Dionysius, sacerdotes à Romulo lectos scribit, genere excellentes, simul & virtute præstantes, nec tamẽ inopes, aut corpore vlla ex parte trũco. Dignum scitu, quod adnotatum Egesippo est, Iudæorum excidij primo: Antigonum facto in Hyrcanum impetu, aures illi mordicus præsecuisse, ne quando commutatis rebus, reditus ad sacram pateret perfunctionem, summum quippe sacerdotem haud esse parte vlla deminutũ, conuenit nec omnino per legem licet, vt mutilato corpore, summo quispiam admoueatur sacerdotio. Illud porrò nec omittendũ in mentione ista, cuius author Herodotus est, Lybici potissimum fuisse moris, in templis vlulare: quod tamen proprium fuisse mulierum opus, idem innuit, ab illis verò in Græciam propagatũ. Amplius item largiúsque rei diuinæ causa inuitare se, credebatur fas: vnde & μεθύειν inflexum Aristoteles putat, quòd ebrij fierent μετὰ τὸ θύειν, id est post sacrificium: aut ab μεθίημι, quia curas laxarent, vnde & Bacchus, Methymnæus. Quin dapes & conuiuia dictitabant δεῖπνα, ab δέω & οἶνος, velut deorum gratia vino amplius indulgendum foret. Telos item pro sacrificio positum inuenimus. Teletas verò tum mystica, tum maiora dici festa nouimus, quoniam non citra grandiorem impensam fierent. τελῶ namque impendere est: vnde & qui multa profundunt, dicti polyteles: qui pauca, euteles. Telesterium apud Eleusinem Plutarchus in Pericle, initiandi locum videtur intellexisse, codicibus Latinis in eo præcipuè

interpellatis, in quos sciolorum turba si impingat, nil ab quàm aures mouet. Teletas quoque, initia vel initiationes diuinis vocant, quoniam ab logicis, ethicis & physicis se mum postremúmque locum in discendorum ratione dig obtinent. Nam τελευταῖα dicunt vltima. Cæterùm modo uerso in nostris literis vocantur initia, quando hæc digr te præcedunt, & intendi prima debent. Nam hinc meta sicen, primam dixit philosophiam Aristoteles. Telesphor autem ad teletas pertinet nihil: colebatur à Pergamen Deus, ἐκ τοῦ μεσεύμαι & sic nuncupatus: quem, inquit sanias, Acesion dicunt Epidaurij, Euameriona Sicyonij. & qui τελεσφόρον, vatem interpretentur perfectum: aut ere Engastrimython, de quo alibi plura, dici & Telesphorum let, opportune fruges producens. Magistratus porrò Lace monij, τέλη vocant: quoniam illorum pontificij est rebus nem statuere.

Lachrymarum ratio. Plinij locus declaratur. De la rum canthis, & thalamo eorundem. Item me quid.

CAP. III.

LAchrymæ, vel (vt aliis ma gis placet) lachrymæ, in ho nis ratione non apud simplex modo vulgus & pullar circulum, sed apud eruditissimũ quẽque singularis fuit mirationis. Nam Plinius ille doctissimus, de quo persua mum est, indoctos esse, quibus ille non sapit, quum de oc ageret, ita prodendum putauit. Hinc illæ misericordiæ chrymæ, hinc fletus & rigantes orariui. Quis ille humor in dolore tam fœcundus & paratus, aut vbi reliquo tempo Proinde nõ absurdè fecerimus, si in medicorum diuertic vt sæpè aliàs, parte quadam deflexerimus, non altiore mo doctrina, sed & varietate, vt alibi interfati sumus, legentiu animis plurimum allatura iucunditatis. Alioqui versur facere præstat multò, quàm in neruum ire, ac ignorantiæ o cibus præpediri. Quum igitur constat propemodum, non se aliud lachrymas, quàm aquosum humorem ab oculis p fluentem, quam habeat is rationem amplius scrutandũ autem comperimus, in secunda, tertia & quarta digest ne humoris superfluitates aquosas secerni semper: sup dem in hepate concoctionis secundæ potestate aquositas gnitur. Eius magna pars contruditur per emulgentes ve ad r

ad rhenes. Percolata inde à sanguine ac sequestrata per mea tus, qui vritides nuncupantur, in vesicam delabitur, ac egeri tur denique. Quicquid verò substitit cum sanguine, vt sit eius vehiculum, fertur cum eodem ad venarum extrema quæ ocu los pertingunt, & inde est lachrymarum materia. Contingit id ipsum & cibi perfectione tertia, quum sanguis conuerti tur in humiditatem primam de secundis. Fit & in postrema quum humiditas prima de secundis transmutatur in secun dam & tertiam. Obiter tamen sciendum, in concoctione vlti ma duplicem secerni superfluitatem: altera quarum crassior fit, vnde proueniant, quæ in corporis superficie visuntur sor des. Et insuper narium mucus, aurium quoque marmorata. Subtilis altera, quæ quandoque in vaporem, in sudorem alias modicum tenuemque dilapsa cõmutatur, necnon oculos scan dens lachrymis argumentum præbet. Sunt qui ita ratiocinen tur, quæ caloris vi in vaporẽ resoluantur, ignea leuitate hinc ascita, scandere tamdiu ad superna, donec repercussa addensa tâque frigescere incipiant, relabantúrque. Id quod in pluuia conuiuũmus & vasis, quæ ambica vocant. In humano autem corpore tres agnosci fumidas euaporationes stomachi, iecinoris, ac lienis, & cordis: quibus tria respondeant membra item superne, oculorũ, narium, aurium: sed narium mucum à stomacho esse, auriũ sordes ab iecinore, organorum indica re situm, sic & lachrymas ex oculis demanantes ab corde pro fluere: quando & nobilior rei euẽtus nobiliorem præfert cau sam. In dolore autem hasce vbertim scatere, quoniam eius vi plurima secernatur euaporatio: quod agnoscens Homerus quoque calidas subinde lachrymas pronuntiat. Nec omnis tamen dolor sic cordis calorem excitat, vt aiunt, vt qui in eo est, sequestretur humor, sed qui cum spe modo est: hanc enim efficere, vt exiliat cor vehementius, ac laxius fiat. Nec subsul tus quilibet hoc effecerit, sed impetuosior, vt in rerum acer bitate: siquidem vbi spes abest, cordis cessat subsultio: quin comprimitur, meatibúsque occæcatis, augescente calore, fer uet humor, nec euaporat. Quia verò cordis vehemẽtior com motio hæc in homine fit tantũ, quod Aristotelis est tertio De animalium partibus, inde cæteris lachrymarum vsus non da tur fere. Quod si humectatio quæpiã in nonnullis cernatur, vnius functione euaporantia pulmonis contingere palam fit. Illud obiter adnotãro: doloris magnitudine vitali spiritu

in cor

in cordis occluſo cauitatibus,præfocationem ac interim co
ſequi ſæpius.Semitas verò duas anatomici deprehendere,
quas ad oculos lachrymæ ſurtigantur. Priore loco veras
tuunt,quæ in fronte ſunt & temporibus ad oculos produc
deinde eſſe inteſtinos meatus,qui eodem protẽdantur.Qua
quam monſtratur & callis tertius,quia profluens humidi
in nares per oſſium foramina in oculis deſinentia, in il
corriuatur.Verùm,vt hæc liquidius percipiantur,ſciend
eſt,duos eſſe in oculis angulos, quos in medicorum Iſagog
co canthos nuncupat Galenus,& Paulus Aegineta in ocul
rum uitiis libro tertio, Auicenna almacheni, tempeſtate
ſtra medicæ artis ſtudioſi,lachrymalia.De iis primo De a
malium hiſtoriis Ariſtoteles ita ſcribit, *λαμὲν ἡ τὸ βλεφαρίδ
μὲν καὶ τὸν κάνθον καὶ λάκκον, λακκοῖ, λάκκος μὲν πρὸς τῇ ῥινί, λάκκος δὲ κα
τοῖς ὑροτάφοις*. id eſt, pars communis ſuperioris inferio
que palpebræ canthus eſt, quem duplicem vterque hab
oculus, alterum iuxta naſum, iuxta tempora alterum. Ca
thorum verò radices inuenio encanthidas dici vel epica
thidas. Cæterùm qui prope naſum adiacent, rhanter
nuncupantur,ab humoris inſperſione:aut *ῥηγαί*, id eſt pag
velut lachrymarum fontes quidam:canthos domeſticos
dici vocant.Canthum ligneum pro vaſe potorio,in Diog
nis mentione aduerſus Iouinianum,ni codicum interpell
fides eſt,nominat Hieronymus. Nam exẽplaria ſunt,in qu
bus ſcriptum comperias,Cauum ligneum. Laertius certe
eadem hiſtoria corylen dixit,canthum minimé. Sed ad re
Anguli verò in tempora vergentes,ſylueſtres à neotericis
cuntur,paropiæ à Græcis,aut verius parotiæ, quod ad aure
proclinentur:ſic enim appellat Nicandri interpres.nam p
ropia nuncupari nouimus,quæ oculos equorum ambiunt c
ria. Sunt præterea in palpebris iuxta hoſce angulos foramin
quædam,vtilitas quorum inter cætera eſt,humectare palpe
bras:indicio eſt,humectatio ibi perpetua.Porrò,vt quarto D
vtilitate partiũ ſcribit Galenus,per foramina & meatus na
qui in canthis ſunt,egrediuntur ſuperfluitates, ab oculo ad
nares effuſæ.Illis verò ſpiramẽtis ſuperiecta eſt neruoſa car
quam vocant medicorum ſchole lachrymarum frenum:quo
niam eo,velut obice,ab exitu repellitur,ac velut ſuffræna
humoris illuc defluæ redundãtia,cogitúrque in nares delab
Quòd ſi abſcindatur,aut caſu aliquo minuatur,perennis fi
lachry

lachrymarum fluxus,angulorum augumentum immoderatius eucacida vocant:deminutionem verò rhyada: Galenus author De morborum differentiis primo. Palpebram Græci *βλεφαρον* vocant,vt ſcribit Oppiani interpres,id eſt *ἐμματίζυλλον*,velut dicas oculare folium, *παρὰ τὸ φαρ & κατὰ ἰμάτιον ἐναι τὸ βλαπτ*, quod oculi indumentum ſit. Tarphos vocant,vnde ſe promunt pili,dicti blepharides,& vbi coëunt palpebræ.Caruitatem qua coniacet oculus,thalamum appellari tradit,metaphora honeſta de thalamo domeſtico.Quem hoc ſtatuunt ordine,vt primo habeatur loco ſeptum,id eſt hercos,vbi locantur portæ: mox aula eſt,inde æthuſa,quæ eſt porticus periſtylos ſoli expoſita,vnde & nomen:poſtea eſt prodomus,mox domus & thalamus.Spatium quod interiacet oculis,ratione conſimili metopa nuncupari valet:quando opas Græci tignorum & aſſerum cubilia vocant,noſtri caua & columbaria:ſicut quod inter duas opas eſt,intertignium.id metophium dicunt illi;ſic interſcalmium,inter remiges ſpatium:qua figura dicuntur intercilia item,ac interſinia.

Quæſita non illepida ſupra lachrymarum item ratione. Cepas ſyluestres non reperiri. Thymus quid. Cepæ natura & alij. Crommyon vnde. Miſcelli hiſtoria. Myria quæ dicantur. CAP. IIII.

CAeterùm hac parte curioſior fortè quiſpiam quærat,cur à domeſtico angulo potiſsimum lachrymæ fluant? Ratio verò non alia eſt quàm in poris,ſiue meatibus,qui illuc frequẽtiores feruntur & latiores,Verùm enimuero non omiſerim hac parte illorum ſententiam,qui audacius aſtruxêre, Lachrymas in angulis quidem ſe oſtendere, prorumpere tamen ex ſpiramentis duobus in fine pilorum qui è palpebris promicant,quorum vnum in ſuperiore ſit gena,in inferiore alterum prope domeſticum angulum. Hinc arguta in medium proſilit aſſertio, Lachrymas ex ira,aut triſtitia,aut huiuſmodi egritudine alia per inferius redundare ſpiramẽtum, quia cordis ea ſint accidentia, Quæ verò alia profluant ratione,ſuperiorem habere meatum,quia euentus cauſa ſit de cerebro.Ex iis verò quæ iam copioſius aſtruximus,Alexãdri quæſtio faciliorem recipit intellectum. Cur(inquit)mœrentes & lætius ridentes lachrymantur? Mœrentes vtique,meatuum ſiue pororum denſitate extrudunt,quod in ipſis eſt humectum,

ctum, ἡ γὰρ λύπη ψύξιν καὶ πύκνωσιν ἐργάζεται τῶν πόρων. hoc
tristitia enim frigiditatem facit & pororum densitatem. C
dentes verò ratione diuersa, raritate atque laxitate eorũd
humida effundunt. Hinc illud à Xenophonte promicur
Græcarum septimo, ὅτι λυπεῖ τι αὐτὸν καρδιακὸν καὶ πύπτει λάκρυμα
quod est, sic itaque lætitiæ ac tristitudini cõmune quidd
chrymæ sunt. Quòd si spiramenta fuerint perangusta, nec
titia nec mœror ciere lachrymas potest. Expositor verò n
libri Almansoris, lachrymas quasdam esse voluntarias d
aut ex tristitia, dum sit cerebri constrictio, & inde humo
aquosi expressio: aut ex lætitia, per quam sit cerebri laxatio
meatuum, indéque humoris effusio, dum videlicet circũfu
ditur calor ad totius circunferentiam, & potissimum cere
scandit. Sunt tamen, inquit, etiam lachrymæ quædã vlcer
consequentes debilitatẽ omnium oculi virtutũ, & cerebri
omnino corporis reliqui: sed propinquis morti hæ pluri
eueniunt, ac deploratis, nec ab expellẽte prosluunt virtute
rùm ab humoris grauitate ad inferiora nutu suo vergen
derentoria etiamnum facultate labefacta, vt Galenus inte
pretatur apud Hippocratem. De his crebra mentio in P
gnosticis & Aphorismis, siue sententiis Hippocratis, & in lib
De regimine acutorũ. Porrò à curiosis item quæritur, qui
sit causæ quòd qui equo currunt quò cõtentius cursum eq
arripit, eò procliuius lachrymas fundunt: & qui pedibus v
eò magis quò se vehementius intenderint. Huius verò rat
euidens est. aër namque occursans frigidus est, frigus aute
lachrymas mouet: quippe contrahendo constipandóque e
nem, exprimit humorem. Nisi quis id adstruat amplius, ca
sudorem elicit: τὸ γὰρ λάκρυμον, inquit Aristoteles, ἰδρὼς τίς ἐστιν
καὶ γίνεται ὑπὸ θερμοῖσιν ἅμφω ταῦτα, καὶ ἁλυκά ἐστιν ἀμφότερα. hoc
est, Lachryma autem sudor quidam est, quapropter à concu
factione vtrunque mouetur, & sudor & lachryma, salsáque
riter ambo sentiuntur. Calorem verò motus sine dubio ci
cit. Dicat aliquis, hoc item ictus ratione prouenire: vt cui
aduersi flatus oculos perturbant, ita etiam qui se obiectat ad
quò quis contentius equum agitat, aut currit ipse, eò mag
ictu quodam molli euerberat ac ferit, quo vt lachrymæ pro
mantur, efficimeatibus oculorum laxatis appulsu eiusmod
Omnis enim ictus vim aut secandi habet, aut collidendi &
contundendi. Ab Alyatte rege ferunt quandoque Biantem
ex se

ex septem sapientibus vnum esse accersitum. At is philoso-
phico supercilio tumens, & regiam fortunam tantum non
despicatui habens: ἐγώ, φησὶν, ἀλυάττῃ λιπαρῶ λιμμὰν ἐδίειν.
Ego, inquit, Alyatti mando cepas comesse. quibus illi fletum
esse imperatum, interpretantur eruditi. nam & apud Aristo-
phanem quærit ille ex Dionysio, τί δῆτα λιλαίεις? cur fles?
Respondet is, λιμμυῶν ὀσφραίνομαι, id est cepas olfacto. Ce-
pas verò acriter mordere oculos, & ciere lachrymas, notis-
simum: nam & crommyon inde apud Græcos nomen habet,
ὡς τῶν λίχνων ἐστὶν ἐυμμύειν, quod pupillam comprimi co-
gat. Huius verò ratio est, inquit Peripateticorum princeps,
quia quòd lachrymas mouet, mordax esse debet, humidum
quoque & lentum: quas ob res etiam oleum lachrymas ex-
cutit, quamuis leniter mordeat: subiens enim irreptánsque
suam ob lentitiam atque tenuitatem dolorem mouet, ac per-
inde humorem tabificat. Cepe vim eiusmodi sanè habet, vt
quod & humore & vapore sit calido, tenui & lento. Itaque ad-
motum eò, quòd vapor eiusmodi est, humórque tenuis com-
meat, lachrymas mouet. Quúmque editur transmissa re-
spiratione, itidem facere potest. Quin & cepis oblædi men-
tem, proditum quibusdam est: medicæ verò scientiæ prorsum
coryphæus Hippocrates visu potius quàm esu commenda-
biles facit. In quo illud adnotarim obiter obseruatum eru-
ditioribus, syluestres cepas haberi nullas: proinde aber-
rare, qui apud Aristophanem thymum syluestrem acci-
piant cepam: quod animaduertens Sudas, θύμον, inquit,
ἀντὶ τοῦ βολβόν. Allium verò calidum quidem est & acre, &
humoris aliquid continens, sed lentum non est: itaque la-
chrymam mouere non potest. In ratione lachrymarum ob-
seruatum illud quoque est, Quas ex mœstitia profundimus,
ferè calidas esse: quas verò ex oculorum morbo, frigidas.
Quippe quod incoctum crudúmque est, frigidum sit, neces-
sarium propemodum est: calidum verò quod concoctum.
Languorem verò omnem ex cruditate proficisci, nullum du-
bium est, quod quum lachryma cruda in iis sit qui valetudi-
ne oculorum laborant, nõ immerito frigida est. Hinc medici
sudorem frigidum, argumentum esse grauioris morbi coniec-
tant: calidum cõtrà, decretoriũ esse & salutarẽ. Quum enim
vacans materia multa est, satis à calore intimo percoqui non
potest: itaque frigidam esse necessariũ. Quum verò pauca est,

plenè

plenè à calore victa percoquitur. Morbos autē vacantis materiæ copia prouenire, manifestū est. Præterea ne quid percuriam quod ad rationem hanc spectet transiliā, id quod in literis inuenio, In timore lachrymas nō fieri: quia repercussi humores ac spiritus retrahantur ad cor. Prorumpere autē ira iam augescente ex agitatione vehemēti, & commotione ac humorū expansione ad exteriora, quum magis magisque diffunditur calor. Porrò vbi incōmoditatibus oculis quippe contuemur, hæremúsq; in vno fixi obtutu, plerūque solent munt lachrymæ, oculo (vt credunt) intētione nimia debilito, & nonnihil tum à lumine, tum ab obiecto læsa acie, deque musculis diu ita fixis atque protensis, facilior est humor exitus. Ridentiū deinde lachrymæ frigidæ videntur, quia calor tum maximè per faciem diffunditur, prorumpentes lachrymæ quum aliquanto minus habeant caliditatis, manant, frigidę omnino videntur. Vinolentorum lachrymæ iucunditatis afferre plurimum liquet, ratione maxime quod euidens ebriis fit lenimentum, si copiosius effundant dundātem in capite humorem. Cerebrum quippe vini opitur vaporibus: ac eo nomine, molesto item grauatur onquòd profusis lachrymis fit subinde leuius, & inde volup in fletu vinolentis iucunda. Ad lachrymarum rationem nihil spectat illud quoque, ex historia quæ de Miscello est redditam ferunt sortem ex adytis: Conditurum eum citem, vbi in serenitate ipsum excepisset pluuia. Id nunquam futurum, coniectatum ab eo est, ob rei absurditatem. Quamen in Italiam appulisset, ac maxima euentus fluctuincertitudine, assēdisse illi pellicem vberius flētem, mœstaque Id conspicatus Miscellus, finem habere oraculum fatus, ciuitatem condere adortus est. Illud postremò auctfuerit, ac velut assumentū, sed nō panni, verùm ex Eustathesauris, quę digna luctu sint, dici à nōnullis μυρία, si pemma accentiūculā seruet, ἀπὸ τοῦ μύρεσθαι, quod lugere est, μυμύρω, quo aquarū signetur strepit⁹, & inde clauthmyri

Oculi vitia. Cur in occipitio non sint oculi constituti collum nobis datum versatile. Aulopi qui sint: item. Camptaulæ, pithaulæ, auliści, valona, aulici & curiales, iulones, pseudaula, pseudopo

Coracina sacra. Opuntij qui. Phthisis in oculo quid, & atrophia: atrophon, & mydriasis, amaurosis, amblyopia, & alia, id genus. Bulbus oculi. Distichiasis. Coracinus vnde. Coraxis color. Laodicēsis lana. Hieronymi locus explicatur. Eutrophon. Euernes. De aprorū ceruorumq; lachrymis interim. Vertiginosi.

CAP. V.

QVanquam de oculorum ratione alibi copiosè, ac nunc quoque vellicatim disseruimus, nihilominus vbi se dignum obseruatione quippiam, dū mutos cōsalutamus magistros, ostentat, quin id publico bono mox excerpamus, facere nequimus. Sicut & hoc in primis, esse tunicularum oculi, quæ dicitur rhagoides, vitium, quod proptosin id est πρόπτωσιν vocant, tanquam procidentiam, erosione proueniens, aut scissura ceratoidis. Id si minutum sit, ac muscæ capiti persimile, μυιώδαλον λαλάτω, id est nuncupatur myiocephalon: si maius paulò, acini vuæ amplitudine, γραφύλωμα: si maximum, vt vel Palpebræ superexcidant, μῆλον id est malū: quod si obdurescat calli imagine, tūc verò etiā ἥλ@ cognominatur, id est clauus. Sed nec illud contemnendum, ex Auicennę interprete primo Canonis: Ambiguitatem, inquit fortè moueat studiosius rerum naturā expendentibus, cur nostri corporis artifex in occipite itidem oculos non censuerit collocandos, vel saltē collum attribuerit versatile, quod in grue visitur ac ciconia. Cęterùm hæc vix effici potuisse, ex partium proprietate coniici potest: siquidem oculi naturam esse humectā, videdi exigebat ratio, & proinde neruos itidem ipsius à parte cerebri pręmolli initia ducere, necessarium fuit: his verò aduersa capitis esse rationis contrariæ, nemini ambiguū. Dura siquidē esse oportuit, propter nucā & neruos motibus destinatos indidē orientes, quamobrem colligi manifesto, opticos inde neruos duci minus potuisse. In colli verò circumactu nō parum discriminis affuturū, amplius perpendenti patet, minimo momento vertebra luxata: Propterea firmitatis consilium in artificis mente vim habuisse maiorē. Id ipsum duodecimo De vtilitate particularum significat & Galenus. Sūt & ad oculos pertinentia, quæ citra rationes physicas de grammaticis mu-

tuemur. Oppianus Halieuticon primo, piſciũ quoſdam πτῶς, id eſt aulopus nuncupat. Interpres exponit, ἐχόντας ὀφθαλμοὺς ὑφηλοὺς ὅμοιον αὐλῶνι, id eſt, oculos habentes oblõgos dam tibiarũ imagine. Cuiuſmodi pagurorũ oculi ſunt, non aſtacorum, quibus propriũ eſt, forinſecus oculos c dere inſpectandi cauſa. Verum eſt quod adnotemus parc fuſius, vt quæ aſtruuntur, ampliter vbertimq; percipiant mo lo non ſint analphabeti, ſicuti dicere cõſueuerunt ci: aulam nuncupari animaduerto primo locũ, qui perſ habeat. Nam hoc nomine ſemper apud Homerũ hyp id eſt ſub dialia intelliguntur, vbi eſſet Hercei Iouis ara de αὐλωνίζειν dicimus, quũ vtrinque perflatur regio al ex quo de Aeolo Virgilius,

Illa ſe iactet in aula Aeolus.

Sicut non indignum, qua erumpat in mare Peneus inter ſam & Olympum, dici hiſtoria ſeptima ab Herodoto nem, à Plinio conuallem. Anguſta ad mare loca in Tr niis Sophocles, Aulonas πωτικὰς vocar. Sed & mare angu oblongúmque, id eſt στρέμακρον, dicunt Aulonẽ Græci. verò aulicos dicebant priores, in Philologiæ nuptiis tianus peruulgato nũc verbo etiam curiales nuncupat. quit, poſt mẽbra corporea deorũ fierent curiales. Aulos dicitur tibia, per quam itẽ cõmeat ſpiritus. Sed & figura liber in rectitudinem productior vti eſt ſtadium, & nis torrẽs è paribus. Camptaulas intelligũt apud Vopi qui flexili tibiarum cantu vtãtur: ſicuti pithaulas tibiis dammodo perſuadẽtes. Aulicam ſuauitatẽ Martianus lem intelligit. Fuêre Athenis quoque ſacri quidã Aul meminit cũ Philochoro Thucydides libro quarto. Sunt Galeno Therapeutices quarto, clyſterum auliſcii quit, τὸν αὐλίσκον τὸν ἐλαστικὸν εἰς τὸν ἕδρας ἐπιπλέοντα, ἐχ γὶς τῆς τοιαύτης ἐνδείξεως. Aulonem quoq; ſcribit Theophr campũ dici ampliſsimum & pulcherrimũ inter Liban Antilibanum. Strabo denique, quam modo Valonã dic Aulonẽ nũcupat. Sed de eius nomenclaturæ locis aliquo ra Stephanus. Apolloniã, cuius adhuc extẽt veſtigia, fun Valonam arbitrentur. Maulias inuenio gladios nunc ri, tanquam ἐμαυλίκας: quia inſimul pernoctent, immane que milites, quod αὐλίζεσθαι dicunt. Aulas porrò nunc regii s vſurpamus, quod ante ſe loca habeant ſubdialia &

Pla pſeudaula, quæ veram mentitur aulam: ſicuti pſeudo- Portus ſunt velut cæci quidam portus. Ratione eadem nun- cupantur pſeudoporticus. Et omnia demum quæ ad imita- tionem ſiunt, ac temporarium præbent vſum, non principa- lem, id ſibi cognomentum aſciſcunt, quod ex Vitruuij liquet architectura. Ex eodem verò Oppiani interprete illud item eſt, coracinum piſcem dici παρὰ τὸ λυγίζειν τὸ μέλαν, id eſt à vo- cabulo nigredinem ſignificante, vnde etiam trahatur corax, id eſt coruus: qui tamen ætatis initio minus nigricans eſt, quum cæleſti rore paſcitur, vt ſcribit Caſſiodorus, & pro- pheticus perdocet Pſalmus, vel ἀπὸ τοῦ λυγεῖν τὰς πέρας, id eſt ab aſſiduo pupillæ motu. Coracina ſacra legimus apud Ambroſium in Pauli epiſtolam ad Romanos, quæ Coraci præſtarentur, ſiue is intelligatur coruus, ſeu eius no men- claturæ deorum mutorum vnus. Scitu non indignum, eſſe ab eruditis obſeruatum, vbi Palladius ſcribit, Coracinã pi- cem aduerſus arborum formicas pollere: reponendum, cora- cinũ piſcem: & id ex agricolationis magiſtris in Græcorum ſcientia. Eſt colorum vnus item coraxis nomine, cuius libro duodecimo Strabo commeminit, in Laodicenſis lanæ præco- nio, cuius molliciem vel Mileſia præſtantiorem admiratur. Nec præteriit libro octauo Plinius. Propterea in Iouinianum Hieronymus: Nunc lineis & ſericis veſtibus, & Atrebatum, ac Laodiceæ indumentis ornatus incedis. Qua tamen in par- te ſunt, qui linea intelligãt indumẽta Laodicenſia. Cæterùm illud grauioris operę fuerit, quod dum iſta cõmentaremur, ex Plutarcho ingeſsit ſe nobis ex libello, in quo euentuum nonnullorum rationes promuntur naturales. Vnde inquit, fieri putandum eſt, quòd aprorum lachryma dulcis agnoſci- tur: ſeruorum autem amarulenta, ſalſáque? An in calore ac frigiditate cauſa ſtatuetur? Frigidæ vtique naturæ ceruus eſt, calidæ verò aper & igneæ, proinde fugæ mandat ille præſidium, in inuadentes ruit hic præceps, quo præcipuè tempore fundit lachrymam: plurimo nãque feruore raptim ſeſe ad oculos promente, hinc dulceſsit humor profuſus inde. Empedocles verò, ſanguine turbato lachrymam ex- trudi ait, vt ex lacte ſerum. Quoniam verò innati calo- ris vi aprorum ſanguis nigricans eſt, aſpérque: ceruorum autem tenuis, & aquoſus, congrue, quod in ira aut pa- uore ſecernitur, in vtriſque viſitur tale. Opuntios facetè poſi-

tos inueni pro monoculis, aut etiam cæcis, ab Opuntio
dam prauitatis notæ, quem ita affectum ferunt. Digna
quæ non prætereantur, ab Aegineta Paulo Medicinæ re
monumentis prodita: Phthisis, inquit, est pupillæ affectio
guſtioris factę debilioríſque, ac etiam rugoſioris. In qua
lo maiora ſeſe oſtentant obiecta. Ratio autem ex conc
tione est ob ſiccitatem proueniẽte. Differt ab ea quæ na
patur atrophia, ſiquidem arctat pupillã phthiſis, aſt oc
totum atrophia tum minorẽ præſtat, tum humiliorẽ. C
ſi latior multo naturali habitu euadat pupilla, præpedi
omnino viuendi actum, aut parte plurima, vt minora e
viſantur obiecta, mydriaſis appellatur mali genus. C
eius est, τρίτη ωμακτικὴ ὑγρότης, id est redũdãs humectatio
dicitur atrophia Galeno Sanitatis tuẽdę libro tertio, vbi
pus ex ingeſta alimonia fructum percipit omnino nu
ſic verò affectos ἀτροφοῦντας vocant. Plinius, cibum non
tientes. Est atrophon quoque, quod non nutrit. Eutrop
ro, pingue dicitur, ſi de animalibus ſermo ſit. Nam in
ὄμφαξ vocant Græcorum diſertiſsimi. Proinde quod
στρον illi appellant, craſsius vel ſpecioſius tranſtulit Pli
ἀμαύρωσις, est perfectum ferè viſus impedimentum, citr
li affectionem manifeſtum. ἀμβλυώπια, est viſus hebe
ex latente prouenies cauſa. Myops, id est μύωψ, apud
limachum in Hecale, muſca dicitur quædam boues e
tans. Sed & nomine eodem, equorum intelligas flage
ac calcaria quoque apud Polibium, ὃ ὑποδεῖς τοὺς μύω
ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἅλαιν λαβὰ λιχάτου. Ex quo myopa ſcie
eum dicimus, à quo accendimur ad ſtrenuè obeũda ne
Plutarchus in Alcibiade, καθάπερ μύωπος ἀφυρμενὸν τῶν
ξων. Habetur in oculis malum item, quod χύμωσιν voca
oritur id cum inflãmatione nimia palpebrarum vtraq
conuertitur, vt vix integatur oculus, albúmque nigro ſi
rectius, ac rubet. Inuenio & pſorophthalmiã, id est ψωρο
μίαν, quæ dicitur κνησμώδης τῶν βλεφάρων ψωρίασις, id est prur
palpebræ affectio ſcabioſa. Prouenit ea ex ſalſo nitroſoq
more. Nam ſclerophthalmia, est durities oculi, ac δύσκι
id est difficilis motus. Chalazion, id est χαλάζιον, in pa
bra ἀργὰ ὑγρᾶ σύστασις, id est otioſi humoris multitudo,
grando parua. Madaroſin, id est μαδάρωσιν vocant, vbi
palpebris defluunt pili. Milphoſis, id est μίλφωσις, eadem

put affectio, quam ſmegmata tollunt calliblephara. Encan
thida nuncupant, quum maioris anguli ſeu canthi carun
cula excreſcit iuſto amplius. At vbi deminuitur, rhyada
vocant. Præterea est ſtrabiſmus, id est στραβισμὸς, oculorum
vitium, in iis qui ſtrabones dicuntur: id ita finitur, στραβισμὸς
ἐστὶ διαστροφὴ τῶν βολβίων μυῶν διάθεσις, id est muſculorum
affectio ex conuulſione, bulbum mouentium. De bulbo au
tem alibi ita lego, ὅταν αἱ λαχὰι φύσιν τρίχες ἔχωσι τοῦ βολβίου ὑπεύτ
χωσι, id est vbi naturales palpebrarum pili bulbum pun
gant. Fit autem huius rei apud Paulum mentio, vbi de di
ſtichiaſi agitur, quæ dicitur pilorum ſuccretio præter natu
tam in palpebris. Bulbulus in liliis, est apud Palladium. Nec
ſanè mirari oportet dici in oculo phthiſin, quod attigimus
paulò antè, quum ſit in pulmone verius affectio hęc & thora
ce, διὰ τὴν ἰμπυημάτων. Sed ab Hippocrate dicitur itẽ ἰσχιακὴ
φθίσις, quæ prope ſacrum concipitur os. Appellatur quãdoque
σκοτωδινικὴ item φθίσις, Vertiginoſos vocant, quibus tenebricoſæ
lucis obſcuritates oboriuntur, σκοτώσεις dicunt. Cæterùm diſ
currere viſitur incertæ lucis ſplendor μαρμαρυγὴν appellant:
contingit malũ, frigidis & glutinoſis humoribus cerebrum
occupantibus.

Adnotatur error interpretis Plutarchi ſuper Pirai lema. Munychia. Thaletis præſagiũ. Inibi quid lema, quid gramiæ. Glamon. Cronica lema cur præter Græcorum ſententiam. Cur Athenienſes. Tettigophori. Diipolia. Buphonia. Bucolia. Bupharus. Bubones. Cronium mare cur. Libadium quid, Limnæ. Phrygia Atticæ. Limenarchæ. Limitrophi, Primiceriy. Secundiceriy. Meloproximus. Lemmata apud Galenum quæ ſint. CAP. VI.

LEgebamus nuper Plutarchi apophthegmata, id est ſen
tentias perbreueis regũ ducúmque præcellentium: inte
alios de Pericle ita ibidem enotatum aduertimus, ἐπιλαβόμε
νὸν τῶν ἀθλιωτάτων λίθων ἄγκυραν, ὥσπερ λήμμα ἀφαιρεῖν τοῦ πειρατοῦ. id est,
Athenienſes iuſsit à Piræo Aeginam eximere, perinde ac lip
pitudinem. Ita nanque Græci codices præferunt, λήμμα. Quod
ipſum & in Periclis vita comperi adnotatum. Sed & in

Demosthenis quoque, verùm Græca: nam Latina pro ἀκίρρωθος est. Interpres autem eius libri, aut in locum m ctus vitiatum, aut insciția vocabuli deceptus, λιμένα legi interpretatur: nec ἀφαιρῶν, sed ἐφαιρῶν, ita enim tra Iusserat autem Atheniẽses Aeginam quasi Pirei portu stimarent, ac tuerentur. Quã sententiam ne somniasse qu vnquam Plutarchum reor. Enatam arbitror viro non cto ex verbo non admodum trito difficultatem: prouin insyncerum arbitratum codicem, ita interpolãdum ce se, vt non lemam, sed limena legeremus: quo certè co tur, lema planè cronica, vt Græci dicũt, eius oculos fuisse peditos: nam & in Dipnosophistis Athenæus Demadem torem scribit, solitum dicere, Aeginam esse Piræi le Samum autem ciuitatis ἀπόφυγα. Consimile est ferè de nychia ab Epimenide pronuntiatum, qui multum diũ cum contemplatus: ni futurorum cæci homines forẽ nienses locum, dixit, dentibus fuisse concerpturos, si no quot inde mala ciuitati ingruerent. Nõ defuit & Thales fagiũ id genus, quando in neglecta Milesij agri parte se mortuum mandauit: quod inibi annis insequentibus Iesiorum forum conciperet futurum. Inoritur tamen qu dam suspicio, sic Aeginã dici Pirei portũ, velut Psyttalia sertã insulã scribit Strabo, dictã à nõnullis λιμένα τοῦ id est Piræi portũ, modo ne sit mendũ exemplariũ. Quid lema sit, iam hinc ordiar explicare, quo verior nostra censeri sententia. Est igitur lema τὸ ψιπκὸν ἀπὸ κλάσεως, ἐπὶ παθήματος βλάπτα τὸς ὀφθαλμός, id est, concreta lachryma insidens oculum. oblædit. Senũ lachryma crassior existe mas grandiores facit. Quidam eo nomine lippitudinẽ piunt, & oculorũ sordes. Vnde verbum λημᾶν, quod sign oculis laborare. Quanquam Heraclides Soranus λημᾶν τὸ ἀπολαυστικῶς βλέπειν, hoc est voluptariè intueri, & velut lis deglutire. Sunt qui ita finiant, Lema, cõcretum est in lo albũ humidũ, quod hebetudini præuiũ est. Quidam ex centioribus grana parua interpretãtur, sicca, duráque, in o lis quæ visantur, quas gramias etiam vocemus, fierique ex facta lippitudine. De gramiis ita in Põpeij Festi monum inuenias, Gramiæ oculorũ sunt vitia, quas alij glamas vo Hinc glamon, qui lema vitiatos oculos habet, & glamyr apud Sophoclẽ: gramiosi item apud Noniũ oculi. Sed & vu

gram

gramum, pro mœsto inaudias. Illud obseruandũ amplius: Sudam & Aristophanis interpretes, cronicas lemas putare dici de antiquis: quoniam cronia nuncupentur vetustate prærancida & insipida prorsùmque fatua, à croniis, id est Saturnalibus, festo perantiquo. Cicero in Philippicis: Negligimus ista, & nimis antica & stulta ducimus. Qua loquendi figura vtitur & Aristophanes plerunque, vt quum ait, ἀρχαῖά γε καὶ διπολιώδη καὶ τεττίγων αὐάνσιμα καὶ κηκίδων βυφονίων. Antiqua & Diipoliode & cicadarum plena, & Cecidæ buphoniorũ. Nam Diipolia sunt Iouis festa, quæ & Diasia vocantur: sic & Buphonia intellige festum vetus, quod post mysteria celebraretur per bouis immolationem, vnde & nomẽclatura. Sed & Iouis Poliei sacerdos, inquit Pausanias, Buphonus est nuncupatus, id est βυφόνος. Bucolia in Aegypto apud Hieronymum, ceu bubulcorum intelliguntur loca. Bupharum verò terram dicunt, quæ arari facilè potest. Nam pharos, aratio est, sed & bouis epitheton. Bubones verò antiquis fuere tumores vniuersi præter naturam: mox ita priuatim nuncupati, qui in femoribus, alis protuberarent, ac collo. Quod ad buphonum attinet, inuenio in literis, Erechtheo imperãte Athenis, primum ab eo in Iouis Poliei ara immolatũ bouem, quo peracto, secuti relicta mox se è regione Buphonus proripuit. At in iudicium vocata securis est, ac absoluta: idque quotannis vt fieret, seruatum traditur. Quod verò cicadarum plena ait, intellige item. sapere vetustatẽm: quoniam Atheniẽsium vetustissimi capillis adhiberent implicandis τέττιγας, id est cicadas aureas: vt eo argumento autochthones esse se probarent, sicuti creduntur cicadæ. Meminit Thucydides. Inde & tettigophori nominantur quandoque, quasi cicadiferi. Sed vt ad lemas cronicas redeamus, Quid ti eo verbo non antiquas interpretere, vt velle videntur Græci, sed congelatas cõcretásque. Sicut cronium in Septentrionibus mare dicitur: puto, non quia antiquum: quid enim insulsius? sed concretum, authore Plinio, à frigoris argumento. Cuius præsidem Saturnum faciunt cælestium rerum studiosi. Apollonius Argonauticon quarto, Adriacum mare, cronium dicit. Sed à Crono, id est Saturno, vt inquit interpres, quem habitasse Italiam, omnibus & lippis notum & tonsoribus. Sunt tamẽ qui non Cronium, apud hunc poëtam: sed Chronium putent scribendum, per c H: ab insula, quæ vocetur Chronia. Lycophro-

nis interpres Ionium scribit sinum, antea Cronium dici
fuesse, sed & Rheæ sinum. Cronij maris & Eustathius me
nit: Post Scythas, inquit, qui mari Cronio vicini Caspiũ a
lunt, Vuni sunt, quos Simocatus historiarũ conditor à
vocari Turcos existimat, ad Orientem vernum spectan
Cæterùm parte hac nõ tam quid sentiam, profero, quàm
diosorum ingenia prouoco, ne aliorum fiducia in vtra
aurem sibi dormire permittant, sed noua excogitent sem
nec ingeniorum fertilitatem æuo seu senescenti deesse p
sed multò sæpius curam. Cronos certè pro ineptiis fatu
búsque vsurpari Græcis notum est. Et Ioannes Gramma
apud Hesiodum pro inscitia cronon accipiendum purat,
παρὰ τὴν μέλαιναν καὶ σκοτεινὴν νοῦν, id est mentẽ efficiat. Lim
verò aliud est quàm lema: nam eo nomine dicitur hume
locus herbosũsque, id est pratũ, quod communis lingua
badium vocat. Limnas item in Athenarum arce locum
tradunt, sicut in Attica erant Thucydidi Phrygia. Limen
chas ex iunioribus nonnulli militum interpretantur p
ctos, qui imperij limites custodiant. Id irridens quidam
ne doctus Limenarchæ, inquit, non à limitibus dicũtur
perij, sed ἀπὸ τοῦ λιμένος, id est à portu, cuius præsunt cu
diæ, Eos Limenophilacas dixit Aristoteles in Politicis,
enim ratio admittit, vt Latina Græcæ dictio cõponatur. C
miratus hominis ingeniũ. Quippe inibi statim limitro
dici fundos fatetur à limitaneis militibus, quoniam inde
rentur, Et alibi: Primicerius, inquit, notarius principis
tur, & honore inter notarios primus: sicut sequẽs appella
secundicerius, λιπὸς autem cera est, & in ceratis tabulis
pſere antiqui. Et alibi, Meloproximus eum significat, qu
cum proximo sacri scrinij exercet, illo tamen dignitatis
du inferior. Nam μέλει signat, curæ est: proximus autem
ctio est Latina, quã compositionem secula admiserunt p
riora. Sed libro primo Quintilianus: Componuntur, inqu
nomina aut ex nostro & peregrino, vt biclinium: contra
epitogium & anticato: aut ex duobus peregrinis, vt epi
dium. Quod autem Piræi lema diceretur Aegina facit id
bilitas insulæ, quæ maris imperio potita est, & cũ Athenie
bus æmulatione certauit. Inibi primo signatum à Phidon
argentum tradunt. Quin rhopon, id est miscellam negoti
tionem, Aeginæam dicimus mercaturam. Lemmata ἀπὸ τ
μμικὰ, in Galen. Therapeutices primo, dogmata intelligo vel
decreta scientifica, etiam si sumptiones malunt alij, λήμματα
pronunciant Græci: nam lemmata per η, cortices indicant.
Hinc apud eundem φαῦλα λήμματα, mali punici cortices acci-
pimus, id est malicorium.

*Fascibus, iunctis securibus, vsos consules extra vrbem mo
do. Summittere fasces quid. Summittere signa, &
summittere arma.*

CAP. VII.

QVoniam moderationẽ esse animi virtutẽ saluberrimã, ferè cõstat quod mentes nostras impotentiæ ac teme-ritatis incursu transuersas ferri non patitur, vnde laus oritur egregia: neque enim gloria exigua est, aut cuiuslibet operę, felicitatem fortiter ferre. Hinc Valerium Publicolã tradunt historici plebi Romanæ gratificaturũ, libertatisque tunc pri-mum auspicantis solidiora iacturum fundamenta, abstulisse à fascibus secures, & futuris post se consulibus morem tradi-disse. Qui multis custoditus annis est, ac ad tempora sua ser-uatum, Dionysius scribit, vt quum extra vrbem essent con-sules, vterentur securibus: intus verò fascibus modo orna-rentur, quod Maximus quoque Valerius intelligi voluit, in-uidiosum scribens magistratus fastigium ad tolerabilẽ habi-tum esse deductũ, dum fasces securibus vacuefecit. Porrò T. Liuius refert, eundem quum prodiisset in concionem, fasces summisisse populo, quod ipsum Oratoriarum institutionum tertio Quintilianus repetit. Ex quo elegãs prorepsit adagiũ, vt cùm manũ damus & herbã quodãmodo porrigimus, vin-cique nos planè fatemur. Summittere fasces dicamur, astipu-lante M. Tullij testimonio, quo lumine vel vno illustrantur nostra omnia. Sic enim scribit in Bruto, quum enim in maxi-mis causis versatus esses, & quum tibi ætas nostra iã cederet, fascésque summitteret, subito in ciuitate quũ alia ceciderũt, tum etiã ea ipsa de qua disputare ordimur, eloquentia obmu-tuit. Quod si quis ambigat quid omnino sit, fasces summitte-re, ipse ita interpretor, nõ surrectos tenere: vt solebãt prius li-ctores, vt visendos eos præberẽt, ostentarẽntque ad terrorẽ in-crescẽtis audaciæ: sed deprimere, & ante pedes quodammodo deiicere. Significãt id verba Liuij sequentia. Gratũ id, inquit, multitudini spectaculũ fuit, Summissa sibi esse imperij insi-

gnia, confessionémque factam, populi quàm consulis maiestatem vimque maiorem esse. Quidam summissos interpretantur fasces, quoniam abire à se dum concionarentur, iussérit Valerius. Id quod refellere Plutarchus videtur Publicola sic scribens, ἀυτάς τε τὰς ῥάβδους εἰς ἐπιπλοίαν κατὰ ὑφῆκε τῷ δήμῳ, καὶ κατέκλινε, id est, fasces autem ipsos in concionem progressus populo summisit inclinauitque. Sic summissas mānias à lupa legimus apud T. Liuium primo ab Vrbe condita. Summittere signa legionis, deiicere est ac tollere. Lius Frontinus Stratagematō quarto, de M. Curione, & legione seditiosa, Nullis precibus ab eo impetrari potuit, ne eius summitteret, nomēque aboleret, milites autem implementum legionum distribueret. Summittere arma apud Senecā in libro De vitæ breuitate. Vtrúmne statim cussus arma summisseris, an in statu & in gradu steteris. hoc pertinent verba item Plinij naturalis historiæ septi Cneus Pompeius, inquit, confecto Mithridatico bello, turus Posidonij sapientiæ professione clari, domū fores cuti de more à lictore vetuit, & fasces lictorios ianuæ misit is, cui se oriens occidénsque summiserat.

Maiorem consulem apud Plinium quem intelligam item qui prætor maior, & maiores flamines. Balb solùm ex peregrinis nō triumphasse. De lege Falc obiter, & qui consulares legati. CAP. VII

PLinius libro Naturalis historiæ septimo: Fuit, inquit, Balbus Cornelius maior consul, sed accusatus, atque iure virgarum in iudicum cōsilium missus, primus exterorum atque etiam in Oceano genitorum vsus illo honore quem maiores Latio quoque negauerunt. Res est leuicula authore nobilissimo, ne quis protinus Archimedeū me vocditare inuentū, liuidius cauilletur, quē deniq; maiorem dicmus consulē. Ne quis tamē tyrociniū vix dum professus pingat, aut ex inscitia Boliti (vt dicitur) pœnā debeat, libellis inseremus & hoc. Maiorē igitur consulē dici solitenotauimus, penes quē fasces forēt. Hi verò in antecessum uiori cōtribuebantur, vt Plutarchus & Maximus quoque lerius prodidere. Lex tamē Iulia priori ex consulibus fasc sumendi potestatem faciebat, cui plures forent liberi. & in candidatis liberorum præpolluisse numerum,

tus scribit Cornelius. Quòd si par numerus fuisset vtrique, tum præferebatur maritus: quòd si in eo quoque inuenirentur compares, annorum vtique vi legis eiusdem ratio inibatur. Solitos tamen audio, qui lege potiores essent, mensis primi fasces collegis concedere natu gradioribus aut nobilioribus, vel si alterum inirent consulatum. Aut certè consul erat maior, qui priore loco renuntiatus esset; nam & Liuius ab Vrbe condita vigesimonono libro, Scipionem priorem consulem à centuriis omnibus dictum scribit. Et Cicero in Pisonem: Me cuncta Italia, me omnes ordines, me vniuersa ciuitas non prius tabella quàm voce priorem consulem declarauit. Quem verò nunc maiorem, nunc priorem nuncupamus consulem, Virgilius etiam insignem dixit, vt qui nullius sit doctrinæ inscius, & vetustatis vsque ad anxietatē obseruator:

Ipse Quirinali trabea cinctuq; Gabino
Insigni, referat Stridentia limina consul.

Prætorem quoque maiorem in Romana historia solitum dici accuratus lector inueniet, is verò vrbanus intelligi debet: nam cæteri minores erant, quos tum peregrinos, tum prouinciarum prætores appellatos scimus: sicuti Digestis de origine iuris, latius edocuit Pomponius. In quem sensum accipio illud ex oratione pro lege Manilia: nam quum propter dilationem comitiorum ter prætor primus centuriis cunctis renuntiatus sum, facilè intellexi Quirites, quid de me iudicaretis. Item in Bruto: Et prætor primus incredibili populari voluntate sum factus. Erant & flamines maiores patritij generis, minores autem plebeij. Cæterùm vt de Balbo quippiam leuiter, ac quod de cane dicitur in Aegypto, gustemus modo, protinúsque ad alia stylum proripiamus: Hic est Balbus, quem Cosmographiæ tertio, triumphalem vocat Strabo. De quibus verò triumpharit, Plinius nō tacuit libro quinto, capite quinto, Quod verò scribit, vnum omnium curru externo triumphasse, & iure Quiritum donatum, scire conuenit, modo ne ingenia sicut vinū probemus: M. Perpennā natione Græcum Romæ consulatum esse adeptū, ac de Aristonico rege triumphasse. Propterea eum insectatus Valerius Maximus: Perpennę, inquit, nomen adumbratū, falsus cōsulatus, caliginis similę imperiū, caduceus triumphus aliena in vrbe improbè peregrinatus est. Nec dissimulauero tamen, ab Eutropio traditum libro quarto, Aristonicum ab Perpenna victum in carcere

re senatus iussu strangulatum: quia, inquit, triumphari de non poterat: nam Perpenna apud Pergamum Romam diens diem obierat L. Cornelium Balbum Gaditanum Romæ consulem fuisse, Augusto, M. Antonio, Lepido rempub cam gerentibus, prodidit Dion: additque, eum diuitiis & magnificentia præcelluisse adeò, vti populo Romano vicen quinas drachmas moriens reliquerit. Quo tempore lex ita lata Falcidia est, ab plebei tribuno P. Falcidio, qua legitim cauetur hæredibus, sic, vt quadrantem assequatur salte quando prius ad alienos transmittebatur assis integer. Sed & Ve tidium Bassum Picentē genere, loco humili, de Parthis qu tribus fuderat præliis, primum omnium triumphasse, auth Tranquillus est: quin & in Noctibus Atticis repetit Gellius Illud obiter adiecero, legatos consulares nuncupari Liu qui cōsulari potestate exercitibus quādoque præficiebant

Duodecima hora ædificare quid. Horarum ratio. Plin locus emaculatur ex libro secundo. Hori annales. Lu cianus declaratur. Tollitur difficultas ex Seruij Sul pitij epistola. Horoscopa. *Zoros vnde. Heliotropi Gnomon, vel vmbilicus. Diopi, diopteres. Gnomon apud Gelliū quid. Astrologiæ partes. Dioptræ quid. Astrolabij inuentio, & partes eiusdem. Apotelesmata.*

CAP. IX.

VErùm quia in Parthos incidimus, non differemus, quod nunc vel iucūdum scitu ex historia sese nobis obiectat. M. Crassus Parthicis inhians opibus, exercitu instructissimo nduersus eos mouens, quum per Galatiam duceret, Deiotarum regem extrema iam senectute confectum, nouam ædificare vrbē comperit. Quòd quum mirari satis nequiret, scommate in illum ita lusit, Quid hoc, inquit, rei est, duodecimo iam tibi tantum non instat hora, & nouā nihilominus vrbem ædificare pergis? Ad ea renidens Deiotarus: Nec tu, inquit, imperator satis matutinus, vt res habet, in Parthos moues. annosiquidem sexagesimum tunc agebat Crassus, grandiorem tamen præ se ætatem ferebat. Ex hac historia scitior concinnari adagio potest, vt quisquis Acherontius, vt ille ait, & in pecalio Proserpinæ iamiam connumerandus, quid magnificum & præcellens struit, duodecima illum hora ædificare commo liriue,

liriue, facetoso sale dictitemus, vt qui iam ad vitæ peruenerit vmbilicum, admotis omnino lineis: de futuro tamen, quod fallacissmum est, multa sibi pergat polliceri: etiam si diuerticulo vti eodem potest, quo agricolas veteres vsos commeminimus: qui interrogati, quibus sererent, nō dubitabant respondere. Diis immortalibus. Porrò quod ad horas attinet, vt tollatur, si quis inest apud incultiores nodus aut griphus, Duodecima intelligitur diei vltima. Sicut Naturalis historiæ secundo, vndecima hora est, quæ nunc diceretur tertia & vigesima. Sic enim Plinius scribit, Augusti verba referens de sydere crinito. Id oriebatur, inquit, circa vndecimam horam diei, clarúmque, & omnibus terris cōspicuum fuit: etiam si locum hunc aliter interpretatur Pontanus. Etenim solaria apud antiquos in horas tam diei, quàm noctis temporales, non æquinoctiales diuisa proponebantur, vt singuli dies noctésque horis continerentur duodecim. Vnde apud cosmographos, sextā horam pro meridie positam inuenies. Quod euidenter significat Seruius Sulpitius Familiarium epistolarum quarto, quum ad decimum calendas Iunij se Marcellum conuenisse scribit: ac infert mox, Postridie eius diei, quum ab Athenis proficiscei in animo haberem, circiter horam decimā noctis Posthumus familiaris meus ad me venit. In cuius loci enarratione compluribus hærere aquam, haud latet feré. Hinc Vitruuius architectus solstitiales horas vocat in cancri signo, ampliſsimas intelligens: sicut ediuerso, brumales appellat horarum breuitates. Quum verò æqualia sunt spatia in ariete ac libra, æquinoctiales. Ex qua ratione Valerius quoque Martialis Epigrammaton duodecimo, æstiuam horam pro longissima posuit, etiam si Domitius æstiuam accipit, datam relaxationi animi, & voluptatis plenam:

Otia Prisce breus poteris donare libello;
Hora nec æstiua est, nec tibi tota perit.

Plautus verò in Pseudolo hybernam horam pro breuissima ponit; sic enim apud illum Simo ait,

Credo equidem potesse te scelus,
Massicę montis vberrumos fructus quatuor
Ebibere in hora vna.
Pseudolus verò respondens ait, Hyberna addito.

Horas autem has sic inæquales vocant Græci καιρικάς, nos tēporales seu vulgares, de quibus Ptolemæus plura, & Theon.

Sunt

Sunt ex recentioribus præsertim,qui planetarias etiam nu
cupent:quoniam singuli planetæ dominantes,inferiora h
disponant singulis horis inæqualibus. Qua ex causa,& nos
rales posse dici arbitrantur. Alterum verò horarum genu
æquinoctiales vocant:hoc est,vt Græci dicũt ἰσημερινάς. A q
busdam etiam horologij nuncupatur hora, vigesimaquin
pars diei naturalis,quæ in sexaginta distinguatur minuta.
æquabili verò æquinoctialis motu,dictæ sunt æquinoctia
horæ: nam singulis hoc genus spatiis æquinoctialis gra
quindecim emergunt:ex qua obseruatione horarum,hui
modi prodiit argumentum. Quam rem nostræ tempesta
notis & interuallis graphicè præmonstrari in horologiis v
demus. Etiam si vanitatis insit,ac erroris plurimum:vnde
Senecæ illud eruditum,Facilius inter philosophos,quã in
horologia conueniet. Inueni tamen inter nostratum lite
rum non omnino postremos professores,qui monumẽtis
prodere sint ausi,in sex horas lucem,& in totidem solitos
ctem distribuere veteres: arbitror in errorem lapsos,quia P
ginus Astronomicon quarto ita scriptum reliquit,Prior
quit)astrologi,quum omnes res ad duodecim partes reuoc
rent,vt menses & horas & latitudinem signorum:ita & sig
per quæ res omnes significantur,duodecim esse voluerũt.
terùm authoritate ista,quæ hoc non probat,tam facilè in re
diculam siue tenus(vt Plautus ait)collabi,parum fuit pers
caeis & diligentiæ supinioris:neque enim verbis illis reu
citur,de naturali potius quàm de artificiali intelligendũ d
Hanc porrò distributionem Historiæ naturalis libro secu
do, capite nonagesimonono, agnoscere videtur Plinius
æstuum ratione,sed ambustis præcipuè lacerisque codicib
qui sic tamen redierint,opinor,in artus. Paribus tamen,
quit,interuallis reciproci,senisque semper horis nõ cuiusq
diei aut noctis aut loci,sed æquinoctialibus:ideóque inæqua
les vulgariũ horarum spatio,vtcunque plures in eos aut pa
ciores diei,ac noctis illarum mensuræ cadunt & æquinoctia
tantùm pares vbique.Illud quoque parte hac,vt cõnueni,
nimè transiluerim:ad horas porrò Iunij ac Iulij longissimas
referri illud Virgilianum posse ex Georgicis.

An ne nouum tardis sydus te mensibus addas.

Aurelium quoque Macrobiũ scribere scimus,solem ab Aegy
ptiis Horum dici:vnde etiam horarum nomenclatura desig
xerit

xerit,quum ex illius motu orbes moderante reliquos tempo
rum distinguuntur interualla. Est tamen horus,annus quo
que,quia horas continet,id est conuersiones. Ex quo dictæ ho
rographiæ,quæ descriptiones sunt quotannis factæ,eorũ qui
in ciuitatibus sunt. Verùm quid esse dicemus illud Luciani?
Cyrus,inquit,antiquus Persarum rex, ὡς Ἀλλᾶσιν οἱ τῶν ὡρῶν ἠδὲ
καιρῶν ἄρχοι.hoc est vt monstrant Persarum & assyriorum ho
ri.Inuenio in libris euigilatè cõcinnatis,nec dilutæ aut vul
gariæ authoritatis,Horum quendam trimestrem annum in
stituisse, eóque ver,æstatem,autumnum, hyemem,horas,&
annum horum dici:& Græcos annales horos,eorum scripto
res horographos.Celebratur & Prodici philosophi ac Sophi
stæ liber,cui foret titulus ὧραι, in quo agebatur de Hercule,
qui occurrisset τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ κακίᾳ.Ac prolectãte vtraque ad
se,virtuti maluerit inhærere. Hic est Prodicus,de quo iactatũ
illud circunfertur, προδίκου σοφώτερον.Sunt ex Græcis,qui opi
nẽtur vinum ὡρῖον dici multorum annorum:quia vti præstru
ximus,horum appellant annum,& τὰ ὡῖα quandoque pro ma
gnitudine aut multitudine accipimus. In Trœzeniorum hi
storiis narratur illud quoque:Horum,apud eos natũ primo,
ac regnasse:terram,ab eius etiam nomine horæam dici cœ
ptam,Mihi inquit Pausanias,esse Aegyptium nomẽ videtur
Horũ,nec Græcũ omnino. Althepã Neptuni filium regnasse
post Horum memorant,à quo & Althepia sit terra cognomi
nata.Quin & imperãte eo,disceptatum de regione à Neptu
no & Pallade,re autem ambagiosa,promiscuè vt illam habe
rent,Iouẽ imperasse.Quo nomine Palladẽ colunt Poliada co
gnomẽto,& scheniadã:sicuti Neptunũ βαπτὴν.Sed & nummi
fuscinã habent,& Pallados faciẽ. Hemiorion inuenio apud
Græcos,pro horæ dimidio,id est ἡμιωρίου:sicut hemipharij,ve
stis dimidiũ signat.Hemithoraciũ eadẽ dicitur figura.Hemi
cranici verò sunt,qui dimidia capitis parte laborant.Cypron
legimus mensuræ genus apud Alceum,cuius dimidiũ hemi
cypron dixit Hipponax.Porrò in Noctibus Atticis.Horã re
perias pro dea Quirino iuncta,quã Herfiliã Ouidius intelli
gat Metamorphoseon quartodecimo,quum ita canit:

Hanc manibus notis Romanæ conditor vrbis
Excipit,& priscum pariter cum corpore nomen
Iutat,Horamq; vocat,quæ nunc dea iuncta Quirino est.

In veterum monumentis obseruatum & illud,vasa dici horo
scopa,

scopa, quibus commonstrantur horæ, quæ & heliotropia
citata interim comperiuntur, si solis & vmbrarũ ratione
stent. Porrò notationem genitalis horæ, horoscopon quo
vocant, quod quinto Ciuitatis diuinæ Aurelius Augusti
scribit: vnde illud prodiit Persianum,

Geminos horoscope varo
Producis genio.

Et verbum horoscopare, quo vtatur Manilius: & signa ho
scopãtia apud Firmicum. Solis verò vmbilicus (quẽ & sy
hemisphyrij dicunt monstrantis horas) est, quẽ gnomo
item appellamus, & sciatherã, cuius vmbra internoscũtur
ræ: vnde & ipsa vmbrarum ratio gnomonicè dicta, ab Ana
mene Milesio inuenta. Qui item primus sciathericum ex
gitatum ostendit Lacedæmone: vel vt alij Anaximãder. S
bit tamen libro secundo Herodotus, à Babyloniis Græco
diciſſe gnomonẽ, & diei partes duodecim. Hyperiona pri
horas obseruasse, Diodorus scribit. Hinc architecturæ pa
ita cõcipit eruditorum schola, vt vna dicatur ædificatio,
ra gnomonicè, postrema verò machinatio. Est & canoni
mechanicum gnomon, & geometrica figura, & dioptrici
gani pars, & astronomici. Erant & Athenis magistratus,
gnomones. Quin & accuratæ diligentiæ homines ac prude
tiæ, dicti gnomones, ἀπὸ τῆς γνώμης. Nam inde etiam scien
dicuntur gnomici & gnostici. Sic in Collectaneorũ ad ag
colationem spectantium libro secundo, hydrognomones
cantur aquarum reperiendarum probandarúmque periti.
Doxasticus opinator dici valet, qui & falli plerunque pot
Sed illud neutique prætereundum, dici ab Aristotele gnom
nas dentes, quibus iumentorum ætas internoscitur. Hinc
aboli nuncupati equini pulli, qui nec dum id genus dent
miserunt. Apud eundem De historiis animalium sexto, sic
pognomones dicuntur, quorum anni dentium ratione mi
in digitos amplius non possunt, qui & agnomones dicunt
Iulio Polluci, quod iam exciderit gnomon: quem etiam p
lini dentis nomine intelligunt eruditiores. Ex iis ferme a
tror innotescere, quid sit illud Gelij ex primo Noctium Att
carum, Quoniam (inquit) geometriam, gnomonicam, mu
cam, cæterásque item disciplinas altiores μαθήματα vete
res appellabant. Id vt fiat item planius, astrologiæ pars
est gnomonice, quæ solariorum discriminatis vmbris horas

veruto siue gnomone pernotat: sicut alia pars meteoroscopi
ce, quæ eleuationum differẽtias astrorúmque exquirit distan
tias, necnon multa variáque alia ad astrologiæ inspectionem
tendentia perdocet. Tertia pars dioptrice nominatur, solis &
lunæ cæterorúmque astrorum interualla huiusmodi inter
noscens instrumentis: inter quæ astrolabij est inuentio, quam
Ptolemæo Synesius attribuit: quod est Politiano item obser
uatum: cuius partes, vagina ipsa continens tympana, in qui
bus æquinoctialis tropicique describuntur circi, quique al
ternis orizonti sunt anaphorici: tum supra tympana quæ vo
catur aranea, designatur, in qua zodiacus & clara quędam sy
dera cernũtur, vt per noctem quota sit hora, quotúmque tem
poris momẽtum, reperiamus. Hæc eò item fusius vberiúsque
persequuti sumus, vt intelligeretur Plinij locus ex secundo
Naturalis historiæ. Mediam esse mundi totius terram, haud
dubiis constat argumentis: nam nisi in medio esset, æquales
dies noctésque habere non posse, deprehenderunt & dioptræ.
Præterea dioptris librantur aquæ, necnon turrium è longin
quo concipitur altitudo. At dioptere dici speculatores viden
tur, qui & prophylaces vocãtur. Est item diopter œconomus.
At diopos dicitur enoptes, id est curator nauis & inspector:
nam diopas inter auriũ ornamenta recensèri nouimus. Stra
bonis interpres libro duodecimo, vbi author scribit, in Cap
padocia esse locum, qui lapidis glebas ferat grandiores is
διόπτραις, id est ad dioptras, transtulit ad specularia facienda.
Est item in extispicio signum quoddam dioptra. Denique ve
teres vmbris enotasse diurnas horas, in Gallo item compro
bat Lucianus, συνεχὲς ἐπισκοπῶν ἐκ σκιᾶς τὸ σχῆμα αὐτῆς. hoc
est, perpetuò adnotans quot denique pedum foret linea. Illud
hic obiter adnotandum succurrit, astrologorum responsa di
ei apotelesmata. Sed & libri circumferuntur Ptolemæi apo
telesmaton, quos modo quadripartitos vocant. Eustathius in
Iliados primum, apotelesmaticæ sapientiæ curiositatem nil
reliquisse scribit, quod planetarum non subiecerit potestati.
Idem alibi, concionis appellat apotelesma. Sed & illud obser
uauimus iactatum vulgò, non oportere prorsum res diiudi
care, ἐκ τῶν ἀπρονοήτων. Denique horarũ, id est anni partium
mutatio ex sole est zodiacũ obeunte: euariatio autẽ fruges pa
rit, quo nomine in Phænomenis Aratus horas nũcupat ὁπωρο
φόρους, id est frugiferas. Temporum certè dimensiones tres no-

rant prisci, lunæ ambitum, anni horam quamlibet, item per zodiaci signa transitum.

Tria videri necessaria genethliacis. Horoscopi exactionem pene habere impossibilem. CAP. X.

GEnethliacos, seu mathematicos, vt plerique, dicere lis, vel eruscatores verius, qui aures verbis alienas suos, vt loculos distendant nummis, traditū in eorū libr si cælestiū rerum scientia præcinere debeant futura, tra pēssimè obseruare oportere. Primum, horam illam lem, qua se in lucē vitalem è bulga matris prompsit vel quidnis aliud, super quo vaticinium concinnandum sit cōpertum, mox cæli statum syderūmque positum, ad illam horam sulti licet applicitum. postremo, quid eius ratio cælestis sydereáque meditetur agat've, argumētrantibus, aut experimenti certitudine perinde ac vngrint suos, necessarium præcipuè est. Duo hęc vltimo poco, indisquisitionē non reuocabimus, alterius loci id poris. Quoniā verò paulò ante de horoscopo itē facta mentio est, quàm incertus hic & fluctuās, nec vllis probus fixus radicibus, paucis hinc retegam: sed retexerat in Hexaemero Magnus Basilius, Fortéq; & Columella cubrationibus, iis quibus astrologorum placita conue Et illud in confesso fere est, genethliacū minus posse illud, quo quis nascitur, momētum tenere: primum, quacessarium foret, prodeunti infanti presto esse astrologi labio rectè instructū, quo cęlestis eucstigio concipiatur sus. Hoc verò ne fiat, plura obturbant, sæpè tenebrarum cumentum, & interpellatio, quandoque cęlum nubilū dum & hominis inopia absentia've. Sed demus, horā sicerent ni astrolabium ipsum, tanta fuerit arte peritia ve fabricatū, vt nusquā subsultet, ac ne in minimo quidē comperiatur, voti esse nequit cōpos astrologus. Organū id genus omnibus absolutū numeris aut raro, aut nunq inuentū. Proindéq; ratio partilis horoscopi inconstans rē necessarium. Adde quod expouenti horā, qua sibi nat tat filium, adeò fidendū non opinatur mathematicus, vt eum ejusce modi tempus æstimatum dicatur aut suspec quoniam videlicet conjecturis suspicionibus've agendū certi nihil afferatur. Quid, quod horologia solariáque

veritati nō respondent: quòd si maximè faciant, media tamen horarum momenta, non tam aperire nequeunt consulentes, quàm nesciūt. Nec illud omiseris: mathematica ratio sub solis demersum horas auspicatur, vulgus tenebris sese intēdentibus, quod euenit sæpè, pridem sole orizontē trāsgresso, præsertim si eum signa gestent obliqua, quę quum moram in occasu trahant longiorem, prius quàm densius coeant tenebræ, nōnunquā noctis integra hora absoluitur. Adde, sicuti scienter colligit Ambrosius, quòd singulas sphæræ partes in porticulas distribuūt triginta, quas dicūt μοίρας Græci, rursum merida in sexaginta conserunt vices: nec satis harū vnamquanque sexagies secant. Quamobrem quū impossibile censeatur non imprudētibus, minuties adeò subtiles ad diligentiorem reuocasse calculum, & vniuersitatis errorem inuehat minuties vel minima: vanitatis vtique plenum est negotium totum: eiúsque assertores, quæ sua sunt, nesciunt. Quando verò norint aliena? Proinde aranearum telas pexitate cribrata contexi ab hoc genus hominibus, astruendū audacter est, quę nec vsum præstent aliquē, nec vincula: ni velut culex aut musca infirmitatis lapsu incurses, nec vt passer aut columba, cassibus inualidos ac malè scutulatos præpetis celeritate volatus perrumpas: sic, vt concamerata architecti ratio frustra præcipiatur in sinum. Hinc irridens Seneca: patere mathematicos aliquādo verum dicere, qui illum postquàm princeps factus est, omnibus annis, omnibus mēsibus efferunt. Et tamen non est mirum, si errāt, horā eius nemo nouit: nemo enim ipsum vnquam natū putauit. Scribit Thomas in libro De veritate, vbi de prouidentia contexitur quæstio, cælestia quidē semper modo eodem agere: cęterum effectus eorum ab inferioribus modo inferiorum excipi, quæ contrariis modis sæpè affecta cōperiuntur: proinde cęlestem vim non semper effectus suos inducere, quod diuersis præpediantur affectionibus. Nā & intēmētatione De somno & vigilia, prodit Aristoteles, frequēter imbrium & ventorū signa contingere, frustrato eucūtu, ex validis ac contrariis affectionibus sese ingerentibus.

Sacrare caput cum bonis quid. Enarratur T. Liuius Zoanas quid vocemus, aut xoana. Item quid zanes. Simul acrorum distinctio. Zizanion, xamon, xanticę, resecrare. CAP. XI.

ENarrabamus nuper T. Liuij summi historici libr
Vrbe condita secũdum, incidimúsque in eũ locũ, q
de Valerio Publicola: Ante omnes inquit, de prouocatio
gem tulit aduersus magistratus ad populum, sacranc
cum bonis capite eius, qui regni occupandi consilia ia
Scrutabamur quid esset, sacrare cũ bonis caput. Si enim
ditiorem sensum ex recondita historia proruendum no
tes, nec velut per transennam inspectandum, frigidior
nis legibus fiet eminentissimi authoris sentẽtia. Quis
consecrationis metu à regni affectatione deterreatur?
ergo scitius doctiúsque quærendum. Comperimus igitu
mnem (vt aiunt) lapidem mouentes, apud Halicarna
Dionysium de clientum & patronorum iure ad hũc mo
libro Romanarum antiquitatum secundo: Communite
quit, vtrisque neque piũ neque fas erat, accusare se inu
nec contra testimonium dicere, nec suffragiũ aduersum
re: nec cum inimicis adnumerari, quod si quid horum
feciſſe argueretur, lege proditionis tenebatur, quam R
lus sanxerat: deprehẽsum autem si quis vellet occidere,
erat, tãquam Iouis inferni hostiam. Inde enim Romani
vellent hac pœna mori, eorum corpora deorum cuipia
cipuéque manibus dicabant. Hæc Dionysius. Quòd si c
sior aliquis & amplius introspiciendam excutiendámque
tet historiam hanc, & nosse cupiat: quid ita, diis dicatos
dendi, cuiuslibet põtificium foret: id vtique ex Dionysio
lici nequit. Nos autem ita obseruauimus, Cætera quide
cra violari fuisse nefas: hominem verò sacrum occidere
Eius ratio hæc: veteribus is erat deorum metus & obse
tia, vt illis sacrum dicatúmque animal prorsus in suis fi
esse, haud paterentur. Sed ad deorũ abigerent loca, quib
sacrum foret. Animas verò huiusmodi sacratorũ homin
quos ξόανα Græci vocant, diis debitas omnino exist
bant. Sed eas in cælum mitti à se posse, & ad deos, ad q
iam pertinerent, alia ratione nulla videbant, nisi corpor
duatas. Igitur primo quoque tempore, vt irent, eiusmod
minem interficiendi cuilibet erat arbitrium. Morem h
vetustatis prudentissimus Maro expressit in Halesо, de
paulò mox oppetituro ita scribit, *Iniecere manum Pa*
telísque sacrarunt Euandri: In quo item diuini humani
iuris proprietatem esse exequutum, adnotauit Macrob

Quippe ex manus iniectioue mancipium designauit. Et sa
tationis vocabulo diuini iuris obseruantiam impleuit. Ri
tum præterea hunc sacratarum legum nomen insinuat, quas
inde nuncupatas Pompeio Festo credimus, quòd si quis ad
uersus eas feciſſet, sacer alicui deorum esset cum familia pe
cuniáque. Sacratæ legis mentio est apud T. Liuium in tri
bunorum creatione libro secundo. Sed idem libro quarto, le
gem sacratam apud Volscos & Equos vim fuisse maximam
scribit cogendæ militiæ. Meminit & nono libro. Cæterùm
quia paulò antè xoanas dici hosce homines significauimus,
prætereundum illud minimè duximus: Seruium Aeneidos
commẽtario quarto ita prodere, Delubrum, inquit, etiam
ligneum simulacrum dicimus, à libro, id est raso ligno, quod
Græcè ξόανον dicitur: alij xoana malunt scribere, sicut Apol
lonius Argonauticon quarto, ὅταν αὐτόματα ξόανα ἑὴν ἱδρώουν
τα αἵματι. hoc est, vel quando automata simulacra fluant ex
sudantia cruorem. Et Sudas, xoanon, statuam interpretatur
& idolum, ἀπὸ τοῦ ξύω, vt inquit Eustathius: atque zodion,
id est animal paruum. Sed enim ab eruditis simulacrorum
rationem distingui ad hunc ferè modum comperi, vt sapien
tibus excitata nuncupentur εἰκόνες, id est icela: quæ benè me
rentibus, bretea. Nam ecmagia, id est ἐκμαγεῖα expressiores
sunt statuæ, quod genus in pictura icones sunt. regum an
driantes habentur: sicut deorum creduntur idola, heroum
xoana: quamuis omnibus quandoque communis hæc fuerit
appellatio, in primísque numinum Aegyptiorum. Agalma
ta Homero sunt templorum ornamenta omnia, insequens
ætas pro statuis est interpretata, quibus præcipuè omnia exco
lantur. Zizanion verò, cuius in sanctis literis mentio fre
quẽs, lollium quidẽ est, si Sudæ credimus, id est æra, siue ἄμμα.
Magnus Basilius in Hexaemoro disparasse videtur, quũ ait,
Nam id quod lolliũ appellatur, cæteráq; adulterina semina,
quæ sese cum esculentis miscere solent, quæ'q; scriptura nun
cupare zizania consueuit, non tritico mutato, sed ex origine
sua principióque nascuntur, propriúmq; suũ obtinẽt genus.
Xanion inter coquinaria est instrumenta Polluci. Nam phi
losopho Platoni ars silandi xanticè vocatur. Fuêre in Olym
pia Iouis simulacra, quæ ab indigenis vocarentur ξάνες, fortè
quia ξὰν dicitur Iupiter. Excitata verò traduntur ex mulctatiti
tia pecunia, quæ foret athletis irrogata, qui: largitione cor

ruptis aduersariis, aut quia intra præscriptum tempus, re-
Græci dicunt, *παρὰ προθυμίαν*, non aduenissent, Agonē e-
picum contumeliæ habuisse visi forent. Eupolum Thes-
ferunt primum subiisse mulctam, quod aduersarios p-
erogatis deliniuisset nummis, damnati & qui pecunias
pissent, Resecrare iterū sacra obire nobis indicat Anthi-
Quibus visis exclamauit indignatus acriter Iulianus, Io-
que testatus est, nulla Marti iam sacra facturum. Nec re-
uit celeri morte præreptus. At Festus: resecrare, inquit, e-
ligione absoluere: vtique quum reus populum comitiis
uerat per Deos, vt eo periculo liberaretur: iubebat magi-
tus eum resecrare. Plautus Aulularia,

Resecro mater quod dudum obsecraueram,

Sacri epitheton variè adyci rebus. De sacro pisce. P
ca piscis. Sturio. Aoristos & atomos terra. Sacra
to cotendere. Aspirationis natura. Gellij codex r
culatur & explicatur. CAP. XII.

QVia verò de sacri vocabulo mētio nobis est, id com-
nendi sumus, quod Apollonij interpretes mem-
mandarunt, super Argonauticorum primo, in eo poēta
siculo,

ἱερὴ δὲ φατίζεται, ἣ Λίτη πέτρη.

id est, sacra etiamnum dicitur petra hæc. Per euphemis-
inquiunt, magnæ siquidem affectiones *ἱεραὶ νοσοὶ καλαί*, i
sacræ pulchræque nuncupantur: sicut Erinnyas Eume-
dicunt, & pestilentem lepram sacrum morbum: vt a
Callimachum,

Τοὐνεκ' ἐμοὶ ἱερὸν φωνήσαμεν.

Vnde & in nostris literis apud Maronē, Sacram dici Fame-
coniectamus: sic & tripodas sacros, pro magnis, de Græca
cendi figura: nam & *ἱερὸν ἰχθύν*, magnum piscem interpret-
tur glossographi: vt Iliados Rhapsodia decima prodit Eu-
thius, & author cōprobat Athenæus, quāuis Pompilū quidā
otiā intellexerint. Plutarchus in cōmentariolo, quo studio
quæritur, Vtris maior insit prudentia, terrestribus an aquat-
cis: Anthiam piscem (inquit) Homerus, *ἱερὸν ἰχθύν* dixit: e
magnū quidē intelligunt nonnulli, veluti sacrū os, magni
telligim°, ac Sacrā vim Alcinoi. Epilepsiā, grauē morbū, *ἱερὰν*
vocant. Aliis verò magis placet communi ratione, *τὸν μεγ*

παθήματων interpretari; tanquā emeritū dicas dimissumque,
dicut sacrū dicimus bouem. Scribit sexto Bibliotheces Diodo-
rus, in Arethusa fonte sacros haberi pisces, vt qui sint homini-
bus intacti. Quidā elopa malūt accipere, inuentu enim tarus
est, nec capi facilis, apparere autem circa Pamphyliā sæpè.
Plures de anthia dici volunt, quod ibi cōpertus is fuerit, nulla
ibi inueniatur bestia malefica, quo nomine innatare secūros
spongotheras, id est spongiatores siue vrinantes: hæc Plutar-
chus: à quo non dissultat De animalium historiis nono Ari-
stoteles. Plini° verò: Certissima est, inquit, securitas vidisse pla
nos pisces, quia nūquā sunt, vbi maleficæ bestiæ. Qua de causa,
vrinātes sacros appellāt eos. Versus autē Homeri de sacro pi-
sce, quos aduocauit Plutarchus, legūtur Iliados sextodecimo,

δὲ ἔτε τίς φῶκ
πίστρωτὸν προβλῆτα καθήμενον ἰχθὺν
ἐκ πόντου δύρῃσι λάπτῳ ἠδὲ ἄγκιστρον χαλκοῦν,
ὡς ἅλμη.

Author Atheneus est, in Telchiniaca historia, quisquis eius
fuerit cōditor, sacros dici pisces Delphina & Pompilum. Esse
verò hunc eroticū animal; vt quod ex Vranio cruore simul cū
Venere credatur natū: non Neptuno modo carū, sed & Samo
thracū diis: quo argumēto, Epopeus piscator, quū ab huius pi-
scitij captura esitationēq; abstinuisset minus, ab irruente cetō
deuoratus periit. Extat Corinnæ poēmatiō, quod tamē an ex
eius officina prodierit, ambigūt multi, in quo pōpili mentio
est, qui nautis cēseatur felix. Sūt qui ex homine deformatum
piscē pompilū opinētur: quod scribit Apollonius Rhodius. In
Berenice Theocritus leucū, piscē sacrum dicit. At in Galatea
Callimachus chrysophryn. In Epigrāmatis idē, hyccā, sacrū
vocat piscē, *ὑκὰς δὲ νὶ ἱερὸς ὕαινος*. Ab hoc genus piscē in Siciliā
ciuitatē haud ita magnā dici Hycara, scribit Timæus, quod
illuc primum appulū piscitiū hoc inuenerint *ὕαινον*, id est in
vtero gestās. Zenodotus erythrinum dici piscem hyccam ab
Cyrenæis arbitratur. Hermippus autem Smyrneus esse putat
iulida, difficulter autem capi. Sunt ex nostris, qui sturionē in
Italia nūcupari putent: quem nunc tribus nominibus Græci
sale inueterantes condiant, rhachinque dorsi portionem no-
minent: quo argumento, schinalem nos vocitemus, pleuram
verò costas & latera. Hypocœlium denique aluum cum pū-
be. Hyccam, siue hyscam Latinè interpretantur porculum.

Cæterùm in hac sacri piscis mentione, succurrit, restitua
A. Gellij codicem ex secundo Noctium Atticarũ, vbi de a
rationis ratione disserens: Atque, inquit, id videntur feci
dio & exemplo linguæ Atticæ: satis notũ est, Atticos ἰχθὺν
id est piscem pauperem: multa itidem alia, citra more
tium Græciæ cæterarum, inspirãtis primæ literæ dixisse.
malim hac parte, ἰχθὺν ἱερὸν, id est piscem sacrum, legere
iis quæ adnotauimus hactenus. Nam ne quis inde diuer
aucupetur argumentum, tralatio illa nihili prorsum facie
da est, neque ex Gellij officina est: sicuti neque item alia
ditam verò sacri piscis appellationi flatilem potissimũ co
cto, vt vocis firmitate ac robore ipsam rei exprimerent ex
lentiam, quando & inde sacri adiectio facta est, vt præmo
mus, ex nonnullorum sententia, sic & anchoram dicebant
cram, vt præcellentem peropportunámque: cuius est mem
frequens Luciano. Piscis sacri meminit item Eustathius,
ait, adnotatum grammaticis, hiërea corripere primã: at q
dicimus, ἱερὸν ἰχθὺν produci. Aut si ad stomachũ Lynceis
nus hoc facit, suppungẽdo disparatè legas, ἰχθὺν, ἰχῶν: vt
rum exempla nominum apposita intelligamus, quæ à Gra
aliis psilem admittentia, apud Atticos crassiorem agnosc
notam. Irus autem ex carmine Homerico inopia notissim
Est sententia quoque tertia, quę & arridet amplius, vt verior
gruentiórque, vt legamus ἰχθυήρην, & flatilem recipiat. S
gnat autem id verbum, piscarium: nam & Aristophan
πινακίσκους τοὺς ἰχθυήρεις, id est scutellas appellat piscarias. Co
similiter ταῶς, spiritum admittit inter α & ω. De quo mo
mentio est Athenæo quoque libro nono, vbi ait, fieri præ
rationem, vt in iis quæ supra syllabam sunt apud Atticos,
Ionas vltima flatilem admittat, quæ à vocali incipiat: omn
no enim exilis seruatur, vt νεώς, τιμωλάχεως: quum enim asp
ratio natura sit philarchos vltimis non inclinatur. Illa ve
Gellij verba: Inspirantis primæ literæ, non ad Atticos rete
ro, sed ad Græciam potius, quæ dictionum initiis aspirat
consuecuit, mediis vocalibus nunquam, proinde aspiratio d
citur ab illa. φίλαρχος καὶ ἡγεμονικὴ τῶν φύσεων. Porrò Seleuc
authoritate ipsum hoc astruitur in quinto De Hellenismo
A quo & illud obseruatione dignum traditur: Athenien
aspirationis natura amplius perpensa, illam vocalibus ve
apicem non superponere, vti accentiunculas alias, sed præpo

nere potius. Quin & veteres, inquit, opinor flatilẽ per κ con
formasse: quo argumento Romani quoque aspirandis initiis
eadem vtuntur figura, eius innuentes τὸ ἡγεμονικὸν, De sa
cro autem osse in hominis ratione dicta à nobis plura sunt.
Illud adiiciam nunc: esse qui coniectent, non tam de magni
tudine fluxisse nuncupationem, quàm quod diis offerri sole
ret. Ex quo & Menander, οἱ δὲ τῶν σοφῶν ἄκρᾳ νόσουσιν. Quod
de morbo sacro attulimus, nil est quod dissultantes miremur
sententias, quando nec desunt qui appellatione eiusmodi sa
crum intelligant ignem. Heraclitus verò arrogantiam, sa
crum nuncupauit morbum, vel quia præstantissimus quisque
ea in primis peste implicetur: vel quia vltima rerum linea,
mors, afferre medelam valeat. Sacrum silentium legimus
apud Martianum. Sacrum muricem apud Iuris peritos ideo
dici opinantur nonnulli, quia eo inficerentur vestes imperato
toriæ. Sacra via Athenis, id est ἱερὰ ὁδὸς: cuius in Apologia
meminit Isæus, vt Pausaniam præteream: Erat, vt inquit
Harpocratio, qua mystæ pergebant Athenis Eleusina. Pole
mo integrum concinnarat librum De via sacra, cuius etiam
Cratinus mentionem habet. Romæ item sacra fuit via, vt Li
uius quoque notatum reliquit: caput eius erat à Sereniæ sa
cello, ducebátque in arcem. Sacra quotquot mensibus ea il
luc ferebantur: pérque eam augures ex arce profecti sole
bant inaugurare. Pompeius tamen Festus, ideo sacram dici
putauit, quod in ea ictum fœdus sit inter Romulũ & Tatium,
quod & Dionysius ferè comprobat. Sacram quidem dixit Ho
merus Theben. Sed nec ea magis, quàm ciuitas quælibet ap
posito eiusmodi valet ornari, quòd intus qui sunt, custodiat,
quæ res censeri diuina debet. Proinde Homerus, eos qui no
ctu excubent in castris, ἱερὸν τέλος φυλάκων nuncupat, & ali
bi sacros dicit muros. Sic & in Odyssea, Sacram dici Troiæ
ciuitatem adnotauimus, & sacram terram apud Sophoclem,
id est γῆν ἱερὰν, quin & sacrilegi loco censetur, qui struendæ
causa domus, ciuitatis mœnia sit demolitus. Theram insu
lam dici à Pindaro sacram, memorant ex terræ proprietate,
quod etiam si pumicosa est, fœcunda comperiatur tamen, ac
πολυφόρος καὶ πολύκαρπος. Sicyonem quoque nũcupari sacrã,
legas interdum: id verò illuc referendum, sanciunt, quod
inibi fuerit ciuitas Mecone, id est μηκώνη, in qua honores di
stribuerint dij: quod significat Hesiodus,

ἡχεῖ γὰρ ὀτ' ἀμφίναντο θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι Μηκώνα.

Sed & Callimachus Meconem appellat μακάρων ἕδρην, id est beatorum sedem. Sacrum diem positum apud Græcos legimus, pro parte ea quæ à matutino tempore porrigitur ad meridiem, quo tempore dijs cælestibus rem diuinam obire, tustissimi moris fuit. Manibus operabatur, sole iam vergente in occasum. Sacram triremem Demosthenes Philippi nuncupat quartā, quum ait, ἡμεῖς τῶν ἱερῶν ἀπὸ τῆς κώπης τριήρων ἔχομεν τεττάρων. Glossographi paralum intelligunt. Lego sacras triremes pluribus distinctas cognominibus, Paralon, Salaminiam, Antigonida, Demetriadem: mittebantur ad Imperatores hæ, & ad id genus vsus cæteros. Cæterùm quia scribit Thucydides, ad Alcibiadem missam ab Athenienſibus Salaminiam, videtur nauis hæc solita ducere, qui accerserentur ad iudicium. Paralus autem sacris destinabatur, de qua fortè intellexit etiam Plato in Phedonis principio. Vtraque autem & bello nauali peraccommodam significat idem Thucydides libro tertio. Asalaminium facetè nuncupat in Batrachis Aristophanes ἀθαλάττητον, id est maris imperitum, vt nauali hac, vel à prælio circa Salaminē gesto. Sed & triremem sacram Smyrnæi mense Nouembri mittebant εἰς σῖτον, vt in Polemone Philostratus inquit. Eam Dionysij sacerdos soluentem dirigebat, gubernatoris vice. Sacrum quoque bellum reperias in veteribus memoriis, & apud Euthium in secundam Iliados rhapsodiam. Id verò non dicitur quia magnum vel execrabile, vt impolitiores fortasse aliqui & vetustatis infrequentes censuerint: sed quia pro Delphis gestum oraculo à Lacedæmonijs aduersum Phocenses, qui id sibi vendicare satagebant, Athenienſibus quoque partes vocatis. Meminit historia prima Thucydides, Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν λοχὸν ἄγουσιν τὸν ἀπὸ τριακοσίων καλούμενον τῶν ἐπιλέκτων ἱερόν, πεμφθησόμενοι Δελφούς. Eius vero belli quæ fuerit origo, docebit quinto Politicorū Aristoteles. Sed & Diodorus eo libro, quo Philippi Macedonis gesta complectitur. Gesserant tamē Athenienſes iidem alterū prius bellum, quod & ipsum sacri cognomēto est insignitū, cōtra Locrenſios pro Phocenſibus, quibus illi oraculi insauferre nitebantur: vnde & πόλεμος φωκικὸς dicebatur, vt in Messeniacis rebus Pausanias scribit. Historiā verò sacri belli qui nosse plenius cupit, Plethonem adeat. Is enim historiarum secundo,

explicat copiosè, meminit & in libro De claris mulieribus Plutarchus. Sed enim quia non semel aduocationem nobis præstitit Thucydides: quid est, quod cōditor nobilissimus terram quandam vocat sacram, & aoriston libri primi fine? Obseruauimus ex Græco penu, terram inter Megara & Athenas antiquis dictam fuisse sacram, quod deabus, quas Eleusinias vocabant, foret dicata, quam etiam quod inculta prorsus iaceret, ἀόριστον appellat historicus, vt quæ nullis foret distincta collimitiis. ἀόριστος enim est, μὴ ἔχουσα ὅρους, μηδὲ σταχεομένη. τὸ γὰρ σταχεόμενον ὅρος ἔχει, ἃ τὰ ἄρουρα μεμερισμένη. hoc est, aoristus vocatur terminos non habēs, nec sata: quæ enim seritur, limites agnoscit suos, vt quæ cōfusanea non sit, sed partiliter distributa. In Trachiniis Sophocles aromon Oetes pratū vocat, quod dicatum diis intelligunt, ac incultum, velut minimè inciſum. Id genus orgada vocant quoque. Sacerdos verò dicitur quidem Græcè hiereus, id est ἱερεύς: vt apud Homerum, χρύσης, ἱερεὺς ἑκάτοιο. Sed & eo nomine intelligitur quandoque is, qui extorum inspectione futura vaticinatur: vt apud eundem,

ἀλλ' ἄγε δή τινα μάντιν ἐρώμεθα, ἢ ἱερῆα.

Sacra verò decreta, quum dici audis, Amphictyonica intellige. Nam & sacrū confessam nō temerè dici alium obseruauimus, quā Amphictyonū, de quibus Strabo multa. Quoniam verò de sacris diu iam cōmeminimus, nō transiliamus, scitu ac obseruatione dignū, Eisdē initiatos sacris scitè admodum atque cōcinnè dici consueſse, qui vnanimiter & conspiranter ad scopum nituntur eundē ac vmbilicum. apertius hoc fiet, si T. Liuij verba subiecero ex vigesimo secundo conditæ Vrbis. Nā plebeios inquit, nobiles iam eisdē initiatos sacris esse, & contēnere plebē, ex quo contēni desierint à patribus cœpisse. illios sacra, præter id quod astruximus, etiā dici creditur ob sacrificiorū frequentiā. Argumento esse possunt festa quoque inibi celebrata olim, Iliea, id est τὰ ἰλίαια. Ex calamitatū verò crebritate profluxit religionis nexus, dictante prouerbio, ἀεὶ ἰλίῳ λέκαια. Ilio adsunt semper mala. Sacramento contendere quid sit apud Ciceronē De oratore primo, & Maximum Valerium libro septimo, enucleauit Romanorum scientissimus Varro, frāgmentorum linguæ Latinæ secundo, Qui petebat, inquit, quique inficiabatur, de rebus aliis vtrique quingentos æris ad pontem deponebant, de aliis item rebus certum numerum asium: qui verò iudicio vicerat suum sacra

Universidad de Deusto Biblioteca

cramentum à sacro auferebat, victi ad ærarium redibant.

Helenes & Eriphyles segmenta dominis fuisse exitialia, perinde ac equus fuerit Seianus. CAP. XIII.

DElphici oraculi nobilitatem in terra Græcia nemo n nouit: opulentissimum id erat, quando illuc conserr à regibus & populis præpotentibus cõgerebantur dona, v Delphici thesauri authoribus celebrati. Lateres aureos c tum & viginti à Crœso dicatos, ibidem visitari solitos, scri Plethon: Sed & antiquæ nobilitatis fœminas Helenam arq Eriphylen pretiosa segmẽta eidem affixisse templo, comp tum habemus, siue Alcmæon fuerit, ac Menelaus: sicuti thor Athenæus est. Quæ quia sacrilegas admouentibus nus, aut omnino ausis gestare pessimum peperere exitiu prouerbij sibi locum vendicant, non secus ac Tolosanum rum, itémque Seianus equus apud Gellium. Historia verò habet, sicuti nos perdocet Plethon, ex Diodori historia, qui Macedonis Philippi gesta cõplectitur. Bello sacro De ca pecunia, & quicquid ibi pretiosius erat, magna parte c in prædam. Inter reliqua verò ipsa hæc, de quis diximus, gmenta: quæ duorum ex Phocensibus ducum, qui id bell gerebant, vxores, vt est mulierebre ingenium, auidè oblata ripuè re: protinúsque collo circundedere, vt ipsis tum est sum, ornamenta præsignia, vt mox docuit euentus, interi exitialem. Ea siquidem, cui Helenes monile obuenit, turp prostituto corpore, pudicitiæ iactura & famæ dispendio, bene sentientibus vita quoque comparatur, pœnas facino perpetrati luisse fertur. Alteram verò crudelior excepit nicies: nam furentis filij vecordia tectis iniecto igni, viua sta est. Plutarchus in sermone De iis qui serius à numine stigantur, Aristonem fuisse appellatum scribit, cui obtig Eriphyles ornamentum, tyrannis contribuentibus. Itémq fuisse œtæum & xenagogum, id est peregrini mercenarij militis ducem, cuius deinde filius aduersus matrem indig tione concepta, domum succenderit, omnibus qui intus a rent, incendio consumptis. Monilis à Vulcano Veneris d ciis concinnati, Hermionæ mox traditi, deinde Thebanis ginis, quæ omnes pessimè interierint: & postremò ad Er phylen peruenerit, Thebaidos secundo fabellam concin Papinius:

Ornatus Argia geris, dirumq; monile,
Hermiones, longa est series, sed nota malorum
Prosequar, vnde nouis tam sæuis tam sæua potentia donis.

De auibus quæ dicantur scopes, obseruata quæpiam ex Græcorum monumentis. Σκώπτειν verbum vnde inflectatur. Scolopendra. Scopula. Scapus in vuis quid. CAP. XIIII.

SCopes, inquit Plinius, nominantur ab Homero, auium genus, harum satyricos motus, quum insident, plerisque memoratos non facilè conceperim mente: neque ipsæ iam aues nascuntur. Carmen Homeri, quod significat Plinius, Odysseæ quinto sic habet:

Σκῶπες ἴρηκές τι, τανυγλωσσοί τε λαρῶναι,

Iactatum tamen Atheneus scribit, auem hanc saltandi studio capi: nam & inde saltationis genus dicitur scops. Duo esse genera inuenio, nam alij nuncupãtur scopes, alij aiscopes. Sunt qui apud Homerũ copas legere malint, quàm scopas, & Aristotelem sic nuncupasse. Comparere autem hos perpetuò, nec esse esui. At qui se autumno diebus ostẽdunt duobus aut vno, in mensam venire. Sunt ex Græcis, qui scopas, bubones interpretentur. Sudas nocturnam esse auem dicit. Alexander, sicuti Theocriti interpres inquit τὸν σκῶπα, scripsit, ἐπὶ τῶν ἐπιτρώτων ἐστὶ καὶ τῆς φωνῆς. quod est, scopas esse voce inamœna insuauique. Propterea quæ apud Homerum rectè scribi, σκῶπες ἴρηκές τι. Hanc autem Callimachus scribit, vocem ædere perinde ac ἐπισκώπτοντας, id est cauillantem lacessentémque: vnde & aui esse factum nomen, nisi ab aue potius effingi verbum malimus, quod certè comprobat Athenæus. Tyrannion verò esse scopas prodidit nycticoracas, dicique tanquam σκίοπας, ἀπὸ σκιᾶς ἐχόντας τὸν βίον, quòd in tenebris vtcũque canãt. Scopas Theodorus asiones interpretatur, sicut ἀεισκώπτοντας semperasiones. Scolopendra, ad scopas pertinet nihil: dicitur tamen ab Nicandro ἀμφικεφάλης, id est dicephalos, seu bices: verum non est, inquit interpres. fictum vero: quoniam retrorsum, vt scribit Aristoteles, arrepat sæpius. Scopulæ apud Catonem leguntur notione ab iis diuersa: Priuas, inquit, scopulas in dolia facito habeas illius rei, quis labra doliorum circunfrices diminutiuum à scopa videtur. Columella: Feruentissima, inquit, pice infusa, nouo alio rutabulo & scopula dolium picatur. Scopos

calcatæ

calcatæ vuæ cum folliculis subiici prælo, præcipit Varro: in parte sunt qui scapos reponant. Nam vt in papauere semen continens vocatur scapus, sic & in vuis quo grana continentur, eodem censetur vocabulo, & ita fere nuncupatur vulgo.

Qui sint apud Græcos scolia. Inibi adnotatur lapsus interpretis Aristophanis. Scolius pes. Scolios citharœdus.

CAP. XV.

SColia Græci interpretantur συμποτικὰ ἄσματα, id est conviviales cantilenas, quarum meminerit Symposiacon primo Didymus, atque item Horus. Sic verò nuncupari etymologici tradunt, quod vinolenti iã, καὶ σκολιῶς ἔχοντες τὰ διάνοιαν ἄλλοι, id est tortuosis hebetibúsque, ac retusis sensibus ea concinnant. Nonnulli ex aduerso fieri nomenclaturam cõiectant, siue per obloquutionem, quam dicunt ἀντίφρασιν, quod minime obliqua forent aut tortuosa, quod scolij vocabulum indicat, sed facilia, vt quæ in conuiuiis canerentur. Id reprehendens Aristophanis interpres in Vespis, poëtæ comœdia, quæ minime sint nominis, inquit, verti quidē ad ἀντιφρασιν, id est ad proximum: sperio rem appellationem, sed non ediuerso. Hoc verò ipso Græci hominis pace dictum velim, nec probè traditum ab eo est, & liquidò falsum deprehenditur: siquidem in ipsius lite est, holosteon dici herbam, quasi totam osseam, quum tamen præmollis sit, ac omni prorsum duritia carens: de qua qui plura nosse cupit, adeat vigesimumseptimũ Naturalis historiæ Plinj. Scolia verò Meliti celebrantur ab eruditis, quæ cantica haberent aulemata, hoc est incentiones flebiles. Tyrannio commentarium concinnauit De scolio metro, Caio Cæsare rogante. Libuit paucula subscribere, ex Timocreontis scolio quod is in Plutũ, id est diuitiarũ Deum effudit, exordio tali: θρῖπις, ὦ τυφλὲ πλάστι, τὴν γῆν, μήτε τὴν θαλάτ᾽ μήτε τὴν κατ᾽ ἤπειρον κεῖσθαι, ἀλλὰ πάρτχθὼν τετυλεῖν, ἵν᾽ ἔχοιμεν, πλὴν σὲ γὼ πεῖσαι δεῖπνον λιχεῖν. id est, Vtinã, ô cæce Plute, in terra, nec in mari, aut incõtinente apparuisses vnquã, sed Tartari perpetuus fuisses incola & Acherontis: ex te nãq; omnia hominib⁹ mala. Scitum verò dignum est, ad scolij huius imaginẽ compositũ à Pericle in Megarenses decretũ: Μεγαρεῦσι μὴτ᾽ ἀγορᾶι, μήτε θαλάττηι μήτε ἠπείρωι μετίχειν. Scoliorũ meminit Sympositacon primo Plutarchus, Sed & Admeti scolion Athenis celebratum, in Lexicon Paulã

Paulanias scribit: id'que ab Alcæo concinnatum alios tradere, quosdam verò à Sappho: fuisse quinetiam, qui Praxillæ Sicyoniæ esse opus crederent. Eius verò scolij initium erat hoc:

ἄλμητα λέγω, ὦ ἑταῖρι, μαθὼν, τοὺς ἀγαθοὺς φίλει,
τῶν δὲιλῶν δ᾽ ἀπίχου, γνοὺς, ὅτι δειλῶν ἐλαγὰ χάριες.

Admeti, ô Amice, ratione percognita, bonos & generosos ama: timidos autem missos facias, sciẽs optime, exiguam esse timidorum gratiam. Respicit autem scolion Alcestin generò sam mariti subeuntem fata, Admeti verò patrem obire prorsum recusantem. Amphibrachum pedem, qui breui constat, longa & breui, etiam scolion dictum animaduerto, quoniam apte concinnetur scolio. Citharæ ea species est.

Emaculatur exponiturq; Ciceronis locus in Epistola ad Fabium Gallum de Cepio. Mœcenatis historia lepidior. Item cur ibidem Sardinia pestilens dicatur. Aquarioli qui sint. De Salacone plura. Saulum quid.

CAP. XVI.

CIcero ad Fabium Gallum septimo Familiarium epistolarum scribẽs: Amo, inquit, voluntatem: sed pauca de re, citius (opinor) olim, non omnibus dormio: sic ego, non omnibus, mi Galle, seruio. Hæc Cicero. In cuius loci enarratione, Deus bone, in quæ delyramẽta iam irroborata fibratáque procurrunt, qui locum mendosum ne suspicantur quidem, neo omnino remotiorem videntur odorati historiam, quam vis à grammaticis quadamtenus illustratam. Igitur meo periculo, fremant licet nostrates Lyncei: quorum buccæ nunquam non typho crepant, etiam si plurimum nugas terunt, quas tamẽ corbutas rentur scioli in suo sibi oscitantes pistrino: Ciceronis studiosi sic legent atque interpretabuntur, Amo voluntatem, sed pauca de re. Cepius, opinor, olim, Non omnibus dormio: sic ego non omnibus seruio. Sensus autem hic; Cepius, inquit, nisi memoria labor; olim dicebat, Non omnibus dormio. Nam Pompeius Festus ad verbum fere ita scribit, Non omnibus dormio: natum videtur à Cepio quodam, qui pararhenchon dictus est, quòd dormientem simularet, quo impunitius vxor mœchareturcuius etiam Lucilius meminerit. Ad quem sensum illud satyricum interpretantur Grammatici,

Doctus

Biblioteca

Doctus & ad calicem vigilanti ſtertere naſo.

In quo tamen loco ſunt, qui vigilantem naſum pro ſonante & rhonchis obſtrepero accipiant, nulla huius hiſtoriæ habita ratione: quoniam in Milite Plautus quoque feſtiuiter, & tè admodum ita ſcribat:

An dormit Sceledrus intus?
Non naſo quidem, nam eo magnum clamat.

Legimus verò & in Græco penu pertinentem ad hoc ipſum hiſtoriam. Quippe Mœcenatem conuiuio exceperat Caius quidam (vt videtur) ridicularius, procedente potu, vbi exhilaratis renutibúſque in vxorculæ amorẽ prolapſum vidit Mœcenatem, ad'que illã procliuius adlubeſcere, caput ceu dormiturus proclinauit. Accedente verò imprudentius ſeruo, ac non num ſuſtollente, placidè inſuſurrauit is, *κακόδαιμον, κἀκεῖνος ἔτι μόνῳ μανυσῇ κεκλάλο.* id eſt, Infelix, an ignoras, quia Mœcenati dormio? Qua in parte adnotandũ, per œ diphthongum in Græco exemplari exaratum Mœcenatis nomen: quæ malint alij, quod marmora comprobant peruetuſta. Porrò aquariolos inuenio dici, qui vxoris ſtupra æquo animo patiuntur. Apuleius in Magia: Hiſce auditis, exacerbatus aquariolus iſte vxoris ſuæ, ita ira extumuit, ita exarſit furore, vt fœminam ſanctiſsimam digna cubiculo ſuo diceret. Aquarioli autem Feſto dicuntur mulierum impudicarum fores adſeclæ. Aqualiculum verò de ventre dici, indicat illud Hieronymi: alius tumenti aqualiculo mortem parturit. Quod autem Tigellium epiſtola eadem patria ſua peſtilentiorem dicit Cicero, ad Sardiniam quidem referendum putant quod peſtilentem intelligunt propter Salpugam formicæ genus venenatum & Sardoniam herbã. Ego ad aërem noxium referri oportere contenderim, quod vt credam, facit L. Florus quum ait, Sardiniam peſtilentẽ ſortitus. Sed & Valerius Martialis elegãti epigrãmate hoc ipſum comprobat apertiſsime:

Nullo fata loco pẽſa excludere, quum mors
Venerit, in medio Tylure Sardinia eſt.

Sed & Silius Italicus etiamnũ apertius, vt heſitaſſe iã pudeat:

Serpentum tellus pura ac viduata veneno,
Sed triſtẽ cælo, & multa vitiata palude.

Ad ea verò, quæ de Salacone dicuntur epiſtola eadem, amplius ſciendum, Salaconem fuiſſe Autholyci patrem, molliculũ quendã & deliciis diffluentẽ defamatúmque propterea in Veſpi

in Veſpis Ariſtophanes, *τρυφερόν τι διὰ σαλακώνιον*. Sed & in quadam epiſtola Menãder ad Glyceram, *οἶδα γὰρ μὴ τὰς συνηθείας ἀδρὰς, ἃς οἱ μὴ φιλοῦντες μετρυφὰς καὶ σαλακωνίας καλεῖν εἰώθασιν*. hoc eſt, cõſuetam mihi imbecillitatẽ noſti, quã qui me minus amãt, delicias vocant & ſalaconias. Ariſtoteles in Rheticis à delicato diſparare ſalaconem videtur: nam diuitũ mores exprimẽs, eos eſſe ait trypheros, id eſt delicioſos & ſalaconas. Et trypheros quidem ob delicias & felicitatis oſtentationem: ſalaconas autẽ & ſolœcos, quia inſueuerint omnes circa id quod amant, immorari, quódque admirãtur, ac putare eiſdem cęteros affici, quibus ipſi. Quidam porrò deflexum inde verbum *σαλακωνίζειν* exponunt, *τὴν ψυχὴν αἰσχρῶς διαιτᾶν*, id eſt ſedem parum decorè agitare, quod nos ceuere dicimus: id & *σωλαπτροντιᾶν* dicere Ariſtophanes videtur: *σαῦλον* enim dicunt, vitioſum fluxúmque.

Inſequẽtis ad Gallum epiſtolæ obſcuritatum nonnullarum enarratio. Magiſtrum pro dictatore inibi poſitum. Archimagirus. Locus item ex epiſtola Seruij Sulpitij libro Familiarum quarto, Supra Maias, quum Maleas, legendum ſit. CAP. XVII.

ET quia in Ciceronis epiſtolas peruenimus, in quibus pleraque reconditam habent doctrinã: proindéque illotis, quòd dicitur, non adeunda pedibus, nec populari trutina, ſed aurificis ſtatera examinanda, ſubtexemus inſequentium literarum obſcuriora nonnulla: ab vertice, quod dicitur, ferè ad vnguem extremum, quę Delium requirere natatorem imperitioribus videntur fortè, lucémq; pro virili inferemus. Sed heus tu, inquit, manũ de tabula: magiſter adeſt citius, quàm putaramus. Deſinamus, inquit, Cæſarem laceſſere: diſcriminis haud parũ ingruit ab eo, qui præter quàm fueramus opinati, & præcinctura monere videbatur, dictaturam arripuit. Vnus denique eſt omnia, is'que eſt ſine prouocatione magiſtratus, nec vſquam præſidij ſpes, niſi in cura parendi. Sum veritus, ne ſi liberè, ac Catonis more mentem noſtram retegere pertæxerimus, in Catoniũ contrudamur, id eſt in euidens præcipitemur exitiũ. Id ipſum ſcripſerat ad Ciceronem Gallus, vt ſtylo parceret, nec Cęſarem irritaret. Hoc etenim illa verba ſignificant. Videris enim mihi vereri, ne, ſi iſtũ ha-

buerimus: sic enim legēdum est, id est, Si Cæsarem proscr-
rimus, & epistolarum argumentum ab eo duxerimus, ridi-
mus γέλωτα ἀχρήϊον: id est, dum illum ridemus, ipsi per-
mus. Quod verò magistrum pro dictatore accipiamus, fa-
ridiculū sciolis haud ita multa versantibus videatur. Id si
veniat, non vtique ἐγκλίνειν ducendum. Cæterùm scribit Se-
ca, eum quem modo dictatorē dicimus, & in historiis ita
minari lectitamus, apud antiquos magistrū populi voca-
& id in libris adnotatum auguralibus, & locis duobus, ad-
tur Varro: docent & Pompeij Festi fragmenta. Præterea
argumēto, quòd qui ab illo nominabatur, magister equi-
erat, & dicebatur. Porrò Titus quoque Liuius dictatorē
moderatorē atq; magistrū cōsulibus appositū. Sed De fini-
itē tertio libro, de sapiēte, Rectius, inquit, appellabitur ma-
ster populi (is enim est dictator) quàm Sylla, qui triū pe-
rorū vitiorū, luxurię, auaritiæ, crudelitatis, magister fuit.
tione quoque cōsimili vigesimo & primo libro Ammia-
Marcellinus Agilionē nuncupat magistrum peditū. Sed
bi ab eodem, Romanus celebratur quidam armorum ma-
ster. Fuit & officiorū magister. Idem Ammianus Equi-
Illyriciano præpositū exercitui nondum fuisse magistrū
comitem, tradit. Archimagirū sanctæ literæ, Hieronymus
terprete in libro Hebraicarum traditionum in Genesim,
exercitus magistro accipiunt: quia μάγειρος occidere
Aliàs coquorū principē indicat verbum id. Rectè ergo C
ro ait, Sed heus tu, manum de tabula, magister adest. Q
eum habet sensum, ne hoc quidem fortassis rectè scribo,
esse distringendum stylum in Cæsarem: nam si hoc fecu
gnificarimus, verendum est, ne libertas nimia fraudi p
in mortem trudat. Siquidem Catonium pro inferis rectè
mi; ex Laberio comprobauit Gellius Noctium Atticarum
bro sexto decimo, etiam si inter sordida obsoletáque ac
culantia, id esse vocabulū putat. Nec eo verbo esset vsus
tor, nisi de industria ex obscuritate iocum captasset. Q
verò est in Epistolæ calce ita legendum est: Vrgeo igitur
transuersum vnguem, quod aiunt, à stylo, is enim est dict
opifex. Atque equidem aliquantum iam etiam poctis a
mo. Ego, inquit, ad syntaxin & compositionem totum
dedi: festinóque ita, vt mihi ipse otiū negem. à stylo en
id est à scribendo, & de ingenij fertilitate quippiā pro

do, ne minimum quidem reuellor, quando assiduitas exercitationis dicendi copiam maximam parit. Confirmatur sententia hæc Ciceronis præcepto ex primo De oratore: Caput autem est (inquit) quod, vt verè dicam, minimè facimus, est enim magni laboris, quem plerique fugimus, quàm plurimum scribere, stylus, optimus & præstantissimus dicendi effector atque magister. Quæ omnia reperens Fabius libro decimo: Vt laboris, inquit, sic vtilitatis etiā longè plurimum affert stylus. Nec immeritò M. Tullius hunc optimum effectorem, ac magistrum dicendi vocat. Cui sententiæ personam L. Crassi in disputationibus quæ sunt De oratore assignādo, iudicium suum cum illius authoritate coniunxit. Quod verò ad Cęsarem ista referunt enarratores, planè ridiculum est. Illud verò Nec transuersum vnguē intellige Nec minimum quidem à scribēdo recedo sequestrórque, vt ne vnguis quidem aut digiti latitudinem excedā: frequētissima inter eruditos dicendi figura. Plautus in Aulularia,

Si Hercle tu ex istoc loco
Tigillum transuersum aut vnguem latum excesseris.

Cicero in Epistolis ad Atticum, A recta conscientia transuersum vnguem non oportet discedere. Neque est à marmoratiis facta tralatio: sunt enim hęc veluti ęgri somnia. Cęterùm de iis satis supérque, quum enim leuicula sint, & mediocris forsan vel ingenij vel doctrinæ: abundè studiosis satisfactum poterat videri, digito ista cōmonstrasse. Sunt grauiora multò in epistolis familiaribus, quæ squalore obsita iacent. Ea nitori suo pro tempore conabimur restituere, vt sciolorum retundatur impudētia, qui velut Spartiates Demaratus, citarin deposcere nil verētur, vt regio more per mediā conspicui turbam ferantur. Nec cogitant, si quis fulmen capere audeat, non tamen futurum Iouem. Sed vel nunc id minus differamus, quod est in seruij Sulpitij epistola libro quarto, de M. Marcellini morte: Ille (inquit) vti aiebat, supra Maias Italiam versus nauigaturus erat. legendum, supra Maleas: vt Laconicum intelligas promontorium, cosmographis certatim celebratum, tametsi vnitatis numero enuntiant potius: sed in Rufinū Hieronymus Maleas item profert. Quo autem sensu intelligendum Supra Maleas, edocebit Strabo, qui & libro primo, multitudinis numero vtitur ea voce, ἀπὸ μεταφ., inquit, τῶν Λιγύπτων.

Diætæ notio multiplex, Diarium, diateta, dicasta. Fo-
ni partes, Pfellium, Diætarij. Echinus quid. Dia-
rum cognomina varia. Item quid zeta, & zete-
Defenditur à calumnia Hermolaus. Sigma qu-
& vnde. St syllaba, silentij nota, Trigon, Ty-
seu pastinaca.

CAP. XVIII.

DIætam pro viuendi modo ac lege capi, quum alia m-
ta indicio sunt, tũ id quod authore Celso, diætetice
dicina inde est appellata, & medicorũ scholæ vulgò regu-
victus diętam vocant: sed pro victu simpliciter accipit H-
nymus, vbi tenuem cibum & castigatũ victum à Græcis
cupari λιτὴν δίαιταν, scribit. Notio alioqui dictionis
Græcis nõ vna est: siquidem dicitur, ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τρο
id est, dierum singulorum alimentũ: diariũ Latinè dici v
Diæta itẽ iudiciũ, vt πλὴν τῶν ἐγκλημάτων δίαιταν ἐπ' ἴσοις
crimiuum diætam aliis permitte. Diætetæ tamen ab iis
rebant, qui dicebantur dicastæ, hoc est iudices. Nam arbitr
quidam putant rectè diętetas appellari: de iis plura Pollu
bro octauo. Horum erat echinus nunc æneus, nunc ex op
figlino, in quem testium dicta coniiciebantur: quanquam
interna vĕtris eo dicuntur nomine, vt inquit Eustathius.
& freni pars quædam vocatur echinus: sicut quod circa m
tum est, nuncupatur pfellium: quod ori inseritur, chalinu
ius medium est, henium: post in ambitu dactylij. echini
boli, quos mandit equus. Sunt item echini, circa manus
pum ornamenta, sicut pericarpia, & item pfellia ac buba
Inuenio echinum item rectè dici partẽ in capitulo Dorice
lumnæ, crassitudo quippe eius trifariã distribuitur: vna ea
portio est plinthus cum cymatio. Altera echinus cum an
lis. Tertia hypotrachelio contrahitur columnæ. Echinũ p
rò, ni mendum exemplariũ est, per errorẽ Hexaemeri qui
to, dici Ambrosius scribit, pisciculum vi inenarrabili ma
mas nauium, plenis currentes velis, in mediis fluctibus in
stentem, vt quasi in mari radicatas videas, nec moueri. Ech
nus deniq; animal est vafricia insigne, quo nomine Naup
ex ingenio nimis callido Echinum appellauit Lycophro
dicitur verò echinus & acanthochœrus. Pecten echini voc
tur

tur Iureconsultis echini pellis vestiũ detersui accõmodè con
cinnata, cuius author rei Plinius est. Sed redeo vnde sum di-
gressus. Est & diæta locus domi, vbi tantum versamur, nul-
lo negotio aut vsu. Alij cœnationẽ ĕtiã eo nomine accipiunt,
vnde & diętarij ministri dicantur diætæ deseruiẽtes, vt apud
Iureconsultum Vlpianum De fundo instructo: quãuis sint &
ea appellatione fures, qui aliena cœnacula furãdi gratia pe-
netrant. Alexandriæ regiam diætã ab Antonio structam, pro-
didit Strabo, quam Timonion nuncũparit, quod Timoniam
vitam solitariámque foret acturus post actiacã calamitatem.
Diætis, quod equidẽ scitu dignũ arbitror, nomina varia im-
poni à veteribus solita, obseruauimus. Nam Trãquillus her-
meum appellatám fuisse diętam pronuntiat in Claudio. Ale-
xander Romanus imperator, vt author Lãpridius est, in pala-
tio diætãs struxit nomine Mammeas, quas (inquit) imperi-
tum vulgus hodie ad mammã vocat. Fuit in Baiano itẽ cum
stagno palatium Mammea nomine. Lucullus, Plutarcho tra-
dente, diætam habuit Apollinis cognomento celebratã, vbi
summo impẽdio parabantur cõuiuia. Inde illa eius vox can-
tatissima, Cœnatur in Apolline. Sed enim & diæta dicitur lo-
cus, in quem arbitri conueniunt: qui, vt notauimus, dicuntur
diætetæ, Sicut Zetã dici valet locus, in quo Zetetæ obuersan-
tur. Erant enim eo nomine Athenis magistratus quidam, ad
quos referebãtur, qui reipublicæ aliquid deberent, nec solue-
rent. Cęterùm haud satis mirari valeo doctissimorũ quorun-
dam institutum, qui Theonino dẽte irruẽtes in Hermolaum
Barbarum, per quẽ barbaricas vitiligines sibi detersit nobi-
lissimus Naturalis historiæ conditor, zetæ vocabulum petu-
lanti cachinno explodere pergunt, aucupãtes nescio quid in-
dictum inscitúmque ex Prisciano. Proinde pro zeta & zete-
cula, diætam & diæteculam reponere sibi permittunt. Sed ro-
go vos optimi viri, an excidit Lampridiũ & Appollinarẽ Si-
donium, & alios præterea eadem vsos voce? Illorum recẽsere
verba nõ est consilium. Sed rogo, inquam, quid vos denique
in nomine isto adeò exagitat? An quod zeta est nomẽ literæ:
nec aliud, vt veteranus vester putat, qui apud vos pluris lõgè
est, quã apud Persam Themistocles, significare creditur fere?
Missos facio reliquos, tecũ signa cõfero, vir doctissime: neque
enim nati ad venena sumus, neq; hoc nomine vendibiliorem
me facio, aut gloriolę flatũ capto. Nec id agitur nũc, vt aurea

Universidad de Deusto Biblioteca

ingenia meis ditare obolis pergam, sed studiosorum anim accendimus: & haud ita politis minima quoque mansa in inserimus. Zeta, inquis, litera est: ergo nil signat aliud? M colligis, amice. An non diætetem rectè à diæta flecti cõfite Si inficiaris, vide quæso, ne tui in te agminatim impetũ G dent. Si annuis, cur nõ ratione compari Zetetam à Zeta in nari concedis? Si vocabulum fortè non agnoscis, & reũ pe grinitatis faciendum putas, lege quæso Iulium Pollucem veluti inquisitores quosdam, ζητητὰς facit: quoniam τὰ δάκνοντα κονίζουσιν, id est quæ latitarent, scrutabãtur. Lege in Sudam. Sed condonamus ista. Audi alia: Sigma, an non el tera? Est. Signat'ne aliud? Si hęres, ipse subiiciam: Lego semel apud Lampridium, sigma pro diæta positum, siue badio, siue cœnatione: vnde suspicantur eruditi legendum pud Martialem.

Accipe lunata scriptum testudine sigma:
Octo capit, vemat quisquis amicus erit. Et alibi
Septem sigma capit, sex sumus, adde Lupum.

Porrò vnde'nam coniectamus appellationem eam profluxe? Erunt ex politioribus, qui à Græci elemẽti figura dici tent, nec fortè ab vmbilico aberrarint multum. Consimilis & zeta videri potest appellata, si quæ Hermolaus scribit, nus appetentiam conciliant, quę tamen mihi summè prob tur. Verùm si de Zetetarum loco sit mentio, à Pollucę non uellar, & ab inquirendi vocabulo produci Zetam fatebor, de mox & Zeteres. Nisi quis cœnationẽ quoq; ab huius in gine dici, suspicari malit. In fragmentis Cæcilij Minuti Apuleij De orthographia, ne quid disimulem, diætam co peri etiã ziętam dici. Sed dum ista cõmentaremur, etymon gmatis alterũ subiicit animũ. Et pro ingenij captu, sigma posse videbam ab eius elementi titulo, qui foribus superp tus foret, qua nota discubituris silentium indici videbatur, à conuiuio surgentes, si quid fortè licentius obloquutus fore quispiã volentes obliuiscerentur. Notissima est Plinij cen ria querela ex quartodecimo Naturalis hystorię, Alij (inquit mortifera loquuntur, rediturásque per iugulũ voces nõ co tinent, quàm multis ita interemptis: vulgóque veritas iam attributa vino est. Valerius itẽ Martialis odisse scribit n. emo rẽ cõpotorẽ. Quod & Lucianus Plutarchúsq; in Sympos tetulere, Μισῶ inquit, μνήμονα συμπότην. Sed de tota re alibi Acce

Accedent sine felle ioci, nec mane timenda
Libertas, & nil quod tacuisse velis:
De Prasino conuiua meus, Venetoq; loquatur,
Nec faciant quenquam pocula nostra reum.

S verò literam habere silentij notam, ne pluribus quidẽ probandum reor, quando taciturnitatem impetrare cupientes lingua sonum eiusmodi, velut sibilum, affor mamus: quæ & ab hoc ipso Græcè sigma creditur appellata, παρὰ τὸ σίζειν. Veteres tamen Latini, S & T simul agglutinantes effingebant St syllabam, quæ sola (vt Verrius inquit) sine vocali compacta videtur, qua & in Phormione Terentius sit vsus:

Non is obsecro es.
Quem te semper dicunt? St. Quid has metuis fores?

Ianuis autem illices (vt sic dixerim) inscriptiones, appingi solitas, ex Seneca videmur obseruasse: quum ait, Vbi audierint ista, audient isthic hortulos & inscriptum hortulis. Hospes hic benè manebis. Quòd si loca huiusmodi de positu, déque figura dici, plausibilius videtur, siquidem in suo cuiusque luco ac fano est, sequi quod amplius arriserit: scire conuenit, veteres in ædificando varia figurarum scitamenta captasse. Quod. vt non miremur, trigon facit: qui locus triquetro, id est triangulo schemate strui consueuerat: in quo item pilæ lusus exercebatur, inde quoque trigonalis nuncupatæ. Iulius verò Pollux, trigonum esse dicasterium dicit, quum ait, Celebrata dicasteria, heliæa, trigonum: cuius meminit Diarchus. Medium parabystum, & maius parabystum. Porrò trigoni mentionem faciẽs grammaticus quidam, Trigonum (inquit) dicasterium est, fortè quia schemate foret triangulari. Trygon verò marina tradit fera letalis præcipuè, adeò vt si aculeo truncum arboris percutias, inarescat protinus, hunc denique Vlyssi necis fuisse causam tradunt. Et inde ab Nicandro ἀλοφύγων τρυγόνα nuncupari, ex mutis (quod aiunt) magistris didicimus. Trygona nostri pastinacam conuertunt, Ambrosius in Hexaemero etiam turturem: id quàm rectè viderint studiosi. In hæc diuertisse fertilitatis causa, non stomachabitur lector candidus: quippe in id omni incumbimus pede, vt nostra hæc, si aliud non sit, exsucca infructuosáque, & (quod dicitur) Agrippo infœcundiora saltem non deprehendantur.

Olearum ſpecies aliquot. Emblemata quid. Embolus, probolus, embolimus, embadon. Iudicium in Areopago primum. Tollitur ex Plinio obſcuritas. Reorum & accuſatorum argentei lapides. Symmoria, Symmorita, ſaci, cytharini. Oleæ ſtrictiuæ, ac caducæ. Thalyſia, ſincomiſteria, haloa, halos. Thalos quid, & thalophori. Zothalmia. Lactantij grammatici locus reſtituitur. Hiceteria. Ereſione. Trophæa prima ex oliua. Agrippeum quid. Ptoma olearum. Halirrhothij bella. Olea cur antro Ithacenſi applantata fingatur ab Homero. Sanſæ, Sanſarij, maroſſerij, ſacci, oleapa, oleaſtellum. CAP. XIX.

AGrippum verò, ne quis verbi inſolētia motus, caput pu-
tinus ſcabat, Sudas ſylueſtrem oleam apud Laconas ſ-
ſignificare. Eam græcorum alij nunc agrielæam vocant, nu-
cotinum: & Gadira inſulam quoque inde Cotinuſam dici
uenimus, quòd hiſce arboribus abundet locus is: quam re-
Coſmographus docuit. Nam ciuitatum pleræque ex ea
huiuſmodi cognomenta traxêre, vt in Attica Myrrhinu
myrtorum, quas myrrhinas dicunt, frequentia. Rhamn
item à rhamnis: Ceraſus quoque in ponto, eadem eſt ratio
ne nūcupata. Si verò ſylueſtri oleæ domeſtica inſeratur, fic
quæ vocantur cotinades. In quo obiter ſcitu dignum: vrba
omnia ſylueſtribus inſita, dici emblemata. Apud Vlpianum
digeſtis Ad exhibendum, Emblema phialæ omnino alia
eſt: meminit Plinius quoque, Embola verò ſunt nauigiorum
faſtigatæ partes, id eſt proræ: quas & ſimomata dicunt. Qui
& in acutū ex lato deſinens ager nuncupari embolus valet:
apud Herodotum liquet hiſtoria quarta. Sicuti is qui de figu-
ra vocatur item Trieris in Lycia prope Arycandā ciuitatem.
Embola Plutarcho in Cæſare, roſtra Romani fori ſunt: vt
quum ait, *καθήμενον ἐπὶ τῶν ἐμβόλων*, ſedens pro roſtris. Apud
Pindaricos interpretes legiſſe videor, dici emboli appellatio-
ne, lignum ad quod deſtinentur anchoræ. Pindarus,

ὑπὸ δ' ἐμβόλων λεῖμακος ἀγκύρας ὕπερθεν.

Probolos in Cęſare vocat Plutarchus ſublicas in Rheni alueo

deſixas violentię vndarum molliēdę,& delatorū amne ſecun-
do rapidati excipiendæ, ne impacta ponti, quid demolirētur.
Embolimum menſem intercalarem intelligunt Græci. Eum
Plutarchus *μηνιδίων* dici autumat. Embolimos apud Hip-
pocratem, pueros accipiunt imperfectos. Eſt embolum item
aciei ſpecies, id eſt rhombi dimidium: & pudenda quoque eo-
dem cenſentur nomine. Embadon, id eſt *ἐμβαδὸν*, aream dicit
Galenus Therapeutices primo. Sacram oleā legimus appella-
ti Moriam, nomine inde ducto, quod eſſet Palladi conſe-
crata, ex qua oleum etiam daretur vincentibus Panathenæa.
Nam à cæde morias dixere, quam moron nuncupant, perem-
pto Halirrothio, quem necaſſet Mars Neptuni filium, quòd
vim intuliſſet Alcippæ: vt ſcribit Pauſanias: quā ex Agraulo
Cecropis ipſe filia ſuſtulerat. Id'que in Areopago iudicium
capitis primum narratur peractum. Eius meminit hiſtoria
prima Hellanicus, & declamatione pereleganti Libanius
eſt perſequutus. Id & Plinius ſignificauit libro ſeptimo:
ſed, vt ſolet, breuitatis inuoluit tenebris. Inſequentibus
item temporibus ex materna cæde ſubiiſſe iudicium Ore-
ſtem ferunt, abſolutúmque, Pallados *ἀρείας* excitaſſe aram.
Dignum relatu: fuiſſe, in quibus rei accuſatores've cōſiſte-
rent, argenteos lapides: vnū, *ὕβρεως* dicunt: alterū *αἰναιδείας*,
id eſt iniuriæ impudentiæ'que. In propinquo ſacellum erat
dearū, quas Athenienſes *σεμνὰς* dicunt, Erinnyas Heſiodus in
Theogonia: quibus eſſe in capite cum crinibus dracones. Ae-
ſchylus commentus eſt princeps. Sunt qui ita diſtinguant, vt
priuatas oleas dicamus elæas, publicas verò morias, *σηκίᾳ*
idem cum moria putant: alij moriæ ſtipitem, *σηκίᾳ* dici vo-
lunt: quod & ſimilius verò eſt, quia ita ſcribit Rhetor, *ὃν τι*
τὴ ἐλαίαν ἐλαΐαν, ὃν τι μορίαν, ὃν τι σηκὸν παραλαβών. Saci verò
huius in Apologia commeminit Lyſias. Sacos verò & colum
barum vocant loculamenta, in quibus nidulātur: quæ dicunt
alij cithrynos, id eſt *λυθρίνους*. Symmoriæ Athenis erant velut
tribus aut claſſes, in quas dites modo, quique cōferendis ſuf-
ficerent tributis, coniiciebantur: vnde ſymmoritæ, ceu con-
tribules. Extat Demoſthenis oratio *περὶ συμμορίων*. In Symmo-
rias diſtributi Atheniēſes ſunt, Nauſinico rēpublicam geren-
te, quod Philochorus ſcribit, & in Lexico rhetorico repetit
Harpocratio, vt de Suda taceam. Porrò oleæ quædam calli-
ſtephani dicebantur, quod cum Suda ſcribit Ariſtophanis

interpres: cuius ramis coronarentur in Olympia victore
cuti astipulantur Theocriti interpretes ἔθειραι ἐλαίης, atque
Pindari: non autem cotino, id est oleastro: vt quidam
pretati sunt. Quanquam eius sententiæ est etiam Plinius,
non ex doctis item plerisque. Est enim proprij generis
stephanos, de qua Aristoteles ita ad verbum fere in Pan
Olea est, inquit, vocatur callistephanos: huius folia co
rio modo se habent, quàm in aliis, extrà siquidem, non
albēt. Ramos mittit, vt myrtus, ad coronas peraecomm
Eam in Olympia plantasse Hercules memoratur, vnde
tis dentur coronæ. Est apud Hilissum fluuiū stadiis sexag
circūuallata muro, magnáque contingentibus instituta
cta. Scribunt Græci, Herculis clauam fuisse ex oleastro, q
apud Sardonidē is repperisset: quinetiam depositam in
zene apud Mercurij statuam, quem πολύγιον vocant, pr
minasse denuo, ac superfuisse tempestate sua oleastrū, p
Pausanias. Sunt & apud Pollucem olearum genera hæc
petes, halmades, nectrides. Cotinadas trābelos vocauit
crates, dicebantur & Phauliæ: quas verò nūc thlastas n
pant, comici pyrenas dicunt: thlastas tamen etiam apud
stophanem cōperias ἐν νίσαις. Thalos, inquit Theocriti in
pres, apud antiquos dicebatur omne germinās. Archiloc

ἔχουσα θαλὸν μυρρίνας ἐν δρέπτρῳ.

Et Homerus,

θαλέθει ἐρίφοιο ῥοπῆσι. Athenienses autem per excel
quandam de olea dixêre. Sunt & in cepis thali apud a
colationis magistros, quo nomine stipites folliculosque
telligunt, quibus semen continetur. Thalophoros dice
qui in Panathenæis oleæ ramos gestarent. Quod mo
proprium erat senum, & inde comicis salibus nulli re
les, præter quàm ferendis thalis, Thalophori item fes
ter nuncupati. Meminit eius moris Cratinus, nec tac
Pherecrates. Dicæarchus in Panathenaico id munus eti
tulas obiisse scribit. Xenophon in Symposio pulchritudi
laudans infert, Talophoros senes pulchros seligi consue
Thalysia verò primitiæ dicebantur, quas subnectis iam
ctibus ex agris, persoluerent diis, vt denuo virescerent,
germinarentque in campis omnia, quod vocant θάλλειν.
rhetorum plerique etiam syncomisteria à comportatis
gibus nuncuparunt. Agebatur item festum tempore eod

Cer

Cereri sacrum & Dionysio, vti Pausaniæ testatum monumen
tis est. dicebatur haloa, id est ἅλωα, vt putat Philochorus: quia
tum in areis præcipuè moras ducant homines, quas dicunt
ἅλως. Quanquam est item halos solis ac lunæ discus, & in eo
rundē ambitu conceptum nubilum. Apud Nicandrum etiam
aspidis spira vel ambitus ex obuolutione delineatus. Erat pa
nis quoque Thalysius, qui ex nouis frugibus conficeretur pri
mum. Zothalmia in Pindari Olympiis poemata nuncupan
tur immortalitatē comparantia, facientiáque θάλλειν πρὸς ἀεὶ
τὴν ἀκαταστασίαν. Sed ad institutum redeo: quæ remanent, presis
oliuis, vocant stemphyla: sicut in vuis dicuntur peripysmata.
Sed verborum sæpe proprietas authoritate turbatur. Olea co
ronari Iouem, ab veteribus proditum scio perpetui viroris ra
tione ac emolumenti: vel ob glauci coloris cum cælo si
militudinem. Sed illud proditum memoriæ est, nono ὑπολογᾶν
τὴν γεωργίαν, oleam puram ab puris quoque oliuantibus præ
cerpendam, iureiurando etiam adactis, cum vxore modo sibi
rem fuisse, nec alienā attigisse prorsum. Sic enim mox lætio
rem fieri prouētum. Quin & Ciliciæ Anazarbo ab puris mo
do pueris oleam coli memorant, proinde illic haberi feracis
simam: quippe huic arbori præsulem esse castitatem, vt scribit
Palladius. Scribit vndecimo Georgicorum Florentinus,
Vitiinsitam oleam non vuas tantum, sed & oliuas ferre. Ha
beri quoque id genus arbores in Libya, dicique gentium il
larum vocabulo, vbolima. Nec illud reticuero: gorphia voca
ri apud Syros olearum ligna, vtcunque præcisa ex radicibus
imis, ἐν φυτωρίοις, hoc est seminariis constituenda. Superioris
autem insitionis fructus nuncupatur elæostaphylos. Oleæ ca
ducæ sunt apud Catonem, quibus opponi ab eodem strictiuæ
videntur: nam sunt olearum item strictores. In hac olea
rum mentione succurrit, opem ferre Lactantio grammati
co in librum Thebaidos duodecimum, super illis poetæ
versiculis,

Alite nemus circa culmq; insigne verendo,
Vittatæ laurus & supplicis arbor olivæ.

Supplicis arbor oliuæ, inquit, per quam pax petitur supplicando: & in secundo diximus hanc ab Athenienſibus resonem dici, à Græcis autem reliquis diriteron, Portenta verborū planè sunt hæc, quę si excitetur à sedibus suis Lactātius, nec agnoscat, nec percipiat. Ipse ita emēdo: Ereſionen dici ab Athe

nienſi

nientibus, à Græcis autem reliquis hiceteriam. Etenim
sione, id est ἐριουόνυ, ramus oleæ lana implexus, arborum
ctibus, quæ acrodrya vocant, circunpendentibus, ante
ædium poni erat solitus in honorem Apollinis. Eius hist
pluribus exsequitur in Equitibus Aristophanis interp
qui ab eo mutuantur, alij plures. Hunc item ramum à sup
cationis vsu hicterium, vel hiceteriam vocabant. Quod i
rallelis, hoc est Thesei vita testatur Plutarchus: vbi in De
nio positam ab Theseo hicteriam Apollini scribit. Sed i
pres, eo nomine supplicationem modo intellexit. Hicte
thesaurum vocat Sophocles, capillos honoris Aiacis defe
recisos. Hinc in Pluto Aristophanes, Video in ara sedent
quempiã ἱκετηρίαν ἔχουσα μετὰ τῶν παιδίων, hiceteriã tenen
cum puerulis. Fuit Homeri carmen quoque Iresiones ti
vt prodit Herodotus. Scribit in artibus Dionysius, in olea
dibus illud meritò recenseri: non modo quia sit Palladi s
sed quod veteribus ex ea constituebantur trophæa, quib
sit victoriæ symbolum. Nam & Neptuno superato, hac
mum dea est coronata. Ioui autem dicabãt trophæa, quin
noni quoque, qua ex causa Tropææ cognomentũ illi ascio
apud Lycophronem. Ad ea porrò quæ de moriis oleis p
antè concinnauimus, hoc item indagine varia ex Græcor
numerosiore sylua sum venatus. Fuisse in arce oleas Athe
Palladi sacras, quæ dicerentur moriæ. Ferunt autem non
Halirrhothium Neptuni filium eas adortum excidere
niam inuenta olea, vrbs Mineruæ fuisset adiudicata, inter
dendum verò aberrasse, ac securim sibimet impegisse, a
inde decubuisse. Ex quo argumento adoptatum oleis cog
mentum, vel quia quisquis oleas possideret, portionem qua
μίρ& vocant, Panathenæis inferret: quando ceramum ole
piebant victores. Hinc obseruatum, capras Athenis in arc
non iungi, præter quàm semel ad necessarium sacrificium
olea ibi nata primum possit tangi, quando ita proditum e
eius animãtis saliuam esse fructuis venenũ, quo nomine
deæ immolatur. Satæ sunt & in Academia moriæ cum imp
cationibus diris, si quis obleſisset, quare irrumpentes Lace
monij pepercerunt illis. Hinc Iupiter celebratur cognom
to Morius, aráque in Academia excitata. Agrippeum vero
ceramico theatrum, in Alexandro sophista apud Philostra
ad Agrippum arbitror attinere omnino nihil. Olearum p

ma, id est πῶμα, legimus apud Lysiam, intelligunt eruditi
fructum dilapsum vel arboris casum. Illud verò haud negli-
gendum, oleam ab Homero fingi antro applantatã Ithacensi,
quod typum habere mundi, sapiẽtissimis est visum, quod mo
les hæc vniuersa, diuinæ sit germen prouidentiæ, cuius credi-
tur symbolum olea: quam Palladi consecrarunt veteres, quæ
ipsa est prouidentia. Hinc theologica sagacitas plantam in
portus capite stare surrectam, virentémque perpetuò cõmen-
sa est, vt sciremus, quod est totum, nõ est ἐυτυμητικὸν μᾶλλον καὶ τύχης
ἀλλὰ constare: sed esse φύσεως νοερᾶς καὶ σοφίας ἀποτέλεσμα. Leui-
culum hoc: sed nihilosecius apponendum, oliuarum osicula
dici sansas, Columellæ libro decimotertio, πύρηνας Græci vo-
cant, vnde locationum, venditionum, & eiusmodi omnium
interpretes, proxenatásque ac mesitas putant ex functionis vi
licitate sansarios nuncupari, quos ratione eadem marosserios
videntur appellasse Mediolanenses, velut ossarios quosdam.
Oleæ ramum, atque item lauri, æsacum vocitarunt priores.
Drupa nuncupamus non olearum modo baccas, sed & arbo-
rum cæterarũ, quando & δρυπεπὲς Græci dicunt. Oleam cala-
bricam oleastellum vocant similitudinis ratione, ab oleastro
deminuta est vox.

Nexorum status. Qui dicerentur nexi, & qui obarati. Nectendi ratio. Inter ibi iusti dies qui sint. De Athe nensium sisachthea, & nouis tabulis. Chreocopia, chreocopidæ. CAP. XX.

QVi apud veteres Romanos æs alienum feciſſet, id'que cumulatum vsuris foret, abducebatur à creditore, non in seruitium, vt sæpe: sed in ergastulum quodammodo & carnificinam. Et, quod grauius multò est, abducebantur item filij, imò etiamnum nepotes, quod Dionysius scribit, & obscu rè significat Liuius. Si quid contradicerent, seruiliter euerbe-rabantur, obsita erat squalore vestis, fœdior corporis habitus, pallore ac macie perempti. Ad hæc ferè prolixa barba capil-lique efferabant speciem oris, vix vt noscitarentur in tanta deformitate. Hi sunt quos in historia nexos sæpe dici audi-mus. Nam qui conflassent quidem æs alienum, nec tamen à creditoribus in vincula essent abducti, obærati modo dice-bantur: necti verò pronuntiabant eos, qui creditoribus trade-rentur. Liuius: Deinceps & qui antè nexi fuerant, creditori-

bus

bus tradebantur,& nectebantur alij. Et alibi: Nexu vinc-
Iutique se vndique in publicum proripiunt,implorãt C
tium si lem. Cæterùm peropportunè opinor,ac perutilit
cerimus,si hac parte amplius temporum illorum mores
rimus exsequuti:quando,vt videtur,non in reponendis
officiis,sed & in cæteris quoque vitæ,ac negotiorũ part
præsertim quæ ad mutui rationem spectant,plurimi e
ciendam fidem,veteres sanxêre:proindéque perfidiosius
giuersanti debitori,ac sæpius fraude agenti eludentique
mediocris irrogata pœna. Exigendæ igitur mutuatitiæ
niæ hæc,ex Atticarum noctium obseruationibus, ferme
batur ratio. Confessi ac debiti iudicatis triginta dies d
tur,conquirendæ pecuniæ causa,quam dissoluerent. Eos
dies,iustos appellare decẽuiris collibuit,velut iustitiũ
dam,id est iuris inter eos interstitionem quandam & ce
nem:sicuti Gellius eleganter interpretatur. Quanquam
ratione belli,iusti dies dicebantur continui triginta,qu
exercitu imperato,vexillum rusi coloris in arce pone
quod Festus & Macrobius adnotarunt. Deinde,nisi dil
rent,ad prætorem trahebantur,& ab eo quibus erãt iu
addicebantur. Neruo quoque aut compedibus vincieba
Hæc enim fermè verba legis erant. Aeris confessi,rebu
iure iudicatis,triginta dies iusti sunto. Pòst deinde man
iectio esto. In ius ducito. Ni iudicatum facit,secum d
Vincito aut neruo,aut compedibus, quindecim pond
minore,aut si volet,maiore vincito. Si volet,suo viuito
viuit,qui eum vinctum habebit,libras farris in dies d
volet,plus dato. Erat autem interea ius paciscẽdi:ac nisi
forent,habebantur in vinculis dies sexaginta. Inter eos
trinis nundinis continuis ad prætorem in comitium pr
ebantur:quantæ que pecuniæ iudicati forent,pronunti
tur. Tertiis autem nundinis capite pœnas dabant, aut t
Tyberim peregrè venum ibant. Id porrò horrendum,
omni prorsum humanitate,& Romanorum mitiore ing
sequestratũ:quod & Septimius Florens memorat in Apo
tico. Etenim si plures forent,quibus reus esset iudicatus,
re si vellent,atque partiri corpus addicti sibi hominis p
tebantur. Ipsa legis verba censui apponenda: Tertiis,ing
nundinis partis secanto,si plus minus've secuerint,sine fr
de esto. Inire porrò nexum de iis dicebatur,qui creditorib
qu

quod rationi paria nõ facerent,addicebãtur vinciendi. Iidem
& nexum dare dicebantur,vt libro octauo ab Vrbe condita
Liuius scribit,quo loco edocemur,quando nectendi exoleue-
rit mos. Ex hac verò alieni æris ratione,quo persæpe inopes
adobruebantur,vsura multiplici omnia arrodente,ac velut
tabe pestifera ad corpus item correpente,nescebantur quan-
doque nouarum tabularum decreta per summam inexsupe-
rabilémque necessitatem,ac Diomedeam quodammodo (vt
dicitur) expressa patribus. Ea proinde M. Tullius labefactatio
nem fundamentorum reipublicæ vocat,quum pecuniæ cre-
ditæ obæratis condonantur,& nouæ mox cooriuntur tabulæ,
quibus nomina contineantur noua. Et alibi Cicero: Tabulæ
nouæ quid habent argumenti,nisi vt tu emas mea pecunia
fundum,eum tu habeas,ego non habeã pecuniam? Et Seneca
appellat rem pernicioſissimam beneficiorum nouas tabulas.
Fit item in Epistolis ad Atticum mentio rei huius. Luceius,
inquit,M. Fabij queritur apud me per literas,summum esse
periculum,ne culpa senatus his decretis res ad tabulas nouas
perueniat. Ridicula est grammaticorum vanitas,apud Sallu-
stium,tabulas nouas pro picturis accipientium,quo nil absur
dius nec dici,nec fingi potest. Sed sunt plerique puri,puti,id
est ab genitiua insciti nusquam aberrantes,ne quid adgluti-
netur aduentitij,tanquam impuri mox futuri. Ex Laurentij
officina id genus emanasse nugas haud admiserim facilé. Ta-
bulas item nouas intelligimus testamentum nouum,priore
(vt fit plerunque) expuncto irritóque: quod epistolarum se-
cundo approbat Cæcilius. Cæterùm nequaquam dissimulan-
dum ciuitates maximas quandoque hoc æris alieni laxamen
tum ac remissionem non vsquequaque horruisse. Athenien-
ses,Solone statuente,hoc ipsum admisisse,sciunt paulò eruditi
ores,legémque,qua statutum id est,dictã sisachtheam,hoc
est σεισαχθειαν. quod significat,illius linguæ vocabulo,oneris
leuationem. Nam sisachtheam sunt qui cribrum interpretan
tur,quo in frumentis vacantia secernuntur,παρα τὸ σειω,quod
est concutio,vt Chœroboscus. Sed eam legem ad Aegyptio-
rum imitationem Diodorus instituram scribit, apud quos
sanctum erat,vt eorum corpora,qui ciuitatibus bellico vsu
addicti forent,a creditorum violentia libera essent: in bona
tantum illi ius haberent. Eodem,inquit,modo sanxit Solon,
ne ob vsuras corpora ciuium nectterentur. Plurimi enim
per

per summam inopiam fœneratoribus, inquit Laertius, e
pora sua exponebant, ac super his fœnerabantur. Sisach
hæc chreocopia item dicitur: quasi debitorum abscisio.
quo Solonis amici quidam chreocopidę ex debiti rerē
sunt appellati. Quum enim ij Solonis mentem percepis
præoccupantes multas pecunias fœnori acceperūt, agru
ex iis maximum astutè compararunt. Ex quo & Solon n
nima est aspersus infamia, velut iniuriæ particeps. Mox
men tanquam eo nomine diis gratias agerent, institutu
crificium Sisachtheam item appellarunt.

Tabulæ & codices accepti & expensi. Aduersaria
sint. Iuuenalis locus declaratur. Tabulius ager
Trientius. Apocha quid, & antapocha. Anu
Item de nexu. Ciceronis locus explicatur. Prytan
siue sportulæ quid. Theses cur iuris dicundi statu

CAP. XXI.

TAbulas, de quibus paulò antè facta à nobis mentio
Cicero pro Roscio Comœdo, accepti & expēsi appe
tione distinguit: Si tabulas, inquit, Caius Fannius accep
expensi profert suas, in suam rem suo arbitratu conscrip
quo minus secundum illas iudicetis, non recuso. Apud e
dem atque adeò eodem loco, codex accepti & expensi no
natur. Sed id aduertendum amplius, quæ apud eund
Ciceronem dicantur Aduersaria. Hæc verò non aliud fer
dentur, quàm libelli, in quibus negotiantes per singulos d
scribimus, quod damus vel accipimus, relaturi postea in e
ces accepti expēsi'que, aut in tabulas. Significāt hoc Cicero
verba: Nimium cito, ait, me indagare de tabulis: non habe
se hoc nomen in codice accepti & expensi relatum, cōfiteri
Sed in aduersariis patere contendit, vsque eo'ne te diligis
magnificè circunspicis: vt pecuniam non ex tuis tabulis
aduersariis petas? Aduersaria dici arbitror, quod aduersa pa
te etiam scriptis implerētur, & per transuersum quoque: ita
negligenter admodum conficiebantur, quia delerentur fa
tim: etenim menstrua erant, tabulæ vero æternæ: aduersaria
denique parui temporis memoriā: tabulæ perpetuæ existim
tionis, fidem & religionem amplectebantur. Hæc sunt dese
cta, illæ in ordinem cōfectæ in iudicium Aduersaria protul

nemo: codicem protulit, tabulas recitauit. Aduersaria huiusmodi à Satyro nobili significata intelligo, versu illo,

Et longe relegit transuersa diurni,

Quod interpretes etiam si haud barbasculi non viderunt.
Morem hunc ex transuerso quandoque subnotandi in epistolis etiam seruatū Cicero ad Atticum libro quinto præmonstrat. Nunc verò, inquit, venio ad transuersum illum epistolę quæ verſiculū, in quo me admones de sorore: quæ res se sic habet. Aduersaria ferè ac calendaria idem accipimus, quando & in iis singulorum mensium rationes referebātur: dicta sic, quòd singularum calendarum nomina præscriberentur: memoriniit Sceuola Digestis de statuliberis. Item Seneca: Calenarium versat, sit ex domino procurator. Calēdario præposi-
tum inuenies apud Aphricanum Iureconsultum. Calenda-
rum verò sacrificium, quod calēdis obire moris fuit, dici le-
gimus in veteribus memoriis. Sed & rationarium inuenias,
pro libro in quo vel contractuum vel gestarum rerum ratio-
nes comprehēdantur: ex quo & apud Marcellinum, rationa-
lius apparitor, qui raticnarium conficit, ac rationibus præest:
quem ratiocinatorem nūcupauit Columella. Rationibus in-
ferre, apud Latinè ac ex formula loquētes, est in Rationario
perscribere, quid cui sit erogatum. Tabularum publicarū cu-
ram comperi variè habitam & immutatā sæpè, quando per-
miſit Augustus senatui prefectos deligere: verùm ambitu suf
fragiorum suspecto, inita mox ratio, sorte ducerentur ex præ
torum numero qui præessent. Sed Claudius ad quæstores re-
diit. At quia deesse robur videbatur ætatis eum primum ca-
pessentibus magistratum, Nero præfectura perfunctis, ac vsu
rum plurimo peritis comprobatisque onus iniunxit. Le-
tum apud eruditos est, expēsare, dici expensum ferrè in con-
sciendis rationibus. Ex tabulis porrò hoc genus, tabulium
esse appellatum comperi, agrum qui intra quinquagesimum
lapidem iis est assignatus, qui mutuam reipublicę pecuniam
secundo punico bello dederant. Trientium quoque dictum
scio, quia pro tertia pecuniæ parte datus erat. Dignum verò
scitu: esse in hoc item vsu, quas vocant apochas, quæ fiunt, vt
his probetur solutio, fatente creditore, sibi satisfactum. Ideo-
que debitori traduntur. Interstitium sit tamen, vt scribit Vl-
pianus, inter acceptilationem & apocham: quoniam acceptilatione omni modo liberatio contingit, etiam si non sit per-

soluta pecunia. Apocha verò non aliâs, ni ea sit erogata. A
pocham sunt qui chirographum interpretentur, quod c
tori conficit debitor, fatendo à se quid sit persolutum. A
pocham intelligunt alij, chirographum, quo se obligat
quis, ac se debere fatetur. Apocham, Græci ἀπογρ
quo nomine quandoque significatur receptio. Apochym
rò, eadem quæ zopissa est: quam tamen hypochyma
mauult Paulus Aegineta. Scribit Ammonius, anocha
in bello inducias, vsu ita exigente, vltrò citróque com
di. Quod verò ad nexos item attinet, inuenio, oblig
nem omnem apud veteres, quæcunque per æs & libra
ret, nexum fuisse nuncupatam. Id'que necti solitum
quod eo modo obligaretur. Innuit hoc & in Topicis M
lius, vbi ait, Abalienatio est eius rei, quæ mancipi est, au
tio alteri nexu, aut in iure cessio. Nexus, inquit Boeth
quædam Iuris solennitas, quæ fiebat eo modo quo in
tionibus Caius exponit. Ad hoc ipsum respicit Cicero
lud De oratore libro primo, Nexorum iura in cautis v
tur centumuiralibus. In cuius tamen loci enarratione
proferri deliramenta, sciunt qui huiuscemddi eleganti
non sunt omnino imperiti. Nexum quoque æs, vocatur
nia, quę per nexum obligatur. Dicitur & laqueus nexil
leio. Sed & nexilis item vestis, cuius fuit vsus ante texu
inuentionem: vt apud Lucretium non somnieulosus e
uabit lector:

Nexilis antè fuit vestis, quàm textile tegmen.

Cæterùm doctioribus hæc fortè operæ videbuntur leu
proinde, ne γῆς ἐντέρα, id est terræ interanea, studiosius v
consectari, stylum reprimam: ne forsan Hesiodium illo
me regeratur,

ἀλλὰ τίηοι τοῦτα περὶ ἀρτῶ, ἢ περὶ πίτρω.

Illud modo adiecisse contentus pecuniam apud Græc
actore ac reo constituendi gratia iudicij contributam
sitámque, prytanea nuncupari: quæ à Romanis sportu
gnatur nomine. Cæterùm, qui succubuisset, omnia rec
bat: ea verò in publicum cedebant, aut iudicum merce
ex quo & ipsas iuris dicundi stationes, theses quandoq
pellatas, legimus. Prytaneorum meminit Isocrates ad C
limachum.

CA

CAMILLI RICHERII RHODIGINI IN LIBROS ANTIQVARVM LECTIONVM Lodouici Cælij Rhodigini, ad D. Franciscum Malagninum, Præfatio decimatertia.

Domesticæ frugalitati opus esse non me latet, eos gratuito aliquo impartiendos esse munusculo, qui ipsorum aucupatos tutelam continuè obsequiosis meritis insequuntur: qualem te Francisce Malagnine ciuis optime, & scio & tam diu noui, qui nulli noxius omnibus commodus, mihi que ipsi oportunus existens, me ipsum perpetuò tibi deditum, gratiori tua in me beneuolentia esse voluisti: atque eo maximè in Lodouicum Cælium mihi patruum, qui & patris tui, totiúsque Malagninæ prosapiæ & ope & opere continue suffultus, ad talem scientiæ apicem peruenisse, verè diiudicari potest: qualem Antiquarum lectionum opus ab eo nouissimè castigatū præse fert. Quod quum his diebus cursim ac leuissimè pertransirem, eiusdem portiunculas aliquas intimioris amicitiæ vinculo sibi astrictis dicatas, alias autem & potissimè noua adiunctas castigatione, nullius inscriptione munitas cognoscerē: mihi operæpretiū visum, eas omnes non nisi patrono munitas perpellere, atque ob id te decimtertij libri designatione grauare: quod eò libentius factum volui, quò doctrinata censura decoratum, optimæ ingenuitatis munimine fussultum, probitátique bonitatis plenitudine saginatum omnes palàm profitentur. Quod & si pauxillum, id tamen libenti accipies animo: Camillúmque Richerium tibi deditissimum in ipso contemplatus tibi deditium, ac doctissimi quondam tui præceptoris nepotem libentissimo eo tuo affectu fouebis, quo antiquæ in Lodouicum Cælium tuorum collata beneficia præse ferunt. Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM LIBER VNVS, QVI TERTIVSDECIMVS.

Explicatur Quintilianus de oris multiplici vitio. Anastomosis quid. Anastomotica cibaria. Iotacismus, lambdacismus, metacismus, Atticismus. Cognomentum. De batto, & battologia. De Ouidio. Scitu digna. Titi Liuij mors. Ibis Ouidianus quis. Nycteridis cognomentum. Item de Chærephonte. Eretrienſibus, ac Alcibiade. Fringultire quid.

CAP. I.

IN PRIMIS, inquit Oratoriarum institutionũ primo Quintilianus, vitia, si qua sunt, emendet: vt expressa sint verba, vt suis quæque literę sonis enũtientur. Quarundã enim ea tate vel pinguitudine nimia laboramus: quadam velut acriores, parum efficimus, & aliis non dissimilibus, sed quasi hebetioribus permutamus. Quippe ę literę Demosthenes quoque laborauit, lamda succedit. Hęc Fabius. Scimus verò duo esse in primis oris vitia, quorũ alterum cantes, ischnotetas vocat alibi Fabius, quum gracilis et tenuis literæ enuntiatio: alterum vitium, plane mũ appellauit idẽ, à vocis (vt opinor) pinguitudine. Quoniam do qui loquitur, & curiosius gutture vtitur, λαρυγγίζειν Græci dicitur: meminit pro Ctesiphõte & Demosthenes. Dorea principuè, vt platystomi, incessuntur à Græcis: quod iusto frequentius in dictionibus A literam ingerant. vnde apud Theocritum, garrulę mulierculæ coarguũtur πλακιάδοισιν ἅπασαι, vt quę Syracusiæ forent. In Cotta, literarũ damnabatur dilatatio, vti constabit mox. Verùm vt luculentior expressiórq; fiat eminentissimi authoris enarratio, ad Aristotelis vireta diuertendum: abs quo lingua peccantium turbidéque & adhæse loquentiũ tres fieri species animaduerto, ἰσχνοφώνους, τραυλούς καὶ ψελλούς, hoc est ischnophonos, traulos, psellos. Est vtique traulus, siue blæsus, qui literam aliquam exprimere non potest: eámque non quamlibet, sed certã. Psellus, siue balbus, qui in enuntiãdo, literã præterit aut syllabam. Ischnophonũ sunt qui Latinè dicant hæsitantem. Vitiũ est inquit, ἀπὸ τοῦ μὴ δύνασθαι ταχὺ συνάψαι τὴν ἑτέραν συλλαβὴν πρὸς τὴν ἑτέραν, id est ex eo quod cito syllabæ syllabã cõnectere minus possit. Quæ vtiq; omnia ex imbecillitate proueniãt, neq; enim intelligentiæ sumministrare lingua potest. Quũ verò quasi in recessu oris vox auditur, cœlostomia nũcupatur. Anastomosis autẽ ad præsens negotiũ spectat nihil, id est ἀναστόμωσις: est autẽ eo vocabulo medicis adapertio, vt quum venarũ ora recluduntur. Apud Athenæũ anastomatica dici vidẽtur cibaria, quę appetentiã conciliant, & edendi prolubiũ excitant, cuius sunt modi sale conditæ oliuæ, quas colymbadas nũcupant. Sed à diuerticulo fabulam repetamus. Remotis autem vitiis, emendata cum suauitate vocũ explanatio ἐμφάσεια vocatur. Et quoniam cũ Quintiliano nobis res est, ne id quidẽ amplius explicare grauemur: quod ait, esse per sonos vitia oris, quę scripto mõstrari nõ possunt, vt est iotacismus & lambdacismus. Scribit Diomedes, esse iotacismum, quũ I litera vltra iustum decorẽ enuntiatur. Idem & in lambdacismo intelligit, quum L sono profertur pleniore. Inuenimus tamen aliter à Martiano libro quinto, vitia hęc finiri. Esse quippe metacismũ, quũ verborum coniunctio M literæ assiduitate colliditur: vt si dicas, Mammam ipsam amo, quasi meam animam. Lambdacismum verò, vbi L plurimum dissonat, vt si dicas, Sol & luna lucent luce alba, lactea, Iotacismum, vti si enunties. Iunio Iuno Iouis iure irascitur. Atticismum elegantiã dicunt Atticam, sed nomine tamen eodem intelligit Thucydides, quum Athenienſium quis impensius, partes fouet. Polysigma verò est vbi S litera crebius geminator, Sosia in solario soleas farciebat suas. Inter eos qui in memoriis veteribus lingua fuisse præpedita memorantur, legimus & Battum,

à quo Cyrenas in Aphrica conditas ferunt, quem adeò fu
ischnophonum tradunt, vt ab eo defluxerit verbũ βατ
quod insigne pronuntiandi signat impedimentum in iis
vocis vix sint compotes, nisi à sono malimus conforma
id, vt βαβδαρίζειν, πωπαύζειν, vt verius de vitio sit homini
tum cognomẽtum. Quanquam est & battus siue battis
lioris pisciculi delicatioris ve species: vnde battidoscop
pellati opsophagi & gulones. Sunt qui Battum, prius dict
Aristotelem autument, dici verò ab gente Libyca rege
tos. Plerisque item arrisit, Coccyga fuisse nuncupatũ
quutionis pontificio præpedito. Ab honore ac regio fast
batti cognomen prorepsisse, author item Herodotus est.
& poëta Battus ineptior, qui dum simulacra & statuas
bus ac hymnis celebraret, mensum excedebat legitimũ,
démque sæpiculè cantilenam recinebat. Quod iteration
tium & nimietatis inde etiam battologia nuncupatur
Ouidium laborasse, Seneca scribit. Propterea Montanum
clamatorem, sententias suas repetendo corrumpentem,
non est cõtentus vnam rem semel bene dicere, Scaurus
oratores Ouidium vocare solebat. Qui & ipse nesciat,
bene cesit, relinquere. Quum Polyxena esset adducta
lo Achillis immolanda, Hecuba dixit, Cinis ipse sepul
genus hoc pugnat. Poterat esse contentus: adiecit, Tu
quoque sensimus hostem, Neque hoc contẽtus addidit
Aeacidæ fœcunda fui. Aiebat Scaurus, Non minus magn
virtutem esse, scire desinere, quã scire dicere. Hinc & in
thæi euangelio, vti arbitror, capite sexto, μὴ βαττολογήσητε
est orantes ne sitis multiloqui. Sunt qui battologiæ vitiũ
item in versibus illis apud Ouidium Metamorphoseon
cundo, arbitrentur:

At senior, postquàm merces germinata, sub illis
Montibus (inquit) erant, & erant sub montibus illis.
Risit Atlantiades, & me mihi perfide prodis,
Me mihi prodis, ait.

Quod tamen verum haudquaquam est. Nam ἡ τῶν ἀπρ
πλόσεως quæsita orationi gratia est, quod ex libro Phaleo
Demetrij περὶ ἑρμηνείας licet agnoscas, quum ait χάριτος
in verbis esse, aut in rebus: in verbis quidem, ex breuitate,
dine, figura: ex schemate, vt in Sapphûs versiculis,

Παρθενία, παρθενία, ποῖ μ' ἀπῴχα

Cui

Cui ex figura eadem illa respondens ait,

οὐκέτι ἥξω πρὸς σε, οὐκέτι ἥξω.

Maior, inquit, orationi comparata est gratia, quàm si semel forent pronuntiata, ἡδὺ ἄνευ τοῦ σχήματος, etiam si πρὸς δανίσκαρ, excogitata magis videri anadiplosis potest, seu pallilogia. Obseruauerat hæc Merula quoque parte quadam, ex thesauris iis ab eodem pronuntiatum Ouidio prodens.

Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est, nulla futura tua est.

Sic & apud Homerum.

Τῷ δ' ἐγὼ ἀντίος ἦμι,
Καὶ εἰ πυρὶ χάρματι ἰοίμην, εἰ πυρὶ χάρματι ἰοίμην.

Et quoniam de Ouidio agimus, aduertendum item, in quo ab eodem taxetur Seneca in Naturalium quæstionum libris, vbi diluuij excutitur ratio. Illud, inquit, poëtarũ ingeniosissimus egregiè pro magnitudine rei dixit:

Omnia Pontus erat, deerant quoque littora Ponto.

Nisi tantum impetũ ingenij & materiæ ad pueriles ineptias reduxisset:

Nat lupus inter oues, fulvos vehit vnda leones.

Non est res satis sobria, lasciuire deuorato orbe terrarum. Et ne quis parum aptè agglutinata hæc à nobis putet: ad ea Quintilianum respexisse contenderim, dum libro decimo, lasciuire in Heroicis suis Ouidium scribit, & esse ni mium ingenij sui amatorem. Simul quia frigida est & puerilis in scholis affectatio, vt ipse tranlitus efficiat aliquam vtique sententiam, & huius velut præstigiæ plausum petat, à quo non abstinet poëta hic, quem tamen necessitas fortè excusarit, res diuersissimas in speciem vnius corporis colligentem. Illud obiter adnotarim: in Cæcilij Minutiani Apuleij fragmentis obseruatum, annis septem ih exilio consumptis, functum esse fato Ouidium calendis Ianuariis quæ die Titus quoque Liuius decesserit. Structum item illi à Barbaris per multas lachrymas tymbõ ante ianuã. Author idem Minutianus est, Coruinum ab Ouidio appellatum fuisse ibin ex auis fœditate, cui ventrem rostro purgare, insitum sit, & hoc ex Callimachi imitatione: pulsum quoque in exilium, quod Augusti incestum vidisset. Sed vt à diuerticulo redeamus ad fabulam, Chærephontem lego Socratis perfamiliarem fuisse ὠχρίφωνον, & quia simul nigricantis erat coloris,

interfuso pallore, nycterida cognominatum, quæ vox [illegible] vespertilionem indicat, atque item pyxinon, id est burs[illegible]. Hic verò est Cærephon is, cui respondisse Pythiam fer[illegible] σοφὸς σοφοκλῆς, σοφώτερος δὲ ἰφικράτης, ἀνδρῶν δὲ πάντων σοφώτατος, id est sapiens quidem Sophocles, sapientior Euripides, at omnium sapientissimus Socrates. Eretrienses porrò incessuntur apud eruditos, quòd literam ρ crebrius riúsque inculcarent: sicuti in Alcibiade lamdacismum a[illegible] tatum scimus. Hic est de quo iactatum legitur, Alcibi[illegible] duos non tulerunt Athenæ, neque itē Lysandros duos s[illegible] ta. Arrius apud Catullum, mirifico velut pruritu, flatile[illegible] vocalibus, tum consonantibus inserebat, quod Poëtæ tem[illegible] epigramma nobile. Postremò fringultire, ex Apuleij do[illegible] na præpeditè est, ac obscurius verba enuntiare. Nam in [illegible] gia sic adnotauimus scriptum, qui eloquentiæ patrocini[illegible] vulgò profitetur, etiam honesta dictu sordidè blaterat, sæp[illegible] rebus nequaquam difficilibus fringultit, vel omnino ob[illegible] tescit. Et iterum: Audisti priuignum meum vix singulas [illegible] labas fringultientem. A fringilla verbum deflecti, putat [illegible] stus. Eius verò auis querula esse videtur vox. Nam & M[illegible] tialis ait.

Nunc sturnos inopes, fringillarumq́; querelas Audit.

Friare autem aliud omnino est, vnde suffriare paululum co[illegible] terere est. In Q. Catulo oratore, quod memorabile est, [illegible] mè laudatur lenis suauisque literarum appellatio. In Co[illegible] literarum damnatur dilatatio, & Catulo contraria, subag[illegible] stis quædam, & planè subrustica pronuntiatio.

Bambalio qui dicatur, necnon balliones. Balia cer[illegible] Balius ventus. Item quid catapeplasmenon. Q[illegible] apodos. Alcibiadis balbuties. Dosonis cognome[illegible] tum. Lamyri notiones. Blæsi qui dicantur & argu[illegible] Lambda cur diceretur Eetionis vxor. CAP. [illegible]

VErùm quia in linguæ vitia, stylo ducente, recidimus[illegible] tequàm inde digrediamur, summonere quũ alia, [illegible] illud quoque non est visum omnino incuriosum: quod ex M[illegible] Tullij officina est. Nã is Philippica tertia Marcũ Fundũ n[illegible] scio quẽ, nullo numero, & prorsus contẽptibilẽ cognomin[illegible] tum scribit Bambalionẽ, ab hæsitantia linguæ & stupore co[illegible] dis. Sed & Franciscus Philelphus vir certè non postremæ lite[illegible] rata

turæ, ac tum Græcè tum Latinè perpolitus, Poggiũ his ferè insectatur: Audio tamen esse, inquit, quosdam hermaphrodi-tos, qui & pueri sint & puellæ: eosque non solũ ita gigni na-turæ solertia, sed etiã arte hominũ, id quod de Poggio Bam-balione, ac de aliis nonnullis accepi. Appellationis verò igno-miniosæ hinc profluxisse ratio videtur, quoniam dẽsiorẽ mu-tarum in verbis concursum detestantur Græci propter eum, quem vocant ipsi psellismum, vt in meso paracimeno βλῖττα. Sic & in verbo πίπτομαι veriti cacophoniam, abvsu id tempus abdicarunt: quia βομβάλη κόμπον efficiat, id est bombo persi-milem stridoris sonum. In quem lusit facetissimè Comicus, βομβαλοβομβαλᾶξ, id est bombalobõbax: vnde factum Bambalio-ni nomẽ opinamur. Balliones verò in historia pro lenonibus accipiunt, ab Plautino forsan Ballione. Baliam ceruam Grẽci κατάγιστον dicunt, id est maculosam, ac velut picturatã. Sed & balium ventum pro impetuosius flante accipiũt. Est & lin-guæ vitium quoddam dictum catapeplasmenõ: quum simpli-cis vocis naturã pleniore quodam sono circumlinimus: quo-niam sic appellatur cantus tibiarũ, quæ præclusis, quibus cla-rescunt, foraminibus, recto modo exitu grauiorem spiritum reddunt. Cæterùm quod ait libro vndecimo Fabius, quale nam est? Vox, inquit, vltra vires vrgẽda non est: nam & suf-focata sæpè, & maiore nisu minus clara est, & interim elisa in illum sonũ erumpit, cui Grẽci nomẽ ab immaturo gallorum cantu dederũt. Interrogatus olim vir Græcè Latinéque scien-tissimus Politianus, quæ nam foret ea vox apud Græcos, re-spondit, ἀπωδίν. Est enim (inquit) apodos, vox etiam ea, quæ neque choro, neque fidibus concordat. Sed hoc profecto vix cohæret. Est enim apodos, communis vox cantibus omnibus absonis. Sic enim lego in Grẽcorum monumentis, ἀπωδὴν μὲν καὶ τὸ μὴ ἁρμόττον, τὸ τῆς ὠδῆς ἀλλότριον, hoc est, apodon, melos est quod non placet, & à cantu est abiunctũ alienúmque. Verum-tamẽ dicitur etiã apodon, τὸ κακόηχον, id est soni mali. Quid-dam igitur necdum intellectũ, & magis propriũ, videtur Fa-bius innuere. Nam neque clostmos satisfacit omnino, quam-tùis ea sit gallinacea vox. Et in libro περὶ ἱππικῆς Xenophon, excitari clostmo equos scribat, popysmo autem remolliri mi-tigarique. Quamobrem amplius quærendũ censeo. Illud ve-rò Euripidis nequaquã prætereundũ hic est, scribentis, quan-dam Alcibiadi in dicendo blæsitatem fuisse, quæ voci illius

splendorem & sermoni gratiam afferre videbatur. Aristo-
nes quoque comica in Vespis festiuitate sic illū in comœ-
blæse loquentem inducit, vbi Theorum conuellit,

ἐκᾶς θέωρος τὸν πέφαλὴν πέλακ☉έχων;

Vbi πέλακ☉ dixit, pro πέρκ☉: id quod incuriosius obser-
uit Plutarchi interpres. Porrò scitu dignū & illud: quibusd
non ex balbutie tantum, sed etiam ex mordacitate qua
cognomenta esse facta: sicuti Antigonum legimus appe
tum Dosonem, Ptolemæum verò Lamyrum. Est siquidē
myrus loquax, & sine ratione audax. Lamyrum quoque
re appellari inuenimus, veluti dicas, multum & densum.
myrum item facetum dicunt & amœnum: vnde illud, λα
βᾶς ὁμμαχοι πυκνὰ γιλᾶ. Sed & quæ stuporem quendam
ciunt, Lamyra dicuntur: nam propinationes, lamyras
patas scimus. Plutarchus Cæsarem scribit fuisse Cleopa
obretitum amore, λαμυρᾶς φανείσης. Cæterum, quia lucu
tione præcedenti traulum interpretati Latinè sumus blæ
ne quis argutior imperitiæ forsan eo nomine coarguere
tentet: ceu nesciamus planè, quid blæsus sit: authores præ
ea habemus, blæsum à plerisque paralyticum dici. Alij
sum accipiūt, cui in exteriora sunt obuersa crura, & pron
assimulantia Λ literam, quo ex vitio Lambda dicta Eer
vxor, Cypseli Corinthij mater: dicitúrque blæsus, ἰβλάσ
μέσ☉ τὸ ἴσον τῶν ποδῶν. Rhæbus autem denominatur, cui
do contrario se habent crura, introrsum videlicet obuer
de iis aliqua item apud Pollucem. Argutos intelligit Prob
qui præpidè mustúmque loquantur.

Balbutiei ratio ex Galeni doctrina. Incontinens lingu
apud Hippocratem quæ sit. Item qui dicantur
eo muti. Podagræ pselliſmus. CAP. III.

MIrantur (opinor) plerique, vnde nam prouēniant eue
tus huiusmodi, miratus sum aliquādiu & ipse: nec pri
desij animo (vt interim sic loquar) fluctuare, quā multa hinc
inde versando, quum Galeni sacraria introspicere adortus es
sem, voti compos aliquo modo fieri sum visus. Quæ verò ex
lectione id genus comperta mihi, iam hinc promere pe
gam in hoc album. Sicuti, inquit, ψελλίζεσθαι, id est balbutire
linguæ vitium est, non vocis: sic & τραυλίζειν, si non qu
illas articulatè voculas lingua, quæ per T & R literas e
runtur

runtur, enuntiare: qualis est ipsa hæc traulosis, & affines aliæ
trechi, tribi, trachy, trochos, trypheros, & id genus complu-
res: in eiusmodi quippe lingua primoribus dentibus obfirme
tur & amplificetur, oportet. Si verò infirmior est, connititur
deterius: proindéque T & R literas nequit dearticulare: sed in
T & L deflectit. Cæterùm vsu venire potest ipsum item hoc,
quia sit aliquo modo breuior: tunc enim non queant dentes
primores concentu suo linguæ breuioris ictum excipere, ac
structuræ seriem conformare. Verùm hoc rarenter cōtingit,
illud frequentius, vt humectior ac mollior lingua non liberè
in verba prorumpat. Quæ temperatura pueris balbutiem in-
ducit. Id'que parte ista contingit, quod & in ambulandi vsu:
nam aut nullo pacto ingrediuntur, aut titubante & vacillan-
te gradu, non plenè absoluitur incessus integritas: siquidem
crura teneriora molioráque sunt, quo nomine obfirmari cō-
nitique validè nequeunt. Id ipsum & adulatoribus euenit
quandoque, vt si sermocinando laborauerint, balbutiant: ve-
lut ij qui tibiam diutile animauerint, & quibus vires ex mor
bo sunt debilitatæ: sicut & quibusdam, quibus lingua est vehe-
menter exsiccata. Verū siccitas tanta nulli inesse potest, qui ha
bitū seruet naturalē, atque ideo solius humiditatis immodicę
est casus, in iis qui natura balbutiunt, id linguæ detrimētum,
quum eius musculi firmiter nequeant stabiliri: quod eis po-
test accidere, vel propter suam, vel propter neruorum imbe-
cillitatē, quos videlicet à cerebro suscipit. Quare & ebrij ali-
quando balbutiunt, & turbidè ac adhæse loquuntur: tum quia
multa humiditate perfunditur cerebrum, tum etiam quia ab
ipsius multitudine lingua pergrauatur. Contingit igitur iis
qui sunt balbi natura, alterum horum, aut cerebrum habere
humectum, vel linguam, vel vtrunque. Porrò & illud non
ignorandum: incontinentem dici ab Hippocrate linguam,
quæ infirma est, ita vt non possit integrè vocem dearticula-
re, aut immobilem & omnino resolutam. Ex eiusdem doctri-
na hoc quoque excerpsimus: mutos quandoque ab vno acci-
dente notissimo, quæ est vocis interceptio, appellari eos, qui
nullum alium motum seruant secundum electionē, vel nihil
omnino sentiunt. Iacēt autem eodem modo, quo apoplectici
sine sensu pariter & motu. Hippocratis verba id ipsum astruē
tia ex Sententiarum septimo subieci: Quibus cerebrum ali-

qua

Universidad de Deusto Biblioteca

qua ex causa concussum fuerit, necesse est statim mutos fi
Et nos quidem posteritati allaboramus sedulò: quod si ve
tamen fatenda sunt, bono sanè stomacho haud concoquimo
priori æditioni sic insidiatos etiam amicos: vt nõ pauca ex
pite hoc in libellos suos congesserint, authore dissimulato
in plerisque aliis: quod impudens est, ac quam sustinet, per
næ parum quadrans. Verùm interlucebit tandem perpen
ti amplius Veritas, quæ Temporis creditur filia. Nec cui
quam elatior animus, vel fraus velut nubeculam nostris
nor) est obstructura luminibus, si qua tamen ea sunt. Etiam
plerique, velut cœnacularium facientes, quicquid interlu
rit lucelli, conuerrant si possint, vel cum puluisculo. Qua
rò de psellis commeminimus, id neutique prætereundu
Syllam Athenis pedum dolore infestari cœpisse, quem
κώλη Plutarchus vocat: Strabo autem ποδαγρᾶς ψιλοτάτ
est podagræ psellissimum.

Vocabula plura ad linguam pertinentia. Aglotton, paraxiphis, glottocomion, euthyporos. Solen bis. Glossematicum quid. Glossographi, & glossematarij. Dosmedes explicatur. Quintilianus suo restituitur nomini. Scholia, scholiastæ, solenistæ. Lingulati tubuli. Lingula: olophyctides, ranæ. CAP. IIII.

LInguam, Græci vocant γλῶτταν: aglotton apud Aristophanem, loqui non valentem interpretantur, velut elinguem dicas. Sophocles tamen eo nomine barbarum appellauit, in Trachiniis, quum Græco aglotton opponit. Epiglottis, inquit Pollux, simplicis vocis est organũ: lingua autem, articulatæ. Si qui verò linguam habeant, nec loquantur tamen, epiglottidis vitio id putatur obuenire. Si verò perperam ac difficulter loquantur, oblæsa lingua est. Turbinatior linguæ pars vocatur prognosis. Caruncula verò, qua connectitur inferiori parti oris, nuncupatur hypoglossis. Qua gustus potentia inest, cephaline. Vtrosque autem linguæ sinus & cauitates, cheramos appellant: quidam etiam parasyra. Glossogastera, comici lingua sibi victum comparantes dicunt. Polyglossum quercum Dodoneam, in Trachiniis vocat Sophocles, vel de oraculorum multitudine, vel quia vnicuique æderentur idiomate proprio. In tibiis item glotta est. γλῶτταν ταπεινήν dicere vi

re videtur Eustathius ferè vulgarem vernaculam've, vbi ait. Ex iis cõfinxit sibi παραξυὶς γλῶσσα paramacheron: dixerat enim antea paraxiphida signare enchiridion, id est gladiolum qui adiacet ensi: vnde etiam vel Homero interprete, nuncupatur paraxiphis, quoniam

παρ' ξίφι & μέτα κλιείη αἰὲν ἄορτο

Glottocomion, vas est linguis recondendis peraccommodũ. Glossocomon tamen pro loculis & marsupio apud Plutarchum obseruauimus. Sed & ligneam thecam reliquiis aptam reponendis eodem dicunt nomine. In medicorum thesauris est organum item glossocomium, quod in ossium fractura cruribus supponitur: Hippocrati incognitum, sicuti Galeno prodenti assentimur propemodum. Eius esse videtur extensio duplex: vna quippe mẽbrum porrigit in rectum, dicitúrque euthyporos: altera verò superne quidem prius, mox verò & infra, nũcupatur metaleptice. Fit vtraque funiculis circũpositis. Licet autem genus hoc machinulæ σωλήνα item vocare, aut cum adiectione Solena mechanicum: sic & mechanicum glossocomium. Est & sua calciamentis glotta, vt apud Isæum Socraticum: sed & poëticas voces, glottas dicebant: vnde Aristophanes, πρὸς ταῦτα λέξον, ὁμήρου γλώττης τι καλεῖται πίτυμβος. Verbi quoque proprietatem quandoque indicat glotta, vt quum dicimus, αὐτὴ γλῶττα hoc vel illud ostendit. Aristoteles in libro De poëtica, Omne (inquit) nomen aut proprium est, aut glotta, aut metaphora, aut ornatus, aut factitium, aut extensum, aut sublatum, aut permutatum. Et proprium quidem dico, quo vtantur singuli, Glottam verò, quo cæteri. proinde liquet, posse idem nomen esse proprium, & glottam, verùm non in eisdem: quippe Syginon apud Cyprios proprium est, nobis autem est glotta. Et mox paulò idem Aristoteles: Nomina, inquit, dupla dithyrambis præcipuè congruere, glottas autem heroicis. Dionysius in Artibus Thucydidem scribit proprium in conscribenda historia characterem excogitasse, non pedestrem omnino, neque itẽ metricum, sed ex vtrisque concinnatum, ac in verborum delectu tropicam & glottematicam, ac priscam asciuisse dictionẽ pro cõmuni consuetáque. Et mox, Glossematica (inquit) & priscа, ac obscuriora, multis sunt ferè ἀπηρχαιωμένα καὶ ὑπερπλαγιαζόμενα καὶ ἠλλοιωμένα, & consimilia. Inde glossographi nuncupati. Sicuti cõmeminit Eustathius, vbi ait, Hippotes, id est eques, capitur quandoque pro exule ac pro

ac profugo, vt glossographi sentiunt. Hi voces id genus o
scuriores enarrant. Latini glossularios, atque item glosse
tarios dixere. Quo fit, vt glossematicus Fulgentius aduoce
à grammaticis. Et Diomedes genera loquutionum quinq
facit: rationale, artificiale, historicum, glossematicum, co
mune. Quod amplius ex Apollonio ad Scopelianum dili
scit, qui orationis genera quinque facit: philosophum, h
ricum,, oratorium, epistolicum, commentarium. Glosse
Quintilianus minus vsitatas interpretatur voces, in quib
matici non postremam requirit diligentiam. Nec me fu
eum locum à quibusdam aliter & legi & enarrari. Sed
Dionysij precipuè communitus authoritate, ita reponen
censeo, quod & in plerisque codicibus adnotatur. Sed &
primo libro Quintilianus, posse à puero interpretationes
linguæ secretioris, id est quas Græci γλώτταις vocãt, dum a
agitur, ediscì tradit. Hinc propagatum, opinor, vt plerq
etiam ex politioribus, glossas pro interpretatione quali
accipiant. A quo non abluſit Diomedes, vbi sic libro secu
scribit: Enarratio est obscuriorum sensuum, quæstionum
explanatio vel exquisitio, qua vniuscuiusque rei qualitate
poëticis glossulis exsoluimus. Scholia item sunt interpre
menta, vnde & scholiastæ inflectuntur, qui in eo scribendi g
nere exercentur, vulgus postillatores dicit. Ab otio deflecti
detur vox. Nuncupantur iidem vel hypomnematistæ. Hero
ricos scholiastas legisse apud Eustathium videmur. Ex figu
sunt eadem, soleniſtæ, sed ij sunt, qui solenes (genus id ostr
rum est) venantur, colligúntque. Nam Philoxenum quẽdam
nuncupatum animaduertimus Soleniſtam, id est σωλῆνας
quod primò solenotheras fuisset, piscatórque, mox demago
gus, postremò etiam tyrannus. Solenas item, id est σωλῆνας,
nales & fistulas nuncupant Græci: vnde solenarium forma de
minuta Galeno. Hoc, opinor, indicauit etiam Columella, v
timo Rusticationis libro: Oleo conficiendo (inquit) molæ ve
liores sunt quàm trapetum: trapetum, quàm canalis, & soler
rectius fuerit Solena. A lingua denique lingulam dici dedu
ctique, non ferè latet. Hinc, quod scitu dignum est: lingulatos
legimus tubulos ex parte altera, vt alius in alium inire co
ueniréque possint, veluti linguæ præferẽtes schema, nam et
lingula item lignum vel lapis concauus, qua defluere vinum
potest, vel aqua. Columellæ autem est mensuræ nomen lig

la. Gellio etiam gladioli in linguæ speciem. Olophygdonas vocat Theocritus, quæ in summa lingua cõsurgunt, pustulas. Olophyctidas dicunt Attici. Ranas veterinarij vocant vitiosa linguæ bubulæ incrementa.

Ex lingua propagari plerunque bona, sæpè etiam mala. Silentij & sermonis præparci laus præcipua. Loquacitatis epodos. Heracliti factum scitu dignum. Item de Zenone. Antonini Pij historia. Piscitio cur absti nuerint Pythagarei. Ellopes vnde. Linguas cur offer rent deorum honori. Plinij locus ex libro septimo illu stratur de arcanorum proditione. Gephyrismi qui di cantur.

CAP. V.

AEgyptiorum regem periclitandi gratia, cuiusmodi fo ret in Pittaco prudentia, proditũ memoriæ est, integri animalis carnes ad eum transmisisse, petentẽ secerneret inde, quod optimum censeret, rursũmque quod pessimum. At is vnam modo linguam eximens ad eum referri iussit, symbo lice innuens atque operte, in ea corporis portione ingẽtium sæpè bonorum latere fomites: nec deesse tamen si prodiga sit, & infrænis, maximarum cladium organum ac scelerum quo dam modo ineluibilium scænam. Hinc apud Euripidem Ino audacius astruit, tenere se tacendi tempora, atque itẽ loquen di. Sed & qui generosè insignitérque ac omnino regie im buuntur, tacere discunt prius, mox verò loqui. Proinde Anti gonum regem ferunt, scitante filio ex eo, quando conclamari vasa iuberet: non aliud respondisse, quàm Veritus ne es, solus canentem tubam ne audias? Ita cui principatum relicturus erat, secretum committere non est ausus, solum monuit, in procinctu foret, ac tacitus expectaret imperium. Idem ferè & Metellus senex, instante siquidem quopiam, & eiusmo di quid efflagitante: Si, inquit, tunicam huius arcani con sciam arbitrarer, euestigio exutus concremarem. Equi dem sicuti monas, id est vnitas suos minimè limites egredi tur, sed omnino vnum perseuerat, manétque: vnde & mona di nomen inditum. Dyas verò, id est dualitas principium est differentiæ indefinitum: statim enim à se deficit, duplicatio ne in multitudinem abiens. Consimili ratione sermo ab vno primóque non recedens verè arcanus est, ac dicitur.

At si

At si alteri communicetur, iam famæ ordinem subit. N
poëta nobilis ἑῶιαι πεπρέγυται, id est verba esse dixit alata
lantiáque. Nauem quidem vētis abreptam anchoris infra
mus ad rapiditatis hebetandā vim. Sermo ex ore, velut
tu excurrens, stationem nanciscitur nullam, neque (vt
ci dicunt) ἀγκυροβόλιον, id est anchoræ iactū. Fruſtra succin
ris communem futilium loquutorum ἐνωλίην, dum ver
humidis & lapsantibus defluūt: hæc nemini diceris, sile
te sint ista. Sacris silentij mysteriis initiari prestiterit, ac
contemplari, quāto maiore prosequamur admiratione,
pliúsque amemus, sapientiores arbitrati, verbis parcentes
(vt Græci expressius dicunt) στρογγύλως καὶ βραχυλόγως, qu
scę effrenes, quos raptari temere videas, dum sensuū effu
inuolucra, & verborum instrepunt voluminibus, ac voc
turba: & vitio Pisoniano quum loqui nesciant, tacere tam
haud queunt, sibi nihilominus acuti videntur, etiam si o
pistillo retusiores. At illorū præparcus substrictúsque ser
verbis est modicus, sensu late sese fundit & exspatiatur.
scę admirans Plato ita laudat, vt acerrimis esse iaculatori
persimiles dicat, εὖλας καὶ ψυκνὰ καὶ συνεστραμμένα φθέγματα.
Hac ratione Spartanos suos Lycurgus à pueris silentio ini
scere cogebat: hinc laus celeberrima: sicuti ferrum attemp
rant Celtiberes, vbi in terram defoderint, ac redundans terr
strēque absterserint: ita & Laconicum sermonem nullis op
tum corticibus, omnibúsque quæ superfluant, resectis, eam
habere temperaturam, vt rerum modo vim efficacius peri
quatur, exprimátque. Catoni insigne illud reddidit M. Tu
lius, vt eum dicat nullum vnquam emisisse verbū, quod emi
sum doleret. Quanquam Augustinus laudem quidem vide
hanc clarissimam scribit: credibiliorem tamen de nimis
tuo, quām de sapiente perfecto. Adde quod Pythij Apollin
templo non Iliada, non Odisseam, non Pindari pœnas inscri
pere Amphictyones: sed Cognosce te ipsum, Nihil nimis
deiusioni præsto est nocumentum. An non & Apollo iple in
responsis affectator erat breuitatis? Inde certè additum loxi
id est obliqui cognomentum putant, quod locacitatem &
borum colluuionem tota vi reclinaret, magis quàm ex ob
scuritate. Imò verò & qui symbolicè, nullo prorsum vocis
vsu, quæ res deposcat, enuntiat, præsigni laude prosequimur
& admiratione. Sicuti quod ab Heraclito quandoque factita-

tum

tum accepimus: quum enim extentis eum precibus rogarent
ciues, sententiam suam proferret de concordia, inscēdens emi-
nentiorem locum aquæ frigidæ calicem sibi protinus afferri
iussit, in quem vbi farinæ aliquantulum insperssisset, promi-
scere amplius glachone (species herbæ est) cœpit, moxq; hau
riens, ne verbo quidem facto, inde seproripuit, prudentibus
intelligendū relinquēs, si vilioribus ac obuiis acquiescerēt,
nec omnino glisicera sumptúsq; affectarent immodicos, pacē
habituros inter se, atque concordiam. Silentij verò ex Ze-
nonis dicto laus item præclara est: regios legatos Athenis
conuiuio exceperat quidam, adhibitis etiamnum philoso-
phorum plerisque. Quum autem, vt assolet, multa hinc inde
dicerentur. Zeno interim tacitus singula obseruabat: tum le-
gati festiuiter sublandientes atque propinantes etiamnum:
de te verò inquiunt, regi quid renūtiari iubes? At is recte in-
quit, senem à vobis perspectum Athenis, qui inter pocula ser-
uare silentium possit. Vnde est illud, Qui custodit os suum
custodit animā suam: qui inconsideratè loquitur, sentiet ma-
la. Et illud accepimus, Non minus interdum oratorium esse
tacere, quàm dicere. Loquendi temeritatem non cordis mo-
do peruigili cura, sed & dentiū excubiis in ore collocatis cir-
cunscripsit natura, obsepsit'que. Laudi est facūdia, inanis ver-
borum sonitus, nulla subiecta sentētia nec scientia, vitio non
caret vel maximo: nā ἀχαλινῶ γλώσσῃ, id est oris effreni, postre
mum infelicitas occupat. Adde, quod quibus multa effutire
moris est aut falsa loquuntur, aut superflua, vel (quod verius)
vtraq; : quæ sanè ab viri dignitate aliena, ab philosopho autē
alienissima & sunt & censentur. Præcepta verò illa haud præ-
teriēda prorsum, quibus commonemur: vti veloces quidem
ad audiendum simus & accurati, sic ad videndum quoque: ad
credendum verò tradi, ad iudicandum tardiores etiamnum,
ad loquēdum omnino vel tardissimi. Platonis oraculum est,
vti verum loquamur duntaxat, sicubi profuturi sumus, aut
sanè taceamus. Inter alia, inquit Iulius Capitolinus, hoc est
vel insigne Antonini Pij ciuilitatis argumentū: nam Omu-
li domum inuisens, miránsque porphyreticas columnas,
quum ex eo quæsisset, vnde eas haberet: ac respondisset Omu-
lus, Quum in domum alienam veneris, & mutus & surdus
esto: patienter tulit Anacharsis in conuiuio apud Solonem
consopitus ita decubuerat, vt sinistra comprimi pudenda vi-

L

derentur, os autem dextra, quod freno valentiore indi
linguam opinaretur, rectè vtique coniectans, quando
facilè tot recensueris homines, qui Venereorũ intempe
tia calamitates sibi contraxerint, quot ciuitates princip
que arcanorum desolauit enuntiatio. Hinc à sapiẽtibus
iectatum, dicendi quidem homines esse nobis magistro
cendi autem Deũ nos habere præceptorem, quando in
mysteriisque fauere linguis iubemur. Proinde Simon
sententię firmiter inhærendum, quem dicere solitum acc
mus, ὅτι λαλέσας μὴν πολλάκις μετενόησα, σιωπήσας δ' οὐδέπ
id est, loquutum esse pœnituit sæpè, tacuisse nunquam.
& Pythagoricos Athenæus scribit, animantes quidẽ rel
attigisse, verùm moderatè, quasdam etiam immolasse
autem nec gustasse omnino echemythiæ, id est silẽtij
ne. Quippe silentium esse opinantur diuinum quidda
sces verò prorsum sine voce animaduertuntur, vel parc
suffragante apud Lucianum, cæterósque. Quin eiusdem
mento rei, ellopas dicere pisces poëtis mos irroborauit
ti illopos: nam ἰλλιδᾶν, prohibere exuíque signat: opus
significantiã habet vocis. Sunt verò ellopes Hermolao
doróque acipenseres. Alij squammatos intelligere ma
παρὰ τὸ ἐν λεπίσιν ἁνᾶν. Hinc Theocrito ellopieum piscari
cat, ἀλλοπισθεῖν. Ellopem Pamphylio tantum mari cõpat
lumella scribit. Quæsitum verò ab eruditioribus, vnde
ctum veteribus, vt deorum honori linguas contribuer
quando & Homerus ait,

γλῶσσας Ἀ' ἐν πυρὶ βάλλον.

id est, linguas verò in ignem coniecerunt. Et sunt qui id
do proferant, Ionum hoc moribus receptum, alij quia
mẽbra reliqua, bonitate lingua præstet: optima verò diis
di par sit: alij, quòd linguę parcãt & verbis somnum pere
quo sanè argumento etiam Mercurio libabant postrem
item quia in conuiuiis prolata, silentio deceat inuolue
quoniam linguas amburẽdo perperã dictorum labes in
expurgarẽt. Propterea terrestribus diis inde primitias
offerebant. Gephyrismos lego appellatos Cephisi in At
fluminis accolas, dicacitatis, & conuitiorum ratione.
lybio certè γεφυρίζειν subsannare indicat, ἢ ἐξουτιλίσειν. In
denique silentij mentione succurrit, Plinij locum exp
mus ex libro septimo de Augusto, Inde suspicio in Fabium
arca

canorúmque proditionem. Audio esse qui ac Mœcenatem
hæc putent referenda, quorum insciti am coarguit Tacitus
Cornelius, ex cuius Annali primo paucula subscripsi. Quip
pe rumor incesserat, paucos ante mẽses, Augustũ electis con
sciis, & comite vno Fabio Maximo, Planasiam vectum ad
visandum Agrippam. Multas illic vtrinque lachrymas, &
signa charitatis, spémque ex eo, fore vt iuuenis penatibus
aui redderetur: quòd Maximũ vxori Martiæ aperuisse: illam
Liuiæ, C. Nauum id Cæsari. Neque multò pòst extincto Ma
ximo, dubium an quæsita morte, auditos in funere eius Mar
tiæ gemitus semet incusantis, quod causa exitij marito fuis
set. Cæterùm de Fuluio eadem pene in commẽtario De gar
rulitate, refert Plutarchus. Cæterùm partem hanc Plautinis
cludamus salibus, Sine virtute argutum ciuem mihi ha
beam propræfica, Quæ alios conlaudat, seipsam non potest.
Quod de acipensere commeminimus, scire oportet: ab an
tiquis esse dictum aquipensera, ab aquis: proinde c vnum
modo recipere.

*Pudicitiæ commendatio. Patauinorum laus. De Corne
lio sacerdote Patauino. Hyperoũ quid. Theristrum.
Distegon.* CAP. VI.

DOctissimi viri sentẽtiam esse, Hieronymus scribit, Pu
dicitiam in primis esse retinẽdam: quoniam ea omissa,
omnis ruat virtus, & in ea decoris muliebris enitescat prin
cipatus. Hæc pauperem commendabilem facit, diuitem ex
tollit, deformen redimit, exornat pulchram. Viros quidem
consulatus illustrat: effert in æternum nomen, eloquentiæ
claritas, Militaris gloria, & ex deuictis gentibus arreptus
triumphus parẽ quodammodo Deo facit. Multa porrò sunt,
quæ ingeniorum fertilitati nobilitatem adoptẽt præsignem.
Per propria mulieris virtus, pudicitia censetur, Hæc Lucre
tiam Bruto æquauit, nescias, an etiam prætulerit: quoniam
Brutus non posse seruitutem pati à fœmina cõmonitus edidi
cit. Hæc æquauit Corneliã Graccho, hæc parem alteri Bruto
Portiam fecit. Notior est marito suo Tanaquil. Hierophãtas
quoque Athenienſium cicutæ sorbitione castrari solitos legi
mus: & postquàm surrecti in pontificũ amplitudinem fuerãt,
viros esse desisse. At nullis cicutis Antiochus tertius virũ ta
men agere nõ substinuit, qui cõspicatus Dianæ sacerdotẽ fox

ma præcellentē,cōfestim Epheso abiit,ne sensuum illece-
sa violentia transuersum raperet,quippiam exprimens,qu
castum minus,minúsque sanctum foret.Cæterùm inter v
tutis huiusce claritates adeò præsignis adeóque gemm
omni auro pretiosioris , etiā si in plerisq; enituit,quas ra
veteribus præferas Patauinis, inuenias haud sanè multas
stitas loci,& seueritas tantum non incomparabilis,& no
cesimo tantum fructu eminētissima,sed sexagesimo quo
quin & centesimo , abiit in prouerbiū etiam antiquis. C
enim non legit vel illud Valerij Martialis ex vndecimo
grammaton:

Tu quoque nequitias nostri , lusúsque libelli
Vda puella leges,sis Patauina licet.

Quòd si quis inuidē nimium solers est,ac lepidissimo p
credendum minus opinaturiis quęso Plinij Cæcilij ex
Epistolarum astipulationem audiat , qui vbi vniuersam
padanæ Italiæ partem,vt multum verecundiæ, ac frug
tis antiquæ retinentē collaudauit: denique ait de puella
dam, Habet auiam maternam, Sarranam Proculam è m
cipio Patauino : nostri loci mores. Serrana tamen Pata
quoque seueritatis exemplum est. Durant etiamnum in
ginibus priscæ castitatis vestigia,quādo non nisi operta
prodeunt visendæ in publicū:velut dictēt subinde illud
ronymi:illa tibi sit pulchra, illa amabilis , quæ proced
publicum vix vno oculo,qui viæ necessarius est patēte in
ditur.In hoc, scitu dignum illud occurrit , quod in Gra
rum obseruatum historia est: siquidē apud Spartanos diu
tinuisse legimus,vt aperta facie virgo, at conuelata nupt
propatulo viserentur. Cuius eam Charilaus reddebat ra
nem, ὅτι τὰς μὲν ἀγάμους αἰδοῖ μόνον, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ
ἰσχύϊ. id est,quoniā virginibus viros sibi prospicere, nece
riū sit:mulieribus autē quos compararint,custodire. Obse
rum & illud,Chalcedonias mulieres eum seruasse morē
in alienos viros & magistratus potissimū incidérent , di
diū retegerēt faciei. Quæ à viduis coorta consuetudo, pr
psit & in eas quę iūctæ viris forēt. Scribit Tacitus Corne
Poppææ Sabinæ raros fuisse in publicū egressus , idq; vel
parte oris,ne satiaret aspectū, vel quia sic dicebat. Sed nec
fœminis modo se Patauinę virtutis extulit altitudo. Nam
Thraseæ Patauini philosophi sanctā morū grauitatē Cor

lio Tacito, Martiali, cęterisque celebratam omiserim:qui Pa
tauij quandoque ludis cesticis,à Troiano Antenore institutis
habitu tragico cecinerat:ac summa præcellentes doctrina &
eloquentia viros præteream: scribunt Platonici scientissimi,
esse quandam animi vacationē,quæ ab admiratione fiat, qua
Sibyllæ ac Pythiæ sacerdotes, quum Iouis aut Apollinis inti
mū irrupissent specu,ac prorsum esse ibi cæleste numen,ani-
mo constanter cōcepissent,in eum abire stuporē solitas diui-
næ maiestatis veneratione,vt sensuum ac phantasię,rationis-
que omnino conticescente vi , tota mens in Deum visa cōsur
gere,indéq; augustior, futurorū sciētia instrueretur amplis-
simé. Quamobrem Corneliū Patauinū sacerdotē, loco nobi-
lem, religione venerandum, vitæ castitate persanctum, Titi
quoque Liuij familiaritate celebrē:repente altius mente sur-
rectā, proclamasse, in mutuā cædē exercitus coorientes con-
spicari se, pugnariq; mox, ac deinde alios cędere,alios vrge-
re,cædem,fugam,tela volētia, prælij instaurationem,gemi-
tus,vulnera,perinde ac in re prędsenti versaretur ipse:denique
vociferatū,vicisse Cęsarem. Quod verè à me dici, author est
eum Liuio Plutarchus, multique præterea.Porrò ita affectos
fuisse Corybantas,Orpheus scribit. Eodē & vaticinij genere
præcelluisse Carthaginiensem Albigerium legimus: quē sci-
mus, quicquid egisset quisque, aut omnino cogitauisset, dæ-
monibus affātibus respōdisse.Id quod vix impetraret fidem,
ni eiusmodi se vaticiniis interfuisse pluries , grauis author
Augustinus testatum voluisset. Hæc De ciuitate nobilissima
prolibasse nos,haud mirari conuenit.Illi,quicquid sumus in
literaria quasi negotiatione,post Deū optimum maximum
& parentum curam,acceptū ingenuè referimus: illic bonam
ætatis partem educati imbutique,tum Græcè,tū Latine:mox
verò & prouincialium stipendiis profitendi munere perfun-
cti.Quin & hasce qualescūque lucubrationes nostras ibidem
in Fortunæ domo,si quid & hoc ad rem facit, condere auspi-
cati sumus, quas & diu iam absolutas materiam fecissemus
publicam, ni bellorū intonante grauius fragore, studiorum
curā interpellatā vehemētius retudisset dimicatio de capite,
ac librorū supellectile toties subeūda. Proinde ἀναπεπαυμένην,
id est vicē rependimus,vt possumus.Certè loci memoria dul-
cissima æstuationē mentis lenit sæpissimé.Nec tēpero mihi,
quin parte hac elogium præclarū Cōstantini Palęologi Pro-

tinus ingeram studiosis tantæ claritatis: qui Romæ me
exceptus ab sanctæ Crucis Cardinali, quum Patauij fore
cidisset mentio, dicere haud est veritus, Ni ab sanctis vir
ret proditum, haberi ad exortum deliciarum paradisum
nè arbitraturum se fuisse, non aliubi esse, quàm in Patau
præsuaui amœnitate. Hyperoum denique thalamum, vt p
cis diuerticulum repetamus, Græci interpretantur ἄστρ
virginibus destinari à veteribus solitum, vt custodirentur
tius. Quòd si tanti vitrum, quanto pluris margaritum
& Hieronymus de puella CHRISTO destinata: Nunqu
exeat (inquit) foras, ne inueniant eam, qui ciuitatem c
eunt, ne percutiant & vulnerent, auferántque pudicitiæ
strum, & nudam in sanguine derelinquant. Vt verò Hiero
mi verbum intelligas, multis incognitum, dicitur æstiu
stis theristrum: de qua in vestium generibus dicitur quo
Sed aduertenda tamē Hieronymi sententia in libro Hebr
carum traditionum in Genesim: Theristrū, inquit, pall
dicitur, genus etiam nunc Arabici vestimenti, quo mu
res prouinciæ illius velantur. Author idem Hieronymus a
bi: Esse rem teneram in fœminis, pudicitiæ famam: quæ
que pulcherrimum florem cito ad auram leuem marcesc
tenuique flatu corrumpi: sed tum præcipuè, vbi ætas com
tit ad vitium. Pudicitiæ honorem præbuit eum Romana m
jestas, vt omnis dignitatis gradus eis de via cedere cõsue

*Chiorum castitas eximia. De filiabus Erechthei. Hya
cinthides puellæ. Athenienses curtettigophori. C
ceronis locus illustratur. Leocoræ puellæ quæ
Hieronymi locus. Item Macaria. Macharony
stilli. Partheni, id est virgines, quæ per exochen
cantur.*

CAP. VII.

LEgimus verò in Græcorum monumentis, maximũ
que tẽperantiæ muliebris argumentũ prodiisse ex Chi
quoniam neque adulteriũ, neque illegitimum concubitum
si credimus, vllum ibi accidisse vnquam ferè proditũ memo
riæ est. Mos præterea inoleuerat ibidem vetus, vt virgines
crorum statutis temporibus in vnum omnes coactæ per
quot dies vnà versarentur: quas earundem amatores, facto
item agmine, insequebantur: quo ludẽtes eas inter se, ac fa
tantes

tantes conspicerẽt: noctu autem eodem agmine singularum
domos ingressi, parentibus fratribúsque, quæcunque facto
opus esset, administrabant. Eueniebat verò sæpius, vt eãdem
plures amarent, sed amore tam sancto atque modesto, vt quũ
primum tradita viro puella foret, repente omnes inde resi-
lirent. Illud denique proditum monumentis duodecimo Phi-
lippicorum à Theopompo est, consueuisse Athenienses inter
sacrificandum, Chiis & sibi prospera comprecari à diis. Sed
de Chio item Eupolis hæc, οὕτω χίῳ καλὴ πόλις. Cæterùm ve
racæmatio hæc quippiam variantis habeat amœnitatis, expli-
cemus interim M. Tullij nodum ex primo Tusculanarum
quæstionum, in quem impactus interpres conniuet. Itémque
ex Oratione pro Sestio, in qua sic fermè legimus: Mortem
quam etiam virgines Athenis, regis Erechthei filiæ pro pa-
tria contempsisse dicuntur, ego vir consularis, tãtis rebus ge-
stis, timerem? Meminit & De finibus quinto, verùm sub eo-
dem obscuritatis inuoluero, Inuenio Igitur Erechthei filias
primũ per quãdam exochen παρθένους, hoc est virgines nun-
cupatas, & sex fuisse numero, Protogeniam, Pandoram, Pro-
crim, Creusam, Orithyiam, Chthoniam. Ex iis Protogenia
& Pandora, pro regionis salute iugulandas se obtulerunt, in-
gruente Bœotio bello, Immolatas verò ferunt in pago Hya-
cintho: vnde & virgines Hyacinthides sunt cognomina-
tæ: sicuti Phanodemus testatum reliquit, atque item Phryni-
chus nõ præteriit. Parthenos quoque, id est virgo, cui Tau-
risscythæ naufragos immolant, & Græcos, quotquot fuerunt
adepti, Iphigenia intelligitur Agamemnonis filia: vt scri-
bit Herodotus. Quin & Pallenidis Mineruæ sacerdos sic di-
citur. Sunt ex Græcis, qui ex Apolline ac Creusa Iouem me-
morent natum: quæ ratio effecisse traditur, vt Athenis Apol-
lo coleretur Patrous, veluti progenitorum vnus. Sicuti Iu-
piter item eodem colebatur cognomento, sed causa diuersa.
Nunc illud obiter adnotatu dignum, Erechtheum hunc ex
terra æditum præbuisse argumentum, vt Athenienses, qui-
bus is imperitarit, terra item geniti censerentur ac nomi-
narentur αὐτόχθονες: sicuti docuit etiam Plato: proindéque
eius rei symbolum, τέττιγες, id est cicadas aureas solitos ge-
stare, dictósque eo nomine Tettigophoros. Etenim eiusmodi
traditur animalis origo. Cuius rei testis quoque locupletissi-
mus extat Thucydides historia prima: & nos antea com-

meminimus. Demosthenes in funebri Oratione mentionem puellarum habet, Hyacinthidas, vt prætexuimus, docentes gnominatas. Et quia ibidem, Leocore item nominantur, plius sciendum, in Græca historia sacellũ Leocorium monari frequenter. Eius memorabilis ratio traditur: quo tempore ingens annonæ caritas Atticam vehemẽtius re cœpit. Consulta oracula cecinere malorum finem non futurũ, nisi immolaretur puella. Tunc publico bono tus Leos quidam, Orphei filius, sicuti nonnulli interpretantur, filius ciuitati immolandas exhibuit, Phasithean: siue Praxithea, vt est apud Aelianũ: Theopen, Eubulen: quæ to beneficio, inopiæ nacta exitum, pietatẽ patris puellarum consecrationis honore putauit rependendam, structo sacello quod ab ipsius nomine, necnon à puellis, quas Græci κόρας cant, Leocorium est appellatum: meminit Strabo, Thucydides. Cicero De natura deorum tertio. Demosthenes: dierunt, inquit, Leõtidæ fabulis celebres Leocoras, vt eas tulerint σφάγιμα τοῖς πολίταις ὑπὲρ τῆς χώρας. Aduertendus tem parte hac Hieronymi in Iouinianum locus libro primo citra intellectum ambustus: nam ex historia virginitatis conia repetens: Chalcodecus, inquit, quoque filia illa Leo go perpetua, pestilentiam patriæ scribitur spontanea mo soluisse, legendum arbitror, Græcorum decus quoque filia la Leo. Paulò enim antè ab Virgilio Camillam sic laudatam tradit: O decus Italiæ virgo. Proinde infert de suo Hieronymus: Græcorum decus quoque filia illa Leo. Verbum autem Leo, quod legentibus facessere negotium potest, casus est patrius, more Attico, ab recto qui est Λεώς. Nec mirari diuersitatem oportet, quæ fabulosis est perfamiliaris omnino. Adde quòd vbi Græcè modo λιμόν, id est famem legimus, videtur legisse Hieronymus λοιμόν, id est pestem. Potuit ex morbo item latius crassante annonæ mox insequi caritas. Sicuti & vna filiarum expiationi sponte se obtulisse, patre statim & reliquas ad exemplum prouocante. Cicero Erechtheum scribit cum filiabus numinum vice coli. Sunt qui id putent factum, quod diximus, bellante aduersus Eumolpum Erechtheo, qui quum se futurum victoriæ compotem accepisset, filiam immolasset prius, cõmunicata re cum Praxithea vxore, illam mactauit, cuius in Erechtheo meminit Euripides. Erechtheum & Erichthonium, libro Temporũ pro eodem accipit

accipit Eusebius: quem etiã scribit primum quadrigas iunxisse, sed in Græcia tantum: nam apud gentes alias iam tum fuisse, certissimis probari argumentis potest: propterea Virgilius,

Primus Erichtonius currus, & quatuor ausus
Iungere equos.

Macariam quoque Herculis filiam pro incolumitate publica se deuouentem magnificè ab Athenienſibus eisdem funeratam accepimus. Eius in Hippia sic commeminit Plato: Macariæ Herculis filiæ ad expiãdum scelus sacra facito, prophanæ enim sunt, ô Socrates, huiusmodi quæstiones. Nõ prætiit in Pelopida Plutarchus: Ex antiquis, inquit, Menœceum proferentes Creontis & Herculis Macariam. Qua in re interpellati adeò circunferuntur Latini codices, vt nullus colligi sensus queat. Machæronion verò Dioscoridi libro quarto, herba est quæ xiphion quoque dicitur, & gladiolus, seu pugio: quoniam gladij speciem foliis præbeat, radice (Theophrasto tradente) dulci, vbi excoquatur: proinde trita farinæ admiscebatur. Quo argumento, ex nostris nonnulli machæronios suspicantur, modo pastillos nuncupari, quibus caseo cõsperſis, aut mellelitis, si oleo frigãtur, passim vulgus vtitur haud sane politius. Machæriones autem apud Spartanos dicti sunt Anticratis posteri, quod is machæra, id est gladio Epaminondam in bello strenuè confecisset.

De leonibus nõ indigna relatu adnotata quæpiam. Leoni mortuo barbam vellere, quid. Martialis locus exponitur. Diomedis filiæ cur dicerentur equæ. Smerdaleon vnde. Glaucopis cur & mare glaucum. γλάυκη *vnde, & triglena, Galene. Ephelcis quid.* ζωόζειν, *id est scyssare, quid. Charopi oculi, & raui, qui sint: atque item helicopes. Voluta. Alcæa quid. Vra pro canda, cur. Prouerbia ex leonibus cõformata. Basiliscus in leone cælesti quid. Leõtocomi. Leo, solis symbolum, & cur templorum custos.* CAP. VIII.

LEonem animal notissimum, inueni inter grammaticos Græcos, qui dicerent à videndi potentia nomen esse adeptum, παρὰ τὸ λάω, τὸ ὁρᾶν, quod sit fera visus acutissimi: si-

cut in libro quem ad Herodotum scripsit, Manethon tradi
nec vnquam omnino admittat soporem. Sed hoc aliis videri
perabsurdum: neque enim esse aliquod animal, cui perp
tua sit vigilia. Quod ipsum Aristotelis doctrina prorsum e
probatur. Fortè (inquiunt) vt dorcades, apertis oculis leo d
quiescit: vnde irrepsit sententia, illum nunquam dormi
Leonis oculus, vtique permagnus est: at incumbens ocu
pellis longè minor, quàm vt oculum totum valeat obtege
vnde fit, vt oculis apertis, somno frui videatur. Ab hoc a
mali formatum adagium, scribunt Græci: sed & Latini cete
tim, λέοντα ξυρᾶς, hoc est, leonem radis: de iis qui factu in
posibilia tentant, aut non citra periculum. Propterea Plau
sicuti commeminit etiam Philostratus, idem esse dixit, Leo
nem radere, & Trasimachum συκοφαντεῖν, hoc est, calum
niis circumuenire. Ad quod alluserit Epigrammatum doc
mo Martialis illis versiculis,

Quid vellis vetulum Ligella cunnum?
Quid busti cineres tui lacessis?
Quare, si pudor est, Ligella nobis
Barbam vellere mortuo leoni.

Cæterùm cur denique poëta doctissimus partem in mulier
quæ honestè nominari haud potest, leonem censuerit appel
landam: quod erat explicandum in primis, aut non tradi
aut ineptiæ Siculis gerris ac diphthera vaniores proferuntur
quas ex diametro à sensu legitimo disparari contèderis, ma
do ne Latmio sis somno consopitus. Sunt enim qui ideo ob
opinentur, quia mirum in modum leoni fœtet anima: quod
Plinius & Aristoteles scribunt, vel (inquit Domitius) quod
placet, prouerbium est, quum volumus aliquem excitare
qui moueri non potest. Sed boni consulant eruditi, si quid
præter opinionem acutissimi interpretis in medium proca
lero, neque enim bibliotaphi sumus: sed quicquid lectionis
varia compertum nobis est, gratissimo animo in literas mi
timus publico studiosorũ emolumẽto, iudicẽt volẽtes, sed e
tra liuorẽ. Nec Suffenũ agere me putẽt, prius quã rẽ ampli
introspexerint. Legimus in Nicãdri Theriacis ad hũc modu

Δήεις κιγχρύνχο δολιχὴν τέρας, ἤτε λέοντα
Αἴσλον κὐδάξαντο πρίσιτον φολίδεσσι.

Eum locum doctissimus interpres enarrans inquit, ad ver
bum ferè tralata sententia: est Cenchrenas oblõgus serpens
mac

maculosus, quem etiam dici leonem, asserit Nicander: vel ex
variantibus squammis, aut ex generositate, aut quia rectam
gestat caudã, & se ea difflagellando excitat in pugnã: vel quia
mordet, ac hominis sanguinẽ exsorbet, quæ ipsa & leo facit.
Ex iis animaduerto, acutissimum simul & doctissimum poë-
tam muliebre pudẽdum leonis nomine festiuiter appellasse,
quoniam & ipsum coitus auidum (sit honor auribus audien-
tium) subinde masculorum sanguinem exsugere non desinit.
Vrinam siquidem genitalem esse concoctum sanguinem, plu
res tradidère, & Satyrus innuit,

Accipiat sanè mercedem sanguinis, & sic
Palleat, vt nudù pressit qui calcibus anguem.

Mortuum verò dixit, quoniam ætate iam videretur emeri-
tum, & ad Venereos vsus hebes ac frigidum. Hæc porrò tetra
libido Diomedis filias in Thracia equarum nomine celebres
facit, vt quæ turpissimæ aduentantes voraſſe sint dictæ: quan-
quã interimi à patre solitos, intelligere maluerit Eustathius.
Verùm, vt ad institutum redeamus, Leones in deliciis, atque
item leopardos habuisse narratur Heliogabalus, exarmatos
cicurésque: quos ita instituerant mansuetarij, vt ad mensas
secundas iussi accumberent ex inopinato, nemine conscio,
exarmatas esse feras. Dici verò leones, vt iam dictum est, tradi
tur ab Porphyrio, παρὰ τὸ λεύσσειν, id est ab visus excellentia.
propterea Homerus, Ἐμφαλόεν ἢ λέοντα. nam smerdaleon, in-
quit, formatum à μιμάλλειν est, quod μαίρειν indicat, id est splen-
dere, accedente λε particula, intẽdendi vim habente. Sic alibi
poëta idem, γλαυκιόωντες ἢ λέοντες. Sic Glaucopis vocatur Mi-
nerua, ἀπὸ τοῦ γάλακτος, ab lacte, quod esse ἄσπιλον conuenit, &
proinde album. Ratione eadem, glaucum appellatur mare:
quin & oculi pupilla γλήνη, & ellobia γλαῦκα: quoniam ex al-
bedine splendicent. Galene item ex eadem profluit ratione.
Nitescit vtique tranquillum mare, obscuratur autem turbu-
lentum: inde Homerus, Μαιμάσσεται ὠϊόντος. Scribit in Phy-
siognomia Aristoteles, leonem inter alias animantes maris
ideam esse sortitum optimam: os enim habere magnitudinis
iustæ, faciem autẽ (vt sic interim appellem) magis quadratã,
non ossea valde, superiorẽ maxillam nõ prominentem, sed
inferiori comparem: χαροπὸς ἐφθαλμὸς, ἐπικοίλους, οὐ σφόδρα
περιφερεῖς, ἔτι ἄκρας τραμαίνει. id est, charopos oculos, concauos,
non valde rotundos, neque admodum proiectos. Glaucos
oculos

oculos splendescentes dici,hoc est charopos,Apollonij interpres probat:Theodorus charopos in Aristotele,libro primo fuluos interpretatur.Rauam lupam,apud Horatium de oculorum colore dictam interpretantur:quia rauus color,fuluus sit,sed nigroris habens aliquid. Proinde rauos oculos,charopos recte dixeris:quando & Porphyrio rauum esse fuluum docet. Charopos,subnigros putant alij:ac dici à nobis varios. Aegopos verò subglaucos intelligunt,seu caprinos. Plutarchus in Mario,charopos Germanorum oculos appellat:minores,horrendos intellexit.Cornelius Tacitus Germanis omnibus esse truces ac cæruleos oculos,scribit.Adnotandum verò illud etiamnum,helicopida puellam dici ab Homero,qui sit μιλανόφθαλμος,id est oculis nigricantibus,quam etiam melicoblepharon dicimus.Quod autem helicon,nigrum significet,comprobat Eustathius:& qui Aesepi fluminis aquam dixit helicotaton hydor.Sed & apud Homerũ Helicopes nuncupantur Græci,quod variè pro ingeniorum captu interpretantur. Sunt qui ad nauigandi peritiam referãt,vt sint ἑλικοῦντες τὰς κώπας,id est circunflectentes remos,vel quod helicem inter nauigandum obseruent.Putant alij doctos helicopas,vt sint axiotheatos,id est spectaculo dignos,& qui hominum oculos in se conuertant.Sunt qui ad oculorum referant celeritatem,qui frequenter,prout necesse fuerit,huc illuc conuertantur. Quam verò helica in purpurarum testa nuncupat Aristoteles libro De animalium historiis quinto, Theodorus orbem cuniculatim intortum. Vitruuius, in columnis etiam volutam.Helicas item sunt qui interpretentur psellia,id est armillas vel inaures quoque.Et quia de oculis multa regessimus,addamus & lepidum Pontani iocum,qui facetissimè domũculam verius democulam dici à Macronilla politam fingit:quòd qua die primum est ingressus quidam,oculum amisit. Verùm hæc in parerga excurrentis sunt:illuc redeo vnde diuerti. Quoniam verò Plinius scribit,leonem conuerberando se causa stimulandóque in prælij excitari,scitedum est,ex hoc facto dici eam ab eruditissimis alcæam, ἀπὸ τοῦ ἀλκὴν ἐν αὐτῷ τρέφεσθαι,quod eius incitamento ad fortitudinem exsuscitetur, Homerus,

Οὐρῇ μὲν πλευράς τε καὶ ἰσχία ἀμφιτορεύει
Μαχίτας.

Callimachus absurdè etiam in musca alcæam posuit. Alcis verò

verò Castoris & Pollucis numẽ indicat apud Germanos quosdam,Tacito tradente.Vra verò etiam pro cauda dicitur, ὠχρὰ τὴ οὐρᾷ, quod custodire est:vel διὰ τὸ ἐφίενται ἑαυτὰ τὰ ζῶα τῇ οὐρᾷ, quia parte ea se concitent animalia,vt leo,taurus,canis. In comico Lexico, non in leone modo intelligitur alcæa, sed in equo item & boue,& id genus aliis quæ vt adiutorio,vtuntur cauda.Ephelcida crustulam intelligunt medicinam professi, quam extrahit plerunque tussis vehementior:sed & in vlceribus ephelcida intelligit Galenus. Scribit Nicephorus in Astrolabij structura,cor cælestis leonis dici basiliscum. Qui verò in caueis leonum curam gerunt,leontocomi appellantur.Exungue leonẽ describere,per adagium dicimus: quum certioribus argumentis quippiam demonstrari significamus, aut à proprietate apertissima. Plutarchus in libro De oraculis quæ defecerant:Admirantibus verò qui aderãt,Demetrio autem ridiculum statuente,à tam minutis rebus adeò magna venari,nec iuxta Alceum,ex vngue leonem describere, Cleombrotus ait. Leonem bracteatum Seneca intelligit,peregrinis excultum ornamentis,& naturali destitutum generositate:quoniam gloriari nemo,nisi suo debet. Apud eundem,adagium subnotauimus alterum,quod quia perelegãs est visum, apposuimus:magnis telis magna portenta feriuntur,subula leonem non excipit.Iam verò illud notius quàm vt à me explicetur pluribus,Bembinetem apud poëtas leonem dici Nemæum,à Bembina Nemeæ vico.Panyasis,

Ὄχμαι τὶ θήρειον βεμβινήτας λίοντος.

Leo præterea solis symbolum habet:quoniam τὰς κόμας ἔχει περὶ ἕλκος,τὸ δὲ πρόσωπον (vt placet nonnullis) σφογγύλον, & in ambitu radiorum quadam imagine etiam pilos,vt sit planè solis simulachrum.Quo argumẽto Hori throno leones subiiciũt. Est autem eo nomine sol,ἀπὸ τοῦ τῶν ὡρῶν ἡγεμόνος. Dicitur quibusdam quoque leo inter vigilandum præcipuè oculos occludere,quos aperiat dormiens. Hinc templorum claustris leonem symbolicè appingebant priores. Non habendum verò insuper,quod est ex historia obseruatum,inter Mesopotamię fruteta leones vagari innumeros,quos anni tempore præferuido mirè infestent culices,in locis eiusmodi admodum frequens malum. Quoniam autẽ oculos appetant potissimum, ceu humecta & collucentia membra,palpebrarum libramen tis mordicus insidentes,agitati grauius aut in flumen leones

mer

mersantur, & vorticibus absorpti pereunt: aut amissis oculis quos vnguium assultu labefactant crebro, fodicántque rostris omnibus effereſcunt: aliàs feris id genus præscateret Orion vniuersus. Denique σκύζεται, id est scyssare leo dicitur, vbi feruidus, ac turba canum circumuallatus, defixis in terram oculis, consurgit in prælium.

Chimæram allegoricè tres indicare rhetoricæ partes, item vitiorum multiformem vim. Echidna quid. Chimarus. Eudiæus. CAP. IX.

INcidimus nuper in Hesiodicæ Theogoniæ interpretes, tu digna pleraque ingesserunt se nobis. Ergo & inde spicilegium fecimus, ne nobis tãtùm & Musis (quod dicitur) inneremus, atque hisce commentationibus conspersimus, quisque exegit locus. Nunc illud enotamus: Chimæram hoc fu allegorico, tres rhetoricæ partes indicaret: dicanicum, iudiciale: panegyricum, seu demonstratiuum: symbuleuticum vel deliberatiuum, vt leo dicanicum præferat genus, quod terret, ac elingues quodammodo exaduersum dicentes constituit. Chimæra verò, id est capra, panegyrici obtineat typum, quia lasciuiat lætius simul qui dicit, simul etiamnum quæ dit. Symbuleuticum genus draconis esse aiunt, quod varium in primis sit, ac πολύτροπον, id est multarum conuersionem longiore ad persuadendum orationis tractu vtatur. Monstro vero mater, ab Hesiodo dicitur Echidna, quã non esse alium volunt, quàm ποικίλην νοῦν καὶ πολυειδῆ, id est variam multiformémque mentis vim, aut longiorẽ, & πολυλλιστον, id est multiplicibus implicitam spiris artẽ, Chimæræ instar ignis euomentem globos. Cæterùm pro ingeniorum tamẽ captu, suo qui varie admodum Chimæræ figmentum, ad veritatem reuocent: nam, vt missa faciamus alia, est qui ἀδίκως esse chimæram putet vitiorum quandam varietatem, ac multiformem, perinde ac Chimæra est, vim, quam perimit Bellorophontes, est vir bonus prudénsque, qui Bellerophon nuncupatur, vel malorum occisor: nam ex dialecto, bellera vocantur mala, est τὰ βίλλερα. Fuit autẽ Bellerophon Corinthius patria, Hipponus, id est ἱππόνης, antiquo nomine: mox Bellero interpo nc dictus, sicuti mythici tradunt, & scribit Lycophronis interpres. Chimæram peremit, hastæ plumbo assuto, quod colicuerit demum in monstri πυρπνόου τίμα, id est flammeum os coniectum. Denique lobatæ filiam Philonoen, vbi uxorem duxit factus regni compos, more humani ingenij fortunæ afflatu corruptus, Pegasi adminiculo in cælum adornus auolare, œstro immisso ab Ioue, ad ima deuoluitur, ac cæcus campis errabat Aleis. Quod ideo confictum volunt, quia mente oberraret excussus. Nam ex Epicharmi doctrina, νοῦς ὁρᾷ, νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἄλλα πάντα τυφλά. Mens videt, mens audit, reliqua verò omnia cæca. Sed ad rem paucula adiecta sufficerint. Rhetorices initia ex Corace propagata, sciũt omnes. Hic præpotens fuerat apud tyrannum Hieronem. Quo vita functo, quum eandem requireret potentiã Corax, viderétque populum ἀπαίδευτον περὶ λόγων, nec tyrannidem vlterius patiri concione, orationis artificiosæ rudimenta deprompsit. Chimaros, ad chimærã facit nihil: dicitur eo nomine clauus in nauium carinis, quo exemplo effluit aqua, ne computrescant: vocatur & eudiæus. Chimaron item genere masculino hircum indicare, contendunt grammatici: fœminino autem, anniculam capram: nam quæ iam peperit, chimæra dicitur, aut αἴξ.

Prudens Simonidæ commonitio. Pausaniæ Lacedæmonij tumor. Sapientiam & medicinam esse prosthesin & aphæresin.

CAP. X.

COierant fortè in sympoſium idem Ceus Simonides & Lacedæmonius Pausanias, instituit à Simonide is effiagitare, quippiam promeret graue, & quod omnino sapientiam resiperet: qui ridens, Μίμνησο inquit σεαυτοῦ & ὦν, id est, Esse te hominem, ne exciderit tibi. Spreuit id ueſtigio Pausanias, esséque prorsum nihil, est opinatus: tumidior iam, inque Medicos procliuiter degenerans mores, ac sibi nimium placens, & altiora meditans, quòd regi foret hospitio iunctus. Forsan & vino permulctus satis. Verùm postea quàm omnium inops in Chalciœco se occlusum animaduertit, fame (quod miserrimum est) moriturus paulò mox, tunc demum resipiscens, Simonidæ dictum perpendere amplius cœpit: sed ita, vt inter æstuantis animi conuulsiones, ter in eam prorumperet vocem, ὦ ξεῖνε Κεῖε, μέγα τι ἄρα ἦν χρῆμα ὁ λόγος σε, ἐγὼ δ' οὐδὲ σμίκρας ἐδέησα σοῦ ὦμὸν ἄνδρα. id est, ô Cee hospes, magnum igitur quiddam oratio erat tua: sed præ amentia,

esse

esse nil ipse opinabar. Cæterùm hominis non ferendam [illegible] cis, & Spartæ in primis, elationem retegit abūdè parum p[illegible] dens eiusdem factum: quippe fusis Persarum copiis apud [illegible] tæas, Apollini tripoda dicaturus carmen addi iussit, cuius [illegible] ferè sententia est, Græcorum se ducem, extrito barbaror[illegible] exercitu, tripoda Deo tali nomine obtulisse. Sed Græcè sic:

ἀλλήτων ἀρχηγὸς ἐπεὶ τρηχεῖαν ὑπέδυτε μάχλαν,
Παυσανίης, φοίβῳ μνῆμ' ἀνέθηκε τόδε.

Pausaniæ tamen continentiam in mulierem Coam, ad [illegible] remissam prorsus inuiolatam, admirari se ac laudare, in [illegible] conicis rebus Pausanias fatetur simul quod à contumelia [illegible] Mardonij defunctum temperarit. Sed nimirum adhibēda [illegible] consilium semper sapientia est, de qua non minus quàm [illegible] medicina, confingi elogium potest. πρόσθεσιν esse eā κα[illegible] γιῶν: vt quæ defecta substituat, redundantia resecando cō[illegible] net, struátque medij compotem viam.

Agrigentinorum luxus, & Tarentinorum: necnon Cyreneis paucula. Vim apud Græcos species. De nardite, myrobrechis, ac Polio in primis. Atrapen, apotropon vinum, item Surrentinū, aparachytum. Aminæum cirrhum. Cirrhota medicamēta. Dicchymi. Melinæ. Ochron vinum, & Sybates. Vinum Græcis dicatur ἄνθος. Vini vtilitas. Oenisteria quæ intelligantur. Oenopipas quid, & Parthenopipas. Hieronymi locus restituitur. CAP. XI.

AGrigentinos Plato vitæ medicus & ductor longè clarissimus, quum intueretur substructiones (vt plane dicam) insanas, impendio excitare magnifico, ac compari modo gestacera & adipata instruere conuiuia, dixi. Τοὺς ἀκράγαντίνους ὁρῶ δομεῖν μὲν, ὡς αἰεὶ βιωσομένους, δειπνεῖν δ' ὡς αἰεὶ τεθνηξομένους. id est, perinde Agrigentinos ædificare, ac si victuri perpetuò forent: itémque conuiuari, velut semper morituri. Eosdem Timæus prodit, lecythis quoque & xystris vsos argenteis. etiámque lectticas ex ebore habuisse totas. Tarentinis inueterati fuit mos, matutinis se poculis ita inuitare, vt iam frequentiore foro, temulēti plane viserentur. In tantùm porrò deliciarū productī Cyrenæi sunt, vt legum conditorem habere Platonem conce-

[illegible]ncupierint: qui tamen illorū admiratus ignauiam & ῥᾳθυμίαν, indignos habuit quibus obsequeretur. Calculum adiicit [illegible] in Marica Eupolis quoque. Verùm ne Græcos quidem à deliciis fuisse procul, dilucet argumēto vel vno, mixtū quippe vnguento vinū bibere non erubescebāt. Dicebatur autem id myrites. Nam & myrobrechos, vnguentaria dicunt vasa, de instillandi vsu nomine cōciliato: dici sic & olfactoria vasa. Myritæ comicus meminit Philippides. Vina apud eos præcipuè celebrata ferè habentur hæc: Pramnium, quod Cereri fuit sacrum, Chium, Thasium Lesbium. Erat in iis quod ἀπὸ γλωχῖνος nuncupabatur. Creticum, & apud Syracusanos Potium, Coum, & denique Rhodiū. Quod autem maluaticum modo dicitur, ex Creta, sunt qui à veteribus dici passum opinentur. Id non prætereundum vtique, grammaticæ videri assertionis, Polium, id est πωλίων, nūcupari vinum album. Acutiunculam reuocat ad penultimā Aelianus, & πίλιον scribit. Quin appellatū sic opinatur ab indigenæ regis nomine. Vinum autem atrapon, id est ἀτράπιν, quod & apotropon dicant, intelligi voluere ἀπίσαγμα, id est destillationē, quæ fiat prius quàm exculcentur vuæ: sicuti interpretatur Horus: siquidem τραπᾶν, Græcis est τὸ πατῆσαι, id est calcare. Illud sanè [illegible]nirum, ab Plinio proditum, dicere solitum Tiberium, consensisse medicos vt nobilitatem Surrentino darent, alioquin esse generosum acetum. Quum tamen Therapeutices duodecimo, Galenus in vini mentione de Surrētino scribat illud mediocriter substringere, aliis calidius ac suauius. Aparachytum intelligunt vinum, cui marinæ aquæ nil fuerit admixtum. Aminæam vitem in Neapolitanis agris nasci, Galenus author est, vnde sit etiā nominis origo. Cirrhū vinum quod nam intelligi debeat, vario (vti video) explicatur. Sunt qui cirrhum, colorem giluum interpretentur apud Gellium, vbi Mnesithei affertur sententia: esse tria genera vini, nigrum, album, medium, quod vocant λιβρόν. Giluū putat Seruius colorem melinum: sunt qui cinericium. At Galenus: Cirrhum, inquit, si aliter cupias enunciare, rectè prorsum diceris πυῤῥόχειρ, id est fuluum pallescens. Quanquam supt & medicamenta κιρρωτά, id est cirrhota, vel cirrha, iis adnumerata quæ vocantur καλλυντικά, veluti quæ ex bitumine concinnantur: & nescio quomodo barbaras nuncupant emplastros. Cōparantur verò cirrha ex lithargyro ἢ τῳ λίθῳ, amplius

Universidad de Deusto Biblioteca

si percòquãtur. Sed sepositis obducitur phœnicoloris ἰπνὸς ex quo pharmaci intima visuntur cirrha magis, quàm ab tio: quo nomine nuncupãt nonnulli emplastros id genus χρώμας: quidam verò etiam ἀπιχροώτας. Quòd si excoqu tur leuius, fiunt emplastri, quas melinas dicunt, id est νάτ. Est inter vina, quod ὠχρὸν, id est pallescens dicitur ὠχρίζοντα, id est ex pallido albicans: & ὠχρίξανθον, id est ex lido flauum. In Çilicia vinum celebratur Sybates: in Aegaliẽ ac Perperinũ. Apuleius in præceptis rusticis Collectaneorum secundo, apud Græcos adnotatum co ri, vino conspergi semina monet, vti ægrotẽt minus. Et in vini mentionem incidimus, etiam si alibi forte prob tius veterum scita rimabimur, non sepositis medicæ scien professoribus: interim adiiciamus illud Platonis ex Cra dici à Græcis vinum οἶνον, διὰ τὸ οἰνωπεῖν νοῦν ἰμπεφυ quòd existimatione ac opinionum vanitate mẽtem oppl vel ἀπὸ τῆς ὀνήσεως, id est ab emolumento. Quod illud e probat Homericum, ὀνήσεαι εἶπε πίνοντα, id est iuuabe ties, si biberis. Nam & cibaria dici ὀψάρια, nouimus etymi ratione. Iis calculum adiicit poëta Cyprius:

Οἶνόν τι μέλεναι θοὶ ποίησαν ἄρτιον
Θνητοῖς ἀνθρώποισιν, ἀπεσπάλασαι μιλήτωνες.

Vinum, ô Menelae, fecerunt dij, curis dissipãdis vel præ tissimum. Pergit deinde: Bene sentientibus, inquit, tria tum propino pocula: sanitati primum, amori alterum, a luptati, tertium denique somno. Quod vbi hauserint sapi tes vocati, mox domuitionem capessunt. Quartum non v nostrum opinor, sed iniuriæ. Galenus medicæ artis scien simus, vino semicrudos concoqui humores comprobat, p ac re alia: sudorem prolici quoque, ac vrinam, necnon co liari soporem. Cæterùm addatur & id auctarium, οἰνοπώλιον est œnisteria, fuisse libationis genus iamiam pubescenti perfamiliare Athenis: siquidem prius quàm τὸν μαλλὸν, demissiorem præciderent comam, vini mensura in Hercu templum illata, prolibantes, conuenientibus potum exhi bant. οἰνωπίωνας pro temulento dicitur Græcis, παρὰ τὸ ἰνωπᾶν: quòd fugere signat. Sic & apud Homerum dicitur ἀγωπίνας, virginum spectator, vel etiam deceptor. Hinc co monemur, illud Hieronymi ad Eustochium planè interpo latum, posse in integrum restitui. Sic verò legitur de se quodam

quodam monacho: Huic inimica castitas, inimica ieiunia, prandium nidoribus probat, & altilis γλαυκίπυτ, vulgò pipizo nominatur. Ipse malim legere γίγωρ ἰνωπίωνας, id est semex temulentus: quem plebeia voce pipizonem dici solitum, ex iis quæ antea paulò attulimus coniectare licet. Nam & modo pullatum vulgus multibibos solet spongias nuncupare. Quin & Demosthenes quibusdam laudantibus Philippum, συμπιεῖν ἱκανὸν τάλαν, respondit, τοῦτο σωγριᾶς, ὦ βασιλεῦ ἀνὴρ ἰνώμων. Hinc & Varronis forsan locus rectè valet restitui apud Marcellum in verbo Temulenta: Qui in omni vita heluo, πίονα, olfecit temetum? Scribendum πίνας, vel οἰνοπίνας. Attili porrò arriserit amplius, quàm altilis. Quin illud vulgò pipizo nominatur, forsan insitium fuerit, & ab curiosiore quopiam superadditum.

Absurdus quorundam amor aduersum inanimata. Quos amauerint bruta. Fortunæ bonæ simulachrum Athenis. Polyxenæ historia. CAP. XII.

AMorem esse vtique rem præcipuè miram, & à maioribus ductam initiis, quàm suspicetur omnino, vel sciat plebs vulgaria, profluentius alicubi mõstrabitur à nobis: interim, quæ in hoc proposito ingerunt se absurda, & quæ nequeas mirari satis, transposuisse, ab re omnino haud est visum, quando suis non contenta limitibus affectio hæc, velut effrænis, longius rapitur aliquanto, vel vsque in stuporem. Ostentatur verò in censura præsenti omniũ princeps, & quidem rex, terræ etiamnum ac mari grauis Xerxes, à quo insigniter amatam platanum, multorum literis proditum, non me fallit. Sed adolescentis honesto loco Athenis nati amor longè clarior: erat prope Prytaneum simulacrum ἀγαθῆς τύχης, id est fortunæ bonæ. Id amare feruentius ille cœpit, móxque in affectionis id genus familiarem ita erupit vesaniam, vt amplexaretur arctius, ac blãdius suauiaretur. Demum desiderio extabescens, ac velut œstro concitus, & planè furens, in senatum pergit ire, atq; inibi extentis precibus rogat, fieret sibi statuæ potestas, vim pecuniæ grandẽ vicissim paratus erogare. Cõsultus verò ita senatus decernit, nõ videri è ciuitatis dignitate negotiationẽ illiusmodi. Adolescẽs rei atrocioris ictus grauitate ad statuã, vbi vinculis cupidinis distinebatur animus, celeriter se proripit: illã tẽuiis multis perornat,

corona quoque iniecta,& cultu itē alio indicaturę non par circumpositō,ac re mox diuina obita,desideriū (vti videba non ferens manum sibi inter affluentius manātis lachryma rum riuos admouit. Illa verò irrationalis naturæ mirac la sunt. Quippe Glaucē citharistiā adamauit canis,siue is fo rit,quod arridet aliis,aries,aut etiam anser. Apud Cilicię Ty los Xenophontis puerum dilexit canis item, forma præce lentem. Spartæ adolescentem graculus, quem χολοιὸν dicun Græci: sed monedulam Theodorus retulit. Hæc vberius ha recensuisse loco volui, vt Plinio assertor venirē,cuius auctō ritatē dilui audio à superciliosis nescio quibus ac benè pran sis.etiámque vnguento delibutis,dum scriptori nobilissimo vt mendaciorū parenti (sic enim dicere permittunt sibi)fab inde colaphum ducunt. Iam verò vt rationis cōpotes nō rem ciamus omnino:scribit Philostratus Phalius Polyxenam v be egressām citra vllum comitatum, Ilio necdum à Græc capto, seipsam ad Achillis tumulum iugulasse, illius deli rio nimirum herois, coniectantem in reliquum nataliū cae torum nuptias sibi haudquaquam oblatum iri.

Vestigium delicias & simulatum contemptum videt superbiæ indicia. Diogenis ad id & Socratis auste ritas. Quid præstet philosophia.

CAP. XIII.

INter cætera quæ scienter admodum protulit,nec citra lis lis gustum, apophthegmata Diogenes, recensēri aptè po sunt illa quoque,præsertim quia vitæ documenta suggerun quæ sui oblita sæpius, inani tumescit opinio, nec suo se mo tiri modulo ita imbuta,itaque auctior facta vnquam fere u let. Is inquam Diogenes, egregius (vt videtur) humani in genij æstimator,quum adolescentulos conspexisset Rhodi sumptuosē admodum conuestitos, & delicatè, ridens τὴν ἁβρὴν τοῦ ἱματίου, superbię prorsum indicia, inquit, sunt hæc. Mo quū & Lacę læmoniis fortè occurrisset, quibus substricta tunica,citráque humeros desistēs,cuiusmodi ἀγυμνίδα vocant Græci, perfamiliaris est, nec vilior modò, verùm & for dens multò sæpius, ἄλλο, ἄπιψι, ὅτι τύφο. Altera, inquit, s perbiæ species ista. Quod & ab Aristotele reprehensum sci mus Moraliū quarto,vbi arrogātiæ propria expēduntur. Ca terùm

terùm nec à Diogene modo fœde proscissa hominum nimio plus ostentatio frequens, & interim excipienda risu: sed & vanitatem id genus retexit graui supercilio Socrates, cui in solentior est visus Antisthenes:qui ratione inusitata, sed non sine vafricia laceram indumenti portionem visentibus nun quam non ingerebat, captans indidem prœcelsi animi,& quæ mortalium plerique omnes vel ad stuporem mirantur, de spicantis opinionem: proinde morum censor grauissimus, τί παθοῦσα ἡ γυνὴ καλλωπίζεται μᾶλλον ἢ ἡμεῖς. Nō desines,inquit, amplius te nobis curiosiúsq; ornare? At quum Platonis toros exculcaret Diogenes: Calco, inquit, Platonis fastum. respondit Plato, Calcas quidem, sed alio fastu. Quanto præstabilius id,quan tóque exoscalandum magis,quod de Eretrienśi lectum ado lescentulo est, qui diu Zenone vsus præceptore, quum in patriam velut postliminio rediret,scitante vehementius patre, quid demum ex sapientiæ hausisset fontibus:Commōstrabo, inquit.At pater indignabūdus hoc nomine,veluti opera pla nè periisset,ac impensa: quum intentaret plagas, clementer filius & quietè insolentiam ferens,Ipsum hoc,inquit, ex phi losophiæ retuli contubernio,vt parentis iram possem conco quere. Porrò Hieronymus secus multò: Sordidæ (inquit) ve stes, candidæ mentis indicia sint. Mundi contemptum pro bet vilior tunica,sed ita, ne tumeat animus,ne habitus & ser mo dissentiant.

Ouis monstrificus partus, quo leo est natus.

CAP. XIIII.

IN Co insula,rarum dictu,apud veterē authorem fidei inte græ & grauitatis non dilutę, legimus, monstrifica & ideo mira præcipuè, vt vix nō ficta videatur, & de ingeniorū Grę cię afflatu producta, ratione: de grege ouarico Nicippi, o uem nō ritu naturæ agnum,sed leonem peperisse. Prodigiale id (vt erat) visum multis: siquidem Nicippo tyrannidē pro tendit,quē mox is est cōsequutus,quum ædito monstro priua tum adhuc ageret. Illud minus monstrificū, M. Sillanum (vt tradit historicus Diō)ab Caligula dici solitū χρυσοῦν πρίβατον.

De Galete formoso quidē, sed moribus apprimè probis. CAP. XV.

REgi Ptolemæo, veteri ac etiamnum Platonico more, gratissimum fuisse adolescentulum Galetem nomine

ex Græcorum nouimus historia. Erat is forma speciosus cénsque cum primis: sed enim animi proposito ac sensu cioſior multò decentiórque. Quod & Ptolemæi elogio tius etiam factum est, qui eximiam illius admiratus probi tem dictitabat subinde: ὦ ἀγαθὴ ἰατραλήκυθε μεῦ ὅλ. πάντ. Δὶὸ γίγνε ἄτιϑ, ô amicum caput ex te quidem in quo nil est vnquam profectũ mali, sed bona vtiq; multis, & ta conciliasti. Contigit forte, adolescentem cum rege in e expatiari: qui quosdam procul ad supplicium duci quum ret intuitus, non insuper habens illorũ calamitatem, ad P lemæũ conuersus, O rex (inquit) ex quo dæmone miserorũ bono, equis vehentes huc producti sumus: age, si volenti tibi, subditis calcaribus aduolemus euestigio, infelicibus turi, velut Dioscuri ac Soteres & Parastatæ, sicuti nuncup illos nouimus, vt qui salutem impertiantur, & in calamit salutari præsidio sint. At Ptolemæus probitatem exosculat & misericordem animum, ac eo nomine lætior, illos dim protinus imperauit: & ab hac, tanquam Philtro delinit in adolescentis amorem multò factus propensior est.

Munuscula haud spernenda. Persarũ regis mos in hi Honoraria, vel aduentitia. Horæa. Troximi. Hora Salsamentorum genera. Thunnia. Hora, pro æstat Prodici liber. Horapollo. Horatius. Persarum Thracum mos in muneribus. CAP. XVI.

Esse animi præcelsi ac prorsum regij munuscula, vel a infimæ fortunæ hominibus collocata communicata non aspernari, verùm erugata & renidenti fronte potius ex pere: quum plerisque sapientium documentis, tum exim plo ingenti abunde instruimur commonemúrque. Lectum quippe est. Lege apud Persas esse sancitum, seruatum quoq pertinacissimè, vt quandocunque in Persas pergat rex, pro l cultate vnusquisque cum muneribus, quæ honoraria dici v lent, aut aduentitia, salutatum eat. Feruut autem, vt qui ag colationi fermè intendant, nec laboris vicarios sibi quæra cuiusmodi ὠνητὰς nuncupant signanter Græci, nil pret grandioris, qualia multa plerunque per iniuriam compara tur, & contumeliam: sed bouem hic, alius ouem: sunt qu frumentum aut vinum. Dicuntur verò hæc, dona. Quod quidem

quidem, vti assolet, amplius premat penuria, lac profert, aut palmas: caseum quoque, vel id genus primitias alias, vt πρωτὰ ὡραῖα, id est maturas fruges. Nam & troximos, vuas intelligimus quæ esui sunt. Horæa variè accipiunt Græci: sic enim nuncupant interdum tempore suo collectos fructus. Nam & quæ vigent, ac pulchritudine non carent, sic item dicuntur. Sed & sacra horæa sunt, καϑ' ὥραν συντελούμενα, id est opportunè obita. Tamen ὡραῖα δίδωμι, est frugum offerre primitias. Dies quoque festus eadem dicitur appellatione. Porrò Græcis duobus generibus distinguuntur salamenta, quando alia dicunt horæa, alia verò thunnia: quorum commeminit Athenæus quoque. Horæum videtur à temporis nuncupatum opportunitate. In eo pinguibus antecellunt macra: in altero, macris pinguia. Macris adnumerantur cybia, pinguibus cordylæ. Cybiorum mentio Posidippo est. Hora, medicis & rusticæ rei studiosis æstatem indicare videtur præcipuè: nam æstiuum mel, vocari horæum Plinius interpretatur, ab tempestiuitate præcipua. Quin fructus æstiuos omnes horæos dixeris rectè. Ioannes grammaticus tamen apud Hesiodum, ab horis anni quatuor productos mauult intelligere. Non temerè præterundum illud: Prodici librum nobilem fuisse veteribus, cui foret titulus ὧραι, in quo Herculi occurrisse comminiscebatur virtutem, & κακίαν, id est vitiositatem, seu vitium vt Hieronymo placuit: quarum vtraque illum allectaret ad se, qui tamen illius cum laude perpetua sudores censuerit antiquiores, quàm huius inanem ad tempus voluptatũ fruitionem. Prodicus tamen regis pupilli tutor Spartę dicebatur, vt Xenophontis illud intelligas Rerum Greçarũ tertio, Agesipolidis Prodicum discentis Aristodemũ: qui verò sunt regis syntrophi, hoc est simul educati, Samothraces nuncupantur. Horapollo grammaticus ex Aegypto nobilis fuit, arte clarissimus, nec vllo veterum Theodosij tempestate gloria inferior. At leuioris operæ illud Horatium à Græcis scribi ὥρατιον, neque enim aspirant prima. Quod verò ad munera pertinet, adnotatum id in Græci hominis commentariis, Persarum instituti esse, munera prius conferre quàm ab aliis accipere. At, inquit, diuersum Thraces faciunt & nunc Romani. Meminit Thraciæ cõsuetudinis historia secunda Thucydides, addens, illis fuisse dedecus præcipuum,

si rogati non dedissent: roganti, nec assequuto, non ita. Nam infert, οὐ γὰρ ἦν πρᾶξαι ἄλλο μὴ διδόντα λαβόντα.

Olympia certaminis in Græcia, quæ tradantur antiquitus. Item ad id spectantia pluscula. Hellanodica quinquennales. Pampycia, ampyx, altis. Altius Iupiter. Deorum cognitorum ara. Occasionis ara. Gaus. Terra oraculum. Iamidarum oraculum. Embolus. Echus pugilicus. Cronius collis. Pisa vnde. Taraxippus. Temporum ex Olympionicis supputatio. CAP. XVII.

OLympica certamina fuisse veteribus Græcis celebrata, nemo à studiis feriatus adeò est, vt eum ista possint latere. Quæ verò tradantur initia, & velut incunabula rei tam risimæ, fortè nec omnibus tritum. Propterea quæ mihi comperta ex libris sunt, huic protinus parti impingam, ne videar ἀκαιρώνητος. Quum ex Saturno & Rhea natus foret Iupiter, Idæis dactylis, qui iidem & Curetes sunt, infantis commissa cura est. Ex Cretæ verò Ida venisse in Olympiam eos, constans tenet fama, Herculem videlicet, Peonetum, Epimedem Iasium, Idam. Interim Herculem, vt qui foret omnium maximus, colludentem ad currendi certamen fratres prouocasse, ac victorem ex eis coronasse, κοτίνου λαβόντα, id est oleastri ramo, etiam si non excidit, quid à me alibi sit perscriptum. Arboris verò eiusmodi suppetebat copia, vt folia quoque incubandum susternerent sibi. Ad Græcos autem ex Hyperboreis vsque ab Hercule oleastri arborem tralatam memorant, qui dicantur vltra boream habitare. Quod & in Olympiis significare Pindarus animaduertitur, astipulante interprete calculo: à quibus id item proditur; in Olympicis cotinos, olitos coronari, in Pythiis lauro, in Nemeis selino virentibus, est apio, in Isthmiis selino item, sed arescente: vtraque enim epitaphia sunt certamina, & inferis sacrum creditur apium. Ita ergo ad Idæum Herculem sacri huius agonis primæ origines feruntur origines: quæ & ab eo sint Olympia nuncupata. Quinto autē quoque anno celebrari instituisse, quòd fratres quinque numero forent. Ex Græcis tradunt nonnulli, Herculem post debellatum Augeam Elidis regē, Solisque ac Telleboes filium, à quo aula expurgata, præmio exuebatur merito, quum Elim esset depopulatus, ex rhanubiis Ioui Olympio cum

eum instituisse certamen, quod quinto quoque celebraretur anno, vel (vt manifestius dicam) quinquagesimo quoq; mense. Initio autem quum in palestram Hercules multos prolectaret: nec auderet tamen aliquis, luctatorem assimulás Iupiter illi se obtulit: quúmque nutans diu fictissetvictoria, filio demum se aperuit pater. Hinc Lycophron in Alexandra Palæstem vocauit Iouē. Quinque diebus celebrabātur Olympia, post lunæ vndecimam quintādecima tenus: vetùm præludia erant diebus triginta. In Olympicis verò certaminibus principem omniū legimus vicisse stadium Licymnij filium Oeonum, id est οἰονίᾳ, palæstram Echemum Tegeatem. At cæstu primas tulisse Doryclum: quadrigis Samū Mantineum, cuius in Theseide meminerit Diphilus,

Τρίβων δὲ πώλων ἐ μαντινὺς σίμῳ,
ὃν πρῶτ' ἄρματ' ἔλασεν παρ' ἀλφεῷ.

Sunt qui Sarum dicant hunc, id est σῖρον: de quo non tacuerit Hesiodus. Iaculo præstitisse Thrastor fuit: discoEniceus. Post Oxylum regem, quum defecissent olympia, demum ab Iphito instaurata traduntur: ac currendi certamen propositū primo itique eo Eleuin Thoræbū vicisse. Olympiade mox quarta & decima accessit & diauli agon, & Pisæus Hypenus est coronatus. Octaua & decima pentathli & palæstræ restituta memoria est. Tertia verò & vicesimia pyctis, id est pugilibus proposita præmia. Olympias quinta & vigesima equorum vidit cursum, quos τελείους, id est perfectos adultosve dicūt, ac curru victor pronuntiatus Pagondas est Thebanus. Ab hac porro, olympia de octaua, pancratiastæ in puluerem prodiere: ac item equi κέλητες. Vnde Monampycia Pindaro nuncupata. Est autem propriè ampyx, capitis obligamentum ac auro & lapillis splendicans lorum, capiti circumiectum fœmineo. Verūm metaphoricè auro litum sic nominant ficnū. Ex quo & χρυσάμπυκας ἵππους Homerus appellat: sed alibi ἄμπυκα dixit κεκρυφάλου. Pueris cursus, & palæstræ proposita comperio præmia olympiade septima & trigesima. Quin & iidem pyctæ quadragesima primum olympia de creduntur admissi. Postea bellicæ meditationis gratia, armatorum, qui vocātur ἐνόπλιοι, probata concertatio quinta & sexagesima olympiade. Synoris, id est, συωρίδι, quæ duos habet equos τελείους, admissa fertur tertia & nonagesima olympiade, vt primo Reru Græcarū scribit Xenophon. Mox noua & nonagesima currui

admotis etiam pullis equis, placuit certare. Cōcinnata p
rius itē pullorū Synoris: nec diſplicuit λάμπος pullus, ad
tium denique etiā pueris admiſsis. Fuit apenes, id eſt
item curſus, ſed & calpes. Hęc verò equā habebat, ſed ita
tremum curſum anabataę, hoc eſt ſeſſores ipſi deſiliendo
prehēſis manu habenis, vt docuit Pauſanias, perficerēt. Q
inquit, vel ad mea ſeruatū tempora eſt. Apene autē ἡμίονος
ἅρπων ἄχη. id eſt, mulas equorum loco iungebat. Celeta
tuiſſe Bellerophō traditur primus: Synorida verò Caſtor
rum Erichtonius Athenienſis: Aſtraban Oxylus Aerol
agonothetis verò ac certaminum præſidibus ſic fermè v
obſeruaſſe. Piſſatas tēpli principes ac præſides fuiſſe pri
ex eorum prædicatione, ſcribit Rerum Græcarum ſcrip
Xenophon. A quo & Dromica Pentathli nominantur.
tum vtique ſolum agonē poſuiſſe. Olympiade verò quinq
geſima ſorte capti duo viri ſunt ex heleis, quibus Olymp
iniuncta eſt cura. Diu numerus hic ſeruatus. Poſtea hel
dicas habere placuit, quorū tribus equorūcurſus incumbe
cura. Totidem pentathli erant ἱσταῖοι, id eſt inſpectores.
tamina verò alia procurabāt reliqui. Adiectus nō multò
& decimus agonothetes. Denique duodecim facti hell
dicæ, quod Eleorū totidem forent tribus. Sed parte agri
cadico amiſſa bello, tribuū imminuto numero, ad octo
pſi ſunt. Rurſumque ad denariā aucti perſeuerarunt. Hinc
elegans illud Libanij in quadam Declāmatione, legem
concedebatur fortiter, ac ſtrenuè bellū gerenti præmiū, qu
optaſſet, rectè nuncupari virtutis hellanodicē. Lucus Iou
cer Altis nuncupatur. Nā & Pindarus Olympionicē virū ec
brās locū vocat Altin. Ἄλτιν δ' ἐπάξας inquit ἄκτᾳ μὲν ἔγγ' ἐμᾶς
ἐπὶ δίνευσιν. Nam & Ariſtodemus circa Olympiā ſic nūcupa
locum ſcribit, vnde Iupiter cognomento Altius celebretur
Sunt qui Altin eſſe interpretentur adytum, aliqui verò eti
templum. Structum verò Iouis templum ac ſimulacrum
manubiis, bello Piſæis ſuperatis. Simulacri author Phidias
teſtante idipſum Epigrammate pedibus adſcripto.

φειδίας χαρμίδαο ἰδὼν, ἄθλωσε μ' ἀτέλεστον.

Templum ſtruxit Libon indigena. Tegula non vtique co
lis eſt, ſed ei perſimilis, cuius inuentor Byzes fertur Naxi
Perfecto ſimulacro, dicitur Phidias Deum cōprecatus, ſi a
ſolutū ex animo videretur opus, ſigno id quopiā aperiret, ci

limque de cælo tactum pauimentum eſt. Quod verò in palu
ſtri loco ſitum eſt templū, ſimulacro conferre eburneo oleū
tradunt, quod & infundunt. At in Acropoli, quæ in ſupercilio
eſt, & proinde perarida, Pallados, quam Parthenon vocant,
eburneæ ſtatuæ prodeſſe multum creditur aquæ inſperſionē.
Memoriæ porrò traditur, populneis modò liguis in Olym-
pici Iouis ſacris vti, fas putaſſe Eleos. Nam in Græciam Her
cules ex Theſprotide, vbi apud Acherontem fluuium naſci-
tur plurima attuliſſe creditur primus, atque lignis eiſdem
Iouis obiſſe ſacra. Ex hiſtoria porrò hac videtur Homerus
Διὸς νίκην nuncupaſſe ἀκροθίνια. Fuit apud aram Olympici Iouis
ἀγνώστων θεῶν item ara, id eſt deorum ignotorum. Sed & in lo-
cis eiſdem agnoſcebatur Mercurij Enagonij ara, & λιμοῦ, id
eſt occaſionis. Quando & ab Ione Chio concinnatus eſt λιμοῦ
hymnus, quem fingit natu minimum filiorum Iouis. Erat &
locus, quem vocant Gæum, id eſt γαῖον, in quo & γῆς, hoc eſt ter
ræ ara. quanquam & antiquitus fuit etiam γῆς μαντεῖον, quem
intelligimus vaticinandi locum. Sed & inibi Iamidarum ce-
lebratur oraculum ab Iamo principe, quē à draconibus edu-
catum cecinit Pindarus, Euadnes filium & Apollinis, à violis,
inter quas iacuit molliter, indito nomine. Peragi verò ſolita
vaticinia ibi comperi, in ignem coniectis victimarum pelli-
bus, vel (vt aliis placet) conciſis, ex cæſuræ obliquitate, aut re-
ctitudine vaticinio captato. Et quoniam oleaſtri & hic & ali-
bi facta nobis mentio eſt, amplius aduertendum, Pauſaniam
ſcribere, in Olimpia fuiſſe Cotinon, id eſt oleaſtrum, quæ di-
ceretur ἐλαία λαμπτηφόρος, vnde darentur coronæ Olympia
vincentibus, Nymphiſque adoptatum cognomen Calliſte-
phanis, quarum viſeretur inibi ara: ſicuti in carceribus Iouis,
quem vocant μηχανήτην, quod norit omnia, quæ contribuant
Parcæ, quæque non permittantur ex fato. Videtur & Hippo-
dromi pars inibi nūcupata Embolus, vbi ſteterit Martis Hip
pij, id eſt equeſtris ara. Sed & Pallados Hippiæ. Nam alicubi
Iuno item dicitur Hippia, Embolum inueni etiā pro pudēn-
do poſitum: ἐμβόλιμα ἴσως eleganter admodum pro notiis re-
iectiſque carminibus, ac velut inſititiis accipiunt Grammati-
ci, quoniam & mēſes ac dies embolimos nuncupamus inter-
calares. Lacedæmonios in certaminibus renudaſſe, corpus
omnium primos, Thucydides ſcribit. Orippum Megareum
hoc feciſſe, teſtari videtur Epigramma:

Πρῶτος δ' ἱλλάνικος ἐν Ὀλυμπιάδι ἱστορεῖ τὴν Τυμνίδος.

Apud Eleos in Prytaneo Hestiatorium fuit, siue cœnaculum vbi Olympionicas conuiuio excipere, moris fuit. Intra Altin fuisse item Pœcile porticus dicitur, quæ & ἀχὼ nuncupe quoniam clamanti septies respondet vox. Ad Cronium que collē Olympia prope Pisam solita celebrari, innuit darus, & exponunt interpretes. A quibus & illud prodit ci Pisam ab Endymionis filia, cui nomen Pisa, Sed & in P daro, λιβὸς πάγῳ legimus quandoque. At Lycophronis pres Olympiam prius λιβὸς λόφῳ nuncupatam, author Lycophrone astipulante. In propinquo tumulus vtcbu Ischeni gigantis Mercurio & Hieria geniti. Eū nuncupab Taraxippum, quod illuc aduentantes equi ratione occulta rē exterrerentur: fuit enim ibi λυμπλής, id est flexus. Cons tum autem Græcis ex Olympionicis tempora in digitos tere: id verò incertissimum est, inquit Plutarchus. nā eor exscriptionem serò est adortus Eleus Hippias, nullo ad dum subnixus ad fidem necessario argumento.

Dentésne an cornua dici in elephantis debeant. De Alce fera & Aethiopicis tauris. Elephanti quando primum in triumpho ducti. Plinij locus de fluminе annulo in elephantorum historia libro octauo.

CAP. XVIII.

QVæ in elephante cornua ferè nuncupantur, author eminentissimi dicere malunt dentes. Sed enim, quæ quæ in literis comperta mihi, non sustineo in sanctaria trudere, non temperabo hac parte, qui tralatam Pausaniæ ctissimi hominis sententiam, artium bonarum sectatoribus mox proferam, qui argumentis aliquot peruincere conniten tur, cornua rectissimè profecto nuncupari, dentes minimè Primum, inquit, astruentibus diuersam opinionem perpen denda diligentius Gallicæ feræ natura, quam vocant alcen Spectandi & tauri Aethiopici. Alcis vtique in supercilijs ad nascuntur cornua, sed maribus modo: nam fœminæ prorsum eò carent adiumento. Aethiopici verò tauri è naribus cornua proferunt. Quæ quum ita sint, cui nam fiat admiratio ingnis, quum ex animalis ore promi cornua videat, audiatur? Sed

Sed suppetum & argumenta hæc, cornua vtique per annorum periodos corrupta decidunt, ac rursum succrescunt proberántque. Probant id cerui, probant & dorcades. Verùm elephantis itidem contingit. Dens verò adultiori præsertim excussus quādo suboriatur? Aut vbi nam renasci compertum? Vel si dentes sunt, qui ex ore proferuntur, nō cornua, qua nam ratione progerminant denuo? Adde, quòd ignibus indomiti fermè habentur dentes. At boum & elephantorum cornua in re hac sequacis maximè sunt naturæ: nam ignis vi, vtcunque collibuerit, afformantur. Hippopotamis suibúsque ex inferio re mala dentes prorumpunt exerti, quos χαυλιόδοντας appellant. Ex malis item sese promentia spectamus cornua. Elephanti scito itaque ex temporibus prosilire cornua, atque ita extrorsum reflecti. Id quod non quia audierim, commemoro: sed in Campania in Dianæ sacello elephantis craneum pro arbitrio sum contemplatus. Id ita comperi. Nec sanè miranda: nam & in aliis, elephas à reliquorum natura insigniter disparatus animaduerti potest, tum formā, tum mensu. Porrò Græci authoris sententiæ accedit Varronis nostri libro De lingua Latina tertio astipulatus: Quos, inquit, dentes multi dicunt, cornua sunt. Nec me fallit tamen, Iubæ sententiam eum Pausania sentientis ab Philostrato refelli, de vita Apollonij Tyanei libro secūdo, sed adeant studiosi Græcum exemplarium, nam tralator (vt in pluribus) labiis vix primoribus. Atticissimum præguſtasse animaduertitur. In hac denique elephantorum mentione mirum est libro septimo Plinium scribere, L. Metellum elephantos primum bello Punico primo duxisse in triumpho: quum tamen libro idem octauo contradat, elephantes Italiam vidisse primum Pyrrhi bello, & boues Lucas appellasse in Lucanis visos, anno Vrbis quadringentesimo septuagesimo secundo. Romam autē in triumpho, septem annis ad superiorem numerum additis. Eandem plurimos anno quingentesimo secundo, victoria L. Metelli in Sicilia de Pœnis. Sed in septimo forsan de iis sensit, qui modò in Carthaginienses depugnarunt, sicuti commeminit libro decimonono ab Vrbe condita Liuius. Certè author Seneca est in libro De breuitate vitæ, principem omnium Curium Dentatum elephantes duxisse in triumpho. Sed & mox pauci: Idem (inquit) enarrabat, Metellum, victis in Sicilia Pœnis, triumphantem vnum omnium Romanorum ante currum

centum & viginti captiuos elephantes duxisse. Nec illud re-
glexero: Elephantistem ab Aristotele dici, elephantorum m-
deratorem, elephantarchen à Plutarcho. Dignum perpen-
ne, quod scribit Plinius: elephãtes in Mauritaniæ saltibus
quendam amnem, cui nomen annulo, nitescente luna no
descendere, ibique se purificantes aqua circunspergi. At hi-
ricus Dion, pergere elephantes ait πρὸς ὕδωρ κατίν, id est
perennem aquam. Denique non omittendum, quod in hoc
De communi animalium gressu prodit Aristoteles: diutur
hominum fama celebratum, elephantos nullo crurum
xu moueri: quæ tamen falsò confirmata sit, quum id ge
animalium inflexu vel in scoptulis opertis, vel in clun
adducto sese moueant.

*Quæ sit ratio prouerbij, leo risit. De Thucydide non in-
grata quæpiam. Itẽ de leonibus paucula, & de
nome. Acily Glabrionis historia. Leophoros quid a
Diodorum. Ecphrasis quid à diegemate differat.*

CAP. XIX.

Est in Græca facundia celebre adagium in omnes, qui re
gatioris frontis & Catoniana seueritate, quandoque te
men matutinam exporrigunt grauitatem, ac comes se præ
stant, solitò hilarius agentes, ἐγέλασεν ὁ λέων, id est risit leo. Pro
nũtiatum id in conditorem nobilissimum Thucydidem, qu
Cylonium scelus explicaturus, consueto apertius, & intelle
ctu nemini non obuio, narrationem contexuit. Quo nomine
technographus illam mirari non desinit, ediscẽdámque sum
ma cura iunioribus præcipit, vt facilitatem eandem, siue, vt
Græci dicunt) ἐκφάνειαν stylo valeant exprimere. Scribit Apo
thonius, Nihil quidem in rebus esse oratione præstantius
sam, in oratione nil Thucydide sapientius. Siquidem Hero
dotus in historia voluptatem habet, velut scopum: inde fabu
lator homo dicitur quandoque, hic autem veritatẽ: quæ
tum ipsam præcellit gratiam, tanto Thucydides Herodoto
præstantior. Verùm, vt propemodum Marcellino credimus,
quum Homericam æmulari instituisset œconomiam. Pinda
ri verò sublimitatem atque magnificentiam, ex industria ob-
scuritatem affectauit, ἵνα μὴ πᾶσιν ᾖ βατός. id est, ne cuilibet

foret peruius, indéque vilior fieret, si omnes in potestate illius
historiam haberent. Antiquius longè viro fuit, prudentiori-
bus modò comprobari. Certè συγγραφέα nuncupatum noui-
mus, λαχεῖα τε ὀξέα πέφατον: sicuti poëtam Homerum. Illud de Thu-
cydide amplius adiecero: quum fortè historias suas recitanti
Herodoto affuisset, abundè (opinor) dicentis venustate per-
mulctus, ac gloriæ stimulis concitatior fertur nõ temperasse
lachrymis: quod quum foret conspicatus Herodotus, Oloro
Thucydidis patri illud grauiter fertur insusurrasse, ἐργᾶ ἢ φό-
σε τὸν ὑὸν σὸν πρὸς τὰ μαθήματα. Quo indicabat, ingeniũ filij inci
tatius ad disciplinas videri. Traditum & illud in omnibus
eum reclinasse consuetudinẽ, veluti cum αὐτὶ λιμηγορίας dia-
logum quendam Meliorum & Athenienſium concinnare est
ausus. Memoria dignum illud ex Luciano, octies Demosthe-
ni exscriptum Thucydidem, quo succulentiam eius omnem
ebiberet, familiarior illi hac ratione factus. Quoniam verò
in præcedentibus pro ingenij captu, de leonibus facta nobis
mentio est, & de eisdem capite hoc agere exorsi sumus, adii-
ciamus quod ex quarto Sympoſiacon Plutarchi cõperimus,
leonẽ propterea dici solare animal, quod inter quadrupedia
vnguibus aduncis, quæ γαμψώνυχα vocant, catulos sola viden-
tes parit leœna, minimũ porrò dormit, sublucẽtque quiescen
tis oculi. In templo quodam Pausanias scribit, in Agamemno
nis scuto formidinem fuisse expictam capite leonino, cum
Epigrammate,

Οὗτος μὲν φιλέοντας βροτῶν, ὁ δ' ἐχθρὸν ἀγαμέμνων.

Idem Plutarchus in libro, cui titulus πολιτικὰ παραγγέλματα,
Annonem coactum scribit vertere solùm exilij causa, quod
in expeditionibus leonem haberet σωσιφόρον, id est farcinas fe
rentem, veluti esset id argumento, eum τυραννικὰ, φρονῶν, id est
ad tyrannidem aspirare. Meminit historiæ Plinius, sed aliter.
Prouerbio quod de leonis risu attexuimus, facilem verba Pli-
nij præstiterint intellectum. Cauda, inquit, immota leoni pla
cido, clemens, blandientique similis, quod rarum est, crebrior
enim iracundia eius. Comparem fere vim & illud habet, ἐγέ-
λασεν ὁ λέων. Addamus & hoc ex Dionis historia, Acilium
Glabrionem cõsulem in Albanum ab Domitiano euocatum
per iuuenalium festos dies, quos inibi celebrabat, iussúmque
cum ferocissimo leone, ac visendæ magnitudinis congre-
di. Sed prudenter in pugnam prodiens Acilius feram confe-
cit. Id

cit. Id quod Satyricus poëta doctius exsequitur. Sciendum verò ex abundanti est, Leophoron apud Græcos ad leonem non spectare, significant quippe verbo eo publicâ vel etiâ militarem viam, cuius & Bibliotheces tertio commeminit Diodorus. Memnone stratam prodens Leophorum viam, quæ Memnonia dicatur in Susiana regione. Inibi se parum explicat interpres. Vocabulum omnibus ex etymo notũ, qui modo elementarij non sint. Quoniam verò de narratione facta mentio est, illud ἐλλῦ παράφρων subtexuero: in Græcorum doctrina ecphrasin διηγήσεως & ἀναφορᾶς, hoc est, à narratione distare, quia diegema nudam habeat rerum expositionem. Ecphrasis tantum non etiam oculis audientium subiiciat. Illud item λακεδαιμονίων ἐξήτασεν, id est vniuersim inquirit: sicuti in Atheniensibus à Lacedæmoniis esse bellatum. Ecphrasis autem per partes vti quo genere belli, quibusque machinarum tormentis.

De aquila excerpta pleraque ex veteribus memoriis. Inibi de Amphiarao & Helena, necnon de Valeria Luperca. Quid item aetos, & aëtoma, & pteroma. De actite lapide, seu gagate plura, & de chnemone. CAP. XX.

AQuilam Aristoteles & Auicenna scribunt, quibus idem succinit Plinius, oppetere non senio nec ægritudine, sed fame, intantum superiore accrescente rostro, vt aduncitas superiri non queat. Cui data protinus & fabula est, hoc ita vsu venire huic aui: quoniam quum homo foret, hospiti iniuriam intulerit. Verùm super aquilæ senio, quid duo scientissimi ac sanctissimi viri senserint, non ab re fuerit subnotasse. Scribit ergo ad hunc fermè modum Hieronymus, Aquilæ, vbi consenuerit, grauantur pennæ, quærit illa fontem, erigit que pennas, calorem in se colligit, eo modo sanantur oculi, in fontem se ter mergit, atque ad iuuentutem redit. Vnde in Psalmo, Renouabitur vt aquilæ, iuuentus tua. Quo in loco Augustinus quoque: Dicitur, inquit, aquila dum senio grauatur, nostri immodicè crescentis vnco non posse os aperire, nec escam capere, vnde languescens naturæ vi collidit rostrum ad petram, cuius attritu excusso quod redundabat ad cibum, reddit, atque ita reparatur, vt iuueneſcat omnino. Sententiæ Aristotelicæ meminit in libro περὶ ἑρμηνείας, Demetrius Phalereus,

reus, non vernaculæ aut plebeiæ author eruditionis, docens asserta oratioui fabellam, si opportunè id facias, gratiæ plurimum afferre ac venustatis. Scribit Plutarchus, aquilã quandoque Amphiarai hastã abreptam sustulisse in altum, moxq; demisisse: eam verò terræ impactam lauri speciem præbuisse veram: insequenti die hostibus acri prælio ibidem congredientibus, terræ hiatu repentino haustum cum curru, quod ἔφιππα dicunt Græci Amphiaraum periisse: conditam ibi postea vrbem, Harmatis cognomine fuisse insignem. Cuius rei author sit in tertio λατίνων Trisimachus. Fuit verò præcellens vates Amphiaraus, adeò vt in prouerbium abierit apud Ammianum Marcellinum: Si quid, inquit, in penetrali secreto, nullo ministrorum præsente, paterfamilias vxori in aurem susurrasset, velut Amphiarao referente, aut Martio, quõdam vatibus inclytis, postridie discebat Imperator. Ideoque etiam parietes arcanorũ soli conscij timebãtur. Refert idem Plutarchus: peste olim Lacedæmona diuexante redditũ oraculum, malivim cessaturam, si nobilem virginem quotannis immolassent. Quum obtemperarẽt Lacedęmonij, ac fortè mactanda duceretur suo ornatu Helena, deuolans aquila gladium abreptum, & ad armenta, quæ βουκόλια vocant, delatum super iuuencam demisit. Quo prodigio παρθενικτονίαν, id est virginum immolationẽ desisse, quod Aristodemus author tradit. Idem obuenisse Romæ in Valeria Luperca, ratione consimili, volumine nono & decimo Italicarum rerũ Aristides prodidit. Iis verò comparant fidem, quæ de Prisco Tarquinio T. Liuius perscribit, Aquilam autem dici à Græcis ἀετὸς, sciunt omnes. Legimus tamen in templis nominari ἀέτους. Id non aliud indicat, quàm tecta, quæ item ptera vocant, sed & aetomata, sicuti in Agamemnone author est Ion. Corinthiorum autem fuisse inuentum id cecinit Pindarus, quum in Olympiis ita scribit de Corinthiis,

Τίς ὅσσων νεῶν ἐν ἀγῶνι βασιλέα Δίδυμον ἔθηκε;

Antè verò retróque aetomata concinnari solita, prodidit author Didymus. In hac porro aquilarũ mentione restituamus obiter Tranquilli locum in Cæsare, vbi scribitur modo, Vt aquilifero moranti cuspide sit cõminatus. Legendum ex Plutarcho aquilifer, casu recto. Confer historiã, probabis. Quòd verò in aquilarum natura aetitẽ nominat Plinius lapidem, qui & gagites dicatur, sciendum, ab Seruio gagaton appel-

lari, quem aquilæ frigiditatis ratione sibi admoueant: aliâs caloris intemperie oua incubanda peroquerent. Præterea Lucanus,

Fœta tepefacta sub alite saxa,

In Theriaçis Nicander, ἐγχελίδα πίτυρον nuncupat. Sed interpres gangitin significari lapidem ait, qui apud Lycios Gangas comperiatur in littoribus virens, ac magnus. Cuius id genuinum, vti non accendatur. Sed vstus ἀσφαλτῶδη ἀποφύσιν καὶ ὁσμήν. Sunt autem in Lycia Gangæ ciuitatis nomen, agnoscit præter cæteros etiam Stephanus, sed Gagæ scribit. Quam Lyciacorũ primo Alexander πλησίον τῆς χώρας. Scribit Horus, aquilam è mari vel terra eidem tollere, quẽ nido inferat, διὰ τὸ ἀσφαλῶς μένειν. Gangam lapidem celebrat Strabo item: quem fugiant τὰ ἕρπετα. gatem pronuntiat cum Galeno Dioscorides, & ab fluuio liciæ, qui Gagas dicatur, nuncupatum innuit. Idem ab Gagatem disparauit. Mirum verò quod ex Aegyptiorã tentia profert Nicandri interpres idem: Ichneumon, inquit, aquilæ species, Herculi sacra. Nicandri carmen est,

ἰχνεύμων δ' ἑρὸς μοῦνος ἀκήρατος ἀστιβὴς ἐχεμύθου.
ὃ μὴν ὅτ' ἐς μέθορ ἔσω, ἀλαώτεται,

Allegoria scitissima de Saturno filios vorante, Chronos vocatur Cronos. De sabbato paucula. Drepanum vnde dicatur Corcyra, & Sicilia. Saturni sapor, stypticus, ponticus. CAP. XXI.

SAturnum mythici filios deuorare solitum, tradũt, ad eosdem denuò euomere. Id interpretantur prudentiores, tempus referri oportere, Saturni nomen significatum, à quo vicibus cuncta gignantur & absumantur, quæ renascantur denuò. Nam & ideo pulsum à filio fingi, quia tempora sequentia ab iis quæ pòst sunt nata, pelluntur. Vinctum etiam fabulantur, quòd certa lege naturæ connexa sint tempora, vt quòd omnes fruges quibusdam vinculis nodisque alterentur. Argumento eodem à poetis Saturnus dicitur ἀγήρατος τις, quoniam senescentes multiplici consiliorum pollens varietate, siquidem omnia edocet tempus. Sic & ab Hesiodo λανάτας vocatur, quoniam iuxta Sophoclem tempus omnia producit, omnia item ad nihilum redigit. Sed enim Platonicorum scientia diuinior altius scandens, & intima naturæ

penetralia introspiciens: in ipsa secretiore, nimisque assidua contemplatiuæ mentis delectatione cauendum præcipit Saturnum. Illic enim frequenter filios ab eo deuorari. Namque sublimiorum contemplationum suarum rapit illecebris, & illic agnoscit vt suos, eos interim, si modò diutius ibi sistant, falce quadam è terris amputat, terrenámque incautis vitam surripit, pro ea tamen cælestem reddens atque sempiternam. Vnde & Hebræi Saturnum, Sabbath nomine quietis appellant. Saturnus Græco nomine λρόνος est, ac (vt in Cratylo inquit Plato) puritatem, integritatémque mentis inuiolabilem comprehendit. Hinc alibi duo commemorat regna Ionis & Saturni, regnúmque Saturni regno Iouis tanquam felicius anteponit, siquidem sub Ioue actio vitáque humana, sub Saturno autem contemplatio diuinorum significatur. Hinc & Proclus Diadochus auream sub Saturno vitam καθαρὰν intelligit, καὶ ἄλυπον καὶ ἀπαθῆ, id est puram & tristitiæ ac perturbationum expertem, quod commonstret aurum, sicuti docuit idem Plato: id nanque ἄλυπον ἐν καὶ σήψεως, id est rubiginis ac putrefactionis nescium est: quo nomine τὴν ἀναλλοίωτον, id est imperturbati status ac lentitudinis quodammodo typum habet. Saturnus porrò, inquit, τὴν νοερὰν ὄντι λατὴρ ζωῆς, id est intellectualis est contributor vitæ. Vnde & Cronos dicitur λίτος ὢν τοῦ νῦ, id est mentis saturitas, & pabulum, aut potius λίτος νοῦ, id est depurata mens. Quamobrem quisquis intellectu viuit, croniam, id est Saturniam agituitam. Orpheus tamen argenteo imperasse generi Saturnum canit, siquidem eos qui rationis puritate viuerent, argenteos nuncupauit. Quos Hesiodus ἑκατόμβοι dicat, hoc est otiosos facilésque, vt qui physicam ducerent vitam, cuiusmodi plantarum, quæ caput sub terra occultarint, proinde homines eos dici ὑπόχθονιοι, id est subterraneos. Plotinus verò ille scientissimus: Intellectum, inquit, esse purissimæ mentis appellatione dignum, ac non aliunde, quàm ex primo nasci principio. Eúmque genitum cuncta secũ simul entia genuisse, vniuersam Idearum pulchritudinem, intelligibiles deos omnes. Existimandũ præterea ait, hunc esse plenũ quæ progenuit, omniũ, & quasi genita protinus absorbentẽ, quoniam in se omnia complectatur, neque in materiam labi sinat, neque nutriri apud Rheam, sicuti mysteria & fabulæ de diis fingũt. Mox verò quum Iouem dicitur generasse, intelligen-

dam monet animam, quam generat intellectus in perfectione constitutus. Quod autem Plato præsentem ait mundi cuitum ab Oriente ad Occidentem esse Iouium atque lem, verum fore quandoque alterum huic oppositum turno ab Occidente vicissim ad Orientem, in quo sponte scentur homines, atque à senio procedent in iuuentutem uem, inquit Platonicus nobilis, animam mundi vocat, lege fatali manifestus hic manifesti mũdi ordo disponi Præterea animorum vitam in corporibus elementalibus uiam esse vult, sensibus actionique deditam. Saturnum supremum inter angelos intellectum: cuius radiis illustretur vltra angelos animæ, accendantúrque, & ad intellectum vitam continuè pro viribus erigantur. Quæ quotiens vitam eiusmodi cõuertantur, eatenus sub regno Saturni re creduntur. Scribit enim Plotinus, sensum esse velut tium. Intellectum verò regem, & mox regnare nos ait, secundum illum agamus. In hac autem vita ideo spõte nerari dicimur, quia electione propria in melius reformamur, rursum iuuenescere in dies, id est in dies, si modo dies sunt, magis magisq; florescere. Hinc illud apostoli Ii. Homo interior renouatur in dies. Orpheus verò Saturceci init. ἀεὶ μιχάνας ἔχων καὶ τὸν χροὰς τρίχας, id est nigricantes semper habere barbitij pilos. Insuper exactius intuenti manifestum fit, quibus adductus rationibus Moses, otij bati mandarit Hebræis, nisi quis illud item adiiciendum tet, Saturni diem actionibus ciuilibus bellicisque ineptũ templationibus aptũ, eóque die diuinum contra discrimen patrocinium obsecrandum. Quod quidem impetrari aduersum Martis & Saturni minas, Abraham & Samuel Hebræorum astrologi plures, eleuatione mentis in Deũ, tisque ac sacrificiis cõfitentur: illud Chaldæorum confirmantes præceptum: Si mentem ad pietatis opus ardentem exeris, corpus quóque caducũ seruabis. Illud leuius, tradi in bulis, Saturnum ab Ioue exectum: quamobrem Corcyræ tum Drepani nomen, quia inibi sit occultata falx. Aut quam ab Vulcano accepit Ceres segetibus præcidendis, & Sicilia Drepanum dicitur, quoniã esset ibi falx, qua ab turno Cælus creditur excisus. Alij Siciliæ ciuitatẽ intelre Drepanum malunt. Scribit Artemidorus, speciem in somno cuidã obuersatam, ceu cum Saturno cœnaret, ac ita co-

gisse, vt in sequenti die in carcerẽ impingeretur. Saturni saporem, acerbum intelligi volunt eruditi, qui & siccus est admodum, necdũ ad maturitatẽ est perductus, & velut gustum obstipat astringítque: quo argumento stypticum etiam vocant, ab στύφω. Sunt qui & põticum, à pungẽdi ratione dicant.

Cur sabbati loco dominicum ipsi colamus diem. Solem esse inuisibilis filij Dei visibilem imaginẽ. Sabbatum videri ab initio dissolutum. CAP. XXII.

NOs verò iure optimo diem, quã mathematici Solis vocant, Domino ascripsimus dicauimúsque, ac illius cultui totum mancipauimus: quoniã nulla magis re imaginari præpotentis, ac vniuersa supereminentis CHRISTI maiestatem congruentius possumus, quàm per splendidissimum solis lumen. Nam legimus, Et in sole posuit tabernaculum suum, & exiit de tribu Iuda, cuius signum leo est solare animal. Sed & in Republica Plato, visibilem filiũ Dei, solem dixitque nos intelligimus imaginem inuisibilis filij, qui lux vera illuminans omnẽ mẽtem, expressius habet simulacrum solẽ hũc, qui lux est imaginaria illuminãs omne corpus. Verum nos, iis quæ altius requirũt contẽplationis examen, nũc omissis aut dilatis, redeamus ad institutũ: si illud velut conniuentes non transiluerimus, quod super Psalmos est ab Augustino traditum: triplex haberi sabbatum. Nam temporis dies septimus eo cẽsetur nomine, quo post sex dierum opera conquieuisse dicitur Deus. Est & sabbatum, æterna requies: cuius intuitu nunc allaborandũ connitendúmque nobis est. Denique trãquillæ mentis cõscientia, sabbatũ item est: futuri spe surrecta, & præsentium inconcussa turbinibus. In cordis sabbato illud primum est, vt bona nostra Deo cõtribuamus, mala nobis. At malè diuinis imbuti, ac sine sabbato bona sibi: mala verò, ac suas velut tragœdias, vel Satanæ, tanquam coegerit, vel fato ex syderibus ascribunt, veluti Deũ quoque incusare adorti: scelere non nitro, nõ fullonum herba facilè eluibili, vt Hieremiæ verbis vtamur. Sed illud nõ feticẽdum quod in libro Hebraicarũ traditionũ in Genesim scribit Hieronymus, vbi nos ita habemus: Et cõsummauit Deus in die sexto opera sua quę fecit: in Hebræo esse, diẽ septimam. Proinde inquit, Iudæos arctabimus, qui de sabbati otio gloriantur, iam ab initio esse dissolutum sabbatum,

dum in sabbato operatur Deus, opera in eo sua compleat.

Plauti locus ex Amphitryone declaratur. De Saturni hostia. Saturni sacrificiorum impietas. Molochi Gehenna. Beelphegor: Interim spectatio pecuniæ. Spectatores qui. De Xenophane, Cinesia, & Gelonis. Saturnalium ritu. Cur dicerentur sols liberi sacrificare. Zoganes stola. Peloria quid. Narcissi liberti historia.

CAP. XXIII.

VVlgatæ fuisse Græciæ dictum, Aristoteles scribit, quod & à Plinio item repetitum scio: Aphricam semper aliquid afferre. Sit & Latinorum vulgare adagiũ, Plautum esse Aphricam alteram, scatet in eo subinde quippiã, vel medii vitio inexplicatum: vel ex literis interioribus erutum, vel indéque veluti monstrificum quiddã monitores & interpretes vel longius summouens, aut in errorum tendiculas temere fugibiles præcipitanter intrudens. Versiculi ex Amphitryone sunt hi, ex quibus perspicuum (opinor) iam fiet, quàm non aberrarint cælo, qui insolentius paulò in ære suo Plautũ conumerare sunt ausi. Sed hæc expẽdãt volentes: & hi præcipue qui veterũ gloriæ in studiis hæreditatẽ iã nũc cernunt prope déq; quod in spectationib⁹ fit, hoc est pecuniæ probatione, ab his quos in de spectatores dicunt, Lynceo magis ista expẽdant.

Tu'n' me macles carni fex, nisi fermam di hodie meam perfodiant.
Faxo, vt bubulis coriis onustus sis Saturni hostia.

Sunt ex eruditis, qui nodum hunc Gordiano implicationem sentiant: sed explicaturi ad Tertulliani infanticidium, eatenus quam Magni Alexandri gladium deuoluuntur, quod Saturno infantes mactare, Carthaginensium ritus foret: cuius inauspicati sacri Lactantius commeminit, & Silius. Id à Tyriis traditum, ad vrbis excidium quoque seruatum, author Q. Curtius est. Quin Plato quoque in Protagora: Neq; enim, inquit, leges nostræ homines sacrificare permittunt. Apud Carthaginienses autem iustum sanctúmque habetur, adeò vt eorum nonnulli Saturno etiam filios immolare sibi permittant. Sed Augustinus etiam iuuenes Saturno à Gallis solitos sacrificari tradit. Equidem omnino hi viderunt aliquid. Est tamen quod ampliùs eruditis auribus, & mordaci lotis aceto quærendum videatur; si adamussim æstimes, ac in librili perpendas. Quid enim ita doctissimus poëta seruum hominem, vt tum Amphytrioni est visum, Saturni hostiam vocauit? Si de infanticidio intelligendum simpliciter autumas, vide, ne parum aptè parúmque cohærenter vile mancipium filiis nobilium comparetur. Latet itaque reconditum omnino aliquid; quod in eruditorum album necdum venit. Nam quod ait quidam, id à Plauto positum simpliciter; quia paulò ante dixerat Mercurius, Sacrifico ego hunc tibi Iupiter, imóque Amphitryo quasi par pari rependens, se illum Saturno immolaturum repromittit, nil refert omnino. Nam totus in fermento factus Amphitryo, vt Plautinis & nos vtamur salibus, ac irâ planè furens, amarulentius quippiam; & quod non felle modò liturn, sed planè maceratum foret, intulit. Quod vt candidus lector verum sciat, hæc ex libro Diodori vigesimo subnotauimus: de Carthaginiensibus à Siciliæ tyranno Agathocle post Magni Alexandri interitum, primi Ptolemæi temporibus, obsessis. Dicebant autem, inquit, Saturnum illis iratum fuisse, quoniam priùs ipsi excellentiores ex filiis suis sacrificabant. Postea verò clàm emptis infantibus atque educatis, liberorum immolabant loco: quúmque diligenti facta inquisitione, multi ex suppositis inuenirentur sacrificari, facilè animos induxerunt, vt crederent ad obsidionem vrbis hostes idcirco diuinitus missos fuisse, quoniam priscos deorum honores non seruarent: itaque deos placare studẽtes ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarunt: trecenti verò alij, quoniã suspectos sese videbãt, sponte se tradiderunt. Erat autem apud eos ænea Saturni statua, magnitudine mirabilis, cuius manus ad terram extensæ ita erant in gyrum, vt qui peruenire ad eum adolescentes cogebantur, in ingentem foueam igne repleta m inciderent. Ex iis Diodori verbis, quæ pluscula ob historiæ notitiam consulto appositimus, luce clarius patere arbitror, Plautum ad emptos illos & subdititios infantes respiciẽtem, Sosiam, vt ipse putabat Amphitryo, Saturni hostiã appellauisse, veluti ad eũ vsum ẽbm- paratus foret, vt mox liberorũ loco Saturno mactaretur. Plutarchus in libro De superstitione in huius ipsius historiæ mẽtione, qui sine liberis forent omnino à pauperibus puerulos coemere ad hũc vsum solitos, scribit, veluti agnos aut alium pullos. Quin & in mote item fuisse tradit, asisteret mater

ἀτιτητῶ καὶ ἀτιτυκτῶ, ideſt citra lachrymas & gemi
Quod ſi illachrymari aut ducere ſuſpiria deprehenderetur
honore cenſebatur indigna, puer nihilominus immol
tur. In ſtatuæ ambitu incinentium tibiis & tympana p
tium modulis opplebantur omnia, ne qua exaudiri vox p
ſet. Conducibilius porrò, inquit, Carthaginienſibus fuer
Critiam initio, aut Diagoram legum ſortiri latores, ac de
rum nullum arbitrari, aut dæmonum, quàm eiuſmodi ob
ſacra: præſtat enim deos non credere, quàm crudeles op
ri & ſanguinarios. Proinde Xenophanes phyſicus, quum Ae
gyptios ſeſe conuerberantes pro ſacrorum more, atque lug
tes eſſet intuitus, ſubmonuit clementer, ne lugere perge
ſi crederent Deos. Quod ſi fuiſſe homines compertum
ne ſacrificarẽt, Dignum ſcitu: in ſorte tribus Beniamin
ſe locum, in quo filios igni peruſtos deuouerent impij
moni immolarent nomine Moloch: loco nomen Top
qui erat Iudæis execrabilis, quando interminatus eſt Deo
nus, loco ſe immutaturum nomẽ, vt diceretur mox Polyan
drion, vt Cynoſarges Græcis. Gehennam primus Salua
vſurpauit in Euangelio, quod Hieronymi proditum me
mentis eſt, pro eodem loco, vel in quo prorſum excarnifi
rẽtur impij. Beelphegor creditur Saturnus, qui dicatur Be
nam Phegor, vbi is coleretur, loci appellatio eſt. Plutone
ſcribit Plato, perhumanum, ſapientem ac diuitem, ſuadela
oratione animas apud ſe retinentem dici ἅλλω. Amaſtris
tamen Xerxis vxor pro ſalute propria decem defodit viuos
homines. Athenis quandoque Timotheus Dianæ concino
hymnos cognominibus illam adornabat ἑκάλλα nuncupa
φωσφόλα, μαινάλα, λυσσάδα. At melopœus Cineſias è ſpectac
ribus conſurgens, Eiuſmodi, ſuecclamauit, tibi contingat
lia. Legimus præterea in Plutarchi Apophthegmatis, Gelo
Siciliæ tyrannũ, vt debellaſſe Carthaginienſes eſt viſus apu
Himeram, aggeretúrque iam de conditionibus pacis, illo
coëgiſſe, legibus aſcribere, infanticidiũ deſituros. Quoniam
verò Saturni feſto, veteris fuit inſtituti apud Romanos, vt ſer
uis diſcumbentibus ſubſeruirẽt domini, è Græcia more em
emanaſſe. liquere ex hiſtoria poteſt. Hermæa ſiquidem fuere
Cretenſium feſta: in quibus id factitatũ quandoq;, author pro
bat Caryſtius: idẽ & in Panagyri apud Trœzenẽ. Quin pr
mò Rerum Babylonicarum Berosus prodidit, menſe quem

Loum vocant, agi feſtum conſueſſe Saceas nomine apud Babylonem diebus quinque, quibus dominis imperabant ſerui, quorum vnus ſtolam ſumeret regiæ perſimilem, diceretúrq; Zoganes. Contrà verò Coi rei diuinæ Iunonis honori operam dantes, à conuiuio prorſum ſeruos reiiciunt, propterea dicti, hominum ſoli liberè ſacrificare. Saturnalia porrò in Theſſalia item celebrabantur, ſed Peloria fuiſſe nuncupata, Græci ſcribunt, à Peloro quodã, qui Pelaſgo nuntiaſſet primus, perruptis terræ motu montibus, effuſas ſtagnãtes prius in Theſſalia aquas, renudátóſque ſpatioſiſſimos campos. Relatu verò haud indignum prorſus, quod ſcribit Dion: quum tumultuarentur quandoque milites, qui eos ſedaret, ab Claudio miſſus eſt libertus Narciſſus, potẽtia tunc formidoloſus: quúmque ſuggeſtum velut concionaturus conſcendiſſet, hominis indignitatem moleſtè ferentes militũ plures id inuulgatum ſuecclamarunt, ἰὼ σατορναλίκε, id eſt Saturnalicius dies, quoniam dominorum habitu tunc prodeant ſerui.

Cur fameſcentibus craſſeſcant pedes. Item famis euentus alij ſcitu periucundi. Leguminum in cibo euentus. Iracundiæ maioris ratio in ſenibus & fameſcentibus. Plauti loca duo explicantur. Quæ ſint alima & ad ipſa pharmaca. Alimentarij. Qui diu vixerint citra vllum omnino cibum. De phlegmate plura. Illyrij famelici. Phlogomata, phlegmone. Mariæ Iudææ hiſtoria, quæ filium vertit in alimenta. Apocartereſis quid. Plutarchi ſenſus reſtituitur. Vocationes quærere. CAP. XXIIII.

HEſiodi carmen in Ergis eſt, quo in fame plurimũ craſſeſcere aut extumeſcere pedes ait: ſic enim ſcribit, quantum recolo,

Μὴ σὺ νήκεσ χαμᾶθ' ἁμαξεύειν κατὰ μάρξιν
Ζωὸν ἐόντ', ἵνα τοι παχὺν πίλνᾳ χειρὶ πίνδαξ.

Eum locum explicans Proclus Diadochus, fameſcẽtium, inquit, modi maioris pedis fiunt, reliquum verò attenuatur corpus, fortè quia deſideant otioſi, ſed & naturalis afferri poteſt ratio, vt Plutarchus ait. Siquidẽ cibo extrinſecus veniente intimus indiget calor, vt perſeueret: ſi verò deficiatur vi-

ductúrque, grassari in corpus nõ desinit, ex eo quippiã subla-
de auellens. Verùm ex imbecillitate, quod sibi asciuerit, pr
coquere nequit; atque imperfectũ crudúmque dimittit: quod
verò incoctũ est, ima petere consentaneũ est, atque inde pe
bus crassitudinẽ inducere, rursúmq; superna corporũ, quæ
in meditullio sunt, vbi redundãtior viget caloris facultas, a
tenuari. In quæstionibus encycliis comparia fere Aristotele
tradit: Cur, inquit, vel cibo vescẽtes vitioso, vel fame labora
tes diutina pedibus intumescere soleãt? An vtrisq; per tabe
cõsumptionémque hoc accidit? tabescũt enim & qui esũrie
quia nullo penitus foueãtur alimẽto, & qui vitiose vescẽtur
nam eo quod assumpserint, perfrui nequeũt. Hippocrates ve
rò Epidemiarũ secũdo: In oppido Aeno scribit, iis qui ob i
mẽ leguminib⁹ vescebãtur, crura esse debilitata, quin & eru
vtẽtes poplitũ fuisse exceptos dolore. Quia verò de fame ag
mus, vt alij eius aperiãtur euẽtus: nec vna, quod dicitur, per
tica totũ metiamur, qui suus est decẽpedatori mos; sed dilu
ẽtè agamus, & gradatim quodãmodo: attendẽda vehemẽter
Senecæ verba: Quibus, inquit, stomachus suspectus est, pro
cessuri ad res agẽdas maioris negotij, bilẽ cibo rẽperent, qu
maximè mouet fatigatio: siue quia calorẽ inedia conuellit, a
mouet sanguini, eursúmque eius, venis laborãtibus sistit: sine
corpus, quia attenuatũ & infirmum, incumbit animo. Certe
ob eandem causãm iracundiores sunt valitudine, vt ætate fe
si. Fames quoque & sitis, ex eisdem causis vitãda est: exasperat
enim, & incendit animos. Vetus dictum est, A lasso rixã que
ri: æquè autem & ab esuriente ac sitiente, & ab omni homi
ne, quem aliqua res vrit: nam vt vlcera ad leuem tactum, de
inde etiam ad suspicionem tactus condolescunt, ita animus
affectus minimis offenditur. Ex iis quę scienter profert Sene
ca, lux (opinor) Plautinis salibus infertur non pauca, quum
in Amphitryone ita scribitur:

Vetust' adagium, Fames & mora, lile nasum conciunt.

Quod autem in Curculione Plautus idem hosce scientissimè
versus apposuit,

Os amarum habeo, dentes plenos, lippiunt fauces fame,
Ita cibi vacuitate venio lassu lectibus,

Medicę artis placita velut aliud agẽs, sepidissimus poëta insec
ruit: siquidẽ primo Canonis Auicẽna scribit, cibo nõ esse dan
dam operam, nisi vbi quis optare cœperit: quòd si inferbuerit
auid

uiditas, nec ea sit ex vitio, quod temulentis euenit plerunque
aut fastidientibus, nõ esse comedendi differendum votũ, quo-
niam famis patientia non puris opplet stomachum humori-
bus. Idem ferè quarto Almansoris prodidit Rasis. Euentus au
tem ratio est, quia à meseraicis & venis hepatis interim hu-
mores perliciuntur. Nam tertio Naturalium facultatũ Gale-
nus: Si venter, inquit, esse inanis cogitur, à venis quæ in me-
senterio habentur, ac hepate, pabulum sibi deliget. Et mox:
Proinde ante cibum laudatur vomitus famem perpessis diu-
turnã, ne illatus cibus ac putridis permixtus facilè corrumpa
tur. Quod verò vsu venit stomacho, id ipsum & in partibus
aliis coniectare licet nã pabulo destitutus calor intimus hinc
inde prolicit vnde cõfoueatur, regerẽte semper natura, quod
minus commodũ est. Illud nec omiserim hoc loco, quod est
in medicorum scholis iactatum, & ab Auicenna non negle-
ctum. Si cibi cõcidat appetentia, aut validius inaugescat, in-
gruentẽ significari causationẽ. Nam illud enectũ prope oris
stomachi sensum indicat, propterea inanitatem non animad-
uerti: vel quia mẽbra ex stomachi ore nil admodum eliciant,
vel quia à corpore nõ fiat resolutio. Super qua re sexto Morbi
Galenus capite duodecimo, plura (vt solet) conquirit acutè.
Orexis autem velut canina humectationes vehementius ex-
pressas indicat ab humore accescente in stomachi ore, aut ni-
miam corporis resolutionem, ex qua cibi continua exoritur
necessitas, quod Galenus idem significat capite eodem. Plutar
chus in Symposio septem sapientum, ἄλιμα, & ἄδιψα nuncu-
pat pharmaca: quæ famẽ obrepere ac sitim prohibeant. Nam
est & alimos herba, quam gustantes famescere nesciunt. Ali-
mentarios pueros ex Iulio Capitolino intelligimus, qui pu-
blicè alantur: Puellas, inquit in Antonino Pio, alimentarias
in Faustinæ honorem Faustinianas constituit. Limachiã vo-
cat Galenus famis cruciatum. Vocationes quærere est, ex ino
pia mensam affectare alienam, & cibaria quodammodo hinc
inde corrogare. Illyrios vt famelicos incessuit comœdia ve-
tus, vt qui arua non studerent, sed piraticæ. Memorabile ve-
rò, quod in recentiore obseruatũ historia est, fuisse quendam
qui biennio continuò nil prorsum vel comederit vel biberit.
Probabiliora faciũt hæc, quod De animalibus septimo Alber
tus scriptũ reliquit, fuisse fœminã quę sine cibo dies quãdoq;
viginti trãsmiserit, sæpè verò & triginta. Virũ quoque melan

cho li

cholicum se vidisse testatur, qui sine cibo septem perseuerauit hebdomadis, alternis tantùm diebus aquam exsorbentem. Visam quoque in Hispania puellã grauissimi produnt, quæ comederet nihil, ac haustu tantùm aquę vitam conseueret, annum iam ageret secundum ac vigesimum. Fuit & Neapoli ex Tomacellorum gente, qui bibit nunquam. Adiuuat hoc ipsum Auicenna phlegmatis argumento. quod si copiosius fuerit, posse effici putat, vt sine cibis diutius agamus, quoniam ipsum alimenti subeat vicẽ. Hoc item sanis hominibus posse contingere, non abnuit. finit quoque, esse phlegma incoctum sanguinem. De eo non prætermittam, quæ in Græcorum obseruata commentariis sunt: φλέγμα inquiunt ἀπὸ τροφῆς, πρῶτον γὰρ ἀπὸ τροφῆς τὸ αἷμα, τὸ δὲ φλέγμα πρῶτον ἀπέπτων, ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλα ἀπεπτα. ἀπὸ γὰρ φλέγματος, μεταβάλλουσιν ἕξεις χυμοὶ πρὸ τὴν σθένειαν, ἐστιν οὖν ὃ πρῶτον, ἀλλὰ τὸ ἀπέπτων. Præterea ἀποφλεγμαντίσεων dicunt Græci, quum quæ ore continentur maniendis, qui caput infestant, noxiis humoribus. Inueni quoque phlegma qui interpretẽtur φλέγα, id est flammam, παρὰ τὸ φλέγειν. A quo & phlogomata vocẽtur eruptiones in panibus partes. Phlegmone autem, siue φλεγμονὴ definitur ὄγκος πυρώδης, συμβαίνοντων ἐπὶ τὸ ἀθροίσαι μετὰ τοῦ ὑγροῦ, καὶ τῆ θερμὰ φύσει θρόμβοις φλεγίνταν τὸ περιττὸν. Quæ vero φλεγμονώδη nuncupant Græci, ea planè nugalia intelligentur. Non prætereamus parte hac præclaram Egesippi sententiam: Omnem, inquit, affectum excludit fames, in primis verò verecundiam. Esurientibus enim dispendium vitæ pudor affert, ac est salutis detrimentum. Incredibile verò videri vix quę potest, quod obuenisse idem prodit in Iudæorũ excidio. Nam fame dira sæuius inhorrescente, Maria nomine infelix mulier, cui esset infans quem genuerat, vagitu illius excita identidem, vbi cum illo extabescere se animaduertit, impatiens malis, & calamitati succumbens affectum amisit, eiusque naturæ vi ac dolore deuorato furorem induit, intentátque in paruulum etiam hosti miserãdum: Quid, inquit, faciam tibi paruule? quid faciam? Sæua ecce circunstant mala, fames, incendia, latrones, ruinæ. Cui credam te moriturus? An vitæ tam illum relinquam? Sed potes, ô fili, & sic matrem pascere, idoneæ ad cibum manus tuę. O suauia mihi viscera, ô artus periucundi, age prius quàm fame in vltimam soluamini tabem, reddite matri quod accepistis. Age, ô fili, intimum

naturæ secretum repete, vnde vitales auras carpere orsus es, inde & tumulus paretur tibi: complectar ipsa quæ genui, & exosculabor pressius. Hæc verò quum enuntiasset flebiliter, mox auersa gladium impegit, ac in frusta consectũ igni percoxit, indéque hiantes expleuit ventris latratus. Fames postremò, inquit Ammianus Marcellinus, est ignobile mortis genus: apocarteresim vocant Græci. Et Perseus, vt Plutarchus scribit, Macedonum rex, Romæ ἀπομαρτύρησεν, id est inedia vitam finiuit. At Plutarchi interpres animi mœrore consumptum scribit, verbi (vt videtur) vi neutique intellecta. Eius meminit vel Quintilianus octauo libro. In eundem errorem abiit præceps Straboni interpres libro tertiodecimo in Diodori historia.

Gulæ detestatio. Epaminondæ historia, & Vitellij, ac Mytheci. Frugalitatis laus. Hæmetia, seu sanguiculus. Hypotrimma, hyposphagma. Carnibus qui primùm vesci cœperint. De Spartanis, & iure nigro inde de Aegyptijs, Magis, Gymnosophistis. De prophetis ibidẽ in Creta, Diogene, Ptolemæi præceptis, & Porphyrij, Philoxeno, & Gnathonicorum de Philosophis, Philobotryis, Philomelis, ac melomachia. Callimedon carabus. CAP. XXV.

HIppocrates ille medicorum longè clarissimus in Sententiarum libro, quas aphorismos Græci vocant, veluti detestatus gulam, meditatoriũ latrinarum crassa docet, ac obesa corpora, quæ crescendi mẽsuram impleuerint, nisi citò ablatione sanguinis minuatur in paralysin, & pessima morborum genera recidere: & proinde demptionem videri necessariam, vt rursum habeant, in quæ possint crescere: quando in eodem statu, natura corporũ manere nequit, sed crescat semper aut decrescat, necesse est, nec viuere animal, nisi crescendi capax, Galenus porrò Hippocratis eiusdem doctissimus interpres: sicuti Hieronymus item commeminit, athletas quorum vita & ars sagina est, in exhortatione medicinæ, nec diu inquit posse viuere, nec sanos esse, animásque eorũ ita, nimio sanguine ac adipib⁹ quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cæleste, se l semper de carnibus & victu & ventris ingluuie cogitare.

gitare. Quinimò author idē Galenus apud Hippocratem e
farta cōceptacula potione cibatu've dehiscere quādoque,
vernaculū atque intimum calorē præfocari abundātia atq
extingui ac conſilescere, ſicuti arguunt immortui derepe
athletarum nonnulli, qui ad immodicam ſaginæ mēſura
peruenerant. Epaminondā legimus corpulentioribus &
poſis adeò ſe præſtitiſſe infeſtum, vt quendam eiuſmodi
tenſo aqualiculo ab exercitu ſummouēdum cenſuerit, ra
ne quoque addita, quòd eius venter vix tribus aut eo plur
obtegi ſcutis valeret, adeóque promineret, vt pudenda ocu
ſubiicere nequiret. Ipſe verò adeò prætenui ac prēparco ſim
victu narratur, vt à vicino ad cœnam vocatus, vbi bellari
cum obſoniis ganeatis, & vnguentis conſpexit apparatu
abiens, Ego te (inquit) rei diuinæ operam dare opinabar, no
de cōtumelia cogitare. Hinc celebrata à veteribus mēſa
ceſſaria, quam tenuem & frugi volebant intelligi, & quæ
turæ modò expleret deſideria quam ad panem & aquam
neca produxit, vt nil ſit neceſſe ſaliaribus diſtendi epulis,
rum gurgitibus & familia proluitur & pecunia: nec tantu
voraro, quantum vix alterius diei nox percoquat: quando
prorſus ita animum adobruit, vt oppletus venter atque ex
ſtuans, huc illúcque ſe vertens, & in ructus vel crepitus ve
rum efflatione reſpirans. Quanquam imperator Vitellius
omnem natus licentiam, quum diei ac noctis plurimum
racitati impēderet, mox vt nouis epulis locum vacuefaceret,
vomitu redundans ac permoleſtum onus leuabat, quod ſcri
bit Dion. Proinde quum infeſtarentur conuiuæ, ac torquere
tur malè, non illepidum Vibio Criſpo expreſſum dicterium
eſt: nam infeſta liberatus ægritudine, quum interim cōuiuio
non interfuiſſet: Perierā, inquit, ni morbo eſſem grauiter con
flictatus. Legimus quoſdam morbo articulari & podagræ ha
moribus laborantes proſcriptione bonorum, ad ſimplicem
menſam, & pauperes cibos redactos conualuiſſe. Sed & Dio
genes tyrannos & ſubuerſiones vrbium, belláque vel hoſtilia
vel ciuilia non pro ſimplici victu olerum pomorúmque, ſed
pro carnibus & epularum deliciis aſſerit excitari. Quippe in
cini audias paſsim,

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ βοῆς.

id eſt, vnum augurium optimum, cœnæ opem tuliſſe. Nec Eu
ripidis illud aduertimus,

ὑμᾶς πλησμονὴ τοῦ λύπους, ἡμᾶς ἀπαυδᾷ κοὐδέν,

id eſt, ſatietati præſtò Venus eſt, fameſcenti haudquaquam. Nam antea dixerat Achæus, ταυτὶ γὰρ ἡ λύπους πικρά. id eſt, amarulenta fameſcentibus Venus eſt. At Philippus apud Minidium hoſpitem Caſini, quum appoſitum è proximo flumine lupum guſtaſſet atque expuiſſet: Pereā, inquit, niſi piſcem putaui. Et ſunt voces hoc genus Gangeticas & Aegyptias aues temulenter eructantium. Cæterùm, quod vtique mirari me plurimū fareor, ille voluptatis aſſertor Epicurus omnes libros ſuos repleuit oleribus & pomis, vilibúſq; cibis aſtruit eſſe viuendum. Vetus ſententia eſt, Difficile eſſe, imò impoſsibile, deliciis & voluptatibus affluentes non ea cogitare quæ gerimus. Contra naturam eſt, copiis voluptatum ſine voluptate perfrui. Platonici & Stoici in templorum lucis & porticibus verſabantur, vt admoniti auguſtioris habitaculi ſanctitate, nihil aliud quàm de virtutibus cogitarent. Scribit Xenophon in libro De republica Lacedæmoniorum, Lycurgum cibi tantùm maſculo habendum cenſuiſſe, vt nunquam gratularetur erapula, & indigentiam ferre expertus ſciret. Quinetiam ad ſalubrius degendum, & ad ſtatus proceritatem magis id alimenti conducere, arbitratum eſſe, quod gracilia corpora, quàm quod lita cibo efficeret. Ex obſoniis porrò apud Spartanos, ius nigrum maximè probatum eſt, cuius gratia quendam ex Ponti regibus, memoriæ proditum eſt, coquum emiſſe Laconicum: inde iure guſtato, quum eſſet offenſus, plane ſubintulit is, O rex, hoc certè iure homines in Eurota loti vtuntur obſonio, qui vbi modicè biberē, domum abeunt, abſque facula. Hinc Mythecum Syracuſanū coquinariæ peritum adeò, vt quam authoritatem ex ſculptura eſſet cōſequutus Phidias, tantum non exæquaret, quum Spartam adiſſet, vt ſcribit Maximus Tyrius, artem ſuam inibi alicuius futuram dignationis opinatus, Lacedæmoniorū magiſtratus demigra re primo quoque tēpore iuſſerūt, quum aſtruerēt, ita aſſuetos Spartanos, vt labor potius quā dapium lenocinia edendi pro lubium excitaret. Eſt autē ius nigrū, vt inquit libro ſexto Pollux, hæmatia, id eſt ſanguiculus, ſeu igne coctus ſanguis. Sunt qui ſanguiculū, id eſt hæmation, eſſe hædi ſanguinē putent, cibo cōciunatū. quod hypotrimna dicatur quoque, ac hypoſphagma: etiā ſi in iabis Hipponax pro ſepiæ atramēto accipit hypoſphagma, vt ſcribit Athenæus, vbi dixit, ὑπὸ τὴν ὑποσφαγμα.

Eſt &

Est & gari species sanguiculus, id est hæmation. Quod præstantissimũ rentur Græci. Glaucus autẽ Locrus, inquit Athenæus idem, ita prodit in opsartyco: hypospha gma est percussus sanguis, inditur silphium, sapa aut mel, acetum, lac, seus, ac folia odorata, sed concisa. In iuris autem nigri meminere scitu dignum illud Cleomenis, Hospitibus mazam & magnum ius, vt in Phiditiis assueuerat, appositũ moleste ferẽs, quum diceret. Non oportere πρὸ τῆς ξένης λίαν ἀπεψῆσαι λιμόν. Iam, inquit Hieronymus item, ex quo multa in carne transposuimus hoc, ne cui delicatior nostra videatur doctrina, vt qui pugnanti ictus de muro videamur dictare, Aegyptiorum quoque sacerdotũ mores præparci in victu, ac frugi prorsum bonæ, & contemplationi dedita mens in stupore vsque à Chæremone Stoico narrantur: eos enim scribit, sagotiis omnibus curisque reiectis, semper in templo fuisse, & rerum naturas causásque ac rationes syderum esse contẽplatos, mulieribus nunquam se miscuisse, nunquam cognatorũ & propinquos, ne liberos quidem vidisse, ex eo tẽpore quo coepissent diuino culti deseruire. Carnibus item & vino semper abstinuisse, imò verò etiam pane raro vesci solitos, ne onerarent stomachũ: quòd si quando comederent, tonsum pariter hyssopum sumebant, vt escam grauiorem illius calore decoquerent: oleum tantum in holeribus nouerant. Quid loquar (inquit) de volatilibus, quũ ouum quoque pro carnibus vitauerint, & lac? quorum alterum carnes liquidas, alterum sanguinem esse dicebant, colore mutato. Cubile eisdem ex foliis palmarum, quas baias vocant, bidui triduique inediam sustinebant. Sunt qui monumẽtis prodant, ætate qua Pygmalion regno potiebatur in Oriente, necdum carnes in epulas fuisse admissas. In sanctis literis carnium esus & piscium diluuium modò videtur cœpisse. Post id nanque ita præceptum, Omne quod mouetur & viuit, erit vobis in cibum: Porro ex tribus magorum generibus apud Persas, primos, qui eruditione & eloquentia præcellant, præter farinam & holera aliud nil prorsus in cibum recepisse memorant. Gymnosophistarum apud Indos duo produntur genera, authore Porphyrio: alterum Brachmanas dicũt, Samaneos alterum: quos adeò continentiæ studiosos prædicant, vt pomis modo, modo oryza aut farina tantùm alantur. Additur rei miraculum, his eos adierit rex, veneratur vt deos, illorum precibus pacem re-

gno conciliari opinatus. Digna porrò relatu quæ insuper de Samaneis idem scribit Porphyrius, eos huius vitæ tẽpus, tanquam necessarium quandam seruitutem naturæ ministrantem, inuitos tulisse, studuisseque animas à corporibus soluere: ac quũ prosperè corpus se habere sentirent, sæpè nihilo ad hoc vrgente, è vita solitos egredi. Hos domestici obitu beatos existimabant: qui'que illis superessent, deflebant, vti infelices. Euripidis testatum monumentis est, quos vocant Iouis prophetas in Creta, non carnibus modo, sed & coctis omnino abstinuisse cibis. A Xenocrate tria celebrantur Triptolemi præcepta in Eleusinæ templo, Honorandos parentes, venerandos Deos, carnibus abstinendum. Quid hic Diogenem amplius memorem, quem Græcia ἐμψύχων dictitabat, perinde ac tu dicas, diarij victus, quod de crastino minus penderet, & in præsentem modo horam sibi corrogaret cibum? Illud scimus omnes, à Porphyrio illo scientissimo concinnatum esse librum aduersus edentes carnes, Hic est qui mentem sanctam animam perturbationis expertem optimas Deo esse primitias, pronunciauit. Item corpus pinguefactum animam quoque in esuritionẽ cogere à vita prolapsam felici, redditam etiamnũ corpoream, ad id'que quod diuersum est, deflexam: vti ne primoribus quidem: quod dicitur, labris sapientiam præguſtet, sed nec summis contingat digitis, nusquam ad bonã sede recipiens frugem, aut vix. Iam verò, inquit, sine minimis quidem alimentis indigeremus, tanto feliciores essemus, quanto magis & immortales. Nunc verò in hoc mortali viuentes, adhuc etiam nos (vt ita dicam) mortaliores latenter efficimus, dum corpus adaugemus, atq; (vt Theophrastus inquit) dum ἀνοίκιον, id est plurimum necessitudinis animus cum corpore contrahit, Democrates ait, Viuere imprudenter, intẽperanter, impiè, non tam malè viuere est, quàm diu mori. Prodit historia, & meminit in libro περὶ ἀφροδισίων Plutarchus, Aegyptios ventrẽ mortuorũ eximere atque mox in sole aperire, vt omnium pecatorum causam. Bœotios non alia magis ratione fatuos, pingues ac rudes, & ἀναισθήτους id est brutos, ab Athenienſibus dici, quàm propter ἀλαφρίαν, id est edendi inexplebilem auiditatẽ. Philoxenum Ericidis & Gnathonem Siculum Plutarchus scribit, gulæ proceres, imò verò extremos ac perditos homunciones cupediuoróſque infamari literis, quòd conuiuiis ad-

hibiti emungere se in paropsides siue pultaria soliti essent. abstinentibus cæteris, soli epulis ampliter fruerentur, vel distentionem obfarcirentur verius. Philoxenum vocant nonnulli Philichthyn: Aristoteles etiam Philodipnon. Quod gruis collo in Philoxenum refertur, Melāthio Clearchus tribuit. Sunt qui Cytheriū scribāt Philoxenum poëtices ignarum cœnasse quandoque apud Dionysium, ac vt illi animaduertit mulū apponi magnitudine visenda, sibi verò nutulum nescio quem, arreptum protinus admouit auribus. mirāte Dionysio, In manibus (inquit) Galatea est, volui quippiam de hoc scitari: at is iuniorem se respondit, quàm vt re quippiam posset: verū, quia sit iam magno natu, scire ta qui sit appositus tibi. Qua vrbanitate solutus in risum Dionysius, mulo cessit illi. Philoxeni parasiti meminit Athenæus Pternocopida cognominatum prodēs, qui cœna quadam vesatriorem inferri panem animaduertit, Ne multum (inquit) appositeris, ne tenebras fortè inducas. Porrò sicut Philoxenus Philichthys est cognominatus, ita nec desunt qui Platonem quoque Philosycon nuncupent, quòd ficis gratè vescerentur. Nam & quidā dictus Philobotrys est, quoniā vuis afficeretur insigniter: velut Philippus & Alexāder Philomeli vocātur, pomis quæ auidè esitarēt: Quin inuētis prope Babylonē opmis, ædita ab Alexādro melomachia est, onustis nauibus. rhetor Callimedon Carabi cognomē est assequutus, quòd cibo insigniter oblectaretur. Vixit is Demosthenis tēpestate opsophagia præcipuè celebratus: propterea in eum Alexis.

ὑπὸ μὰ τὸν Δία μὴν οὐκ ἔστι σπουδαῖον ἄλλο,
ὑπὸ γ' μητρὸς λαλιᾶς ὁ κάραβος.

Est autem piscis carabus, & qui in arētibus lignis succrescit vermiculi: quanquam Macedonibus eo nomine porta intelligitur. Carabæa, bifurcū est lignum. Carabides vetule dicuntur apud Methymnæos Apud Crobilum comicum, Athenæus referēte, gulo insignis ad cibaria præferuida digitos sibi exgloriatur λαλίμους, id est humentes, & calentibus frustis ita se guttur succensurum, vt videri fornax posit, nō homo. Philoxenum Leucadium, à quo Philoxeniæ dueūtur placētæ, produnt feruentibus balneorum aquis solitum manus & os prædurefacere, velut quodam callo, vt in obsoniorum incendio fieret sensus expers, indéque abstinētibus aliis, solus auiditate faceret paria, coquis præmonitis, in id operam nauarent. De

De tyrotarichо apud Ciceronem quid sentiendum. Quid tarichopoleum, & tarichopola. Quid cremabra, item talarus, & episodia, saperda, tarsus, tyrobolium. Victui inseruientiū alia dici necessaria, alia introducta. Iondæ. Salsamētorum prouerbia. Origanum. Numerari historia. CAP. XXVI.

Cicero in quadam ad Pætum epistola, Quā mihi, inquit, tyrotarichi patinam narras? facilitate mea ista ferebantur antea, nunc mutata res est. Quæri scio inter eloquentiæ Ciceronis candidatos, quid verbum non admodum frequens apud Latinos sibi velit, tā hic, quàm in Epistolis ad Atticum. Inuenio apud Græcos dici quidem tarichos, salsamentum. sulas tamen carnem intelligere mauult sale conspersam: addito etiamnum etymo, παρὰ τὸ ἐκ χόρου ἐξιχνεῖσθαι, quod eliquetur inde tabes gari modo: nam ichor tabes est, ac cruor. Id fuisse annonę vilioris, vt credam, facit Aristophanis interpres, quum in comœdia cui titulus est ἱππεῖς, id est Equites, ita scribat: ὑπὲρ τοῦ ταριχοπωλείου, ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ τῶν ὀψωνίων. vbi inquit, est tarichopoleum, hoc est vbi tenuia venduntur. Tarichos Phrygium & Gadiricum est apud Eupolin in Maricā. Iulius Pollux Aegyptia addit, & Sardoa quoque: sed & tiltitarichos dicitur ab eodem, & λιπιλωτίχι, quod squammatam intelligit: & seruile cibarium fuisse, monstrat comicus Plato, τὴν τάριχον ἅμα, τίλτε τάριχ' ὑπερώμιλω τοῖς δίχηται. Ex is ducor coniectura, non tam vt monitorū plerisque est visum, à caseo duci tyrotarichū, quàm à loco vbi conficeretur, mox Romam subuectaretur, vti ex Hispania & locis aliis. Nec me fallit, Apicium scribere, quisquis is est: Patellā tyrotaricham ex quocunque salso volueris, coques ex oleo: exossabis & cerebella cocta, pulpas piscium, iecuscula pullorum, caseum mollem excaldatum: hæc omnia calefacies in patella. Apud Philippidem, Eustat..io referente, legitur πυρὸν καὶ ταρίχους. vbi author idem probare nititur, tarichos neutro dici genere, vt apud Menandrum ὑπέψακε ὑδὶ τὸ τάριχ' ἅλας, id est sale inspersi tarichos: & masculino apud Aristophanem, ταρίχῳ τέτμῳ πλείστῳ, id est tarichum abluens hunc. Horæum tarichos inueni apud Pollucem libro septimo, siue horatarichos, sicuti etiā tarichopolas, quos Latinè salarios dixit Mar-

tialis, hoc est qui salsamenta vendunt. Philotarichos legi quãdoque & zomotarichos, sicut elephantinum taricos, non omotarichos. Omotarichũ esse Dioscorides prodit, thynni carmen: quæ quoniã cruda sale cõditur, sic plane tur. Quia verò obsonia attingimus, id opera parerga nil fuerit appositisse: cremathram dici vas, in quo obsoniorũ quiæ condantur, dictam, quia suspensa in alto habeatur, Aristophanes etiam talarum vocauit, quanquam eo nom calathus intelligitur rusticanus, ex salignis virgis cõtex litus. Tarsos vocat Theocritus, quę cõmunius tyrobolia cupantur, caseis persiccandis cõparata. Adiiciamus ex ab danti postremò & illa: eorum quæ ad mensæ vsum paran alia quidem ordinem habere necessarium, vti vinũ est, pa absonia, stragula item vestis, ac mensæ, alia verò ἐπεισόδια cuntur, id est introducta voluptatis gratia, vti cantilenæ, lotopœi, hoc est risum mouentes, & id genus alia compl quæ si affluant, oblectant vtique: si non adsint, nec valde g dem desideraris. Saperdã esse Ponticum obsonium, Athen libro tertio scribit, vnde innotescit amplius cur à Persio catur, Saperdam aduehe Ponto. Paulò post idem tradit, à busdam coracinum dici saperdam, qui in Mæotide habeat optimus. Meminit saperdę Aristophanes quoque in Holo bus. Quin & saperdam pro apua inueterata, accipit Phoc harundini inserta: vti assolet nunc quoque: sed & pro fœ dia & larido, quod Paphlagonibus Ionde dicitur item. Pr scitu prouerbia duo, quæ ab taricho, id est salsamento pro cuntur, ταρίχῳ ὀπτὸς σὺν ἀμόλῃ τὸ ὕῳ, id est salsamento igne viso, coctum censeri. Alterum est, σαπρὸς τάριχος γεύσῃ φιλῇ. putre salsamentum origanum amat. Sunt qui nilam bubulam, interpretentur origanum. Tyrocnetis caseo item concinnatur, casiterã inde intepretantur, inde prouerbiale id à Callippo enuntiatum, qui Catanam occu re conatus Siracusis exciderat, πόλιν ἀπολωλεκὼς τυρίσκου φάγος. Cæterùm quia de gulonibus pleraque dicta nobis iucundam Numeriani historiam non prætereamus: erat vt tradit Dion, Romæ puerorum institutor, mox imp nescio quo, pueris & grammatica valere iussis, in Gallia ceu senatorum vnus se proripuit: atque inibi tanquam Seuero imperatore missus, exercitum cogere est adort & Albinum Seueri hostem vexare. Cuius quum equites fu

figassent aliquot, ac pleraque alia iuuenili ardore obissent, audiens ea Seuerus, & verè senatorij ordinis virum arbitratus, literas ad eum dedit, meritas impertiens laudes, ac vires augere hortatus. Quod non segniter is perfecit, & admiratione digna quum pleraque ędidissent, mille etiam ac septingentas quinquaginta drachmarum myriadas ad imperatorẽ defunxit. Mox eundem iam victorẽ adire nil veritus, qui esset, palàm fecit. Nec tamen victoriarum nomine senatorũ decuriæ adiici ad verũ connixus est, aut honoribus affici aliis, vel augeri diuitiis, sed in agros secedens paululum quid à Seuero in diem capiens vitæ reliquum transmisit.

Niuem perfusam mulso quid appellarit Domitianus, Capillorum colores vnde sint. Caniciei ratio. xanthocholi, mixothrix vel mixticapillus.

CAP. XXVII.

DOmitianũ imperatorem inauspicatissimũ, quem libidine furentem scribit Sex. Aurelius, eiusmodi fœdũ exercitium Græcorũ vocabulo clinopalen dixisse, memoriæ proditum est, sermonis tamen nec inelegantis fuisse, neenon dictorum notabiliũ. Vellem, inquit, tam formosus esse, quàm Metius sibi videtur. Et cuiusdam caput varietate capilli subrutilum & incanum perfusam niuem mulso dicit: quod festiuiter admodum & vrbanè in eum est prolatum, qui iam ætatis grauioris ianuam pulsare & inde canescere, liquore vitali longæuitate, vt interim hoc vtamur verbo, siccato, humore autem vitioso, ex'que frigore procreato, exuberantius emergente: quo fit, vt inalbescant cani, quoniam colorem humoris imitentur, vnde alimẽta trahunt. Quippe sicuti scienter primo Canonis docuit Auicenna, capilli nigrorem caliditati acceptum referimus: ex adustis enim humoribus nigricans consurgit vapor, eandem in pilis exprimens qualitatem. Subalbidus color, frigiditatis indiciũ est: in eum enim colorem frigoris opera vergit humor, & qui contolluntur inde vapores, albicant. At citrinitas & rubedo æqualitatem præferre videntur in primis, id est temperatam constitutionem inter adurentem calorem ac frigus. Albedo autem frigiditatem indicat, ac humiditatem immodicam, sicuti canicies: aut vehementiorem siccitatis vim, veluti vegetabilibus obtingere, deprehensum est, vbi exarescant. Ex nigredi

ne siquidem aut virore in albedinem emigrant. Ipsum ve-
hoc vsu venire homini nequit, nisi in exitu persiccantiũ ag-
tudinum. Etenim pili substantia attenuatur, rarescitque e
humidum viscosum, vnde peruius redditur & transparen
Cæterùm quidnam esse causæ dicamus, cur inter anima
adeò numerosas adeóque discretas hominem solum canes
re cernamus? quanquam non ignoro, Plinium scribere,
etiam in equis visum. Rerum naturalium peracuti conse
tores ita fermè astruũt, Animantiũ plerisque φύσει τὸν τρίχ
id est deciduum quotannis esse pilum, vt equo & boui. No
nulla verò hoc quidem non habere, sed esse βραχύβιον, id e
breuis temporis, vt oues, & alia quædam: quorum pilus
pote non senescens, canescere nequit. At homo nec decidu
gerit pilum, & μακρόβιος est, seu longæuus, propterea con
nescit, καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου πολιοῦται, id est ætate caniciem con
hit. Insuper & cætera animalia parum cerebri, idque min
humidum habent, vt calor ad concoquendum sufficiat. Scio
bunt tamen physiologorum nonnulli, visum quandoque h
minem, cui ex toto capilli defluxerant, causam febre amp
præstante, exsiccandi potestate: nec reddita sanitate omnino
succreuerunt pili, quòd poros ac meatus pilorum occupasse
frigiditas, quibus præfarctis obstipatisque, capillo non patu
exitus. Argumentũ huius erat prælucida cutis instar specu
nitentis. Qua ratione nec in locis à psora occupatis, promen
se pilus valet: quoniam arescente putrido humecto, meatu
præcludũtur, frigore crassante. Verùm ne videamur Plinium
insectati, authorem in nostris literis eminentissimum, illud
non negligendum, equos canescere, comprobari Aristotelis
doctrina tertio De animalium historiis, & quinto De gene
ratione. Cæterùm quia canicies illa rarior est, minúsque pro
pria, nec clara admodum, ideo solum hominẽ canescere, tra
ditum est. In equis tamen etiam ratio afferri potest, quòd o
in quo cerebrum, tenuius quàm cætera, pro magnitudine ha
bent. Argumentum est, quòd ictus in eo loco periculosus est
vnde illud Homericũ, ἵνα τοι τρίχες ἵππων κραναὸν ἐπ' αὐχένα πάντα
γαῖ' ἐκάλυψε θέων. hoc est, qua setæ hærent capiti, letaléque vul-
nus præcipuè fit equis. Quũ igitur præ tenuitate ossis affluat
humor, & per ætatem calor deficiat, pili isti canescũt. Ruffi ve-
rò celerius, quã nigri. Nam & ruffitas, hoc est πυῤῥότης, quas
imbecillitas pili est. Imbecillimũ autẽ quodque senescit celeri-

rius. Sunt qui putẽt, Aristoteles inquit, caniciem esse aridita-
tem quandam: sed hoc perperam esse traditũ, indicio est, quòd
pili, qui pileo, vel integumento quouis operiũtur alio, cele-
rius canescũt. Flatus enim putredinem prohibent: operimen-
mentum autem flatus arcet. Porrò pilum, vt herbam, exsicca-
tam non albescere, argumento id est, quòd pili nonnullis ca-
ni illicò oriuntur, at nullũ oritur aridum. Multi etiam in ex-
tremitate albescunt, in vltimis enim ac tenuissimis calor mi
nimus habetur. Cæteris verò animalibus, quibus pili progi-
gnuntur albi, natura non affectu id euenit: in iis enim causa
coloris, cutis est: alborum enim alba cutis est, nigrorum ni-
gra, variorum permixtorúmque partim nigra esse conspici-
tur, partim alba: at in homine cutis nulla causa est. Qui enim
sunt albi, admodum nigros habent capillos. Ratio verò est,
quòd homo omnium maximè tenuem cutem habet pro ma-
gnitudine. Itaque nihil ad pilorum mutationem cutis valet,
imò præ sua imbecillitate ipsa mutatur & vel à sole vel à fla-
tu redditur nigrior, nec pili tamen mutantur. Cæterùm nec
prætereunda parte ista grammaticorum diligentia, qui xan-
tham siue flauam in Achille comã, caloris & iracundiæ argu-
mentum habent, quoniam huiusmodi ferè sint xanthocoli, id
est quibus dominatur bilis flaua: Verùm & flauus dicitur Me-
nelaus, quem tamen haudquaquam acrocholum intelligunt,
sed mitẽ suauémque, ac proinde mollem bellatorẽ. Xãtham
porrò comam etiam pyrrham dici, palàm est, vnde inflecta-
tur Pyrrhichus. Dicitur & pyrsa: itẽ ætha, id est αἰθὴς, ab æthos,
quod ardentem signat: vnde apud Lycophronem Comætho,
id est κομαιθώ. Xanthi tamen capilli solare quiddam habent,
Pyrrhi verò flammeum. Sciendum tamen est, caniciem quæ
morbo contingat, non senio, effici ratione cutis. Nam eo vi-
tio corporis quod leuca dicitur, siue vitiligo, pili efficiuntur
alibi. Cuius causa est, quòd è cute exeunt pili: si verò ægrotat
cutis, extenuatáque est, pilus quoque ægrescit. Aegritudo au-
tem pili, canicies est: ætatis verò illa canicies est ex inopia &
exilitate caloris, omnis enim ætas labitur in frigiditatẽ. Qui-
bus verò hominibus natura pilorũ parum calida est, plúsque
humoris subit, calor proprius nequit cõcoquere, atque ita pu-
trescit humor calore aëris ambeũtis: fit enim putredo ex ca-
lore, sed non suo natiuóque. Putredo autem & aquæ & terræ,
& quorumuis eiusmodi corporum fieri potest; quamobrem

etiam terreni vaporis putredinem nouimus, quæ ἰύγκη, id e
situs vocatur: etenim situs caries terreni vaporis est. Itaque
pilis quoque alimentum tale vbi non concoquũtur, putrefa
atque ita efficitur ea quæ canicies appellatur. Quæ alba pro
pterea est, ex Aristotelis doctrina, quod & situs carioſorum
ferè albus est. Cuius rei causa est, quòd multum aëris cont
net: omnis enim vapor terrenus vim habet aëris crassiori
situs enim quasi respondens pruinæ existimatur. Nam si va
por se efferens cõcrescit, pruina est: sin putrescit, situs. Quam
obrem appositè admodum per tralationẽ in Comœdiis poeta
cum morsu ita enuntiant, vt τὰς πολιὰς γήρως ἰύγκην καὶ πάχνη
id est caniciem senectutis situm atque pruinam vocent. Port
argumentum illud euidens, quòd plerisque per ægritudinem
pili canuerint, mox valetudini restitutis nigruerint, quod
ipsum Auicenna item docuit secunda quarti, tractatu secũdo
De conualescentibus. Rectè vtique dixerimus, morbum esse
aduentitiam senectutem, senectutem verò esse morbũ natu
ralem: quare morborum nonnulli idem faciunt, quod senec
tus. Sed nec ægritudine solum incanescere hominem cõtin
git, verùm etiam repentino mortis discrimine, quod euenis
se compertũ est cuidam è rupe pendẽti, dum accipitrum pul
los scrutaretur, interímque funes quibus sustinebatur, dissi
luissent. Contingit præterea & diuturno mœrore. Sed & canos
item prudentiæ nomine quosdam dicimus, vti adnotauit Eu
stathius, Proinde, inquit, Tyrrhenus Tarcon & Cycnus Tro
ianus ætatis primordio statim memorantur cani. Dignũ scitu
quod in Gabriæ adnotatum fabellis est, μιξίθριχας dici homi
nem, cui duplex sit capillorum color, vt nigredinem præ
rant alij, caniciem nonnulli. Perinde verò id verbum est, ac
si Latialiter mixti capillum audeas enuntiare.

Cur ab Homero senes dicantur poliocrotaphi. Crotaphi quid. Saturarum capitis ratio. De caluicie præterea & canicie. Rhaphides quid. Vespasiani historia.

CAP. XXVIII

QVærit Alexander Aphrodiseus, Peripateticorum scientissimꝰ, qua ex causa Homerus summo ingenio summáque doctrina vates τοὺς ἀνθρώπους πολιοκροτάφους ἐπάλεσεν, hoc est homines dixit poliocrotaphos, quod significat, in temporibus canos. Hoc autem, inquit, ex eo credimus prouenire, quia

quia vt plurimum inde canicies exoritur, quandoquidẽ priores capitis partes posterioribus sunt humectiores καὶ φλεγματικώτερα, id est longè magis pituitosæ. Crotaphon intelligit Aristoteles, partem oculos interiacẽtem aurésque & verticem. Dicitur crotaphos, quod & institutum adiuuat, quoniam κροτάλια τὴν τάφρον, velut mortis portio hæc sit prænuntia: hinc Theocritus, ἀπὸ λιοτάφου πεπλήμεθα πάντες γυραλίαι, id est ex temporibus omnes sumus senes. Sed inquit Macrobius, si pars anterior, humidior est, cur caluitium patitur, quod non nisi siccitate contingit? ratio est, quia partes priores capitis fecit natura rariores, vt quicquid superflui aut fumei flatus circa cerebrum fuerit, euanescat per plures meatus: vnde videmus in siccis defunctorũ capitibus velut quasdam suturas, quibus hemisphęria (vt ita dixerim) capitis illigantur. Eas verò vt doctius teneamus, imitemúrque gæodætas & machinarios mensores, qui adhibito gnomone, seu norma sui generis, arearum spatia concipiunt, nec alba (quod dicitur) linea ex medicæ scientiæ thesauris ad hunc vsum præseruientia conuertamus: sciendum est, totum quidem capitis os, dici à Græcis cytos: constare verò id commissuris, quas idem ῥαφὰς vocẽt, id est futuras quæ serratæ sunt: aliqui etiã stephanitidas aut rabdoides & lepidoides. Sunt autem commissuræ cranei interceptæ numero, vt ferè creditur, quinque. Ex quibus nonnullas intelligi veras volunt, certásque: quoniam ab extimis ad intima directè producãtur per integram ossium spissitudinem, quod scribit Conciliator. Incertas verò nec veras, aut fallaces, vt Conciliatoris eiusdẽ vtamur verbo, accipiunt, non quia ad intima non perueniant, quod per errorem adcredisse Mundinus videtur: nam in craneo vehementer arefacto penetrare eas, liquidò deprehensum est. Sed quoniam vt priores, directè nõ penetrent: natũ quod extrinsecus ab imò exorditur, intus desinit supernè, veluti os subiecto incumbat ossi, atque ita ferruminetur vtrunque. Nam & significantius nono De vtilitate particularum Galenus agglutinationes vocauit. Primam verò ex legitimis certísque coronalem vocant: quoniam in ambitum porrecta, coronæ præferat imaginem. Sequentem verò, à figura sagittam dicunt: habet hæc capitis mediana, initium ducens ab osse anteriori, pergens ad os dictũ lambdam, hoc modo — C. coronalem quippe contingit, pergitque mox ad verticem: quod

Auicenna scribit. Suturam tertiam, lambdæ vocant à Græci elementi figura: éstque in parte postrema, quam pupp appellant. Subiacet ei cerebri ventriculus posterior. Po suturas non veras esse duas statuunt, inter ossa capitis lon lia atque præcipua,& ossa petrosa,quæ superiacent eis, cod rentque corticis imagine quadam. Eas galenus etiam squa mosas nuncupat,& esse parallelas probat,id est à sagitta eq distantes: addunt nonnulli etiam à coronali. Hasce sutur quinque, medicorum scholæ obseruant præcipué. Addu runt & alias,sed obscuriores, quibus colligentur ossa capi omnia supra collum, ita vt vniuersæ fiant duodeuigin Sed enim parte hac vberius fusiúsque magni authoris pe quamur placita. Osium, inquit, compositio duplex: enim ad motum est, dicitúrque ἄρθρωσις: aut ad firmitatem ac vocatur συνάρθρωσις. Huius species tres, ῥαφή, σύμφυσις, γόμφωσις. Et ossa quidem capitis compacta futuris sunt: ueniuntur hæ quinque plurimum: στεφανιαία, per sinc put, id est διὰ τοῦ βρέγματος: oboliæa, per verticem: hoc βοειδὴς, quæ in occipite, id est διὰ ἰνίδος: crotaphæ: temporales duæ, Cranij ossa septem, occipitis vnum, recip cis duo, temporum totidem, frontis vnum, polymorphi item vnum: gomphosis dentium est, quia infiguntur: sym physis verò aliorum. Pauciores esse futuras in mulierum ca pitibus,obseruatum est. Addunt & constipatiores haberi, qu ratione doloribus capitis amplius infestari, minus se egr rentibus cerebri superfluitatibus, quæ præcipua est futur rum vtilitas: vnde & capitis osse pertuso, maniacos plerum que sanitati restitutos legimus. In Plataeensi strage Persicum caput repertum, Herodotus scribit: nulla prorsus sutura at commissura: cui Aratus succinere videtur.

πολλαὶ δ' ἀῤῥαφίαι κεφαλαὶ πάγυ εὐθρώτοιοι.

id est capitū pleraque hominibus citra futuras cōpacta sunt Arrianus Aethiopum capita futuris nullis esse laxa,prodidit. Sed ad rē,quibus illi meatus fuerint ampliores,humorē ficcu tate mutāt,& ideo tardius canescunt, sed nō caluitio cacum Occipitium etiam si est siccius,nunquā tamen caluitio defor matur, quoniam eius siccitas non ex vitio, sed ex natura est. Ex ea verò siccitate caluitium fit, quæ per malam tempe riem, quam Græci ἀκμαίαν vocare solent, contingit, vel de capillo crispi,qui ita temperati sunt,vt capite siccíore sint tardè

tardè canescunt,citò in caluitiem transeunt. Qui verò capillo sunt ratiore,non eo facilè nudantur, nutriente humore, quòd phlegma vocitatur,sed fit illis cita canicies. Porrò scitu dignum id quoque:caluiciem quādoque ex cognatione prouenire,quod Alexander scribit, sicuti podagra & morbi alij ex nobis natos frequenter excipiunt. Ex eodem quoque illud non omiserim:canos non solum albicare,sed quandoque fieri χρυσοειδῆ, hoc est fuluos, ὅταν συναναμιχθῇ ἡ λευκὴ ἀκμὴ τῇ φλεγματι, id est vbi flaua bilis permixta pituitæ fuerit:sic enim lecithodes transfertur,quando lecithus est oui luteum. Suppetit in hoc & Galeni illud ex Therapeutices quartodecimo: Prorsum(inquit)interextincto, qui pilos consouebat,humore cooritur phalacrosis:at subeunte vitioso,ophiasis consurgit ac alopecia. Iucundū relatu,quod prodit historicus Dion, quum apparuisset cometes,quo portēdi videbatur Vespasiani mors,eludens is non sibi ait illum prǫsignare,sed Parthorum regi,λιπὰν γὰρ ἐμοῦ, ἐγὼ γὰρ φαλακρός εἰμι, id est,ille enim est comatus,ego autem caluus. Quoniam verò dici à Græcis suturas diximus ῥαφάς, sciendum rhaphidas aliud esse omnino: nam sic pisces vocant, quos & belonas dicunt, vti tradit in commentatione De piscibus Dorion. Meminit Epicharmus insigni distinguens appositō:nam oxyrhynchos appellauit,id est exacuminati rostri.

De phalacro, & phalo, ac anaphalantia, & phalantho. Quid phalacræ, siue calueta. Caluari,calescere. Phalacræa puella. Idæ promontoria. Spurcus ager. De caluitio plura. Item de spadombus. Ponticum arbor. Semen à cerebro defluere. Castrare quis adortus sit primus. Apocopi, spathici, naphtha. Tiberij caluitium. Seiani pro caluis cur. A caluo ad caluum.

CAP. XXIX.

CAluum Græci phalacrum dicunt, veluti qui habeat τὸ ἄκρον φαλὸν, ὅ ἐστι λευκὸν, quod verticem habeat albicantem: phalum enim album vocant, ἀπὸ τοῦ φάους, tanquam luminosum sit, multúmque habeat claritatis. Hinc & eundem phalantum appellarunt, quòd albus capillus veluti flos sit. In Iulij Pollucis monumentis est anaphalantias quoque

quoque,sed hunc anasilum interpretantur, hoc est capite in
compto. Nam,inquiunt,phala est ornatus quidã.à luce ita
ctus,vnde & galeę phalus nuncupatur,pars ante frontem.
prænitentes claui affiguntur,vt speciẽ afferant. Scribit Dio
Cæsarem laurea vsum perpetuò, postea quàm est potitus
rum,eo prætextu quod *εὐκεφαλαντίας ἕω*. Author autem Tra
quillus,Cæsarem caluitij deformitatem tulisse iniquissim
Caluitium ipsum phalacroma vocant. Legimus in thesaur
Stephani, Phalacras inde dici vertices montis Idæ,vbi plan
nulla visitur niuium magnitudine ac gelicidij. Quin,inqu
montana omnia satis fruticibúsque nuda phalacras recte d
xeris,Latinè dici calueta possunt:vel,vt Columellæ placet
animaduerto,glabreta,qui & glabrentia vocat loca.nam
caluatam vineam lego apud Catonem & Plinium,in qua v
tes quidem sint,sed paucæ admodum & raræ,vt in caluitio
pilli. Caluari quoque & caluescere,in Columella posita inv
nies pro rarescere. *φαλακρόω: λείχω* elegãter dixit Lycophro
Paridis naues, vt quæ ex arboribus montis Idæ fuerint com
pactæ,ex quo & datum loco nomen,suspicatur interpres,co
ab Phereclo fuerit renudatus. Esse autem Idæ promontoria
quatuor,Phalacram, Lectum,Pergamum, Gargaron. Porro
spurcum agrum intelligũt agricolationis studiosi gramine
so diuersum. Sed redeo ad caluos. Est inquit Plinius,in capi
lis aliqua terrarum differentia:quippe Myconij carentes e
gignuntur:vnde & caluos omnes,Myconios dicimus,autho
re Stephano:sed commeminit & Strabo. Est verò Myconos
cycladum vna,de Mycono nuncupata Aeneæ ac Rhyus filia.
Scribit Herodotus in Melpomene,siue historia quarta,inter
Scythicas gẽtes esse quosdam,qui sub excelsorum montium
radicibus incolant,eos ab ipso natali caluos esse,tam mares
quàm fœminas:esse item simis naribus & ingẽti mento,pro
prio quodam oris sono,Scythicam gestantes vestem,ex arbo
re victitantes,cui nomen sit Ponticum, cuius magnitudo ea
dem quæ fico,fructum esse fabæ persimilem. Verùm relectis
iis,aliquid scitius promere pergamus. Querunt scientissimi
quid ita spadones calui effici nequeant. Ratio autem duci vi
detur inde,quòd cerebri multum obtineant,quã rem eis coo
tingere,hinc manifestum est,quia rem Veneream nõ agunt,
ἡ γὰρ γονὴ ἔρχεται κάτω ἀπὸ τῶν ἐγκεφάλων χρῆσαι, hoc est semen labi per spi
nam è cerebro videtur:quam opinionem sequutus item Hip

pocrates est in libro De aëre & aqua. Nam præcisis venis quæ
post aures sunt,induci sterilitatem credidit,quòd seminis ma
teria plurimum à cerebro sit:quemadmodum vigesima ter
tij ab Auicenna quoque expositum scimus. Indicio est,mem
bri illius,& oculorum quoque ex coitu imbecillitas. Eadem
ratione boues ectomiæ,id est execti,cornua gerere maiora vi
suntur. Insuper ob id quoque pueri,necnon mulieres calui
tium nesciunt. Quin vniuersim bruta execta in melius profi
ciunt,quando mollior euadit caro,digestioni aptior,ac sapi
dior quoque,quod indicat tertio Alimentorum Galenus. Ho
mo in deterius abit multò generãdi ratione,quæ vt omnium
nobilissimo,illi præcipuè incumbit. Bruta nobis obnoxia nu
trimenti præcipuum habent opus. Sic porrò sancit de institu
to negotio Auicenna: Mulieres,inquit,& castrati non calue
scunt:& mulieres quidem,quia sint humectæ plurimum: ca
strati verò perfrigidi,vt minor calore in eis fiat humiditatis
resolutio. Amplius in euiratis quod trãsire in barbam debue
rat,in capronas abit. In muliere barba non succrescit,poro
rum ac meatuum angustia. Scribit Hippocrates Sententia
rum libro sexto, Spadones nec podagra laborare,neque cal
uos effici. Super cuius loci enarratione paucula Galeni doctis
simi interpretis verba subsignare voluimus,vt obiter monea
mur inde,quàm euidens sit morborum ratio in victu parum
ordinato. Spadones,inquit,dempti testes similes mulieribus
reddunt. Igitur eæ quemadmodum non caluescunt,ita spado
nes nil eiusmodi sentiunt. Cæterùm vt podagra castratos non
tentet,temporibus Hippocratis verius erat,nostris non insu
per ratum est, ob inertissimam desidiam & improbam satie
tatis lasciuiam. Proditum memoriæ ab opinatissimis est, Se
miramidem reginam omnium principem teneros mares
adortam castrare,velut naturæ iniecta vi,quam ab instituto
cursu retorsit,quum inter ipsa nascendi crepundia per pri
migenios seminis fontes tacita quodammodo lege vias illa
posteritatis propagandæ dictaret. Illud sciendum vtique,
spadones dici ectomias & apocopos,verùm & apocopi debi
les appellantur, ac imbecilli. Firmicus Matheseos tertio:
Inefficaces, inquit,ac apocopos reddent, & qui nihil agere
possint & qui nuptias difficilè consequantur: erunt enim
steriles,& qui sobolem generare non possint: morientur au
tem spatici, aut colobici. Quòd si qui dicantur spathici,am
plius

plius ambigis,ex eodem libro quarto percipias licet: Fac
inquit,luna interdum ſpaticos, & qui aſsiduis valitudinu
vitiis contrahantur. De ſpadonibus porrò dignum ſcitu o
currit illud:eſſe apud Phrygiæ Hierapolin terræ hiatum,
quo ſeſe promens ſpiritus letalis,quicquid acceſſerit propin
pernecat confeſtim, ſpadonibus modò exceptis: cuius rati
aut difficilis eſt,aut ſupra hominis captum,ſicuti quod de n
phtha legimus, quæ piceum præfert glutinum, bitumin
perſimile:cui ſi auicula inſederit,volatu prepedito,mox pro
ſum euaneſcit: quòd ſi ignem conceperit, pulueris tantum
iniectu reſtingui valet. Spadones,ſurculos venuſta metapho
ra dicunt ruſtici,qui nil attulerint, quibus diuerſi ſunt,quos
frugiferos vocant. Collibuit porrò nec præterire,quæ om
nium in rebus naturalibus maximus exaranda ſibi cenſu
Calui,inquit,omnium maximè homines aperte efficiuntur
quod genus affectionis generale quodammodo eſt. Nam &
plantarum aliæ ſemper frondent,aliæ frondem amittunt,at
aues,quæ certo tempore ſe abdunt,& latēt,pennas amittunt:
qualis affectus in hominibus caluitium eſt. Quum enim pa
latim & frondes & pennæ & pili deſluant,vbi vniuerſim hic
affectus euenerit,vocabula accipit hæc,calueſcere,defronde
ſcere,depenneſcere. Cauſa huius affectus,inopia humoris ca
lidi eſt,qualis præcipuè eſt humor pinguis. Quare plantæ
quæ pingues ſunt,fronde perpetua virent. Præterea homines
ſuis ætatibus hyemem, æſtatémque agunt: quamobrem ne
mo antè quàm coire incipiat,calueſcit. Sed à Venereo coitu
id potius euenit,ſcilicet iis qui eò ſua natura ſint propenſio
res,quòd cerebrum per ſe vtique frigidiſsimum,rei Veneree
vſu etiamnum frigidius fit. Cauſa verò, vt quæ latent,rurſus
pennas recipiant:quæque frondem amiſerint,denuo fronde
ſcant:caluis autem nunquam redeat pilus,quòd anni tempo
ra illius mutationem corporis magis afferunt. Itaque pro
temporum mutatione viciſsitudo gignēdi amittendique ſe
quitur, vt animalia pennas pilóſque, plantæ frondes aut di
mittant aut recipiant. At verò hominibus per ætatem euenit,
ver,æſtas,autumnus, hyems. Itaque quum ipſæ ætates non
permutentur,fit,ne affectus qui ob eas accidunt, permuten
tur,quanquam ſimilis cauſa eſt. Porrò ſunt qui putent,qui
buſdam hominibus caluis quidem,ſi frequenter coeant,nec
creſcere pilos. Cuius ratione affert Albertus De animalibus

tertio. In homine eiuſmodi calorem fuiſſe primò velut ſopi
tum,& humido detentum viſcoſo:coitu verò humido areſcē
te,calor velut exſolutus vinculis,fit inde potentior ad humo
rem reſoluendum & pilum generandum. Verùm ratio hæc
parum fortè propria auribus videbitur exultis. Sed & lepi
dius aliquid ſubnectamus: erat caluitio deformior Tibe
rius,proinde in ſpectaculo quodā Seianus ad eius ludibrium,
per caluos effici omnia curauit à matutina hora in veſperti
num:quin & puerorum capite deraſo ad quinque milia ex
euntibus è theatro præluxēre:vnde Seiani ex eo dicti omnes
calui,inquit Dion. Porrò in Caligula ſcribit hic idem,quum
is turbam eſſet intuitus ſeu vinctorum,ſeu aliorum quorun
dam,imperauit τοῦτο δὲ τὸ μεγάλως, ἀπὸ τοῦ φαλακροῦ μιχθὲν τοῦ
φαλακροῦ πάντας αὐτοὺς ὀφχῆναι. Poſtremò impacturi pragma
tiæ iſti coronidem,adiiciamus illud Bionis perelegans,Non
minus moleſtum eſſe caluis,quàm comatis pilos velli. Nam,
vt ſcienter Seneca inquit,errat qui putat animoſius detrimen
ta diuites ferre. Maximis minimiſque corporibus par eſt do
lor vulneris.

Pancratiaſtæ,qui propriè dicantur. Quintiliani locus explicatur. Athletæ quos vocant Nicas. Item plura de certaminum generibus,& ad ea pertinētibus vocabulis. Pyctæ,ſphæromachia,acrocherſites. Glaucus ſciamachus,Pammach. Pentathli. Palæſtra inuentor. Æginetæ Philopentathli cur. Saltus vocabula. Canon, iolichus,diaulus. Præmiorum nomina diuerſa. Soſtra,ſoteria. Iſelaſtica certamina.

CAP. XXX.

QVintilianus Oratoriarum inſtitutionum ſecūdo ita ſcri
bit, Peritus non ſi docendum pancratiaſtem ſuſcepe
rit,pugno ferire,vel calce tantùm,aut nexus modo,atque in
his ictus aliquos docebit,ſed omnia quæ ſunt eius certami
nis. Mira,vt audio,inter grammaticos diſceptatio eſt, qui
dicatur propriè pancratiaſtes, quod've ſit certaminis genus
pancratium. Ego nuper in Ariſtotelis tres De rhetorica libel
los quum incidiſſem, ex eorum primo aucupari certiſsimè
ſum viſus, quid in re ambagioſa ſtatuendum denique ſit:
adeò

adeò vt philosophi verba appositissimè Quintilianum interpretari videantur. Agonistice, inquit, siue certatoria, corporis virtus magnitudine constat, vi & celeritate. Celer namque pugilibustus est. Qui verò pedibus diu ac citissimè mouetur, cursor. Qui aduersariũ premere ac retinere valet, palæsticus, id est luctator. Qui verò plagas impingere potest, πληκτικός, id est pugil, ac percussor. Qui duobus his pollet, pancratiasticus. Qui his omnibus, pentathlus. Hactenus Aristoteles: ex cuius verbis luce, opinor, clarius innotescit, qui denique ex Fabio elici sensus debeat: sed καὶ τῷ ἀκολούθῳ Iureconsulti verba Ad legem Aquiliam, Si quis, inquit, in colluctatione vel in pãcratio vel pugilatu, dum inter se contendunt, alius alium occiderit. Idem ferè & Gellius, quum Diagoras filios tres habuit, vnum pugilem, alterum pancratiastem, tertium luctatorem. Idem alibi, Oportet animo esse intento, vt sunt athletarum, qui pancratiæ vocantur, qui ad certandum vocati, proiectis altè brachiis, cõsistunt, capitibus & os suum manibus oppositis, quasi vallo præmuniunt. Cæterùm nec significanter ex verbis Gellij vnquam deprehendes quod quidã rentur (etiam si in multis thunnoscopi seu thynnarij haudquaquam somniculosi, sed qui gloriosè loqui nouerint, desinant, nec sciunt in sinu gaudere) quid pancratiũ sit. Non ebullierunt ista in Lynceorum, nedum triuialium & apalistorum ad hoc genus commentariis. Verùm quæ ingerunt se nobis, allidere aut præfocare non sustinemus, quantacunque instet inuidia, quàm plurimum allatraturam scio: sed vtinam nobis superstitibus, vt dentem dente arrosisse doleret Scaliger, quando (vt dicitur) carne opus est, si satur esse velis. Sed nos scopos solutas suo linquamus liuori, in doctrinis, quam in præstigiis mirificas, & velut vmbras imaginésque laruarum, quibus insitum, paruulos exterrere, ac in angulis garrire nebrosis. Eruditum verò est illud Plutarchi ex Parallelis in Lucullo: Athletas, inquit, die vna qui lucta vna & pãcratio coronãtur, more quodã admirabili, νίκας vocãt, id est victorias. Ab pancratij intellectu excidit interpres: nam vbi Græce scribitur, πάλην μιᾷ καὶ παγκρατίῳ. ipse palæstra inquit, & luctadas intelligi pancratiastas voluit athletas pyctásque, κρίνει τοὺς παγκρατιαστὰς καὶ πυκτομαχοῦντας, id est manibus pedibusque in pugilatu decertantes. Vnde & nominis promi ratio videtur, quòd corporis totius conatu, ac virium intentione consurgant in pugnam.

Sunt verò pyctæ, qui & pugiles, quósque Aristoteles (vti prænotauimus) & Pollux ab vsu percutiẽdi, plecticos vocant. Autolyci pancratiastæ statuant in Prytaneo stetisse, author Pausanias est. Pyctarum arma pilę sunt, quas sphęras vocant, vnde sphæromachia nuncupata, & verbum σφαιρομαχῶ. Inter ea item sunt & myrmeces & lora. Nominatur & in hoc vsu sciamachia, sicut & acrochirismus. Sicyoniũ Sostratum pancratiastem, scribit Pausanias, Acrocheritẽ esse cognominatum, quoniam summis manibus correpto aduersario, constringens nõ dimittebat prius quàm deficientem sensisset. De Glauci statua habitu σκιαχειρίτου, quoniã erat is (vt inquit Pausanias) ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν μόνα ἀγωνιούμενος. alibi plura. Sunt & qui vocãtur pammachi, veluti Plato Euthydemum nuncupauit. Videtur esse qui & pãcratiastæ: nã pammachion, pro pancratio legimus quãdoque. In literis nostris pẽtathlum Festus interpretatur quinquertiũ: sicut quinquertiones, pentathlos dicimus. Sed & athletas Liuius quinquertiones appellauit. Pentathlos verò intelligit Festus, qui se artibus quinq; exercerẽt, iactu disci, cursu, saltu, iaculatione vel certu (vt habent alij) & luctatione. Pindarici interpretes in istiusmodi ita habent: ἅλμα, δίσκον, πάλην, δρόμον, καὶ ἄκοντα, pentathlo continebantur. Paulus iureconsultus Digestis de aleæ ludo & aleatoribus: Senatusconsultũ, inquit, vetuit in pecunia ludere, præterquam si quis certet hasta vel pilo iaciendo, vel currendo, saliendo, luctando vel pugnãdo, quod virtutis causa fiat. Sunt apud Græcos, qui octo statuãt certamina: stadium, diaulum, dolichũ, hoplitem, pygmen, id est pugilatũ, pancratium, palen, id est luctam, & alma, id est saltũ. Sunt qui Atheniensem Theseum excogitasse pancratium principem omnium velint, sed ἀνταμυναίων, vbi cum Minotauro est in Labyrintho congressus, siquidem pancratio illum est adortas, quando non suppetebat gladij facultas. Produnt alij, ab Thesei pædotriba Phorbante compertam Athenis palestricem. Aurigam tamen Phorbanta intelligere maluit Pherecydes, cum quo & Amazonem rapuerit Theseus. Pentathli inuentorem ferunt Peleum Aeginetam: vnde & Phlopentathli quandoque nuncupãtur Aeginetæ, Historia sexta scribit Herodotus, Eurybatem pentathlon exercuisse. Interpres quinque palmas eo verbo intellexit. Quod ad saltum attinet, partem vnde prosiliebant, βατῆρα vocant, id est ba-

tera. Saltandi mensura dicebatur canon: terminum autem nuncupabant τὰ ἰσπαμιλήα, id valet ac si effossa dicas: vnde & in eos, qui metam transiliunt, concinnatus adagio ἀνὰ τὰ ἰσπαμιλήα, id est saltu sulcum transmittere. Pentathlorum iaculum dicebatur apotomeus. Diaulum intelligebant, cursum duplicem, obeundi scilicet stadium, ac mox regrediendi. Proinde Aristophanis interpres locum qui hic dia contineat duo nomine eo intelligit, aut mensuram ex bitorum σ, id est ducentorum. Dolichus verò sæpius est repetitus cursus, aut vbi septem currunt. Nam stadiodromi, de tantum erãt. Hoplitem, cursum intelligimus armatũ. Addimus porrò superpõdij quippiam, quod linguæ supellectilem faciat instructiorem cultioremque: Athletæ prœmium recte athlon nuncupari: sicut quę medico contribuuntur, sostra, xeris & soteria, ac iatrea. Docenti verò, didascalia, didactra. Militi, aristea, epinicia, niceteria. Cirotechnæ autem, id est artifici, epichera. Nuntio euangelia & myniſtra. Quippiam ferenti, comiſtra. Benefico, charisteria. Altori, threptra. Pulsticam porrò artem Theseus, vt volunt alij, excogitauit: mus, nam post eum coorti palæstræ doctores: prius enim gnitudo tantum spectabatur & robur, quo Cercyon in Bœotia hospites conficiebat in loco, quem παλαίστραν vocarunt. Isastelica athletarum certamina intelligunt Græci Latinique, vbi suas ineunt ciuitates qui vicerũt, magna pompa & propè triumphali. Hinc in quadam epistola Traiani, Iselasticum tunc primũ mihi videtur incipere debere, quum quis ciuitatem suam ipse εἰσιλαύῃ.

Caluisij Sabini memoria propè nulla. Grãmatici analectæ qui sint. Item analectides quid, & analectæ & apodectæ, vel apodectæi. Antiquarij. Apocleti.

CAP. XXXI.

CAluisium Sabinum hominem sanè diuitem, ita fuisse memoria nulla scribit Seneca, vt illi modo Vlisses nomen excideret, modo Achillis, modo Priami: quos tamen bene nouerat, quàm pædagogos nostros nouimus: nihilominus eruditus volebat videri. Quamobrem compendium excogitauit. Magna summa seruos emit: vnũ, qui Homerum teneret: alterum, qui Hesiodum: nouem præterea Lyricis singulos assignauit. Postquàm verò hæc illi familia comparata est, cœpit conuiuas vexare: habebat ad pedes hos, à quibus subinde quum peteret versus quos referret, sæpè in medio versu excidebat. Suasit illi Satellius Quadratus, stultorum diuitũ arrosor, & quod sequitur arrisor, & quod duobus his annexum est, derisor, vt grammaticos haberet analectas. Erat enim in ea opinione, vt putaret se scire, quod quisquam in domo sua sciret. Et perinde etiam posset, idem Satellius illum hortari cœpit, vt luctaretur, hominem ægrum, pallidum, gracilem: quum Sabinus respondisset, Et quo modo possum, vix viuo. Noli obsecro (inquit) dicere, Nónne vides, quàm multos seruos valentissimos habeas? Hactenus Seneca. Apud quem si quis solicitius inquirat, quos nam arbitremus dici grammaticos analectas, eos ita nuncupari contenderim, qui lectione multa exercitati, memoria sint firmissima & indubitata, vt quicquid vnquam legerint vel audierint, ferè habeant ad manum & in numerato, quoniam ἀναλήψεται significet Græcè ἀναμφιβόλως ἔχειν καὶ ἐννοῆσθαι, id est firmiter tenere ac concipere. Vel quia memoriæ subsidiũ & ingenij domino essent futuri. Sicuti analectides dicũtur, quibus ex xylino lino, vel quauis materia, tanquã puluillis cõstipãt scapulas prominẽtes puellæ, vt videri habitiores possint. Quod Ouidianũ carmen liquidò cõprobarit, quod ita habet:

Conuenunt tenues scapulis analectides altis:
Angustum circa fascia pectus eat.

Analecta in Epigrammatario poëta sunt reliquiæ sub mensa, quæ quod colligi debeãt, id sunt sortitæ nomen, quamuis etiam pro instrumẽtis ad id ipsum destinatis, quidam interpretari maluerint. Martialis:

Colligere longa turpe nec pudet dextra
Analecta, & quic quid canes reliquerunt. Et alibi:
Otia sed scopis nunc analecta dabunt.

Erant Athenis apodectæ, qui tributis, collationibus, & omni vectigalibus præerant, quæque in iis ambigua forẽt, iudicio discernebant: iis ab excipiendo inditũ videtur nomẽ. Sed & apodectros vocabant, qui frumenta metirentur. Hoc ideo non tacui, si fortè cui apodectas dici grammaticos, non analectas, arrideat magis. Sunt qui antiquarios rectè opinentur dici eos, qui à memoria sunt principibus, ad manum, ac in numerato habentes, quicquid antiquis gestum temporibus

est. Apocletos fuisse Aetolorum sanctius concilium ex delectis viris, author T. Liuius est.

A quibus traditũ, Polypos sua sibi brachia erodere. Eledone, monocotylos, cotyle, Cotila animalia. Helicas. Quid cotyledones, & vnde. Item acceptabula. Sepeum quid. Oxybapha, acetarium. Sepedona, septa. Adulatorem esse polypo similẽ. Quid holus, & pytanetum. Plutarchi loca duo restituuntur ex Demosthenis vita. CAP. XXXII.

POlypum, inquit Plinius, brachia sua rodere, falsa opinio est: id enim à cõgris euenit ei. Hoc ipsum & athenęus scribit, à quo relatũ scio, Alcæũ quoque ita tradidisse ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν πολύπων. Id & Pherecrates sensit, nec prętermisit Horatius. Hæc verò si quis latius tractari expetat, sciat primũ quidem à paguris polypi brachia erodi, Aristotelẽ scribere. Inter eos verò, quorum sententiam reiicit Plinius, esse poëta Hesiodus videtur, qui (vt Græci interpretantur) eledonem polypi genus eo versu intellexerit, qui in Ergis legiter, fere in fine ὅτ' αὐήσῃ δὲ πόλας τινάλῃ. Dicíq; eledonẽ volunt, ἀπὸ τοῦ ἐλεῖν λέψω, quod ipsa se rodat. Ita vt Λ in nomine, perinde ac vacans legatur. Monocotylon eam dicit Aristoteles, id est simplicis acceptabulorum ordine fultam. Sed & Oppianus in Halieuticis Hesiodi comprobat sententiam, hyeme prodens suis vesci pedibus polypos illis versibus,

ἀλλ' ἤ γε γλαφυροῖσιν ἐνιξάμενοι δαλάμοισι
πιπίσκουσι λάινωται ἐὸν πόλας, ἤντι σάρκας
ἀλλοτρίκας.

Colouopodas certè hinc polypos cõspici, Ioannes Grammaticus adnotauit. Author quoq; in Varia historia Aelianus, polypos ad vorandum quæcunque oblata, esse vehementes inseparabiléque, adeò vt pastu mutuo ne abstineant quidem: & in maioris θήρατρα, id est laqueos retiáque, incurrens minor eius esca fiat. Porrò vt aliqua non incuriosè ad hoc pertinentia hincinde præcerpamus, habet (inquit Aelianus idem) polypus hic vnã modo cotiledona: estque ἑπτάπους, id est septem pedũ. Cotyledonas exponunt eruditiores τὰ πολύποδα ἀκτάνας, id est polypi acceptabula, siue cirrhos aut (vt Ouidius) flagella:

Deprehensum polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis.

Acotyles similitudine, vt inquit Eustathius. Est autem genus vasis cotyle, & manus cauitas: vnde & lusus quidem dicebatur ψ κοτύλῃ, id est in cotyle. Cotila verò animalia dicuntur garrula, id est κωτίλα. Sicut agrammata vocantur, quorũ vox nullis exprimi literis valet. Antiphilus Byzantius helicas vocauit eo versiculo,

πλέξασθαι ῥῖγύλλῳ ἑκατὸν ἕλικας.

Cotyledones dici videtur, vt item inquit Oppiani interpres, ἀπὸ τοῦ διὰ μιᾶς τοῖς πολύποις λοίπας, ἐοίκασι λιστόλαις, quòd concauæ capillis incumbant, velut cotylæ. sed inquit Aristoteles De animalium historiis quarto, ὁ μὲν οὖν πολύπους ἡκὲ ὡς ποδὶ τῷ ὡς χροὶ χρῆται πρὸς πλυσίαν, vtitur (inquit) polypus vice pedũ ac manuũ cirrhis, siue (vt Theodorus transtulit) brachiis. Sunt qui cotyledonas intelligãt partes in flagellis concauas, quibus exsorbere polypi consueuerint. Hinc Plinius sorbere eos acetabulis scribit, vt mox liquebit. Sciendũ verò: sepię, lolligini, lollio capillamenta in esse quædã. Nam partes durę ac solidæ intus per dorsum, & corporis prona continentur, quas non eodem appellant nomine. nam in sepiis sepieum dicunt: in lolliginibus gladiolum seu xiphos. Sepedonas Græci non à sepia inflectunt, sed vlcera intelligunt eo nomine putrescentia. Nam septas medicamenta vocant, quæ exedẽdo sunt. Acceptabula apud Plinium Trebius Niger in polyporũ ratione accepisse videtur pro caliculis vrnalibus peluium modo: vnde apud Senecam sunt præstigiatorũ acceptabula, hoc est vascula, seu caliculi, quibus astantiũ oculos fallendo præstringunt. Dicũt & acceptabulum, heminæ quartam partem, id est drachmas quindecim. Sunt & in corporibus acceptabula pro pyxidibus, aut anatomici vocant, quibus coxendices infiguntur, circáque ea vertuntur ossa coxarum. Hinc sæpè in Plinio legimus, Ossa ex acceptabulis. Ab accipiẽdo videntur acceptabula dici, quæ Græci ἐξύβαφα vocant, quo nomine vasa sunt Aristophani in Auibus. Quidã verò acetabulũ seribũt e simplici: sicut & acetariũ, ab accipiendo item dictũ. pro horto: quoniã, vt inquit Plinius: expedita res & parata semper foret. Etiã si non desunt, qui pro verbis virẽtibus, quas ex oleo, sale ac aceto, initio mensæ esitare consueuimus, id ver-

bum accipiãt. Verùm illud scitius paulò ac remotius, ora vt sorum, ad vterum quæ veniunt, Aphorismorum quinto, ab Hippocrate acceptabula nuncupati, ex quibus secundæ pendent, non sicuti arbitrantur plerique, adnatas ipsis carnes alentes. Nam & De mulieribus affectionibus primo: Si acceptabula, inquit, plena fuerint pituita, mẽstrua fiunt pauciora. Et De naturalibus primo Praxagoras, Acceptabula sunt ora venarum & arteriarum, quæ ferunt ad vterum. Sed redeo ad polypos. Basilius ille Magnus in commentatione quam De gentilium librorum lectione, cõcinnauit, scitè admodum & doctè, polypum vocat adulatorem, cuius verba mollia feriunt interiora ventris. Nam, vt inquit, polypus ad speciem subiecti soli colorem permutat: consimiliter & assentator ad voluptatem audientium variabit sententiã. Quo nomine ab Hieronymo blandus dicitur inimicus. Aristoteles polypi atramentum vocauit tholum: si dici tamen atramentũ potest, sed & in sæpia tholus dicitur, & in mollibus, in ea quæ mytis dicitur, vt philosophus idem scribit. Accentũ recipit in vltima, quamquam enotatum aliter inuenies in Aristotelis codicibus. Nam tholus si paroxytonon fuerit, orbicularem signat domum, in qua epulari Prytanes consueuerant. Et si cui quotidianus in Prytaneo cibus fuisset decretus, honestissimũ in Græcia censebatur. Tholum rotundum columnatum legimus apud Varronem. Prytaneum dicebatur propriè, quòd in ea triticũ seruaretur, quod dicunt Græci πυρῶν, quasi πυρὸς ταμιεῖον. Author Plutarchus est, Cimonem Atheniensem liberalitatis animo prælti, domum suam ciuibus fecisse πρυτανεῖον κοινὸν, id est publicum prytaneum, quoniam munifice illos epulo idem exciperet, vt volentibus pateret perpetuo. Ab eodẽ manet datum memoriæ scimus, structis ab Lucullo numerosis bibliothecis, quæ adeuntibus paterent semper, domum eius habitam ἕνος ἑστίαν καὶ πρυτανεῖον ἁλλωνίων. Adnotandus parte hac error interpretis Plutarchi in Demosthene: nam quum ita Græcè scriptum cõperias, καὶ τὸν πρεσβύτατον ἐψηφίσατο τῶν ἀπὸ τοῦ γένους ἐν πρυτανείῳ σίτησιν ἔχειν, Ipse sic Latinitate censuit donanda, Decretum à populo est, vt maximus natu generis eius publicè stipendia acciperet. Ego autem eo verbo σίτησιν non stipendia intelligo, sed alimenta verius. Sed & inibi lepida omittitur historia reconditæ ab milite in manu statuæ Demosthenicæ, ac diu ex fide pecuniæ seruatæ. Dicitur verò tholus

tholus ἀπὸ τοῦ περιβαίνειν, id est à circumcurrendo: inflectiturque sub fœminino genere: de qua re & Pollux libro octauo. Tholia verò, cista est, operculum habens tholoides, siue testudinatum: ex thesauris eiusdem. Apud Theocritum tholiam interpretantur petasum, & vmbellam, quam vocẽt Attici scirrhon. Polypi tholum esse subrubrum Athenæus prodit, in ea parte quæ dicitur mecon, supra ventrem. Tholum denique locum vocant, vbi vasa reconduntur conuiualia, sed & tectum in acutum tendens.

Panthææ singularis virtus, atque item Maniæ. Muliebris sexus commendatio. De artemisia, & Abato Rhodiorum. Spartanarum, Romanarúmque laus. De Semiamira Heliogabali, & Gallicanis in Sena insula, ac Zenobia. Conche locus. Item Gallicarum ac Persicarum laus, necnon de Thracon fœminis, & funebribus mulierum orationibus.

CAP. XXXIII

Hieronymi sanctissimi simul & eloquentissimi viri sententia præclara est, Virtutes non sexu, sed animo æstimari oportere. Id si qua in fœmina verum iudicari & potest & debet, hæc Panthea est. Nec imprudenter me aliquis, aut parum piè censuram hanc peragere criminetur. Neque enim nunc CHRISTI sacraria introspicimus, in quibus enitescũt diuiniores animæ, & prefulget cœlestis clemẽtia. Meminerint modo legẽtes, versari nos in priscorũ literis, & inde præcerpere flosculos rerũ ameniores, quibus vel fatigatos oculos blandè retinere valeamus. Ergo fuit Pãthea hæc, vt scribit Xenophon, & ex parte cõmeminit Hieronymus, Abradatę vxor nobilis viri, & in bellicis rebus periti, quódq; maximũ reor, Persarũ mox regi Cyro in primis chari, ad cuius manus venerat Pãthea captiua, castris Assyriorũ expugnatis. Aberat tũ Abradatas, vt qui legatione fungeretur apud Bactrianorũ regem. Araspe Mẽlo asseruãda interim tradita Pãthea est, qui singulare ac præcipuũ reddidit ei pulchritudinis testimoniũ, simul & probitatis: quum apud Cyrum affirmasset, necdum esse ortam, aut omnino inuentam tota Asia tantæ præstantiæ mulierem. Sed ipsa prius reddiderat sibi: nam quum magno natu quidam, vt bono animo esset, hortaretur, quoniã etiam si pul-

chrum præsignémque virum antea habuisset, nunc maxim
regi, cui nec forma, non stata quidem, sed præcellens, nec vi
tus deesset, destinanda foret. Id vbi illa percepit, scires ibi fo
mineam cessare inconstantissimâ imbecillitatem, non reg
fortuna erectior facta, non libidinis titillationibus delinit
profundius se in luctus dedit, peplóque à summo vsque disc
so, miserabiliter seipsam cõplorans eiulánsque, quòd qui pie
cipuè amabat, cuique vni se natam volebat, eo foret carit
conflictabatur. Cæterùm affuit virtuti fortuna, & votis fa
scripsit castissimis. Eam quippe tantã talémque magno a
mo inuisere neglexit Cyrus, ne interim à gerendarũ rerum
cura muliebri venustate mollitus auocaretur. Quibus tan
nominibus & ipsa mox venientem Abradatam virũ illi co
ciliauit, quum accersito Cyri religionem, temperantiã quo
que, & in ipsam explicaret commiserationem. Quibus pe
motus Abradatas, Quid igitur, inquit, mihi faciendũ censes,
quo & pro te méque ipso principi eminẽtissimo satisfaciam?
Quid aliud, inquit Panthea, nisi vt enitaris, similé te illi præ
stare? Ea perspicuè intelligens Abradatas, profecturus mox
in aciem, O Iupiter (inquit) optime maxime, da mihi vt ap
paream & vir dignus Panthea, & dignus amicus Cyro. Cæte
rùm vbi acri commisso prælio, strenuè pugnantem illũ occu
buisse audiuit Panthea, postea quàm fleuit vberius, quæ fem
ma virtute, & quantum sexus is capit, summa prudentia atq
tem transmiserat, non expectanda vlterius fortunæ ludibria
censuit, verùm acinace quem diu paratũ ad eos vsus habuerat,
seipsam confecit, capite super viri pectus recumbens, vt è iu
gulo profluës sanguis mariti vulneribus infunderetur. Qu
bus virtutibus id est ad posteros consequuta nomen, vt clarissi
simis monumentis subinde celebrata, in æuum sese illustriu
simè propagarit, vt intelligamus, quãuis eius videatur sexus
proprium, domi se continere, quod in quadam Declamatio
ne Quintilianus ait, & leuibus officiis affigi, & passim vt ani
mal indomitum & impotentis naturæ, fœmina coarguatur,
promere se tamen nonnunquam in ea imbecillitate tantam
rerum excellentiam, vt viros quoque quantũuis peregregios
decere possit: quod in Timoclia probat Aristobolus, & in
Tisbe Theopompus. Ab Panthea singulari virtute haud dissi
ta est Mania, Zenis satrapæ in Aelide vxor, natione Dardá
nis, sicuti & vir. Quo ex humanis concedente, ac Pharnabazo

illi satrapem alium substituente, confestim vi pecuniarũ ma
gna secum assumpta, quibus Pharnabazo, & apud eum claris
gratificaretur, ad illum pergit. Admissa verò in colloquium,
O Pharnabaze, inquit, quum in aliis vir meus se tibi ami
cum gesisit, tum verò ex fide tributa persoluit, quo nomine il
lum plurimi faciebas. Quod si illo nil ipsa inferior tibi cun
cta suggessero, quid alium te satrapem præficere necesse est?
At si ad animum tibi respondero minus, tuum sem per
fuerit pontificium, me reiecta, alterum sufficere. Quibus au
ditis Pharnabazus, mulierem commode loquutam opinatus,
vicarias illi vices viri contribuit. Quare compos omniũ mu
lier, non solùm quæ fuerant viri obibat partes, verũ ad Phar
nabazum si salutatum pergeret, nõ citra munera officio per
fangebatur. Quòd si in præfecturã is descẽderet, munificè à
muliere excipiebatur, vt splendidius à nemine. Nec ciuitates
modo iuris sui seruauit inconcussas, sed & Larissam adiecit
imperio & Hamaxiton ac Colonas, mari adiacentes, ex Græ
cis exercitu cõflato. Inter quos fortiter facienti dona insigni
ter proferebat. Quin & Pharnabazo expeditionũ fuit comes
in Mysos & Pisidas. Quare ab eo magnificè abibat honorata,
cõsiliis adhibita sæpius. Hanc Medias gener præfocasse cum
filio memoratur. Artemisiam mirari non desinunt Græci, quę
irruentes Rhodios classe exuerit, Insulam quoque domuerit,
erecta in vrbe Rhodo statua, quæ ciuitati stigmata videretur
inurere, quem locũ obseptum mox Abaton dixere: quoniam
trophea mouisse, religio est. Fuit apud Cyrenem Artemisia
quoque insigne festum. Romanarum quidem mulierum laus
ea præsignis est, quod illis Numa pudoris adiecit plurimum,
curiositatem remouit, sobrietatẽ docuit, tacere ac abstemias
prorsus esse, neque de necessariis rebus absente viro, quic
quam eas loqui assuefecit. Nam quum mulier quandoque
propriam causam in foro dixisset, misisse senatum, memo
riæ traditur, Deos consultum, quid nam ea res ciuitati por
tenderet. Quoniam Vlpiano tradente, à ciuilibus officiis &
publicis fœminæ remouentur: proinde iudices esse non pos
se, nec magistratum gerere, nec postulare, nec pro alio in
teruenire, nec procuratrices existere. Idem alibi: Corpo
ralia, inquit, munera fœminis ipse sexus denegat. Calphur
niæ improbitas iudicibus permolesta edicto causam dedit,
quo cauetur, ne postulare fœminæ liceat. At ediuerso Spar

tanæ mulieres audaciores dicũtur fuisse, inque ipsos viros primis viriles, vt quæ domesticis negotiis dominarẽtur, in publicis sententiam dicerẽt de maximis rebus, & auctoritatem haberent. Nec me fallit, in Politicis Aristotelem scribere, illas molliter viuere solitas, ac fuisse in omnem licentiam dissolutas. Itaque, inquit, necessarium in tali republica diuitias haberi in pretio, præsertim quum fuerint viri mulieribus obnoxij. Semiamira Heliogabali mater, omniũ primo loco viri senatum narratur ingressa. Quin & in colle Quirinali senatulus est constitutus id est mulierum senatus. Cautum tamen mox, ne vnquam mulier senatum ingrederetur, vtique inferis eius caput dicaretur deuouererũrq; per quos esset factum. Gallorum mulieres inter infestas ciuitatis furores acies ausæ se immittere, nunc lachrymis, nũc precibus, ferorum animos flexêre vt dissentione obliterata, pacẽ conferrent ac societatem, omnésque citra vllam cædem ad propria reuerterentur: vnde apud eos inoleuerat mos, diutissimè seruatus, vt quum de pace bellóque cõsultaretur, mulieres item adhiberentur. Si qua præterea, vt fit, inter socios incidisset controuersia, mulieres intererant arbitræ. Quamobrem dignũ memoria id est: fœdus quod cum Annibale Galli inierunt, sic hanc ferme sententiam percussum: Si quis Gallorum iniuria se à Carthaginiensiũ aliquo affectum quereretur, eius negotia Carthaginiensiũ magistratus aut imperatores qui in Hispania fuerint, iudices esse debere. Sin Carthaginiẽsiũ quispiam ab vllo Gallorum iniusti quippiam passus esset, Gallicas mulieres de ea re iudiciũ facere. Interim scitu haud indignum, in Sena Britãnici maris insula, Osismicis aduersa littoribus, esse Gallici numinis oraculum insigne, cuius antistites perpetua nobiles virginitate, Gallicænas ædidere nomen, ingenti potestate, ac magici carminis vi in mari procellas dicuntur mirè concitare, sed & in quæ collibuerit animalia identidem sese affor mare: quin & medicam prorsus manum respuentia diuinitus persanare: futurorum itẽ sibi vendicare scientiam ac destinato ad eas profectis stupenda subinde præcinere. Zenobia Odenati vxor, moriente marito, imperiũ excepit tanta virtute, vt imperatores multos fortitudine præcelluisse memoretur, ac solertia, Latinis imbuta literis quadamtenus, Aegyptiis etiam perfectè. Orientalis historiæ ac Alexandrinæ adeò perita, vt epitomen inde confeciſſe, nonnulli perſua-

serint sibi. Capta demum ab Aureliano vixit mox vti matrona prope Tybur, in Zenobiis agris, vbi visebatur Conche locus. Fuit me item puero, bellantibus in Turcas Venetis, memoratæ virtutis puella, Marulla nomine in Lemno, quæ à barbaro cæsum patrem conspicata, scutum iacentis arripiens & gladium, impetum in hostem dedit, móxque opem ferentibus aliis etiam ad naues ingenti ardore est per magnam cædem insequuta. Orisgontis Gallogræcorum reguli vxorem pluribus memoratem, ni matronali pudicitiæ, ac præclaro facinori paria faceret T. Liuius Asiatici belli libro octauo. Porrò in bello quod contra Asyagem gerebatur, quum Persarum acies impressionem hostium validiorem ferre nequiret, iámque loco cederet, matres & vxores eorum obuiam sese tulere, orantes in prælium redirent: cunctantibus sublata veste, obscœna corporis ingessere, rogitantes, num in vteros matrum vel vxorum irrumpere cogitarent? Hac illi castigatione repressi, veluti denuo bellicum cecinissent, aciem instaurarunt. Ob quod facinus præsigni victoria potitus Cyrus, lege cauit, vt vbi primum Persarum rex vrbem ingrederetur, mulieres quotquot adessent, singulos auri nummos à rege acciperent. Sed Ochus rex quum vitiis aliis, tum auaritia præ cæteris insignis, vrbem sæpius circunuectus, nunquam eandem inire voluit, mulieribus ne congiarium motibus receptum impertiretur. At Macedo Alexander bis eam ciuitatem ingressus totius quoque mulieribus erogari nummos iussit, nec contentus, prægnantibus duplicari munus imperauit. Apud Thracas nec fœminis quidem segnis est animus, super mortuorum corpora virorum interfici, simúlque sepeliri, votum habuere eximium. Et quia plures simul singulis nubere, moris fuerat: cuius id demum foret decus, apud iudicaturos magno certamine disceptabatur, moribus id contribuebant, inde lætitia singularis in victoria. Huius præterea sexus honori & illud Romana maiestas impertita est, vt in clarissimarum funeribus epitaphij dicerentur. Quod item ex virtute natum ac pietate est, siquidem quum mittendum ad Delphicum Apollinem munus esset ex Camilli voto, nec foret auri tantum in vrbe, mulieres sponte corporis ornamenta contulere.

Iuno

Iunonis templum in Olympia. Agon quem vocabat Heræa, siue ἡραῖα. Physcoæ chorus, & Hippodamiæ. Pallas Narcæa. Diana Laphria. Triclaria. Phosmia, Alphea, Lyc, Hoplosmia, Hecatombæa. Iuno.

CAP. XXXIIII.

INter alia memoranda præcipuè, quæ apud Elin Peloponnesi tum vetustam, tum nobilem ciuitatem fuisse narrantur: non in postremis audio celebrari à scriptorum adiutoribus templū Iunonis, quod Scilluntij ex Triphylia struxerunt. Id creduntur, octo ferè annis posterius, quàm Eleis imperasset, exorsus est Oxylus. Quinto quoque anno Iunoni pepli texebant mulieres decem ac sex numero, quæ ipsæ agonis præsiciebantur, quem dixêre ἡραῖα. Currebant virgines ætatis quæ non vnius, prodibant principes natu omnium minimæ que sequebantur grandiores paulò, postremis quæ ætate irent ætate. Currebant verò sic: demittebatur illis coma, ea subsistebat paulùm supra genua, dexter vsque ad pectus tegebatur humerus. Stadium Olympicum erat cursui destinatus locus, sexta tamen parte dempta. Victoriæ præmium oleagina fuit corolla, & bouis portio Iunoni immolatæ. Certaminis vetustatem ad Hippodamiam producunt, quæ Pelopis adepta coniugium, sic Iunoni gratam se ostenderit: sex & decem allectis mulieribus, cum quibus ἡραῖα statuerit primùmque vicisse Chlorin Amphionis filiam. Afferūtur & alia quæ huc prorsum spectant, sed ambustis Græcorum codicibus, in lubrico haudquaquam luctabimur. Illud apertius ac certius: à mulieribus eisdem duos esse constitutos choros, alter quorum Physcoæ dicatur, Hippodamiæ alter. Physcoam à Dionysio amatam memorant, natúmque ex ea Narcæum, qui bello clarus Palladis Narcææ templum exstruxit. Nam sæpè à templorum conditoribus, vel iis qui simulacra erexissent, diis veterum adoptabantur cognomina. Sicuti in arce Patrensium quæ colebatur Diana, de Phœcensis Laphrij nomine, statuæ authoris, Laphriæ indepta cognomentum est apud Calidonios, quod & apud Patrenses obtinuit, illuc tralato simulacro: inde & λαφρίαι festū quoque nuncupatum. Sunt qui deam ita malint dictam, quod eius μάνιμαι ἐ Calidoniis factum foret ἐλαφρότερον. Alicubi & ab eadem Iunone

leberrimis poëtarum dici quoque Potamiam Dianam obseruauimus: quam eandem & Alpheam ex euentu nuncupant, quod Dianæ obtritus amore Alpheus Ortygiam vsque eam fit insequutus, ac destiterit mox. Propterea excitato inibi deæ templo, illi cōciliatum de facto cognomen. Dianam quoque Lyen cognominarunt Siculi, quoniam ab ea essent morbo infesto soluti: vnde natum, vt rustica multitudo theatrum ingressa victoriam caneret, quam de Syracusanis mox adeptus est rex Hiero, quæ prima cre litur Bucolicorum origo, quæ omnium princeps carmine Daphnis celebrarit mox Theocritus. Fuit in Achaia item Dianæ templum Triclariæ, cuius festum νυκτερινὸν, id est peruigilium celebrabatur quotannis, cum hominum immolatione, ex numinis indignatione enato sacrorum ritu: quod in delubro Melanippus & Comætho turpiter amore victi coissent. Celebrata & apud Argos Panagyris Iunonis honori legitur, ἡραῖα vocant. sed & Hecatombæa, quia decentum immolarentur boues. Certaminum vero premium κάνεα fuit ἀσπὶς, id est æneum scutum, quod significat Pindarus, corona item myrtea. Hoplosmiam dicebant Iunonem, quæ apud Elidem coleretur.

De Iamidis & Thrasybulo vate, qui ex primis vaticinia concepere, Cypriorum de sue quoque auguriis. Theodati Gottorum regis historia.

CAP. XXXV.

INter vatici spiritus viros, qui celebre apud veteres sint nomen indepti, comperio in Eleorum historia Iamidas, de Iamo quodam nuncupatione propagata. Inter hos vnus egregiè memoratur Thrasybulus, prædictionibus multis sane illustris: quo nomine est icone quoque in Olympia insignitus, in quo galeotes, id est mustella, quanquam alij felem interpretantur, ad dextrum arrepere humerum aduertitur. Assistit & canis, verùm intercisus, ac iecur patefaciens. Quod sanè quàm mirum est, siquidem ex hædis addiuinatio & agnis ac vitulis esse agnoscitur vtique perantiqua. Quin & suillis item extis vaticinia concipere, Cypriorum putatur inuentum. Canibus ad id qui vtendum putarit, non ferè, Pausanias inquit, compertum ad hoc æui est. Videtur tamen Thrasybulus hic in eo item animali insolens excogitasse quippiam, quo vatica multiplicior fieret ac adminiculatior scientia. Ex

histo

historiæ thesauris compertum, Theodato Gotorum rege c
riosius futura scrutante, insigni vanitate Iudæum homun
porcos triginta, paruis ædificiis tribus iussisse occludi ac
cimo cuique nomina Gotorum facere, & imperatoris præ
ctorum, inde ad certum diem quiescere. Peractis verò vti
iniunctum omnibus, ad præstitum Theodatus cum Hebr
porcos pergit inuisere: vbi mortuos comperit, quibus Got
rum facta erant nomina: viuos autem, quis erant præfecto
rum nomina imposita: verũ setas è dorso defluxisse, quarum
viseretur dimidium. Quo sanè coniectatum, fore vt Roma
exercitus aboleretur dimidium, Gotis ad internitionem c
cisis. Iamum verò de quo diximus, Appollinis fuisse filium
dunt, cuius meminerit etiam Pindarus.

*Polydamantis robur prodigiosum, atque eiusdem int
ritus. De Milone paucula. Luporum apud Cro
nem frequentia.*

CAP. XXXVI.

LEonem in Nemea fuisse ab Hercule peremptum, pote
rat sanè fabulosum videri: sed præsto ex historia Poly
mas est, à quo itidem in Olympo feram id genus magnitu
dine visenda & robore, cõfectam, & quidem inermi prorsus
inobsepto̅que, prodidere syncerissimi ex Græcis conditor
bus. Ad id verò prouectum audaciæ ferunt, Herculis mod
æmulatione. Adiicitur quinimo & miraculum alterum: nam
idem hic leonis domitor boum ingressus armentum, inte
taurum magnitudine insignem, ac præcipuè ferum conspex
tus, ex posterioribus alterũ arripuit pedem, retinénsque per
tinacissimè ferocientem, ac impetu prærabido prosilientem
non dimisit prius, quàm indignabundus ac furens, tandem in
Polydamantis manu χνλήν, id est vngulam reliquit. Narra
tur & illud, quadrigas tota vi concitatas cõstanter retinuisse,
altera modo manu retro curru apprehenso. Hac tanta fortitu
dinis fama perpulsus Persarum rex Darius, Artaxerxis filius,
sed nothus, virum nuntiis crebris ac pollicitationibus ma
gnificis Susa pellicuit. Quò is quum venisset, mox de iis qui
immortales à Persis nuncupantur, tres conspiratu vno nicti
bundos ex prouocatione arma inaduersum ferentes contra
cidauit solus. Testatissima fiunt omnia hæc ex eius statua cũ
epigrammate in Olympia. Cæterùm, qui plerunque viribus

nimium sese efferentes exitus manet, quémque est vaticina
tus in carmine Homerus, & Polydamantem excepit. Siqui
dem, quod dicitur, suo est ipsius gladio iugulatus. Casu quip
pe cum aliis combibonibus quibusdã in specu æstus vi flagrã
tissima sese commodum cõiecerat. forte ita euenit, dæmone
non bono vtique, vt montis apex conuulsus haud dubiam in
spectantibus ostentaret ruinam, & quidem proximam: inde
reliqui, quum malum ingruens præsentissimúmque præce
pissent, cuestigio fugæ præsidium mandantes, citatissimi ex
mortis sese faucibus proripiunt. At Polydamas, vt qui fato
destinatum nesciret exitum reclinare, substitit solus, ac ruen
tis molem saxi manuum fultura conatus reprimere, ponde
ris vastitate mox oppressus ac contritus interiit. Similis prorsum fiducia & Crotoniatem perdidit Milonem, de quo, præ
ter nostros plura Eliacorum secundo Pausanias: qui à lupis
eum scribit concerptum, quod genus feræ apud Crotoniatas
scateat vel maximé.

*Quo pacto Alcibiadem concionari metuentem Socra
tes excitarit. Alcibiadem esse Laconicum nomen.*

CAP. XXXVII.

QVàm formidolosum sit habendæ orationis causa in con
cionem prodire, multorum (opinor) exẽplis abundè
innotuisse: quando populi conspectum non ferentes plerique,
metu perfusi, ac rubore inexpugnabili, capite conuelato, ra
ptim sese proripientes inde, domesticas petiere latebras. Non
nulli etiam percussi vehementius silentium sibi indixere per
petuum. Propterea Alcibiadem, de quo ab celeberrimis tradi
tum authoribus est, fuisse Aegypto persimilem, quæ dicta est
ἐφέρειν ἐμῶ φάσμακα, πολλὰ μὲν ἰοδακὰ, καὶ μιγμελύκα, πολλὰ δ' λυγρά,
ferunt meticulosam adeò subiturũ aleam, hæsitasse amplius,
animi æstuatione fluctuãtem. Eum ita affectum quum intue
retur Socrates, adolescentis mentem surrigere altius cupiẽs,
atque excitare, sic ex eo instituit quærere, An non (inquit) ô Al
cibiades σκυτοτόμων illum, siue sutorem ducis cõtemnendum?
Quum aduuisset, rursum, An non & eum, qui in cœtibus pre
conino se consouet munere? Quũ nec id inficiaretur, Nonne
& ὀνωνοβέλφων (ait Socrates) qui pelles tentoriis consuit? Fa
cente id quoque Alcibiade, Quid igitur, an nõ ex iis cõflatur

omni

omnibus Athenienſium populus? Quos ergo ſingillatim de ſpicabiles opinaris, ne coeũtes reformidaris quidem animo ſe. Sed Græcè ſic, περὶ ἁπάντων ἐκκλησιάζουσιν, ἐκπλήττονται περὶ τῶν ἀδήλων μεγαλοφρόνως. Illud fuerit auctarij loco: nomen eſſe Laconicum Alcibiadem, ſiquidem ſic eſt nuncupatus Endij pater, à quo exceptus hoſpitio Athenienſis Clinias nato inde filio hoſpitalitatis nomen adoptauit: author hiſtoria octaua Thucydides. Fuit Alcibiadis item nepos, quem ἀκόντιον dicunt Græci, nomenclaturæ eiuſdem, cuius cæſpitibus ab Thraſylo, meminit Rerum Græcarum princeps Xenophon.

Neminem vnum poſſe in omnibus paria vnicuique facere. Alexandri, & equi ab Apelle expreſſi exemplum. CAP. XXXVIII.

NOn poſſe virum vnum omni in re omnes implere numeros, & ad cuiuſque animũ reſpondere, nobili, & perinde memorando inſtruimur exemplo: nam, quum apud Epheſum Macedo Alexander ſuam ipſius eſſet intuitus imaginem, ἀκόντιον quam dicunt Græci, de filo corporis, pro virili ab Appelle expreſſam effigiatámq; ὃν ἐπῄνεσε κατὰ τὸν τῆς τοῦ γράμματος, id eſt pro picturæ non laudauit meritis. Forte verò interim equo inducto, & ad pictum equum mirè adhinniente, tanquam verũ planè ac ſpirantem. O rex (inquit Apelles) ἑ μὲν ἵππος ἵππῳ ἔοικε οὐ γραφικώτερος, κατὰ πολύ, id eſt equus quàm tu, expreſſior multò eſt, ac veritati proximior. Fuit Apelles Colophonius quidem, verùm ὄϊον, id eſt adoptione Epheſius, Pamphili Amphipolitæ diſcipulus, Coum ſuiſſe Appellem, inter noſtrorum placita eſt.

Quibus indicijs Perſarum magi ſanguinarium Ochi ingenium deprehenderint. De Bagoa eunucho. CAP. XXXIX.

DE Perſarum magis, quod & alibi commonuimus, exiſtimant plerique, vt ſapientibus planè, tótque ac tanta prorſum tenentibus, quot & quanta ſcire fas eſt. Quin & vaticinij eſſe compotes, nonnullis, & quidem inſignibus cognitum experimentis. Aliorum nunc obliuiſcor volens, quod de Ochi Perſarum regis immiti, & proinde ſanguinaria præ-

gignere natura, haudquaquam cenſui differendum, quãdo ratione quadam mira feritatem in ſubditos agreſtẽ, ac (vt Græci ſignificãter dicunt) τὸ φονικὸν ἦθος, id eſt cædis auidũ ipſius deprehendere ingenium ſunt viſi. Siquidem Artaxerxe patre ex humanis emigrante, vbi arripuit imperiũ Ochus, ex eunuchis quempiam regi præcipuè familiarem aſsiſtẽtémque propinquiſsimè, iuſſerunt Magi, amplius accuratiúſque obſeruare, mẽſa appoſita, quid ex paratis apprehenderet primũ. Fecit quidem, quod iuſſus erat, ſtrenuè præſtabat, regi intendens euigilatè. Commodum ille iam decubuerat, ac dextra quidem gladiolum arripit potiſsimum, altera verò panẽ, qui magnitudine fuit præcipua, ei quũ carnes impoſuiſſet, concidebat ac veſcebatur larg è inceſſantérque. Ea vbi audiſſent Magi, διὰ τούτων ἀποῤῥήτων συμβόλων, id eſt per ſecretiora id genus ſigna duo quidem prædixere: anni temperiem, ac frugum copiam, & multorum cædem, exilia, & damnationes, nil magnopere mentiti. Plura de hoc libro decimoſeptimo Bibliotheces Diodorus, ac de eunucho Bagoa, qui illum veneno tollendum curauit, qua ratione mox & ipſe interiit, ab Dareo poculum coactus haurire, quod ſibi fuerat conſinnatum.

LODOVICI CÆLII RHODIGINII IN ANTIQVARVM LECTIONVM libros ad doctiſsimum Marcum Muſurum Cretenſem Præfatio quarta decima.

AVdio, quod me cunque vertam, primæ notæ viros tuis oſtrepentes laudibus, quòd & ſummam in te nobiles, infimi, medij, proſus, Nam quod ad eruditionis penu multifariã cumulatum ſpectat, ita demum celebraris, itaque nulli non occurris admirabilis, vt ſpectatam gentibus vniuerſis Græciæ tuæ ſapientiam, & facũdiæ dulciſsimam vim reuocare ab inferis præmortuam, & quæ omniũ vi-

cissitudo est, quodam velut fato pridem ita adobrutam contu
tamq; vt in terra Græcia diu quæsita, videatur Græcia ipsa: d
dicarus, atque ingenij præstantia eatenus conuenere: idq; in
nostra, vt plures nunc coortantur, qui Græcè sciant, quã lustris
tum proximus. Gratulor tibi doctissime Musure, gaudeo mihi
quod bene speremus. Opera tua vel exactissima veterè
video breui suo nitori restitutum iri parte plurima. Vtinã verò
τοῦ λίκνα συμφράμενος ἂψ ἀχαιῶν, vel momẽto, nimio plus
barbaries isset pessum, æquata solo. Properari passim ad te
dio etiã à veteranis in re literaria animaduerto plerisque, ad
iam ætatis. Quos ferũt motos, demulctósq; eloquẽtiæ mira
ac reconditarũ scientia rerum captos, te, velut Callistratum,
etiamnum cum Platone suo academia, magno profectu
capisse: sic'que etiam te obseruanter audire ac celebrare
cælo demissum aliquem arbitrum, interpretémque Sibyllæ
rum. Id illis, opinor, non scholica exprimũt nugalia, sed
Elrina, ex intimis tuarum gentium eruta Museis. Cui
cedat illa χάρις ἀρίστη, omni gratior cultiórque Venere: quã
Athenæ magis Atticæ fiunt, ac recalescũt, quæ cõsueuerãt
vires ὥσωσπερεὶ λειψυρίαι ἐκβακχεῦσαι. Nec absit incomparabilis
tas, quæ scitè sic, & asseuerate (quod dicitur) præmãdis, vt
dita, tãtúmq; nõ digesta celeriter abeãt in corpus. Inde
te dictante audiũt, consilescunt extra modũ vniuersi, ac
attoniti, delinimentis auriũ ex flexanima, vt à bono poëta
tiatum scimus, & regina rerum facundia ad intima
Quapropter æditurus iam elucubratos mihi pridem
ctionum libellos: in quibus forsan, nõ vt in decursibus
mulacris præliorum voluptarijs, distincta fuerint omnia
verùm laboriosissimè congesta non desunt & precuriosè, vt
νῶν nil aut subsultans, quantum vnius hominis opera
efflueret: non permisi mihi inhonoratũ te pertransire
tãque abs te in nostrates proficiscantur. Quo itaque
sumus ἀντιλαχεῖν: tuum'que nomen, quanquam ex se,
prijs quoque monumẽtis celeberrimum, dum eandem
uobis incudem diemnoctémque tundis, in me-
moriam damus, ampliora multò præsti-
turi, si λάρ& afforet ἀγαθῶν.
Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM LIBER VNVS, QVI QVARTVS DECIMVS.

Mulieres in doctrinis celebres. De Corinna, item Erinna, necnon de aliis alio genere præstantibus. Pilæ inuentio. Sibyllarum nomen vnde propagatum. Virginum partus.

CAP. I.

NEC INTRA eos virtutũ limites se continuit muliebre ingenium, quos antè paulò memorauimus, quin naturalium quoque scrutationi se inseruit, ac Arete eatenus itẽ progressa est vt filium etiam instituerit, qui inde appellatus est Aristippus cognomẽto μητροδίδακτος. Lasteniam quoque Mantineã, & Axiotheam Phliasiam Platone vsas præceptore, proditum est, ornatu interim virili auditoriũ ingredientes: quod Dicæarchus scribit. Iam verò Damæ, quam Pythagoræ filiam memorant, ingenium & doctrinam in exponẽdis paternis sententiarum inuolucris, quis non nouit? Aspasię item nomen, ac Diotimę, & Thargeliæ, vt ex Luciano cõperimus, sola illustrauit philosophia: quãdo nec imbecillis alioqui sexus ab ea eliminatus agnoscitur. Quippe Plotinum Platonicum nobilem mulieres aliquot sapientiæ studio frequentasse memorãtur: Corinnæ verò an obscura esse gloria potest, quæ in Lyrico certamine Pindarum quoque nouem Lyricorum principem exsuperasse tradatur? Eam fuisse Thebanam memorant. Sunt qui Tanagræam malint. Achelodori & Proeratiæ fuisse filiam constat, ac Myrtidis discipulam. Muscã quoque Lyricam fuisse cognominatam, non ferè ambiguum est. Epigrammata item scripsisse, ac lyricos nomos. Sed & The-

spiam Corinnā veterū celebrant monumēta, & author Pa-
nias nō prętermisit, quā alij Corinthiā credere malūt. Co-
næ, vt sapientis in poëtica, meminit Eustathius. Erinna Te-
vel (vt alij) Lesbia, aut Telia (Est enim prope Cnidum in-
parua Telos, id est τῆλος, quod ex Eustathio est) carmine
illustris censetur. Scripsit Elacaten, hoc est ἠλακάτην, Aeoli-
lingua & Dorica versibus trecentis. Condidit epigramma-
quoque. Decem & nouem annorum mortuam virginem
runt, Carmina eius Homericam consequi maiestatem, tra-
tum est. Sapphus contemporanea fuit, ac (vt nonnullis
cere animaduerto) amica. Meminit Eustathius in nauium
talogo apud Homerum: repetit in Temporibus Eusebius.
Erinnam elegans est apud Græcos epigramma, cuius hi
sunt postremi versus,

Σαπφὼ δ' ἠρίννης ὅσσον μέλεσιν ἀμείνων,
ἠρίννη σαπφῦς τόσσον ἰὼν ἑξαμέτροις.

id est, quanto Erinna in lyricis Sappho præstantior, tanto Sap-
phus gloriam Erinna hexametris præcellit. Vtriusque pa-
triæ mentio item Propertio est Elegiarum secundo,

Et sua quum antiquæ committit scripta Corinnæ,
Carmináque Erinnes non putat æqua suis.

Fuit & Charixena Crumatum poëtria, cuius cōmeminit
comicus Aristophanes. Fuit & Theano apud Locros in Ity-
cis præcellens. Celebratur item Mœro, condito in Nepe-
num hymno. Apud Athenæum est Agallis Cercyræa illustri
arte grammatica, quæ inuentionem pilæ ascripsit Nausica-
Sicyoniis alij, quidam etiam Lacedæmoniis. Telesillā quam
in aliis, tū in poëtica illustrē celebrat Pausanias, vt quæ apud
Argos ante Veneris tēplū statua sit insignis. Cassandra vero
Priami non doctrina quidem, sed vaticinio (vt videtur) illu-
stris, etiam apud hostes in Lacedæmone templo fuit insigni-
ta. Sed nec Romana virtus ab hoc rerum decore abiunxit
quando Cornificiæ celebrantur epigrammata: soror eius hi
Cornificij narratur, qui subinde fugientes milites, galeato
lepores appellare cōsueuerat. Quid hic referā pertinax quo-
rundam propositū in seruādo virginitatis thesauro, vel quod
non minus est) vlciscendo violatum præfloratúmque? Mi-
sias virgines septem legimus, Gallico furore cuncta vastāte
ne quid indecens ab hoste paterētur, turpitudinem morte de-
clinasse. Nicanor victis Thebis atque subuersis vnius virgi-

nis captiuæ superatus amore est, cuius expetens coniugium
& voluntarios amplexus, quod vtique in illa fortuna debue-
rat captiua habere inter optatissima, sensit pudicis mētibus
pluris virginitatem esse, quàm regnū, & propria interfectam
manu flens & lugens amator tenuit. Authores habemus, aliā
item Thebanam virginem, quam hostis Macedo violarat,
dissimulasse paulisper dolorem, & violatorem virginitatis
suę mox iugulasse dormientem, prætérque cū gaudio se quo-
que interemisse. Verū quod ad decus item hoc quodāmodo
pertinet: apud Gymnosophistas Indorum, quasi per manus
huius opinionis authoritas traditur, Buddā principē dogma-
tis eorum è latere suo virginem generasse. Sed & sapientiæ
principem non aliter natum Platonem opinantur, quàm de
virginis partu, Perictione matre Apollinis oppressa phanta-
smate. Cæterùm nec imperiis abstinuisse fœminas vetus te-
statur memoria. Gens fuit Indorū Pandæ sola regnata fœmi-
nis. Vnam Herculi sexus eius genitam ferunt, ob id'que gra-
tiorem, regno donatā præcipuo. Ab ea deducentes originem
imperitarunt trecentis oppidis, peditum centū quinquagin-
ta millibus, elephantis quingentis. Iam & apud Meroē quo-
que fœminam Candacē nouimus regnasse, quod nomē mox
& in reginas alias propagatum. Quid, nónne à chronicis re-
latum scimus, Ioannam Anglicam solam à cōdito æuo specie
viri pontificatum Romę ausam inuadere? Imò verò & vnum
ex familiaribus, qui solus rem tenebat, ad concubitū admi-
sisse, & inde grauidā etiam in summo dignitatis fastigio pe-
perisse. Factum hoc salutis anno octingētesimo quinquages-
motertio. Fuit & in Thracia mulierū portus ad Leosthenem
finum memorabili causa ita cognominatus. Nā phedalia By
zantis vxor Strœbum viri sui fratrem, quum ciues abessent,
vbi struentē insidias, coacta fœminarum manu, ad eum vsq;
locum insectata fuderat. A simili virtute denominata in Ae-
gypto item γυναικόπολις, id est muliebris ciuitas: quod in
monumentis Stephani ex Aristagora relatum est, qui Pla-
tone fuit haud ita iunior. Fuluiam Antonij vxorem accin-
gi ense solitam, scribit in Augusti rebus Dion, quin mi-
litibus σύνθημα dabat, id est tesseram, intérque illos sæ-
pius est concionata. Daphnem Tiresiæ filiam, apud Delphos
solitam vaticinari, versificatione adeò præcelluisse memo-
rant, vt ex eius carminibus multa ad sui poëmatis cultum

transtuliſſe Homerus credatur. Apud Telmeſſum Arriā ſcribit, mulierum puerorúmque vaticinia habita veterē præſtantiſsima. Sed & Dardanum ſcribit idem ex Samo profectum Teucrorū regis filias dixiſſe vxores, νυσὼ καὶ βάτον, id eſt Neſo & Batiam. Ex priore natam illi filiam vaticinio nomine Sibyllā, ex qua in vaticinatrices omnes ſit propagatum nomen, ob Theophoriæ cognationem quandam. Hyperpenas mulieres fuiſſe pulcherrimas traditur. Eſt verò vna Hypæpa, quæ à Tmolo deſcendentibus occurrit, ad Cadum campeſtria, nomine impoſito, quia ſit ſub monte qui Aegon nuncupetur, ſita, ac dicata Veneri. Meminit Ouidius de Arachne.

Orta domo parua, paruā habitabat Hypæpa.

Poſtremò, vt vela demum complicemus, ſcribit quodam loco Plutarchus: eandem eſſe virtutem virorum mulierúmque. Leontius Gorgias putabat mulieris non formam, ſed egregium nomen atque famam debere apud quamplurimos effe vulgatam. Nec ſum neſcius Thucydidem ſcribere: eam eſſe optimam, de cuius laude ac vituperatione quā minimus apud exteros ſermo habeatur. Author eſt Ariſtoteles in Oeconomicis, nec veſtimētorum nitorem, nec auri magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris præconium, quantum modeſtia valeat, & approbati mores: ex quo & Propertius veteres laudans:

Non illa ſtudium vulgo conquirere amantes,
Illis ampla ſatis forma, pudicitiā.

Frigidam ſuffundere, apud Plautum quid ſit. Lauare positum pro eo quod eſt, probra ingerere. A tergo variy, qui dicantur. Scribere, pro lacerare.

CAP. II.

PLauti ex Ciſtellaria verſus hi ſunt:

Ita noſtro ordini
Palàm blandiuntur: clàm, ſi occaſio vſquam eſt, frigidam
Subdolè ſuffundunt: viris cum ſuis nos ſolere prædicant,
Suas pellices eſſe aiunt, eunt depreſſum.

Quæritur à grammaticis nō incuriosè, hoc namque illorum eſt forum, hoc curriculum, quid ſibi parte hac velit poēta doctiſsimus, quum ait, Frigidam ſuffundunt: & nonnulli fortitan ad prouerbium referant, quod eſt, Hæret aqua. Verū hoc parum

parùm perſpicacis fuerit, imò verò ſemotius nihil poteſt vel dici vel excogitari, quādo à poēte genuino (vt ſic dicā) ſenſu, per diametrum (vt aiunt) abiuncta ſunt iſta. Quapropter ne refellenda quidem, quando illud à fatuo in cribrum, vti eſt apud Galenum, ſuccurrit pronuntiatum, ὀκ ὑγίσκειν ὄ, τι βύσσειν μὴ βύσσειν αὐτόν. Erit qui tralationem putet ab equis faſtam, quos vt excitemus, frigida plerunque conſpergimus: de quibus mentio eſt Vlpiano Digeſtis de iis qui notantur infamia: vbi inter miniſteria certaminibus ſacris deſeruientia recenſentur agitatores, quique aquam equis ſpargunt. Cæterum quia de frigida mentio eſt, parum forſan calet ſententia hæc, etiam ſi in animę defectu frigidam item conſpergi non latet. Certe non ſuperficiaria eſt poētæ huius eruditio, ſed intercutanea prorſus, & quæ vulgaria ſpecie ſæpiſsimè fallat. Frigidam ſuffundere, in Plauto dici quoque accipio per parœmiam, pro deſcribere, hoc eſt mordere (vt Ciceronis vtar elegantia) & proſcindere. Nam ſic & apud Homerum ἐπιγράψας παρὰ πασσάλῳ πάσσε. Vſurpat id pullatus ac rudis, nec ſanè politus circulus noſter, Lauare pileū, frequenter enuntians, pro ſugillare probroſiſque verbis inceſſere. Verùm ne ridicula fiat anchora hæc, ſi plebeia caſsáque innitamur authoritate, vt ſacra ſit & cenſeatur, aduocandi ad partes ſunt veteres authores, quibus velut tibicinibus robuſtis noſtra nobis conſtet doctrina, ne volſela pugnare me, non gladio, cauillentur ſcioli. Igitur Ariſtophanes Pluto, πλύνων με ποιῶν ἐν τοῖσιν ἀνδράσιν, id eſt me inter tot homines proluens. Exponunt grammatici, ἐγὼ ἐξευτελίζειν ἢ αἰσχύνων, hoc eſt probro me afficis & dedecore tot aſtantibus viris, πλύνων, Sudas interpretatur ἐφύβριζον πλύμα. Sed amplius, Pollux Vniuocorum ſeptimo: πλύνειν, id eſt lauare, pro λοιδορῶν, id eſt conuitiari, exponit, & alterius nomen obtrectare. Quod verò dicitur, id genus homines qui præſentes arridēt, blandiuntur, plauſibiliter efferunt laudibus: abſentes autem perfidioſè conuellunt & lancinant, appellari poſt tergum varios, rectè admodum dicitur quoniam ſit in Lexiphane apud Lucianum, ὁ κατὰ νώτου ποικίλος, quod prorſum ſignat, à tergo varium. Quod de verbo ſcribere protulimus, approbat id Catullianum quoque:

Ne lanceum latuſculum, manuſq; mollicellas
Inuſta turpiter tibi flagella conſcribillent.

Necnon illud Plautinum:

Corpus tuum virgis inscribam.

Tres modo inuentos ex rationis præscripto viuentes. Hominem esse Scyllam. Quorundã efferata libido. Deconcubitus ratione. Fœminarum in coitu voluptatem esse maiorem, quàm virorum. Lesbiorum turpitudo. Lesbiazin. Herbis iuuari concubitum.

CAP. III.

Asclepiodorum, memoriæ proditum est, Athenis in Syriam peregrinatione, eo consilio pleraſque adiisse ciuitates, vt mores hominum perspiceret. Cæterùm in tota periodo illa tres modo comperisse, qui modestè ac planè ex formula viuerent, Ilapium apud Antiochiam philosophum, Laodiceæ verò Maren, omnium eius ætatis iustissimũ. Item philosophum Domninum. Scio, incredibilis videretur historia, nisi Heracliti lachrymæ succurrerent, qui in publicũ prodiens vbertim flebat, quum videret circa se tot millia malè viuentium, imò verò malè pereuntium. Ita profecto est, quotus quisque reperitur, quem titillatio corporis non irretiturum ducat? quem voluptas, vt de aliis nunc censura nõ peragatur, adobrutum præfocatúmque non comprimat, quamuis eam esse pecoris bonum, à grauissimis traditũ authoribus sit? Ita inquam est, homo Scylla est, de qua vates celeberrimus ita cecinit.

Prima hominis facies & pulchro pectore virgo
Pube tenus: postrema immani corpore pristis,
Delphinum caudas vtero commissa luporum.

Prima hominis pars rationalis anima, huic cõmittitur inutilis caro & fluida & receptandis tãtum cibis habilis, vt ait Sidonius. Virtus illa diuina in lubricũ desinit, & superioribus partibus venerandis atque cælestibus animal iners & marcidum attexitur: quódq; horribilius est, captiuã ducit rationẽ. Plurimis corpus voluptati est, anima oneri: quanquã illud natura, vt quandã vestẽ ac velamentũ circundedisset animo. Ex hac voluptuaria officina mirum est, quanta se promãt fœditatũ agmina, quæ libidinũ turpitudo. Nam, vt Antonini Caracallã cognomẽto prætereã, efferati adeò pruritus, vt nouercam Iuliam ducere vxorem sit impulsus, Quàm verò etiam dictu

dictu absurdum, in quo tamen fuisse laudatum Diogenẽ, scribit Plutarchus? Quem publicitus solitum refert pudẽda perfricare, quum diceret etiamnum, Vtinam pariter ventris latratus possem atterere. Sed quid leuia consectamur? Hostius obscœnitatis princeps vsque in scenam productæ, quod ex Seneca est, diues auarus, libidinis præferuidæ, Augusti temporibus tam virorum, quàm fœminarum auidus. Fecit quoq; eius notæ specula, quę imagines longè maiores redderent, vt digitus brachij mensuram & longitudine & crassitudine excederet. Ea ita disponebantur, vt quum virum ipse pateretur, omnes admissarij sui motus in speculo videret, ac deinde falsa membri ipsius magnitudine, tanquam vera gauderet. Quin & in balneis draucorum habebat delectum, & apta mensura legebatur emasculator. In omnibus, inquit Plutarchus, magnum diuinúmque illud Empedoclis sum arbitratus, τὸ μὴ πανοδυσωπὸν μηδὲ μιαρόν, id est à malignitate vitióque esse ieiunum. Laudabam quoque vt non ingrata, nec ἀφιλόσοφα, id est à philosophia seiuncta illorum vota, qui comprecarentur integrum purúmque à vino & Venere annum transigere, vt sic temperantia continentiáque Deum venerarentur. At caui murini, lassauri inexplebiles proculcata ratione ac corporis mãcipata proluuio, nil in votis grauius habẽt aut frequentius, quàm vt se libidinum Venereis fœditatibus adobruant, quorũ efferata rabies (vt ille ait) ne capiti quidem parcit. Cæterùm in hos plura fortasis aliàs, interim ex veteribus memoriis, & Aristotele in primis proruamus aliquid, quod amplius ad procinctum tendentibus arrideat. Quippe agitatam scimus non inutilem omnino ambiguitatem, quid nã sit causæ, quòd bibendi edendique, aut id genus alia faciendi cupiditatẽ minus diffitemur, concubendi verò desideria penitus occultamus: siquidem perpensione dignum in primis est. Sed enim profectò scimus, rerum quidem plurimarum cupiditates esse necessarias, & nonnullas (ni expleantur) interimere, ἃ δὲ τῶν ἀφροδισίων ἐν περιουσίαις ἐστί. Id significat, rei Veneriæ libidinem superfluere, ac esse abundantiæ indicem. Nec me fallit præter Celsum Aeginetam Paulum Medicinæ primo, concubitus pleraque recensuisse emolumenta, vt qui saturitatem inaniat primum, corpus alleuet, præstétque virilius, animi laxet rationem præpeditam, iram molliat intemperantem: propterèáque melancholicos, si quid aliud, iuuare insigniter atque

alio furentes modo ad prudentiam reuocare, ac denique pituitosis prodesse ægritudinibus. Cornelius Celsus, concubitus (inquit) rarus etiam corpus excitat, frequens soluit. Paulus sic, Coitus intẽperans corpus reddit ἀφαυότερον, ψυχρότερον, ῥυρότερον, καὶ ἀδυνατώτερον. Sed cur nam suauis adeò res est concubitus? Et necessitate ne impelluntur ad concumbendum animantes, an rei cuiuspiam gratia genus hoc libidinis datum est? Suauissimè vtique concumbimus, vt interim Alberti rationes prætereamus, quoniam aut toto ex corpore semen profluit, vt aliqui volunt: aut quia, quamuis non toto ex corpore, tamẽ per eam partem se promit, in quam meatus omnes venæ'que omnes applicentur, & coeant in vas seminarium in uolutum. Quum igitur voluptas similis in libidine atq; in prurigine sit, efficitur pariter, vt corpus gestiat vniuersum. Prurigo autem, vel (vt Græcè dicam λυσμὸς ἡδὺς ὅλου τοῦ σώματος, ἐγκατακεκλεισμένης παχὺ φόσιν, id est, prurigo, inquam, iucunda est secessio humoris spiritosi, incluſi contra naturam. Genituram verò esse item secessionem eiusmodi ad rem naturalem, cõstat. Suauis autem tum ex necessitate, tum rei cuiuspiam gratia concubitus est. Ex necessitate, inquam, quod via omnis pertinẽs ad rem naturalem suauis est, si modò à sensu percipi queat. Rei verò cuiuspiam gratia est, vt ortus sit animantium perpetuus. Facit enim voluptas, vt animantes ad coitum ardentius excitentur. Oblectatio enim propria operationes corroborat, & diuturniores ac meliores facit: vt quarto Ethicorum Aristoteles scribit, & Auicenna vigesima tertij, Voluptas, inquit, prouocat ad spermatis emissionem festinam. Quendam certè legimus libidine concitatum vehementius, illatum mutoni vulnus, ne minimum quidem sensisse. Sed quia in Auicennam incidimus, repeto nunc memoria quod nono De animalibus idem prodit, Extensiuè duplicari in fœmina concubitus voluptatem, quia præter seminis motum, & orificij vuluæ, vt tralatis vtamur verbis, in sugendo nascitur quoque oblectatio, vulua ipsa diuersimodè mota: quod & Galenus significat libro quarto De accidenti & morbo. In vulua virtus appetendi fortis est, natura siquidem præpotens est in eiiciendo & admittendo semine, nimio vtique desiderio & delectatione. Est & parte ista gentium differentia nõnulla. Authores Græci sunt, Lesbios fuisse veteribus infames, vt malos prorsum, quando ab

do ab iis & corrinatum est λιβιάζειν verbum, quod signet oris inquinationem fœdã, vti Aelius scribit Dionysius, & meminit octaua Iliados rhapsodia Eustathius. Esse herbas quasdam Theophrastus scribit, & repetit Athenæus, quæ vel ad septuagesimũ coitum vim præstent, sed ita, vt demum secernatur languis. & Philarchus ab Indorum rege missa Seleuco scribit, quæ mirè coitum prouocarent, vel etiam sedarent. Sed hi velut epistomio, vt Vitruuij & Senecæ more loquamur, obiecto repentè, stylicidi decurrentis impetum retrusere, nominibus rerum parcentes: quod ipsum tamen, vt sunt mores, lucro accesit. Cæterùm de hoc item mox pauló.

Cur viri hyeme, mulieres æstate Veneris sint auidiores. Item de concubitu plura, & vocabulis ad eum spectantibus: necnon de Horatio. Cucumeris ad coitum vis. Hygri qui intelligantur. Miſetia. Speculoma. Meretrices publicitus quis instituerit primus. Pandemus cur dicatur Venus. Pandemij mendici. Pandemi morbi. Epidemi. Pestilentiæ species & causæ. Hetæræ meretrices cur. Hetæridia quæ dicantur. Halteres qua cõponerentur figura. De aue erodio, & Alba insula. Meretricia professio apud ædiles. Vistiliæ historia, & Dionisij prius. Trãquilli locus ex Tiberio restituitur. Hetæriæ Christianorũ quid. CAP. IIII.

VIros Plinius scribit, auidiores Veneris hyeme, fœminas æstate, ab Hesiodo proditum. Carmen Hesiodicum ad hoc pertinens, id esse arbitror, quod in Ergis, parte, quæ ad finem vergit, ad hunc modum legitur:

Θέρεος λιαμενὸς ὥρη
Μαχλότατοι δ' γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δὲ τε ἄνδρες
Πίδακες, καὶ λιφαλὴν, γὰρ γούνατα σείριος ἄζει.

Digna verò scitu, quæ Ioannes grãmaticus in eius loci enarrationem adnotanda censuit: Mulieres, inquit, æstate omnino traduntur lasciuiores, ac in Venerem prorsum lubentiores, quòd quũ sint perhumecta natura & frigidiore multò quàm viri, solis vi & æstus rapiditate ad temperiem rediguntur, eliquato digestóque quod ex humectatione superfluebat. Quo fit, vt concubitus sint appetentiores, & ad id opus etiã temperatio

ratiores, viris longè imbecillioribus, quippe quibus innata siccitas anni tempore plurimum augeſcat. At hyeme contraria omnia fiunt, nam humectatione ad temperiem reuocantur, mulieribus in affectionem diuerſam abeuntibus. Quæ omnia etiam Magnus comprobaſſe Albertus videtur. Verùm tem vtriſque Venereorum æquilibrium præſtat: hoc eſt, vt Græci dicunt, ἰσομοίειαν. Cæterùm ita iſomeriam omnino intelligendam, vt ſciamus, ἀνακαλοῦντας, id eſt in decuplum amplius affectari à fœmina concubitum, quàm à maribus, præſertim ſi vtero geſtet: tunc enim cõceptum ſemen neruos mouet, & inde confricationis ardor innaſcitur. Quin obueris Auſtro genitalibus mirè afficiuntur libidine. Cornelij Celſi ex primo De medicina ſuper tota re placita hæc ſunt: Concubitus, inquit, neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcendus eſt: rarus corpus excitat, frequens ſoluit: quum autem frequens fuerit, non numero, ſed natura, ratione ætatis corporiſque: ſcire licet, eum non inutilem eſſe, quem corporis neque languor neque dolor ſequitur. Idem interdiu pejor eſt, noctu tutior: ita tamen, ſi neque illum cibus, neque hunc cum vigilia labor ſtatim ſequitur. Item alibi, Tolerabilior per autumnum concubitus, æſtate in totum, ſi fieri poteſt, abſtinendum. Cliniam verò Pythagoricum dicere ſolitum accepimus, Tum adeundam mulierem concubitus cauſa, vbi nocumentis exponere te deſtinaris. Zopyrus medicus apud Plutarchum in Sympoſiacis Thaletis feſtiua vtendum eluſione tradit, quem quum importunius ad nuptias infeſtaret mater, ita eluſiſſe fertur, οὔπω λοιμός, ὦ μῆτερ, Needum opportunum eſt, ô mater. Compari modo & ad Venerea, inquit, afiici debemus, vt decubituri ſuccinnamus, necdum accommodum eſt. Itidem & à ſomno excitati, ὀυπω λοιμός, iam effugit occaſio. At reſpondens Soclarus, athletica eſſe huiuſmodi putat, & cottabiſin olere, ac creophagiam. Sophocles verò ſenescens maximè lætabatur, quòd eiuſmodi euaſiſſet voluptatis allectationes, ὥσπερ ἄγριον καὶ λυττῶντα δεσπότην, id eſt vt ferum ac prærabidum dominum. Horatium poëtam alioqui nobiliſsimum libidine adeò præferuida fuiſſe ferunt, vt cubiculo etiamnum vteretur ſpeculato, quo ſe coeuntem intueretur. Prouerbium Græcanicum recẽſet libro tertio Athenæus, propoſito congruens, σικύην τρώγοντα γάλακτι ὦ χαλάνην ὕραν, Cucumere veſcens mulier, lænam texe. Id ideo dici videtur, quia ex Ariſtotelis doctrina, textrices parte plurima Veneriæ ſunt, ac impudicæ. Cucumeres verò coitus prolubia conciunt, vti rentur nonnulli: vnde σικύην appellatum tradunt, παρὰ τὸ σφίγγεσθαι καὶ λυᾶν. Porrò vt à grammaticis aliquid interim mutuemur, laſciuos Græci ὑγροὺς vocãt, id eſt humidos: quoniam, inquiunt, ex humecta natura conſurgat coeundi auiditas: vnde & poëtis occaſionem datam, Venerem confingendi ex mari conceptam, vt Heſiodi Theogoniæ interpres ſcribit: vnde & Auſonius,

Orta ſalo, ſuſcepta ſolo, patre edita Cælo,
Aeneadum genitrix hic habito alma Venus.

Scitu tamen dignum eſt, ad laudem quandoque ſpectare verbum id, ac pro facilitate quadam ſeu comitate accipi. Nam in Cimone & Lucullo Plutarchus ſcribit, perſimilem fuiſſe in excipiendis hominibus ὑγρότητα καὶ ἀκρισίαν. Miſe etiam iidem, id eſt μιγνύειν, in Venereis intemperiem dicunt. Cui toto anni tempore quodam modo ſufficere homo poteſt, ex conſtitutionis caliditate & alimentaria copia: vti phyſicis placet. Specloma, inquit Ariſtophanis interpres, ſonus eſt quem concubitus facit: nam & σωικλοῦν, coire dicunt, παρὰ τὸ πλίκεσθαι, id eſt à complexu. Sunt qui ad Venerea procliuẽ, etiam læſpodiam vocent: quanquam & eodem nomine fuit Athenienſium dux, cuius meminit Thucydides quoque. Qui, quod vitiatis eſſet cruribus, veſte vtebatur talari: quod fuiſſe Barbarorum proprium, ſcribunt Græci. Quoniam verò paulò antè ὑγρὸς pro laſciuis dici adnotauimus, ſuccurrit ad id amplius comprobandum, epigramma apud Delphos poſitum:

ὑγρὰς καὶ τρυφερὰς βασιλεὺς ἄγις μ' ἀνέθηκεν.

id eſt, laſciuæ ac delicatæ Agis rex me dedicauit. Quippe Agidis vxorem Timæam vitiaſſe Alcibiades ferebatur. Sed & σώματα ὑγρότητα nuncupant Græci, quam lubricitatem rectè interpretari queas. In hac porrò libidinis pragmatia ingerendum ſtudioſis illud quoque: Solonem primum, vt ſcribit Philemon, emptas iuuentuti meretriculas comparaſſe, vt effuſo illic egeſtóque libidinis impetu, quid turpius cogitare deſiſterent. Quin Veneris, quam Pandemum vocant, primus item (Nicandro authore) ſuſtruxiſſe templum memoratur, ex proſtitutarum capturis: vnde liquere cognomenti ratione arbitror. Nec me fallit tamen, eſſe qui Pandemi Veneris in veteri foro ſacellum putent cõſtitutum, appellatione deflexa,

deflexa,quòd illuc populus confluëret vniuersus.Fuit & Pandemus meretriculæ nomen.Pandemios Homerus mendicos dicit,Porphyrio interprete,qui tota vagantur vrbe,non vna cõtenti domo.Vraniæ Veneris & Pandemi,in Sympolio meminit Xenophon:seorsum vtrique templa prodens,& altaria excitari solita:quin & Pandemi, id est vulgariæ sacrificia φαλληγόρους fuisse, Vraniæ verò ἀγνότερα. Mox illam scribit corporis amorem excitare:animæ verò hanc,simul & amicitiæ,simul & honestorum operum. Scortilla verò nundinaepudoris Heteras vniuersim amicitiæ nomine Græci nuncuparunt:vel quia sit id Veneris cognomen apud Athenienses, vt quæ amicos amicásque socialiter congreget in vnum. At quum in Magnesia celebrari Hetæridia legimus solita,non ad meretrices referendum,sed quòd princeps omniũ,coeuntibus Argonautis,Iason Ioui Hetæridio sacra obiuit. Cæterũ immolat Hetæridia Macedonum rex quoque. Hetęrias Christianorum intelligunt veteres etiam coitionem,quæ sit antelucanis temporibus ad cõcinendũ Deo. Halteres verò,id est ἅλτηρες,de quibus Martialis, Halteres agili rotat lacerto:& meminit Aristoteles in Quæstionibus encyclicis:aliud omnino sunt.Figura erat circuli dimidium oblongioris,nec rotundationis absolutæ:ita prorsum affor mabãtur,vt manuum inseri possent digiti,velut per scuti ochana.Legimus& in Philostrati Heroicis,paneratiasten Cilica fuisse,halterem nuncupatum.In libro De communi animalium gressu Aristoteles ait,quinquertiones halteribus vtraque manu comprehensis, maiorem & concitatiorẽ saltum ædere.Sunt qui halteres Latinè brachialia enuntient. Quod ad pandemum attinet,de quo diximus,sciendum(authore Paulo)morbos dici pandemos,id est πανδήμους,qui in plures simul grassantur:qui vt cõmunes sunt,ita ex causa item prouenium publica,ciborũ aut potus prauitate:item id genus aliis.Ammianus verò Marcellinus,si in re medica credendum historico est,primam eius speciẽ dici pandemum arbitratur,quæ efficiat in locis agentes aridioribus,crebris interpellari caloribus:secundam autẽ epidemum,quæ tempore ingruens aciem hebetet luminum, & humores concitet periculosos:tertia,inquit,lœmodes vocatur,quæ item temporaria est,sed volucri celeritate lętabilis. Pestilẽtiæ verò causas sunt qui in frigoris aut caloris nimietatem, vel humoris aut siccitatis reiiciant. Alij in aërem vel aquam

aquam cadaueribus vitiatam computrescentibus. Sunt qui terrarum alitu densiore grassantem aëra emittendis corporum spiraminibus obsistentem pernicioſum fieri opinentur. Quo argumento bruta præter homines iugiter prona, Homero authore,primo quoque tempore intereunt. Illud verò ab instituto non disitum omnino est: erodium esse auem, quæ in coitu sanguinem exsudet: qua ex causa argumentantur impositum nomen, ὅτι αἱματοῖ: nam ear quandoque sanguinem dici. Ciconiam putat Sudas,aut ciconiæ similem: dictámque,quòd in paludibus versetur, quasi elodion. Fulicam transfert Augustinus. Et Lycophronis interpres Iarum esse arbitratur. Ambrosius etiam sturnum:quem tamen Græci,non erodium,sed psara dicunt. Seruius erodios intelligit aues Diomedeas. Pausaniæ,genus vnum erodiorum, & quidem maximum ac pulcherrimum vocatur ocnos.Ardeolam,erodium putat Theodorus, sicuti λευκῶλον albam ardeolam.Nec ignoro,Claudiũ philosophum aduersus grammaticos aciem dirigere Meminit auis Iliados 1 hapsodia decima Homerus. Eam verò insidias struentibus peraccommodam,scribit Hermon omine prospero.Dignum scitu:ab auitio id genus credi Albam insulam in Ponto nuncupatam, quod inibi visatur plurimum.ac proinde Pindaro μιτυληναῖμαῦς dici Phaennam:quippe φαινὶν, signare τὸ λαμπρόν. In eam verò tralatum Achillis corpus ab Thetide, proditur,ac esse inibi herois gymnasia, & cursus celebrari. Porrò insulam eandem Achillis nuncupant Dromon:quonjam illuc vsque Iphigeniam ab Diana raptam, ne immolaretur, sit amanter insequutus. Nec me fallit,aliud sequi Melam Pomponium libro secundo,sed & Plinium libro quarto:ab insula Achillis disparare Achillis dromon, de eius viri exercitatione sic appellatum. Erodion inter amphibia recensęt Theon,quo nomine tumultuosius è mari in siccum deuolantem,hyemis esse præsagium,cecinit Aratus. Verùm in tam multis quæ de Veneriis commentamur, non prætereamus exemplum castigatæ libidinis. Quippe iunior Dionysius, quum se in Locrensium vrbem contulisset, per summam licentiam ciuium virgines puellas accersitas, vel ad satietatem constuprabat: mox verò vltoris vi numinis, quum foret excussus principatu Dionis opera,tunc enim verò ira inflammati Locrenses, vxorem Dionysij & filias prostituere

tuere arreptas primum, innumeris quidē affectas ludibriis ab iis præcipuè, quorum virgines polluisset pater. Postea verò quā pro arbitrio illusere miseris, inde acubus subungues crudeliter impactis, peremere. Nec iis satis sibi factum arbitrati, ossa quidem carnibus denudata in mortariis attriuere: carnes verò omnibus proposuere deglutiendas, diris in eos imprecationibus qui superfedissent, reliquiis denique in mare dissectis. Sed nec id incuriosius prætereundum: Romæ statione imperij tenente Tiberio, grauiore senatus decreto fœminarum coercitam libidinem, cautúmque ne quæstum corpore fecisse vellet, cui auus aut pater aut maritus eques Romanus fuisset. Quippe Vistilia prætoriis ornata maioribus stupri licentiam apud ædiles inuulgarat, more veteribus recepto, quibus pœnarum satis in propudiosas irrogari ea visum ex ipsa flagitij professione. In hac mentione non prætereamus Trāquilli locū in Tiberio: Cubicula, inquit, libris elephātidis instruxit, ne cui in opera ædēda exēplar impetratæ scænę deesset. In syncerioribus autē codicibus legitur, non impetratæ scenæ, sed imperatæ schemæ: aut rectius, imperato schemate. Nam & Haliogabalum scribit Lampridius, vasa habuisse centenaria schematibus libidinosissimis inquinata.

Cur claudi salaciores. De eorūdem virtutibus. Item de Androclide, Coclite, Alexandro. Gellij locus exceptitur. Interim Macrobij patria, & Vitruuij, necnon Celsi.

CAP. V.

QVæsitum à naturalium ambiguitatū studiosis multum diúque, quid'nam sit quod obseruatum ferè est, Claudos esse salaciss imos, ad'que vsus Venerios implendos præpotentes. Quod & Amazonum reginam Antianiram respondisse ferunt, ἄμεινα χωλὸς οἰφᾶ, optimè claudus init: quod retulit Theocriti interpres. Nam mares natos mutilare consueuerant Amazones, illisque ad coitum abuti. Quum verò ad congressum eas hortarentur Scythæ, respondit regina quod prætexuimus. Sic autem peritissimos ratiocinari animaduerto, quilibet ex hominibus densiore pilo, vt etiam aues ad Venereum vsum promptior est, caloris humorisque copia: vtrunque enim ad cōcubitum pernecessarium est: etenim calidum secernit, humidum verò secernitur. Eadē verò ratione claudi salaciores sunt. In eis quippe alimenti parum ad inferiora

riora διὰ τὸν ἀπόχιαν τῶν σκελῶν, hoc est, ex vitio crurum delabitur: ad superiora verò profertur plurimū, & in semen concernitur. Theocriti scholiographus inde natum in claudos diuerium putat, quòd domi tota die desidentes perpetuò ferè Venereis intenti agant. Cæterùm ne putet quis in lasciuiam modò abire claudicatē, & nil prorsum virtutis id genus hominibus fieri reliquum, Androclidā Laconem legimus, debilem crure, ac inutilē, quum bellatoribus se immiscuisset, ac præstò ibidē fuisset qui prohibere niteretur, quòd parum robustus videretur, intulisse grauiter ac animosè, in aciē astitui oportere, qui de prælio cogitet, nō de fuga. At mater claudum filium mittens in prælium, τέκνον ἴθι, κατὰ βῆμα βαίνοις μιμνόος. Fili, inquit, per singulos gradus memēto virtutis. Et Romanus Cocles, quum ei cruris vitium obiectaretur, per singulos, inquit, gradus admoneor triumphi mei. Digna vox liberatore principis terrarum populi. Quippe pretinax occupatio pōtis aduersus Hetruscā vim grauius assultāte, eam illi cōtraxerat calamitatē cui tamē nō defuit obtrectator. Idē ferè in patrem Philippū Alexāder Magnus pronuntiasse memoratur, vt Sp. Caruilij matrem taceam, vt est apud Ciceronem libro secūdo De oratore. Nam quum in Triballis coxa is esset debilior factus lāceæ percussu, ac eiusmodi angeretur incommodo, Confide (inquit) pater, ac prodi in apertum ἴθι σὺ ἀγωνὸς κατὰ βῆμα μνημονεύων. quod est, vt per gradus singulos in virtutis memoriam redigaris. Hæc verò in libro De Alexandri fortuna, plurimum laudibus efferens Plutarchus, philosophicæ mentis germina esse contendit, & quodam numinis afflatu ad honesta properantis, & supra corporis deminutiones surrectæ. Quo, inquit, pacto ipsum mox arbitramur propriis exultasse vulneribus singillatim dum victarum gentium reminiscereturs, & captarum vrbium, & in deditionem acceptorum regum, quum cicatrices haudquaquam occultaret, sed vt virtutis insculptas circumferet imagines? Obiter verò expende quæso lector candide, expauculis his de Plutarcho trāspositis, quàm rectè T. Castritius apud Gellium Atticarum noctium libro secundo, Salustium incessuerit, qui Sertorium scribit, corporis dehonestamento lætari maximè solitum, quòd inde gloriæ quæstus atque compendium profluxisset clarissimum. Nam quod historicum nobilissimum à Demosthenis æmulatione excedisse videri vult, insulsissi-

mum est, ac hominis Atticissationem nimio plus ostentatis. Cur enim non ex propria dicamus sententia Salustium potius ea duxisse conscribēda, quàm Demosthenis imitationem? An sumus sub rege, nec sibi se quis vendicat? An ad Græcorum præscripta & dicimus & facimus? Quam vanitatem pluribus sequitur & Macrobius, quem sibi ciuem nunc vendicant Veronenses, vti Vitruuium quoque ac Celsum & Plinium: dum Virgilianum vellicando claritatem, Græcos tanquam in sinu Mineruæ ac Mercurij & natos & educatos, maioris effert præconiis. Ego verò, si modò libera coniectatio est, nec cogitasse quidem historicum super eo Demosthenis loco contenderim, quum ea proderet: non quia Græcè nescirem, qui fuit doctissimus, vt in illa ingeniorum fertilitate ac felicissimo temporum statu: sed quia proprij ingenij viribus ferebatur, & eminentissima qua pollebat eloquentia: præsertim quū & ipsa dictet ratio, vt corpore deminuto nō ferè quisquā simpliciter lætetur, verū exultet mirificè virtutis imagine expressius insculpta. Quotus enim quisque vel gregarius miles non gestit passim suas visentibus ostentare cicatrices, vt inde strenuus comprobetur, & fortis in primis bellator. Adde, quòd de Sertorio ipsum id memorat Plutarchus quoque in Parallelis: nam vbi calamitatem explicuit τῶν τότε, ait inquit, καὶ καλλωπιζόμενον ἀεὶ λιτίλαι. Illud superpondium fuerit: Alexandrum quandoque interrogatum, vbi reconditos thesauros seruaret, Apud amicos, beneuole respondisse.

Apollonij castitas. Theodori placita absurdissima, & cur Deus sit dictus. De voluptate gustus & tactus. Chimæræ allegoria. Sciatrophiæ qui. Cur Venereorum affectio adeò censeatur pudenda. Poliæ. Epipolæ. Peolæ qui sint. Pola ciuitas vnde. Propola. Cur fictum, passeribus subuectari Venerē. Epicataphori. Veneris simulacrum triplex Thebis, Vraniæ, Pandemi, Apostrophiæ. Diritæ. Dirij. Pyrgitæ. Pyrgion. Struthos, & passeres pro anibus dici. Passerem cur cilegam dicamus vulgo. Spermologi qui. Schœris Venus cur. Schœnotroges. Schœniculæ. Venus Paphia,

phia, & Amathusia. Salambo.

CAP. VI

APollonium Tyaneum, quem vnicè mirantur plerique, ac (quod dictu quoque absurdissimum est) comparem CHRISTO, siue mores contempleris, siue miracula, facere non compauescunt, laudibus efferunt celeberrimi auctiores: qui iuuenilibus quoque annis incentiua Venereorum & titillationes subinde lancinantes vellicantésque ita represserit contuderitque, vt præsignis in eo castitas noscitaretur, à qua nunquam ab eo reclinatum delictúmque sit. At Theodorus, quem ideo nuncupatum esse Deum memorant, quòd quum illum Stilpo percunctatus esset, Putásne Theodore, te id esse quod diceris? Atque is adnuisset Deus ergo, inquit, es? Id quum gratè quoque accepisset, subridens Stilpo: O fatue, ratione compari & cornicem te esse fateberis. Hic inquam Theodorus, furto (inquit) & adulterio, sacrilegio quoque, quum tempestiuum erit, dabit operam sapiens: nihil quippe horum turpe natura est. Sed, si auferatur vulgaris ex hisce opinio, quæ stultorum imperitorúmque plebeculę conflata est: sapientem publicè absque vllo deprehensionis rubore scortis congressurū. Hæc sunt nobilis philosophi huius placita. Quibus quid inhonestius? quid spurcius valeas excogitare? Hæc si audire animum indixerimus, iam non homines, sed chimeræ omnes ambulabimus. Siquidem libidinosus iuuenis, quacunque se intenderit, tanquā leo furens non parcit matri, non parcit sororibus, & tanquam capra humorem quendam fœtidum exsudat, & à facto & à conscientia sceleris, tāquam à draconis cauda conuerberatur. Nec immeritò veteris illi sanctissimi viri, scires non iuratsse in Epicuri verba aut Aristippi, voluptatē omnem quæ ex sensibus, quos veluti satellites à natura datos animæ, traditum est, quę immodicè capiatur, turpē atque improbam existimarūt. Sed enim quæ nimia ex gustu atq; tactu est, eam verò rerū omniū fœdissimā censuerūt. Eósq; qui duabus istis belluinis voluptatibus sese dediderūt, grauissimi vitij vocabulis Græci appellāt ἀκολάστους, id est libidinosos & intemperātes, vel ἀκρατεῖς, id est incōtinētes: sed & sciatrophias, velut in vmbra delicatius cōnutritos: nā & vmbratilis vita, mollisq; sciatrophia rectè dicitur. Insuper voluptates istæ duæ gustus

atque tactus, hoc est libidines in cibos atque in Venerē prodigæ, solæ sunt hominibus cum bestiis cōmunes, immòque pecudū ferorúmque animalium numero habetur, quisquis est hisce ferinis voluptatibus peruinctus. Nā reliquæ humanæ naturæ creduntur propriæ. Quod Aristoteles doctissimus sensit, & est à Gellio eleganter repetitū. Sed & Augustinus. Quod (inquit) iræ opera aliarúmq; affectionū, in quibus ipsis factis & factis non sic abscondit verecundia, vt opera libidinis quæ fiūt genitalibus mēbris, quid causæ est? nisi quia in cæteris membra corporis non ipsæ affectiones, sed quū eis exterius senserit voluntas, emouet, quæ in vsu eorum omnino dominatur. Nā quisquis verbum emittit iratus, vel etiā quēquam percutit iratus, nō posset hoc facere nisi lingua & manus, ita bente quodammodo volūtate, mouerētur: quæ mēbra etiam quum ira nulla est, mouētur nihilominus eadem voluntate. At genitales corporis partes ita libido suo iuri quodammodo mancipauit, vt moueri non valeant, si ipsa defuerit, & nisi ipsa vel vltrò vel excitata surrexerit. Hoc est, quod pudet. Hoc est, quod intuentiū oculos erubescēdo deuitat: magisque fert homo spectātium multitudinē quando iniustè iratscitur homini quàm vel vnius aspectum quādo iustè miscetur uri. Postremò, qui ex intēperāti Veneris vsu pereunt, dicuntur peolæ, media producta: quia peos signet pudendum, siue verutrum: vt apud Aristophanem in Nebulis.

Οὐλίω γε πλὴν ἢ τὸ πόσθ' ὑπὸ τῆ λιβύῃ.

Polia verò Iurecōsultis esse videtur equinum armentū. Nam quod Græcè ἱπποφορβίον, id est hippophorbium, dixit historia quarta Herodotus, poliā Latinè reddidit interpres. Polæ autem Colchorum lingua exulem significant, quod prodit Callimachus. Quoniam verò in Istria substiterint Colchi qui Medeam persequebantur, inde datum Polæ ciuitati nomen. At propolæ hominum genus est auidissimum, venalia per fraudem coemunt prius, mox vt pluris distrahant. Propolas scitè circumforaneos appellauit in Cōmodo Antonino Lampridius. Epipolæ autem præruptus est locus Syracusas contingens, meminit historia sexta Thucydides, & Stephanus non omisit, nec T. Liuius libro quinto Punici belli secundi. Plutarchus quoque in Nicia, φθάσαι ἢ τὰς ἐπιπολαίας κατασχόν, id est tanta delatus celeritate, vt Epipolas præoccupari. Id non percipiens interpres sic omnino reddidit, vt

quū epistolas de discessu suo perscriptas deprehendisset, famā ipsam aduentu suo superarit. Ac rursum idē Plutarchus: nactu Demosthenes Epipolas adortus est. Interpres autē eo nomine proximas hostium accipit stationes. Peripolia, Strabonis sunt circuniecta ciuitati alicui oppida. Extat & moribus, vt à diuerticulo propositum repetamus, cōgruum Plutarchi illius doctissimi apophthegma, nō ita ab instituto disitum: Quemadmodum, inquit, illorum semen, qui se ad coitū intemperantes præstant, infecundum vt plurimum, & sine fructu est: sic & loquendi intemperantia orationem inanem atq; frolidam reddidit. Nec absonum est distichon id, haud omnino inuenustum, quisquis fuerit author:

Balnea, vina, Venus corrumpunt corpora nostra:
Sed vitam faciunt balnea, vina, Venus.

Illa velut auctaria adiecero, quia sit passer ἐχθυτικὸν ζῶον, id est libidinis animal efferatæ, quosdam ex Græcis adnotasse, passeribus vescentes epicataphoros, id est procliuiores in Venerem fieri. Ex historia vtique passeribus subuehi deam cecinit etiam Sappho. Passeres demum Elei, diritas vocant, id est Λειγύας. Λειγὺν apud Spartanos conuitiari signat: nam & λαφύσσω dicūtur conuitiatores: sed λαφὺς, tumulus est & accliuis locus. Apud Aeginetam Paulū Medicinæ primo, inter passeres inuenio πυγίτας. Sunt qui Pyrgitas dici Cretenses interpretentur: nam πυγίτης, herbæ traditur species. In triremibus pars quædā & pyrgiō nūcupatur. Vtique in Græcis authoribus πύργος finitur quandoque κατάφρακτος καὶ λάγυνος. In quo animaduersione dignum, vbi De historia plantarū quarto Theophrastus πρόσω πτέρα dixit, ac Theodorus structorū alas reddidit, auiū transferre maluit Plinius: tanquam structos Græcis quandoque de auitio dicatur, sicuti Latinè passer: vnde Cicero, omnibus passeribus insitam ait à natura voluptatē. Passerculum pullatum vulgus cilegam dicit modo, vti conlecto, quasi spicilegam: siue frugilegam: quod genus spermologon nuncupant Græci. Cæterum in hac spurcarū mentione libidinum, scitu (ni fallor) dignissimum est apud Thebanos Veneris simulacra fuisse vetustate miranda, vt quæ ab Harmonia credantur dicata, cognominibus etiānum additis. Quæ vt huic potissimū impinguātur parti, ordo rerum exigere in primis videtur. Vnam ergo Venerem Vraniæ honestauit insigni, amoris ratione puri synceriq; & à corporeis prorsum dispa-

rati. Pandemum verò dixit aliam, de qua paulò antè, id est πάνδημον, διὰ τὰς μίξεις, hoc est, ob communem generationi destinatum congressum. Tertiam denique ἀποτροπίαν volebat cognominari, velut planè præpotentem apprecaretur deam ἐπιδυμίας τὰ ἀνίσμα καὶ ἔρωτα ἀνοσίων τὸ γύθ & τὸ ἀνδρόγυνον ἀπωθεῖσθαι. id est, ab impijs operibus iniustisq; desiderarijs humanum auerteret genus. Schœnida in Lycophronis carminibus dici Venerem augurantur nonnulli etiam ex nostris: quoniam scillam Græci, schœnon item dicant, cuius esu insignitur accendatur libido: quo sanè argumento & schœnotrophes nuncupationem sortiti videantur: sed & schœnicolæ meretrices, in Plauti Pœnulo: tametsi alia ad hoc proferri multis, non latet. Veneri Paphiæ vetustissimum apud Cyprios templum Aenias posuit. Pòst filius eiusdē Amathus Veneri Amathusiæ. Salambonem, Babilonij Venerē dicunt. Salambonem omni planctu Syriaci cultus & iactatione exhibuit Heliogabalus, inquit Lampridius.

Corium pro corio, quid sit. Item ludere de alieno corio, vnde ortum ducat: necnon, satisfacere de corio. Cæstij historia. Plauti locus explicatur. Coriago quid. decoriata amygdala. Scytaria, scutale in funda, quid apud Liuium. CAP. VII.

COrium pro corio, prouerbium est, quod ex sacra pagina excerpendum duximus, ex libro Iob. In cuius capite secundo ad verbum ita legimus. Cui respōdens Satanas, Pellem (ait) pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua. Parœmia est, quum rei charissimæ parcentes, quod vilius est, fortunæ subiicimus. Nam eum locum ita explicat Nicolaus Theologus: Pellem pro pelle, id est vitam alterius corpoream, vt suam ipsius tueatur, facile cōtemnet. Et alter interpres: Sæpè, inquit, dum ictus contra oculū venit, manum opponimus, vt ea potius pereat, quàm pretiosissimum membrum lædatur. Commeminit eius loci Hieronymus quoque ad Iulianum: ac velut exponens, Qui (inquit) pro corio suo coria obtulerit filiorum, deposuerit marsupium, vt fruatur corporis sanitate. Ex hoc verò loquendi more profluxisse arbitror adagium alterum, Ludis de alieno corio. Vtitur eo in Græcanica, seu Milesia fabula Madaurensis Apuleius: etiam si non

si non ignoro, aliorsum trahi dicti eius rationem à doctissimis hominibus: vt eos taceam, qui disciplinæ grāmaticæ inauditiunculas tum rudes tum inchoatas obiectant modò, ac velut puluerē inspergunt. Est & adagio tertius originis eiusdem, De corio satisfacere, quum quis ob illatam iniuriam flagris conciditur. Quod vt perspectius lector studiosus agnoscat, & (vt Græci aiunt) πρὸς πέδας, id est congruentius scitiúsque: pluscula ex Seneca duximus subscribenda, tum quia ad præsens negotium faciunt, tum ob doctrinam historicam. Cæstius, inquit, homo erat nasutissimus, sed nullius ingenij, & Ciceroni etiam infestus, quod illi non impunè cesserit. Nam quum M. Tullius Ciceronis filius Asiam obtineret, homo qui nihil ex paterno ingenio habuit, præter vrbanitatem: cœnabat apud eum Cæstius. M. Tullio & natura memoriā dempserat & ebrietas, si quid ex ea supererat, subducebat: subinde interrogabat, quī ille vocaretur qui in imo recumberet: & quum pluries subiectum nomen Cæstij excidisset, nouissimè seruus, vt aliqua nota memoriam eius faceret certiorem, interroganti domino, quis ille esset qui in imo recumberet, ait, Hic est Cestius, qui patrem tuū negabat literas scisse. Afferri protinus flagra iussit, & Ciceroni, vt oportuit, de corio Cæstij satisfecit. Hactenus Seneca. Sed & ad eandem sententiā Plautinus Epidicus corium se perdidisse ait. Nam, inquit, vbi senex senserit, sibi data esse verba, virgis dorsum despoliet meū. Cæterùm in Amphitryone quum scribitur, Eius ornamenta & corium vti concidérent: Corium accipiunt coriaceam personam: ipse malim fustigationem intelligere. Nam & alibi Plautus,

Faciet tuum corium maculosum magis, quàm nutricis pallium.

Apud Hieronymum legimus, quòd ab instituto haud ita disparatur: Caue, inquit, nutrices & gerulas, ac istiusmodi venenata animalia, quæ de corio tuo saturari ventrem suum cupiunt, id est dispēdio tuo, ac periculo. Illud auctarium fuerit: coriaginem à rusticis dici morbum, quo bubulum infestetur pecus: quum tergori ita cohæsit pellis, vt manibus à costis deduci haud queat. Coriū & in amygdalis dicitur, quo exutavocantur decoriata. Scytaria Græcis minuta sunt coria. Quid verò scutale sit, indicat Titus Liuius. de Græcorum quorundam funda, Macedonici & Asiatici belli libro octa-

uo: Triplex (inquit) scutale, crebris suturis duratum, ne flexa habena volutetur in iactu glans, sed librata quum sederit, velut neruo missa excutiatur. Eum locũ aduocat Prisciani sexti libri fine, sed codicibus præcipuè interpellatis.

Prodigiosæ libidinis mulierum exemplum. De Cyrene meretricula. Dodeca mechani cognomen. Myonia qua dicatur, & Myoxia, vel Myopia: Myax, ac Ipsi. Myuri pulsus. Grones. Myodoci. Mygale. Myacetum. Item de sphingibus, spintrys, & sphinctis. De casalua dibus, & salauaccha. & casaluio. Cassiuũ. Cascum. Celosta quid, & casorides. Celetium. Cellarius. Celonium. De Tyrrhenorum mulieribus. Nymphas genitalibus quid sit. Satyrion. Satyrismus. De lenonibus, & productoribus, & proagogia. Aristotelis refellitur interpres in Ethicis. CAP. VIII.

ANte annos plurimos, inquit Hieronymus, quũ in charactis ecclesiasticis iuuarẽ Damasum Romanæ vrbis episcopum, & Orietis atque Occidentis synodicis consultationibus responderem, vidi duo inter se paria vilissimorum è plebe hominum comparata: vnum, qui viginti sepelisset vxores: alteram, quæ vigesimum secundum maritum habuisset: & extremo sibi, vt ipsi putabant, matrimonio copulatos summa omnium expectatione virorum pariter ac fœminarum, post tot rudes vter alterum prius efferret: vicit maritus, & totius vrbis populo confluente coronatus, & palmam tenẽs adránsq; per singulos sibi acclamantes, vxoris multinubæ pheretrum præcedebat. Hæc Hieronymus. Verùm nec relatu iucunda minus fuerint, quæ alibi idem recensuit. Audiui (inquit) Domino teste, non mentior, quædã muliercula, quum infantem nutriret expositũ, & stillaret cibos, ac nutricis fungeretur officio, cubarétque cum ea paruulus, qui vsque ad decimum annum iam peruenerat, accidit, vt plus quàm pudicitia patitur, sẽ mero ingurgitauerit, accensáque libidine obscœnis motibus infantem ad libidinem duxit. Prima ebrietas alterius noctis, & cæterarum deinceps consuetudinem fecit, necdum menses duo fuerant euoluti, & ecce fœminæ intumuit vterus. Mira vtique ista sunt, & quæ vix impetrent fidem, ni à sanctissimo tradita viro puderet non credere: quando & Petronius Arbiter efferatã mulieris libidinem, & passiuam prostituti pudoris nundinationem exsequẽs, eius ipsius ita verba contexit: Iunonem meam iratam habeam, si me vnquam meminerim virginem fuisse: nam infans cum paribus inquinata sum, & subinde prodeuntibus annis, maioribus me pueris applicui, donec ad hanc ætatẽ perueni. Porrò in Sudæ relatum monumentis inuenio, & apud Aristophanis interpretem, nec desunt subscriptores alij, approbatorésque: fuisse scortum quoddam nomine Cyrenem, cui factũ cognomen sit Δωδεκαμηχάνη, tanquam tu dicas, machinamẽtorum duodecim, quoniam in Venereo vsu duodecim excogitasset modos, quibus inscensori iucũdius redderetur libidinis proluuium. Sed & astra quandoque dodecamechana item cognominata, obseruauimus. Author Aelianus est, mulierem libidinis portentosæ ab Epicrate dictam esse Myoniam, de notissima muris salacitate, qui dicatur μῦς, vnde & murum loca vocant myopias, vt in Varia historia Aelianus & myoxias. Sed eorundem laqueus dicitur ipsos, vt prodit Eustathius, à nocumenti ratione: nam ἰπτω, lædo signat. Gronas Myodocos in Theriacis accipit Nicander pro murum conceptaculis. Et Gronas interpretantur Græci petras. Mygalem animal dicunt ex mure conceptum & gale: quod morsu oblędit insigniter. Myaces verò pisces intelliguntur murices. Sed & pro conchula capitur myax, qua humores excipiuntur. Sunt inter pulsus, qui μυρίζοντες vocantur, & myuri, de figurarum ratione, quę in acutum desinunt, tralato nomine. Ex iis verò qui perpetim minuuntur, nec desinunt, ad immobilitatem prorsus recidunt denique. Hoc autem genus ἐκλείποντας nũcupant μύρους, Qui verò desinunt, duplex habẽt interstitium. Hosce verò παλινδρομοῦντας dicunt μύρους, id est recurrentes myuros. Arbitrantur nonnulli, posse myuros dici, ex similitudine caudæ muris, id est τοῦ μυός. Nam & Dionysius Apher Peloponnesum assimilẽ prodit platani folio, μυρίζοντι, id est quod muris acutã, equiparat caudã. Vel μύρους ἐκ τοῦ μαῦδαι δίκην ἀρᾶς. Sicut inter pulsus qui vocãtur κυματώδεις, id est vndosi: qui minuũtur, σκωληκίζοντες nũcupari solẽt, id est vermiculantes: σκωληκώδεις πηδᾶν προσεικότες, id est vermiculari similes incessui, quem exercere solet ὁ μυρμηκίζων, id est formiculans, quo non est minor alius. Hinc arbitror Straboni libro vndecimo, μικρῶν

Asiæ partem nuncupari, quam amplectitur Taurus. Nam ad Boreum, inquit, latus transeunti semper de longitudinis latitudine aufert mare. Idem paulò mox segmentum vocat μέτρον, & γραμμὴν μέτρων. Hæc verò parum scitè Latina interpres fecit. Sed redeo vnde sum digressus. Fuere item scortilla, quæ sphinges nuncuparentur: nam & molles, sphinctæ appellátur: quod prodit Sudas. Nam sellariorum & spintriarum, ex fœditate loci ac multiplici patientia, prius ignota vocabula, Tiberij libidinibus fœdis comperta prodûrt primum, vt dicantur spintriæ, ἀπὸ τοῦ σπλικοῦν τρεῖς, quòd vno nexu sæpè coirent tres, etiam si nonnunquam vel plures: nam sellariorum liquet ratio, Sphinga verò Laij fabulatur filiam, aut Chimæræ ac Orthi, qui fuit Gerionis canis: vt in Theogonia cecinit Hesiodus: parte corporis priore leonem præferente, posteriore verò hominem, adnexis gryphium alis, aquilæ vnguibus. Re autem vera, λωγὶς in Bœotia fuit, id est latrociniis imbuta mulier, quam rhapsodon vocat Sophocles. Spintrias augurantur nonnulli, ab spinturnicibus auium turpissimis inflecti: aut ab spintere armilla reflexa. In Plauti Milite sic comperias:

Pithecium hæc est præ illa, & spinturnicium.

Sphingem Bœotij Phica dicunt, vnde eiusdem locus Phicion vocatur. Sunt & meretriculæ, casaluades cognominatæ: hoc argumento, quòd absentes sibi aduocent, reiiciant præsentes amatores: sedent verò assiduè in domicilio, & volentibus faciles se præstant. Meminit eius vocabuli in Equitibus Aristophanes. Suspicor à municipibus (vt sic dicam) meis, verbo paululum deluxato, hasce casalinas dictitari nunc: quo tamen nomine intelliguntur minore turpitudine corpus in vulgus dantes. Nec mirari vtique oportet, allinuntur seculis plerunque nescientibus ab vltima vetustate repetita vocabula, quod in aliis cõprobatũ à me scio. Nam quod passim scortilla, vacchas nuncupamus omnes, nónne ex antiquitatis profluit sinu? In Comœdiis quippe Aristophanijs non incuriosus lector cõperiet, fuisse Athenis celebres præcipuè, ac (vt Græco vtamur vocabulo) ἑταιρικωτάτας, & forma exsuperanti meretriculas, Cynnam & Salauaccha. Casaurium etiam, siue casaluiũ, pro impudicarũ loco inuenimus, qui Athenis fuerat in Ceramico. Sed & apud Lycophronem, λυκαστά, id est celosia, pro lupanaribus posita inuenimus. At celestiũ minuti speciei

nauigij est, quod vnus modò agitat: Celetis equi imagine, cui vnus item insideat, inquit Thucydidis interpres. Celeta, id est λιλαῖα, in Herodoti historia octaua celocem interpretantur. Cellarius verò Latino vocabulo est, qui penus præfecturam gerit. Eum quidam modo Barbarè celeriarum vocant. Celonium, aquæ hauriendæ ligneum instrumentum est: meminit historia prima Herodotus. Sed scrobes eo vocabulo accipit Laurẽtius, quod mirum est. Sunt qui ab indecoro ornatu meretriculas dici læcastrias opinentur: quippe λαὶ intendit. λάζεσθαι verò ornare est: qua ratione dicuntur item casorides, & apud Antiphanem casoritæ. Ab eodem verbo inuenimus qui & casaluada inflecti putent. Certè inde λαικαβάζειν conuitiari est. Casinum verò Latina est dictio, ac vetus indicat, vnde Casinum dici forum legimus, pro vetere, & hinc est oppidò conciliatum nomen. Ab Casco nationis eiusdem inflectitur vocabulum: vnde Casci Latini, apud Ennium. Et M. Manilius ait: Casceum duxisse Cascam, mirabile non est. Ex lege Theopompus refert, vt scribit Athenæus, Tyrrhenis mulieres fuisse communes, quæ corpori studerent impensius, exercerentúrque cum viris nudæ, neque enim illis turpe censebatur hoc. Cœnasse verò cum iis in quos incidissent, propinando item pro arbitrio: fuisse quoque vini capacissimas, sed & forma conspicuas. Porrò prominet è muliebri interfœmineo caruncula, quam vocant nympham: ea excrescit plerunque ad turpitudinem vsque, vt nonnullæ arrigant etiam, quod dicunt ἐρθιάζειν. ad coitúmque (vt Paulus inquit) incitentur, velut mares. Aegyptiorum esse morem Galenus scribit, caruncula eiusmodi in virginibus præcidere, διὰ τὸ ψοικώδες ἔχειν πολύ. Cæterùm, opera licet parerga, id annotauero libens, quando in ea re labuntur non pauci. Scribit Pedianus, lenones, scortorum dici: productores verò etiam inuitarum personarum, & in quibus stupra exercita legibus vindicãtur. Nam & in Verrinis ab Cicerone disparantur verba hæc. Vnde argumento ducor certissimo, proagogiam in Aristotelis Ethicorum quinto, non lenocinium debuisse transferri, sed productionem. Et Solon, vti commeminit Demosthenes in Ctesiphontem, legem statuit, qua sanciebatur, Productores ac productrices accusari oportere, ac si forent conuicti, capite anquirendum. Illud haud prætereundũ esse inter nostros, qui herbam Theophrasto significatã, cuius contactu producatur

ad

ad septuagesimum coitum libido,augurentur satyrion dici Indam. Quando & in Syria potestatis eiusdem comperiatur herba,Bucheidem quam nuncupauere,ac Indicam satyrion. Satyrismos porrò tubercula intelligit Hippocrates prælonga:cuius visuntur modi sub ipsas satyrorum aures. Ea & theres vocantur aut pheres,vti commeminit Galenus. Satyrion alterum,ab re entatum etiam dici,prodit Dioscorides, & à Romanis etiam molorticulum Veneris,ni mendum est exemplarium,quod ferè videtur eruditioribus.

Dierum obseruatio apud Romanos. Qui dies postriduani. Plynteria festa. Hesiodica ratio de diebus felicibus. Item astrologorum placita,& Christianorum. Interibi cur mensis dicatur bos,aut vitulus. Cælestia obseruantes maximè fuisse infelices. Albi dies quis & cur. Planetarij,& mathematici,ac diuini. Astrologiæ irrisio. Cur veteres largius cœnarent, quam pranderent. CAP. IX.

INter superstitiones alias,quibus delusa tenebatur gentilitas,dierum rationem non fuisse obseruationis sopitæ apud Romanos quoque,animaduertimus. Quibus electionis maxima incumbebat cura,si aliis ipsi inferrent bellum. Nam illatum propulsare, salutem ac dignitatem tueri,quacunque die ius fásque arbitrabantur. Quo enim pacto obserues,vbi nec electionis facultas superst vlla? Ergo dies postriduanos, vt ad omnia infaustos ominosósque præcipuè reclinandos,veteres putauêre. Hos verò ab ominis diritate etiã atros fuisse nuncupatos,post alios & Macrobius prodit. Sunt qui etiam communes vocent,velut ad molliendam vocabuli diritatẽ. Nostrates plebeij,quibus sæpè allinit aliquid vetustas,deluxato verbo Aegyptiacos etiam nũcupãt,ab Aegypti(opinor) vanitate proclinato nomine. Eorum Augustinus meminit, & in canonicis Decretis non est prætermissum. ἀποφράδας Græci nuncupant,perinde ac si nefandos dicas. Ex quo & festiuè Lucianus apophradi similẽ posse dici hominẽ insinuat, moribus ferum,corpore non integrum,mollem,periurum, nullis non adobrutum flagitiis,ac tanquam occurfaculum abominandum atque auerruncandum. Quid ita verò hi censerentur nimis improsperi,atque(vt sic dicam)inactuosi,inominalésque, infelicibus pugnis referri acceptum oportere, idem innuit Lucianus. Quod ipsum & Gellius Annalium libro quintodecimo,& Cassius Hemina testatum reliquerunt, prodẽtes senatum iussisse,vt ad collegium pontificum de his religionibus referretur. Pontificésque statuisse dies postridie calendas,nonas,idus,atros habendos:vt dies hi neque præliares,neque puri,neque comitiales essent. Cæterũ,nec atro die parẽtare,fas arbitrabãtur:quia tunc quoque Ianũ Iouémque præfari,necesse est,quos nominari atro die nõ oportet. Ante diẽ quoque quartũ calendas vel nonas vel idus,tanquã innominalem plerique vitabant. Certè ante diem quartum nonas Sextilis clade Romana Cannas esse nobilitatas cõstat. Bisexti quoque diem,vt ominosum,reclinarunt non pauci,quòd rei Romanæ quãdoque esset visus infaustus. Quo sanè argumento Valentinianum legimus imperatorem in medium prodire amplius renuisse,vt bisextum vitaret Februarij mensis,imperij statione prima illucescens. Luculo in Tigranem mox depugnaturo subiiciebant amicorum nonnulli,supersedendum pugna,quòd dies foret μία τῶν ἀποφράδων, ἃς μιλάνας καλοῦσιν. Ea quippe cum Cimbris à Cepione malè pugnatum, ἐγὼ, ἔφη, καὶ τούτῳ τὴν τύχην ποιήσω ῥωμαίοις. Athenis inter nefastos dies præcipuè haberi deæ Cereri Plynteria,subnotatum Annalibus est. Obeunt verò orgia Praxiergidæ Februario mense,ritu arcano, deiecto prorsum templi vniuerso ornatu,& obtecto simulacro. Sunt & sui nauticis suspecti dies, Martij primus, septimus,quintusdecimus, septimusdecimus, decimusnonus,& vigesimusquintus: Aprilis,quintus,sextus,duodecimus,vigesimus: Februarij,sextus,duodecimus, quintusdecimus,decimusseptimus, decimusnonus, & vigesimus. & hos quidem inuariabiliter obseruant:astruúntque hisce ferè diebus maximas in mari mutationes cõtingere,vel ad tranquilitatem,vel ad tempestatem:proinde in re ambagiosa,ac incertitudinis multæ,tutius arbitrantur nauigationi superse dere. Cæterùm extat poetæ Hesiodi lucubratiuncula,qua is pro ratione temporum & superstitionis inuolutæ,dierũ alios comprobat,amplexatúrque: reiicit alios,ac velut emortuos transilit. Quartas omnes laudat,reprobat quintas: in quibus vagari furias adcredidit,& periuros deposcere ad suppliciũ insinuat:quòd numerus is,iustitiæ sit proprius. Quod Pythagoreorum contineri arcanis nouimus. Tres verò sunt,quibus

Iouis

Iouis adoptat nomen, vt mensis principi, quarto item ac septimo. Sic enim profectò scribit:

Αἱ γὰρ ἡμίσεαι εἰσὶ λίαν πάρα μυτίσσετο,
Πρῶτον ἴσην, τετράς τε καὶ ἑβδόμην ἱερὸν ἦμαρ.

Et ἴσην quidem (vt inquit Proclus) vocat numeniam, id est idem primam, quam & principe statuit loco, veluti arithmeticæ congruam. Et est numerorum princeps monas, id est vnitas: & omne principium esse, ac censeri diuinum, inter Platonis placita sancitur. Quartum amplexatur porrò, vt qui Musicas complectatur rationes, eam scilicet, quæ vocatur διὰ τεσσάρων, & epitritos: tribus nanque si adiicias vnum, quaternarius consurgit. Item quam διὰ πασῶν vocant, siue diplasion. Duo nanque geminata quaternarium conflant. Necnon quæ δὶς διὰ πασῶν nuncupatur, quando duplicata quaternitas octonarium conficit. Septimum verò, quia ex sola cooriatur vnitate, nec duplicatus intra decada progignere numerum possit. Porrò & hunc præcipuè laudat Hesiodus ex Proclisententia, veluti Apollinis genethlion, quod eo crederetur natus die, ex quo ab Athenienſibus item colebatur laurum gestantibus. Sciendum verò, mensem principis diei ratione ab Orpheo nuncupari μονοκέρατα μίσχον, id est vnicornem vitulum. Cuius rei meminit super Iliados primum Eustathius. Siquidem mensis simpliciter, vt generationis effector, bos appellatur. Quod verò habeat tunc primam substantiæ domesticæ ἐκφανσιν, moschos, id est vitulus, vel (vt inquit Eustathius) διὰ τὸ νεάζειν ἀεὶ τοῖς ποιοῦσι. Sed & in lunæ deliquio Aemylius Paulus aduersus Macedonas imperator, vndecim ei vitulos, id est moscos immolasse narratur: etiam si eo vocabulo tauros accepit interpres. Cæterùm, ratione compari ab Hesiodo totus peragitur mensis ad trigesimum vsque diem, quem ab eo laudari, Proclus inquit, quia sit in eo lunæ coitus, quem veritatis arbitrabantur imaginem. Cui vnitas consecretur, sicuti mendacio multiplicitas. Propterea insinuat poëta, esse tunc operum inspectionem opportunam. Sed & familiæ tum cibaria contribui debere. Quā rem Latini nuncupare Dementum solent. Tunc cessabant ab opere, sicuti & formicam tempore eodem feriari, obseruatum fere est. Nobis cætera persequi, tum superuacaneum est visum, tum etiā verbosius. Diem verò voluptarium veteres ἡμέραν ἡδυπαθείας γινόμενοι album vocarunt, id est λευκὴν ἡμέραν, origine ab historia repetita, Nam in Samios pugnans Pericles, exercitu octifariam distributo, fortè pugnaturos educebat: cui autem alba obtigisset faba, is epulabatur, & otio perfruebatur pingui. At qui Chaldęi olim nuncupabantur & genethliaci, Augustini temporibus, sicuti scribit ipse libro De doctrina Christiana primo, & confessionum quarto, & in libello De natura dæmonum, Mathematici & planetarij, nunc astrologi passim vocantur, quandoque & in sacris literis diuini. E cælo dierum felicitatem & horarum petendam putant. Nam inter eos non incelebris author Albumasar, quàquam sæpissime fabulosus: Qui luna, inquit, Ioui coniuncta cum capite draconis, Deo supplicauerit, quicquid petierit, proculdubio impetrabit. Nec Albumasari defuit astipulator, quando Petrus Aponensis hac se hora à Deo sciētiam petiisse scribit, ac mox insigniter profecisse. Verùm enimuero per Mosen Deus optimus maximus ita nos commonuit: Gentes augures audiunt & diuinos, tu autem à Domino Deo aliter es institutus. Iam illud Hieremiæ quis non nouit? A signis cæli nolite timere, quæ Gētes timent. Augustinus vero in Enchiridio scienter simul & verè, ipsam temporum obseruationem, vt hæc fausta, illa infausta putemus, ad magnum dixit pertinere pecatum. Quod in canonicis item relatum Decretis est, causa vigesimasexta, quæstione septima. Illud verò Moseos, Posita syderā insigna, & tempora: Nō signa, inquit Augustinus idē, quæ obseruare vanitatis est, sed vitæ vsibus necessaria, qualia nautæ, agricolæ, & id genus artifices obseruant. Quare & Basilius in Hexaemero inspectionem eiusmodi occupatissimam dixit esse vanitatem: Ambrosius etiam, inutilem & imposibilem: Chrysostomus vanam, falsam, ridiculam. Sed mitto authoritatum tibicines. Illud vtique omnem apud me admirationem excesserit, si vera sint planetariorum præscita, qui fieri potuerit, eos potissimum in rebus noscitari perinfelices, qui deridiculam temporum obseruationem, ac momenta singula tam euigilatè miserunt in digitos. Quin ediuerso fortunæ afflatu benigniore vsos, qui vanitate artis reiecta, prudentiæ tantum atque rationis luminibus innitendum censuēre. Zoroastris scientiam inter veteres theologos quis non nouit? Fuit is & cælestium rerum peritia vsque ad magiam, vt volunt quidam, pernobilis. At eundem à Nino victum bello, & occisum, enotatum Annalibus est. Pompeium

ium hisce diuinaculis præcipuè mãcipatũ,nõ tacuit historia: at bone Deus,quàm miser exitus, quã non populi Romani dignus principe.Contrà, Cæsar ista exculcabat, ridebátque læta tamen,quod ad bellorum attinet rationem, illi affulsere omnia, prostratas, occidione occisas hostiles vidit copias, & mox se terrarũ principem.Propterea rectè magister Gentiũ ad Galatas capite quarto,Dies obseruatis & mẽses & tempora & annos, timeo vos, ne fortè sine causa laborauerim.Et rectè prorsus libello eodẽ Magnus Basilius: Ridendi,inquit, profectò non mediocriter esse videtur tam ij qui artis huius studio indulserunt, quam nulla niti rerum ratione, constat quàm ij qui hiantes ab illorum pendent ore intenti, perinde ac omnia illi possint scire.Illud autẽ hinc diſsitum omnino est ex medicorum scholis,nec tamẽ prætereundũ, nec pereat. Particularia dierum tempora cum vniuersalibus responsum habere: nã veri assimulatur hora matutina, æstati meridies, autumno vespertinum tempus, nox autem hyemi. Et quia vt in libro De dissolutione cõtinui scribit Galenus, mẽsæ aptior est hora frigida,calore insito tunc se intro insinuante: qui,caliditate ingruente, in extima se exsinuat, vnde percoquendi promitur difficultas:inde veteribus irrepsit mos,qui ne nunc quidem apud multos exoleuit,vti largius in cœna sese inuitarent,quã in prandio,somno quoque qui mox insequitur, suffragante: cuius suum est digerere, ac intima corporum humectare,vt vigiliarum soluere ac perficcare: id quod secundo Regiminis acutorum idem prodidit Galenus.

Cui temporum varietas ex emersu vel occasu fixarum stellarum assignetur a rei rusticæ vel nauticis doctoribus. CAP. X.

SEd quærat aliquis, Quid'nam causæ astruamus,si cælo ista non sunt,quæ cælestium rerum studiosi mirè consectantur & asseuerant: quòd qui rusticæ rei,simul & nauticæ præcepta condere auspicati sunt, crescentibus operibus per occasum & ortum stellarum fixarum temporum varietatem atque momenta præsignant,ac vel digito subinde commonstrant,sicuti arcturi,vergiliarum,hyadum,& id genus aliarum.Id vero hac parte credendum constanter,hasce stellas in temporum ratione nõ indigitari,vt sic dicam,quòd ipsarum vel cauendos moneant influxus, vel exoptandos. Quando nec

nec astrologorum placita hoc continent, in quibus lectum est, per se illas nullarum omnino esse virium,nisi in cardinibus astituantur: sed vt indoctis illiteratisque signa sint, quibus tempora internosci valeant. His verò indiciis, quæ ab emersu stellarum vel occasu petantur,nullum est cõspicuum magis aut perseuerantius.

Dierum criticorum ratio, ex medicorum doctrina, & Galeni in primis.Cyriæ dies.De alcyonibus paucula. CAP. XI.

INstant tamen acriter medicorum scholæ, Galeno principe: crisimos dies,siue iudicatorios,aut decretorios dicere malis,aut etiam criticos: quanquam sunt & nomenclatura eadem grammatici, Eustathio tradente,qui poemata ad examen vocant, iudicántque. Nam cyriæ dies,id est κύριαι, præstitutæ ad quippiam agendum simpliciter dicuntur: sicuti cyriæ quoque sine diei adiectione vlla.Crisimos,inquam, lunæ acceptos referri debere,libro vtique qui de id genus criticis diebus est, tertio, Galenus geminam statuit lunaris influxus rationem. Altera quarum à solis potestate dimanet, lunæ fœnerantis lumen: reliqua de signis profluat,per quæ quot mensibus commeet luna motu proprio. Mox verò ex planetariorum infert decretis, In locis oppositis atque quadrangulis magnas à luna cõmotiones excitari:quòd tam in habitudine eius ad solem, quàm etiam ad signa, nititur comprobare. Ac ad solem quidem, quoniam quum fit luna dichotomos, seu dimidio velut orbe cæsa, quam etiam diuiduam periti vocant: fit autem in quadrangulis ferè locis à silentis lunæ die. rursúsque quum panseline visitur, siue orbis absoluti,quod in aduerso contingit atque diametro:aëris modum & tempestates permutet infigniter. Ad signa verò ratione ista, vt quicquid incohatum fuerit, luna (dicamus) taurum permeante,semper mutatio contingat, vbi eadem in leonem diuerterit,aut scorpiũ,aut aquariũ,quæ visuntur loca tauro,tetragona,vel aduersa.Aegyptiorũ porrò dogmata calculũ adiicere Galeno pernoscũtur,quibus sanciri nouimus,si in cuiuspiã genitura,arietẽ,exẽpli causa, insederint feliciores stellæ,quod in ortum prodiit,prosperè habiturũ, quoties taurum,aut quadrata signa,vel opposita peragrarit luna. Edi uerso autem,si infelices.Hinc concipit Galenus, criticorum

dierum causam fieri euidētissimam. Esse verò præcipuos putat septimum & quartūdecimum: quoniam peruenta septima die ad signum ab illo quartū, quod tenuit inchoante morbo: decima verò quarta ad oppositum signum, quum septem & viginti diebus & triente signiferū obeat luna. Malas etiam commotiones his fieri diebus, astruūt medici, sexta, octaua, decima, duodecima, decimasexta, decimaoctaua. Sextę diei malitiam tyranno comparat Galenus, sicut septimam regi. Adnotatu verò dignissimum, quod secundo ἰατρικῶν πρ. γνώσεως asserunt ex Hippocratis sentētia Paulus Aegineta, inter crisimos dies esse, quos διαφυτικὰς nuncupant: quoniam contemplationi futuram subiiciant in aliis crisin, veluti quum quartam dicimus τῶν τεταρταίων ἐν τῇ βδόμῃ προλεγομένῃ κρίσιν id est futurā die septima prēmōstrare κρίσιν, dum sudores quosdam vel humiditates alias, vel id genus peculiares prolicit innitiones aut significationes nō factas prius. Cæterū, ne quam par est, abeamus longius, iam parte ista complicanda forent vela. Proinde an ista veritatis habeant responsum & rata indubitatáque censenda sint: an vt vanitatis multum prætēdentia, risu etiam sint excipienda, libra fuerit aliorū. Nam etiam doctissimus vndecunque Picus abundè (opinor) opere luculento, vnde mutuamur plerūque astrologorū commenta elusit. Illud certè negligētius non transiluerim, veluti sub mandragora consopitus, septenarij vim esse in rebus sæpè miram vbi nullam prorsus lunæ aut solis pōtestatem suspicari possumus, velut in ægritudinum periodis: nam septimo die, vt acutæ, ita diuturnæ, vti author comprobat Auicenna sæpè septimo mense septimo anno, quartodecimo, vigesimoprimo solent terminari. Contingunt hæc quidem, sed occulta proprietate conditionéque rerum illarum, quibus ita plerunque vsu venire solet. Ita enim natura comparatū vt (quod nec tacuit Galenus) per dies impares acuti moueantur morbi. Qui verò lentiores diuturnioréque, per pares. Lunaris verò rationis, ne verbum quidem Hippocrates fecit, sed ordinem hunc ad numeros refert, naturæ in plerisque mirè gratos: quod Cornelius Celsus adnotauit. Auicenna, quum in eius rei mentionem incidisset, ambagiosa esse omnia, & ambiguitatis multæ confessus planè est, atque argumentum id genus à medendi cura sequestrasse est visus ἡμέρων πανσράν apud prophetarum principem intellige iunt

iunt iudicij diem, & pœnarum rationem æternam. Quum verò ἡμιεφθά dici audis σιτία, cibaria intellige mortalia & terrena planè. Postremò sunt & sui in naturæ historiis felices in mari dies, à ventis qui consilescunt omnino, Alcyonides nuncupati, de quorum numero mira inter Græcos disceptatio cooritur, quinque modò eos statuente Simonide, cui calculum adiicit Aristoteles. Samio verò Demagora septem, nouem autem Philochoro, aliis deni, quæ etiam quatuordecim, vt septem intelligantur antè exclusum fœtum, totidémque post. Nec me fallit, esse inter classicos qui tradant octauo calendas Martias esse Alcyonios dies, quibus in Atlantico quidem mari summa notetur tranquillitas. Fuisse porrò Alcyonei gigantis filias Alcyones, Pausanias prodit, ac est ab Apostolio in Ionia repetitum: Phthoniam, Athen, Methonem, Alcippam, Pallenen, Drimo, Asterien, quæ à patris obitu ex Pallenes promontorio in mare se præcipites dederint. Verùm ab Amphitrite in auitiam gentem sint cooptatæ, ita vt mares ceryli dicantur, penultima correpta Theocrito, in Bionis epitaphio. Qui consenescentes inquit Pausanias, à fœminis gestantur, In hoc autem genere, fœmina nūcupatur damar: vt est apud Lycophronem, & expositi; interpres. Quanquam pro vxore capitur damar, quasi γάμαρ, ἀπὸ τῶν γάμων. In casu patrio, damartos facit: nam & pullatorum ratio habenda quandoque. Non recipere flatilem in prima verbū Alcyonas, author Eustathius est, etiam canone subiecto: quoniā α antè ι, si sequatur κ flatilem non admittat. Cleopatram fuisse ob matris luctum Alcyonem cognominatam, alicubi videor legisse, ab Alcyonum more ducta nominis ratione: sed ita, vt alcyō de aue dicatur, Alcyone de Cleopatra. Dici Alcyonas putat Theocriti interpres, παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ λύειν. qui etiam tradit, ab Antigono proditum, senescentes Alcyonas vocari cerylos.

Midam & Themistoclem sanguine taurino hausto interisse, atque eius rei quæ afferri possit ratio. Midæ fons. Thrombi quid: & thrōbosis in lacte, necnon chondri. Strabonis interpres coarguitur ex libro primo. Ciceronis locus explicatur de Themistoclis libe

ris Themistoclis mater Abrotonum. Naumachi cognomentū. Naumacha hastilia. Italū dicitaurum. Italia vnde. CAP. XII.

MIdam illum veterem multa quoq; temporum fabulositate inuolutū obtectúmque, qui ficti argumenti mos est, in libro De superstitione Plutarchus scribit: contracta ex somniorū diritate animi ægritudine, quū formidabilis affectio augesceret in dies, nec mali vllum prorsus promeret leuamen, tandem fatalem diem sibi admouere destinasse, ac tauri sanguine copiosius hausto, concessisse ab humanis. Midæ item Xenophonti mentio est primo ἀνάβασεως apud vrbem Thymbrium prodenti viæ appositū fontem, qui Midæ nuncupetur: quòd in eū mero profuso, satyrū circumuenerit. Strabo præterea libro primo: Quo, inquit, tempore Midam ferunt tauri hausto sanguine ἀπιὸν εἰς τὸ χρεών, id est adiisse fati diem. At interpres ridiculè, ad verfurā vsque faciendam adiit. Huius verò interitus cōmeminit in libro Temporum Eusebius, sed nimis concisè, qui mos illi est, nimisque inarticulatè. Frequens historia est, Themistoclem gestarum rerum claritate ab vtriusque linguæ authoribus certatim memoriæ commendatū, ratione compari decessisse: quum Athenis profugus ad Xerxis filiū Artaxerxem diuertisset, ac honestissimè exceptus, Græciam se illi subacturum esset pollicitus, mox verò amplius re perpensa, facti pœnitentem, aut (quod malunt alij) quum despondisset simulato Dianę sacro, quam Leucophryn vocāt, itidē largius immolati tauri cruorem ebibisse, atque ita extinctū. Propterea Aristophanem in Equitibus scribere, ἡμῖν αἷμα ταύρειον πιεῖν, ὃ θεμιστοκλεῖ γὰρ βέλτιστόν ἐστιν. præstat, inquit, tauri sanguinem haurire, siquidē Themistoclis interitus eligibilior. Nec me fallit ficta videri hæc pleriſque, nam Thucydides mortuū modò scribit, & in Attica clam humatum. Quid ita verò taurinum præcipuè cruorem in conscisenda sibi morte optarint, illa videtur ratio, quoniam (vt author Plinius est) huius animalis celerrimè sanguis coeat atque obdurescat, ideo esse pestiferum potu maximè: à quo densēant in stomacho thrombi, vt inquit Paulus. Sunt verò thrōbi, cōcreti sanguinis partes. Nam & sal crassior, eodem cēsetur nomine. Saluator autem exsudasse narratur sanguinis thrombos. Sic & mammarum

rum vitia duo norunt medicinā professi. quippe vbi in grumos densēt lac, μαστοὺς χοιρειῶντας vocant eruditiores. quòd si lactis maior vis in mammas influat, σπαργῶντας nuncupant, velut dicas luxuriantes. Thrombos sunt qui fragmēta interpretentur, vel frusta: vnde sit lactis thromboſis, id est θρόμβωσις, vbi in eo velut globuli constipantur: quos & chondros ferè vocant. Historia prima Herodotus etiā bituminis thrombos dicit. Porrò taurinus sanguis recens λύσπνοιαν ἐμποιεῖ καὶ πνιγμόν, id est anhelitus difficultatem ac præfocationē infert, cum spasmo præualido. In Egyra tamē, proditur monumentis, in specu missuram se sacerdotem concipiendi gratia vaticinij tauri præbibere cruorem. At caprinus sanguis hauriēti pallorem obducere memorantur. Obseruatum vtique est, in animalium quorūdam sanguine visitari corpuscula quędam, pilorū imagine oblonga: quę res, terrestris exsuperātię vim indicat. Inde incalescens sanguis eiusmodi perseuerat diu, atq; ita affectum animal iracundum ferè euadit, ac indignationis retinentissimū & audacissimum. Fila nanq; id genus velut prunæ inardescūt, quod in sue agnoscimus, sed in tauro præcipuè: indiciū est coagulatio velox, quod terrestris efficit qualitas, calore fugato cū humecta vi. Et Meteorō quarto Aristoteles scribit, ceruinum sanguinem non coire, quoniā aquæ naturā magis sapit, ac frigidissimus est: & propterea fibris caret, quæ opera terræ sunt, solidéque consistunt. Illud verò parte ista non fuerit vacantis operæ opinor, si M. Tullium in quadā ad Brutum epistola apertiorem reddidetimus. Sed interim legentes cōmonuero, fuisse inter Græcos celeberrimi nominis imperatores quatuor, Periclem, Miltiadem, Cimonē, Themistoclem, qui gestarum rerum fulgore per quandam exochen quatuor nūcupentur viri. Sed ad Ciceronem. Quanquam, inquit, hæc quidem sententia non magis mea fuit, quàm omnium: in qua videtur illud esse crudele, quòd ad liberos, qui nihil meruerūt, pœna peruenit: sed id & antiquum est, & omnium ciuitatum, siquidem etiam Themistoclis filij eguerūt. Quæsitū amplius est, & in eo ipse aliquādiu minus, quid afferrem constitutū habui, qui'nam fuerint Themistoclis liberi: quando rara de iis, quantum compererim, aut lectione obseruarim non incuriosa, tam in Græcis, quàm etiam Latinis authoribus mentio sit. Mox verò, quum omnem (vt dicitur) funiculum excuterem, in-

ueni tandem quod proferri in medium posset. Legimus nam que Neoclem & Demopolim Themistoclis filios quandoque incognobiles venisse Athenas, adortósque in certamine epitaphio vim suam ostentare, quum victores apparuissent, nec qui forent, satis noscitaretur, corollis esse insignitos: & Neoclem quidem dolichum vicisse, Demopolim autem stadium. Post certamen verò perspicuos factos tantum non à paternis inimicis esse lapidibus adobrutos, quum Athenienſium memoriam refricuissent super legibus quæ aduersum exules forent sancitæ. Sciendum verò amplius, in Menone Platonẽ tertij Themistoclis filij mentionem fecisse: de quo, quia mirum est quod refertur, Philosophi verba subieci: Audisti'n' Themistoclem filium suum Cleophantum in equestri facultate strenuum effecisse? adeò vt equis rectus insisteret, rectúsque ex equo iacularetur, cæteráque permulta perficeret stupẽda, in quibus ille diligẽter eruditi curauit, sapientémque in singulis quæ præceptores eruditi callebant effecit. Ipsum verò Themistoclẽ sunt qui Abrotoni meretricis prædicent filium, quod in libro De viris illustribus Amphicrates prodidit: quam Euterpen nuncupauit libro Rerum Græcarum tertio Neanthes. Nec illud omiserim quod innuit Thucydides, ex nauali belli peritia præsigni Themistoclẽ Græcis nuncupatum quãdoque Naumachũ. Nam & longiora paulò hastilia, quibus è naui depugnatur, vocantur naumacha. Quia verò de tauris facta nobis mentio est, illud adiecero auctariũ ex Græcis interpretibus: Tyrrhenorum lingua taurum dici italum. Propterea ab vno ex tauris Geryonis abductis ab Hercule, dictam esse Italiam: quum prope Rhegium enatasset in Siciliam in Eryon campum, ac regnũ Neptuni filij peruastasset.

Super Pherecyde adnotata paucula. Itémque de patria

Syro, & locis aliis voce cognatis, ac vocabulis scitu nõ indignis. Syrna. Podalirij historia. Scirus, Scirita, Scironides, Sciraphion, Sciras, Sciron, et obutadæ. Scirsordes. Sciroma, assulæ, schidia, epischidia, pãsytum.

CAP. XIII.

PHerecydem philosophum haud incelebrem phthiriasi consumptum, frequens memoria est. Ad eum grauiter affectum quum visendi gratia Pythagoras discipulus aduenisset, ac πῶς διακεῖται, id est quo'nam pacto haberet, esset scitatus, immitens is digitum per ianuam χροὶ ἄπαλον, Ex corpore, inquit, palàm est. Quod & paræmiodes apud philosophos mox est factum: sed ita, vt deteriora ferè indicentur. De hoc extat Q. Sereni carmen:

Sed quis non paueat Pherecydu fata tragœdi?
Qui immisto sudore fluens, animalia tetra
Eduxit, turpi miserum quæ morte tulerunt.

Qui Pherecydem hunc Syrium appellatum putarunt à prouincia Syria, facilè Strabonis, & certatim Græcorũ ferè omnium authoritate coarguuntur, quando insulam Syrum patriam habuit, quam esse vnam Cycladum statuunt, proximè Delon. Stephanus Ionicam esse insulam docuit in Acarnania, & gentile nomẽ inde produci, Syrius, meminit libro duodecimo Strabo. Syrna verò Cariæ ciuitas memoratur, à Podalirio condita, qui quum in Caria à caprarum pastore seruatus, ad Damæthum regem foret perductus, eius filiam nomine Syrnam tecto delapsam, misso ex vtroque brachio sanguine, persanauit, quod rex admiratus generum sibi optauit, Cheronesо illi tradita: in qua Podalirius mox duas cõdiderit ciuitates: de vxoris nomẽclatura alterã Syrnẽ: reliqua verò de pastoris, à quo fuisset incolumis factus: gentile inde nomen Syrnius. Est & insula Scyrus, per C & Y: de qua poëta nobilis,

Armiger Automedon, vnà omnis Scyria pubes.

Meminit libro quinto Nicolaus, habitatã antiquitus à Pelasgis prodẽs, atq; Caribus. est & Scirus, per C & I, in Arcadia locus prope Parrhasios: vnde appellati Sciritæ. Sed erat in Attica itẽ Sciron, & petræ quoq; Scironides à Scirone, vel dictus à Scironidibus Scirõ: vt factũ loco nomẽ sit ab heroe Sciro. Ibi tesedisse meretrices, proditur memoriæ. Sciraphiõ locũ dicebant, in quẽ aleatores cõuenirẽt. Sciraphoros verò, intẽperantem signat, ac lasciuũ. Sciritę apud Lacedæmonios, procubitores erãt, qui obseruabãt, ne quis noctu extra phalãga progrederetur. Sciritæ quoq; primi inibãt pugnã. Meminit historia septima Thucydides, Sciritas in cornu sinistro semper constitui solitos, prodẽs. Forũ itẽ rationẽ tradit in libro De Lacedæmoniorũ republica Xenophon, & libro quarto Pædiæ Cyri. Scira porrò festũ erat Mineruę, quę dicebatur Sciras. Cui⁹ mẽtio est Straboni quoq;. Scirophoriõis, id est Martij duodecima quãuis alij Cereris tradãt, & Proserpinę. In eo Erechthei sacerdos vmbellã ferebat albã, quæ vocatur scirõ. Sũt qui scribant

Palladis sacerdotem ac Solis, cum Sciro exarce prodire in locum quem dicunt Sciron. Vmbellam ferre solitos, qui vocentur Eteobutadę. Ij fuere nobiles & perillustres Athenis, à Bute sacerdote propagati. Ex qua familia producebantur sacerdotes, id verò symbolice apud illos institutum, dum quenque summonerent tacitè, tempus ædificandi, & tectum aliquod sibi sustruendi iamiam appetere. Scirada Mineruam dici, Philochorus in secundo scribit, à Sciro Eleusinio vate. Praxion itē Megaricorū secūdo, à Scirone, qui Salamina incoluit. Sciros præterea vocari lego, sordes & spurcitias casei: sicuti Eupolis cōprobat in Chrysogene, à qua similitudine, quicquid est inculcatum valde, ἐνσκληκέναι dicitur Græcis. Dicunt & hepatis affectionem sciroma, quòd curationem nescit: quàm quam sciromata & sciros Latinè duritias interpretantur doctiores. Sed & fragmenta, quæ ex operibus deiiciunt marmorarij, sciri quoque dicuntur. Assulas Vitruuius vocauit, sicut in ligno schidia: nam epischidion cuneum appellant. Simile quiddam molæ in viris gignitur, in ventre, inquit Plinius, sciron vocant. Sciron item pro gypso positum inuenio: vnde & scira terra, pro alba dicitur quādoque. Pansyrum interpretantur apud Sophoclem in Helectra, eum qui omnia trahat mala, id est πάντα εὐγοντα κακά: vel certè μετὰ πάσης ὁρμῆς τῶν κακῶν ὀρμώμενον.

Muliebris commercij detestatio. Omphale cur. Epinephridia. Dennus quid. Ciceronis locus ex secundo De oratore, suæ restituitur luci. Mulieres ab Olympicis excludi solitas. Plinius illustratur de Luna. Crispantes socci. CAP. XIIII.

MVlieris illecebras esse mūdo maiores, inde acutè admodum ac scitè, nōnulli collegisse sibi videntur, quòd Herculem, quem mundi magnitudo vincere non potuit, libido compresserit: in cuius pugna tanta quidē illa virtus, adeóque cuncto terrarū orbe percognita, vt Hercules monstrorū maleus prouerbio quodam passim, & plausibili consensu celebretur, desularit, atque succubuerit, nullis quodammodo præterituris, vt Marcellini verbo vtar, vel stationibus præfultus. Et Cato Senior impotentem mulierum arrogantiā accusans, quæ dominari studerent viris: omnes, inquit, homines vxoribus imperant: nos omnibus hominibus: at vxores nobis. Quod ipsum ferè ante dixisse Themistoclem, testatum monumentis est. Prima profecto castæ mentis tentamenta, labésque prima, fœmina est: quæ vt à sanctissimis viris proditum memoriæ scimus, noxium genus est, ianua diaboli, via iniquitatis, scorpionis percussio: quum admouetur stipula, accendit ignem: flammigero igne perculit fœmina cōscientiam pariter habitantis: exurit fundamenta mentium. Ego, inquit Hieronymus, ita censeo, si cum viris habitent fœminæ, viscarium non deerit diaboli. Mentes vel ferreas à libidine peruinci perdomarique, cognitum ferè experimentis est. Cur enim Gentilium fabulæ narrant, Sirenum cantibus nautas in saxa præcipites actos? Eas Palæphatus in libro Incredibilium primo, non alias fuisse scribit, quàm meretrices, quæ nauigantes blandis venenis pellexerint in fraudem. Huius voluptatis incētiuis, & Omphales veneficiis magna mortalium pars delinita præceps abit in vulnus. Omphalon Græcorum lingua vmbilicum dicit. At in vmbilico dominatur libido mulieribus, lege quoque diuina succinente, Non est præcisus vmbilicus tuus: velut insinuet, non esse amputatum ac resectum peccatum. Nam & vuluam, produnt, illic catenatam constringi. Vnde & epinephridia eodem loco firmandis fœtibus opponuntur. Virorum autem in lumbis luxuria statuitur, Gregorio tradente. Rectissimè mihi dictum videtur, Non posse toto corde cū Domino habitare, qui fœminarum accessibus copulatur. Scribit in Prouerbiis Solomon, Mulierem foueam esse profundam. Et Propertius festiuiter,

Sed vobis facile est verba & componere fraudes,
Hoc vnum didicit fœmina semper opus.

At facetè Plautus quendam inducit optantem fœminam in Milite, quæstuosam, cuique sapiat pectus: Nam cor nō potest, quod nulla habet. In Persarum gente si cui ingeratur, videri eum fœmina socordiorem, δεννὸν ἄνδρα μωρόν, id est Dennus censetur insignis, vt prodit Herodotus. Est autem dennus, iniuria & probrum: vnde apud Sophoclē δεννάζειν verbum: quod κατὰ τὸ βλασφημεῖν, reddunt interpretes, additoetiamnum etymo, vt sit ἀπὸ τοῦ δεινὸν δεννάζω, καὶ δεννάζω, sicuti φαεινὸς φαεννός. Cæterùm vt alia desint, illud Tiresiæ quale est? Qui electus arbiter (vt aiunt) ab Ioue, ac Iunone de amoris quantitate contendētibus, tres amoris vncias in viro, nouem

in fœmina pronuntiauit. Sed & Pacuuius flens Ario vicino suo ait, Amice, arborem habeo in horto meo infelicem, de qua prima vxor mea se suspendit, postmodum secunda, iam nunc tertia. Cui Arius, Miror te in tot successibus lachrymas inuenisse: & iterum, Dij boni, quot tibi dispendia arbor illa suspendit: & tertio, Amice, dede mihi ex arbore illa quos seram surculos. In hæc diuertisse, non alienum iudicabit, quis quis aduerterit, illatam à nobis lucē multam verbis M. Tullij ex secundo libro De oratore, quæ (quod sciam) ad hanc diem nemo est interpretatus, etiam si acutuli ac minuti doctores, qui se τιχνιτας vocant, multa sæpè conantur, arguta tores frigiduli. Salsa sunt etiam, inquit, quæ habent suspicionem ridiculi absconditam: quo in genere est illud Siculi: cui quū familiaris quidam quereretur, qui diceret, vxorem suam suspendisse se de ficu, Amabo te, inquit, da mihi de ista arbore quos seram surculos. Eadem ferè & apud Quintilianū libro sexto, in iocorum ratione. Postremò illud Catonis bracteatum est, & nulla non hora repetendum: Si absque fœmina, inquit, posset esse mundus, cōuersatio nostra nō esset absq; diis. Metellus Mario respōdit, quum eius filiam prædiuitem, forma nobilem, genere claram, fama felicem ducere nollet, Malo esse meus, quàm suus. Cui Marius, Imò ipsa erit tua. At ille, Imò virum oportet esse vxoris. Liuia virum suum occidit, quem nimis oderat. Lucilia suum, quem nimis amauerat. Illa sponte miscuit aconitum: hæc decepta, furorem propinauit pro amoris poculo. Variis nempe incedunt semitis fœminæ, quibus errent anfractibus, quibúsque deuinctæ sint viris, vnus tamē est exitus, vna omnium viarum meta, vnicum caput, & conuentus omnium diuersitatum malitia. Fœmineæ naturæ, inquit Aristoteles, proprium est, τὸ φιλοκλαίειν καὶ μωκᾶσθαι, id est cōuitiādi cupiditas, & querula natura. Vsurpatur tempestate nostra elegans parœmia, Verba quidem videri fœminea, facta verò planè esse virilia. Id autem vetus fuit Græciæ gentis adagium, quod ex Eustathij thesauris liquet, γυναικῶν μὲν τὸ λαλεῖν, ἀνδρῶν δὲ τὸ πράττειν, id est dicere mulierum est, at virorum facere. Proinde proditum monumentis est, Aegyptiorum regem Sesostrin, vbi imbellē nimis ac momenti prorsum nullius gentem, & (vt Græci dicunt) ἀμαχητί, id est citra pugnā, & ἀπονητί, id est citra pulnerem ad leges redegisset suas, surrectis stelis siue cippis insculpi iussisse γυναικῶν αἰδοῖα, id est verenda muliebria. Pronuntiat in Theogonia, seu physiogonia debet, Hesiodus esse mulieres πῆμα μέγα θνητοῖσι, proinde fucis videri assimiles, qui alienum laborem in ventrem ingerunt: vel, vt ipse ait,

ἀλλότριον λάπτουσ' ἀφετηρίῃ ἐν γαστρὶ ἀμᾶσθαι.

Circunferuntur & sententiæ duæ, quas Senecæ ascribit attitulatio publica, quamuis refragētur docti. Vtcunque, huic proposito aptè consentiunt: Aut amat, aut odit mulier, nihil est tertium. Et rursum, Apertè quum est mala mulier, tum demum est bona. Ad muliebris porrò naturæ rationem fortè illud pertinuerit quoque, Sacrorum legibus cautum, sicuti Lactantius grammaticus scribit, ne Olympicis se certaminibus spectandi gratia mulieres insererent. Propterea Thebaidos primo Papinius,

Excelsæq; expectant præmia matres.

Sed & Menander rhetor: In quibusdam, inquit, panegyricis conuentibus non ferè visuntur mulieres, vt in Olympia. Proinde inter laudandum impensè obseruāda hæc. Et Pausanias Eliacorum primo, quæsitam scribit ad pœnam Pherenicen, quod Olympicorum tempore Alpheum amnem transire foret ausa, quod illis diebus capitale erat fœminis, Pisirrhodum sequuta filium. Quem tamen Euclea vocauit Valerius. Nam quod ibidem scribitur Berenice, mendum exemplarium est. Typœum vocant montem, ex quo præcipitarentur mulieres, à quibus neglectui habita lex foret. Callipatiram inuenio tamen apud Pausaniam, quæ quoniā gymnastico fefellerit habitu, lata in reliquū lex, vti in certamen nudi prodirent gymnastæ. Ignotum verò Callipatiræ, quòd patrem & fratres habuisset Olympionicas. Apud Pindarum sunt grammatici, qui & Aristopatiram enuntiēt. Geronthras in Laconia esse ciuitatem nouimus, inibi fuit Martis templū & nemus. Anniuersarium item celebrabatur festum, in quo à nemore procul arcerentur mulieres. Quod autem de Liuia magnum sequutus ducem prodidi, ambiguitatem tollit ex Plinio Historiæ naturalis septimo, vbi de Augusto ita scribit: Hinc vxoris & Tiberij cogitationes, suprema eius cura. Nam dolo Liuiæ peremptum Augustum, à Sexto quoque Aurelio proditū scimus. Quia verò mulieri genuinū est, rarenter benefacere, ac si quid fortè dignū laude prōpserit, incessanter id ipsum repetere, ac nulla nō hora ingerere, cōformatā inde adagij speciē,

Eusta

Eustathius scribit, σαυτὸν ἐπαινεῖς, ὥσπερ ἀγυλάμις, ἡ τὰ εἰς ἑαυτὴν ἐγκώμια ἐπιτελοῦσα. Ita ipsam laudes, perinde ac Astydamas, mulier. Tãquam effeminatius hic indecẽtiúsque μιμητολογεῖν consuesset, id est de se dicere. Denique cecinit Hesiodus, & est à Pausania repertum, muliebris sexus primam comparuisse Pandoram. Illud Hieronymi non praeteriisse, fuerit pretium operæ: Fuge, inquit, lasciuiam puellarum, quæ ornant capita, crines à fronte demittunt, cutem poliunt, vtuntur pigmentis, soccos habent crispantes, vt sub nomine virginali vendibilius pereant. Crispantes intellige rugis insignes quos artificum excogitauit ingenia, quoniam fœmineum genus φιλόκοσμον est. Quanquam lasciuos item & comptulos, vt nunc est, iuuenculos animaduertimus, bonúmque, si non stabiatos quoque ac berenitatos.

Ad meretriculæ nutum succensam, ab Alexandro Persepolin. De Phrynæ nonnulla. Et cur dicta in maxillis lecythum ferre, contra Sudæ sententiam. Item cur diceretur Sestius. De lecytho pluscula, & lecythio, & lecythophoro. Saperdion, & Glausigelon nuncupatas Phrynes duas. Repetita & fœminarum sugillatio. Atreti mulieres, quæ. CAP. XV.

SEd nec tempero mihi, quin huic potissimum parti appingam, quod ex historia suggeritur appositissimè. Id quãuis nonnulla infamiæ nota, bonúmque si non & maxima, Alexandrum Macedonem conspersurum est, tamen æquè prodendum nobis ac veteribus est proditum. Quando princeps is, ac regum amplissimus indolẽ animi propè cælestem, qua regum antiquorum maiestatem longè post se reliquit: illam præterea in periculis subeundis incomparabilem propè mentis erectæ magnitudinem: in rerum tantarum mole celeritatem quodã igne volucrem: in cæteris item fidei sanctitatem, clementiã, & (vt omnia vno complectar verbo) regiam virtutem, luménque micantissimũ fœdissimè vini appetentia non ferenda concussit, inquinauit, ac adobruit, etiam si non me fallit, Arrianum oratorie ista tueri adortum. Verùm, quod dicitur, αὐτὸς αὑτὴν κώλα: ipse semet concinit aperítque. Siquidem quum Persepolin regiam nobilissimam totius Orientis Persarum regum cepisset, à qua prius innumeræ gentes aura petierant, quæque tot ac tantorum principum fuisset patria,

ria, ac præsignis Græcæ gentis terror, & quæ decem millium nauium classem commoliri eualuisset, exercitus tantos cogere, vt iis vice maris vastissimi irruentis vniuersa coobrueretur, Europa, quibúsque rerum naturæ facies mutaretur, actis in planum montibus aut perfossis, constrato etiam-num mari continentis modo, & mores quadamtenus pati coacto: ad vnius meretriculæ, & eius quidem temulẽtæ nutum, temulentus ipse succendere sustinui, vt momento deflagraret opulentissima vrbs, tanta vastitate, vt eius ne extaturum quidem vestigium fuerit, in Araxis fluenta præmonstrarent: conuicinia mœnibus is alluerat. Thais ea fuit, quæ mero feruidum Alexandrum sic adorta narratur, vt illum diceret maximam apud Græcos initurum gratiam, si Persarum regia cõflagrasset: nec maius quicquam esse in votis apud eos, quorum vrbes, grassantibus Barbaris, æquatæ solo fuerant. Mirum profecto fuit, non puduisse tantis rebus gestis clarissimum regem, scorto, quod etiamnũ incaluisset mero, de tanti moliminis opere dictãte sententiã, omniũ primũ regię subiicere faces, illa interim præfatũ, Quin imus vltũ Græciã, & vrbi faces subdimus? Postea Phrynen miramur, non Hyperidis actione, quanquã admirabili, sed cõspectu corporis, quod illa speciosissimũ alioqui, deducta nudauerat tunica, periculo libertatã: iterposito mox decreto, nequis misericordię captãde gratia epilogis vteretur. Hæc verò est, de qua ita Properti⁹ canit.

Nec quæ deletas potuit componere Thebas
Phryne, tam multis facta beata viris,

Eius statuam fuisse apud Delphos auream, scribit Libanius. Commeminit in præceptis sanitatis etiam Plutarchus, eam dicere solitam prodens, vbi iam consenuisset, ac flaccida toto foret corpore, πολὺ τρύγα πλείονος ἢ πλῆν ἀξαν, id est pluris fecem vendere ex opinione, quam de ipsa concepissent homines. Hanc denique dixere Græci, lecythum habere in malis: quod exponens Sudas, velut in sinu planè seruans Græcorum omnia, ad faciei retulit tumorem: credo, quia sit lecythus protuberans vas: etiã si de corporis habitu, hoc est à paruitate, Olpim piscatorem nuncupatum, coniectant Græcorum nonnulli: quoniam olpe, lecythum indicet. Ego ad formæ elegantiam referendum contenderim. Vt illam intelligamus naturali specie præsignem, accersitam commendationẽ, & peregrinas haud magnopere nugas conquisiuisse: quando

lecy

lecythum Plinij Cæcilij testimonio,& M.Tullij in epistolis ad Atticum,pro orationis etiam splendore,ac excussa in scribendo cura nouimus accipi:erat enim oleo dicatũ vas lecythus,sed & vnguentis quoque. Vnde & Lecythophorus puer Polluci.verùm & trochaicũ dimetrũ catalecticum,quod Euripidion dicunt,etiam Lecythium vocatur:vel ex Aristophanis scõmate,vel trochiaci bombi ratione:quem exhibet Lecythium quoque.Tragœdiam Callimachus μῦσαν appellauit λεκύθιον.Fuit ad Toronem quoque phrurion,id est munimentum,quod lecythum appellat Thucidides historia quarta,id est τὸν λήκυθον. Lecython vas,sunt qui lenticulam dici arbitrentur Latinè. Id quod ab eruditis toto conuellitur pede, ὄσους λεκυθίζειν est Græcis,positiones lucubrare.Memorabile est,pictura nobilissimum Apellem Veneris typum,quã anadyomenen vocant,à Phrynes insigni pulchritudine mutuatum,quum ea in Eleusiniorum panagyri,spectante vniuersa Græcia,speciosissimum nudasset corpus,quod aliàs ferè nunquam feciisse memoratur,ac soluta coma descendisset in mare. Cæterùm ex eodem,vt sic dixerim, archetypo Praxiteles quoque Cnidiam dicitur Venerem conformasse.Scribit Apollodorus Phrynes fuisse duas:alteram quarũ Clausigelota cognominarint:alteram verò Saperdion. Clausigelos verbum apud Xenophontem est libro Rerum Græcarum septimo, πάντας ὑπὸ τοὺς πάντας τέτι γε τῷ ὄντι κλαυσίγελως ἦν,id est præsentes autem vniuersos tunc sanè sonantior habebat risus. Herodicus celebratam Rhetoribus Phrynen σησαμῆ, id est Sesamum vocitatam,tradit,quòd attaminaret despoliarétque adeuntes, σήθειν attaminare est. Quum auarior quispiam subblandiens diceret, Aphrodisium Praxitelis es:At tu, inquit Phryne,amor Phidiæ. Demũ libet lucubrationi huic,quã videmur,ducẽte stylo,in fœminas declinasse,quas tamen alibi summis concelebrare laudibus non expauimus,inserere breue quiddam ex Græcorum sanctariis,non bonas laceraudo, sed à malo malas deterrendo,

Θησαυρὸς ὄφις τῶν λακτῶν λακτὴ γυνή.
Θηρῶν ἁπάντων ἀγελαιότροπα λακτὴ γυνή.
Φάλαγγα πρὸ πῦρ πρὸ γυνὴ, τρία λακτά.
Thesaurus est malorum mulier mala.
Ferũ omnibus immitior mulier mala.
Mare,ignis,mulier,mala tria.

ἀτρίτους Græci λατὰ γενητικὰ μέρεα, mulieres dicunt,quibus concreta sint genitalia vel morbo vel natura.

Quid sit,more candidatorũ Cæsaris quippiam attingere. De candidatorũ habitu. Expurgatur à vitio Plutarchi tralatum problema. Quid chiton,& quid peplus. Candidatũ variè accipi apud eruditos. De candida itẽ Tyronum toga. Et quid coitio. T. Liuij locus emaculatur. Tyrocinia indicere quid sit. CAP. XVI.

INter cæteras sedes,è quibus ridiculorũ ratio promitur,esse quoque amphiboliã,neminẽ latere puto,ex iis præsertim, qui literas paulò literatiores attẽtarint.Ea verò esse in primis acuta,ac vt bellè & literatè dicta laudari, tradit M.Tullius libro De oratore secundo.De iis & Fabius libro sexto:Iungitur amphibologiæ(inquit)similitudo,vt L.Galba,qui pilam negligenter petenti,Sic(inquit)petis,tanquam Cæsaris candidatus. Nam illud petis,ambiguum est,securitas similis. Hinc aptissimè cõmonemur:candidatũ Cæsaris rectè dici per adagionis formam de quoque sopite admodũ & per summã fiduciam ac securitatẽ animi negotium aliquod obeunte.Quod quem candidatum Cæsares confouendũ suscepissent,is prorsus tanto præfultus tibicine,oppilatúsque,supinè ac omnino negligenter prehensaret homines,rem sibi factã,animo contipiens.Imperatores verò hoc insueuisse nonnunquam efficere,docet in Augusto Tranquillus: Quoties(inquit)magistratuum comitiis interesset,tribus cum candidatis suis circuibat supplicabátque more solenni.Porrò dicebantur candidati, quod magistratum petituri in toga candida id agerent. Nam & in senatu orationem Cicero dixit in toga candida, in consulatus videlicet petitione. Et T.Liuius libro ab Vrbe condita quarto: Placet,inquit,tollendæ ambitionis causa,tribunos legem promulgare, ne cui album vestimentum addere petitionis causa liceret. Plutarchi problema de hac ipsa re in hunc modum Latij iure donatum extat. Cur, inquit, candidatos moris erat in veste hoc facere sine toga? Sic enim scribit Cato: An forte ne ciues largiendo corrumpant,argentum sinu ferentes? An illud magis,quod imperio dignos non genere,non diuitiis,non gloria,sed vulneribus ac cicatricibus iudicabant, quæ quidem vt ab iis

quos

quos ambeundo prehensabant, conspicerentur, sine toga ad petendum descendebant. An quemadmodum in accipiendo rogando, se omnibus summittẽ lo: sic corpus nudando, ac se ipsos abiiciendo populũ captabant? Hactenus Plutarchus. Id modò mirum, in quo summonitos legentes volumus, ex translatione Plutarchum scribere, sine toga descendere candidatos ad petendum consueuisse At in Græcis codicibus enotatum inuenias, διὸ καὶ ἐν ἰματίῳ τότε πολλοὺς ἀφίστασθαι: Quod nostris verbis non ferè aliud sonat, quàm moris erat hoc in veste obire absque tunica. quod sensui authoris congruit magis. An à tralationis scopo aberrarit interpres in re minuta, non discutio nunc, fortè mendum fuerit exemplarium: nisi quòd in Catonis iunioris vita idem bis admissum, sub notauimus. Ne quis verò suspicetur, pro toga rectè dici chitona: scribit Sudas, esse vestem prætenuem chitona, siue hypocamison. Exponunt alij, esse simplex, ac tenue indumentũ ex lino, addita etiamnum etymologia, παρὰ τὸ ἐγχεῖσθαι τοῖς σώμασι, quòd infundatur corporibus iniiciatúrque. Vnde apud Homerum, μαλακὸν δ' ἐνέδυνε χιτῶνα, id est mollem autem induit tunicam, quæ omnia diligenter adnotauit Eustathius in Iliados primum. Et ad Fabiolam Hieronymus, secunda ex lino tunica est ποδήρης, quam Iosephus byssinam vocat, appellatúrque Chetonet, id est χιτών, quòd Hebræo sermone linea vertitur, hæc adhæret corpori, & sic arcta est, vt nulla visatur ruga. Quanquam & nomenclatura eadem significatur thorax. Ex quo & apud poëtam eundem Achæos chalcochitonas eleganter nouimus appellari, tanquam dicas æneis, id est ferreis præmunitos tunicis. Astruunt porrò chitona à peplo distingui, quoniam sit propriè mulierum peplus, virorum autem chiton: sicuti idem scribit Eustathius. vnde & βαθύπεπλοι & λεπτόπεπλοι nuncupantur mulieres frequenti epitheto, & crocopeplos aurora. In Hippolyto tamen Euripides etiam in viris peplum intelligit, & vbi melampeplum inducit Tyndarum, & peplis Orestem obtectum scribit. Id ipsum & apud Sophoclem obseruatum: sed non rectè dici scribit interpres. Verùm nec ex lino tantum veteribus concinnabatur chiton, sed ex lana quoque. Chytlon verò apud Homerum ferè lustratio intelligitur. Aliis autem chytlon, est hydreleon, id est promixtum aqua oleum. Cæterùm, ne foris (quod dicitur) nimis interim videar sapere, nostris manticæ insertis,

insertis, quæ in tergo est, à diuerticulo fabulã repeto. Quare sciendũ, à campi consuetudine hac inoleuisse, vt qui rẽ quam piã toto affectet pede, ac omnibus (vt aiunt) cuneis, eius item rei illum elegãter candidatum dicamus. Quintilianus libro duodecimo: Maius enim opus atque præstãtius, ad quod ipse tendit, cuiusque est velut candidatus. Hieronymus etiam catechuminũ fidei candidatũ dicit. Sed & ad Pammachium, Manerarius, inquit, pauperum & egentium candidatus sic festina ad cælum. Candidatus gloriæ, ac immortalitatis in Plinij Panegyrico. Libertum porrò Icelum scribit in Galba Tranquillus fuisse summum equestris gradus candidatum. Et Seneca hominem dicit mustarum rerum candidatum. Et quidẽ rectè: nam & fortunæ nuncupantur comitia apud eundem, cuius etiã plusculà apposui verba, tum ob grauitatem sententiæ, tum ob doctrinam. Hoc est inquit, mi Lucili egregium, nihil petere, ac tota fortunę comitia trãsire. Quàm pulchrum esse iucundum, tribubus vocatis, quum candidati pendeant, & alius nummos pronuntiet, alius per sequestrẽ agat, alius eorum manus osculis conterat, quibus designatus contingendam manum negaturus est, stare otiosum & spectare illas nundinas, nec emẽtem quicquam, nec vendentem. At hoscę suffragiorum mores obiter spectat & Ausonij illud ad Gratianum, Nihil cum sequestre deposui, cum distributore nihil pepigi. Porrò legimus extra candidatos Cæsaris etiam quosdam qui dicerentur candidati principis, De his Vlpianus primo Digestorum de officio quæstoris, ita scribit, Sanè non omnes quęstores prouincias sortiebantur. Verùm exceptì erant cãdidati principis, hi etenim solis libris principalibus & epistolis in senatu legendis vocabãr. Quoniam verò, vt in Magia Apuleius scribit, eruditissimi iuuenes laudis gratia primum hoc forensis operæ rudimẽtum subibant, vt aliquo insigni indicio ciuibus suis noscerentur, qui mos incipientibus adolescẽtulis ad illiustrandum ingenij florem apud antiquos fuerat concessus: togam item candidam, qui hoc facerent, tyrones induebantur ipso tirocinij die: sic enim appellabant, quum eloquentiam auspicarentur in foro. Eam togam Cicero puram vocauit: scribit enim ad Atticum, in tyrocinio filij Ciceronis togam illi puram dedisse Arpini. Eodem modo & Historiæ naturalis octauo Plinius: Tanaquil, inquit, prima texuit rectam tunicam, qua

simul eum toga pura tyrones induuntur, nouæque nuptæ. In quo tamen loco sunt, qui astruant, tyrones indui ea solitas quum sacramẽto militiæ obstringerentur. Nam & Vegetius rei militaris primo, Candidatos intelligit milites principales, qui priuilegiis muniũtur. Reliqui, inquit, munifices appellantur, quia propter munera facere militiam cogantur. De toga tyronum candida intellexisse poëtam satyricum, placet eruditioribus,

Quum blandi comites, totaq; impunè suburra
Permisit sparsis oculos iam candidus vmbo.

Dicitur verò vmbo, quoniam Gabino habitu recurrens ad humerum sinistrum vestis vmbonis vicem representat. Nam & Apuleius, sub dextrum latus ad humerum leuum recurrisse, vmbonis vice dejectam laciniæ partem, scribit. Indicere autẽ tyrocinia quid sit, ex Ammiani Marcellini liquere verbis potest: Pari, inquit, studio supplementa legionibus scripta sunt, indictis per prouincias tyrociniis, omnisq; ordo & professio vexabatur. Sed enim prius quã inde reuellamur, rectissimũ erit in hac candidatorum mẽtione T. Liuij locũ ex libro ab Vrbe condita tertio, restituisse in integrũ fœdè per incuriam interpolatum. Ita enim in decem virorũ mentione scriptum inuenias; dejectis honore per concionem duobus Quintiis, Capitolino & Cincinnato. lego per coitionẽ: idq; M. Tullij ex epistolis ad Q. fratrem authoritate constipatus. Quod scribis, te audisse in candidatorum consularium coitione me interfuisse, falsum est: eiusmodi enim pactiones in ea coitione factæ sunt, quas postea Memmius patefecit, vt nemo bonus interesse debuerit. Et simul mihi cõmittendum non fuit, vt his coitionibus interessem, quibus Messala excluderetur. Alibi quoque idem Cicero Memmij coitionem vocat. Erat autem coitio, conspiratio seu fœderatio, quæ inter candidatos plerunque fiebat, quod significat in Oratione pro Plantio idem Marcus Tullius: Dubitatis, inquit, quin coitio facta sit quum tribus pleraſque cum Plotio tulerit Plantius? Nam & coire societatem in Oratione pro Quintio eleganter dicitur; Socium tibi in huius bonis edidisti Quintium, plura non dico: cum eo tu voluntariam societatem coibas, qui te in hæreditaria societate fraudarat. Titus quoque Liuius ab Vrbe condita libro nono, coitiones dicit honorum adipiscendorum garatia factas, De

De Roscij histrionis excellentia, & prouerbio inde nato. CAP. XVII.

ROscium esse in scena, scitissimum adagium est in eum' qui vndecunque sit in sua perfectus arte, nec admodum impolitiæ cõpertus: ductum id à Roscio histrione, quem ob summam artificij peritiam Cicero delicias dictitare solebat. Quin & Pompeius Festus Roscios prodit in omnibus perfectos dici, quod Roscius sit vnus in arte comœdica perfectus iudicatus. Et Cicero in Bruto: Volo id oratori, inquit contingat: vt quum dicturus surgat, significetur à corona silentium, deinde crebræ assensiones, multæ admirationes: risus, quum velit: quũ velit, fletus, vt qui hæc procul videat, etiam si quid agatur, nesciat: at placere tamen, & in scena esse Roscium intelligat. Sed & De oratore libro secundo: Quanquã soleo sæpe mirari eorum impudentiam, qui agunt in scena gestum, spectãre Roscio, Quis enim se commouere potest, cuius ille vitia non aduertat: Et æ quidem fuerit histrionis celeberrimi omnium, quos nouimus, in agẽdo gloria. Quid laus illa præclara ex animi producta virtutibus? Nonne, inquit clarissimus orator, vt ignis in aquam coniectus cõtinuo restinguitur & refrigeratur sic, referuens falsum crimen in purissimam & castissimam vitam collatum statim concidit & extinguitur? Roscius socios fraudauit, potest hoc homini huic hærere peccatum? Qui mediusfidius, audãter dico, plus fidei, quàm artis: plus veritatis quàm disciplinæ possidet in se. Quem populus Romanus meliorẽ virum, quàm histrionem esse arbitratur. Qui ita dignissimus est scena propter artificium, vt dignissimus sit curia propter abstinẽtiam. Proinde quo scenicus foret, nõ contẽptibilior videri debet: neque enim vt in Cœnis quoque Macrobius comprobauit, histriones inter turpes tunc habebantur: quamuis ex Aristotele secus in noctibus Atticis Gellius senserit. Illud verò indicio est, quod L. Syllæ adeò charus hic fuit Roscius, vt annulo aureo ab eodem dictatore donaretur. Tanta præterea fuit tum gratia, tum gloria, vt mercedem diurnam de publico mille denarios sine gregalibus acceperit. An non & M. Tullius elegantissima oratione populum Romanum obiurgauit, quod Roscio gestum agente, tumultuarit? Quin id constat certissimè, oratorem eminentissimum contendere

cum ipso histrione solitũ, vtrum ille sæpius eandem sententiam gestibus efficeret, an ipse per eloquẽtię copiam sermone diuerso pronuntiaret. Quæ res illuc Roscium prouexit, vt librum cõscriberet, quo eloquentiã cum histrionia compararet. Denique Cicero idem in Oratione pro P. Quintio, Roscij præstantiæ locupletissimum testimonium reddidit, quum ait, Videri ore durissimo, qui præsente eo gestum agere conaretur. Qui verò cum ipso contenderent, eos etiam si quid antea recti aut venusti habere visi sunt, id amittere. Meminit huius & Fabius quum alibi, tum libro vndecimo: Roscius (inquit) citatior, Aesopus grauior fuit, q̃ ille comœdias hic tragœdias egit. Dicere solebat Roscius discipulũ, quem quidẽ probaret, reperire potuisse neminẽ, non quo non essent quidam probabiles, sed quia si aliquid modò esset vitij, id ferre ipse non posset. Item caput esse artis decere, quod tamen vnum id esse, quod tradi arte non possit. Nicostrato denique comœdiarum actori sic applausit Græca natio, vti Roscio Romani. Fuit verò hic Roscius Gallus oculis obuersis, nec satis decorus: primus vti personis cœpit, quum antea galeris vterentur vel albis vel nigris aut ruffis, vt coloris qualitas ætatis faceret indicium.

Pepli notio multiplex. Mustelinus color. Item de Pallade allegoricè, curq̃ Stratia dicatur & Glaucopis, bis: item Athena & Hippia & Nica. Hippia mensuræ ac Phidoniæ cur. Damaus Neptunus. Hippium philtrum. Cratæpus taurus. Laphria Minerua cur, & Agelia, ac Pylatis: itẽ Budæa, & Boarmia. Hygia, Nicephorius Iupiter. Peplographia in epistolis ad Atticum, quæ intelligi debeat. Nebridopeplus Bacchus. Doris vestis quæ. Plynteria festa. Athenogeron. CAP. XVIII.

QVoniam paulò antè pepli mentionem fecimus, sed breuiter admodũ ac cõcise, vt omnibus planè satisfaciamus, qui amplius sibi vocabuli eius notiones expetẽt enarrari, adnectemus porrò, quæ indagatione varia sunt deprehẽsa nobis. Igitur Lactantius grãmaticus, siue is sit Luctatius, vti nonnullis placere animaduerto author est, Peplum dici vestem candore eximio, aureis distinctam claris, sine manicis, quam vestitores deorum simulacris iniiciebant. Peplũ verò primum instituere Athenienses, texebatur matronarũ manibus, intráque quadriennium numinibus offerebatur, sed Mineruæ in primis. Quod Homerus item significat. Et Seruius grammaticus peplum finit esse pallam fœmineam, Mineruæ consecratam. Quòd si vera sunt, quę Lactantius scribit rectissimè prorsum vestis ea Mineruæ dicabatur, quãdo candor diuinæ bonitatis simplicitatẽ exuberantiámque prẽmonstrat. Auri internitentis splẽdor summæ atque intimæ illius sapientiæ vim fulgurantem tacitis videtur ambagibus signare, iis prẽcipuè qui Platonicæ theologiæ arcana nõ illotis (quod aiunt) pedibus adire. Nam vt in sacrariis illis Neptunus prouidentiam naturalem, ita Pallas prouidentiam significat intellectualem, vnde & Græcè dici ἀθήνη videtur, quasi athrena de præuidẽdi potestate: quamuis mythici sic dictam putent, quòd de Iouis capite, prosiluerit integræ puella ætatis, nec vbera sugere fuerit necesse, quod θηλάσειν dicũt Græci, & scribit Eustathius. Virgo creditur, inquit Põticus Heraclitus, quia ἄφθονον ἀεὶ τὸ φρόνημα, id est nunquam cõsenescit prudentia, nec vlla inficitur labe. Prudentiæ verò adnexam pœnitentiã Palladis nomine intelligi propriè apud Homerum Iliados primo, idem opinatur, quæ Achillis furorem salubriter imbuerit. Ideo ita cani,

στῆ δ' ὄπιθεν ξανθῆς Ἀθήνης χεῖρα φίλην ἐπιθεμένη.

Animæ siquidem principale apud Homerum in capite est constitutum. Quo argumento, sicuti postea Platoni quoque est visum, pro homine toto quandoque ponitur caput: velut quum ait,

Τόφρα γὰρ κεφαλὴν ἴσαν αὐτῶν γαίῃ κατίχει.

Quia verò rei militaris præses credebatur dea, dicitur item Stratia, velut à Caribus solis cultum quãdoque Iouem Stratium, Herodoto credimus. Qui (opinor) & ἄρειος dicitur, id est Martius. Cui Epirotarum reges peracta re diuina in Passarone Thesprotidis, Epirotis iureiurando affirmabant, ex legibus regnum administraturos. Illi verò, id legitimè conseruaturos. Ophthalmitidos Mineruæ templum struxit Lycurgus, excusso ei oculo ab Alcandro, vt scribit Pausanias. Porrò hãc ipsam Pallada describũt Platonici, diuinitatẽ potẽter simul atque sapienter tum cælestia exornantẽ tum quę

sub cælo fiunt, ædificantem, inter astra præcipuè arieti præsidentem & æquinoctialis circuli ducem, vbi potissimum vigere putant motricem vniuersi virtutem. Arbitratur Homericus interpres, peplum coucinna, proindéque grata distinctum varietate, multiformem prudentiæ rationem indicare. Propterea tantæ compos Vlysses virtutis πολύμητις quandoque dicitur, nūc etiā πολυμήχανος & multiplicis dolisciēs. Quod autem ipsam sibi Pallada concinnasse peplum, fabulositas astruit poetica: id verò indicare intuenti acrius τὸ τῆς φρονήσεως ἄκρον ἐφικνεῖσθαι, id est ipsam sibi prudentiam sufficere. Author allegoriarum in Hesiodum iure dici tradit, ex Iouis vertice enatam esse Pallada: quoniam, inquit, ab experientia se promit prudentia: illa verò ex sensibus, qui in capitis ambitu conuisuntur. Et paulò pòst idem: Pallada, inquit, Glaucopin vocant, διὰ τὸ λαμπρὰν καὶ περίβλεπτον τῆς ἀρετῆς: quòd illustris virtus sit, atque conspicua. At Phurnutus ad dex: ἔοικεν ὁ λόγος refert καὶ γεγωνόν, quando & animalium fortitudine in primis insignia, vti pardalis & leo, glauca visuntur, δοκοῦσι βλέπειν τίλβοντα ἀπὸ τῶν ὀμμάτων: aut quia purè rectèque res diiu dicet: sicut e diuerso ab visu obscuriore iam vocāt ἀμαυρόπτην. Illud operæ leuioris: quod tamen non prætereūdam censuit Eustathius: Perinam Aegypti mulierem quampiam sedentem texere adortam, vnde (inquit) Pallados sedentis statuam commenti sunt. Glaucopiu putat idem, sicut & Phurnutus, non tam quia glaucos haberet oculos appellatam, quàm de formidoloso aspectu: quoniam & glauci dicantur leones regij, id est βασιλικοί: & poetarū qui iam dracones vocet glaucopas. Proditum verò memoriæ à Pausania est, fuisse Athenis Pallados statuam glaucis oculis, ex Lybica (vt ipse interpretatur) fabella. Illis siquidem persuasissimum esse, ex Neptuno & palude Tritonide natam deam, atque eo argumento glaucos illi oculos contribui, velut etiam Neptuno. Dicta est, inquit Pausanias, Minerua ὑγίεια, item Ergane apud Aelianum, id est ἐργάνη, quod cognomen Athenienses excogitarūt primi, Pausania teste, sicuti ἀκέσιον ἰᾶσθαι. In Acropoli ænea visebatur statua Pallados ὑγιείας, ab Pericle posita, quod illi per quietem præmonstrasset dea rationem, qua persanaretur artifex tantum non conclamatus, quod in propylæorum substructione ad imum foret dilapsus. Ab acropoli verò prorsum arcebantur canes, ob coëundi in propatulo impudentem animalis

malis naturā, tanto detestabiliore Demetrij facto, qui in Parthenone meretricibus non abstinuit. Hippiam legimus Mineruam apud Isæum, id est equestrem, quòd currum instruxerit prima. Eam verò Mnaseas Neptuni filiam prodidit, ac Polyphes Oceano genitæ. Hippia verò entea in Pindaro, vaso intelligunt Phidonia, seu mensuras, quas Corinthi comperisse primum Phidonem tradunt. Hippia autē dici, quoniam Argos, vnde fuit Phidon, nuncupetur Hippion: vnde est Euripidion illud.

ἔταρε δὲ ἱππείου τ' ἄγχου μέλος.

Hippion Neptunum etiam Damæum appellari legimus, ab equorum (vti arbitrantur) domitione. Apud pindarum facetiore metaphora frenum equi, hippium nūcupari philtrum, obseruauimus: qui & Neptuno taurum immolandum crateropoda vocauit, qui suus fuit Delphorum mos. Inueni qui Mineruam dicāt Laphriam, velut Laphyriam, quæ in bello spolia ducat, quæ vocant laphyra, sicuti agelia dicitur, tanquam ἀγεσαλείαν, id est prædam abducens. Symbolicè autem pylæatis nuncupatur eadem, quando in portis ciuitatum expingi consuerat, & domuum ianuis, velut in suburbiis Mars, quoniam in ciuitate ac domibus prudentia est opus, foris verò in defendendis hostibus Martio animi robore. Iam illa operæ leuioris, Pallada cognominari Budæam, id est βόδεαν, quia humana excogitatum prudentia est, boum opera terram colere, sed & nauigare mergi quadam imargine: propterea eadem vocatur Aethyia. Ex agricolationis ratione colitur eadem à Bœotiis Boarmiæ nomenclatura de boum ad aratrum coaptatione. Colebatur Athenis item Mineruæ νίκης simulachrum ἄπτερον, id est sine alis, habens in dextra malum punicum, in sinistra galeam: quod in primo De acropoli Heliodorus scribit. Nicephorius autem Iupiter est nuncupatus de Mesopotamiæ vrbe Nicephorio. Ex huius responso imperium mox futurum concepisse Adrianum, author Aelius est Spartianus. Sed de mystico Pallados sensu aliàs fortè cōmodius. Interim peplum pro curruum peristromate rectè poni, Homerum habemus authorem,

ἀλλά πῃ ἐν μεγάροισι κυκάων ἐνδυκὲς ἔῤῥει
Καλὸν, πρωτοπαγὲς, νεοτρύχοις ἀμφὶ θύραις
ἠκτῆσιν.

Sed & alibi Homer' idē pepli nomine instrata στορέσειεν equo-

rum intelligi voluit aut curruum ad pulueremprohibẽdum. Nam Pandarus currus suos peplis decoros fuisse refert. Sed & Troadas vocat ἑλικωπιπλους Iliados sexto,

Αἱ δ' ἅμα πρῶμαι ἦκε πρὸς ἄστυ ἑλικωπιπλους.

Donatus author est, peplum esse vestem ad sacrorum ritum pertinentem: quamuis, inquit, alij esse dicant scutum modicum. Dicitur tam masculino quàm neutro genere, quod Laurentium negasse, miror. Plautus:

Nunquam ad ciuitatem venio, nisi quum infertur peplum.

Illud grauius: peplum item dici velum Panathenaicæ nauis, quam quarto quoque anno honori Pallados instruebant, ducta item põpa à Ceramico ad Eleusinium: quod scribit Aristophanis interpres. Vocant autem peplum, inquit, ἀπὸ τῆ ἁπλωθῆναι: hoc est, quia sit prætenuis. In eo quoque Enceladus gigantum vnus, à Pallade necatus, intexebatur, & annis singulis (vt quidam scribunt) in Panathenæorum pompa ferebatur. Plato in Euthyphrone: In magnis Panathenæis peplum pictum in arce suspendi solitum scribit. In Apuleio autem, mustelatos legimus peplos, de mustelini coloris similitudine, qui subliuidus est ac lentiginosus, cuiusmodi in vestibus comparet cruore commaculatis. Sed & nos eius coloris sericum, vt vulgò iam loquimur, rasum distrahi passim scimus. Theocriti interpres in Syracusis περονατρίδα, τὸ ἱμάτιον interpretatur, id est peronatrida esse peplum ac indumẽtum, quod primo succingerent: nam & inde nuncupari παρὰ τὸ περονᾶσθαι, ab infibulatione. Sunt authores, ex victoria quadam ab Athenien sibus institutum peplum: inque eo, qui fortiter fecissent, expingi consuesse. Cuius rei non oratoribus modò mentio est, sed & comicis: quod prodidit Isæus, repetit Harpocratio. Euripides in Hecuba, ἣ παλλάδ' ἐν πέπλοις τὰς καλλιπέζους ἀθανάτας ἐν κρυπτῷ πίτνᾳ βόσκομαι ἄμαχα πώλους. Ad hoc forte pertinet ænigmaticum illud ad Atticum in epistolis: Pelographiam Varronis tibi probari non molestè fero, à quo adhuc πρακλάτειον illud nõ abstuli. Est verò pepli descriptio, siue pictura. Author tamẽ Porphyrius est, conditũ ab Aristotele cõmentariũ, cui titulus foret Peplus, in quo ducum exsequebatur genealogias, & nauiũ quoque numerũ ad Troiam profectarũ, quin & in singulos duces epigrammata, distycha plurimum, præter quàm in Aiacem. Est item peplos frutex Dioscoridi, libro quarto: sicuti etiam peplis, quã Hippocrates peplion vocauit. Pepli etiam Plinio mẽtio est libro vigesimoseptimo. In primo Epigrammatũ inuenio Bacchum appellari Νεβριδοπέπλον. Carmen, si quis fortè requirat, subscripsi.

Νυκτέλιον, νύμιον, νεβριόδια, νεβρεῖ λόπιπλον.

Peplis fibulam addere in pectoris summo, Doricum creditur inuentum, proinde muliebrem vestem Dorida nũcupat Herodotus, quæ fibula partem alioqui hiantẽ subnecteret: eiusmodi nanque veterum mulierum gestamẽ erat. In Caria tamen linea frequentior fuit tunica. Et quoniam de Pallade venati pleraque sumus, illa obiter attigisse, nil (puto) obfuerit: in Acropoli, quę olim diceretur Polis, simulacrum fuisse Mineruæ, quod cælo delapsum, fama tenet, vt tradit Pausanias: propendebat lychnus aureus, Callimachi opus. Eum vbi oleo implessent, eundem anno circumacto diem obseruabant: nec interim deficiebat oleum, etiã si interdiu noctúque colluceret lychnus: lino carpasio constabat ellychnium, seu θρυαλλὶς. In id enim ignibus nullum omnino ius. Nec illud relatu indignum: Athenis festa celebrari consuesse plynteria, vt prodit primo Rerum Græcarum Xenophon, & nos alibi: in quibus Pallados simulacrum obuelabatur, nec seriæ rei quippiam attingere aliquis audebat. Porrò quia Athena Mineruam indicat, vti monstrauimus, hinc eleganter ἀθλωγίχων dicitur iam senior discipulus. Palladã denique tribus infestissimis oblectari feris, dolens gemẽnsque, quum solum exilij causa verteret, infremuit Demosthenes, noctua, dracone, populo.

Cur tantopere sensibus afficiamur, atque oculis præcipuè. De oculorum vitijs. Qui dicantur Peti. Cur spadonibus oblædatur visus, & frequenter coeuntibus. Inoculare. Enophthalmismus. Regis oculus vel aures. Opteria. Ictus oculi. Atomus. Apostrophi oculi, & diastrophi. CAP. XIX.

OCulos esse humani corporis partem prætiosissimam, vt qui lucis vsu vitã distinguant à morte, rectissimè à summis authoribus dictum opinor. Sed quum tacito naturæ consensu expetant homines scientiam: inde etiam affectio quędam summa, quod Synesius approbat in sensus omnes exoritur; quos etiam nullo vsu, non possumus non plurimũ ama-

re, in primis verò videndi virtutem. Neque enim agēdi modo gratia, sed & acturi omnino nihil, huic sensui præcipuè afficimur. Cuius ratio est, vt primo Metaphysices Aristoteles prodit, ὅτι μάλιστα ποιεῖ γνωρίσειν τι ἡμᾶς αὕτη τῶν αἰσθήσεων, καὶ πολλὰς δηλοῖ διαφοράς, hoc est, quoniam vt cognoscamus aliquid, ex omnibus maximè videndi sensus efficit, plurēsq; rerum ingerit differentias. Verùm enimuero vni tātum hominī deprauari eos, à magnis item traditum viris est, inde quoque cognominibus exortis, Strabonum, Lucinorum, quibus parui vtrinque oculi. Et Petorum, quibus oculi leniter declinantur, & cum venustate. Vnde etiam Veneri petos attribuit oculos, quod vitium quidem sit, sed non aspernabile, non inamabile. Nam ita legimus in carmine obscœno, quisquis eius author credi debet,

Minerua flauo lumine, Venus peto. Horatius quoque,
Strabonem appellat Petum pater.

Et libro septimo Martianus, Marcidulis peta luminibus. Ipsè lasciuos etiam intelligo, & ignea quadam mobilitate præcederes, ac veluti volantes. Quando & Pontanus ita canit,

Cur ô Detanira, cur moraris
Auroram cupidus referre terris?
Cur non lumina, petulosq; ocelles
In lucem exeris?

Vitiantur & alio modo spadonibus, fiúntque hebetiores, ac videndi acumen, quod vocant Græci ἐξυπίαν, magna parte perit. Vitiari quidem τοῖς ἀφροδισιάζουσι, id est re Veneres vtentibus, minus vtique mirum. De spadonibus amplius videndum. Nisi dicamus, alteris quidem ob libidinem, alteris ob excisionem plus iusto partes superiores exsiccari. Quod perspicuum in iis est, quorum opus exquisitius administratur: humoribus enim deorsum ductis, superiora siccari, necesse est. Id autem concubitu fieri, nimirum patet. Spadonum autem crura intumescunt, & alui faciles sunt, διὰ πάτου μιδιγαμένη τὸ ὑγρὸν, id est vtpote quum se deorsum humoris copia seuocet. Profecto in oculis humidum, subtile, aqueum necessarium est, in eo nanque visibiles spiritus attenuantur. Et oculus ipse natura humectus est. Nam in libro De sensu & sensili Aristoteles, & quinto De animalium generatione, Oculum sapere naturam aquæ tradit. Ob quæ coitur frequentiore, aut alia ratione arefactis superioribus, oculi

oculi proprium, quod humore vigebat, immutari necessarium est. Et spiritus ignei, qui & ipsi multi sunt motus, hebescunt, nisi humore foueantur. Arescit autē cerebrum quoque libidinis intemperantia, quod seminis fermentum inde parte plurima profluat, quod præter Hippocratem in libro De aēre & aqua, vti diximus, etiam Auicenna primi vigesima significat: præcisis enim venis, quæ post aurē sunt, tolli coitum, feminis profluuio impedito. Amplius, quod ad eunuchos attinet. Acumen visus fit per spiritus visibiles, calidos, subtiles, lucidos: nam & animalia calida, bene digerentia, visu præstāt, vt aquila. Spiritus autem hi calidi virtute tales efficiuntur. Id verò augescit conseruatúrque per refractionem quæ in testiculis fit, ex qua totum corpus calefit & irradiatur, sicuti in maiori mundo repercussis radiis solaribus calescit vniuersum & illuminatur. Quamobrem in spadonibus cessante refractione, abscisis testibus, non calescit corpus, nec spiritus subtiles ac mobiles generantur. Sed contrarij potius, hinc digestione item læsa, caloris inopia, humores generantur terrestres, aquosi, nitrosi, ac graues, immóque ad inferiora procliues, inde fit celebratus in spadonibus pedum tumor. Quos Licinius Cæsar cum aulicis esse palatij sorices ac tineas pronuntiauit. Hic tamen est, qui per inscitiam literas esse dicebat virus, ac pestem publicam. Ab oculis porrò, qui dicuntur ὀφθαλμοί, inclinatur verbum ὀφθαλμίᾳ, quod georgicū est vocabulum, inquit Eustathius, dici Latine solet, inoculare. Enophthalmismos tamen pro spectaculis dici, aduertimus. ὀφθαλμὸς βασιλικὸς nūcupatur regis explorator. Sed & cui adest authoritatis plurimum ac potentiæ, regis itidem appellatur oculus, cuiusmodi sunt, quos satrapas nominamus, per quos à rege explorātur omnia, sicut alios dici scimus βασιλέως ὦτα, id est aures regis. ἀκρόασις verò id est opteria, dona sunt sponsæ cōtributa in anacalypteriis. Quæ quid sint, alibi fusim edisseremus. Ictū oculi, siue motum, Græci ῥοπὴν dicunt: vnde est illud parœmiodes, ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, id est in momēto & oculi ictu vel motu: id & pronunti it alij, ἐν ῥιπῇ, id est eo momēto quo diffletur pluma, vel quidvis aridi tenuisque. Dicitur & Græcè, ἐν ἀτόμῳ. Quam loquendi figuram municipes mei vsurpant, sed in atimo dicunt, verbo per inscitiā labefactato, quum statim factū significant. Apostrophos oculos apud Sophoclem intelligunt retro versos, sicut diastrophos in furentibus peruersos.

De

De neruis opticis qui sunt, quáve coeant ratione. Cur simplex obiectum quandoque duplum videatur.

CAP. XX.

INter alia quibus videndi cõstat perfectio, sunt & nerui ab anatomicis dicti, ab eo quod præstant, optici: hi à cerebro ad oculos producuntur effigie in primis elementi Græci X, videnturque in contactu se interfecare ad crucis modum, sed acrius solertiúsque inspectanti haudquaquam sit. Cæterùm à cerebri exorientes lateribus ad eundem pertendunt locum, donec coniuncti ita, vt meatus qui antea duplex visitur, vnus & communis fiat, mox verò discapedinati resiliunt & diuaricantur, ac qui à dextris cerebri neruus initia ducit, dextrum item oculum petit. Qui verò à læua, itidem oculo insinuatur læuo. Verùm, ne quis risu fortè ista putet excipienda, veluti explorate minus prodita, author nobis huius doctrinæ Galenus est libro De vtilitate particularum decimo. Sed & hæresin eandem consectatur Auicenna. Quin & rationem hanc omnium principem eruisse, astruit Galenus. Siquidem à rerum id natura excogitatum sagacissimè, ne sensibile vtroque hausturn oculo videatur geminari. Quod dubio procul obtingeret, ni (vt inquit Auicenna) visibilium simulacra in communi coirent acceptaculo, atque ita vtriusque oculi vnum referret deferens. Vnde strabonibus euenit, vt geminata putent se intueri omnia, vbi pupillarum altera vel surrigitur altius, vel plus iusto mensu deprimitur, quia pereat tunc meatus rectitudo ad opticorum coitum, acciditque vt visibilis rei forma prius quàm illuc pertingat, velut sufflaminata in obliquitatis angulo subsistat, atque ita per neruum flexuosum transiens non æquè perueniat ad communem locum, ac quod recto fertur incessu. Scribit porrò Auicenna ex opticorum illo congressu profluere & adiumentum alterum, quoniam spiritus visiuus, altero oculorum oblæso, totus delabitur ad reliquum, qui inde roboratur mirificè, & validior promitur in actum, quod alterum claudentibus oculum manifestum sit. Eo siquidem nomine, qui patet, clarior fit consueto, & in obiecto apprehendendo potentior, ex impetu quoque visiui spiritus latiore facto meatu. Nam & si pupillæ alteri contingat vitium, altera patentior fit, ac maior. Cæterùm ingeret se forte quispiam ad id quod astruximus, cur obiectum simplex, vel

vti geminum quandoque à nobis spectetur: sonum quidem aure vtraque immittere sese, nec tamen vnquam audiri duplum. Quod ipsum & in odorandi ratione proferri potest. Ambiguitati verò ex doctrina Galeni sic fermè occurri potest. Quod obiiciatur, non videri simile, quippe visus obiecta per rectam lineam à sensiuo organo percipiuntur, quod in sonis non fit, neque item in odoribus.

De antistitis Mineruæ barba apud Pedasenses, quæ ingruens malum præsagiret, Cur fœminis non adnascatur barba. Cretensium mos. Berberi quid. Apotropai Dei. Pallas Oxyderces, & mater. Bardy regio, & fluuius. Minerualium dies.

CAP. XXI.

IN monumentis veterum Græcorum legimus, esse super Halicarnassum Pedasenses, apud quos illud mirũ solitum contingere, memoriæ proditum sit, vt quoties ipsis aut circumadiacentibus, aliquid aduersi certum intra tempus est euenturum: tunc antistiti, quæ illic Mineruæ est, grandis barba nascatur. quod ab Aristotele repetitum quoque scio. Sed & Herodotus scribit historia prima; verùm in Græcis modò codicibus, quin & libro octauo relatum obseruauimus. Quamrem bis, vel (vt alij præferunt) ter apud eos accidisse, comperturn est. Meminit ex Herodoto, item libro tertiodecimo Strabo, sed ita vt interpres historiam haudquaquam assequutus deliraſſe prorsum videatur. Naturalis autem ratio id plane auersari videtur, quod Macrobius quoque scribit. Siquidem caloris inopia esse causa creditur, cur muliebre corpus, vt viri, pilis non obsideatur: calorem enim esse dicunt, qui pilos creet. Quamobrem eunuchis deesse, quod eorum natura frigidior sit. Porrò in corpore humano illæ potissimum partes obsepiuntur pilis, quibus maior suppetit caloris facultas. Leue autem est mulierum corpus, veluti innato constipatum frigore, quando algorem comitatur densitas, lenitas densitatem. Quod verò citius admonentur generationis, naturæ infirmioris est, vt exilia poma celerius miteſcunt, robusta serius. Præterea frigiditatis argumentum euidens illud est, viros longè diutius in generando perseuerare, quàm in pariendo mulieres. Nam vis eadem in frigidiore corpore

exili-

extinguitur celerius, in caliliore amplius producitur. Quòd si frigus aëris tolerabilius ferunt, quàm viri, facit id ingenitum frigus: similibus enim similia gaudent. Proinde minus mirum, muliebrem barbam, vt monstrificam, meticulosi alicuius ingruentis dirum haberi præsagium. Quin & simplex vulgus nostrum adagium sibi parte ista non inscitè neque ineleganter effinxit, fœminam barbitio obseptam eminus salutandã esse, vsurpans. Medicæ tamen doctrinæ dogma est, ab Aristotele comprobatum, subsistente menstruorũ, quæ gynæcea vocant, & λεκτρυλωτα, id est catamenia, redundantia, necnon seminis, mulieribus quandoque barbam contingere. Quod in viduis castitate præsignibus se vidisse, Auicennæ interpres scriptum reliquit. Sed & Princeps testatum voluit tertij vigesimaprimi tractatu tertio, capite item vigesimosexto. In hac verò barbitij mentione illud obiter enotasse (nil puto) obfuerit: noleuisse patrium quandoque in Creta morem, vt barbam & capillos magistratus summitteret. Proinde, quum ab Appio proconsule, cum quo in Cretam Sabinus iuerat, in theatro Græci postulare instituissent, vt Sabinus maximum magistratum gereret: surrexit Sabinus, & silẽtio manu facto, Hunc magistratũ, inquit, ego Romæ bis gessi. Bis enim reus causam dixerat. Græci non bene intellexerunt: sed bene interpretati petebant, vt illum honorem Sabinus tertio gereret. Id obiter item subnotarim: in historiis legi quandoque Berberi. Id verò ad barbam facit nihil. Est autem Indorum vocabulũ, quo margaritiferum ostreum illi significant, sicuti author Eustathius est: meminit etiam Athenæus. Et quoniam à Palade orsi sumus, in eandem desinamus, cuius in templo apud Sicyonios ad portam, quæ dicitur sacra, structo Epopei conditoris visebatur monumentum, & in propinquo Dei, quos ἀνορυμαίους dicunt. Apud quos omnia fiunt, quæ facienda Græci arbitrantur à mala auerrunci nda, id est τὰ ἀνορυμαῖα λεγόμενα. Fuit apud Argiuos Palladis sacellum ἐν Ἄργει, à Diomede structum, quod ei apud Ilium bellãti tenebras caliginémque ab oculis detersisset dea. Est apud Eleos Pallados sacellũ μετρὸς cognomento: quoniã quandoque deficiente iuuenum turba, dea n cõprecatæ mulieres sunt, simul ac cum viris congressæ forent, cõciperent. Voti cõpotes, regionem insuper vocabulo gentis patrio, Ἰάλιδα nuncuparunt, ac fluuium Ἰάλιδα aquam. Sicuti verò Romæ Minerualia quinquatribus, aut ante paulò præ

præceptoribus persoluebantur, ita & Athenis in festo quod Choes dicebãtur, Antheſterionis duodecima, quem interpretantur Nouembrem: quo etiam tempore à præceptoribus familiares hospitaliter accipiebantur: quod apud Athenæum scribit Eubulides.

CAMILLI RICHERII RHODIGINI in Antiquarum lectionum libros, ad Antonium Mariam Amolinum physicum, præfatio decimaquinta.

MVltis varijsq; incitabulis excitus, his diebus constituens doctissimi patrui mei luculentissimum opus, ab ipso aliàs prima eruditione editum, post verò castigatissimè recognitum, tantarumq; literarum copiosa numerositate adauctum, vt ferè Antiquarum lectionum liber nõ amplius videatur, onus grauissimum, meinq; quàm impar humeris subire cognoscens, id pluribus impartiendum duxi, teq; potissimũ doctissime vir, quintædecimæ ipsius portione grauare: nec ab re quidem, qui me continuè stimulans, ad ipsius huius operis editionẽ tuo etiam incitamento prorumpere impulisti. Quod & libentius factitandum censeo, quòd doctissimi ipsius patrui mei Lodouici Cælij doctrinatæ literaturæ principijs, imbutus altissimæ scientiæ apicem inhiantem, humanorum studiorũ, acutiorinq; dialectices, altissimæq; philosophiæ dogmata peragratum, ad Pœoniæ facultatis tantam deuenisse altitudinem noui, vt acutissimi dialectici, doctissimi philosophi, perspicacissimiq; physici nomenclaturam subire merito mererarus, qualem decimiquinti huius voluminis placita exigũt, quæ tanto refertissimæ munimine securius prodeuntia, tui nominis patrocinio meantius sese omnibus oblata patebunt. Id igitur & si imbecille munusculum, doctissime Antoni Maria Amoline, eo alacriori suscipies animo, quo à Lodouico Cælio tibi præceptore acuratissimo emanatum, Camilli nepotis collatum manibus tibi iniunctum nostri: quem tua illa innata benignitate gratius fluens, deditissimum semper habebis. Vale, meique tibi semper obsequiosum accipe.

LO

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM LIBER VNVS, QVI DECIMVS QVINTVS.

Quot exigantur ad videndi rationem. De diaphano & lumine. Cur sol mũdi oculus, curq; Theæ dicatur filius. CAP. I.

MVLTA, inquit Priscianus Lydus in Theophrasti enarratione de sensu, in visu varietas accidit, siquidem videtur extra prodire, propterea quòd circa sensibile agit extra locatum. Quin etiam aliquid à re videnda suscipere, quia videlicet illinc aliquid patiatur. Iam verò diaphanum atque medium traiicere videtur vtrinque, tanquam & perficiens lumine, & commensurationem exhibens interuallo. Certè obiectum sensibile nimis materiam resipit, at sensus spiritalis admodum est. Itaque per se haud quaquam coire queant ad sentiendi actum perficiẽdum. Sed opus est medio quodam velut spiritali, quod inuicem ista conciliet, Hoc quidem circa omnem sensum species quædam est. Circa visum verò, tanquam excellentissimum, vltra speciem opus est diaphano insuper, atque lumine, quibus materiale prorsus spiritali accommodetur. Putat Priscianus idem Iamblichum sequutus, sicuti Iulianus quoque in libro De sole, diaphanum esse non in æthere solum, igne, aëre, aqua, vitris: sed & in terra ipsa, compositisque corporibus omnibus, id quod alibi quoque attigisse me, sum memor. Ait Iulianus ex Phœnicum & Iamblichi doctrina, lumen esse purum actum, ac actu diuinæ intelligentiæ per cuncta porrectum. Diaphanum verò actus eiusmodi esse vehiculum, & id quidem incorporeum, neque permixtum corporeis qualitatibus, quãuis per ea diffusum omnia. Idem significat

significat extensum per omnia lumen, à Platone De republica libro decimo positum. Visibilia per primum visibile, id est lumẽ, visibilia fiunt. Ideóque & visus omnes per primum visum. Quoniam verò quæ hic disiuncta sunt, apud superos sunt vnita: coniectare possumus, idem esse primum visibile primúmque visum, id est præcipuè solis lumen. Quo argumẽto videtur Orpheus oculum mũdi solem vocasse, Verùm & poëtica fabulositas Theæ, id est ἡ θέας filium esse pronuntiat solem, quod ἡ θέας καὶ ὄψις, id est vt spectemus, vt'que videamus, præcipua imò tota indidem sese promat ratio: ex quo in Isthmiis Pindarus, μάτερ ἀειλόχου πολυώνυμε θέᾳ. Prodit in libro De veritate Thomas, Videri aliquid tripliciter: vno quidem modo per essentiam suam, velut quũ visibilis essentia visui connectitur, quo modo lucem percipit oculus. Alio autem modo per speciem, quum rei similitudo visui imprimitur, vt quum lapidem videmus. Tertius est ex speculo modus, vbi rei similitudo per quam cognoscitur, non fit in visu statim ab re ipsa, sed ab eo, in quo rei exprimitur similitudo, sicut in speculo sensibilium visuntur species. Primo autem modo videre Deum, soli est Deo naturale: secũdo autem modo, angeli proprium: tertio denique hominis, qui ex creatis rebus vtcunque Deum exhibentibus in Dei cognitionem perducitur.

Igneum splendorem inesse oculis, quo modo probent Platonici. Item qua ratione fiat visus ex Platonis doctrina. CAP. II.

PORRÒ sicuti cor mundum sol suo ambitu lumen, pérque lumen, virtutes suas inferioribus affundit: ratione compari in corporibus nostris cor motu suo quodã perenni proximum sibi sanguinem agitans, ex eo spiritus in totum corpus, pérque illos luminum scintillas membris insinuat, singulis quidem, sed oculis vel maximè, ad surrectas vtique, ac prominentes corporis partes spiritu leuitate insigni scandente præcipuè eiúsque lumine per oculos inde qui perspicui sunt, atque omnium partium nitidissimi, vberius promicante. Inesse verò cerebro & oculis lumen aliquod, etiam si exiguum, animalia multa, quæ noctu vident, argumento esse possunt, quando in tenebris eorum coruscant oculi. Sed & quodam modo contortis oculis, circulum quendam

lucidum intus planè intuemur. Quin & Plinij monumentis testatissimum est, Tiberio Cæsari eam fuisse oculorum naturã, vt expergefactus noctu paulisper aut alio modo, quàm luce clara contueretur omnia, paulatim tenebris sese obducentibus. Id ipsum & mihi quandoque obtigisse, Deo teste, non mentior. Augeæ micantes oculos celebrat Apollinij interpres. Sed & grammatici nostri glaucos dici equos interpretantur felineis oculis, id est quodam splendore perfusis. Augusto à Deo enitescebant, vt si intentius aliquem esset intuitus, cogeretur is, ceu splendoris nimietate caligaret, vultum submittere. Sed in Timæo item Plato, quoniam vt res est, non rhetorum modo rimamur officinas, sed & academiæ inuisimus spatia, visus rationem expositurus: Ignis, inquit, illius qui non vrit quidem, sed illuminando suauiter diem inuehit mundo, participes oculorum orbes dij fecerunt. Intimum siquidem corporis nostri ignem huius ignis germanum syncerúmque per oculos emanere voluerunt. Itaque quum diurnum lumen applicat se & accorporatur (vt sic dicam) visus radio, tunc ea duo inter se similia concurrentia atque commixta, quo oculorum acies dirigũtur, ibi in vnius iam domestici corporis cohærent speciem, vbicunque videlicet tam intimi, quàm externi luminis fit concursus. Totum igitur hoc propter similitudinem, passionem eandẽ sortitum, quum quid aliud tangit, vel ipsum ab alio tangitur, motũ huiusmodi ad corpus omne, perque id ad animã vsq; diffundens sensum efficit, qui visus vocatur. At postquàm in noctem discesserit cognatus ignis, visionis euanescit radius. Nam in aërem sibi dissimilem erumpẽs permutamur atque extinguitur, quum nullam habeat cum proximo aëre, vt pote ignis carente splendore, naturæ communionẽ, idcirco videre desinit, somnúmque inducit.

Aristotelis rationes aduersus Platonis de visu placita. CAP. III.

AAristoteles verò in commentatione quæ De sensu est, ad sensũli, gradũ parans ad diluendam Platonis sententiam, contra quem nunquam non concertatione assurgit arrectaria, & (vt dicunt Græci) ἐφ' ὅσον ἁλῶν, veteres philosophos scribit, de sensibus aliqua tradere orsos, ex elementari ratione, cuiusmodi sensoria forent, esse scrutatos. Quoniam vti primo De anima disputatũ latius est, simile à simili arbitrabãtur percipi. Ex quo animam quoq; de principiorum cõminiscebantur natura, vt hoc nomine omniũ cognitionem consequi posset vt quæ conformis foret omnibus, siquidem communicare in principiis omnia. Consimili porrò ratione, quoniam sensus corporea item spercipiant omnia, eorum modum elementis attribuere adorti sunt, ac terræ tactum omnino assignarunt, gustum verò aquę, quia per humecta sentiatur sapor, aëri autem auditũ, visum postremo igni. Quia verò sit inter aërem & aquam quoddã medium, aëre quidem densius, aqua verò tenuius, quod vaporis aut fumi nomine intelligi voluere, odoratus sensorium illi ascribendum putauère: quoniam ex fumida quadam euaporatione sentiatur odor. Quo autẽ potissimum argumẽto esse ignis participem oculum putarint Platonici, inde arbitratur Aristoteles factum, quia (vt paulò antè cõmeminimus) rationem minus peruiderint: cur oculo cõpresso ac moto vehemẽtius, promi ex eo videatur ignẽ quippiam, præcipuè si forinsecus obtendantur tenebræ. Cæterùm non ignis ratione contingere hoc ipse putat: sed quoniam quicquid abũde leuigatum deterſumque politius est, ex suæ naturæ proprietate quendam habere fulgorem animaduertitur: nõ eiusmodi tamen, qui medium actu lucidum valeat efficere. Proinde, quum negricans in oculi meditullio perpolitum maximè sit, mirum nihil fit, si & nitorem contineat corporum eiusmodi affinem. Sed vnde nam fieri astruemus, quòd si celerius agitetur oculus, fulgorem percipit, si verò quiescat, non ita? Respondet philosophus idem, hoc ideo obueníre, quia præceleri motu oculi, quod vnum simplésque est euadat quodammodo duplum: vnum siquidem, ac idem subiectum est pupilla videns ac fulgens: quatenus verò splendescit, foras nitorem promit: quatenus videndi facultatem habet illum percipit ac cognoscit, veluti forinsecus illabatur. Nam vbi celerius mouetur oculus, nigricans ad exteriorem transfertur locum, in quem pupilla fulgorem emiserat prius, quàm omnino deficiat is, excipitque perinde ac extrinsecus illatũ: quo fit, vt aliud censeatur quod videt, aliud quod videtur. At si tardior fuerit motus, euanescit prius coruscatio, quàm illuc delabatur pupilla, vbi excipere queat. In tenebris verò ista præcipuè fieri, illa ratio est, quoniam lumi-

nis copia leuigatorum corporum splẽdorem tenuem admodum atque exiguum absorbet quodammodo, cogítque euanidum fieri. Quod autem vna cum Empedocle tradit Plato, effici visum per luminis ab oculo emissionem, perinde ac à lucerna: id esse omnino vanum, autumat philosophus, quando (si ita foret) deberemus etiam in tenebris vti oculis, radio inde promicante ad medium illustrandum, idoneo. Verùm quod infert Plato, restringui radium offensantibus tenebris vanius multò est. Quę enim extinctio esse luminis potest? extinguitur si quidem humido aut frigido calidum & siccum, vt in prunis visimus, & flamma: sed neutrum in lumine recognoscimus. Quod si est, ac ob debilitatem latet nos, interdiu claritatis excellentia perire debuerat, aut in aqua, vel item in glacie. Quippe ignita corpora hęc omnino patiuntur, sed in oculorum lumine nil prorsus eiusmodi fit, inde coniectatio certa, Platonicam rationẽ minus veritate subnixã ruere.

Aristotelis sentẽtia de visus ratione. Item quid diechę, & quid dioſmos, ac diagonios linea. Optice, anoptice, catoptice. Videre, ac cernere, an distinguantur.

CAP. IIII.

CAeterùm quid de ratione videndi sentiat vir acer & experiẽs Aristoteles ipse, iã ex interpretatione Themistij secũdo De anima promere ingrediar. Planè, inquit, colorem esse ea natura, vt actu perspicuũ moueat, illud indicio est vel firmissimo potest, q̃ colores vehemẽter propè admoti neq; videri neq; internosci queũt: mouet ergo color perspicuũ aẽrem, aër ad vsque oculũ cõtinẽter pertẽsus aspectum mouet, & vulnerat. Quòd si nullus esset vsus intersiti aëris, per quem color veheretur ad sensum, summa ratio esset, quamobrẽ colores quanto propius accederent imminerẽntque oculis, eò clarius & exquisitius cernerentur. Proinde perperam Democritus censuit, qui diceret, Si inane esset hoc omne per quod cernimus spatiũ, fore vt acrius & probius omnia viderentur, quod prorsus impossibile est. Nã obtutus passo quadãtenus, & affecto sensu contingit, non quidem à colore qui cernitur alioqui impositus & adiũctus pupillæ præsentiretur: sed quod reliquũ est, ab aëre illo, & perspicuo qđ interpatet. Quãobrẽ nedum acutius, sed nihil omnino videri posset in vacuo, quia nihil

nihil in eo intermedium haberetur, quod primo ipsum affectum, tum deinde ipsum oculorum sensum afficeret. Idem in sono, idem in odore contingit. Neuter attactu sensum exercet, sed per medium aërem, à quo subinde sensum impellunt. Sed qua strepitus ad auditum prouehitur, quidam Aristotelici interpretes diechen appellarunt, quasi personiam dixeris, qua verò odores, dioſmon, ac si perolatiam vocaris, quòd veterinæ sint ac vehicolares odoris ac soni. Diagonios verò linea intelligitur Vitruuio ab angulo ad angulum perducta. Et libro quarto in capituli Corinthij ratione: Abaci, inquit, latitudo ita abeat rationẽ, vt quanta fuerit altitudo, bis tanta sit diagonios ab angulo ad angulum. Verùm, ne quid dissimulem, author quidem prospectiuæ, Aristotelis dogma insequutus, mathematicos scribit, statuẽtes visum fieri per radios ab oculo promicantes, inaniter conari. Sed enim Alchindus De aspectibus omnino docet aliud. Et magnus author Augustinus innuere videtur, Animæ potentiam in oculo aliquid efficere, quod à sapientiæ studioſis necdum sit preuestigatum. Alioqui & qui Platonem euertere connituntur, quandam ab oculo radiorum effusionem admittunt planè, qua videndi perficiatur ratio, animalium argumento, quæ ita oculorũ nitore medium illustrant, vt colorum perceptio non lateat ea. In videndi ratione illa item obseruauimus, quũ in rectũ dirigitur visus, dici propriè opticẽ modi eius rationem: at vbi suspectamus, anopticen: sicut captoticen, quũ despectamus. Qua in re illud contingit admirabile, si attollatur visus, etiam stellas contingimus: si in rectum prospectus petatur, quadraginta miliũ passuum nõ exceditur mensus. Infra verò etiã minore multo mẽsura visum hebescere, obseruatũ, quãdo est hic lõgè difficilior modus. Proinde in eius perpensione maiorẽ & curam & diligentiã adhibendum. Illud verò ab agrestioribus mutuemur Musis, vt philosophi loquũtur, Videre ac cernere, nõ eo distingui discerniculo, quo ineptioribus est visum. Cicero in Oratore, Perfectę eloquẽtię speciẽ animo videmus, effigiẽ auribus quęrimus. Idem paulò infrà, Eloquentiæ speciem cernebat animo, re ipsa non videbat.

Cur quædam collucere in tenebris videantur. Miracula quorundam ex se lumen fundentium. Cur quædam noctu oculis vtantur, interdiu minus. CAP. V.

SOsigenes Alexandri præceptor tertio volumine De visu rationem asserre conatus est, quamobrem aliqua colluce-re in tenebris videantur. Flammulenta, inquit, hæc quadam-tenus naturam ætheris & quinti elementi participant, ea cognatione fieri, vt admotum sibi aërem, aut perspicuum aliud corpus illuminent. Quod autem id maximè noctibus faciat, rationem esse, quia tum maius lumen absit. Alioqui euenire interdiu, vt exiguum eorum lumen quasi exolescat, & offundatur in magno. Noctu ergo quum refulgent, aërem proximum & circumfusum leuiter substrant: non ita, vt alia item possent videri, sed vt sola se vendicent à tenebris. Atque hoc facit exilitas portionis eius, è qua proficiscitur, manátque lumen. Nam & ipse quoque ignis, quamuis splendorem suum latius & diffusius mittat, adeò vt asserat etiam alia: tamen si remotior sit, caligãt oculi in cætera, ipse ad conspectũ sui vix sufficit. Verùm quia in hæc prouecti sumus, nõ ineptum fuerit, obiter illuc diuertisse. Proditum monumentis est, pericu-lo ingenti circumuentum in India Magnum Alexandrum quodam prælio, concussis armis, visum Barbaris lumen fundere, monstro se ante illum ostentante. Tiberij equus ore vi-debatur flammigare, dignitatis futuræ omine prosperrimo. Theodorici pater ex corpore toto scintillas dicitur profudis-se. Id ipsum & de se prodidit sapiens quidam, ita vt scintillan-tes flammæ hinc inde prosilirent, etiam cum sono. Quod ve-rò animalium nonnullorum oculi noctu mire sint efficaces, interdiu autẽ hebetiores, id obuenire Plutarchus arbitratur humoris siccitate ac tenuitate, non ferentis πλῆν περὶ τὰ ὦτα ὑγρότητα.

Cur seminis contingat in sopore profusio & arrectio. Concubituris officere nuditatem pedum. Gonorrhœa, gonorrhœas. Plumbo reprimi Veneria. Clinopale nudipedalis quæ sit. Item de nudipedalibus sacris.

CAP. VI.

COnstans opinio est inter eos qui naturalium rerum secreta rimantur, & enotatum ab Aristotele scimus, corpus quod concubiturum sit, calidum intus atque humidum esse debere, cuiusmodi fere per somnum potius cõtingit, quã per vigiliam. Ex quo etiam celeriter ac sine corporis agitation

tione, εἰ ἀφροδισιάζουσι γίνονται, id est seminis in quiete fluxus fiũt, quod vigilantibus non citra laborem ferè contingit. Simul autem fit, vt & reliquum corpus tale existat, ac pedes item humectiores sint atque calidiores. Indicio est, quòd quũ dormimus, pedes obtepescere solent, vt qui vnà cum internis partibus ita afficiantur. Hinc quoque amplius innotuisse opinor, cur sit, quòd in sopore obtumescant genitalia, quod festiuiter salibus suis & Martialis inseruit. Verùm nuditas pedũ, quàm ἀνυποδησίαν vocant econtrario agit, ξηραίνει γὰρ πως ψύχει, hoc est siccat atque refrigerat. Proinde quodammodo impossibile est, aut equidem perdifficile, rem obire Veneream, nisi pedibus calidis. Ni fortè quis reperiatur, vsque eo feruentis naturæ, vt pedum nuditas & frigefactio calidum redundans ad temperamentum reuocet. Qua ratione quidam portulacam Veneriis conferre, prodidit: sicuti secundo Canonis docuit Auicenna. Suppetit & doctrina Hali super τέχνῃ Galeni, in Signorum tractatu, tradentis, In præseruidis corporibus cum aliis calidi circunstantiis generandi vim dissolui, ac semen prorsus euanescere. Seminis defluxionẽ hanc spontinam Græci gonorrhœam item vocant, & Matheseos tertio interpretatur Firmicus. Qui verò hoc diuexatur incommodo, dicitur γονορροεῖν. Scribit Galenus gymnastarum quempiam se vidisse, qui Athletæ cuiusdam renibus plumbi laminam superposuisset, quo nocturnis imaginibus careret. Porrò ex iis liquet, tum doctè, tum nõ illepidè, hebetiorem vsum Veneris, flaccidúmque, etiam si conatus sit multus, posse dici Clinopalẽ nudipedalem. Sic enim rectè pedum illam intelligimus nuditatem, verbo quidem non efficto nunc à me primum, sed à Tertulliano prius, atq; Hieronymo. Sic enim ab iis sacra nuncupari obseruauimus, quæ colerent Iudæi nudis pedibus, sacco incubẽtes, & voluptati in cinere, vt ad Paulam idẽ Hieronymus scribit, ex ritu vanissimo Pharisæorũ, primum quoq; cibum lentis accipientes. Iosephus Iudaici belli libro secundo, Beronicen scribit reginam, vt Deo vota solueret pro salute, Hierosolymas veniisse, & pro more patrio, hostiis cæsis, capillisque deratis, nudipedem ante tribunal stetisse. In libro Temporum ab Eusebio mãdatum memoriæ est, apud Lacedæmonios sacra nudipedalia primum acta, quum regnaret Romæ Tullus Hostilius. Sed & in Pythagoræ symbolis adnotauimus, nudis pedibus adorandum sacrificandúmque.

Austri & Aquilonis proprietates non indignæ relatu. Neate quid. Cur Boreas dicatur Alpinus à Virgilio. Plauti locus expenditur ex Epidico. Boreæ scorpionis chelæ cur. Boscas venter cur. Vnde dicatur Boreas.

CAP. VII.

AQuilonem ventum, à vehementissimo ac præceleri volatu in Latinis literis nuncupatum, eleganter ab Hieronymo scopam viarum appellari aduertimus, tãquam diffiando perpurget, quicquid temere in viis obiacet, simúlque conuerrat etiamnum puluerem. Ediuerso Austrum ab eodem reperio dici pincernam pluuiarum, quoniam esse Notum pluuiæ conciliatorem, indicio nomen est, quod ab humoris ratione ducitur. Quanquam non me fallit, Plutarchum in platonicis quæstionibus scribere, Inferiorem mundi ordinẽ dici Neaten. Nam & inferos quandoque nuncupari νήστους, quandoque etiam ἀνήρους: atque inde ductam Noti appellationem, quia spiret κάτωθεν ἐκ τῶν ἀφανῶν, hoc est ab infimis incompertísque. Simul & poëtarum carminibus patet latius, quàm vt probandum videatur pluribus: nisi quòd Hippocratis sententia præteriri nequit, tradentis Aphorismorum tertio, Austros hebetare auditum, caliginem obducere, corpora diffundere, ac pigriora facere, itémque caput aggrauare: quòd si tempus Aquilonium fuerit, tusses, fauces, aluos duras, difficultates vrinæ, dolores horrificos costarum & pectorum accidere. Eum verò locum explicans Galenus etiam rationes rimatur. Nanque ex huius velut castellis ac deriuaculis, emodulatè quantum eualuimus, indultu principali, id est diuino, aquas fistulatim in nostrum hoc hærediolum, quęcunque fuerit eius indicatura, sæpicule corriuamus. Auster, inquit, natura calidus atque humidus est: at hæc ex toto caput opplent, proindéque sensuum opificia admodũ madefaciunt, capútque aggrauant. Porrò si neruorum fons & origo madet, circa ingrediendi ministeria corpora pigriora tardioráque reddúntur, atque etiam persentit homo exsolutionem. Contrà, vbi tempus Aquilonium est, corpora constipatiora, contentiora mobilioráque, & ad audiendum purgatiora euadunt: fauces tamen duræ efficiuntur per Aquilonios cęli habitus, quia arescunt refrigescúntque, nec secus sicciora aluus deiicit, ob temperamenti conditionem, in habitum tendentem siccio-

rem, de qua corpus resiccatum vniuersum esculentorum humorem ad sese impensius trahit: difficultates præterea vrinæ accidunt ob vesicæ noxam, quã traxit ex frigiditate per Aquilonios flatus, nanque exsanguis & frigida est. Ea ipsa Aquilonis frigiditas, thoracis dolores concinnat. Porrò & illud natura comparatum est, vt simus ἐν τοῖς βορείοις βραχυτέροι, ἢ ἐν τοῖς νοτίοις, hoc est spirantibus Aquilonibus cibi auidiores simus, quàm Austris. Aquilones enim frigidiores sunt: frigidum verò concoctionem adiuuat, eo quòd per accidens antiparistasin efficiat: vt ex octauo Physicorum manifestum est, ac calorem corroboret interaneum cum humido, vnde perficitur digestio. Id tamen parte hac obseruandum, ita experientia magistra sapientibus compertum, si frigiditas nimia fuerit, eam ad intima corporis penetrare, vnde conficiendi imbecillitas enascatur. Inter Macrobij verò placita & illud est ex Naturalium secundo: Ventum qui per meridianum ad nos cardinem peruenit, id est Austrum, ita in origine sua gelidum esse, vt apud nos commendabilis est blando rigore Septentrio. Sed quia per flammam torridæ zonæ ad nos commeat, admixtus igni calescit, & qui incipit frigidus, peruenit calidus. Neq; enim vel ratio vel natura pateretur, vt ex duobus æquo pressis rigore cardinibus dissimili tactu flatus emitterentur. Nec dubium est, nostrum quoque Septẽtrionem ad illos qui Australi adiacent propter eandem rationem calidum peruenire. Et Austrum corporibus eorum genuino auræ suæ rigore blandiri. Peripateticis tamen ἀφοπίτροφον, id est absurdius videtur, per κατακεκλιγμένον, id est perustam mundi portionem permeare vẽtum. Quærat hic fortè quispiam, ecquid expressius doctiúsque in medium promamus, quid ita eminentissimus poëta Aeneidos quarto, Boream dixerit Alpinum? Inuenio apud authores, vt nemo prorsum incertus veri sit, Posidonium & Protarchum literis prodidisse, Rhipæos & Alpes eosdem dici montes, qui ab Hyperboreis incolantur: quod in commentario etiam de rebus iis prodidit Stephanus, à quo & illud traditur, Hellanicum τὸν Βορέαν scribere cum diphthongo in penultima, ipse, ac plerique alij, citra diphthongum malunt. Athenæus in libro sexto: Rhipæi (inquit) montes, qui postea Albij, nunc Alpes. Vltra Rhipæos vero, à quibus spiret Aquilo, statuuntur Hyperborei ad extimum mare. Carmen Virgilianum hoc est:

Ac velut annosam valido cum robore quercum
Alpini Boreæ nunc hinc, nunc flatibus illinc
Eruere inter se certant.

Porrò quia ex Hippocratis & Galeni adstruximus doctrina Austrum hebetare auditum, & stupidum quadamtenus hominem facere: ad id arbitror Plautinũ alluſisse Periphanem, cui Epidici dolis versutiſque ſublitum probè os fuerat, in ſidicina quam ſuam putarat filiam: mox animaduerſa fraude, ac dolens ſe tam hebeti fuiſſe iudicatu, vt rem nunquam vt erat animaduertere potuerit, perinde ac obſurduiſſet, oculiſque offuſa caligo foret, vt Nioben putares, in ea prorumpit verba: Perij, Auſtrum pertuli, quanquam ſunt qui perculi, legere malint: ex paræmia, qua ſignificatur quis operam luſiſſe, Sciendum verò parte hac: Boreas, id eſt βορέας, in Theriacis ab Nicandro dici ſcorpionis chelas, veluti πολυφάγους, id eſt voratrices. Qua ratione, ventrem quoque boſcada, id eſt βοσκάδα, idem nuncupat. Cæterùm & ratione eadem vento conciliatum nomen eſt, ἀπὸ τῆς βορᾶς, id eſt à cibo, ſiue pabulo, quo ſcatent Borealia, vti opinatur Porphyrius: vel quia vberius alãtur inibi animantia, ſicuti nos item hyeme, vt diximus. Certè ad Boream corpora viſuntur grandiora multò quàm in aduerſa parte.

Capillorum in homine ratio. Gentium ritus in iis. & Frãcorum præcipuè, vbique habeantur Franci. Fracta coma. Annuli in coma quid. Smeringes pro capillis, cur. Silica arbor apud Gellium. Sagda quid. Mollicici taxatio. Pepones qui ſint. Phonos quid. Cathedralitij. Quintiliani locus de Bacchida.

CAP. VIII.

HOminem inter cuncta animãtia maximè piloſo eſſe capite, ipſius indicio rei nullis argumentis conſtat. Sed & prioribus tamen obſeruatum ac traditum monumentis eſt. Cuius cauſam tum ad neceſsitatẽ, tum ad præſidij rationem eſſe referendam, author Ariſtoteles eſt. Neceſsitas verò inde Pater propter cerebri humiditatem, τοῦ ἐγκεφάλου τὰς ὑγρότητας, id eſt & propter cõmiſſuras caluę: nã vbi plurimũ humoris caloriſque eſt, ibidẽ ortum pilorum eſſe copioſum, neceſſe eſt. Adiumẽti autem

autem ratio eſt, vt frequentia pili caput operiens defendat à nimio frigore & calore. Quum enim cerebrũ hominis proportione maximum & humidiſsimum ſit, maximam etiam tutelam deſiderat. Res nanque humidiſsima quæque & refrigeſcere & refrigeſcere maximè idonea eſt: quæ autem contra ſe habet, hæc minus affici poteſt. Adiiciunt & ornatum authores poſt Ariſtotelem grauiſsimi, qui ſit velut in ædificij culmine, nec in orbem coactus, aut in pilei figuram teres factus, ne quibuſdam partibus nudis, eſſet informis. Sed alibi fuſus, alibi retractus pro cuiuslibet loci decentia ſpeciẽ miri oſtentat decoris. Proinde memoriæ traditur: Charilaum interrogatum cur comam nutriret, reſpondiſſe, Quoniam ex omni ornatu hic pulchrior foret, venuſtiórque, ac ſumptus minimi. id eſt, vt Græcè dicam, ἀπὸ λάκκου αὐξόμενος. Quamobrem & Silius Italicus in laudibus Scipionis, ita ſibi canendum cenſuit:

Martia frons facilésque comæ, nec pone retróque
Cæſaries brevior.

Hiſce calculum adiicit planè prophetica ſententia, Eſaiæ tertio: Decaluabit Dominus verticem filiarum Sion. Cæterùm & Lycurgum ſcimus, ciues inſuefeciſſe comam nutrire: quoniam pulchros quidem decentiores redderet, τοὺς μὲν καλοὺς εὐπρεπεστέρους, deformes verò terribiliores, ac magis formidabiles. Sed & in Græcis omnibus id accipit Euſtathius, vbi Homerus λαοσσόους ἀχαιοὺς dicit Achæos: nam, inquit, etiam iubati leones, inſuper & tigres terribiliores viſuntur cæteris eo exutis ornamento. Adiicit in primo Rhetorico Ariſtoteles, id videri libertatis argumentum. Nec enim comantem facilè eſt ἔργον ποιεῖν δουλικόν, id eſt ſeruile opus ſubire, aut illiberalem artem admittere. Liberi nanque eſſe hominis, μὴ ἀρχὸς ἄλλου εἶναι, id eſt non ex alterius arbitrio pendere. Rufam comam & in nodum coactam, ſummi apud Germanos decoris fuiſſe, ſcribit Seneca: proinde Martialis Epigrammatum primo,

Crinibus in nodum tortis venere Sicambri.

Legimus item Francorum regibus ſummum fuiſſe nefas comam tondere. Quin à pueris intonſi manebant, defluentibus à tergo crinibus: nam ab fronte diſcriminati vtrinque ferebantur. Nec tamen Turcarum more aut Araborum impexi incedebant, vel ſqualidi, aut calamiſtrati, & indecore perplexi: verùm diuerſis delibuti vnguentis niteſcebant. Cæteri verò

verò circumtonsi visebantur omnes. Est autem Francorum natio Italiæ proxima. Multi hos esse Germanos tradunt, quando Rhenum circumhabitant, & admotas illi terras, ac Galliarum portionem possedere haud minimam, non quidem vt propriam, sed vi ac belli iure ascitam. Capillorum item longitudine oblectatos Hispanos, testatur epigrammate doctissimus Catullus. Sed & Martialis idem:

Hispanis ego contumax capillis.

Verùm, vt author item Seneca est, crinem sibi sine vllo artificio formosi quatiebant, non aliter quàm iubam generosa animalia. Mox vt in aliis, ita & parte ista, pessum euntibus vitæ pretiis, abiit tota res in turpem effœminatámque molliciem, nec specula modo totis paria corporibus auro argẽtóque cælata sunt, deinde etiam adornata gemmis, sed cœptum à trosulis & molliculis linteatísque succidere comam variis locis, in gradúsque formare, vt cincinnatuli: sint & comatuli: quales fermè fieri produnt, qui Pleiadibus nascantur orientibus. Quam comæ rationem & numerum epigrammaticus poëta epaphæresin vocauit, quum ita scribit,

Expingitq; cutem, facitq; longam
Detonsis epapheresin capillis.

Hinc datum Curetibus nomen, quòd mollium ritu puellarum comam fouerent, nec succiderent, vt putat Aeschylus. Hinc fracta censoriè apud Senecam castigatur coma, hinc & annuli in eadem amarulentè increpiti: ex quo & Martialis,

Vnus de toto peccauerat orbe comarum
Annulus, incerta vix benè fixus acu.

Quo modo excandescunt, inquit Seneca, si quid ex iuba sua decisum est, si quid extra ordinem iacuit, nisi omnia in annulos suos reciderunt? Hos tu otiosos vocas, inter pectinem speculúmque occupatos? Sed quoniam hoc genus nugæ, & accersitæ commendationes non corpus ornant, quod illi opinantur, sed mentẽ detegunt: hinc scitum, vt à Synæsio accepimus, natum adagium est, Nullus comatus, qui idem non sit cinædus. Nam & M. Tullius in Catilinam libro secundo, Capillo pexo nitidos censoriè subnotauit. Extat Antonini imperatoris præclara ad hoc ipsum sentẽtia, qui fuit philosophi filius, vti apud Philostratum legimus, quum Philiscum sophistam incesseret: Coma (inquit) virum, rhetorem indicat vox. Capillos comperi Græcis quandoque dici smeringas, id est σμήγγματα, ab μείρω τὸ μερίζω, id est diuido, quòd in prętenues dissecentur partes. Flaminis capillum, & præsectos vngues subter arborem Silicam terra adobrui consuesse, scribit Gellius. mendum videri exemplariũ, sentit Hermoleos: verùm quid reponat, haud habet constitutum, ni legas (inquit) siliquam, aut ilicem, vel salicem. Illud nõ omnino ab instituta ratione disitum, fractos exsolutósque ac molliculos & pumicatos, ac (vt veteres dicebant) vinulos, per ignominiam dici peponas, tralatione honesta à fructibus qui iam permaturuerint. Nam fructus omnes iam percocti vocantur pepones: inde est,

μαλθακώτερος πέπων ἢ σὺ μὴ γένοιο.

id est mollior mihi euasisti fico matura. Apud Aeschylum legimus,

αὐτὴρ ὁ τοῦτον τὸν πεπαίτερος μύθων.

id est, vir ille moris erat maturior.

Apud quosdam pepones dicuntur, quasi pephones: nã Dores, digna cæde perpetrantes vocant phonos: propterea peponem etiam generosum interpretãtur. Pepon denique amica interdum vox est, vt in Apollonij Argonauticis liquet, ὦ πέπον, id est ô dulcissime, amicissime: quod adnotarunt scholiastæ, & exposuit apud Homerũ Eustathius, quoniam peponas amamus omnes. Extat id verbum tam masculino, quàm neutro enuntiatum genere. Ponticos legimus quosdam ad solis exortum vergẽtes, apios (pyri id est genus) & cydonea mala penè iam putrescentia, ac iocinoris præferentia colorem: esui tamen non inepta, nuncupare pepona. Inter horæa, id est ὠρᾶια, recensetur ab Aegineta Paulo pepon: quem cacochymon esse ait, id est succi mali, frigidum præterea, humectúmque, choleram inducere, id est χολήν, indigestum. Efficit ea omnia μηλοπέπων quoque, sed minus. Cathedralitios item inuenio pro molliculis positos, quod Martialis cõprobat epigramma,

Quum cathedralitios portet tua rheda ministros,
Et Libys in longo puluere sudet eques.

Nam & alibi cecinit idem:

Inter fœminea tota qui luce cathedra
Desidet.

Ex quo exiit Plinianum illud de salice: Atque etiam, inquit, supinarum in delicias cathedrarum aptissima. In hac verò molliciei censura Fabio succurrendum libro quinto, quem insciter nimis conuellunt inauspicati literatores. At verò, inquit,

quit,statuarum artifices pictoréſque clariſsimi,quum corpora quàm ſpecioſiſsima fingendo pingendóque effingere cupe rent,nunquam tamen in hunc inciderunt errorem, vt Bacchiam aut Megabyzum aliquem in operis exemplum aſſumerent ſibi,ſed Doryphorum illum,vel militiæ aptum, vel palæſtræ. Lego non Bacchiam,ſed Bacchidam:ex Athenæo, qui Sardanapalo fuiſſe illum conſimilem dicit:cuius tumulo ita inſcriptum refert,

Πῖνε, φάγε, καὶ παίζε τὰ τῆς ψυχῆς· ἄλλα δ' οὐδέν·
Κἀγὼ τοῦτ' ἔσχον· οὐκ ἐμὸν βακχίδαο λίθος.

Quod eo adnotaui gratius,quia primæ notæ viri ea in parte impegerunt,& Hermolaus præcipuè Barbarus in literis inſigniter clarus.Sagda Nicandro effœminatum indicat,& moribus perditis profligatiſque. Alij ſuffimẽtum ſic rentur dicta.

Maſculæ Veneris inſtitutor primus. De Orpheo & Orpheotelestis.Orphos.Orphanistæ.Plutarchi locus aſſeritur,necnon Aristotelis. Cretenſium in marium concubitu,& gẽtium aliarum mores.Interim Troilis ab Achille amati hiſtoria. Celtæ emaſculatores. Mars cur Veneri coniungatur. De Sporo paucula.

CAP. IX.

QVoniam verò de cinædis facta mentio eſt,ſunt qui ſcribant, Orpheum Thraca principem omnium tanti ſceleris,& libidinis deteſtandæ repertorem fuiſſe. Quod & Ouidius poſt frequentia Græcorum monumenta carminibus inſeruit:

Ille etiam Thracum populis fuit author,amorem
In teneros transferre mares,citraq; iuuentam
Aetatis breue ver,& primos carpere flores.

Eius tamen caput Philoſtratus ſcribit,in Lesbo dediſſe oracula,præſertim Græcis,Troiam non poſſe capi abſque ſagittis Herculis. Quin & Perſarum reges & Babyloniæ in Lesbum ad ſcitanda oracula oratores plerunque miſiſſe,& in primis Cyrum,cui Orpheum conſulenti de exitu ſuo,ſic fermè reſponſum proditur, τὰ ἐμὰ ὦ λύρη σά. quaſi dicaret,quæ ipſe ſum paſſus,in te quoque ſunt recaſura. Tanta erat illorum temporum cæcitas,tantùm rationalis naturæ nubilum,adeò immundiſsimi ac nequiſsimi ſpiritus ad libidinem mortalibus illudebant.Spurciſsimæ rei author poſt mortem diuinitatis opinionem eſt aſſequutus. Nam erant & qui Orphicis initiarentur ſacris.Meminit eorum hiſtoria ſecunda Herodotus,& De natura deorum tertio M. Tullius: Sed ea,inquit, Dionyſio quarto confici putantur. Vnde Orpheoteleſtæ nuncupati,qui initiandi authores erant,quique felicitatem certiſsimam pollicebantur poſt obitum. Id quum Philippus quidam orpheoteleſtes & ipſe,verùm ſummè inops,amplius præ dicaret,dixit Leontychidas Spartanus, O fatue,quin ſtatim moreris,luctui & miſeriæ finem impoſiturus? Commonendi verò hac parte ſunt Apophthegmatũ Plutarchi ſtudioſi,eius libri interpretem egregiè hallucinatum,quando tenebrarũ initiatorem tranſtulit. quippe,vt videtur, orphnæoteleſtem legebat,quæ id planè vox indicat:ſed emaculati codices,orpheoteleſtem præferunt:& ita eſſe ſcribendum,dictat ratio. Orphos autem maris bellua eſt,ſed quæ in parte quoque poſtrema cæleſtis piſcis conſurgere viſatur.Orphaniſtas verò in Aiace maſtigophoro Sophocles nuncupare videtur orphanorum altores,vel qui orphaniam tutantur ac fouent. Nam & ſic apppellabatur Athenienſium magiſtratus,eorum quæ ad orphanos ſpectarent,diſceptator. Dicuntur quoque orphani ἐφ' ὑχοντες τὸ ἀ φάνιστον, vt qui incognobiles ferè ſint,& μηκιτι ὑμφανῶν. Cæterùm quod ad Orpheum ſpectat,id inſuper haud habendum: quippe is,vbi quem ſacrorum cæremoniis imbueret,initiationis planè in veſtibulo aliud nil exegit,quàm iuriſiurandi neceſsitatem,qua horrido more obſtrictus propoſitæ religionis arcana in profanum vulgus non æderet. Quod poſtea inſequutus etiam Plato Timæum ab ſe haud dimittebat,ne ſecretarum diſputationum commenta præſignia,& diuina inſinuaret impuris, qui nec ab limine philoſophiæ myſteria conſalutaſſent. Quæ Pythagoreis quoque ſilentij repagulis à pullato defendebantur circulo. Sunt tamen qui dicant, Thamyram primum flagitioſis puerorum amoribus, ac præpoſteri concubitus fœditate pollutum, quum cœpiſſet efflictim deperire Hymeneum Calliopes & Magnetis filium. Alij Thaloni Cretenſi inauſpicatæ rei initia contribuunt,qui Rhadamantum adamarit. Atque hinc in Græcos alios propagatum ſcelus,etiam Timæus ſcribit. Quod vt non videatur diſsimile veri, Ariſtoteles facit,à quo proditum legimus,lata quoque lege,paſsim in Creta permitti maſcu

ti masculam Venerem. Id ne quis à me singi putet, tanti philosophi verba subiiciam: eo quidem libentius quòd ea zelo (vt arbitror) Christianæ veritatis interpres facere Latina neglexit. πρὸς ἢ τῶν ἐλεγοστίχων, ὡς ὠφέλιμον, πολλὰ περιπεποίηκεν ἐν παιδίοις, καὶ πρὸς τῶν Διάλογον τῷ γυμνικῷ, ἵνα μὴ πολυτικνῶσι, τῶν πρὸς τοῦτο ἀρρένων ποιήσας ἐμπλέον. hoc est, ad cibi autem temperantiam, veluti perutilem, multa legislator sapienter ac studiosè constituit, & de mulierum diuortiis: siquidè ne superfluam parerent multitudinem, cum masculis induxit concubitum. Quæ quum ita sint, audet tamè Strabo libro decimo, Cretam asserere, vniuersarum gentiũ consensu, priscis temporibus optimis fuisse institutam legibus earúmque æmulos ac sectatores fuisse Græcorum optimos atque primarios, in primis verò Lacedæmonios: quod in Legibus quoque Plato confirmat. Cæterùm de aliis exactiorem peragere censuram, nunc non est consilium: neque enim operæ fuerit ista discutere. In hac vtique parte non rectè habuisse Cretensium mores, quis est qui nesciat? Nec dici potest, ignoratum à Strabone ritum hunc turpissimum, quum de eo ipso multa verba faciat: amasium quidem ἐλαστὴν, id est illustrem: amantè verò philæthora, hoc est ardentem, appellatum in ea insula prodẽs. Traditum quoque ab Athenæo est, Cretenses præcipuè, ac in Eubœa Chalcidenses vsque stuporem τὰ παιδικά, id est pueriles amplexari amores. Sed & Ganymedẽ non ab Ioue raptum Echemenes scribit, verùm à Minoe. Chalcidenses apud se ab Ioue raptum prædicant, in loco quem Harpagiã vocant, vbi & succrescãt copiosius myrti præcellẽtes. Iam & amore Thesei obreptitus Minos susceptas ex nece filij cum Atheniensibus inimicitias gratè deposuisse fertur. Insupérque illi Phædram concessisse filiam. Sunt qui tantæ fœditatis initia, non à Cretensibus omnino prograta scribant, sed ab hostica dæmonum fœditate: quos fuisse nunc incubos, nunc succubos, alibi (opinor) probauimus. Nõnulli à Laio, qui hospitio à Pelope exceptus Chrysippum eius filium ita adamarit, vt secum raperet Thebas: etiam si non me fallit, ab Ioue id perpetratum, Praxillam Sicyoniam scribere. Achilles quoque ille tantus bellator nulla magis ratione Troilum creditur peremisse in Thymbræi Apollinis ara, quam quod morigerum se illi præstare foret aspernatus. Quod in Alexandra scribit Lycophron. At ipse, inquit interpres, Troilum scio

ἀκμαζόντων καὶ μειράκιον, id est barbitij cõstipatioris & nigricantis corporis, & amoribus Achillis prorsus indignũ. Hoc eo apposui libentius, vt nosceremus studiosi, quæ ad illud Virgilianum adiici queant:

Parte alia fugiens amisis Troilus armis,
Infelix puer, atque impar congressus Achilli,
Fertur equis, curruq; hæret resupinus inani.

Apud Megarenses inter pueros vere ineunte osculorum certamen agebatur, quique suauius amãtem esset osculatus, corollis onustus abibat, Aedebatur hoc Dioclis Athenienſis honori, qui Athenis profugus fuerat pæderastes, ac amatum in pugna protegens occubuerat, eóque nomine à Megarensibus honorificè sepultus. Ab amoribus hoc genus in pueros Sophocli atque Aeschilo in theatra etiamnum productis, tragœdiam nonnulli præderasten nuncupare: sibi permisere. Idem porrò author nobis Aristoteles est, fœminis ferè obnoxias esse militares bellicosásque gentes præter Celtas: quorum intemperantiam nec tacuit Athenæus, & si qui alij masculorum coitum palàm receperunt. Proinde nõ absonè prosum fabulator primus Martẽ videtur Veneri cõiunxisse, ὃ γὰρ πρὸς τῶν ἀρρένων ἐμπλέον, ἢ πρὸς τῶν γυναικῶν φαίνονται κατακοίμοι πάντες οἱ τοιοῦτοι, vel enim ad muliebrẽ cõcubitum, aut in masculã Venerẽ procliues eiusmodi homines comperiuntur, Suppetit nobis Græcorum astipulatio, qui exemplis Romanam efferre grauitatem nõ cessant, & (vt ipsorum verbis vtar) τὸ μισογύνητον καὶ πρὸς τὸς παραβαίνοντας τὰ χοινὰ καὶ τίμια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀμείλικτον. Senatus eiusdem severitatem in sugillãda peruicaci Capitolini lasciuia, à quo M. Marcellini filius de stupro fuerat compellatus, norunt omnes, quibus Plutarchi monumẽta quãdoque venerunt in manus. Vt taceam Trebonium pudicæ sanctitatis militem, cui pulcherrimo & in ætatis flore cõstituto, quum inferre vim pararet Lusius Marij ex sorore nepos, execratus intempestiuam hominis libidinem, in eum cooriens interemit: multis verò apud imperatorem Marium accusantibus, non iuit inficias, perpetratum à se facinus: sed cur fecisset, rationem illi comprobauit. At egregius imperator vinculorũ sanguinis sponte oblitus, corollam, quæ strenuè præliantibus dari assueuerat, afferri iussit, protinúsque Trebonio imposuit. Sed nec Orsines apud Sagara nobilissimus satrapes, vt qui à Persa-

rum rege Cyro initia generis duceret, quum Alexandrum & amicos muneribus ampliſsimè cumulaſſet, Bagoæ ſpadonis qui Alexandrũ obſequio corporis deuinxerat ſibi, quicquam prorſum honoris detulit: admonitúſque à quibuſdam, quàm Alexandro cordi eſſet, reſpõdit, Amicos ſe regis colere, non ſcorta: nec moris eſſe Perſis, mares ducere, qui ſtupro effœminarẽtur. Author tamen Herodotus eſt, à Græcis didiciſſe Perſas, pueris abuti. In eoſdem debacchari ſolitũ Alexandrum, Athenæo item credimus, quando Bagoan inſpectante theatrò vniuerſo, etiam ſauiari identidem non erubuerit. Sporum etiam exſectis teſtibus in muliebrem naturã trãſſigurare conatus eſt Nero. Eundem in formam conſtupratæ puellæ vt Dion ſcribit, in theatrum accerſiuerat Vitellius. Sed contumeliam non ferens Sporus ſibi manum admouit. Euryſthea quoque fuiſſe Herculis delicias, vel (vt Græci dicunt) τὰ παιδικά, ſcribit Diotimus, proindéq; certamina obiiſſe, Thebanos, Elienſes, atque item Cretenſes amatores, in Moralibus execratur Plutarchus, Athenienſibus collaudatis & Spartanis, apud quos is exerceretur amor de quo Euripides,

ἀλλ' ἔστι δή τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως,
τυχεῖν δικαίως, σώφρονός τε κ' ἀγαθοῦ.

Amare ſiquidem pueros, eos quibus animus probus foret, lege permiſſum Spartę: coire autem cum illis, turpiſsimũ: perinde atque non animus, ſed corpus amaretur. Qui accuſatus foret, tanquã ad dedecus congrederetur, is verò per omnem vitam cenſebatur infamis. Scribit tamen alicubi Plutarchus, Seruum formoſum amare, veteribus non eſſe turpe, iudicatum: quod, inquit, etiam ex comediis teſtatiſsimum eſt: verùm à liberis corporibus abſtinuiſſe, honeſtiſsimum eſſe in primis habitũ. Digna verò in cenſura iſtiuſmodi Anacreontis ſententia quæ haud prætereatur: Interrogatus namque, quid ita in deos haud magnopere hymnos cõcinnaret, ſed in pueros ferè: Quoniã, inquit, ὅτεοι ὑμῶν θεοί εἰσι, dij noſtri hi ſunt. Hinc crebriter ab veteribus παιδικὰς, dici hymnos cõperias. Et in Iſthmiis prodit Pindarus, Lyricos antiquiores qui Muſarũ cõſcenderent currũ, ἕμμεναι παιδικὰς τερπνὸν ὑμνοις.

Item nonnulla ad idem ſpectantia. Cylle cinædica turpitudo, & Gallorum, ac Cæſaris. Laij in cinædos decretum. Vnde ſit cinædorum in cœtu voluptas. Hyrcini

cini quoque odoris ratio. Qui hirquitalli & hirqui: & tragica facies apud Ariſtotelem, præter Theodori ſententiam. Hermaphroditorum ſpecies: Tragæna capræ, ſeu hircanæ. Genitalium duplicatio.

CAP. X.

ARceſilaum memoriæ proditũ eſt, & in Sympoſiacis Plutarchus non omiſit, quũ mœchos increparet quoſdam atque intemperantes, dicere conſueuiſſe, Nil differre, antè an retrò quis cinędus foret. Cęterùm rectius item fecerimus, ſi hiſce noſtris cõmentationibus Platonis quoque præceptum ex octauo Legũ inſeruerimus, quo philoſophus ſanctiſsimus Venerem execrabilem nititur reprimere. Abſtinendum, inquit Atheniẽſis ille hoſpes, à maribus cenſeo. Nam qui iſtis vtuntur, genus hominum dedita opera interficiunt, in lapidem ſeminantes, vbi radices agere, quod ſeritur, nunquam poterit. Abſtinendum quoque ab agro illo fœminino, vbi ſemen germina nolit producere. Cognata iis ſunt, quæ Maximus ſcribit Tyrius: Cum maſculo, iniquit, corpore iniqua fit permixtio, ſteriliſq; congreſſus. Quid ſaxis mandas ſemina? Sabulũ quid aras? Oblectationes hoc genus ad ipſam tranſfert naturam, ad agricolationem oculos conuerte, fructuoſis lętare voluptatibus, ne ſecula mox futura ſemine pereant deſtituta. Ciceroni tamen turpitudinem hanc inimiciter Saluſtius obiecit: obiecit & Verres: cuius filius quũ in ea quoq; re malè audiret, Ignorare videris (inquit Cicero) decere, filios intra ianuam coarguere. Syllam verò Romæ dictatorẽ, produnt authores grauiſsimi, ab primo pubeſcentis ætatis veſtigio in ſcurrarũ gremiis per damna venundati pudoris adoleuiſſe. Qui tamen etiam ſi ſexus ſui nunquam memor & vltra commendationem gratiæ puerilis ætatis, ſenex exoletus in aliena ætate flagitia corporis retinens, vitiis obſeſſus Romano præfuit imperio. Quin ne quid deſit, ampliſsimi ſenatus decreto ac populi, proſperę ac perpetuæ felicitatis nuncupatione ornatus item eſt. Author nobis Plato eſt, Thebarum regem Laium atrociter, id eſt ignis ſupplicio, in ema ſculatores ac naturæ peruertentes placita animaduertendum cenſuiſſe. Inter Gallos verò quandoque malum id inſæuiſſe adeò proditum memoriæ eſt, vt inde nefaria ſanciretur lex,

Ne cui duxisse vxorē liceret, qui prius vxoriam non implesset functionem. Cæsar parte hac malè audiuit, quod apud Nicomedem decedisset adolescentulus: propterea inconditis iocis triumphantem sequuti milites vt inquit Dion, inclamarunt subinde, Καῖσαρ μὲν γαλάτας ἐδουλώσατο, Νικόμηδες δὲ Καίσαρα· ἰδοὺ Καῖσαρ Νικομήδους, quod permolestè is tulit, etiā si aliis arrisisset. Sed enim quia cinædulos scimus summa, dum turpiter atteruntur, perfrui voluptate, putamus' ne quippiam altioris subesse rationis? Minus fortasse pudicum aut graue fuerit, iis tam diu immorari: sed meminisse legentes debent, nos nostra hac commentandi sedulitate, rerum copiæ in primis studere, vt spicilegium conficiamus (vt sic dicam) satyricum, vnde languentibus etiam conciliari possit appetentia. Quòd si quæ me præterierint, quæ haud parum multa esse, non ambigo, me consoler, Veterum sapientissimos multa scisse, non omnia. Scimus præterea perfectissimas artium temperantiam, iustitiam, prudentiam, non honesta modo expendere, iusta item ac vtilia: verùm noxia quoque, & turpia & iniusta: proinde τὸν ἀπειρίᾳ τῶν ἰακχῶν ἰαλλοντα ἰσομένῳ ἀκακίαν ἐπιτιμῶσιν, ἀλλ' ἀβιωτικίαν ἡγοῦνται. Sed & Thebanus Ismenias discipulis itidem benè tibia incinentes ostentabat, & secus, insusurrans celebratū illud ὅτως κώλαξ ἆδε. Et rursum, ὅτως κώλαξ ὁ δᾶς. Quin Antigenidas iuuenibus iucundiores asseuerabat tibicines bonos qui & malos forēt experti quādoq;. Quare neminē vel in hisce ἀδιστόρητος ἴχειν rectè sum opinatus. Igitur in literis ita inuenio literatis, tum apud Aristotelem, tum apud alios. Excrementis singulis locum esse à natura constitutum distinatúmque, in quem decretoriè ac naturæ vi secerni debeant. Solicitata verò natura, spiritus excurrens tumorem admouet, excrementúmque vnà extrudere solet. Nam vt prima primi Auicēna quoque perdocet, spiritus expulsionem iuuat, vt vrinam in vesicam, cibū consumptū in aluum naturæ deduci placuit. His autem proximè genituram quoque in testes & penem deferri, constitutum est. Quibus itaq; meatus habitu suo naturali priuātur, vel quia occęcati sunt, qui ad penem tendāt, quòd spadonibus hisque similibus euenit, vel etiam aliis de causis, iis talis humor in sedē confluit. Quippe qui hac etiam transmeare soleat. Quam rem eius loci contractio in coeundo, & partium sedi appositarū consumptio indicant. Qui si admodum semine genitali abundant, excrementum illud largè in eum locum se colligit. Itaque quum excitata cupiditas est attritum pars ea desiderat, in quam confluit excrementum. Quum enim libido commota est, spiritus eodem concurrit, & genus id excrementi confluit quò secedere natū est: & si tenue spiritosum q; est, quum diffiatum id fuerit, requiescunt: vt pueris & adolescentibus interdum, nullo secreto humore, cessare tentigines solent: sed si crassum corpulentúmque est, nisi extruso, quiescere nequeunt. Quorū verò natura mollis est & fœminea, ita hi constant, vt genitura vel nulla vel minima eò veniat, quò illorum secernitur, qui præditi natura integra sunt: sed se in partem sedis diuertat, quod propterea euenit, quia præter naturę normam constituerunt. Quum enim mares crearentur, ita degenerarunt, vt partem virilem mancam atque oblæsam habere cogerentur: vnde fit insatiabiles etiam sint more mulierum. Quibus itaque sedem humor ille adiuit, hi pati tantummodo auent: quibus autem in vtranque partem sese dispertiit, hi & agere & pati affectant. Sed sunt quibus item ex consuetudine affectus hic accidat. Egestio verò excrementi genitalis maximā affert oblectationem respectu aliarum euacuationum: quoniam in ea, virtus in primis viget animalis sensiua, commeátque per partes sensibilissimas. Accedit præterea in coitu voluptas, inquit primo De animalium generatione Aristoteles, non solū propter seminis emissionem, sed etiam spiritus: quod in pueris palàm fit, & sterilibus virilis enim accidit oblectatio tum ex attritu, tum ex spiritus secretione. Qui verò rem Venereā agunt, aut qui in ætate sunt quæ sufficiat Veneri, malè olent, καὶ τὸ ἰκμαλμένον τράγῳ ὄζουσιν, hoc est virus hirci reddunt. Quod in pueris non fit: cuius ratio est, quoniam puerorum spiritus πίπτει τὸ ὑγρὸν καὶ τοὺς ἱδρῶτας, id est humorem sudorémque concoquere potest: virorum autem nequit: proinde sunt in iis humiditates crudæ indigestæque, & ad corruptionem procliues: ideóque sudores eorum, & resoluti illinc fumi grauiter olent: neque enim calor latenter consumit, vt in pueris, sed extrudit potius, & vapores consitat: id'que in alis præcipuè atque inguinibus: simul à membris aliis humore redundanti illuc profluo: simul quia partes illæ obtectæ plurimum sunt, minúsque exercitatæ. Ab hoc euentu putant eruditi, & Sex. Pompeius docuit cum Censorino, pueros dici hirquitalos, vbi primum

ad virilitatem accedunt, sitque Venereorum appetentia opportuna: ex hircorum libidine aut odoris insuauitate, quem nunc tragum vocant, nunc hircum, aut (vt Catullus) caprum. At quoniam præpingues hirci, minus fœcundi sunt: inde quum vites non ferunt, dicuntur τραγᾶν, id est hircescere. Porrò, quia contrudit libido oculos in angulorũ angustias, quos vocant hirquos, authore Suetonio, in vitiis corporalibus: inde à Virgilio scriptum volunt,

Transuersa tuentibus hirquis. quoniam libidinis, quæ in hirco præseruida est, illic promantur signa, etiam si Apuleius grammaticus, quòd illic hæreant oculi, hirquos dici opinatur. Alij hircis defendunt, quoniam id animal oculos habeat ad nares conuersos. Proindéque apud Aristotelem, τὰ τραγικὰ πρόσωπα, non laruas interpretamur, quod fecit Theodorus: sed tragicas facies, ad hanc hircorum naturam referentes: quoniam tragœdorum personę nihil minus, quàm oculos ad nares valeant inflectere. Valerium Plutarchus scribit habitasse τραγικώτερον, quod velut tyrannus omnium ingrueret capitibus. At Dionysius Pheræum, qui menses modò decem Thessalis imperitasset, tragicum appellabat tyrannum, temporis breuitate notata. Traditum ab Plutarcho est, Alexandrinos M. Antonij luxum & scurrilitatem amplexantes dicere consuesse, tragica illum facie in Romanos vti, in se autem ipsos comica. Tragica cornua in Pyrrhi galea hircina intelligunt. Quoniam verò in coitus ratione versamur, subiiciamus de hermaphroditis non ingrata ex Græcorum cella proma. Scribit ergo Leonides, eorum quatuor videri species. ac in hominibus quidem tres, in mulieribus vnam: siquidem in viris quandoque in perinæo, id est cole, vti interpretatur Theodorus: quandoque verò in oschei meditullio hirsutior se prodendi muliebris effigies. Tertius autem modus, quo ex oscheo velut pudendo vrina profunditur. In mulieribus verò supra clitorium in ephebeo virilis membri positio competitur. Nec testiculorum abest prominentia infra colẽ. Et duplex quidem genitale visitur in homine quandoque: in capris tamen præcipuè, quas etiam inde tragænas nuncupant, perinde ac hircænas dixeris. Cęterùm etiam siita nascentibus vnde potius indatur nomen, ambiguum sit: à meliore tamen, hoc est masculino vti nuncupentur, impetratum à consuetudine est. Neque enim androgynas audiuimus, aut hermaphroditas. Quod autem sydere prodeant hermaphroditi, eunuchi, viragines, archigalli, vbertim Matheseos tertio Firmicus in solis decretorum ratione. Androgynos vulgò dici ambiguo inter matrem & fœminam sexu, Liuius scribit, vt in plerisq; faciliore ad duplicanda verba sermone Græco. Abominatos pręcipue seminares fuisse, idem scribit libro Macedonici belli primo, ac in mare deportatos.

Qui dicantur officiosi. Item betæ, necnon volsi ludij, & præcisi. Loca Martialis duo explicata verius. Quid siculæ, & sica. Chabete. Item badas, seuinus, & anaphlystius: itẽ catadactylicus. De Pindari obitu. Dropax quid. Dactylios. Quos pœtas amauerint dij.

CAP. XI.

ACherius orator, cui tanta orationis celeritas affuit, vt & vitium fieret, & bracteata Cæsaris Augusti ad id sententia circumferatur, Acherius noster sufflaminandus est, quum libertinum reum defenderet, cui obiiciebatur, quòd patroni concubinus fuisset, dixit, Impudicitia in ingenuo crimen est, in seruo necessitas, in liberto officium. Hinc factum Seneca scribit Declamationum quarto, vt impudici, fœminatique (vt quidam enuntiant) & obscœni, aliquandiu officiosi sint vocitati. Est tamen honesta item vocabuli eius notio: nã pro Milone Cicero labores suos officiosos dicit. At Cynicus Diogenes, molles id genus, etiam betæ nomenclatura non absque felle videtur appellasse: nam quum à quibusdam, vt canis incesseretur, séque amplius obseruaturos prædicarent, ne mordicus ab illo apprehenderentur, Bono animo esse iussit, neque enim canibus esse in more vesci betis. Quod & Augustus significasse videtur, quum betizare, pro languere posuit, quod vulgò diceretur lachanizare. Sed & Catullus:

Languidior tenera cui pendens sicula beta.
Nunquam se mediam sustulit ad tunicam.

Qua in parte aduertendum obiter, siculam dici de virilitate, forma deminuta à sica. Chabeten mechanici siphonẽ dicunt. Sed ad betam nihil. Animaduerto & volsos ludios rectè de cinædulis posse dici: quãdo, vt in Magia scribit Apuleius, ludij omnes, hoc est Dionysiaci technitæ, siue histriones impudici

erant. Mox, inquit, in iuuenture saltandis fabulis exosis planè & eneruis, sed (vt audio) indocta & rudi mollitia: negatur enim quicquam histrionis habuisse, præter impudicitiã. Scribit tamen indoctorum indagine Marcellus: pueros depiles ac glabros, qui in ludis præsultarent, ludios à Romanis veteribus nũcupatos. Et Appianus Alexãdrinus in Libyco, triumphi describens pompam: Imperatorem, inquit, lictores præibant purpureis amicti vestibus, tum citharœdorum ac tibiarum turba ad Hetruscæ similitudinem Pompæ. Hi succincti coronisque aureis redimiti, suo quisque ordine canentes psallentésque prodibant. Hos ludios appellant. Vt facilè credideris, Hetruscos à Lydis sumpsisse originem. Horum in medio quispiam talari veste, fimbriis ac armillis auro splendentibus amictus, gestus varios ędebat, risúmque vndique ciebat. Cæterùm, vt ad rem, velut postliminio, redeamus: Cinædus, vt est apud Ameriam, dicitur etiam βαλὰς, id quod adnotauit procliuius, quoniam passiua est vox ea linguæ vernaculæ, paulum modò luxata: sed ita, vt origo diluceat tamen. Badas Latinè scribitur. Androgynum vocat etiam Pollux. Secundis modò auribus ista accipiant studiosi, quãdo aduersas impense deprecamur, vt à metu virulentiæ dentato esse vacuis liceat. Dicitur idem hic & κατακυύγων: sicut παιδοφθίρ@, puerarius. Nam pudicos amatores ἐραστὰς vocant, amatos verò ἐρωμένους. Præcisos item id genus muliebria patientium eruditorum quandoque nuncupat schola. Senecæ id comprobat authoritas: Quid porrò, inquit, non est iniquũ, fortes arma sumere, & in castris pernoctare, & pro vallo obligatis stare vulneribus: interim in vrbe securos esse præcisos, & professos impudicitiam? Ad quod Martialis alludens Epigrammatũ secundo:

Os tibi præcisum, quanto non ipse Latinus
Vilia panniculi percutit ora sono.

Eum locum interpretatus Domitius, putat à præciso intestino declinari vocabulum in turpitudinis notione: nam præcisum & omasum duo esse intestina, Martialis author est. Ego ex Græcæ linguæ, vt multa, proprietate atque imitatione deflecti eius verbi notionem puto, nam id apud eos κίπτειν quandoque signat, quod apud nos præcidere, vt apud Aristophanem in Batrachis, κῆπέπτηται ἰγλαινυφώτ, id est & præciditur acclinatus, adnotante etiam interprete, id verbum κίπτειν, pronuntiari κλαυμφάτως. Et quia Martiali opem tulimus pro inge

ingenij captu parte hac, commoneamus eius libri studiosos, poetæ eiusdẽ sales futuros sapidiores multò, gustúmque amplius lacessituros, si ad siculam respexeris, quam paulò ante pro virili parte capi diximus per diminutionem à sica, illo Epigrammate libri vndecimi,

Inuasit medicus sica phreneticus Eucli,
Et præcidit Hylam, hic (puto) sanus erat.

Apud eundem Aristophanem seuinum obseruauimus pro inscensore capi atque etiam emasculatore: à verbi Græci proprietate βινῶ, cuius meminit etiam ad Pætum Cicero. Nam anaphlystius in eadem comœdia masturbatorem innuere videtur, qui fiat sine fœmina maritus, & thalasionem indicat manibus libidinosis: quippe ἀναφλᾶν signat τὸ μαλάσσειν τὸ αἰδοῖον, id est mollius genitalia tractare. Sed & apud Eupolin in Autolyco, anaphlasmum pro Venereis obseruatum, scio. Legimus porrò & catadactylicũ de puerario diei: quoniam dactylion, id est annulum de sedis hostiolo pronuntiari, frequentissimum apud Græcos est. Sed nos iam ab istis resiliamus: illud adiicientes modò, Pindarum nouem Lyricorum principem, vt Fabio credimus, morte quoque nobilitatum, si qua turpibus inesse nobilitas potest: nam in gremio dilecti pueri in gymnasio inuentum esse mortuum, Græcorum monumẽtis testatum est. Hic est Pindarus quẽ ita denique amasse Apollo fertur, vt illi oblatorum portiunculam impartiretur, quin & à sacerdote ad cœnam cum Deo in sacrificiis subinde vocaretur. Verùm & carminis Pindarici amatorẽ fuisse Pana, Plutarchi testatum monumentis est: sicuti Archilocho Hesiodóque morientibus per Musas beneuolentiæ testimonium præbuit numen. Sed & ab Sophocle viuente hospitio exceptum esse Aesculapium, traditur. Quin mortuum sepeliri, curauit Deus alius. Quippe ita sancitum est, non videri Deum φίλιππον, aut φίλορνιν, id ẽst in equos propensum, vel aues: sed esse apprimè φιλάνθρωπον, id est hominis studiosum. Martialis denique, vt quacunque se ostentarit occasio, Latinæ eruditionis pomœria proferamus, in cinædum Gargilianum scribens, sic ait:

Psilothro faciem lauas, & dropace caluam,
Nunquid tonsorem Gargiliane times?

In parte hac id modò ab interprete affertur, esse depilatorium vnguentum dropacem. Ipse in Galeni thesauris id item com-

peri, Maciem inoriri plerunque ex corporis totius frigidio re, sicciorèque temperatura, nonnunquam ob digerentis vel nutrientis vel vtriusque facultatis imbecillitatem: sic verò affectis opitulatur vnguenti genus, inquit, quod à Græcis hodie dropax nuncupatur, quando gracíles multi sic obesiores sunt redditi. Dropax ab sinapismo creditur diuortium habere, quod è sinapi fit sinapismus, è pice dropax: proinde pittosis item appellatur, id est picatio. Dropacismũ & sinapismum in Græcorum medicis obseruauimus dici pro dropacis & sinapis consperſione, quæ in medendi vsu rationem habet plerunque ad euocanda in corporum superficiem, quæ altius insinuata latitant nocéntque.

Specula cur inuenta. Maronis locus explicatur ex Bucolico ludicro. CAP. XII.

SOcratem philosophũ scribit Apuleius, speculo, quod mirum fortasse videatur, ad morum disciplinam esse vsum. Quippe suasisse discipulis fertur, crebrò vt semet in speculo contemplarẽtur, vt qui eorum foret pulchritudine sibi complacitus, procuraret, ne corporis dignitatem morum dehonestamento pollueret. Qui verò minus in se visendam formam inspectasset, minúsque se eo nomine commendabilem, maniter consurgeret, vt virtutis splendore inopiam formæ collastraret, ac ingenio corporis damna repẽderet. Seneca quoque Naturálium primo: specula esse tradit inuenta, vt homo ipse se nosceret: Multi, inquit, ex hoc cõsequuntur primò sui notitiam, mox & consilium quoddam: formosus, vt vitet infamiam, nec Libycis se vitiorum Syrtibus adobrui sinat, sed fãuentibus diis hominibúsque stiuam (quod dicitur) teneat: deformis, vt sciat virtutibus redimẽdum, quicquid corpori defuerit. Amplius, vt iuuenis flore ætatis admoneretur, illud tempus esse discendi, & fortia audendi. Senex, vt indecora cænis deponeret, & de morte aliquid cogitaret, admoueri sibi lineas sentiens. Sed & natura, inquit idem Seneca, facultatem vel inopi est impertita seipsum videndi, fons cuique perlucidus, aut leue saxum imaginem reddit. Hinc illud Maronis:

Nuper me in littore vidi.

Quum placidum ventis staret mare.

Hactenus Seneca. Sed & in Alcyone Lucianus: Nónne vides

vides, inquit, vt superiora sint serenitate conspicua, fluctibus autem sedatum mare ac tranquillum, ἔρεμον ὡς ἂν εἴη λαστρωτῆρος, id est speculo (vt sic dicã) cõsimile. Nidulãte siquidẽ alcyone, cyonidas quos vocant, dies, agit mundus. Ex quibus est hæc vel præcipua. Sed & alibi Lucianus idem in dialogis quos vocat ἁλιευτικούς, id est marinos, colloquentibus Doride ac Galatea, inibi inquit Doris: ex petra quapiã, sicubi fluctra sint, accelinata in aquam conspicare teipsam, non fere aliud quàm expressius albentem colorem: hic verò non laudatur admodum, ni decenter rubens quippiam intermicarit. Cęterùm hæc obiter adnotasse volui, vt scirent literarum interiorum candidati: quid aduersus grammaticorum nugamẽta & promixtas opiniones nutantésque proferri possit, quos sæpè aduersus retiarium ferula delectat, & volsella, vt est apud Varronem, cum gladio pugnare. Sed quo maius subeat ista legendi prolubiũ, addemus & quæpiam sanè haud illepida.

Item de speculis nonnulla ex mathematicis rationibus: necnon de naphtha, & specillo. Atque imbi locus Plinij perpenditur. Medeæ pharmacum. Optice. Geometriæ partes. Canonice. Metrice. Specularij. Specularia fenestrarum. Specillata patina. Conspicilia. CAP. XIII.

ARchimedem verò Syracusanum, in omni quidem geometria multum ante alios admirabili subtilitate virũ, sed in speculorum ratione pertractanda vel maximè memorandum, legimus volumine ingenti rimatum acerrimè, cur planis quidem speculis fermè pares obtutus, & imagines videanturin tumidis verò & globosis, omnia defectiora: at contrà, in cauis auctiora. Necnon cur læua cum dextris permutentur, quando se imago eodem speculo tum recondat penitus, tum foras exeat. Cur caua specula, si ex aduersum soli retineantur, appositum accendant fomitem, qui fiat vti arcus in nubibus. Qua ratione proditum Galeno est De constitutionibus tertio, ab Archimede hostium naues perustas, pice nullo negotio ignem concipiente. Sicuti in Asiæ vrbe domum deflagrasse contigit, fenestræ cuidam lignis pice litis adiacentibus, & in extima parte columbino retrimento ex putrefactione amplis arefacto: nam eo validius solari radio

vapo-

vaporante,vt æstate assolet media,materia flammam concepit,móxque ad summa peruenit incendium. Sic & celebratum Medeæ pharmacũ ignibus admotum inardescebat. Constabat autem sulphure ac asphalto humectiore. Naphtham id fuisse,Plinius scribit. Sed eam in Pompeij rebus scribit Dion, esse φάρμακον ἀσφαλτῶδες. Quo Luculli milites Tigranocerta obsidentis diuexati plurimum sint, per machinas effusos quoniam malo eatenus ignita sit vis,vti cuicunque admouea tur,perurat,nec ab humectis restinguatur facilè. Scribit tamen Diodorus,radicis cuiusdam potestate,quam edocuisse Circe,pellicem ab Medea concrematam. Sed hæc,vt ad specula redeam,interciderunt omnia,ac vel temporum iniuria pleraque lacessentium,vel priorum incuria nobis erepta persæpe cogunt impingere,vt nonnunquam nobilium ingeniorum fœtura vel præfocata, vel allisa,ne Stesichori quidem, quod dicitur,illa norimus Græcis cantatissima , Verũ enimvero tempestate nostra extant tamen optices vestigia aliqua, quibus quum alia doctè præcipi animaduertas:tum illud,Speculorum materiam esse lenitatẽ,ac partium inoffensam continuitatem,quæ meatibus prorsum careat sensui perspicuis, qua ratione lignum , item id genus alia plura,minus effici posse specula.Formam verò esse leuigationem ac perfectam polituram,quo nomine intelligi volunt,omnem aspredinis vtique amotionem.Porrò vt exactius visibilia valeat exhibere,necessariã tradunt sensibilis coloris absentiam.Sed cur'nã in speculo,imbecillis fit imaginem expressio?nẽpe quia formæ reflexæ debiliores comperiuntur,proinde & debilius offeruntur,ac mouent. Ratio euidens non ex spatio solum,à fonte disito,sed amplius ex obliquatione. Siquidem rectitudo lucis cognata progressui est.Id & in aliis naturæ conuisimus operibus.Omnis enim motus tanto est fortior,quãto rectior: propterea vigorem obliquitare,ac flexu hebescere,palàm fit. Additur illud quoque,Speculi colorem immisceri reflexæ luci,quæ fuscior inde effecta faciem aliquò modo maculosam ostentat,infectam've. Latent tamen in ea sæpius labeculæ ex reflexionis debilitate.Porrò geometriæ portio eadem,quam Græcè quidem opticen dicimus,perspectiuam Latinè:id efficit item admirandum,vti in speculo vno rei vnius plures sese ostentent imagines.Item si certo vtique modo,& loco astituatur speculum,imaginet prorsus nihil:situ autem demutato,

to,imaginosum fit.Id comminiscitur quoque ars hæc,vti caput in imo compareat,pedes verò surrecti. Id quod prodidit Varro.Qui & geometriæpartem facit alteram , Canoicam Græcis nũcupatã:quæ vocũ longitudines & altitudines mensu distinguit certo:longior autẽ mẽsura,rhythmus vocatur, id est modulus vel numerus & pedum ordo:altior autẽ μέλος, id est cantus modulatus:nã μετρικὴ , id est mensuraria seu dimensiua syllabarum excutit mensum,& canonicæ portio est. Sed & alibi super speculis euigilata nobis quæpiam. Interim illud minimè distulerim:esse apud Patras in Achaia Cereris templum,& ante id fontem,vbi & μαντεῖον ἀφροδίτης,id est maximè verax oraculum,in iis modò quæ ad morbos spectant: nam funiculo prætenui speculum in fontem demittunt,ita libratum,vt aquam modò per ambitum leuiter attingat:mox fusis deæ precibus,vsíque thymiamate in speculum contuentur,ac inibi sese ostentat morituri pòst paulò,aut superfuturi imago ægroti. Denique parte hac monitos velim studiosos, illud Plinianum de mortibus repentinis ex libro septimo: Super omnia C.Iulius medicus,dum inungit,specillum per oculum trahens,esse qui ad conspicilia referant,quæ inserta naribus visum mirè adiuuant.Sed Varro facilè hos retundit, apud quem ita legimus:Hinc,quo oculos inungimus,quibus specimus,specillum. Sunt qui conspiciliorum artifices,specularios rectè dici opinentur:ac qui fenestris specularia prætendunt,frigoris defendendi causa , meminit iureconsultus Vlpianus.Specillatam patinam intelligunt nonnulli specilis distinctam.Hypaliptrum Galenus specillum vocat.

De Vesta,& ignis inextincti ratione:item de virginibus. Ouidy & Papinij loca amplius explicantur. Ignis sacri extinguendi ritus apud Persas.Ignis è cælo lapsus.Item de Vesta,ex Plutarcho. Atrium Vestæ quid.

CAP. XIIII.

VEstam, Saturni ac Rheæ filiam Diodorus scribit,primámque domuum structuram excogitasse. At Plato & Platonem sequuti summo ingenio viri,altius mentis aciem intendentes , Vestam deam accipiunt,essentiam formarum separatarum,diuinorúmque stabile fundamentum. Ideóque

Vestæ

Vestæ ante alios deos sacrificare priscos consueniſſe. Quod in Olympici Iouis sacris seruatum, in Eliacorum primo Pausanias scribit, θύουσι γὰρ inquit ἱστίᾳ μὲν πρώτῃ, δευτέρῳ Διὶ μειλιχίῳ &c. At libro De dubiis animæ secundo Plotinus, terræ animam, tum Vestam, tum Cererem dici ab hominibus tradit: quam tamen Plutonem quoque cum Proserpina coeuntem, nuncupant plerique. Sunt qui Vestæ appellatione, terram significari putent: eámque veluti mulierē effingant, tympanum gestantem, quoniam ventos intra se contineat. Quam rationem sequuti Romani Vestæ templum rotunda struxere forma, in quo & perpetuus seruaretur ignis, imitati terræ figurā, quæ lar focúsque sit, sed totius mundi potius. Cuius medium, Pythagorici putant ignis sedem: sicuti in libris De cælo & mundo commeminit Aristoteles, & in Timæum Platonis Chalcidius. Et larem vocant ac monada. Terram verò neque immobilem, neque in medio positam globi, sed esse circum ignem in ambitu suspensam: quam sententiam Platonem quoque, quum senior iam foret, sequutum esse, memoriæ proditum est. Quin & ab igni & elemento quinto, mundi initia esse ducta, inter Pythagoræ placita fuisse, author Plutarchus est in libro De philosophorū dogmatibus. Id quod in Parallelis explicatur fusius, de Camilli gestis rebus. Produnt alij, Vestæ ideò ignem apponi, quòd terra inflammationes in sublimi faciat ex seipsa. Lucius verò Florus etiam sic scribit in Numa: In primis focum Vestæ virginibus colendum dedit, vt ad simulacrum cælestium syderum custos imperij flamma vigilaret. Ignis porrò inextincti custodes virgines erant, vt pura & incorruptam ignis substantiā, inuiolatis item integrisque corporibus, illis commendarent: siue quòd sterile ac infœcundum esset, scitè virginitati adiungerent. At in Græcia, vbi perpetuus seruatur ignis, non virgines, inquit Plutarchus, sed coniugio solutæ mulieres, eiusce rei curam habent. Strabo tamen libro nono: In saxo, inquit, vetustum Mineruę templum poliadis surgit, in quo lucis inextinctæ lychnus est, & virginum domus, quam Ictinus condidit. Lectum in Græcorum commentariis illud quoque: ignem cælitus primò in agrum decidisse Argiuum, qui & in templo Apollinis seruetur, quod Argis in foro sit excitatū. Si verò quandoque interextingueretur ignis, sicuti Athenis Aristone tyranno: & apud Delphos, templo à Medis incenso, & Romæ tum Mithridatici, tum ciuilis

uilis belli temporibus, haudquaquam ex altero igne lucernas sacras succēdere fas erat, sed nouum & peregrinum elici oportebat, accensa ex sole flamma pura & immaculata, vasis quæ scaphia vocabant, quæ ratione ista sic cōcinnabantur excauata, vt radiis solaribus hinc inde conlectis in centrum arida materia appositā, confestim promicaret ignis. Inter nostros verò scriptores sunt, qui tradunt, inter extincto igne, virgines verberibus affici solitas à pontifice: quibus mos erat, tabulam felicis materię tamdiu verberare, quousque exceptum ignem cribro æneo in ædem virgo ferret. Nec mirum: nam sicuti etiam commeminit Antiquitatum secundo Dionysius, id Romani præsagium interitus Vrbis opinabantur. Quod verò scitu dignum est, & nostræ religioni consentaneū, mense Martio quotannis innouabatur ignis in templo Vestæ, quod in Fastis canit Ouidius:

Adde, quòd arcana fieri nouus ignis in æde
Dicitur, & vires flamma refecta capit.

Quo in loco notandum id obiter quoque, Arcanā dici ædem, non quia illuc mares non ingrederentur, quod voluit interpres: sed quia, vt Dionysius inquit, præter ignem arcana erant quædam in templo deæ sacra, quorum neque pontifices cognitionem haberēt, neque virgines. Quod & Silius carmine comprobat, libro Punicorum tertio,

Et Vestæ secreta feramus.

Titus porrò Liuius ab Vrbe condita libro quinto, in Camilli oratione: Quid, inquit, de æternis Vestæ ignibus, signóque quod imperij pignus custodia eius templi tenetur, loquar? Et libro sexto secūdi Punici belli, æternos ignes recensēt, ac conditum in penetrali fatale pignus imperij. Hæc ideo accuratius sum cōsectatus, vt intelligeremus amplius illud Papinij ex quarto Syluarum

Donec Troicus ignis, & renatæ
Tarpeius pater intonabit aulæ.

Vestalibus eum porrò fuisse morem accepimus: quam vi morbi ex atrio Vestæ cogerentur excedere, matronarum curæ custodiéque mandarentur. Atrium autem Vestæ, domum intelligimus Vestalium, templo adnexam. In octaua Vrbis regione fuit item atriū Mineruæ, vt scribit P. Victor: sicut in Auentino, Libertatis. Fuit etiam in Capitolio atriū publicum T. Liuio: sicut alibi regium atrium, quod erat circa forū. Sed

& in Latomiis atria recensentur duo, Meniũ & Titium. Hephestionis funus Babilone celebraturus Alexander per edictum Asiæ ciuitatibus nuntiari iussit: ignem, qui ab Persis dicitur sacer extinguerent, quod ad funebris æderetur pompa. Id verò, Persis erat in more, si obiisset rex, aliàs haudquaquam. Qua causa fuisse Alexandro ominosum, docuit euentus. Quod item ad Vestam attinet, Phurnuti non præterenda sententia est: In fabulis (inquit) traditum, Vestam primam esse genitam & postremam, quoque quoniam ex terra propagata, in eandem resoluantur, rursumque cõsistant. Quo nomine in sacris ab ea Græci auspicati in eandem desinebant. Corollis honestatur albis, elementi ambeuntis ratione.

Ignis cultus apud varias gẽtes. De vsu luminum in nostra religione. Cur homo tantum vtatur igne. Dionysius cognomento Lampter. Lampteria festa. Ignis inuentio. Ignis è Vesuuio miraculum. An in ignibus viuere animal queat. An ignis sit elementum.

CAP. XV.

QVod verò ad ignis cultũ & vetustos pertinet ritus, lectũ in Plutarchi monumentis est. Persis in Græcia occidione occisis, consultantibus respondisse Pythiũ: Ioui, in cuius turela libertas sit, patriam esse dicandam: nec prius rẽ diuinam faciendam, quàm vniuersæ regionis igne extincto, veluti à Barbaris violatus is foret, purũ ex Delphis, velut à communibus laribus, accensum intulissent. Chaldæos quoque numinis vice ignem coluisse, Græci quidem scribunt, addita lepida fabella sacerdotis Canopi. Sed Hieronymus quoque & Nicolaus theologus comprobant Geneseos capite vndecimo. Verùm & historia proditum, Darium cum ducibus propinquisque agmina in armis stãtium circuisse, Solẽ & Martem, sacrúmque & æternum ignem comprecatum, vt illis dignam vetere memoria fortitudinem inspirarent. Legimus & in Græcis illud item, à Medis & Assyriis Barbaricos contribui eiuscemodi elemento honores, non religione vtique, sed formidine verius nocentissimæ, omniáque absumentis rei. Scribit Porphyrius, quod & alibi arbitror à me relatum, diis qui sunt intra cælum, siue cursu quodammodo pererrantibus, siue non errantibus, quorum ducem esse Solem primò, deinde Lunam existimãdum est, commodè sacrari ignem posse quasi rem cognatam. Sed de nostra item religione, vt aliquid huiscemodi nostris laboribus inseramus: per omnes siquidẽ Orientis ecclesias, quando legendum Euangelium est, accẽdunt luminaria iam sole rutilante non vtique ad fugãdas tenebras, sed ad signum lætitiæ demõstrãdum. Vnde & virgines illæ euangelicæ semper habent accensas lampades suas. & ad Apostolos dicitur: Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. & de Ioanne Baptista, Ille erat lucerna ardens, & lucens vt sub typo luminis corporalis, illa lux ostendatur, de qua in Psalterio legimus: Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine, & lumen semitis meis. Addamus & illud scientissimum: Hominem, quoniam cæleste atque immortale animal, scit igne solũ vti. Qui nobis in immortalitatis argumentum datus est, quia ignis è cælo est: cuius natura, quoniam mobilis est, & sursum nititur, vitæ cõtinet rationem. Cætera verò animalia, quum tota sint mortalia, tantummodo aqua vtuntur: quod est elementum corporale atque terrenum: cuius natura, quia item mobilis est, sed deorsum vergit, figuram mortis ostendit. Proinde nec cælum pecudes suspiciunt, neq; religiones sentiunt: quoniã ab his, vsus ignis alienus est. Porrò Græcis frequentissimi fuit moris, quum inferretur lumen, religionis causa dicere, φῶς ἀγαθόν, id est lumen bonũ. Et nostri, argumento eodem, mane nuncuparunt: quia manum, veteribus bonum indicat. Illud grauius multò, quod in libro De proprietatibus elementorum, inuenimus adnotatum, quisquis eius sit author: Nobis, inquit incompertum est, animal quopiã ignem habitare omnino. Sed & quarto Meteororũ Aristoteles: In terra, inquit, & aquã solum animalia sunt: in aëre autem & igne, haudquaquam: quia in eorũ corporibus prevalens materia terra est, ac aquã. Hoc propter nostros libens adieci, astruentes in Cypri fornacibus victitare voluere pẽnatum. In cõmentatione eadem legimus, quosdã magni nominis opinatos, in elementorum decuriam non videri admittendum ignem, quoniam cæleſtium orbium attritione generetur: quod autem ex alio nascitur, ipsum elementum non est. Ex hoc autem consequitur illud, vt infra mobile primum omnia sint ignis plena, ad aërem vsque. De lampadum ratione in sacris, alibi (opinor) commeminimus. Nunc addimus illud quoque: cultum

apud Græcos in Achaia, Dionysium cognomento λαμπτῆρα, id est faculam: cuius festa dicerentur Lampteria: nam faces noctu ad templum ferebant, vini crateribus passim tota constitutis ciuitate. Lampter autem, siue λαμπτὴρ, nunc faculam signat, nunc pharũ, vnde nauigãtibus signa proponũtur. Porrò, vt ad veteres reuertamur, inuenio apud eruditos, ignem inter honores augustales fuisse. Sic enim legimus apud Herodianũ in Commodo. Quod consilium suum ad Martiam retulit, vnam è suis concubinis, cui scilicet plurimum deferebat, ac propè vxoris eam loco habebat: sic, vt præter ignem, omnes honores velut Augustæ tribuerentur. Verùm vt adiiciamus item, quod quamuis satur conuiua non aspernetur, scribit Hesiodus, igne succenso, domum lætiorem videri & honorabiliorem: tametsi carminis authorem Homerũ agnoscit Herodotus,

Καὶ Ὁμήρου ἔπεα γλαφυρώτερα καὶ οἷα θεοῦ.

Illud ex Pausaniæ monumentis est ignis inuentionem ex Argiuorum sententia non in Promētheum referendã, sed Phoroneum verius, qui eum princeps mortalibus communicarit. Cæterùm hic ignis miraculum non præteribo vnum, & id in Vesuuio monte, vbi quum mugitui similis ædibus fuerit sonus, cineris ingens eructatur vis cum præterea nullo discrimine insigni. Quòd si vehementior incubuerit ventus, sublimis adeò surrigitur cinis, & in longinqua protruditur, vt vel Byzantium vsque, Procopij testimonio Gothici belli secundo libro, delatum constet quandoque, omnibus sic demum contertitis, vt ad supplicationes multis annis decurreretur ad auerruncandã Dei iram. Sed redeo ad Vestã, de qua supersunt adhuc scitu digna ex Platonicis excerpta in primis.

Syderum radiis in terræ centro incendiũ excitari. Item qui dicatur Vestalis ignis, & quid Vesta.

CAP. XVI.

QVod ergo ad Vestã item attinet, ac in meditullio à Pythagoricis locatum ignem, illud amplius animaduersione dignum. Immensam cælestium magnitudinem virtutémque ac motionem efficere, vt omnes omnium syderũ radij terræ molem, quæ quasi punctum est, momento, facillimèque vsque ad centrũ recti penetrent, id quod astronomorum plerique

plerique omnes astruunt: ibique, vt Pythagoreis placet, atque Platonicis, fortissimi sint, tum quia recti vndique centrũ tangunt, tum quia in angustum collecti sunt cuncti, quorum vehementia materia ibi terræ sicca, procul ab humore amota prorsus accenditur, accensa'que extenuatur atque dispergitur per meatus vndique, & incendia efflat pariter atque sulphur. Cæterùm, igne hunc valde caliginosum arbitrantur, & quasi incendium quoddã expers luminis. Sicut in cælo extat expers incendij lumen, ignis autẽ inter cęlestem atque infernum, lumen cum feruore coniungit. Putant autem ignem è cælo flantem, ignem esse Vestalem. Quippe sunt qui Vestam esse terræ velint vitã, numénque: quod ex Plotino paulò antè retulimus. Ideóque Vestę templum veteres in mediis vrbibus construere solitos ignem in medio collocantes perpetuum. Ne cui autem mira nimis videantur, quæ de syderum radiis apposuimus, scribit Galenus, ex motu augescere caliditatẽ, vel ex putredine, vel ex alterius corporis vicinia feruidioris, vel ex angustatione, vel ex alimẽto ad calefaciẽdũ accommodo. Nam quod de putredine dictum, Vidimus, inquit nonnunquam in columbarum excrementis ex putrefactione ignem succensum.

Vesta vnde inflectatur, quæque sint eius verbi notiones. Hestia, seu histia. Paristia quid, & baunus, necnon banausus. Bunus. Bunea Iuno. Bãdum, bannũ, bandophorus. Vnde dicatur clibanus. Inibi Dyonisius & Suetonius declarantur. Anestios. Hestiopammon. Steganomus. Nauclerus. Naulum. CAP. XVII.

VT verò ex grãmatica ratione mutuemur itẽ aliquid, lego Vestã, hoc est ἱστίαν (sic enim enuntiã Græci) παρὰ τὸ ἱστάναι inclinari, quod ἱδρύσασθαι signat, quia domos prima ædificarit, vel quoniã vbique coleretur, simulacráque eius sedentis habitu struerentur παρὰ τὸ ἵδεσθαι. Sed domos quoq; veteres hestias dicebant, aut histias, vt apud Homerum,

ἱστίη τ' ἐδάνη θ' ἁμόθεν. Et Euripides,

οὔκουν ἄλλῳ μᾶλλον ἢ λέχει ἑστίαν.

Quin conuiuium quoque appellatur hestia: proprium verò Atticorum, hestiam enuntiare, Ionum verò & Dorum histiã. Vnde & paristiam dici legimus ignis locum, quem

Peloponnenſes baunum vocent, ex quo inflectatur cribanus, tanquam ἀρτίβης βαίνω &: vnde & cribanoti panes, in cribano cocti, qui & clibanus dicitur. Eſt tamen Straboni clibanus, velut cuppa oris lati, fundi anguſti, extrahēdæ aquæ ex fontibus commoda. At Columellā, Scrobs clibano ſimilis eſt, imus quàm ſummus patentior, vt latius radices vagētur. Sed & banauſum indidem producunt, quo nomine artifices veniunt, qui ignis adiumento opus conficiunt proprium. Panus verò Mercurij filius in Acrocorintho Iunoni ſacellum excitauit: vnde Bunæę Iunonis cognomen propagatum. Bandum Procopius ſignum dici militare ab Romanis, intepretatur: vnde factum coniectamus, vt vulgus inſcitum banderias nūcupet. Nā quod Codice de epiſcopis & de clericis ſcriptum inuenias. Banno ſubiaceant imperiali: aliud eſt, ſiquidem eo nomine recētioribus appellatur exilij ſpecies, quam proſcriptionem dicebāt veteres: qui vſu togæ carent, quando eſt illis aqua interdictū & igni. Bannum item, Galli publicum nuncupant edictum. Bandophorum dici legimus, eum qui ducis gerat ſignum. Sunt ex Græcis, quibus placeat, Bannam apud Italiotas regem dictum, aut maximum magiſtratū. Apud Bœotios, banna mulier vocatur. Vias flexuoſas, bannotros etiam appellant. Bannoti, vaſa ſunt Athenæo, ex Callixeni hiſtoria Sed inſtitutū repeto. Aneſtio dicitur, qui ſine laribus eſt, vel (vt apud Heſiodum) iniuſtus. Hinc eſt metaphora apud Plutarchum elegātiſsima in ſermone πρὸς τὸν ἀνεφίλεκτον, ἰδίαν ἑστίαν οὐκ ἔχοντες, id eſt morum Veſtam propriam habentes nullam. Eos nanque inceſsit, quibus certum non eſt vitæ inſtitutū, ſed Polypodis more, vt eſt apud Theognin, varie permutantur: nunc'que philologos ſe profitētur, nunc venandi conſectantur ſtudia, nunc compotationibus indulgent, aut etiam ſcortilla ductare, non arbitrantur turpe. Hinc apud Dores & Aeoles heſtiopāmon dicitur domus princeps ac dominus, qui ab aliis ſteganomus vocatur, à nōnullis etiam nauclerus, ſicut oſpitij pretium etiam naulum. Ex theſauris porrò Iulij Pollucis obſeruauimus: aram quoque ſacrificalem dici Veſtam, propriè tamen eam, quæ in Prytaneo fuiſſet, vbi ignis, inquit, ſeruabatur inextinctus. Veſtam pro ara rectè poni, docuit etiam Xenophon Rerum Græcarum, libro ſecundo, ἀχόμενοι παῤ αὐτὰ ἐπὶ τὴν ἑστίαν, ἀνεπήδησαν ἐπὶ τοὺς ἱππέας, audiens hæc Theramenes proſiluit

proſiluit in veſtam. Sed, vt manifeſtius eo nomine aram intelligeremus, ſubiunxit mox paulò οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι δεῖ μοι κρίνειν ἑστίαν βωμόν, non inſcius (inquit) ſum, aram hanc nihil profuturā. Sed & Nonius: Veſtibula, inquit, putant ſub ea proprierate diſtincta, q̄ in primis ingreſsibus & in ſpatiis domorum veſtæ, hoc eſt aræ, ac foci ſoleant haberi. Superato item Mardonio (vt diximus) apud Plateas, reſpondit Pythius, non prius ſacrificandū, quàm omni igne reſtincto, purum nouúmque Delphis ex communi veſta retuliſſent. Hinc verò lux infertur Dionyſio Halicarnaſſeo Antiquitatum ſecundo: Vnicuique, inquit, triginta curiarum veſta collocata, vbi ſacrificabant curiæ ſacrificulos earum fecit. Et iterum: Numa verò ſuſcepto imperio, proprias nequaquā mouit curiarum veſtas. Hoc eo copioſius docuiſſe volui, vt plenius Tranquillum intelligeremus, in Tiberio ſic ſcribentē: Coactis, qui ea tenebantur ſuperſtitione, religioſas veſtas cum veſtimento omni comburere, nam doctiſsimus interpres, veſtes legendum putat. Alter verò, veſtas quidē admittit, ex Dionyſio: ſed quid veſta ſit, nō ſatis cōſtitutū habet: quū veluti augurādo nūc, focos, nūc ſacrificalia inſtrumēta appellari veſtas pronūciat, authore nullo. Suut qui ita omnino legant, Religioſas veſtes cum inſtrumento omni comburere. At arcem præterea locabatur prytaneum, & ciuitatis veſta, apud quam conuiuio excipiantur publicè venientes legati, quique ob virtutem digni alimentis haberentur. Dignum verò memoratu, quod Gemiſtus ſcribit Plethon libro primo ciuitatum Cariæ, alicuius quæ exiſtimationis forent ἑστίαν καὶ μητρόπολιν id eſt veſtam & metropolin, fuiſſe Halicarnaſſum. Pręneſtinam veſtam legimus apud Lampridium in Alexandro Cęſare, ſcui ex eo templo huiuſmodi ſit oblata ſors, quum illi inſidias ſtrueret Heliogabalus, Si qua fata aſpera rumpas, tu Marcellus eris. Illud relatu iucundum: flammæ crepitum ab aliis dici Vulcani, ab aliis Veſtę riſum, ab aliis vtriuſque minas. Quę ſuperſunt in hac re minus exculcata, nouum iis initium dabimus.

Supplicantes ſolitos, in veſta, id eſt lare ſedere. Adnotantur inibi interpretum Plutarchi errores. Epheſtius qui ſit. Iupiter Epheſtius, & Philius. Item cur dicatur veſta. Terræ epitheta aliquot explicantur.

Plutarchi codex emaculatur: & cur terra dicatur clitta. Persarum supplicum mos: itémque plura ad idem spectãtia. Prostropæi qui. Velatæ manus. Plauto cur. CAP. XVIII.

ILlud verò quod enotetur hoc potissimum loco, dignum prorsus est, Vestam pro lare capi quandoque: vnde ἱκέτιν ἑστίαν, id est supplicem Vestæ, legimus Apud Plutarchum in commentatione De mulierum virtutibus: quem locum non percipiens interpres, deliramẽta effudit. Siquidem tangitur ibi supplicantium ritus, quem in Oeconomicis nõ prætermisit Aristoteles. Primum, inquit, inter virum & vxorem statuẽdæ leges, vt cesset iniuria: sic enim nec ipse iniusti quippiã patietur. Id nãque cõmunis inducit lex, sicuti à Pythagoricis sancitur, ὥσπερ ἱλάσιον καὶ ἀφ' ἑστίας ἐκμεμύλωμαι, id est, velut supplicẽ & à Vesta, hoc est lare, ductã arbitrari vxorẽ, vt nullatenus inferatur iniuria. Sed & Argonauticõ quarto Apollonius,

Τὼ δ' ἄνεω, καὶ ἄναυδοι ἐφ' ἑστίῃ ἀδμήτοιο
Ἥκουον, ἤ τε δίκη κυνέῃσι νεμεσσήτοισι τέτυκται,

Eum verò locum explicantes interpretes: Lege: inquiũt, sancitum erat, vt supplices apud larem sederent taciti. Ritum nec præteriit historia prima Thucydides. Verùm quid riuulos consectamur, quum Homerica adire fluenta liceat, à quibus ceu fonte perenni,

Vatum Pierus ora rigantur aquis?

Ita verò Odysseę septimo legimus, Alcinoi domum Vlysse ingresso,

ὃς ἐπὰν κατὰ δῶμα καὶ ὐδὸν ἐλθὼν ἱκάνῃ
πὰρ πυρὶ, δὴ δ' ἄρα πάντες ἀνὴρ ἐὺ νηλέι οἴνῳ
σπένδωσ' ἑρμείῃ, ὅ τε πρόφρονα πομπὸν ἕπεσθαι.

Sensus verò Homeri est, sedisse in foco Vlyssem, stupentibus qui aderãt, omnibus. Quin & Halicarnasseus Dionysius, Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volscorum principis supplicem factum scribit, sedentem ad focum, quod repetit Plutarchus quoque, nil scitius suspicante interprete. Id ipsum & à Themistocle factitatum quandoque, vbi testularum exilio mulctatus, etiam ab inimicissimo Molossorum rege Admeto, cuius adisset larem, religiosè seruatus est, frequens Græcorum prodit historia. Quoniam supplicationem hoc genus tum grauem, tum haud contemnendam arbitrarentur Molossi, veluti in Parallelis scriptum comperi, ἀνεκτίητον; id est cui nequeat contradici. Sed vbi Græcè ita est, πρὸς τὸν ἱκέτην πρόσκοπος, ritus immemor interpres, Ad sacrarium, inquit, quod summa colebatur religione, se coniecit. Plutarchus in Causis Græcanicis, vbi inquirit, cur nam Tanagræi ante vrbem locum haberent, quem vocarent Achilleum, huiusce modi supplices appellauit ἱκετίνας, id est ephestios, tanquam in vesta, hoc est lare sedentes dicamus. An verò locum eum scienter iure Lati donarit interpres, coniectabũt eruditiores. Ephestios etiam quandoque autochthonas ciues, siue Indigenas interpretantur Græci. Et Eustathius inquit, ephestius dicitur qui vrbem incolit, & vestam habet: qua ratione Epicuri, id est auxiliares ephestij, nõ sunt. Adiicit Porphyrius, dici ephestium, qui domum habeat: sicuti exules, apolidas dicimus & anestios. Ephestion, epistion quãdoque Homerus vocat, & libro primo Herodotus, statili (vt assolet) extrita. Ephestium Iouem nominat in Aiace mastigophoro Sophocles, & interpretantur scholiastæ οἰκήσιον, quem cohabitantes venerarẽtur, sicuti Philium amici. Heterium, id est ἑταιρεῖον, qui eiusdem sunt decuriæ & symmoriæ. Araeum intelligit in Philoctete Sophocles, cui affundant precantes cuncti, aut quẽ inuocant precantes. Xenium colunt hospites: Horcium, qui iureiurando societatem ineunt: Hicesium, supplices: Homognyon, fratres. Ephestias, libationes quæ domi fiant, intelligimus: eas παρεστίους dixit in Heleetra Sophocles. Inuenio ephestios item dici eos, qui in aliena sint domo: vt apud Homerum,

ἀλλ' ἐμὶ τὸν λύτρωνι ἐφέστιον ἠγαγε δαίμων.

Synestij & homestij intelliguntur, qui domum habitant vnam. Sed ephestios item deos, penates intelligunt. Porrò ne quid sciens præteream: in libro allegoriarum Hesiodicæ theogoniæ inuenio ἑστίαν, id est Vestam nuncupari, quoniam medium totius teneat terra, & cæteris παντὸς μονὴ causa sit, id est statum mansionémque præbeat aliis, παρὰ τὸ τὸ κινούμενον περί τι κέντρον κινεῖσθαι, id est omne quod mouetur, circa immobile aliquid mouetur. Vnde & Pythagorei ἕλωος πύργον καὶ φυλακήν, id est Iouis turrim & custodiam vocarũt eam. Quod verò eadem quandoque ἑστία dicatur, putat Ioannes grammaticus παρὰ τὸ ἑστάναι καὶ ὑφεστάναι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, factam verbi inclinationẽ, quia dum solis feruescit vi, mortalibus donet omnia, nec Ζεὺς solum, quod

suspicantur plerique: & tamen à Plinio quoque comprobatum scimus Historiæ naturalis decimooctauo libro. Zeam Dionysius esse far arbitratur: non desunt qui spelram interpretentur. Multa de ea re Plinius. Vbi verò terram legimus ἀπείρονα dici, quod infinitam signat, interpretatur idem Ioannes grammaticus σφαιροειδῆ, id est orbicularem, vti aliàs cõmonuimus: nam nec sphæra, nec circulus finem habent aut initium. Et philosophi ferè omnes elementa statuunt rotundata specie: tametsi non desunt, qui terram opinentur τυμπανοειδῆ, id est tympani quadam imagine. Alij verò etiam κωνοειδῆ, id est coni figura, aut mensæ similem, id est τραπεζοειδῆ: vt meminit etiam Plutarchus in libro De philosophorum placitis secundo. Sternuchon terram in Oedipode coloneo vocauit Sophocles, quam fertilem intelligunt ac campestrem: nam honesta tralatione sterna, id est pectora, & πλατέα, id est dorsa, dicimus loca campestria & latè fusa: sicuti angusta, αὐχένας, id est ceruices. Cæterùm illud amplius pẽitandum, quod apud eundem legimus in commentatione περὶ πρώτης ψυχρᾶς, id est de primo frigido. Terram propter statum, firmitatémque, cuius sit velut suffrenatio ipsa frigiditas, sicut physico placet Archelao, nuncupatã à veteribus κλίτος: mendum; opinor, est exemplarium. Nicolaus Leonicenus vir Græcè ac Latinè scientissimus πλίτος suspicabatur legi oportere: quæ vox picem nobis indicat. Quid si πλάτος legamus, & obstipatam ac vehementius clausam intelligamus, à verbo πλάω? Ne verò quid præteream, quod suggerat lectionis varietas, compertũ mihi est: Clita Græcis dici porticus, & loca, in quæ opportunè reclinemus, sed & quæ decliuia sunt, ita dicuntur. Apud Athenæum loci nomen est Cleta, id est πλάτη, Spartæ. Apud Sophoclem in Antigone, Parnasiam clityn, pro terra interpres accipit. Verùm iam ista coronidẽ apposcuntur. eam verò impingemus mox, si (quoniam de supplicantium ritu facta nobis mentio est) quæpiam adiecerimus velut auctaria: & primo quidẽ quod in eodem Plutarchi libro enotauimus: apud Persas supplicandi modum esse habitum grauissimum: quémque reiecisse, maximũ haberetur nefas, si ignem supplex excepisset, ac si voto excideret, in aquam se coniecturum foret interminatus. Proinde, inquit, quod petiisset, consequebatur quidem: sed interminationis nomine reposcebatur ad pœnam, quod præter legem prætérque naturæ rationem

nem esset intentata. Nam & eum, ignem aquæ promiscere adortum, pronuntiamus, qui impossibilia concipit. Ad supplicantium ritum spectãt porrò, quæ in Græcorum commentariis obseruata nobis sunt: Veteribus, inquiunt, diu receptissimi fuit moris, vt supplicantes caput, dextram, genua eius, cui se ingererent supplices, contingerent: nec totum tamen caput, sed mentum modo, vt statuere Homerus videtur, vel barbæ meditullium, quod probat Euripides. Id verò διὰ τὸ ἡγεμονικὸν, quia sit in nobis pars ea principalis, vt in qua logisticon, id est rationalis collocetur potentia. Dextram verò διὰ τὸ πρακτικὸν, quoniam inibi maxima insit ad agendum facultas. Genua, propter motus & progressionis necessitatem. Tria verò hæc symbolicè, consensum, actionem, progressum, ad ea quæ peterentur, præstanda, complecti videntur, & velut αἰνιγματικῶς τὰς ἱκετείας τέλος, id est auguria finis supplicandi. Sinistrã certè attigisse, omìnosum censebatur, id est δυσοιώνιστον: quando & improspera vocabant σκαιὰ καὶ ἀπαίσια, bona verò & fortuna, δεξιά. Euripidis carmen quod antè paulò significauimus, est hoc, ἐγὼν οὐδέξιαν πρύμνοισι καὶ πρόσπορον ἁμαλλοῖς πρόσωπα, ὡς μὴ προδίγω γενειάδος. Apud Assyrios supplicis indicat formam, si quis curuatis membris, humúmque vultu penè contingens, manus post tergum cõnexuerit. Supplices alio vocabulo nuncupat Græcia prostropæos: nã & προστρόπαιος Sophocli est κατασπετικῶς λέγειν. Locros venientes Romam Liuius scribit, velamenta supplicũ, ramos oleæ, vt Græcis mos est, porrexisse. Hinc liquere opinor, cur dicantur velatæ manus Plauto in Amphitryone.

Super Aglaidis voracitate, de Græco penu paucula. Adephagia. Adephagi qui. De Anacreonte.

CAP. XIX.

DVm Græca nuper ex Horatij præscripto, exemplaria sitienter versarem, defloraturus quæ nostras lectiones instruerent opulentius, & insigniter adiutũ irent, super Aglaide Megaclis filia quæpiam adnotata comperi: quæ & transposuisse, operæpretium censui, vt nulla non in re ad manũ (quod dicitur) supperetent exempla. Hanc igitur tubicinio vitam fouisse ferunt, hócque illi vnum fuisse opus: quanquam à deliciis haud abesse sciret, quippe galericulo siue aduentitia coma contegebatur caput, quod & tutulum habebat, id est ve-

lut apicem, ac cristas quadam, λόφους vocant Græci. Cœnam sic ferè apparabat, vt carnium minas absumeret decem, panum chœnicas quatuor, vini hauriret χοᾶς. Cuiusmodi verò censeatur verbum hoc, aut quàm capax mensuræ id genus, alibi (opinor) hoc opere explicabitur amplius. Illud corollarium fuerit, voracitatem, vel (vt Plautino vtamur vocabulo) saburrationem dici à Græcis ἀδηφαγίαν, id est adephagiam. Apud Athenienses tamen & Bœotios, equos pleniores perfectioréſve adephagos comperi nuncupatos. Argiui autem cibi capaciores eo verbo homines intelligunt, verùm & gymnasticos quoque. At honesta metaphora hoc nomine Lysias ἱστιλιμιόδη νεῶν appellauit, id est quæ perfectam plenámque exigat mercedem. Nam & nautas legimus apud authores dici ἱστιλιμιόδεις: nimalis adephagon nauem intelligere impendij multi. Certè adephaga obseruauimus de magnis perfectisque dici. Adephagi plures ab Aeliano in digitis mittuntur quodammodo: inter quos Pityrea recenset Phrygem, Cleonymium, Pisandrum, Charippum, Mithridatē Ponti regem, Timocreontem Rhodium athletam, & poeticēs studiosum, Erysichthona Myrmidonis: qui inde & πολύδειπνος sit cognominatus. Alcman verò poeta ipsum se fatetur πολυβορώτατος, id est voracissimum: cui ne primipilus quidem, id est militaria perforet annona, sed ioco forsan in se est cauillatus.

Coronidē appingere, quid sit. Coronidis notiones aliquot. Item quid corone. Coracium. Martialis locus declaratur. Quid ascriberent Hebræi in fine. Diapsalma. Coronius bos. Coronus taurus. De asteriſco, & paragrapho & dipla. Parepigraphe. Paragramma. Ad vmbilicū perducere quid. Bulla. De vmbilico terrarum pluscula. CAP. XX.

COronida imposuisse, adagium est, significans vltimā rei manum admotam, nec affectum opus, sed prorsus completum finitúmque: siquidem coronis est quandoque montis vertex, aut structuræ summum: quandoque verò, quod in fine libri ponitur: vnde est adagionis origo. Quod in libro De Alexandri fortuna, manifestum Plutarchus facit: Dionysius, inquit, Philoxenum poetam in Latomias coniecit: quòd quum illi tragœdiam à se concinnatam recoquendam emendandámque tradidisset, totamis ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τῆς λοιδορίας παραγράψω, id est ab initio ad coronidem vsque circunscripsit: quod est expunxit, deleuitque: nā παραγράφειν est etiam ἀποτίθεσθαι, quoniā οἱ ἀποθανόντες παραγράφονται, καὶ παραφοιτῶσιν ἀχέων. Verùm, vt quicquid ad id pertinens nobis compertum est, persequamur: & sectarum summū ita vocāt, vt quum dicitur, λοιδορεῖ τὴν ὀφρῦν. Signat & nauis puppem, quod sit in eius apice, curuatum rostrum: vnde & Homerus, ἐπὶ πρύμνῃ λοφόωσι, quod exponunt, cum naubus flexas habentibus summitates. Alij etiam nigras eo nomine intelligunt, Eustathio interprete, ad earum interstitium quæ vocantur μιλτοπάρυοι, id est milto rubentes. Est'que coronis deminutum à corone. Quæ vox animal signat quandoque, quod Appion larum esse credidit, hoc est fulicam, & æthyiam, id est mergū: alij cornicem interpretantur: interdum verò cricum hostij, hoc est annulum, sicut illud χρυσῆ ἔν τιτα τῷ λοφώνῃ. Dicimus & coronem in arcu, hoc est summum cornu & incisionem vbi neruus sedet. Vnde, inquit Eustathius, bonum rerum finem, aureā coronen prouerbium dicit. Inueni & id nomen positum pro virilis mēbri summitate: vnde est, ἀλλ' ἔτις τι αἰδοίου αὐτῷ ἄχρις ἐπὶ λοφώνης τέτμεχῶδαι. Coronis autem est item species ficus, quam & coracium vocant, quòd fici similes coruis videātur colore. Coronis verò in libri calce apponi solita, fere hanc præfert figuram ⨪. Nam Aristophanis interpretes scribunt, esse lineam breuem vtique, sed ab inferiori parte flexam. Ex iis verò amplius Martialis carmen illustratur ex libro decimo,

Si mimus videor, seraq; coronide longus
Esse liber, legito pauca, libellus ero.

Hinc est illud Plutarchi elegantissimum, in sermone qui est, An seni administranda res publica: Qui verò, inquit, ciuilibus actionibus & certaminibus innutritum non permittit ad facem & vitæ coronidem progredi, prorsum ingratus est. Apud Hebræos obtinuit mos, vt in librorum fine vnum subnectatur è quatuor: aut enim Amen ascribunt, quæ vox πιστούμενον indicat, id est fideliter, vel γένοιτο, id est, fiat: aut Sela, id est semper: aut Salem, quod pacem signat. Psalmis præterea quibusdam diapsalma interponitur: quod verbum Origenes opinatur signare, quod apud Hebræos sela ex Septuaginta interpretum translatione, ac Theodotionis & Symmachi. Fuēre qui diapsalma

statue

statuerent metri commutationem, vt Suidas: alij spiritus pausationem: nonnulli sensus alterius initium, aut etiam rhythmi distinctionem. Sed institutum repeto. Obseruatum in Pausaniæ monumentis, deam quoque in Sicyonia Coronidem coli, cuius tamen simulacrum peculiare templum habeat nullum: sed quum sacrificij appetit tempus, id in Palladis transferunt sacraria honoréque prosequuntur. λωρών verò nõ animal modo est, quod diximus: inde illud parœmiodes, in eos qui tum grauia, tum nocumenti inferentia plurimum toto petunt conatu, λωρῶν τὸν σκυτοτόμον. Sed & nomine eodem, coronę signatur species: quin & τὰ περιφερῆ σχήματα, id est rotundatæ figuræ. Coronidas dicunt propriè βλαστήματα, id est germina. Sunt & de violis contextæ coronillæ. Coronium appellari bouem quandoque adnotauimus, βοῦν κόρωνα λέγεται, id est lunata habentem cornua. Sed & λέγεται dicitur taurus, id est ὀρθίκερως. Fuit in Peloponneso ad Pamisi fluuij dextram Corone ciuitas, à Bœotiæ Coronia sic appellatione ducta: vel quòd mœnium fundamenta defodientibus ænea sit inuẽta cornix: cuius fortè argumento rei in Acropoli æneum stabat Pallados simulacrum sub dio, cornicem manu tenens. Non prætereamus quod Hephæstion scribit: in Aristophania æditione asteriscũ, cuius imago velut stella est, modò apponi, vbi metra variant. Vtimur verò, inquit, in dramate tribus modis coronidis signo: primum quidem, quum histrionibus abeuntibus subsistat chorus: vel vice versa, choro emigrante, remaneant histriones: vel quando locorum commutatio in scena sit. Paragraphum verò adhiberi λεκτὰ περιγραφὰ ἀμοιβαῖα, in iambicis & choricis inter strophã & antistrophum. Paragraphi autem nota dicitur in longum protensa linea, velut punctum in summo habens. hoc modo —. cui sæpè apponitur & nota, quam vocant ὀβελόν, id est diplam, quæ trigoni figuram præbet obliqui citra basin, ad hunc modum <. Certè signum est paragraphos completæ strophæ aut antistrophi: estque generis fœminini. Paragraphon, id est περιγραφήν, inter poëticos tropos recensent grammatici, vt scribit Eustathius: id verò est, quum præcedentia complentes, ad alia transitum paramus: vt apud Homerum,

ὡς οἱ μὲν τὰ πάντα λεκτὰ περιγράψαν.

At parepigraphe intelligitur, vbi quæ præcedere debuerant, tacentur: vt tamen ex illatis percipi facilè valeant, sicuti apud Lycophronem,

Λέξω τὰ πρόσθεν ὑπερικῶς ἀπ' ἰσχάδος.

Neque enim inibi interrogasse quippiam Priamus animaduertitur liquidò, nisi ex respondentis schemate. Locum hunc de paragrapho & paragraphe in dispunctiones suas ex æditione priore transtulit ad verbum amicus noster: si amicum dicere par est, qui nostros sudores interceptum eat, velut diplomate impetrato, id est expilandi facultate. Paragramma in Hieronymi epistolis, pro literis accipimus parum curiosè positis per librariorum inscitiam, vel impressorum, vti nunc est. Si paragrammata, inquit, reppereris, vel minus aliqua descripta sunt, quæ sensum legentis impediant: non mihi debes imputare, sed tuis, & imperitiæ notariorum, librariorúmque incuriæ. Coronidem verò duplicem obseruauimus: aut enim epodica est, si post diplam cõstituatur: aut proodica, si alteram ipsa præcedat diplam. Cæterùm, quod Græci coronida impingere dicunt, Latinè, ad vmbilicum perducere, non minus rectè dicitur. Nam poëtæ elegãtissimi, quum exactũ opus significant, ad vmbilicos se venisse, scribunt. Horatius in Epodo,

Promissum carmen iambos
Ad vmbilicum adducerem.

Quem locum dum exponit Porphyrio, ita scribit: Ad vmbilicum adducere, pro finire & consummare opus posuit Horatius: quia in libri fine, ex ligno aut osse vmbilici solent apponi. In quem sensum & Martialis quarti libri finem ita clausit,

Obe iam satis est, obe libelle,
Iam peruenimus vsque ad vmbilicos,
Tu procedere adhuc, & ire quæris.

Et alibi idem Martialis,

Nigri pagina creuit vmbilici:

Et Papinius Syluarum quarto,

Noster purpureus, nouaq; charta,
Et binis decoratus vmbilicis.

In quo tamen cõmonendus est studiosus lector, hanc quoque eloquendi rationẽ à Græcis videri profluxisse. Nam in primo Epigrammatũ hoc inueni de Heracliti tenebris tetrasticum, cuius is fermè est sensus: non esse festinanter ad vmbilicum Heracliti euoluẽdum librum, quoniã perdifficile intersit, & tenebræ adsint intẽsiores: quòd si mystes affuerit præmonstrator, claro fiet illustrior sole. Carmina si quis exigat, hęc sunt,

Μὴ ταχὺς ἡμακλείτης ἐπ' ὀμφαλὸν ἆλυι βίβλου
Τὴφιείς, μάλατοι δύσβατ' ἀτρακτοτόκ.
ὄρφνη καὶ σπέτ' ὄφιν ἀλάμενον, ἦρ Λιὸς μόσχε
Εἰσαγάγῃ, φαεσίβροῦ λαμπετόωντι πόλῃ.

Vmbilicos verò in libris opinor dici, quod in medio ponerentur: nam quicquid est in aliqua re medium, rectè vmbilicum appellari. Quippe ὀμφαλὸς ἀσπίδος, id est sicuti vmbilicos, interpretatur Eustathius bullas quasdã: sic enim scribit, βόλλας τινὰς: quæ ornatus gratia adderentur, in meditullio præcipuè. Hinc apud Homerum, ἀσπίδας ὀμφαλόεσσας, velut vmbilicatas dicantur scuta, ex vmbilici animalis imagine. Verùm inter pisces, qui à Græcis cochliæ dicuntur, vmbilicos vocamus. Argumento est item Parnasus quoque, quem vmbilicum dixere terrarum: quia vmbilicus sit in homine medius. Quorum tamen vtrũque falsum esse, Varro scribit, quoniam neque locus is sit terrarũ medius, neque vmbilicus sit in homine medius. Attamen Pollio Vitruuius libro Architectonicæ tertio, idipsum confirmat. Nam si, inquit, homo collocatus fuerit supinus, manibus ac pedibus pansis, collocato centro in vmbilico eius, circumagendo rotundationem, vtrarunque manuum & pedum digiti linea tangentur. Cur verò diceretur mundi medius Parnasus, ex iis quæ prodidit Strabo coniectare licet. In medio nanque, inquit, vniuersæ quodammodo Græciæ & intra & extra Isthmum: imò & totius orbis consistere videbatur. vnde & telluris vmbilicum appellabant, fabulam addentes, quã fingit Pindarus: referens, ab Ioue duas dimissas aquilas, in eo coisse loco, vnam ab ortu, reliquam ab occasu. Quidam verò dixere coruos, aut etiam cygnos: vt in libro De oraculis quæ defecerant, Plutarchus etiam tradit. Sed & in templo quispiam monstrabatur vmbilicus, pendentibus ornatus vittis: cui duæ, argumento fabuloso, incumbebant aquilarum imagines. Et Plutarchus innuit, fuisse ibidem locum qui diceretur omphalos, id est vmbilicus. Et in Oedipode tyranno Sophocles mesomphala mantea dixit: nam est oraculorum locus manteum, Pausaniæ testatum thesauris est, vmbilicum Delphicum ex albo structum lapide, quem ἐν μέσῳ γῆς πάσης ἄντυξι λίγυσιν νέμεσθαι Verùm & in carmine obscœno, quisquis eius fuerit author, id ita confirmatum animaduertimus:

Pallas Cecropias tuetur arces,
Delphus Pythius, orbis vmbilicus,

Cre-

Creten Delia, Cynthiosq; colles.

Sed & Quidius ait,

Te meus ante omnes genitor dilexit, & orbe
In medio positi caruerunt præside Delphi.

Papinius quoque Thebaidos primo:

Audut & medius cæli Parnasus, & asper
Eurotas.

In quo tamen loco Lactantius grammaticus post fabellam aquilarũ expositam, Vel medius (inquit) cæli, quoniã cataclysmi tẽpore, aquę fuerat discrimen, & astris: vnde & Lucanus,

Hoc solum fluctu terras mergente, cacumen
Emicuit, pontoq; fuit discrimen, & astris.

In libro De natura deorum astruit Phurnutus, Delphicum oraculum dici orbis vmbilicum, id est, ὀμφαλὸν: non quia sit terrarum medius, sed ab ea quæ sciscitantibus reddebatur ὀμφή, id est θεία φωνή, seu diuina vox. Dantes verò poëta non aspernabilis, purgatorij cantu secundo, Hierusalem esse orbis vmbilicum videtur innuere. Quod in Psalmorum expositione comprobat Cassiodorus: nã canit Propheta, Deus operatus est salutẽ in medio terræ. Sed Nicolaus theologus mediam habitabilis intelligere maluit. Alibi etiam legimus, Et requieuit in corde terræ. At Iosephus libro tertio Belli Iudaici, Hierusalem Iudææ mediã vult. Sunt in fornicibus lapilli nomine vmbilici, qui in medio collocati, quodam quasi concentu & ordine omnem fornicis faciem seruant immotam. his comparari mundum posse, Aristoteles scribit, seu verior est libri author Theophrastus, quem continet Deus, & seruat, etiam si in medio non intelligitur constitutus.

Vocabula plura ad vmbilicũ spectãtia. Vmbilicus pomorum quid. Cochlos, cochlia. Omphacium, & omphacæ quid. Omphaloessa vnde dicatur. Ambones qui. Infantẽ per vmbilicum nutriri. Vmbilici notiones aliquot. Phalangis partes obiter. Quid croca. Crocodilus marinus vnde appellationẽ ducat: item terrestris. Stolos omphalodes in cuis quid. Caulis pẽnarũ. CAP. XXI.

SCribit verò Iulius Pollux, quod est in ventris medio concauum, dici omphalum, id est vmbilicum & mesomphalium. Qui verò ei circuniectus est, locum vocari gangamon:

vmbi

vmbilici medium, acromphalium. Nam epomphalium est, quod vmbilico incumbit: mesomphali verò sunt placentæ quædam. Omphalotomon, obstetricem vocant, quæ vmbilicum infantibus præcedit. Sicut instrumentum quo id præstatur, omphalister dicitur, Attici, omphalon item dixere imum fici: hæc autem est extremitas ab petioli parte diuersa. Nam & in pomo flosculus, vocatur vmbilicus quoque apud Palladium. Apud Aristotelem est testa intectum animal, ab limace seiunctum, cochlos quod nuncupatur: id vmbilicum interpretatus est Theodorus: Aristoteles quandoque cochliã item dicit: sed & limacem, cochlon. Dignum porrò scitu: in pomis ac id genus aliis, vmbilicum dici quoque πυθμένα, id est fundum, cauitatis ratione. Pellem verò vmbilicum ambitûmque græam vocant plerique: quia corrugata, senectutis iit indicium. Nicander in Alexipharmacis arcton omphaloessam vocauit,

ἄρκτῳ τ' ὀμφαλόεσσαν ἐνάρξαι.

Quem locum enarrans interpres, omphaloessam τροφὸν intelligit, veluti dicas nutritiam: nam, inquit, etiam Ceres Ompnia dicitur, ἡ τρέφουσα, velut non ab omphalos, qui est vmbilicus, sed ab ompnæ sit deflexum nomen. Sunt autem ompnæ, triticum melle rigatum: vnde & Callimachus,

ἰῷ δὲ βώλοισι ἔπι φλόα καλὸν ἐέρσῃ βάπτας.

Sunt & ompni, Cereales fructus, vt qui spirandi causa sint, ἀπὸ τοῦ πνεῖν. Quanquam & ompnia manus, quandoque dicitur pro diuite. Sed & ompnia, nubis magna & auctior. Nunquam omphaloessam etiam ab vmbilico inclinata voce, nutritiam recte interpretetur: quando, vt Aristoteli placuisse video, augescunt in vtero infantes per vmbilicum: eius verba subiecta. αὐξάνεται γὰρ τὰ ζῷα πάλιν καὶ ἔχει ὀμφαλόν, διὰ τοῦτο δῆλον, augentur (inquit) animalia cuncta, quæ vmbilicum habent: per vmbilicum. quod etiam Anaxagoræ placuisse, ac præterea complurib⁹ Censorinus author est. Quanquã Diogenes & Hippon existimarunt, esse in aluo prominens quiddam, quod infans ore apprehendat: ex quo eo alimentũ ita trahat, vt quum ædibus est, ex matris vberibus. Sunt qui Omphaloessam, Cretæ locum exponant: nã est Omphalos, Cretæ locus. Callimachus,

περὶ Λύκτου καὶ ὀμφαλέος.

Sed & illud inde est,

ὀμφαλίων μιτίωσι τὰ πάλιν ἑλίσσεται ἐν λόφοις

Ab eo

Ab eo loco, Omphalites gentile nomẽ est, vt inquit Stephanus. Est & suus Thessaliæ Omphalus, siue Omphalion. Omphe autem de qua paulò antè, inquit Porphirius, vocem indicat quidem, sed diuinam, sicuti θεσπ. Homerus,

Θέσκε δὲ μὴν ἀμφίχυτ' ὀμφή.

Vnde Panomphæus dicatur Iupiter, cui nota est fama omnis & vaticinium. Nam & Vates, Iouis dicuntur nũtij: quando & famam diuinã, id est θεσπ, Homerus idem φάτις ἄγγελον dicit. Est item in re militari vmbilicus: siquidem phalangis dichotomia, id est æqualia sectio, os vocatur & vmbilicus, vt inquit Aelianus: ab aliis oraros dicitur, & synoche. Partes Phalangi κέρατα vocantur, id est cornua: sed sinistrum dicitur & οὐρὰ id est cauda, aut pes, vt Aeliano eidem placet: dextrũ verò cornu vocatur caput quoque: qua verò lõgitudo ita secatur, oris & vmbilici nomine vtimur. Nicandri interpres in Theriacis πέρην, hoc est etron, intelligit geniculum aut vmbilicũ in ferula: sed propriè (inquit) etron, est post vmbilicum locus. Ex medicæ rei professoribus est, exõphalos dici omnes quibus promineat vmbilicus. Verũ tria in iis obseruari discrimina, quosdam enim pneumathomphalos, id est πνευματομφάλους nuncupant: alios enterõphalos, nonullos denique hydromphalos. Illud præterea non omiserim, calculos frequenti motu in maris littore rotundatos, quos Latini vmbilicos vocant, vt est apud Ciceronem De Oratore libro secundo, à Græcis, vt nos cõmonuit Aristoteles, in mechanicis quæstionibus appellari crocas. Quærit enim quid sit, quòd in littoribus ex lapidibus aut testis grandioribus fiant, quæ vocantur crocæ. Sunt qui ea voce littus intelligãt, vnde & marino conciliatum sit nomen crocodilo παρὰ τὸ λείβεσθαι τὰς κρήνας: quod verbum, inquiunt, littus indicat, quoniam ad terræ contactum cõpaueſcat. Sic porrò & terrestris crocodilus crocum reformidat, qua ex re factum illi nomen. Propterea sic lita aluearia nõ attingit, alioqui mellis appetentissimum animal. Lycophronis interpres: Croca, inquit, littus est ἀπὸ τοῦ κλύζω, quod cædo indicat: tanquam κρόκη, ad quã allisę confringantur vndæ. Porrò in Græcis adnotatum authoribus est: fluuiales aut marinos lapides dici quoque trochalos, item chermadia, & cochlacas. Apud Hesiodum, trochali vocantur senes incuruati ad rotæ similitudinem. Idem Aristoteles De animalium historiis libro sexto, vmbilicos pro poris ac

cipit & meatibus in partu & generatione piſcium. Ambones verò ad vmbilicos ſpectant nihil: nam eo nomine loca intelliguntur ſupercilioſa montanáque: dicuntur & vocabulo eodem ollarum ſummitates labráq;. Illud grauius: dici ſtolon ὀμφαλώδη id eſt vmbilicarem appendiculam, in ouis imperfectis adhuc, in parte acuta, quæ ouo amplius increſcente, obtenditur latius atque minuitur, perfectóque mucro exitum complet. Legimus porrò ſtolon dictum quoque in animalibus caudæ tenorem, vt Theodorus interpretatur. Nam Ariſtoteles ait, Caudis quoque ineſſe longiores pilos, ſi ſtolos fuerit breuis, vt equis: alias verò breues, ſi longior ſit ſtolos, vt bobus. fortè caulem rectè dixeris, ſicuti pennarum caules nuncupantur Plinio.

Item de embryi neutricatione in vtero. Embryum cibarere vtero ſicuti plantis fructus. Carmẽtes duæ: Poſtuerſa, Proſa. An embryum ſit animal. Embryum vnde dicatur. Hypembryum. Embryi pileus. Diadumenus Antoninus cur. Clodij Albini hiſtoria. Choria. Cytaria. Pſacala. Pſacaluchi. Nennus. Sannas. Sanna vnde.

CAP. XXII.

POſtea verò quàm infantilis alimenti paulò antè facta nobis mentio eſt, & miſcellaneâ in hiſce libellis doctrinam conſectamur, operæpretium me facturum opinatus ſum, ſi flores aliquos ad huius corollæ nexum ex medicorum amœnioribus hortulis præcerpſerimus, quibus inſpectantium exhilarentur obtutus, & rerũ fragrãtia nonnihil afficiatur animæ. Igitur Galenus inquit, Cõmunes quædã venæ ſunt mammis ac vteris: quæ vbi parum habuerint ſanguinis, graciles quidem mammas oſtendunt: inedia verò nonnunquã fœtum perimunt, nõnunquam & ad excretionem excitant, partúmque commouent. Nam in libro De natura fœtus Hippocrates: Alimentũ, inquit, atque auctio à matre veniens, nõ adhuc eſt infanti ſufficiens, vbi menſes decem præterierint, & auctior fuerit fœtus. Perlicit enim à ſanguine ad ſe id, quod dulciſsimum. Simul autem & lactis parte aliqua fruitur. Vbi verò hæc illi rariora fuerint, & iam infans molem corporis habet, plus cibi requirens, quàm illud quod adeſt, palpitat, & membr

membranas interſcindit, ac initium partus matri affert. Proinde Sentẽtiarũ quinto Hippocrates idẽ. Mulieri (inquit) vtero gerenti, ſi mammæ graciles repente fiant, abortit. Ex eiſdem porrò ſcholis & illud eſt, Fœtus vtero necti quemadmodum fructus ſtirpibus iungantur. hi nanque in ipſis primordiis generationis debilioribus capulis nexibúſque continentur, proindéque tota delabuntur facilitate, ſi vehementior incubuerit ventus, poſthac aucti difficilius à planctis reuelluntur: ſicuti rurſum, vbi iam pleniorem adepti maturitatẽ ſunt, ſponte, nulla extrinſecus craſſente vi, defluunt. Conſimiliter de fœtu aſtruendum. Quippe vbi primũ inſinuatũ vuluæ ſemen eſt, ſi agitari vehemẽtius vel animo vel corpore mulierem contigerit, minimo reſcinditur, ſoluitúrque modulus is, quo conflata ſocietas erat. id ipſum vſu item venire compertũ, vbi iam maturuit fœtus. At tempore intermedio, in'que poſt principiis firmior eſt coalitus, ac propemodum inſeparabilis cõplexus, quo nomine validiores grauida cõmotiones citra fœtus læſionẽ, perpeti valet. Confixos verò eſſe in vtero puerulos inter Varronis placita eſt, capite infimo nixos, in ſuperna pedibus prorectis, nõ vt hominis natura eſt, ſed vt arboris. Qui quã doq; tamen præter rationẽ cõuerſi, in pedes prodeãt in lucẽ, diductis paſsíſq; brachiis, matre indè obleſa inſigniter. Cuius ſanè periculi deprecãdi gratia Carmẽtibus ſtatuæ duabus ſurrectæ ſunt Romæ: alteri quarũ Poſtuerſa nomẽ fuit, alteri Proſa, de recti peruerſíq; partus poteſtate ac nomine. Prodit in libro περὶ σπέρματος Galenus, & Simpliciũ pharmacorũ primo, Embryi cutẽ initio eſſe ſuperficiẽ vnã continuã, inox ritu cribri foraminibus oppleri. Ad ea verò quæ ſuperiore concinnauimus capite, adiici etiãnũ illa poſſunt, quę De philoſophorũ placitis, libro quinto Plutarchus ſcribit: Democriti dogma eſſe atq; Epicuri, embryũ in vtero per os connutriri: propterea æditum in lucem, ad mãmas ore confeſtim arrepere: eſſe quippe in vtero item vbera quædam, è quibus alimẽtum ducat. Stoici, per inteſtinũ & vmbilicũ. Alcmęon, per totũ corpus illabi putat alimentũ: quia ſit perinde ac ſpongia in quam eliquetur ex cibo, quod alendi vim obtineat. Embryum verò eſſe animal, arbitratur Plato, motus argumento & nutritionis, quę vtraque in vtero cõtingãt. Stoici, non eſſe animal colligunt, ſed vteri partẽ: veluti fructus plantarũ dicimus partes, quę à maturitate defluãt, ſicut embryum

quoque. At Herophilus motũ ei relinquit physicum, sed non vtique spiritalem. Motus autem organa, esse neruos: & tunc demum animal euadere, vbi profusum aëris attraxerit quippiam. Fœtu denique iam figurato Platonici putãt, infundi vitam à sphærarum animis, animáque totius: ad idem ipsa matris anima simul cum virtute paterna interim cõferente, per quam vitam, velut escam, rationalis trahatur anima ad corpus: ipsam'que ad se vitam contrahat quodãmodo, sub actúq; conseruet, ducátque suo. Dicitur verò embryum τὸ ἐν τῇ γαστρὶ αὐξανόμενον, quod in ventre augescit παρὰ τὸ βρύειν, quo verbo in augmenti ratione vtitur Homerus quoq;, καί τι βρύσαν ἀέθλῳ λαοῖσιν. Hypembryũ autẽ dicitur sub vbere nuper infans natus. Lectum & illud est: puerulos naturali quodam insigniri pileo, quod arreptum obstetrices aduocatis vendant credulis: siquidem eo se adiuuari plurimum opinantur. Antonino autem Diadumeno, pilei loco pertenue fuit diadema, futuri mox imperij præsagium: vnde sit ratio item cognominis. Sicuti Clodio Albino ex albedinis claritate, quã in recens nato fuisse tantam patris ad Aelium Bassianum testatur epistola, infantibus ex vtero alioqui rubẽtibus ferè vt linteamina, quibus est exceptus facilè superaret, Albini adoptata est nomenclatura. Sed & eidem imperij fastigium prænuntiasse creditur bos albus purpureis ad plenum cornibus. Embion vocant poëtæ lignorum cariem, quam dicunt cæteri saprotecta Choria nuncupant Græci cytaria, id est embryi conceptacula. Sunt item choria, quæ ex intestinis plectũtur chordæ. Sed quoniam huc prouecti sumus, ducto exordio nouo, spatiemur quadamtenus, cũ veteribus sapientibus, si illud commonuerimus antea: embrya quandoque nuncupari psacala, sed & nuper æditos infantes. Vnde apud Sophoclẽ psacalochi matres appellantur. Ita cõperias verba plerũque nõ adeò multis cognobilia, ob infrequentẽ apud authores vsum: cuius est modi Nennus, quæ vox θεῶν indicat, id est matris fratrem. Apud Cratinum Sannas fatuũ indicat, Vnde & Sãna verbum Latinis frequens, puto, defluxit: etiam si à nariũ sonitu grammatici opinentur ductum.

Embryo quando infundatur anima. Cur per cancrum anima descendere, per capricornum ascendere dicatur. In quam primum corporis partem insinuetur anima.

Saturnalium ratio Romæ. Ianuarius vnde. Sothis. Boreã esse generationis. Austrũ verò deorum. Deos meridie ingredi. Templa cur non adirẽt meridie. De templorum ianuis nota. Silentio colendum Deum. Virgilij locus ex Georgico quarto.

CAP. XXIII

QVærat hic solertior aliquis, nec hoc (quod dicitur) Catone contentus, quandónam affundi animam corpori censeamus? Postea quàm semen intra formandi hominis monetam locatum, qnod à toto viri corpore, vt scientissimis ex Platonicorum schola placere animaduerto, defluxerat, traxerátque secũ à viri anima formatricẽ vim eius potẽtia diebus ferè quinq; & quadraginta sic est effectũ, vt sex primis diebus lac euaserit, foliculo genitiuo circũiecto ex membrana tam tenui, qualis in ouo ab exteriore cluditur testa: quod à physicis deprehẽsum est, nec tacuit in libro De natura pueri Hippocrates. Nouem sequentibus sanguis, duodecim aliis caro, decem & octo reliquis fuerit figuratum, tũc anima creatur & infunditur. Scribũt Platonici, & in Naturalibus nõ, prętermisit Macrobius, Capricornũ cancrúmque dici à physicis, solis portas: quia in vtraque obuiante solstitio, vlterius solis inhibeatur accessus. Per has item portas animas de cælo in terras meare, rursúmque de terris cęlestia repetere. Proindéque hominum vnam dici, alteram verò deorum. Hominibus dicari cancrum, quia per hunc fiat ad ima defluxus: diis verò capricornum, quia illac postliminio cælestibus animæ restituantur sedibus. Ex quo inter Pythagoræ placita cẽsetur & illud, à lacteo circulo initia ducere ditis imperium, quia inde delabantur animæ in mortalitatis naturam. Zodiacum verò lacteus circulus duobus intersecat locis, qua cãcer, quáq; capricornus est: propterea & primam nascentibus lactis offerri alimoniam. Cæterùm quod ex intimo doctrinæ penu author eruit Macrobius, acri dignũ perpensione est: quippe Plutonis quod aiunt, galea opertum quadamtenus, ab impolitioribus (opinor) minus percipi valet. Quãobrem falli nemo ita debet, vt descensum ascensúmque hic accipiat secundũ situm: sed quia luna cancri domina generationi proxima est, Saturnus verò dominus capricorni remotissimus: ideo per can-

crum,id est lunarem vegetalémque instinctum descendere animas dicunt. Per capricornum verò, id est per Saturnium, intellectualémque instinctum ascēdere. Saturnū enim priſci mentem vocant,qua sola petuntur superiora. Adde, quòd capricorni Saturnique sicca virtus, dum ad intima spiritus contrahit atque colligit, ad contemplandum assiduè prouocat. Lunaris autem humor spargit ac dilatat, & circa sensibilia animum distrahit. Hinc verò scitissimū reseratur arcanum: Saturnalia, Romanos celebrare solitos, solem capricorno gestante,in quibus feriebantur serui, liberorum calceos sibi circumponentes,omnibus verò inuicem communicantibus: innuente prorsum legis authore, Per capricorni portā homines, quibus nunc corporis ratione grauis incumbit seruitus, euadere in libertatem mox pleniſsimam. Quo item portę argumento Ianuario mensi conciliatum nomen opinātur. Hac quoque ratione Aegyptiis anni principium cancer est. Adiacet verò cancro sothis, id est σῶθις,carnem interpretātur Graeci. Sotheos autem exortus numenia est illis gentibus, generationis in mundum initia præbens. Adde, quòd Boream tradunt generationi percommodum, quo fit vt moriētes spiritu credatur excitare,sicuti exsoluit Auster: cōstipat enim addensans frigidior natura, laxat autem calidior. Ad hæc Boream fingunt ἐρωτικὸν, id est in amorem pronum. Nam Orithyia rapta. Zeten genuit,& Calain. Austrū contrà,diis attribuunt: proinde meridie ingruente, in deorum templis panduntur vela: nec homini ingressus patet, velut diis sit destinatum eundi tempus: in ianuis quoque, meridiei & Austri visebantur symbola. Nec in ianua vlla,quæcunque esset hora, loqui fas arbitrabantur. Nam Pythagoricum & Aegyptiorum dogma sapientum id fuit, quum Deum innuerēt silentio colendum, à quo sunt rerum primordia. Ex iis opinor, Mantuano vati lux infertur clarior,quum Georgico quarto sic canit,

Ipſa ego te,medios quum sol accenderit æstus,
Quum sitiunt herbæ, & pecori iam gratior vmbra est,
In secreta senis ducam.

Satis verò fuit Seruio inibi sic enarrasse: Tunc,inquit,ferè videntur numina. Illud porrò & obseruatione dignū: Animum, quam esse mediū rerum statuunt,iussu Dei, quem esse mundi centrum volunt, in punctum cordis medium, quod est corporis centrū,infundi primò, mox per vniuersa corporis membra propagari: quando currum suum naturali iunxerit calori,per calorem spiritui corporis, ac per hunc humoribus inseruerit,postremóq; membris per humores. Solutis verò mediis iis ægritudinum violentia,statim se anima cum suo illo curru colligit quodammodo,refluitque in cor,vnde primū effluxerat. Cordis extincto calore,quod erat illius vehiculi susceptaculum proprium,cor deserit tandem,suo illo vehiculo comitante. Principem tamē animæ vim in cerebro virilem atque irascibilem in corde, in iecore concupiscibilē esse sitam, nemini non (inquit Galenus) persuasum est. Nam & vulgo iactari sic propemodum nouimus, quum fatuum inaudimus cerebrum non habere, timido & pusillanimi cor deesse. Tityo autem iecur erosum,non poëtæ modo canunt, sed fingūt & pictores,sculptoréſque. Sed enim prius quàm reuellamur inde, non prætereamus quòd Mercurialibus contentum literis prodidit Iamblichus,duas hominem animas habere,& esse quidem vnam ab intelligibili primo, atque ipsius opificis potentiæ participem. Alteram verò ex circuitu cælestium nobis inditam,in quā & anima diuinorum speculatrix irrepat. Sed animam à mundis in nos descēdentem,mundorū quoque circuitus sequi. Quę verò ab intelligibili veniens intelligibiliter adest, geneſicum circuitum supereminet,atque per eam & à fato soluimur,& ad intelligibilem Deum ascendimus,& religionem habemus ad æterna tendentem: propterea non esse arbitrandum, omnia insolubilibus necessitatis vinculis, quod fatum nominant, colligari: quando habet anima principium in se proprium,quo ad intelligibile sese conferat. Ex hac verò doctrina eluceſcit (opinor)amplius,cur poëta maximus Aeneidos quinto cecinerit,

Animæq; vmbræq; paternæ.

De vmbra verò alibi plura,vnde vberiꝰ hic illustratur locus. Beatus autē Thomas astruēdū ait, vnā esse eādémq; in homine animā quæ sentit,nutrit,intelligit. Quòd si corruptibilem alias vegetatricē ac sensibilē,reliquā verò immortalē:respōdemus, In homine sensilē animā induere cū vegetandi potētia incorruptibilitatē,quia intellectualis facultas illis adnectatur. Nam si,vt in brutis, sensilis tantū & vegetatrix sit anima, esse planè mortalem: ordine autē generationis ac temporis, prout ab imperfecto scanditur ad perfectum, vegetatrix vis reliquas in embryo præit,animaduertitur.

De prouerbio quod est, Diphilo Diphilus tardior. Quæ Diphili, & qui, ac vnde: quiue dicatur dius. Dij Thraces. Dioſpoliticon. Diatrion.

CAP. XXIIII.

INſegnes & extra modũ pigros in obeundis, quę ſemel fuerint iniuncta, prouerbium eſt elegantiſsimũ, Diphilo Diphilus tardior. Vtitur eo Marcus Tullius ad Quintum fratrem libro tertio: Apud herum, inquit, rectè erat, in Manliano offendi Diphilum Diphilo tardiorem. Sed tamen nihil ei reſtabat præter balnearia & ambulationem & auiarium. Videtur architectus fuiſſe Diphilus tardiſsimus in perducendis ad finem ſuſceptis operibus. Qualis ille fori Auguſti. In quem operis expectationem diu trahentem, falſum id prodiit imperatoris dictum, Vellem & Caſsius forum meum accuſaſſet: quoniam multi Seuero Caſsio accuſante, abſoluebantur. Ad hunc Diphilum videri poſſet alluſiſſe Iuuenalis illis verſibus,

Non eſt Romano cuiquam locus hic, vbi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus.

De quo tamen idem Cicero nõ ſatis ad gloriam dixiſſe videtur: Columnas neque rectas neque eregione Diphilus collocarat, eas ſcilicet demolietur: aliquando perpendiculo & linea diſcet vti. Ni mallemus ſatyrum ad poëtam Diphilum reſpexiſſe, cuius in prologo Caſinæ meminit Plautus, & in Adelphis Terentius, ac Athenæus: ſed & Ariſtophanis interpres in Nebulis, in Bœdam philoſophũ à Diphilo integrum fuiſſe concinnatum poëma, ſcribit. Aut etiam ad tragœdum verius Diphilum, de quo illa ſunt in Epiſtolis ad Atticum: Apollinaribus Diphilus tragœdus in noſtrum Pompeiũ petulanter inuectus eſt: noſtra miſeria tu es magnus. Eandem virtutem iſtam, veniet tempus, quum grauiter gemes, totius theatre clamore dixit. Hic verò Diphilus, ſicuti Callipides, ob artis peritiam videtur in geſticulando fuiſſe moroſior & tardior, vnde irrepſit adagium Ciceroni: quanquam arridebit fortè amplius id, Diphilũ ſe ipſo tunc tardiorẽ effectum. Dios verò, id eſt τὸς διὸς, Euſtathio tradente, Homerus Ioui amicos intelligit, id eſt δὶ φίλους, vnde (inquit) concinnatur Diphili nomen. Verùm dius item eſt, qui inter homines Iouis quadam imagine præcellit: nam & Clytemneſtra, dia quoque

que dicitur, pulchritudinis ratione: ſicuti ob magnitudinem mare, dium, & dia Carybdis. Dium menſem pro Nouẽbri accipiunt Græci: ſic enim in Collectaneis rei ruſticæ apud Græcos adnotatum comperi: Democritus & Apuleius talẽ expectari hyemem aiunt oportere, cuius fuerit modi feſtus dies, quem brumam vocant Romani: eſt autẽ quarta & viceſima Dij menſis, qui eſt Nouember. Sunt & montani Thraces Dij. Thucydidi hiſtoria ſecunda, qui Rhodopen colant ferè. Eſt & Homero Eubœæ ciuitas Dion, ad Cinhæum,

Δίον τ' αἰπὺ πτολίεθρον.

Dioſpoliticon verò medendi peritis medicamentũ eſt, cuius traditur cõpoſitio duplex: alias ex paribus omnibus, cumino, pipere, ruta, nitro: alias cũ reliquorũ pari pondere miſcetur nitri dimidium. Diatrion in ſcholis eiſdem pharmacũ intelligitur ex tribus cõfectũ piperis generibus, vnde diatrion nuncupatur pipereon. Cõprobatur, quod fuerit haud ita medicamentoſum, ex variiſque confectum, mixturæ ritu quã caryciam dicunt, aut apri ab gulæ proceribus mirè conditi.

Linguæ virulentæ taxatio. Homeri & Steſichori cæcitas vnde fuerit. Socratis in amorem allatratio. Balatrones q ui. Ocimum ſerere, aut cuminum quid, Cimbices qui. Antipathia quarundam rerum mira. Libitinæ. Plautinæ familiæ. Mahumeth ſentẽtia præclara. Quid brutum faciat. De Sillis pulchra. Cur philoſophorum Muſeum Timon appellarit Talarũ, Sileni vnde. Interim Anacreontis, & Cleoboli hiſtoria. Libelli famoſi. Hibera excetra.

CAP. XXV.

ABdalam Sarracenũ ſcribunt nõnulli, interrogatũ, Quid in hac quaſi mundana ſcena admirandũ maximè ſpectaretur, nil videri homine præcellentius, reſpondiſſe. Cui ſententiæ illud Aſaph prophetæ ſuccinere, manifeſtũ eſt, Dij eſtis & filij excelſi omnes. Quo magis mirum eſt, pleroſque mortalium ita breuiſsimos vitæ annos tranſmittere inſtituiſſe, vt quum in honore eſſent, brutis & iumentis inſipientibus ſe maluerint aſsimulare. Mitto cætera. Nónne quidã homines ad venena naſcuntur? Qui quum velut ſcorpionis ictu opti-

mum quęque lancinarint,ac fistulato vulnere, vt Hieronymi vtar verbis,viam aperuerint,mox latius veneni pestiferā vim fundunt. Atra hominum, vt Plinius inquit, ceu serpentum, lingua vibrat,tabésque animi contrectata omnia adurit,culpantium omnia, ac dirarum alitum modo tenebris quoque, & ipsarum noctium quieti inuidentium gemitu, quæ sola vox eorum est, vt inauspicatarum animantium vice, obuij quoque vetent agere, aut prodesse vitæ. Nec tamen vllum aliud abominati spiritus prēmium nouere,quā odisse omnia. Nil verò facilius, Apuleius inquit,quā linguæ rabies & vilitas morum:altera ex aliorū cōtemptu,altera ex sui,nam viliter semetipsum colere,sui contemptus est:barbarè alios insectari,audiētiū cōtumelia est.Et pro Plantio Cicero: Nihil est tā volucre, quā maledictū:nihil,facilius emittitur,nihil citiꝰ excipitur,latius dispatur. Sed & in sacro adnotatū eloquio est:Omnis qui detrahit fratri suo:homicida est: homicida,in regno Dei partē nō habet. Homerū deniq; literarū principē ideo exęcatū memorāt,quòd in Helenā stylū distringere sibi permisisset:nec visus deinceps vnquam fuisse compotē, quod delicti perseuerarit imprudens. Contrà verò,errore animaduerso, Stesichorum facilè in reliquum esse oculis vsum, quum per palinodiam recinuisset,Non verus sermo ille fuit, neque nauibus altis Existi fugiens, neque adisti Pergama Troiæ. Quin & Socratem produnt,vbi in amorem petulanter est inuectus, à dæmone familiari amplius castigatum, atque inde prius quàm sinistri pateretur quippiam, expiatum, amoris eiusdem præconia concelebrasse. Ita prorsum habet, lingua insigniter abutitur, qui ad malum vtitur. Quòd si fetutinas auersamur, amplius expendendum, nil olere grauius, quàm oris malum & mephitim virulentam. Non tam emaculanda indumenta, quàm expurgandę oris sordes, quando ferens sermo putridæ mentis indicium est. Balatronem inuenio scurram fuisse virulentū; vnde Horat.

Balatro suffendens omnia naſ. . . . . Et Hieronymus,

Ne me putes in modum rustici balatronis cuncta Origenis reprobare. In hoc pestilentiæ virus scitè conformatus adagio est, vt ocimum dicantur ferere, quum perniciosus se carptorum vituperonūmque subducti supercilij vibrat identidem spiritus, cuius nocentissimi non aliud ferè opus est, quàm cuiusque famam proscindere, & teterrimi veneni luridam tabem affigere,qua plurimum vita defloresçit, parantur rebus exitia,& mentium quoque(vt sic dicam)exuruntur intima,quando nihil est quòd sordidus dens & felle non lita,sed macerata vox non concutiat: dum luto eodem conspurcat omnia,nec in se ingestum diluit, aut de alterius oculo festucam excussura suam prius trabem eximit. Adagij ratio est,quoniam(vt Plinius inquit)nihil ocimo fœcundius, cum maledictis ac probris serendum præcipiunt,lætius proueniet.Qua ratione & qui malè imprecantur,dici possunt cuminum serere:id enim qui serunt, precantur,ne exeat. Eo vetò vsus est prouerbio Sophron,vt Demetrius Phalereus scribit, λάμμαχα ἐσπείρει. sed & in Sympoſiacis Plutarchus, imprecationibus cōuitiisque seri cuminum approbat:sicuti apium lætius prouenire tradit proculcatum extritúmque.Idem Plutarchus alibi ita scribit, Qui verò liberalem magnificum gratioſumque cimbica vocant & cyminopristem,id est cumini sectorem, facilè risum mouent.Sunt autem cimbices, qui & micrologi,id est minima quæque plurimi facientes. Quod verò ad ocimū itē spectat,est rerum quarundā antipathia mirabilis,inquit in Sympoſiacis Plutarchus:elephas furēs ariete viso,quiescit ac cōflacceſcit impetus.Viperā sistit fagi ramus,si admoueatur. Taurus ferus,si ficui destinetur,remollitur.Permouet omnia electrum,aduocátque,præter ocimum,& quæ fuerint oleo perlita.Coluber nudum hominem timet,operimentis indutum persequitur.Serpens,si semel calamo percutiatur,interit:si iterum,confirmatur. Brumali sydere infirmior etiam à soricibus infestatur: quo argumento ante hyemem parat circa se,quibus vescantur illi,& parcant. Ocimum etiam misodulon dici animaduersum libro vndecimo ὑπομνημάτων περὶ γεωργίας,quin & nulli rei prodesse,quoniam maniodes efficiat,& lethargicos,item hepaticos,qui vescantur,capræ argumento,quę hoc vnum reformidet in cibis:mulieribus inimicissimum censetur præcipuè,tanta antipathiæ vi,vt si pultario subiiciatur,inscia muliere,obsoniis nisi amoto,manum non admoliatur:id'que si ἐπίτηδες fuerit. Verùm,vt ad maledicos redeamus,inueni in literis,id genus homines virulētos,exitiales caniculásque & sola inuidia ac dicacitate, vel verius aspidum lingua cognobiles,rectè dici libitinas,velut instar libitinæ,defunctorū præsidis deæ quam ἐπιτυμβίαν Græci vocant.Apuleius in Floridis,Si quis igitur ex illis libitinis

bitinis splendissimo huic auditorio, velut quædam macula sese immiscuit. Nec me fallit, Acronẽ in Horatianum illud

Mulctaq; pars mei
Vitabit Libitinam.

scribere esse libitinam lectum, quo mortui efferantur. Sed de Venere epitymbia Libitinã dici, author Plutarchus est. Plauti ex Pœnulo scita sententia est, in maledicos ac velut Scyllæos canes concinnata,

Isthic est thesaurus stultùm in lingua situs,
Vt quæstui habeant malè loqui melioribus.

Plautinas familias eleganter, ac (vt solet) doctè nuncupat Hieronymus, eos qui de triuio, de compitis, de plateis circumforanei rumigeruli, & ad venena producti, ac ad detrahendum modò scioli, impudentius hunc illum proscindũt, cuius sunt modi interloquutores in Plauto, se inuicem procacius impetentes. Fuit & Medius quidam ex Alexandri adulatoribus, ac velut hexarchus & sophistes coryphæus in optimum quẽque. Hic alios hortabatur, calumnias in quemuis audacter conflarent. Nam etiam si, inquit, vulnus persanarit, in quem morsum infixeris, nihilominus cicatricosus conuisetur locus. Cæterũ, ne lingua nostra sit gladius acutus, dum sale multo hunc illúmque defricamus, meminerimus Archilochi libros ob dicacitatem solam & ingenij virulentiam à Lacedæmoniis vbe sua interdictos, ne illorum lectione quippiam de veneno honestis illorum moribus instillaretur, quando ad benedicendum natus homo est, non ad infigendum atrocis linguæ vibrantem aculeum optimo cuique, non ad inspergendam fœctis alienis labem: dum ore seuit rabido, viperinis orbibus, ac si Deo placet, tincta facie, pumicatis dentibus inficum spargens venenum, de quo genere illud est satyricum:

Hic aliquis, cui circa humeros hyacinthina læna est,
Rancidulum quiddam balba de nare loquutus
Perstrepit, ac tenero supplantat verba palato.

Meminerimus porrò, quòd Maumeth, sicuti à multis appellari aduerto, habuisse, in ore perpetuò narratur, Qui à diuina lege recesserit, brutum euadere: neque enim plantam corrector facit, sed stupida, & nihil sentiens natura: neque iumenta eorrium, sed bruta anima, & sensibus mancipata: nec cælum orbiculatum corpus, sed recta ratio: neque item corporis sequestratio angelum efficit, sed spiritalis intelligentia. Verùm & qui se

qui se lingua petulantissima co nue lli sentit, non ruat in vltionem præceps paria repensurus. Cæterùm illud Senecæ subinde repetat: Quid stultius homine verba metuente? Eleganter Demetrius dicere solebat, eodem loco sibi esse voces imperitorum, quo ventre redditos crepitus: Quid enim, inquit, mea refert, sursum isti, an deorsum sonent? Quanta dementia est, timere, ne infameris ab infamibus? Sed & M. Tullij commonitio nec prorsum ab instituto dissultat, quæ est in Oratione pro L. Murena: Saltatorem, inquit, appellat falso L. Murenam Cato: maledictum est, si verè obiicitur, vehementis accusatoris: sin falso, maledici conuitiatoris. Quare non debes arripere maledictum ex triuio, aut ex scurrarum aliquo conuitio. Anacreon Teius quum in Panionum foro ex occursu nutricem cum infante temulentus vexasset, supérque probris infantem incessuisset: mulier, nil aliud quàm Deum fertur commprecata, vt contumelias is laudibus diluueret quandoque. Annuit votis Deus: nanque infans, Cleobolus fuit ille venustissimus, cui postea carminibus suis ampliter poeta satisfecit. Verùm, ne si vlterius fuero progressus, videar fortè ἐκτὸς χοροῦ ἐχορεύσω, id est extra chorum saltare, comprimã stylum, ad alia demigraturus, quæ vsui sint legisse, & voluptati non negle-xisse, si auctarij tamen adiecero quippiam. Illud enim aduertendum, maledicta cum risu, rectè illos dici. Erat autem poëmatis species comici. Qui id persequebãtur, sillographi nuncupati. Initium ex Homerica videtur doctrina propagatum, vbi subsannatur Thersites, conuellitúrque, qui in principes dicacitatis plurimum exerebat, Sillos optimè fertur scripsisse Xenophanes. Est inde conformatum verbum, σιλλαίνειν, eo modo dicaciter ludere. Sed & Silenos hinc corriuari, scribunt Græci. Apud Aeliũ Dionysium est aliud item verbum σιλοῦν, quod est in contemptu & oratione diasyrtica leniter oculos aliò transferre. Timon apud Athenæum dicitur Sillographus, qui museum appellauit etiam Talarum, philosophos qui inibi connutrirentur incessens. Est autem talarus ex vimi nibus, qui contexitur calathus, & in quo coagulatur caseus. veluti alerentur, vt in panagro pretiosæ aues. Silenos dici, Pausanias putat, τὰς ἡλικίας τῶν σατύρων παρόντας, id est inter satyros natu grandiores, quos ex Euphemi historia extimi maris insulas incolere, prodidit, Satyridas nomine, caudásque habere equinis haud minores multo. Esse verò mortales

tales Silenos, ex sepulchris conici posse, idem scribit Pausanias Eliacorum secundo: nam, inquit, in Hebræorum item regione fuit Sileni monumentum. Denique id prætereundum minus, Augustum principem omnium de famosis libellis cognitionem legis specie maiestatis tractauisse, commorum Cassij Seueri libidine, qua viros fœminásque illustres procacibus scriptis diffamauerat. Prius facta arguebantur, inquit Tacitus, dicta impunè erant. Si qui proditione exercitum aut plebem seditionibus, demúmque malè gesta republica, maiestatem populi Romani minuissent. Obseruatum verò in scientissimorum libris, eleganter lingua prurientes dici & auribus. Qui tum aliis detrahunt, virulentiæ suæ inspergêtes virus, tum id agentibus sese libenter accommodant. Cum detrahentibus, inquit Solomon, ne miscearis, quoniã repente veniet perditio eorum: & ruinam vtriusque quis nouit? Hiberam excetram scitè Hispanum dixit obtrectatorem virulentum Hieronymus. Est verò excetra, quam vocant hydram.

Super Aesopo fabulatore excepta paucula non illepida. Quid ænos Quintiliani locus explicatur. Cur dictus æsopus. Logopœus qui dicatur, & quid logos. Logaœdica metra. Item mythos. Metaxylogia quid. Spermologi. Verbum cur pars orationis, & cur pro Dei filio.

CAP. XXVI.

AEsopum è Phrygia fabulatorẽ, haud immeritò sapientem esse existimatum, Gellius scribit, quum quæ vtilia monitu suasúque erat, non seuerè, non imperiosè præceperit & censuerit, qui philosophis mos est, sed festiuos commentus apologos & delectabiles, res salubriter ac prospicienter animaduersas in mentes animósque hominum, cum audiendi quadam illecebra induxerit. Super hoc verò Aesopo lepidam apud Philostratum fabellam comperimus, quam & apposuimus. Fuit quandoque pastor Aesopus fortéque in propinquo ædis Mercurij greges curabat: proinde quum foret ad sapientiæ studia procliuior animo, eius adipiscendæ ergò, non desinebat Mercurio vota concipere. Factitabant id ipsum & plerique alij templum frequenter adeuntes, ac multifaria deo pro facultate offerentes munera. Aesopus, vt qui pauper foret, lactis tantum non magnum libabat modum, fauis quoque insuper oblatis, & id genus aliis haud multis. Forte ita euenit, vt sapientiam singulis pro ratione meritorum distributurus accederet Deus: quúmque huic philosophiam adnuisset, illi dicẽdi peritiam esset impartitus, alicui verò etiam cælestium rerum scientiam, aut musicas itẽ modulationes, nec omissa pangendorum carminum venustate: animaduertisset autem, Aesopum se posthabuisse, cui nil esset gratificatus, memor fabellæ sibi in Olympo etiamnum infantulo à deabus Horis lepidius enarratæ, de boue quadam & Solis armento, ad hanc ipsam rem facultatem Aesopo est elargitus. Ex quo illi mox arte contributa multiformi fabellarum conuinnandarum, tantus in apologis euasit, quantum omnes agnoscimus: agnouerat & Tyaneus Apollonius, qui accommodatio-ra ad sapientiam eius viri lepidiora figmenta est arbitratus, quàm poëtarum commenta, quæ de diis, heroibus ac magnis viris parum decora, minúsque ad bonam frugem illectantia ædunt in vulgus. Apologi verò Aesopei, vt inquit Fabius, ducere animos solent, præcipuè rusticorum & imperitorũ, qui & simplicius quæ ficta sunt, audiunt, & capti voluptate facilè iis quibus delectantur, consentiunt. Et Horatius in Epistolis, ne in poëmate quidem humilem vsum huius generis putauit illis versibus,

Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Respondit, referam.

In hoc verò commonendi sumus, fabellarum quæ Aesopeæ dicantur, originem ab Aesopo nõ demanasse, quando earum primus videtur author Hesiodus. Vbi verò libro quinto ait Quintilianus: αἶνον Græci vocant, & εἰσοωνεύεσθαι, & (vt dixi) λόγοις μυθικοῖς. sciendum est, ænon differre à mytho, id est fabula: quia ænos, vt Aristophanis interpretes produnt, non pueris concinnatur, sed ad viros dirigitur: nec consolatorius modò est, sed paræneticus quoque: admonet enim, & docet: quod Hesiodum fecisse animaduertimus. Aenon, sunt qui apologum interpretetur, item prouerbium quandoque: vt apud Theocritum,

αἶνος ὕων λίτραί τις, ἕλα κακὰ τἄρρος ἀν' ὕλαν.

In Apostolij Ionia, & apud Ammonium, sic comperi: Aenos, inquit, est λόγος μυθικὸς ἐκφράζων ἀφ' ἑαυτοῦ ἀλόγων ἢ ἀψύχων φύσεις, πρὸς ἀνθρώπων παραίνεσιν. Dici verò αἶνος, idem probat:

wa

παρὰ τὸ ἰαίνω, quod est exhilaro: quoniam plurimũ lætemur narratione id genus. Et Ioannes grammaticus αἶνον interpretatur μυθικὴν παραίνεσιν. Aesopica ridicula & Sybaritica, legimus apud Aristophanem in comœdia, cui titulus σφῆκες. Ad Aesopi verò laudem pertinet, quod in libro De breuitate vitæ Seneca scribit: Non audeo, inquit, vsque eo te producere, vt fabellas quoque & Aesopeos logos, intentatum Romanis ingeniis opus, solita tibi venustate connectas. Sunt porrò, vti nos Hephestionis cõmonet Enchiridiõ, λογαοιδικὰ metra dactylica, quæ in regionibus aliis omnibus dactylos habent: postremam verò syzygiam trochaicã. Præcipuum inter hæc censetur, quod ad dactylos duos trochaicam habet syzygiam dicitur alcaicum decasyllabum,

Καί τις ἐπ' ἰσχατιαῖσιν οἰκεῖς

Et quod ad tres, vocatur παξίλλειον.

ὦ διὰ τῶν ἐυρείων κλειὸν ἰμβλήσκουσα.

Παρθένι τὰν λιφαλὰν, τὰ δ' ἐνόρθι, νύμφα.

Est logaœdicon quoque in anapæsticis, quod bacchio finitur. Præcipuũ verò si post quatuor pedes, spondeo primo & iambo inferatur bacchius. Archebulium ab Archebulo dicitur poëta Thebano, qui eo vsus plurimum est, adhibuit & Callimachus,

ἀγέτω δίκης, ὃ γὼ ἐγὼ δίχα τῶν λ' ἀέθλων.

Et hoc ab anapæsto quidem: à spondeo autem,

Νύμφα σὺ μὴν ἀτιμίαν ὑπ' ἄμαξ ὕλη. Ab iambo,

Φιλώτερα, ἄστι γὰρ οἱ σικελὰ μὴν ὕννα.

Videtur omnino esse rhythmus solutæ orationi communis & carmini: in quo poëtis sit peculiaris dactylus, solutam scribentibus orationem trochæus: sed & inde videtur concinnatum nomẽ ab logographis, ἀπὸ τῶν ἀοιδῶν. Metaxylogiam scienter dicunt Græci, verba paucula sententiæ seriem interpellantia: nos interiectionem dicimus, parentesin item illi. Hęc adiecisse volui propter ea, quæ nobis dicta alibi de vitiosis logoidia sunt. Porrò ex Græcis sunt, qui Aesopum hunc reuixisse fabulentur, quod comicus item Plato significauit, quod ipsum de Tyndareo, Hercule, Glauco traditum scimus. Nec illud præterierim: fuisse Aesopum omniũ ferè turpissimum, nec Thersitæ quidem Homerico saltem conferendum: nam vt alia taceam, fuisse nigerrimus proditur: vnde illi factum nomen putant, quando Aesopus & Aethiops idẽ ferè cõsignificent.

ficent. Illud fortasse ambiguitatem mouerit nonnullis: vnde sit, quod Aesopum quandoque λογοποίον dici inaudimus. Verùm, vt inquit Eustathius, sciendum amplius, logon interdum veteribus accipi solitum pro fabuloso sermone: proin de logopœus idẽ est qui mytographus: at posteritas mython fabulis modò reliquit, logon verò quotidianæ sermocinationi. Quamuis Homerus mython simpliciter pro oratione accipiat, cuius rei in quibusdam vestigia seruantur, nam paramythiam dicimus, & paramythicas orationes. Logos, inquit Hieronymus, multa significat: nã & verbum est & ratio, & supputatio, & causa vniuscuiusque rei: per quã sunt singula quæ subsistũt: quæ vniuersa rectè intelligimus in CHRISTO, qui rectè verbum dicitur, vt Dei filius. Nam, vt cætera omittam, apud grammaticos pars orationis verbum nuncupatur: quod erat aliis quoque commune, quoniam totius est orationis perfectio, velut eius præcipua pars qua & reliquæ innotescunt, quando in verbo nomen intelligitur. Sic & diuinum verbum est inter omnia perfectissimum, eóque patescunt omnia. Scire tamen licet, Thoma tradente in libro De veritate, verbum dici modis tribus: & primò quidem, quòd per intellectum concipitur, quod vocant verbum cordis: secundum, est verbi exterioris exemplar, quod verbum nuncupatur interius, postremum est, vocale verbum. Nam & in artifice prima est finis intentio, inde consequitur formæ excogitatio, mox prodit opus ipsum. Nec ignorandum veteres Græcos etiam de Sancto spiritu verbum pronunciare: nostros autem, & ferè canonicos scriptores de filio tantum. Spermologon, Græci nugacem intelligunt, παρὰ ἀκροτόμους. Verùm & vilis contemptibilisque sic quoque dicitur, vt qui aliena vititet quadra. Hinc in Parallelis Plutarchus nauticam nuncupat spermologiam.

Athenienſium aduerſus rebelles ſanguinaria decreta. CAP. XXVII.

ATheniẽsem populum aduersus eos, quos à ductu auspiciisque suis deficientes comperisset, inclementer (ne dicam sanguinariè) se gessisse, ex Græcis notum historicis est: à quibus & quidem Attici nominis studiosis, mandatum literis, scimus: decreto sancitũ, vt Aeginetis si caperentur, manus abscinderetur dextræ pollex, quo ne gestare vtique hastã pos-

sent: possent autē remis inter nauigādū planè vti. Mitylenęos verò ἐβπαλίν, id est indiscriminatim, vel cum puberibus iugulari statuerūt, & Cleone quidem authore, Cleæneti filio. At Samiorū frontes, si eos adepti forēt, inscribi, vel (vt Græci dicūt) στίζειν κατὰ τὸ πρόσωπον, stigma, seu notā esse voluerūt γλαῦκα, id est noctuā. Et hoc, inquit Aelianus, Athenarū psephisma est, ὅπως ἐβπαλίμπλω ἢ κύτρα, οὔτε ἀθήναζε ἐκπωτέον, μέχρι ἂν πολίτας ἀθλωσι, ἢ ἀλωθέρα ἐσθ, ἢ οἱ ἑλλήνων ἀνὰ κράτος.

Qua ratione Sospitalis Deus coli ab Eleis sit cœpit. Ilithiæ templum, Bacchi miracula, & festū Thyia. Thyomata vnguenta, & myracopa. Thyna.

CAP. XXVIII.

DAemonicas illusiones, quibus priscorum hominum rudis simplicitas irretita oblaqueatáque in præceps acta est, vt falsis mancipata religionibus adoraret quod nesciebat, alicubi (opinor) non negleximus. Nunc non itidem omittemus, quod inter legendum opportunè ingerere se est visum. Mouerant quandoque aduersum Eleos magna vi Arcades, Exiuerant exaduersum illi quoque exercitu haud contemnendo. Comparuit tunc mulier vberibus infantem alens, vti tum est visum: quin eundem vtero se gestasse, asseuerabat: adiens verò Eleorum duces, somno monitam dixit, infantem illis oblatum venisse, futurum belli socium. Vera loquutam arbitrati Elei, nudum infantem hosti ante omnes in principiis obiiciunt: interim impetum dabant Arcades, qui confertim nitibundi, quum proruētes intra teli iactum venissent, iam qui videbatur infans prius, draconem induerat. Territi spectaculo tam meticuloso ac formidabili Arcades, ac inde ordinibus turbatis, mox sese dispalati in fugam coniēcere. Illos verò insequuti Elei cum magna cæde insignem retulere victoriam, Reuersis autem, ex hoc euentu Deus est factus σωσίπολις, quæ eum prænoscit vox, qui ciuitati salutē attulerit. Sacellum ibi potissimum est excitatū, in quō locū à prælio intrusisse se draco eratvisus. Verū & inibi quo ; Ilithyiæ ara erecta, ceu ab ea producta ad homines Sospipolis Deus foret. Effingi consueuit puerili specie chlamy de stellis distincta, manū altera λύρας ἐπὶ ἀριστερὰ sustinente, quod apud Aeginā habet Fortuna. Est apud Eleos miraculum alterū: nā in Bacchi festo, quod θύειν nuncupant,

cupant, illati templo lebetes tres noctu sponte implentur vini, foribus accuratè occlusis, obsignatis etiam, ne fraudē suspicari quis posit. Quin Andrij quoque quotannis eiusdem solenni die spontaneum à templo scaturire vinum, prędicāt. Obiter illud adnotauero, thyomata ad Thyiam spectare nihil: nam eo nomine interpretantur Græci, quod nec omisere nostri, ex aromaticis concinnata vnguenta, floribus non admissis omnino: vnde μυρεμπόλους sic delibutos nuncupant. Vnguenta verò quę ceram recipiūt, aut resinā vel, id genus alia, vocant myracopa, de acoporum imagine. Thyna verò est in Trachia locus, quod Galenus inquit, Proinde Thymū, ê Thyna laudari ab Hippocrate.

De Plutonis templo apud Eleos, quod annis singulis semel tantum recluderetur. CAP. XXIX.

APud Eleos inter cętera vel numerosissima deorū templa, fuisse item Plutonis περίβολον, id est septum & delūbrū, memoriæ proditur. Id verò quotannis semel modo aperiri, vetustissimi fuit moris. Nec tamen ita patens ingredi quenquam putabāt fas. Cur verò ab Eleis honores indeptus sit diuinos Pluto, sic ferè explicari animaduerto, Quū Hercules militari manu aduersum Pylios esset profectus, illi præstò fuisse Pallada Eleam, belli ac laborum sociam. Sed & Herculis odio vicissim ad Pylios Plutonē venisse, quod etiā ab illis coleretur eximie. Iis, verò astipulari Homerum quoque, apud quem in Iliade sic scriptum inuenias,

Τλῆμον ἀϊδωνεῦ ἵπ τάδε πιλώρι ϑ' ὑλήϝ ἐνάσσεις,
ἔνθ' μιν ὠκιστ' ἀνὴρ λιὸς υἱὸς αἰγιόχοιο
ἵπ πύλῳ, ἵν νεκύεσσι βαλὼν ὀλύνσιν ὀϊστῷ.

Elei itaque Plutonem, vt ipsis beneuolum & Herculis inimicum templo honestarunt: quod per annum semel pateat quoniam vnus itidem homini est ad inferos descensus.

Timothei sententia de frugi victus commoditate, Platonis in re eadem commendatio.

CAP. XXX.

FRugi victus & præparci, quæ à prudentissimis promātur emolumenta, ni fallor, alibi sum curiosè satis persequutus. Nunc, quod se ingerit, exemplum clarissimum

præteriisse nequeo. Quippe genus hoc plurima grauius permouent sæpè, quàm ex philosophorũ scholis, quæ proferuntur documẽta. In memoriis ergo traditum veteribus, Timotheum Cononis Atheniẽsium vel memoratissimum ducem, relictis quandoque sumptuosioribus cœnis ac imperatoriis epulationibus, exceptum conuiuio à Platone in academia. Quúmque non fuisset id missuum numero magnificum, nec vllo magnopere apparatu conspicuum, sed simplex planè, ac μυσικῶς cõcinnatũ: reuersus ad suos Timotheus lętè insusurrauit, ὅτι οἱ παρὰ πλάτωνι δειπνοῦντες ἡμῖν τῇ ὑστεραίᾳ καλῶς διάγουσιν, hoc est, quos cœna exceperit Plato, in posterum etiam benè habere. Quin ex hoc etiã adiposas ganeatásque insectari, ac persequi epulas destitit; quoniam posterius nil oblectẽt omnino, vt quas onerosa crudiórque, consequatur percoctionis molestia. Proditur literis illud quoque, haud ab eo quod prætexuimus, ita dissultans. Timotheum eundem die quæ inquuta sympositi est, fortè Platòni obuiũ intulisse elegãter admodũ & scitè ὑμᾶς ὦ πλάτων οὐ δειπνᾶτε μᾶλλον εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἢ εἰς τὴν παρῦσαν. Id est, vos quidem, ô Plato, in sequentem magis diem benè cœnatis, quàm in præsentem extantémque.

Quæ sit ratio Cereris nigræ apud Phigalenses. Despœna. Simulacri eiusdem absurditas. De Cabiris. Ceres Erinnys. Oncæ. Iambici metri origo. Iambe.

CAP. XXXI.

ETiam si operis instituti initio certissimum nobis propositum fuit, fabulosa minus consectari, vix tamen stylo interdum valemus temperare: ita se ingerunt vel à celeberrimis è Græcorũ enotata authoribus. Sed & eo procliuius eiusmodi admittuntur ineptiæ, vt amplius temporum illorum retegatur vanitas, quæ vsque ad ludibrium falsis deorũ sacramutorum addicta & illaqueata, vel luce solis nitidissima colligasse animaduertuntur. Sic igitur in literis videor comperisse: prope Phigaliam Arcadiæ vrbem, stadiis plus minus triginta, montem fuisse Elainõ nomine, ac in eo Cereri sacrum antrum, quam μελαίνῃ cognominant, id est nigram pullamue (quanquam & apud Thespias templum fuit ἀφροδίτης μελαίνιδος) deæ cum Neptuno congressum, sub equina specie celebrant Thelpusæi. Verùm non inde natum Phigalenses equum volunt, sed quam dicũt Arcades Δεσποιναν. Quinimò indignatione in Neptunum concepta, prætérque Proserpinæ raptu consternatam, sibi pullam induxisse vestem, ac in speluncam sese insinuantẽ, diu postea non esse visam. Verum, corruptis frugum pluribus, ac grassante latius in hominum pestilentiæ vi tabida, deorũ quidem nulli supererat coniectatio, vbi latitaret Ceres. Vnũ Pana, dũ venando hunc, illum montem obit, fortè ingressum specu, deam ibi esse conspicatũ: qui & mox Ioui insusurrari: à quo μοῖραι, hoc est Parcæ illuc euestigio missæ. Ab eis verò demulctam Cererem iram desisse, ac tristitiã valere iussisse. Causis quidẽ hisce astruunt Phigalenses antrum illud videri sacrum Cereri, atque simulacrum inibi consecrasse, habitu quidem in petra sedẽtis, ac cætera mulieri persimile, præter caput, quod cum coma erat equinum, adnexis draconum & ferarum id genus item icomibus. Tunica ad talos demissa. Delphis manu substinebatur: columba verò altera. Cur autem sic effigiem simulacri censuerint afformandam, facilę (opinor) sagax vir, nec imperitus rerum bonúsque discusserit, coniectarit've. Cereris autẽti & antri sic quodam respõso meminit Apollo, quum Phigalenses Deum adiissent,

αἰνάδιε ἀλαῶστε, βαλανηφάγοι, οἱ φιγαλίαν
Νάσσῳ, ἱππολιχὸς Δηοῦς κρυπτήριον ἄντρον.

Cererem porrò & λιτάνευω Tegeatæ λιταναίαν nuncupant. Fuit & in agro Thebano Cereris Caberiæ templum, sicuti Cabirorum quoque, venerationis multę in locis illis. Quippe indignatio eorum credebatur ineuitabilis, hoc est ἀπαραίτητος, vt Græci dicunt: nã pessimo interiisse exitio memoratur quisquis templo sacrilegas admouere manus non est veritus: id quod insignibus præcipuè docemur exẽplis. Fuisse in ibi ciuitatem ac homines, qui dicerentur Cabiri, proditũ est, quorum vnus fuerit Prometheus, ad quẽ peruenerit Ceres. Culta & apud Arcadas Ceres est cognomento Erinnys, in ciuitate præsertim quam vocant Oncas, meminit & Callimachus. Quanquã Thebanum itẽ vicum scimus esse Oncas. Ad Cererem pertinet illud quoque, Iamben Metaniræ seruam, quæ fuit Hippothoontis vxor, quum Cererem animaduertisset nimio plus mœstam ob interceptam Persephonem, ridicularia protulisse quæpiam ratione metrica, vt deæ mitigaret æstuantem animũ, vnde prorepserit iambi metri appellatio.

Festi ratio, quod Platæenses Dædala vocent. Statuas antiquitus solitas dici Dædalas. Platea ciuitas vnde. Asopus rex.

CAP. XXXII.

DAedala esse festum Platæensibus, in Græcorum obseruatum thesauris est. Cur verò sic, etiam si ad fabulas relabi videmur, nihilominus explicabitur. Nam & priscarum vanitas superstitionum hæc planè, vt vera agnoscit. Ferunt ergo Iunonem Ioui factam iratiorem, quod illi erat admodum familiare, in Euboeam secessisse. Ioui, vt par erat, quum permolesta cecidisset res ea: nec vlla ratione, vt rediret, posset perficere, incertus animi tantus Deus ad Citharonē pergit, à quo monti creditur adoptatum nomen: erat is apud Platæas & potentia conspicuus, nec vllo sapientia inferior. Qui, vt erat sagax cum primis, inopem consilij Iouem ita pergit commonere, ex ligno statuam sibi curaret conformari, quam in curru aptè constitutam vestibus etiam variis congruísque obuelatam duceret, passim in vulgus dissecaturum musculis, tanquam Asopi filiam ascisceat sibi Platęam vxorem. Paruit omnibus Iupiter: iámque lignea vxor nuptialiter compta vectabatur cum parochis. At præsenserat id Iuno: etenim quis fallere possit amantem? aduolánsque protinus, ac nouæ nuptæ indumenta sæuius concerpens, fraude agnita & sponsali simulacro in risum soluta, & hilaritatem, cum Ioue suo maturè placatior in gratiam rediit. Quo ex facto numinum obseruantissimi Platæenses festa dehinc instituere Dædala; quod veteris fuisset moris, Xoana dicere Dædala. Septimo quoque anno agebantur ea ferè, sed μετὰ nunc quam bantur δαίδαλα. Nam erant μικρὰ item, ad quæ sexto decimum & vigesimo anno etiam Bœotij cõueniebant. Tot enim annis intermissa celebritas fuerat, fugatis Platæensibus. Platæas dici volũt ab Asopi fluminis filia Platea. Grauior historia regē maluit Asopum intelligere. Cæterùm dimēso hoc plenè iam absoluto, aliud erogare pergamus ad literarium velut cõdictum.

Lodouici

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQUARUM LECTIONUM LIBROS AD CLARISSIMUM IURECONSULTUM CAROLUM RHOINUM REGIENSEM, PRÆFATIO SEXTADECIMA.

PRæcellens tua virtus, nominis iuncta celebritati, quod datum iam in omnes penè terras est, ac singularis, quam in me meaq; omnia prætulisti perpetuò, beneuolentia exigere acrius videbatur, ne ab instituto, quod volentes nobis iniuximus, te vlla ratione, velut prætextum, abiungerem dispararemve. Nam quum singulos nostri studioris cursus delectissimi viri consecrare sit propositum: iamq; velut stadiodromus, spatij dimidium videar emensus, ac mente, oculisq; oleas signare; turpissimum omnino mihi futurum animaduertebam, si inductum te innominatumq; pergerem transilire. Ego verò Carole doctissime, non vt oblitus, in hunc te locum protuli hactenus, ceu in comperendinum planè virum conijcerem eminentissimū, & omnium quotquot sunt aut fuerant, vel (libet enim certissimam animi prōmere coniecturam) futuri mox paulò sunt, Iureconsultum longè clarissimum disertissimumq;, sed quod scirem, summum illud agens prouidētia nobis inexplicita, & sapientia inenarrabili hominē suum, quem sacrum esse voluit diuinitatis numisma, in mundanæ huius quasi scenæ mediano interuallo astituisse cōspicuum, vt cunctarum se animantium velut regem agnosceret, ac prorsus, tāquam Deum humano in corpore hospitantem: te verò in summo humanarum rerum scientiæ magnitudine, & eminentis ingenij felicitate surrectum fastigio stare, palàm sit: quando non est quidem totius ciuitatis oraculum domus tua, quod de Iureconsultis dictum veteribus est, sed verius orbis terrarum vniuersi, Delphicis sortibus multò certius adytum, præterq; dempta responsorum tortuositate obliqua, & plerunque inconiectabili, vt futurorum caligine obuolutam minùs inscitiam ad disquisitionem non protraham: haud absurdè, opinor, huius nostri ludicri metam ferè medianam sacro nomini tuo dectinandam duximus, quoniam sicuti est homo nitidius optimi maximi Dei simulacrum, ita & nunquam laudata satis virtutum tuarū magnitudo præsignis, ac morum examinatissima ratio planè ἀγαλμάτιον, naturæ rationalis te quasi typum facit, & icona ve-

rè ſpirantibus delineatã ductamq; coloribus, ac in meditullio ſtantem, ex quâ peritiſſimus quiſque proficiat artifex, & in quâ exprimare omnes, par ſit, ſi modò ex formula & præſcripto viuendum eſt, nec brutum malumus induere. Cæterùm quibus de cauſis in noſtrum hunc te velut pulueremꝫ obſeruanter admittimus, vt ſcientiæ tuæ theſauru & ingenij lumine quandoque forſan me collabentem (homines enim ſumus) præfulcires, & arrectum authoritate, quam eſſe maximam, fallit neminem, circiſpatia perficere animoſius compelleres, iiſdem ſanè ipſis longius videor ſummoueri. Etenim vnde mihi ea ingenij felicitas & doctrinæ, vt quæ dicantur, te exaudiant non indigna? Temeritati meæ acceſsiſſe ipſum hoc item videri poteſt: qui te legum ſanctiſſimarum rimantem arcana, ac ſeueriſſima (quod aiunt) trutina perpendentem, libelli huius opera leuiora, & farina prorſum plebeia ſubacti, nuncupatione interpellare, imò etiam laceſſere ſum auſus. Sunt hæc quidem vera propemodum, ſed apud eos modò, qui animi tui candorem, & mitiſſimum ingenium, ac humanitatem, inter reliquas dotes tuas præcipuè miram, norunt minus. Audaces iſta nos ad te colendum faciunt. Quòd ſi quid tamen delinquimus, & legeagendum putas, vt iam hinc ſciant omnes, forum me non recluare, ſi reũ peragũ, ad naturæ tuæ clementiſſimam prouoco bonitatem. Ad quam, opinor, apoſtolos non abnues.

Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM LIBER VNVS, QVI SEXTVS-DECIMVS.

Vocabula, quibus oculorum explicantur partes. Item plura de oculorum tunicis, & humoribus, & vitijs: glaucomate, ſuffuſione, lagophthalmo, ectropio: item quid cenchros. CAP. I.

DE oculis, etiam ſi abundè multa ſecundo libro, & alibi quoque recenſuimus, nihilominus varia diſcutientibus verſantibúſque oſtẽtant ſe pleraque, non citra diſpendium ſtudioſæ iuuentutis quæ præteriri queant. Propterea ad eundem ſcopum ſæpius non veremur collimare, vt ſubinde excuſſa ſagitta, & vmbilicum quandoque contingamus, & numerus non defuiſſe cum delectu curam, liquidò cõprobet. Igitur in oculi meditullio nigricans, cora dicitur, ſiue pupilla. Eius nitor glena, id eſt γλήνη, ambiens circulus quandoque γραμμὴ κυκλοτερὴς, id eſt orbicularis vocatur linea: quandoque verò etiam iris. Albicãs totum ſphendone appellatur, itémque logas, ſed & cyclopion, id eſt κυκλώπιον. Oculorum portiones chitonas, id eſt tunicas nuncupant medicorũ ſcholæ. Etenim inſignibus vtendum iudiciis, ne fiat ἀμυδρὸν & ἄφρον. Sunt autem hæ quatuor numero: extima ceratoides dicitur, albida eſt, ſolida, nec ſciſſurã facilè recipiẽs, neruoſa quoque. Chorodes, craſsior, pellucida. Subeſt tunica alia rhagoides, ſiue rhogoides, ab acini ſimilitudine quadã, denſa ea eſt, ſanguineáque. Tertiam vocant phacoide & cryſtalloide, necnõ hyaloide. Quarta nũcupatur arachnoides, tenuiſsima, velut aranea: ſic enim, vt Celſus Cornelius adnotatũ reliquit, ab Hero-

philo nominatur, Oculorũ verò caua dicunt conchos. Hactenus ex Græcis ferè. Cæterũ, operæpretiũ est, his áttexere, quæ ex iunioribus optices studiosi nonnulli prodenda cẽsuerint, dum amplius approbare conantur, quàm operosè natura diuersarum rationum corpora necessariò effinxerit ad oculi constitutionem. Quippe, inquiũt, glacialis humor: vel, vti nuncupant Græci, & quum alibi, tum primò Therapeutices Galenus, λεπτοκαλλοειδὴς ὑγρόν: quo præcipuè videndi potentia viget, mollissimus est, affectionibus in primis obnoxius, quia aqueus sit, ac delicatæ compositionis, παχυτέρᾳ ἀλεπτοτέρᾳ καὶ λιπαρωτέρᾳ, aliàs tenuitati spirituum visiuorum, à cerebro demanantiũ ineptior fuisset: neque item per immaterialem essentiam depuratámque speciẽs exciperet, quarum percipi nequit tactus, nisi à prætenero ac subtilissimo corpore. Quod corruptioni oblæsionique fieret maximè obuium, ni obuallatum pluribus loricatúmque denique ab occursantibus facilè præmuniretur. Huius nanque est, ἀλλοιοῦσθαι πρὸς τὴν τῶν ἔξωθεν χρωμάτων, ἵν' ἴλλῃ τὸ ὁρᾶν, id est ab colorum aliquo extimorum immutari, vt visu fruatur animal. Emachinata igitur primũ natura est tunicam extimam, quã consolidatiuam neoterici appellãt, robustã, pinguẽ, qua oculi cõstitutio vniuersa cõfoueatur præstãtissimè. Albam intelligũt, qua tamen nec totus obtegatur oculus, sed quod in eo albicet tantum, ne eius pinguedine præpediatur visus. Hac maximè frigus defenditur, quod in libro De sensu & sensili, comprobat Aristoteles. Verùm si insigniter se rigor intenderit, etiam organum visus intercipi, Annibalis argumento liquet. Huic subesse tunicam volunt, quam nos diximus ceratoide, id est corneam, vt vulgò appellant, quoniam pelluceat, vt cornu attenuatum, quo sit speciebus (vt ita interim loquamur) peruia. Tertiam tunicam vocant vueam, de nigroris argumẽto, vt obscuretur in ea humor, in quo visus facultas viget: quod ni fieret, non ostentarent se in eo species: visum enim constipat obscuritas, nec expandi sinit. Nã & vesicæ retrimẽta inspecturi medicæ facultatis periti nigram opponunt vestẽ. Adiicit humori quoque fuscedo roboris quippiam. Constipatæ dẽsitatis tunicam intelligũt istã, ne laxioribus sese meatibus incluſus humor promat, habere tamen anteriori parte orbicularem pupillæ meatum, qua se visibilium insinuẽt species. Intrà verò tunicam hanc humorem statuunt album ouorum albugini consimilem, ac pellucẽtem, vt per eum liberius commeent obiectorum spectra. Sed & glacialis eo subinde humectatur, ne eum ambiens tela siccitate oblædatur. Hic autem omnium intimus humorum est, glaciei affinis maximè humectúsque, vt affici à luce posit, non perspicuitate solum, sed etiam innatæ cõplexionis ratione: tenuis præterea, vt motui facilius exponatur: densus item aliquo modo, vt figi sistique in eo simulacra queant, aliàs euanida perirent. Hunc verò bifariam distribuunt, vt sit portio anterior, quæ sphæræ capacioris pars est, & toti oculo concentrica, & ab anteriore visus æquidistans particula. Est item posterior portio, quam vitream vocant, fouentem alentémque glacialem. Hisce verò circumiecta tunicula est pertenuis, quam araneam dicunt. Porrò hac optices ratione, tres omnino habẽtur in oculo humores, tuniculæ quatuor. Sed anatomici alij subtilius ista scrutati, quod in libro De elementis scribit Auicenna: primò quidem vueam à pia matre ducere initia, contendunt: sicuti à dura matre corneam. Sunt autem iis nominibus ambeuntes cerebrum tunicula duæ: mox septem statuunt tunicas, quibus oculi consurgat compages. Primam faciunt coniunctiuam, siue consolidatiuam. Corneam bifariam partiuntur, anteriorem putant corneam vocari, interiorem scleroticam. Consimiliter vueam item secant, vt pars anterior vuea dicatur, posterior secundina. Id ipsum & in aranea fit, anteriorem appellant araneam, posteriorem retinam. Verùm nec Celsi placita prætereamus: Arachnoides, inquit, media subsedit, eóque cauo cõtinet quiddã, quod à vitri similitudine ὑαλοειδὲς Græci vocant. Id neque liquidum, neque aridum est: sed quasi concretus humor, ex cuius colore pupillæ color vel niger est, vel cæsius, quum summa tunica tota alba sit. Id autem superueniens ab interiore parte membranula includit. Sub his gutta humoris est, oui albo similis: à qua videdi facultas proficiscitur, crystalloides à Græcis nominatur. Dignũ verò scitu est, Glaucoma oblæsionẽ nuncupari humoris huius, quẽ crystallinum appellauit Cornelius, vbi in glaucam demutatur qualitatem. Sicuti prouenit suffusio, quam hypochysin Græci vocant, vbi denset coitve humor, quem inter corneã statuunt, & crystallinam portionem. Glaucoma, inquit Aristoteles, cæsiis accidit frequentius, luscioſitas nigris. Nã est glaucoma oculorum siccitas quædam, proinde senescentibus euenit sæpius.

pius. At est luscios humoris copia: propterea & natu minoribus contingere assueuit, quorum est humectius cerebrum. Est item in oculis vitium lagophthalmus, veluti leporinus intelligatur oculus, qui in sopore non occluditur. Dicitur verò lagophthalmus, vt Celsus libro septimo significat, vbi curatione adhibita, plus æquo cutis exciditur, ita vt oculus contegi nequeat. Nam si palpebra inferior minus surrigitur, sed pendens hiat, nec cum superiore coit, vitium facit, quod (eodem authore) ectropiũ vocant. Visuntur in oculis quandoque & minutiores quidã velut calculi, eos ab milij quadam imagine cenchros dicunt Græci.

Cur sit oculus globatæ figuræ, Nullum esse corpus omnino perspicuitatis expers. Inde posse Lyncas videre per parietẽ. Cur oculus niger, vel cæsius, videndi ratio in vtroque. Visus qui dicatur optimus CAP. II.

SEd cur'nam parentis naturæ sagax, ac prouida cura orbiculares contribuit oculos? Gentilis quidem Auicennæ interpres non cõtemnendus, esse oculũ circumacta globaráque prodit figura: quia inter omnes hæc præcipuè impedimẽta, & quicquid se ingerat noxium, reclinare potest. Mathematici solertius re perpensa, oculum non suffecturum quantitati capiendæ colligunt, si non sit rotundus. Quippe si pupilla per quã immutatur, non esse sphærica. non perciperet nisi æquale sibi. Liquet vero id, quoniã visum perfici contingit per lineas rectas super eum orientes perpendiculariter, quarum concursus sit in oculi centro. Quòd si esset superficiei planæ, non ingererent se perpendiculares, nisi à superficie æquali. Id vt amplius innotescat, traditur in mathesi à nonnullis, radium à medio rariori ingredientem medium densius frangi ad perpendicularem, vt acquirat fortiorem situm. In sphærica vero figura, sola est perpendicularis linea, quæ ad centrum tendit. Proinde quum orbicularis sit oculus, à quacunque parte occurrent radij, vbi oculo insinuantur, quia id est densius medium, franguntur ad perpendicularem, id est diriguntur ad centrum pupillæ. Quod nõ fit in quadrata figura: neque enim in hac perpendicularis linea tendit ad centrum, sed dirigitur in rectum, si obliqua fuerit: propterea à centro declinans radius ab oculo minus percipi valet: quod in subiecta patet figura.

figura.

Oculus quadratus

Additur præterea rotundationis & illa ratio, vt celerius visu apprehendi multa valeant, quando globosis summa inest reuolutionis facilitas. Quod verò & philosophi astruunt & mathematici rationibus comprobant, non fieri visum, nisi per medium diaphanum: quia species non multiplicentur, nisi per diaphana corpora, quorum subtilitas congruat formis multiplicandis sine materia & materialibus conditionibus, vt quantum ratio patitur, oculo imprimantur: dignum illud relatu in primis est, quum omne corpus susciipiendæ aptum sit cælestis corporis influentiæ, certum est, nullum corpus omni carere perspicuitate, quum sit communis cælestibus & inferioribus. Hinc vero fieri putant, vt densitas nulla transitum inhibeat virtutum & spectrorum, quamuis nos lateat. propter ea lyncas tradi per medium videre parietem. Cæterum id prætereundum neutiquam: oculos, quibus humoris inest multum nigrantes conspici, quoniam humoris copia transpici non valet satis. Esse autem cæsios, quibus humecti parum adsit. Id quòd in mari visitur planè: in quo cæsia intuemur, quæ transpici queunt: aquea, quæ minus. At quæ prærultis opaca gurgitibus sunt, cærulea sentiuntur, aut nigra. Quæ autem in meditullio sunt, inde iam discriminantur, quod magis minúsve ita constiterint. Porrò indidem item fit, vti interdiu cernere acutè cæsij haud queant: nigri noctu, quoniam in illis lumen, vt inquit Auicenna, fortius in materiam modicam agere contingit. In his verò humoris multitudo luminis paucitati obluctatur, obsistitque. Nam & humor quiuis noctu difficilius motum admiserit. Sed & leuiorem motum protrudit, absciditque validior. Quo nomine qui à calore prævalido, aut ex sole in opacum demigrarunt, nil ferè vtuntur oculis. Quippe forinsecus aduenientem motionem quæ iam inest, retrudit, præpeditque. Cæsios plus ignis habere opinatus Empedocles est. Nigros autem aquæ plus, atque inde inopia aquæ interdiu acutè haud cernere cæsios arbitratur: noctu vero nigros ignis paupertate. Sed visus, inquit Peripateticorum schola, non igni, sed aquæ tribuendus in vnoquoque est. Visus est optimus & primæ notæ, in quo humoris excessus aut defectus nil deliquerit.

Gentibus

Gentibus singulis suos esse mores. Arcadum ritus. Tuguria quis excogitarit primus, & indumenta ex pellibus. Diana Hymnea, Cedreatis, Euripp. Aeris fundendi repertores. Lycæus Iuppiter. De Aegyptiis adnotatur paulò plura. Propertius declaratur. Hypophoræ. Anaphorũ, & allactum quid. Anaphorici. De Caribus paucula, & Phœnicibus. Baiuli. Bastarne. Pharao apud Aegyptios quid sit. Ebrietatis distinctio ex vino & hordeo. Vitis inuentio. Vinum unde. Pharicum & medicum potio. Thoon, siue thonis. Medicinæ inuentio. Thomi. Alexandrini cœli lætitia. Columnæ aureæ inscriptio apud Memphim. Carinæ mulieres. CAP. III.

GEntibus singulis atque adeò vrbibus suos esse mores, suáque instituta, suámque ad disciplinarum studia propensionem, ferè notissimum arbitror: sed & Menãder rhetor in Epidicticorũ ratione, Mitylenæos citharœdica plurimum solitos gloriari, eáque re sibi in primis placuisse, scribit. Sicuti tibiarum modulis Thebanos. Alexandrinos verò arte grãmatica maximè præcelluisse, itémque geometria & philosophia. Statuaria præcipuè Athenienses gloriam sibi vendicarunt, ac pictura. Crotoniatas extulit medicina. Aeginetas & Hermupolitas fuisse Athletas perinsignes, monumentis traditur. Arcadas glandibus vesci, docuit eorum rex Pelasgus, perseueratúque diu plerisque dictæ ratio hæc, inquit Pausanias, adeò vt Lacedæmonius sic quãdoque respõderit Pythiæ,

πολλοὶ μὲν κρηνάδας βαλανηφάγους ἄνδρας ἰκάνω,
οἷον ἀποκλύσσαι, ἐγὼ δ' οὐ τί μιν αἰτέω.

Quin & καλύβαι, id est, tuguria excogitasse fertur primus Pelasgus idem, ac ex pellibus indumenta: quibus & in Eubœa ac Phocide vsi plurimum tenuioris fortunæ homines. Lycaon eiusdem filius Iouem dixit Lycæum, & Lycæa instituit primus. Is autem agon fuit. Quum verò ad Lycæi Iouis aram puerum immolasset, & spartissset cruorem, in lupum creditur deformatus. Quod verum arbitratur Pausanias, ex deorum indignatione aliqua. Sicuti ex hominibus quandoque efficiuntur

eiuntur dij, velut Aristæus, & Cretensis Britomartis. Nec tamen (inquit) post Lycaonem in perpetuum factus aliquis dicitur lupus in sacris id genus, quoniam decennio exacto, si homine interim abstinuisset, ad rationalem statum dabatur reditus. Sic & in Sipylo monte in saxum deformatam ferunt Nioben, atque æstiuo tempore etiam lachrymas fundere. Mitiorem Arcadibus victum induxisse Arcas dicitur primus, ac panis docuisse rationem, ac texendarum vestium & lanificij quoque. Dianam coluere antiquitus Arcades cognomento Hymneam, sicuti & Cedreatin, in cedro procera simulacro statuto. Apud Pheneatas dicebatur Diana ὑρίπαα, ab equarum inuentione, quas amiserat Vlysses, qui & equestris Neptuni statuam erexit: sed non ex ære, inquit Pausanias, æris fundendi arte nec dum comperta: quam simul & statuas conflandi excogitasse feruntur primi Rhœcus, & Theodorus Samij. Arcadas, traditum veteribus est, rusticioris fuisse vitæ, ac venationi deditos plurimum, quam Cynegiam dicunt, vnde Iouis prorepsit cognomentum, Cynætheus quippe hoc dicitur argumento. Proseleni cur dicantur Arcades, traditum variè. Apud Lycophronis interpretem nos sic obseruauimus, Proselenos nuncupari contumelioſos, & in probra procliues: nam προσκλέψ, conuitiari est. Eiusmodi verò fuisse Arcadas cognomento palàm fit. Sunt tamen qui fatuos interpretentur, tanquam antiquos dicas, & luna quoque vetustiores. Arcadibus Polybius contribuit morum facilitatem, ac naturæ benignitatem, summámque erga omnes hospitalitatem, & in deos pietatem ac obseruantiam. Ammianus Marcellinus author est, mediis ad commendandã artis authoritatem suffeciisse, si dicerẽt, se Alexandriæ eruditos, tanta erat loci dignitas, & æstimatio. Habuit siquidem Alexandria omnium liberalium disciplinarum scholas, vnde arbitror natum, vt per exochen Alexandria nuncuparetur πόλις, id est, ciuitas, sicuti astv dicebantur Athenæ peculiari ratione. Quando & inibi bibliothecæ post alia fuerunt mirabiles, ac loculi monumentorum veterum septingenta ferè continentes voluminum millia. Proptereà scienter Apuleius eruditos appellat Aegyptios, sicuti Iudæos superstitiosos, Nabathæos mercatores, & fluxos vestium Arsacidas, frugum pauperes Scythas, odorum diuites Arabas. Quin & ab Aurelio Macrobio dicitur mater

artium

artium Aegyptus. Flauius Vopiscus Aegyptios scribit esse versificatores, epigrāmatarios, & ad cantilenas publicas propensos. Aegyptiorum porrò arcanam sapientiam abundè testari videtur suscepta illuc excellentium virorū peregrinatio, vt in illorum literis verè literatis interioribúsque mysteria pernoscerent. Aegyptios quoque nōnulli produnt ex Graecis, omniū primos solem & lunam deos putasse, & quod ambitu æterno circumagi ac currere videbantur, inde etiā θεοὺς nominasse, ἀπὸ τοῦ θεῖν καὶ ἰέναι, id est à cursu incessúque. Plato tamen in Cratylo hoc ipsum priscis Græcorū attribuit. Cæterum illi solem Osirin, lunam Isin nūcuparunt. Nec id relatu indignū, quod idem nos commonet Plato, apud quem Socrates in Phædro: Audiui, inquit, circa Naucratim Aegypti priscorum quēdam deorū fuisse, cui dicata sit auis, quā ibin vocant. Dæmoni autem ipsi nomen Theuth. Hunc primum numeros & supputationem, geometriam, astronomiam, necnon talorum lusum & alearum inuenisse, atque item literas. Quibus temporibus imperitarat locis illis Thamus. Verū enimuero quis adeò veterum memoriarum insolens, vt Aegyptiorum non norit astutias, & ad fallendum solers ingenium & vafrum? Aeschylus neutiquam ignorasse videtur, δεινοὶ πλεκτάνοις μηχανὰς αἰγύπτιοι, id est, ad nectēdum dolos in primis idonea Aegyptus. Theocritus quoque ἐν ἀδωνιάζουσαις, ὁ δ' ἀεὶ παρὰ γὰς δαλεῖται τὸν ἰόντα παξίφπων αἰγυπτιστί, subsessor nullus venientem lædit, obrepens Aegyptiacè. Legimus in commentario Alexandrini belli, esse Alexandrinos fallaces, semper alia cogitātes, alia simulantes, & (vt Ammianus inquit Marcellinus) ad singulos motus sunt excandescentes, controuersū & reposcones acerrimi. Flauius item Vopiscus Aegyptios esse scribit ventosos, furibundos, iactantes, iniuriosos, auidósque nouarum rerum. Vnde Aurelianus prudentissimus imperator præcepit Saturnino, cui limitis orientalis ducatum dederat, ne vnquam Aegyptum videret. Quanquam nec latet quod scribit Dion, sanxisse Augustum, ne quis senatorū Italiæ limites exiret, ni ipse quid iniunxisset. Quod, inquit, seruatur: nisi quòd in Siciliam & Narbonensem Galliā libera est peregrinatio, propinquitatis ratione, ἀπὸ μιᾶς τῆς ἄκρης τῶν ἀνθρώπων. Ad hæc verò Propertium respexisse contenderim illis versibus:

At nos è nostra te saua fugauimus vrbe,

Cum Tyberi Nilo gratia nulla fuit.

Sed & imperator Adrianus ad Seruianum consulem literis exaratis, Aegyptum totam se didicisse ait, esse leuem, pendulam, ad omnia famæ momenta volitantem: & mox esse homines eos scribit, seditiosissimos, vanissimos, iniuriosissimos. Et Q. Curtius, Aegyptios vt gentem vanam infamat, nouandis quàm gerendis rebus aptiorem. Sed pulcherrimè omnium libro tertio Arrianus Propertij retegit sensum inuolutum alias: Memoriæ proditum est, inquit, naturam situs, munitionémque regionis Alexandrum admiratū in nomarchas plures Aegypti præfecturas, nomos vocant, diuisisse, haud tutum esse ratum, imperij vniuersæ Aegypti curam vni modo iniungere. Ac mihi quidem videntur Alexandri consilium Romani esse imitati: nam eadem ducti ratione instituere, vt nemini ordinis senatorij prouincia Aegyptus, sed equestri tantum viro decerneretur, ac magnis fulciretur præsidiis. Adiuuat & in Consolatione ad Albinā Seneca: Loquax, inquit, ac ingeniosa in præfectorum comtumelias prouincia Aegyptus, in qua etiam qui vitauerunt culpam, non effugerunt infamiam: velut vnicum sanctitatis exemplū suspexit, & quod illi difficillimum est, cui etiam periculosi sales placent, omnem verborū licentiam continuit. Pulcherrimum verò illud est, Aegyptios antiquitus ea obiisse munia, quæ nunc in Italia baiuli ex Longobardia plurimum propagati, quos municipes mihi subindè vocant Græco quidem verbo, sed paululū modò deluxato, bastazos, quod Græci βαστάζοντας dicūt, sonat id nostro vocabulo portantes, ac gerulos, quia oneribus vacent ferendis, Vnde & bastarnas, cubitorum quinq; nūcupat apud Athenæum Posidonius, Aristophanes in Batrachis, quòd dicimus, hisce comprobat,

Δύ' ἅμαξ' ἀοίδιμε, κἀπὶ νεκρὼ λύω,
Οὐδ' ὧν ἂν ἅμαξαν ἐλάκτιζ' αἰγύπτιος.
Currus imposuit duos, ac mortuos totidem,
Quos nec Aegyptius quidem tollerent centum.

Hinc sæpe in veteribus memoriis lectitamus, dici Aegyptios ἀκβιβάζειν, id est vecturas onerū corpore factitātes suo: nūc itē παλιβαστάζειν, quo verbo ij significātur, qui lateres gestitāt humeris. Vel certè anaphoro adhibito, seu allacto. Erat verò eo nomine lignū vtrinq; cauū, quo gestarētur onera, Allactū dici puto, à tralatione, quæ fieret à fatigatis de humero in humeB B

rum, Aliqui amphicyrtũ malũt appellare, quod signat vtrinque gibbosum. Nostrates cõsimile ferè lignum, quo mulieres à flumine aquã gestitãt, vtrinque æqualibus vasis propendẽtibus, ac ne dilabi possint, clauiculis ligneis suffiaminãtibus, eleganter baiolũ nuncupant de gestandi ratione. Tametsi nec ignoro Sophoclis interpretẽ verbũ id vsurpasse, quum ait, Pædagogus, & pędotribes, qui dicitur baiulus id est βαιάλος. Anaphorici apud Paulum Aeginetam ad anaphorũ spectant prorsum nihil. Sunt autem eo nomine, vt interpretãtur eruditi, ægrè pituitam crassiorem reiectantes è pectore: nam ἀναφέρεσθαι surſum ferri indicat Paulo eidẽ ceterisque. Hinc & anaphora pro respiratione Plutarchus in Fabio Maximo: γὺ ἤλπιζον ἕξειν ἀναφορὰν τίνα πόλιν ἐν τοσαύτῃ σφαλῶσαν ἤδη. Dicitur & anaphora Demosthenis cõtra Ctesiphontẽ, vbi peccati causa in alium regeritur, vnde verbũ ἀναφέρειν, id agere indicat. Hypophoras verò vlcera vocãt profunda. Scribit Ammonius anaphoram item dici ab odoribus vel tetris vel bonis euaporationem. Quanquam est anaphora item, seu apophora dominis persoluta à seruis pecuniа: sicuti ἐισφορά, est ciuile tributum. Sciendũ verò, Caras veteribus appellatos fuisse seruos, quod factitandis operis capturas conquirere consuesset ea gens, velut omnium nata seruitio, qui mercenaria prolectassent stipe. Etiam si in re bellica scutorum vmbilicos & cristas prętereа comperisse memorentur primi. Nam & in rei argumentum, ἀσπιδίσκιον, id est breue scutum cum moribus contumulabant, additis & cristis. Qua in re id item fuit Phœnicibus peculiare, vti cadauera sic astituerent: vt Oceasum inspectarent, quum mortalibus cæteris Oriens amplius placeat. Dignum memoratu: Carinas dici mulieres, quæ cantu flebili mortuos in funeribus assectabantur: quoniam ex Caria accersererentur. Quod verò ad Aegyptios attinet, scitu dignum illud quoque, eos à Dione φιλοινος nuncupari, id est in vinum procliues, ac philopotas: quoniam apud eos comperta primum tradatur vitis, in Plinthine ciuitate, quod Helanicus scribit, ac inde factos vinolentos. Sunt qui scribant, excogitatam ab eisdem ex hordeo potionem, vt vini inopes inde sibi voluptatem conquirerent, quando & hac oblectantur ita, vt canent etiamnum salténtque, obeántque omnia ebriis consuetа, eo tamen interstitio, quòd qui vino exterrantur, in faciem (inquit Aristoteles) feruntur: qui verò crithinum hauserint, caput resupinant. Vinum quippe λαφαβάζειν est, aggrauátque caput. Crithina potio carotica censetur. Vinolentiæ Aegyptiorum argumentum euidens: brasicæ velut ex lege, prægustatio in cœna: quoniã amethystum sit remediũ id, hoc est, ebrietatẽ reprimat. quod efficere creditur eiusdem quoque semen. Illud addimus: Hecatæum scribere, In Aetolia inuentam primo vitem, quam quia οἶναν dicerent veteres, inde vinum nuncupari οἶνον. etiam si ab Oeneo putant alij, in Cratylo item aliud Platone statuente. Inuenio Aegyptiorum reges quandoque pastores fuisse nuncupatos: propterea quòd in sacra historia lectũ obseruauimus, Ioseph & fratres eius in Aegyptum descendisse in principio pastorum, quandoque verò, quod Manetho Aegyptiorum sacerdos prodidit, Pharaones. Erat enim dignitatis nomen id, sicuti Augusti appellatio apud Romanos. Pharicum autem potionis erat genus, seu ab inuentore nuncupatum Pharico, vel ab Arcadicis Pharis, vel ab Phœris in Thessalia, vel ab ea quæ est in Lacedæmonia Pharis. Dicitur item μυλικὸν, id est medicum potio id genus. Phariacum pharmacum, inter thasima: id lętifera, recensęt Athenæus. Memoriæ traditur illud quoque: Bocchorum Aegyptiis iura constituisse, qui fuit ex Aegyptiorum Dynastis vnus, sub quo agnum loquutum tradunt, iis ferè temporibus, quibus apud Albam æditi sunt Romulus & Remus. Inuenio in Græco penu: Thoona, id est θόωνα, quem & θῶνιν dicunt, apud Aegyptios fuisse artis medicæ repertorem. A quo & mensis cognominetur primus. Traditur illud quoque: Canobi regem fuisse Thonum, qui Helenæ vim adortus sit inferre, ac inde ab Menelao interemptus, vnde nuncupetur ciuitas Thonis. Atthomi, lignorũ sunt acerui, sed & tritici. Porrò Alexandriæ ac tractu propinquo loca sunt adeò lætis substructa diuersoriis & auris, ac salutari perflatilia temperamento, vt extra orbem versari nostrum sibi videatur, qui in illis agat, quum persæpe vel aprico spiritu immurmurantes sentiantur perflatus. Apud Memphim, ne quid scitu dignum præteream, scribit Proculus grammaticus in peregrinarum regionum mentione, auream fuisse columnam Aegyptiis literis in eam sententiam, tunc demum fore liberam Aegyptum, quum illuc commeassent Romani fasces cum prætexta.

Cuiusmodi fuerit Aegyptiorum sapientia. Et cur viri præstãtes illuc potissimum enauigarint. De matheseos paucula. CAP. IIII.

QVia verò paulò antè Aegyptiæ gentis sapientiam summum, illud minimè dissimulãdum: inter classicos nostrates esse, qui opinẽtur Chaldeos, itẽque Aegyptios fuisse ingenio parum ad sapientiam facto. Propterea falli debere neminem celebrata veteribus, etiámque Platoni, Aegyptiorum sapientia & Chaldæorum, quando præstantis ingenij viros aliquot ad eos non alio nomine transmisisse, exploratissimũ est. Cerùm celebre id, atque diuinum sapientiæ nomen de solacærimoniarum, & diuini cultus scientia videri propagatum, quoniam apud optimum quenque, itémque philosophiæ auctos, quod & in Epinomide comprobatum Platoni nouimus, pro comperto est, summam sapientiã in religionis assertione plurimum versari: proinde, quum circumferretur passim, constánsque vigeret opinio, eius rei apprimè peritos Aegyptios, tanto studio à magnis viris susceptam illuc enauigarunem, vt tanti arcani, si qua fieri posset, cõpotes euaderent. Id vt verũ sciamus, libuit paucula ex Mercurio subnectere: Ad ignoras, inquit, ô Asclepi, quòd Aegyptus imago sit cæli, aut (quod est verius) translatio & descensio omnium, quæ gubernantur atque excercentur in cælo? &, si dicendum est verius, terra nostra totius mundi est templum: & tamen quoniã prosscire cuncta prudentes decet, istud vos ignorare, fas non est, futurum tempus, quum appareat, Aegyptios incassum pia mẽte diuinitatem sedula religione seruasse: & omnis eorum sancta veneratio in irritum cassura frustrabitur: è terris enim ad cælũ est recursura diuinitas, linquetur Aegyptus, terrãque, quæ fuit diuinitatis sedes, religione viduata, numinum præsentia destituetur. Hactenus ex Mercurio. Iamblichus verò illorum religionem nõ ferè aliud, quàm superstitionẽ fuisse confitetur magna ex parte, in malorum dæmonũ cultu præcipuè de bacchatos perdocens. Quæ res amplissimè gentium earum ruditatem coarguit in primis. Nam vt hebetissimus quisque est, ita facillimè superstitionum vanitatibus capitur. Quas ingenium vegetum doctrinæ nitoribus defæcatum excultúmque præcipuè auersatur, alliditque. Adde quod

quod præter idololatriæ insaniã mathematicis maximè incubuisse homines illi pernoscuntur. Ad quã rem prolectabat eos regionũ illarum begninior tractus, patẽtibus latè campis, ac noctibus serenitate perpetua syderali contemplationi nitescentibus. Ego procliuius auido ingenio vires præcellentes ad se perlicuerunt. Nam & in Epistola ad Pherecydẽ scribit Thales, in Aegyptũ se cum Solone commeasse, studio sacerdotes inuisendi, & astronomos. Quin & ab eisdem se geometricis imbutum, non inficiatur. Constantissimũ verò illud est: naturalis primæ'que philosophiæ, quæ suis nixa rationum radicibus demonstratur, nil vnquam ab Aegyptiis acceptum aut Chaldæis, quando eius scientiæ aut expertes omnino, aut parum in ea progressi, (quod dicitur) primoribus modo labris prægustasse deprehendũtur. Quod si alicubi tradit Auerrois, apud Chaldæos olim perfectã fuisse philosophiã, non de iis intelligendum, quorum circumferuntur monumenta: sed id hæreseos continet vanitatem, quæ mundi æternitatem astruẽs, scientias rerũ abolitas, sæpius intercedisse opinatur, denuóque in emersum sese prompsisse. Nec Abraham vir diuinus omnino Chaldæus comprobatur, creditúrue. Quod si maximè sit, Platonis succurrit bracteata sententia: Inter malos si quis cooriatur non malus, eum verò esse egregie bonum. Ne quis autem mathematicarum nomine, suspiciendas putet gentes eas, scire oportet: matheseos studia apud veteres inter puerorum rudimenta esse connumerata. Porrò eiusmodi ferè deprehenduntur hæ disciplinæ, vt à limine aut paulò interius consalutatæ in philosophia profecturis multum afferant adiumenti: quòd si in illis diutius morandum gyris, aut etiam consenescendum ducas, non gradus tibi ad altiora pares, sed lapsum struas: quoniam inde errorum scaturigines sese frequenter ostentant. Cui rei calculum adiecisse Aristotelem, non fallit Peripateticos paulò politiores.

Cuius sit rationis prouerbium ab Ægyptiorum templis productum. Pluchritudo perfecta. De Silenorum imagunculis. Obiter de Hephestionis funere, & Grunnio Corocotta, & Nannio Prosenio.

CAP. V.

NEcdum ab Aegypto digredimur, succurrũt adhuc quæ piam interiorem redolentia, & genuinam doctrinam. Adagium est scitissimum in antiquis literis, Aegyptiũ templum: de eo qui forinsecus, & in iis quæ sub aspectũ cadunt perpolitus est, & mirum in modum venustus, ac elegantiæ omnis perstudiosus, introrsum verò intercutibus madeat viciis, & sit planè monstrificum quiddam, & inauspicatũ: quales fermè rectè dixeris fœminas corpore quidẽ prænitidas, & (vt sic dicam) illices, omníque decore vilendas, anima verò fœdissimas & promiscuis flagitiis agminatim obsessas, ac velut lorica circumuallatas, ceu strumam dibapho contegant. Qua specie nil puto inamœnius, nil quod mensum rationis absurdius trãsiliat. Etenim absoluta numeris omnibus censeri pulchritudo debet, vbi duo ista conueniant, & societatẽ coeant, nulla solubilem vi, animalis virtus atque præstantia, tũ corporis concinna linearum, colorum membrorúmque cõpacta, benéque constituta proportio. Alias mutilata pulchritudo est, nam & Porphyrius dæmones, quorum animi iniqui sunt, corpora item habere deformia pronuntiat. Esse quoque naturaliter intus bona, statuit Plotinus, quæcunque sint extrinsecus verè pulchra: quippe ex interioris formæ perfectione, atque seminariæ rationis victoria super materiam prouenit externa formositas. Prouerbij autẽ ratio est, quoniam Aegyptiis templa substruere erat moris, marmore antiquis artificum manibus elaborato surgentia, auro splẽdida, picturis mollioribus egregiè perornata, summâ colorum varietate distincta, omni demum cultu nitida. Sed quod præcipuum fuerat, si Deum requisisses, cuius exquisito honori tantus impensus fuisset labor, bone Deus, quàm ridicularium inuenisses, quàm prorsum à rationis dictamine ac præscripto dissitum & sequestratum. Simia erat ea, aut ibis, aut hircus, aut id genus aliquid. Apud illos quidẽ mysticos ista fortè sensus habent: nobis tamen, vt profecto sunt, ridicula fiunt. Sic, inquit Seneca, isti, quos vt felices suspicimus, si non qua currunt, sed qua latent, inspectarimus, miseri sunt, fordidi, turpes, ad similitudinem parietum suorum extrinsecus culti. Non est ista solida & syncera felicitas, crusta est, & quidem tenuis, falsa iis circumposita sunt bona, animi inanes, ac velut longo fallacique deluti somno auro, argento nitent, intus boni nihil est. At quibus recta placent, non fulgent extrinsecus, bona introrsus obuersa sunt. Sic mundus exteriora contempsit, spectaculo sui lætus. Intus omne posuit bonum. Sic & in Platonis symposio Alcibiades Silenis Socratẽ putat persimilem: quod & ex Xenophontis Symposio valet comprobari: quia introrsum longè foret alius, quàm præferrent extima. Siquidem fuere imagunculæ quædam Sileni, ita prorsùm concinnatæ, vt discludi possent. Sed occlusæ, ridicula nescio quæ ostentabant, quando & Silenos fuisse turpissimos, idem mõstrat Xenophon. Apertæ ac explicatæ augustius numinis præferebant idolum. In Hephestionis funere, quod magnificentia inenarrabili est ab Alexandro æditum Babylone, in fastigio summo stabant Sirenes intus inanes sic, vti hominum essent capaces, qui funebrem occinerent næniam. Ab hisce non dissentanea sunt, quæ de Grũnio Corocotta scribit Hieronymus, seu ficto nomine, seu verò, qui luxu & flagitiis intus erat Nero, foris Cato, ambiguus totus, vt ex contrariis diuersísque naturis vnum monstrum nouámque bestiam diceres compactam: iuxta illud poëticum, Prima leo, postrema draco, media ipsa chimæra. Ab iis verò quę dẽ templis Aegyptiorum diximus, dissident non ita, quæ de Nannio Proscenio meretricula prodit Antiphanes, & repetit Athenæus: ea siquidẽ cultius exquisitiúsque aureis fulta ornamentis formosæ gratæ'que puellæ speciem præferebat, verùm exuta turpissimæ nota non caruit, Vnde Proscenij irrepsit cognomentum: super qua re falli tamen nonnullos, aliubi (opinor) subsignauimus.

Olympiadis apophthegma scitũ de pellice. Itemque alterum in eum qui formosam quidem duxerat, sed non illibati nominis. Interim quid oculis vel digitis vxorem ducere. Alexandri in Olympiadẽ dictum graue.

CAP. VI.

PHilippũ Macedonẽ proditũ monumẽtis est, Thessalicam mulierẽ amasse ardentius. Irroborarat inde opinio vehemẽs, veneficiis circũuẽtũ ab ea Philippũ, atq; ita eius mẽtẽ prępediri illaqueatam demultámq;: qui mos in Thessalia nimio plus frequẽs erat. Id quũ idẽtidem inaudisset Olympias, mirè optabat, quãdoq; in potestate sua habere mulierẽ. Quũ se ostẽtasset occasio, accersiri eã iubet. Quã vbi est conspicata forma

præsignē,loquēdi nō imperitā,prudētię haud prorsus expertē, χαίρτωσαν, ἀνωφελῆ ὀλυμπιὰς, αἱ λιχβοναί, σὺ γὰρ ἐν σιωπῇ τὰ φάρμακα ἔχεις. Valeant, inquit Olympias, intentatæ calumniæ. Tu quidem in te ipsa veneficiorum vim habes. Eiusdem porrò Olympiadis alterum,& scitū vtique circumfertur apophthegma. Duxerat adolescens quispiam præstanti quidem forma puellam longè conspicuam, sed quæ parum integra fama, malè audiret. In hoc, inquit, sopita prorsus ratio est, excúsque animo fertur ac stupens: neque enim sibi eatenus indulsisset, vt oculorum iudicio ducēdam putaret vxorē. Quippe non digitis, non item oculis deligere mulierem addecet: quod factitant plerique, rationem ineuntes, non quidem quo modo illa sit cum eis victura, sed quanti veniat. Et in iis quidem omnino prudens & abundè cordata Olympias. Verum alibi naturam resipit muliebrem, id est deprauatam, & veneficiis quodammodo imbutam pestilētibus. Quippe vt insontis cuiusdam necē Alexandro exprimeret filio, identidē grauius insusurrabat nouem mensium in vtero gestationem. At magnanimus in eo vtique rex, aliam (inquit) optima parens reposce mercedem. Hominis salus nullo beneficio pensatur.

Prouerbium, Extra leucoparyphus, intus holoporphyrus. Vocabuli vtriusque cum pleriſque aliis explicatio. Paryphe. Paralurges. Paryphi. Virgatæ vestes, Virgæ pro purpura. Candys. Platyporphyra. Silatariā purpura. Holargyros. CAP. VII.

PRouerbium perelegans vsurpari à Græcis animaduerto, Extra leucoparyphus, intus verò holoporphyrus: in eum qui vestibus quidem frugi vtatur, nec vllo maioris impendij fuco inebriatis: intus tamen, id est animo luxu diffluat ad delicias vsque vel Alexandrinas, ac totus etiamnum inter castlos sit, ac Delphiticos cinædulos, quando additamēta sunt hæc,& velut corollaria efferuescentis luxuriæ. Sumptum id, ac propagatum ex historia: quum Antipatrum quidam laudibus efferrent, quòd esset apprimè frugi, ac victu præparcus, & apprimè austerus, ἐμοὶ φησὶν ἀντίπατρος λουπαράφυρος ἐστι, τὰ δὲ ἔνδον ὁλοπόρφυρος, id est, Antipatri quidem extima leucoparypha visuntur, at intima holoporphyra sunt. Dici autem à nobis leucoparyphus potest, albis indu

indutus vestibus: siquidem est paryphe, vestium contextus. Sed & indumentum ipsum, vnde est illa Tarentinorum ψαφὴ διαφανὴς, id est vestis pellucida. Nam ὀνπάφυσι, inde pretiose ac multa munditia & circumspectè compositéque amicti nuncupantur, & locupletes. Mentio eius verbi, quum apud alios est, tū in Luciani vita. Paryphes apud Pollucem, & paralurges, indumentum appellatur attextam vtrinq; habens purpuram. Id verò ab Ionibus dicitur pachyales. Sed & in tunicis virgæ purpureæ vocantur paryphi: vnde & in Latinis literis virgatæ vestes,& apud Poëtam Aeneidos octauo, sagula virgata, quæ haberent in virgarum modum deductas vias: cui sententiæ subscribit sexto Bibliotheces Diodorus: tametsi in eo allusum Seruius putat, ad Gallicam linguam, qua virgæ diceretur purpura. Virgilij versus est,

Virgatis lucent sagulis, tum lactea colla
Auro innectuntur.

Holoporphyros verò signat totum purpureum: sicut holoseri eam vestem legimus, ex serico contextam totam. Xenophon candyn vocauit holoporphyron: quanquam alibi halipor-phyron legas. Est autem indumentum Persicum candys. Archippus in Pluto etiam platyporphyra nuncupat vestimenta: sicuti silataria apud nostros quādoque dicitur purpura. Phylas, ἀναργύρους apud Athenæum legimus, id est totas argēteas.

An mores Massilienses in Plauto rectè pro euiratis dicantur. De Massilia paulò plura. Ité quæ sit nominis ratio. Inibi mercaturæ laus. Plutarchi sententia restituta, quam peruertit interpres.

CAP. VIII.

MOres Massilienses in Plauti casina, sunt qui mollicuna, abs quo proditum est, Massilienses adeò libidinibus remollitos fluxósque olim fuisse, vt morsum prouerbialem non euaserint. Recténe id à Græco homine in literas promptum sit, non discutio nunc. Neque enim tam docti viri, quamuis mortui ingenium mihi arbitror committendum accendendum'ue: nec in hisce nostris lucubrationibus Scyllæi spirant obtrectatorum canes, quin infra classem vel obeliſco dignos statuo. Vnū scio, ciuitatē eam seueritatis eatenus acrem

fuisse custodem, vt Mimis nullum prorsus aditum in se-
nam daret, quorum argumenta plurimum actus continent
stuprorum. Omnibus quoque, qui religionis simulatione
causam inertiæ quærerent, portas omnino conclusas habe-
ret. Scribit Cornelius item Tacitus, Massiliam Agricolæ so-
cero fuisse sedem ac magistram studiorum, ciuitatem Græca
comitate,& prouinciali parsimonia mixtam ac bene compo-
sitam. Victus porrò frugi atque modestiæ Massilienſiũ illud
non minimum argumentum est,quod Strabo inquit,Dotem
illis amplissimam centum fuisse aureos, ad vestem quinque,
ad mundum aureum quinque: amplius verò nullo pacto li-
cuisse. Studia præterea bonarum artium adeò in ea vrbe ex-
culta,vt nobilissimus quisque ex Romanis pro Attica pere-
grinatione, eò ad capessendas disciplinas & ingenij cultum
magno numero conflueret. Galli quoque accolæ,gẽs alioqui
fera & barbara, pronis animis ad Massiliẽsium imitationem
quandoque se composuerint. Memorabile illud est, quod
grauissimi authores prodidere,Aristocraticum quidem illo-
rum fuisse principatum,sed omnes legum æquitate superasse.
Senatores eorum timuchi vocabantur, id est honore præditi:
dignitas eum habebat finem,quem vita.Sed timuchus nemo
erat, cui liberi non forent.Erant tamen & sui Naucratitis ti-
muchi, quos Prytanei & cœnarum quæ inibi parabãtur, præ-
fectos intelligere Athenæus videtur. Leges Ionico more pu-
blicè proponebãtur.Author porrò T.Liuius est,ab Vrbe con-
dita libro trigesimoseptimo: Massilienses in eo honore, &
in ea dignitate apud Romanos fuisse, ac si medium Græciæ
vmbilicum incoluissent: non enim sonum modo linguæ ve-
stitúmque & habitum,sed ante omnia mores & leges & inge-
nium syncerum integrúmque à contagione accolarum ser-
uasse. Propterea Maximus quoque Valerius prisci moris ob-
seruantia, charitate populi Romani Massilienses præcipuè
conspicuos fuisse, prodit.Sed quid ista consectamur diutius?
Vnius M. Tullij authoritas pro Flacco,Græci hominis mor-
sum retundit reuincítque, folio (quod aiunt) siculno cauilli
compressa lubricitate. Massiliæ,inquit,disciplinã atque gra-
uitatem non solum Græciæ, sed haud scio an cunctis gẽtibus
anteponendam iure dicam, quæ tam procul à Græcorũ om-
nium regionibus disciplinis, linguáque diuisa,quum in ple-
nis terris cincta Gallorum gentibus, barbariæ fluctibus
alluatur

alluatur, sic optimatum consilio gubernatur, vt omnes eius
institutа laudare facilius possint, quàm æmulari. Cæterũm
iis iam resectis, illud lecturos nostra hæc, quocunque pro-
deant genio,commonuisse præstiterit,Massiliam inde appel-
lationis traxisse causam, quod quum fortè illuc Phocenses
classe appulissent,vidit gubernator piscatorem, quem vocant
Græci ἁλιέα, protinúsque μάσσαι ἰδίσασθαι τὸ ἀπόγειον χοινίκιον, id
est, religare abterraneum iussit funem: quippe μάσσαι lingua
Aeolica destinare significat. quod Timæus tradit. Proinde
ἐκ τοῦ ἁλιέως καὶ τοῦ μάσσαι, dici Massiliam. Sed Græci Massa-
liam enuntiant,vnde gentile nomẽ Massaliotes. Ex quo apud
T.Liuium fortè L.Terentius Massaliota.Isocrates in Archi-
damo scribit, Phocenses magni regis dominatum fugien-
tes Coloniã deduxisse Massiliam:cui sententiæ calculũ adiicit
Aristoteles quoque.Dignum scitu,quod in Solone scribit Plu
tarchus,Mercaturam comparandis regum amicitiis, ac Bar-
barorum gentibus conciliandis pollere plurimum. Quin &
rerum peritiam excellenter afferre, sed & maximarum ciui-
tatum initia inde ducta, velut Massiliam condidit Protus,ab
Celtis prope Rhodanum beneuolè exceptus. Aduertãt porrò
harum lectionũ studiosi, Plutarchi interpretem ægri somnia
planè profudisse, quando horum nihil assequitur. Pompeius
Trogus libro quadragesimotertio historiam latius exsequi-
tur,sed Paranum conditorem facit,Protum minimé.

*Vestitus quam esse addeceat rationem. Veru,aut pauo-
nis cognomina quibus adhæreãt. Pauonis oratio quæ
sit.Dimitros.Vestimenta imitatorum quæ dicantur
per paræmiam. Item de Athenienſium mysteriis.
Sacerdotales Hebræorum vestes.Quid mysteria,& quid
mystæ:item mystille,& thronon.Vestium reposi-
toria. Rhiscus quid. Rhiti. Mystron. Mystropolæ.
Thranos,seu thranion.Thranitæ.Remigum species.
Hæmorrhois cur thonios.*

CAP. IX.

IN vestitu,sicut in plerisque omnibus, mediocritatem esse
optimam,vt omnia ferè,ita hoc quoque rectissimè M.Ci-
cero videtur dixisse. Nam si modum excesseris, vt lecto
nimis

nimis amœnóque cultu & magnifico impendio saturatas induuias, & quales luxu perdita fluxáque excogitarunt ingenia, sublustri gratóque vibrantes splendore, & quod grauius est, diuersas quoque, & coloribus affectes multifarias Gallicis calciatus, non declinabis facilè liuidi dentis scommata, quæ apud Lucianum consimiliter lectitamus, ἐαρ ἤδη καὶ πέρω ἐ τακός, quod nostris fermè verbis sonat, Iam ver adest, & vndénam pauo? Sed & Siciliæ tyrannus Gelo Græcorum legatis respondit, ver illis anni exaruisse, quum ad bellum opem negaret, quando est anni portio ver spectatissima, suáque vires omnium duceret præstantissimas. Pauonis autem gemmantes pinnæ neminem fallere queunt, quas & ipse miratur, illis semetipsum protegens quum rotari dicitur. Sed & tragicas simias veteribus per conuitium celebratas, non longius inde reuelli nouimus. Plutarchus quin etiam in Parallelis: Erat, inquit, vt verum fateamur, magna circa Demetrium tragœdia, quum vteretur nō modò κανοίκιος ἁμίτροις, & auro intexta purpura, sed & auro litis soleis. Mundi quoque imagine ac astrorum attexebatur illi chlamys, quum Macedoniæ principatu excidit: nec regum quispiam, quantumuis elatus, illam mox gestare est ausus: adeò inuidiosa erat impendij magnificentia. Dimitron causiam obiter, Græci velut duarum intelligunt mitrarum. Omnis tamen cura plerisque de vestibus, si bene oleant, si pes laxa pelle non folleat: nam digiti annulis radiant, capilli calamistro rotantur. Historica verò lectio insigne ad hoc nobis documentum suggerit. Legimus nanque, Lacedæmoniorum regem Lysandrum, quum Siciliæ tyrannus Dionysius magni impendij vestimenta ad eius filias trāsmittenda curasset, dantis munificentiam esse aspernatum, addito elogio, Ne, inquit, ob ista minus aliquo modo venustæ videantur. Grauissima est ad hoc ipsum pertinens Quintiliani sententia ex libro octauo: Cultus concessus atque magnificus addit hominibus, vt Græco versu testatum est, authoritatem: at muliebris & luxurioſus, non corpus exornat, sed detegit mentem. Et in Odyssea Homerus,

ἐκ γὰρ τοι τόπον φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή.

Quibus significatur, ex vestibus ornamentum ac nomen hominibus plerūque comparari. Quòd si ediuerso prætenuem nimisque vilem affectaris vestitum, cuiusmodi sunt quæ triuonaria vocāt Græci, aut vt sordidus, vel vt vanæ religionis asimulator spectaculo, & risui inimicis eris, vel etiā vt extremè pauper, inops, Irus, passim contemptibilis fies. Ex hac ratione in Græcorū doctrina producitur adagiū, Vestimēta initiatorum, de iis quæ attrita prorsus sunt, ac diffluunt vetustate, nulláque tēporum vicissitudine variantur, sed eadem sunt forēūia, eadem & triclinaria. Vicem quoque straguli præstant eadē, bonúmque si non & lecti. Adagij rationē ex mutis, quod aiunt, magistris hāc didicimus. Mysteria apud Eleusinē terræ Atticæ duorum generum celebrabantur, magna & parua. Cereri sacra erant magna, Proserpinæ parua, posterius recepta sunt hæc. Quin & ratio fermè ista traditur: Ab Atheniēsibus petebat Hercules, vt initiari liceret. Lex id vetabat, qua cauebatur, ne peregrinis impartirentur mysteria. At illi & viri præsignē admirati virtutem, & omniū capacem animum, simul etiam amicitia permoti, quæ vetus ferè ciuitati cum eo intercedebat: simul quòd Iouis filius esset, diceretúrque, ne quid abnuerent, cui nil negatū vellent, rationem inierūt, qua nec legi derogaretur quippiam, & nihilominus compotem voti Herculē facerent. Protinus nanque parua instituere mysteria, quibus & illum initiarunt. Verùm obseruatum in iis, vt quam quis dum initiaretur, vestem fortè gestasset, eam ne vnquam exueret, donec victa tēpore omnino fieret ingestabilis. Hinc datus adagio locus, quod & nostrates Rhodigini exprimere volentes, vbi quem ita ornatum cōspicantur, vt veste eadem fori munia obeat, domi sedeat, hyemem iuxta atque æstatem eum ea, velut laborum socia transmittat: eum sancto rum imagunculis, quas subinde in sacris ædibus expictas cōuisimus, persimilem esse dictitant: quod illis diuorum vestitores indumenta nunquam demutent. Sunt inter classicos Græcorum authores, qui scribant, vestimenta id genus, in quibus foret quis initiatus, moris fuisse, templis dicare oblata. Quod Melanthij quoque authoritate, vt tibicine fulcitur, in libro De mysteriis, παῖς μὲν ὄντα τὰς θεὰς ἀνιερῶν καὶ τὰ στολὰς τοῖς μύσταις, ἐν οἷς τύχοιμι μυηθεὶς: Porrò parua quæ diximus, mysteria erant, velut προκάθαρσις καὶ προάγνισις magnorum mysteriorum, id est prælustratio quædam ac præuia depuratio. Et ne quid incuriosius omittam dignum hisce memoriis, ex stolis eiusmodi initiatorum, quidam etiam puerulorum fascias magna religionis opinione conficiebāt. Dignum verò quòd huic potissimum inseratur loco: sacerdotum

tum principem res quatuor sacris indumentis exprimere, vbi præcellens ingruat festorum celebritas, veluti mundo induatur ipso. Visebantur verò hæc vel in peripetasmate templi Solomonis. Quando, vt prodit Egesippus, erat id cocco, hyacintho byssoque intextum, ac purpura, nõ vtique otiosa diuersitatis materia. Cocco siquidem igneum figuratur cælum, aër autem hyacintho, bysso terra, ex qua & progerminat: mare demum purpura, quæ marinis ex conchiliis ducitur. Vt duo ex colore colligas, duo reliqua ex generatione: symbolicè autem iis innuentibus, ei destinatum templum, cuius nutu distribuantur cuncta. Verùm, vt leuius aliquid adnectamus, quod saturo conuiuæ colluere dentes posit, vel etiam linere: quanquam ex Academia fortè ansatus veniens quispiam nostram hanc sedulitatem, nonnunquam leuioris operæ aliquid hinc inde corradentẽ, risu excipiet, ac nos plerũque ἐμφαλίσμων cauillabitur. Tamen, vtcunque sit hoc casurum, non tam supercilioſe ac censoriè ista concinnamus, vt inopi in nostra mensa non vacet accubitus, memores, ab Heraclito dictum quandoque, in casulis etiam esse deos. Igitur vestium repositoria Græcis plura sortiuntur nomina: nam sunt cheli & cistæ, cistides, phascoli, id est, φάσκωλοι: apud recentiores item rhiscus, quo etiam vtitur Terentius, & exposuit Iulius Pollux. At Phrygium esse nomen, putat Donatus, quo cista significetur pelle contecta. At rhiti, hoc est ῥάπται, in Attica Thucydidi loca sunt, historia secũda. Est & apud Menandrum Candytalis, verum Persica videtur res, in vsum à Macedonibus producta primum. Zygastra inueni apud Xenophontem. Tholiam esse velut cistam memorant, cuius sit operculum tholoides, id est, testudinatum. Apud Xenophontem reperi eundem vestium marsippos, ψ ἀναβάσεις. Porrò vt vagemur amplius: sunt mysteria arcana quædam sacra, Latini Secluſa vocant, vt disparata: sicut seclusorium vocant auiarium minusculum, in quo seclusi habentur turdi mox occidendi, ne videntes cæteri despondeant animum. Dicta mysteria, quòd ea Ἃ μύουσιν περᾶν ἐνδον, hoc est, occludentes oportet intus custodire, nec cuiquam explicare. Scribit tamen Phurnutus in libro De natura deorum, frugibus ab Cerere monstratis, eidem mysteria celebrantes testatissimũ fecisse, ab mutuis cædibus ob necessitatis ratione mysteria: esse enim μυεῖσθαι τὸ περᾶσθαι: quo argumento & Mysia

Mysia quibusdã creditur appellata. Mystes verò dicitur mysteriorum peritus, aut qui docet. Sunt qui eo nomine discipulum interpretentur. Mystile verò aliud est, quippe eo vocabulo panem Græci dicunt, quem canibus obiiciunt. Nostri, vt Sextus Põpeius author est, canicas vocant ex farre furfures, à canum cibo. Sunt qui mystilẽ panem interpretentur excauatum, sorbitioni accõmodum. μύστλον enim concauum dicunt, quòd marino assimiletur muri, qui, vbi libido occœperit, μύονται ἡδὺ συγκλείονται, id est, obliteſcit occluditúrque. Mystron item legitur quãdoque in Græcis authoribus, vnde in conuiuio Macedonico lautitia exsuperantissimo, singulis decumbentiũ aurea fuisse oblata dicuntur mystra. Hinc & mystropolæ, qui id genus distrahunt vendúntque. Quod verò ad vestes attinet, à quibus hic defluxit sermo, legi apud Græcos, vestes floridas ac variegatas insigniter dici à Cypriis throna. Quanquam à Thessalis eo nomine intelliguntur animalia varietate distincta maculoſáque, id est, πεποικιλμένα. Aetoli autem throna dicunt, τὰ φάρμακα. quod Clitarchus scribit, cui in Pharmaceutria succinit Theocritus,

Θεστυλλὶς δὲ λαβεῖσα τὸ τὰ θρόνα ταῦθ' ὑπάμοξεν,

Homerus autem, τὰ ῥόδα, id est, rosas, eo intellexit vocabulo, παρὰ τὸ ἄνω θεῖσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, quòd sursum è terra currant. Thronos verò cathedram signat cum hypopodio, id est, scabello: à verbo θρόνωσθαι, quod sedere indicat. Nam κλισμὸς, sedes item est, sed instructior cultiórque, vilis autem quæ diphros nuncupatur. Thranos item & thrania, siue thranidia, sellæ nuncupantur humiliores. Thranitem turbam dici quum audis, nauticam concipe. Inter remiges qui supremi sunt, thranitæ vocantur: sicut medij, Zygitæ: at infimi, thalamij. Cæterùm thranitarum insignis erat labor: nam & longioribus vtebantur remis, quo nomine ab trierarchis maiora consequebantur præmia. Quod autem in Theriacis Nicander, hæmorrhoida Thonion dixit, ad Aegypti regem Thonium planè referendum, quia in ea sceatat regione serpentum id genus: quod quum nolens calcasset Menelai gubernator Canobus, dum in littus exisset, quærendi somni gratia, morsu impacto interiit. Id conspicata Helena, & indigne ferens spinam hæmorrhoidis perfregit, spondylis eiectis: vnde factum, vti hoc genus & cerastę spina conuisantur difracta.

Vestium

Vestiũ genera plura, quæ variis de causis sortita appellationẽ sunt. Perone. Combia. Combymata. Batrachiũ color. Horatius illustratur. Catanus locus. Cillium color. Cillos pro asino. Phæus color. Leucophæus. Plinij locus ex libro septimo perpẽditur de mantellis. Mitra. Tænia. Tæniopolis.

CAP. X.

INter indumentorum autem appellationes, quas esse propè innumeras, constantissimum reor apud illos qui paulò plura lectitarunt, ac sunt in studiis, quod de Origene ac Didymo traditur, chalcenteri & adamantini, inueni pleraque de nationum propagata nominibus. Nam ecce in veteri memoria comperimus Tarantinidium. Id verò proculdubio de vsu, déque Tarentinorum deliciis profluxit amiculum. Erat item quod diceretur Creticum, quo Athenis solitum vti regẽ proditur. Fuit & tunica quoque Sardonica, quemadmodum & Sicula. Nam Theræum à Thera, opinor, vel à ferarum imaginibus, quæ vocant θυρίαι, varium erat. Phrygium verò indumentum habebatur mulieribus dicatũ. Fuit & lænæ quoddam genus, δουτοφρυγὸν vocant, quam posteriores etiã epigrãphon dixere: sicut eius artifices deuterurgos nuncuparũt. Significauit vestem hanc in Bachis Lysippus. Cuius verò gẽtis fuerit hæc, parũ cõperi. Illud exploratius, Casiorũ insulas esse paulò plures per ambitum Carpatho, quod monumẽtis Strabo prodidit: vnde frequentissimũ tempestate nostra defluxit Casiacæ vestis nomen: quã esse vsui maximo scimus Græcis militibus, quos Græco vocabulo passim Stratiotas vocamus omnes. Casianam vocari ab Eustathio de montis Casij nomine, minus fallit Græcè non imperitos. Diphthera verò pastoritium creditur ex pellibus indumentum. Scribit tamen Herodotus, Ionas byblos dicere diphtheras prisca consuetudine, quòd aliquando byblorum penuria, hoc est papyri, pellibus vterentur tum caprinis tum ouillis. Sed & barbarorum multos item in pellibus scriptitasse. Βάτραι verò etiam diphtheras vocari, authores habemus vel opinatissimos. Sisys appelatur vilior quælibet vestis: sisyra, ex pellibus villosis, aut simplicius lanea vestis. Sisyrna pellis est villis renudata. Penulis vti tribunos pluuiæ tempore, scribit in Adriano Aelius Spartianus

Spartianus, imperatores autem nũquam. Nam & in Caligula Tranquillus, vt probrum refert, pictas gemmatásque penulas solitum gestare. Quo nomine factum Adriano imperij omen, prodit Spartianus idem, quod tribunus penulam amisisset. Quæ res scitè admodũ prouerbij facie quadam in eos valet dici, quos dignitatibus iamiã amplioribus admouendos conijcimus. Saraballum vestis erat Partorũ fluxior: meminit in Danielem Hieronymus, item ad Innocentium. Apud eundem est ependytes in Hilarionis vita. Id interpretatur Sudas vestem intimam, quam & hypocamisum vocent. Birrum fuisse Romanam vestem, Græci scribunt: & comprobat libro quarto Martianus: Birrus, inquit, & tunica nomen vestis habent. Birrox apud Macedonas dicitur densum. Birrham Græci forcipem interpretantur, aut falcem. Est etiam notior vulgo byssacęna vestis. Eius ratio nominis à Byzacio demanauit, vnde & Byzacænus in Aphrica ager, Byssacænus à Stephano appellatus, sicut regio Byssacia. Quanquam nec desunt, qui Byzantiũ etiam scribãt, & populos Byzãtas, quos cum Herodiano Gyzantas appellat Herodotus. Propriæ circumpadanorum vestes fuere pullatæ, sicuti parte plurima etiam nostris visuntur temporibus. Id ex Plutarcho compertum nobis est, in sermone qui est De iis qui serius puniuntur diuinitus. Neq; enim, inquit, Thracas approbarim, quos etiamnum tempestate ista in Orphei gratiam mulieribus stigmata inurere, scimus: neque item Eridani accolas μιλησιαστὰς, id est atratis vtẽtes vestibus ex Phaetontis luctu. Approbat Historiam & Polybius. Pellenicæ item lanę nomen sibi vendicant plurimum, adeò vt præmij vice Athletis proponerentur vincentibus. Id fieri solitum interpretantur, ὡς τοῖς ἀγῶσι, hoc est Iunonis festis. Alij cum Hermea, id est Mercurij festa in Pellene Achaiæ celebrarentur, epathlon id genus cõtribui solitum, tradunt: vnde facetissimè in Auibus Aristophanes, de eo qui vestibus vtebatur attritis admodum vt posset de balneolo cogitare conducendo,

Μῶν δῆτ' ἀπιὼν πλοῦν πέπραται λεκιθίαν

an inquit, recta Pellenem euolare cogitas? Nam & ante paulò in eiusdem ordinis hominem, indigere eum hirundinibus multis pronunciarat:

Δεῖται δ' ἑλκὼν χελιδόνων πολλάκις.

quo significabat, verno illum indigere tempore, quo multæ

se proferant hirundines. In quo ad parœmiam alludit: μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ. hirundo vna, ver non facit. meminit Aristoteles Moralium primo. Chlænam dicebant vestem quam tunicæ iniiciebant, nos lænam dicimus. Ex iis aliæ sunt aploides, id est simplices: vt apud Homerum, χλαῖναι ἁπλαῖ: aliæ autem duplices. Has verò Attici aplagidas dicunt, & diplasidas, & dibolos. Paragaudas legimus indumenta ex lino virilia, vestibus aliis subiici consueta. Sunt qui vno vel duobus nectioris arbitrentur, vt inde vestes dicantur dilores aut pentelores & monolores: quod ad inficiēdi rationem referunt alij: dictionibus ex Græco & Latino consitis. Vel legamus monocoros, dicoros, tricoros, tetracoros, & pentacoros: quia totiens colore saturarentur. Dalmaticas esse Dalmatarum vestis videtur propria, religioni nostræ non spreta quoque. Lampridius in Commodo: Dalmaticatus in publicum processit. In Pertinace Iulius Capitolinus chirodotas nuncupat Dalmatarum. Sicut citratas militares, quas intelligunt virgatas, quoniam citrosas vestes ab citri similitudine dici, Pompeius Festus scribit. Sic autem in bello Punico appellauit Neuius. Quod in Cœnis retulit Macrobius, qui & scitrosas dictas vestes opinatur, non ab similitudine, vt putat Festus, sed quoniam (vti est ab Oppio traditum) vestibus interiectum citreum malum, quod est odoratissimũ, tineas necat. Togam præsidiariam in Seuero dicere videtur Spartianus, quas Imperator, vel omnino qui præsunt, vti consueuere. Quum rogatus, inquit, ad cœnam imperatoriã palliatus venisset, qui togatus debuerat, togam præsidiariã ipsius imperatoris accipit. Subarmalia idem nuncupat indumenta, armis subiecta, (ne opinor) rubigine inficiantur vestes pretiosiores. Prætorianos, inquit, cum subarmalibus inermes sibi iussit occurrere. Caracallę induméta fuere ad talos demissa, ab Antonino imperatore populo data, vnde Caracalla est nũcupatus. Sed & Antoninianæ vocãtur caracallæ. Meminit earũ Hieronymus, vt Sextũ Aurelium taceã. Ex tunicis aliavocabatur amphimascalos, quę liberis cõgruerent ab axillis ita cognominata. Heteromaschalos seruitiis dicebatur. Erat & tunica dicta ortostadios, qua vtebantur nõ cincta. Illud hic obiter subnotarim, ne dilatũ forsan excidat, vbi Homerus ait chlænam πεφυσάσθαι, exponens Eustathius, περονίσι, id est fibulis, inquit, quas & combia dicimus, colligantes. Sunt.

Sunt qui combymata pro ornamentis accipiant. Inuenio in Græcorum thesauris, Naueratitas in Prytaneo conuiuia solitos agitare in genethliis, hoc est natalitiis Vestæ, quã Prytanitida dicunt, necnon in Comæi Appollinis panagyri, stolis indutos candidis, quas etiamnum vestes nuncupant Prytanicas. Illud apud Iosephum videor obseruasse, sacerdotibus modo versicolore vti indumento, lege fuisse permissum. Sunt qui prodant, id genus solitum admitti ab iis qui cælestia vice numinum venerarentur. Proinde Leuitici decimonono, Veste quæ ex duobus texta est, non indueris. Inter vestes mulierum proprias, erat diploidion, emidiploidion, catastictos, quo vtique nomine tunica venit animalium figuris intexta, aut floribus: nã & in nostris literis, belluata quãdoq; legimus stragula. Inter tunicas recensetur & peplus, vt apud Xenophontem, quanquam apud hunc obseruauimus etiam viris congruere peplum. Nam Armeniũ scidisse peplos scribit: ni dicamus, barbaros vestibus pleruaque fœmineis gaudere. Sunt qui Eanon eundem putent cum peplo, Sunt qui dispescant ita, vt nullis distinctos varietatibus canos intelligant, peplos verò accipiant variegatos. Quod autem indumentis aliis etiam iniceretur peplus, ex Mineruæ vtique peplis, libera (vt inquit Pollux) coniectatio est. Perinesa vocabant indumenta, in quorum extremitatibus assuta circumcurreret purpura, insulæ quadã imagine: propterea id fortè Anaxilas etiã νῆσον vocauit, id est nesum, siue insulã. Othonẽ apud Homerũ, albũ interpretantur amiculũ ex lana vtiq; nõ ex lino, prætenue. Fuerũt tamẽ, qui eo nomine præcãdidũ epi scoporũ, & eius loci sacerdotũ amiculũ intelligi re ctè putent: id plebecula nobiléque certatim rochetũ dicunt. Homerus, αὐτὰρ Ἀ ἀργυφέῃσι λιαλυψιμένῃ ἐθείρῃσι id est, cõfestim vero candẽtibus amicta othonis. Sunt & vestium pleræque de coloribus productę, alurgides, porphyrides, phœnicides, batrachides. Et sunt hæ quidem viriles, ex quibus batrachida sunt, qui floridam intelligant vestem: sic de colore nuncupatam. Batrachos certè rana est batrachion verò coloris species, quo antè excogitatas personas, faciem obungerent. Propterea Horatius:

Quæ facerent ageruntque perunctis fecibus ora.

Est item Aeginetæ Paulo batrachos sub lingua infantili Potissimum tumor φλεγμονώδης, id est cum inflammatione.

Cuiusmodi batrachis foret, indicat planè in Caligula Dione. Batrachida, inquit, inducenti, & inde ab colore prasino nuncupato, erat addictus adeò, vt vel nunc Caianum appellēt locum, in quo is currus agitaret. Batrachium & phœniciū fuisse Atheniēsibus dicasteria, author Pausanias est de coloribus appellatione ducta. Muliebria illa censebantur indumenta: crocotus, id est κροκωτὸς, crocotion, paralurgides, omphacinon: cui tamē colori arrisisse Alexandrum quoque traditur. Fuit & indumentum hydrobaphes, quod mox etiā psychrobaphes dictum, apparet. Erat cillium itē coloris species quem postea onagrium vocarunt: nam cillon Dores asinum vocant, & asinarium cillantera. Phæus color & niger affines admodum sunt. Phæum tamen ex albo & nigro concinnatum volunt plerique myinon item nuncupatum, quod in libro De morali virtute confirmat Plutarchus, testatur & primo De īdeis tomo Hermogenes. De pictorū coloribus scribens Pollux: Colores, inquit, sunt andricelon, ostreon, prasinō crocodes, cyanæus, cinabari, xanthus, phæus, phlogoleucus, leucophęus. Hunc verò postremum intelligo phæum, in quo plus paulò insit albicantis qualitatis: sicut phlogoleucum flammeum quidem, sed alboris habentem plurimum. Vsum scribit Spartianus imperatorem Heliogabalum aurea omni tunica & purpurea: vsum & ex gemmis Persica, quum grauari se diceret onere voluptatis. Habuit in calceamentis quoque gemmas, sed scalptas, tanquam & inibi artificum nobilium scalpturę subiici oculis possent. Tunicas asemas sunt qui vnicolores interpretantur, sicut macrocheras manicatas. Palmatam tunicam, & togā pictam priuatus habuit primus, & postea Gordianus senior, quum antea ex Capitolio acciperent imperatores, vel ex Palatio. Caracallam vestem ritu incisam barbarico, & consutam quoque ad mandyæ modum, inuenisse Antonium, scribit Dion: ipsúmque non vsum modo ea sed milites quoque sic conuestiri imperasse, vnde Caracalli cognomen est adeptus. Quod sanè vt ignominiosum, agnoscit idem historicus, quādo ab iratis sic fuisse appellatum scribit, sicut Taranta ex monomachi sanguinarij, & turpissimi ac pusilli nomine Persarum gestamina erant, candys, anaxyris, quam & cyrbasiam dicunt, & cidarin, ac pileum. Sed candys quidem regis erat haliporphyros, cæterorum modo purpureus, quandoque & ex bis pe

bus consuebatur. Est item Capyris Persarum tunica manicata. Fuit & Persicæ gentis Candyces. meminit Aristophanes. Atrebaticā vestē sunt qui de populorū nomine dictam velint: etiam si Atrabaticas pronuntiat Sudas, de coloris atri ratione. Sunt autem in Gallia Atrebates textrino percelebres. Propterea birros, vestis ea Gallica est ab Atrebatibus quandoque petitos, prodit historia. Atrebaticas fuisse pretiosas, indicat Hieronymus in Iouinianum. Myoton, id ed μωτὸν, Armeniorum fuisse dicunt, ex muribus contextam indigenis, aut eius animalis figura varia ornatam. Massilienſium erat chortæus: velut rhiza Thracum, Babyloniorum caunaces. Mandya verò phœnolæ similis habebatur, cuius meminit in Iphigenia Rhinthon. Et in Tiberij rebus Dion: Facta, inquit, in conuentu quodā pluuia φαιὰν μανδύλιν ἐποίησεν. ac in reliquum, vestem aliam capere ausus est nemo, Eiusdem meminit in Domitiano quoque: Quum, inquit, per naumachiam, implueret vehemētius, mandyas subinde mutabat, aliorum verò neminem permisit. Mandyan sunt qui etiam loricium nuncupent, id est λωρίκιον, quod penulæ genus foret, qua se vt lorica munirēt: Latini mantellum dicunt. De quo intellexisse Plinium libro septimo, eruditis ferè placet quū anthropophagos Scytas cutibus humanorum capitum refert, cum capillo pro mantellis vti. Herodotus tamen in Melpomene super eadē re, ἃ τι χειρόμακτρον ἵκτηται, ἐν ᾧ τε καλλιστον ἵππον, ἢ ἐὼν ἐλαιώσει, ἐν τούτῳ ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν τοιαῦτα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, οὗτος ἄριστος ἐστὶ καὶ λευκότατος. quod est, pro mātelibus posidet, eisq; ex habenis equi sui appensis, gloriatur. Qualia mātelia vt quisque plurima habet, ita vir censetur prestantissimus. Chiromactrum verò tergendis manibus dicatum agnoscit etiam libro sexto Pollux. Nam & chiromactra villosa idem libro septimo dici Lasia, interpretatur, densitatis ratione. Sed & illud ex Herodoto est, Nō deesse, qui coria hęc humana, perinde ac brutorū cōsuāt, vtātúrque pro amiculis. Mantelia Cypria, & multitias legimus tunicas in Aureliano Flauij Vopisci. Sindonem accipiunt nonnulli coloris Tyrij vestem: vnde & Martialis,

Nec sic in Tyria sindone tutus eris.

Candidam intelligere malunt alij, qua vterentur magi tenuissima. Sunt qui eo nomine linum interpretentur prætenue. Scribit Dion, Neronem tunicula obtectum florida, &

sindonio circa collum senatores solitum salutare. Idem tradit quoque Sardanapalum, hoc est Heliogabalum in palatio legisse locum sibi turpitudinibus aptū, vbi nudus assistens foribus meretricio more, ac sindonium aureis suspēsum cre-cis quātiens, voce mollicula, fractáque prætereuntes ad Venetis prolectabat societatem. Polymitā intelligit Hieronymus vestem diuersi coloris contextam filis: qua, inquit, veste polymita, & multarum virtutum diuersitate cōtexta indutus fuit & Ioseph, & regum quondam vtebantur filiæ. Apud seras, hoc est σῆρας, sunt proprij generis vestes ex animali, quod σῆρα vocent Græci, indigenæ aliter omnino, magnitudine duplā quàm cantharus maximus, alias araneis persimile, in arboribus quæ dicuntur texere: nam & par est pedū numerus, octō vtique: iis domunculas construunt Seres, æstate ac hyeme accommodas. Animalium opus filum est pedibus obuolutum, ac prætenue. Aluntur annis plurimum quatuor, cibus τὸ πτίσσανον, id est ex pannico est. Anno autem quinto, neque enim illis vita productior, calamus obiicitur virens, qui omnibus creditur animalibus mira gratus suauitate. Cibo id genus ampliter saburrata mox rumpuntur dissiliúntque. Sic verò immorientibus, in vtero plurimis τὸ ἀρωλίνης, id est textrinæ comperitur materiæ. Insula σηρία, Pausanias inquit, in intimo est rubri maris sinu. Sunt qui à fluuio, quē dicant σῆρα, effici insulam probent, vti à Nilo Delta. Seras aliis in Scythia constituentibus, tractu ad Indos vergente. Postremò ἐστῶσαν vestem theristron dicimus, & theristrion. Sicut hyemalem chimastrum. Homerus aleximenon appellauit. Coccotingit soluta, theristra, scribunt eruditi, tenuissima adeò, vti diaphana forēe planē. Meminit capite tertio Esaias: Auferet, inquit, Dominus discriminalia, perisceliadas, murenulas & olfactoriola, mutatoria, vittas & theristria. Vestem quæ nūc dicatur serica, olim Medicam esse nuncupatam, compertum nobis est. Quam verò Syriam vocant multi, hanc autocopon dixere comici. Mitram Homero posteriores tæniam esse dicunt, qua obligetur caput, siue fasciam malis dicere, vnde & mitrophori nuncupentur. Ex Euripide manifestius liquet,

Μίτραις ἀνθηρὰν ξυνδήσασθαι πλόκαμον.

Apud Herodotum quoque est, μίτρης κατειλίχατο. Sunt & qui sic siniant, ex fasciis oratiisque concinnatas corollas dici mitras. A miton verò, quod filum est, inclinatur mitra. Est eo-

dem quoque nomine zona, quam soluere narrantur primum parientes, dicántque Dianæ, nato inde illius cognomento, vt appelletur λυσίζωνη, quo nomine etiam Athenis templum visebatur consecratum. Mitram certè incorruptā dicit Apollonius, vbi constat etiamnum pudicitia virginitásque. Sed & tænia dici videtur eadem, vnde tænio polis apud Eupolin, interprete Athenæo, pro ea quæ muliebres distrahit zonas. Est & tænia piscis prætenuis.

Lacides vestes quæ sint, ac item pilares & spira, ac spirobolus. Spiropoles, Spilos. Spirachthea. Spirulatim. Anterides. Antes. Antæ. Pilos in Theophrasto quid. Cerui pennastiment rubræ. Pilum telum. Quæ dicerētur pilæ, Cur tauri phœniceis irritentur, cōtra Domitium. Problematum genera. Ausonius, Virgilius, Ouidius & Hieronymus declarantur. Thysani. Brossi. Arethysani. Amphimalti. Crosi. Tapetes. Strotæ. Stymphalidum historia. Stymphalia Diana. Senatorum habitus. Vermiculata vestis. Scolecidata. Quisquiliata. Seres vermiculi. Ziræ. Ephaptides. Metaxarij. Cœnatoria, vel dipnitis. Chære salutatio matutina. CAP. XI.

VEstes porrò vetustate dilabentes ac laceras vocauit Aristophanes in Comœdia, lacidas: nam & lacisma Græcè scissuram nobis indicat. Sunt qui spira etiam vocent, id est τὰ σπείρα. Nam & apud Xenophontem Rerum Græcarum quarto, σπειρία legimus: Ascenderant, inquit, spiriis induti, perinde ac æstate. Faba porrò Aegyptia seréda traditur paleato limo, quo descendat comprehendátque. Proinde spirobolos nuncupatur authoribus quādoque: ab spiris pro veste sispiropōles, etiam si melius est item indumentū quādoque spiron: nam est & militaris ordo spira. Spilos verò, sicut chœrades & myrmeces, & rhachiæ, ac trychata, petræ in mari sunt sub aquis delitescentes. Spirachthea cnodala, id est reptilia dici animaduertimus, quæ auctiora sunt & pregraui caudat quæ in trahēdo velut onus estivnde inflexū nomē. Spirulatim signat clauiculatim, & capreolatim. Nam in torculari tro-

chlea dicitur eruditis spirulatim striata. Est autē propriè spira, circulorū genus, quum tales perducuntur lineæ, vt earum portio vltima non ad exordium trahatur, sed paulùm ab rigore deflexa infra vel supra circulos producat alios arctiores laxiores ue: quam figuram Achanti volumen in Timæo dixit Plato. Sed ad spiron redeo. Latini id genus pilares dicere vestes possent, quod Martialis significat, quum Epigrāmatum secundo, de toga sua quam pertritam conscissāmque intelligi volebat, ita scribit:

At me quæ passa est furiosi cornua tauri,
Noluerit dici quam pila prima suam.

Erant siquidem, vt Sextus Pompeius scribit, pilæ viriles effigies atque item muliebres ex lana, quæ compitalibus suspendebātur in compitis, quod esse Deorum inferorum putarēt, quos vocant lares: quibus tot pilæ. quot capita liberorū, seruorum, mulierum circa compita habitabant, ponebantur, vt essent iis pilis & simulacris contenti, viuisque parcerēt. Hisce verò imaginibus nullius omnino pretij vestes circumponebantur. Proinde pannosos etiam quandoque Martialis pilas vocat, vt Epigrammatum decimo in Laurum,

Sed quid primus erat lusor, dum floruit ætas,
Nunc postquam desit ludere, prima pila est.

Sunt & in ratione ædificiorum pilæ quoque, ex quarū videntur genere anterides, siue erismæ, quæ procurrunt ab imo, mox gradatim contrahuntur. Antes verò quadraturæ sunt, ex quo antæ vocantur quadratæ columnæ. Virgilius,

Iam canit effœtus extremos vinitor antes.

Aegyptiæ porrò fabæ thyrsus vti quibusdā videtur, ab Theophrasto nuncupatur pilos. Sed rotundū calicem eo vocabulo accipere malunt alij. Pilū autē, inquit in cōmentatione historica De Romanorū militia Polybius, telū est, lignū plerūque bicubitale, crassitudine verò digiti spiculo spithamæ, id est palmi maioris, eousque attenuato & acuto, vt post ictum primum necessario flectatur, sitque ineptum ad remittēdū, alioqui commune fieret telum. Cæterùm quia de pilis sermo est, astruit poëtæ illius acutus interpres, vt de eo meum semper fuit iudiciū, & bene doctus quoque, etiā si nasutiores multi, subditis equo calcaribus, laxis habenis toto in illū feruntur impetu, & altius genuinū infigunt: ab hac pilarū similitudine vestes, quæ in spectaculo tauris obiicerentur irritandis, pilas item

item fuisse nuncupatas, quod à tauris peterentur, tanquam effigies hominum. Vel, inquit, pilæ dicebantur, quod in globum & lusoriæ pilæ speciem conuolutæ iactabantur: quauquā rudis antiquitas, vt Pædianus author est, homines è stramine formaret ad eum vsum. Post ea, inquit, luxus in tātum auctus est, vt vestes etiam purpureæ obiicerētur. Quod duodecimo Metamorphoseon significasse Ouidius quoque videtur, quum ita canit,

Haud secus exarsit quàm circo taurus aperto,
Cum sua terribili petit irritamina cornu,
Phœnicias vestes, elusaq; vulnera sentit.

Sed vt nos ex multiiuga lectione cultius aliquid aucupemur, quod ingeniosus enarrator minus aduerterit, cuius fiducia haudquaquam in aurem vtramque dormiendum, sed peruigilate semper excutiendi poëtarum sensus, quibus ille multum intulit claritatis, quum alioqui Heracliti tenebris obuoluti, plurimis iacerēt incogniti & insciti, quod sanè velut auri coronarij laxamentum dixeris, eminentis ingenij fertilitate condonatum: subest semper ferè intercutaneæ eruditionis aliquid, quod non nisi Lynceo conspexeris: veluti in eo (quod ait) nimio luxu institutum, vt Phœnicæ vestes coniicerentur ad taurorum irritationem. Id verò minus veritate committitur, nam ex natura rerū oborta consuetudo est: quam & iureconsultus Vlpianus Digestis de furtis non ignorasse videtur, vbi ait: Cum eo qui pannum rubrum ostendit, fugauitque pecus, vt in fures incideret, furti actio est. Hoc & in Institutionibus relatum inuenies De obligationibus quæ ex delicto nascuntur. Quod vt verum scias, audi quæ doctissimus ille Plutarchus in Oratione qua connubialia contexuit præcepta, ad hoc ipsum pertinentia memoriæ mādanda censuerit. Qui elephantis (inquit) se admouent, vestem claram non gestant, nec puniceam qui tauris, quod huiusmodi coloribus illa animalia maximè efferantur: sicuti tigres in tantum aguntur furorem sonitu tympanorum, vt semetipsas dilanient: feles olfactu odoramentorum perturbari & furere traditur. Idem porrò Plutarchus in libro De Alexandri fortuna, liquidius etiamnū tauros Phœniceis irritari efferarique scribit, elephātes verò albis. Verùm vt ex nostris item literis doctrina corroboretur, apud Senecam libro De ira tertio, ita reperio: Quod accidere vides animalibus mutis, idem in ho-

mine deprehendes, friuolis turbantur & inanibus. Taurũ cõlor rubicũdus excitat: ad vmbrã aspis exurgit: vrsos leonésq; mappa proritat. Omnia quæ natura fera ac rabida sunt, consternantur ad minima. Porrò & ceruos rubræ pennæ aspectu terreri, nõnne & Ausonius comprobat illis versibus?

An cum fratre vagos dumeta per aspera ceruos
Circundas maculis, & multa indagine pinna?

Id & Seneca significare videtur libro De clementia primo: Si feras (inquit) linea, & pinna conclusas contineas, iubeásque telis incessi, tentabunt fugam per ipsa quæ fugerant, proculcabúntque formidinem. Sed & in Georgicis libro tertio commeminit Virgilius vbi de ceruis ait,

Puniceæque agitant pauidos formidine pennæ.

Quem tamen locũ inscitissimè explicari animaduertes etiã ab iis qui fimbrias expandunt, & ostentui sua habent omnia & pectus suum bibliothecam rentur. Sed & Ouidius eadem inscitiæ labe inuoluitur magis quàm explicatur Metamorphoseon decimoquinto.

Nec formidatis ceruos includite pennis. Quin & Lucanus:

Sic dum pauidos formidine ceruos
Claudat odoratæ metuentes aëra pennæ.

Quod autẽ odoratas ait pẽnas, ad id referri potest, quod vsurpari ab plerisque solẽt, sicuti Insubribus est mos. Hoc ipsum & Hieronymus innuit in Luciferiani & Orthodoxi dialogo. Et pauidorũ more ceruorũ, dũ vanos pẽnarũ euitatis volatus, fortissimis retibus implicamini. Nec ambitiosum me putes parte hac quispiam, quando indicta inscitáque multis retegimus. Quod si curiosior aliquis horum euentuum amplius rationem perquirat, cum Alexandro fortè respondebimus. Si tamen Alexandri germanus est liber, quod non videtur quibusdam, styli saliua ductis, aut doctrina hæresin non resipiente. Problematum nõnulla esse prorsum ambiguitatis expertia: neque enim dubitandum putabit aliquis, cur volucribus plumas contribuerit natura. Quippe vt iis foueantur vestimentorum loco datas liquido patet. Quædã verò ἄλυτα πραγματα, ὅτι πρὸς μόνῳ γνώσιμα, hoc est, solutionis expertia omnino, ac Deo tantum cognobilia, qui horum constituit essentiã. Dubia enim quæstio est, quãobrẽ γαργαλιζόμενοι μασχάλας πτίλοις πτερυγας γιλῶσιν, ideſt, titillati alas aut plantas aut latera rident, siue qua de causa audientes aliquos atterentes marmo-

marmora aut secãtes aut stridentes, aut ferrum limantes dentibus euestigio inhorrescunt. vel cur magnes attrahat ferrum, electrum paleas: leo gallum metuat: coturnices hellebo-rum comedant, hominibus letalem. Ex hoc genere sunt quæ à medicis ἀλύτητες ἄρρητοι λέγονται, hoc est occultæ appellantur proprietates. Quod autem suum vniuscuiusque occultum est, id parum habet, cuius reddi causa possit. Malè enim quidam horum solutiones subitaneas efficiũt, valde inutiles, nec fidem facientes. Aiunt enim struthiocamelum ferrum non proprietate vlla, sed potius calore concoquere, quod profectò insulsum est. Leo nãque quum hoc ipso animali feruidior sit, non tamen ferrum conficit. Sunt & suæ philosophis occultæ proprietates: imò verò etiam grammaticis, quæ πάθη vocantur, συνηθισμένα τῆς χρήσεως, id est, ex vsu adnotatæ. Tertium verò genus est problematum, quod medium tenet locum, & ad cognitionem habendam minimè ambiguum est, & solutioni subiicitur. Quod ergo de tauro propositum est, esse inter ἀλύτητας ἀῤῥήτους, manifestum videri potest: nisi quod Auicenna primo Canonis ita propemodum scribit: Aestimationes, inquit, humores permouent, quippe sanguinem agitat rubentium rerum intuitus. quare eum cui è naribus profluere sanguis assueuerit, vetamus rubens quippiam amplius inspectare. Ratione eadem Albertus scribit, ad prælium elephantes excitari. Consimile narratur ferè de Stymphalidibus miraculum, quas Hercules sagittis impetuisse dicitur, sed ab eo interemptas, abnuit Camireus Pisander. Aues esse dicuntur ἀνδροφάγοι, quæ tamen crotalorum abigantur tinnitu: plurimas haberi in Arabiæ desertis, tradunt leonibus ac pardali non mitiores. Aucupatum prodeuntes inuadunt, ac rostris cõuulnerantes interimũt, perforatis etiam-num æneis ferreisque munimentis: quod si phloinam induãt vestem crassiorem, obluctatur ea demum obsistitque: imò perinde ac viseo fixa inhærent rostra tenentúrque: earum magnitudo fere quæ gruum, similitudine ibin exprimunt, sed robustiora illis rostra, nec adunca. Porrò apud Stymphalum Dianæ visebatur Stymphaliæ templum, & in tecto stymphalides aues ex ligno compositæ atformataque. Arabiæ putãtur vernaculæ, atque inde ad Stymphalũ deuolasse. In hac porrò multiplici vestiũ pragmatia, non prætereundum quod scribit Dion: Traianum prius quàm imperio admoueretur, oblatam

concepisse

concepisse speciem senis pallio contecti, & veste purpurea, coronæ insigni adiecto, qua forma expingi senatores assueuere. Vermiculatam vestem apud Hieronymum sunt qui interpretentur dici, ex aquifoliæ grano, quod locis quibusdam, Plinio tradente, vermiculi specie visitur. Nam & coccineam vestem scolecidatam vocari tradunt, velut vermiculatam: etiam si quisquilium est cocci granum, vnde coriuari quisquiliata videri potest. Quod & ipsum animaduertit Hermolaus. Emperonema diptychon apud Theocritum interpretatur diploida, fœminis etiam congruam, Homerus quam dixerit λίπλοκα μαλακοῖλα. Vestitissima dicuntur animalia, quæ prædenso sunt pilo vel lana. Quod verò in vestibus quâdoque thysanos dici legimus (nam & Homerus ægida nuncupat thysanoessan) fimbrias intellige, quas item brossos nominant, vel crossos, si per o micron scribatur: nam πρόσσυα vocitantur hydrophora vasa, id est, aqualia. Sunt autem thysani schismata, id est, scissuræ quædam: vnde apud Pausaniam Arethysini, id est, Martis thysani. Crossum etiam pro cratere accipit Sophocles. Apud Lycophronem & cæteros aqualia intelliguntur vasa, cuiusmodi fortè Lagyni sunt & Xestæ. Dicuntur crosi à λούω, & per concisionem ῥῶ, signat id infundo. Tapetes verò inter vestes vtique non sunt, verum ea nomenclatura certi generis stragula intelliguntur, vel nominis argumento, proculcationem indicâtis, id est, ἀπὸ τῶ πατεῖν. Amphita petas putat Aelius Dionysius ex vtraque parte hirsutæ præsignes. Hos item amphimallos intelligit Pausanias. Jis porrò diuersi, quos heteromallos vocant, id est, vna modo facie hirtos. Omnino tapetas dicunt μαλλωτάς, id est, villosos. Quibus insternendi incumbit functio, rectè videntur dici strotæ, Græca ratione: meminit Athenæus. nam apud Persas leguntur βασιλικοὶ στρῶται, id est, regij instratores. Et in Pelopida Plutarchus scribit, Timagoram Athenien sem ad Persarum regẽ dono accepisse lectum ϖολυτελῆ, & στρώτας θαυμαστούς. sed interpres seruilia intellexit strata ineptissimè. Id quod ex Athenæo liquido agnoscas, qui prodit Persas ita sentire, insternendi artem à Græcis ignorari. Ziras item, id est, ζῆρας, indumenta legimus apud Xenophõtem ἀναβάσεις septimo, aduersus vim frigoris. Siquidem Thracas scribit hyeme seuiore alopecidibus, id est pellibus vulpinis caput præmunire ac aures, necnon ziras gestare ad pedes protensas in equis, chlamydes

chlamydes autem minimé. Sunt qui super tunica gestari solitas prodát ziras, sicut ephaptidas. Meminit Herodotus quoque. Sed & mitram sic dici opinantur quidam. Pœciltas, id est, ϖοικίλτας apud Plutarchum in Pericle, sunt qui acu intexentes interpretentur, quos Latinè barbaricarios dici quibusdam aduertimus: qua forma metaxarij Iurecõsultis nuncupantur sericum negotiantes, quod metaxam vocant Græci. Vitruuius tamen libro sexto: De paludibus, inquit, tenues colligantur metaxæ. Scribit Dion, Ludorum tempore extensa ab Cæsare vela serica, id παραπετάσματα σηρικά, ne spectatores sole vexarentur. Id autem, inquit, χλιδῆς βαρβάρου ἔργον ἐστίν, id est, molliciei barbaricæ opus est: ac ab illis ad mulierum nostrarum delicias nimias esse productum. Cœnatoriam vestem, λειπυρίδα vocant Græci, vnde est illud Dionis in Adriano, Cornelius (inquit) Fronto peruesperi quandoque ab cœna domum repetens, officium cuidam præstiturus, ἐν τῷ λειπυρίδι est iudicium ingressus, ac iudices ita salutauit, vt non matutino vteretur verbo χαῖρε, id est aue: sed vespertino, ὑγίαινε, quod salue interpretantur. In codicibus Latinis Senatoria vestis pro Cœnatoria legitur nonnunquam, sed mendosè, vt liquet.

Cur Aesculapio gallum debere se apud Platonem Socrates dicat. Aduersus Lactantium adnotantur paucula. CAP. XII.

Lactantius Diuinarum institutionum libro tertio, Socratem incessit, qui in Platonis Phædone familiares rogauit, vt Aesculapio gallum quem vouerat pro se sacrarent: timuit, inquit, ne apud Rhadamanthum reus voti fieret ab Aesculapio. Dementissimum hominem putarem, si morbo affectus interisset. Quum verò hoc sanus fecerit, est ipse insanus, qui eum putet esse sapientem. At ego, ô Lactanti, non te quidem dementem dixerim, quum & prudenter & doctè scripseris non parum multa: sed Socratem, vt tẽporibus illis bene cordatum hominem contenderim, cuius vita vt Christianæ sanctitatis imago quædam, laudatur à scientissimis. Te verò Platonis sensum haudquaquam assequutum, id argumento est, quod quę obuelatis traduntur figuris, nec nisi allegoricis enarrationibus vnquã intelligenda: ipse, vt simpliciter dicta, accepisti: oblitus (vt videtur) sententiæ illius, Nunquam futurum

futurum Platonicum, qui allegoricè Platonem non putet intelligendum. Nisi fortè Aristotelico more in Platonis verba non in sensum opertum & profundiorem signa intulisti? quando & sanctissimo doctore Thoma in paraphrasi De anima, comprobante, refellit Aristoteles Platonem suum hac potissimum ratione. Sed attendendum, inquit, non id improbari quod Plato senserit, sed quod verborum ostendat consuetudo. Cui si amplius inhærēdum putaris, fient planè rerum commissiones meræ, nullo calcis ferrumine interlito, quatisse ac nutantes, & (vt Hieronymi abutar sententia) figmenta è Mimo, vel Attellanarum ludicro: quæ calentibus adhuc rhetorum studiis atque doctrinis, scholastico flore plerunque depingimus ac ludimus. Hoc fuisse tibi propositum vir doctissime ac de Christiana veritate optimè merite, malim equidē credere, quàm lapsum tam fœdè támque pueriliter. Etiam si in eandem recidit sententiam in Apologetico Florens Septimius. Quid verò illis inuolucris tibi Plato voluerit, iam nūc ex Platonicorum sentētia promere adoriar. Prisci Aesculapio medico, Phœbi filio gallum sacrificabant, diei solisque nunciū, id est diuinę beneficentiæ morborum omnium curatrici, quæ diuinæ prouidentiæ filia nominatur, cui diem, id est vitæ lumen se debere fatebantur. Eiusmodi medicū in superioribus Socrates perquiri iusserat, morborum animi curatorem. Præterea priscorum oracula tradunt, Animas remeantes in cælum pæana, id est, triumphalem cantilenam Phœbo canere. Reddit ergo Deo votum, vt alacer pæana canens cælestem repetat patriam. Socratis verba in vltima Phædonis parte hęc sunt: O Crito, Aesculapio gallum debemus, quem reddite, neque negligatis. Pensitent ista libra acriore studioū omnes, non arbitrabuntur alienæ famæ conuellendæ gratia, nobis perinde ac de curru garrientibus, hæc euigilata: sed veritatis ratione, & ne quid diffitear, Platonicæ doctrinæ propensiore studio, cui propter illud symbolum θεῖόν τι, tam afficimur, quàm qui maximé.

De gallinaceis excerpta pleraque non incuriosè. Haliuis. Cur ante lucem canant, cúrque aues dicantur Persica. Medica auis. Medicus pro procuratore. Minerua Ergane. Coccyssare. Coccyx seu cucus Gallum

lum in suo sterquilinio plurimum posse. Coccygis cantus, prouerbium. Gigleria quid. CAP. XIII.

QVoniam verò in galli mentionem incidimus, vt non absque fœnore hoc sit factū, & auctario, vt melius possumus, legētes dimittamus onustos: nec tamē ab instituto, & iis quæ paulò antè prodita nobis sunt, abeamus longius, aut extra oleas (vt aiunt) feramur, & nasutior quispiā in nos regerat illud vetus, Bene prorsus, bene. Sed quónā istud tam bene? Veterū sentētia frequēs fuisse videtur: Gallo vim omnia quæ deglutierit, cōficiēdi adesse. Propterea in vespis Aristophanes,

ἀλεκτρυὼν μ' ἴφασκε κοιλίαν ἔχειν.

id est, galli me ventrem habere dictitabat. Id verò enarrantes grāmatici: galli, inquiunt, calore vētris feruentissimo cuncta percoquūt. Quoniam verò Plinius scribit, Pergami omnibus annis spectaculū gallorum publicè ædi solitum, ceu gladiatorum: sciendum est id & Athenis factitari cœptum, vt author Aelianus est, à Themistocle superatis Persis. Adiicit & in sermone qui Anacharsis seu De gymnasiis inscribitur, Lucianus, Coturnicū magno studio, non gallorum modo certamina ibidē spectari cōsueuisse. Seueri quoque filios Herodianus scribit, diuidere solitos puerili primum certamine, ædendis coturnicum pugnis, gallinaceorúmque cōflictibus. Proditur itē memoriæ, Socratem Iphicrati duci animos adiecisse, quū ei prēmonstrasset gallinaceos eorā Callia pennis ac rostro dimicantes. Quam vtilitatē agnouit & Chrysippus in libro De iustitia, dū gallorū æmulatione iniici nobis ad fortitudinem stimulos & subiici calcaria prodidit. Iucundū verò est, quod obseruatū hac parte non reticebimus: gallinaceis mox cōpugnaturis alliū in cibis obiici solitum, quo acrius decertarent. Ex quo facetissimè in veteri comœdia, ἰσκορόδιστοι, id est, allio pastus, quod scorodon vocāt, pro vehementi ac nimis in pugnā procliui dicitur quādoq;. Author verò idē Plinius est, Gallinaceos excitādis in opera mortalibus, rūpēdóque somno à natura genitos. Scrutātur tamē multi, cur nā vni ferè animalium sit ante lucē datum canere. Aliquot eius rei adferri pro ingeniorū captu rationes solēt. Nā vt hinc potissimū exordiamur, super ea lepidissima ex Luciano fabella adfertur, quā & tralatā apposui. Fuit quādoque Alectryon iuuenis, hoc est Gallus nomine, hic Marti vsqueadeò familiaris est factus, vt cū eo subinde

subinde comessaretur, forétque amorum illius cõscius. Sicubi ergo ad Venerẽ itaret Mars, aderat comes Alectryõ Quia verò suspectum præcipuè habebat Solem, ne rem cõspicatus Vulcano renuntiaret, proforibus excubare adolescentem iubebat, significaturum vbi comparuisset sol. Fortè ita euenit, vt consopitus excubias proderet adolescens, fierétque speculatio cæca, ac superueniente clàm Sole, Mars Venúsque complexi deprehenderẽtur, in vtrãque (quod dicitur) aurem Alectryonis fiducia decubantes. Factus verò certior Vulcanus, catenis prætenuibus vtrũque mox illaqueat obretique, quas ad eum vsum diu antea erat commolitus. Sed emissus deniq; è vinculis huiusmodi Mars, in Alectryonem prorsus fit commotior, nec prius ira deferbuit, quàm in eius nominis auem deformarit malefidum custodẽ: atque ita vt crista videretur celsus, sicuti quũ hominem ageret, galeam gestarat. Verùm ex antiqui admissi memoria, vt se Deo expurgent, illatique damni formula satisfaciant, hasce aues morem perpetuo seruare, diu ante vt præcinant, vbi mox oriturum præsenserint solem, ne lux obrepat incautis. Sed enim vt ab iocosis veniamus ad seria, scribit in Diuinationibus M. Cicero, Democritum hisce fermè causam adortum explicare, cur ante lucem concinant galli. Depulso, inquit, & in omne corpus diuiso ac modificato cibo, cantus ædunt quiete satiati. Qui quidem, vt ait Ennius. silentio noctis fauent faucibus, rursum cantu plausúque præmũt alas. Sunt verò qui salacissimæ auitij eius naturæ acceptum referri astruant oportere euentum eiusmodi. Nam cantu significari Veneris appetentiã, inde est argumentum euidens, quod antequam vsui Venerio sufficiant, conticescunt. Esse porrò in more auibus nonnullis, vt procliuitatem & lubentiam ad initium quolibet præeant cantu, quum alibi comprobat Plinius, tum vbi ait, Perdices fœminas concipere superuolantium afflatu, sæpe voce tantum audita masculi. Contingere autem gallinaceis, quod ferè cæteris vsu venire, compertum est, vt peracto cibo, refecto per quietem corpore, ac inde maximè vegeto, libidinis titillentur pruritu. Interuulsus autem somnus, ac identidem repetitus, cantus frequentiæ causam facilè suggesserit. Lepidum porrò Aristophanis poëtæ commentum est in fabula, cui titulus *Ἡρῳάδες*, Gallum quandoque imperasse Persarum gentibus, quo argumento etiam Persica dicatur auis. Atque eo item nomine cyrbasiam

cyrbasiam & tiaram gestitet rectam, quod regibus tãtum licebat, Clitarcho tradente. Adeo verò præpotens ac formidolosum fuisse illud imperium, vt nunc quoque auibus id genus diluculo præcinentibus prosiliant ad opera omnes, ceu mulctam veriti. Persarum denique rex Artoxerxes Cyri iunioris percussori ex Caria, virtutis præmium contribuit, vti in prima acie gallum aureũ in hastę gestaret apice. Nam Caras omnes Persę *ἀλεκτρυόνας* dicunt, id est gallos, *διὰ τὸ λέγειν*, quos in galeis surrectos habent. Dicuntur enim gallinacei Medicę aues, à Medis. etiam si in Latinis literis Medicum de procuratore pronuntiari animaduertimus, à verbo *μήδομαι*, curo. Est huic aui, quod equidem dignum relatu censui, amoris intellectus, & quod miremur in hominem. Author quippe Nicander est: Secundum, qui pincerna regius fuit in Bithynia, à gallo amatum eximiè, cui nomen foret Centaurus. Quãquam alibi etiam ab ansere puerum amatũ prodit Clearcus in Eroticorum primo Nomẽ pueri Theophrastus non tacuit, Amphilochum appellatum tradens, ac genere Oleniũ. In Leucadia virginẽ eatenus adamauit pauo, vt ea fungaleę insidet gallus, ex pugnacis (opinor) naturæ argumento. Sed, inquit Pausania Mineruę sacrã arbitrari, quã *ὀρχεῖσθαι* vocant, posſumus auem hanc. Coccyssare, id est *κοκκύζειν* verbum habent Græci fictitium ex gallinacei voce ac coccygis. Est autem eo nomine auis accipitri persimilis, timida adeo, vt reliquarum compaueſcat cõmercium. Sed Romani, inquit Lycophronis interpres, cucum nuncupant. Apud Senecã extat prouerbium gallum in suo sterquilinio plurimum posse. Sed & coccygis cantus dicitur de iis qui eadem ingerũt sẽper. Gigleria nuncuparunt veteres gallinarum intestina, rebus aliis permixtim incocta. Porrò mentum vocant quæ gallinarum rostris adiacet carnem. In theriacę ratione gallũ syluestrẽ nominat Galenus: id interpretatus Auicẽna fasianum marem eo nomine intelligendum prodit.

An sit in verbis omnino vis vlla, curq; in sacris plerunque barbaris vterentur vocibus. Interim de Ephesiis literis.

CAP. XIIII.

Quæstio diu agitata veteribus est, Insit'ne vis aliqua verbis, certa quadam enunciatis formula. Equidem

Christianæ veritatis cultor, qui posit inficiari? quando prin-
ceps ille rerum ac summi patris filius, ex vero Deus verus
præfatione sacerdotis breuissima seuocetur eliciatúrue à
cælesti sede? Cui simile quiddam & priscorum vana super-
stitio aut habuit aut credidit: quando & Tullum Hostilium
Pisonis tradidere monumenta, ex Numæ libris, eodem ope-
ratum sacro, Iouem elicere cælo, quem & inde Elicium vo-
cabant, quod in Fastis cecinit poëta nobilis, conatum quum
parum ex formula quædam obisset, de cælo ictum, atque
cum domo deflagrasse. An non & Olenum Calenum vatem,
fortunam Romani imperij astuta interrogatione depeculari
adortum, frequens prodit historia? Porrò an non scimus ver-
bis aliis impetrantem, aliis depulsorem, aliis verò commen-
dantem solitum precationem peragere? Quin & veteri ritu,
ne quid verborum prꝫteriretur, aut prꝫposterè enunciaretur,
consueuisse de scripto præire aliquem. Cur verò, inquit Pli-
nius, primum anni incipientis diem lætis precationibus in-
uicem faustum ominamur? Cur publicis lustris etiam no-
mina victimas ducentium prospera eligimus? Cur & fasci-
nationibus adoratione peculiari occurrimus? In duodecim
tabulis non'ne excantatas legimus fruges, & mali carmi-
nis imitationes? Non pauci & serpentes recátari posse putant
contrahique Marsorum cantu etiam in nocturna quietes? Ae-
gyptios irridet Galenus sexto Simplicis medicinæ, qui fa-
scinandi rationes consectarentur, ac in vellendis è terra her-
bis aut radicibus etiam adiurationes adhiberent, istiusmo-
di omnia vanitatem plus satis resipere opinatus. Ephesia
literæ celebrantur Græcorum plerisque, & Anaxilas apud
Athenæum scribit quendam in consutis scytariis, id est mi-
nutis coriis Ephesias habuisse literas scitè affor matas, his pro-
mitti videbatur felicitas. Sunt qui sacras putẽt ac sanctas: alii
verò magicas. Erant autem hæ, asci, catasci, æx damnam-
neus, ęsion, id est tenebræ lumẽ, ipse sol, verum. Et hæquidem
veteres censebantur, ab impostoribus verò appositas & alias.
Sed vtcũque, iudicet de his vita. Illud vtique mirari me plu-
rimum fateor, contexi etiamnum tempestate nostra ab id ge-
nus maleficis excantamina quędam verbis prorsum ignoto-
bilibus. Constánsque opinio est, efficacissimum esse modum
eum, nec demutare vllo pacto esse fas. Quęsitũ hoc olim quo-
que & à doctissimo Porphyrio, quid ita vterentur sacerdotes
plerun-

plerunque nihil significãtibus nominibus. Quæstioni, vt quę
aduersus Gentiles scribit beatus Thomas, nunc omittam, ni-
titur occurrere Iamblichus inter Academicos cognomẽto di
uinus, astruens nomina eiusmodi nobis prorsum incognita
inscitáque, habere tamen apud deos notiones suas. Nam &
quorũdã significata nos esse assequutos diuinitus intellectu
eorũ insinuato. Esse nihilominus modum in eis significandi
ineffabilem. Si verò quæritur, cur inter diuinorum nomi-
na, cæteris Barbara anteponebantur, illa adfertur ratio, quia
sacrarum Gentium, velut Aegyptiorum Assyriorúmque to-
tum di, sermonem approbauerunt, tanquam sacris maximè
congruentem. Propterea, inquit, cõmunes dictiones modós-
que loquendi arbitramur cognatæ ad deos dictioni orationí-
que adhibendos, præsertim quia antiquior primúsque extitit
modus hic loquendi. Et quoniam prima nomina diuinitus
acceperunt, dum ea cum propria lingua miscerent, tanquam
cum familiari consentaneáque illis voce contemperantes, ita
nobis seruanda perpetuo tradiderunt. Adiicit porrò, non ean-
dem prorsus mentem seruare nomina in aliam tralata lin-
guã: sed esse singulis gentibus propria quædam quæ aliis vo-
cibus significari nequeant. Quod si maximè interpretari pos-
sint, non tamen eandem permutata seruare potentiam. Ha-
bere insuper nomina Barbara multam emphasim, id est in-
sinuationis demonstrationisque efficaciam: habere & con-
cisam breuitatem, minimum verò ambiguitatis & varieta-
tis multitudinisque verborum. Proptérque omnia hæc supe-
ris congruere maximé. Denique concludens, ritus adoratio-
nis antiquos conseruandos esse ait intactos: siquidẽ eorũ de-
mutationẽ fuisse causam, cur debilitarentur vota: quãdo Grę-
ci natura rerum nouarũ auidi & præcipites, instárque nauis
saburra carẽtis, nil habẽtes obfirmatũ ac stabile, non custo-
dissent ab aliis accepta, sed deluxassent subinde, ac multa de-
mutassent. Barbaros verò, vt sunt moribus graues ac firmi,
in eisdẽ perdurare sermonibus incõcussos, proindéq; esse diis
amicos, & gratas offerre orationes, quas nulli vnquã ratione
quapiã permutare sit fas. Cęterũ, vt alia desint, an nõ pestilẽti-
bus verbis subuersa mẽs, quãtũuis sancta, sępe deflagrat? Cer-
tè venenatas execratus cõfabulationes Apostolus de seculari
(vt inquit Hieronymus) ecclesiasticum fecit Menandri ver-
siculum, φθείρουσιν ἤθη χρῆθ' ὁμιλίαι κακαί.

id est corrũpunt mores bonos confabulationes pessimę. Sed quia iambici metrum nõ implet Latina tralatio, sunt qui ita iure Romano donent,

Mores bonos colloquia corrumpunt mala.

Aethiopum nigredinis & vibrati capilli ratio. Interibi quid sit, resolui in terrã & aquam. Bestrychi crines qui. Item de pedibus, vnguibus, dentibus, semine Aethiopum. Refellitur Herodoti opinio. Tauri Aethiopici, qui dicuntur rhinoceretes. Aphroditen Aethiopien regio. Diana Aethiopia vnde. Rhinoceros quando primum Romæ. Lucani locus declaratur, Aethiopúmque solum quod non premeretur abvlla &c. CAP. XV.

AEthiopum nigriciem omnino exustioni & superficiali calori qui non in corde resideat, sed in extremis supernatet, Alexander putat asscribẽdam, cui rei argumento illud esse, populos eos quum æstuosissima incolant, timidos item esse ac effœminatos. Scythas verò, qui in gelidissima sunt regione, albos esse & animosos. Quod ipsum etiam Gallis ferè vsu venit, quibus in corde ac iecore naturalis subsistit calor ac nidulatur, nec ad extima se magnopere promit: indicio est cutis candor. Inde ferme prouenit euentus quoque is, vt febricula inferuescens Aethiops plurimum cõmoriatur, quod insito ardore, & consequenti siccitate contingere, exploratissimum est. Fit nãque in eis ὥσπερ ἀναστιχίωσις, id est velut remẽtatio, vt interim ita dicere permittamur. Et humectum quod in eis perexiguum est absumptũ ac exhaustum, reliqua item ad exitum perducit elementa. Calidum quippe alimenti fugit inopia, caliditatis profligatione cooritur frigiditas, adoritur siccitas, & crassatur humiditatis eiectione, quo nomine extincta corpora sicca euadunt & frigida. Ex quo & veterarum parens Homerus, quum sciret duo quidem elementa diffugere, ὡς λεπτομερῆ καὶ κνφίτατα, id est vt tenuium partium ac leuissima, duo autẽ in extinctis corporibus reliqua fieri, non absurdè inquit,

ἀλλ' ὑμᾶς μὲν πάντας ὕδωρ καὶ γαῖα γένεσθε.

hoc est, verum quilibet ex vobis aqua terráque fiat, siccitatem & frig

& frigiditatem dicens. Aurelius verò Macrobius Naturalium primo, A terra (inquit) vsque ad aquam spatium necessitas à physicis dicitur, quia vincere ac solidare creditur, quod est in corporibus lutulentum. Vnde inquit, Homericus censor, quum Græcis imprecaretur: Vos omnes, inquit in terram & aquam resoluamini. in id dicẽs, quod est in natura humana turbidum, quo facta est homini prima concretio. At Plutarchus in libro De Homeri vita Xenophanes inquit, Colophonius aquam prodidit, ac terram prima esse rerum principia: id (opinor) ex illo Homerico trahẽs, Resoluamini in terram & aquam. Significat enim resolutionem in elementa, ex quibus cõstant vniuersa. Homerico vtitur testimonio Hippocrates quoque cum ait, συνίστασι γὰρ ἕκαστα φύσεις ἀπὸ τούτων τῶν ἀρχαίων, ἐς τοῦτο τελευτᾷ κατὰ τὰ ἀρχαῖα. ἐς τὸ, αὖτε, ἕβην πρὸ συνιστικὸν ἕκαστον, ἐνταῦθα καὶ ἀπέχώρησεν, ἀλλὰ καὶ ὕμνᾳ ἔοικεν,

Αλλ' ὑμᾶς μὲν πάντας ὕδωρ καὶ γαῖα γένεσθε.

Meminit in Medicinæ ἀσκληπιῷ Galenus quoque, docẽs constare hominem non ex elementis ipsis, ἀλλ' ἐκ τῶν αὐτοῖς Cæterùm ne ab Aethiopibus abeamus longius, eadem caloris vis efficere prorsus videtur, vt Aethiopum vibratus sit crinis (sic enim appello, cui contrarius sit demissus, ex Plinio Cæcilio: aut cedens) Scytharum verò ac omnino in septentrionalia reclinantium, promissus. Nam arefactus capillus reflectitur atque incuruatur, sicut & alia. Etenim primo Canonis Auicenna, Feruidæ, inquit, habitationis loca, capillos nigrore inficiunt, ob vehementem vaporum fumidæ naturæ adustionem, ex quibus progigni capillos cõstat. Vibrari autem contingit eo planè modo quo & vstulata coria. Porrò & feruoris siccitatísque redũdantia imbecillior fit percoquendi cibi facultas: abundanti verò facta resolutione, humectationis quoque facultate detrita, præmaturum contingere senium necesse est. Quippe consenescere anno trigesimo Aethiopum gentes liquet, quas & meticulosas scimus ex numerosa spirituum resolutione. Verùm vt ex quinto De animalium generatione consequimur, & ex Galeno Constitutionum vel craseon secundo: Capillorum crispitudo euentre plurimum ratione duplici videtur: altera est quam exposuimus, caloris vi ac siccitatis: altera est de meatuum tortuositate, per quos egrediuntur. vt enim hi dispositi sunt, ita & capilli emergentes afficiun-

tur. Contingit hoc quandoque ex vaporis item debilitate ac cutis duricie, nam erumpẽs capillus adeò tenuis est, vt se minus valens tolerare corrugetur cõtrahatúrque: quod filo contingit. si vi per arctum traiecit. Sed vibratio hæc haud sanè decora est. Verùm caloris ratio eadem efficere item creditur, vt Aegyptij, Aethiopésque blæsis sint pedibus. Nam quemadmodum ligna, ita etiam corpora animãtium depraũari à calore solent: quod in capillis probauimus. Crispitudo verò veluti pilorum blæsitas est. Hic obiter adnotandum ex cæleſtium rerum peritis, Venerem genituræ dominam corpora producere longa, candida, spissis capillis, aut molliter flexis, vel gradata pulchritudinis venustate compositis, crispisque aut crinibus bostrychis comata. Sic verò fœmineam dicunt cæsariem Græcorum scientissimi. A quibus ἰθύπλοκος vocantur, qui sunt capillitio demisso: nam ὀλόθριξ τρίχωμα nuncupat Herodotus, præcipuè vibratum capillitium. Porrò vnum videtur mirum, quum sint (vt videmus) nigerrimi Aethiopes, & compares habeant vngues, cur nam eorundẽ dentes non candidi modo sunt, sed quàm cæterorum cãdidiores? At si acrius intueamur, nulla prorsus admiratio sit reliqua, vngues etenim nigricant, quia cutis etiam nigra est, & ex cute vngues proueniunt, hoc est ex nutrimenti superfluo, terrestri, delato exterius ad cutem, vnde denigrantur quidem, sicuti nutrimentum carnis & vapor nigricat, ad cutem foras attractus, caliditate solis adurente. Nec tamen inde credendum, superfluitates omnes eiusmodi in hominibus esse nigras. Quod falso de genitali semine Indorum & Aethiopum adcredidisse Herodotus historia tertia videtur. Semen enim omnium album est, spiritus admixtione, vt docuit scientes Aristoteles. Nã genitura spuma est, spuma autẽ alba est. Quod nec antiquos homines latuisse videtur, namque deam quæ rei Venereæ præest, ab ea ipsa facultate Aphroditen nominarunt. Dentes verò ideo candent, quia albescere illa solent, quibus vis solis humorem detrahit, dummodo nihil inficiatur. Exhalat enim redundans humor, congregatur verò & condensatur purius humidum. Quo modo ceram albescere cernimus. Cutem verò superinficit calor ex adustione humidi ad ipsam attracti, nec euaporantis, atque ab exhalatione alterius impuri. Dentes minimè: sed totus eorum humor in vaporem à calore cõuertitur atque exhalatur: quod

fit item in ossibus defossis. Hæc enim ratione eadem albiora sunt. Porrò vt locum hunc eludamus quandoque, sciendum quia de Aethiopibus mentio est. Aethiopion item dici Lydiæ regionem quandam, à qua Dianam volunt Aethiopiam appellari: vel quod quum apud Aethiopas ageret, eam Apollo abduxit. Alij verò, παρὰ τὸ αἰθεῖν deflecti putant: eandem putantes quæ & luna, vt Callimachus. Aut quia sit Hecate, quam semper facibus esse instructam, creditum est, & Eratosthenes prodit. Illud fuerit velut corollariũ, quod in Bœotiis rebus se vidisse Pausanias monumentis prodidit: tauros Aethiopicos, ab euentu nuncupatos ῥινοκέρωτας, id est rhinocerotas, in summa nare singulos cornu habere, sed & super id alterum, haud sanè magnum: in capite verò, ne initio quidem vllum omnino comparere. Sunt qui eodem nomine in Aethiopia proprij generis aues intelligant. Festus, Aegyptios boues. Narem certè ῥῖνα dicunt Græci. Rhinon verò pellem nuncupant & scutum. Rhineæ sunt nigriores cariæ. Hippopotamum & rhinocerota primo visos Romæ scribit Dion, Augusto de Cleopatra triumphante, etiam si Pompeij ludis factum id Plinius tradat. Est autem, inquit Dion, elephanti rhinoceros, cornu in nare habens, vnde sit nomen. Rhinobolos inueni pro ventis positos. Rhinen vocant auro fundendo aptum instrumentum, vnde ῥίνλω τεχνοείχρυσον legimus quandoque. Cæterùm in mentione hac non differamus Lucani ex libro tertio locum, vbi ita canit:

Aethiopumq; solum, quod non premeretur ab vlla
Signifera regione poli, nisi poplite lapso,
Vltima curuati procederet vngula tauri.

Id verò exponens author Sphæræ, zodiacũ in signa distribuit Cardinalia, & regiones. Cardinalia intelligit, in quibus contingant articuli temporum, æquinoctij vtriusque & solstitiorum, arietem, libram, cancrum, capricornum. Regionum nomen habere alia. Cæterùm, quoniam commentitia est distinctio hæc, nec vllius veterum roborata testimonio, facilè reiici ab eruditis potest, ac debet. Ipse Agisimbas intelligo, aut eiusmodi alios vltra æquinoctialem constitutos. Proinde nec subesse zodiaci septentrionalibus signis, ni taurinus pes vltra æquinoctialẽ protensus viseretur: quod in libris Cõpositionis magnę indicat perspicuę Ptolemęus. Quin cernitur inibi stel
lam ad tauri pertinẽs pedẽ. Sunt qui id astruãt itẽ, veterib⁹ con-

fuetum, septentrionalia modo signa expendere ac obseruare.

Allegoricè quæpiam de Atlante ac filiabus, ex Græcis penu percepta. Hyades. Pleiades. Maia, seu Mads, id est μᾶτερ, quam variè vsurpentur à Græcis authoribus. Atla quid. CAP. XVI.

LEgebamus nuper interpretamenta quædá in Hesiodum, à Ioãne grãmatico nõ omnino inscitè aut absque genio concinnata. Ex iis paucula hæc, propter eos qui poëtis acrius inuigilant, & vnam inde sibi apposcunt palmam, præcerpimus. Atlas (inquit) axis est, hemisphærium vtrunque diuiduum faciens, dipescénsque: quod supra terram, quódque infra est. Iapetum verò patrem cælestem intelligimus motum. Quippe initiis rerum corpore hoc & mundana mole confusanea, partium ordine indiscreto, aërem contigit motum sortiri celeriorem, atque ita hemisphærium vtrumque disparari, & omnino in artus digeri. Atlantis filias celebrant poëtæ Pleiadas Hyadásque & astra itẽ reliqua, quod post molis vniuersæ digestionẽ secretionémque cœperint astra visitationẽ facere. Columnas verò continere memoratur Atlas idem,

Αἳ γαῖάν τε πρὸς οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.

Has non ferè esse aliud interpretamur, quàm polum vtrumque, Boreum Notiúmque. Sunt qui scribãt, eidem filias fuisse duodecim, & filium Hyantem, quem in Libya peremerit serpens. Proinde quinque ex sororibus fletu ac mœrore cõtabuisse, quas mox in astra transtulerit Iupiter, quæ sint & dicãtur Hyades, quarum legantur apud Hesiodum nomina: Phæsole, Coronis, Cleia, Phæa, Eudora.

Νύμφαι, ἃς ὑάλας καλέουσι φῦλ' ἀνθρώπων.

Proclus verò Diadochus in eundem Hesiodi locum, septem tradit Atlantis filias Pleiadas, Celæno, Steropen, Meropen, Electram (quam & ab sparsis crinibus Cometen nuncupant, etiam si Maiæ hoc contribuit Arati interpres) Alcyonen, Mæam, Taygetam. Cæterùm non esse has aliud intelligis quàm δυνάμεις ἀγγελικὰς τῶν ἑπτὰ σφαιρῶν, id est, angelicas septem sphærarum vires: & Celæno quidem Saturniæ sphæræ, Steropen-Iouis, Meropen Martis, Electram Solaris, Alcyonen Veneris, Mæam siue Maiam Mercurij, Taygetẽ Lunæ. Illud operę leuioris hic planè adiecero, μᾶτερ Græcis nunc patris matrísque matrem signare, qua voce vt patria passim vtrantur Patauini pro amita: nunc etiam nutricem, ac eam quæ medelæ causa parientibus assistit, quæ'que vmbilicũ præcidit, quam ὀμφαλοτόμον etiam nuncupant. Est & πρεσφύτιδα περὶ πρεσβύτην τιμητικὴν, id est honesta aduersus ætate grandiorem alloquutio. Apud Aristotelem quarto De animalium historiis, Cancrorum maximi dicuntur mææ, hoc est maiæ: vt Theodoro etiam placet. Atla verò in cæli ratione ad Atlãtem attinent nihil. Quę autem ea sint, ex Marci Manilij Astronomicon tertio amplíº inspiciẽti liquere potest, sic enim scribit.

Et quoniam toto digestos orbe labores,
Nomnáq; in numerum, vitesq; exegimus omneis,
Atla vocant Graij. Et alibi,
Fortunæ perquire locum per sidera cuncta,
Quæ primo pars est numerosis dicta sub Atlis.

Qui dicantur super chœnice sedere, ex Pythagoræ symbolo. Quid chœnix, chœnicides. Chenicometræ. Tetrametrum. Hemictus. Tomentum. Gnaphalode. Plemnæ. Chnoæ. Plemæ. Syringes. Pleon. Tornata. Enalata. Hamaxedonia. Declarantur item Pythagorica quæpiam. Interibi de sole inuisibili ex Platone, necnon de patre & filio, & mundi anima. Idearum ratio. Chemisens. Aries Phryxi. Taurus Europæ. Crij ac Tragi nauigia. CAP. XVII.

PYthagoram illum sapientissimum, ob idque præcipuè tanto dignum nomine, quod eo se indignum perpetuo existimarit, multa & præclara reliquisse præcepta legimus, sed symbolicè admodum & operté. Reliqua nunc ad discussionem non reuoco. Quæ ad præsens negotium faciunt, adducentur ad partes, præsertim quæ in aliorum commentariis non rebulliunt. Nec quenquam hoc nomine incessimus, quod inhumanum est: quando & M. Tullius primæ adeò interter Latinos notæ, Serapionis partem vix millesimã assequutum se, non erubescit fateri: & id ad Atticum scribens. Adagium nobile est in eos, qui parum secundum hominem viuunt, plurimúmque obrutescunt, bonúmque si non in planum quoque abeant, super chœnice sedent. Est verò chœnix, vt

hoc explicetur primum, quantum quis vno die queat absu-
mere, id est ἡμέρησιν τροφὴν, vti exponit Suidas, & mensu-
ræ item nomen, ita Syris nuncupatum, vti opinatur Palla-
dius. Positum verò id vocabulum & apud Herodotũ libro
sexto: Regibus, inquit, Spartæ ad cœnam non euntibus
mittuntur binæ chœnices farinæ, & vini singulæ cotylæ:
præsentibus dupla dantur omnia. Lectum in Athenæi mo-
numentis est, Corinthios eò felicitatis prouectos, vt seruo-
rum myriadas sex & quadraginta possederint, ex quo Py-
thiam arbitrantur chœnicometras appellasse eos. In
Plutarchi Symposiacis, homochœnicas positos inuenio,
pro iis qui eidem accumbunt mensæ. Grammatici me-
dimno, quod (Suda interprete) sex capit modios, chœ-
nicas octo & quadraginta contineri scribunt, cuius nu-
meri sexta pars octo habet: cuius dimidium, id est quatuor,
dicitur tetrametrum, & hemiectus, id est sextæ partis dimi-
dium. Sunt & in rota chœnicides, quas plemnas item
vocant, id est modiolos. At libro duodecimo Strabo, cui-
tates quasdam ad Sinopen saxosas chœnicidas dici prodit.
Syringas quoque, id est foramina, quibus axis inseruntur
summa, inuenio chonas etiam dici, velut monstrat So-
phocles, quanquam & axis ipsius summa pars, dicitur quo-
que syrinx. Apud cuius interpretes in Helectra etiã com-
peri, chnoas appellari ἱππικὰ φρυάγματα, id est equinos fre-
mitus, aut φυσήματα καὶ πτοήματα. Dicũtur verò plẽnæ, id est
πλήμναι, quoniam ab axe impleantur. Plemas verò vndas ac-
cipiunt, in Oceano præcipuè: vnde sit plemyra, id est inun-
datio. Nam apud Athenæum est plemochoe figlini species.
Pleonsi verò, id est πλειὼν, dicitur annus, de Pleiadum no-
mine per quandam exochen, vt scribit Theon. Nec illud re-
ticuero, quoniam excursus hoc genus studiosis arrisuros, spe-
det animus, plemnam rotę vocari quoque tormam. Suam ha-
bent & Cretenses tormam, cui qui præficitur, tormarches nũ-
cupatur. Pausanias eruditè verbum inde cõcinnauit ἐκτορμῶν,
quo significatur excursus præter id quod deceat. Tomen-
tum verò est quo infarciuntur culcitræ: gnaphalon vocant
Græci: ex quo & γναφαλώδη, velut tormenticia dicuntur,
quæ mollia sunt, ac ad vsum eum accommoda. Cucurbitæ
quin etiam interior pars semen continens, candoris ratione
cum

cum mollicie traditur γναφαλώδης. Postremo qui rotam pro-
hibent exire clauiculi, vocantur enelata, id est, ἐνήλατα, quæ
item hamaxedonia rectè vocitaris. Cnemas verò radios di-
cunt ab chœnicide pertingentes ad apsida: vnde & τροχὸς Grę-
ci vocant ἔκκνημις, quibus radij insint sex. Verùm & in deo-
rum curribus apud Homerum octacnemi dicuntur rotæ. Te-
tracnemon Ixionis rotam nuncupat Pindarus. Sed vt ad insti
tutum reuertamur: quid multi in huius enarratione symbo-
li, in medium contulerint, ne asymboli planè venirent, recen
sere non vocat modo. Publica materia est in rem præsentem
ire, omnibus licet. Equidem si extra quàm Plutarchus, tantus
in literis literatis vir dispicere potuerit, aut alius quiuis, ex-
cogitare quippiam nefas omnino censeri nec debet nec po-
test: profunditus aliquid, & à prioribus, etiam si illorum no-
minibus semper assurgimus, necdum perspectum, in eo tam
inuoluto támque modo gryphi contexto symbolo latere con
tenderim. Id demum innotescet, si sensum alterum produxe-
rimus, quem viri de literis benemeriti ingenium solertissi-
mum, & Platonicis initiatum sacris non improbauit. Præci-
pit ergo author clarissimus primo, ne super chœnicẽ sedea-
mus, eo nimirum nomine non vtique cibaria, ne quid eius-
modi concipiens, sed rationalem animæ partem signans my-
sticè. Ea enim potentia tanquam chœnice nunquam fallente,
omnia metimur, iudicamus, examinamus, mittimus in digi-
tos. Propterea, ne ignauo ac torpenti ocio & resina (vt ille ait)
pigriore, cauendum insinuauit, tacitis velut ambagibus, præ-
signis philosophus, rationis actum remittentes amittamus
etiam, sicuti Musonius dicebat. Quin dialectica exercita-
tione ac regula dirigamus assiduè, & excitemus. Præterea, in-
quit Pythagoras idem, ne aduersus solem emingamus, aut
inter sacrificandum vnguem resecemus, innuens occultius,
postquam per moralem philosophiam superfluentium volu-
ptatum illecebras resecuerimus, ac velut eminxerimus, &
vnguium præsegmina, tanquam acutas iræ prominentias &
animorum aculeos excusserimus, mente sedata prorsus ac
depurata diuinæ demũ rei intendere, vt sic demum contẽpla-
tioni nos ipsos addicamus mãcipemúsque, cuius pater ac dux
meritò dicitur sol. Siquidem ante hũc (quem videmus) solem,
Plato alterum in mundo cogitat inuisibili, imaginem Dei
patris primã, verúmque filium. Hoc, ne quis fortè malè feria-

tus

tus risu, & quidem Megarico per inscientiam excipiendum putet, ceu in hoc philosopho probabilia hæc non sint, de patre ac filio recondite, ac diuinitus in epistola ad Hermiam Plato sic propemodum scribit: Vtendum est nobis pacto & lege certa, testando Deum rerum omnium ducē præsentium & futurorū ac ducis & causæ patrem dominum. Qua in parte doctissimorum sentētia est, Per omnium ducem, mundi animam intelligi: quæ, quia sit motus principium, per triplicem temporū gradum omnia explicet. Vbi verò patrem dicit, & dominum, summū Deum ipsūmque bonum significari. Mediam verò inter hæc diuinam mentem inseri, quoniam ita repetat, ducis, & sub nectat etiam causæ. Nam apud Platonem sæpe regis nomine ipsum indicatur bonum: causæ vero appellatione, mens: ducis denique, anima. Et quoniam causa mentem signet, ideo astruunt Platonici, intellectum ipsius boni filium mundi architectum proximū extitisse. Proinde in Epinomide Plato: Diuinissimum verbum mundum visibilem exornauit. Sed & Platonicus Philon in libro De causis: Cognandum, inquit, est in primis ad ipsum ens, id est de quo dicitur, Ego sum qui sum, ascendere: aut saltem ad ipsius imaginem, sacratissimámque rationem, verbúmque primogenitum. Porrò per eiusmodi rationem atque verbū fieri omnia secundum Heraclitum & Platonem, Amelius item Platonicus asserit. Quanquam Alogij hæretici verbum negant esse Deum, spreto Ioannis Apostoli Euangelio & Apocalypsi. In iis verò monitos omnes velim, Platonicorum nonnullos Dei patris filium Deum per substantiam à patre, quod Arriani faciunt, secernere. Sed enim Iamblichus Aegyptiorum aduocat mysteria, in quibus patris & filij ratio constituitur diuersa, sed eadem conceditur substantia. Extat & Mercurij mystrium nobile: primus Deus & vnus, primi pater est Dei, quem gignit in solitaria sui permanens ipsius vnitate. Est autem exemplar filij, quo nominatur suimet filius, & sui pater, atque vnipater, Deus verè bonus. Ille enim fons est idearum, à quo vtiq; vno per se sufficiēs Deus se ipsum explicauit in lucem: propterea per se sufficiens nominatur, suique pater: est enim principiū, Deus deorum, vnus ex vno, super essentiā omnem, principiúmque essentiæ. Deus præterea qui omnipotens est & dicitur, in mente sibi inhærente creandarū rerum naturas effingit, ac pingit quodāmodo, quæ in corporibus istis sentimus omnia: illic cœlorum globi, ac elementorum moles, omnium denique etiam animalium gignuntur formæ, quas in diuina conceptas mente Dei formento esse ac dici ideas, non ambigunt Platonici. Quin inde autumant factum, vti cælorum ideam, Deum Cælum sæpius pronunciarint veteres: sic & Saturni formam, Saturnum Deum, ignis, Vulcanum: aēris, Iouē atque Iunonem: ac modo eodem deinceps. Quod si quis nasutior ridendos arbitratur Platonis hæresim sequutos, sciat Augustinum in libro octogintatrium quæstionum non spreuisse ideas, vbi ait: Tanta vis in ideis constituitur, vt nisi his intellectis, sapiēs esse nemo possit. Porrò beatus Thomas quæstione decimaquinta, articulo primo: necessariū ait ideas in diuina mente constituere, per quas intelligantur rerum aliarū formæ præter ipsas existentes. Forma verò rei cuiuspiā præter ipsam existens ad duo pertinet, vel vt exemplar sit eius cuius creditur forma, vel vt sit cognitionis principium, prout cognobilium formæ in cognoscente dicūtur. Quo autem ad vtrumque ideas constituere videtur necessarium. In omnibus siquidem, quæ nō fortuito generantur, formā esse finē genera tionis necesse est: neque enim agens ageret propter formam, nisi quatenus in ipso est formæ similitudo. Quod bifariā contingit: quippe in agentibus quibusdam præexistit forma rei faciendæ ex naturali essentia, vt in iis quæ per naturam agūt, veluti hominem generat homo. In quibusdam verò per intellectum, vt in his quæ per eum agunt: nam domus similitudo in architecti præexistit mente, quæ domus idea est. Quia igitur à Deo factus est mundus per agentem intellectum, in mente diuina formam esse oportet, ex cuius simulacro compactus sit mundus. Qua in re ideæ constituitur ratio. Quod autem in Diuinis nominibus capite septimo Dionysius ait, Res à Deo non cognosci per ideas: intellige, extra se existentes. Qua ratione in Platonem inuehitur per calumniam Aristoteles, ceu nō in intellectu eas locarit, sed per se existentes enunciarit. Quia verò de chœnice dissertatum diu est, hic postremo bonarum literarum candidatos velim commonitos, ne falli quis paulò insciitior possit: cheniscū ad chœnicem pertinere nihil. Sic enim Græcè & scribitur & enunciatur, χλωίον. Dicitur verò ea nomenclatura nauigium, anseris imaginem preferens in summo, quem vocant Græci χλωῦν. Qua ratione illum item Phryxi κριὸν, id est, arietem interpretantur

tantur eruditi: sicuti Europen qui rapuit taurus, apud Lycophronem, non aliud fuerit, quàm ταυρίμορφον τύπωμα, id est tauri forma præsignis nauicula. Quin in Libya fuisse nauigia legimus, quæ dicerentur Crij & Tragi.

Quo sensu accipiendum illud Pythagoricum, Stragula obuoluta seruari debere. De Plotino obiter. Itémque imaginem Dei annulo non inscalpendam. Quomodo philosophia sit mortis meditatio. Imaginem principis obscœnis inferre, quid sit.

CAP. XVIII.

SEd nos ad Pythagoram reuocemus gradum, à tantarum rerum incomparabili excellentia, quarum contemplatione caligat mens, rapitúrque transuersa, veluti altioribus mersa tenebris. Est ergo Pythagoræ symbolum aliud, Stragula conuoluta habeto. In hoc verò, vt in reliquis, occlusissimum latere ac ænigmaticum sensum, nemo est qui nesciat, sed quo is pacto è latebris & Heracliti antro sit euocandus, non ferè est qui in literas promat. Ego verò scientissimũ philosophum stragulorum nomine inferiores animæ vires intellexisse contenderim: quoniam rationi in capite veluti in arce constitutæ subiiciantur straguli quadam imagine: quod obuolutum seruari debere præcipitur, quoniam irascibilis ac concupiscibilis potentia comprimenda ita est, ac retundenda penitus, ne disiecta prosiliénsque aduersus rationis tanquã principis imperium consurgat. Vel sententia non ita longius abeunte, stragulorum nomine corporeos sensus accipe, qui obuoluendi sunt, id est, conuertendi, vt Plotinus inquit, ad vtens, hoc est ad rationem pollentem animam, quæ plerunque rapta transuersim ita affici debet, perinde ac corpore non vtatur, dum consurgit altius, inserítque cælo caput, ac alias cumultuantes sensus cõticescere prorsum cogit. Quin & anima ad hunc affecta modum dolet, distineri se corporeis vinculis tãdiu quod fecisse Plotinum Porphyrius scribit, adeò vt imaginẽ nullã aut statuã effingi vel duci ære, aut ratione alia patet[illegible]r. Ad quod ipsum symboli partẽ alterã spectare, probari facilè potest. Ita enim habet, Stramẽtis surgẽs dẽrit[illegible] collige ipsa, figurámque cõfunde. Porrò quid aliud per morũ disciplinã meditamur, quàm vt animã à corporis sequestremus affectu? Quid per speculãdi cõpotem sciẽtiam aliud perquirimus, quã vt à sensibus abducamur longius? Propterea totum hoc philosophandi genus esse mortis meditationẽ, grauissimè prorsum dixit Plato, & est ab Aurelio Augustino adnotatum, ac M. Tullius non est oblitus. Hoc ipsum denique Zoroastrem veteris theologiæ authorem eminẽtissimum significasse arbitror, quum esse alatam animã comminisceretur, ac confractis alis labi in corpus præcipitẽ, rursúmque lætius plumantẽ, ac denuo factam volucrem superna repetere. Quid si non aliud innuat symbolum id quoque ex fontibus eisdem, Dei figurã ne inscalpas annulo? Quod ipse sic fermè interpreter, quoniam & sine cortice nare didicimus: non esse animam, quæ imago Dei est, ex Platonis doctrina, mersandam in corpus, quo planè, vti annulo gemma, animæ vis cõtineri videtur, nec mancipandam sensibus. Illud verò ex historia nos minimè fallit, quandoque capitalem admisisse fraudem, qui principis imaginem nummo vel annulo inscalptam latrinæ, aut lupanari, vel etiam obscœnis, vt enotatum à Seneca est, intulisset. Ad quod si Pythagoricum id respectare cõtenderis, nimirum in prætenuem labantémque reclinabis parietem: & personam tibi induces, faciem minimé.

Delphorum ciuitatem dici Pytho. Pythium quàm multis habeatur locis. Pytheũ quid, & qui Pythij. Xenophon restituitur, & declaratur Quintilianus. Salpistica crumata. Odontismus. Epinicia. De pythico nomo & agone, plura. Item de Pythone, quem vocant Delphinem. Delphicum oraculum fuisse prius Terræ, ac Neptuni. Hexametrum qui cecinerit primus. Item pluscula ad oraculum Delphicum pertinẽtia. Apollinis cognomina aliquot. Cur homo dicatur phos. Phodes quid. Cognitionis esse innatam nobis cupiditatem. Melanthusa. Thyia, vnde thyiades. Castalia cur. Delphi cur. Cerdous. Ptea. Ptoum.

CAP. XIX.

PYtho, vt pristina item respectemus interpellata præsepia, ciuitas erat in Phocide, cuius incolæ dicerentur Delphi:

Delphi: vnde est, πυθοῖ ἰὼ ἄγαθιν. Fuit & in Creta Pythium in Gortynæ meditullio cuius incolæ dicti Pythies, vbi & Apollinis visebatur templum. Erat & suũ Macedonibus Pythium, vbi & Pythia fiebant. Porrò Pythium prope Astacenum sinum, vnde Pythiani dicti, & Pythiana pocula. Pytheũ verò dicebatur oraculi locus. Pythium quoq; & Delium aræ dicebantur, vel templa Pythio Appolini aut Delio dicata. quod ex Liuio liquet. Nam Spartæ Pythios inuenio nuncupatos, qui Delphos ad cõsultanda oracula mittebãtur, qui item publicè cũ regibus pascebãtur. De iis apud Xenophontem mẽtio est, sed perobscura in libro De Lacedęmoniorum republica, dictione quoque mendosa in Latina tralatione. Quin & Athenis erãt Pythij & Deliastę, vt scribit Philochorus apud Sophoclis interpretẽm in Oedipo coloneo. Sed & libro primo Quintilianus in etymologiæ rationibus quæriait: vnde Bruti, Publicolæ, Pythij: quem locum ignorare se interpretes fatentur: quum tamen historia sexta memminerit Herodotus quoque: Non negligendum verò illud: fuisse item Pythicum nomon auleticum, cuius partes quinque ex ratione expugnati ab Apolline draconis, pera, catacleusmus, iambicum, spõdeum, catachoreusis. Pera quidem, id est πάγη, Dei consilium habet, esset'ne dignus congruens'ue certamini locus. In cataceleusmo draconem prouocat. In iambico pugnat, in quo & inflantur tubę, quæ salpistica vocant crumata: dicitur & odontismus, id est dentium arietatio, & fremitus, quod draco faciebat, quum sagittis impeteretur. Spondeum verò victoriam significat. In catachoreusi epinicia, id est celebritas ex comparata victoria ab Apolline continetur. Sunt qui aliter distinguant, & Anacrusin volunt esse certaminis præludium. Amperam verò primum certandi periculum. Cataceleusmum, certamen ipsum. Iambum autem & dactylum pæana, qui eiusmodi efficiatur rhythmis victoriæ gratia. E quibus alter hymnorum sit proprius, iambus autem obloquiorum. Syringes verò belluæ deficientis langorem imitantur, efficiúntque. Traditur illud quoque, Pythium carmen pro heroico dici, quoniam sit ab Apolline oraculis celebratum, vel quod Pythone confecto, territi accolæ texuerint hexametrum primi. Inuenimus qui scribant, violentum fuisse hominem Pythonem, Draconis cognomento, qui dũ sagittis debellaretur, inter adhortandum proclamasse Apollinem

ferunt, vel Latonã, vt Macrobio placet, ἡ παιάν, id est immittę feriendo, vnde inoleuerit mos, vt conserturi aciem sic Pęanis celebrationem clamitent. Sed & Apollo Athenienſibus opem Dei aduersus Amazonas implorantibus, verbis iisdem inuocari semet auxiliatorem, hortaríque præcepit. Illud non omiserim: Delphinem nuncupari ab Apollonio libro Argonauticon secundo draconem ab Apolline confectum. Cuius etiam versiculos apposui,

ὡς ποτε πῆχυιαν ὑπὸ δείρατι δι παρνησοῖο
Δελφίνιον τέξσοι πελώριον ἐξεράσσεν.

Id ipsum verò interpres item comprobauit, addítque à quibusdam masculino genere pronunciari, ab aliis fœminino, quod (inquit) melius est. Sic verò appellat in Periegesi Dionysius Apher: id quod plerisque negotiũ facessit. Quod autem Delphines vocaretur, qui Delphicum custodiebat oraculum, Leandrus dicit, & Callimachus. Sciendum autem: Pythicum agona, crassantibus in adeuntes Cirrhæis, labefactatum, fuisse ab Thessalo reparatum Eurylocho, quem Achillem dicunt iuniorem, vt scribit Euphorion. Fuit quoque agon hic initio ἐφετήριος, veluti pecuniarium dicas, quoniam vincentibus, ea fuit merces proposita: mox autem Stephanites, nexis lauro corollis, ex Thessalicis Tempe tralata ab pubescente puero: quod ob dracõtoctoniã in Creta apud Chrysothemidem Apollo expiatus, Thessaliam ingressus illinc secum arborem pertuliſſet. De loco autem videntur nũcupari Pythia, cui nomen πυθών, vel ab oracula scitantibus, quod dicunt πυθέσθαι, vel quod inibi computruerit Python. Nam πύθεσθαι ipsum id indicat planè: Homerus,

Αὐτὰρ ἔπειτα πύθεται ὄμβρῳ.

Dicebatur tamen prius Nape, mox & Petressa, item Crissa, demum Pytho. Scitu non indignum & illud: sicuti Olimpiada dicimus vigesimam aut trigesimam, ita & Pythiada vsurpari ab eruditis consuesse: sed & Nemeada eodem modo. In hac verò Delphici oraculi mẽtione adnotandũ vehementer: proditum veteribus, oraculum id fuisse γῆς, id est terræ, ac Daphnida promantin, id est prædiuinatricẽ, quæ nympharum vna fuerit prope incolentium. Sed enim apud Græcos olim circumlata sunt carmina, quibus fuit titulus Eumolpia. Musæi credebatur opus. In eo traditũ, author Pausanias est, Neptuno ac Terræ oraculum fuisse commune: ac terram

quidem per se dedisse respõsa, Neptuno ad id subseruisse Pythona, id est πύθωνα. Sic enim habet carmen

Αὐτίκα Μελχθόνιος σφὲας διὰ πίνυτον φάτιν μῦθον,
Σεῦο Λίτ᾽ πάτερ ἀγίσιολ᾽ πλυτὸ ἰννοσίγαιε.

Insequentibus porrò annis Themidi oraculum esse datum, ferunt. A qua mos dono acceperit Apollo, Calauria Neptuno vicissim tradita. Quin & constans tenet fama, Promantin fuisse principem Apollini Phemonoen, quæ hexametrũ quoque cecinerit prima. Cæterùm Bœo, id est βοιώ, indigena mulier, hymnum quæ apud Delphos concinnauit, ab hyperboreis esse constitutum cecinit oraculum: ex quibus ὑπέρβορε, id est Olena vaticinatum esse primum, ac primum quoque hexametrum cecinisse. carmen ita habet,

ἐνθάτε δύμνησεν χρησέμεν ἰατιλίσαντο
γιλίδες ἐν φορέων παγαῖς, ηχὶ λίγ᾽ ἀειδόν.

Et mox hymni fine,

ὧλεν, θ᾽ ὃς ἐγένετο πρῶτ᾽ φύβου προφάτας,
πρῶτ᾽ Α᾽ ἐφαίων ἐπέων τελετάρχετ᾽ ἀοιδάς,

Olenis Lycij hymnorum conditoris meminit historia quarta Herodotus. Parnasum, à quo nũcupatur mons, fuisse Cleodorę filium tradunt nymphæ à quo item παρνασία πάπα, id est Parnasius appellationem trahit saltus. Volentium præterea auium addiuinationem eius quoque ferũt inuentũ. Sciendum verò, apud Aristotelem Meteororum primo, Parnassum monte in Asia item locari: quod doctissimis hominibus scrupulum iniecit vel molestissimum. Et sunt, qui interpellatos esse Græcos arbitrentur codices, quoniã eius rei mentio fuit nulla cosmographis. Cæterùm & parte hac studiosos, vt in plerisq; aliis, demerebimur plenissimè, quãdo in Periegesi Apher Dionysius Bactros incolere ait χώρῳ ὀχυρόφρονι μυσῶν ὑπὸ παρνησσοῦ. Et Rhemnius Fannius Parnasum latè propè montem rura tenentes. Et rursum alibi: Parnasi montis sub celsa rupe Arienos. Corycium antrum, à nympha Corycia dictum volunt, à cuius filio Lycoro, ciuitati factum Lycoriæ nomen sit. Ex Lycoro Hyamus nascitur, cuius filia Celeno Delphum ex Apolline concepit, à quo nũcupati Delphi. Quanquam alij ab Delpho Neptuni filio & Melanthusę oppidum nentur dici, vt prætereantur quæ scribit Macrobius. Melanthusa verò Deucalionis traditur filia. Sunt qui indigenam memorẽt virũ Castalĩ, cuius fuerit filia nomine Thyia, quæ Dionysio consecrata primum, Deo celebrauit Orgia & Bacchico afflatis numine nuncupationem fecit, vt ab ea vocentur Thyiades. Castaliam aquam potu quoque dulcem, à Castalio dictam tradunt, aut à muliere indigena, quam Acheloi filiam intelligi voluit Panyasis: ita enim de Hercule scribit,

παρνησσὸν ψιλόεσσαν θοῦς λίπε ποσὶ πόδας ὠκὺς,
ἐκτὸς πασσάλιοιο ἀχιχαΐδαο ἀμβρότοιο ὕλης.

Inueni & qui tradant, Delphicum oraculum Saturni fuisse prius. Propterea in Alexandra Lycophron,

οἱ Δ᾽ ἀμφὶ βωμὸν τὸν πρεσβυτίνου πρίνος.

& quę sequũtur. Colebatur & cum Apolline Dionysius. Nam quum eius membra concerpsissent Titanes, Apollini ἀδελφῷ, id est fratri eius apposuerunt in lebetem coniecta. Is verò tripodi adiecit, quod Callimachus scribit, ac Euphorion. Ex hac item historia sunt qui delphorum inflectant nomen, vt dicantur quasi adelphi. Sciendum porrò ex Græcorũ doctrina (Sunt enim & nobis cæca quodammodo testimonia, non iurecõsultis solum, quæ absentia ingeniorum monumentis sententiam posteris suam dictare non desinunt) videri Apollinem non plus vatem, quàm philosophum: quando & huic rei argumentum facile suggerant Dei cognomenta. Dici siquidem ab iis, qui nunc primum Musarum initientur sacris, Pythium, à discendi vsu, atque interrogandi, quod πυνθάνεσθαι vocant. Delium verò & Phanæũ, vbi veritatis quippiam interluceret incipit, Ismenium autem vbi comparata scientia est cum loquendi facultate. Horum denique quum scientiæ facultas in actum promitur insimul disertando philosophandóque. Apollinem porrò eundem Διαλεκτικὸν τῶν Græci autumant, quod oraculorum monstrant pleraque, eiusdem quippe est soluere ambiguitates, ac facere: quam rem eo retulimus gratius, vt eũ nõ eatenus imperitũ censeas, quàm videtur nostrorum nõnullis, qui ita pronunciauit, solum Apollo. Aesium Apollinem apud Eleos eundem Pausaniias putat, quem Alexicacon dicant Athenienses. Nec mirũ ita ex scitẽli vel discendi potestate cognominari Apollinẽ. Quippe Plutarchus ille doctissimus vitam homini putat δεῖν γίνεσθαι διὰ λόγου, ad cognitionẽ à Deo esse cõtributã: quoniã cognitio non gloriã solum parit, sed virtutes in actum producit. Nam si latitasset Themistocles, Xerxem nõ repulisset à Græcia. Sed & hominẽ ipsum Græcos vteres non aliũde

magis φῶτα nuncupasse, à lumine, quod vocant φῶς, quàm ob insitum ac prævalidũ cognitionis amorẽ, quo inardescimus vt cognoscamus cognoscamúrque. Vnde Olophoia Nicandro in theriacis dicuntur φῶτα ἀναιρούντα, id est hominem quæ perimunt. Quanquam apud Homerũ pro pernicioso capiatur simpliciter dictio hęc. Sed & φωτόνειμ, quo verbo indicatur generatio, inde corriuari opinor, vnde fluxerit vocabulum nostrum, idem respiciens negotium. Quin & Photion, pro iucũdo capitur, & grato. Nec me fallit tamen grammaticos scribere, dici φῶτα, de loquendi vsu, qui sit hominis proprius παρὰ τὸ φῶ, τὸ λέγω. cui sententię Theologus etiãnum astipulari videtur. Phodes verò, id est φῶδες, maculę dicũtur rubentes in cruribus ex ignis propinquitate nimia inductę. Lycophos autem, sicut ἀμφιτύλη νύξ (inquit Porphyrius) dicitur, quòd aurorã præcedit spatium. Nam aurora est quę solem præeundo adnuntiat. Priorem sententiam adiuuat Manilius Astronomicon primo:

Omnia conando docilis solertia vicit,
Nec prius imposuit rebus finémque modúmque,
Quàm cælum ascendit ratio.

Cęterùm & animam ipsam ex philosophis nonnulli esse substantiale lumen statuere, præcipuo argumento id coniectati, quod ex omnibus insciticm maximè auersatur, ac compauescit animus, obscuráq; & tenebris obuoluta refugit summa vi, ac perturbatur inde. Sic autem amabile putat lumen, vt nil ex iis quorum nobis iucunditatẽ natura conciliat & gratiam magnopere citra illud expetat. Qui verò insciti ignorabilémque se facit, tenebrarum alumnus, & vitam ipsam κινταφῶν, id est citra cadauer sepulchrum faciens, quod sit æditus in lucem, graue ac molestum arbitrari videtur, atque inde se remis velisque abdicare. Quæ quum ita sint, quid plurimum cognitionem parit, aut quid demum cognobiles nos ipsos facit validius latiúsque, quàm ipsa scientia? hæc siquidem principe se vnusquisque potest tollere humo, victorque virũm volitare per ora. Etiam si plerisque Græcanicũ illud arrideat sępè, λάθε βιώσας, ad quos alludẽs Horatius,

Nec vixit malè, qui natus moriensque fefellit.

Illud ex abundanti demum adiecerimus, quoniam multa de Apolline præstruximus, dici hunc veteribus Latonæ filium, quam intelligi noctem volebant, ex qua tanquam matre gigni sol videtur, quod significat Sophocles, & interpretatur Eustathius. Dicitur verò nox, Latona, de obliuionis ratione, quæ consopitis obuenire consueuit. Additur Iupiter pater: quoniam fati pars quædam, Apollo est: ac velut μεγάλος Ζεύς, id est particularis Iupiter, vel quia in aëris & cæli feratur ambitu: quorum vtrunque Iouem dicimus. Adiiciamus illud quoque, Vlion dici Apollinem apud Milesios & Delios, sicuti commeminit Geographus, quod hygiasticum indicat, id est medendi potentem: quippe ὄλεω significat rectè valere: sicut Diana nuncupatur Artemis, quod ἄρτεμές, id est incolumes præstat. Apollinem denique ratione vocant eadem μαντεύτιν, qua & Dionysium μαντεύμενον vt author Pausanias est. Sunt qui & Cerdoum nuncupent, id est κερδῶον, quia oraculis æditis ad lucrum conferre insigniter crederetur. Cæterum, cognomen id Mercurio adoptant alij, vt qui negotiis præsit ac lucro: qua ratione marsypium illi contribuunt, ac Angelum vocant, sed & κλῶπα, id est furem. Ptoum quoque Apollinem appellauit Lycophron, cuius filium fuisse dicit Hectora: quod Stesichorus approbat, & Alexander Aetolus. Cognomenti ratio ex formidine Latonæ iniecta ab fero sue, quum Apollinẽ peperisset ac Dianam, vnde dicta est Ptea, eodémque modo Apollo ac Diana.

De Cambysis vesania, & morbo sacro. Qui dicerẽtur Caberi dy & Pattaici. Anactes pueri. Anaces. Cabareni. Cabus. Cabæsi. Itẽ de Vulcano delibata pauncula. Aphthæ quid. Vlpiani codex perpẽditur. Pithas. Aphthas. Athyrophonus. Athyrotus. Atypus Stomatica quæ. CAP. XX.

Cambysem Persarum regem ab ipsis natalibus graui admodum laborasse morbo ferunt, eum quidẽ sacrum nominant. proindéque multa sæpè fecisse, quæ vel infimæ fortunæ virum dedecerent, nedum tantum principem: nam cuius corpus adèo infestaretur, eius ne mens quidem magnopere constabat. Hinc enim pleraque per vesaniam facta memorantur. De Prexaspe quandoque scitari perrexit, Cuiusmodi me virum (inquit) arbitrantur Persæ, aut qui nam de me sermones ab eis instituuntur? Tunc is, Omnia, inquit, illis arridẽt plurimũ, te mirantur, tibi applaudunt, sed vnũ nequeunt non

improbare, quod vino largius, quàm pro dignitate indulgeas. Ergo (inquit Cambyses ira præferuidus) mentiti sunt prius, quum in senatu rogante me, ecquid viderer Cyro patri adæquandus, respondere: Cyro videri me aliquanto præstantiorem, cui adessent illius omnia, prætereáque imperio adiecissem Aegyptum, & mare. Quo tempore à Cræso illam quoque dici sententiam, sum memor: Mihi quidem, ô rex, hoc vno saltem Cyro patre inferior videris, quòd necdũ tibi eiusmodi sit filius, qualem te is & genuit, & educauit. Cæterùm dispice, ô Prexaspes, ipse ne, an verius desipiant Persæ. Etenim si filij tui in vestibulo residentis media cordis, nil frustraro ictu, sagitta confixero, euidens fiet argumẽtum, vana esse quę garriant Persæ: sin aberraro, delirare me putato, ac nil ementiri Persas. Protinúsque arcu arrepto, ac sagitta in destinatum excussa locum, prosiliẽs gaudio dissecari puerum iussit ac se artifice dextra egregiè collimãtum ostendens. An non (inquit) fides inde tibi fit, hau loquaquam me desipere? Cæterùm & illa futentis planè hominis indicia item vel manifesta quòd templa legésque ludibrio habebat. Nam quum Aegypto foret potitus, Vulcani templum ingressus, multo derisu eius simulacrum est insectatus. Erat autem simillimum iis diis, quos Pattaicos vocabant Phœnices, vel (vt aliqui scribunt) Patteços, in triremiũ proris circũferti solitos. Pygmæorum quadam imagine. Erat & in Aegypto Caberorum templum, quod citra fraudem sacerdote excepto, ingredi nemo poterat: id etiam irrupit Cambyses, ac per multam iocorum licẽtiam simulacra ibidem erecta cauillatus omnia exusit. Constructa verò confabricatáque & hæc ipsa erant, eodẽ ferè modo quo & Vulcani statua. Porrò dissectis item conditoriis, mortuorum inspectare cadauera, maximæ duxit voluptati. Verũ de Cambyse satis supérque. Quod de Caberis facta mentio est, sciendum esse qui καβείρους, dæmonas interpretentur quamuis sint & Caberij populi inferioris Asiæ, quorum sit ciuitas Caberia, vt inquit Stephanus. Erant & in Pœotia Caberij, vt Pausanias libro nono. Cabarni Cereris sunt apud Parios sacerdotes. Cabus verò, id est κάβος, fruméntaria est mẽsura: vnde Cabæos dicimus, qui expleri nequeũt. Pherecydes scribit, ex Cabera Protei filia, & Vulcano tres Caberos, totidémque nymphas Caberidas esse ortas, & vtrisque templa esse dicata. In Lemno verò, ac Imbro Caberos præsertim honori habitos. Erant & Teletæ Caberorum in Samothrácia: eorum nomina etiam Mnaseas apposuit. Sunt verò quatuor numero: Axieros, Axiocersa, Axiocersos. Sed per hos intelligi putant Cererem, Proserpinam, Plutonem. Adiiciunt & Camilum, qui sit Mercurius, quod scribit Dionysodorus. Dici verò Caberos putant alij à Caberis, qui sint in Phrygia montes, quoniam inde sint tralati. Sunt qui duos tantum Caberos initio fuisse tradant, maiorem quidem natu Iouem, & Dionysium iuniorem. Memorabile verò est, quod de Caberorum narratur Teletis: iis si quis fuisset initiatus, quanta libet mare occupasset hyems, euadebat, quod de Vlysse proditum memorię est. Hac item ratione dissidentibus ad Troiam Græcis, Agamemnonem facilè seditionem consopisse, quum in ventris ambitu porphyrida haberet, id est purpúream tæniam, quam eo loci iis imbutos sacris habere, moris erat. Apud Amphissam Locrorum ciuitatem telete fiebat ἀνάκτων πλάθος. Eos aliqui Dioscuros intelligunt, alij Curetas. Sunt qui etiam καβείρους, vti author Pausanias est. Anacas dici Dioscuros interpretatur Plutarchus, διὰ τὰς γυμνικὰς ἀνοχάς, id est ob belli cessationem factam cum Athenienſibus ob Helenæ raptum, quum essent in vrbem admissi, vel quia impendio curarint, vti Athenienses ἀνακῶς, id est quietè viuerent, ac tranquillè. Quo argumento etiã reges dici anactas. Sunt qui ob astrorum ἐπιφάνειαν appellari Anãcas opinentur, quoniam Atticis ἄνακας sighet ἄνω, id est supra. Quod verò de Pattaicis item diis commeminimus, sciendum est, Horũ scribere, dici Pattaicum; siue Pattæcum, quasi ἀπατæcum, extrita de principio litera, quę adimi in plerisque aut adiici quandoque solet. Sicuti à Memphiticis dicitur Vulcanus Phthas: sed in Græcorum doctrina etiam Aphthas. Sunt & suæ medicis aphthæ, verùm ea intelliguntur oris vlcera, quibus præcipuè infestentur infantes. Vnde Aphthiphũ corriuari placet, eiusdem, quem eiusmodi vexet affectio. Atque ita reponendum in Gellianis codicibus libro quarto, & apud Vlpianum Digestis de ædilitio edicto, vt sic denique redeat in artus luxata sectio. Quæsitum est, inquit Iureconsultus, an balbus & blæsus & aphthiphus, isque qui tardius loquitur, & varus & vatius sanus sit: & opinor sanos esse. Hactenus Vlpianus. At si sunt oris vlcera aphthæ, quæso quanam ratione vlcerosus fuerit sanus? Sed audi Aeginetæ Paulí sentẽtiam Medicinæ primo: Adnascitur, inquit, infanti vlcus, quod di-

citur aphtha, tribus generibus: vnum subalbidum est, alitd subrubens, tertium verò nigrum, vt eschara: pessimum hoc, ἠχὼ διὰ τὸ λεπτότατον, id est maximè mortiferum. Porrò videtur inibi Iureconsultus loquutionis & linguæ prauitatem attingere. Quo fit, vt si diuinare permittimur, malim Athyrophonum, vel Athyrotum substituere, quibus festinata nimis in loquendo celeritas significetur: incommoda forsan & hęc, sed minus. Apud Sophoclem in Philoctete, Athyrostomos dicitur Echo, quam loquacem intelligi voluit, ac garrulam. Apylotum, id est ἀπύλωτον, Aristophanes pro eodem accipit ferè. Sunt tamen codices, in quibus legatur Atypus, quasi minus præformans vocem, id est ἄτυπτος. De aphthis porrò multa Celsus, & in Diffinitionibus Galenus. Sciendum verò stomatica dici Græcis medicamenta, quę malo huic medenturs cuti cæteris item, quæ in ore contingunt, vitiis.

Qui nam fuerit Hyperbolus Athenis. De saxo, quod hyperbolũ vocant. Hypobolus ager qui, & astictos vterm. Argyrocopeum quid. Ostracophoria, quid.

CAP. XXI.

HYperbolum Chremidis filium, Charonis fratrem, prauitate ac versutia in fallendo præsignem fuisse ferũt. Lucernas quandoque factitauit, vendiditque: sed nec syncerius, nec citra fraudem, plumbum immiscebat æri, quo ponderosiores factæ maius demererentur pretium, alioqui & peruersissimis erat moribus. Hic tamen pòst Cleonis potentiã ductare populum Athenis adortus est. Primus (vt aiunt) ex infima nota gradum illum adeptus, quum nobiliores vereri populus cœpisset, ne democratiam soluerent. Demum & ipse tristis est labefactatus, vt commeminit libro octauo Thucydides, non timore aliquo potentiæ vel dignitatis, verùm ob prauitatẽ & pruitatis dedecus. In Samum profectus inimicorum insidiis interiit, ac defunctus eius culeo insutus in mare est præcipitatus, quod scribit Theopompus. Hyperboli meminit Antiphon ad Nicoclem, & in Bruto M. Tullius, cui simillimum Romæ fuisse prodit Seruilium Glauciam, qui sit publicè interfectus. Andocides de eodem sic ferè prodit: De Hyperbolo quidẽ dicere erubesco, cuius pater, inscripto vultu, etiamnum in Argyrocopeo, ita vocant, vbi cudantur nummi, publicè seruiuit. Matrem verò venditasse panem ferunt.

Incessitur porrò Hyperbolus, vt litigiosus, imperitus, ἀψιμαθὴς, id est qui serò discere exorsus sit. Maximus Tyrius Hyperbolum fuisse Lacedæmonium prodit, lasciuientis populi scelestissimum adulatorẽ. Illud denique nouimus, postrémum omnium exilio, quod ostracophoriam vocant, mulctatum fuisse Hyperbolum. Nicia & Alcibiade dissidentibus, vt verum prorsus illud agnoscatur, ἰῷ δὲ διχοστασίη κακὴ ἡ πάγκακον ἔμμορε τιμῆς. Testulis vertere solum coactus est Hipparchus omnium princeps Cholargeus. Præterea, quod scitu equidem arbitror dignum, hyperbolos dicebant lapides, quibus ad ceruicem religatis, cõscelerati in profundum demergebantur. Aristophanes, ἅρας μετίωρον, εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλῶ, ἐπὶ τὸν λάρυγγ' ἐκκρεμάσας ὑπέρβολον, id est, tollens subbolo. Hypobolum verò, quod nec scitu indignũ est, agrum limem in barathrum deturbabo, appenso ex ceruice hyperbolo. Hypobolum verò, quod nec scitu indignũ est, agrum dicebant creditoribus obnoxium, lapidis indicio vel columnæ, proinde de eo sic pronuntiabant ἔστιχθαι τὸ χωρίον, id est signatus est ager. Nam huic diuersum astictum vocabant, id est ἄστικτον.

De Hyperboreis, Arimaspis, Abari. Arimphæis, necnon de medicamento, quod dicatur rhapontícum. Rhadix. Rhadica, vel ridica. Plinij locus restituitur in Hyperboreorum mentione. CAP. XXII.

HYperboreorum vnguenta, & pollucibiles dapes, vt in locis illis, post quas euidens consequatur exitium, in proclerbium venire posse, animaduerto ex historia. Quippe pone montes Rhiphæos, vltráque Aquilonem gens felix, si creadimus, quos Hyperboreos appellauere, annoso (vt Plinius inquit) degit æuo, hoc est annis mille, vt alij produnt, & retulit Strabo. Ibi creduntur esse cardines mundi, extremíque syderum ambitus. Viritim gregatimque discordia ignota, & ægritudo omnis. Mors non nisi satietate vitę, epulatis deliburtisque senibus luxu, ex quadam rupe salientibus. Hoc illis sepulturæ genus beatissimum. Antimachus eosdẽ cũ Arimaspis Hyperboreos facit. Quos esse viros Scytharum vnoculos, Herodotus scribit, ita nuncupatos, quia illarum gentium vocabulo arima vnum signat, spu verò oculũ. Sed quod mirum sit, videtur author idem alibi fabulosum arbitrari, qui tamen versus quosdam Arimaspeos nominat, ab Aristeo con-

ditos Proconnesio, sicuti Strabo item scribit, qui etiam putat ex Scythica fortè historia luscos Cyclopas ab Homero traiectos. Damastes verò in libro De gentibus, vltra Scythas, inquit, Isedonas incolere, super hos Arimaspos, vlterius esse Rhipæos montes, ex quibus flet Boreas, vbi sint etiam perennes niues. Post hosce montes Hyperboreos pertingere ad mare. Arimaspos in Alexandri historia legimus, euergetas item dici, id est beneficos, quoniam Cyrum extrema cõmeatuum laborantem inopia, vti ne humanis quidem abstinerent carnibus milites, subuecta frumentorũ vi magna iuuerint munificé. Quo argumento ab eodem euergetæ dici cœpti. Non prætereundum, esse ab Venetis nobilibus, dum septentrionalia peragrarent, obseruatum, nullos esse Rhipæos montes, quos recentiores certatim tradiderunt, & veteres cosmographi: verùm loca ea omnino plana videri. Scribit Historiarum tertio Polybius, omne quod intra Tanaim & Narbonẽ ad Septentrionem vergit, ad sua tempora fuisse incognitum, somniaréque si qui de iis loquantur, vel scribãt. Hyperboreos tradit Diodorus, Græcis quidem omnibus, sed Atheniensibus præcipuè, atque Deliis societate ac beneuolentia fuisse iunctos. Prestò est & in historia hac miraculum aliud. Nam Abarin Hyperboreum ferunt sagittam per orbem terræ circumtulisse, nihil omnino vescentem. Hunc Abarin Scythæ filium, non ignarum literarum oracula scripsisse tradiderunt, quæ Scythicæ nuncupentur, & nuptias Hebri fluminis, Apollinis aduentum ad Hyperboreos, ratione metrica, abs quo sagittam acceperit, quam diximus. Huius & Gregorius theologus commeminit in epitaphio ad Magnũ Basilium. Narrantur & in regionibus illis Arimphæi haud Hyperboreis dissimiles, quibus vt Hyperboreis, sedes sint nemora, alimenta baccæ, capillus iuxtà fœminis, virisque probio detestatus clemens, quo nomine etiam sacros haberi inuiolatosque esse etiam feris accolarum populis: nec ipsos modò, sed illos etiam qui ad eos perfugerint. In hac verò Hyperboreorum mentione, succurrit opem feramus Plinio. Historiæ naturalis libro quarto, sic fere scribẽti, vti est in perualgatis codicibus: Apud Hyperboreos, inquit, creditur esse cardines mundi, extremique syderũ ambitus, semestri luce & vna die solis auersi, non vt imperiti dixere, æquinoctio verno in autumnum. Semel in anno oriuntur iis soles, brumáque semel occid

occidunt. Insignis hic comparet deprauatio, sed errorem minus aduertentes eruditorũ uonnulli colaphum audacter Plinio impingunt, quando cælestium rerum scientia fieri prorsum non queat, vti à tropico in tropicum perpetuus inoriatur dies, aut intendatur nox. Hæc quidem κατὰ τυφλῶ λίλαι. Sed quoniam totus Plinius mendosus est, facilè adducor, vti verba opiner transposita, & sic omnino scribendum, Semestri luce & vna die ab æquinoctio verno in autumnum. Non vt imperiti dixere, solis auersi. Quòd si benignus admittat lector, nil absurdum proferri aduertet. Nam solstitiales dies libro secundo, in eadem dierum ratione æstiuos intelligo: sicut brumam pro hyeme. Quod verò de Thyle pronuntiat Plinius, vtrocunque legas modo, dissentaneum est quadamtenus, sed ita, vt Plinium coarguentes iuuet nihil. Cæterùm & inibi potest error inoleuisse, vt ferè legẽdum censeam, In Thyle nullas esse noctes solstitio indicauimus ad cancri signum sole transeunte, nullósque contra per brumam dies, hæc siquidem senis mensibus continuis fieri arbitrantur. Illud obiter adnotauerim, quia de Scythia mentio est: esse Rha Scythiæ fluuiũ, de quo inditum sit medicamini præstantissimo nomen, quod Ammianus scribit: nam Rhabarbarum vel Ponticum nuncupatur. In eius, inquit, superciliis quædam vegetabilis eiusdem nominis gignitur radix, proficiens ad multiplices vsus medelarum. Rhadix verò in Theriacis aliud est, nam ab eius accusatiuo sunt qui Latinum formari rectum putent, quod est rhadica, frequens apud agricolationis magistros verbum etiam si radica legitur modo. At etiam rheon, Pontica radix, inquit Medicinæ primo Paulus, κεκλῆται ἀπὸ χορίστ ῥᾶ.

A mari habitandum procul. Maritimos mores dici de impuris sordidisque. Neptuni & Mineruæ certamen vnde natum. Celeustæ qui sint. Plutarchi interpres refellitur. Erotidia. Halia. Eleutheria.

CAP. XXIII.

PLato in libris De republica fugiendum esse mare cẽsuit, perinde ac improbitatis magistrũ. Nam vt ab eo quisque maximè remotus sit, ita optimè rẽ publicam administraturum. Mare attingẽtes, inquit Strabo, deteriores effecti latrocinari cœperũt, & hospites mactare: quandoquidẽ multis implicíti,

pliciti,in eorũ luxuriam & lucra sordida socieratémque auritiæ dilapsi sunt. Hinc factum,vt maritimi mores ex adagio pro pessimis celebrẽtur,ac sordidis. Quo forsan argumento veteres Athenienſium reges in eo allaborarũt plurimũ, vti à mari ciues abducerẽt,agrisque insuefacerent colendis: vnde inorta videtur fabella,Neptunum de regione cum Minerua diſceptantẽ,ab ea superatũ,olea quam moriã dicunt, iudicibus prẽmonstrata. At contrà maritimis rebus ciuitatẽ præcipuè applicuit Themistocles. Qua re aduersus nobilitatẽ auctior euasit populus, ad nautas & celeustas & gubernatores potẽtia recidente. Scitu non indignũ: Plutarchi interpretem celeustas remiges esse interpretatũ incuriosius,quũ sint celeustæ,vt scribit Sudas,qui remigibus præsunt,ac epibatis. Quibus vini item,carnis,olei, aliorũ id genus incũbit cura. Inde magnus est in nauibus celeustarum vsu. Celeustam videtur Plautus hortatorem dicere,velut sit nauigationis moderator. Trierarchus inquit Sudas,naui præest, Proreus, seu prorera remigibus tantum. Hic proræ insidet,puppi gubernator. In Romana historia maritimos colonos sacrosanctam habuisse vocationem legimus.

Coniugalis amor quatenus progredi debeat. Coniunx dicatur,an cõiux. Pulchritudo triplex. Amor itẽ triplex. Concubitum ab iis excludi. Platonis apologia. Laus amoris. In quibus vituperetur Plato: cúrque eum Satonem,non Platonem nuncuparit quidam. Sata, pro mensuræ specie.item cabus,& batus.

CAP. XXIIII.

SExtum in Sentẽtiis scripsisse,author Hieronymus est, Adulterum esse quisquis in vxorem suam ardentior est amator. Quippe in vxorem alienam omnis amor turpis est, in suam vero nimius. Sapiẽtis est,vxorem amare,sed iudicio,non affectu. Libidinis pruritus rationis examine reprimendi,nec præcipites ferri in cõcubitum debemus:fœdius nihil, quàm vxorem amare perinde ac adulteram. Venit in mẽtem historiæ cuius author Seneca est,qui à se cognitũ quendã testatur, ornatum hominẽ,qui exiturus in publicum fasciã vxoris pectori alligabat,& ne momento quidẽ presentia eius carere poterat, potúmque omnino nullũ sibi, nisi alterius prægustatũ labris, vir & vxor hauriebat,alia itẽ pleraque, nec inepta minus faciẽtes,in quę improuida vis affectus erũpebat. Origo quidem amoris honesta erat, sed nimietas deformitate non carebat. Nil autem referre arbitramur,quàm honesta causa quis insaniat. Quæ verò vxor dicitur,etiam cõiunx nũcupatur, sciunt id vel κὰν γράμματι. Sed,inquit Cæcilius Minutianus Apuleius in libro De orthographia,sunt qui scribãt coiux, citra vllum omnino N,à coeo. aliis addere vnum placet, & coniux dicũt, sunt qui duplex,vt sit cõiunx,ex opinationis varietate in verbi deductione. Scaurus & Sosipater Carisius N, ex secunda reiiciũt syllaba. Sed illa grauiora:in Platonicorum sanctariis obseruatũ nobis est, Amorẽ non ferè aliud esse,vel dici à rectè duntaxat sentientibus,quàm pulchritudinis desiderium. Pulchritudinẽ verò triplicem statuit Plotinus, quum non aliud omnino sit, quàm ex plurium concinnitate cooriens gratia. Hanc si in animo perpendas,ea nimirum ex virtutũ splẽdore venustas est. Si in corporibus requiras, coloribus lineisque mira coalescentibus congruitate decus conflabitur gratisimum:sed nec sonorum modulata iucũditas pulchritudinem respuit. Triplex pulchritudo sensus tres habet subseruientes, triplicem vero imperitantẽ amorem. Radios ex animæ claritate vibrantes interior mentis percipit oculus. Corporea autem gratia corporeus perfruitur visus. Musica verò consonãtia aures permulcet solum. Iam hic tactui locum non superesse,facilè colligimus. Qui hunc insuper ad pulchritudinis exigit perfruitionem, brutum resipit,hominem exuit, ratio nem allidit: qui enim in tactu vsus pulchritudinis: Vna est, quã sentias ex fœdo attritu, voluptas: sed nec alio magis rationis expertia titillantur. Quid, quòd hæc pulchritudini prorsum diuersa colligitur? An nõ fatemur præferuidum Veneris impetum ad intemperantiam prolicere? Intemperantia verò nónne inconcinnitas quędã est? Incõcinnitas porrò nónne deformitas? qua quid pulchritudini aduersum magis? Valeant igitur libidinis incentiua, secernatur, fugetur procul intẽpestiua titillatio ab amoris Platonici honestissima integritate. Hunc ille asseruit in Symposio. retulit & Plotinus Platonis magnus assectator. Hinc & Socrates Delphico sapiens oraculo amoris se fatetur famulum. Et qui rerũ omnium diffutis rationes,atque opiniones diuinæ, in quibus nimio plus

sibi

sibi sophistę placent, amādi tamen scientissimū se profitetur doctorem. Qui ergo ferre Dicæarchū possumus, parum rectè parúmque prudenter Platoni Theoninum infigere dentē cognatum, quod extra rationis modulum, & prudentiæ præscriptum amori habenas laxasset? Virtuti, honestati, rebus diuinis pręfigi meta nulla potest: terminos ista nescīūt, nullis circūscribuntur pomœriis, quo progrediare auidius, eo cumulatior: inde promicat laudum nitor, & perfectio plausibilior, quā cōcipit Plato, & mox generosiore fœtura, ex feracissimo promit ingenio, è cuius fontibus ambrosia iucundiore manantibus nil fœdum, nil sęse profert non illustre, non magnificum, & quod vetus Pythagoreorum symbolum, τὸ θεῖον non sapiat. Nam vt iuxta Theognin, è squilla non prouenit rosa, non item hyacinthus, ita ediuerso ex Platonicis museis nil omnino profluit, quòd nœnias redoleat Hibericas: grauia omnia, sublimia, nitida, sed quæ Delium sæpè requirant natatorem. Nā Heracliti tenebras nulla non ingerit pagina. Adeò ferri nō potest Platonis inscitus fugillator, & zoilus quidam ineptissimè garriens Trapezuntius, qui in philosopho perillustri eloquentiā sentit vtique inenarrabilem adeò, vt si natura queat, aut velit humana vti voce, non alia videatur planè vsura, quàm Platonica in rebus generi accōmodatis trāquillo quietō que: sed in optimi cuiusque pernicięvirulentū proferri iudicium, Sed ad diuerticulum redeo. Suffragari porrò amoris prętātiæ gentium quoque multarum consensus videtur. Quippe Athenas aduertimus, vnde scientiarū velut fluenta in orbē terrarum effusa, Academiæ gymnasium nobile Pallados quidē numini dedicasse: cæterum inibi quoque amoris simulacrum ita excitasse, vt res diuina vtrique perageretur. Statua verò ab Pisistrato excitatam, proditur memoriæ, quum amare Charmum cœpisset. Inibi porrò ignem solitos succendere, qui lampadas sacras gestitāt discurrentes, author Plutarchus est. Lege quoque sanxit Solon, ne amare seruum liceret, ceu in honestorum præcipue decuriam rem amatoriam seuocaret, dignos prolectans, indignos autem reiiciens omnino. Nam & in Pisistrati amorem dilapsus fertur ipse quoque, qui sapiēs creditur, quādo mercaturæ prętextu peregrinari adortus memoratur πολυπειρίας ἕνεκα καὶ ἱστορίας. Quin & dicere solitum ferunt, γηράσκειν δὲ πολλὰ Αἰσχύλος μανθάνων, id est, se multa discentē perpetuò, in senīū ferri: Multis prętera veneration

Erotidia sunt, sicuti Athenienśibus Panathenæa, Eleis Olympia, Rhodiis quę vocantur Halia. In sacris porrò popularibus vniuersim fere honorabatur amor. Ante congressum cū hoste Lacedæmonios amori sacra obisse, palàm est, ceu salutem deinū ac victoriā vnus is pariat. Quod ipsum ex parte in Creta item factitatū, sicuti author Sosicrates est. Iam apud Thebanos sacra quę dicitur cohors ex amātibus cōflatur amatísque. Amori autē gymnasio dicato, Samij, sacra quæ obeunt, vocāt Eleutheria. Platonicus Phædrus magnū esse Deum amorem comprobat, apud deos hominésque mirādum, quum propter alia multa, tum propter eius originem. Amor certè omnibus ad omnia est ingenitus. Quod Dionysius Areopagita in libro De diuinis nominibus, ex Hierothei sacellis sic explicat: amorem siue diuinum, siue angelicum, siue spiritalem, seu animalem, aut naturalem dicas, insitiuam quandam intellige, commiscentémque virtutem, quæ superiora quidem ad inferiorum prouidentiam perlicit: æqualia rursus ad socialem sui inuicem communionē conciliat: ac postremò infima quæque prolectat, vt ad sublimiora potioráque conuertantur, imò veluti fomite quodam igneo amplius succensa resiliant. Quoniam verò extente Platonis videmur apologiam fuscepisse, amplius aduertendum, tāto viro nec defuisse inter Græcos, qui κακολογίαν, id est, maledicētiæ dicacitatísque illi notā velint inustam. Quando & Gorgias, quum in dialogum sibi cognominem incidisset, ad familiares conuersus dixisse fertur, ἀνὴρ κακὸς εἶ Ἀι πλάτων ἐκμβίζειν, id est, quàm bene Plato noluit proscindere. Damnatur item vt κακοήθης περὶ φιλοξενίαν, id est, moribus prauis & gloriolæ captator. Antisthenes quoque de pectoris sterquilinio virulentia in eundem effusa, esse Sattonem pronuntiauit, nō Platonem, ædito item tituli eiusdē dialogo: fortè ἀπὸ τοῦ σάττω, quod onero signat, tāquam humeros præferret oneribus gestādis natos. Sata verò Hebræa vox est, aut syra, mēsurę genus indicās, sesquimodij capax, quod scribit Hieronymus: sicuti Geneseos capite decimooctauo, cabū legimus, & Batū. hinc illud Matthęi, ἐμφυσῶ εἰς ἀλάβρα σάταρίου. Eloquētiā vt ad Platonē redeamus, nemo nō admiratur, quis enim eo vel inimico iudice, vt diximus, in dicendo vberior? loquem certè autumāt philosophi, si Græcè loquatur, sic loqui. Quod & Cicero nō improbat. Certè adeò supra prosam pedestremq; assurgit orationē, vt Delphico quodā oracvlo videatur

tur incitatus. Postremò hunc velut Moysem alerũ admiratur Numenius Pythagoricus, etiam si præsto calumniator est. ab eo lectorem falli astruens, quoniam Veteris & Noui instrumenti verba Platoni coaptans nunquam tria simul, rarissimè duo, singula plurimum hinc inde consarcinans ex Platonicis libris, nec vnde quid sumatur exprimens, id agat vt nescientibus, ab Platone euangelica perscribi, facile persuadeat, vnde Christianis viris detrimentum illatum agnoscatur magnum quidem, sed Græciæ maximum, vt quo nõ queat excogitari maius.

Amor apud Hesiodum quid. Amoris parentes diuersi. Spartani amatores. Vulgaris amoris vituperatio. Qui sit anteros, Selemni aquam ab amore absoluere. De lynge paucula. Amor, an rectè vulgò dicatur cæcus. CAP. XXV.

HEsiodus verò in Theogonia primò quidem factum cecinit chaos, mox terram & tartarum, deinde prodisse amorem affirmat. Eum verò locum allegorico, & proinde reconditiore sensu quidam interpretatus, Amorem, inquit, intelligo non Veneris filium, quo enim pacto nasci hũc concipiamus, matre necdum producta? Verum amorem accipere antiquiorem alterum oportet, puto autem esse hũc insitam vnicuique eorum, quæ sunt, naturalem vim causamque, qua esse expetit vnumquodque: hoc quidem intellectu, illud autem sensu, id est τὸ μὲν νοητῶς, τὸ δὲ αἰσθητικῶς. Et amorẽ quidem ex chao & terra natum fabulatur Hesiodus: at Simonides, ex Venere ac Marte. Acusilaus, ex nocte ac æthere: Alcæus, ἐκ τᾶς ἐριλόω νυκὸς ἰυφύγα, ex lite ac zephyro: Sappho, Veneris & cæli filium prodit: alij etiamnum aliter. Nam & Olen id est, ὦλην Lycius, qui peruetustos Græcis hymnos concinnauit, in Ilithyæ hymno illius filium amorem facit. Inter Deos omnes amorem præcipuè Thespienses colunt: sed & qui in Hellesponto sunt, Pariani. Quod verò ad Platonici amoris pertinet sanctitatem, qui totus ferè ἀπὶ ψυχᾶς erat, ἀλλ' οὐ σώματος, id est, animæ, non vtique corporis, inuenire est in veteribus memoriis, Lacedæmonios eandem hæresin esse consectatos. Nam inde sunt celebrati in bello militares ordines, ex amatis amatoribúsque conflati, quos quum Macedo Philippus

Philippus cõspicaretur, cõspiratu tacito nitibundos, animam omittẽtes prius quã demigrarẽt loco, aut mouerẽtur gradu, male (inquit) sit iis, qui hosce putãt, turpia vel facere vel pati. Ex iis porrò fontibus est item Afranij illud, Amabit sapiens, cupient cæteri. Amor autem formæ, inquit aduersus Iouinianum libro secundo beatus Hieronymus, rationis obliuio est, & insaniæ proximus: turbat consilia, altos & generosos spiritus frangit. Inde & Plautinus amator in Cistellaria.

Nullam mentem animi habeo, vbi sum ibi non sum, Vbi non sum, ibi est animus.

Diuersum autem amori Deum veteres Anterota nũcuparũt, vt est apud M. Tullium De natura deorum tertio: Ex Venere ac Marte natus, inquit, Anteros dicitur. Ante Academiæ ingressum amoris excitatam fuisse aram à Charmo Atheniensium primo, epigrammate astipulante Pausanias scribit. In ciuitate verò Anterotos visebatur ara, quam μετάνοιαν dixere ἀνάθημα, id est inquilinis dicatam. Quoniam Atheniẽsis Meles Timagoram peregrinum hominem amore ardẽtẽ aspernatus, se à petra in præceps daret, imperauit. Quod quum is, vt qui in omnibus adolescenti obsequutum vellet, animæ etiam num prodigus impleret: largitérque tãta subiit Meletem pœnitentia, vt ex eadem ad imũ se mitteret. Vnde factum, vt Anteros Timagoræ ἀλάστωρ, id est vltor crederetur τοῖς μετανοίαις. In Eleorũ gymnasio, ea parte quę dicebatur μακελλὼ, stabant amoris & anterotos Icones, sed ἔρως palmaceum tenebat ramũ quem auferre niteretur anteros. Athenienses namque & Elei Anterota agnoscunt, vt numen. Verum in iis iam complectẽda sunt vela: quoniam ἄλλος ἄλλῳ, vt dicitur, id est satis superque ἐστὶ quæritur, aut verius (vt Cicero inquit) ἄλλας ἄλλοις satis studijsque. Sed quod ad amorẽ attinet, aliubi ad partes reuocãdum. illud differẽdum haudquaquam: fuisse in Achaia ciuitatẽ Argyram nomine, ac fontem quoque. Et in propinquo fluuium Selemnum, ab adolescente dictum, qui Argyræ nymphæ obliquearetur amore, ac desiderio extabescẽs sit à Venere in eum deformatus. Vnde Selemni aquam id adeptam laudis ferunt, vt ea ablutos amore liberet tã viros, quã fœminas. Quod si est, inquit Pausanias, omni auro pretiosior est Selemni aqua. Est inter Erotica infamis quoque lynx. Propter quod scitè admodum pro cupiditate vehementi dicitur Lynx Pindaro, ἰυγγὶ δ' ἴσοκμαι πτερὰ γυναικείαις θέλγεσθαι. Est verò iynx amatoria auis,

cula, prius mulier, Echus filia aut πεθῆς, quæ veneficiis præ-
peditum Iouem in Iûs desideria coniecit: quo nomine ab ira-
ta Iunone est in auitium trãscripta. Illud hic haud præterie-
rim, fingi à veteribus amorem cæcũ, quod liquidò monstra-
uit Theocritus Idyllio, cui titulus ὑφῆται, vbi ait, τυφλὸς ἀ ἰὼ
χρὴ τὸ πλοῦτος, ἀλλὰ κρὴ ὃ φρένας ἴχνος id est non cæcus modò
est Plutus, verum & curarum amor plenus. Id eo adnotaui li-
bentius, quod malè feriatos audio nonnullos palam hoc in-
ficiari, tanquam pullato tantum circulo receptum, nec à ve-
terum vllo sancitum. Affertur quin etiam ratio, quoniam sit
impudentissimus Cupido: nam vt est ab Aristotele Rhe-
tertio proditum, In oculis pudor est.

IOANNIS MARIÆ GORETTI IN ANTIQVA-

rum Lectionum libros, ad reuerendum patrem Hippolytum à Treci Me-diolanensem Oliuetani mon tis abbatem & cœno-bitam,

Præfatio septimadecima.

FAbius Quintilianus, Romanus facilè dixerim, Aristarchus iubet optima & statim & semper tradenda, quod consilium, vt expeditissimum, ita etiam verissimum nouimus: sed à paucissimis pe-tis diligẽter expensum. Nam quàm lõgè à vero scopo aberrauerint, qui maiorum nostrorum memoriæ compendium (vt ipsi putabant) quærentes, vix gustatis bonarum artium elementis, statim illa (quod aiunt) pedibus maximas grauissimasq; disciplinas arripue-runt, mox consequens & patrum & hæc ipsa nostra abundè satis de-clarauit ætas. Existimabant enim illi præclarè secũ agi, si hisce hu-manitatis studiis, vt in speciẽ leuioribus, magno supercilio contigis-sent, illicò se conferrent ad ardua: quippe quæ aut fructũ adferrent vbe-riorem, aut existimationẽ maiorẽ sibi cõsiliarent apud vulgus. Pre-parabant certè ad præstantissima quæque: sed vtrasque illam, atque intermedios quodammodo gradus quosdam, aut neglexerunt, aut minimè necessarios crediderunt. Quo factum est, vt quæ maximè de-bebantur expetere, non satis plenè, sed veluti per transennam ac densiore interposita nebula, cognouerint: destituti nimirum præsidio earum illarum, quæ ad maiora percipienda comparari solent. Atq; id etiam causæ fuit, quo minus insigniter doctos ætas illa media pro-tulerit. Habuit ingenia (fateor) felicissima, virosq; magnos, Hay-mones Hugones, & Richardos à sancto Victore, Rupertos inter theo-logos: Eulgosios, Accursios, Panormitanos, Felinos iuris prudentiæ interpretes: Nicolos, Forliuienses, Arculanos, Haliabbates, cum tota Arabia, in re medica. Sed hi omnes dum huiusce tenuis (vt volunt) doctrinæ curam omnem vel abiiciunt vel improbant: dij immorta-les, qualem in vitam hanc barbariem, quales in omnes disciplinas te-nebras inuexerunt. Videntur mihi, ne illud quidem nouisse, quod no-uerunt: nã iuxta Periclis sententiã, referrẽte Thucydide, Qui nesciunt, neque id quod sentit, exprimit, perinde est ac si nesciret. Et quod iã de ceteris patriæ nostræ, hanc etatẽ satis declarauisse præpropera præ-posterámq; in omni literarum genere institutionem, huc pertinet: vt nos scilicet fortunatos nimium, bona si nostra norimus, ostenderem. In re medica inuenti sunt, qui relegatis barbaris conuersionibus, om-nia ad pristinum nitorem reuocarunt, & vt gnaui agricolæ in bono solo tunc cationem adhibuerunt: qualis Leonicenus Vincentinus, Li-nacer Britannus, Gulielmus Copus Basilienses, Ioãnes Manardus: & quorum gloria adhuc crescit, Antonius Musa Brasauolus, Ni-colaus Bonacciolus. Horum enim institutum tanto applausu à iunio-ribus exceptũ, vt iam nemo sit, qui nõ malit ex ipsis purioribus fonti-bus, quã turbidis riuulis, bibere. Idẽ in explicatione Platonicæ Ari-stotelicæque philosophiæ conati sunt Leonicus Thomeus, & Nyphus Sessanus. Idẽ in mathematicis Georgius Purbachius, Monterē-gius, Herlinus Gẽma Phrysius. In iurisprudẽtia Vlrichus Zasius, Budæus, Oldendorpius, Alciatus, quanquam in hac professione bo-na pars ita mordicus retinet barbariem, vt nonnulli coacti sint to-tam interpretandi rationem ad arbitrium scholasticorum & nostri fori gryphos conuertere, quũ contrà fieri oportuerat. Iam verò (quæ sua dignitate maiestatéque prima nominãda fuit) in theologia Chri-stiana, vbi Augiæ stabulum repurgandum, multi fuerunt quorum operã, si grati videri volumus, adiuti sumus. Sed quum ex his non-nullis obstet vel liuor iniquus, vel prauum morosorum hominum iu-dicium, vel maligna calumnia potius vnum atque alterum, quos tam mors ab inuidia liberauit nominabo. primúmque proferam magnum illum heroa. Desiderium Erasmum Roterodamum, vi-rum quum in omni disciplinarũ genere maximum, tum in hac par-te ipso quodammodo maiorem. Huic tanquam Herculi Thesēum,

adiungo Fabrum Stapulensem. Quid, obsecro, omnes isti effecissent sine cognitione linguarum aliarumque bonarum artium? idem opinor, quòd architectus non adhibita calce, non ligno, non lapidibus in maximis & amplissimis erigendis ædificiis. Sed nè ego iam sum ineptus, qui longius exempla mihi petenda putem, quum tu præstantissime vir, vnus multorum mihi instar esse possis: num sine maximarum rerum cognitione ad amplissimas dignitates euectus es? Quid, quæso, causæ fuisse existimas aliud, quum vestrum collegium, atque adeò vniuersus sacer senatus, te dignum suis suffragiis decerneret, cui administrationem grauissimorum negotiorum committeret, quàm quòd te summa eruditione, exactissimo iudicio & illo quidem longarum rerum vsu confirmato præditum cognosceret? In omni præterea vita constantem & grauem, nō voluptate, sed recto officio cōsilia moderante, ecclesiastici denique ciuilisque negotij non ignarum. Quatot tantasque animi dotes nunquam possideres, si hæc manu tua studia suo tempore nō adhibuisses. Quod idem & huic nostro accidit Cælio, qui si eruditius quædam videbitur ex Platonis, Aristotelis aliorumque placitis interpretari, quàm consueuit rudioris seculi vulgus commentatorum, attribuito & Græcis & Latinis literis politioribus, quarum perstudiosum eum fuisse in omni vita, facilè testabitur, & Antiquarum lectionum opus iam satis pridem eruditis & nouæ ætatis accessiones copiosissimæ, variisque rebus cognitu dignissimis referta. De cuius operis æditione quū Camillus Richerius affinis meus, homo tui studiosissimus, nonnihil solicitus esset, ac oculum (vt aiunt) circumferens, despiceret quibus conuenienter inscribi possint libri aliquot: inter multos, tu venerāde Hippolyte, mihi occurristi, vnus omnū maximè dignus, qui huiusce nūcupationis particeps fores. Quam meā sententiam ita approbatam à Camillo statim vidi, vt ipse sibi hunc scribendi labōrem libenter sumpsisset, nisi per exiguo temporis spatio plures sese obtulissent epistolæ dedicatoriæ conscribendæ præsertim quum Arlemius Paruxylus noster, qui suam hæc in re nobis operā impertire voluit, affirmaret Frobenianos apud Basilienses iustis operis æditionem maturare. Accipe igitur reuerendissime pater, hoc à me qualecunque nostræ amicitiæ μνημόσυνον. Et dum per maximas occupationes & seueriora studia tibi integrum fuerit, successiuas aliquot horas dabis hisce legendis libris. Quod quoties feceris, toties meæ semper in te beneuolētiæ, obseruātiæ ac pietatis argumentum sces indicium. Deus te nobis diu seruet incolumem. Vale.

Ferrariæ, nonis Nouembris, anno sesquimillesimo quadragesimo.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM LIBER VNVS, QVI DECIMVS-SEPTIMVS.

Insaniæ causa ex atræ bilis vitio. Phlegmatici humoris, & melancholici descriptio. Enthusiasmus. Effectus porrò varij humoris bilioſi, quoad mores. Physodes melancholia.

CAP. I.

AGitaui diu mecum, quænam foret huius intemperiei ratio, qua homines sæpè ita à rationali abeunt sensu, consternantúrque prorsum, vt mira quędā ac stupenda cōtingere illis, animaduertamus. Comperi deniq; parte plurima hosce affectus admirabiles adeò támque omnino inopinabiles bilis atræ, quam melancholiam vocant, vitio prouenire. Quid verò hoc nomine sit prudentioribus intelligēdum insinuat Galenus libro De interioribus tertio: Phlegmaticos, inquit, seu pituitosos humores, intelligo absolutè, quibus humiditas & frigiditas dominatur: melancholicos verò, quibus frigiditas & siccitas. Propterea Aristoteles: Atra autem bilis, inquit, non per summa, sed natura penitus frigida, si modum excedit, hominem facit attonitum, aut ob torpentem, aut anxium aut formidolosum, quum materia eiusmodi scandat cerebrum: vt Galenus idem approbat planè. Et in sententiis Hippocrates, Simœstitia & metus longo tempore tenet atra bilis in vitio est. Et super eodem loco Galenus idem: Constat, inquit, quosdam insanos euasisse ob iracundiā horridam excandescentiam'ue aut'tristitudinē atrocē & immanē, quia corpus perpessum ad hos affectus idoneū paratúmq; fuerat. Et Auicenna primo Canonis, Quum multa absq; causa sese

ostentarit tristitia, humoris adustio euacuati necessaria, ne in melancholiam dilabatur. Si verò humoris admodum incalescat, securitatem animi cantilenásque parit, & mentis alienationem, ac vlcerum eruptionem, & alia plerunque generis eiusdem. Bilis quippe atra, ferri instar, quando multum ad frigus intenditur, friget ad summum: quando contrà ad calidum valde reclinatur decumbitque, calet ad summũ. Quod mirum videri non debet, siquidem videmus calcem illi similem aqua perfusam feruere statim, atque exurere. Quod si vlctu quotidiano redundet, mores nihil immutat, sed morbum melancholicum tantummodo creat. At quibus habitus naturatalis constiterit, mox his multa, & varia morũ genera exoriuntur, velut alius aliam habitus intemperiem sortitus est. In quibus enim multa & frigida bilis est atra, hi stolidi sunt & ignaui. In quibus permulta & calida, hi perciti & ingeniosi, amasij, propensi ad omnem excandescentiam & cupiditatem, nonnulli etiam loquaciores. Multi item, quod ille calor sedi mentis in vicino est, morbis vesaniæ implicantur, aut instinctu lymphatico efferuescunt. Quos, vt Paulus inquit, ἐνθουσιαστικοὺς nuncupant (Nam ἐνθεος, dicitur furens, & ἐνθουσιασμὸς τοφόρος. At enthusiasmus est, quum anima ex Deo illustratur tota) ex quo Sibyllæ efficiuntur, & Bacchę, & omnes qui diuino spiraculo instigari creduntur: quum id non morbo, sed naturale intemperie accidit. Proinde M. Tullius: Aristoteles, inquit, eos etiam qui valetudinis vitio furerent, & melancholici dicerentur, censebat habere aliquid in animis præsagiens, atque diuinũ. Maræus ciuis Syracusanus poeta, etiam præstantior erat, dum mente alienaretur. Sunt qui scribant, mulierem illiteratam, dum atrabile agitaretur, latinè loqui consueuisse: cessante verò ægritudine, nõ quiuisse. Quod autem ex habitu melancholico effici Aristoteles opinatur, vt sępenumero angamur, & animo succumbamus, aliàs securitate gestiamus, multi etiã præ mœrore mortẽ sibi laqueo consciscant: Auicenna prima tertij, causam se horũ effectuũ signo rare, fatetur ingenuè. Quod ipsum & Serapio facit, qui tamen bilem atram, rem adeò diram, adeóque meticulosam videtur putasse, vt à malo dæmone eius impetus excitari cõfiteatur, & Auicenna sapiens non negarit. Archelaus Macedonũ rex atræ bilis habitu sibi majorem in modum cõfidebat, & nunquam non spei plenus erat, Macri, inquit tertio De locis affectis, fi-

ce De interioribus Galenus, & nigri ac hirsuti, & quibus latæ sint venæ, aptissimi censentur, vt huiusmodi in ipsis humor cumuletur. Fitque interdum, vt rufo colore homines affatim in melancholicam temperaturam recidant. Post hos verò flaui. Idq; si vigiliis multisq; fuerint laboribus innutriti, solici tudine addita, & victus tenuitate. Melãcholicæ genus tertiũ, dici Paulus ait, φυσωδης καὶ ὑποχονδριακὴν, ex inflãmatione hypochondriorum circa stomachum.

Exempla insaniæ maximè miræ. Alienatio in morbis vnde sit. Lucretij furor, & Accius delirium inopinabile: item Pisandri. Interim stomachi cum capite sympathia. Lucretij delirium. Minyæ filiarum admirandus appetitus. Item de Timanthe ac Cleomede. Ebrietatis exemplum inauditum. Adriani furor. Herba insaniam concinnans lapides versandi.

CAP. II.

Sed & illa magis vtique miranda: Imaginatio corrupta, & præter naturam, nec vnius speciei. Quosdam inuenias, inquit Galenus tertio De interiorib. siue de affectis locis, qui se putent figlinum vas, quamobrem contactum hominum, & omnino propinquitatem expauescunt, ne quo modo commiuantur decurrentur'ue. Alij gallum conspicati, prius quàm æmulat cantum alas excutere, ipsi quoque consimiliter brachia moritant, mox & canunt. Sunt quos perpetuò timor percellat, ne mundum fulciens Atlas, seruánsque lassescat, isque feratur in præceps; & omnes vna pereant ruina. Proinde fugam semper meditantur, vt (si fieri possit) sese extra mũdana claustra proripiant. Proditur autem cælestium rerum studiosis, si hora ea, qua partus completur, aut fuerit terræmotus, aut cælum tonuerit, quisquis eo statu in lucem prodierit, semper futurum corpore tremulum ac instabilem, & qui dubio gressu trepidatibusque vestigiis tectorum labem reformidet, ac tonante perpetuò Iouem opinetur, quati terram, & naturę totius lapsum anxiè sibi cõfingat, vnde humanioris vitæ proturbetur ordo mirè præpeditus. Et cuidam prædiuiti famẽ timenti, inquit Celsus, subinde falsæ hæreditates nunciabantur. Timor, tristitia, vitæ præsentis tædium, odium quoque hominum esse videntur melancholicis cõmunia omnibus. Amare

mortem, non ita. Attamen plerosque inuenias mirè exoptantes eam. Hippocrates melancholicorum accidentia duobus clusit timore, & mētis corruptione: qua quicquid videt, odio habent & tristes semper visuntur, & perterriti. Nam sicuti tenebricosa loca plerumque timore perfundunt, sic & bilis atra mentis loco se circumfundēs, pauorem inducit. Alienationes verò, quę in febribus persæpe eueniunt, fieri creduntur ex colligatione cerebri cum aliis membris, non ex ægritudine in eo cōcepta. Propterea eiusmodi nec maniacos dicimus, nec melancholicos, non item phreniticos. Est enim alienatio hęc, accidens acutissimæ febris, prouenies ex vaporis calidi multitudine, cerebrum scandentis. Habet enim stomachus cum capite sympathiam. Cuius ratio est in neruo magno, qui à capite ad stomachi os protenditur, quo fit, vt præter alia mēbra id ipsum stomachi os amplius sentiat. Sed redeo ad insanorum inusitatam speciem, Qua in parte non est Eugoræ Cyprij Regis repētinus furor latius explicandus. T. Lucretium in libro Temporum, legimus, amatorio quidem poculo in deliriū abiisse, verū ita, vt interuallata intersectisque insania carminibus concinnandis libríque, spatium daret. Quos ad obelum & vnguem reuocatos, Cicero postea detersit. Mox tamen ægrius ferens, sibi manum admouit. Spatium taceo, quē scribit Seneca inter scholasticos insanum, inter insanos scholasticum. Minyæ cuiusdam filias eo percitas furore legimus, vt humanis vesci carnibus appeterent. Imò etiam filios ad eam rem sortirentur, ac Leucippā, Hippasum filium quem petierat sors, laniandum exhibuisse. Est mania, siue furor item, vbi leuissimis de causis mortem quis sibi pergit cōscisce re. Quod Cleonæo factum Timanthi est pancratiastæ, qui quum athleticā desiisset, virium tamen tentamenta capiebat, arcum ingentem quot diebus intendens: cęterū, peregrè profectus, receptam intermisit meditationem: reuersus postliminio, quum se itidem experiretur, non valens amplius arcum intendere, in succensam viuum se pyram immisit. At Cleomedes Astypalæus pycta, quum in pugna Icarum peremisset, ac eo nomine ab Hellanodicis foret damnatus, & exutus victoria, tristitudine insaniuit. Reuersus Astypalæā pergens in puerorum diatribam, subuersa, quæ tectum fulciret, columna, pueríque ad sexaginta attritis, à ciuibus ad supplicium quæsitus, in Pallados sacellū defugit, ac in ἀδύτον, id est

id est arcam, sese intrusit: qua mox conscissa, nusquā est compertus. Apollo super iis consultus respondit,

ὀγδοηκοντ' ἀρούρων πλεομήλοις ἀσπαλαιεὺς,
Ὃν θυέλλης τιμάεν μνήσει θυητὸν ἐόντα.

Caterūm Acco, cuius apud Plutarchum mentio est, in commentario De Stoicorū contrarietatibus, professæ insaniæ mulier, præcipuè mira inter omnes est, qui à communi sensu sequestrati adeò dementant (vt Apuleij verbo vtamur) adeóque obbrutescunt, vt nullatenus vice hominum sint, mentis illo vigore diuino interextincto. Fuit igitur Acco eius delirij, vt cum se amplius contemplaretur in speculo, sicuti in epitome paræmiarum Terræi ac Didymi relatū inuenio, imaginem suam perinde ac mulierem alteram alloqueretur, innueret, summurmuratet, arrideret, interdum cōminaretur, promitteret, subblandiretur, & quicquid confabulantes solent, numeris omnibus impleret. Nec satis, argumentū vesaniæ constantis alterum: scribunt alij, etiam clauos nonnunquā spongia, veluti malleo impingere conatā. Expinxit & suis Pisandrum vesania coloribus, qui terrore maximo perfundebatur, necubi animæ suæ occurreret, à qua viuus esset destitutus. Verūm, nec transiliamus hac parte mirum præcipuè exemplum vinolentiæ, raro aliàs percognitæ. Author Timæus est, fuisse Agrigenti domum quandam cognomento τριήρη: id est triremem, euentu tali. Adolescētes aliquot illuc conueniētes conuiuium hilarius agitabāt, mox, vti assolet, quum incaluissent vehementius, ita decussi mēte sunt, itáque externati, vt in triremi se opinarentur constitutos, marique altius vndabundo, hyemem ingruere atrocem. Proinde, velut naufragium veriti, tanquam egestis, quæ intus forēt, nauigium facturi leuius, vasa omnia, & quicquid mero feruidis occurrebat in viam, ceu in mare festinantius iactare adorti sunt, accurrentibus hinc inde, qui proiecta diriperent. Insequenti die, vbi assuere magistratus, factum coarguentes, quum illi necdum satis edormissent, respōdere, se mortis metu præoptasse, quæ in naui forent, disperdere, quàm fluctibus deuorari. Admirantibus mentis stuporem vniuersis, qui inter eos videbatur natu grandior, Ego ô viri Tritones præformidine infra thalamos me coniiciens in imo iacui. Quúmque amplius delirare animaduerterentur, dimittuntur ab ignoscēte magistratu, commoniti modo grauius: cauerent in reliquum inuitationem

eiusmodi brutalem. At illi, velut gratiã fatentes: Si, inquiũt, seruati ex tam procellosis vndis portum fuerimus assequuti, inter marinos Deos vobis, vt seruatoribus in patria statuas surrigemus. Authores habeo, Orestam ad Hebrum ciuitatem ab Oreste conditã, fuisse Adrianopolin nuncupatam de principis Adriani nomine, qua tempestate is furens, ac ciuiũ tegetes ad libidinẽ grassatus responsum accepit, In furiosi cuiuspiam domũ obreperet. Nam inde remollitam insaniæ vim, prodituram literis est. Quúmque furenti senatores subtraxisset plerosque Antoninus, etiam Pij cognomentum est assequutus. Illud nec transiluerim, Antonianis militibus per squalentia loca ex Parthis redeuntibus herbam esse compertam quæ letiferam concinnaret insaniam, sic vt vescentibus incumberet opus vnum lapidem mouere omnem, ac versare; quum prætera nil aliud memoriæ inhæreret, mox verò bilẽ conuomentes moriebantur. Huic malo solum est vinum ἀντιφάρμακον.

De ratione item deliri, ex medicorũ doctrina. De imaginoso, & nocumentũ imaginandi potentia, necnon cogitatiua, & memorialis. Quot modis dicatur phantasia. Phantastici cur dicãtur, Catulli locus explicatur. Cornelio item Celso lux infertur. Interim Theophili delirium, & Galeni, ac Thrasylai, Bizari quoq; & vnde, necnon Macarones.

CAP. III.

CAeterùm ingrediamur parumper medicorum scholas, non vt transfugæ, sed vt exploratores, præfloraturi quod hasce lectiones adiposiores ac succulentiores faciat, vt lubentiores, vt salibus Poetæ nobilis interim vtamur, ad ipsa lubentiores, vt salibus Poetæ nobilis interim vtamur, ad legendum nostris initiati teletis adlubescãt. Author Auicennæ est sextã primi, Animalẽ virtutẽ duas continere potestates, apprehensiuam, & motus compotẽ. Apprehendẽdi vim bifariam item distribuit: aut enim manifesta fit apprehensio, vt quum sensu aliquid percipimus: aut clandestina, & latens. De hac verò Galenus, & medicorũ plerique agẽtes, quantũ ad sanitatis pertinet custodiam, & ægritudinum curam, trifariam modo distribuisse contenti, Imaginãdi vim statuere, qua sensibilia apprehenduntur omnia. Item cogitandi facultatem, siue discernendi, quæ facienda à non faciendis discernit. Sequitur postremò memoriæ potestas, quæ prætérita nobis suggerit. De iis igitur tertio Morbi Galenus agẽs: déque accidentibus earum, ab imaginatione ducit exordium, ac eius esse nocumentum vnum putat, qui dicatur stupor. Aliud quod cõgelatio. Aliud alienatio. Nocumentorum verò discretiuæ potentiæ aliud dicitur ablato, sicut amẽtia. Aliud diminutio, vt stultitia. Aliud corruptio, vt desipientia. In memoriali autem potestate, aut destructio inest actionis, vt in Lethargia, aut deminutio motus, & vocatur Insania. Est & aliud, quod insaniã item dicimus. Nam alienatio duobus modis fit, aut non bene imaginamur, aut parum rectè recordamur. Porrò imaginandi potentia oblædi sola potest, incolumibus aliis, sicuti Theophilo medicæ artis perito contigisse nouimus, qui quũ decubuisset æger, in angulis domus occinẽtes arbitrabatur adesse tibicines, cantorésque. Quúmque cõualuisset, integra mente narrabat omnia, quę in ægritudine concepisset. Vnde liquidò coniectatũ, discretiuam vim, ac memorialẽ gradum tenuisse, imaginatione tãtum oberrante, ac extra quadrũ, quod aiunt, promota. Nam & discernendi potentiæ modo inferri nocumentum potest, cæteris duabus lineam non mouentibus, memorabili cuiusdã exemplo, qui Romæ occlusis ædibus, de festiuis vasa transeuntibus ostentabat, sciscitatus, an allideret? Cæterum, quia vnũquodque suis appellabat nominibus, manifestus fit, memoriam, imaginationémque minimè oblæsas fuisse, cogitandi, seu discernẽdi potestate deminuta, quoniam quid faciendum foret, parum dispiceret. Nam & postremò scitari perrexit, an etiam puerum præcipitaret, annuentibúsque, confestim impegit. Huic verò diuersam, dum puerum ageret Galenus expertum se affectionem prodit. Nam quum per ætatem febris quateretur ardore, ex cubili prominentes atro colore festuculas videre se opinabatur, vestes quoque floccorum plenas. Quos quum subinde carptim colligere adniteretur, & exastantibus dixisset amicus quidam, Videtis'ne hunc iam floccos conuellere, ac congegare festucas? Aduerti inquit, quæ dicerentur, nam ratio mihi prorsum constabat. Et rectè inquam dicis, proinde aduertas amplius, ne in phrenetios dilabar malum. Scribit porrò Thucydides pestilentia quadam atrocius grassante: infectos ea tantam obrepsisse omnium insciti am, vt parẽtum, amicorum, & suiipsius obliuiscerentur. Sciendum præterea: phantasiæ nomen

variè capi tum à philosophis, tum à medicis. Est enim quandoque Phantasia intellectus, vel rationis depravatio, vel cogitationis, proinde à communi iudicio deuios simplex vulgus phantasticos nuncupat. Nam & tertio Interiorum Galenus Affectio, inquit, quæ dicitur phantasia, nil aliud est, quàm intellectus corruptio. Est item phantasia phantasticæ virtutis operatio, scilicet motus à sensu secundum actum factus. Itanque ab Aristotele, secundo De anima describitur. Tertio dicitur phantasia de thesauro, seu virtute animali formarum susceptarum prius in sensu cõmuni, custode. Ex iis verò, quæ latius persequi collibuit, dilucet, opinor, Catulli sensus in versiculis,

Non est sana puella, nec rogate,
Qualis sit, scilet hæc imaginosum.

Nam & Cornelius Celsus indidem mutuari lucem potest. Quippe tertio medicinæ libro, phrenetios species exequens, tertium inquit, insaniæ genus est, cuius species duæ sunt: nam quidam imaginibus, non mente falluntur, qualem insanientem Aiacem, vel Orestem poëtarum fabulæ ferunt: quidam animo desipiunt. Nam quod lepidissimi poëtæ sensum ad speculi rationem reuocant nonnulli, aut laruas nescio quas concipiunt, ægri somnia censenda sunt, quæ inter ipsas quoque ineptias euanuerint. Quod equo animo accipiant quæso, legentes, neque enim mihi cum quoquam commissum, vt Liuianis vtamur phrasi, bellũ est, imò nec occultius quidẽ. Verùm vtcũque mihi in tanta plerunque sciolorũ inscitia, calamo parcere mis prurientes, quãquam auribus præstaret. Nostram verò interpretationem ad verbũ ferè, in Catullum æditis cõmentationibus, nuper sibi tyrunculus quidam asseruit, vindicias quoque veritus, vt qui æditionẽ alteram non expectarit. Verùm dicendi genus planè puerile, vt alia taceam, facilè ab impostura detectorem vẽdicabit. Tametsi amplius in eo sibi placet, quàm Polycrates, vt est apud Libaniũ. Lego in eo solitũ, vt Piræum intrantes numẽtis, Thrasylaum eo percipi furore solitũ, vt Piræum ingredientes naues, suas arbitraretur, proinde abeũtes, remigesque ingenti applausu excipiebat, quod si qua naufragia fecisset, nil inde mœroris concipiebat. Hunc fratris cura vbi morbo absoluisset, narrabat, nunquã se vixisse iucũdius quàm furoris tempore, quoniã abesset tristitia, voluptas fusim adesset. Dignũ verò relatu, imaginosos id genus homines dici passim

passim Byzaros, credo, ab inconditis moribus populorũ qui in Ponto dicũtur Byzares, vt inquit Stephanus, meminit Valerius Flaccus, Byzarésque vagi. Sunt & in eo terrarũ situ Macrones quoq;, quos ab Eubœa colonos arbitrãtur, vnde & nomen, quoniam Eubœa quãdoque Macris sit nuncupata, quod Dionysius Chalcidẽsis significat. Alij verò dici Macronas putant, quia apud eos plures comperiantur macrocephali, id est, capitis iusto longioris, vt apud Persas grypos inuenias plerosque, id est, adunci nasi. Ex hac doctrina, cuius author mihi est Apollonij interpres, demanasse puto, vt hebeti iudicatu, rudésque homines Macaronas dictitet simplex plebecula, cui sæpè imprudenti allinitur quippiam ex vetustatis colore suculento.

Delyrium quãdoque ex imbecillitate cõtingere. Triplex delyrij species, cum risu, studio, & agrestu mẽtis ardore. Ecstasis. Iupiter Cappotas. Alieni qui intelliganter, & coalemi. De catacopis, & paracope, & enthusiasmo, Mammacuthis, & diuinaculorum fraude. Gyrgatũ quid. Blennus, blenna. Diana Hemeresia. Lusus regio. Pœcilliæ pisces, Maniæ deæ. Digiti momentum. Ace locus. Proniades deæ. Acmanos regio. Sophronister lapis. CAP. IIII.

VErùm, vt incudem eandẽ subinde, quod dicitur, porrò tundere pergamus, apud Galenum itẽ legimus ex Hippocratis doctrina, mentis commotionem quandoque ex defectu cõtingere, quo manuum, ac pedum tremores. Hæc si quidem membra propter potentiæ ipsa mouẽtis imbecillitatem infirmas habẽt motiones, ita & cerebrũ vacillat, delirúmque euadit, quo nomine nec vehemens admodum id vnquam existit commotionis genus, sed mediocre, & vt quispiam dixerit, iocularе, nugatoriúmque, & velut puerile, ac facetum. Solet enim Hippocrates iocos, & nugas vocare insaniam meam. Quasi festiuam, non mordacem, nec serio vsurpatam. Quod verò ex defectu nonnunquam contingat desipientia, suggerit argumentum Hippocratis aphorismus, qui secundo libro insertus ita legitur. A profluuio sanguinis desipientia, & conuulsio, malum. Idẽ Hippocrates alibi: Deliria, inquit,

inquit, quæ cum risu accidunt, tutiora sunt, quàm quæ seriò. Nullum delirium, Galenus ait, citra periculum est: attamen cum risu minus habet discrimmis. Quod enim furibundum & efferum & agresti quodam mentis accidit ardore maximo cum periculo est. In mediu[m] lio autē vtriusque est quod cum studio est, seriúmque delirium. Omnia verò deliria cerebro accidunt affecto, siue per sese, siue per consensum & affectum communem. Differunt autem inuicem per causas ipsas efficientes: si enim calore cōsistit delirium dumtaxat citra nocuum succum, simile quodammodo ei est, quod ebrietate contingit. Si flaua bile, cum studio infestat, quam impendio cremetur, vt iam ad bilis atræ naturam accedat, insania fit satis furiosa. Plutarchus tria & ipse genera videtur agnoscere, melancholiam, phrenetin, paracopen. Sunt qui hanc deminutionem interpretentur. Nam idem alibi Plutarchus Catacopos furore percitos intelligere videtur. Ecstasin, id est, ἔκστασιν, Galenus finit ὁλοχέρειαν μανίαν, id est, insaniam perpetem. ἔκπληξιν ab eodem dicitur ἄλογος ἔκστασις, id est, cogitationis stupor, ex repentina consternatione extrinsecus aduenient. Alienos in hoc genere nuncupat Firmicus Matheseos tertio, Si cum sole, inquit, in octauo ab horoscopo loco Mars, aut Saturnus fuerint inuenti, faciunt alienos, delyros, aut phreneticos. Nam qui stulta meditantur & cogitant, Coalemi vocantur. κοῖλον, cogitare dicat, vel sentire: ἀλίμακτα verò fatua dicuntur. Hinc Clinomi cuidam Plutarchus scribit, ob amentiam, Coalemi cognomen factum. Enthusiasmus est quidem mentis stupor, ex illustratione diuina. Mammacuthum inuenio quendam fuisse sola illustrem fatuitate, sicuti fuit & Mehetides: vnus apud Aristophanem, κιχλίζων μαμμάκυθι dicuntur, id est, hiantes Mammacuthi. Hinc factum opinor, vt hominum genus quandoque Mamaluchos dicamus. Gyrgathum verò lectum dicebant, in quo mente deuij & spiritibus atiti immundis vincti distinerentur versarentúrque. Vnum receptis impostura ac vanæ superstitionis documētum præterire hac parte nequeo: halicacabi radicem solitos bibere vaticinandi callentes, quod furere ad confirmandas superstitiones aspici se volebant. Quia verò insaniæ persequimur species, venit in huiusmodi pragmatiam gynæcomania, vena & ortygomania, doxomania, ornithomania, & id genus alia plura,

plura, quum quis in re quapiam debacchatur præcipué. Blennum Græci, id est, βλεννόν, ignauum dicunt, & fatuum. Est & βλέννα apud illos μύξα, id est, mucus: sed per n scribere malunt alij, πλέννα. Nec prætereatur illud hac parte: tribus à Gythio stadiis in Laconia lapidem stetisse illaborato[m], in quo quum sedisset Orestes, cessasse à furore, Pausanias scribit: ac propterea, inquit, ex Doricæ linguæ proprietate dicitur Iupiter καπαῖτας, vti ipse interpretor, παρὰ τὸ καπαύειν, quod communi lingua καταπαύειν enuntiatur, signárque sedare. Pindarus in Nemeis,

Κρόνου δὲ καπαῖος λίναν τὰν πρόσθεν ἀνήρ.

Hoc verò censeri eo debet grauius, quòd Græcus vir Musurus, Latinéque scientissimus, Venetiis, Pausaniæ sensum quæsiuerit à me, palàm ignorari à se, citra ruborem est confessus. Ab hoc verò haud ita disparatum illud quoque, esse spelūcam in montibus supra Nonacrin, ad quam furentes Prœti filiæ defugerint: sed mox, arcanis quibusdam sacrificiis ac purgationibus, eas in regionem cui nomen λυσοῖ, perduxit Melampus, ac personauit in Dianæ templo: quam ex euentu, καθάρσιον nuncuparunt Clitorij. Sunt hi Arcadiæ populi, & Clitor fluuius, qui in Aroanium influere narratur, in quo flumine reperiātur pisces pœcilliæ, quibus sit vox turdorū assimilis, sed sunt, qui parum cōstanti fide id proditum velint. In Arcadia porrò pergenti ex ciuitate quam μεγάλην vocant, Messeniam versus, dearū occurrit tēplum, quas & regionem simul templo circuniectam, μανίας nuncupant. Eas eruditi Eumenidas interpretantur. Illuc item furore correptum peruenisse Orestem ferunt. Quin & à templo haud longè fuisse supercilium, in quo viseretur ἀλιτύλα μνῆμα, id est, digiti monumentum: quod furoris vi ibidem digitum sibi Orestes axosum vorasset. Quo facto, Eumenidas illi se albas ingessisse, quum prius nigro colore occcurrerent formidolosæ, ac iza demū resipere cœpisse. Vnde & Ace, id est, ἄλυη, dicitur locus, vbi adhibita primū medela est. Apud Potnias Bœotiæ ciuitatem fuisse puteum, legimus, ex quo si aquam hausissent equæ indigenæ, furoris vi cōcitabantur. Sed & inde Potniadas nuncupari deas, comperimus, quas μανιποίνις interpretantur. Ab Lycophronis proditum interprete est, Meláthium Antiochiæ regionem, quia inibi à furore Orestes interquieuisset, cœpisse Amanon dici. Brocum, accentiuncula in fine locata

stultum

stultum accipiunt Græci. In priore autem syllaba attelabum indicat vox, & locustam. Broccos intelligunt Latini, quibus prominent dẽtes. Brocci cuiusdam meminit Cecilius alterius etiam Seneca. Illud porrò adiecisse nil obfuerit, Herculem insania vehementius agitatum, quũ vel Amphitryonem interfecturus videretur, lapide à Minerua impacto, esse consopitum, ac lapidẽ σωφρονιστῆρα nuncupatum. Verùm fœcunda in gente Meneni, vt Horatius inquit, versari diutius, abutentis otio fuerit. Id itaque quod sequitur, perpẽdisse maius operæpretium sit.

A quibus traditum sit, Ingenioſos melancholicos eſſe: atque ſit eius rei ratio. Bilis atræ ſpecies. Lux ſiccа, anima ſapientior, quid ſignificet. Cholera quid.

CAP. V.

PLato in libro De scientia, ingenio pollere eos præcipuè scribit, qui furore quodã percipi atque concitari soleant. Democritum quoque prodidisse, animaduertimus, vt quisquis in genioſissimus sit, ita maximè quati furore. Quod ipsum & in Phædro approbari videtur, vbi enotatum inuenias. Poëtica, fores frustra absque furore pulsari: quanquam haud ambigo, diuinum quẽdam intelligi afflatum ea parte à Platone. Verùm, nec eum ipsum naturæ rerum periti astruent contributi, nisi melancholicis. Sed & Aristoteles, quoscunque in quibus facultate præstantes melancholicos extitisse pronũciauit. Vt me (inquit Cicero) nõ pœniteat hebetiorem esse. Nam & heroica dicitur affectio, id est ἡρωϊκὸν πάθος. Cæterùm, cur ita contingat, hoc est quod diu & anxiè quærimus. Nam fuit quibus Aristoteles parum satisfaciat, affectantibus semper ingeniorum acuminibus quiddam adiposius, plenius, diuinius. Proinde in hac quasi comitiaria doctorum statione imbecillitatem vtriusque philosophi mysteriis, præcipuè tamen Platonicis, medicæ quoque artis claritate illustres, tam abditæ quæstionis inuolucra, fulti etiam ope diuina, sic fermè explicare aggrediuntur. Vt primùm quidem melancholiam, id est, bilem atram esse duplicem contendant: quarum alteram medendi scientiã profesi, physicen, id est, naturalem dictitent: alteram verò adustione contingere, asseuerent. Et physicen quidem non ferè aliud volunt, quàm densiorem sicciorémque sanguinis portionem. κατακαυματώδη verò, id est, adustã, in quatuor species partiuntur: aut enim naturalis melancholiæ, aut sanguinis purioris, aut bilis, aut pituitæ salsioris combustione concipitur. Ex adusta, iudicio & sapientiæ nocumenta inferuntur: dum enim exardescit humor is crematúrque, furorem concinnare solet, & concitationem commoliri. Sicubi verò restingui contingit, eo quod subtilius est clarius've euanescente, vnáque modo fuligine velut subsidente tetra, stolidi concinnantur & stupidi. hunc verò habitum melancholiam dictitant proprie, amẽtiámque atque item vecordiam. Solam verò bilem atram, quæ physicè nuncupatur, iudicium confouere atque sapientiam, compertum est. Nec tamen id censeri perpetuum debet. Nanque si sola sit, ab omni sequestrata admixtione, nigricante nimium densáque mole, spiritibus fuscedinem iniicit, animo terrorem, hebetudinem ingenio impertitur. Quo nomine Moralium septimo Aristoteles: Bilioſus, inquit, atra bili nec ad consultandum omnino est aptus. Si verò simplici commisceatur pituitæ, quum frigidus obstiterit circũ præcordia sanguis crassa quadã frigentiat naturæ vi, ignauiam conciliat & torporũ. Oportet autem atram bilem neque paucã esse, adeò vt sanguis, bilis spiritus veluti suffrænatione deficiãtur, vnde ingenij prouenit incon stãtia & memoriæ fluxus. Nec rursum exuberare adeo, vt ceu molesto succumbentes oneri, à marcore vix excitari posse videamur. Proinde necessarium omnino, quantum eius patitur ratio, esse eam prætenuem. Tunc enim absque nocumẽto forvè largior etiam num admittetur, etiam si in bilis fuerit æquilibrio, quod ad pondus attinet. Exuberet itaque bilis atra verum subtilissima, nec tenuioris pituitæ circũfusus desit humor, ne inarescat omnino, fiátque durior protinus. Nõ tamen vsque promiscerí pituitę volumus, præcipuè si largior ea fuerit & frigidior, ne inde algorem contrahat. Sed bili sanguinique ita, promisceatur, vt ex tribus vnum consurgat corpus, dupla sanguinis ad reliqua duo proportione compositum, vbi octo sanguinis partes, duæ bilis duæ item bilis atræ portiones existãt. Accendatur quadãtenus à duobus illa bilis atra accensáque fulgeat, nõ vratur. Hoc significasse illud Heraclíti videtur, Lux ſiccа, anima ſapiẽtior. Spiritus ex hoc humore creati primo quidẽ subtiles sunt: etenim sub angustioribus atræ bilis eiusmodi compresi meatibus, vehemẽtiore ob vnitatẽ calore in primis attenuantur, pérque arctiores ex-

preſsi meatus, ſubtiliores erũpunt. deinde calidiores ſimiliter, atque eadẽ ratione lucidiores. tertio agiles motu actione vehementiſsimi. quarto item ſtabili ſolidóque humore iugiter emanantes actioni diutiſsimè ſeruiunt. Tali autẽ animus noſter obſequio fretus, indagat vehementer, perſeuerat inueſtigando diutius. facile quæcunque perueſtigauerit, inuenit, clarè perſpicit, ſyncere diiudicat ac diu retinet iudicata. Obiter verò hic legentes commoneo, ne omiſſum ſtudioſis decoquat: choleram non (vt vulgò) pro bile, verum pro inſtinorum affectione à medicis capi, duobus generibus apud Hippocratem: alteram enim ὑγρὰν dicit, id eſt humectam, de qua ex Paulo facta nobis mentio alibi eſt: alteram vocat ξηρὰν χολήραν, hoc eſt ſiccam choleram eadem productã ratione ac cauſa, & in eiſdẽ, at citra ventris ſolutionẽ & vomitus, vel ſic Galenus ait) ἔνιον ῥύσεως διαλύσεις καὶ ἐμέτους. Sunt qui ita finiant. χολήρα ἔκκρισις διὰτῶν ὑποχονδρίων διὰ γαστρὸς, μὴ ἄνευ δὲ διὰ στόματος ἐμέσεως. Dicitur inde cholera quoq; fiſtula vel canalis, quo vibratione è tegulis defertur aqua. Sed nos iam prętorium dimittamus.

De cicadis acanthiis, & achetis. Tettigoniis, cercope, ac calamæa. Mulieribus ornamentum eſſe ſilentium. Acation quid, & oneuõ, ac oneui piſcatores, Cur cicadarum aliæ canant, aliæ minus. Enceladus quis, bombycia. Entomia. Æthaliones cicadæ cur. Aliæ item de cicadis non ingrata, & ex Platone fabellæ repetita. CAP. VI.

CIcadas quaſdam inuenio in Græcorũ libris vocari acanthias, non quia, (vt Suidas inquit) ſpecies ſit hæc inſectis illius: ſed epithetõ eſt obuerſantis inter ſpinas quas illi achanthas vocant. Sicut etiam achetas, non cicadæ ſpecies eſſe ſed epitheton ἀπὸ τοῦ ἀχᾶν, hoc eſt à cantu veluti argutã dicamus. Stephani monumẽta præferunt, ab Athamanũ vrbe in Aetolia, quam Acanthon dicunt, nuncupari acanthias cicadas quoniam ferè conſileſcant, vt Simonides atteſtatur, inde receptum, vt qui non loquantur, eo ferè exprimantur nomine. Vnde eſt illud Hermolai Barbari, Malui diuinator quàm Aetolia cicada. cui diſplicet meminerit, Ariſtarchum non alia magis ratione vatem exiſtimatum, quã quod libe-

riorum, aut vetuſtatis in Homero vitia vel cum famæ periculo ſcrutari voluiſſet. Quod ſi eſt, Pontani ſolertiam mirari licet, qui in libro De aſpiratione, lenam Acantida Propertio de loquacitate nuncupatam, & aurium offenſaculis, prodere ſibi permiſit. Niſi quòd apud Theocriti interpretem obſeruatum eſt, dici acanthida auem colore variam, voce λιγυρὸν, id eſt ſtridulam, quam ex varietatis ratione pœcilidam item nuncupent. In ſpinis, quas acanthas vocant, habitare Ariſoteles & Alexãder ſcribunt. Appellãtur aues hoc genus acanthilides quoque. Sunt ex Græcis, præſertim de Grammaticorum decuria, qui manifeſtũ putent, maſculas cicadas canere, quæ apud Heſiodum dicantur achetæ. Eſſe verò mutum fœminarum genus, quæ nuncupentur tettigoniæ, documẽto etiam nobili, Fœminis præcipuum ex ſilentio adeſſe ornamentũ: vnde ſit illud Sophoclis ex Aiace maſtigophoro, γυναικὶ κόσμος ἡσυχὴ φέρει. Conferre ad ipſum, & luſciniarum fœmellarum ἀφωνίαν, id eſt cãtus priuationem. Author Pauſanias eſt, cicadam maximam nuncupari acheram. At ἐλάχιστον τεττίγιον, id eſt minimam cicadulã, dici cercopẽ, id eſt λεπτέπλευρον, etiãmque calamæum. Quæſit poſt hanc, titigonium, fortè à verbo τιτίσσειν, de quo alibi hoc opere facta nobis mentio eſt. Acation verò, ad acanthias ſpectat nihil: nam nauiculæ ſpecies eo intelligitur nomine, vtrinque remis agitata: ſed ſic, vt remigum vnuſquiſque ἀκατίας ἐρέτης, id eſt remos ducat duos. Hoc eo intertexui libentius, quoniam verbi commeminit Plinius, & id incurioſius explicatur, etiam Græcorum pleriſque. Scitu dignum & illud: oneuon dici machinam ſummis acatiorum partibus impactam, qua circumpoſitis funibus, extraherentur è profundo grauiſima, quæque adeò vt piſcibus ſuffertum, rete nullo negotio vel homines duo valeant educere. Sunt ex piſcatoribus, qui elecaten vocent, id eſt ἀκολιάτην. Piſcatores ipſos ea operantes inueni, qui oneuos item dicant. Cętarùm nobis in ſemitam denique redeundum. Queramus igitur, Cur'nam cicadarum aliæ canant mutis quodammodo aliis? Nempe, vt quinto De animalium hiſtoriis Ariſtoteles ait, ἔστι δὲ ὧν τὰ τῶν μικρῶν, καὶ ὧν τῶν μεγάλων. οἱ μὲν ἀφωνοῦσιν οἱ δὲ διαλείποντες ἔχουσι ἀκάλλους. Sunt inquit, quæ canunt, præcinctu diuiduæ, ſiue maiores ſiue maiores ſint: quæ autem non canunt, indiuiduæ conſtant. Sed

planius in libro περὶ ζωῆς καὶ θανάτου, id est De morte & vita: Habent, inquit animalia id genus pleraque diazoma: id est præcinctum, cui insitus est spiritus: is quandoque foras mouetur, quandoque verò ediuerso: vnde contingit nunc eleuationem fieri, nunc depressionem eiusce pelliculæ. Quum enim exit spiritus, attollitur: sicut ingrediente, deprimitur. Perinde enim insectis portio ea mobilis est, vt inspirantibus pulmo, & in piscibus branchiæ. Porrò pellicula concussa faciunt sonum. Sicut in calamis pueros interdum videmus fictitare, quibus prętenui folliculo indito, sonum eliciunt. Sic & cicadis, quæ canunt, calidiores enim sunt, & imo spiritalis motus maior, vt interpretatur Thomas, Proclus verò Diadochus, ὁ πνεῦμα inquit ἄδει γὰρ τὰς ὑστάτας πτέρυξι πρὸς τὸν ἀέρα ἔχων ἐμπύημα, id est, canit cicada, se ipsam atterens sub alis, atque ita sonum emittens. Plinius ex Aristotelis doctrina Vocem non habere, scribit, nisi quæ pulmonẽ, & arterias habent. Idcirco & insectis sonum esse, non vocem: intus meante spiritu, & incluso sonante. Verũ, alia murmur ædere, vt apes: alia cum tractu stridorem, vt cicadas. Quia verò hoc genus intus habere sonum visitur, hinc enceladum insecti speciem appellari, astruunt grammatici. Vniuersim verò bombycia vocant quidem, à bombo, vt opinor: sicuti ab incisuris, entomia, id est insecta. Scribit Theocriti interpres, dici cicadas quandoque æthalionas, παρὰ τὸ αἴθεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, id est, quia à sole amburantur, cõcinere enim tum, vbi cauma fiat, id est inardescat amplius calor. Fuit & ab hoc animali veteribus concinnata comminatio, χαμαίθεν οἱ τέττιγες ὑμῖν ἄσονται. id est, à terra vobis concinnent cicadæ. Significatur enim agri vastitas cum arborum excisione. Verum, sic allegoricè pronunciatum vehementius grauiúsque putat Demetrius Phalereus, Quæ vis sua est orationis concisæ. Propterea & symbola ob breuitatis assimulationem, efficaciora multò ac grauiora censeri. Quod enim breuius profertur, multorum sapicionem præstat. Porrò lepidam ex Platone cicadarum fabellam haudquaquam hic transgredi debemus. Apud quẽ Socrates in Phædro astruit, In meridie non dormiendum, ne (inquit) à cicadis rideamur. Nam quos viderint agentes, ut oportet, illis præmium tribuunt, quod deorum concessione traducere ad homines possunt. Fertur enim hoscce olim homines fuisse ante Musas. Natis inde Musis, cantúque mõstrato illorum nonnullos voluptate cantus vsqueadeò delinitos fuisse, vt canentes cibum potúmque negligerent, imprudentérque perirent, ex quibus deinceps cicadarum genus sit propagatum, munus hoc nactum à Musis, vt alimonia non indigeat, sed absque cibo & potu, quamdiu vexerit, cantet. Postea verò ad Musas proficiscatur quam quis hic Musam colat, renunciaturum ergo Terpsicore renunciantes, qui præcipuè illam in choreis cœtibúsque celebrarint, eam ipsis propitiam reddunt, atque itidẽ aliis pro sua cuique venerationis specie.

Nil videri absque luce. Colores variari pro lucis diuersitate. De columbarum collo. Lucretij locus declaratur. De iridis coloribus, & apparentijs quas vocant lymphasis. De luce nonnulla. Entelechia colorum.

CAP. VII.

MAthematicę disciplinæ, ac naturaliũ rerum studiosi, nil videri absq; luce, proinde nec discerni colores quoq; absque luce eadem, validis argumentorũ comprobant rationibus. Astruitur & illud, vt consequens, corporũ colores apud visum diuersos euadere pro lucis diuersitate super ipsos orientis. Nam in claritate mediocri turbidiores plerunque visuntur, in illustri verò clari scintillantésque. Argumentum euidẽs, in solis deliquio colorata omnia, insita priuari venustate. Liquet id amplius in columbarum mirè splendicantibus pennulis, quas in earum collo conuisimus: nanque etiam si vnius sint coloris, variis tamen aspectibus variè illustratæ sub differenti specie oculis exhibẽt sese. Cuius ratio est, quia mouendi vim à luce color suscipit: quo verò amplius ab illa mouetur amplius & ipse mouet. Imbecilliores autẽ colores esse in intensioribus, sicuti imperfectũ, in eo quod perfectum est. Ideóque pro lucis complemento esse coloris cõpleti gradum in mouendo. Quod autem de columbæ pennulis astruximus, sciendum, quosdam existimare, diuersos re ipsa esse inibi colores, diuersásque superficies ex diuersarum portionibus pennularũ radiantes. Verũ disertissimè super iis libro De rerũ natura secundo, Lucretius hisce versibus cõmeminit:

Qualis enim cæcis poterit color esse tenebris,
Lumine qui mutatur in ipso? propterea quòd
Recta aut obliqua percussus luce refulget.

Pluma columbarum quo pacto in sole videtur,
Quæ sita ceruices circum, collumq; coronat,
Namque aliàs sit, vti claro sit rubra pyropo:
Interdum quædam sensu fit, vti videatur
Inter cæruleum virides miscere smaragdos.

Sed, vt plenius Lucretij sensa reseremus, vbi rectam appellat lucem & obliquam, astruũt mathematici, solis lumẽ, aut primarium dici, aut secundarium, aut tertiarium, & deinceps. Et primarium quidem intelligunt, vbi illapsus sunt radij. Secundarium, vel accidentale, in loco illustrato ab illapsi eiusmodi, qui obliquè per omnem partem medij diffunditur: vt est cubiculum totum. Tertiarium, quum ex ipso cubiculo lucem recipit locus alius, alioqui opacus. Colũbini colli subitas mutantis colores meminit Hieronymus aduersus Ioannem Origenis consectatorem. Columbarũ, inquit, colla ad singulas conuersiones colorem mutant. Sed & Martianus De nuptiis Philologiæ: Arcesilas, inquit, collum intuens columbinum dubitabat, siquidem hac permotus varietatis incertitudine, amplius astruere ἀκαταληψίαν cœpit, id est incomprehensibilitatem. Sed & Nero Cæsar disertissimè, vt primo Naturalium quæstionum Seneca tradit.

Colla Tyberiacæ splendent agitata columbæ.

Quo tamẽ versu legi commodius Cytheriacæ potest, sed stabæ mensus nonnihil refragatur. Meminit & Academicorum secundo M. Tullius. Neque verò hoc loco expectandum, vt de remo inflexo, aut de collo columbæ respondeã. Non enim is sum, qui quicquid videtur, tale dicam esse, quale videatur. Et rursum: Nam & in remo sentio non esse id quod videtur. Et in columba plures videri colores, nec esse plus vno. Quod ad syllabam attinet, variatum in ea comperias, vti Metamorphoseon quintodecimo:

Armigerumq; Iouis, Cythereiadasq; columbas.

Sed enim vt ad colorum rationes regrediamur: aduertẽdum amplius, esse colores in corporibus ex elementorum refractione coorientes, quibus compinguntur. Hosce verò haudquaquam speciem variare ex lucis vi, quin album semper album, & nigrum, nigrum: nisi quatenus intenduntur, vel remittuntur. Sunt & colores, quos apparẽtias dicunt recentiores. Nam apud Firmicum inusitatius quandoque dici aduertimus, homines bonæ apparentiæ. Aristoteles primo De generatione, ἐυμιξίαν appellauit, vt in iride, vbi visitur color rubens, quem minus vsitatè rubeum idẽ dicit Firmicus, ni mẽdosa sunt exemplaria: rubens inquã, albido permixtus: quia materia est rara, & radius solarius fortior. Cõuisimus autem solis lucem ferè coloris eius. Quod si densior fuerit materia, & imbecillior radius, resilit obscurus ac nigricãs color, quẽadmodum in nubibus cernimus. Colores autẽ intermedij, cuiusmodi cinericius est, fiunt vbi materia denset minus, & radius sit aliquanto fortior. In vrina porrò subinde mutantur colores, si in solari radio inspectetur: prouenit autem id ex varietate luminis solis, qui quum in motu perpetuo sit, nunc vnum ostentat, nunc aliud. Propterea medicorum periti in luce temperata diligentiùs inspicere malunt. Quod rursum ad irim spectat, prædicãt rubicundiores: ostentante se inibi colore rubro, albido adiuncto, haberi fertilitatis prognosticum. Ratio verò est, quia quũ rarior sit materia, facilè peruincitur à sole, vt inde pluuiæ iuges aut largæ consequi nequeãt, quæ plurimũ vbertati seminum officiũt. Sed ratum & quodammodo decretorium hoc censerit haudquaquam debet. Lucem verò Aristoteles scribit, corporis intelligi qualitatem luminosi, ab eodem profluentem, vt formam in diaphanum. Quam ob rem exceptum ab eo lumen actum eius esse, id perficientem, à quo suscipitur: nec id substantiali ratione, verum accidentis potius. Nec me fallit, in Aristotelicos aciem ab Augustino dirigi, ac bellicum cani quodammodo, dum disceptatur, sit'ne lux substãtia an accidens, quando superficie vna eadémque duo posse ambiri corpora, plura sint argumento, veluti cineris cũ aqua permixtio, candens ferrum, ignis fumo perfusus. Luminis porrò egressum ab corpore lucido, exceptum obiecto terminato, vocant peripatetici colorum entelechiam.

Quid foret robur in carcere, & quæ dicantur digna robore: ac de Prytanei alimentis, & thesauro. Dechas locus carceris. De Philopœmene paucula. Iuuenalis locus & Propertij alter explicatur. Item vocabula nonnulla ad carceris loca pertinentia. Tullianum. Cæadas locus. Aureis catenis nocentes vincire, Aethiopũ fuit. Orygmata. Anãcaũ. Sphalos. Strophæus Mercurius. Lethe Persarũ carcer. Spoliarũ. C. VIII.

CArcerem scribit Cicero in L. Catilinam libro secundo, vindicem nefariorum ac manifestorũ scelerũ maiores nostros esse voluisse. Et T. Liuius ab Vrbe condita libro primo, Ancum Marcium refert, ingẽti incremẽto rebus auctis quum in tanta multitudine hominum, discrimine rectè ac perperam facti confuso, facinora clandestina fierent: carcerem ad terrorem increscentis audaciæ media vrbe imminentem foro ædificasse. Nec satis, siquidem humana rabie latius etiamnum serpente grassantéque, in ipso etiam carcere, fœmidoloso diróque aspectu locus alius requiri cœpit, quanquotidiana & proinde leuia remedia parum efficacia noscerentur. Robur ædidere nomen, quo maleficum genus hominum præcipitabatur: sic nuncupatum, quod ante arces robusteis includeretur sicuti Sex. Pompeij fragmenta nos perdocent, & significasse Plautus deprehenditur, quum ait,

Ego vos ambo in robusto carcere vt pereatis.

Hinc facinora magnitudine rara, nouitate dira & inauspicatissima, robore digna magnis authoribus appellari solent. Quod videtur Apuleius cõfirmasse in oratione disertissima, vt Augustinus dixit, de magia: O mirum, inquit, cõmẽtum, ô subtilitas digna carcere & robore. Sicuti ratione diuersa Prytanei digna alimentis nuncupantur, quę cum virtute perpetraris. Nam Athenienſibus maximus hic honos, quod Socratis exemplo De oratore libro primo comprobat Cicero. Sed & Maximus Valerius exemplorum priscorũ libro sexto, de robore quosdam præcipitatos scribit. Meminit Titus quoque Liuius Asiatici belli octauo libro. Non desunt, & quidem multi æris homines, nulli rei, præterquam sibi freti, qui illud Iuuenalis.

Horrida quale facit residens in codice pellex.

Quicquam ad hoc pertinere aucupentur. Et cæcos sylueſcentésque doctores nugas ineptiolásque, hallucinatione ridiculas effutire meras pronunciẽt, quum Satyricus dubio procul condicis nomine *συμβολικῶς*, & opertè robur intellexerit, in quod meretricula iã magno natu ob perpetratũ scelus fuerit impacta atque inibi nendo vitã sustentare solita sit. Verùm hæc cõmenta etiã si vera maximè forent, nimis accersita, nimisque coacta sunt, vixque doctrinæ & acuminibus cohærentia poetæ illius. Quid, quòd si intenderis, oppugnante nullo reuelæquantur solo? ac (quod aiunt) media tenentur, tanquam

eitharœdi procœmium affecta, nec coalita. Quid enim minus facere mortua potest, quàm nere? De carceris robore præcipitabantur nocentes, vt præpositæ probant authoritates non in custodia detinebantur. Quod verò ad huius opinionis fulcimentum, & velut tibicinẽ aduocatur Propertius, id totum nil esse intelligo: sed & alij intelligent: quod vt fiat facilius & syncerius, versiculos poëtæ subtexemus:

Et grauiora rependit iniquis pensa quasillis,
Garrula de facie si qua loquuta mea est:
Nostráq; quod Petale tulit ad monumenta coronas,
Codicis immundi vincula sentit anus.

Primum rogo vos eruditi omnes, qui non ad Aristophanis modo lucernam euigilastis, sed Cleantis quoque, & (quod Fabius ait) in sudata veste durastis, fuligines lucernarum bibendo, ad procinctum enixa virtute dum tenditis, quod nam est hic robore dignum crimen? Deinde, quo iure zelotypa mulier ancillam minus ad animum respondentem in publicæ pœnæ locum intrusit? Quo nam modo præterea duæ sententiæ cohærent, nec dissimilitudine dissultant? Quæ me impensius (inquit Cynthia) laudauit, dat pœnas, & pensa grauiora cogitur perficere. Petale, quia coronas tulit ad monumenta, non neruo debetur, sed protinus impingitur in præcipitij locum publicum. Extrita mihi ista videntur, Qui intriuit, totum exedat: & quas faber struxit compedes, ipse ferat: sicuti iactatum prouerbio est, & meminit Ausonius. Verùm, ne quis in hisce libellis Rhodium puteet sacrificium, desinamus aliena grauius aut insectanter conuellere, neque enim proposita nobis obstrigilatio vlla est, nec doctorum hominum dispendio gloriolas inanes capeamus, tunc enim Homericum illud posset grauius insusurrari,

ἵππῖον κ' ἄπτηλα ἴων, τῶν κ' ἐπακούσετε.

Monitos tantum legentes volumus, quid senserint alij, quid've ipsi promamus in album, *ὃ περὶ ἑκάστου ἐστὶ*, id est, nõ idem opinantes. Cãdore eodẽ ac simplicitate, sicubi ipsi fuerimus, reuocẽt ad libra: quoniã hominis est in pluribus contiuere: nam & ipsi nostra quoq; allisuri videmur (neque enim ita nos amamus aut miramur, vt nesciamus perde re) sicubi potior se ostẽtarit ratio. Et cum riuali, & sine riuali

posteritati allaboramus. Redeo igitur ad institutum. Si M. Tullij ingessero illud ex Oratione pro Murena: Lacedæmonij, inquit, quotidianis epulis in robore accumbunt. Cretum nemo gustauit vnquam cubans. Est prouerbium quoque scitissimum cõpar priori, sed ambiguitate, & significatu remotiore festiuius, thesauro dignus, in eum qui terrimo supplicio flagitiis adobrutus sit differendus. Docent T. Liuij, & Plutarchi monumenta. Etenim ad authoritatum tibicines recurrendum perpetuo, quibus arrecti stemus, sicuti varris indagoid est plagarum series. Thesaurum fuisse domicilium subterraneum apud Messenios, neque auras, neque lucem exteriùs excipiens. Nec vllæ carceri fores erant, saxo immani intùs occludebatur. In quẽ quum magnus Græciæ imperator Philopœmen fuisset impactus, mox hausto veneno interiit. Hic est obiter is Philopœmen, quem Græcia post eximias antiquisimorum ducum virtutes, perinde ac extrema senectute filium, in ducem produxisse narratur. De quo item nobile est Romani cuiusdam elogium, fuisse hunc inter Græcos postremum, flaccescente iam illa animorum ingentium, vt aßolefertilitate. Sicuti & Brutum pronuntiauit quidam Romanorum vltimum. Legimus porrò apud Plutarchum eundẽ Spartani carceris locum fuisse Dechada nuncupatum: in quo vltimo destinatos supplicio strangulari, mos fuit. Id verò noctumo tempore solitum fieri, libro quarto Maximus docuit Valerius. Tale fermè apud Romanos erat Tullianum, locus in carcere, vbi paulùm ascendisses, ad leuam circiter pedes decem; depressus humi, eum muniebant vndique parietes, atque insuper camera lapideis fornicibus vincta, sed inculta tenebris, odore fœda, atque terribilis facies eius erat. In Tulliano fuisse Lentulo fractam gulam, in Catilina Historicus scribit. Apud Spartanos item locus erat Cæadas nomine, cuius historia prima commeminit Thucydides: vt apud Siculos quoque, in quem maleficum genus hominum conijciebant. apud Persas domicilium fuit cineribus refertum. Illud vero scitu iucũdũ: apud Aethiopas moris fuisse, nocẽtes aureis catenis vincire. Inuenio & orygmata dicti loca, in quibus fodirati excarnificarẽtur. Xenophon Rerũ Græcarũ libro quinto. Anancæum videtur pro carcere accepisse: sicuti Isæus quoque. Et ἀγχιφύλακα pro carceris præfecto. Callisthenes vero, vt docuit Harpocratio, anogæum accipit, hoc est conclaue

lum supra terram. Quidam etiã pro virili membro capiunt, quod sit necessitatis commercium. Pentesyringon in carcere fuisse, Pollux scribit, lignum, & itẽ sphalon, sicut tympanum inter carnificis recensẽt instrumenta. Videtur & strophæi, quem Mercurium intelligit, statuam in carcere coli solitam, insinuare. Authores sunt nobis: apud Persas fuisse carcerem nomine Lethen: in quem impingebatur nemo, nisi moriturus: quæ causa loco nuncupationis rationem præstat. Spoliarium dici quidem videtur spoliorum receptaculum. At Seneca, Lampridiòque locus excarnificationi dicatus.

Carceris genera. Quid ceramus, & ceramicum flagellum, & domus. De labyrintho, barathro, œcema, thamatypia, galeagra. Latomus, latomis, latypis, lithurgice, Tullij lithotriuice, cauea. De canis cubitalibus, Tulliano, libera custodia, comperendinatis reis, Charonia ianua: itẽ de Metœcio plusculа. Scaphephori. Xenocratis historia. Scyros, Scyrotes lapidarij. Lithologi. Cotoriæ. Las. Lapersæ. Laos populus cur. Listrotum. Listri. Liturgia. Cæti. Coi. Oresci. Aristomenis historia. Ancones. Tarichempori.

CAP. IX.

Carceris genera veteribus tria fuisse inuenio. Vnum, quo immodesti & parum exculti compellerentur, vt noctu à doctis condocefierent, & bonarum artium professoribus, quæ ad bonos mores & vitæ modum pertinerent. Alterum, quo ære alieno impliciti, & qui carceris tædio ab inita vitæ petulantia absterrendi sunt, detinerentur. Tertium, quò immanibus præfignes flagitiis, cælo & hominum cœtu indigni: vitiis ac vitæ turpitudine defamatissimi, ac propediem plectendi, tenebrisque & pedori addicendi intruduntur. Carcerem Cyprij ceramon vocant. Id & Homerus testari videtur Iliados quinto, vbi Martem scribit, ab Oto & Ephialte in vincula coniectum,

Χαλκῷ δ' ἐν λαύρῃσι δύω τρισκαίδεκα μῆνας.

id est, decem ac tribus mensibus æneo in ceramo vinctus iacuit. Eruditiores tamen eo verbo ollam accipere malunt.

Obiter

Obiter dignum scitu, in Georgicis ab Didymo proditum, fructus ex arbore non dilabi, si Homericum hoc inscribatur carmen: quod & decimo ἐκλογῶν περὶ γεωργίας relatum aduerti. Et quia ceraminæ dicuntur item figlina, inde ceramicum flagellum pro ostracismo positum. Cerama tamen scribit Athenæus, dicta, quãuis argentea forent, vel aurea. Athenienses verò, qui mitibus nominibus & mansuetis rerum tristitiam obtegere consueuerant, vrbanéque minuẽdo, vim atque atrocitatem lenire, carcerem domum nuncupabant, sicuti tributum coordinationem ciuitatis. Sunt qui labyrinthum quoque nil aliud, quàm carcerem fuisse tradant, in quo nosceret incommodi quippiam, nisi quòd qui asseruabatur, effugere non poterat: vnde & labyrinthum dici putant, quia λαβεῖν particula vocum intendens notiones, & βύειν obturare significat, ac claudere. Ex quo & labyrinthodes, pro flexuoso positum, id est, λαβυρινθώδες. Tralatum & in nugaces nomen, παρὰ τὸ πολλοῖς ἰσύκλοις λόγοις χρῆσθαι. Est itẽ labyrinthus Theocrito, piscatorium instrumentum, καὶ ἐκ χόνου λαβύρινθον. In hoc illud obiter adnotandum: in Plutarchi monumentis proditum, Non videri simile veri, Minoem Athenienſium iuuenes, tributi nomine ad se quotannis missos, perdidisse, sed ad ministerium potius subseruasse sibi. Ex quibus propagati multi, & Cretensium habiti numero, Delphos quandoque sunt missi. Proinde Bottiæorum filias generis memoriam colentes, festis diebus concinere assueuisse, ὑμὴν εἰς ἄθηναν, id est, eamus Athenas. Barathrum Athenis, siue (vt enuntiant alij) berechrum, locus erat profundior, putei modo, in quem nocentes deturbabant. Eius superiora dura quidam erant ac rigida, infima verò laxa & mollia, vt descendentes facilè demergerentur. Abusus videtur dictione hac in Philippicis Demosthenes, vt inquit Harpocratio, & pro pernicie tantum ex tralatione posuisse. Barathros genere masculino putat Ammonius, homines dici barathro dignos. Barathra tamen propriè cataractas vocant, vel (vt Arcades vocant) rethra, id est, excauata loca, in quæ demergantur flumina, παρὰ τὸ βαίνειν, ab aquarum ingressu, vel quasi, ἄβατα, quod ex cauitate peruia non sint, nec adeunda. Sunt qui cœnosa eo nomine loca intelligant. Οἴκημα Græcis ædificium quidem est, sed & pro carcere positum inuenias: vnde est illud historici, Dionis, Quum iussisset Cæsar Catonem duci in carcerem, ac is promptissimè sequuturus videretur, nec pauci comitarentur, affuit & M. Petronius, qui ab eo increpitus, quòd ante senatus dimissionem digrederetur, Malo (inquit) esse cum Catone ἐν τῷ δικήματι, quàm hic tecum. Indicat ea dictio chametypion quoque, id est, impudicarum locum, quod inibi ineunt iacentes. Scribit idem historicus, ab Caligula plures in galeagram coniectos necatósque. Apud Herodotum historia tertia, videtur Gorgyra esse subterraneus carcer: nam ea voce indicant Græci priuatim cuniculum, seu cloacam, qua defluant aquæ. Iam verò latomias Syracusanas quis non noscit? Eas à Dionysio crudelissimo tyranno factas, Cicero author est in Verrem libro septimo. De iis Cicero idem alibi ita refert, Latomias Syracusanas omnes audistis, plerique nostis: opus est ingens, magnificum regum ac tyrannorum: ex saxo totum est, in mirandam altitudinem modo depressum, & multorum operis penitus excisum: nihil tam clausum ad exitus, nihil tam septum vndique, nihil tam tutum ad custodias nec fieri nec cogitari potest. In has latomias, si qui publicè custodiendi sunt, etiam ex cæteris oppidis Siciliæ, deduci imperantur. Latomias dici carcerem Syracusis Siculorum lingua, Pedianus author est. Alij apertius, quòd inde excisi lapides fuissent ad vrbis sustructionem. Locus est Sabini apud Senecam Controuersiarum quinto: Ne, inquit, quenquam verum decipiat nomen ipsum, Latomiæ illæ minimè lautæ res est. Sed & Polemo sophistes, vt est apud Philostratũ, quum lapidoso articulorum morbo infestaretur, medicis subinde inferebat, perfoderent cæderéntque Polemonis lithotomias. Erat obiter apud eũdem, Herodis de eadem re id pertritum: Vesci oportet, manus non habeo: eundum est, pedibus careo: dolendum est, tum verò manus adsunt & pedes. Fuisse Spartæ quoque latomias, Plinius significat: quum earum angustias Aristomenem Messenium euasisse scribat, vulpium aditus senuit, qui & Tullianum dictum ait, quòd fuerit à Tullo rege additum carceri, quod tamen pro quolibet carcere posse capi. Apuleius docet. Tullios autem riuos dicunt, aut vehementes sanguinis proiectiones, artuatim effluentis. Ennius,

Mixtum sanguine tepido, tullij efflantes euolant.

Fortè ij sint, quos alibi à Græcis aulos docuimus vocari. Porrò id vehementer animaduertendum, pronuntiari ex

Græca

Græca ratione lithotomiam, & Latinè dici lapicidinam, & latomiam quoque. Quin & latomion, vnde λατίμιων μαρμάρων, vbi exciduntur marmora. Ex quo & Apollinis marmarini templum apud Caryſtum: quia λᾶας ſignat lapidem, per concisionem, à λάαν: vti in magno obſeruatum etymologico eſt, & τίμνω, incido. Nam & latomi dicuntur lapicidæ, vt ſcribit Euſtathius, qui etiam latypi vocantur. Latype verò eſt, quod à lapidibus abraditur, ſculpendo've excutitur, quam rem & ſcyron dicunt: vnde ſcyroten, id eſt, σκυρωτὸν ἔλαιν, legimus apud Pindarum: quo vocabulo lithoſtroton intelligunt. vnde Scyro inſulæ conciliatum nomen, quæ argillola ſit, κεὶ λευκήγεως. Lapidarios, lapidum artifices intelligo, ex Firmici Matheſeos quarto: Naupegos (inquit) facit, aut ſtructores, lapidarios pollinctoréſque. Apud Thucydidem inter miniſtros lithologi recenſentur, qui architectis ſubſeruiant. Cotoriæ autem Iureconſultis loca ſunt, vnde effodiuntur cores. Signat tamen λᾶας & fluuium, atque item ciuitatem: quamuis à Stephano dicatur λᾶς potius. Meminit Lycophron, κεὶ λᾶας πυρήσεις. Ab ea occupata Dioſcuri appellantur Laperſæ. Laam vocauit Homerus,

Οἵ τε λάαν ἔχον, οἵ τ' Ἄβιδνον.

Lithurgice verò, & lithotriuice, ad præſens propoſitũ parum faciunt. Nam illa, ad eos qui in metallis lapides cædunt, pertinere videtur. Lithotriuice, lapides excolentium elaborantiúmque eſt, ad operum ornamẽta. Illud verò non inepte huc inſeretur loco: populum Græcis λαὸν nuncupari, vt in Olympiis arbitratur Pindarus, de iactu lapidum fabuloſo Deucalionis & Pyrrhæ. At ſcribit Philochorus, Cecropa populi Athenienſis numerum in digitos volentem mittere, iuſſiſſe in medium à ſingulis conferri lapidem, atque ex facto τὸν ἕλλαν cognominaſſe λαόν. Liſtrotum, id eſt λιστρωτὸν, ab lapide non inclinatur: ſed æquale ſignat & politum, in Nicandri Theriacis. Nam xyſteres, id eſt, apta rebus poliendis inſtrumenta, liſtri nuncupantur. Sed & apud Homerum legimus, λίστροισι λελιπάλοιτο. Liturgion intelligunt Græci, miniſterium publicitus exhibitum: vnde liturgiam recentiores accipiunt, quam modo miſſam nuncupamus. Tychos, Herodotus hiſtoria ſeptima, poliẽdis lapidibus inſtrumenta intelligit, quibus tamen prægrandibus in bello vterẽtur Aegyptij. Valla bipennes accepit eo verbo, Græci cuneum item. Fuit item carceris

ſpecies cauea: nã & Seneca inquit, Itaque effœminatiſsimam vocem illius Rhodij exiſtimo, qui quum in caueam cõiectus eſſet à tyranno, & tanquam ferum animal aleretur, ſuadenti cuidam, vt abſtineret à cibo, Omnia (inquit) homini dum viuit, ſperanda ſunt. Caua cubitalia in mœnibus, ſagittis excutiendis aperta, vocat Liuius, quæ modo baliſtarias dicimus vulgo. Liberas cuſtodias legimus in hiſtoria, quum viri magnæ exiſtimationis non in vincula coniecti, ſed domi apud ciues cuſtodiebãtur. Hoſce quidam cõperendinatos rectè dicunt, quòd necdum abſoluti planè ſint, ſed velut ci reos coniectant, vadimonio quodã aſtricti: vel quia nec cõperta ſatis crimina, vel quoniam innocentiam non plenè comprobarũt. Liberam cuſtodiam Greci ἄλυσιν dicunt φυλακήν. Inter carceris ianuas fuit & quæ nuncupatur Charonia, qua producebantur, qui vltimo ſupplicio eſſent afficiendi: ab Charonte, ſiue Charonem: vtroque enim inflectitur modo, quod ex Martiano liquet. Sed & in Atticis elegantiis Thomas Magiſter: Abuſiuè, inquit, Charontis nauem Theorida Aeſchylus vocauit. Vocabatur & nomophylacij ianua. Sunt qui locum Athenis, vbi carcer foret, Metœcium, hoc eſt μετοίκιον appellatum contendant. Quod verò relatu arbitror non ingratum: aurior Harpocratio eſt, Metœcium dici vtique inquilinum adventitiúmque, qui in alienam emigrat ciuitatem manendi proposito. Metœcium autem drachmas duodecim ſignificat, quas quotannis perſoluere cogebantur id genus homines: quod Eubulus ſignificat. Iſæus verò innuit, viros quidem drachmas conferre duodecim conſueuiſſe, mulieres autem ſex. Id qui non contuliſſent, abducebantur ad ciues, conuiciique vænum ibant, quod contra Ariſtogitonem Demoſthenes teſtatur. Cogebantur & naues inſcendere inquilini: ſicut in Philippicis à Demoſthene item adnotatum eſt. Illud verò obiter quoque ſubnotaſſe, nil officiet: inquilinos etiam ſcaphas à comicis quidoque nũcupari, quoniam in pompa ſcaphas geſtarent: vnde & ſcaphephori nuncupantur quoque. Sed & eorundẽ filiæ vaſa geſtabãt aqualia, & præterea σκιάδιον. Meminit Legum decimo Theophraſtus. Scribit in Vitis decem rhetorum Plutarchus: publicanum quãdoque Xenocrati manum iniecíſſe, ac ducere conatum ad Metœcium: illum verò à Lycurgo liberatum, ductúmque in carcerem publicanũ, vt qui quod minus deceret, facere adortus foret, quod quum in

maximam

maximam Lycurgi laudem cessisset, mox occurrens illius filiis Xenocrates, Celerrimè, inquit, par pari relatum: nam quod mihi suppetias benignè tulerit, passim ab omnibus celebratur. Cętas denique carceris species apud Lacędęmonios est, quæ creditur spelunca quædam, vnde sit etiã nomen quippe cæti vocantur rhochmi, id est scissuræ, quas efficiant terræmotus. Sunt tamen qui cauitates id genus nuncupent λάκκους, id est coos: vnde Homerus feras, orescoos appellet: quod prodidit Strabo, & ab Eustathio relatum, scio. Erat apud Corinthum eo nomine carcer, quo fures custodiebãtur, & fugitiui. In Ceadam, inquit Pausanias, à Lacędæmoniis coniiciebantur, qui ob insigne facinus videbantur plectendi. Nam & illuc contrusus Aristomenes euasit tamen, aditus vulpium sequutus, quæ cadauera consectabantur: quod docuit Pausanias, nec omissum à Plinio est: verùm Latomias nuncupat, vt notauimus. Sed Aristomenem hunc in insula Rhodo apud generum Damagetum ex morbo esse functum fato: idem prodidit Pausanias. Anconas porrò dixere Carthaginenses tenebricosum in tyranni aula domicilium, in quod conijcerentur, quibus succensuisset tyrannus. Sunt & ancones, in domo partes quædam. Sed & per quietem oblata, & vitæ innuentia τὰ νόσιμα, eodem censentur nomine. Quin & fluminum prominentiæ ad ripas: sed & montium summa. Vbi verò signatur corporis pars, id est cubitus, prouerbio inde datur locus, ἀγκῶνι ἀποµαχόµενοι, id est cubito qui emunguntur: quo philosophus vtebatur Bias. Id autem genus sunt tarichempori, id est salarij.

Qui commentarienses, & phylacti. Phyllis. Phyllon. Foliatum vnguentum. Obiter de cornicularijs pauca. Cornuti milites. Clauicularij. Regradationis mala. Cornuti milites. Clauicularij. Regradationis malitaris ordo. Entelos, pro cornicularijo. CAP. X.

SEd nec illud per incuriam transiliamus, videri in nostris literis commentarienses dici carceratiorum præfectum atque recognitorẽ, quia in commẽtarium custodias referret. Ita enim ab Imperatore subnotatum aduertimus, Codice De iis quos tenet carcer inclusos: Id, inquit, aperta diffinitione sancimus, vt aut cõuictos velox pœna subducat, aut liberãdos custodia diuturna nõ maceret. Iubemus, ante trigesimũ diem semper cõmentariẽsis ingerat numerũ personarũ, varietatem delictorum, clausorum ordinem, ætatémque vinctorum. Meminit Vlpianus Digestis De pœnis: Nec pati, inquit, præsides debent optiones, siue commentarienses damnatorũ pecunia abuti. At Digestis De iure fisci, aliud omnino commentarienses est: nam Paulus inquit, Quoties apud fiscum agitur actorũ potestas postulanda est, vt meritò his vti liceat eãque manu commentarienses adnotanda sunt. In sanctis item literis videor alicubi verbum hoc legisse. Fuit apud Cumeos magistratus, quem phylactum nuncupabant. Eo qui fungebatur, reliquũ quidem tempus carcerem asseruabat: nocturno autẽ conuẽtu, in senatũ veniẽs reges mant apprehẽsos educebat ẽ curia: quos tamdiu detinebat donec de eorum imperio ellam senatus sententiam pronuntiasset iuste ne agerent an secus. Phyllis verò aliud est: nã eo nomine intelligitur in Samothrace Geophanium, cuius in Alexipharmacis meminit Nicander. Phyllon Græci foliatum vocant vnguentum, quo locupletiores fœminas vti Romæ solitas. Galeno credimus: quod ex malobathro conficitur: cuius tria genera, folij appellatione intelligũtur. Sed institutum repeto ne fortè dum marinum poscor (vt dicitur) pedem porrigam. Quod ad commentariensem attinet, scribit Pedianus, Accensum, nomen esse ordinis & promotionis in militia, vt nunc (inquit) dicitur Princeps, vel commentariensis, aut cornicularius. Quidam commentariensem intelligunt qui cõmentariis præsit. Græci nomen id suis literis exscribentes, Commentaresios pronunciant, ac eos interpretantur dici in legibus, qui cõmentaria conscribãt, & in criminũ iudiciis subseruiãt. Sunt & qui nũc, inquiũt, chartularij vocantur. Corniculariũ verò obiter sunt, qui putẽt corniculis militantem: sicuti à cornu, dicti cornicines. Equites tamen ob insignem operã corniculis à Papyrio donatos, & armilis, Titus Liuius scribit. sicut alibi etiam cellis, ac fibulis. Cornicularia fuit Plauti quoq; fabula. Sed esse dignitatis nomẽ liquet Codice De officio diuersorũ iudiciorum iudices. Corneolæ verò gemmæ, vt nunc dicuntur, inter onyces cornea quoque visatur varietas. Tribuni cornicularium dici inuenias Stratagematon tertio apud Frontinum. Et Valerius scribit: Lectorio à tribuno plebe Cominio diem dictam, quòd cornicularium suum stupri causa

appellasset. Adiutores corniculariorum legimus apud Iure-
consultos. Firmicus Matheseos tertio, in Solis decretorum
ratione: Quòd si, inquit, his sic positis, in quibus dictū est lo-
cis, Mars se aliqua societate coniunxerit, vel si cum iis fue-
rit inuentus, erunt homicidiis publicis præpositi, & exac-
ptores earum sententiarum quæ de hominum capitibus pro-
feruntur, aut cornicularij, aut commentarienses, quibus
damnatorum cura committatur, seu clauicularij, vel car-
cerum custodes. Cornuti, inter milites ab Ammiano recen-
sentur Marcellino: Cornuti, inquit, & braccati vsu præli-
rum diuturno firmati. Apud eundem est quoque cornutorum
tribunus. Vtique Dion in Domitiani vita, quem Cornuto-
rium Tranquillus dicit, principis libellos curasse tradit, a-
emēdasse. Nisi quod Clodium non nominat Dion: cuius ha-
sunt verba, καὶ συχνὰς ἐν τῇ φρουρίᾳ ἡμέρας ἐν τοῖς ἀφ' ἑστίας τι, ἐν
τοῖς ἀρχαῖς βιβλίοις διέτριψεν. Adiiciamus hic superpondij loco illo
ex Diuo Hieronymo: Finge, inquit aliquē Tribunitiæ pote-
statis suo vitio regradatum. Nunquid ex Tribuno statim fit
Tyro? Non. Sed inde Primicerius, deinde Senator, Ducena-
narius Biarchus, Circitor, Eques, dein Tyro.

Cornicē albam prope Rhodigij mœnia visam. Item de albis coruis. Cornicis festum. Coronistæ Coronismata. Hirundinum festum. Nicticorax. Cicuma. Bubo seu bubo. CAP. XI.

SOlent Rhodigini mei perelegans vsurpare prouerbium,
vbi rarenter quid admodum, & ferè nunquam obtinge-
re volunt significare: dicunt enim perinde esse infrequens,
sit alba cornix. Ceu ferè non visatur auitij id genus albicans.
Nam & Marcus Tullius Familiariū epistolarum septimo,
ipsum hoc innuisse videri potest: Quod, inquit, quasi cornix
albam videntur benè sentientem ciuem videre. Caterum
scitu commemoratúque condignum est, quódque hilce ne-
stris intexatur commentatiunculis: visam temporibus me-
dum ista proderem, duorum ferè stadiorum spatio a pa-
mœnibus, post diuæ Mariæ templum, quod peruetustum
stadio fermè ab vrbe seiungitur, cornicem albam, caete-
nigricante, sicuti cæteris, alarum apicibus in rubedinem
vergentibus. Nec erat expressus candor, sed liuens aliquo
do. Fuit ea mensibus aliquot omnibus conspicua, non pa-

mulsit, ceu planè visenda res foret, ob insolentem speciem,
ad spectaculum confluētibus. Inter quos ipse quoque, vt pro-
tinus monumentis insererem, quod vnum supererat æstuan-
tis animi, & (quod dicitur rosam quæ præterisset, anxiè
conquirentis lenimen. Quin & nōnullis abiit res ea in prodi-
gium: quod post eam visam, loco nunquam fuisset pax: tu-
mentibus tunc perniciosissimis bellorum procellis, ac latius
grassante ferri licentia, quo Italiæ fundamenta in multorum
perniciem atrocissimè quatiebantur, debacchante Occasu
in Venetum imperium, dira cladium magnitudine, & oly-
gine (vt Græci dictitam) malis, tótque præclarissimarum vr-
bium funeribus adeò attenuatum concussūmque, vt diu nu-
tans vastissimam comminaretur ruinam. Porrò quod à
proposito dissentaneum non est scimus coruum quoque can
dido nitore conspicuum, quandoque à Britannorū rege mis-
sum dono Siciliæ regi Alphōso. contigit res ea memorabilis,
Calisto pontifice Cristianæ reipublicæ summa moderante.
Proditū, memoriæ illud quoque: apud Tolletum in macello
publico, vnam modò comparere muscam per integrum an-
num albedine insigni notabilem. In veteribus autem memo-
riis obseruatum: Bœotia Thracum impetu, & bellico furore
deuastata, redditum iis, qui stragibus superfuerant ex inti-
mo specu oraculum, Ibi sedem firmaturos, vbi coruos alben-
tes conspicati forent. Id verò in Thessalia mox factum ad
Pagæticum sinum. Illorum nanque oblati aspectibus sunt,
soli qui dicebantur sacri corui, quos vino madentes pueri
Gyphi litos emiserant. Eiusmodi quæpiā & in Athenæi Di-
nosophistis cōperta nobis sunt libro octauo. Extat Ammia
ni nobile distichon, breuitate ac elegantia scitissimum, cu-
ius is propémodum sensus est: Facilius multò esse, coruos re-
periſſe albos, volentésque testudines, quàm rhetorem ex Cap-
padocia probioris notæ:

εὕροις κόρακας λέυκανας, πλωτάς τε χελώνας
ῥήτορα δ' Ἀσσυρίου ῥητορος ἀκτιπάθειαν.

ed & perdicem albā, item passeres, & vrsam, quādoq; visam
& cornos, Aristoteles scribit. Illud adiiciamus ex abundanti,
monitam, cornicis facta mentio est: apud Rhodios festum
sue ludicrum foret id) solitum celebrari, in quo cornici
aggregatio fieret quædam hordei, & id genus rerum alia-
rum: vnde id καὶ τὴ κορώνῃ κριθὰν & ἄλλα σύλλ. id est cornici

virgo fert ficos. Qui verò eiusmodi præessent curæ, dici coe-
nistas inuenio: sicuti in libro De nominibus Alexandrino
commeminit Pamphilus. Quæ ab eisdem præcinerentur, i-
est τὰ ἀδόμενα, vel (vt in aliis reperio) τὰ ἀδιόμενα, id est qu-
dabantur, coronismata vocabant. Eiusmodi quippiam &
rundinibus in eadem fiebat insula, vt est apud Theognin
rio De sacrificiis, quæ in Rhodo celebrarētur. Id verò χε-
λίδων ᾄσμα dicebāt, quod ita cōcinnerent κλῦθι κλῦθι χελιδὼν λιγυρὰ
ἄγουσα καὶ λιγυρὰς ὥρας, id est, Venit, venit hirundo pulch-
ducens horas, & annos pulchros. Quoniam verò & cor-
rum commeminimus, ex superpondio item adnectam illu-
nycticoraca, id est nocturnum coruum dici item cicum-
Sicuti qui Græcè est byas, apud nos bubo nuncupatur. Su-
qui otum dicunt nycticoraca: Hieronymus noctuam.

*Digitorum ratio ex Auicenna. Eorundem quoque n-
mina ex Polluce. Scytalides, seu phalanges, I-
quid scimalissare. Dactyli idæi. Curetes. Corybant-
Indices libri, & didascalici. Societatis ineunda m-
arcanus. Digitorum nomina quibusdam esse am-
leti vice. Magica eorundem implexio. Alcm-
historia. Pharmacides icones. Paraphysis quid. A-
ta membra, an irrita. Exostoses. Franciscus Pha-
phus. Quomodo fit habētibus gemina genitalia. I-
de quodam habente in vtraque manu & etiam
vtroque pede digitos sex. Onychismus quid. Onyc-
Onyches xylini.* CAP. XII.

DIgitorum rationem multi quidem cum Galeno De
litate partium primo, præclarè sunt exsequuti, sed &
mo Canonis Auicenna. Ex quo paucula mutuati, qui mo
ister in legendo est præcerpēdi, quicquid scitu non ingra-
ingerit lesse, huic loco impegimus. Igitur, digitis (inquit
turæ sagacis decreto tria modò ossicula compactim mo
latéque adnexa, sunt attributa: ne si plura paulò forent, se
retur quidem in ratione motuum adiumentum aliquod,
imbecillitatis nocumentum adesset insigne, in appre
dendo præcipuè. Quod si pauciora tribus forent, sin-

trique esset conspicua: verum fieret motuum ab eo, quod ne-
cessarium est, diminutio: quos amplius exigit ratio, quàm ro-
bur mensum transcendens. Interior pars carnosa est, vt sit
portio ea, velut molle stratum, cæteris digitorum partibus.
deinde, vt suauius cedat iis, quæ apprehenduntur actius, nec
villa prorsum consequatur oblæsio. Extima verò destituta car-
ne sunt: primum, ne inutile onus accederet: mox vt armorum
vicem in feriendo præstaret pugnus. Pollex verò, inquit Prin-
ceps, omnium existit digitorum iustitia: quippe sicuti Iusti-
tiæ munus est, vnicuique quod suū est reddere: sic & suum pol-
licis videtur, digiti cuiusque actionem iuuare, dirigere, ac
æquialentem omnibus vtilitatem impertiri. Quod & quar-
todecimo De animalibus Auicenna idem comprobat. Arti-
culos digitorum scytalidas vocant, vel (vt Aristophanes) pha-
langas. Hæ sunt hę digitorum cuique, præter magnū, duabus
modò compactum. Nomina digitorum apud Pollucem sunt
hæc: Micros, id est paruus. Parameſos, qui sequitur, ὁ τοῦ ἰα-
τροῦ δακτύλιος, & ab illis appellationem sortitus. Mesos, id
est medius. Pòst, lichanos: qui de officij ratione Latinis index
est, quanquam & indices sunt libri, quos didascalicos vocat
Græcia, quibus præcepta continentur. obseruatū hoc ex Var-
rone, Rusticæ rei primo. Reliquus, antichir, aut megas &
δακτύλιος quidem, vt inquit Galenus, διὰ τὸ ἴλλη τῇ χειρὶ ἴσον αὐτὸν
δύνασθαι, quòd toti æquipoleat manui. Lichanon ἀπὸ τῆς χρείας,
idem arbitratur nomen indeptum, id est ab vsu credo ἀπὸ
τοῦ λείχειν, quod signat lingere. Quidam hoc nomine medium
accipiunt. In pedibus iidem habentur digiti, sed non iisdem
appellationibus, quia nec eūdem præstāt vsum. Ab Athenien-
sibus qui medius est, catapygon item dicitur. Significat ea
vox scortum & cinædum. Illud neutiquam prætereundū, σκι-
μαλίσαι, id est scimalissare, apud Græcos esse propriè, quum
digito pertentamus, ecquid oua gallinæ conceperint, quan-
quam & verbo eodem vtuntur, vbi pollicem medio appli-
cantes plagam inferimus ludibrij causa. Sed & protensum
ostentantes contumelioſe digitum medium, rectè dicuntur
σκαμαλίσαι. Ridiculum verò quod in Moralibus Plutarchus
refert: quosdam consueuisse digitorum nomina perdiscere
atque alexicacorum vice, id est mala auertentium, vti in
terroribus, tacitè vnumquenque dinumerantes. Non dis-
simulandum tamen esse qui non ad digitos Plutarchi sen-

tentiam referant, sed ad dactylos idæos. Proindéque non Μαν-
δακτύλων in Plutarcho, sed ἰδαίων legendum videri. Sunt
autem qui & Corybantes ac Curetes, qui etiam Lares credi-
tur, quos ita natos ferunt: quippe Opē in Idam Cretæ fugien-
do delatam monti manus impegisse, ac inde emersisse Cure-
tas, quibus à mōtis nomine, & facti qualitate sit dactylorum
inditum nomen. Curetas verò ex oculorum formosa spec-
nuncupatos, id est ἀπὸ τῶν κορῶν, id est à pupillis. Fuisse item
ineuntibus societatem regibus morē legimus vetustissimā
dextras implicarent, ac inuicem pollices peruinctos nodo a
ctius constringerent, atque ita profusum in extima cruore
ictu leui demanantem prolibare. Quod arcanum censebatur
fœdus, ceu mutuo sacratum sanguine. Ante regiam Alcme-
Herculem parituræ, stetisse digitis pectinatim implexis L
cinam, quo partum præpediret, narratur à mythicis: eluis
verò ab ancilla Galanthide, quod Alcmenam diceret pepe-
se: quibus mox auditis, illa recesserit, ac statim leuata pa
sit Alcmena. In Græcorum thesauris animaduerto, Thebis b
bitu muliebri stetisse iconas, dici à Thebanis pharmacidas
nisse autem Iunonis monitu mulieres Alcmenæ parturien
moram iniecturas, verùm sophismate lepido à Tiresiæ filia
Historide abactas. Sunt porrò in manibus pedibúsque
φύσεις, id est agnationes, vbi superfluens adnascitur digitus
ratione materiæ exsuperantis. De qua re sic Plinius, Mem
bra animalibus agnata inutilia sunt, sicut semper sextus in
homine digitus. Quod ex illo forsan Aristotelico videatur
sumptum libro De generatione quarto: Quibus autem habe-
re gemina contigit genitalia, alterum maris, alterum fœm
næ, iis semper alterum ratum, alterum irritum redditur. Ipse
vidi Bononiæ quendam de plebe inopem senis in manu vete
que digitis, imò in pedibus quoque. Superfluens digitus inter
auricularem annularémque intersitus agnoscebatur, magnō
tudine ad reliquorū responsum: mobilis præterea, & ad omn
nem vsum, vt assolet, accommodus. Manus insigni erant le
titudine: nil præterea quod deceret minus. Hoc eo adnotas
libentius volui, vt sciremus, decretorium non esse, agnat
membra inutilia haberi, & irrita. Alioqui apud Paulum
Aeginetam legimus, Ex digitis qui παραφυόμενοι dicuntur
alios esse carnosos omnino, alios ossa habere & vngues quas
doque. Horum autem alij ex articulis prodeunt, à scytale

alij. Sed hi prorsum ἀκίνητοι, hoc est immobiles sunt: exte-
ris mobilibus quandoque. Sunt item apud Galenum Thera-
peutices quartodecimo, dentes qui παραφυάμενοι nuncupētur,
qui naturalibus adnascātur. Sunt item quæ in hoc genere di-
cantur exostoses, id est ἐξοστώσεις. Francisco Philelpho tres fuis-
se testes, proditum scio. Apud Strabonem onychismum dici
aduerto vnguiū cultū & elegantiam. Siquidem ὀνυχίζειν, dili-
genter exquirere est. Onyches xylini Herodoto historia se-
ptima sunt lignea instrumenta nauium armamentis contor-
quendis.

Animalibus cunctis inesse rationis orationisque vim, ex Porphyrio. Item de Apollonio Tyaneo quæpiam.

CAP. XIII.

POrphyrius in literis veteribus doctissimus libro De sa-
crificiis tertio, afferre se opinionem scribit tū veram tum
etiam Pythagoricam: Omnem scilicet animam sensibus &
memoria præditam, esse rationalem, habereque rationem &
orationem interiorem exteriorémque, qua inter se loquātur
animalia. Quorum verba non discerni à nobis, nihil mirum
sit, quū barbarorum etiam multorum sermonem minimè di-
scernamus, neque tam loqui, quàm indistinctè vociferari pu-
temus. Addit, si credendum sit antiquis atque illis qui patrum
nostrorū, & nostro tempore extiterūt, esse qui dicant, se audi-
re sermonem animalium atque intelligere: sicuti apud vete-
res Melampus & Tiresias ac Thales: nuper verò Apollonius
Tyaneus, quem dicunt in amicorum cœtu, quū audiret hirū-
dinem aliis nuntiare, asinum prope vrbem onustum cecidis-
se, triticūmque humi diffusum: declarasse audita, idque ita
fuisse compertum. Subiungit, Aristotelem, Platonem, Em-
pedoclem, Democritum, aliósque qui veritatem de animali-
bus perserutati sunt, participationē ratiōis o rationísq; in ani
malibus cōperisse. Illud verò hic obiter legentes monitos vo-
lo Philostratū libro quarto, Apollonij historiā illā de intelle-
ctu colloquij auiū, aliter narrare. Neque enim hirundinem,
sed passerculū fuisse scribit: in aliis item diuersus est aliquo
modo: ita tamen, vt sententia ferè sit eadem. Summa verò,
hæc omnia esse nil aliud, quàm vanitates & immundorum
spirituū fallacissimas præstigias. Quis nescit, Apollonij hunc
magica solum fuisse insignem? siquidē vt aptissimè colligit

Eusebius, aduersus Hieroclem, qui Philostratum Euangelistis præponebat, non modò inter Deos admirandósque viros locum non habet, sed ne inter philosophos quidem ab aliquo reponitur. Quamuis reperiam, à quibusdam vt Deum fuisse cultum, & simulacrum eius sub Herculis Alexicaci nomine constitutum, ab Ephesiis fuisse honoratum. Sed & Antoninus Caracalla magiæ deditus ac goetiæ Apollonium amplexabatur plurimum, illi etiam heroo substructo, vt scribit Dion: etiam si, vt in Epitome legimus, μάγος ὢν ἀνεῤῥάγη. Qui magum fuisse hunc hominem ambigit, Philostratũ legat: quantuis omnium, qui vnquam historiam conscripserint, mendacissimũ: acrius rerum pondera perpendat, veritas interluxerit, etiam si immensa caui spirant mendacia folles. Nequeo mẽ, inquit Eusebius, hodie quoque desunt, qui expertos se dicant, eius nomini inuocato magicas ineſſe virtutes ad superstitiosa quædam peragenda. Quibus equidem non facilè adducor, vt fidem aliqua ex parte præstandam putem, quãdo ex harena mihi planè funiculum nectere videntur. Quæ si quis probare potest, is mihi nec nare nec omnino literas perdidicisse, aut primoribus saltem prægustasse labris, censebitur. Cæterùm nec ab Philostrati vanitate abiit longè Flauius Vopiscus, qui Apollonium ceu augustius numen veneratus, per quietem Aureliano imperatori ingestum scribit, submonentem: Aureliane, si cupis vincere, nil est quod de ciuium mearum nece cogites: Aureliane, si imperare vis, à cruore innocentiũ abstine: Aureliane, clemẽter te geras, si vicisse cupis.

Qua ratione animam exui alis, traditũ sit, aut easdem reparare. De quatuor paradisi fluminibus.

CAP. XIIII.

ZOroastrem, abs quo omnis veterum theologorum scientia demanasse creditur, memoriæ prodiderũt Chaldæi quidam non indocti homines, solitum dicere, alatam esse animam, fractis verò alis ac gradu (quod aiunt) deiectam, in elementa ferri præcipitem, tum illis succrescẽtibus in gradum reponi, & ad superos reuolare. Hoc & Pythagoricũ dogma est, imò verò etiam Platonicũ, à magno in primis Plotino confirmatum, libro octauo Enneadis quartæ, de animæ descensu in corpora. Franguntur autem alæ, siue interelluuntur, vbi inclinatio vegetalis naturæ intenditur ad corporea sub

gubernanda. Et postquàm ab incolumi innoxióque habitu melioris prouincię gubernandæ longius aberrauit anima, & velut sartum tectum sibi elocatum prodidit, redemptura neglecta: qualis quidem habitus penes ipsam totius animã, vt Platonicè dicebam, vigebat. Hinc & scienter quem fregisse alas dictitare, velut adagio possumus: quando diuinis omissis aut neglectis, quæ sola verè sunt, imagines sequitur & vmbras: hoc est, somniat in sensibus, terrenis tantum intẽtus, nil magnopere suspiciens. Quod Procli cõprobat doctrina, vbi tres esse prodit conuersionis species. Quis enim ad aliquid se deterius conuertitur, dum à perfectione propria labitur: vel deterius nitidatúsque cõsurgit ad melius, propter proprię vitæ vigorem actionémque naturalẽ: vel reflectitur ad seipsum, propter cognitionem sibi consortem, mediámque speciẽ motionis. Conuersio quidem erga deterius, passio quædam est animæ alas abiicientis, & in obliuione iam positę suiipsius, simulatque altiorum. Conuersio verò & ad se & ad melius, non soli competit animis, sed ipsis quoque diuinis: sicuti nos Parmenides docuit. Sed & Synesius eruditè admodum: Optima, inquit, in animis affectio vel habitudo, spiritale vehiculũ leuius efficit, abstergitque habitudinis deterioris profunditatem. Tractibus nanque naturalibus, aut attollitur in sublime ob caliditatem atque siccitatem: idque apud Platonẽ alarum assumptione signatur: & apud Heraclitũ significat idẽ, splendor siccus, anima sapiens, aut crassescit humescitque spiritus, vnde immergitur terræ secessibus naturali pondere delitescens, expulsúsque in subterraneã regionem. Zoroaster porrò, abs quo exorti sumus, qui non Aesopum modò (vt dicitur) attriuit, sed omnis literaturę interioris penitissima ingressus videtur, refici posse dilapsas perdocuit, ac confractas alas: ex conditorióque ac spelunca, & (vt planè dicam) ex ærũnarum pistrino, vnde velut de crypta supernũ raro suspexerit lumẽ, vbique compeditus distinetur animus, dum agit ac vtitur sensibus, emersum patere, si ex fluentis quatuor, quibus (inquit paradisus Dei obluitur & irrigatur, hauserimus nobis salutares aquas. Adiecit & singulorum quasi nomẽclaturam: Eius, inquit, quod ab Aquilone profluit, nomen interpretatum valet: quod ab occasu, expiatio: quod ab ortu, lumen: quod à meridie, pietas. Id verò est, inquit Plotinus, si quodam reminiscentiæ munere ad entia contemplanda

faciamus exordium. Gregorius porrò profluentium ex paradiso amnium tropologicam exponens rationem: Quatuor fluminibus, inquit, de paradiso egredientibus terra cõmadescit: quia solidum nostræ rationis ædificium, prudentia, temperantia, fortitudo, iustitia continent: his enim quatuor virtutibus tota boni operis structura consurgit. Quatuor flumina paradisum rigãt, quòd dũ his quatuor virtutibus cor affluenta ditur, ab omni desideriorum carnalium æstu tẽperatur. Idem & tertiodecimo Diuinæ ciuitatis libro Aurelius Augustinus scribit: sed addit, Paradisum esse vitam beatorũ: ligna eius, omnesvtiles disciplinas, & lignorum fructus, mores priorum, & lignum vitę, ipsam bonorum matrem sapientiam, & lignum scientiæ boni & mali, transgressi mandati dæmonicis obsidiis experimentum.

Non verba Platonis attendenda, sed sensum. Quæ sint animarum ala. Quid in eisdem auriga & equus geminus. Columbæ geminæ apud Virgilium qui sint.

CAP. XV.

CAeterùm, de quo necdum verba fecimus, quærat hic aliquis, quas'nam in anima intelligere alas, aut posimus, aut debeamus. In quo doctos omnes commonitos volumus, nihil esse quod nos vocabula in Platone, vel hęreseos eiusmodi authoribus turbent. Rudis enim, inquit Dionysius Areopagita, & temerarij hominis est, non vim rei attendere, sed vim facere velle vocabulis. Solent enim de nominibus altercari, qui non diuinas res exquirũt, sed sonos verborum sectantur, & aurium tenus ea recipiunt, quæ mente volutare recto pióque iudicio debuissent. Igitur, vt ad rem veniamus, geminas alas accipio geminum instinctum menti ingenitum, ad superna animum eleuantem. In intellectu quidem instinctum ad diuinum verum. In voluntate instinctũ ad diuinum bonum pro viribus conuertentem. His verò remissis, è cælo labi animam, Pythagoricis placet. Aut planius, animæ alas contemplatiuam intelligamus virtutẽ, atque item moralem, quas veritatis diuinarúmque rerũ contẽplatione ac intuitu recuperet, quemadmodum terrenorũ appetitione atque caligine amiserat. Porrò apud optimũ maximũ poëtam diuini operis libro sexto, Columbas geminas, ad aureum ramum inuiendum duces, non aliud quàm hasce alas esse contẽderim, quibus

quibus connitentibus erigitur mens ad sapientiam, auri nomine sæpius significatam. Sed & à Venere mittuntur: quia amor diuinorum eximius alis præstat alimẽta, quibus surrigimur, mox & in Deum transimus. Quam rẽ illa significant,

Tollunt se celeres, liquidúmque per aëra lapsæ
Sedibus optatis gemina super arbore sidunt.

Addamus præterea & Platonis inuolucra in animæ item ratione, quæ si accipienda simpliciter putes, nec vltra apium (quod dicitur) quippiam introspexeris, anilia eum putes deliramenta contexere. Vbi ergo philosophus is vires animæ distribuit ac secat in partes quodammodo, rationem quidem aurigæ vocabulo, prudentioribus monstrat. Appetitum verò geminum, equi indicant gemini, appetitum quidem rationis compotem, equus bonus: appetitum eiusdẽ impotem, equus malus. Animum autem, quam diu integer & alatus sit, sublimẽ ferri, Plato vult, & diuino aspectu frui. Postea verò quàm alas amiserit, deferri, quoad solidum aliquid nactus fuerit, tum terrenum corpus subeuntem constituere animal mortale atque immortale. Ali itaque & augeri animæ alas, dũ pondus sibi coniunctum sublime tollit, vbi genus deorum incolit, bonitatéque & sapientia & pulchritudine animus pręstat: minui verò & perire, dũ vitiis animus deprauatur atque degenerat, bigarum auersus prauitate. Digna prorsum sententia, quæ vncialibus literis seu pollicaribus subnotetur, quo vel cæcutientibus ac nusciosis ingeratur liquidius.

Vehicula animæ tria. Item quid animæ idolum, & quid vmbra. Maronis locus exponitur. Animas violenter pereuntium posse hostes insectari. Statuarũ ordines. Colossi vnde. Signa quæ dicãtur proprié. De sensibus etherei corpusculi mira.

CAP. XVI.

VErùm enimuero, quia in veterum theologorum scita de animi ratione incidimus, placet, parumper sepositis aliis, quę plurima sese ingerunt, in easdem excurrere amœnitates: nec id tamen frustra, sed vt Platonici Maronis profundiorẽ scientiã, Cimmeriis adobrutam tenebris, promamus in lucẽ, ficuti ex Platonicorũ doctissimis accepimus, ex quibus plerique animam tribus vti vehiculis prodũt: primo quidem

immat

immateriali & simplici, id est, cælesti: secundo materiali & simplici, id est aëreo: tertio materiali atque composito, hoc est ex elementis quatuor constituto. Et primò quidem vitam infundere rationis impotem, sed mortis nesciam. Secundò irrationalem item, sed longæuam, quæ videlicet composito corpore aliquando dissoluto, ad certum superstit tempus in simplici corpore. Tertiò denique vitam & ratione cassam, & vna cum dissoluto corpore dissoluendam. Porrò in prima vita vehiculo communicata sensum esse communem atque impatibilem. In secunda patibilem atque communem, id est, per vehiculum vniuersum, sensum pariter vniuersum. Denique in tertia sensum diuisum pariter atque patibilem. Prætereo parte hac quæ Platonem insectati promunt, vmbrã animæ poëtis celebratam, ab Platone vehiculum nuncupari: in qua cernatur animus, & localiter moueatur. Quippe esse ipsum inuisibilem, vmbram visibilem, ipsum localiter immobilem, quia sit incorporeus. Quòd verò per locum moueatur, locum metitur, qui ab incorporeo nequit mensurari: qui enim mensuretur spatio ab non spatio: vmbram verò vtrunque præstare, quia magnitudinem habeat, etiam si non corporis, sed superficiei. Verùm ad Platonicos redeo. Vehiculum primum intellige æthereum corpusculum, acceptum ab æthere: immortale indumentum animæ, naturali quidem figura rotundum propter ætheris regionem: sed in humanam effigiem sese transferens, quando humano insinuatur corpori, rursúmque vbi exsinuatur, priori restitutum figuræ. Hoc vehiculum Zoroaster *ωχῆμα* vocauit, id est, spiritum: quia propter tenuissimam & splendidam puritatem est quasi non corpus. Quod tamen persæpe nimio corporis elementalis affectu adeò sordescit ac grauatur, vt caliginem contrahat elementalem, quam animæ vmbram prisci theologi nuncupârunt. Actum verò viuificum, quem ædit anima in corpusculum huiusmodi, animæ idolum. Id verò in nobis geminum intelligunt: alterum quidem ab anima nostra, alterum verò ab anima mundi. Et nostrum quidem ab anima nostra separari nequit, sed ab effectu vacare. Mundanum verò ab anima nostra reuelli ac dispesci omnino valet. Porrò probabile putãt veterum theologorum scientissimi, animas hominum violenter peruntium, quos *βιαιοθάνατ* vocant, quippe inexpiatas, vehementius diuexari perturbationibus. Posse quin etiam hostes

hostes insectari inimiciter, cui fomites non suggerat modò humana indignatio, sed diuina item permittat Nemesis, nec desit dæmon. Superesse verò in anima sensum, antiqua sapientum vestigia insequutus, nec tacuit Maro noster, simúlque vltionis auidam affectionem & aërei vsum corporis. Quid enim sibi velle aliud putamus id,

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Equidem, vt qui affatim Platonicis imbutus foret sacris, imaginem rationalis animæ esse putat primam illam sentiendi naturam. Sed inferat curiosior quispiam, & medullas item rerum ingeniose scrutatus, cur magnam pronuntiat imaginem? Nempe quia reliquorum est fons sensuum communisque sensus. Et magno præterea vtitur corpore, scilicet aëreo. Quod quidem huic insinuatum quodammodo sit angustum, hoc verò exutum explicatur in amplum, elementi id aërei natura exigente. Fuere tamen qui simplicius Virgilianum eruerent sensum: nam quum statuarum ordines ferè comperiantur hi, vt pariles sint vel magnæ vel maiores aut maximæ, & pariles dicantur, quum humani corporis modulus seruatur, cuiusmodi surrigebantur sapientibus viris: magnæ si infra sesquialteram continetur statura, quæ Augustæ vocantur etiam, quales regum sunt, ac imperatorum, hinc magnam dici imaginem à Didone, quæ ingemiscat, non excitatum iri statuam, quod sibi manum admouisset non citra infamiæ labem. Denique statuæ maiores, quibus commensus foret duplicatus, quales heroum visuntur. Nam maximæ diis optimis maximis sacræ multo etiam auctiores compingebantur, vnde colossos nuncupabant de hiantis vastæ inanitatis ratione, velut *κίλον ἄνον*. Sed ad Platonicos redeundum: si illud non omisero, quæ humani habitus statura minores sunt, vniuersim signa dici, ex quo & sigilla, etiam si proprietas parum attente custodiatur quandoque, quod & in multis. Porrò

Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.

Imaginem ab vmbra distingui, significat: siquidem esse imaginẽ statuit, in aëreo sensum corpore, at corpus aëreũ animæ vmbrã. Sicuti crassius hoc & hebetius, terrenúmque corpus carcerem nuncupauit, vitã verò in hoc profluentem ab anima, quia sit animæ ipsius actus, imaginẽ etiã vocat Plotinus, & simulacrum: queritque, nũquid anima hinc abeunte, pereat simulacrum.

simulacrum. Et non perire quidē astruit, sed desinere vlterius imaginem esse. Placet siquidem non Plotino solū, sed & Numenio, nihil vsquā vitę perire, quia vita sit quidā æternitatis, id est, primæ intelligentiæ splendor, & indissolubile vinculū vniuersi. Attamen separare hoc Homerus videtur in Hercule, simulacrū eius ad inferos demittēs: ipsum verò inter Deos adnumerās. Vtrunque siquidem verbis obseruat, & quòd inter Deos, & quòd apud inferos diuersetur, diuisit igitur. Fortè verò, inquit Plotinus, sermo sic erit probabilis, quippe actiua virtute præcellens erat Hercules, existimatus quoque ob probitatem esse Deus, siquidem actioni mancipatus, contemplationi non vtique. Alioqui totus apud superos statueretur. Sed inde nimirum & apud superos est, & aliquid eius interim est apud inferos. Disparationem verò hanc significasse itē Ennius videtur: ficuti à Lucretio De rerum natura primo, commemoratur: Acherusia, inquit, templa fingit Ennius,

Quò neque peruenant animæ, neque corpora nostra,
Sed quædam simulacra modis pallentia miris.

Verùm, prius quàm ab hisce iucunditatibus Platonicis abeamus longius, addamus præterea secretiora quædā ex sacrariis eisdem. Actum viuificū animę in vehiculum, hoc est æthereū corpus, animæ idolum appellari diximus. Sed illud sciēdum, opinatos fuisse veteres, inesse huic idolo phantasiæ vim rationis minimè compotem & consusaneam. Eiusmodi item sensus, vt visus per vehiculum totum fusim propagetur: propagetur & auditus. Sed sensibus iis haud ita perfrui multos, neque itē sæpius. Inesse verò illis eam potestatē admirabilis naturæ, vt sphærarum tacitus alias concentus persentiatur. Auditui subiiciatur & vox dæmonica, visui obuia sint & corpora, si abiuncta quadamtenus terreni, & proinde crassioris farcina corporis, in æthereum sese anima corpusculum seuocarit. Siquidem Mercurij filium Tatium ritè, rectéque sacris expiatum proditur, exclamasse illicò, agere iā se in corpore mortis nescio, tralatúmque altius miranda præcipuè & intueri & audire. Quod approbans Mercurius, id ipsum vsu veniisse sibi testatur. Sunt qui monumentis prodant, nec tacuit Platonicus Olympiodorus, Tyaneū Apollonium eorundē potestate sensuum, quū in vrbe ageret, tanquā de illustriore specula, quę in Aegypto fierēt, prospectasse atque itē enūtiasse. Sed hæc viderint illi. Quando quid fallacissima possent dæmonū ingenia, quibus

quibus prepedita tūc humana mens distrahebatur, omnes notimus: quibus, mundo in vespertinū vergente, cælitus micantissima CHRISTI lux affulsit. Arbitratur Plotinus intellectum primū esse, essentiam primā, à quo & in quo sint intellectus alij, non solum per ideas, verum etiam per proprias (vt ita dixerim) existentias intellectuales animæ, secundū intellectualem sibi propriam facultatem, etiā dum sunt in corpore. Sicuti lineæ à centro ad circumferentiam vsque perductæ nō discedunt à centro, dum circumferentiam contingunt. Hinc effici vult, vt intellectus prophetæ hominisque abstracti, etiā si in Oriente tantum esse videtur, prospiciat tamen quæ & in Occasu gerantur: quia intellectus omnes in se inuicem, & vbique sunt: quandoquidem sunt semper in simplici mente diuina tota semper vbique præsente.

An sit philosophandum. Omne genus scriptorum excutiendum. Aristoteles cur diceretur anagnostes. Aristotelicorum librorum ratio dicta. Tetraotos qui. Philosophiæ laus. CAP. XVII.

NOn ambigo, minimè defuturos, qui nostrum hoc institutū Timoniano dente incessant, vel etiam Vatiniano prosequātur odio, & eos præcipuè, qui sunt istiusmodi amœnitatū rudes, ἀγελαῖοι, hoc est auscultationum exsortes, limo cœnóque dū lutescunt: vbi ad hūc modum in intima philosophorū sacraria, & Platonicorū in primis diuertimus, quorum symbolū esse propriū nouimus, τὸ θεῖον: vel quod (vt M. Tullius ait) quibusdā, & iis quidē non indoctis viris totū hoc displicet philosophari. Neoptolemus verò ille Ennianus philosophari sibi ait, necesse esse, sed paucis: nam omnino, inquit, haud placet. Quā sententiā Gellius interpretatus, gustādum dixit de philosophia, non in eā ingurgitandū. Forte quod non sit nostrū onus, nec iis humanioribus studiis magnopere rerū decor, philosophi officiū esse, diuina tenere, humana gubernare: prius enim diuinā, id est, absolutā ipsius boni naturā per sapientiæ claritatē contēplatur: deinde, ad id bonū, velut ad finē humanas operationes dirigēs, humana dispensat: non paucis. quod & Cicero quoque nō abnuit, philosophandum arbitror: nec curfim id genus libros transeundos, presertim si verā quis philosophiam insistat, non palliatam, non ἐν παρέργῳ, id est,

ex ea

ex barbitio, non fucatam, non quæ populari auræ rationalis animi generosam mancipet diuinitatem: vt nil efflet, nisi gloriolas inanes, nil captet tumens, nisi rumusculos secũdiores. Nec tam præclara rerum scientia, ex qua, velut ex equo Troiano, innumera prodit sapientium caterua, ab hisce studiis floridioribus sequestratur: nisi quis bene rectéque viuendi rationem, quod perabsurdũ foret, velit ab oratore auferre, cum eiusmodi rerũ doctrina, sine qua manchus sit, ac prorsus inutilis, ni garrulum quẽdam fingamus eum, & nil aliud quàm strepentium more graculorum, obturbantem proflantémque quicquid in buccam venerit. Sed vtinam vel frequẽtius, imò verò semper præstare id ipsum possemus. Equidem pro virili ab antiquitatis nostræ vestigiis nusquam vel latum vnguem reuellar. Scimus profectò, quum veteribus omnibus vsitatissimi fuisse moris, vt omne scriptorum genus exterent, nullas quas possent, commentationes illectas intactásque præterirent, tum Aristoteli vel in primis, qui ex nobili lectionis multiiugę variantísque cura est à Platone anagnostes nũcupatus, tanquam lector foret infatigabilis, & χαλκέντερος, planè, vt Græci dicunt, ac sititor inexplebilis. Vnde mox illi ingenio inenarrabili tria philosophiæ munia susceptа pertractatáque sunt, physicum, metaphysicum, morale. Sed ita vt alphabetis tribus omnia fit complexus: iam enim publico bono in parerga excurremus: nam physicorum libri, elementa implent omnia. Siquidem octo legũtur De rerum naturalium principiis, De cælo ac mundo quatuor, De generatione ac corruptione duo, De meteoris quatuor, De animę historia tres, De animalium motu vnus, duo qui parua (vt modo dicitur) naturalia complectuntur. Huic verò sententiæ vetus suffragatur attitulatio. In qua more Homerico ita enotabatur librorum ordo: vt physicorũ diceretur alpha, qui primus: beta, qui secundus: & deinceps. Quam rationem in Moralibus, item est sequutus. Nam ni demutilati forent temporum incuria, ac præcurtati, plenum literarum numerum in ethicis, politicis, œconomicis agnosceremus. Id ipsum & in Metaphysicis consequeremur, ni pleraque deprauassent vetustas. Quæ autem de plantis, aut de animalibus tanto sunt concinnata philosopho, iam elementa non sunt, sed velut ex elementis coaptatæ syllabæ. In quam seriem veniunt & magna moralia. Omnia verò hæc problemata, & physionomica

mica addiuinatio consequebãtur, quæ ab elemẽtis dissita longe sunt. Quando nec in re grãmatica de oratione quicquam disseritur: ni literarum præcesserit cognitio cum syllabis & dictionibus. Quamobrẽ, quum angustæ omnino mentis sit, intra vnam se porticum aut academiam continuisse, pergamus hisce varietatibus & doctis secessibus hosce libellos excolere, vt si quis fuerit eorum genius, nitidiores, ac suo more vnguentati veniant in manus hominum. Nec philosophię nomen exhorrescamas, quando hæc est verus germanúsque τετράωτος, id est auribus insignitus quatuor, quo nomine eum Græci intepretantur, qui multa visu conceperit, multa & auditu. Nam, vt Aristoteles docuit & non tacuit Plutarchus, & ante eum Theophrastus, primæ notæ virum addecet quæ sunt contemplari, rursúmque obire, quæ oportet, conguique vitæ hominis sunt, Proinde Plato, ingentibus quibusdam admirandísque bonis legitimorum philosophorum animos refertos esse prædicat, ac post corporis mortalis interitum, diuinis epulis vesci, veritatísque campum cum diis vna circumlustrare. Id'que ex eo potissimũ promereri, quod in omni vita desiderio scientiæ diuinæ flagrauerint. Inscitia verò adobrutos iis comparat, qui vitam omnem in subterranea quadam spelunca transegerint. Seneca porrò ad philosophiam confugiendũ monet, quòd eiusmodi literæ non apud bonos modo, sed & apud mediocriter malos insularum loco sint. Scitum quoque Luciani illud, detornatúmque, ac velut ex oracvlo propagatum, philosophicis mysteriis non initiatos, id est τοὺς ἀφιλοσόφους, vt inquit Plato, dici ἐν τῷ σκότῳ ἐχορεύειν, hoc est in tenebris saltare. Hæc denique non ementita nobis suggeret in salo Fortunæ (vt ille ait) medicamina, quibus plerunque longinquitas, & ignorabiles gentes authoritatem conciliant, sed quæ citra dissimulationem dici rectè possint φίλων χάριτες, id est deorum manus. Quanquã defamatos homines ac erraticos incolásque ganearũ sordentium & demortuos quodam modo nomen sæpè sibi vendicare, sanctissimum intuemur dolenter: quum tamen Harmodij & Aristogitonis nomina, ne vnquã seruis indere liceret, decreto Athenienses cauerint. Et quoniam nostratia hæc humanitatis studia obloquentes multi incessere non desinunt, ceu solidi proferre adsit nihil, sed humentia planè omnia, & nescio quomodo congestitia, architectos interim imitabimur, qui in

palationis ratione, vliginoso solo, fistuca adhibita, sic addensant, vt sustinendis mox oneribus quibuscũque abũde sit par. Sint porrò quę de philosophię peritur sacrario, velut succidaneũ quiddam, quo delicatioris stomachi fastidiũ detergatur.

Heroum quid sit. Expenduntur apud Thucydidem loca duo. Heraũ quid. Hermæa. Musea. Diasia. Pandia. Demetria. Hiera picra. Peliæ vaticinatrices. De Craniis, & Cranone. Epicrano, & de Heroplatonis ac Sybilis. Cionocranion. Epicrasis quid. Cranion Sophotaton. CAP. XVIII.

MAgnæ virtuti heroum excitare, veteris fuit moris, & Acrisio fuisse positum, Apollonij interpres scribit. Sed & leocorium, quod Athenis erat, heroum item dicebatur. Significari autem eo nomine monumentũ, putant eruditiores, vsitata & Latinis auribus dictione. Plinius libro decimo, quam ob causam incolæ, quod vocant heroum, in eo loco fecere, appellatum Iouis & Virginis. Androgei aram Pausanias scribit, in Attica ἡρῶον dici. Polion verò in Lesbo locus, inquit Stephanus, vbi erat Tantali heroum. De Vlysse heroo penes Lacedæmonios, apud Plutarchum in Camillo historia est: sed in ratione ciuilium præceptorum scribit idem. Theagenem heroa cœnasse epitaphij cuiusdam. Thucydides quoque historia tertia, Platæẽsium à Lacedæmoniis obsidionem describens, & quorundam eruptionem per hostium munimenta, inquit, Pergebant autem conferti Thebas versus ἐφ' Ἡραῖα ἱκνοῦντο ἀνδρωνάτις ἡρῶον, quę verba non aliud reddunt, quàm dextra habentes Androcatis heroum. At Laurentius trãstulit. Iunonis templum ab Androcate ędificatum. Quòd si quis putat heroum significare Iunonis templum, fallitur: sed doctissimus interpres legisse videtur, non ἡρῶον: qui lapsus equidem procliuis est, ac lubricus. Est verò Heræum planè Iunonis templum. Quis enim nescit, Iunonem dici heram? Sed & eiusdem festa dici Heræa inuenio vel apud T. Liuium: sicuti Mercurij Hermæa. nam Musarum sunt: Iouis, Diasia & Pandia: Cereris, Demetria. Sed ad Heręum redeo. In versiculo tamen illo ex Ennio apud Ciceronem De officiis primo.

Vosne velit, an me regnare Hera.

Pro Fortuna dici Heram interpretantur. dicunt & gratiam significare, atque item auxilium. Dicitur item Græcis, ἡρᾶιαι βοῆι, id est regalis vita: quoniam sit Iuno, ἡ βασιλέια, quod de Eustathij doctrina est. Fuit in Thracia quoque ἡρᾶιον τεῖχος, id est Heræus murus: sic verò dicebatur locus quidam, cuius in Philippicis cõmeminit Demosthenes. Hiera verò ad prælens institutũ nil facit. Ea ex aloe concinnatur, vt statuit Galenus, quam nonnulli picram quoque appellant. Heræũ item fuisse Pausanias inquit, à Mycenis stadiorum quindecim spatio, in humiliore montis Eubœæ loco, de Asterionis filia nuncupati, prope quem fluat, quæ dicitur Eleutherij aqua. Ea verò quæ sacra obeant, vti περὶ καθάρσια, id est ad expiationes. Xenophon Rerũ Grecarum septimo, ab Argiuis apud Phliuntẽ muro circũmunitum scribit Tricranon: Quod, inquit, supra Heræum est, ab Sycioniis autem in mõtanis munitam Thyamiam. Heræum, id est Iunonis templum ante vrbem Platæarum libro vltimo agnoscit Herodotus, interpretis etiam astipulatu. Herophile sibylla fuit, quam Græci Iouis & Lamiæ Neptuni filiam tradunt, quæ mulierum primà cecinit oracula. Quo in genere fuit apud Cumæos Ἀμμώ, apud Hebræos Sabba, vt prodit Pausanias, Berosi & Erimanthes filia. Phaennis apud Chaonas, apud Dodoneos Peliæ, id est πέλειαι. Nam & hæ vaticinio fuere insignes, sibyllæ tamen dictæ non sunt. Verum, vt ad Thucydidem redeamus, vt Vallæ comprobari lectio item posit, illud facit, quia in eisdem locis libro eodem fanum Iunonis historicus statuat. Nec videri potest interpres imperitia lapsus, quum libro secundo, vbi ita Græcè scribitur, περὶ τὰ ἱερὰ περὶ τὰ ἡρῶα πολύμνηστα αὐτοῖς ἐν περαίοις τῆς νιφαλωίας. ipse crania interpretatur vertices: quum tamen, licet vnitatis numero, Cranion esse Cephaleniæ ciuitatem, constet vel authore Stephano. nam Cranon in Thessalia est. Quam prius Ephyram volunt nuncupatam, Cranonem verò dictam de Cranonis nomine, illic regnãtis, quẽ peremerit Oenomaus. Sunt ex Græcia, Samæa, Pronæa. Quamuis & Cranon, alterius sit ciuitatis nomẽ, in qua duos modo coruos reperiri perpetuò Cal-

limachus scribit in Admirabilibus, & Theopompus: qui, vbi alios progenuerint, habeũt ipsũ, compares ibi reliquentes. Cranion verò Græcè tum locum signat, tum caput. Vnde Rerum Græcarum quarto Xenophon, ab columna excidisse cranon prodigiosè, tradit, quo columnæ innuitur caput. Sed Valla fortè maluit Latinè, quàm semigræcè ciuitatis nomen exprimere, etiam si hoc fieri magnopere non debeat. nec sollicitat. Credamus tamen id iure factum, quando tralator interdum graues censeri potest, ac authoritatis non cõuellendæ cuiusmodi appellant Græci ἀκυρώτους, tanquam dicas non mouendos. Acrano connectitur elegans dictio Græcis epicranon, quod columnæ itẽ caput significat. Sed apud Euripidẽ etiam λιθόπμονα, siue reticulum aut vittam, quum ait, ἀπίγασμα κεφαλῆς. Olecranon verò interpretantur ancona, id est cubitum. Epicrasis autem medicorũ scholis verbum est vel frequẽs. Dicitur eo nomine aura τῆς κακοχυμίας, quum sensim, quod malum est, educitur, reponiturque itidem, quod bonum. Cranius, id est λοφαῖος, mensis est appellatio, qui Lacedæmoniis ferè totus sacer quũ foret, expeditionibus abstinebãt eo, quod significat Thucydides. Quia vero cranion Græci calvariam dicunt, hinc facetissimè σοφώτατον λοφάνιον appellamus plerunque stultissimum intelligi volentes.

Sepulchrorum religio. Plinij locus explicatur. Quibus datum in vrbe sepeliri. Persarum regum sepulchra. Gentium in sepeliẽdo ritus. Thucydidis sepulchrum Icrium quid. Hephestionis funus. Cynerarij. Monumenta cur. CAP. XIX.

SEpulchra violasse summum esse prioribus habitum scelus, indicio pleraque sunt. Nam ea quidem proximè accedunt, vt opera putentur publica, quando religioni cõmendantur. Vbi corpus demortui hominis condas, inquit lex, facer esto. Hinc illud ex secũdo Naturalis historię Plinij, Terra nos à reliqua natura abdicatos, tũ maximè vt mater, operit nullo magis sacramẽto, quã quo nos quoque sacros facit. Sed & in Numa Plutarchus mortuos appellat sacros. Sacrum sacra sint sepulchra: quod & Græcorum sententia comprobatur, qui enuntiant subinde ἀνίερα μὴ λίνα, non mouenda monentes relinqui oportere: quod & in prouerbialem cessit vsum. Id post alios testatur in amatorio sermone Plutarchus. Sunt è Iurecõsultis, qui sacrum dici sepulchrum opinentur: in quo caput hominis sit reconditum, etiam si membra absint reliqua. Quin offenso capite, violatum intelligi sepulchrum: quoniam sit sensuum arx caput, ac rationis: eóque amoto, reliqua iacere ignota prorsum ac omni decore exuta. Quamobrẽ quicquid honoris capiti contribuitur vniuersio planè contributum corpori existimatur: quæ Ambrosij sententia est. Proinde nulla fere tam efferata gens, quæ non habendã sepulchrorum rationem senserit: prẽter nescio quos Lotophagos, quos ex vltima prædicãt barbarie suos in mare defunctos, capedunculis ac loculis prorsum neglectis abiicere: parum interesse asseuerantes, humóne an aqua, an igne dissoluerẽtur. Albani etiam curam mortuorum agere, nefas arbitrabantur. Sabæi corpora defunctorum æquè atque stercus ducebant: quin etiam reges in sterquilinia reiiciebant. Troglodytæ mortui ceruicem pedibus alligabant, & raptim cum risu & iocis efferebant nulláque loci habita cura, mandabant terræ, ac ad caput cornu caprinũ affigebant, Disertè Mecœnas dixisse putatur,

Nec tumulum curo, sepelit natura relictos.

Alitẽ cinctum putes dixisse, Habuit enim inquit Seneca, ingenũ & grãde & virile, nisi illud sequũdis cinxisset. Verũ hos, vt immanitate ac barbarie, notissimos nemo non vituperandos execrãdósq; cẽsuerit, lõgè etiã magis Scythas, quib' moris erat inter epulas honoris causa mortuos vorare. Nec tamen Scythis omnibus id fuisse in more, author Herodotus est historia quarta. Fuere & qui canes nutrirent in Hyrcania, quibus vita functos vorãdos obiicerent: proinde etiam sepulchrales dictos, docuit Strabo. Illud verò ac parte præstabilius fortè videbitur, ex lege duodecim tabularũ, Vestibulum aditumq; ad sepulchrũ vsucapere non licuisse. Sancitũ quoque lege scimus, vt grauis irrogaretur mulcta, si quis bustũ violasset, aut ex sepulchro columnã deiecisset fregisset'ue. Apud Athenienses sepulchrorũ tanta cura fuit, vt etiã perẽptos belli, si quis dux honestare sepulchro neglexisset, capite plectebatur. Spartæ cadauera veste contegebãtur punicea, oleę prẽmen, indere haud fuit fas, ni vir is in bello esset strenuè perfu actus. Mulieri honos habebatur idẽ, modo ἰσχὰς interisset.

Author Modestinus est Digestorũ xxviij. in cõditionis humanæ memoriã sepulchra strui cœpta: vnde cur eadem dicãtur monumenta liquido perspicimus. Macedonibus item sic tradito more, vt vix vllum militiæ tam solenne munus esset quod suos sepelire. Apud Hebræos lege cauebatur, ne hostem inhumatum quidem relinquerent. Vlpianus Iureconsultus: Sepulchri, inquit, violati actio infamiam irrogat. Paulus quoque ita scribit. Rei sepulchrorum violatorum si corpora ipsa extraxerint, vel ossa eruerint, humilioris quidem fortunæ summo afficiuntur supplicio: honestiores in insulam deportantur, aut relegantur, aut in metallum damnãtur. Caius tamen ait: Sepulchra hostium religiosa nobis non sunt: ideóque lapides inde sublatos in quẽlibet vsum conuertere possumus, nec sepulchri violati competit actio. Scribit Appianus, inter præcipua, cur legem agrariam recusarint diuites; fuisse, quod impium ducerent monumenta maiorum ad alienos transire. Etiam si Pomponius scribit: Dominis fundorum, in quibus sepulchra fecerint, etiam post venditos fundos adeundorum sepulchrorum esse ius, ἀπαράφρα eleganter vocant Græci, quod maiorum sepulchris sint exuti. Veterum autem sepulchra in agris fuisse, quum multa comprobarint, tum quod Vlpianus scriptum reliquit: Diuum Adrianum pœnam statuisse aureorum quadraginta in eos qui in ciuitate sepulchrum fecissent, quam fisco inferri iussit. Et in magistratus eãdem statuit pœnam, qui id passi forent. Quin & publicari iussit locum, si inde cadauer transferri. Relatum tamen in Chronicis, Traianum intra vrbem solum omnium, & in foro sepulcrum, quum morbo apud Isauriæ Seleuciam interiisset, Sed ducibus etiam datum ac posteris, Plutarchus scribit, vt in foro sepelirentur. Memoratum in literis & illud scio, sepulchra in vrbibus ademissa quandoque, quod postea Duellio consule inhibuerit senatus: imperatoribus tamen datum & Vestalibus, vt in vrbe contumularentur. Nam & nocentes virgines in campo sepeliebantur intra vrbẽ adobruebantur viuę. Persarum reges in mole qui Persepoleos arci ab oriente incumbebat, nomine Regiam sepeliri mos erat. Mirum dictu, in eius meditullio sustructiones visebãtur, quæ reges caperent defunctos: sed ita vt alcesti nullo, machinis sublata conditoria reponerentur. Hephæstionis funus Babylone ab Alexandro celebratum, quæ terrarum orbe vnquam ædita, facile excesserit magnificentia & sumptu, quando ad duodecim talentorum millia traduntur infusa: quo nomine in prouerbij faciẽ trahi scienter poterit. Postremò in hoc vetustatis iucunda subit recordatio. Stabant maiorum sepulchra lineamentis astructa exquisitissimis, non deerat columnarum copia, splendebant crustationes, nitescebant & signa ac tabulæ, spectabãtur ducti ære aut marmore vultus artificio pereleganti. Scribit Marcellinus, Thucydidis sepulchro fuisse Icrium appositum. Id verò cenotaphij gnorisma, id est signum fuisse Athenienſibus patrium ac legitimum, vbi quis patria excidens, inibi haud foret sepultus. Icrium verò, surrectum vocant lignum. Nam & CHRISTVM ab Iudæis icrio suffixum fuisse, traditum est. Sunt eo item nomine tabulata nauium, vel & theatrorum. Erant in concionibus quoque icria, super quibus sederẽt, ante vsum theatri. Illud auctarium item fuerit: Vigilantium cinerarios & idololatras solitũ appellare omnes, qui martyrum reliquias venerantur.

Item de sepulchris pluscula & sepelienda ritu. Columnæ in sepulchris. Stelæ. Pilæ stantes. Isocratis sepulchrum. De Philagri sepulchro, à Metello extructo. Versus longi, qui. Epicedium. Threnus. Calpis, Inuectio glebæ quid. Virgilij locus explicatur. Eria quid, & sparteria. Hieronymi locus restituitur. Hyrcani historia. Xenodochia quis struxerit primus. Hydria quid. Seueri historia. CAP. XX.

DE sepulchris verò apud Solonem non ferè comperiũtur plura, quã ne quis ea deleat, ne'ue alienum inferat: statuta item pœna, si quis bustum columnámque violarit aut deiecerit. Postea verò propter sepulchrorum amplitudines, quæ in Ceramico visebantur, sancitũ lege est, ne quis sepulchrum faceret operosius, quàm quod decẽ homines effecerint triduo, neve Hermas liceret imponi, nec de mortui laude, ni in publicis sepulturis, nec per alium, nisi per eum qui publicè ad eam rem constitutus foret, dici licebat. Verùm, mox vbi increuit luxuria, spectarique ea cœpit sepulchrorũ magnificentia, quæ Romæ visebatur frequens, Demetrius lege sanxit, vt ante lucem efferrentur, & nouis sepulchris etiam sta-

tuit modum. Nam super terræ tumulum erigi columellam iussit, quæ trium cubitorum mensum non excederet: ac mensam, vel labellum. Mensarum meminit etiam in Decem rhetorum vitis Plutarchus, Isocratis sepulchro insculptum arietem tradens cubitorum triginta, in quo esset Siren cubitorum septem, ratione symbolica: propè item fuisse mēsam quæ poëtas haberet, ac eiusdem præceptores, in quis & Gorgiam astronomicam inspectantem sphæram, & assistentem Isocratem. Columnarum in sepulchris morem scribunt quidam, nobilioribus modò fuisse contributum, quo eorum fastigium cæteris eminentius significaretur. Columnarū ratio, inquit Plinius, erat attoli supra cæteros mortales. Quod & arcus significant, nouitio inuento. Hoc verò sepulchralium columnarum genus, à stando, στήλας vocant Græci, minores verò etiam stelidas: sed & στήλας Herculis nuncupari in Gorum monumentis obseruauimus. Nostri, stantes appellant pilas. Verùm & alicubi Plinius excitatas scribit stelas literis incognitis. Plato legum duodecimo, Nullum in loco fœcundo & agro ad cultum parato fieri struíve sepulchrum iubet: verum is, inquit, locus corpora defunctorum recipiat, qui alioquin cætera inutilis, & ad id tantum commodus, viuentibus ne prorsum inferat nocumēti. Neque enim à viuis, minus item à mortuis terræ matris fœcunditas præpediri debet. Sepulchrum porrò exstrui vetat altius, quàm viri quinque diebus totidem excitare possint: lapides non maiores, quàm vt possint defuncti laudes quatuor solum heroicis versibus ædium comprehendere. Quos, vt Cicero inquit, longos vocauit Ennius. Nam & Diomedes: Heroicus (inquit) etiam hexameter dicitur, & pythius, vel epicus, & pyrrhichius, ac bucolicus: super quas appellationes etiam Latinè longus pes vocatur. Longos versus hexametros dici, Gellius item subscribit, approbatque. Scribit Ammonius, proditum à nonnullis, epicedium vocari, quod defuncti laudem continet, mediocri adhibita commiseratione: sed threnum cani in calamitate ipsa ab ancillis ante conditum cadauer, ac etiam pòst, quin amicis item vertente. Relatu dignum ex Græcorum thesauris: Metellum nepotem curiosius Philagri sepulchrum exstruēntem lapideum appositisse coruum. Id quum foret intuitus Cicero, in eius leuitatem iocatus: Hoc, inquit, sapientius à te factum, πίτυδαι γάρ σι μᾶλλον, ἢ λίγειν ἰδίαζε, volare magis te docuit, quàm dicere. Sepulchra magnifico illustria impendio, ex admiratione Mausolei monumenti à Romanis dicti Mausolea, scribit Pausanias. Qui & Helenes mulieris indigenæ apud Solymos sepulchrum fuisse tradit præcipuè admirādum. Antiquissimum sepulturæ genus putat idem M. Tullius, quo apud Xenophontem vtitur Cyrus, redditur enim terræ corpus, & quasi matris operimento obducitur, quo ritu sepultus sit Numa rex, sepulta & gens Cornelia: donec è patritiis Corneliis primus Sylla cremari voluit: talionem (opinor) veritus, quum C. Marij reliquias apud Anienem sitas dissipari iussisset, Sepulchrum antè non est, quàm iusta facta, & corpus incensum. Humatos propriè dicebant, quos humus iniecta contegeret. Eum morem ius pontificale confirmat. Nam prius quàm iniecta gleba est, locus vbi crematum corpus est, nihil habet religionis, iniecta gleba tumulis, & humatum est, & gleba vocatur, ac tum denique multa religiosa iura cōplectitur. Ex hoc verò ritu copiosius explicato enarratur amplius Maronis locus ex sexto Aeneidos, in quo plus iusto inarescunt interpretes:

Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terram
Inice, nanque potes, portusq; require Velinos.

Impium porrò censebatur, viso cadauere insepulto, non iniecisse puluerē: quod in Antigone indicat Sophocles. Et Athenis Buzyges eos est execratus, qui inhumatum cadauer neglectui habuissent. Quod autem Seruius ait, absente cadauere fieri solita quædam solennia sacra: exponebantur quidem in Legibus à Cicerone: verùm ita laceri circumferuntur copiosius ipso M. Tullio. Ad hæc porrò respicit Horatianū illud,

Quanquam festinas, non est mora longa, licebit,
Iniecto ter puluere, curras.

Hinc & Græci, sepulchra dicunt ἤρια, hoc est eria, vt Theocriti interpres scribit in Pharmaceutria, παρὰ τὸν ἐπιχεόμενον ὑπὸ νεκροῖς ἔραν, id est, ab ea quæ mortuis iniiciatur, terra, quam vocāt eram. Sunt qui eria opinentur dici, non surrecta, sed iacentia sepulchra. Apud Hieronymum ad Pammachium ex Origenis sentētia de resurrectione, sic legitur modo, Et quasi ἀντίερα, id est seminarium mortuorum, sinu terræ confouetur. Mendum esse in verbo Græco exemplarium, dilucet: nec quid reponendū sit, constat magnopere. Si con-

iecturæ supereſt locus, Hieronymianæ interpretationi aptior videtur, vt σπαρτήριον legamus, id eſt ſepulchrum, quo reuiciturorum contineantur ſemina: quando ita ſtatuebat Origenes, in ratione humanorum corporum manere quædam ſurgendi antiqua principia, ſicut truncus, rami, folia, pomum in ratione ſeminis ſunt. Monumentum, inquit Florentinus, res eſt memoriæ cauſa in poſterum prodita: quòd ſi corpus vel reliquiæ inferantur, fiet ſepulchrum. Aegyptios legimus præſigni magnificentia conſtruere ſepulchra cõſueuiſſe: quam quam in domorum ædificatione incurioſi admodum forent. Siquidem ſepulchra defunctorum domos ſempiternas: quoniam apud inferos infinitum ſit tempus, vocant. Ad domos ipſas, velut diuerſoria opinantur, argumento vitæ breuioris, ac momento tranſeuntis. Author Ioſephus eſt, & repetit Egeſippus libro primo, Hyrcanum quum ab Antiocho premeretur obſidione, vt auro redimeret, quod ferro nequibat, reſerato Dauid ſepulchro, auri talentorum tria millia inde eruiſſe: ex quibus Antiocho trecẽta erogarit, vt obſidionem deſineret, ac pretio emptus digrederetur. Mox vt facti inuidiam leuaret, eadem pecunia Hyrcanus fertur primus xenodochia ſuſtruxiſſe, quibus aduentantes exciperentur pauperes. Hydriam appellat Dion, in qua πορφυρᾶς λίθου, Seueri oſſa fuerint recondita, Romámque ex Britannis relata. Eam quum paulò ante mortem afferri iuſsiſſet Seuerus, contrectans inquit, χρύσεαι ἄνδρα, ὃν ἡ οἰκουμένη οὐκ ἐχώρησεν, virum (inquit) capies, quem terræ orbis non cepit. Itidem in Parallelis Plutarchus, ὑδρίαν vocant χρυσόλιθον, in qua Demetrij reliquiæ ad filium ſint relatæ. Sed eandem, calpim vocat quoque. In Tiberij Gracchi vita Plutarchus idem, Illo populum ad ſuffragia vocante, hydrias ſcribit à diuitibus direptas, quo nomine ſuffragatorias ciſtellas innuit planè. Apud Strabonem libro duodecimo, Hydria ſunt planè loca, vbi ſcaturiũt aquæ. At Theodoro philoſopho quum mortem tyrannus commineraretur, & ſepulchri iacturam: Habes, inquit, cur tibi placeas: hemina ſanguinis in poteſtate tua eſt, qui cãtharidisrivas aſſequutus, nam quo ad ſepulturam, ô te ineptum, ſi putas mea intereſſe, ſupra terrã, an infra putreſcam. Thyeſtes apud Ennium luculentis ſanè verſibus execratus Atreum, ſepulchrum eſſe portum corporis arbitratur, & in eo maxime ſuum requieſcere. Inde, vt eo careat frator, exoptat pre-

cibus. Condiunt Aegyptij mortuos, & eos domi ſeruant: Perſæ, cera circumlitos item coaptant, vt quàm maximè permaneant diuturna cadauera. Magorum mos fuerat, non humare corpora ſuorum, niſi à feris eſſent antè laniata. Aſſyriorum ſepulchra regum in paludibus pleraque, paluſtribuſque in locis fuiſſe condita, tradũtur. Moris quoque veterum fuit, pluribus locis excellentium virorum monumenta ſtruere: quæ res ambagioſam admodum effecit hiſtoriam. Mortuum in Sicilia Anchiſen cecinit Maro. Pauſanias in Arcadia defunctum ſcribit, & eiuſdem ſepulchrum ad mõtis radices viſitatum quandoque, Anchiſiam quod vocãt prope Orchomenon. Nec fuiſſe in nauibus cum Aenea, verùm aduenisse κατὰ περίοδον τινα, illuc prope Laconiam filio appulſo.

Ritus item Gentium ad idẽ ſpectantes. Nouendialia ſacra, Vicennalia, Tricennalia. Ratio iuſtorũ, quæ defunctis exhibẽtur. Hemacuria. Sepulchrorum corona. Pothos corolla. Amaranthus. Vidi liquores, apud Papinium qui ſint, & cur comburerentur cadauera. Parabaſium. Pluto cur defunctis præſidere creditus. Sepulchrorum ianitores. Mors infamiſſima quæ ſit. Threnodes. Byblij.

CAP. XXI.

POſtea quàm abundè multa de ſepulchris congeſta nobis ſunt, adiiciamus carptim & de ſepeliendi ritu: quamuis & hunc paulò antè paucis attigerimus, Tot autem penè eſſe modos, quot gentes, nõ ferè obſcurum eſt. Author Polybius, ſi humanis ceſsiſſet paulò illuſtrior Romæ, moris fuiſſe: in forum eundem efferri, ac ſtantem conſtitui, recumbentem verò rarius: aderat mox, ſi per ætatem ac præſentiam licuiſſet, filius, vel certè ſanguine iunctorum vnus, quid defuncti præconia oratorie perſequeretur. His verò ex ritu confectis, conſumulabatur mortuus. Pueri imago patri perſimilis in illuſtri domus aſtituebatur parte. Quod, inquit, adoleſcentibus ad virtutem & fortia facinora eximium fuit incitabulum. Hinc Cæſarem legimus amitam laudaſſe annos natum plus minus duodecim. Tiberium autem vel annorum nouem in patre idem implesse. Apud Gerrhos (Scytharum hi populi ſunt)

sunt)vbi rex perfunctus fato est, defunctum eius capiunt in-
ceratum, aluo euulsa atque expurgata, quam silere contuso
& thymiamate apiique semine & anesi quum expleuerunt,
resuunt denuo, plaustróque impositó, ad aliam protinus em-
grant gentem. Eum vero qui excipiunt, eadem agunt quæ re-
gij Scythæ: aurem decidunt, crinem circumtundent, brachia
circũcidunt, frontẽ nasúmque consauciãt, siniſtram manũ ſa-
gittis traiiciunt. Mox idẽ ad populos alios, quibus viuẽs im-
peritarit, cadauer trãsfertur. Deniq; contumulantes, concubi
narũ aliquam prefracta gula simul sepeliunt: sed & pincernã,
coquum, equi agasonẽ, ministrúmque: item qui fuisset à nu-
tiis, necnon equos, & omnium primitias. Rursúmque anno
circumacto hæc obeunt, quinquaginta ex ministris, qui non
alij sunt quàm Scythæ ingenui, strangulant, totidémque in-
terimũtequos. Alios verò Scythas, quum decesserunt, proxim
in plaustris collocatos ad amicos circumferunt: eos illi exce-
piẽtes epulum cadauer comitantibus præbent. Mox peracta
diebus quadraginta, humo mandant, capite exinanito abla-
tóque. Persarum in luctu mos est, detondere in lugubri vesti
coniuges ac liberos. Apud Indorum sapientes occupare diem
fati, pulchrum, viuósque cremari se iubent: imò & coronati,
more ac lege Indorũ hymnos ac laudes deorum concinunt,
documẽto præclarissimo, quàm potens, quàm valida, quàm si
insuperabilis sit humana mens, quum quid agere constituit.
Quibus autẽ segnis ætas, aut incõmoda valitudo est, expedit
tam mortem pro dedecore habent, nec vllus corporibus qua
senectus soluit, honos redditur: inquinari putãt ignem, ni ip
rantes recipiat. Hermione, inquit Geographus, ciuitas est ho
ignobilis, in qua iactatum diu, breuissimum inde ad inferos
haberi descensum, quo nomine defunctis non erogari nau-
lum. Ethnicorum porrò moris erat, diebus nouem mortuo
flere: vnde & Nouendialium sacrorum enata consuetudo. Ea
qua & Cottam Messalinum quandoque coargutum legimus
quòd quum die natali Augustæ inter sacerdotes epularetur,
Nouendialem eã cœnam dixisset, ceu lessum planè tunc foret
factum. Dei cultores, inquit Strabus, septem diebus exequias
celebrant: vnde Ecclesiastici vigesimosecundo, Luctus mor-
tui septem dies, luctus autem fatui omne tempus vitæ eius.
Septenarius quippe quietem significat, vnde septima dies
Sabbatum, id est, requies dicitur: celebrant ergo septimam

diem mortuorum, optantes illos cum Domino conquiescere,
exanclatis vitæ huius ærumnis impatibilibus. Dici quoque
illud potest: Sicuti tertia dies mortui agitur à fidelibus, vt
anima quæ est triplicis naturæ, requiescat: ita septimus cele-
bratur dies, vt anima corpori reconcilietur, quæ carne illiciẽ-
te peccauit. In septenario enim tria sunt, & quatuor: ternarius
pertinet ad animam, quæ irascibilis, & concupiscibilis, ac ra-
tionalis est: quaternarius ad corpus, quod ex quatuor con-
surgit elementorum potestatibus. Azanen Arcadis fuisse fi-
lium, Pausanias scribit, quo moriente, certamina sint propo-
sita primum, præcipuè verò hippodromia, id est, equorum
cursus. Ab hoc Azane dici Azaniam volunt regionem. In
Chronicis Eusebij legimus, Constantini vicenalia Nicome-
diæ acta, ac sequenti anno Romæ ædita. Apud Hieronymum
eiusdem nominantur tricenalia. Sed ad mortuum ea nihil.
Sic enim celebritas nuncupari videtur, quæ tum vicesimo,
tum tricesimo imperij anno peracta est. Ita tamen, vt vel de-
functis accommodari possint vocabula. Ab Varrone prodi-
tum, & Catone est: maiores in funeribus vti consuesse tum
nigro, tum cæruleo colore: nam in adolescentum morte cæru
leum adhibere solenne fuit. Non prætereundum tamen,
quod Onirocriticorum primo scribit Artemidorus: eorum
qui sibimet laqueo gulam fregerint, nomina suppremi à do-
mesticis in mortuorum cœnis. Propterea exitium id cuidam
præmonstratum, qui nomen se amisisse somniarat. Parenta-
tiones Græci λυτήσιματα vocant, & προθύσεις, ἐννατα, id est no-
na, τριακοντάδας, id est, tricesimas. Sed & Necysia, ac Genesia.
Nam Genesia, inquit Ammonius, diem nũcupamus, quo quis
fato est functus: sicut genethlia, quo est natus. Bœotii Hæma-
curias, qua voce in Olympiis vtitur Pindarus quoque, qui
& sepulchrum dixit amphipolon, quod in ciuitatis constitua-
tur meditullio, vbi conditores contumulare, veteris fuit mo-
ris. Pothos, corolla dicebatur ex potho, qui duplex est: alter
hyacinthi flore: candidus alter, quo sepulchra coronabant,
vnde conciliatum rei nomen, vt quæ desideratis iam foret
destinata. Proinde apud Theophrastũ, Pothos Latinè Deside-
rium redditur ab Theodoro. Amarantes sepulchra itẽ coronari
solita, Philostratus scribit, orto ab Thessalis initio, Achillis
tumulo ad eum modum coronato. Est autem apud Galenum
Amaranthus helichrysos, id est, Aurelia, vt Theodoro pla-
cuit.

cuit. In hac verò tam multa funerum mentione, per incuriam minimè prætereundum illud Papinij ex Syluarum secundo in Glauci epicedio,

Quid Cilicum flores? quid munera graminis Indi?
Quodq; Arabes Phariiq; palàm est, Vidiq; liquores
Arsuram lauere comam.

Ab eruditis omnino aliter, quàm suspicetur Domitius, enarari: nam verbum vidi, à video inflexisse planè videtur: quum potius epitheton, de loco factum censeri possit & debeat, à Syriæ vrbe Vida: propterea de styrace intelligendum, de qua Plinius & cæteri. Paræbasium in Arcadia inuenio fuisse monumentum apud Megalopolin, iis qui in bello aduersus Cleomenem ceciderant, dicatum, nomine adoptato: quoniam παραπαίνανσις αὐτὸς, id est, fœdera cum eis est transgressus Cleomenes. Inde & Paræbasius cognominatur campus. Sed vltimo ferè non prætereundum illud loco videtur. Veterem fuisse Græcis morem cadauera comburendi, quod à Septentrionalibus diu item seruatum, animaduertimus. Exustionis verò ratio affertur non vna, aliis opinãtibus, quod in nobis diuinum est, igneo veluti vehiculo ad superna subuectum cælestibus inseri subsidente, quod terrenum est. Alij in eo purificationem quandam intelligere maluerunt: quoniam sit ignis ἁγνιστικὸν quiddam, id est, expurgandi vim habens: nam & purgationes, quas catharmos vocant, non citra ignem fiebant, quod significat Euripides, vbi Clytemnestra corpus igni depuratum scribit. Sed sententiam priorem in Scyllæ rogo approbare videtur Lycophron: & præterea Indorum gymnosophistæ. Comburendi morem ab Hercule conditum, malè concipiunt quidam, exusto Argio Lyciminij filio, relatis modò ad patrem ossibus, quem incolumem se restituturum, fuerat pollicitus. Heraclitus, qui ignem prodidit rerum principiũ, in eundem corpora resolui debere pronuntiauit. At qui aquæ principem locum dedit Thales, cadauerum adobruitionem comprobat, quo humore valeãt resolui. Lectum denique alicubi est, eorum quæ ad defunctorum spectant cultum, Plutonem fuisse authorem primum: quo nomine creditum, mox vita functis præsidere. Sepulchrorum ianitores videtur dici, quibus illa incumbit functio, vt sepulchra aperiant, cludántque. Firmicus: In tertio loco Mercurius cũ Saturno ab horoscopo partiliter constitutus pollinctores facit, ac funerarios, mortuorum cadauerũ custodes, aut sepulchrorum ianitores. Mors infamissima veteribus censebatur, quam sibi quis sponte consciuisset, quo nomine etiam sepulchro prohibebatur, ni causa proferretur cõgruẽs: vnde & declamantibus celebrata lex, Qui sibi manum admouerit, insepultus iaceat. Antoninum philosophum scribit Iulius Capitolinus, honori Faustinæ vxoris mortuæ nouas puellas instituisse Faustinianas nomine. Alexandriæ obolis conducuntur, qui mortuos fleãt, quod munus solicitè adeò ac plenè præstant, vti ad eos pertinere fumus putes. Ii ergo ab re vocantur threnodes. Apud Cyprios inuenio sepulchrorum custodes dici Byblios.

Qui fuerint Metelli Macedonici filij apud Plinium. Item apud eundem diadematis legendum sit, an Dalmaticis. CAP. XXII.

QVod autẽ libro septimo Plinius scribit, Macedonicum Metellũ à quatuor liberis illatũ esse rogo, vno prætoribus cõsularibus, duobus triũphalibus: vno censorio, quæ singula quoque paucis contigere: quæsitũ anxiè inter doctissimos quoque, qui nam fuerint hi Macedonici filij. Et inde illa celebris nata disceptatio, diadematis, paulò pòst legẽdum sit, an Dalmaticis. Et Hermolaus quidẽ, cui multũ debent Latinitatis candidati, diadematis penultima productiore, legi oportere, suspicatur: tũ ex vetere lectione, tũ quòd inter Metellos fuisse diadematos quosdam, Cicero author sit. Vetus quidẽ lectio plurimi apud me momenti est, sed ea indiget interpretatione, aut alterius saltem authoris calculo. Nam Ciceronis authoritas nil videtur certi afferre. Beroaldus verò & ipse de literis nostris optimè meritus, Dalmaticis astruit reponẽdum, vetere expuncta lectione. Itaque, quũ Plinium prætereatur, diis hominibúsque fauẽtibus, suis dictasse auditoribus: quoniã Pedianus à L. Metello subactos Dalmatas scribat, & in Epitome Liuiana significetur idipsum. Sed hominis ingeniũ demiror, & cõsuetã illi in re literaria diligẽtiam appel
lorvnde enim augurari potest ex Asconio, & Epitome, L. Metellũ Dalmaticũ eius fuisse Metellẽ filiũ, de quo agit Plinius? Ab vno ex Metellis superatos Dalmatas, videmur oẽs scire. Diadematũ verò eius, de quo negotiũ est, Metelli fuisse filiũ, ambigũt pleriq;. Sed nobis, opinor, ducib⁹ perplexitas tolletur

omnis,

omnis,& Pliniana lectio malè interpolata suo restituta nitori clarescet amplius. Ego diadematis defendo apud Plinium. Sententiam verò hanc suffulcit, tanquã triarius apprimè nobilis, in libro De Romanorũ fortuna Plutarchus: Fortunam inquit, magnificè extollit Cęcilius Metellus Macedonicus, senex à liberis quatuor elatus cõsularibus,Q. Balearicoc.d. Diademato, M. Metello,C. Caprario. Hactenus Plutarchus. Vbi verò ipse L. Diademato reposui,Græcè ita habet, λευκῷ λιχλήμα: vnde,opinor,ambiguitatẽ omnino tolli,quin lectio vetus minimè sit confodienda, siue is L. Metellus Dalmaticus vicerit,siue alius prænomine eodem.

De aleis campis,an rectè vacui transferãtur. Obiter τὸ παρηχήσεως. Alea quid,& epialos febris, quã habeat rationẽm. Aleſium mons. Halea Pallas. Halea certamina,& Halotia. Thalamæ vrbs. Plutarchus locus restituitur ex Agidis & Cleomenis vita.

CAP. XXIII.

ALeios campos Strabo prope Mallum & Margasa constituit, meminit & Plinius in Ciliciæ situ. Græcè dicuntur ἀλήια πεδία, mentionem facit in Bellerophontis fabella Homerus,expositi Eustathius. Et ab errore quidem nuncupatos interpretantur: quod scribit Porphyrius, quia ἀλᾶσθαι Græcorum lingua errare sit,quoniam per eos oberrarit primum excussus pegaso Bellerophontes solus. Inueni tamẽ inter nostros qui cãpos vacuos Latinè fint interpretati, ceu planè ejectum foret id, non loci proprium nomen. Id quàm rectè viderint ipsi: neque enim quanquam velut opere censorio notatum volumus. Certè consimile est, quod paulò antè de citriis retulimus, Non debuisse autem ita Latinè enuntiatum illud esse argumento videtur: si modò quis dicenda regulæ amplius, nec deuoret, sed recensum itidem agat: quod non desunt ex Græcis, qui Aleios dici campos putent non ab errore, vt ferè creditur, sed ab oppido quod Alas nuncupatur. Addúntque, inter Pinarum & Cydnum amnes collocari.Sed amplius Hermogenes περὶ ἰδεῶν quarto tomo, vbi agitur περὶ παρηχήσεως, quam esse finit orationis venustatem ex vocum similitudine, diuersa tamen notione, vt apud Xenophontem, πάθει τὴν παλίαν, mox Homeri adducens carmina

carmina de Aeliis campis subiungit,esse vsum poëtam παρηχήσεως ob vocum consonantiam: quippe, inquit, Aleiũ est loci proprium nomen, ἀλάτο autem verbum, ἀλώμενον verò participium. Homeri carmina hæc sunt,

ἤτοι ὁ καπανεύων τὸ ἀλήϊον οἷ' ἀλᾶτο,
ἦτορ ἐνὶ στηθεσσιν ἑλιξάμενον ἀλεείνων.

Cicero in Thusculanis ita conuertit,

Qui miser in campis mœrens errabat Aleïs,
Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans.

Aleium interpretantur quidam ὅτι ἴχνη λείᾳ, τουτέστι σιτοφόρα πεδία, vel χώρις βοσκημάτων. Scribit historia sexta Herodotus, Persarum copias descendisse in Ciliciæ campum Aleium, id est in planiciem maritimã, vti est suspicatus Valla interpres. Aleii campi meminit in Periegesi Apher Dionysius, sed præterit Fannius. Author Pausanias est: Aleſium esse montem Arcadiæ prope Mantineam: sic ab errore nuncupatum τῆς πλάνης. Fuit apud Tegeatas Pallados Haleæ delubrum, quod struxerat Haleus: hinc certamina dicta sunt quoque Halea. nam Halotia nuncupata creduntur, quod in prælio Lacedæmoniorum multos adduxissent captiuos. ἁλίαν verò teporem Græci dicunt, vnde & ὑπίαλον nuncupant febrem: vti ab Aegineta proditum Paulo est, παρὰ τὸ ὑπὸ ἁλιαίνειν, quod clementer excalfaciat, vel vocatur epialos, verbo à mari tralato, quod ὑγρὸν μὲν φαίνεται, χαλεπὸν δ' ὑπάρχει, id est mite quidẽ videtur, re autem difficile est. Nec me fallit, recentiores ferè nomine hoc febrium frigora intelligere. Hyphalon, in malibus latens vocant Græci, vnde fortunæ hiphalos. dicit Liddellus, occultas intelligens insidias. In humani vtique corporibus phlegma hyalodes, id est ὑαλῶδες, omni est alio frigidius. Id si redundet, nec putrescat tamẽ, citra febrẽ inducit frigus, quod recalescere nequeat. Si cõputruerit ex toto, inoritur febris, quam vocant ἀμφιμερινὸν. si ex dimidio, ea quæ ἑπτάϊος & nuncupatur. Sunt ex Græcis, qui eo nomine frigus fuerit intelligendũ, quod febrẽ præcurrat. Dignum verò quod nõ omittatur, in Galeni lectũ monumẽtis qui in melãcholiæ rationibus μελαγχολίας inquit, causa est bilis atra, qui humor ψυχρότητι, καὶ ξηρότητι Propterea sic affecti sunt ψοφοδεεῖς, timidi, suspiciosi prorsum καὶ μισάνθρωποι, ac solitudine gaudentes, veluti Bellerophon: mox autẽ quę prætexuimus, Homerica subscribũtur carmina. Cęterùm, in Aleios cãpos incurrit

Plutarchi locus in Aegidis & Cleomenis vita nō malè solu-
tralatus, sed corruptus planè. Pasiphaë, inquit, id est παρα-
templum erat, & manteum in thalamis, hoc est ἐν θαλάμοις
Eum locum sic propemodum interpres Latinitate donau-
huic erat templum, & sacrificium in vrbe constitutum, ra-
quam Spartę foret id: at Stephanus Mesęniæ vrbē Thala-
intelligit Theopompi authoritatem sequutus, vnde sit ge-
tile nomen Thalamatæ. Scribit Tryphon, & refert Amō-
nius, Thalamas cum accentiūcula in fine, dioscurorum sac-
lum indicare, in penultima verò ferarum lustra. Fuit & vil-
nomen Thalamus Polybio in Elięnsium agro.

Qui dicantur mandragoram bibisse. De mandrag-
paulò plura. Obiter de orationis asperitate, Et qu-
cataphora. CAP. XXIIII.

MAndragoram bibisse, doctè ac elegāter ij videtur p-
se dici, qui velut aspide icti somniculosa, nimis deu-
sunt, atque ita quodammodo à sensu disiti adiunctique,
excitari non queant. Author mihi Demosthenes in prim-
cuius ex Philippica quarta verba subieci, ἀλλ' οὐδ' ἐκ-
θῦναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκότες, ὅτι φέρ-
τοῦτον ἐοίκαμεν ἀνθρώποις. hoc est, verum nec quimus excita-
sed consimiles hominibus videmur, qui mandragoram
id genus pharmacū aliud biberint. Qua in parte obiter e-
tādum videtur Hermogenis illud primo De ideis tom-
verissimum, vbi περὶ τραχύτητος agit, difficulter admod-
in Demosthene καθαρὰν τραχύτητα, id est puram reperiri
ritatem. Nam vt eam leniret, seipsum intermiscendo
consequutus. Sunt enim notiones asperæ omnes, vbi infer-
superiore loco positum incesit, aut verbis quoquo modo
se iniurium præstat, nec id dissimulanter. Cuiusmodi
si ita enuntiasset orator, iis qui mandragoram hauer-
aut quod eiusmodi medicamentum, persimiles estis. Sc-
eò vnde sum digressus, stylum reuocem, sic item in Tim-
repperi apud Lucianum, πῶς γὰ καθάπερ ὑπὸ μανδραγόρα κα-
λοῦσι, διὰ ὅτι τ' ἐπιτηδείων ἀκούει, ὅτι τὸς ἀλαζόνας ἀδικεῖ
Quó nam inquit modo, ô Iupiter, tanquam sub mandrag-
dormis, qui neque peierantes audis, neque iuris violato-
aduertis? Idem quoque Lucianus inter magnificas Demo-
nis laudes, ab illo inquit solitos excitari Athenienses, v-
ex

ex mandragora dormientes. Ratio verò est quoniam (vt ex
Græcis aliqui scribunt) is fructus hypnoticus est, quo signifi-
catur somni conciliator. Plutarchus in Symposiacis, Sōnum
quippe fieri putant frigiditate. Quamobrē hypnotica phar-
maca parte plurima vim habent ψυκτικήν, id est frigefacien-
tem cuiusmodi esse dicitur mandragora. Quin obliuionem
item creditur inducere: vnde ille ait, περὶ φαντάσεως τοῦ
μανδραγόρου ἐλαφρότερον ὑπνώσεις. id est, multum videbitur hausisse man-
dragoræ. Et Plinius, Mandragoræ folia grauedinem afferunt
etiam olfactu, quāquam mala in aliis terris mandantur. Ni-
mio tamē odore obmutescunt ignari, potu quidem largiore
etiam moriuntur. Vis somnifica pro viribus bibentium, me-
dia potio cyathi vnius. Bibitur & contra serpentes, & ante
sectiones vstionésque, ne sentiātur. Ob hæc satis est aliquibus
somnum odore quæsisse. Sed & Dioscorides Syluæ medici-
nalis libro quinto, τὰ δὲ μῆλα ὀσφραινόμενα, περὶ ἐδιόμενα πεφω-
νᾶ, περὶ δὲ αὐτῶν χυλὸς, πλυνάδοντα δὲ περὶ ἀφόνους ποιεῖ. Po-
rum, inquit, olfactu & esu carotica sunt, consimiliter & co-
rum succus, copiosiora etiā mutos reddunt. Mandragoram
Pythagoras vocauit ἀνθρωπόμορφον, tanquā humanā effigiem
præferatnā radix homini simillima est, quod Auicenna quo-
que prodidit, & vulgò ferè ita visitur: propterea Columella,

Quamuis semihominis vesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœstámque cicutam.

Zoroaster Diamonon vocabat, aut Archinen: Romani etiam
mala canina: aliqui & Circeam, quòd philtris credatur res
pe accommoda. Mandragoram fœminam thridaciam nun-
cupant, marem verò morion. Scribit magnus Albertus, man-
dragoram sic hominis figuram præferre, vt sexus, & alio-
rum accidentium differentias ostendat. Super mandragora
porrò historiam legimus relatu non iniucundam apud Iu-
lium Frontinū Stratagematon secūdo: Annibal, inquit, missus
à Carthaginiensibus aduersus rebellantes Aphros, quum
sciret, gentem esse auidam vini, magnum eius modum man-
dragora permiscuit, cuius inter venenum & soporem media
vis est: tunc prælio leui commisso, ex industria cessit. no-
cte deinde intempesta, relictis intra castra quibusdā sarcinis
& omni vino infecto, fugā simulauit: quúmque Barbari occu
patis castris, in gaudiū effusi medicatū merū auidè hausissent,
ac in defunctorum modum strati iacerent, reuersus cepit eos

ac trucidauit. Postremò id item memorabile, Mãdragoram si applantetur vitibus, ita vim infundere, vt inde infectũ vinum bibentibus cataphoram inducat, id est collapsum in soporem. Quanquam nec ignoro, esse suam oratoribus quoque cataphorã. Nam Hermogene tradente De inuentionibus libro quarto, dicitur ῥάος longior spiritus productio, quę in accusandum cataphora nuncupetur. Quippe etiam in Apologiis esse tasis potest, cataphora non potest.

Externo bello intestinum sæpe restingui. Scorionis Dacorum ducis historia ad id appositissima. Columna belli index. CAP. XXV.

ANimaduersum id enotatúmque ex lectione historiarum quospiam inter quos naturalis esse cõiunctio debeat, sæpe inuicem dissidere, séque immaniore quodam modo in perniciem afficere dissultantes, vt rixa quoque euasura breui in pestium videatur. Eos tamen, sũ in alieno malo spe constituta, ... tis temerè nimísque improspiciẽter audeat quis inuadere, sic ferè vsu venire compertum est, vt ab intestino auertũ dis... dio, coalescentes animis, conspiratu mirabili coorientes, ... ruentem incautius aduentitium hostẽ pessimo perdãt exi... Suggeruntur ad hoc ex veteribus memoriis exempla plu... documentũ vnum præsigne in primis præteriisse nequeo. ... Scorio Dacorum dux, vt videtur, non malis, nec à rerum ... spiciẽtia omnino abiunctus. is quum sciret dissociatum ... dem armis ciuilibus populum Romanum, non tamen ... sione inde, arrepta lacessendum exstimulandum' ne arbi... batur: quanquam imperita vulgi temeritas non deesset, ... ta & præclara subinde minantis: quoniam velut ex spec... prospectans, conciperet posse obtingere, vt bello exter... ingruente, domestica restinguerentur incendia, & volatur... tum coalitu in idem tendentium, funestior peregrinis ... geretur clades. Popularium verò animos lepide repre... reprehenditque. Canes siquidem duos ipsis inspectantibus ... commisit, iisque mox acrius ac perinimiciter compugnan... tibus lupum ingesit: eum verò, illi omissa protinus inter ... ira, vt communem hostem alacriter inuadentes confoss... Quo exemplo ingenij perspicacis dux, & in coniectandis ... bus solertissimi, ab impetu Romanis pro futuro barbaros ... hibuit. Quibus id propè solenne semper fuit, vt bellũ exter...

num discordia excitaret in testina: rursúmq; auerteretur hæc hostili malo ceruicibus imminente. Ex abundanti adiecero, legentibus obfuturum nihil: Romæ portam Carmentalem versus fuisse Bellonæ templũ, ante quod surrecta stabat belli inferendi columna index.

Canum millus, atque inde prouerbium. Item canum ornamenta alia, seu munimenta. Armillati canes. Deræambus. Perideream. Stelmoniæ. Telamoniæ. CAP. XXVI.

VEnaticis canibus collare muninenti causa addi solitum quo retũdi luporum impetus posset, nouimus ex grammaticorũ glossematis, & Pompeij præcipuè Festi, inter glossatarios non vltimi nominis, qui id etiam vocari millũ scribit. Sed M. Varro Rerũ rusticarum libro secundo, dicere melium maluit. Is millus ex corio cõcinnabatur ferreis confixus clauis. Inde factum, vt quicquid præsidio nobis est, prouerbio quodam, id esse munimento pronunciemus, perinde ac sit millus cani. Poëtę armillatos videtur appellasse canes ex hac ratione, quoniam millus sit iis armillarum vice. Apud Græcos deræambus est latum corium ob canis collũ. Dicitur & perideræũ, atque item perideris. Xenophon in libro De venatione, ita scribit: Canum ornatus sunt ἀγρεὰ, ἱμάντες, στιλβωτὴρ. In quo illud aduertendum, quas Xenophon stelmonias vocauit, id est fascias, quibus canum latera præmuniuntur: Pollux telamonias dixit.

Augurium canarii: déque sacro quod caniculæ fieret. Iupiter Icmeus, seu pluuius. Periscylacismi. Cynophontis. Enodios. Enodia quæ dicantur. Lapis à cane morsus. Cynicus annus qui. Canis habere oculũ quid. Item de cynomyia, cynocephalo. Aristogiton canis. Cynapodes. Cynæ arbores. Cinus. De schino, & lentisco. & Susannæ historia. Cynura. Cyma. Cymata. Cymanches & synãches. interstitium, ac parasynãches. Cyro inter pastores quod fuerit nomen. Cyrus vnde dicatur. Cyre cur dicta Ceres. Apocynon quid vocent Græci. Cytinus. Balaustium. CAP. XXVII.

CAnarium in antiquis libris dici augurium, obſeruatum, cui agendo conſtituerētur dies, prius quàm frumenta vaginis exirent, & ante quàm in vaginas peruenirent, à canendo ducto vocabulo. Siquidem rutilæ canes, id eſt non procul a rubro colore immolabātur, vt ait Atteius Capito, canario ſacrificio pro frugibus, deprecandæ ſæuitiæ cauſa ſyderis canis culæ. Legimus in Græcorum monumentis, Exurente quadoque Cycladas inſulas cane, atque inde ſterilitate multa ſiccitate conſequuta, qui in Ceo habitabant, ex oraculo Aſtæum Apollinis & Cyrenes filium accerſiuerunt, aduenit ex Arcadia ſecum quibuſdam ductis, templúmque erexit uis, quem vocauit Icmæum, quaſi tu pluuium dicas. Cano quoque rebus diuinis operatus placauit, Ceiſque legem tuit, ſingulis annis eiuſdem ſeruarent exortum cum ac eidem rem obirent diuinam: ex quo Argonauticon do Apollonius,

Κεῖος δ' ἐτι νῦν ἱερῆες
ἀντολίην πρεπάροιθε μέζσαι ἰυκλάει.

Cur verò placandis caniculæ ardoribus immolarētur nulla (quod ſciam) idonea redditur ratio, nam & Ouidius Faſtorum quarto ita canit,

Pro cane ſidereo canis hic imponitur aræ,
Et quare fiat, nil niſi nomen habet.

Cur autem rutilæ, forſan de Aegyptiorum ſuperſtitione xerit initia, quando boues ruffos gentium illarum ritu molare permittebatur, quod Typhoni colore perſimiles rentur, à quo necatus Oſiris fuerat: quin homines item ris eiuſdem ad Oſiridis ſepulchrum mactare veteres allu rant reges: quo nomine pauci id genus in Aegypto com riebantur, externi tamen plures. Alioqui inuenio, canē victimam expiationibus peraccōmodam, quo nomine à percis quoque ſacrificiorum adhibebatur ritibus, & Græ homines ad expiandum canes adhibere ſoliti ſunt, imō in pleriſque locis periſcylaciſmi ſeruabantur: ſic enim bant, quæ ex canibus res diuina fiebat. Feſtum verò ipſum dē à canum cæde nominari Cynophontis poteſt. Cuius di apud Argos celebratum videtur quandoque. Proſerpinæ item catulos cū cæteris purgamentis efferunt. Adnotārum Pauſaniæ theſauris, In Phœbæo (loci id eſt nomen) vtrumque Epheborum portionem Enyalio, quem interpretantur Mar-

tem, canis immolare σπόλακα, id eſt catulum, vt qui deorum fortiſſimo victimam ſecernerēt ex mitioribus fortiſſimam. Cererùm nullos (inquit) ex Græcis catulo facere animaduerti, Colophoniis modo demptis, hi ſiquidem τῇ ἐνοδίῳ furuam immolant catellam. Sunt verò nocturna Colophoniorum ſacrificia. Quid ſit autem Enodios in Pauſania, forte nonnulli videatur nebuloſum. Lego Enodiam dici quandoque Diam, etiam ſi venatoria itē nuncupantur enodia, Mercurium Enodion quoque appellāt. Signat porrò enodium quod in via eſt, ἐνόδιον verò pro enotiis capiunt, quia tumeſcant aures, ἰὼ ἐνός eſt, quum dicimus, in opere ſignificamus, & vita, ac ſale. Author Plinius eſt, lapidem à cane morſum, vſque in proverbium diſcordiæ veniſſe. Solent quippe catuli plerūque conjectum in eos lapidem mordicus impetere, etiam ſi ab eo ſibi haud fuerint, quamobrem dentes vtique laceſſunt ſibi, lapidem haudquaquam oblædunt. In quam ſanè tendiculam ſæpius præcipites eunt imprudentiores, quos videas ab aſino calce impetitos, eundem, imò ſe verius referire. Quū impenſius animaduerti debeat id, neminē niſi à ſeipſo lędi, & proinde in alios refundi querelas haud debere, ſed in noſmetipſos: cogitandúmque non quo pacto aliumvlciſcamur, ſed nos potius puniamus, caſtigemus ac corrigamus. Illud fuerit auctarij vice, quod ex theſauris Pollucis adnotabimus: Canis (inquit) oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudēs eſt. Id verò ex Homerico profluit fonte, apud quem Iliados rhapſodia prima ſic legimus,

Κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο.

Id eſt canis habēs oculos, cor autem cerui. Et alibi idem Homerus, κύνα ἀναιδῆ, id eſt impudens canis: ſicuti cynomyia pro impudentiſſima dicitur, compacta dictione à cane, qui impudens eſt, ac myia muſca, qua nil ferè audacius, Homero quoque aſtipulante. Sed & Cynocephali cognomentum, quod quum aliis tum verò Pericli adhæſiſſe legimus, non ferè aliud quàm impudētiam & rapacitatē ſignat. Ariſtogiton verò Cydimachi canis ex audacia cognominabatur. Equos porrò quoſpiam minus probandos cynepodas fuiſſe nſicupatos inuenimus. Cynas verò arbores intelligit Plinius, ex quibus indumenta ſibi comparent Arabes, folio palmæ ſimili. Eaſdem & cynos dici Plinio eidem libro tertiodecimo ſunt qui velint, etiam ſi ex Theophraſto De ſtirpibus quarto, cuci

legendum summoneat Barbarus hermoleos. Hanc deniq[ue] arborem ab Daniele significatam in Susannæ historia capit[e] decimotertio. At Hieronymus in Commentariis in Dani[el] lem, schinum legit, & prinum, id est lentiscum & ilicẽ quæ[que] sanè Danielis indicant verba, si modo ex prophetæ eius sen[su] officina, nam quum sub schino visam à se Susannam dixiss[et] calumniator Venerius, respondit Daniel, Angelus scindet medium: alludens ad verbum σχίσαι, quo significatur sci[n]sio. Itidem quum ab altero dictum foret, Sub prino: intulit Manet angelus domini vt secet te medium, nam πρίσαι, ser[ra]care indicat quoque. Lectionẽ hanc cõfirmat in Iulio Aphr[o] cano idem Hieronymus, & ab eo mutuatus Sophronius. C[ur] nopeta quæ colunt Aegyptij, ὡς ἐλάνας θεῶν, in Artemidor[o] Onirocriticis reptilia intelligunt, τὰ ἐν τῷ πίλῳ κινήμα[τα]. Sed redeo vnde sum digressus, si prius commonuero, esse [in] ter lauri genera cinum quoque Plinio. Sed cynura Lycoph[ro] ni petræ dicuntur asperæ. Cyme autem, seu cymata præced[en] ros dicimus in brassica præcipuè coliculos, vere appetent[es] progerminantes, velut λυόματα planè sint, id est fœtus. Cy[ni] tini flores dicuntur mali punicæ: nam syluestris punicæ [ma] cant balaustia. Cynãche item de canis videtur natura pr[ae]di xisse: de ea etiam si tertio libro verba fecimus ampliùs, [non] tamen Aeginetæ Pauli subtexuisse placita ex libro Medicin[ae] tertio, non fuerit omnino πάρεργον. Igitur synanche cõstat, inquit, ex inflammatione musculorum, qui sunt ἔνδον τοῦ [φά]γγος, id est intra fauces: at parasynanche, eorum qui extra. Modo item compari, qui intra λάρυγγα sunt musculi, id est guttur vel arteriam, si inflammatione infestari occœperint, cynanchen producunt: sicuti qui extra, paracynanchẽ. Com[mu]nis verò omnium affectio, est ὀρθόπνοια καὶ πόνος μετὰ πυρ[ε]τοίας, cynanchicos præterea in Paulo eodem, ita affectos [no]ci, obseruatum est. Galenus intima infestantẽ colli, κυνάγχ[ην] dicit. Synãchen verò ad extima nuere amplius, imòque [ad] πνίγειν, essẽque ἔκτοπον κινδυνώδη. Dignum verò quod parte hac minimè transiliamus: Medos canem appellare spaca, id est σπάκα, vnde dicta σπακώ, Mitradatæ conserua, qui Cyrũ [in]cepit exponendum: Græcè dici valet πιωτά, à qua quoniam scribit historia prima Herodotus aliud illi nomen impo[si]tum, scire licet ex Græcorum thesauris, Agradaton inter pastores fuisse nuncupatum, mox de fluminis Cyri nomen cla-

clatura dictum Cyrum: vel quod in lusu, quem dicunt βασιλίνδα, inter coætaneos illi κυνηγέσιον, contigit, id est dominatu potiri. Nam & apud Cnidios Cyre vocatur Ceres: vel vt τὸν ἥλιον κυρίαν, id est vitæ princeps. Apocynon vocãt osiculum in phryni, seu rubetæ, aut buffonis latere compertũ sinistro, quoniam canum impetus inhibeat. A cane sydereo, quẽ astrocynon dicunt Græci, at solechyn Aegyptij, Cynicum competior annum appellari, qui annis cõpleatur mille quadringentis sexaginta. Visitationem porrò id sydus facere quadrienio interiecto.

De canum generibus adnotantur plura, déque eorũdem rabie, & diui Bellini templo in Rhodiginis paludibus. Cypsele, cypselides, cypseli. Parippi. Muli & canes cur facilius peste inficiantur, vniuersimque bruta omnia. Prouerbium de cane imbelli. Cynea quid. Cynulchus. Canum panagyris. Cinopeta.

CAP. XXVIII.

POstea verò quàm in canum pragmatiam incidimus, non grauabimur pluscula, quæ hinc inde aucupati sumus, huic potissimum loco impingere. Canes igitur in primis generosas aduertimus, Laconicas, Arcadicas, Locridas, Celticas: vnde & Ouidius Metamorphoseon primo,

Vt canis in vacuo leporem quum Gallicus arvo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille salutem.

Thericæ itẽ celebrantur & quæ vocantur carinæ, id est καρῖναι, Creticæ, molossicæ, eretrinæ, hyrcanæ, Indicæ. Legimus porrò nuncupari canes quosdã psyllicos, puto, ab Achaiæ ciuitate: ni Cypselicos malis, quando est in Arcadia munitus locus Cypsela, cuius apud Thucydidem mentio sit historia quinta. Et in Thracia nominis eiusdem adiacens Hebro ciuitas. Nam Cypsele, id est λυψίλη vasis est, aut mensuræ species. Cypselidas verò aurium dicunt marmorata. Cypseli sunt, quos etiam apodas vocãt hirundinibus similes. Porrò sunt Elymæi canes à populis in meditullio Bactrorum & Hyrcaniæ. Castor autem, & Menelaides, & Harmodij à dominis appellationem traxere. Illud minus prætereundũ, prodidisse quosdam, Laconicas antiquitus esse ex vulpibus natas, & canibus, quo nomine appellari etiam quandoque alopecidas. Sicuti Arca-

dicæ ex leonibus creduntur prouenisse, vnde & leontomigæ dictæ. Indicarum sobolem prodit Aristoteles etiam ex tigribus factam. At Nicander Colophonius ex canibus Actæonis Indicos scribit propagatos, quæ à rabido furore respiscentes, Euphrate transmisso, in Indos vsque aberrarint. In parte Indorum, vbi regnasse Sophites memoratur, & gentem esse sapientia præcipuè insignem, nobiles ad venandum traduntur canes: quique latratu abstineant, quum videre feram, leonibus maximè infesti. Iucundum relatu id quoque: Chaonidas & molottidas prolem tradi eius canis, quem ære monetio vbi conflauit Vulcanus, immissa quoque anima, Ioui dedit donoris verò Europæ, hęc Minoi, Minos Procridi: illa verò Cephali esse voluit munus. Eius hæc fuit natura, vt vitari non posset, vbi insequi occœpisset. Sicuti Teumesia vulpes fuisse narratur incomprehensibilis. Quæ ratio vtrumque deformauit in lapidem. Sunt qui Chaonidas, de Chao inter luporum generà memorato, progenitas suspicentur: atque inde nuncupatas. Creticos canes in duo genera distribui animaduertoralbos enim diaponos dici audio, alios verò parippos. Et illis quidem in venando gloria plurima: noctes enim addunt labori, lepores feris assidentes dormiunt, mox orta luce depugnant, rarò verò cum equis currere consueuere, tanta quoque arte, vt neque præcedant vnquam ferè, nec subsequantur. Reperiri item, prope paludes quæ ad meridiem sunt, esse canes qui dicuntur cynamolgi, quibus lac bubulum cibus gratissimus. Eorum cum Indicis bobus certamina Ctesias celebrat. Pyrrhi canis custodia domini longè clarissimus, & quia in defuncti quoque rogum assiluit. Hesiodo interfecto assistentes canes etiam authores cædis coarguere latratu. Honori defuncti Canis ciuitatem constituisse Magnum Alexandrum, Theopompus scribit. Nobilis est Atalantæ canis Aura nomine: quum Calydonia sus peremisset, bruto sepulchrum indigenæ construxere. Sicut in Hellesponto, quod vocant cynossema. Sic enim interpretari libet, ne fabulosa consectari videamur. Geryonis canis Gargitios nomine, Cerberi frater, ab Hercule cæsus, in Iberia quoque monumentum habet. Actæonis canum apud Aeschylum nomina hæc, Corax, Harpyia, Charon, Licitas. Nam Hippocentaurus Xenophontis fuit canis. Sicut Lethargus Hippammonis, qui etiam cum domino sepultus dicitur, testante quoque epigrammate, quo significatur Hippammoni fuisse equum nomine Podargum: canem verò (vt diximus) Lethargum: seruum verò qui dicitur Babes. Sed & epigramma ipsum appositisse præstiterit,

ἀλλὰ μὲν ἱππάμμωνι ὄνομ' ἦν, ἵππος δὲ ποδάργος,
κεἰκυνὸς λήθαργος, κεἰ θρέπτοντι βάβης.

Dicuntur verò lethargi canes, clandestinè tacitéque adeûntes, ac morsum infigentes: vnde adagium in eos qui ironico ingenio & ad dissimulandum aptissimo, denique excarnificant, & letali veneno animâ quoque lancinant. Syagrum dicit Sophocles canem qui suum venationi sit aptissimus. Est & propriũ nomen Syagrus Herodoto, item Philarcho. Sũt qui agrestem suem syagrum intelligant. Apud Lynceum syagria leguntur quoque. Aschedorum Siculi syagrum nuncupant, sicuti meminit Aeschylus, id est, ἀσχέδωρον. Apud Theocritum est in Daphnide ac Menalca Lampurus canis nomen, ex ratione albicantis caudæ, vt inquit interpres, vel à peruigili cura & solerti custodia, παρὰ τὸ λάειν καὶ ὁρᾶν, id est, à videndi seruãdique diligentia: vel quoniam sit vulpi assimilis, quam Iampuron vocant. Videtur & Acalanthis nobilissimi canis nomen: vnde illud est Aristophanicum,

ἀκαλανθὶς ἐπεγρομένη τυφὰ τίλετα.

Acalanthis festinabunda occæcatos parit. Quidam tamen eo nomine aues intelligunt, quas nonnulli basilicas nuncupant. Mœram, id est, μαῖραν dicunt Orionis canem: propriè tamen eo nomine capra significatur λευκομέλαινα, id est, ex albo nigricans. Vertagos dici canes legimus verbo, vti volunt, pereginno apud Firmicum Matheseos quinto, sponte qui in venationem exeant, leporibus infesti præcipuè. Martialis,

Non sibi sed domino venatur vertagus acer,
Illæsum leporem qui tibi dente ferat.

Fuit & apud Locros ξυλίνη λύων, id est, lignea canis: sed ea haber historiam. Quippe Locro cuidam reddita sors est, ibi ciuitatem conderet, vbi canis lignea morsum ei infixisset: quo nomine quum ad alterum enauigasset maris littus, calcauit habere oraculum, ciuitates condidit, quas Locri habent Ozolæ. Catenarium canem legimus apud Senecam, sicut apud alios lucernarium. Dignum verò relatu quod in Hecataei lemnium monumentis est, fuisse in Tenaro serpentem meticulosum, quem dixerunt ἀλκυόνα, id est, Plutonis canem: quoniam

quoniam morsum euestigio insequeretur mors, veneni pe-
testate violenta. Eum tamen ab Hercule ad Eurysthea futile
productum, vnde irrepserit Cerberi fabella. Quem princeps
Homerus dixit ἀλὸς κύνα. Caninam mortem Græci difficu-
lem intelligunt, quoniam difficulter animam efflare depra-
hensum sit animal hoc: à quo etiam prouerbium est, λύσσα
κυνὸς λυτῆρος, quod est nostris verbis, Rabidi canis morbus
in eos qui infecti ipsi malorum congressu, alios itidem infi-
ciunt. Etenim recepta opinio est, & exposita à Luciano, non
modo rabie agitari, & aquam expauescere, quos ita affectus
canis momorderit, sed & ipsos item retinere vim, eundem
imprimendi morsum, atque ita deinceps fieri hydrophobos
eos omnes, hoc est timorem aquæ concipere, vt fiat quædam
rabidorum catena. Lucianus, καί ου τοίνυν ἔοικας αὐτὸς ὑφ' ὑγρο-
τητος λυττᾶν ὑπὸ πολλῶν ψευσμάτων, μιτραλιολίναι καμοὶ τὸ αὐτὸ
γραστ&. Scribit Homerus, Apolline pestem Græcis immit-
tente, mulos primum & canes concidisse. Id verò exactius
interpretantes eruditi, ex odorandi præstantia factum, con-
iectant: qui sensus adeò in mulis præcellat, vt derelicti alicu-
bi vel odore solo redeant in semitam, proinde huiusmodi ta-
bidam vim concipere facilius, præcipuéque canes purum in
primis aërem exigentes: sed & inter hos albi eo amplius,
quoniam coloris eius corpora quàm nigra, sint rariora, at-
que laxiora. Quanquam non latet, ab Porphyrio apud Ho-
merum λιὼς ἀργὸς accipi non albos sed celeres: sicuti per pa-
ralepsim aliubi ἀργίποδας item canes dicit. Putat Heraclitus
Ponticus, iumenta peste infici primum, quia deiecta in re-
ram, & prona in pastum τὸν νεκρὸν ἑλκύσιν ἀτμὸς trahant pro-
cliuius homine, cuius est surrectum corpus, purius & sub-
mi spirante. Illud neutiquam negligendum, canes vbi mul
in Venerem feruntur, dici σκυζᾶν, sicuti sues παπίζειν, vacca
ταυρίᾶν, equos ἱππομανᾶν, id est, equire: vnde productum in fe-
minas libidinosas conuitiũ ab vno animalium modo. Aegri-
tudines canum præterea tres videor præcipuè compertas,
λύτταν, hoc est rabiem, podagram, cynanchen. Verùm rabies
sanari difficulter potest, podagra non omnino medicinam
nescit, at cynanche siue angina euidens promittit exitium.
Porrò quicquid rabidus canis momorderit, interit certissi-
mè, homo tantum euadit, sed vix. Aristoteles verò libro de
animalium historiis septimo: Canes (inquit) tribus laborant

vitiis, rabie, angina, podagra. Facit rabies furorem, & quæ
momorderint, omnia rabiunt prius homine, sicuti & legit &
interpretatur Nicolaus Leonicenus. Intereũt canes hoc mor-
bo, & quæ morsa sunt, prius homine. Scribit septimo De ani-
malibus Albertus, iam se hominem vidisse, cui in brachio
morsum infixisset rabiens canis, anno autem septimo post ci-
catricis locum intumescere cœpisse, atque intra biduum in-
teriisse. Auicenna quoque quorundam sententias aduocat, qui
dicerent, post duodecimum à morsu annum in rabiem ali-
quando incidere nonnullos. Quod verò serius, quàm cætera
animalia tabificam rabiendi vim persentiant homines, effi-
cit id naturæ dissimilitudo. Nam & in contagiosis morbis ho-
mines ab hominibus & sanguine coniunctis inficiuntur fa-
cilius. Cæterùm rabies canum Syrio ardente, pestifera in pri
mis homini est, atque ita morsis letalis aquæ metus, vti Pli-
nius inquit: Ad morsum verò vnicum esse remedium & qui-
dem oraculo quodam repertum, idem scribit, Radicem vide-
licet syluestris rosæ, quæ cynorrhoda appellatur. Nobis verò
suppetit potentius adhuc medicamen, sed & ipsum cælitus pe
titum. Est in Rhodiginis paludibus diui Bellini templum
miraculorum frequentia celeberrimum, & affluxu homi-
num etiam notissimum. Erectæ ædis causa ferè publica est.
Pulsus is diuus Patauio, grassantibus nobilium plerisque,
quod seuerius sanctiúsque, quàm ab illis probari posset, epi-
scopum ageret, infectantibúsque inimiciter aduersariis, in
palustre agri nostri solum, quindecim millibus passuũ Rho-
digio distans, diuertit. Quum manus hominum euasisse vi-
deretur, canum rabiem non euasit, à quibus euestigio cõuul-
sus discerptúsque, mox in diuorum indigitamenta relatus,
templum in illis emeruit locis, in quo & arca marmorea fer-
reis occlusa cancellis latet sanctissimũ eiusdem corpus. Tem-
pli verò ex necis genere ea cælestis est proprietas, si quis cla-
rem sibi quæsierit, qua ædis valuæ recludantur, ac ea candẽte
quicquid rabie agitari orsum sit attigerit, præsentissimũ est
remedium, & nunquam non verum. Timoris verò aquæ,
ὑδροφοβικὸν vocant πάθ&. Causa ex eruditorum ingenio affer-
tur non vna. Sunt qui opinentur, immoderatam superuenire
ita affectis corporibus siccitatẽ, humecto substantiali penitus
demutato. At Rufus in melancholiæ speciem euadere sentit
morbũ hunc, veneno humorem id genus assimulãte. Scimus

autem

autem ex melancholicis alios alia metuere. Sūt qui arbitrentur, canis à quo impactus sit morsus, imaginem ab iis concipi in aquis, atque inde compauescere. Postremo autē antequam huic capiti coronidem impingam, succurrunt aliqua item mihi prius ex historia, quod apud nostrates etiamnum durat. Apud Bactrianos vulgo prouerbium vsurpari solitum, Canem timidum vehementius latrare, quàm mordere: alūissima quaque flumina minimo sono labi. Porrò dicitur Græcis λάσιος, de cane, vt docuit Eustathius, παρὰ τὸ λύω, quod amare nobis indicat. Cyneam verò quum legis, pellem fluuiatilis intelligis canis, quam capitis tegumento galeæ vice veteres adhibuisse palàm est, inde seruatum, vt pro galea dicatur cynea. Cynichos vocāt qui secum ducant canes. Panagyrin porrò cānum mēse Augusto ab Romanis solitam celebrari, authores Græci sunt, monumento vrbis captæ ab Gallis. Tunc verò cælebantur canes, qui & ἀνύλακτοι, id est, sine latratu agebant, anserubus ampliter sonoréque inclamantibus. Hoc ipsum arbitror à Plinio significatum libro vigesimonono, vbi canes ait annua pendere supplicia inter ædem Iuuentutis & Sumani, infurca viuos arbore fixos sambucea. Cinopeta in Nicandri Theriacis bestię intelliguntur, quæ in solo morantur, velut κυνοπτὰ λάπτικα ἔντα, vti iam attigimus paulò ante.

Conditionem filiæ quærere, quid sit apud T. Liuium. Itémque de vindiciis plura. Ephesis quid, & Ecclesius. Martialis explicatur, necnon Quintilianus in assertione secunda.

CAP. XXIX.

ENarrabamus paulò antè in Patauino gymnasio prouincialibus auditoribus nostris cōsensu periti multorum librum T. Liuij ab Vrbe condita tertium, vbi is incidit locum qui est de Appio decemuiro, à quo vindiciæ secundum seruitutē decretæ sunt, dum Virginiam puellam ardentius & occæcato animo deperiret, cuius sponsus Icilius in hæc affecta nomio & indignitate rei prorupit: Virginius, inquit, videritis filia vbi venerit, quid agat, hoc tātum sciat: Si ipse huius vidiciis cesserit, conditionē filiæ quærēdam esse, me vindicitem sponsam in libertatem vita citius deseret quàm fides. Io hunscopulū vbi impegimus, locum videri perobscurum interfumus:

fumus: posse tamen, quantū ex Iureconsultorum nō incuriosa lectione aucupemur, sic ferme explicari. Paulus siquidē Digestis De diuortiis, lege prima, sic subnotatum reliquit, Dirimitur matrimoniū diuortio, morte, captiuitate, vel alia cōtingente seruitute vtriusque eorū. Hinc Icilius innuebat, fore vt sponsalia dirimerentur cum Virginia, si pater supersedisset à vindiciis secundū libertatem: quoniā sponsam, quę ad seruitutem recidisset, non esset ducturus, proindéque cōditionem illi alterā esse quærēdam. Simul & alludisse videri potest ad verba solennia sponsalium discutiendorum, quorū meminit Caius titulo eodem, lege secūda: Item (inquit) in sponsalibus discutiendis placuit renūciationem interuenire oportere: in qua re hæc verba probata sunt, Conditione tua non vtar. Sicut in repudiis comprobantur hæc, Res tuas tibi habeto, Res tuas tibi agito. Et hoc erat vxori nūcium remittere, vt in Epistolis ad Atticum Cicero: Vxori, inquit, Cæsar nuncium remisit. Nisi quis putet, imò dixisse Icilium, quærendā filiæ conditionem, quoniam vt Paulus idem adstruit Digestis De regulis iuris: Quod attinet ad ius ciuile, serui pro nullis habentur: non tamen & iure naturali: quantū enim attinet ad hoc, omnes homines æquales sunt. Inde & Caius ait, Cum seruius nulla est ratio. Propterea Paulus scribit, Libertatem esse rem inæstimabilem. Sententiam nostram præfulcit M. Tullius pro Cælio, Confert te alio, habes hortos ad Tyberim, ac diligēter eo loco præparasti, quo omnis iuuentus natandi causa venit. Hinc licet cōditiones quotidie legas, Cur huic qui te spernit, molesta est? Dignū scitu quod in Antonino philosopho scribit Iulius Capitolinus, Faustinā imperatoris vxorē apud Caietam cōditiones sibi & nauticas & gladiatorias elegisse, id est, bene natantes ac mutoniatos seu draucos conquisiuisse, qui lastaurū agerent valide. Verùm quia de Liuio agimus, vt in hoc quoque nobilissimū conditorem rerū opera nostra, qualiscunque sit, ea, iuuemus: quæ sint vindiciæ, item explicabimus: eo quidem gratius, quoniā hallucinationes multorum in eo intelligere videmur, quas eodem (quod dicitur) oleo expūctas obliteratásque reluemus. Positum verò verbum id apud Iureconsultos quoque, & Pomponium Digestis De origine iuris, lege secunda: vbi vindicias pro sententiis quidam interpretantur, quum vindiciarum nomine nil prorsus aliud intelligamus quàm assertionem, quę si à seruitute ad libertatem foret,

vindiciæ

vindiciæ secũdum libertatẽ dicebantur. Si verò à libertate in seruitutem, vindiciæ secũdum seruitutem pronuntiabantur. Liuius, Decreuisse vindicias secundum seruitutem. Et in legibus Duodecim tabularum, Dare vindicias secũdum libertatem, est pronunciare vel decernere assertionem eiusmodi. Et vt apertius tota res percipiatur & illustrentur in Liuio tenebræ, Cimmeriis quandoque atriores. Lis vindiciarum est, inquit Asconius Pædianus, quũ litigatur de ea re, cuius apud prætorem incertum est, quis debeat esse possessor: & ideo, qui eam tenet, dat prædes litis vindiciarum aduersario, quo illi satisfaciat, nihil se deterius in possessione facturum, de quo iurgium sit. Sunt autem, inquit, prædes satisdatores locupletes, pro re de qua apud iudicem lis est, ne interea qui tenet diffidens causæ, possessionem deteriorem faciat, tecta diripet, excidat arbores, & culta deserat. Hoc verò est quod prius obscurè Liuius significat, quum inquit, Quum staret assertor puellæ, vt vindicaret, sponsorésque daret, atque id ipsum agerent diceret Icilius, sedulo tempus terens, dum præriperent internuncij missi in castra, manus tollere vndique multitudo, & se quisque paratum ad respondendum Icilio ostendere. Postea sententiam hanc adiuuat & Boëthius ex Topicorũ commentario primo. Vindex est, inquit, qui alterius causam satisdando pro vindicandam: veluti quos nunc procuratores vocamus, vnde lex Aelia Sentia, Assiduo vindicem assiduum esse iubet. Dicitur & in aliis quoque rebus vindex. Liuius libro tertio, Volsci & Aequi coniunctis exercitibus Latinũ primũ agrum populati sunt: deinde postquam nemo vindex occurrebat, ad mœnia vrbis Romæ accessere. Vindiciæ, inquit Festus, appellantur res eæ, de quibus cõtrouersia est: de quibus sic Cincius. Vindiciæ olim dicebantur, quæ ex fundo sumptæ, in ius deferebantur. Seruius Sulpitius vindiciam esse ait, ab eo quod vindicantur res ex controuersia. Porrò subit in hoc proposito, vt manum præbeam Valerio Martiali, Epigrammatum primo, cuius versiculi morẽ hunc vindiciarum continentes conuelluntur magis à grãmaticis quàm enarrentur, quod hoc genus scitamenta nec primoribus quidem labris gustarint, ac nec extremis (vt dicitur) digitis attigerint, etiã si contentiosum funẽ ducere gaudeant plerũque. Scribit ad Quintianum, quem libellorũ suorum facit assertorem, ne detur quodammodo vindiciæ secundum seruitutem: quoniam Fidentinus

Fidentinus (vt ipse dicit) plagiarius, illos recitabat prò suis: rogátque vt det prædes, se dominum nihilo deterius in possessione futurũ. Quæ omnia iocosè festiuitérque de iudicio- vi more tralata carmini poëta inseruit. Eiusmodi verò id est,

Commendo tibi Quintiane nostros,
Nostros dicere si tamen libellos
Fassam, quos recitat tuus poëta.
Si de seruitio graui queruntur,
Assertor veniàs, satísque præstes.
Et cum se dominum vocabit ille,
Dicas esse meos, manúque missos.
Hæc si terq; quaterque clamitaris,
Impones plagiario pudorem.

Illud autem Quintiliani ex libro Oratoriarũ institutionum quinto, huic adnexum quodammodo est. Nam de præiudiciis ages, ea in tribus versari generibus adstruit: in rebus, in iudiciis ad ipsam causam pertinentibus, aut quum de eadem causã pronuntiatum est, vt in reis deportatis & assertione fecta. Sed & libro vndecimo Succurret, etiam si apud alios iudicem agetur, vt in secunda assertione, aut in centum viribus iudiciis duplicibus. Eleganter verò à Græcis tralatio hæc à foro in aliud forum dicitur Ephesis. Extat Demosthenis oratio, cui titulus Ephesis dicitur item Eccletus. Hæc autem Latinè prouocatio est: vnde ἐφετικὸν λόγον legimus apud Galenum Therapeutices primo, id est iudicium prope diuersum prouocatorium. Quæ verò sit hic assertio secunda perobscurum est, ego ad veterem manumissionum morem Ad fastigare contenderim. Scribit enim Maximus Valerius Asiaticus institutum memorabile seruatum, vt ingratitudinis conuictus à patrono libertus libertatis iure exueretur. Ab eodem item refertur: Massilienses treis in eodem manumissione reuocandi permisisse, nec quarto errori subueniendum putasse. Sed & Romæ solitam quandoque adimi libertatem, testantibus in Digestis libro quadragesimo: Ni rem malis vnam eandémque intelligere apud diuersa tractatã tribunalia. Scriptum tamen libro tertiodecimo Annalium Tacitus Cornelius, actã in senatu Nerone imperãte de libertorũ fraudibus, effiagitatúmque, vt aduersus malè meritos reuocandæ libertatis potestas patronis daretur. Sed eam relationẽ cõsules incipere non ausos, ignaro principe. Mox verò sententiã eualuisse, Dispice-

ret quisque merita tardéque concederet, quod datũ non ad-
meretur. In Traiani epistola quadam legimus, Assertionem
denegandam iis qui ex eiusmodi causa in libertatem vindi-
cabuntur. Agitur verò inibi de expositiciis, quos dicunt Gre-
ci θρεπτους. Idem Tacitus libro eodem astruere animaduer-
tur, Ad seruitutis malum non relabi, qui forẽt vindicta eman-
si manu. Id'que sic ab Tiberio sancitum prodit. Author Tra-
quillus est, à Claudio imperatore ingratos, & de quibus pa-
troni quererentur, reuocatos in seruitutem. Assertio, inquit
Priscianus, tam à seruitute in libertatem quàm à libertate in
seruitium trahi significat. Authores secundi apud Vlpianum
Digestis De euictionibus, fideiussores intelliguntur. Iu-
cium verò aduersus ingratos libertos, & velut à patrono de-
cientes Apostasiũ dicebatur vel ἀποστασίου δίκη. Eius comme-
nit Lysias ad Aristodemũ, & in Atheniẽsiũ republica Aristo-
les. Erat & apostasiũ aduersus peregrinitatis reos iudicium.

*Thargelion, id est θαργηλιών, mensis qui sit. Thargelia, festa. Thargelus olla. Sextum Thargelionis diem sua-
sta. Thargelus olla. Sextum Thargelionis diem sua-
Græcis auspicatissimum. Thargelia regina.*

CAP. XXX.

THargeliona esse quidem Græcis mẽsem, haud fere
bagiosum est. Qui verò sit is non constat magnopere.
Sunt qui Februarium putent ac interpretentur, Aprilem
lunt alij: quos, etiam si non latet, quàm difficilis hæc cog-
tur ratio: in qua multũ desudasse Theodorus animaduer-
probabiliora dicere contenderim: quippe Apollini
& Dianæ censebatur, quod Thargelia comprobarint
olláque Thargelus dicta, id est θαργηλος, in qua percoquun-
tur fructuum primitiæ Apollinis honori, qui apparere
Dici θαργηλιών putatur ratione etymologica, quia sol
τλιῶ γλιῶ, id est terram excalfacit. Cæterùm illud grauius
to i diem qui est mensis huius ἑκατομβεών vti dicunt Græci
tus, habitum, prosperiore euentu rerum, veteribus non
nientibus modo, sed & aliis auspicatissimum, quẽmque
pillo prorsum numeres meliore. Illud verò felicitatis
mentum sanè primum & magnum quoque, quod homi
sapientissimus eo in vitalem prodiisse lucem Socrates
ratur. Inde & Persarum afflicta potentia est, quo non
receptum Athenienſibus est, τῇ ἀγροτέρᾳ capras trecen-

immolare, voti Miltiade dãnato. Rursum apud Plateas præ-
lio nobili superata gens eadem hoc ipso die, cuius item do-
num sit, apud Mycalem comparatum decus. Quin & Persis
esse fatalis quodammodo dies hæc visa quando ea quoque ab
Alexandro Darij traduntur concisæ opes. Sed & Alexãdrum
eadem ædítum ferunt, & ex humanis item concessisse. Illud
auctarium sanè fuerit, Thargeliam genere Milesiam, forma
& sapientia conspicuam, quæ annis triginta apud Thessalos
est porita regno, demum ab Argiuo, quem vinctum habebat,
necatam memoriæ prodi.

Solere interdum homines plerosq; nimis quàm leuiculis rebus stultè operã impendere seriam. Atque inibi Platonis decretum. Prius de atechnia cacotechnia, mateotechnia. CAP. XXXI.

INter ea quæ dissertatione multiiuga, ingenióque excusso
in primis, de ratione dicendi à studiosis tractari solent: il-
lud item aduerto minus neglectũ, nullam vtique esse artem,
quæ res Græcis dicitur ἀτεχνία, quando nullis cõmuniti præ-
ceptis, nulla prorsum doctrinę vi adminiculatiores plerique,
qua modo impetus tulit, aut dictauit necessitas, eunt præci-
pites. Quibusdam id arrisit etiamnum, vt artem faterentur
quidem, sed malam: dicendi potestate sæpius ingeniis depra-
uatis in labẽ tralata multorũ. Esse vero & μετάστιχνίαν, non
improspere forsan, ἀλλ' ὀυτίχως coniectarint aliqui, quam
ineptem artis imitationem interpretantur eruditiores: sicubi
laboris insumitur plurimum, operæpretio nullo. In quam sa
ne decutiã transferuntur, quibus inter declamantiũ sudores
vena atteritur vniuersa. Profert seipsum hoc in aliis quoque
nanquã non se ostentantibus, quis horæ pereant bonæ com-
perto etiã, qui ciceris grana per longius missa interuallum
citra frustrationem in acum insereret. Quod contemplatus
Macedo Alexander, vt qui esset ingentis ac generosi spiritus
rex hominis vanitatẽ irrisam leguminis eiusdẽ modio cen-
sui donandam. Sed enim more iam nobis recepto in pluri-
bus, ad partem hanc Platonis graue decretum non præter-
emus. Fuit Cyrenæus quidam Anniceris equorum agita-
tione ac curruum nimio plus sibi placens, & quod consecu-
tione quadam adnexum huic est, eius rei molestus quando-
que ostentator. Quo nomine in Academiam veniens Plato-

ni gestiebat nimis quàm auidè inanes flans glorias, artificij sui vim, vt ipse rebatur, miram ingerere commostrarèque. Iuncto igitur curru, nunc inspectante eo pro arctis modo & prorsum aptè, resilliens, circumactis equis recurrebat: ac subinde progrediens remeánsque artificij curulis numeros implebat. Planè omnes, cursu ita contemperato, vt eádem in procursu recursúque omnino orbitam, Græcis dictam ἁρματηρεσίαν, teneret, moderamento nunquam fallente. Id aliis, vti adscripsimus, fortè mirum accidebat. At enim philosophus Plato, inani eius ac vacante damnata sedulitate, conatũ eiusmodi coercebat, minabatur, inquiens, ἀλλὰ κατίν ὄγε, τὴν εἰς μικρὰ ὁρᾶν, καὶ ἀφροῖς ἄξια τοσούτῳ φρονήματι κατατιθέμενον, ὑπὲρ μεγάλων τῶν σπουδάσαι. πᾶσαν γὰρ αὐτῷ τὴν διάνοιαν εἰς ἐλευθερίαν ἀπορρυῆναι ἀνάγκη, ἀληθείᾳ τῶν ὄντως θαυμάζεσθαι ἀκούων. id est, fieri quit, eum qui in parua sic, & nulli prorsum rei tantum impendat curæ: grandioris quicquam moliminis sollicitè & prospicienter attentare: omnem quippe ratiocinij vim acumen, intelligentiam illis ferè impensam, quæ solidam continentiam veram admirationẽ, habere neglectui, necesse propemodum est. Callitechniã legimus item in Plutarchi Lycurgo, & apud alios: significatur eo verbo artis pulchritudo ac excellentia.

Gallinaceorum Athenis compugnantium institutum. Illius spectaculum: quæq; tradantur eius rei initia. Nostri aues. CAP. XXXII.

GAllos pyctas compugnaturos Athenis commiti solere alicubi (opinor) in Latinis relatũ literis est, vbi ardentissimarum auium laniste totum plerunque patrimonium pignori aleæ, victor gallinaceus abstinuisse legitur. Et nos aliubi (non strictim commeminimus. Quam verò rationem habeat res ea, paucioribus forsan notum. Ego autem sic compertum habeo. Persis fugatisque Persarum copiis, lata ab Athenienses lex, sancitum vt publico theatri spectaculo in pugnam prodirent gallinacei per diem annis singulis. Rei verò laudem prima specie hęc traduntur primordia. Quum aduersus Barbaros ciuitatis vires produceret Themistocles, fortè contrahentes in'que mutuam coorientes perniciem, dum strenue gladiatorio more inuicẽ se rostris fodicant, gallos est contemplatus: nec id acerrimo & ingenij solertis imperatore

super spectaculum fuit, aut ociosa pugna. Siquidem aduocatos in concionem milites sic protinus hortari, atque in prœlium cœpit incendere. At, inquit, non pro patria vtique decertant hi, neque item pro patriis diis aut heroibus: sed nec de gloria dimicatio est, aut de libertate, vel liberorum salute verum, quod alteri succumbere, ac superbas pati victoris leges neuter animũ inducat. Quũ à Themistocle vehementius pronuntiarentur hæc, additis quæ tempus exigeret, aliis pluribus, ita coorti itáque animati milites sunt, vt in hostẽ summa proruẽtes alacritate nobilem inde sint victoriã indepti: eiúsque monumentum rei seruatum mox quotánis, vt exemplo irritati, memoréque veterum gestorũ, ad id genus plura excitarẽtur virtutis opera. Cæterùm apud Xenophontem inquit Socrates, εἰς μὲν μάχιμον ὄρνιν μαλλον ἂν καλῶς ἔχει λέγειν ἢ τὸν ἀλεκτρυόνας σοφοὺς εἶναι συμβάλλεσθαι. Lego itẽ apud Alexãdriã aues haberi monosiros, vnde pugnaces subnascãtur gallinacei, si bis aut ter ouis incubarint.

Fluminum simulacra variè nùc humana, nunc bubula exprimi specie consueuisse. Neptuno tauros immolari omnino nigros. CAP. XXXIII.

QVoniã poetæ multa illustres fabulositate in fluminum mentione, quæcunque collibitum fuerit illis imagines circumponunt, ac velut graphicè delineantes conformant vi-ſam ad præsens, quæ mihi suggerit historia ex superstitione veteri, studiosis communicare, quo in poeticis fiant quasi Mędis adminiculatiores. Compertum igitur illud in primis ac simulacra dicari frequenter consuesse: verum non modi non solũ diuinis cultos honoribus fluuios sed & iconas illis vnius. siquidem αἰνθρωπομόρφους, id est humana eos specie effingere nonulli, quibus bubulam alij effigiem inducerunt. Vnde βουφάγον Acheloum in Trachinis vocat Sophocles, id est ταυρόφαγον. In iis Eracinus est Eurotas itẽ apud Lacedæmonios, Asopus apud Sicyonios ac Phlyasios, apud Argiuos Cephisus. Hominis figuram præfert Alphæus, Cephisum Atheniẽses hominem monstrant vtique, sed ita vti promant se nihilominus cornua. Syracusani & Anapum in Sicilia forma ingeniũt eadem. Cyanen verò fontem fœminea circumsistunt specie. Crimnisium quoque, & Telmissum humana honestari facie legimus. Pueri speciẽ formosioris adamarunt

Agrigentini, in eo qui cognominis ciuitati erat fluuius: quin & apud Delphos dicatæ ex ebore fluminis statuæ asscribebant nomen, at pueri nihilominus simulacrũ erat. Author in Deorum natura Phurnutus, fluuios effingi plerunque ἀφ' ἵππου καὶ ταύρου, ex vndarum violento impetu, qui mugitibus assimile insonet quiddam. Nam & de Scamandro Homerus

ἤϋσεν δ' ὡς τε ταῦρος.

Quin & ratione eadem Neptunus Mycetas nuncupatur, & tauros immolant πελαγίαις, ob maris colorem. Taurinæ formæ rationem illam promit Sophoclis interpres, quòd vt luti boues flumina terram perscindant, vel quod fluuiis fertiles adiacent pascua.

Discordiarum primordia inter Platonem Aristotelémque summates philosophos, non ex amulatione inorta, verum ex vitæ potius ratione dissimili.

CAP. XXXIIII.

INter Aristotelem Platonémque haud conuenisse satis ex ingenij monumentis, quæ ignorasse nemo ferè potest, palàm fit. Odium quod ex æmulatione auidissimum est literarum & gloriæ ratione exortum posset videri, sed à Græcis proditum secus, animaduerto: qui Platoni offensiorem fuisse Aristotelem volunt, quod eius vitę instituto oblectaretur prorsus. Quippe curiosius circumuestiebatur Aristoteles, calebatúrque, quin & cõtam cõtondebat item delicatius. Illius modi verò à Platonis aberant grauitate plurimum, qui quantus quantus nil nisi sapientia prorsum fuit. Annullis digitis tescebant onusti, & in hoc sibi placebat nimium. Inerat & facie μικίν quædam, id est irridendi studium, importunum nec aberat loquacitas, quæ ipsa & mores coarguebat. Omnia verò hęc à philosopho abhorrere insigniter, fallit prorsus neminem. Proinde quum ea intueretur Plato, rarius hominem admittebat. Pluris autem longè Xenocratē faciebat, & Speusippum, cæteróſque cum quibus præter alia libenter ac sæpe confabulabatur, de philosophicis semper arcanis promebat quippiam, quo illi abirent nunquam non doctiores. Fuere verò ista & latius in varia exequitur historia Aelianus. Fuere cula hæc nos modo præcerpsimus Platonicæ dignitatis dio, simul & ingenij admiratione humani, in quo virtutes eminentissimarum quandoque sese promunt germina, sed

virtia inolescunt insignia. Quam vtique societatem adeò diuersam posse coiri, vix impetraret fidem, ni exemplis hinc inde scaturientibus abundè commoniti, vel immaniora multò compaescere interdum cogeremur. Adeò nihil nõ audet inenarrabilis hic Proteus, omnia transformans sese in mirabilia rerum. Super Aristotele verò illud amplius dignũ memoratu: quum iudicium veritus Athenis profugisset, scitantibus eex eo quopiam, cuius nam modi videretur ei Atheniẽsium ciuitas, πανάγαν, ἔφη, ἀλλ' ἐν ἀυτῇ ὄχνῃ ἐπ' ὄχνῃ γηράσαι, σύκῳ ἐπὶ σύκῳ, Sycophantas nimirum innuens iusto plus inibi progerminantes. Rursum quærenti, Quid ita Athenas destitisset, ὅτι δὶς ἁμάρτοι, ἀθλιώτατος δὶς ἐξυκιστᾶν εἰς φιλοσοφίαν, Ne, respondit, in philosophiam bis delictum eat Athenienses, τὸ περισπούδαστος πάσῃ ἀνθρώπῳ, καὶ τὸν καθ' ἑαυτὸν ἄνθρωπον. Proditum & illud monumentis est: quum philosophus hic extrema sibi ingruere præsensisset, dolore ac spe in lachrymas amplius profusum primę causæ misericordiam intentius imploraſſe. Quin & Homeri sententiam ex Odyssea vehementer approbasse, qua non esse immortalibus diis videcorum pronunciatur, hominis induere naturam, quo ab erroribus seuocentur mortales. Qua in re Christi præsensisse aduentum augurantur nonnulli, eius viri gloriæ in primis addicti.

Silenis ac Midæ congressus. Terram haberi continentem extra orbem nostrum, déque in ea ciuitatibus & hominum moribus.

CAP. XXXV.

THeopompum inter Græcos historicos non incelebrem prodit in Varia historia Aelianus, mandasse literis, Midam Phrygą, & Nymphę filium Silenum mutuis quandoque vtrox congressibus. Erat quidem Silenus Deo natura inferior, homine tamen melior, si vtique immortalitatis etiamnum compos. Et plurimis vtique vltro citróque dictis, mox & Midam de hac esse fabulatum Silenum, Europam, Asiam & Libyã quoque esse insulas planè, vt quas ambitu complectatur oceanus. Haberi autem extra orbem hunc, eam quæ sola sit contiuens, eúmque sit infinita magnitudo: esse verò inibi animalia prægrandia, sed & homines amplitudine ad nos dupla, vitæ quoque spatiis mensu compari. Quin & plurimas maximásque ciuitates, legibus omnino & viuendi institutis nostris haud-

quaquam similibus, verùm inter eas præcellere duas præ
puè, inuicem prorsus diuersas: alteram dici Machimo
ὀνομᾶι autem, id est Euseben alteram, cuius incolæ perpetuo
ducant pacem, diuitiis affluentibus, quãdo ex terra succrescit
fructus citra cultum omnino vllum. Neque verò serendi ul
curam incũbere: perseuerare porrò sanos, νοῦσοι ἀνόνητοι, id est
ne ægritudinũ molestia. Demigrare denique via ridibund
& hilares vsquequaque. Adeò verò sine ambiguitate iustos
se, vt ne dij quidem indignũ opinẽtur, eos vel frequẽter ic
fere. At qui Machimon incolãt esse pugnaces, & nasci ar
tos, ac bellũ assiduè gerere, collimitaneos plurimũ euer
do: quippe gentiũ multarũ esse compotem vnam modo ci
tatem. In ea censeri hominum myriadas ducentis haud pa
ciores, quos nõ absumpserint bella, morbis planè conficiũt
Sed perrarũ id est. Intereunt verò in prœliis saxis percussi a
lignis: nam ferri ictũ non admiserint. Auro argentóque ab
dant eatenus vt sit ibi aurum vilius quàm apud nos ferru
Hosce verò in nostrum quandoque orbẽ adortos enauiga
ad Hyperboreos appulisse: quos cum inaudissent nostrorũ
hominum fortunatissimos, ipsi vt viles sunt aspernati, ac h
militer sordidéque agẽtes, propter eáque vlterius pergere n
glexisse. Cæterùm id mirabilius multò esse inibi homin
item Meropas nomine, quorum ciuitates & multæ sint &
signes. Visitari autem in regionis parte vltima locum, quem
dicant Anostum, id est ἄνοστον, hiatui persimilem: sed nec tene
bris obtentũ, neque item lumine. Aërem verò incumbere p
bido insynceróque suffusum rubore. Flumina circũluere
vnum voluptatis dici, tristitiæ ac mœroris alterũ. Vtrique
nasci arbores magnitudine qua proceriores platani. Ha
eius potestatis fructus producere, vt qui gustarit, indefinenter
effundat lachrymas, demũmque sic intermoriatur. At vo
ptatis arbores diuersum efficere omnino: nam pomo vesc
tes desideria prorsum alia desinunt, anteactas quoque aetates
denuo repetentes: siquidem senectam exuere primum, ac re
gorem induere, pérque quosdam velut gradus, effectos iuue
nes trãsire mox ad pueriles annos, ac demũ infantiliter cor
mori. Lectum & illud in Græcorum thesauris, fuisse in Ma
cedonia hortos, qui dicerentur Midę, rosis sponte succrescen
tibus foliorum sexagenum, odore cæteras anteuntes mul
Inibi tenet fama apud Macedonas, Silenum captum.

Lodouici

LODOVICI CAELII RHODIGINI in Antiquarum Lectionum libros, ad venerandum Franciscum Pilumnũ Rhodiginum iuris pontificij scientissimum, Præfatio decimaoctaua.

Si cui abeunte ætate, quam esse prudentia senum confouendam
admiculandamq; traditum est, ita mihæsi, vt addicerem me to
tam, veluti ridicæ cuidam firmiori, tu is es Francisce parens optime:
si enim hæc tui præfatio verissima, ad quem in angustis lætioribusq;
meis rebus census defugiendum perpetuo, ne quod adolescentiæ com
mune vitium est, in lubrico constitutus per insciitiam à rationis recli
tudine alterem longius, quod ex Homero didicissem puer,

Μυρίοι Ἀ ἀνδρῶν φρένας ἐσθλὸν ὀλέσσαντα.

Tu verò rerũ diuturniore vsu prudentissimus, clemẽtissimè amplexa
tus, gerunde ac filiũ es, nullo vnquã reclinato incõmodo. Nec id cõsi
lij modo eminẽtissimus fidissimusq; sed opera quoq; vel amplissima, vt
dies tuas nũquã mihi occlusas senserim. Nec illud repetonũc, qua me
semper tũ apud prætores, tũ apud ciues nostros ingenuitate, nullo pror
sum lucrij furto sordida celebrãdũ, etiãq; vltra meriti rationẽ extol
lendũ sis arbitratus. Et sunt hæc quidẽ mẽtis propè diuinæ germina,
eminentissimiq; quid'nã victuri gignimur, ordo quis datus. Quãobrem
omnia sunt quæ tibi à me hoc nomine debẽtur. Nec aliud fere apud
nostrũ meũ solcitius aut anxius magis diu perpẽdi, quã vt rationẽ
inirẽ aliquã, quæ tibi me, & si nõ gratissimũ, quod nostri calculi mo
dus nõ patitur, at nõ ingratũ omnino præmonstraret satiẽ. Verũ om
nem, quod aiunt, funiculũ mouẽti, dũ aptè dispunctã rationẽ volo, il
lud je demũ nostræ obtulit imbecillitati, vt hisce cõmẽtatiũculis nostris
modestiæ rerũ excellẽtiæ futuræ pares sunt, nomẽ tuũ, mihi nũquã
non vice quodãmodo numinis habitũ, in perpetuitatis memoriã darẽ:
vt vlricũq; Latinæ linguæ sonus fuerit nõ infrequẽs, mortales intelli
gẽt omnes, quã clemẽter quãq; officiosè mecũ egeris, quãq; hoc vno
nomine, nõ tibi modo, sed & tuis omnibus debeã: si volo is esse, qui vt
sit admissus perpetuò sum. Tuæ verò partes sunt, quæ pro virili offeri
mus, lectore fiõte excipere. Tenuia quidẽ forsan sunt, sed bñficia temõ
ta vñderet, munificẽtius multò gratius q; tractarere. Nũc te marmo
reã pro re fecimus, superetũt forsan & alij qui aureũ te cõstituãt.
Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM LIBER VNVS, QVI DECIMVS OCTAVVS.

Spartanorum mores explicantur. Nomi polemici Gymnopædiæ. De Ornithia, & Diana Orthia, Dionysij festo scieria. Iuuenalis locus de orbe Lacedæmonio, & pædamate. Item de pueris Bonnacis. Lactantij grãmatici locus restituitur. De fœminarum nuditate. Imbi Martialis locus explicatur. libidinosa Lacedæmone. Quibus furari honestum Cardaces qui. Quintilianus illustratur. Scytalæ literæ. Græcorum latrocinia.

CAP. I.

LAcedæmoniorum rempublicam plurĩ mentis celebratam, habuisse præclara & e pleraque, quũ multa alia argumento sunt illud in primis, quod Plato ille, quem divi omnis nuncupat antiquitas quique non dic solum, sed etiam dicendi fuisse agnoscitur, esseque etiam magister optimus, libros De legibus non aliter conscrip quàm vt in eos congereret, quicquid singulari prudentia stitutũ sancitum've cõperisset in Cretensi reipublica Spa náque, necnon Attica, quam nouam dicunt. Quoniam Timæus, ante ingentem terrarum inundationem fuisse A nas alias tum in Græcia, tum in Aegypto, quas à Pallade ditas educatásque vult. In quibus ea fuerit gubernationis ma, quam in libris De republica sit Plato cõplexus. Scitum illud: velut orbem Hercules obierit, vna præcinctus pe

ac vna communitus claua: sic & Spartanos ab vna scytala & frugi veste ac vili, Græciæ volenti imperasse, & ne moto quidem scuto, tyrannicos sæpè spiritus retudisse. Quin traditum nonnullis, Atheniẽsium fuisse, mysteria celebrare ac pompas ducere, Eleorum certamina statuere: Spartanorum autem, si quid deliquissent hi, cædendo castigare. Scribit tamen Rheto eorum primo Aristoteles, Quibuscunque ciuitatibus res muliebris malè habeat, sicuti Lacedæmoniis, videri iis ferè dimidium abesse felicitatis. Mira certè sunt quę prodit histo ria. Lege siquidem apud eos sancitum erat, vt senior, si fortè vxor ei esset floridior, aptáque etiamnum tollendæ proli, & iuuandæ patriæ, delectum ex iunioribus quempiam, moribus præcipuè exploratis probísque, posset ad eam admittere. Quàm vbi is generoso implesset seminio, quod inde natum foret, educaret, vt conceptum natúmque legitimé. Quod si quis vxorium onus vt molestum grauaretur, nimísque impe tum, ingenuæ tamen prolis desiderio obmolliretur: tũc licebat, si quam is fœcundam generosámque animaduertisset, adhibito prius in eiusmodi sentẽtiam viro, eam quærẽdæ prolis gratia adire. Nec id ex propalata substratáque passim natum pudicitia videri potest, quódque id genus fœminæ ad Venerem prolubia forent procliuiores. Legimus quippe paupercu lam quandam interrogatam, Quid'nam marito datura dos esset, respondisse, Patriam pudicitiam. Altera verò, quum quæreretur ex ea, an cum viro coisset: Minimè, inquit, sed ille meretricem. Quędam porrò, quũ fuisset clàm cõpressa, fœtúmque perdidisset, sic nulla emissa voce se constantem ac tolerantem præbuit, vt eliso conceptu reiectóque, parentes aliósque la teret proximos: quippe dolorũ magnitudinẽ, quibus (vt assolet) eluctabatur subinde cõuellebatúrque, vicit ignominiæ timor. Tantum erat vel in muliebri ingenio tolerãtię robur, vt non immerito videatur Horatius ceciniſſe Carminum primo,

Nec nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Larissæ percussit campus opimæ.

Nam, vt inquit Aemilius Probus, Lacedæmoniorum moribus summa virtus in patientia statuebatur. Seneca scribit, Lacedæmonios consuesse liberorũ suorum indolem experiri publice verberibus admotis, illos subinde adhortando vt flagellorum ictus fortiter perferrent: item laceros ac semianimes rogãdo vt perseueranter vulnera prębrent vulneribus.

Quam

Quam rem copiosius exequitur Lucianus in sermone qui
De gymnasiis,& significat Thebaidos quarto Papinius,

Et olmiferi Eurotæ
Dura manus.

Exposuit & Lactantius grammaticus, gentis in eo crudel
te taxata. Laconibus hoc item fuit peculiare, omnia imp
sius cælare. Propterea id innuens historia quinta Thuc
des, τὸ κρυπτέιν, inquit, λυσιτελοῦν. quum de Lacedæmoniis
queretur. Apud eundem obseruatum quoque, Nomos
polemicos cantilenas Lacedæmoniis in hostibus cons
diendis concini suetas. De gymnopædiis, quas nudi ce
tes concelebrabant iidem, mentio Thucydidi etiam
τυράσαντες, inquit, ἀντὰς τὰς γυμνοπαιδίας. Sed ad patient
redeo. Cretum quidē leges, inquit Cicero, itémque Ly
gi laboribus erudiunt iuuentutē, venando, currēdo, esur
sitiendo, algendo, æstuando. Spartæ verò pueri ad aram
beribus sic accipiuntur, vt plerisque sanguis è viscer
exeat: nonnunquam etiam, vt quum ibi essem, audiebā
ad necem. Quorum non modo nemo exclamauit vnqua
sed ne ingemuit quidem. Hosce pueros Seruius gramm
cus Bomonicas, veluti dicas, superaris de victoria co
dentes, appellari scribit, meminit & Lactantius super cō
Thebaidos, sed codicibus fœdè interpellatis: nam scrib
modo Suominicæ. Concertatio autem ea, vt idem tesi
diamastigosis vocabatur, hoc est difflagellatio, quis p
posset verbera sustinere. Plutarchus in Lycurgo, Puero
multos, inquit, in ara augurij cæsos verberibus mori
mus. In Apophthegmatis Laconicis, in ara Orthiæ Dia
id solitum fieri scribit. Cui sententiæ succinit & Papinius
terpres. Hinc in Plauti Captiuis, festiuè Lacones legun
Plagipatidæ. In Græco Plutarchi codice ita relatum adm
timus, ὧν πολλοὶ ἐπὶ τῷ βωμῷ δι' ἀρτιδείας ὑπεράκμων ἀπο
σκοντες τὰς πληγάς. Atque ita legisse animaduertitur Ioa
pres. Nam est Ornithia Sudæ augurium, Iulio autem P
luci aucupium. Poterat videri emaculandus Plutarchi c
dex, vti pro Ornithia substitueretur Orthia. Verùm ex C
corum obseruatum fidelia est, Ornithiam fuisse lusum,
quo euerberarentur pueri. In Aristidis vita Plutarchus
author est, in pugnæ memoriā cum Mardonio cædi ad a
Ephebos, quod quum sacrificanti Pausaniæ incurrissent

bari, virgis loríque sunt reiecti ab inermibus, ex quo & Ly-
dia pompa difflagellationem consequebatur. Sed enim quia
de Orthia Diana, & diamastigosi facta nobis mentio est, re-
moriora quæpiā nec in triuiis recantata, hinc iam subnectere
pergamus. Nam ita in Græcorum mihi cōpertum thesauris
est primum in Laconia Limnæum locum esse Orthiæ sacrum
Dianæ. Eius simulachrum id esse memorant, quod ex Tauri-
ea est ab Oreste & Iphigenia tralatū. Qua in re probabiliora
videntur astruere quàm Athenienses qui in Braurone relictū
volunt. Sed sacrorum eos post alia pleraque coarguit ritus: si-
quidem Astrabacus & Alopecus, à quibus id compertum pri-
mo est, mox dilapsi in amentiam sunt. Paulò pòst Limnatæ, &
alij quidam, Dianæ quum rem diuinam obire adorti essent,
in discidium primò, pòst & in mutuas proruperunt cædes:
multæ verò in ara peremptis, reliquos qui calamitati super-
fuerant, morbi absumpsere. Reddita consultantibus inde sors
est, ἁιμάτι ἀνθρώπων τῷ βωμῷ αἱμάσσειν. id est, sanguine humano
aram esse cruentandam. Propterea immolari cœptus, quem
hactenus fecerat sors: donec Lycurgus immolationem ad Ephebo-
rum difflagellationem transtulit: nam sic cruore humano
oppletur ara. Simulacrum ipsum quod exhibet sacerdos,
vtpote perexiguum, leue est. Quod si vel formæ vel dignita-
tis ratione minus se conuerberando sæuiant pueri, tunc mu-
lieri effici onerosius creditur atque ingestabile. Dianam ve-
rò non Orthiam modo nuncupant, verum & λυγοδέσμαν:
quoniam in virgultorum, quæ dicunt λύγους, densitate com-
perta memoratur: quæ simulacrum circumplexa, ὀρθὸν, id
est, rectum, illud statuebant: vnde & nominis profluxisse
ratio videri potest. Sed institutum repeto, si illud adiecero,
in Areadia non longè à Stymphalo Dionysij fuisse templum,
cuius festum σκιρέαν nuncupant, in quo ex Delphici Apol-
linis responso difflagellentur mulieres. Præterea qui Græciæ
formam rerum publicarum dederunt, corpora iuuenum
firmari labore voluerunt. Hoc Spartiatæ etiam in fœmi-
nas transtulêre, quibus magis palæstra, Eurotas, sol, puluis,
labor, militia est in studio, quàm fertilitas barbara. Puellas
ergo assuefaciebant non minus quàm pueros, & versari nu-
das, & quibusdam in sacris saltare, & canere præsentibus
simúlque astāribus iuuenibus. Propter ea Propertius quoque
quadam elegia ita canit:

Multa

Multa tuæ Sparte miramur dona palæstræ,
Sed magè virginei munera gymnasij:
Quod non infames exercet corpore laudes,
Inter luctantes nuda puella viros.

Saltationem verò hanc, siue id genus alterum significasse uenalem eo versiculo:

Qui Lacedæmonium pædamate lubricat orbem.

putat in libro De orthographia Cæcilius Minutianus Ap leius, ac legendum pædamate, prioribus syllabis diphth gum recipientibus: quia sit vtrobique apud Græcos, ᾱ, & bo eo planè saltationē innui. Cæterùm hac parte illud ob legentes monuerim: Platonem quoque libro De repub quinto non improbasse mulierum in gymnasiis exercit quoniam omnium operū natura compos sit fœmina. Vo quoque, vt non puellæ solum, sed etiam anus nudæ cum luctarentur: & quęcūque exercitationes viris contribuan easdem mulieribus impertiendas esse dicit. Et quia res surda prorsum videtur, ipsius Platonis verba subieci. Ne dum igitur, inquit, corpus erit mulieribus, quando qui pro vestibus virtutem induent, communicandúmque in lo, & in omni alia ciuitatis custodia. Qui verò nudas mulieres, ratione optimi cuiusdam ita nudatas, inanem ridiculas nugas carpens sapiētiæ fructum, neque quid neque quid agat intelligit. Huc porrò Martialem respe contenderim illis versiculis ex libro quarto,

Argiuæ generatus inter vrbes
Thebas carmine cantet aut Mycenas,
Aut claram Rhodon, aut libidinosæ
Ledeas Lacedæmonis palæstras.

Nam interpres ad Helenæ raptum allusum putat, vel ad v nerē, quę illic coleretur. Sed redeo ad viros. Scribit libro tio Quintilianus ad hūc modum. Minus Lacedęmone literarum, quàm Athenis honoris merebūtur, plus pariēta fortitudo. Rapto viuere, quibusdam honestum est. Hęc imperitioribus subobscura videri haud ambigo: ideo alio à nobis afficientur luce. Sic verò apud Plutarchum in Ap phthegmatis obseruauimus: Spartanorū moris fuisse, litte modo pro necessitate discere, reliquarum verò disciplinar nihil omnino admittere, nec homines magis quàm libros Erat autem illa ipsis disciplina, vt honestè parerent, labore

constantissimè tolerarēt, pugnandóq; aut vincerent aut interirent. Ob quod quum Athenis rhetorum quispiam Lacedæmoniis imperitiam obiecisset, respondit Pausanię filius Plistonax, Rectè dicis, soli nāque Gręcorum nil à vobis mali didicimus. Scribit tamen in Protogora Plato, Antiquissimum apud Gręcos, & plurimum sapientiæ studium in Creta & Lacedæmonia extitisse, ac sophistas inibi plures quàm alibi vsquam repertos: dissimulare autem solitos ac imperitiam pręgendere, ne Gręcos alios superare sapiētia depræhenderen tur, ac ad idem studium accenderentur. Et mox paulò addit, Lacedæmonios optimè ad philosophiā & sermones esse eduratos, etiam si à principio rudes videntur: verum eiaculari statim magni momenti verba contorta breuiáque, vehementis modo iaculatoris: cuiusmodi enunciare viri sit tātum absolutè docti. Quod verò ait Fabius, quibusdam rapto viuere, honestum, de Spartanis item intelligendum. Apud quos Irenes sunt & Melirenes, id est, ἔφηβοι καὶ μειράκιωι: rectus autem, vnitatis numero est, ἔφηβος: vocant autem hoc nomine, qui iam annum secundum è pueris excessere. Melirenas verò natu grandiores inter pueros. Iren igitur pueris præscribit (neque enim vnquam sine magistro sunt) firmioribus quidē vt ligna ferant, minoribus verò olera, quę omnia furto quærunt ur. Quod si quis per incuriam deprehenderetur, flagris infigniter afficiebatur, ceu negligenter ineptéque furari vidisset. Aliàs, si propositæ quæstioni parum accurate quis respondisset, ab Irene pollici infigebatur morsus. Furantur itē, vt Xenophon tradit, ex cibariis quicquid valent. Eius verò negociationis curam nobile retegit exemplum: quum leonis catulum quidam surripuisset, ac inuoluisset pallio, eiúsque ventrem vnguibus ac dentibus fera discerperet, latendi studio, pertinax ille silentium ita seruare perrexit, vt inde interiret. Persis item videtur lege permissa fuisse furta. Nam qui rapto viuerent apud eos, Cardaces vocabantur: quia carda, virile ac bellicosum signat. Apud Pausaniam & Ammonium, Cardaces pro militibus accipi videntur. à Caribus verbū esse propagatum, scribit Eustathius. Apud Aelium Dionysium, impios homines dici Cardacas, obseruaui. Esse enim mercede militantes barbaros, apud Theopompum: Simpliciter verò, inquit, Persæ quemlibet fortem furacémque cardaca vocant. Cares primos mercede militasse, author Pausanias est.

Tauros

Tauros Scytas Herodotus scribit in Melpomene furandi in centia sibi victum comparare, atque item ex bello. Refer Gellius, apud veteres Aegyptios, quod genus homines cõsti & in artibus reperiẽdis solertes cum primis extitisse, & in co gnitione rerum indaganda sagaces, furta omnia indiscrimi natim fuisse licita, & proinde citra vllam noxam pœnã Sed & poëta nobilis Aeneidos nono, de Latinis ita canit,

Camiciem galea premimus, sempérque recentes
Conuectare iuuat prædas, & viuere rapto.

Sed quod paulò antè ab eodẽ de Latinis eisdẽ pronuntiatur,

Durum à stirpe genus, natos ad flumina primum
Deferimus, sæuóque gelu duramus & vndis.

Videtur item de Spartanis tractum moribus. Nam, vt Seneca nobis author est, libro Suasoriarum primo, Omnibus suis de cora sunt. Athenæ eloquentia inclitæ habebantur: Thebæ cris: Sparta armis. Ideo Eurotas amnis hanc circunfluit, pueritiam indurat ad futuræ militiæ patientiam. Sed hic aduertendum: esse authores qui prodant, non aqua infantes sed vino ablui à mulieribus solitos, experimentũ quoddã ipsorum habitudinis ita facientibus. Etenim dicunt hanc modi rerum periti, ægritudinibus obnoxios, admoto mox debilitari ac resolui: qui autem sit valetudinis obfirmatæ plius acuere ac obstipare habitum. Cæterùm, quia non lat Græcis plerunque Romanos conuelli, vt qui piraticam quã doq; vel exercuerint vel permiserint, paucula, quib' inepte reprimatur supercilium, ex historia Thucydidis prima co buit exscribere. Antiquitus (inquit) Græci, ac maris acco barbari, quíque insulares erãt, vbi amplius traiectu mutuo cœperũt inuisere, ad latrocinia mox sunt cõuersi ductantibus viris vel prepotẽtibus proprij causa lucri, & vt imbecillio bus inde vitæ fomẽta compararẽtur. Quòd si in vrbes incide sent immunitas, vicatímque cultas deprædabantur. Iodo sibi victũ ferè vendicabãt: quando, vt videtur, nullum ex l cõparebat dedecus, quin gloriæ potius promebatur nonnul Dilucet verò & nunc ex continẽtis habitatoribus nonnul quibus id agere vel honestissimũ. Et mox: In pleraque, inqu Græcia vetustus necdum exoleuit mos. Et rursum: ipsa h latrocinia dilabentibus multis, Troianum bellum decenn effecerunt, quod tamen fama longè minus fuisse, hinc co tatio euidens: quod post id è sedibus suis exacti sunt Græ nequeun

nequeuntes per ocium augescere. Illud verò neutiquam præ tereundum: Lacedæmoniis fuisse morem, lambda in scutis gestare εἰς παράσημον, id est notæ insignioris gratia, ex prin cipe nominis litera, velut charactere se ipsos præmonstran tibus. Sicuti Messenij, M literæ nota se cognobiles præbe bant. Eupolis,

ἐγκλάζω ἰδὼν σίλβοντα τὰ λάμβδα.

Legimus in spectatæ fidei libris, Spartanum militem vehementius coërcitum, quòd procinctus tempore ausus sit videri sub tecto. At postremis Romani imperij ferè tẽporibus plumea & flexilis lectulus armato etiam in deliciis fuere, ac gladiis pocula grauiora, siquidẽ testa bibere iam pudebat. Maximiano autem Cæsare Persarum vallo direpto, gregarius miles, quum Parthicum fortè scutum comperisset, in quo seriatim collucentes visebantur margaritæ, per rei insciti gemmis abiectis, solo abiit pellis nitore contentus.

Laconica magnanimitatis exemplum ex Xenophonte. Cur Spartani dicti quãdoq; Ophiodiri. Item Spartam fuisse alterum Græciæ oculum. Eurotas, Sparta, Lacedæmon, vnde appellationem traxerint. Sparti qui. Scedasi filiæ. Cetoessa Lacedæmon cur. Cæti. Coi. Orescoi. CAP. II.

POstremò virtutis Laconicę ac magnanimitatis singulare apud Xenophontem libro rerum Græcarum sexto, argumentum nobis suggeritur, quo ciuitatis eius magnifici spiritus facilè omnium oculis subiiciuntur. In Leuctrica pugna a Thebanis prostrata, excisa attritáque prorsum Lacedæmoniorum gloria est, nam ab ea vix amplius emersere. Accepta igitur tam insigni clade, suæ cuique aduenit calamitatis nuntius. At quorum propinqui cæsi in prælio fuerant, in publicum se proripiebant nitidi & hilares, aut (quod æquè magnum est) hilaribus similes. Quibus superstites fuerant necessarij, hi ferè in luctum se dantes, domi continebantur, rari admodum priuatos lares egredi. Et ij quidem vltra fidem tristes, & fronte nimis corrugata, & demissis oculis, dicerés omnibus exutos, solum denique exilij causa vertere. Exhac verò virtutis admiratione videri Pindarus potest, Lacedæmona sic celebrandam duxisse, vti in Isthmiis

ὑψίπολιν diceret θράσπνας ἐλίσσων ἄλσος. id est, altam Thes-
pnæ inhabitans sedem. Quando ad loci situm referre hanc
qui eas: siquidem ita Homerus canit,

οἵ Λ' ἶξον κοίλην λακεδαίμονα λιπτύσαν.

Quibus concaua indicatur Lacedæmon. Nec inde seiungi
id prouerbij facie ab Maximo Tyrio prolatum, Amor
adeo infestè odit, quàm necessitatem ac metum: vt qui
gnanimus sit, præcipuéque liber, ipsis nimirũ Lacedæmo-
liberior. Illud item nequeo præteriisse: obseruatum à me
Græcis literis, Lacedæmonios quandoque à Pythia nuncup-
tos ἀμυκλαίους. eius appellationis ex historia veteri hanc pe-
munt rationem. Quadam tempestate serpentium multitu-
mira in Laconia succreuit: facta inde annonæ caritas est
credibilis, coactique indigenæ serpẽtes in escam humanam
vertere: vnde nomenclaturæ nouę data occasio. Quod in
mirabilium relatione Aristoteles scribit. Idem libro 8 hist
ricorum tertio, metaphoras esse quatuor insinuans, a
eam probari in primis, quæ dicatur κατὰ ἀναλογίαν. Cuiusm
di fuit de Lacedæmoniis Leptinę dictum non negligendo
τῶν ἀλλάλοις ἐπιβρίθουσιν γινομένων, id est Græciam fac
vnoculam. Quin & Pompeius Trogus, Athenas Spartæ
ceu duo Græciæ lumina celebrat miratúrque. Cimon
Athenienſis hortabatur, ne Græciam negligerent κυλλ
γινομένων, Sparta pereunte. Sed enim, vt diximus, apud
tra Spartana virtus attrita corruit, in nihilum dilapsa
in festo numine, si credimus, ob scelus admissum in Sce
puellas Molpiam & Hippo, vti à Pausania relatũ scio
si ex Plutarcho alibi Miletiã scripsimus. Meminit quo
responso etiam Apollo, quod sic habet,

Λοῦτρα τί μοι σπείρητε μέλει, ἠχὶ ἁλίοιν ἔλαι,
Καί μοι τῶν ὀλιγάχου μέλιτον ἀνοπτήθητε κῆρε.

Cęterum in hac tam fusa de Spartanis mentione, adiciam
quæ apud Græcos inter legendum præcerpta nobis: in
gione ea principem regnasse Lelega indigenam, vnde
iectis adoptata nomenclatura. Ex eo Myleta natum me
rant, cuius fuerit filius Eurotas: hic stagnantes per regio
aquas dioryge, hoc est fossa perduxit in mare, vnde
origo & nomen. Perfuncto sine liberis rege, principat
cepit Lacedæmon, qui Iouis dicebatur filius, Spartam
rotæ filiam vxorem is asciuit sibi. Initio regni primum

dem à se dici Lacedæmonios iussit. Mox & cõditæ ciuitati
vxoris indidit nomen. Sicuti ab Amycla eius filio Amyclas
vrbs nuncupatas. Vbi Hyacinthi Amyclæ filij visebantur
monumentũ Apollinis subiectum simulacro. Spartium, vul-
gò ferè notum vocabulum, licet origine omnino ignota, est
Athenæus filium quo suimus calceos, indicat id libro quinto
Aristia rectè dicetur cæra. Verbi origo Græca: nam sparta
dicitur funes, & licia: Spartos verò Palephatus scribit, quum
proximarum essent regionum, aduersus Cadmũ subitò con-
stitisse, ac propter repentinos quasi de terra cõtractus ex om-
ni parte confluentes, Spartos nuncupatos. Quod Ammia-
nus quoque Marcellinus probabile habet. Meminit Gellius:
Ego (inquit) Sparta apud Homerũ, nõ plus Spartũ significare
puto quàm Spartos, qui dicũtur in agro Thebano nati. Hip-
pias Delius, vti Apollinij interpres scribit, gentis cuiusdã no
men fuisse Spartos, pronunciat. Pindarici enarratores ex An-
tiochi sententia, fugisse ex Phœnicia Cadmũ scribunt, μιτὰ
λαοῦ σποράδων. id est, cum Sporadibus multis, vnde ob mi-
xtam & quasi confusaneum genus dici Spartos cœpisse. Spo-
radem verò sparsi nuncupantur. Lacedæmona Cetoessam, id est
κητώεσσαν nuncupant, & magnam interpretantur, vel quia ce-
te habet grandius. Verùm Cætaessam siue κητάεσσαν, Zeno-
dotus mauult scribere: vt intelligamus κηλαμινθώδη. Astipu-
latur videtur & Callimachus vbi ait,

ἔνθ' ἔτι κητάεντας ἀπ' ὀξυόας νεμίσσει.

In Laconica verò scatet herba calaminthe, quam nepetã Ro-
mani dicere, vt scribit Dioscorides. Alij ab rimis sic nuncu-
patam opinantur, quas terræ motuum vi contingit fieri. Eos
autem Cætos appellant. Terræ motibus verò Lacedæmon
obnoxia est. Fuit & specu inibi carceris vice, Cætum dice-
batur. Sed cauernas id genus sunt qui Coos vocent: quo
argumento feras Orescoas pronuntiat poëta nobilis, quod
essent in specu decubantes.

*Quæ sint apud Appiani interpretẽ aptatores. De Har-
mostis pluscula. Plutarchi locus restituitur ex Al-
cibiade. Harmosteres. Harmosyni. Iidẽq; qui dicerẽtur
episcopi. Agonij Dei Agonia. Agones Exagonia.*

Angones, & phylacæ. Ciceronis soluitur nodus ex Epistolis ad Atticum. Proscopi. Perinei.

CAP. III.

VErum prius quàm à Sparta digrediamur, addenda & scitu non indigna pleraque, explicandúsque in primis Appiani Alexandrini locus ex libro quarto Ciuilium bellorum, vbi ferè sic legitur: Tribunus plebis Titius legem protulit Consulatum sub præsentium triumuirorum cõstitutione in quinquennium vacare, Antonij scilicet, Lepidi, & Cæsaris: qui pari modo ac consules illum obtinerent, hos quoque piam Græcorum Aptatores commodè diceret, quod Lacedæmonij reipublicæ subiecta disponentibus imposuere nomen. Hactenus Appiani interpres, Quos verò Aptatores dicat, videre foret eius magistratus vis, scio ambiguum quàm plurimis visum iri. Proinde harmostas ipse intelligo: eos ad subactas ciuitates mitti solitos cum magistratu, scribit Harpocratio: & ante retulit Eratosthenes in voluminibus pro bonis malisque. sed meminit Demosthenes quoque pro Ctesiphõte. Indicat verò liquidius in Alcibiade Plutarchus: Cum Chalcedoniis, inquit, bellare adortus est quod defecissent Lacedæmoniorũ præsidio suscepto & harmoste. At interpres verbi offensus nubilo, dum eloquentiæ pandit vela, miscet & fudit nugas: etiam si mox, harmostem vrbis præfectum interpretatur. Sunt qui interpretentur, Harmostas apud Spartanos præfuisse arcibus efficiendis & ciuitatum instaurationibus. Apud Corinthios autem, qui mœnium restitutores præficerentur, inuenio epidemiurgos dici consuesse, quamsua est ciuitatum ferè singulis magistratuum nomenclatura. Teleutiam harmosten celebrat Rerum Græcarũ quinto Xenophon. Cæterùm, hæc ad Appiani sensum parum congruere videri possunt: propterea amplius quærendum. Author vetus est Halicarnasseus Dionysius Corrupto ciuili ornatu in Græcorum ciuitatibus, coactos fuisse nonnullos in vrbes iterum tyrannicas regiásque potestates inducere, nominibus vetustes decentioribus: vt Thessali archos, id est principes: Lacedæmonij harmostas: quum formidarent, reges eos & tyrannos appellare. Iis iam (opinor) mira infertur Appiani lux. sed & Isocrates in Panegyrico id ipsum planè cõfirmat, vbi sic scriptum inuenio τοῦτον δ' ἀπῴκισαι τὴ

Ἑλλησπόντιον, ὥστε τε εἶναι τοῦτο τυραννίσιν ἀεὶ τὰς ἐπιθήκας ποιεῖσθαι, ἵνα μὴ αὐθάδεσι γιγνοίατο. hoc est, tantum verò absunt, vt fruantur libertate, fuisque viuant legibus, vt hæ quidem tyrannis sint oppressæ, alias harmostæ occuparint, aliæ verò eo sint adæquatæ. Harmostas Spartanorũ fuisse numero viginti, alicubi legisse videor. Harmosteres autem lapides dicuntur in eodem liminis loco cõmodè coaptati. Harmosyni verò Spartę compescẽdis mulieribus fuere magistratus, quo ornatius agerent. Harma verò currum Græci dicunt, à quo diuersa visatur armamaxa. Nã primo αὐτοβάσεως Xenophon, in harmate sedisse Cyrum scribit: in harmamaxa verò Epyaxam Syennesis Cilicum regis vxorem. Porrò in scholiographis Græcis ita lego: Quos ad sibi subditas obnoxiásque ciuitates mitterent Athenienses spectatum, quid in quaque fieret, episcopos fuisse vocatos ac phylacas. Hoc verò eo apposui Hesychius, vt nodus explicaretur M. Tullij ex septimo Epistolarum ad Atticum: Vult (inquit) me Pompeius esse, quem tota Campania & maritima ora habeat episcopum, ad quem delectus & negotij summa referatur. Extat & Leonidæ epigramma in Mercuriũ, vbi eũ episcopũ nũcupat ad hũc modum,

Τὸν ἀγὸν ἐνομὸν Μόσχ@ τὸν ἐπισκοπον ἐρμᾶν
ἀντ' ἀπολλωνος δυλίμιον φύλακα.

Scipionem item Aphricanum à senatu missum esse episcopum gentium regúmque, Plutarchus scribit. Episcopum & scopon, pro eodem ferè accipit Eustathius præpositione redundante, sicuti in verbo ἐπιβήκολ@, & plerisque aliis: Vetus, inquit, videndum amplius, episcopum'ne & scopon etiam ἐπίσκοπ@ dicere liceat: quod vocabulum apud Sophoclem positum scimus. Certè apud Pindarum in Nemeis, dici Acagem, accedente interpretum calculo,

Ζηνὸς μεγάλου σκοπὸν πέλας ἱδρυμένον,

Episcopos dici velut ἐπισκοποῦντας, id est, superintendentes, aduigilantésque, vt necessaria non desint, author est Hieronymus: id quod significantius indicat Græcis ἐπισκοπὴ, quàm Latinis inspicere. Arcadius Iurecõsultus episcopũ intelligit Ostiis & cæteris venalibus præfectũ, quę ad quotidianũ spectẽt victũ. Certaminũ præsides inuenio appellatos nũc ephoros & epoptas, nunc etiam episcopos. nam Agonios deos legisse apud Platonem videmur. Agonia tamen est Græcis ἀγωνία

καὶ ἀγχυνοία, id est liberorū & generandi exsors facultas. Vt de apud Aelianum, Διεφθάρητο ἡ νησίς, καὶ ὧν ἀγονία καὶ στεῖρα τοῖς καὶ γυναικῶν καὶ θηλειῶν θηλυτέρων. Cæterùm, & sanctis quandoque literis obseruasse videmur ἄγονος καὶ στεῖρα iis quæ vita functis prolibantur: quorum esse sterilitas agnoscitur propria. Nam & γῆ ἀγονία dicitur nonnunquam in veteribus libris, quī sæpe numinis incusserit indignatio. Quæ sicubi ἀγώνια scriptum inuenias, tunc quæ ad ludos & certamina spectant significantur planè: quoniam & epitaphij ferè dicuntur Agones. Sed Angones, tela sunt gētium plerisque peculiaria. Agon item locū indicat, sicuti in eo, ἀγῶνα, & ἀγῶνι δ' ἐν ἀγῶνι κεκθιμένοι: sed & multitudinem, λῦτο δ' ἀγών, ac aceruum vel congregationē: vnde legimus μετ' ἀγῶνα νεῶν. Exagonia dicuntur à Luciano, quæ ad certamen non pertinent, velut extra certamen. Agonem interpretantur etymologici, διὰ τὸ μὴ γωνίαν ἔχειν, quia careat angulis, quippe sit orbicularis figuræ. Alij, ab ἀγύω inflectunt, quod iudices congrego. Hesiodus,

Ἐρχόμενον δ' ἂν ἀγῶνα θεὸν ὡς ἱλάσκονται

Denique, vt institutum repetam paucis: Episcopi Dianæ plum legimus fuisse in Elide, quod Aristarchium dicerem. Id quum expilasset Sambicus cruciabiliter per annū in stionibus habitus interiit, nata inde parœmia, Sambicum uiora pati. Proscopi verò, id est πρόσκοποι, remigantes tur nautæ apud Thucydidem: sicuti perineos vocat rectores, extráque remigij munus: vel seruos quoque. Episcopique intelligimus, quæ scopum assequuntur, cōtinguntque. Vnde apud Herodotum historia tertia, ἐπίσκοπα τοξεύσας est, sagitta vmbilicum ferire.

Laconici breuiloquij commendatio. Item de oratione breuitate excepta ex Phalereo pleraque. Argiuorum in dicendo breuitas. Ionum nimia longitudo. Laconicis clauibus, & Laconico ferro. CAP. III.

DE Laconum breuiloquio carptim ex Platone facta bis paulò antè mentio est. Nunc illud amplius, quæ teribus id fuisse in Græcia percelebre, facilius multò esse ria scrutando excerpsimus: ac primum quidem sucurrit, Iosophari, quàm Laconum sermonem imitari. Supperit ria ad id non iniucunda. Disceptantibus Lacedæmonijs Argiuis de finibus, verbosiorem paulò epistolam illi Spartam misere, minitantes, plurima se illis detrimenta illaturos, ni cederent. Lacedęmonij, vt quibus nil ferè prolixa oratione foret odiosius, porrò & illorum vanitatem non pili facerent, nil ferè aliud scribendum censuerunt, quàm verbum vnum, δῆλος, id verò nostro sermone signat, si: veluti insinuarent, Si malueritis, ista exequemini, quæ nunc timidius promittitis. Decolitum & id memoria est: interrogatum Charilaum, cur paucas admodum leges sanxisset Lycurgus, respondisse, ἐν ὀλίγοις λόγοισιν, ὀλίγων καὶ νόμων δεῖ χρεία, pauca dicentibus, legum item paucitas sufficit. Suggeritur denique ad hęc quod scribit Plato in Alcibiade secundo, de Spartanorum hominum prudenti oratione. Nam ostensurus, in voto non hoc vel illud bonum esse petendum, nisi quis prudentiam fuerit consequutus: sed simpliciter bonum, à Deo quandoque itaditam sortem tradit. Hæc dicit Ammon, Placere sibi magni Lacedæmoniorum benedictionem, quàm reliquorū cunctorum sacra. Benedictionē verò, inquit Plato, nullam prorsus aliam Deus mihi dixisse videtur, quàm illorum orationem, permultum enim illa à cæteris differt. Demetrius quoque Phalereus περὶ ἑρμηνείας, colon breuius ac paucis multa comprehendens, grauius putat ac vehementius: proinde, inquit, Lacones βραχίλογοι in primis, hoc est breuitatis studiosi. Imperiis quoque concisa adductáque oratio præcipuè congruit. Et quilibet dominus seruo monosyllabus est. Prolixior verò orationis tractus, supplicantium legentiúmque proprius. Sed & senes, insita imbecillitate, μακρίλογοι, id est impendio sunt loquaciores. Breuitatis Laconicæ ex epistolio illud profertur exemplum: Lacedæmonij Philippo, Dionysium Corinthi, certè habet breuitas apophthegmaticū in primis & gnomologicum, & id sapientius, quòd in arcto multorum semina continet: sicuti grano quantulocunque integræ arboris vis ineſt. Hinc & Stoicorum breuia & acuta, tertio De finibus à Cicerone laudantur. Cæterū scire cōuenit, eiusdem breuitatis fuisse Argiuos studiosos, proinde in Pindari Isthmiis, ἀργείῳ τρόπῳ, id est Argiuum modum, pro breui posi-tum, animaduertimus. Contra, Ionas legimus μακρολόγους, quod longiore vterentur verborum ambitu. Obseruatū item nobis Laconicas claues veteribus habitas ex nouitate præstantiæ. Sed & Laconica celebrantur calciamenta, & saltationis

ſpecies quædam. Quinetiam flagella, inueni & Laconicum dici ferrum. Qua in parte ſciendum amplius, ex temperatu ris metalli eius aliam vocari Chalybdicam, aliâ Sinopicam quandam etiam Lydiam. Sed ex iis Laconica, Sinopica, Chalybdica ſtructuris congruebat præcipuè. Verũ Laconica ex limis terebriſque, item characteribus ac lithurgicis. Lydica quoque limas emittebat præſtantes, verùm etiam gladiolos nouaculas quæ xyria dicunt, & xyſteras. Hæc Daimachus commentariis quæ inſcribuntur Poliorcetica.

In quibus fœdè ſugillarentur Spartani. Duronoxeni qu
Item xeni. Epixenum. Theoxenia. Xeniſmus. Hoſ
tum expulſio è Sparta, Roma, & è ciuitate Pla
nica. Scias, quid. Agnites. Iuno Aegophagus. C
præ immolatio. Xeniam capere, quid. Quæ apu
Spartanos comperiamur ſcitu digna. Ferri fundi
di ratio à quo excogitata primum.

CAP. V.

SEd nũquid integris ita illibatiſque fuere moribus, & ama ſitata probitate, vt flagitio prorſum nulli aut labeculæ uenuſtiori ſuperfuerit locus? Minimè verò: nam diuinũ quod labe caret. Lacedæmonios fuiſſe ſordidos, præparcos ac ſmicrologos, quo nomine ſignificatur is, qui; parua & ci; propè nullius, nimio plus magnificat, & admiratur, multa coarguunt; tum vel oraculum egregiè compro cuius in Bœotiis rebus meminit Pauſanias quoque,

ἐς φιλοχρηματίαν σπάρταν ἰλᾶ, ἄλλο δὲ οὐδέν.

Quod eſt, Pecuniæ ſtudium ad interitum Spartam duc aliud verò nihil. Inuritur & Spartanis crimen aliud: nam vt author Theopompus eſt, inceſsitur à celeberrimis auth ribus Laconum ξενηλασίαι, quod verbum ſignat hoſpitum e pulſionem. Siquidem non tempore omni peregrinis lic bat Spartam adire, ſed præſtitutis diebus. Quod ab Lyc go ſancitum author eſt Thucydides, ne æmuli politiæ mo eius fierent, ac inde perdiſcerent, quo in virtute proficere Quanquam malint hinc enatum morem alij ne rubigo affricarent quippiam: ſiquidem corpora peregrina, & pe grina conſectatur oratio: noua autem oratio νόσους τροφὰς φύσει, vnde affectiones inoriri multas, neceſſum ferè. Pec

rem barbaris omnibus, author Eratoſthenes eſt, hoſpitum eſſe exactionem, quo nomine propter Buſirim infamantur Aegyptij quoque, etiam ſi ea nomenclatura nullus vnquam fuerit vel rex vel tyrannus. Illud planè mirum, à Platone quoque hoſpitum probari expulſionem. Cæterùm, fœdant eos tamen comici appellatione dedecoroſa quandoque: nam Dironoxenos nuncupant, id eſt per ſimulationes & ironiam fallentes hoſpitem, quanquam ſcribit Herodotus, à Laconibus xenos peculiarius barbaros intelligi. Eodem nomine tamen & miſthophori intelliguntur, id eſt mercede ſtipendia facientes, vnde iis præfectos dicebant xenagos. Epixenũ verò id eſt ἐπὶξενῳ, nil cum xenis commercij habet. Eſt enim eo nomine ſtipes, ſuper quem carnes concidere conſueuerunt coqui: vnde exit Ariſtophanium illud,

ἐπιξενίτης ἔνδοθεν τῶν κεφαλὴν ἔχων λίγειν.

Quo ſignificatur, Si vera non dixero, abſcindatur caput mihi. Theoxenia autem, id eſt θεοξένια, fuit apud Pellenẽ agon Apollinis honori, quem Theoxenion nuncupant. Certabant in eo viri indigenæ, argenti poſitis præmiis. Xeniſmon verò ſacrum dicũt, quod Dioſcuris fieret. Quod ad hoſpitum attinet expulſionem, Romæ id quandoque factitatum, author eſt Ammianus Marcellinus, etiam ſi codicibus præcipuè interpellatis. Poſtremo (inquit) ad id ventũ indignitatis eſt, quum peregrini ob formidatam haud ita dudũ alimẽtorũ inopiam pellerentur ab vrbe præcipites, & authoribus liberaliũ diſciplicarum impendio paucis ſine reſpiratione vlla extruſis, teſerentur mimarum aſſeclæ veri, quique id ſimularãt ad tempus. Exercia milia ſaltatricum ne interpellata quidem cũ choreutidémque remanerent magiſtris. Et mox: Quum eſſet. ſequitur, aliquando virtutum omnium domicilium Roma, ingenios aduenas plerique nobilium, vt Homericarum baccarum ſuauitate lotophagi, humanitatis multiformibus compellebat retentabant. At nũc inanes quorundam flatus vile eſſe, quicquid extra vrbis pomœrium naſcitur, æſtimant, præter orbos & cælibes. Quin & legum octauo, ex Spartana forſan imitatione Plato ſancit, ne poſt annos viginti quã in vrbẽ cõmigrarint, liceat permanere. Liberos itẽ eorundẽ ab anno vigeſimo pellit, numeri verò eius initiũ facit, annũ ætatis quindecimũ. Xeniã capere, apud Plutarchũ eſt, locũ in quem diuertas à magiſtratibus impetrare, vbi diuerſoria minus

suppetant. Xenones pro xenodochiis capimus, Codice de sacrosanctis ecclesiis: qua in parte nominantur, sed corrupte gerontocomia, brephotrophia, ptochotrophia. Duos tantum vt aliqui volunt, ex omnibus hominibus dicuntur Spartani ciuitate donasse, hoc est ἀνεφιτρόπως fecisse, Tisamenum regem ac Hegiam eiusdē fratrē. Spartanos item primos dolo hostem corrumpere adortos in bello contra Messenios, Pausaniæ credimus: ac Martiam virtutem vanalem facere, Aristocrate Arcadum rege muneribus delinito. Præterea, Lacones vt infidos descripsit & Euripides in Andromacha,

Σπάρτης ἔνοικοι δόλιοι βουλεύματα.

Id est, Spartę inhabitatores, dolosus senatus. Et Aristophanes,

Οἷσιν οὔτε βωμὸς, οὔτε πίστις, οὔθ' ὅρκος μένει.

hoc est, Quibus nec ara, nec fides, nec iusiurandum manet. Quod ad peregrinos attinet, excideràt penè, quod reticeri non est. Pausanias Cleombroti scitante quodam, quid Tyrtum ciuitate donassent, Nec inquit, nobis vnquam peregrinus fuisse dux videatur. In Spartano agro Iouis templum fuisse, Pausanias scribit, qui diceretur σκιρίτας: puto, de regionis nomine, ita ex arborum densitate appellationem deptæ: quercubus enim frequentissima est. Innuit tamen author idem. τὸ σκιερὸν id est tenebras non factas arborū densitate, sed Iouem sic fuisse cognominatū. Fuit locus item Spartæ, qui diceretur Chorus, in quo gymnopædiæ fiebant. Apollini choros ephebi ducebant. In propinquo ostendebatur χῆς ἕρκος, id est terræ sacellum, & Agoræi Iouis: quando & pallas cognominabatur ἀγοραία. Erat in Lacedæmone item μοιρῶν, id est Parcarum sacellum. Visebantur & quæ ἀγῶνες vocantur ἑρέμαι, in quibus Epimenidæ Cretensis monumentum. Exeuntibus autem ex foro occurrebat, quam ἐκκλησιάδα, vbi & conciones habere, veteris fuit moris, credimus. Theodorus opus Samij, quem omnium primum ferri fundendi excogitasse rationem, proditum memoriæ est, ac signa statuas conflasse. At per Chalybes, inquit Ammianus Marcellinus, erutum ac domitū primitus ferrum est. Dactylos Idæos ferrum primo excudere adortos, scribit Diodorus, ab Deorum matre artem edoctos eiusdi. Pendebat inibi & Milesij Timothei cithara: quem improbasse Lacedæmonij feruntur, quòd septem veteribus chordis quatuor adiecisset, vt Pausanias scribit. Sigillaria vero

vero Scias, id est, ἀλσιάς, arbustum, quandoque & tectam scenam. Quin etiam testudinatum διάλιθον legimus, in quo sedisset Dionysius. Robustiores item rami vocantur sciadæ: & corporis vmbra, vnde concipiuntur horæ. Quū verò in Spartana historia Agnitam legimus, Aesculapij cognomentū accipere debemus: simulacrū cuius, ex agno, quę planta est, foret excisam conformatúmque. In eadem nominatur etiam Iuno ἀγορᾶία, apud Lacedæmonios tantum id adepta cognomen tum, quando & deæ capras immolant. Sacellum ab Hercule primo erectam ferunt, qui & princeps capras immolarit: quoniam, pugnanti aduersus Hippocoontem ac liberos, nullum à Iunone se ingessisset impedimentum, sicut ferè alleuerat. Ad rem verò diuinam adhibitas potissimum capras, quòd aliarum victimarum haud suppeteret facultas: siquidem comprobat in Laconicis rebus Pausanias. Quum verò meritas de Hippocoonte pœnas exegisset, Pallados quoque sacellum constituit ἀξιωνοίνης. Verùm, in eo quod de capra scribit author hic, vehementer aduertenda poëtæ Ouidij sententia ex quadam elegia, vbi animalium quæ ducerentur, pompam describit in Iunonis festo,

Ducitur & tortis cornu per tempora dura recuruo,
Iunonia est dominæ sola capella deæ:
Illius indecio syluis inuenta sub altis
Dicitur inceptam detinuisse fugam:
Hanc quoq; per pueros iaculis incessitur index,
Et pretium authori vulnerib; ipsa datur.

Triplici semita incedere, qui fabulas allegoricè interpretentur. Quo pacto intelligenda Deorum certamina. Item nomina tum masculina tum fœminina. Dioscuri qui, & Psoæ quid, ac Stachys, necnon Aegides. De Mercurio nonnihil. Argas. Argus quid sint. Saturni ratio, & Idearum, & Tantali.

CAP. VI.

QVum Hesiodi interpretamenta quępiā, alioqui Græcarū antiquitatum etiam sitior, ac inexplebile (vt sic dicam) desiderium, accuratius attentiúsque volutarem, præcerpturus indè quod hasce lectiunculas nostras adiutū iret, incidi fortè in quasdam allegoricas enarrationes, quod alibi monuimus:

non

non vsquequaque reiiciendas,etiam si perſępè leuicula neſcio quæ,ac ex triuio prorſum ſeſe ingerunt, nihilominus libel-lum defloraui mus, ac quocunque genio noſtris commenta-tiunculis adglutinauimus:vt quãuis inſititia,haud ſecius ac cum aliis coaleſcentia eant in corpus. Alibi alia pro re nata attexentur, nunc illud adnotabimus. Fabularum allegoria tribus metimur modis:aut enim phyſicè interpretamur, aut ethicè, aut theologicè, ac phyſicam quidem allegoriam in-telligimus,vbi ad naturam fabulamenta reflectimus. Sicut quum Deos compugnantes Homerus effingit, elementorum nobis diſſidentem innuit naturam. Nam Neptunus diuer-ſum Phœbo in acie locum tuetur. Id verò ambagibus tacitis caliditatem ſiccitatémque humoris & frigoris potentiæ ob-niti colluctarique ſignificat. Et in totius diuiſione,Ioui ignem obtigit ſubſtantia, Neptuno aquea, Plutoni aërea:hęc enim portio eſt, quam Homerus ζόφον dicit ἠερόεντα, id eſt, caligi-nem obſcuram: quoniam intimo priuatur lumine, veruſ ſolis, lunæ, ac ſyderum nitеſcit ſplendore. Terra in medio tullio relicta eſt compaſcua, vt ſic dicã, ſed & olympum ad-iecit poëta:ſiue eo nomine intelligatur mons,vt terræ portio-nem,ſiue cœleſtis claritas puritáſque,ceu & elementis conue-meretur quinta ea eſſentia,quod philoſophorũ magni nomi-nis plerique ſtatuerunt. Proinde congruenter admodum hæc communia dicuntur: terra quidem nutu ſuo grauis & ponderoſa, ob id'que infima: ſuperne autem cælum ex leui-tate genuina,ſi tamen leue id dici conuenit. Interſitæ verò tu-turæ nunc quidẽ ſurſum protolluntur, nunc in ima deiiciun-tur. Elementorũ autem proprietates inuicem alioqui com-pugnantes,ob ſiccitatem humectationémque, rurſum ex-lore ac frigore,ſi coalitu tamen cõſono moderatóque & lo-gico coeant,progignunt vniuerſa. Si diſſideant, per partes diſſoluũtur pleraque, vniuerſitate ipſa perſeueráte. Propterea conſtare omnia Empedocles amicabili fœdere canit, quan-doque verò ſingula ferri νείκεος ἄχθει, id eſt,litis pondere. Sol & Martis Veneriſque appoſitiſsimè concinnata fabella id ipſum indicat. Siquidem id pollet Venus,quod apud Empe-clem φιλία, id eſt,amicitia. Mars verò eſt νεῖκος, proinde coëunt quãdoque,interdũ abeunt diuerſi diſſultántque. Depre-hendit autẽ eos ſol:alligat Vulcanus, λύει δὲ ποσειδάων, emittit Neptunus,quibus prȩmonſtratur doctioribus,calẽte ſiccitate

poteſtate,ac diuerſis potentiis,humectis frigidiſque,nũc qui-dem conſpirare cũcta ac coaleſcere,nũc rurſum diſcapedina-ri ac relui. Significat coortum hũc ac conſpiratũ analogicum harmonia,quã poſt Homerum poetæ multi ex Marte ac Ve-nere progenitã fabulantur. Cõpari quoque ratione Dioſcuri, id eſt Caſtor & Pollux ad duo referuntur hemiſpheria,præci-pueque ad tropicos duos, quod Parabates Iulianus ſcribit. Quanquã nec latet in medicinę commentariis apud Græcos, parotidas quaſdam dici dioſcuros. Sicut in eiſdem nominatur ſtachys,adiacens pſois pars. Sunt verò pſoæ lumbi. Nam ouis aues ſiue ſtachyn pronuntiari quãdoque inaudias. Eadẽ quoq; ratione Iouis Aegida interpretamur, & Pallados, quando eo nomine procellas affectionéſque in ſublimi contingentes in-telligimus,quę catægides nuncupãtur, & ægides,ſed & æges. Quidem Iupiter ſit aër, vbi id genus formidoloſa concipi dent. Ad quem Pallada item referunt eruditiores. Illud ſciẽ-dum obiter: Aegida dici ab Aelio Dionyſio & Pauſania rete ex coronis contextum. Quẽ verò vſum habeat genus hoc, nõ explicant apertius:probabile tamen ſit, laneãs ab eis coronas intelligi. Moralis verò allegoria eſt,quũ ſit ad mores relatio, vt ſi Pallada dicamus cum Marte diſſidia agitare, nimirum rationis impotem animæ partem aduerſus rationalem po-tentiam attollentem caput intelligamus: quódque bonũ eſt, obſtari malo. Vbi verò Latonæ aduerſatur Mercurius, ra-tio ſignificatur, quæ rimatur aſſiduè, reconditque in memo-riæ theſauris,cui ex diametro contraria λήθη eſt, quam obli-uionem interpretamur. Sic & Panoptem Argum omnia vi-dentem,intelligimus ſolertẽ quendã perſpicacémque, ac (vt inquit Euſtathius) πολυπράγμονα, qui omnibus intereſſe ſata-ge, & quantum fieri poteſt, vniuerſa oculis ſubiicere, vt nil prorſum lateat,ſpectétque,vt inquit Homerus, πάντοθεν ὄμμα πεφῆσθαι. Sic & manibus actuoſum, multáque obeũtem ſub-ſidia, centimanum dicimus. Alium magna terrarum ſpatia extra fatigationem pedibus trãſmittentem ęneo crure perin-gigantem, comminiſcimur. Auditioni præcipuè intentum, aſi-nes aures habere dictitamus. Sciendum tamen, ab Sophoclis interprete, Argum accipi pro cane,qui fuerit panoptes. Illud verò hic adiiciamus obiter quodammodo Mercurium nun-cium præſidem,ex quo Angeliam finxit eiuſdem filiam Pinda-ri Argiphontem, vt in Pauſaniæ lexico adnotatum obſerua

obseruauimus, quia ophioctonos fuerit, id est, serpentis pe-
cator, quem (inquit) vocant aliqui ἄργλω, id est, Argen. Verùm
qua ratione serpentem confecerit Mercurius, hoc verò dice-
re supersedit. Illud scimus, Argan fuisse cognominatum De-
mosthenem De morum feritate ac natura immiti. Alias qui-
præter annorum rationem sapit, Argas item dicitur. Mercu-
rium tricephalum appellarunt, quia physicum amplectatur
& ethicum ac logicon: vel quoniam cælestis sit ac marinus
& terrestris. Apud Bœotios Mercurius colitur λαμπὸς, id est,
albus. Genitum ex Mercurio Hermaphroditum fingunt de
planetæ naturam quasi mediam, quippe creduntur fœminæ
qualitatis Venus ac luna ex humoris abundantia, cui domi-
nantur. Nam humecta vis in gignendi potestate materiam
suggerit. Soli vis contribuitur masculina caloris potentia
quem excitat, cui insitum sit humidum excalfaciendo fo-
mam inducere, ac excalfactum animare. Sed redeo, vnde fui
in hæc digressus. Theologica verò allegoriarum ratio ea fe-
rè traditur, quum dicimus nomina Deorum masculina figu-
ficare in diuinis actum efficientem, fœminina autem pote-
tiam capientem. Præterea quòd cælum suo motu tempo-
producat, absumens perpetuo quæ gignat, imago quædam
est, referens Deum Cælum & Rheam atque Saturnum filios
deuorantem: in quibus Cælus essentiam præfert diuinam,
Rhea eiusdem vitã significante, Saturno verò eiusdem mun-
tem. Nam Saturni filios ideas rerum scienter interpre-
mur, intelligentia diuina intus genitas, quæ sicuti prodeun-
tur à mente, ita & in eandem reuocãtur, illas in se quodam
modo absorbentem. Item quum ζωὰς esse Deum conjec-
mus, veluti ζωὸς κορηγὸν, id est, vitæ ducem datorémue, ubi
rò, vt per omnia sese porrigentem, διὰ πάντων φοιτῶσαν: quod
etiam approbat Psellus. In cuius monumentis proditur illud
quoque: Tantalum, ignem signare æthereum, πύρινον τοῦτον
ὅλυμπον ὀφαίρας, quia per sphæras porrigatur omnes, inuehi-
túrque aëre, vt leuior multo. Petram verò sphæram aciem
quæ ἀπλανὴς dicitur, id est, erroris nescia. Linguã denique
temperantem ad id refert, quòd elementum hoc πυρώδες
σιωπηχὸς, id est, ebullit, consonátque. Tantalum postremò
Oeconomicis scribit Xenophon, apud inferos perpetuo age-
re compauidum, ne bis cogatur mori. Astrui & illud non
ineptè potest: Tantalas esse, ac censeri nos omnes: quippe

sitimus quidem bona omnes vera, sed omnes insomnia bibi-
mus, dum verò Lethæas aquas ingurgitamus ampliter: inte-
rim vmbratilem quãdam nectaris, & ambrosiæ stillani sum-
mas prægustamus labiis: vnde, qua exurimur, Tantali anhela
oritur sitis.

Quæ fabula: & fabularum genera. Cur dicantur Aesopeæ fabulæ. Quintilianus illustratur. De epimythio & promythio. Fabulus quid, & fabiclus. Fabularum in oratione vtilitas. Insuper cur fingatur Thamyris à musis excæcatus Thamus. Theut. Milesiorũ figmenta. Suis testamentum.

CAP. VII.

QVia verò ad fabulas recidimus, quas nec ipsas omnino eliminat philosophia, adiiciamus porrò ex Aphthonio fusculo, qui adhortationis ad bonã frugẽ gratia, narrationẽ eiusmodi admitti ab oratore itẽ, nõ abnuit. Fabulã ergo finit orationẽ eminentẽ quidem, sed quę ἀληθείαν, id est, imaginẽ præferat veritatis. Nomenclaturã quoque esse diuer sam prodit ex inuẽtorũ ratione, aliam nanq; Sybariticã dici, Cilissam aliam, aut Cypriam. Aesopeiam tamen præualuisse appellationem, quòd optimè omnium Aesopus fabellas scri-
benti sit quinto Fabius animaduertitur, quum ait, Illæ quo-
que fabulæ, quæ etiam si ab Aesopo originem non acceperũt
tamen videtur primus earũ author Hesiodus) nomine tamen
Aesopi maximè celebrantur, ducere animos solent. Fabu-
lum verò genus vnum dicitur λογικὸν, id est, rationale: aliud
ἠθικὸν, id est, morale: tertium denique mixtum. Et logicum
quidem intelligitur quidem, vbi agere hominem quippiam commi-
scimur: in ethico, brutorum exprimimus mores: quod ex
utroque confusaneum est, mixti nomen indipiscitur. Attexi
autem apologis hoc genus plerunque documentum assolet,
quo figmenti venustioris reuelatur vtilitas: id ὑπόθεσιν Gre-
ci occupant, affabulatio dici Latinè valet, quòd si prætexa-
tur, προύπτον appellabitur rectius. Fabulus obiter ad fabulas
pertinet nihil. Est autem Catoni fabulus albus, sicuti erudi-
toribus placere animaduerto, candida faba atque ita reponẽ-
dum apud Columellam in boum cura, Quando & papauer

album

album ab Romanis fabiolum vocari, scribit Dioscorides. Fabilam dici Latinè zeam, coniectat Dionysius. Sunt qui apud Columellam legant bulbulis, vel etiam valuolis, id est leguminum folliculis, fabæque in primis: sic etiam dictis, quia vallo excutiantur. Illud verò amplius adnotãdum, quod περὶ γογγύλων tomo secundo scribit Hermogenes, Fabellas præcipuè voluptatem prædulcem orationi inspergere, vt in Platonis Symposio, quando nata est Venus, parato conuiuio discubuerunt dij quidem cæteri & Metidis, id est consilij filius Porus, id est affluentiæ Deus. Rursus quod de cicadis ex eiusdem Phædro est: sed & apud Demosthenem in Oratione contra Aristochratem. Porrò secundum dulcedinis gradum habere scribit idem Hermogenes, narrationes quę ad fabellas quàm proximè accedant, vti sunt quæ de Troiano bello commemorantur. Tertio autem loco statuuntur, quæ in fabularum participatum raro admodum veniunt, cuiusmodi sunt Herodoti omnia. Pauca enim insunt fabulosa, vt quæ de Pane dicuntur, & Iaccho, & alia non sanè multa, proinde ineunt iis dulcedinis minus. Quoniam verò de fabulis mentio nobis plurima est, in quibus maximè versantur poëtæ, ne pius veritatem inuoluentes, corollarium adiiciemus illudens. Homero credi manasse primum, vti apud Dorion Peloponnesium Musarum indignatione dicatur Thamyris excæcatus: Egregiè, inquit Pausanias, morbo illi corruptos esse oculos, contestatum, Quod ipsum posterius Homero quoq; vsu venisse compertum est. Memoratur & illud, Balyram fluentum inde appellationem contraxisse, quòd in calamitate illuc lyram abiecerit Thamyris, qui Philamonis fuerit filius, & nymphæ Argiopes, quæ ad Parnasum incoluerit: sed vbi vetera se gestare animaduertit, in Odrysas cõmigrarit, quòd illam in domum non admitteret Philamon. Hinc factum, vt Thamyrin nunc Odrysen vocent, nunc Thraca. Thamum verò Hieronymus in Ezechielem scribit, Hebræorum & Syrorum idiomate, Adonidem indicare. Quin eisdem solium quoque signari mensem, quo amasius is fato concessit. Milesiorum porrò figmenta in scholis ab cirratorum turba decantari consuesse, author in Ruffinum Hieronymus est. Sed & à Sue conditum testamentum cachinno, inquit, Besserum membra concutit. Esse

Esse inter homines quosdam velut natura principes, atque item seruos. Delphicus gladius. Qui sint angari. Astandæ. Veredarij ducis Mediolani. Pegasarij. Stathmi. Postæ. Stathmia. Phryctoria. Item de agarico, & angonibus. Item qui opimones, & tessenarij. Opion quid, & meconium. Agonice. Herculei agones. Agari Scythæ. Cereales. Anabasij. Parãgariæ. Paranaredi. Veredum. CAP. VIII.

ARistotelis summi philosophi ex Politicorũ primo, egregia sententia est, Esse inter homines ἄρχον μὲν τῇ φύσει καὶ σῳζόμενον διὰ τὴν σωτηρίαν. hoc est, imperans quidem natura & parens, propter conseruationem. Nam qui mente prospicere rem potest natura imperare videtur ac dominari. Qui verò corpore ita affectus est, vt exequi ista possit, nil ipse admodum dispiciens, ἀρχόμενον, καὶ φύσει δοῦλον. quod est, paret natura: atque seruit. Nihil enim natura facit tale, qualẽ chalcum accõmodum ex inopia. Hosce verò homines ita seruituti mancipatos publicæ in primis, angaros rectè dici animadcerto manet id verbum hodiéque: & angarias in re militari apud Vegetiũ videmur legisse. Sed et Iurecõsultus Arcadius Digestis De vacationibus, Angariarum (inquit) prohibitio personale munus est. Apud Vlpianum verbum quoque repetitur angariari, Digestis De priuilegiis veteranorum. Memisit Nigidius item, vt est à Gellio adnotatum. Hinc, opinor, nostrates item vnius adiectione elemẽti, tangaros formasse: quo nomine signat rusticiores istos ferina quadam mente, & nimio plus ab humaniore vsu ac vrbaniore sequestratos Angarias legimus primo Codicis De sacrosanctis ecclesiis, & parangarias: has verò interpres accipit, in quibus vertitur personarum opera, & rerum impendia. Legitur & verbum idem paulò post De episcopis & clericis: Exactiones (inquit) angarias vel parãgarias, ecclesiasticis personis non imponant. Angaros tamẽ inuenio nũcupatos regum nuntios in Persida: nam & illarum gentium esse vocabulum Herodoto videtur. Sicuti Astandæ ferè notionis eiusdem, hoc est grãmatophori, siue tabellarij, qui certis itinerum spatiis permutarentur. Darium Persarum regem fuisse quandoque regis astãdam,

Plutarchus scribit in libro De Alexandri fortuna: quo argumento illius, inquit, coarguitur seruilis ignobilitas. Aeschylus in Agamemnone,

φρυκτὸς δὲ φρυκτῷ δεῦρ' ἀπ' ἀγγάρου πυρὸς
ἴακχαμων.

Quibus signa facibus data, & per successionem quandam significat, quum angarum ignem dicit. Iis verò nuntiis nihil pernicius transcurrere in rebus humanis, Herodotus opinatur. Meminit & Xenophon libro Pædiæ octauo, Velocius nihil credebantur nuntij huiusmodi, quàm sit gruum volatus. Cyrus videtur horum author primus. Memorabile est, quod de hanc sententiam Cleomedes scribit in libro De comtemplatione orbium cælestium, Persarum regem, quum arma Graeciæ intulisset, ita disposuisse homines à Susis per stationes Athenas vsque vt quæ à se in Græcia gererentur, significarent Persis, voce per stationarios excepta, possent. Eam verò rem, proditū historiæ est, huiusmodi exceptione progressam quadraginta octo horis à Græcia in Persas peruenisse. Non omittēdum, Mediolani principem, veredarios item habuisse in Italia, qui dispositi per modica interualla celeritate incredibili alius ad alium literas perferebāt. Pegasarios item nominant cursores, qui certis itinerum spatiis diuertunt. Stationes dicūt mansiones id genus: vulgus simplex etiam pertransit. Catalyses Græci quoque. De stathmo Herodotus historiam libro quinto. Sunt qui itineris mensum diurni stathmum interpretentur. Sudas, militare diuersorium. Stathma verò, seu stathmia, quæ libræ lancibus iniiciuntur. Hemerodromum, id est cursorē Philippidē celebrat historia sexta Herodotus, vocatum ab diurni cursus ratione, sōl Græcis dicitur hemerodromos. Hemerodromos dici speculatores putat Liuius, quia integro die vno metirentur spatiū. Obiter verò illud legentes cōsiderauerim, Phryctoria dici in libro De mundo, ab Aristotele (si modo ex illius officina prodiit liber hic, id quod doctissimi aliquot insiciantur planè) speculas quasdā prominētiores, ex quibus ostent itæ faces è longinquo præsignificarent, quid quaque regione factum esset noui: adeò vt in die vna, quasi in tota Asia fieret, rex facilè perciperet. Phryctos verò id genus faces vocitant, in quis sunt & obeliscolychnui nuncupati. Phryctoria verò Græci seminaria dicūt, seu plātaria, vnde mox eradicata feruntur plantæ, πρωτοβλάστας, vt Bithyni dicunt. In Plutarchi

chi monumentis relatum inuenimus, opionas & tessenarios dici eos, qui nunciorū ac speculatorum fungātur muniis, nimirum exemplarium sit. At opion, succus est lacteus e scapo papauerum syluestrium inciso manās, qua ratione rhœas primitur. Tessenarij cum flatili rectius dicuntur ἀπὸ τοῦ θέω τὸ τρέχω, id est curro. Sicuti opiniones videtur nūcupari ab ἐπιλίσσ, quod speculutorē indicat. Thessameni vocātur Græcis etiam supplices apprecātes apud Hesiodum, Archilochū & Apollonium: quoniā δίεσθαι, petere significet, ac supplicare. Opaon item Herodotus historia quinta, ministrum intelligit, quem paulò antè hypaspisten dixerat, id est scutiferum. Verum vt ad angaros reuertar, sunt ex Græcis, qui id verbum non pro operario tantum accipiant, ac ministro, sed pro achthophoro idem, siue baiulo: vnde & mulos quandoque angaros dici, ex approbatissimis authoribus compertum nobis est. Angariam quoque, sicuti iam attigimus, inuoluntariam vocant necessitatem, & quod violenter iniungitur ἀγγαρηφορεῖν, onera ferre dicūt, permutatione ac vicissitudine quadam, vti Orion Menander: id verò indicat, non solum ad onera ferenda cogere, sed quamlibet hoc genus necessitatem. Quos item reperiebat constanter cogimus, vt nobis sint itineris duces, angaros rectè dixeris. Angara vero etiam ipsos stathmos, hoc est mansiones ac diuersoria, in quæ angari, hoc est tabellarij peracto diei spatio, diuertant. Paraueredos item legimus: hinc paraueredorum dicuntur munera, vbi ex agris excitantur, qui onera portent, vel bellica organa, principum iussu vel reipublicæ. Verelum, sunt qui pro vehiculo accipiant. Angones verò tela sunt magnitudinis mediæ. Nam & in Sarmatia fuit vrbs Agarus, vnde Agarico radici datum nomen, ferè creditur. Agonicen certaminis victorem accipe. Agonem Heracleoticum Herculeum intelligunt nonnulli, Pollux, Pythicos agonas πεμπτήριον Herculeos dici autumat. Agaros Berythas scribit in Mithridatico Appianus serpentium morsibus solitos adhiberi quo nomine Mithridatem assidue assectatum, inuenio denique, cereales anabasiósque dici eos, qui rumores aliquos dissēminaturi: velut semina spargendi emisse Triptolemum Ceres. Sed ab equorū insessu, cursuque vehendi, anabasij nuncupati.

Ficulnum lignum cuiusmodi sit. Fici folia cur dicantur thria. Thrinacia. Thapsus. Atharatrion. Cur quæ sicus arbor amara ipsa, fructus tamen prædulcet gignat, & cur non iciatur fulmine Ischas. Phelomata Olynthi. De caprificatione. Ficorum interim genera plura, & in iis de puerorum ludo. Cenchramides. Farctum fici. Carpi. Gluma. Erineos an sit agrestis ficus. Opos. Opora vnde. Opias cæsus. Sycomorus. Morus. Phytalus. Cymalius. Syca vnde dicantur. Hamadryadum historia. Ficedula. Martialis locus. Sycophantæ. Vireta ficus. Ficarii.

CAP. IX.

FIculnum lignum notæ est asperitatis atque amaritudinis, sed & folium ex scabricie dictum à Græcis videtur. Nec nos moueat flatilis ratio, nam in aliis hoc item fieri thriacium thapsi radicem nũcupat Nicãder, quod in Trinacria quæ est Sicilia sit frequens, quam & trinaciam vocant. Thapsum verò in Thapso insula Sporadum vna inuẽtam ab Cleteua memorant. Eius est viridior succus & ægritudinem adsimulantes, ac videri cupientes valitudinarij, eo faciem perficiunt. Sed ad ficũ redeo, si tamẽ commoneantur eruditi, apud Homerum & veteres Græcos pro Sicilia Trinaciam scribi vt flatilem recipiat prima. Et in Etymologico id testatũ reperiuimus, Atharathrion in Plauti Pseudolo interpretantur ditiores, libi speciem ficulnis obuallatã foliis. Sunt qui thria inde opinentur dici, quoniam in treis visantur distincta portiones. Ligno item copiosior inest succus: inde exustum grauem prorsus & acutum reddit fumum, quod facetissime Aristophanes exprimit in comœdia, cui titulus ἐφιππος. Id & Aristoteles Problemate quodã comprobat. Proinde ab eruditis agitatur quæstio, Qui fiat, vt arbor amarissima fructum producat prædulcem, ac pinguedinis multæ: adeò, vt Anania iambographus etiam σῦκα πο χρυσᾶ πρίασθαι, id est auro pretium esse ficos meliores. Accedit admirationi, quòd inter frugiferas arbores sicus modo est ἀειθαλὴς, id est citra flores. Quod verò nec de cælo tangitur, id vtique vel amaritudini acceptum referri oportet. Id genus quippe nõ attingunt fulmina, quod vitulus cõprobat marinus, atque hyæna. Ratio autẽ propositæ ambiguitatis illa esse nonnullis videtur quòd arboris dulcedo, quantacunque sit, in fructum secernatur proinde, quicquid reliquum fiat in ligno succi, in amaritudinem degenerare. Id vel hepatis præcipuè argumento patet, quod ipsum dulcissimum est, quod feculentum, quódque bilosum est, in locum vnum sequestrato, ac quodammodo percolato. Inesse autem ficui succi bonitatẽ, quam euchymiam dicunt: eo probant indicio, quoniam adnatã illi ruta dulcior euadat, & chymi mollioris, ceu indidem deliquata iucunditatem diuersum magis astruat quispiã, ficum videlicet, dum alimentum sibi conciliat, eximère quod acre, quódque amarulentum est. In Paro insula ficos rubentes vocant hæmonias. Leucerineon ficum dicunt albam. Cydoneas ficos, hyemales intelligunt Achæi: præcoces rectè prodromos dixeris ex Theophrasto: fortè protericas quoque. nam & Seleuchus ita ficum genere quodam nuncupat, maturius promentem fructus. Ischadas verò Atticas fuisse prædulces, testis est Dinon, & re pulit Theocriti interpres in Daphnide. Ischada in Sophocle, pro anchora interpretantur grammatici. Sed & ficum quandam ibidem quoque fuisse sacram nuncupatã, adnotauimus, vt mox item dicetur: non superstitionis argumento sed gratiæ ac communicationis mutuæ, vt inanimatorum exemplo in bonorum participatum cæteros item admittamus. Quando & Romani fuit moris, lucernam minimè extinguere vt volentes perfrui possent, ipsis nihil indigentibus. Græci præterea Athenienses que in primis ficos maturitatis falsam præferentes speciem φήλακας vocant, hoc est phelacas, quia phelonata dicantur imposituræ deceptionésque: nã & φηλεῖν, decipere est. Hinc & verbo parum luxato, qui mos imperitę plebis est, plerique vulgo pro fraudibus, phedolias vsurpãt. Eas ficos Lacones cœadas dicunt. Alioqui ficos ante quàm maturescant, olynthos iidem Græci nos dicimus grossos, sed non multitudinis tãtum numero, quod quidam tradiderũt: quando & Martius apud Macrobiũ ita scribit, In millibus tot ficorũ non videbitis grossum. Et tertiodecimo Naturalis historiæ Plinius de Aegyptia ficu, Sed grossus eius non maturescit, nisi incisura emisso lacte. Olynthos in Theriacis Nicãder, etiã coccygas dicit: quoniã simul cũ aue coccyge verno tempore promãt sese. Sunt qui primitiuas ficos dici olynthos

putent, ac grossos. Astruit Macrobius, quæ maturitatem ma-
festant, ita nuncupari. Sunt inter Græcos qui ita distinguant,
vt primum sit olynthus (Quãquam apud Eustathiũ bis olo-
thon inuenio scriptum vno quidem loco, sed & alibi eodem
modo) mox phelax, inde sycon, id est ficus, postremò ischas,
vnde & forma deminuta, ischadia nuncupatur, παρὰ τὸ ἰσχειν,
quia vlterius fieri prohibeatur augumẽtũ autũnali hora. Pla-
rique eo nomine aridas intelligunt ficos, & attenuationis ar-
gumento dici ischadas putant: quanquam & tragemata ora-
nia, eo quoque vocabulo signari credunt, Aristophanis testi-
mõio in fabula Pluto. In nostris literis nonnullos inuenio,
qui aridam ficum, caricam dici putent: quum sit tamen ea
species carica (Plinio tradente) in Syria. Et in Caria ficus
eiusmodi copiosè enasci. Strabo author est. Sunt qui proban-
in Græcia, Cilicia, Cypro sui generis ficum, quã vocẽt olyn-
thophorum, quæ antea quidẽ ficum ferat, pone verò olynthos.
Nam ficum prope solam esse biferam, non est obscurũ, quod
attrahentis potentiæ viribus, supérque arboris eius raritas
acceptum referri conuenit, quarum beneficio humectæ pro-
testatis plurimum sibi asciscat, & inde copiosius fructum pro-
ducat alárque Coroneos, est ficulnæ arboris species, memini
Aristophanes: quam etiam coracium vocant, id est κορακίαν,
quòd fructus coraci, id est coruo, sit assimilis colore. Festiui
est antiquitatis mos, in hac mẽtione nõ vtiq; prætereũdum, so-
sueuisse lusitantes puerulos in sublime ficos, seu ischadas, ac
vuę racinos iactare, móxq; hiãtes ore excipere. Ischades Attę
probabantur (vt diximus) præcipuè: nã & Aristophanes ait:

σὺ δὲ γυμνάσιον τοῖς παισὶν ἰσχάδων.

Nil duleius ischadibus. Et Indorũ rex Amitrochates per eos-
stolam ab Antiocho mitti sibi ischadas flagitauit. Persarum
quòque regi indidem pergratas fuisse ischadas, scribit Dio-
etiam sapponi modo consuessent, quæ imperio obnoxia fe-
rent regio. Erant in iis Aegilides pulcherrimæ, ab Aegila ur-
bu appellatione ducta: nam chelidonias vocabãt erythrom-
læ nas, id est an nigro rubẽtes. Apud Theopompum Tychan-
laudantur itẽm. Sunt & quæ brigindarides dicantur, barbon
quidem, sed quæ bonitate præcellant. Ischadas Iulius Pol-
lux ita distinguit, vt alia recens dicatur, alia virens, ita-
vatus & sicca, itémque sale cõdita. Comici etiam ischada no-
uere ἰσθῆτα. Nouellæ autem sicus sycades dicuntur, quam-
& adul-

& adultas quidam eo nomine intelligant. Memorabile est,
quod in commentatione de euchymia, de se Galenus prodit,
qui annum agens octauum & vicesimum, quum absessum
veteri cœpisset, qua hepar diaphragma cõtingit, horæis om-
nibus bellum indicit, ficis exceptis. ac vuis egregiè mature-
scentibus. Non desunt tamen, qui esu ficorum sanguinẽ con-
ciliari parum probum censeant, quando hinc scaturiat pedi-
culorum fœdà multitudo. Agrestem ficum vocant erineon, id
est caprificũ. Erineon, vt ex Pausaniæ thesauris percipi licet,
Græcorum nonnulli olynthum dicunt: tragum autem Messe-
nij. Id quod symbolicè significauit Apollo Aristomeni &
Theoclo vati de salute consultantibus respondens,

τὸν τράγον· τοῦτον νίκας ἐπιφέρειν νόμος,
Οἰνέτι μαντεύω βούμαι.

Erat autẽ Neda fluuius, cuius visuntur fontes in Lycæo mõ-
te. Tragus verò non hircus intelligebatur: sed erineos arbor
aquam Nedæ prona, ac foliis humore quodam modo hau-
riens, vnde à Theoclo coniectatum, ingruere Messeniis fatale
malum. Erinei fructum dicunt erinon, vt est apud Aristote-
lem, & repetit Eustathius: quem etiam ficubus circum ap-
pendunt, Pausania tradente, vt ficos contineãt, quod vocant
ἐρινάζειν, vel συκάζειν, cuius rei etiam Columella commemi-
nit. Nisi id arrideat amplius, quod libro quintodecimo Plinius
scribit de culicibus in caprifico enascentibus, quorum memi-
nit & secundo De historiis plantarum Theophrastus, & in Cau-
sis eiusdem secundo libro. Verùm & circũ appensio illa ipsum
hoc vt coniectare libet, significarit: nam puluis & caprifica-
tio hoc quoque præstant, ne fici decidant, humore tenero ab-
rupto. Nascũtur verò culices ex caprifici pomorum granis,
quæ etiam in aliis frumenta nostri vocãt, cenchramidas. Ga-
leno, ex quadam milij similitudine. Cenchramidas sunt, qui
in seo etiam carpos nuncupent: sicut pericarpium vocant,
quod circumiectum est humidum, cũ ambeunte corio. Car-
pi nomine oliuarum item fansas intelligunt. Glumas vocant
ficorum folliculos, à glubendo, sicut in granis quoque. Far-
ctam ficorum legimus in Columellæ Rusticare. Farctum
(inquit) fici speciosius efficit, ac plenius. Id pulpam vocat
Pallidius. Erineon, vt commonuimus, arbitrantur multi
syluestrem ficum, sed non est. Verùm, sui generis habetur eri-
neon, vt aliis placet, ab Dorica ciuitate sic nũcupata, siquidem

erineō dicūt: quod Lycophronis interpres prodidit. Quia vero pessimi generis inibi habetur fici, propagatū inde, vt ... genus omnes ita nominentur. Authores habeo: lacteum ... ficu humorem dici opon, id est ὀπὸν. Sed & eodem signatu... vocabulo, ramis agglutinans folia humecta vis, vnde prod... catur opora. Sunt qui arborum lachrymam significare op... autument. Verùm ea nomenclatura nuncupatur propr... quo concrescit lac, coagulum. Proinde qui sic denset, compr... caseus, opias vocitatur. Philosycos dicitur, cui plurimum ... rident fici, quas arbitrantur nonnulli velut duces puriorn... tæ mansuetiori sque, quando ἱρὰν συκὴν Athenienses nunc... pant, id est ficum sacram, locum innuentes (vt putāt) ali... vbi ea sit nata primum. Sed & fructum ἡγεμονίκην vocant, ... est hegeteriā. Quin & veterem primúmque fuisse Athenie... sibus cibum inde, scribit Aelianus: sicuti Arcadibus gla... vesci, antiquissimum fuit: Tirinthiis verò, iis quas voca... ἀχυράδας. Id verbum quid indicet, qui se scire diceret, ... inueni. Indis autem calami solennes fuere in mensa: C... manis, palmæ: Mœotis milium, & Sauromatis: Persis, ... damum ac terminthus. Callistruthias ficos reliquis præfer... omnibus in vrbe Roma, credit Athenæus. Inueni & ischa... chelidonias, quæ etiā chelidones nuncupētur, meminit Athe... næus, & nos paulò anté. Ficorum custodes, sycori rectè dicun... tur, id est συκωροί. Palathas vocant Græci ficos inuicem coni... xas. Hinc illud ex historia est: Persarum regem in bellis... deæ templo sacris solitum initiari, stolam exuisse propriam... sumpta ea quā olim ante regnum antiquior Cyrus gestauit... ac σύκας παλάθης ἐκφαγόντας, etiam terminthum vorasse om... galæ poculo hausto. Deam verò bellicā quis Palladem co... lectarit. Ficariam intelligere Palladius videtur fici arbore... Quia verò eius arboris folia diximus θρῖα vocari: hinc Cy... ci, quis dedit ore rotundo Musa loqui, θριάζειν dicunt folia ... genus colligere. Sicut συκάζειν, præter id quod dictum fa... est, ficos colligere indicat. Liquet id Dionis historia. Inde... (inquit) suspicionis est labes Liuiæ, cui ipse haud assentior, ... cos adhuc in arbore propēdētes veneno ab ea fuisse litas, qu... inde soleret Augustus αὐτοχειρίᾳ συκάζειν, id est ficos man... præcerpere propria. Viretam ficum nec dum maturam ... apud eruditiores obseruatum est. Ficorum animalia, apu... Aristophanem psenes dicuntur, & cnipes. Trasiam verò ... acc...

...erum modò ficorū putant, sed ex calamis intextā tabulam, ... qua refrigerantur. Plantaria eiusmodi ficeta nos, at Græci συκᾶνες nuncupant. Postremò illud vacantis operæ nō fuerit ... que: caprificationem dici à Plinio, quum macie corticis ... stringente se ex ægritudine, iustóque plus vitalia arboris ... comprimente, perpetuis incisuris diducunt, ac veluti cutem ... latant: id quod esse salutare, commōstrant cicatrices interna... to corpore expletæ. Sed cur nam remedij genus dicitur ca... prificatio? An à caprifici similitudine, quæ muros prorūpens ... tamida prosilit? Nam & Martialis calculum adiicit: marmo... ra Messalæ findit caprificus & venustè per metaphoram Persius,

Et quæ semel intus
Innata est, rupto iecore exierit caprificus.

Ni à similitudine culicum malis, qui in caprifico enati ad fi... cos euo antes ora aperiunt earum, quod ipsum & caprificatio dicitur: quod si est, facile quorundam vanitas de scarificatio... e coarguitur. Sycon esse dicunt, σαρκωματικὴν ἕλκος in ocu... lis & fede: id & sycaminon vocant. Sed propriè sycamina di... cuntur mora, vt Paulus inquit. Arborem verò ipsam sycami... neam, sed syceam quoque Hippocrates, & sycen Aegyptiam sycomoron dicunt, & sycomoream, de ea, nonnulla Strabo li... bro vltimo: & in Dipnosophistis Athenæus. Ex Hippocrate illud item est: morum, arborem dici, & moreon. Aegyptiam ficum, siue morum, etiam morosycon dicit Celsus. Sycomora dici opinantur ex Græcis nonnulli, ab ignauo inertique sapo... re: quo argumento Syllā Athenienses esse dicebant, συκάμινον ἀφρῶν πεπασμένον, id est sycomorum polenta conspersum. Sycophantas esse delatores eorum, qui ex Attica ficos expor... tarent, nemo non nouit. At, inquit Alexis apud Athenæum, male hoc conceptum videri: nam qui bonus vir est ac suauis & ficos apponit, sic decuit nūcupari, quoniam ita suos retegat mores: nunc verò prauo suaue adnexum ambiguitatem pa... rit, vnde nam sic habeat. Postremò, vt sine radio cumulentur omnia, obseruatum in literis est: prope Cephissum à Phyta... lo Cererem hospitio susceptam, quæ honoris ergò plantam fici mox illi contribuerit, quod insculptum monumēto Epi... gramma abundè testatur, quod ita habet,

ἐνθάδ' ἄναξ ἥρως φύταλος ποτὶ δέξατο σεμνὰν
Δήμητραν, ὅτι πρῶτον ἐπὼρσε πάσσειν ἐρώων.

ὧν ἱρὰν συκὴν θυτὴν γρύσ ὀνομάζει
ἀξ οὗ δὴ τιμὰς φυτάλας γρύσ ὠχὺν ἀγήρως.

In locis haud ita diſsitis viſebatur & Cymaliti ſacellum; ſiue is heros fuerit, ſiue *Ἰυάμυς*, id eſt fabas ſeminarit primus. Quæritur denique inter non incelebres Græcis authores, vo- de nam ſyca, id eſt ſici nominis rationem trahant: & ſunt qui Syceam ex Titanibus vnũ tradant, quod in Georgico ab Dy- rione proditum, libro De ſtirpibus ſecundo, Tryphon ſcribit. Eum verò Syceam quum inſectaretur Iupiter, ab terra ſuſce- ptum matre, quæ & plantam remiſerit *ἀς Διὰ τέλεων τῷ πατρὶ*. At Pherenicus ab Syca maluit Oxyli filia, qui cum Ha- drya de congreſſus ſorore Caryam genuerit, ac Balanũ, Cra- nium, Oream. Aegirum, Pteleam, Ampelum, Sycam, quę Ha- madryades nuncupentur nymphæ, vnde & arboribus conci- liata nomina: cui ſententiæ aſtipuletur Hipponax, vbi ait,

συκὴν μιλαναν ἀμπέλις καλιγνῶτιν;

Ficedulam Græci ſycalida vocant, ac ampelida, vel ampeli- na quoque, vt tradit Pollux: quod ideo non tacuimus, vt grammaticos commoneremus, quo pacto intelligi Martia- lis illud debeat,

Quum me ficus alit, & paſcar dulcibus vuis;
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

Quos dicamus in affectatos capillos, affectatóſque; Galericulus. Capillamentum. Phenace. Capillare. Capillitium. Euphorbi cincinni. Pericephalæ. Ephæreſis. Stlengis, ſeu ſtrigil. Item de capillorum ornatu pluſcula. Quæ dicuntur focalia.

CAP. X.

DE capillorum ratione alibi paſſim diſertatum à nobis eſt, nihilominus quæ ad id ſpectantia inter legendum ſeſe oſtentarint, conferremus (quod dicitur) cum pulvi- lo, cúmque ipſis manipulis, modò occurſent relatu nõ ingna. Neque enim minutias quaſquiliáſue cumulatius exhibe re legentibus, conſiliũ eſt: etiã ſi quandoque ſigna falcéſque ſummittimus, vt omnibus ſuppetat quod præcerpant, ſintque noſtri libelli vice Delphici gladii. Igitur capillos nulla de- ris affectatione exultos inuenio in claſsicis authoribus ap- pellari inaffectatum capillitium. In Apologetico ſcribit Apuleius

Apuleius, Capillos ſeſe habuiſſe non amœnos ac delicatos, nec ad lenocinium decoris promiſſos, quales affectati dicun- tur, vbi anxia quadam cura franguntur in gradus, coliturque diligentius à cincinnatulis & troſulis, qui (vt Seneca tradit) ſo- ciliores ſunt de capitis ſui decore, quàm de ſalute, qui inter ſpeculum pectinémque occupati ſunt, quiue cõcinniores eſſe malunt, quàm honeſtiores, qui rempublicam turbari ſuam minus curant, quàm comam. Lego præterea curioſum huiuſ- modi capillitij cultum dici comoticon genere tam maſculi- no quàm neutro: nam comotria empleƈtriam ſignat, quę mu- lieres adiuuat delicias implicãdo excolendóque venuſtius. Comos, ornatus eſt, quũ arte quadam ſucciduntur capilli de- tondentúrque. Coſmotica medicamenta capillis venuſtandis excogitauit nimia medicorum ſedulitas. Qualia ab Archi- gene compoſita, memoriæ proditum eſt, quibus docet flauos, crispos capillos fieri ſalis ſpuma, intermixta myrrha. Gale- nus quoque medicus alioqui grauis, coſmotica recenſet, qui- bus nigricet capillus, aut in candorem perducatur, vel euadat roſor. Quin commemorat etiam, vidiſſe ſe mulieres com- plosculas immodica affectati capillitij defunctas curioſitate, quum caput huiuſcemodi medicamentis letifera frigiditate vexaſſent. Hac in re ſcitu dignum Alexandri apophthegma, qui capillos tingentem conſpicatus, *Μὴ* inquit *τὰς τρίχας ἀλλὰ τὰ γήρατα*. Euphorbi aurei cincinni pa- rem iæ faciẽ habent in Philoſtrati heroicis, quòd coma eſſet frementida, & in ea ſibi nimium placeret Troianus. Euphor- bus. Caput comere, vbi vitæ ingruant diſcrimina, Spartanis fuiſſe peculiare, credimus Herodoto. Eſt & comotrion mu- lieb re inſtrumẽtum apud Iulium Pollucem. Scribit Ambro- ſius in Hexaemero libro ſexto, Comam eſſe reuerendam in ſacerdotibus, venerandam in ſacerdotibus, terribilem in bellato- ribus, decoram in adoleſcentibus, comptam in mulieribus, delectabilem in pueris. Tolle arboris comam, arbor ingrata eſt: tolle humani capitis capillum, tota pulchritudo flacceſcit. Præſto eſt Ouidiana id comprobans ſententia,

Turpe pecus mutilum, turpis ſine gramine campus,
Et ſine fronde frutex, & ſine crine caput.

Sed & Apuleius, Mulierem etiam venuſtiſsimam, ſi capilli- tio ornetur, licet illa cælo deiecta, mari ædita, fluƈtibus edu- ƈata licet, inquam, Venus ipſa fuerit: licet omni Gratiarum choro

choro stipata,& toto Cupidinum populo comitata, & balteo suo cincta, cinnama fragrans, & balsama rorans, si calat proceſſerit, placare non poterit, ne Vulcano quidem ſuo. Quãobrem galericulũ conſuunt nonnulli ex alienis capillis ad velandam caluitij deformitatem, vbi fuerint natiuo capillorum nudati flore. Id appellari inuenio capillamentum. Hoc rãtius etiam caliendrium dixit. Græci phenacen, ἀπὸ τοῦ ἐφεναπατᾶν, quod decipere eſt: quod verbum etiam apud noſtros vulgò durat, vt phenaciſſare, pro imponere vſurpent. Decipiunt autem, διὰ τὸ ὑποκεκρύφθαι τῇ λύμῃ, id eſt, ex aduentitia cincinnata. Calamidas vocant harundineas acus formandis cincinnis, aut velamentis comparatas, quarum vicem implent modo æreæ vel argẽteæ aciculæ. Pericephaleam intelligunt Greci muliebrium capillorum ſpiram capiti circumuolutam. Epaphæreſin communi æſtimatione vox ea galeam indicat. Epaphæreſin apud Martialem mollius interpretantur comæ ornamentum, variis locis capillo ſucciſo. Apud Galenum, fangnis legimus epaphæreſin, pro detractione. Adnotatu dignum ſtlengida dici Latinè quidem nota ſignificantia ſtrigilem, & ea voce indicari quãdoque ductã ex auro bracteam ſiue laminulã, qua coronabantur nõ mulieres tantùm, verùm & viri: quod indicat per initia quarti libri Athenæus. Scribit Columella: Romæ publicos fuiſſe capitũ & capillorũ concinnatores. Ex canonicis verò Decretis illud eſt, Mulieri daſypodium comantum operimenti gratia, tum ad ſubiectionis memoriam: proindè ſi qua religionis cauſa crines ſibi amputauerit, anathema iudicatur. Capillare, Martialis accipit prò vngento ad capillos excogitato illis verſiculis:

Non erubeſcit murice aurẽo nobis
Diuidere mœchæ pauperis capillare.

Capillianam verò rutam idem appellaſſe videtur de herbarum florumque capillamentis. Sunt qui ferrum, quod vibratis capillis candeſcit, apud Horatium focale appellatum putent Sermonum ſecundo:

Quæro, faciásne quod olim
Mutatus Polemon, ponas inſignia morbi,
Faſciolas, cubitale, focalia, potius vt ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas.

Ego verò longè aliter ſentio: nam id verbum focalia, nõ à eo deflexum puto, ſed à faucibus inclinatum potius, dicique

eo nomine colli ornamenta: quod ſignificat etiam Acron, atque Porphyrio quanquam ægritudinis remedia verius appellarentur focalia: quod item innuit Porphyrio, & monſtrat apertiſsimè Quintilianus. Palliolũ, ſicut faſcias, quibus crura deliuntur, & focalia, & aurium ligamenta ſola excuſare poſſe valetudo. Hæc Martialis item innuit,

Quid recitaturus circundas vellera collo?
Conueniunt noſtris auribus illa magis.

Sed & in Diſtichis:

Quid lana caput alligas Carine,
Non aures tibi, ſed dolent capilli.

Focalibus itẽ aures obturabãt recitaturi, ne obſtrepentiũ clamore exterrerentur. Parthorum eſſe ſcribit Seneca, capillũ effundere: Germanorum autem iungere, Scytharum ſpargere.

Capillos dici à Græcis τρίχας, inde derinata pluſcula. Trichaices qui. Trichilæ. Trichorum. Spartiam locus, & Papiny. Diſtega, & triſtega. Trichina. Trichides. Trichia. Tricæ. Tricinus quæſtus. Strangalides quid. Phippi dictum, in eũ qui inficiebat capillos. Extricati vmones. Phœbæ capilli qui. CAP. XI.

QVia verò Græcè capilli dicuntur τρίχες, inde appellatos comperimus trichaicas, qui aſsiduè verſentur in præſentia, veluti aſsiduè concutientes ac motantes criſtas, in quibus plerunque capillorum quadam imagine propendent equinæ cristæ: vnde illud,

Crista horrſutus equina.

Trichaicas tamen Heſiodus intelligere maluit, quoniã Cretum populi tres habitarint, Pelaſgi, Achæi, Dores: vt

Τρῆες γὰρ τρίχα πᾶσαν ἀλαλύκται, ἔτικτε τριχθὼ,
Ἀχαιὸν, Δῶρόν τε, καὶ Πελασγὸν ἐρικυδέα λαὸν.

id eſt, trichaices verò nuncupantur omnes, quoniam procul à patria terram diſtribuerunt trifariam. Porphyrius tamen putat Græcè intelligit, vt qui trichas concutiant aſsiduè, διὰ τὸ κορυφοῦσθαι. Porrò trichina vocant iidem Græci, ex pilis aut ſetis contexta. Trichilas apud Cæſarem ſtragulæ veſtis prætenuis genus. ſunt qui putent. Trichypha puellarum indumẽta apud Hermeratem poẽtam legimus, Athenæo referente. Trichides quoque piſces, qui etiam thriſſæ dicuntur, vt putat Ariſtopha-

nis

nis interpres, à capillis appellationē trahunt, quòd prætenuia habeant ossa. Hinc etiam trichiæ, vt inquit Pollux. Quo verò hi distinguantur pisces, docet De historiis quinto Aristoteles. Ex phalerica, inquit, fiunt arades, ex iis trichides, ex quibus postea trichiæ. Theodorus, trichidas interpretatur farinas: trichias verò sardas. Est & trichia mammarum vitium pilarem vocant morbum. Vbera enim tota fungosa ita sunt, vt si poculo fortè pilum hauserit mulier, dolor moueatur in mammis, qui non sedatur, donec pilus vel pressus exeat spontè, vel cum lacte exsugatur. Nam strangalides, globuli intelliguntur, quoties humor nō concoquatur, nec exeat, sed redundet. Trichorum verò legimus apud Spartianum in Pescennio Nigro: Domus, inquit, eius visitur hodie Romæ, in qua simulacrum eius in trichoro constituit. Quæsitum ab eruditis, ignoratúmque, quid inibi trichorum; etiam si est apud Papinium Syluarum primo:

Quid nunc ingentia mirer?
Aut quid partitis distantia tecta trichoris?

Quo in loco ingeniosus interpres, Trichora (inquit) ædificiorum tribus pinnis surgentia. Sed cur sic, id verò tacuit. Apud Dioscoridem libro quarto, verbum id videor comperisse, vbi de lathyride verba faciens, ita scribit, Καρπὸν ἀλίκην ἐν ἀκάνθῃ πλάτει τρίχορον ὥρισται, ὅσπερ κάπκαρι, ἐν ᾧ τρία σπέρματα ἀλλήλων τρίχορα ἰκώτρια ἀπ' ἀλλήλων, ὥρισται, μέσον ἰρίζον. Eum locum ita vertit Hermolaus, A capite germinum fructus in culamentis tribus, vt capparis, rotundus, & semina in eorum, tuniculis inuicē discreta, orbiculata, & maiora eruo. Trichorum hic, à trium capacitate dici coniectari potest. Ipse ab distributione triplici, trichorum posse deduci arbitror. χωρίσεων nanque, disparare indicat. Distega & tristega in his literis, bicamerata & tricamerata interpretatur Hieronymus aduersus Iouinianum primo. Sunt qui à contignationum numero ita dici opinentur, distegum domicilium appellat Dioscorides quoque. Apud quem acaciam in Cappadocia semen ferre legimus in folliculis iugatis, τριχόρια ἐν τετραχόρῳ, id est, trilocis vel quadrilocis. Trichoria dicebāt Spartæ, tripliciē structam chorū, Hac parte notandū & illud: in doctorum indagine à Marcello subnotatum, tricas dici Latinè, dempto atque extrito afflatu: vnde ioculatur tricinum, pro tardo & impedito vel exsecco, vt sunt capilli. Hinc apud Varronem tricinus

tricinus quæstus & vber inuicē opponuntur. Tricas, Hieronymus pro tendiculis accipit ac laqueis, quas impostor sæuissimus struat: Quas nūc diabolum, inquit, nectere credis tricas? quas parare arbitraris insidias? Extricatos vniones Iurecōsulti dici opinātur perpolitos, & ab genitiuis maculis depuratos. Quia verò de capillorū medicaminibus facta paulò antè mentio est, succurrit ab historia exemplum haud aspernabile. Quum Macedo Philippus ex Antipatri amicis quendam adulterisset iudicē, móxque aduertisset, ab illo barbam infici & capillū. Qui in pristinū statū vestigio amouit hominem, addito elogio. Qui in pristinū statū infidus est, qualē in negotiis remur futurum? Capillos denique puros ac splendicātes, dici phœbas cōperi, id est, φοίβας.

Veneris caluæ atque itē armatæ ratio. Qui nam ex mulierum capillis funes nexuerint. De Venere item plusscula, ac testudine, & hirco. Aræ Mutiæ apud Plinium quæ sint. Mutia festa, & Marcellea.

CAP. XII.

IN hac verò capillitij mentione ingerit se quod Lactantius monumētis prodidit, Venerem cognomēto Caluam apud Romanos in religionis cultum veniſſe, ea præcipuè tempestate, qua Vrbe à Gallis ambusta, quum obsidione arctius premerentur Capitolium, iámque ad extrema foret ventum, ex mulierum capillis, aliarum rerum inopia, tormenta connexa sunt cōpulsi. Qua in parte amplius adnotandum: à Carthaginiensium mulieribus factitatum id quandoque, vt capillum sibi resecuerint, implicandis funibus ad machinarum bello vsum. Author verò mihi eius historiæ Plutarchus est in sermone quem De fœnore concinnauit. Adiicit verò idem Lactantius, Turpius id Romanis contigisse, quàm armatam Venerem consecrassent: quod feciſſe Lacedæmonios, frequens prodit fama, vbi Messenio bello armati cum armatis mulieribus, indiscriminatim & passiuo (vt ita dicam) concubitu permixti sunt. Alioqui in libro de Romanorum fortuna, idem refert Plutarchus Spartiatas fecisse, Venerem vbi Eurotam transmittat, speculū abiicere, hastam verò arripere, & insertare scutum, Lycurgo sese componentem. Armatæ Veneris meminit Fabius, item Pausanias. Extat & de ea re Leonidæ hexasti-

chum

chũ. Scribit Iulius Capitolinus in Maximis, tanta fide Aquileienſes contra Maximinũ pro ſenatu fuiſſe, vt funes de mulierum capillis necterent, neruorum facultate defecti excudendis ſagittis. Hiſtoriam quoque aliam de fune ex capillis mulierum concinnato rati protrahendæ pluribus exequitur Pauſanias. Apud Eleos Veneris Vraniæ templum fuit, cuius ſimulacrum pede altero teſtudinem premebat. Simulacrum verò alterum etiam hirco inſidebat. Dici autem Veneré volunt Pandemum, id eſt πάνδημον. Horum quæ ſit ratio aliis coniectandum, relinquere ſe Pauſanias tradit. De teſtudine alicubi benè me collimaſſe, opinor. Quod verò Murtiæ ſedes dicuntur, Liuio ab Vrbe condita primo, eſſe Venerem intelligendam, ex Plinij decimoquinto liquere amplius, opinor. Meminit præter cæteros etiam Varro. Sed quum libro ſecundo, capite nonageſimooctauo Plinius ſcribit, Ad aras Murtias Veiente loca eſſe, in quibus in terram depacta non extrahantur: ſunt ex Lynceis, qui non Mutias agnoſcãt, ſed Murtias reponant. Verum, quid ſi Mutias tueamur? Scimus vtique ex Pediani ambuſtis theſauris, Q. Mutium Aſiam ſingulariter rexiſſe, adeò vt dies Feſtus à Græcis honori eius inſtitueretur. quem Mutia vocarunt. Commeminit actionis in Verrem quarta M. Tullius: ſicuti Marcelleorum, quæ Marcelli gratia colerentur Syracuſis. Quare ſicuti Aphricano in Iouis cella eſt poſita ſtatua, Catoni in curia, ita Scævolæ virtutis admiratione, cuius Valerio item mẽtio eſt, apud Veientes excitari potuerũt aræ, ni ad veterem Mutiũ relatũ malis.

De affectione quam medici capillitium dicunt. Item de fluuij capillorum ratio. Capilli & vngues cur in defunctis augeſcant. CAP. XIII.

EST & affectio quædã medicæ rei peritis, quam vocant capillitium, obuenire enim quãdoque compertũ eſt, vt cum vrina craſſa carunculę exiguæ, aut veluti capillamenta exeãt, & præcipuè candida. Quidam verò corpuſcula eiuſmodi per vrinam tantæ longitudinis reddidit, vt nonnulla ad cubiti dimidium extenderentur. Id verò ita contigiſſe, creditum, quoniam abliguriſſet is integro anno prius orobum & fabam ac caſeum partim muſteum nouellúmque, partim vetuſtum, etiã inueteratum. Nec ſecius alij quoque, quibus cum vrina eiuſmodi promuntur capillamenta, craſsioris ſucci eibaria veſcentes

veſcentes id ipſum ſunt perpeſsi. proinde humore id genus viſo in renibus, capillis perſimiles ſubſtantiæ generãtur. Motum porro curãdi cauſæ huic, rationique patrocinatur pluribus. Nam ab extenuantibus medicamentis, ſimul cum humore victu ita affecti ſanitati reſtituuntur, fiúntque ſuæ ſpontis. Carunculæ verò exiguæ ſubſtantiæ renum indicia ſunt: capillamenta verò nequaquam: non enim renes ad eiuſdem ſubſtantię ſpeciem exolui queunt, reſoluta verò & erodere vſica ſquammulæ promunt ſeſe: ſicuti author probat Hippocrates. Obiter verò ex eiſdẽ ſcholis eſt & illud, Capilli deorum ſummam alimenti inopiam indicare, atque interdum fortaſsis ſuccorum labem. Sed & in iis qui tabe infectantur, ſi quod deſpuunt, nares offendat in ignem iniectum, deſinant capilli, letale arbitrãtur. At in defunctis cur augeant vngues, & promittuntur capilli? Forſan, inquit libro ſecundo De dubiis animæ Plotinus, quia corpus animatũ non exanimato, ſed calefacto corpori ſimile eſt, poſt animæ demigrationẽ ſupereſt in eo ad breue vitale veſtigiũ, quaſi ſub lucernæ calor: calor (inquã) naturalis ſpiritúſq; aptus motibus.

Deitatem eſſe rem diuiniſſimam. Virum bonum felicémque, cur quadratum dicamus, & tetragonum. Quadratum dici de numero figuratorpere. Plinthiũ. De fortuna quippiã. Equeſtris fortuna & imperatorũ poni cubiculis ſolita aurea. C. XIIII.

VEterum ſententia grauiſsima eſt, ſi aliud quicquam ſit, deorum munere hominibus datum, par eſſe, felicitatem quoque inter ea recenſeri, quoniam præſtantiſsimum quidque eſt in humanis rebus. Et nobiliſsimum effectũ, conſtare maximè inficiari placeret, quia per virtutẽ & diſciplinam quandam & exercitationem proueniat, diuiniſsima tamen videatur neceſſe eſt. Nam virtutis præmium finíſque, deorum quiddam & diuinum beatúmque creditur. Hic autem felicitas ipſa virtute nobilior. Quoniã verò felix vel maximè omniũ agit contẽplatúrq; ſecũdũ virtutẽ ſuã; fert optimè, ac per omnia omnino decenter: hinc dictum, vt hunc verè bonũ, ſinéque vituperatione ad libellam factum nec fucatũ forenſi ſpecie totũ teretem atque rotundum, vt inquit Horatius, quadratũ itẽ appellemus. Sic enim

Græcè dicitur, ἀγαθὸς ἀνὴρ ὅτι περὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. de quo ille ait, Sapiens vno minor est Ioue. Sed & Sextium dicere solitum accepimus: Iouem plus non posse, quàm bonũ virum. Hic lõgè ab eo diuersus, quem publicis verbis designamus, quum cãdidatos omnes viros bonos dicimus. Hic primæ notæ innumerabilibus constat laudibus, quod etiam Fimbriæ Licinij suspẽsa sentẽtia facile indicarit: & in Moralibus Plutarchus, Viri boni nuncupantur modo dicuntúrque, sicut Hippocentauri, Gigantes, Cyclopes, incusabile autem opus integrúmq; virtute citrâq; labem, non facilè reperias. Quod verò de qudrato prætexuimus viro, vt liquidius innotescat, paulò altius ex literis interioribus tota repetenda res est. Quadratum igitur reperio dici scienter in numeris, figura corpore. Numerum quadratum intelligi volunt eruditi, qui seipso in seipsum resultantem, vt quater quatuor sedecim constituunt: etiam quaternitas ipsa numerus est perfectus, enim in se numerum complectitur denariũ, vltra quem propriè est numerus: nam reliqui vltra, qui dicũtur numeri priorum sunt replicationes. Continet autem denarium modo, quia habet quatuor, tria, duo, vnũ, quę simul colligenta est, continetur enim quatuor lineis æqualibus, quæque æquales habens angulos. Corpus quadratum perfectum etiã intelligitur, vt est cubus: habet enim sex superficies quadratas equales, quarũ vnaquęq; quatuor habeat lineas, quatuor angulos, & quomodocũq; iaceat, semper rectus. Eodẽ se modo habẽs, quia portiones omnes æquales sunt. similiter vir bonus ac felix: semper eodem se habet modo & virtutũ potestate, quibus insignis est, retinet in omni æqualitatẽ quãdam. Est igitur felix, numerus quadratus, niam vt partes quadrati numeri similes sunt, ac æquales & viri boni operationes in quacunque re ac fortuna semper erunt similes, & mediocritatẽ illam virtutis semper tes. Et vt numerus quaternarius continet in se omnem & perfectionem numeri, eodem modo vir bonus & complectitur virtutes perfectiones omnes, quibus bene ẽtè vtitur in quacunque forma. Est item felix vt quadratum, & vt quadratum, quod lineis cõstat quatuor æquali totidémque rectis angulis: neque enim vir bonus nec mutari à Fortuna valet, sed æqualis semper est, ac

etiam vt cubus, quia in quãcunque fortuna inflexus perseverat: vnde consequẽs fit, vt à vituperatione seiungatur, nec omnino quid faciat indecorum, sed generosè ac constanter quolibet Fortunæ afflatu habeat. Hic verò est vir ille Plato in Protagora diuinum vocat, & sacratissimum. & Laconibus id fuit perfamiliare, vt quum aliquem adirentur, diuinum esse prædicarent virum: quando per excellẽtiam (vti aiũt) ex hominibus dij fiunt. Cauenquoniam peccemus: deinde ne quid aduersus diuinos homi- Deus quippe nimium indignatur, quoties quispiã illius improbat, aut probat dissimilem. Dei autem similis bonus. Neque verò lapides, ligna, aues sacra existimes nequaquam. Imò sacratissimum omnium est prophanissimum contrà, vir malus. Sententia au- de viro tetragono est apud Aristotelem Moralium pri- & Rhetoricorũ tertio. Verum, ex Simonide eam est quod in eodẽ Protagora testatur Plato, qui in carquodam ad Scopam Creontis Thessalici filium, Diffe esse ait, virum verè bonum fieri manibus pedibúsque tetragonum, id est quadratũ, absque vituperatione Meminit authoritatis huius Damascius quoque. verò, quæ supra nos est, virtutem heroicam dicimus ita diuersum habitum, vocamus immanitatem: qui reliquos prauitate anteeunt, immanes rectè infamamúsque: id quod morbi excellentia obquandoque. Hosce autem rarenter spectamus, quemdiuinos quoque. Illud parergon fuerit, Plinthion dici, omne tetragonũ vt author est Theon. Quoverò de felicitate plurimus nobis sermo est, quam à For contribui, vulgò receptum ferè est: sciendum ex eo arprincipem omnium Bupalum Fortunæ simulafeisse, polum in capite gestans & manuum altera Amaltheæ cornu. Sed & Pindarus, post alia quæ fortuna canere permisit sibi, etiam φρένωλμ nuncupaEquestris Fortunæ templum fuisse, legimus in Tacialibus, apud Antium, nec in Vrbe ad sua tempora num. Sed ἐφεστρίας, id est viscatæ inibi agnoscebatur ter ab ea nos obretiamur, vnde sunt fortunæ viscata Senecæ. Fortuna verò aurea in cubiculis visebatur

imperatorum, qui iamiam morituri ad successurum deferri eam curabant: quo argumento rerum prospertorem alicuius euentum comprecantes prouerbij facie, ad eum aureæ fortunæ transitum optamus. Hanc in Seuero Spartianus regiam item nuncupat.

Quadratum corpus quod sit. Quadrata compositio. Quadrati versus. Quadratũ agmen. Quartarij. Quadratarij. Albarij. Albini. Quintiliani locus ex libro primo, capite De geometria. CAP. XV.

QVia verò de quadrato facta mentio est, adnotandũ illud quoque: quadratũ corpus apud Celsum Medicinæ scriptorem ita dici, videri esse, quod sit staturæ mediæ. Corpus (inquit) habilissimũ, quadratũ est, neq; gracile, neq; obesum: nam longa statura, vt in iuuentute decora est, sic matura senectute cõtemnitur: gracile corpus, infirmum: obesum, hebes est. Columella de canibus scribens, Probatur (inquit) quadratus potius quàm longus, aut breuis. Item de gallinis: Sint matrices corporis, quadratæ, pectorosæ, magis capitibus, quàm cristis. Sed bus tamen Palladius membra exigit quadrata & grandia. Et qua similitudine quadratã quoque compositionẽ. id est, quã bene biliter fusam, inuenias apud Quintilianum libro secundo. Quæ lenis (inquit) & quadrata, sed virilis tamen cõpositio. Et in Oratore M. Tullius: Sic minimè animaduertenda lectationis aucupium, & quadrandæ orationis industria. mox paulò. Quin redigeret omnis ferè in quadrum numerum rúmque sententias. Corporatos intelligere animaduertere Firmicus, magnos corpore, verũ haud citra proportionem & quos honesta cõuenustet pulchritudo. Structuram imo gimus quadratam & optimam, vbi penultimo pyrrhichius succedit pæon primus, qui quadrisyllabus est pes, ex longa tribus breuibus: vnde & quadrati quoque nuncupãtur versus. Quadratos itẽ versus à classicis authoribus appellari obseruauimus: nam A. Gellius Noctium Atticarum libro secundo, Aesopi apologum scribit à Q. Ennio in Satyris scriptum modum & venustè versibus quadratis esse cõcinnatum, quorum duo postremi sunt, quos habere cordi & memoriæ operæ pretium putat: sunt autem hi,

Loquerit tibi argumentum semper in promptu situm,

Ne quid expectes amicos, quod tu per te agere possis.

Item libro quarto ex Ennio eodem versum hunc aduocat, quem numero quadrato cõpositum scribit, ex libro cui titulus erat Scipio,

Qui propter Annibalis copias confederant.

Horatij quoq; Horatianus interpres versiculũ quadratũ dicit,

Scribere versiculos amore perculsum graui.

Quadratorũ item versuum meminit libro tertio Diomedes: Hexametro inquit, trinario si accesserit quarta dipodia, fit versus quadratus, qui quater feritur, Rufinus, Tetrametri (inquit) quadrati vocantur. Tetrametros pedibus octo constare, prosa riscianus. Quadratam postremò structuram sunt qui interpretẽtur, quæ continua sit, nullis sectionibus interpellata. Quartarij sunt Festo, muliones mercenarij, qui quartã partem quæstus assequebantur. Quadratarij esse videntur Sidonij marmorarij, ab quadraturæ ratione: Vide, inquit, vt vicinum non faciat in marmore lapicida: quod factum siue ab imperitia, seu per incuriam, mihi magis quàm quadratario quidam lector ascribat. Dicuntur formula eadem albarij, qui parietibus albariũ inducũt: Iurecõsultis etiam albini, modo legendum sit exemplarium. Quadratum agmen legimus apud historicos frequẽter, ac T. Liuiũ in primis. Cuius nam sit, ex octauo Epistolarum: Sextium (inquit) quum lego vicinum acrẽ, verbis Græcis, Romanis moribus philosophantem, reuocat me imago ab illo posita, ire quadrato agmine exerci tum vbi hostis ab omni parte suspectus est, pugnæ paratum: (inquit) sapiẽs facere debet, omnes virtutes suas vndiq; expedire, vt vbicunq; infesti aliquid orietur, illic parata præsidia sint. In hac quadrati mẽsione succurrit opẽ Quintiliano Oratoriarũ institutionũ primo capite de geometria: Quadrati quinideni per latera, inquit, quini in fronte sunt, ex illo ambitu amplectuntur, quartam deducent, eodem circumductu. Quæ si ad hunc modum legas, vel nullus erit sensus, vel ineptissimus omnino falsus. Sed legẽdum, Ex illo quod quadrata complectuntur, quartam deducent, eodem circumductu. Nam quadrata area paulò antè posita pedes habet quadraginta per ambitum intus centum. Hæc autẽ circumductũ habet eosdem quidem, sed intus pedes modò quinque ac septuaginta: vt desit ad cẽtũ pars quarta, id est vigintiquinq; Locum

nunc primi, quum Mediolani profiteremur, stipendiis Fran-
ciſci Gallorum regis, ambuſtum ac decurtatum reſtituimus
in integrum.

*Quadrantaria Clytemneſtra apud Cæcilium, quæ intel-
ligenda.*

CAP. XVI.

AT illa quadrantaria Clytemneſtra libro nono apud Fa-
bium qualis nam, aut quæ eſt? Locus eſt ex profeſſo o-
ſcurus, & atriore allegoria, ſiue ænimagte obuolutus. Suſpi-
cor, à Cæcilio, ex cuius officina id manauit, impudicam ei
nomine Clytemneſtram ſignificari. Hoc vt ſentiam, adducor
M. Tullij authoritate, qui in Oratione pro M. Cælio ita ſcri-
bit: Niſi fortè mulier potens quadrantaria illa permutatione
familiaris facta erat balneatori. In quo videtur quidē oratori
innuiſſe pretium perſolui ſolitum ab ingredientibus balneas,
propter illud Horatianum,

Dum tu quadrante lauatum Rex ibis.

Et Iuuenalis ad eandem ſententiam.

Cædere Syluano porcum, quadrante lauari.

Tamen rem turpem altius intuentibus inſinuaſſe velatis ver-
bis internoſcitur: ſiquidem quadrantes fuiſſe proſtitutarum
pretium, capturam've, à Plutarcho commonemur in M. Tul-
lij vita, ſic prodente, Adoleſcentem quendam in Clodij ſoro-
ris loculos pro argenteis nūmis quadrantes immiſiſſe: ex
quo nomine deluſa puella Quadrās eſt cognominata ex eo
cubitus pretio. Vel, vt ipſe ait Græcè, κυαδραντικὸς, ex eo
verò numiſmatis minimum, inquit, κυαδράντης nuncupato.
Apud Hieronymum illud eſt obſeruatum: Rideo (inquit) ſi
uocatum, qui patrono egeat, quadrante dignam eloquētiam
nare ſubſanno.

*Cybelen videri à cubo nūcupatam. Cubus vnde, & quid
Item quid Cybe, ac Cybelis, & Cybele. Matroa. Ma
tragyrtes. Mataiſmus. Cyberneſia feſta. Cybu. Cy
biotates. Suetonij locus explicatur.*

CAP. XVII.

CVbum Cybeleio numini dicatum, ſcribit Martianus
Capella, indéque ἀπὸ τοῦ κύβου, deam ipſam appellatam

dem duxiſſe. Cubum finiunt Græci, qui in ambitu baſin ha-
beat, aut etiam calculum omnem tetragonum, id eſt quadra-
tum. Vnde & ſtellas vocant cubicos lapides cum epigramma-
tibus. Apollodorus, ἀπὸ τῆς κυφίτητος inflecti verbum putat.
Quippe in caput ſaltare, λυβιστᾶν dicunt. Nam cyben, ſiue
cuben, caput interpretantur. Cybelis verò etiam bipennis di-
citur. Hinc & aurium foramen cybele. Ab inclinatione igi-
tur cubum nuncupant, quia facillimè prouoluitur, ac velut
in caput ſalit. Cybelen verò eſſe matrem magnam, ſciunt
omnes: vnde Matroa, id eſt μητρῶα, dicebantur illius ſacra:
& Matriazin, eſt ea obire, inde & Matragyrtes. Mataiſmus
verò infatuatio eſt: nam Seleucus Glycylidem eſſe pomum
refert, ſpecie fici: quod auerſentur præcipuè mulieres μαται-
οῦσι metu. Matroum etiā pro loco Athenis accipit Libanius,
vbi concionaretur Demoſthenes. Quod ad Matragyrtem at-
tinet, adnotādus videtur interpretis Plutarchi error, ex Cleo-
menis vita, vbi author Ptolemæum regem Matragyrtē ſub-
damnans nuncupat, Tralator mitratum intellexit: etiam ſi μη-
τραγύρτης ſcribitur, non Mitragyrtes. Poterat illi aurem vel-
lere Plutarchus, qui antè paulò Ptolemæi taxans molliciem,
inter mulierculas & comeſſationes tranſegiſſe illum ſcribit,
ac myſteria obiſſe, & tympana tenuiſſe, quæ ſunt Matris Deū
propria. Matragyrtæ ſtatuam fuiſſe Athenis, ſcribunt Græci,
qui quum mulieres Matri Deūm initiaret, ab Athenienſibus
ſit necatus. Pythagoram memoriæ proditur, eiúſque hæreſin
ſecutos cubicis rationibus præcepta voluminibus eſſe com-
poſos. Conſtituiſſéque cubū ducentorum ſedecim verſuum,
neque non plures tribus in vna conſcriptione eſſe oportere,
præciſſe. Hanc autem ſimilitudinem ex eo ſumpſiſſe, quòd
numerus verſuum (vti cubus) in quemcunque ſenſum inſe-
ctetur, immotam efficiat ibi memoriæ ſtabilitatē. Græcorum
quoque comici poētæ interponentes choro canticum, diuiſe-
runt ſpatia fabularum, ita partes cubica ratione facientes, vt
intercapedinibus leuent actorum pronuntiationes. Eſt verò
in numeris cubus, quū omne latus eiuſdem numeri æquali-
ter in ſe ſoluitur: ſicuti fit, quum ter terna ducuntur, atque iti-
dem ipſe numerus triplicatur. Cubum porrò in geometria
principem inueniſſe Archytam, in Republica teſtatur Plato.
Cyberneſia, ſiue κυβερνήσεια, nil ad Cyben faciunt. Nā ſunt
eo nomine feſta, Theſeo ex Creta redeunte, inſtituta, Nauſi-

thoi gubernatoris honori,& proretæ Phæacis:etiam si Phereclus, Simonidæ magis placet, Thesei nauis moderator. Sed Nausithoo & Phæaci erecta etiamnum Heroa sunt. Cybum, id est κύβον, Paphij Catinulum vocant. Vnde Aegypti regem Cybiotatem dictum opiner,ob sordes turpissimas,vt ait Suetonius: ceu paropsidem delingeret, ne quid omnino deperet. Interpretes ea parte aut tacent aut delirant.

Ex diuersis cæli habitibus diuersos euadere hominũ mores Persarum ritus. Tecta cœna, seu Tebia. Saporis & Valeriani historia. Quintiliani locus emaculatus declaratur. Lucanus item illustrius enarratur. Persses quid. Persithea. Pasithea. Persius piscis. Persicum vnde. Περσοὶ in veteribus libris quid sit.

CAP. XVIII.

INter Platonis placita, quæ haud parum multa norunt,qui vastissimum illius doctrinæ pelagus enauigare, fauentibus diis hominibúsque non expauere, illud item obseruauimus, scienter admodum ac verè dictum, Ex variis cæli locis aspectibus've diuersas ingenerari morum διαθέσεις, siue contemperationes: quo argumento in Græciæ tractu indipiscentes disciplinis videri aptiores multò, quàm aliubi homines. At qui in Phœnicen vergant, Aegyptum've, cumulandæ pecuniæ, id est (vt Græcè dicam) πρὸς ἀργυρισμὸν, mirè credi sagaces,ingenio ad id præcipuè facto. In furorem verò irámque procliues ac lubricos, quotquot barbarorum innutriti bellis comperiuntur. Præcipuè autem Scythæ immani feritatis seuitie grassantur. Nam Italos fieri regales, obseruatũ ferè est. Gallos verò stolidos, leues Græcos, Aphros sub dolos: sua est Syris auaritia: Siculi acuti: luxu perditi Asiam incolentes,ac voluptatibus obretiti: Hispani elata iactantiæ animositate præposteri. Firmicus tamẽ ex operis instituti proposito: Asianos, inquit, plurimos videmus, ac penè omnes sobrietatis præferre insignia. Et Græcorum leuitas frequenter modestæ grauitatis pondus accipit: & effrenata Scytharũ rabies quandoque humanitatis clementia mitigatur. Innuit hoc ipsum vel comicus Aristophanes edocens,immanendum esse πρὸς ἐπιχώρια, id est moribus locorum propriis atque vernaculis. Rete

Peregit & id iactatum apud Græcos, νόμῳ καὶ χώρᾳ, quo scilicet commonemur,instituta diuersa prò locorũ varietate esse. seluti legem,quæ peregrinos haudquaquam deceat allidere. Mores quippe,sicuti plãtas,ad regionis habitũ qualitatem've habere responsum, liquere opinor. Hinc Thebanis tibiarum familiare studium est. Eloquentiam insequuntur Athenienses. At Creticæ exercitationes venationibus constant præcipitibus equitandi gestit peritia. Currus agitant Cyrenæi. Aetoli grassantur: iaculantur Acarnanes. Suum est Thracibus pelturum studium. Et apud Herodotum Cyrus, operis calce πολεμικὸν dicit ἐκ τῆς μαλακῆς χώρης μαλακὸς γίνεσθαι, id est, natura sic comparatum, vt in mollibus locis molles proueniant. Ex quo Lucanus,

Et mollis gentes clementia cæli.

Et Ptolemæus tertio Cõpositionis magnæ, Asiaticos esse prorsus castos abstinentésque: quin & vestitu præcipue moderato,quod facit, inquit, Saturni & Iouis coniunctus aspectus. Proinde facturum me operæpretium arbitror, si quæ historicã mihi lectio suggerit, cumulatius hinc inde flores præcerpens,moreti cuiusdam imagine, lecturis hæc qualiacũque, exhibuero. Sed nec ab instituti operis cõsilio disita pragmatia est,ne quis fortè nasutior Cænotimon dentem imprimat: πάνυ coarguens τὸν ξένον, ceu peregrinetur mens, abeátque a proposito longius. Quippe nullis circumscribimur cancellis,excursus in quælibet liber est, nec angustiore pomœrio claudi nos patimur. Necessaria denique oratoribus cognitio est,quod post alios docuit in Epidicticorum ratione Menander rhetor,vbi scrutandum præcipit in laudum prolibatione: cuiusmodi censeatur gens vniuersa,an sit doctrina præcellẽs, vt Græci: an legibus & iustitia insignis, vt Itali: an illustri fortitudine, quales fuisse Gallos & Pæonas, compertum est. Iuuabitur,vt inde auspicemur primum: Persas Strabo author est de dubiis rebus vino iam hilariores consultare. Reges augustioris vice numinis venerari. Verũ, nec statuas erigere, non templa construere,non aras. Mos gentis est, æditissimis quibusque conscensis montibus,Ioui hostias immolare. Vniuersum cœli ambitũ Iouẽ arbitrãtur. Soli item rẽ diuinã obeunt, ac lunæ: sed telluri quoque & igni & aquæ & ventis, quibus gubernãtur solis. Iouẽ nũcupant Belum, Herculem Sandem,

Anaitida Venerem. Inde in eandem cum Manichæis recidisse hæresim videntur, in eo in primis quòd duo inducunt principia: bonum quidem vnum, mali verò causam alterum: atque illum Hornusdatin dicunt, hunc Arimanin, qui sit pernicio sus infestúsque dæmon. Festum peragunt, quod vitiorum vocant interitum, in quo serpentium & animalium etiam ferorum vis magna immolatur, dum bono dæmoni se gratificari studeant. Diuerso autem, id est Arimani molestiæ plurimum inferre. Persarum more maritos in bella sequũtur mulieres, curribus subuectæ auratis, ac muliebri mundo instructæ pretiosissimo. Eisdem, inspectante quopiam vomuisse, aut vesicæ retrimenta reddidisse, summo nefas. Perfrui voluptatibus omnibus student vehementius. Liberorum disciplina ternario perficitur numero: vt equos agitent peritè, sagittas doctius excutiant, denique vera loqui sciant, velintque. Ante quinquennium aut quadriennium (vt Straboni placet) ni fuerint alterubi interpellati codices, in patris conspectum nõ admittitur filius, vt si inter educationis munia, sicuti assolet, fuerit interceptus, minore doloris sensu conuellatur parẽs. Quæ fecisse, turpe sit: ea nec dixisse, honestum. Mendacio nil fœdius. Turpe cuiquam debere. Sed & in flumen vrinam profudisse, aut spuisse, vel omnino manus abluisse: fluuios siquidem colunt religiosissimé. Natalitiam cœnam quotannis apponit rex: dicitur Persico vocabulo tiara, Græcè verò τιάρα. Eidem quoque annis singulis ebrietas semel permissa. Quũ Mithræ diuina res peragitur, saltat etiamnum, Asiaticis aliis abstinentibus die eiusmodi. Verum, sicuti equitare, ita & sagittare discunt Persæ, modulatam id genus motionem corporis robori conferre plurimum, arbitrati: quod septimo Historiarum scribit Duris. Indorum regi largius se inuitasse, summum nefas. At Persici regis luxum id item parte plurima retegit. Capiti siquidem imponebatur insigne, quod (vt prodit Dinon) ex myrrha parabatur, & labyzo. Est verò odorata labyzus, & myrrha longè pretiosior. Lectulus porrò regius sic fermè concinnabatur, vt capiti incumberet pentaclina habitatio, in qua perpetuò seruarentur auri talenta quinque millia. Dicebatur verò ædificium id, βασιλικὸν πρωτοκλινές, id est regium puluinar. Rursum pedibus adiacebat triclinũ, in quo recondita haberentur argenti talenta tria millia: nuncupabatur locus, βασιλικὸν ὑποπόδιον, id est regium scabellum. In cubiculo supra lectum aurea vitis stabat gemmata, id est, ἀμπελίσκη, racemis item propendentibus ex lapillis pretiosissimis. Nec longè crater aberat aureus, Samij Theodori opus. Aqua fuit in Persis item aurea cognomento, ex qua rex modò poterat, ac inter filios natu maximus, aliis protinus morte mulctatis. Vxores ducere quàm plures, receptus mos est. Verùm est pellices alere non pauciores, atque id quærendorum liberorum gratia, & sobolis propagandæ quando & reges quotannis præmia in eos conferunt, quibus maior filiorum numerus. Saporem Persarum regem in bello, arietini capitis simulacrum lapillis interstinctum gestare pro diademate solitum, ab celebri traditum authore est. Hic est, qui superbia insita humano altius fastigio prouectus Valerianum, qui fuit Romanorum præcellens Imperator, in Mesopotamia victum captúmque in id necessitatis malum coniecit, vt seruiliter incuruatus illi equum inscensuro gradum suamet ceruice faceret. Inter Persica inuenio pulcherrimam omnium. Erant etiam, quæ Actææ nuncupabantur vestes, ita contextæ, vt miliacei grani auream per totum præferrent imaginem. Cidaris verò eisdem fuit capitis indumentum. Quod crobylum Athenienses dicunt, cordylen Cyprij: quanquam nomine eodem capitis item dicitur ex plaga tumor. Vestibus Persas vti laxioribus, testis est Astronomicon quarto M. Manilius,

Et Syriæ gentes, & laxo Persis amictu.

Inter barbaros præcipuè zelotypos esse Persas, proditum historia est, ac in ea re peracerbos se ac difficiles præstare: nec vxores modò sollicitè asseruant, sed seruas item ac concubinas, ita vt domi occludantur: aut si prodeundum sit, obseratis ferantur vehiculis. Quorum occasione tutus in Persas Themistocles euasit. Scire tamen conuenit: apud Persas neque aureo annulo, nec zona, aut monili, vel ornamẽto alio insigniore, ni ex regis munere, ac gratia, vti fuisse fas. Porrò apud eosdem ita receptum moribus: in bellum ituros ante regem in throno sedentem cum ducibus coire, ac singulos in cophinos ad id paratos sagittam coniicere, qui mox sigillo obsignentur regio. Demùm peracto bello singulis sagittam suam repetẽtibus, desideratorum iniri rationẽ. Ad tripodem ire, in Persicis institutis quid sit, hinc liquere potest. Ferreus

stabat

stabat tripus ante regiam perpetuò: si cui verò Persarum factus esset iratior rex, in templum defugere haud licet: non item aliò, sed apud tripodem regis cogitur expectare sententiam, nemine prorsum custodiente. Mittitur verò sæpe post dies aliquot ab rege, qui hominem iugulet. Obseruatum illud quoque: zona solitum apprehendi, apparitoribus qui traderetur excarnificandus. Scribit Bardesanes Syrus: legem fuisse Persis, qua filias, sorores, matres quoque in connubij iura admittere, non duceretur impium ominosum've. Quod Strabonis item comprobant monumenta: & Septimius Florens repetit. Ex qua historia illustratur, simul & emendatur Quintiliani locus libro tertio, vbi ita fere scribitur. Et si quo l est exemplum deforme posteritati traditum, quale libidinosus vir Perses in muliere Samia instituere ausus dicitur primus. Legendum puto, In matre sua vel in matre & filia, vel (si placet) Samia intelligatur proprium nomen. Sententiam alteram subiiciemus statim. Perses autem (sed non hic, vt opinor) antiquissimus fuit Persarum rex, à quo & cognominati Persæ, quem Medeæ filium Stephanus intelligit: quamuis Herodotus scribat libro Historiarum septimo, à Perse Iouis & Andromedæ filio, Persas dici: quum Cephenes dicerentur prius à Græcis, ab accolis verò Artei. Sunt codices tamen veteres, in quibus legatur præses, non Perses. Porrò Magos quoque censuisse, Socion libro vicesimotertio scribit, iustum videri cum filia & matre congressum. Ex quo etiam Catullus,

Nascatur Magus ex illa matrisque nefando
Concubitu, & discat Persicum auspicium:
Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet,
Si vera est Persarum impia religio.

Quod verò Lucanus hoc ipsum etiam Parthis attribuat, fortè Plinianum illud respexerit, ex libro sexto: Persarum regna, quæ nunc Parthorum intelligimus, inter duo maria, Persicum & Hyrcanum Caucasiis attolluntur iugis vtrinque per deuexa laterum. De sinu verò Persico alibi Plinius idem: Persæ Rubrum mare semper accoluere, propter quod is sinus Persicus vocatur. Ratio verò ex Strabone elici posse videtur: Et si adhuc (inquit) Persæ regnant, proprium habentes regem, viribus tamen sunt longè inferiores, & Parthorum regi adhæresunt. Id quod in Crassi rebus confirmat Dion: factum id astruens

id astruens post Alexandri interitum, quum tabescerent res Macedonum. Carmen Lucani ad id spectans, quia ad manum est, subiecì, vt volentibus item præsto sit:

Parthorum dominus quoties sic sanguine mixto
Nascitur Arsacides, cui fas implere parentem.

Nec ignoro, Q. Curtium scribere libro septimo: in Naura regione cum parentibus stupro coire, moribus permissum. Illud mirum magis, à Chrysippo proditum ἐν τῷ περὶ τῆς προνοίας, congressum cum matre, filia, sorore parum prudenter vitio verti. Ad hæc nimirum respicit Ouidianum illud:

Gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix & nata parenti
Iungitur, & pietas geminato crescit amore.

Aemylius Probus & Plutarchus authores sunt, apud Athenienses fas fuisse, sororem in matrimonium capere. Agathius Gottici belli secundo, facta huius turpitudinis mentione, rem haud ita veterem arbitratur argumento præcipuè, quod Semiramis à filio necata feratur, cuius concubitum appetiisset impudentius. Id quod de Artaxerxe ac Parisatide memoratur quoque, nisi quod hæc reiecta modo iracundius fertur & spreta: quod impium esset, nec patrium, nec fere humanis moribus receptum. At nostri temporis, inquit, Persæ priscos exuere mores, alienis imbuti legibus, Zoroastris præcipuè, qui & Zaradres nuncupatur. Persæ item, ficuti omnes fere eius tractus homines, subnigri sunt graciles, vel colore liuido pallentes, caprinis oculis torui, & supercilijs in semiorbium speciem curuatis. Omnes inter epulas festósque dies gladijs cincti cernuntur. Qui fuit veterum mos Græcorum, ab Athenienſibus desitus primum, vti author est Thucydides. Prandendi, exceptis modo regalibus mensis, præstituta est hora nulla. Sed venter vnicuique velut solarium est. Eo autem vellicante, obuiis vescuntur, nec vltra satietatem ingeritur quippiam. Callidi sunt, superbi, crudeles: viuis hominibus cutes detrahunt per partes, sed & integras quandoque. Ministris inter epulas nec hiscere licet, nec spuere. Aduersum ingratos diræ sanciuntur leges. Super corio prædamnati iudicis sedisse iudicantes, aut fictum, aut desitum mox est. Persicæ fœminæ vt pulchritudinis gratia insignes celebrantur. Persici tractus vsos vltra omnem sæuitiæ rabiem tradunt. Apud Persas nil

aut

aut pingitur aut omnino fingitur præter varias cædes ac bella. Verùm, ne quid omnino quod mihi in lectione compertum sit, dissimulem, lego apud Græcos Lesbios fuisse in Veneris fœdissimos, adeò vt ne capiti quidem parcerent, τὴν μιλτωδόκλυσι, id est, ore inquinati: quod Theopompus significat, & meminit Stratis. Hanc fœditatem illi excogitarunt, ac in muliere experti sunt primum. Ad quod forte Fabij respicit sensus. Sed & Lesbiam musicam intelligimus corruptam scurrilémque: quoniam Lesbius Phrynis in eatalem se præstiterit: nata inde parœmia, μετὰ λέσβιον ᾠδήν. Adiiciamus postremo quod obiter ingerit sese, πόρνον dici interdum κυβευτικὸν βίον, id est, cuborum iactum quendam. Persitheam Venerem nuncupari. Pasitheam scribit Sudas, & esse tantummodo deæ nomen tradit. Apud Plutarchum id compertum quoque. Sed & alibi opinor commeminisse memorem, Mnesimachus comicus Pasitheam prodit Charitis, Vulcani in Lemno vxoris fororem, atque à Somno amatam, qui & eo nomine habitare in Lemno instituerit. Meminit & Iliados quintodecimo Homerus, sed aliter. Pasitheam sunt qui Euphrosynem putent. Cybele quinetiam, vt quæ sit Mater Deûm, rectè dici Pasithea potest. Apud Hesiodum in Theogonia, Nereidum vna est Pasithea, sic dicta interpretis astipulatu, quoniam πᾶσιν πᾶσιν θαυμάζεται, id est, omnibus sit admirationi: vel ad quam currunt omnes, εἰς ὃν πάντες θέουσι. Est in lucubratione eadem, Pasithoa Oceani & Tethyos filia. Porrò Persica, ex Perside aduecta Plinius scribit, ridenda medici non indocti sententia, adstruentis dici Persica, velut per se iniqua, id est, citra vini & veteris & odorati potum: quoniam frigidæ illorum prauitati, vnde fit pituitæ succretio, præcipuè sic obuiam eatur, Galeni astipulatu De alimentis secundo, qui & per initia mensæ iis vescendum præcipit. Persus etiam piscis est in mari succrescens rubro. Persinon, Ephebum interpretantur. Illud grammaticæ rei studiosos moneo, legi quandoque in veteribus libris περσὶ: id verò ad Persas attinet nihil: signat autem περὶ σοῦ, nec aliud feré. Scribit Ioannes Monachus, in Danielis libro compertum fore vt Græcorum quidam Persarum regna euerteret, id quum Alexandro patefactum foret, munificè multa Iudæis est impertitus.

Non

Non esse legem veram, quæ ad optimum non perducat. Lex quid. Cur in numina referantur leges à veteribus. De Minoe, Dracone, Zaleuco. Legum nulla esse bonam ex Gnosticorum sententia. Legum laus, & cur Platonis leges frigeant plerisque. Nomophylaces.

CAP. XIX.

SEd enim prius quàm ad vlteriora pergamus, quæ haud parum multa supersunt, quærat hic interfatus quispiam, Legem'ne arbitremur verâ legitimámque, adeò inauspicata, improspera, impiáque vel præcipientê, aut (quod paulò minus est) ferentê? Ego verò neutique, vt qui sciâ traditũ à me aliàs, Leges esse (Pindari sententia) Deorũ hominúmque reginãt rursumque esse, legis finẽ iustitiam: legem, principis opus: principem, Dei vniuersa exornãtis spirantẽ imaginem. Quãobrem vbicunque principum institutiones aut ciuitatum veræ non sunt, hoc est ad optimum ratione certa non dirigunt: legis haudquaquam videri nuncupatione, sacro'ue dignas titulo. Quinimò decreta dici verius, edicta'ue ac instituta Siquidem lex vera, lex bona est, æterna itẽ, & mutationis prorsum nescia, imò & eadem vbique, si modo vera. Nam quæ ingeniorum afflatu subindè locis temporibúsque interpolata distinguitur, & Protei modo formam euariat, neutique lex dicenda est. Legem ex Platonis scientia sic fermè possumus fatire. Lex est gubernandi ratio, formuláque vera, finem ad optimum per commoda media nos producens, transgredien-tibus pœnam, parenti præmium præfigens. Quæ quia à summo est bono, ac rursum in idem refluit: hinc veteres legum latores, earum inuentiones esse diuini muneris arbitrati, (quod est à Diodoro adnotatum) in diuersorum numinum vim referre adorti sunt: veluti Zoroaster Bactrianis Persisque leges tradens in Oromasin: Trismegistus, seu Minas, vt volunt alij, Aegyptiis in Mercurium: Charondas Carthaginiensibus in Saturnum: Draco & Solon Athoniensibus in Minervam: Maumeth Arabibus in Gabrielem: Zamolxis Scythis in Vestam: Plato Magnesiis & Siculis in Iouem & Apollinem: Minos Cretensibus, vt vulgatior fama tenet, ac Parrhasij monumentis traditur, in Iouem eundem. Eusebius tamẽ à Platone falsum esse id, peruinci tradit sed verum

comprobat

comprobat Politicorum secundo Aristoteles. Meminit & in Moralibus. Sed & Eusebius mox paulò: Minos (inquit) leges ac fora constituit. Verum etiam primo Legum Plato nō abnuere videtur. Qui & ipse Legum libros à Deo exorditur, quem communem prælicat legum conditorem. Id & in Protagora cōprobat, artes illas adstruens quæ ad victum spectent ab Prometheo, id est ab humana prouidentia esse cōtributas. Legem verò bene felicitérque viuendi ab Ioue, quo nomine diuinam intelligi prouidentiam voluit, per Mercurium, id est angelicā inspiratione esse admirabiliter infusam. Quod si est sicuti est profecto, dilucet opinor Iureconsultum virum mercatori bono, vel etiam medico longè anteire, Minoēmque fuisse Galeno eminentiorem, quanto est corpore præcellentior animus. Est siquidē ciuitatis anima lex. Quod si plures comperiantur in ciuitate leges, non multæ tamē esse creduntur ciuitatis animæ. Nam inter magistratuum multifarias constitutiones vna nihilo secius publica lex est, communis scilicet rectè viuendi regula, qua vno vtique calle ad publicam prouehimur felicitatem. Adde quod philosophus diserendo frequenter lites conserit, quas legumlator soluit. Illius argutiæ inutiles sæpius: quod si vtiles, paucis vtique vtiles. Huius nunquam non emolumentis redundans disciplina, & vbique ac nemini non necessaria. Denique ex formula sua viuere, id est bene, quanto satius est quàm loqui bene, ac felicem esse quàm videri: tanto legumlatoris quàm philosophi facultas præstantior. Iureconsulti verò laus illa præclara, publicum dici eum patronum, ciuitatis oraculum, diuinæ mentis ac voluntatis interpretem. Nomophylacas vocant Græci, qui legibus præessent, eósque qui illis parerent, laudibus prosequerentur, nec minus honoribus: qui autem non parerent, pœna mulctarent. De Draconе obiter scitu non indignum, quod Rhetoricorum secundo Aristoteles scribit. Ex nominis ratione duci quandoque argumentum, vt in Draconem Nomotheten. Non esse hominis leges, sed Draconis planè. Et apud Euripidem Hecuba virulentius illud in Venerem iactat: Rectè prorsum dici Aphroditen, quod ἀφρονίστατον ἄφροσιν, id est, insipientiæ princeps dea sit. Sed redeo ad leges. In ciuitatibus, inquit Plutarchus, alia ad honestatem pertinent, quædam & ad necessitatem: Honestorum verò omnium illud multò maximum est εὐνομία, id est, legum bonitas.

Vtas. Necessariorum autem, εὐπορία, id est rerum affluentia. Lex (inquit Marcus Tullius) vinculum est ciuitatis libertatis fundamentum, fons æquitatis. Mens, animus, consilium, sententia ciuitatis posita est in legibus. Vt corpora nostra sine mente, sic ciuitas sine lege suis partibus ac neruis & sanguine & membris vti non potest. Legum porrò ministri magistratus. Legum interpretes iudices. Legum denique omnes idcirco serui sumus, vt liberi esse possimus. Propterea qui Locris leges constituit Zaleucus, quum sanxisset ne quis armis obseptus senatū ingrederetur, postea quàm vrentibus bello armatus senatum adiit, succlamauit quidam, Legem infringis Zaleuce. At is conuersus, non soluturum quidem, sed confirmaturum pronunciauit: móxque cum gladio ipsum se trudens vitam abrupit, quę transgredienti sanciebatur pœna. Legem esse omnium diuinarum humanarúmque rerum scientiam statuit Chrysippus. At Demosthenes in Aristogitonem oratione priore. Lex (inquit) est, cui omnes homines decet obedire: præsertim quia lex omnis, est inuētio quædam & donum Dei, ac sapientum dogma, consultorum inconstantiúmque emendatio ciuitatis demū consensus congruens. Differt autem à psephismate lex: quoniam ψήφισμα ad tempus est, siue πρὸς ἰδιώτην: lex autem perpetua est, πρὸς πρὸς ἅπαντα τὸν χρόνον. Postremò velut auctarium adiiciamus & illud ex Seneca: Legem oportere esse breuē, quo facilius ab imperitis teneatur, velut emissa diuinitus vox iubeat, nō disputet. Nil aliis videtur frigidius, nil ineptius, quàm lex cum prolegomenis. Hinc iactatū forte Platonicarum legum frigus. Gnosticos, velut ex Platonicis accepimus, vt peruincerent, boni prorsum nihil esse in mūdo, nullas adstruebant vel naturę vel hominum leges esse bonas, & quæ dicātur virtutes, esse nihil.

Ad meridiem vergentes cur timidi. At septentrionalia audaces. Italiæ situs laus exquisita. Diagramma quid, aut prograāma. Diagraphe, diagrapharius, diagrapheus. Germanorū mores. CAP. XX.

Sed enim, vt ad hominum mores regrediamur, iam illud (opinor) apud bene sentientes constat, Qui exustas à sole mundi partes incolant, ita caloris exuberantia in extimis teneri, vt intima frigoris plurimum concipiant. Proinde indulgiter ad timiditatem degenerare, & effœminatiorem

naturam: quo nomine seruituti ferè mancipati omnes aut maduertuntur: dilabitur enim calor, meatibus corporum laxatis, & quodammodo hiantibus, sideris propinqui intemperantia. Argumento est cutis nigricans educti forinsecus in siti caloris copia. At qui rigentia mundi pruinis gelúque torpentia terunt nimio plus audacia præcellunt, candẽtibus corporum extimis. Vtrique tamẽ inhumani feríque. Cælestium rerum studiosi aliquot Saturno acceptam referũt meridianarum timiditatem, vitámque æui contractioris: sicuti Martis planetæ Septentrionalium ardorem bellicum, & animi pertinacem. Quãdo iis sidera eiusmodi influere ac præsidere constantiã. Quãdo perantius videãtur. Cæterùm medianæ regiones hinc calore hinc frigore contẽperatæ ad habitúmque in primis congruæ reuocatæ, tum prudentiora promunt ingenia & sapientiora, tum imperiis præcipuè aduata factáque cuiusmodi ferè Itali situm videri Vitruuius opinatur, sed & rerum probarum argumentis: namque temperatissimæ ad vtramque partem & corporum membris, & animorum vigoribus pro fortitudine sunt in Italia gentes. Quippe veluti Iouis stella inter Martis feruẽtissimam & Saturni frigidissimam, media currens temperatur: eadem ratione inter septentrionalem meridionalémque ab vtraque parte mixtionibus tẽperatas Italia & inuictas habet laudes. Proinde consiliis barbarorum refringit vires forti manu meridianorũ cogitationes: etiam ex acuto feruore mente expeditius celeriúsque mouentur, velut ad arctum versi ex infusi cæli crassitudine, ac obstantiã humore refrigerati stupidis penè noscuntur mentibus. Quod ex serpentibus brumali sidere torpẽtibus perspicuum sit. Adnotatur & interstitium illud in meridianis finibus ex altitudinis beruitate ad mundum voces inaudiri pertenues & acutissimas. Ad extremos septentriones sub cæli altitudine grauiores, spiritibus vocum humore oppletis. At quæ mediana incolũt nationes, vti in diagrãmate musico mediæ vocis sonũ in sermone præferunt. Est autẽ obiter diagramma quãdoq; geometria quadrãgulis siue triãgulis delineata. Et omnino designationes, vt ventorum ac aliorum id genus quibus vtimur in libris plerunque. Sed & libri item titulus ac inscriptio sic nuncupatur. Sunt qui diagramma edictum interpretentur, aut decretum. Clodium Plutarchus scribit diagramma proposuisse, quo Ciceroni interdiceretur igni & aqua

aqua. Programa idem signat ferè. Vulcatius in Auidio Cassio: Programma in parietibus fixit, vt si quis cinctus inueniretur apud Daphnẽ, discinctus rediret. In Luculo idem Plutarchus, ἀλλ' ἐκώλυσε νεωτερισθῆναι διαγράμματα, vt dixi, Latinè possumus edicta interpretari ex Tranquillo in Cæsare, & cæteris. Plutarchi interpres in Demosthene, limitem transtulit pro diagrammate. Programmatis, vocabulo vtitur Imperator Codice De legibus & constitutionibus, libro primo, Διαγράμματα autem compositiones dicũtur & pacta. Intelligitur tamen id verbum quandoque καὶ ἐπὶ ζωγραφικῆς τέχνης. Diagrapharium vtique eum dicunt, qui publica repetit, id est ὁ ἀπαιτῶν τὰ δημόσια. Est diagramma, etiamnum merces, quam ex præscripto quis capiat: sicuti præfinire solitos accepimus ẽdiles, quantum capturæ nomine acciperet meretricum quælibet. Sed & ingruente bello quum ratione census ciuium singulis præscribebatur, qui conferendum foret, diagramma nuncupabatur. Nam & diagrapheus rei huic dispiciendæ præpositus est appellatus. Sed nimirum à diuerticulo iam repetẽda fabula est, ne in parerga nimis diu excurramus, etiam si amœnissima quæ superant, exsequamur. Authores sunt, Germaniæ incolas esse immanes animis atque corporibus, & ad insitam feritatem vastè vtraque exercere. Hinc Astronomicon quarto Manilius,

Plana per ingentes surgit Germania partus,
Gallia vicino nimis est infecta rubore,
Asperior solidos Hispania contrahit artus,
Martia Romanis orbis pater induit ora.

Sed Germanos repeto. Prius quàm pubertatem attingãt plumum operimenta nescire, corporum nuditate gaudentes. Diuturnam esse illis pueritiam. Virilitatem ingressos saga denique admittere, aut arborum contegi libris, etiam si obsegescant hyemali sæuitia, vel paruis rhenonum tegumẽtis, magna sic quoque parte corporis nuda. Adeóque viribus arboribus tribuere inuleũ, vt ne latrociniis quidem parcãt, ceu maximo quod præcipuè mirum est, esse hospitibus benignos, necnon supplicibus pacatos. Carnibus vesci ferè crudis Deorũ loco eos modo habuisse quos cernerent, à quibúsque beneficia sentirẽt. Solẽ, Vulcanũ, Lunã. Venationib⁹ studere plurimũ ac rei

militari. Fœmineum congressum ante vicesimum annum appetisse, parum apud eos decorum. Fœminis tamen illic authoritas plurima. Memoriæ proditur, quasdam acies inclinatas iam & labantes, à fœminis restitutas, constantia precum, & monstrata comminus captiuitate. Inesse quinetiam sanctum quiddam ac prouidum arbitrantur, quo nomine consilia nec abnuũt. Veledam legimus, stationem imperij Vespasiano tenente, numinis loco habitam: sed & olim Auriniam. Propterea in Syluis Papinius,

Captiua'que preces Veledæ.

Fuit & gẽtibus illis celeberrimũ Tanfanę templum, ab Germanico Cæsare æquatum solo. Author Agathius est in Gothici belli secundo libro, Germanos vatibus fœminis vlos quandoque, verisimo item euentu, Sacras vocat Plutarchus in Cæsare, ac ex fluminum verticibus & strepitu futura coniectasse. Scribit Herodianus, Germanos censeri natandi peritia, vt qui tantum in fluminbus lauentur. Esse verò in primis pecuniæ auidos nunquámque non auro pacem Romanis cauponari solitos. Appositissima verò, quæ ad hoc ipsum pertinentia scribit Seneca, simul autem & vitæ peraccommodata. Quid (inquit) Germanis animosius? quid in cursu acrius? quid armorum cupidius? quibus innascuntur, innutriuntur, que, quorum vna illis cura est, alia negligentibus? quid indecus ad omnem patientiam? Hos tamen Hispani, Galliq; necnon Asię Syriæ'que molles bello viri, antè quàm legio reciatur cedũ: ob nullã rẽ aliã opportunos, quã ob iracũdiã. Germanis verò sed & Barbaris insitũ omnib⁹, vt se in aduersis hostes, præstẽt, disparésque insequũdis. Verũ & fluxioris cẽsẽtur fidei. De Germanis illud amplius planè monstrificũ, proximis annis in Gallia hominum in bibendo capacitatẽ fuisse omnibus miraculo: quippe singulis mensis singuli quaternos quartarios vini exiccarũt, sic vt potores nouẽ amphoras exhanirent binas. Ne miremur amplius bicongium M. Tullij filium, aut Mediolanensem tricongium Torquatum: etiam si apud Tranquillum potorem legerimus amphorarium.

Pannoniorũ mores Britãnorũ, Gallorũ. Martialis explicatur. De Braccis & Anaxyride, ac Campestribus, & Rhemensi tela. De Angonibus Francis Matronæ iugo. Campago. CAP. XXI.

PAnnonios quidem feroces intelligi Papinius voluit in Syluis,

Pannoniúsque ferox, arcúque horrenda fugaci
Armenta.

Herodianus vero author est, eius regionis homines esse quidem corporibus præualidis atque proceris, & in pugnam celeremque paratissimis, verum ingenio pingui & hebeti: quamobrem haud facilè sentire, si quid agas dicas've astutè ac subdolé. Vbi verò apud Tibullum legimus,

Testis quoque falax
Pannonius,

rebellem intelligunt. Extãt Ausonij elogia scitissima in hãc concionata gentem,

Armiferu alui quos ego Pannoniæ. Et alibi:
Saluere Augustum iubeo natúmque patrémque,
Imperiu grauidas qua seco Pannonias.

Mira porrò nunc est gentis eius in victu lautitia, mirum & in condiendo ingenium. Summi, infimi, medioxumi, coquendi artem sagaciter tenent. Vsurpatur ab eis adagium, Extra Pannoniam non est vita, aut si sit, non tamen esse ita. Plerosque eorum in literarũ studia peracutos aduerti, quum Patauii prouincialibus profiterer. Affectant præcipuè studia hæc nostratia, audiendi porrò auidissimi omnes, studendi non adeo. Vestium in patria neglectus, in Italia non vsquequaque incurioſi. Illud obiter adnotaro, quod est non ita frequens: Ponnoniæ partem dictam quandoque Valeriam, quod Valeriæ Diocletiani filiæ honori est contributum. Pannoniacos augures in Seuero memorat Spartianus. sed & in Alexandro Lampridius: Fuit & orneoscopos (inquit) magnus, vt Hispanorum & Pannoniorum augures viderit. Nec prætereundum ex Pannonia prodiisse imperatorem Probum, Sirmij natum, virtutis tantæ, vt inuulgarum vel apud celeberrimos sit: si diutius superfuisset, futurum fuisse vti terrarum orbis Barbaros non haberet. Nam & ipse prædicabat, Breui milites necessarios haud futuros. Natus est, quod iure miremur, agresti patre, vt inquit Sext. Aurelius, ac hortorum studioso. Hic Gallos, & Pannonios vineas habere permisit. Quin opere militari Almam monetam, Eutropio tradente, prope Sirmium & Aureum in Mœsia superiore vineis conseuit. Sirmiense vinum miris efferunt

laudibus Pannonij. Eiusdem Probi circumfertur dictum non
silentio inuoluendum, Annona gratuita milites vesci non de-
bere. Gentes porrò non paucas animaduertimus conciliandæ
formæ gratia subinde herbarum succis ritu perpetuò corpo-
ra sua linere. Fœminarum id inter Barbaros proprium. Apud
Dacos & Sarmatas etiam mares corpora narrantur inscribe-
re. Plantagini simile, glastum in Gallia vocatur: eo Britan-
norum coniuges nurúsque totũ oblinẽtes corpus quibusdam
in sacris nudæ incedunt, Aethiopum colorem sic imitatæ. Sed
& Britanni omnes eodem inficiuntur glasto, quod (vt Cæsar
inquit) cæruleum exhibet colorem, vt ea ratione horridiores
hosti sese ingeraẽt in præliis. Vnde commonemur, vt doctius
interpretẽdos monstremus Valerij Martialis versiculos, quã
sint interpretes suspicati. Leguntur verò hi libro vndecimo.

Claudia cæruleis quum sit Rufina Britannis
Aedita, cur Latiæ pectora plebis habet?

Germanos item Cæruleos dici ab Horatio nouimus, quod
ad cæsios oculos referri posse animaduerto. Nam qui sub Se-
ptentrionibus agunt, tradente Vitruuio, immanibus sunt cor
poribus, candido colore, directo capillo & rufo, cæsiis oculis,
sanguine multo: quoniam ab humoris plenitate cælique re-
frigerationibus sunt conformati. Qui verò ad axem accedũt
meridianum, breuioribus visuntur corporibus, colore fusco,
capillis vibratis, oculis nigricantibus, cruribus inualidis,
sanguine exiguo. Hieronymus in Hilarionis vita Germanã
quempiam coma rutilum dicit, quod ad cæruleum colorem
sunt qui referant, Horatij carmine ad comprobationem alla-
to: quàm bene, non statuo nunc. Britannos præterea capillo
vsus promissiore, cætero corpore abraso curiosius, præter la-
brum superius, frequens prodit historia. Britannos vt hospi-
tibus feros, increpsit Horatius. Vxores habuisse traditur, de-
nos duodenósque inter se communes, præcipuéque cum fra-
tribus fratres, ac cum liberis parentes. Nati inde iis asscribe-
bantur, à quibus virgo adducta primum. Illud obiter adne-
ctam, Britanniam esse περίπλουν, & insulam, Tito imperante
Romanorum primum deprehendisse Cn. Iulium Agricolam.
Id quod ex Dionis historia nouimus, qui in Seuero, Britannis
gentes ait præcipuas Caledonias & Mæatas, quæ montes in-
colant asperos, & aquis indigos, & campestria deserta ac pa-
lustria, sine ciuitatibus, domibus, agrorum cultu, fructibus

tan tum

bulum & pabulo victitantes. Piscitium nec gustant quidem:
quin in tentoriis nudi, siue calceis. Curribus in bello vtun-
tur equis paruis, sed præuelocibus. Famem, frigus, mise-
riam omnem ferunt constantissimé. In paludes coniecti per-
manent dies multos, capite modo prominente ex aquis. Ci-
bum parant, quo fabę mensura vescentes famem non sentiũt,
neque item sitim. Leporem, gallinam anserem admisisse in
escam, maximum nefas: alere tamen ista non abnuebant,
voluptatis animi tantum gratia. Delectum ac tributa iniunctáque
imperij munia obisse haud grauatè, modo abesset iniuria:
hæc enim ægrè patiuntur. Audaciam temere proruentem,
quam salutis ac vitæ neglectu Celticam nuncupat Aristote-
les: nam (vt Strabo inquit) præter vim & audaciam nullum
ad prælia adiumentum habent. Gallos scribit Cicero, iurisiu-
randi ac Deorum religione nulla commoueri. Nam cæteri,
inquit, pro religionibus suis bella suscipiunt, Galli contra
omnium religiones. Quinimò & cũ diis immortalibus bella
gerere, quando & celebre in terris, vt tum res erant, impetu
fuit. Delphicum oraculum inuadere sunt ausi. Si quan-
do verò metu perciti propitiandos Deos arbitrantur huma-
nis hostiis templa fœdant. Author tamen Strabo est, Gal-
los esse simplices, ac nulla morum malignitate. Propterea
Martialis,

Et tumidus Galla credulitate fruar.

Quod ad stoliditatem referunt alij, & Cæsar Gallorum con-
suetudinem subita incessit, ac repentina. Accedit Polybij author-
itas dicentis, Gallos ira potius atque impetu moueri quàm
consilio. Sed & Gallos omnes admodum deditos religionibus
constat. Verùm qui affecti sint morbis grauioribus, aut pericu-
lis obiecti sint, aut pro victimis homines immolare, aut se im-
molaturos vouere, quòd nisi pro vita hominis homo itẽ red-
datur, non posse Deorum immortalium numen placari ar-
bitrentur. Fuisse quoque qui staturosa haberent simulacra,
quorum contexta viminibus membra spirantibus comple-
rentur hominibus, quibus subiecto igni crudeliter inclusi exa-
nimarentur. Hominem præterea diuinationi destinatũ in ter-
gum concipiebant, quosdam etiã sagittis configebant, patibulo
suffixos. Gallorũ & illud proprium,
in sacris ædibus
Dijs patre se prognatos arbitrari: quo argumento tẽporum

spatia metientes, non dies, vt cæteri, sed noctes mittunt in digitos. Bardi, inquit Ammianus Marcellinus, fortia virorum illustrium facta heroicis versibus cum dulci lyræ cõcinebant modulo. Druidæ ingeniis celsiores, vt Pythagoræ decreuit authoritas, sodalitiis astricti consortiis, quæstionibus altarum rerum occultiorúmque erigebantur: ac humana despectantes animas esse pronunciarunt immortales. Galli veteres cesioris erãt staturæ omnes ferè, ac candidi rutilique, luminum toruitate terribiles, iurgiorum auidi, & sublatius insolescentes: metuendæ complurium voces placatorum, iuxta & irascentium: tersi tamen pari diligentia cuncti, & mundi. Inter eos non ferè compertus qui militiæ detrectandæ causa pollicem sibi præcideret: quod genus iocaliter Murcos dicunt. Vini auidum ferebatur genus, adeò vt vel humiliores sensim ebrietate continua hebetarent, quam esse furoris volũtariam speciem pronunciauit Cato. Moræ præterea narrantur impatientes. Ab Iulio mense Gallos consuesse procinctus exordia sumere, obseruatum in authoribus est. Lampridius in Alexandro Cæsare, Gallicanas mentes esse duras prodit, ac retrogradas, sæpéque imperatoribus graues. Proinde Alexãdri seueritatem non tulisse: quo argumento in vico, cui Sicilia nomen est, fertur occisus. Pollio Treuellius insitam Gallis leuitatem scribit, ac res nouas affectare. Idem, quum amissas esse Gallias, nunciatũ imperatori Galieno foret, arrisisse illi tradit, ac intulisse mox: Non sine trabeatis sagis tuta respublica est: Nam & quum vastatã Asiam audisset: Quid, inquit, sine aphronitris esse non possumus? Galliarum studia vt rentissima celebrantur Hieronymo, qui & Gallici sermonis vbertatem nitorémque Romana condiri solitum grauitate scribit: sicuti Asianum morem Attico sale siccabant Græci. Hinc Gallicanum cothurnum legimus dici. Apud Sotianos Gallorum gentem mos vetus irroborauit quandoque, vti senectos circa se rex haberet ex prudẽtioribus, quos dicant ipsi verbo patrio Silodunos: id Græcè valet, γηγενεῖς. Regi conuiuũt hi, ac cõmoriuntur, ipsis ita cooptantibus: proinde vestitu vtuntur eodem ac victu, sed & potestate. Commoriuntur autem quicunque regem interceperit casus: adeóque id obeunt volentes, vt qui timidius subterfugerit, necdum inuentus. Gallorum porrò est vestes ferre intonsas, Bibliotheces sexto Diodoro tradente, variique coloris braccarum genere, de quibus notissimum est illud Taciti Cornelij, Cenonia versicolori sagulo, braccas barbarum tegmen induitur, togatos alloquebatur. Apud Ouidium Ponticos populos braccis aduersus frigoris iniuriam vti solitos legimus,

Pellibus & laxu arcent mala frigora braccis.

Scribit Mela Pomponius, Sarmatas braccatos totum corpus, & nisi qua vident, etiam ora contegere. Apud Hieronymum & Ambrosium pro femoralibus, sicuti vulgo, dici comperies: quæ alioqui tum succinctoria, tum campestria, vt apud Horatium, nuncupantur:

Penula solstitio, campestre niualibus auris.

Meminit Volcatius Gallicanus in Cassij vita, & M. Cato quãdoque, campestri sub toga cinctus processisse, ab Asconio traditur. Aurelius Augustinus ciuitatis diuinæ libro quartodecimo. Campestria, inquit, Latinum verbum est: sed ex eo dictum, quod iuuenes qui nudi exercebantur in campo, pudenda operiebant. Vnde qui ita succincti sunt, campestratos vulgus appellat. Operas verò campestres ex Cicerone pro Planctio sequestres accipimus, penes quos pecuniæ ab candidatis deponebantur: quos significat Plinius, vbi ait, Quum apud Cæcinam pecunias deponerent candidati. Ab braccis braccatos in Alexandro Cæsare legimus apud Lampridium, sicuti plaustrarios item & vitrarios. Scribit idem, Alexandrum eundem braccas gestasse albas, nõ coccineas, vt solebãt prius, qui & fascíis semper est vsus. Cãpagum, ad campestria facit nihil: est autem Iulio Capitolino barbarum calciamenti nomen, sicut anaxyris item calcei fuit genus: ab cuius similitudine rumicis quædam species sic quoque dicta comperitur. Verùm anaxyris (inquit Eustathius) signat quod Romani bracon dicunt, ἐκ τοῦ ἀναζυρίδαι, demutata Σ litera in Ξ, quod vsu venire quãdoque probant grammatici. Alibi Eustathius idem, id est Iliados secundo, non bracion sed bracam scribit. Anaxyridas Strabo tradit libro vndecimo, esse frigoribus commodum gestamen. Dignum relatu in Gallorum mentione illud quoque: esse inter Gallos qui dicãtur Rhemi, à quibus propagatum telæ genus tenuitate præstantissimum, quod ab illis modo luxata parum dictione decurtata've. Rhemense dicatur passim: quamquã & in laudis participatũ textrino eo reliqua item admissa Gallia. Gallos prodit Agathias hand prõptè volentésque per æstatẽ pugnas inire, sed in algo-

ribus gratè admodum, dum rigent in primis: tunc enim esse prę qualidos, & laboribus sese libenter ingerere, vt qui frigoribus insueuerint, ac gelida præcipuè incolant. Francis, inquit idem, tela sunt, quæ angonas vocant ipsi, quibus res magnas vbi opus fuerit gerunt: eorum pars maior obducta ferro est, in parte superna circa ferri aciem ipsam recuruæ extat vtrinque, tanquam hami, laminulæ quædam arcuatæ præacutæque sed pronæ, ac in ima reclinatæ. Francos scribit Ammianus Marcellinus, Salios ab consuetudine nũcupari solitos. Francis familiare est, inquit Vopiscus, fidem ridendo frangere. Matrona celebre est in Gallia iugum, ei casum fœminæ nobilioris nomenclaturæ occasionem præbuisse, scribit Marcellinus.

Cur Hispaniæ subterranea incolere dicatur Pluto, vtque in ea campos finxerit Elysios Homerus. Hispanorum mores.

CAP. XXII.

HIspaniæ verò felicitatem insigniter admiratum Posidonium oratoria quadam eloquentiæ vi sese latius expandentem tradidisse ferunt, Hispaniæ subterranea nõ infernum, sed Plutonem ipsum, id est opulentiæ Deum inhabitare: tanta est in eo terrarum tractu metallorum fœcunditas. Imò verò & literarum parens Homerus, opum eius prouinciæ quarus in primis, nec virtutum aliarum nescius, in ea Elysium effinxit campum, & piis dicatam sedem, ad quam vaticinans Proteus Menelaum eccinit emigraturum. Hispanos autem ipsos esse ingenio inquieto auidóque in nouas res: propterea ab historicis relatum scio, Hispaniam omni alia terrarũ parte esse reparãdo bello aptiorem, partim quidem locorũ, partim verò hominũ ingeniis. Quãobrem prouinciarũ vtique prima inita Romanis quæ cõtinẽtis sunt, postrema omniũ ductu auspicioque Augusti Cæsaris demum perdomita est. Hispanum portò fuit, punctim magis quàm cæsim hostem adoriri: proindeque gladiis vti breuitate habilibus mucronatisque. Sicuti verò Gallis supra vmbilicum nudis depugnare moris erat: ita Hispani linteis prætextis purpura tunicis, candore mirofulgentibus in bella pergere consueuerant. Atque hæc quidem vniuersim de Hispanis. Iberorũ verò iacula multis hamis fereis fuisse inserta, ex historia nouimus. Ferini verò prorsum

& deprauati harum gentiũ mores fuere, quando non abnuere lotio, quod intra cloacas asseruatum diutius fuisset, acta comparare: retrimentis denique contusis, dentifricia eaque coniugibus quærentes. Id quod in more Cantabris fuisse qui in collimitio sint, compertum est. Humi cubare non Iberis modo insitum, sed & Gallis. Verùm, microgigas Iberorũ propria est, vt Phylarchus scribit: res namque armas plurimi faciunt, & auaritiæ studio semel tantum cibum capiunt, quam rem νυκτιτίαν Græci vocant. Sunt & corporæ, & in tam auido ingenio vestibus tamẽ amiciuntur vel preciosissimis. Taceo quod Marcus Tullius Aphros, Hispanos, Gallos, vt immanes deformat ac barbaras nationes: sed hoc generis est. Callecos omnino esse ἀβίους, hoc est sine Deo progignitur. Celtiberis ignoto Deo, collimitaneisque in Occasionem vergentibus, rem diuinam, luna visitationem noctem faciente, obeuntibus noctu ante fores cum peruigilio excubiis. Author Artemidorus est, mulieribus monilia auro gestare consuetum, è quibus in verticem surrectos cornua itidem ferreos decumbere in frontem lõgius, vt prominentia inde velum vmbellæ vicem præstet defendendo soli: quibus hic summe illis preciosus: apicem aliæ pedali mensu extollunt, comámque aptè circũnectunt, galericulo atri coloris superiecto. Quum gererentur in Cantabria res, filios, ne quæ fortè fortilis præda & ludibrium, matres contrucidarunt: senes & puer, quum parentes compediti asseruarentur cum Germanis, omnes confodit. Promiscua verò hæc Gallis, Thracibus ac Scythis. Quum omnibus cis Iberum Hispanis arma ademisset Cato ademisset, adeò ægrè passi, vt multi mortem sibi consciscerent, ferox gens nullam vitam rati sine armis esse. Mulieribus & illud proprium, opere rustico summum exercere. Puerperæ viris, ipsarum vice decumbentibus administrãt. Infantem æditum in fluminis abluunt frigore. Proditur memoriæ, in Liguria quoque exactis mensibus, quandam mercede fodientem doloribus incumbentis partui conuelli cœpisse: quúmque vrgeretur acrius, paululum se subduxisse, atque enixam mox laborem repetisse, ne causa periret: prorepta puerulo pannis obuoluto: quem ingenitum crederes, non peperisse. Quod ne fabulosum quis putet, author M. Varro est, in Illyrico sæpius id ipsum vsu venire. Sed & inibi virgines passiua Venere vti: ac quibus cum licuerit

licuerit congredi:& è quibus velint sibi liberos quærere. Barbaricæ amentiæ, agrestisque ac truculentæ immanitatis est. Videns hinc argumentum: Cantabros quippe ferunt iuris hospitium factos, ac patibulo affixos, in tanta supplicij diritate nihilominus perinde ac gestientes, pæana concinere. Eiusdem quoque gentis illud est: viros vxoribus dotem numerare, filiásque ex asse instituere hæredes. Lusitanorum ingenia diis apta traduntur ac versatilia. Inspectis humanis extis tura coniectant. Dextras captiuorum præcisas numinibus obtuliſſe pium illis præcipué. Hydropotæ in primis, id est aquæ potores, qui montana incolant: fronte mitris culta pe gnam ineunt: hircus in epulis gratus maximé. Basterarum mutatio in more est, nummorum loco. Aegyptiorum ritu ægrotos producunt, vt à prætereuntibus, quos eiusmodi quippiam infestarit, aliquid salutaris afferatur. Degere hilari moribus Callecos ferunt, Astures, Cantabros, vniuersim omnique ad Pyrenea iuga.

Mysorum mores, item Thracum. Ctistæ. Ctitæ. Bendidia. Qui dicantur Abij: & aliorum quoque populorum ratio. De Getis nonnulla. Itemq; de Orpheo non indigna scitu, ac Lebethriis, & Tereo. De antro Zerynthio, ac Hecate, Cynosphago, Ostrogetis, Vnijugatis. Crasso, Mysia Cerere, & Myseo.

CAP. XXIII.

MYsos legimus Deorum cultui adeò emancipatos, vt cæde animantibus eximiè abstineát: quo nomine ab eis pecora declinari omnia. Viuendi ratio illis in melle, lacte, caseo. Ex diuinorum autem cura & pacato genere vitæ deicolas vocant, & capnobatas, id est, fumi conscensores. Chiliarchus illud iucundũ scitu: perraro in Mysia reperiri asinos, quibus recta sint ilia: inde nato adagio, vt ὀφιῶν πάτηγός, ἤγουν ἀσινῶς, id est, ile fractum habẽs, dicatur ex Mysia asellus. Mysos omniũ Asiam incolentium opulentissimos ac felicissimos dicit in Heroicis Philostratus. Mysas itẽ Amazonum more equo bellatrices. Hierá quoq; Telephi vxorem, mulierũ fœminam maximam equitatui imperasse. Sũt & in Thracia, qui omne à muliebri congressu abstineant. Propterea Ctistas nun-

cupant, veluti creatores, sicuti interpretantur quidã. At Eustathius ubi Homerus Athenas vocat ἀντιμολέας, exponens inuentores, vel bene conditas, vel quę bonos haberent polistas, id est, conditores: quos Ctitas vocat tragœdia, extrita S litera. Sanctos item censeri, ac omnifariæ compotes libertatis. Ex vitæ eodem modo dici ab Homero Abios, ceu à vita sequestrati videri possint videri, quum mulieres nesciant: qui hominum status quodammodo diminutus ac semiplenus. Sed ab Antiphon Abij dicuntur, qui multum possident victus: velut Homerus arylon regionem dicit polyxylon. Possunt etiam Abij appellari diu viuentes, item qui legibus vtuntur & politia, qui arcubus nõ vtantur. Mysos superiores vocari à poëtis putat in Heroicis Philostratus, qui sint equarum pasto rimque lac hauriant. Trausorum in Thracia gens naliberos sese adflictans deflet, quod magnis in vita malis nascituri in lucem emandentur. Perfunctos humanis per mortem libertatem veteri more contumulat. Alicubi singulares adsunt plures, visendo inter eos certamine: si viro contingat hominem exuere, quam is dilexerit plurimum. Vi ctoriæ præmium mors, & commune conditorium, reliquis mœstis insigniter deflentibus. Virgines nõ asseruare, sed prostituere vt collibuerit, cum viris cõgredi, Thracum moris est. Liberorũ cura vel præcipua, quas à parentibus magna vi æris sibi conciscunt. Ocio perfrui præclarum, agricolatione consentaneissima prorsum. Rapto sibi victũ conciliasse, honestissimum. Eiusdem gentis sacra fuere Bendidia, Platoni celebrata nomine, vt Strabonẽ præteream. Hinc apud Xenophõtem, Bendidium, id est, βενδιδιῶν, nominatur Athenis ad Munichię templũ Dianæ, Græcarum rerũ libro secundo. Thracas prodit Thucydides, vbi nil extimescant, esse φονικώτατον γένος, id est, cædis simum genus. Thracas esse in Venerem præcipuè pro pensos, illis versibus testatur Ouidius, de Tereo Metamorpho seon sexto agens, & Philomela:

Tegna quidem facies, sed & hunc innata libido
Extimulat, pronumq; genus regionibus illis
In Venerem, & flagrat vitio gentisq; suoq;.

Orpheum Thraca proditur memoriæ Teletas Deorum exco tasse primum, itémque scelerum expiationes, morborum medelas, prętereá que iræ diuinæ auerruncationes. A mulieribus concerptũ ferunt, quod illarum viros abduceret, quũ sibi

vino

vino audaciam quæsissent: vnde institutum etiam viris, ut reliquum vinolenti in aciem prodirent. Sunt qui de cæ- ictum memorent, quod mysteriorum aperiret arcana iis, q- prius minimè in eius rei venissent participatum. Nō defu- qui defuncta vxore in Thesprotidis Aornon autumet ver- se, vbi olim fuerit νεκυομαντεῖον: quum verò Eurydices ani- euocasse adcredidisset, & cōsequi, animaduerso errore, ipsu- sibi manum admouisse, quum doloris vim perferre nequi- Memorant Thraces ad Orphei conditorium luscinias fr- uius concinere ac grandius. At qui Pieriam tenent Mace- nes, ac ciuitatem Dion, à mulieribus peremptum arbitra- Certè ex Dio montem petenti columna occurrit, cuius ba- μα fit lapidea hydria, qua Orphei ossa contineantur, vti fer- indigenæ: tralata ad se à Libethra ciuitate in Olympo, quam euerterat funditus torrens nomine Sys: ædito prius Dionys- ex Thracia oracuło, fore vt pessimo interirent exitio Libe- thrij ὑπὸ συὸς, quum Orphei ossa inspexisset sol. Quod eo- nit, hominum adfluxu columna euersa, ad pastorē in somn- suauiter canentem audiendum properantium. Adnotandum & illud, ab Hebro flumine haud ita esse disitam ciuitatem nomine Zonam, post quam haberi Orphei quercus, sub qu- bus sit Zerynthium antrum, quod tamen in Samothrace ha- tuant alij, & Lycophron esse Zerynthium scribit, κωνεγρ- ὰς, quam Hecaten interpretamur. In Thracia regnasse Te- reum, vulgatior fama tenet. Megarēses putant circa Megar- dis nūcupatos fontes. Arbitror, Pausanias inquit, & suppo- cōiectura multiplex, Daulidi super Chæroneā imperasse Te- raque enim Helladis olim occuparunt Barbari. Perpetuo autē in Philomelam scelere, ac Ityn, sibi manū conseuisse Te- reus. Cōstructum verò illi sepulchrum, & sacra institutа an- niuersaria, in quibus hordei loco calculis vtantur. Atq; inde comparuisse primum epopa auem ferūt. Nam & mulieres in auiculas deformatas fabulantur: quoniā hirundo & luscinia lugubre quiddam cōcinant, & querulum. Getas carnibus ve- sci constans opinio est, & tradit Posidonius. Ex Pythagor- verò decretis instituti origo est. Quando Zamolxim (Getæ Pythagoræ seruisse, & ab eo scientia cælestium rerum ampla imbutū, certior fama tenet: remeātémq; mox in patriā, regn- participē factum, atque ex præsagiorū claritate Deū quoru- ditū. Sciendū hoc itē, Getas nunc Gothos ab eruditis cred- quorum

rum aliqui Ostrogotæ nuncupātur, tanquam Orientales horum vocabulis Gothos dixeris: sicuti Vuisigotæ dicti qui Occidentalium sese regionibus infudere. Obseruatione dignum ex Dionis historia, Marcum Crassum Augusti auspi- cijs Mysos & Basternas edomuisse prælijs frequentibus, ac illorum regem Deldona manu sua interemisse, mox & Thra- cas debellasse, vexasse & Getas: quì tamen opima spolia re- tulisse non memoratur. Getas, inquit Dion, vltra Aemum habitare ad Istrum nouimus. Qui verò à Romanis nuncupan- tur Daci, & ab seipsis quoque, hosce Græcorum nonnulli Ge- tas dicunt: rectè ne an secus, non statuo nunc. Illud hac in parte obiter non reticuerim, Mysiam quandoque legi Cere- rem, sicuti eius templum prope Pallenem Mysēum. Sed hæc ad regionem pertinent nihil, quando à Myso quodam sic dicti deam comperio: qui fuerit Argiuus patria, quique Cererem susceperit domo. Celebrabatur septem diebus festum, sed omnio excedebant templo viri omnes, subsistebant mulieres, pulsi etiam canibus masculis. Sequenti die redibant mares cum multis iocis ac scommatibus.

Scytharum instituta. Aposcythismus quid. Vnde dicantur Scythæ. Anacharsidis inuenta. Carrago quid. De Scythicis calciamētis, & Persicis. Dauorum seruile nomen vnde propagatum. Histria quid sit apud Herodotum. Daulus quid. Daulis vnde. Sarmaticus ludus. Scytharion. Thapsus. Melinus color. Chrysoxylon.

CAP. XXIIII.

Scytharum plerisque cōmunia esse omnia præter ensem & cyathum à multis proditum scimus. Inter promiscua ve- ro quā ex præscripto Platonis, esse item vxores liberósque. Aeschylus etiam æquitatis seruatores dixit Scythas. Multi & sapientissimos arbitrantur, minúsque in malum procliues. Generis eius integritatem, Anacharsis & Abaris abunde vi- detur comprobare: sed & plerique alij generis eiusdem. Anacharsidis sapientiam ex inuentis ab eo facilè indicari tam bidentem, & figuli rotam. Quod tamen vltimo positum loco est, minus recte dictum videtur: quoniam figularem or- dem antiquior illo etiā Homerus nouit. Nec ignoro tamen,

Apuleio

Apuleio in Magia, Scythas dici sordidissimos. Eos omnium principes cõmunibus vsos legibus Clearchus scribit. Mox nõ infesti modo iniuriisque in mortales omnes euasere veri & miras delapsi delicias sunt ex omniũ affluentia. Illuc vero immanitatis prouecti, vt cũctis ad quos accederẽt, nares præciderẽt. Ab hisce porrò aposcythismũ dicimus, cutis in capite cum capillis absciss ionẽ ludibrij causa: quod illis quãdoque calamitatum magnitudine contigisse animaduertimus. Scytharũ proprium, lactis gratia seruos occæcare. Item illud, vt mucronibus, quos pro numinibus colunt, eductis, iurent: permãsuros in fide. Scythas esse iracũdos, nominis argumento comprobari potest, quando non aliunde gentis appellatio profluxisse creditur, quã ἀπὸ τῦ σκύζεσθαι, quod irasci signat. Quanquam non latet, ab Herculis filio Scytha nuncupatos tradi à plerisque, abs quo, Herodoto authore, Scytharum propagati reges. Scythicas verò apud Alcæum, calciamenti genus inuenimus, σκυθικὰς ὑποδυσάμενοι, meminit & Stephanus. Sicuti Laconicas albas apud Athenæum, & Persicas in Aristophane legimus quandoque. Sed mulieribus tantũ competere interpretantur. Et Amyclaidas apud Eustathium, in Amyclarum inuentas vrbe, & ab Alcibiade, Alcibiadas. Scythas esse coloris rufi, in Sanitatis ratione ab Galeno traditum est: sic vti Aegyptiorum nigritia est propria, Gallorum candor. Quia verò carris plurimum vtantur Scythæ, hinc illud Pollionis Treuellij: Quo comperto Scythæ facta carragine per montem Gessacem fugere sunt conati. Sic verò interpretantur nonnulli, vt cartaginem facere, verbo barbariem resipiente, sit perinde ac si dicas, Conclamare vasa. Sed & Carraginem facere dixeris non rectè minus, Viam aperire, qua commeent plaustra: quando & ratione hac, carraginem vsurpat pleraque Italia, vel prouerbio teste. Sed in Claudio idem Pollio, carraginem pro carrorum multitudine accepisse videtur omnino. Et Flauius Vopiscus in Aureliano. Tuum est (inquit) quærere, vbi carrago sit hostium. Sunt inter Scythas prope Hyrcaniam, quos vocãt Daas, à quibus plerique Dauorum seruile Athenien sibus nomen corriuatum fabulantur. Id Straboni probabile non sit, ob insignem locorum intercapedinem, qua Græcis nullum cum illis genti bus fuisse commercium coniectat. Proinde quum ex locis vnde vectarentur mancipia nomẽclaturã ducerent, vt Lydi

Syri, Getæ: propius verò esse à Dacis nuncupari: quando & hos quoque olim Dauos vocitari solitos arbitratur. Sunt vero ex aduerso Germaniæ, ad Istri fontes. Nam Daulus omnino aliud est: significat enim densum, quod Pausanias interpretatur: vnde Daulidi nomen impositum coniectat. Eustathius, quod densa arboribus forẽt circumiecta loca. Idem tamen libro decimo Pausanias à nympha Daulide nuncupari dicitate mauult. Sunt qui à tiranno Daulieo. Δαῦλος ὑπόλιθος, apud Aeschylum, id est densior barba. Daulum etiam dicit semustum lignum. Erat item apud Argos festum Dauium, in quo fuit imitatio pugnæ Prœti in Acrisium. Getas autem sunt qui ad Pontum constituant, in solis exortum reclinatos. Daas autem & Dasas appellatos inuenio. Getarum (inquit Stephanus) lex est, manibus defuncti viri vxores mactare. Maximum esse Scythis iusiurandum Herodotus scribit per regias ἱστίας, id est (vt Valla interpretatur) solia. Histiam item idem videtur quod Vesta: quæ vox, vt alibi indicauimus, focum signat, larem, deam. Et ante paulò author idem Scythis coli Histiam ante omnes, Vestam intelligit accedens à Scythis interpres. Sed & in Græcorum lexicis obseruatum est, Histiam pro Eschara capi, id est foco, item textrice muliere, ac domo, & cœna. Scythis porrò & Sarmatis peculiare, equos ad conchos facere, quoniam sic euadant mitiores: habent autem non magnos admodum, at acres præcipuè pernicésque, ad laborẽque non rebelles. Nulla populis collimitia, nullæ sationes, pabulo & pecori, non aruo student, in plaustris agũt vbique, vnde & Hamaxobiorum prorepsit appellatio. Tympaniis contribus imbri & hyemi defendendæ appinguntur ex corio lintres, quibus & iustitiam colunt non legibus, sed insita ingenij promptitudine. Furti crimen apud eos lõgè grauissimum, vt quibus inmunita sint omnia, & facilè volentibus exposita. Auri argenti odium ad cæterarũ gentium amoris æquilibrium. Vestibus illis ex ferarum pellibus, aut murium, aliàs vestium ignorus. Hinc illis alieno facilè parcentibus consummatæ excusáque morum sanctitas. Haud dubiè intelligas, ibi esse diuitias, vbi earũ vsus prepõderet. Et quod non desinas admirari, apud illos amplius naturę insita vis pollet prosit, quàm apud alios examinata sapiẽtiæ documenta. Illud etiamnum admirabilius, vnum modo Scythicũ genus à condito æuo exteratum gentiũ iuga nescisse. Romanáque

illos arma, quibus omnia concutiebãtur, audisse potius quàm sensisse, Darium temere assultantem, fœdissimè reiecerũt. Cyrum vel cum manipulis, quod dicitur, deleuerunt. Alexandri ducem Zopyriona ita prostrauere, vt ne pyrphorus quidem reliquus fieret, quippe corporis robur illis excellens, sed animi magnitudo excellẽtior, nil sibi ex bello præter gloriam quærentis. Quia verò de Scythis mentio est, non præteremus quod Flauius scribit Vospicus in Carino: Exhibuit (inquit) ludum Sarmaticum, quo dulcius nihil est. Ex Graca compertum porrò commentariis est, scytharion intelligi lignum Scythicum, quod tum thapsus dicatur, tum chrysoxylon, vnde melino colore inficiantur lanæ, flauique iterum fiant capilli.

Athenienſium mores, ac inuẽta præclara: & cur iidem Autochthones dicti. Cur Cecrops duplicis naturæ. Romanorum grauitas. Monophyes. Diphyes. Eunomia duplex, In arcem referri quid. Heniochi. Athenienſibus dici pro ditiſſimis. Æconum dicacitas. Sphettorum ſuggillatio. Romanorum laus. Romanos fuiſſe ciues Romano ſubiectos imperio.

CAP. XXV.

SEd ad mundi portionem, literarum claritate, ac sapientiæ fama perillustrem, à qua in cæteras gentes quasi corrivata traditur humanitas, ac velut per traduces propagata, si ſegnem retraxero, multa sese mihi agminatim ingeret rerũ nobilitas, quæ se carptim explicari, & canis Aegyptij imaginem quadam, vti est apud Aelianum, velut fugiendo, non facilè patiatur. Verùm ista exequi ad plenum non est nostri instituti, vt quibus propositũ, non passim nomina dantes sacramẽto regare, sed delectum agere, ita vt cultæ sint, ac viribus præ gnes copiæ, potius quàm numerosa multitudine graues. Proterea Ionicam silentio inuoluemus mollicię, & choreis delitiisque mancipatos animos. Necnon Bœotiam ruditatem ac Thebanam suem. Athenas conspicor fulgurantis eloquentiæ cuiusdam, & sapientiæ exquisitioris augustius sacratum. Quo nomine abblandientes demagogi reliqua dixere Græcis communia omnibus: at quæ in cælum prouehat hominem viam solos scire Atheniẽses. Redditũ illis quandoque oraculum

legimus, Tanto cæteris eos fore excellentiores, quanquam aues alias præcellat in nubibus aquila. Pytheam tamen fuisse quandoque accepimus, sic vti vænale lac domui illadens indicat prorsum inesse morbi quippiam: ita quo pertinet Athenienſium legatio, ægrotare ciuitatem, necessario indigere. Eius vrbis in excolenda vita eximiam curam inuentam præclara apertius commonstrant. Illi siquidem acceptum ferunt authores celeberrimi lanificium, oleum, vini vsum, glandi serendique frumenta glande vescentibus præmonstratam rationem. Vnde & Autochthonas esse cognominatos scribit in Theologumenis Apollodorus, quoniam terram primi colere adorti sint. Meminit Demosthenes in oratione ... illius regem Cecropem non alia magis causa natuduplicis fabulosa narrauit antiquitas, quàm ex connubij excogitata: sicuti multis placet. Quippe ante Cecrobrutorum more in Græcia mulieres concubitu vtebanmasculo: vnde fiebat vti pueri μονοφυᾶς dicerentur, id est vnius: quia matrem modo agnoscerent, patre prorincerto. Vbi vero ferinos id genus mores fustulit Cefecti quodammodo διφυᾶς, authori ipsum id adoptacognomen. Pueros ab initio statim ita erudiebant, vt ... διὰ τὰς ναυμαχίας, id est propter naualia bella, condiscerent. In plerisque tamen à linea deerrasse nobilis ciuitas agnoscitur. Nam munerum & lucri inex ardor ita incessitur, vt iactatum vulgo sit, Atticum orientem manum porrigere. Aristophanes in Nebulis impudentiam infamat item, quum ait, In facie ... ἀττικὸν βλέπω, id est Atticus aspectus. Dicũtur quan ... κολάκων λάκαινα, id est adulatorum adulatores. Celecomico eodem Athenienſium dysbulia, id est ..., quod est consultatio mala: proinde etiam Eupo... ὡς δυτυχᾶς μᾶλλον, ἢ λαχᾶς φρονᾶς. Quibus esse quidẽ Athenienses felices, verùm non sapere mul... dispicere. Factum id Neptuni indignatione fabu... at regessisse Mineruam, vt malè consulta nihilomiciter caderẽt. Proditũ tamen clarissimis auditoribus Atheniẽses publicis consiliis diuinos quosdã sacerdotes, ... vocãt adhibuisse. Ná & Lacedæmonij regibus ... assessores dabant. quin & senibus, sic enim consi-

lium nuncupant publicum, augur intererat. Nam vt in Politicis Aristoteles præcipit, Eunomia duplex creditur: vna quidem, vti est iuris cõstitutio recta: altera, quum iuri sapienter, ac vt ratio dictat constituto obedientes se homines præstant. Denique eunomiam iudiciorum præsidem alterã, opinatur Demosthenes. Athenienses porro Plutarchus scribit ad iram, tum ad misericordiam fuisse lubricos, ac suspiciones arripere celeriter, quàm edoceri per quietem maluisse. Solitos item laudantibus arridere cauillantibus haud fãne molestos, ad opem quoque humillimo cuique ferendã promptiores. Author in Oratione pro P. Sestio M. Tullius, Athenienses longè à Romanorum grauitate fuisse dissũctos: quoniam in vrbe Romana orta grauitas, & magnitudo animi videretur. Quidam verò ex Græcis præcipuè, Athenas dixerunt Græciæ museum, id est μουσεῖον. Pindarus etiam culmen ornamentúmque, hoc est ἀκρωτήριον. Thucydides verò ἑλλάδος ἰδέαν, id est Græciæ Græciam. At Pythius Vestã Græcorum & prytaneum. Qua loquendi hyperbole templum Constantinopolitanum excellentię incomparabilis κόσμον κόσμου appellare sibi permisit quidam, quæ res mundi mundũ indicat. Iam Atticorũ aures teretes ac religiosas celebrãt grauissimi authores: ad quas qui se accommodat, is verò existimandus est Atticè dicere, vt nil sentiatur insolens, nil ineptum. Ornata omnia, grauia, copiosa. Quin Athenis clarissimus roborarat mos in concione eos qui essent in præliis interfecti laudari, eámque quotannis recitari necesse erat. Athenienses Liuius scribit, literis verbisque, quibus solis valent, bellum gessisse in Philippum. Ex Acropoli & Propyleis, inquit Pausanias, κὰι θάλασσα ἔστι σὺν αὐτοῖς, id est mare conspicuum est. Vnde Aegeus se in præceps dedit, quum redeuntis Thesei vela ab Athenien sibus est. In Attica historia legas quandoque, in arcem quospiam relatos: vel ἐν ἀκροπόλει ἐγγεγραμμένους, pro damnatos intellige, ac donec mulctam soluissent, ignominiæ obnoxios. Eorum nomina in Acropolin referebantur, vnde sic nuncupati. Illud obiter adiecerim, ne pereat, alios qui nil offecturum, quod Aelius scribit Dionysius: ab Athenienses ditissimos nuncupari heniochos id est auriga, μετοχηφοῦντας, id est curules equos alentes, quem ordinem fuisse axiologon dicit, id est authoritatis plurimæ. Fuere ea-

mem in Attica Aexones dicacitate insignes adeò, meledicáq; vesentia, vt ἀξονεύεσθαι figuratum inde verbum sit, quo significatur potissimũ intolerãda mordacitas. Sicuti agrestis itẽ Sphettiis inhæsit in Attica eadẽ, vnde infamatur Sphettius Cherephõ. Verũ vrbis Romanæ nulla maior laus, quàm quæ à nobili Græcorum nata authore est, qui orbis epitomen dixit esse Romam. Nam cæteris hominibus Romana præstitere ingenia, M. Tullius scribit. Quod verò prodit Dion adoratione prorsus dignum: reges ab Romanorum imperato ribus solitos diademata accipere. Cęterùm doctrinæ à Græcis exempla petenda, à Romanis autem virtutis. Græcæ autem gentis, adulandi morem esse proprium familiarémque, prodidit Iudaici excidij primo Egesippus. Imperator verò Constantius vrbi Romanę iam proprior, senatus officia verendásque patriciorum effigies ore sereno cõtemplatus, non vt Cyneæ Pyrrhi legatus, in vnum coactam multitudinẽ regum, sed mũdi totius adesse asylum, cõcipiebat animo. Fuit & qui imperij & virtutum larem esse Romam pronuntiarit. Denique interrogatus barbarorum quidã quid nam de Romana vrbe sentiret: id sibi modò placuisse aiebat, quòd ibi quoque hominẽs mori perdidicisset. Iurecõsulti denique Romã communem pronuntiant patriam, quòd Romano subiecti imperio Romani haberentur ciues. Id quod lege lata sanxit Antonius. Porrò, qui Romanæ ciuitatis iura non habuisset filios potestate non retinebat, qui ventrẽ insequebantur potius.

Cretensium mores. Nonnulla de Spartanis. Periœci. Agela. Andriũ. Cœmeterium. Calophori. Xylophori. Xenica mensa. Ephori. Cosmi. Epharmiota. Clarota. Lerium quid. Oleria festa vnde. Cretomartis. Dictynna. Aphæa. Carmen. Item de Aegina, Lero, Ceo. De Cassio Longino critico. Hieronymi locus restituitur.

CAP. XXVI.

TRansmittendum verò paulùm in Cretam insulã: eam prodit Aristoteles, videri natam & factam, vt Græciæ totius principatu perfrui queat. Mari siquidem adiacent ferè Græci omnes. Hæc autem in alto sita, cunctis quodam modo incumbit, quando hinc sese ingerit Peloponnesus, illinc ostentatur Asia. Quamobrẽ legũ latori inter prima illud fuit,

vt nihil præstabilius astrueret, quàm si ad libertatis rationem constituatur ciuitas. Cretensis reipublicæ claritatem Spartanæ ciuitatis instituta retegũt, illam plurimum imitata. Agricolationi Spartæ deseruiunt, quos vocant Elotas. Cretenses eundem vsum adhibent, qui nuncupantur Periœci. In Creta puerorum habebantur conuentus, qui Agelæ appellabantur, id est greges. Virorum autem erant conuiuia dicta Andria, Syssitia, id est viriles sodalidates. Spartæ verò Phiditia quæ men ipsa olim, vt in Creta, dicerentur Andria. In iis vtique infimæ fortunæ homines indiscriminatim cum honestioribus amplioríque loci viris de publica alimonia parem cõsequebantur portionem apud Cretenses scribit Athenæus, Constantibus duas fuisse destinatas domos, vnam quarum dicerent andrion, alteram in qua dormirent hospites, cœmeterium. In andrio duæ primæ constituebantur mensæ hospitibus destinatæ, proptereåque xenicæ nuncupatæ, mox sequebantur reliquæ. Serui muneri huic destinati vocabantur calophori ab aliis etiam xylophori à ferendis lignis. Ephori visebantur Spartę, veluti quidam tribuni plebis, quinque numero. In Creta verò cosmi, sed numero plures, decem nanque creabantur. Potestas vtriusque magistratus compar. Senatus in vtraque republica similis. Sed illum Cretenses vocant βυλὴν, id est consilium. Regiam verò potestatem ab insula excussam, in ea quæ ad bellicum spectant vsum, ad cosmos reiecere. Philitas Lacedæmoniorum eo disita ab andriis animaduertunt, quod apud illos viritim præscriptũ quippiã exigebatur: quod qui conferre supersedissẽt, à republica reiiciebatur. Liberalius in Creta citra vllam exactionem indiscretè omnibus alimenta publicitus suggeruntur. Cretensium verò illud peculiare, vt in participatum omnium seruos admittant, gymnasiis solum, armísque interdicant. Cretensem victum fuisse ferunt, id est ἀυτὸν ὑπὸ ἀυτῶν, author in Lycurgo Plutarchus est, circũfertur tamẽ Epimenidis versiculus, quo & Apostolus Paulus abutitur,

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.

Quam sententiam lepidè ad syllogismum, qui λαμβανόμενος dicitur, reflectunt. Signat verò id verbũ mentientẽ, quia ipsum se refellat: nã Cretensis Epimenides fuit. Epharmioras dicit in Creta seruos legim⁹. Fuit & inibi, qui appellabatur Morgus cœtus, eo fermè loco, quo fuere Thessalis Penetæ. Amphimnios

nioras lego apud alios, sicuti à sortitione Clarotas item nuncupatos. Plurimum item laudis eorũdem meditationes assequuntur, quippe ab ineunte ætate sic laboribus innutriuntur, de armorum vsui, vt ad cappessendã fortitudinem audaciámque mirè proficiant. Saltatio illis quam Pyrrhicham vocant, à Curete præmonstratam, non sine belli peritia est, quando in armis ea peragitur. Nauigandi solertia illis quoque prima, adeo inde (vt Straboni credimus) adagio, Si quis iron agat imperitũ, Cres nescit pelagus. In masculis amoribus ita feruent, vt vi amatum abducant, nullis persuasionũ circumdictibus: Qui inhibere cooriantur, turpitudinis labe nõ carere. Amorem conciliat non tam forma, quàm roboris præstantia. Et amasium quidem καλὸν dicunt, id est illustrem: amantem verò Philæthora, id est ardentem. Legitima autem illis hæc sunt, si credimus, citra vllam prorsus fœditatẽ. Nec tam insicias hac parte, eius insulæ homines à veteribus mulctã deformari proscindique cõuitiis, vt qui peruersissimis fo-dissent moribus, improbitate, perfidia, mendacio, ignauia peringnes: cuiusmodi ferè Aeginetas fuisse compertissimum est: sed & Lerios, quoque vnde illud Phocylidæ elogiũ: Lerius mali, non vnus quidem, alter verò minimè: sed vniuersi, excepto Procle, mali. Lerium autem, id est λάθριον, lilij caput indicat: de quo lepidior Græcis concinnatur fabella. Id autem quandoque de albedinis præstantia cum Venere in certamen prodire: indignata verò dea, sic deformatum, vti asini præbendo euaserit persimile. De Cretensibus attendenda magnopere Polybij sententia: Cretenses (inquit) terrestribus ac nauálibus præliis ad insidias, furta, rapinas, nocturnos insultus & omnia doli genera promptissimi sunt: in prælio autem segnes, timidi, ac prorsus inutiles. Hæc verò Epimenidis versiculum adiuuant plurimum: quem tamen eleuare audent nonnulli, quod diximus, Aeginam verò esse insulam Cycladum vnam, sciunt vel pullati, quæ prius Oenone dicta, mox Ægopi filia Aegina, Aeaci matre sic indepta nomen fertur. Eiusdem soror Thebe ciuitati quoque adoptauit nomenclaturam: Proinde Attico bello iussi ex respõso Thebani cognationẽ sibi adsumere, Aeginetas cooptarunt socios. Oenonen verò ab Oenone item quadam nuncupatam, Græci scribunt. Vt hospitales animaduerto laudari Aeginetas, id est φιλοξένους. Ex quo in Nemeis Pindarus de Aegina,

Ματρόπολιν τι φίλκυ ξένων ἄρχειν.

Apud eosdem Hellenium fuit promontorium, apud quod insigniter Hellenius colebatur Iupiter, quòd Aeaci filij extentis precibus sit sedata siccitas nimia æstuosáque: vel vti sentiunt alij, aquarum alluuies, qua vniuersa tantum non infestatur Græcia. Verùm, quia de Creta nobis dicuntur plerique Hieronymi codicem repurgemus: nam de Grunnio verba faciens in omnes declamante, Creticum diceres esse Longinum, inquit, tu autem, criticum repone. Id quod ex historia parũ animaduersa fluctuante sententia, suspicatus est eruditorum senatu quidam. De Longino sic scribit Sudas: Longinus, inquit, Cassius philosophus, Porphyrij philosophi preceptor, multæ eruditionis, etiam criticus fuit. Vixit Aurelianis temporibus, ab eodem interemptus, quod cum Zenobia consuesset, Odenati vxore. De insula eadem illud iactatum veteribus circunfertur. Quicquid vsquam proueniat, id optimè omniũ haberi in Creta. In Ceo insula lex lata olim, vti Menandri quoque suffragio comprobatur: Qui rectè viuere nequeant, turpiter ne viuunto. Significabatur autem, sexagenario maiores aconito vitam finire oportere ne reliqui cibariis deficerentur. Cretẽsium tamen in liberorum educatione laus ea circumfertur insignis, quòd liberæ conditionis pueros cogebant primum, memoriæ leges commendare, non citra melos concinnatas, vt ex musica voluptate afficerentur: ac illa sic ediscerentur procluius, ne quandoque iniustè si egissent, in insciti am crimen refundere pergerent. Moxverò Deorum hymnis animum adiiciebant. Postremò præstãtium virorum perdiscebant laudes, opinor, vt omniũ imperita ætas, exemplis obblandientibus ad virtutem amplius incenderetur. Illa obiter adiecisse, nil obfuerit: Olerum esse in Creta ciuitatem, vnde Oleria dicatur Pallas, & Oleria festa eidem dicata. Cretomartin verò, id est κρητίμαχτιν colunt, quæ Cretomes filia fuerit & Iouis, quæque cursu delectetur & venatione, Dianæ grata in primis. Eam quum amaret Minos, insequeretúrque, illa fugiens in retia capiendis demissa piscibus se præcipitem dedit. Sed deam fecit Diana. Eandé colunt Aeginetæ quoque, comparuisse ipsis opinati: sed ἀφαίαν cognominant, sicut Crerenses δίκτυνναν. Quo tamen cognomine Diana quoque significatur, vt in Laconicis rebus à Pausania proditum scimus.

Alba-

Albanorum qui ad Caucasum sunt, mores: déque seruis qui apud eos Sacri nuncupantur.

CAP. XXVII.

Albani, qui ad Caucasum Iberiæ adiacent, corpore prægrandi, nec inuenusto perhibentur, ingenio minimè fuco aut subdolo. Nummorum quoque plurimum imperiti. Vltra centum numerãdo non progrediuntur. Sicuti nec ponderà norunt, aut mensuras, neque item belli, ciuilitatis, agriue collationis vllo modo gnari. Armantur tamen, exeúntque in pugnam, sed Armeniorum more. Linguarum apud eos varietates sex & viginti. Aranearum illic virus cogit ridibundos emori, interdum etiam flendo, nimio suorum desiderio. Dij apud eos, Sol, Iupiter, Luna, sed hæc præcipuè. Sacerdos eos post regẽ primas habet. Sacris præest seruis. Sacræ item regioni. Seruorum plerique numinis afflatu vaticinantur. Præcipuum ex iis inerrantem syluis sacra peruinctum catenis sacerdos annuis epulis sumptuosius saginat, mox ad immolationem producit, cui ad id muneris destinatus hasta sacra per latus cor transfigit, tum ex labentis modo concipitur vaticinium. Apud Albanos plurimus senectuti honos. Defunctorum vel meminisse apud eos sceleris loco: cum quibus tamen pretiosa infodiunt, inde genti paupertas summa.

Massagetarũ mores: utem Iapyrorum, Bactrianorum. De Phigaleis pulchra, Caspiorúmque: ac Derbicum item ritus.

CAP. XXVIII.

Massagetarum ritus eximiam præferunt contemplantibus admirationem, Deos omnes despicantur. Vni modo Soli rem diuinam obeunt, equo immolato. Singulis sua sunt coniugia, sed & cum alienis congressus, verùm nec clandestinis: in propatulo id fit, suspensa è curru pharetra. Eximium apud eos mortis genus, si iam magno natu frustilatim dissecentur, ac interfitis ouium carnibus, mixtim vorentur. Morbo tabescentem interisse, calamitatis censetur genus. Proinde eiusmodi in laniatum, veluti impij, abiiciũtur feris. Pedestri, equestrique militia præsignes. Arma illis arcus, gladius, thorax cum securi ænea. Aureis succinguntur zonis, gladiis diadémate porrò cultis. Aurea & equorum ornamenta. Argento carent, & ferri rara illis copia: æris aurique metallis fœcũdissima regione. Insulares verò exuti seminio radicibus victitãt

herbarum & fructibus non vrbanis. Indumenta ex arborum libris. Potus illis expressus è pomis, quicunque esse potest, fons cus. Quibus in palustri loco sedes sunt, piscitio aluntur imm gumenta corporum è phocarum coriis consuunt. Adiacen Hyrcanis Tapyri. Genti mos est, vt susceptis liberis aliquo vxores aliis item habendas, quærēdæ prolis gratia, trasfun tant. Sicuti Catonem Portium Hortensio indigēti Maritum esse impertitum, veteri Vrbis more, post alios cecinit etiam Lucanus. Vinum his adeò gratum, tradit Bæton, qui Alexandri fuit βιβλιοτάφος, in libro De itineribus eiusdem, vt eo pe inde ac vnguento oblinerentur, quod ipsum comprobat Co sias quoque. Insuper & Δικαιοτάτους, id est iustissimos esse pr dit. Sed de barbaris minus fortasse mirum: quoniam Phil lei (Messeniis adiacent hi) vino eatenus adlubescunt, vt alibi quàm in cauponis habitent, hospitibus domos eloca cum vxoribus, hostilis tubæ nē in somno quidem soni pe ferentes. Hos vt in mœnibus contineret, belli tempore I perator Leonides, non alia consequi ratione potuit, quā ebr ctis inibi cauponum tabernaculis. Id quod de Byzantiis pr didit Aelianus. Superioris sententiæ Pausania authore loc pletissimo. Bactrianorum efferatos mores explicans Ctes critus, quamuis nō omnino Geographus nobilis assentia senio iam fessos, aut etiam morbo implicitos canibus obi ctari prodit, diu ad id opus destinatis, quos & proprio genti vocabulo Sepulchrales nūcupent. Caspiorum pietas illa pr cipua est: parentes, haud secus ac feras immanitate cons cuas, occlusos & arctius asseruatos fame necare præsentia vbi septuagesimum emensi annum fuerint. Sūt & qui ita fa bant, Quisquis eam transcenderit annorum metam, in si litudine astitui: alios rei euentum è proximo curiosius spectare. Siquidem quem aduolantes aues voguibus ac fistris concerpserint, violentius ex sandapila diripientes, fe citatis argumentum arbitrantur. Si à feris aut canibus co uellantur, non ita. Quòd si à nullo attingatur, deficient inde ac infelicissimum. Derbices delicta omnia etiam ma ma, vltimò digna supplicio cēsent. Tellurē deā agnoscēt, A bus diuinis fœmininum nullum adhibent, sed nec in sam admittunt. Septuagenario grandiores iugulant, a uocato ad epulas proximo quoque, miserrimos arbitrati morbo intercipiuntur, vt scribit Hieronymus quoque, vi

tularum carnibus non vescuntur, præfocatas modo condunt. Si cui fatalis aduenerit ante præstitutam metam dies, itidem deliciunt.

Medorum, & Armeniorum ritus. Vermes niuium. Nuis rubentis ratio. Vestes talares quarū sint gentium. De Anaitide Persarum dea pleraq; non ingrata. Ciceronis locus explicatur pro lege Manilia. Sacarum festa. Sacadies. Medismus quid.

CAP. XXIX.

MEdorum mores cuiusmodi fuerint, Persæ illos plurimum imitati, præcipuè declarant. Operimenta corporum illis sunt, tiara, cittaris, pileus, manicatæ tunicæ, anaxyrides, stola quam Persicam nuncupant. Equitandi porrò scientia, sagittas excutiendi studiosa exercitatio, cultus, regum adoratio nō aliunde, quam ex Medis propagata. Medicorum regum est, vxores multas sibi quærere. Quem morem incolæ item montium seruare, aliósque, proditum est: intra septem sarium substitisse numerum, nefas. Mulieribus quoque decorum, viros habuisse quàm plures, paucitas deformat, & infelicitatis creditur genus, præcipuè si quaternarium non excesserint. Qui ad Aquilonia reclinantur magis, ob locorum tenuitatem ex frugiferis arboribus sibi alimenta conquirunt, ex nucibus amygdalis panibus comparatis. Poma item persiccant confuntque, inde globantur in massas. Vino vtuntur, quod ex cerro radicum genere prolicuerint. Vescuntur & ferarū carnibus: nam mitiora pecora negligunt. Armeniorum mores Medicis persimiles. Aquilonia eius tractus mirè niualia sunt. Proditur memoriæ, per montana pergentes repente ita grusibus niuium adobrui, vt nusquam emineant: exerūt illi hastilia, quæ ad eum vsum comparantur, tum ne præfocētur, commeante aliquo modo spiritu, tum eo signo ab insequentibus opē implorantes, sæpéque ita euadere incolumes. Progignunitur ex niue itē animalia quæpiam, hirta pilis & rubida, quoalia & ipsa nix vetustate rubescit: quod ex Aristotele est, quin- lo. De animalium historiis: Apollonides vermes nuncupat, Theophanes verò teredines montanas, in quibus concipiat- humor vel in potu gentibus illis gratus. Prodit quodam- Homeri interpres nobilis Eustathius, inibi quan-

visitari niues, quòd loca illa sint μιλτώδη, hoc est milto scateant, siue minio, vnde exhalationum vi inficiatur nix. Quæ ratio itē sanguinis copia largiore effusa, rorē reddere cruentum quadamtenus potest: quod apud Troiā factum quādoque significat Homerus, quū ψιάδας αἵματος ἔτευξαν dicit, id est, cruentum rorem. Armeniacam vestem Thessalicam intelligūt, hoc est talares tunicas. Quas in tragœdiis etiam Aetolicas appellare, moris est. Lōgiores autem vestes gestare, Thessalicū putant, ex situ frigidiore ad Boreā spectante, vnde & scenici cultus prorepsere. Armenios à Phrygibus propagatos, produnt nōnulli, & propterea τῇ φωνῇ πολλὰ φρυγίζειν, id est, linguæ sono Phrygem agere. Persicis diis immolāt Medi, Armeniique. Sed hos Anaitidem colere in primis, fama est, ita more condito, vt vel nobilitate præstantes eius ministerio dedicent filias, quæ inibi corporis pudicitia in vulgus data, velut inde augustiores factæ mox traduntur viris, nemine nō coniugia id genus alacriter admittente, tanta sæpè humanis animis obortur caligo, cōcepta semel peruersissima religionum vanitate. Huiusmodi quippiam de Lydorum mulieribus prodit Herodotus, quæ passim substratæ amatoribus, hospitali eos pleritque benignitate confouent, ac donis afficiunt pluribus longè, quàm excipiant ipsæ. Eum tamen haberi delectum, vt in turpitudinis fœdera condignos modò admittant: ne quis fortè vel litigantium aquarios (vt sic dicam) in participatum opinetur venisse. Quod de Anaitide Persarū dea diximus, scienduum amplius: Sacarum festa quæ dicuntur, eius numinis honori esse dicata, quando & sacer illi dies vocatur Saca. In iis verò turba virorum iuxtà & mulierum miscellanea largius vina ingurgitare assueuit, vel vsque ad stuporem. Celebritatis ratio ex historia est, quòd Cyrus per temulentiam Sacarum copias ad internecionem deleuisset in castris, quæ differta vino, simulata fuga, reliquisset ipse. Iucundum relatu est: statuam ex auro solidam primum in Anaitidis templo positam, quod annales prodidere: quoniam esset illis gentibus numē eius sacratissimum. Direptam ædem ferunt, quum bellarentur in Parthos ab Antonio, vulgata inde fama, eum qui violare templum, sacrilegas admouēdo manus ausus fuisset primus, [illegible]lis esse captum membrisque, ac ita denique expirasse. Pro[illegible]um Bononiæ à veterano cœna hospitali, scitari, Au[illegible]esset, veráne essent quæ iactarentur vulgò: respon-

dit, Eius nunc maximè cruorem exhauris Imperator: ego enim ipse sum: & quicquid mihi est, ex ea conflatum præ[illegible]dest. Deam hanc sunt qui Dianam interpretentur, quam à Lydis eximiè coli, Herodoto credimus & Pausaniæ in Lacoenicis rebus: sed Strabo etiam ab Armeniis insigniter suspici prodit, præcipuè Zeletica regione. nam fuit etiam Armeniæ regio Anaitis, proindè hanc à Cicerone significari deam, putquum pro lege Manilia, Romanos Tigranis regnum ingressos, barbaris suspicionem præbuisse scribit, quòd fani locupletissimi & religiosissimi diripiendi causa, in eas oras exercitum adduxissent. Id parergon fuerit: mediſmum Thuydidi, id est, μηδισμόν dici, quum Medorum partes quis foueat, ac amplexatur.

Cappad. cum mores. Cappa triplex pessimum, quid. Cur præsignatam vitio, quàm probitate, dicantur Cappadoca. Cappadocius panis. Heptacometarum ritus, & Mosynœcorum. Inibi quid Mosynos. Stathmi. Parasitades. Allagæ. Mãsiones. Vares, hoc est βαρεῖς. Item de Tibarenis. Stammata quid. Mel, quod stupidos facit. Colchorum mores.

CAP. XXX.

Cappadocum mores parum excussos, parúmque ex fide habitos veteribus, argumento est quod Sudas scribit, iactatum vulgò, τρίκα κάππαδοκία, triplex cappa pessimum: quo proprio deformatur triplex, Cretum, Cilicum (nam inde etiam originem Græcis verbum est κιλικίζειν, quod est astutè malefidumque circumuenire, sicuti αἰγυπτιάζειν) denique Cappadocum. Sed & idem κάππαδ' ἀπόδοσον, pro malo interpretatur. Inde forsan simplici plebeculæ, vt præsignem cuiuspiã vanitatem manifestius pleniúsque præmonstrare gestiens, effertur perfrequentius, Esse illum ex Cappadocia. Sed & in laudem enuntiatur quandoque id ipsum. Fortè quoniam in Cappadocia, quum quandoque equina defecissent armenta, monitu Apollinis oraculo indigenæ ab Agrigento vsque semissem petiere: vnde succreuerint longè præstantiora. Agrigentini verò equitij gloriam, Pindaro astipulante, sacra Græcæ certamina indicant. Sunt qui indidem seruitia item prodemittì solita interpretentur. Est & plausibilior ratio alia, quam

quam inferemus mox. Enotatum annalibus est, quum in ea gente regium genus interextinctum periisset, senatum populumque Romanum concessisse, vt sui iuris liberique dehinc Cappadoces forent. At enim principes re vniuersa amplius perpensa, enixisimè libertatem quam concoquere nequirēt, recusare institerunt, oraréque, vt regem habere liceret. Romani, rem nimio plus admirati, extare quibus dulce illud insitúmque libertatis nomen sorderet, recusaréntque quod non cæteri modò mortales, sed cuncta animantia vitæ sæpè dispendio summa expetant vi, liberum illis permisere, vt quando libertatem pati non possent, regem vt collibuisset, constituerent. In Cappadocia optimos fuisse artopœos, scribit Athenæus, sicuti & in Phœnicia Lydiáque. Cappadocius panis, mollis intelligitur, cuiusmodi in Cappadocia fieri consueuerat eum Syri, lachman vocant: à Græcis, ab tenerítudine dicitur apalos, quod idem non tacuit author quoque. Hepta cometas inuenio dici barbaros quospiam ad Ponti regionem: eos Scythicum montem incolere, Stephanus putat. Cydissam hunc intelligit Strabo. Agrestis naturæ exsuperantia hi præcipuè celebrantur. Nonnullis eorum super arbores degētibus: aliis verò in turribus: vnde & Mosynœci quoque nuncupantur, quippe mosynos, turres dicunt. Scribit in Onirocriticis Artemidorus, Mossynes canum more in propatulo peragere concubitum: quod, inquit, gentibus aliis ἄτιμον νενόμισται. Sunt ex Græcis tamen, qui mosynos pro ligneis malint domibus accipere, sicuti Apollonij interpretes. Ad quod alluserit poëta ipse, quum inhabitare illos dicat ὑλόεσσαν γῆν, id est, nemorosam terram. Sicuti animalium septa tectáque dicuntur stathmi, atque item zoostasia, & omnino agrestes domus vocantur stathmi. Apud Homerum in Odyssea, pars ianuæ ita nuncupatur: parastada appellauit tragicus poëta. Sunt & in historia stathmi, vt alibi diximus, quos intelligūt loca quieti præstituta iter agentibus. Allagas vocant alio vocabulo. Sic interualla locorum supputari stathmorum numero aduertimus. Ad hoc pertinet illud Hieronymi quoque, id interpretantis ad Fabiolam: Hæc sunt castra filiorū Israël, qui egressi sunt de terra Aegypti, quas Græci, inquit, ἀπάρσεις vocant nos propter linguæ proprietatem significantius, mansiones. Stathmodotem, in Demetrij vita apud Plutarchum dici inuenias, eū qui militibus hospitia distribuit. Nā est stathmus, ἵδρυσις

ψυχρὸν κατάλυσις. Sunt & prope Pitanem stathmi: vnde Pitanen stathmitas celebratum Græcis. Stathmos apud Herodotum, & hyperthyra interpretatur Valla cardines & postes: quibus forsan facturus, si stathmi appellatione limen intelligat. Hyperthyri verò lapidem, qui hostio superincumbit. In Cilsia regione fuit Darij stathmus nomine Anderica. Stationes verò in ratione militari, sunt militibus in acie destinata loca: vnde est illud Hieronymi parœmiæ quadam fabulæ pronuntiatum: Cur (inquit) omissis, super quibus pugnatur, de stammate ac loco certaminis egrederis? Porrò domus undique occlusæ, ac turrium modo sustructæ verbo ἐπὶ χωρίου à Palæstinis dicuntur. In eodem mundi situ habentur & Tibareni: nam Tibarenida terram nuncupat Argonautica secundo Apollonius. Iustissimos dicunt hos. Nec prius pretio congredi cum quopiam, quàm diem, locum, horam, & fide hosti denuntiarint. Memorabile est quod Nymphodorus scriptis mandandum censuit: si quando pepererint inibi mulieres, viri in lectulis decumbunt, vt puerperæ apud nos, & curiosè vxoribus præministrantibus. Tibarenos Ephorus dicit, lusum amplexari in primis ac risus, quòd in iis maximam felicitatis partem arbitrentur constitutam. Mosynœcorum liguis desilientium in peregrinos prætereuntes assiluta & sanguinaria gentis truculentiam amplius infamat. Quin ne tam alta barbarie sceleris tamen intellectus est. Nasci in Heptacometarum arboribus mollis genus medicati. Hos virus hausturn stupidos facit, exsternátque mētem. Hoc bibere tres Pompeij cohortes ad internitionem cōtrucidasse constat, infestis animis eiusmodi potum propinantes. Colchos dici nunc Lazos, enotatum aliubi est. Sunt verò mundiores natura, & præter decorum natura iactabundi: nec absurdè forsan, quando non alia ferè gens gloria censeat excellentior, aut felicitate, vel diuitiis, necnon modo præstantia cum loci opportunitate. Regia illis insignia sunt, aurea corona, lapillis distincta pretiosis, longior vestis auro intexta, calcei rubro infecti, mitra item auro & gemmis visenda: chlamydem gestasse purpuream, illis nefas alba vtique permittitur, nec vilis tamen, quin auro intexta vtrinque: fimbriæ propendentibus lapillis, & apparatu alio plane insignes.

Indorum

Indorem veterum ac recentiorum ritus. Arbor tala Herculem coli ab Indis, gigantis nomine. Acratopotiæ certamen. Bibaces philosophi. Xenocrates. Philosophorum genera duo Brachmanæ. Germanorum Indicum. Animam qui primi immortalem asseruerint. De columbis melinis, & nymphis Meliadibus. Hypomelides. Meliæ astragali. Orientis caduer mirum. Milium Melinum. Melyhamines cur.

CAP. XXXI.

INdos veteres antè quàm in eos expeditionē iniſſet Liber pater, non aliis ferè cultos moribus fuiſſe, perhibet hiſtoria, quàm Scythas. Nullæ ergo illis domus, nullæ vrbes, nec immortalium Deorum templa erant. In plauſtris tranſmittebatur vita non alia, quàm nomadica, nulla ſacrorū cura. Non aliunde integebantur corpora, quàm ex occiſarum in venatu ferarum pellibus. Alimenta ſuggerebat arboris cortex, quæ illarum gentium vocabulo Tala nuncupatur: in cuius ſuffragio prodeūt velut cucurbitulæ agreſtes, cuiuſmodi in palmis conuiſuntur. Nec non ferarum incocta caro. Diu verò poſtquam commeante illuc cum exercitu Libero patre, & inædificatæ vrbes ſunt, ſancitæ leges, templa quoque ſtructa diis. Vinea item ratio, ac ſerendi præmonſtrata illis. Armorum ſcientia tradita, ſed & vnguentorum, ac ſatyricæ ſaltationis quā Cordaca dicunt. Herculem quoque Indiā appetiſſe, cōſtans fama tenet, & author probat Megaſthenes. Proinde ab illis colitur religioſius, verum Gigantis nomine. Iuſtitia inibi adeò ſancta, vt proditum monumentis ſit, ab Indis exteras gentes nunquam bello appetiras, ne quid parum iuſti interim admitteretur. Sepulchra illic defunctorū honori nulla. Quando virtus & vitæ integritas propagandæ memoriæ ampliſſimo ſufficiat. Memorabile illud eſt: Indiam eſſe prorſum ſeruitutis expertem: nemo enim ibi vel indigena, vel externus ſeruitutem ſeruit. De Lacedæmoniis, ſi helotas modò excemeris, id ipſum quoque narratur. Indos in ſeptem diſtribui ſpecies, proditum ſcimus: principe loco philoſophis conſtitutis, quibus vna tantum ſacrificula incumbit cura. Interim verè & diuinacula, quando vis hęc non alij ferè contingere creditur, quàm

eodem ſapienti. Si quem præſagia ter fruſtrentur, ſilentij perpetui mulcta irrogatur. Secundo loco agricolationis periti, quum aceteris feriati, vt inter congrediētes acies, volentia tela, ſonorū ſtrepitum nihilominus omnis expertes curę iniūcta munia obeant, nec laceſſantur vel minimo. Inſequuntur hos pecoris magiſtri, mox & opifices inſtitores've. Quinto loco bellandi peritos, & armis tātū innutritos. Ab iis ſeparatur, quos dicere epiſcopos rectè poſſumus. Horum verò officij eſt, quid in quaque geratur parte, peruigili cura explorare, ac mox regi inſinuare; vel magiſtratu fungentibus: vbi regia abſit poteſtas. Mentientibus mulcta irrogatur furtis. Sed necdum deprehēſus proditur quiſpiam. Poſtremò puniuntur, qui iuſtitia culti in primis ac ſapientia ſuper reputati cum rege vel magiſtratibus capita cōferūt. Per cōnubia ſibi genera promiſcere, nefas: in ſua ſe pellicula, intráque ſodalium proprium continere ſe, cogitur vnuſquiſque. Philargyria tantum neminem diſcludit. Mores gentis priuatim ſancti haud indigni. Carbaſis, talaribus corpora conuellātur. Calceis præmuniuntut pedes. Caput linteis globatur: inaures gerendent, ſi opulentiores ſint, elephantini. Sed aureis ornati nec lacerti carent, nobilioribus præſertim. Capilli cura non negligens: derondent tamen rarius Mentum quoque intonſum: facie reliqua ſpecioſius leuigata. Sed illud anicitur, nec fuci vniformi genere. Furti ſe alligaſſe ſceapud eos nefarium. Literas prorſum ab Indis ignorari, ſique proditur. Proinde legibus vſos non ſcriptis, ac meæ præſidio cuncta diſtribuiſſe. Alicubi tamen reperio in bus ab illis ſcriptitatum: verum, elementis haudquaeregrinis vti. Simplicitatis ac parſimoniæ argumenta is apud eos rara, Teſtibus non indigent, aut obſignaolla. Fide plurimū tractantur omnia, nec domui aſſercurioſius intendunt. Vinū neſciunt, prēter quàm diuinę ſa. Potus illis ex oryza. Ex hordeo ferè cibus. Sunt dos eſſe Philœnos, id eſt vini amatores, eatenus prout, vt Calano moriente, prāter gymnica & muſica ab andro propoſita certamina, etiam acratopoſiæ, id eſt ci potus, ſit inſtitutum: in quo primas occupanti, taoret præmium: ſecundas autem, minæ triginta: decem. Mortuos verò inibi ſtatim, quinque & tri-, mox etiam ſex. Qui plurimum bibit, ac vicit, meri

choas perficcauit quatuor, nomen homini Promachus. Sed hunc cur miremur? quum ab hoc aditu laudis ne philosophi quidem abstinuerint: quando tyranno Dionysio, in festo quod Choes dicitur, aureæ corollæ præmium ei proponente, qui vini choam hausisset primus, insigne id Xenocrates arripuit. Sed Indos repetamus. Incolumitatē exercitio querunt & perfectionibus: adhibentur strigiles ex hebeno præcipuē corporum expolitioni, in qua deprehenduntur curiosiores. Superstitio illa in sacris plurima, non iugulandi, sed victimas percædi, ne quid deminutum honori diuino cedat. Indos verò hosce in primis deos eximiē venerari, Iouem pluuium, Ganges fluuiū, & indigetes genios. Si à rege abluantur capilli, festa dies agitur, mittunturque dona amplissima, gestiente vnoquoque opes suas certatim ostentare. Sunt qui à sapientibus eorum deos credi putent, quicquid colere adorti sint, præcipuéque arbores, quarum oblæsio capite expiatur. Lunæ cursu tempora metiuntur: nec vt plerique, orbe syderis pleniore, sed vbi curuari cœpit in cornua. Indos philosophos sunt qui bifariam partiantur, vt alios Brachmanas nuncupent, quos & Brachmas vocant: alios verò Germanas. Brachmanum gentem esse, vitam præsentem credi opottere, veluti conceptum vitalem. Mortem verò, egressum ad veram felicémque vitam, qui rectè fuerint philosophia imbuti. Propterea meditatione multa ad mortem instrui. Item mundum habere tempus initiale, tenderéque in interitum. Esse quoque globorum forma. Deumque vniuersorum opificem moderatorémque percuncta meare. Mundi exordium esse ab humectatione elemēto principe. Rursúmque præter elementa quatuor quintam haberi naturam, vnde cælum promicuerit, & tantorúmque syderum præsignes, collucentes've oculi. Chaldæos & Indorum magos humanam animam esse immortalem, primos omnium tradidisse, Pausanias monumentis prodidit: quos multi præterea Græcorum sint insecuti, in primis autem Plato. Et in libro De pomo, quisquis fuerit author, adnotatum inuenias: scholasticos qui mortem aderant Aristoteli, quum is iam exspirasset, sic virum affatos, Qui philosophorum animas exeipit, & curam eius ligat, in suis recondens thesauris, vti animam adolescentis & perfecti hominis, qualem te nouimus. In philosophiæ communionem vxores non admittere: ne si impro-

bionēs paulò natura comperiantur, arcana rerum prophanis infundant pectoribus: si verò ad honitatem factæ, ne à viris deficiantur, diuertántque. Siquidem quibus voluptas, dolor, mors contemptibiles fiant, non facilè seruitutem conquere. Hoc genus esse diis amicum, Hierocles scribit, sobrie desponsos præcipué. Ab omníque abstinere creophagia, id est carnis cibo victúque. Agere item vniuersum tempus hypetrios, id est subdiales, ac veritatem amplexari præcipué. Leneis contegi amiculis: quæ certo nentur è lapidum genere, ignibus inuicta: sed quæ nec perpurgentur aqua, verum vbi sordes insederint, in flammam coniecta splendescunt. Ex Germanis verò censeri eos honore præstare, qui syluicolæ dicantur, vini, Veneris, ac omnino humanioris victus expertes. Ab iis proximè coli medendi peritos: eorum philosophia circa humani corporis contemplationem distringatur: verum, non aliunde peti medicamenta diuturne, quàm ex victus ratione. De Indis illud amplius: nuptias alioqui pudicitia celebres, elephanti tamē pretio oblatas amatoribus pudorem substernere, nullo inde præfloratę virginitatis dispendio. Quin laudi facinus ducitur, quòd tanti earum forma censeatur. Nuptiarum ritus non fere alius, quàm ubique ferè dotis lenocinium abiungatur omne, Virgines quum esse nubiles cœperint, in publicum à parentibus producuntur. Accurrente (vt assolet) multitudine, libera illis datur optio, è iuuenum turba virum sibi seligendi, quem quamque aliqua insigniter præstantem putent. Apud Catharos non troborauerat mos, vti cum defunctis viris deflagrarent vxores. Natum id ex veneficij crimine, quo sublatus à quibusdam dicebatur maritus. Apud eos, quibus imperauerat pulchritudo eximiæ venerationis est, quo nomine aeriter explorant, ecquid sit ad pulchritudinē & robur fictisneq; aliàs educātur. In matrimoniis itē contrahendis præter venustatatē cum proceritate nil curāt magnopere. Ad defunctorum cadauera feris obiectāt voranda. Cedrosi hospitales ac feri, vngues tora nutriunt vita ferarū amiserunt. Cere in cibos adhibēt, quorū spinis trabalibus tegularū vicē subeuntibus. Cedrosij ab omnibus dicēur hi. In Polyhistore Cedrosij. Sed vitiatū putāt eos nonnulli. In Indis porrò traduntur enasci colūbę vt Aelianus inquit variæ historię primo, μέλανες τὸν χρόαν, id est melini

coloris: de quo Hermolaus aliqua. Sunt tamen & nymphæ dictæ μηλάδες. Nam astragali, etiam μῆλαι dicuntur. Milium Varro ex Græcorum thesauris produci scribit, quod illi melinem, dicant. Scire tamen licet: melinem Dioscoridi, & Theophrasto esse panicum: id quod à nostris est item obseruatum. Mélios, id est μελίης, homines in Theogonia vocat Hesiodus, vel (inquit interpres) quoniam ex Meliis sint nymphis progeniti, vel quòd nati sub arborem fraxinum, quam vocant Meliam sint abiecti. Hypomelides poma sunt, vt Gargilius Martialis asserit, cuius vtitur testimonio frequenter Palladius, sorbo similia, mediocri arbore, flore candidulo, dulcedine acuto sapori remixta. Indos fuisse hominum primos, probabile Pausanias habet, si arescente mole terrena, solis radiis enatum prodiit humanum genus. Fuisse item cæteris longe proceriores, vel Orontis argumento, qui Indorum generis est creditus, oraculi Clarij testimonio, Syris consulentibus. cadauere comperto in Orontis fluuij alueo, cubitorum vndecim, & amplius. Nauigia Indis sunt ac Aetiopibus, nec pice lita, nec compacta ferro, sed laqueis arctantur. Causam facti augurantur nonnulli, quia insint in eo mari ferrum ad se pertrahentes petræ. Id haud videtur verum, quoniam Romanorum classibus illic res gerentibus, nil obuenit eiusmodi. Potior ratio est, quæ de metalli promitur inopia, sed nec aliunde inuehi licet, quādo ne fiat, morte caueri traditur.

Taxilitarum mores perabsurdi in filiarū nuptiis. Carmanorum ritus.

CAP. XXXII.

SEd enim quæ de Taxilitis memorantur, etiam si perabsurda prorsum, & quæ vix impetrent fidem, à plerisque censebuntur, nihilominus tam honestè prodi, à nobis posse adiudicauimus, quàm prodita sunt, authore præsertim graui, & cui propemodū dispudeat non adcredidisse. Esse vero ipsi tractus vrbē Taxilē, ex Strabone, Stephano, cæteris ferè omnibus celebratissimum. Inibi ergo fortunę tenuioris homines, inopia pręmente, filias habentes illocabiles, vt quoquo possint, foras dotem obtrudant, ætate florē attingente, productas in forum ita tuunt, incinentibus tubis classicisque, quibus alias cani bellicum, moris est affluente passim multitudine, adeunti propius puella corporis postica reuelat, ingeritq; mox & antica. Si

vllae ratione non displicuerit, nubit. Traditur & illud: funesto fato vulturibus obiectari: sed & vxores in mulctorum venire participatum. Carmanis id ineſſe peculiare, scribunt Graeci, vt in conuiuiis percussa faciei vena, profluentem inde cruorem vino commisceant, atque propinēt, amicitiæ finem facientes, sanguinem gustasse mutuū. Mox verò vnguentes caput collinere, repercussiendis vini exhalationibus.

Sogdianorum iuuenum admirabilis animi magnitudo.

CAP. XXXIII.

SOgdianam esse regionem, tradunt cosmographi, prope Bactrianos, cuius incolæ dicantur Sogdij, vel etiam Sogdi. Esse verò locorum pleraque inculta, & habitatoribus vacua. Cuiusmodi fuerint incolarum mores, vel vno retegi argumento facillimè potest. Quum in eo situ res gereret Macedo Alexander, producti ad eum sunt Sogdij ad triginta ferè numero captiui, vt facilè apparuit, & nobilitate præstantes, & corporis robore haudquaquā inter postremos. Iusserat eos ad vltimum abduci supplicium rex: id vbi animaduersum ab iis est, putares emisso vinculis domesticum repetere solum, maxima alacritate pæana patrium, adhibito & modulatiore corporis, motu more choreas ducētiū, recinere adorti sunt. Renuntiatur id Alexandro, qui mirabundus, superesse cuiquam tantū animi, tātūque elatę mētis, vt mortis horrorē non compauesceret, scitari ab eis perrexit, quæ nam lætitiæ tam opportunæ támque inopinæ ratio foret. At illi, Non alia (inquiunt) ratione gestimus, quàm quod terrarum principis impetio fatalem destinatúmque sibi essent subituri diem. Quacunq; occasione alia morerentur, consueta cæteris perturbatione fortē oblatā fuisse laturos. Nūc, vt fortes addecet, mortem sibi in votis: proindéq; cātu letitiáque lasciuire. Tū tandem animi magnitudine versus in stupore rex: Cupio (inquit) vos esse, an sit vobis optablis vita citra vllas inimicitias meas? Illi, nūquā inimicos egimus, verū nos quū hostiliter inuaderes vrbēs vastánsq; omnia hostiliter occurrimus vim repressuros. Quòd si benignitate potius, quā diuexatione certare nobiscum perrexeris, dabimus operam, ne officiorum vicissitudine superemur. At rex, Verum, quibus obsidibus pollicitationes obfirmatis? Vitā, inquiūt, quē contribueris beneficio, fidei constantię q; pignori obiicimus, reddituri, quando

cunque reflagitaris. Hisce verò illi cõditionibus emissi, quam dederant fidem, obstinatis animis egregiè præstiterunt, populares suos syncerìter Macedonibus conciliantes.

Assyriorum ritus. Distinguantur ne à Syris Assyrij. Ilium, Troia, Dardania, ciuitas vna. Grammatia quid Pisces. Deorum loco. Syrorum item mortis & Phœnicum. A quibus inuenta primum astronomia, arithmetica, geometria. De Astreo pauta. Phœnicostola iaculatrix. Iamblichus. Adad, & Adargatis. Virgo cœleste signum. Chalcidia pocula. Sinapis quid. Sirrum. Sirrus. Sir ciuitas. Phœnigmum quid, & siræum, aut sycion. Syriscus.

CAP. XXXIIII.

ASsyriorum mores magna ex parte Persici sunt. Illud peculiare, vt ei negotio destinati triumuiri, integritate conspicui & nobilitate præstãtes ea maximè ratione iam maturas viris puellas coniugio peruinciant: nam productas pellàm, conuocata per præconem multitudine, locare se eas vellle pronuntiant, rémque peragunt, vt quæque dignitate præcellit, ita elocantes principe loco. Babylon verò, quæ fuerat Assyriæ caput, cur ab Hieronymo purpurata dicatur meretrix, etiam si Roma inibi significatur, & de mulierũ eius loci impudicitia, substrato hospitibus pudore alibi (opinor) vberius explicatum. Mos verò genti illi peruetus, ægrotos in viam propoñi exquirendique à prætereuntibus, an morbo id genus norint remedia. Etenim nemo tã improbè malus fuerit, qui scies nõ gratè impertiatur. Coma illis haud sanè magna. In manu insignis scipio est, prominet è fastigio malũ vel rosa, aut lilium, vel omnino eiusmodi quippiam. Mortuorum luctus inibi, qualis fermè in Aegypto. Defuncti eorum mellè conditur & cera. Assyrios præterea in præliis capita ferreis præmunire galeis barbarico consertis ritu, vt penetrare eas non vsquequaque fuerit prõptum. Clypeos porrò gestare hastásque & pugiones Aegyptiis persimiles, clauas ité ligneas ferro inductas, ac lineos thoraces, author Herodotus est. Sed addit, Syros à Græcis nuncupari, à Barbaris Assyrios, vel Assyrios verius, quod scribit Dion, in quis visantur & Chaldæi. Porphyrio & Acron, Quæ nunc (inquiunt) Syria est, olim à dictione syllabica vocatur Assyria. Stephanus, Babylonium quidam Assyriæ nomine intelligit: quanquam & assyrios alios statuit, quod Xenophon item primo Rerũ Græcarũ fatetur Assyris adiacẽtes: distinguit & Strabo & alij plures. Id quod Ilio, Dardania & Troia factitatum. Sed, inquit Lycophronis interpres, Dardanus ex Samothrace cataclysmi tempore in Troiæ loca transmisit, ac condita Dardania, humanis est defunctus, visebatúrque inibi eius sepulchrum: at posterius Dardania, Troia, Ilium ciuitas facta est vna. Syrorum gẽtem ferme natura leuem, obseruauimus, ádque nouandas res procliuem. Inde illud in Aureliano Flauij Vopisci, Rarũ est vt Syra fides. Syri, imò difficile. T. Liuius, Syri & Asiatici Graeculissima genera hominum seruituti nata. Est & ludis celebratissimus adeò deditum genus, vt Antiocheni, quorum ciuitas maxima & felicissima vrbs est, toto fere anno tum in vrbe tum in suburbiis non aliud impensius curarent, quàm ludos & festa. Historiarum quoque sextodecimo Posidonius, Syros incessens delicias oleo perungi eos pretioso arguit, linimenti vnguentis, diei partem maximã in grãmatiis (sic autem communes vocant concœnationes) eibis saburrari & potu. M. Cicero, qui fuit oratoris pater, Romanos Syrorum vanitatem esse dicebat similes: nam vt quisque optimè Græcè sciret, ita esse nequissimum. In Syria, inquit Vlpianus Digestis Censibus, à quartodecimo anno masculi, à duodecimo fœminæ vsque ad sexagesimumquintum tributo obligantur. Ilii Troiæque nomine Chalum, χάλων; celebrat ἀναβάσεως Xenophon, in quo visantur pisces magnitudine insignes, mitissimi, mansuetóque ingenio: Eos, inquit, Deos arbitrantur Syri, nec iniuria affici patiebantur, sicuti neque colubras. Omines autem Syrias voluptatum scatere illecebris, auctor est Ammianus Marcellinus. Piscium aurata simulacra, quorum loco illis sunt. Sed & in templis argentei visebãtur pisces. Syros præterea Fortunam impensius colere, Pausanias author est, cuius simulacrũ apud Orontem cõcinnarit Sicyonius Eutychides. Sunt & Syri ad iocos & cauilla in primis facti. Sed & cultui diuino non incuriosè mancipatum Prosperi illud in Syluis Papinius,

Quod ramũ pia germinat Damascus.

Confitetur tamen Syrorũ gens, vt mortaliũ auidissima, sicuti

Hieronymus inquit, necnon vafricia nimis solers, attestante id ipsum adagio ex Sudæ monumentis, σύρου πρὸς φοίνικας, hoc est, aduersum Pœnices Syri: vbi versuto imponere satagit versutus. Sunt enim in Syria Phœnices quoque. Fuere item Syri quandoque in hortis operosissimi: quod Plinius scribit, producta inde parœmia, Multa Syrorum olera. Phœnicum laus peculiaris in nauigandi præstantia, & purpurarum piscatu, quando Tyriam præstare cæteris purpuram perhibent. Sidonij verò muneris à nonnullis creditur arithmeticæ ac astronomię excogitata ratio: quoniã nauigãtibus vtraque peraccõmoda. Sicuti geometriã ad Aegyptios reiicitũt, ob agrorũ mẽsus idẽtidẽ necessarios, nũquã nõ collimitiis pereuntibus, Nili exsuperãtia oblimatis metis. Sed in Mercurium et lestis scientiæ primordia renuit Manilius illis versibus:

Tu princeps author q; sacri Cyllenie tanti,
Per te iam cælum in terris, iam sydera nota.

Author verò est Theon, quosdam esse arbitratos, Astræũ mathematicũ excogitasse primum astrorũ nomenclaturam: quo argumẽto, astrorũ sit dictus pater. Traditur illud quoque, Astra de atomis placita à Mocho Sidonio propagata primũ. Illud obiter adnotarim, ab Pindaro elegãter dici phœnicostola iuncula, quæ mittãt Phœnices. Verùm, de Assyriis illud amplius quod libro quinto scribit Egesippus: in Iudaica captiuitate plerosque cõpertos, qui bimones aureos deglutissent, quum adornarẽt fugã. Id postea specie miserabili inter alui inquinamenta aurũ legebãt. Quod quũ inspexisset Assyrius quidam, mox est in omnes propagatũ. Inde dissecabantur miseri, ac huc viuẽtes, ac vẽtris euiscerabãtur secreta, dũ inter retorta aurũ quæritur, duobus milibus nocte vna discissis. Deinde Assyrij, quẽ summũ habent ac maximũ venerantur, Adad verbo gentiũ illarũ proprio, nuncupant. Significat autem non aliud ferè, quàm vnũ. Adiiciunt & deam nomine Adargatin, siue ea sit etiam Atergatis, quod alibi indicabitur. Omnia horum numinũ potestati subiecta, opinantur, solem interpretati terrámque. Argumẽto esse, quòd Adad simulacrũ insigne radiis cernatur proclinatis, ceu virtutis cęlestis vehiculũ illi fundi in terrenã adnuentes molẽ. Schematismo autem diuerso terræ, seu Adargatis imagunculæ confingebãtur, in sublimem radiis surrectis. Quod cælesti affluxu progerminẽt cuncta pullulẽ de terreno, velut fermento. Cõmeminit deæ item Balsus in

mentario, quod in Germanici Phænomena concinnauit, vbi de Erigone mẽtio est: cuius sit leonẽ inter, librámque domicilij. Virginẽ (inquit) dici Cererẽ, arbitrati sunt plerique, frugũ quas tenet, indicio. Alij Adagartin malunt. Sunt qui Fortunã, quoniam sine capite astris inseritur. Obiter verò addendum, à Nigidio Figulo iuxta M. Varronẽ doctissimo, Virginẽ dici Iustitiã, vel æquitatẽ. Sub sinistra quæ spicam habet magnitudine insigni, quã ideo Virgini cõtribuunt (quod scribit Theon) quoniã sit res præcipuè pia agricolatio. Virgines sunt, qui Ioue genitã fabulẽtur, velut Hesiodus, Δίλιν διὸς θυγατέρα. At nonnulli Astræi filiã malunt ἠελίου θυγατέρα. Ex Chalde porrò Syriæ ciuitate, à Monico Arabe condita, propagatos creditur Iamblichus, philosophiæ mysteriis copiosè imbutus. Illud obiter adnotarim, ambigere Eustathium ab vtra Chalcide ducantur pocula dicta Chalcidica apud Comicum. Ad Euripidis ad Syros pertinet nihil: est enim eo nomine cerebri ulceratio, & panniculorũ quos vocant μήνιγγας, author Paulus. Syrũ nũcupant subterraneã fossam, id est cuniculũ: λάκκον Syri dicunt. Sed & excauatio, in quam semina deponũt, eodẽ nomine dicitur nomine. Vbi recõdantur in subterraneis frumenta, Varro intelligit etiam Varro, Sir, in Illyrico ciuitas πολυσάνδαλος. Syriscus vas plexile, in quo fici exponuntur vænales, meminit Alexis apud Athenęum. Phœnigmũ septimo Therapeutices Galenus, id est φοινιγμὸν, pharmaci genus intelligit communicatum denique τοῖς ἀτενῶσι: ex thapsia concinnatur, vnguento, ac id genus aliis. Siræum, ex Pauli monumentis, ficyden vocant decoctum plerique, cum defruto nomine parato: ficyon est ab Hippocrate nuncupatum.

Arabum ritus maximè miri. Zira. Sisyra. De ratione veneni scitu non indigna pleraque. Item de viperis pulchra, & balsamo, seu balsamo. Scopelissare quid. Arabarchiæ vectigal. Arabarches. Lyciarches. Syriarches.

CAP. XXXV.

ARabum mores præcipua digni admiratione: primum, fratres honore filios anteire, traditur: quia natu grandiores sint. Omnium bonorũ participes consanguinei sunt: vxor tamen cæteros ætate præcedit, dominus existit, censetúr. Communis item vxor, imò verò vna omnibus. Ingressurus

ad eam baculū ante fores deponit, Moris enim est, vt baculū vnusquisque gestitet. Eo viso, reliqui cōgressui parcunt. Illa tamen cum seniore noctes agere dicitur. Cum matre coisse haudquaquam censetur impiū. Deprehensum adulterū mors euestigio consequitur. Hic verò non alius est, quàm alium genus ducens. Arabū amiculas ziras, id est ζειρὰς vocat Herodotus: sicut Caspiorum sisyras: vnde Pactyes quoque dicti Syrophori. Relatu iucundum in hac mentione, quod sequitur. Erat filia regi mira specie insignis: erant & mares filij numero quindecim, quorū singuli ardentius sororē amabant: propterea q̄ nō desinebant per vices ad eam ventitare. Assiduitate verò illa congressibus delassata, lepido cōmento eludere omnes adorta est. Basilla sibi parauit, nihilo ab eorū bacillis discrepantia: quúmque vnus ex fratribus fortè digrederetur, arrepto quod depositisset baculo, confestim illa compat subiecit. Id videntes cæteri ab ingressu temperabant. Ita aliquandiu à Venereis facta quies. Sed quum fortè omnes in forum coissent, id intuitus ex eis quispiam, sororis cōgressum petens. Verùm, bacillo ante fores animaduerso ex more, quum fratres alios agere in foro sciret, adultero dari operā coniectans, pergit inde trepidus & ira ardens ad patrē, quid vidisset, quid pro vero afferret, nuntiat. Indignabūdus & minarum plenus accurrit is, baculum videt, ingreditur, innocentem reperit filiam. Adniciamus porrò, quod notādum censuit Vlpianus. Arabum plerosque in prædia inimicorum lapides aggerere consuesse, quod σκωπίζειν dicunt, id est scopelissare, quo significabant, interituros malo loco qui ea colere adorti forent. insidiis illorum qui scopulos posuissent. Quo fit, vt nemo audeat, crudelitatem veritus insidiantium. Id, inquit, grauiter persequi solēt præsides ad pœnam vsque capitis. Dignum factu: in Arabia vim balsami magnam subnasci, vti Pansanias arbitratur: qui tamen balsamū pronuntiat, balsamum mirumē, in Bœotiis rebus. Amare porrò viperas tum arboris succum, quo alantur plurimum, tum etiam vmbram: nam & in odoriferis syluis serpentes, siue serpulas, vt veteres loquebantur, repperiri frequentissimas traditū est: & scribit Bibliotheces quarto Diodorus. Vbi verò Arabibus appetat tempus balsami succulentum excipiendi humorem, Scytalas ferunt vnusquisque duas aduersum vipperas quippe inuicē iis adfis, sono illas abigunt. Interfecisse nanque cauēt eum primus

dæmonas sacras opinati. Quòd si quem fortè mordicus apprehenderint, fit vulnus, perinde ac ferro illatū, sed veneni timor aliquando cibis pastę odoratis viperæ virulentiam letalē in mitiore permutant potestate. Insignem quippe venenis extendis vel accēdendis vim habēt alimenta. Siquidem in Ponticia cōpertū, vel halitu modò truculentioris viperę perire hominem: quod radicum illic succrescentium potentia creditur fieri. Arabici porrò instituti, & quidem legitimi illud quoque, vt si parte aliqua regij corporis causatio se contraxisset, proximi ipsum id alsimilarent: quippe censeri ritum, moriente rege certatim adniti, vt simul contumuli regis in thus ferentibus locis eum legimus apud Athenæum, vt in dies singulos talenta impenderentur Babyloniacum. Illud haud prætereundum omnino: ex Arabia in Ægyptum vim animalium insignem solitam adduci, quo nomine vectigal Arabarchiæ celebratur Iureconsultis: cui præesset, diceretur Arabarches. Ad quod scienter eruditis lusum, id satyricum liquidò spectare, Aegyptius, aut Arabarches, dormitātibus in aurem vtranque interpretibus. Quæ non infrequenter. Nam sic in Epistolis ad Atticum & Antonius Arabarchę fœdatur appellatione, ceu Aegyptius quidam publicanus, ob exigēdi sanguinariam atrocitatem. Lydiam tamen intelligunt ludorum præsidem, qui in Lycia præerant, & Syriarchem, eorum qui in Syria.

Arabum mores. Nabaten vocari ex adulterio conceptum. Reges apud Homerum solitos sibimetipsis seruire. Saracenorum instituta. Eremi bi qui, & vnde.

CAP. XXXVI.

NAbatæos esse felicium Arabum gentem, omnibus arbitror notissimum: à Nabate quodam sic nuncupatā Græcē, dicique Nabaten ex adulterio conceptum. Horum opulentiam laudibus efferūt celeberrimi authores, necnon odoribus adiandis asseruandisque diuitiis curam exactissimam. Non sine admiratione non caret: mulctā dici publicè iis, qui rem vel modo decurtarint imminuerint'ue. Augescentibus opibus, honor est domino exquisitus. Rara inibi seruitia. Famuleria ex cognatione frequentiora, vel sibi vnusquisque dominus est. Quo more ne reges quidem expertes ferunt, à quibus

quibus identidem parari dicuntur conuiuia. In iis plura duo-
denis exsiccasse pocula, ignominiosum. Rex ibi authoritate
adeò dilutæ, vt non sibi modo, verum & aliis interim admi-
nistret, id est, non autodiaconum modo agat, sed antidiaco-
num quoque. Cæterùm & Homerici reges eius quoque mo-
comperiuntur, ex quo item τὸ δειπνεῖν inueniuntur, id est
sibi ipsis subseruientes: quando Priamus etiam κυνηγῶ, id est
aurigatur. Achilles concidit carnes. Icit fœdus, immollitque
Agamemnõ. Meminit libro primo Athenæus, Nabatæorum
sustructiones impendio pretiosæ. Vrbes nullis communi-
mœnibus visuntur. Summa enim regioni pax. Equorum qui-
bus carent, vicem implent cameli. Perfuncta fato corpora re-
trimentitię sordis loco illis sunt. Regium cadauer, vt rite con-
tumuletur, in sterquilinia deiectatur. Sol illis sacratissimum
numen. In arula res illi peragitur diuina, quam in ara excita-
rint. Sarracenos constituit Ammianus inter Assiriam & Nil
cataractas, & Blemmyarum collimitia, qui omnes à cal
(quod dicitur) ad caluũ bellaces censeantur. Semìnudi agun
coloratis sagulis pubetenus amicti. Nemo vnus eorum
uam attigit, vel arborem coluit quærendo victui. Errãt sem-
per nulla lege, nullo lare. Vita est illis perpetua fuga. Vxores
mercennarię ac conductæ ad tempus ex pacto. Verùm, vt alia
matrimonij species aliqua, dotis nomine offertur marito
sta cum tabernaculo. Ita verò palantur assiduè, vt alibi
bat vxor, pariat alibi, & procul liberos abducat. Victus
uersis caro est ferina. Lac præsto est exuberantissimum. Fru-
menti ac vini vsus plerisque ignotus. Interpres Homeri
dam Erẽbos Troglodytas interpretatur, & Sarracenos, id
σκηνὰς κατοικοῦντας. Dici autẽ Erembos, παρὰ τὸ ἐν τῷ ἐρέμῳ οἰκεῖν, quia
subterranea incolãt. Sed appellantur Erẽbi quoque. Amm
nus idẽ alibi scenitas Arabas Sarracenos dici nunc opinatur.

Aegyptiorum inuenta, & eorundem ritus. Aristophanes
Aegyptij cur. Cyllestia. Ammonij vnde. Pan
Mendes. De suibus. Hermotybies. Cici. Cal
quid. Laura locus deliciarum. Dulcis cubitus
Sardis. Ochi regis historia. Omphale. Lydorũ
Abrotonum. Laurea in potu quid. Laura ciuitas
Croton vnde. Lauria locus. Plutarchi locus in
Themistocle de Lauriotico prouentu. CAP. XXXVII.

QVid verò de Aegyptiorum ingeniis, déque eorum do-
ctrina sentiendum videretur, abundè aliàs exsequuti
sumus. Nunc nihilo secius prolibabimus quæpiam eiusdem
gentis peculiaria, ne quid per incuriam transiliamus, velut
negligentes, quod nostros libellos adiutum eat. Igitur quia
ingeniis reperiendis solertem fuisse gentem eam, & in co-
gnitione rerum indaganda sagacem, multi prædicant, com-
pertum id in literis ante omnia. Ab Aegyptiis ex cælestium
siderum scientia & obseruatione anni rationem excogitatam
esse: inde in portiones duodecim, quæ de lunæ nomine
menses nuncupantur, distributam. Græci quidem fuit moris,
vt quoque anno vt fieret aptior temporum respõsus, men-
sem intericere, quem intercalarem dicimus. At Aegyptij, re
diligentiùs (vti visum est) comperta certius, singulis quidem
mensium treis dierum attribuentes decadas, euoluto denique
anno quinque etiamnum superadiiciebant dies. Traditum
duodecim deorum rationem ab Aegyptiorum scientia
sibi ad se corrinasse. Primos item deorum excitasse aras,
fabre simulacra, ac templa construxisse. Quin & animaliũ
quorum saxis insculptas ostendisse. Quæ ad gentis mores spe-
ctant. Nam taceo illud: veterum Aegyptiorum alimenta
herbis petita, palustrique caule, eam quam agrosin vo-
cant, vnde irrepsit mos eadem diis supplicandi. Mox verò ad
carnium transisse, ac nonnullos ad carnes, pellibus ad inte-
stina corporum reiectis: sicuti ex arundinibus attexe-
bant domus. Aegyptios Hecatæus artophagos nuncupat,
quod Cyllestiis vescerẽtur. Colleses vocat Herodotus ex olyra,
et fœnigine confectos. Proditum à sacerdotibus est, à Mer-
curio inde artium disciplinarúmque excogitatos modos.
Quorum, ferri hæc possunt: illa admiratione non carent.
Mulieres quippe fama, fœminas inibi negotia obire, caupo-
nari, exercere, ac id genus alia pleraque peragere. Viros au-
tem domi se continere, quæ aliàs muliebris censentur mu-
nia tractantes. Onera item capitibus gestare, virorum est,
humeris autem fœminarum. Vesicæ retrimenta reddunt
mulieres stantes, viri sedentes. Ciborum superfluitates intra
vesica consepta excernuntur. Vescuntur in propatulo,
quod Sacerdotium nullum adit mulier: virile habetur id.
Filiis parentes alendi necessitas nulla. Filiabus autem

summa

summa. Scribunt non vti nos, à sinistro in dextrum pergentes, sed ediuerso: prædicant tamen ipsi, nos in sinistrum proci, se verò in dextrum. Literæ eorum bifariæ sunt, sacræ, populares. In deorum cultum præter cæteros studio feruent exsuperantissimo. Virilia circuncidere non differentur rationem promunt, vt mundiores sint. Sacerdotum tonigantur corpora, omni prorsum decusso pilo, ne quid dium se proferat in re diuina. Amicula linea sunt, papyracei, aliis vti nefas. Aegyptiorum dij vniuersim dem Isis & Osiris, quem Bacchum intelligant. Seorsum rò & alij plures. Nam apud Thebas arietina facie coli traditur, quòd Herculi sese ita visendum præbuerit, vt tis detruncati pelle corpus obsepserit. Quia verò Aegyptij Ammonem dicunt, inde Ammoniorum, Aegyptiorum atque Aethiopum colonos prodidere, cogmen celebratum, simul & oraculi apud eosdem vulgata ma. Sed de hoc paulò item plura mox. At mendesij inter Deos Pana connumerant, quos priores duodecim illis nantur. Eius simulacrum caprinam præfert faciem. Cruverò hircina sunt, non quia talem arbitrentur eum, sed ritatis arcanum mystico adumbratur velamento. Aegyptiè verò Pan dicitur Mẽdes, quo nomine hircus item deligatur. Quanquam est quoque in Thraciâ ciuitas Mendes: vt est apud Apollodorum, vnde Mendæum vinum. Sunt & in Sicilia prope Palicos Mendæ. Inter animalia sanquis obseruationibus consecrata mneuis & apis sunt notæ. mneuis soli sacer est, super quo nihil dicitur memorabile. quens lunæ. Suilli pecoris apud Aegyptios detestatio fama. Argumentum euidens, si quis transeunter vllo modo luam attigerit, euestigio cum indumentis omnibus in flune abluitur. Propterea inibi sibulcis interdicitur tempus vniuersis: nec per connubia quispiam cum eo genere affines tes conciliarit. Animal id nec diis immolatur vllis, præter quàm Libero ac Lunæ: nisi vbi plenam visitationem illa facit. liberum enim tunc sacrificium est, nec suillâ carnem à mesa reliciunt. Maximus apud eos senectuti honos. Vestes aliæ magnopere, quàm lineæ, circa crura ambitu extremo simbriatæ, quas calasiris vocant, quanquam ibidem calasiris item pugnatores vocantur: sicuti etiam hermotybies. Sacerquibus calasiris intelligatur equestris tunica latior, quam

pilla vocant: dicitur quoque ἱππικὴν χλαῖναν, Græcorum le-
ctio hac in re præcipuè vitiatis. Laneas vestes intulisse tem-
plo profanum. Scelus item inuolutum iis cadauer cõdidisse.
Fœtidinum ibi non vnus est medicus, suus est vnicuique
funeri destinatus. In funeribus is iroborauit mos, vt dece-
dente aliquo, caput sibi muliebris familia & vultũ deformet
luctu, excurrat deinde per vrbem, ac se plangat: conuerberãtur
pectora viri renudatis pectoribus: salinariis mox condiendum tra-
ditur cadauer, quum odoribus, tum etiam sale, muliebre cor-
pus diutius asseruatur, ne Venerea fœditate à salinariis
violetur, quod experimento cognitum quandoque est. Vu-
sus Aegyptiis, præsertim in palustri solo, ex Sillicyprio-
rum fructu, ipsi appellãt *ciui*. Cogebatur Aegyptiorum vnus-
quisque destinato magistratui, quo se artificio tueretur, palàm
edere. Quòd si quis mentiretur, morte luebatur mendaciũ.
Hanc legem ad Athenienses quoque tralatam à Solone, author
Diodorus prodidit. Hortorum curam esse familiarem Aegy
ptijs scribit ex Callixeno Athenæus: quamobrem accedente
anni temperatura, florum copiã quacunque anni parte abun-
dare, præterque aliarum rationem terrarum, quo ductus
argumento Martialis libro sexto sic iocatur,

Quæ dona tibi Cæsar, Niliaca, tellus
Misserat, hybernas ambitiosa rosas,
Has tibi dedit Pharios Memphiticus hortos,
Ex quo vt intrauit limina prima tua.

Hæc dicemò, nec illud silentio inuoluendum: in numerosa
serie Aegyptiorum regum, mandatum literis, etiam fœmi-
neum quandoque regnum tenuisse. Ganeata eorundẽ cibaria di-
ligentiam commendarunt multi: sed palàm facit historia, potissi-
mum qua proditur memoriæ aduersus Persarũ regẽ Ochum
bellum cum exercitu irruisse Aegyptium regem, móxque à
Persis superatũ. Quum ab Ocho tractaretur humanè, etiã mẽ-
sarum lautitiorũ, ridere perrexit Persicã lautitiam, vt tanto prin-
cipe indignam prorsus. At si collibeat (inquit) nosse, cuiusmo-
di deceat felicium regum mensam, imperato meis olim
Memphi cœnam parent Aegyptiam. Quum adnuisset Ochus,
condiunt atque plurimum id genus condimenta: Malum malè
perdat, ô Aegyptie, disperdant te dij, qui hisce neglectis, vi-
lissimis affectasti dapes. Fuit apud Alexandrinos locus Laura
nuncupatus, in quo omniũ quæ ad delicias spectarent, viscebatur
forum.

forum. Sicuti fuit apud Samios Laura quoque, Policrate tyranno struente: vt apud Sardis qui est, dulcis cubiti exhiberet imaginem, Lydorum in primis mollicie amplexatus. Quando gens ea Venereorum appetentissima in hortorum amœnitate cum mulieribus congredi multũ, diúque cõsueuerat. Eorum principatum vbi arripuit Omphale, post alias ingratas pœnas, vxores viridario præclusas seruitiis prostituit, vnde conciliatum loco nomen. Meminit Athenæus, sed & Plato in Phædro. Quo (vti arbitrantur) argumento, Dioscorides libro tertio abrotonum etiam γλωκὺν ἀγκίνα vocari scribit. Quum verò ait Gellius, Romanis mulieribus in potu fuisse, murrharia fuisse, lauream, passum, murinam, lauream pro lotio dictam volunt eruditiores. Nam scribit Varro, Grandiores natu mulieres loram bibisse, vel garum, vel defrutum, vel passum quam dixerit murinam. Plautus, vti nõnullis placet, Crotonis ciuitatem dici Lauram, compertum mihi est, ab Laura Lacinij filia, Crotonis vxore, à quo ciuitati factũ nomen. Fuit in Attica item Laurium, locus metallorum ferax, quod prodidit inter cæteros Herodotus & Sudas quoque. Hinc apud Plutarchum in Themistocle, Laurioticus celebratur prouentus, quam rem aut non percepit interpres, aut neglexit: sicuti in Nicia quoque, vbi metalla in Laureotica recensentur, id est ἐν τῇ λαυρεωτικῇ: at interpreti satis fuit, In agro transferre: ni forsan decurtati codices sunt. Laura etiam via, seu vico est apud Herodotum libro primo, veluti paquem fluit populus.

Aphrorum ritus diuersissimi. De Mauruſiis plusculis & Cinganis. Aegidis origo, & quadrigarum. Hammata quid. Necnon de Carthaginensibus. Ammon Iupiter vnde. Parammon Mercurius. Gorgia quid. Gorgones animalia. Boues retro pascentes. Plagischema. In Libyam remittere egrotum quid.

CAP. XXXVIII.

APhricam esse hominibus fœcundissimam, author fuit Herodianus: proinde gentes diuersissimæ in eadem & moribus miris maximè. Nobis omnia consectari, neque consilium, cum delectu curioso, quod hactenus fecimus, cula ex strue cumulata præcerpemus, Aphricam M. Tullius omnium

vocat prouinciarum arcem, natam ad bellum contra vrbem Romanam gerendum. Adyrmachidas ad Aegyptios vergẽtes eisdem ferè vti moribus accepimus, quibus & Aegyptij narrantur imbuti. Vxoribus in vtroque crure arcula inest ærea. Caput insigniter comatum. Si quos, vti assolet, pediculos ceperint præmordent, ac mox abiiciunt. Virgines iam maturas viro astituunt regi. Quæ præcipuè illi placuerit animum, præfloratam dimittit. Nasamonum singulis more adsunt vxores plures: cum quibus vel palàm conceptũ, receptũ apud eos est, prius scipione prætento. Nuptiali cœna discumbentium singulos adit noua nupta Veneris gratia. Congrediuntur illi, domo allatum donum contribuentes. Sicubi iurisiurandi vsus veniat, concipitur id per viros olim apud eos plurimo virtutum splendore enituerint. Sepulchra precibus ad maiorum monumenta, futurorum scientiam aucupantur incubantes manibus. Fidei sanctio maxima, inuicem sibi idem propinasse poculum. Cuius si inopia fuerit, è cinere idem petitur argumentum. Mauruſij duriſsimi, infuesi, in paruis, degunt tuguriis, vbi liceat vix respirare. In humo dormiunt nudâ, si qui delicatiores paulò sunt, pelle substernunt. Vestes pro temporibus euariasse, legibus non habentur. nam laceras crassioréſque omnibus gestitam constat. Pane carent, ac vino, quin bonis omnibus, sine quis hordeo degi non queat vita. Tritico vescuntur tamen, ac fine hordeóq; verũ incocto, nec trito in farinã, belluarum plane more. Apud eos nefas est viros vaticinari. Fœminarum modò ea est functio. Nam sacrificio proprio diis obito, oraculis non inferiora ædunt responsa. Videntur Mauruſij è Phœnicia oriundi: quoniam Hebræis ex Aegypto demigrantibus duce quidem Mose prius, mox Iesu Naue filio, patrias sedes liquere in Aegyptum inde in Aphricæ vltima regredi. Argumento sunt lapideæ columnæ apud Tingen oppidum, in quis Phœnicum lingua conscriptum: nos à fugimus Iesu prædonis, filij Naue. Dicũtur autem Aphrigenæ, quod eis nulli sint vetustiores. Quo nomine Virgilium rex Antæus, est dictus terræ filius. Hæc autem ratio Didoni Carthaginis condendæ occasionem facilè præbuit. Mauruſios denique Cinganos appellari nunc coniectant eruditorum est, quòd ab Sarracenis pulsi, per omnem ferè Europen disiecti. Scatet feris Garamantum situs. Tenet

constans fama, auersari eos hominum commercia, imò verò etiam aspectum fugitare. Arma illis nulla, quando nec tueri quidem se audent. Macas memoriæ proditum est summa capitis curiosius deradere, relictis in meditullio capillis, quos succrescentes circumtundēt eadem cura. Possent videri sacerdotes nostri ritum inde mutuati, nisi quòd capitis corona ex Romanæ ecclesiæ institutione regnum præfert, quod IN CHRISTO expectatur. Capillorum verò decussio temporalium indicat bonorum depositionem. Gnidanum vxores fimbriarum copia perstrepunt, pretium id concubitus est quibus quæque visatur exculta, eo plausibilior eius forma censetur, ceu quam adamarint innumeri. Maclyes comam in occipitio connutriunt. Auses verò capronas è fronte demittunt, gaudent. A virginibus honori Mineruæ, quam indigenam arbitrantur, certamen æditur quotannis: arma, lapides sunt, fustésque: siqua ex ictu decesserit, falsa censetur virgo. Quæ omnium præstantissimè deprœliata est, à cæteris Græca cohors decoratur armorum facie. Subuehitúrque curru per Tritonidis ambitum paludis. Putant verò Mineruam Neptuno prognatam, & palude eadem. Coargutam verò grauius à patre indignabundámque inde, adoptandam se Ioui insinuasse. Promiscuus porrò illis, ac ferarum prorsus more palàm cum mulieribus congressus. Troglodytas Aethiopum narrabili pedum celeritate mirantur rerum conditores. Nota articulatior illis vox: verum, qualis in vespertilionibus auditur, stridor. Cibus non aliunde, quàm ex serpentibus lacertísue, ac omnino reptili genere. Lybicum verò intutum id item est, vt quos in venatione vel pugna elephantes attriuerint, magnificè sepeliant, ac hymnos præterea concinant. Quorum id sit argumentum, ἀγαθὸν ἀνδρῶν εἶναι τοὺς ἀντιπάλους γενναίους θηρίῳ τοιούτῳ, id est viros esse bonos qui tam atroci belluæ ex aduersum steterint: quod mors glorioſius comparata ἀνδρείων sit τῷ θνητῷ. Atlantes populi priis carere nominibus tradunt, solos hominum, quod somnia bis compertum sit. Hosce memorant orientem execrari solem, ac omnifariam ingerere conuitia, quia ipsos perurat & inutilem reddat regionem, caloris exsuperantia ambustam. Aphris porrò pastoribus mos ille vetus est, quadrimis filiis verticis venas aut etiam temporum, lana quam circumligant, cidam dicimus, adhibita inurere, compescendis è capite fluxionibus. Proptereáque inter omnes prosperiore vti se putant valetudine, ac re vera eiusmodi comperiuntur. Quòd si in feris venis fortè spasmo corripiantur pueri, insperso in lirci vrinam, præsentissimum malo remedium arbitrantur. Aphras mulieres super vestem nudas gestare capras pellis fimbriatas, ac rubrica litas: vnde apud Græcos inualuerit Aegidis appellatio. Quadrigarum item morem eundem in Græciam demanasse, produnt. Sepeliendi ritus à Græca nō ita abiungitur cōsuetudine. Risu nō caret, quod in Nasamonibus est, qui sedentium habitu mortuos astiterint, id ipsum & inter moriendum curiosius attendentes ne sedentes expirent. Aphros porrò traditum est, gentem esse harenosam auram spei mobilem, atque insidam. Numidas ferè omnes barbaros in Venerem effusos. Ammon celeberrimum est Libycis numen, cui de pastoris nomine, à quo illi templo erectum simulacrum est, appellationem factum, in Messeniacis rebus author Pausanias est, sicuti Babyloniorum Belus ab Aegyptio quodam Belo creditur nuncupatus. Scitu quoque dignum: dici non Iouem modò Ammonem, sed & Ammoniam Iunonem. Quin & Parammon Mercurius colitur in Libya quoque, sed ita, vt Elei in Peloponneso eiusdem pariter rem obisse diuinam memorentur. Pindarici interpretes id produnt modo: ab Lybicis Ammonem nuncupari Iouem, atque sic etiamnum coli. Hammata infrictionem pro fasciis accipit Galenus: His, inquit, de causis ἁμμάτων circumactus fieri conuenit, quos fricatos circa totum ventrem adhibent. Maxies in parte capitis vera comam enutriunt, in sinistra decutiunt. Minio liniunt corpora, séque à Troianis propagatos, fabulantur. Obliniunt colore eodem Zygantes, quibus ex simiis alimenta petunt. Linius perfidiam Pœnis attribuit, quam vel punica fuisse in Annibale fuisse, scribit Cicero calliditatem sinum Romanis pietatem, ac religionis sapientiam. In floridis Carthaginem miris efferēs laudibus: inibi pueros imbui disciplinis, scribit, quas & ostentēt iuuenes, venerabilē, Aphricę Musam celestē, camenā togatorum. ginē imperatores tollebantur in crucem, si prosperò prauo consilio rem gessissent. Carthaginiēsiū iuuentu-

tem videtur non citra probrũ Ennius tunicatam dicisse: quã-
niam primum tunica non vterentur Romani, mox subſtri-
ctam admiserint, breuémque, citra humerum desinentem
quam vocant exomida. Carthaginensium item mores incer-
ſit Plutarchus, vt amarulentos, triſtes, ſubditis graues, in ter-
roribus haudquaquã generoſos, in ira peragreſtes ac feros,
pertinaces in iis quæ ſemel complacita ſint, ad luſum & gra-
tiam immites aſperóſque. Pœnos eſſe acutiſsimam gentem
Columella ſcribit. Scitu verò dignum: Carthaginem veteri-
bus dici quandoque caccaben, id eſt κακκάβην: quod illarum
gentium lingua equinum indicet caput. Ad quam rem Vir-
gilianum illud ex Aeneidos primo alludere, neminem (opi-
nor) fallit, Miſnam dici Carthaginienſium nauale, compe-
tũ nobis eſt. Illud hic obiter ſubnotarim: eſſe in Libya Gor-
gonas animalia κατωβλέποντα, id eſt ſemper deſpectantia, con-
bus creduntur agreſtibus ſimilia, aut vitulis, ſicuti quidam
volúere. Peſtilens iis eſt oris halitus, quippe intereunt mox
afflata omnia. Sed nec innocentior ab oculis radius manare,
vbi concuſſa, quæ à fronte in oculos propendet, coma, ſpecta-
rint aliquid. Cognitum id à Marij militibus aduerſus Iugur-
tam bellantibus. Eſſe item in tractu eodem, Herodoto auctore
re boues epiſthonomos, id eſt retro paſcẽtes, id exprimẽtibus
cornibus quę adnuunt proclinantúrque in imã: tametſi hiſto-
riam conuellit Athenæus ſub aliena perſona, quoniã à nostra
præterea hiſtoricorum ſit cõprobata. Gorgia, id eſt γίγαντα, ad
Gorgonas pertinent nihil: nam dicuntur eo nomine Dorien-
ſibus hiſtrionũ perſonę. Eſt & ſchema ſimiliter deſinens, quod
gorgion dicunt: cuiuſmodi apud Thucydidẽ hiſtoria primo:

Φάντται γὰρ ἡ νῦν ἑλλὰς κατοικίνη ὑπ' πάλαι βεβαίως οἰκουμένη.

Eſt apud eundem ſchema item plagium, vbi quid ita enuntia-
tur, vti ad vnũ referri queat, queat & ad alterum. Sicuti quum
interpres ait, dici hæc ab Themiſtocle valent, ſed & ab Thu-
cydide. Illud verò Galeni ex Therapeutices quarto, adoeſſa-
Theſſalum & aſſectatores: Si, inquit, medicaminũ ſeries nu-
merosa cum diætæ ratione nil prorſum ægritudinem alleui-
rit, ἀποτυμπανίζειν εἰς λιβύλω τὸν ἀνθρωπον, id eſt in Libyam ho-
minem remittent. Hiſtoriam (opinor) latẽtem complectitur.
Ex claſsicis quippe authoribus id exploratius eſt hominibus
Aphrica ſalubri eſſe corpore, ac pleroſque diſſolui ſenectute
morbúmque haud ſæpè ſuperare quenquam. Cle-

*Clepſydræ notiones plures. Hydrologium quid. De cle-
pſydriotiẽ. Iupiter Ithomatas. Ephydor. Ithomea fe-
ſta. Diametri notio recondita. Plutarchi locus ex-
plicatur in Demetrio. Quid ſit per diametrum mo-
ueri. Ariſtotelis obſcuritas illuſtratur.*

CAP. XXXIX.

CAeterum relictis denique gentium moribus, quos mi-
ſcellanea quadam ratione ac promiſcua, vt ſe inter le-
gendum obtulere, prætexuimus, ad inſtitutum, veluti poſt-
liminio redeamus. Atque illud attingamus primum: cle-
pſydram dici quãdoque Aſtronomicum organum horas me-
tiens. Clepſydris inquit Martianus, lunę magnitudo cogno-
ſcitur. Hydrologia videtur appellaſſe Cleomedes in tractatu
de cæleſtium orbium contẽplatione, quibus ſolem dimetie-
batur: Pauſania verò authore, ſcimus in vertice mõtis Itho-
mes arcis Meſſenenſium, vnde Ithomæa dicantur feſta, Iouis
Ithomæ honori dicata, fontem fuiſſe nomine Clepſydram, in
Arſinoen fontem alterum influentem: credo, quia quando-
que exundet, quandoque deficiat. Fuit & in arce Athenis eo-
dem nomine fons ita nuncupatus, quòd flare incipientibus
Etesiis impleatur: flacceſcentibus autem, deſinat: conſimili
ratione, qua Nilus. Propterea de M. Antonio ſcribit
Lepianus in Parthico: Athenis profecturum ad bellũ, ex sa-
cra olea ſibi ſertũ præcerpſiſſe: porrò & ab Clepſydra vas aquę
plenum detuliſſe ex præcepto ſecum. Legimus & Metichen
Corillum Clepſydrę cognomentum ſibi adoptaſſe, quum ad
Clepſydrã concubuiſſet, ac vniuerſa defluxiſſet aqua. Euboli
cuiuſdam poëma dictum legimus Clepſydrã, quod author pro-
ſpexit. Athenæus Dipnoſophiſtarũ libro tertio ac decimo. Qui
Clepſydræ æqualitatem cuſtodiret, ephydor dicebatur. Quia
ephydor eſt horonomicon vas clepſydra, hinc præfinito dicentes,
ſe Clepſydram id agere, pronuntiamus. Ex quo Cicero: Cras
ego ad clepſydram. Hinc διαμετρημένω ὑμῖν dici à Græcis
notat. In tres autem partes diſtribuebatur aqua, vna quippe
ſpectabat, tertia iudicũ. Diametrũ verò appellarũt
quæ à iuſta deficit dimenſione: vt eſt apud Dinarchũ in Calli
ſtratum. Iſangelia. Ex quo Plutarchi verbis lux infertur pluri-
bus in Demetrio, cui' filius in Thebarũ oppugnatione quum

plures frustra cædi aduerteret, eo nomine querebatur apud patrem. Qui commotior, τί ἀναχαλᾶνες inquit ἃ διάμετρον ἐξέλκεις τοῖς ἀποδύσασι, quid moleste fers, an diametrum trucidatis debes? Hanc doctrinam non est interpres assequutus. Nec illud negligendum, quod primo de animalium historiis prodidit Aristoteles: animalia τετράποδα καὶ πολύποδα moueri διὰ τὰ διάμετρον. Nam diametrum lineam item dicimus ab angulis quadrati ad angulos transeuntem oppositos. Multipeda verò, dum stant, quadrangulam planè formam deliniare videntur: verùm, in progressum, non per rectam lineam pedes protendunt, vt homo, sed à dextro in sinistrum, vicissimque à sinistro in dextrum. Diametrus, inquit Martianus, Latialiter distermina dicitur. Clepsydram graphicè Apuleius expingit. Clepsydrij auscultationes inuenimus apud Philostratū, quibus Adrianum Tyrium ascriptum refert, ab Herode Attico tanquam rei maximè arcanæ. Item Pausaniam Cappadocem vnum ex iis fuisse scribit, qui clepsydrij participes forent, quos (inquit) aliqui vocant δηξῆντας, id est sitientes. De clepsydræ porrò ratione in encycliis quæstionibus Aristoteles.

Vocabulum lutra quam varias recipiat notiones. Elytron. Anelytra, Luntæ aues, ac conistica. Elustriare. Labandria. Luter. Lura. De lutrophoris, & currinalibus à lutra dictionibus. Hydrophoros puella. Hydrophoria festiu. Erinnys vnde. De aquiminariis: aquariis item, ac Cerere Lusia, & Erinnye, Arione equo Neptuni & Cereris eiusdē fabella. Puncta. Apud Nonnium. Neptunus cur Hippius, & Deus maris. Neptunus item Hippodromius. Lusius fluuius, & Gortynius. Aquatio, aquatus, adaquare.

CAP. XL.

LVtras sunt qui in nostris literis aquas immundas dici à Græcis interpretentur, opinor inde adductos, quia Sudas λύτρον exponit, τὸ ἀπόλυμα τὸ ῥυπαρόν. Sunt & lutræ fibrorum è genere, quas nunquam mari accepimus mergi. Hasce verò etiam lytras (Varrone authore) dicimus, quia radices arborum in ripa succidant, quamuis possit videri etiam à luendo lutra nuncupari, quòd aquis se lutet, quoniam enhydris Græcè inter-

dū interdum nominetur. Elytron verò crustam dicunt pennis superuenientē, quasi vagina inclusas, vt in scarabeis: nam hæ anelytra dicuntur, quę detectas habent pennas, vti apes, quæ vocantur aues, quę lauandi vsu nō carent: sicuti conistices mēsantes se puluere, velut puluueratrices. Lutra Græci genere neutro etiam balnea dicunt: sicuti etiam lutronas, vt Xenophon. Balnei verò aquā lutrion, vt Aristophanes ὡς λουτρίοις, quos etiam comœdia lutas. Inuenio & lutrophorum appellationis nouis nuptis lauacra deferebat, Athenis quidē ex Calybe, aut ex Enneacruno, alibi verò vndecunque. Puerum genere propinquissimum eo fungi solitum munere, scribunt nonnulli. Fœminam verò in eo vsu intelligere videtur Pollux. Quin & in Veneris tēplo apud Sicyonios virginem, quæ eo munere fungatur sacerdotio, lutrophoron dici Pausanias scribit. Nymphica item lutra fuisse dicta, reperio. Erant & sui decoris, qui cælibem transmisissent vitam, lutrophori, id est qui hydriam tenentes, qui super monumētum astituebantur. Lutra vas item apud Latinos. Vnde Elutriatū vellus apud Plinium, quod de vase in vas tralatum est, quod transuasare quoque dicitur, sed rarius. Elutriare lintea ex Laberio apud Gellium sunt data. Luteridium sunt qui Latinè labellum interpretentur: alij & capulam. Putant ex eruditioribus aliqui à lura dici elutriare verbum: id verò est os culei: vnde luarcones, capacis gulæ homines. Apud quosdam luter vas vbi vino miscetur aqua vino. Eius commeminit Hieronymus in Vitalianum. Et quoniam de aquis mentio est, aquarios leuis inunctos quosdam, qui aquam offerebant sordidatis in calice sacramenti. Apud Ciceronem in Epistolis familiaribus à Cælio concinnatis, videntur esse aquarij, qui aquam circunferunt venalem. Nisi ego, inquit, cum aquariis tabernariis pugnarem, ciuitatem veternus occupasset. Iu-

Aquarius conductus aquarius:

Asseria prouincia in Cicerone aduersus Vatinium. Cura est aquarum, præfecti mercibus, quæ vel mari vel omnino aquis deportantur, ne quid exportetur. Sed & publicis aquis præfectos quosdam, scimus. De quibus quandoque sit senatusconsultum factum, vt quum eius rei causa extra Vrbem irent, lictores binos, & seruos publicos ternos, architectos

singulos,& scribas,& librarios,accensos & præcones totidem habere liceret. Hosce dici quãdoque aquarum curatores animaduerto,interdum & aquarios. Iulius Frontinus, Ille aquarum tollendus reditus,quem vocant punctam. Et mox docet,fuisse quendam qui appellaretur à punctis. Pertinebant & ad eandem aquarum rationem, qui vocabantur villici, castellani,silicarij,tectores. Sed hęc fermè ministeria erant. Alibi Frontinus aquariorum fraudem nominat, quos aquas ex publicis ductibus in priuatorum vsum deriuare deprehendisset. Super qua re Cælij Rufi ædita quoque legebatur oratio, cui titulus fuit De aquis,vbi aquariorũ dolo, irriguos agros, tabernas, cœnacula perpetuis salientibus coarguebat instructa. Vnde illustratur Cælij eiusdem locus, de quo diximus. Qua in parte mirari quiuis potest interpretum vanitatem, qui pius in vado hærentium, aut prora illisa vel suppressa etiamnum naui,vix enatantium. Memorabile illud quoque, ad instituum quod pertinet præsens: aquarum Athænis præfectaram Themistoclem gessisse, compertisque nonnullis, aquas per dolum corriuasse,quum damnandos curasset, ex multitia pecunia æneum puellæ conflauit simulachrum, quam hydrophoron vocant, ab Persis mox Sardis tralatam, & in Matris Deûm templo collocatam. Leguntur hæc quidem in Plutarchi parallelis, sed non citra scaturiens mendum. Fuit Athenis festum quoque hydrophoria, lugubre, in eorum memoriã,qui cataclysmo periissent,meminit Apollonius. Aquiminaria vasa apud Pomponium Iureconsultum ab aqua deducuntur,vt sint ad abluendas manus instrumenta: quæ electrio argento contineri putat. Scribit Herodotus historia prima,Aquiminaria duo Apollini Delphico fuisse à Crœso oblata, aureum argenteúmque. A Græcis ἀρχιβαπτίδες nuncupari videntur. Aqualem cum aqua,vbi in Curculione Plauti legimus,notionem arbitror manifestam. Aquarium in Pomponio Digestis De seruitute rusticorum prædiorum, esse locus videtur,vnde ducitur aqua in fundum riguum. Sunt & aquiduces apud Callistratum. Aquarios inter seruitia computat Digestis de fundo instructo legato Vlpianus: Hostiarij(inquit) topiarij, diætarij, aquarij domui tantum deseruientes continuntur. Quod ad Eustochium scribens comprobat Hieronymus, In lignarios,inquit,& aquarios damnauit. Aquationem pro irrigatione accipit Palladius, qui & aquatam mul-

lum dicit, aqua dilutam multa. Nec adaquare verbum vulgò fugiens idem reformidat. Lusiam, id est λουΐαν, inuenio cognominatam Cererem in Arcadia apud Thelpusam, quòd eam ei quærenti filiam congredi concupisset Neptunus, id vitaret dea pudica in equam se deformauit. Dolo percogni Deus equum induit,ac mox Cererem adiit. Quæ initio fastum tulit permoleste: inde ira desita, Ladonis aqua expetiuit lauit. Hinc producta cognomenta duo: nam Erynnis nuncupari cœpit, quoniam indignari apud Arcadas ἐρινύειν dicitur. Ex ablutione verò Lusiæ prorepsit appellatio. Sunt qui Lusiæ ibi simulacrum non Cereris esse coniectẽt, sed Themidos toto (quod aiunt)cælo inconsideratèr aberrantes. Et consilitu eo natam fuerunt puellam,cuius nomen non initiatis enuntiasse,nefas arbitrabantur. Natum item equum Arionа. Qua ratione Hippion Neptunum Arcadas putãt cognominasse primum. De Arione hoc intellexisse in Iliade Homerum volunt,

ὁππόσ' ἐπὶ μετόπισθεν ἀρίονα δῖον ἐλαύνειν,
ἀθανάτων τάχιστον ἵππων, οἳ ἐπὶ θείφιν γίνοντ' ἄνδρ.

Et in Thebaide sic legimus,

ἔβαν δ' ἐφυγον ἐπὶ θηβῶν ἅμματα λυγρά
ἵππων ἐπὶ ἀρίονι κακοτεχνίῃ.

Alios qui tradant, omnium principem Neptunum equos domuisse, arte etiamnum equitandi excogitata,vnde cognomen ei nata occasio. Sicuti etiam Deus est maris habitus,enauigandi scientia mortalibus communicata, classe quoque conscensa primum, cui sit à Saturno præfectus. Id quod Cretensibus placitis continetur præcipuè. Fuit & Thebis Hippodromij templum Neptuni: quod Chrysippus ex carmine significat Pindarico ex Isthmiis. Hippij cognomen inde profluxisse, arbitratur Phurnutus, quod mari celerrime iter peragatur, velut equorum functionem subeant naues. In arcadia interluit Gortyna vicum fluuius initio Lusius cognomento,quòd natum ibi Iouem abluerint, mox & Gortynius, cuius aqua creditur omnium frigidissima.

CAMILLI RICHERII RHODI-

gini in Antiquarum lectionũ libros, ad ornatissimũ doctissimúmque Angelum Bragadinũ, patritiũ Venetum, ac Domini cani instituti professorẽ reuerendũ Præfatio decimanona.

EST genus hominum si modo tales appellandi homines, & non potius sub vna specie, belluæ, venerande pater, qui in vniuersum omnes liberaliores oderunt disciplinas: existimantq; naturali quadam habitu facile se posse secernere verum à falso, æquum ab iniquo, honestum à turpi, & (vt paucis dicam) omnia rerum discrimina videre. Ad quorum opinionem si conniuere vellemus, quanta perturbatio rerum omnium consequeretur? quanta confusio? Nam maximas virtutes clarissimasq; disciplinas iacere omnes necesse esset: barbara dominante scientia. Non sunt igitur huiusmodi homines audiendi: nec tam rationibus (quas reiiciunt) refellendi, quàm vt sani ad cognatos & affines deducendi, vel Anticyram deportandi, qui artem ipsa natura certiorem ducem excludunt. Sunt item alii qui literarum cognitionem libenter amplectuntur, sed nonnulli vel prauo iudicio persuasi, vel proprio naturæ vitio inducti, nõ parum hanc παιδείαν quã tum rectã ad bonas artes institutionẽ, tã humanitatẽ appellare possis tam necessariã, vt summopere de ea sibi comparanda solliciti esse deberent. Quorũ etiã nisi iampridẽ explosa sententia esset, malè cum rectioribus ageretur literis, atq; dolerem vitæ partem mei, qui bonã vitæ partẽ in hisce studijs cõsumpsissem. Sed me reuocat præstantissimorũ hominũ & institutũ & authoritas, in quorũ iudicio & mihi cõquiescendũ censeo. Nã in prisca ecclesia & hæc studia qui summi semper habiti sunt, ũ magna cũ laude in his etiã literis versati sunt. Id cõfirmatius vt credã, facit Origenes Adamãtius, qui tanto viro tãta fuit eruditio, vt etiã acerrimi hostes sanctissimæ religionis nostræ, quales Porphyrius, Proclus, alij, fatereꝰtur eũ exactissimam omnium liberaliũ disciplinarum cognitionẽ tenere. Facit Eusebius Pamphili: faciunt Gregorij, alter Nazianzenus, Nyssenus atque huius frater Basilius verè Magnus, qui post acceptum baptisma rhetoricen professus est aliquãdiu, quod munus adeò magnificè impleuit, vt Libanius sophista celeberrimus, cuius declamationes Basilij censuræ subijceret, Nazianzenus magnificentius contẽptius-

que tamen & in hac parte potuisset, ostendunt orationes tanto artificio elaboratæ, vt veluti Christianum quendam Demosthenẽ agnoscant. Hic tamen non rhetorum sed theologi cognomentum promeruit. Cui non adnumerabo inter Latinos Tertullianos, Cyprianos, Hieronymos, Augustinos, & quos multos habet noster rum, vel hoc solo nominandos, seculum. Legisti opinor (cuius tam mentionem feci) Basilij de gentilium librorum legendis commentariũ. De gentilium libris legendu, Expendisti (ni fallor) quid consilij dederit nepotibus, quibus optimè consultũ voluit. Frangitur igitur tot tantorumq; virorum authoritate, istorum pernecessaria ac parum liberalis opinio: qui quum ad nullam partem humanitatis aspirare possint nec alios quidem id debere facere arbitrantur, & quod propter ignauiam se assequi posse desperant iudicio fallere volunt. Nec tamen eo spectat oratio mea, vt cuperem adolescentes de manu excussis literis studiosos perpetuò hic hærere, sed ad eam quam non oluerint tractantibus sacra, quantumq; possint fructũ, vbi cum cauillosis congrediendum hæreticis attulerint: quam multi, tum tu Angele doctissime, ac Venetæ nobilitatis quum decus, omnium optimè vides, quippe qui in hoc spatio maximis laude decurristi, & tam maiore cum admiratione res maximas administrasti: vt nobis dubitandũ relinquas, maiórne in te scientiæ an peritia sit literarum. Et vt nullũ non liberalium artium tibi discendũ cognoscẽdumq; censuisti, sta religionis & bene vi-

[illegible] maximè ignorarem, proximè tamen ex sermone ac prædicatione affinis mei Ioannis Mariæ Goretti hominis integerrimi & [illegible] nostrum amicissimi illustrius nescio quomodo apparuit. Qui [illegible] prudentiam, morum vitæq; constantiam ac sanctimoniam [illegible] miratur & extollit, vt me quoque ad vehementius te amandum [illegible] flammauerit, vtq; ad eum quo te complexus eram amorem, quàm fieret accessio: quamobrem quũ in id toto pectore meum-[illegible] vt dissiterem quippiam quod instar arrabonis esset initæ amicitiæ, & perpetuæ meæ in te symbolum obseruantiæ, optimum fa-[illegible] arbitratus, si nuncupatione huius decimi noni libri animum [illegible] rum testificarer. Sunt enim in hoc opere quàm plurima à [illegible] die non abhorrẽtia tractata loca, quum ex omni philosophia, [illegible] nostra sanctissima Christiana. Tu verò pater venerãde suscipias vultu hũc librum tibi inscriptũ, tesseram noui amici, sed qui [illegible] & obseruantia nulli veterum sit concessurus. Vale.

Bononiæ, septimo idus Nouembris, anno sesquimillesimo quadragesimo.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM LIBER VNVS, QVI DECIMVS NONVS.

Alopeciæ morbo vnde factum nomẽ. Hydrocephalæ affectiones. Pericranos. Quid Alopecium. Alopecades. Vulpio. Vulpis fraus. Scolios. Scolopes. Scolopomachærion. Cerdo. Cynalopex. Cinados. Smila. Bassaræ. Bassæ. Scolecum, id est, vermium species. Alopecenesius. Apollo Epicurius. Scandalum vnde. Bassiada. Æthon vulpes cur. Alopeces. Psya.

CAP. I.

ALopeciam morbum inde dici, Galenus arbitratur, quum alibi, tum apud Hippocratem Sententiarum libro sexto, quia vulpina ista affectio: quod approbat item Paulus Aegineta libro tertio, vbi in humano capite areas & glabreta capillus deciduus facit. Idem erat ophiasis: sed hæc à serpente (inquit Galenus) cui subsimilis est, nominis rationem ducit. Ex succi prauitate vtraque res cõsurgit, quẽadmodũ & madarosis, id est, glabritas. Plura in Cornelij Celsi De medicina libro sexto. Cæterùm, quod in Græcis monumẽtis ad hoc vsum comperi, minimè dissimulandum: Est, inquiunt, pathos psiloticum, hoc est decutiens pilos morbus, alopecia dicitur ex proprietate vrinæ animalis eius. Vbi enim lotium id fuerit affusum, euestigio infructuosus efficitur locus, arescentibus herbis, nec succrescentibus nouis. Morbum hunc innuio ἀλωπυάσιν dici quoque. Verùm, vberius vt ista proferamur: circa cutem capitis (inquit Galenus) sese promunt affectiones hæ, μιλιαρὶς, meliceris, atheroma, id est, ἀθέρωμα: in extimis verò alopeciasis. Sunt & hydrocephalæ affectiones. Earum species nouimus quatuor: aut enim coit aqueus humor in cerebri meditullio, & panniculi: aut panniculum inter, ac os: aut inter os, & pericranium: aut in ossis, & cutis medio. Pericranos (inquit in libro, cui titulus ἐφοδιαστικὸς, Galenus) est pellicula neruosa totum complexa craneum. Verba ipsius hæc, περίκρανός ἐστιν ὑμὴν νευρώδης, περιειληφὼς πᾶν τὸ ἐγκέφαλον. Ambeuntes verò cerebrum panniculi μήνιγγες dicuntur. Eos finit idem, σώματα νευρώδη περὶ ἐγκεφάλου. Lego & alopecia item vulpium lustra rectè dici. Alopecades verò vafrum. Vulpionem nostrates vocant, & in Apologetico Apuleium, vim leoni. Proinde Lacedæmonius Lysander, quum ei consilio verteretur à nonnullis, quòd fraude subinde agere videretur, Quò (inquit) leonis peruenire pellis non potest, vulpem assuisse haud dedecuerit. Huiusmodi verò vafricie in malos homines ac panurgos, ex interpretatione Procli Diadochi, scolios vocat Hesiodus, id est, tortuosos obliquósque, qui simplices reuocat mores. Scolopas verò dicunt Græci surculos palos, ex qua (opinor) similitudine inter chirurgica organa reperias apud Galenum scolopomachærion, velut culcitralium dixeris pali imagine. Nam smila in eodem vsu esse tenetur cælum. Scolecas autem vermes interpretamur, quorum species aliquot. Nam qui sunt in virentibus lignis, ac humentibus, vocantur ἄπιδες, qui in aridis tripes, vitium dicuntur in cornuũ ipes, leguminũ troges, vestium σῆτες: sicuti chartis quæ alnascuntur, appellãtur tilphæ. Scolon & scandalum (inquit Hieronymus in Pelagianos) apud Græcos, ex offensione animalium nomen acceperunt, id est, ab σκάζω, quod est claudico. Fuerunt qui scãdalum interpretentur offendiculum. Vulpem verò dici item à Græcis cerdo, notissimum arbitror, à cerdos astutiam quæ astutia est, maximè fallẽs, Sed & cerdos astutiam vocat vulpinam. Aristophanes in comœdia cui titulus ἀλλαντοπώλης, ἢ πολύειδος. hoc est, dolosam cerdo, multiformem. philostratum quendam lasciuiusculæ se ornantem Aristophanes vocauit κυναλώπεκα, id est, cynalopeca, ex cane ac vulpe cõcinnata dictione, nisi ad Cynnam scortillum conuerte malueris. Cinados tamen, inquit Theocriti interpres, vulpes

vulpes nuncupatur à Siculis, παρὰ τὸ πυθέσθαι αὐτὰς, id est, ab impudenti motu, vel quia dolosè motetur: meminit pro Ctesiphonte Demosthenes, sed & Aristoteles. Ex nostris Martem dici Latinè opinātur nonnulli. Martialis, *Venator capta mirte superbus adest.* Sunt qui eo nomine feram quālibet intelligant: alij, paruū animal genitalia nunc proferens, nūc retrudēs: quod Aristophanij interpretes adnotarūt. Refert Hapocratio, cinadion dici à Siculis vulpem. Est item apud Sophoclem cinados. Eo quoq; nomine nauis Menelai gubernatorem nuncupatū, Pausanias scribit: cuius fuerit monumentū in promontorio, quod in Laconia vocant ὄνου γνάθον, id est, asini maxillam. In Sudę lectū monumentis est, vulpē apud Herodotum nuncupari bassarum. Bassarica, vt ex Græcis cōperit (scripsit Dionysius Apher, seu Milesius, vt alij volunt) opus multa obscuritate insigne. Bassæ autem locus est in Corylio monte prope Phigaliam in Arcadia, Vbi celebratur Epicurij Apollinis templum, nato inde cognomine, quòd in pestilenti morbo tulisset opem. Qua ratione ab Athenienſibus dicitur Alexicacus. Bassiadæ autem celebrantur in Aegina, genere authore Basso, etiam si apud Pindarum Budidas legit Didymus, de Budione progenitore. Alopeconesus verò insulæ nomen est, vel (vt inquit Stephanus) Hellespontiæ Cheronesi ciuitas: inde ex oracuło adepta nomen, vt ibi Athenienses ciuitatē conderent, vbi vulpium catulos comperissent. Est & Alopecia insula Straboni libro decimo. Illud denique ex Pindarico scitum carmine est, Τὸ ἰμφυὲς, ὅτ' αἴθων ἀλώπηξ, ὅτ' ἰρύσσατο λάκκον διαπλάξαντος ἴθων. id est, insitū æthon vulpes morē hausit, exuit, non item amplius fremens leo. Aethon verò nuncupatur vulpes, vt vaframentis ignita: vel quia dicatur lampurus quoque. Alopeces medicis caruncułæ sunt lumbis circūiectæ, quas item psyas dixit summus eiusdem artis author Hippocrates: etiam si psyas Hieronymus renes interpretatur.

Asciam cruribus illidere, quid. De Antiphonte, & Dionysio. Dolabellane dicatur, an dolobella. Dolabra quid. CAP. II.

ASciam cruribus illidere, ex Apuleij doctrina per paromiā dici de iis videtur, qui ipsi sibi mala accersunt impingúntque aut sponte aut per temeritatē: quod genus nimium plus frequēs est. Sæpè etiam per libertatis exsuperantiam. Ad quod

excita hercle & digna quæ nō prætereatur, ex Philostrati Sophistis suggeritur nobis historia. Siquidem Dionysio Siciliæ tyrāno amplius scrutante, vbi terrarum exquisitius habeantur: respondit sophistes Antiphon, vt erat ingenij extemporalis, sempérque in numerato, Optimum se nosse Athenis, vbi erectæ starent Harmodij & Aristogitonis statuæ. Aderant verò hi tyrannicidæ. Innuebat Antiphon, esse itidem Dionysium ab eiusmodi hominibus dignum qui contruciarentur. Verùm, dicacitas tum petulans tum nimia, homini male cessit, ac inter alia euidens peperit exitium. Asciam nonnulli etiam dolabram dici rentur, vnde inclinetur dolabella, vt secunda syllaba prorsum habeat A, non O, vt ferè omnes receptum est. Quod Cæcilius Minutianus Apuleius libro De orthographia, monumentis prodidit. Cæterum est item rusticum instrumentum dolabra, quo in ablaqueationibus vtuntur rustici, atque item glebis dissipandis cum arandum. Sed & dolabris subruta Sagunti mœnia, T. Liuius scribit.

Cæterem Helenæ, habere prouerbij formam. Nepēthes Homericum quódnam sit. Pista medicamina. Epipasta. Christa. Item nepenthes auscultationes. Antiphon cognomento Nestor. Alypiæ ars.

CAP. III.

CAterem Helenæ, apud Philostratum eundem prouerbij forma enuntiatum, animaduertimus, de iis quæ nobis perturbationem mentis leniunt, solicitudinē sedant molliúntq;, ad serenato animo, ac frōte erugata exporrectáque curarū remissionem inducunt. Ita enim in Sophistarum vitis, in epistola ad Antoninum legimus conscriptum, τόδε φρόντισμα τῆς κατάρας, καὶ τὰ ἄχθη σοι κυφὰ τῆς γνάμης, ὥσπερ ἐ ἰατὴρ τοῖς αἰγυπτίοις φαρμάκοις. Qualis verò fuerit crater ille verbis potissimum Plinij ex vicesimoquinto Naturalis historiæ percipi facillimè quadamtenus potest: Homerus (qui primus doctrinarum & antiquitatis parens gloriam apud Aegyptum tribuit, herbásque Aegyptias à regis vxore traditas suæ Helenæ plurimas narrat, ac nobile illud

Nepenthes

Nepenthes obliuionem tristitiæ afferens, & ab Helena vtique omnibus mortalibus propinandum. Porrò sunt ex diligentioribus, qui rimati exactius cuius'nam modi foret pharmacum id ex quibúsque concinnaretur, suspicati sunt esse bugloſſam: propterea quod de ea sic prodiderit Galenus, τοῖς οἴνοις ἐμβαλλόμενον δυφροσύνης ἄιτιον γίνεται. id est, vinopiecta hilaritatem inducit. Scribunt medicorum scientissimi euentus mirabilis eam censeri rationem, quod sanguis inde clarior fiat, expurgatiórque, porrò & cor confoueatur, à quo mox & hepar: id autem sic affectum laudabilem sanguinem producere, vnde cooriatur lætitia. Medicamenta verò hoc genus dicebantur pista, id est πιστά, iuxta Aeschylum, quod ebiberentur velut πιστά vel πότιμα. Erant & quæ vocarentur epipasta, quoniam inspergerentur: postremo & χριστά, quòd litu proderãt. Tres verò hæ pharmacorum ideæ Homero celebrantur in primis. Dignũ item relatu, quod enoratum reliquit idem Philostratus: Antiphontem illum, qui à persuadendi potentia Nestor est cognominatus, nepenthes auscultatores promittere solitũ, quãdo nullus tam atrox est, infestúsque dolor, cuius vellicationes ciuili eloquentia non lenire modo, sed excutere etiam quiret. Ex quo arbitror Plutarchum scribere, ab Antiphonte excogitatam τὴ ἀλυπίαν τέχνην, id est artem alypiæ: quæ vox tristitiæ carentiam indicat.

De Archytæ tabella, seu Platage. Plangon. Nympha. Dagys. Item quid crotalum, & crotalus. Crotalia. Cocalia. Ascali. Lumbricorum species. Ascaridi. Ascarides. Ciriæ. Cirrhas. Teniæ. Ascalabus. Galeotes. Cirrhus color. De Platagonio quæpiam non inscita, & Telephyllo, ac Anemone. Phennis quæ. Partiliter. Platice.

CAP. IIII.

ARchytæ fabri tabella in Græcis plerunque authoribus celebrata, quem habeat vsum, egregiè Politicorum octauo, præmonstrasse Aristoteles videtur, ad verbum sic ita prodens: Infimul, inquit, necessarium est, pueros regere piam distineri exerceri'ue. Proinde Archytæ tabella admodum & scitè fertur excogitata: exhibent enim puero eam, vt eius detenti lusu, nil eorum quæ sunt domi oblectan-

commi̇nuántue, quãdo insitum pueritiæ, nusquam quiescere. Ego tamen etiam atque etiam commonendi sumus, in libris Græcis ita adnotatum reperiri, περὶ δὲ τῶν παιδίων τὰ μὲν ἀθῦρειν καὶ τῶν ἀρχήτων πλατταγὴν οἰκεῖα γινέσθαι. Vbi Philosophus hic platagen dicit, quam Aretinus illam nobis reddidit, translatiuè nimirum ac defuncto interpretatus. Id cur, nondum comperi: nisi quòd buxea quandoque fuisse platagen, ex Leonidæ tetrasticho, vbi πλατταγή nominatur, animaduerto. Sic autem habent priores versus,

Ἑρμείη τοι σφάϊρην, ἰύγκριτάλιν τε φιλόλλης
Ἑρμείη ταύτην πυξίνην πλατταγήν.

Alteri tamen finiunt, esse instrumenti speciem platagen sonori & obstreperi ex ære: vnde illud,

Ἠδὲ πλατταγῶν χαλκευσάμενον ἐπλατάγει.

Nonnulli putent platagen æneum esse crotalum. Apollonius eius mentionem facit,

Κρόταλόν τε πλατταγὴν ἠνὶ χρυσέην τινάσσων.

Vocabula inuenio in græcorum doctrina, sed eo nomine ordine intelligunt puellarem, nympham item nuncupatum Aegyptij. Sunt qui coronam velint capiti concretam: alij muliebris effigiem, ἀπὸ τῶν πιπλάσθαι ἐκκειμένων, quòd ex cæra compingatur. Crotalum verò doctissimi interpretãtur calamum ligneum propriè, ac studiosius cõparatum, vt efficere sonum possit, si quis versetur manibus: vnde & masculino genere crotalus dicitur, qui lingua est expeditiore, ac voce sonanti, propriè tinnula, locaci quoque: sicuti Eustathio credimus, qui testa, ligno ære concinnari solitum scribit crotalũ. Inde qui crotalum intelligant instrumentum musicum, quo eorum cærimoniis vtãtur Aegyptij: & à verbo Græco inde κρούειν, quod pulso est. quamuis non desint, qui pro ligneo resonãti accipiãt. Quidã annulũ interpretãtur ex ære solido, quo quatiatur baculo: vnde illud ex poetica officina,

Cypria Syrissa caput Graia redimita mitella.
Crispum sub crotalo docta mouere latus.

Crotalia & quibusdam fluminum calculi lapilliue crocala. Cocalia, id est κωνάλια, sunt inter animalia quæ testa tegantur, sicuti limaces. Sunt qui crotala dici quoque pedum putẽt, quanquã & sandalia quædam eodem censentur

nomine. Ascarophoron verò, φορτηγὸν interpretantur, id est onera ducentem gestantémue. Ascarides autem, vt in pareroga excurramus protinus, Galeno sunt lumbrici minores, rectis similes: nã qui oblongi visuntur latique, vocantur γίαι, quod assimilentur καρίσιν, vt dicemus. Nuncupantur compari & ταινίαι. Sunt tamen Athenæo pisces sic nuncupati: at quum apud Eupolim legimus tæniopolim, id est ταινιόπωλιν, zonas vendentem muliebres intelligẽdum Graci arbitrantur. Sunt & lumbrici rotunda specie, ac σπειροειδεῖς, aut etiam maiores. Lumbricos vniuersim ἐλμίνθους appellant. Ciriæ verò, seu λιβίκιαι, inde nominis rationem habent, quod nam cirias vocant Græci instas, sed & zonas, quibus reuinciuntur lectuli. Aristophanes in Auibus,

οὐ δ' ἂν χαμαιπὴ πάνυ γε λιβίκιαν ἔχῃς.

Dicitur ciria item σπαργάνωσις, id est faciatio. Cirrhada, id est vitem, appellauit Nicander, τὴν μέλαιναν ἄμπελον, id est nigram vitem. Cirrhum, colorem rufum intelligunt. Vnde cut hypocirrhum, subrufum. Cirrhum dicere vermiculãpites, quod colore medio est inter album nigrúmque, ex Dioscoridis decreto. Ascalabum verò, seu ascalaboten, ab Arcadibus galseren dici, tradit Nicandri interpres: Videtur autem (inquit) esse lacerta, in quam fertur deformatus Abas Metanirafilius ab Cerere, quam à matre susceptam hospitio is mollitertulerat, simul & institutam illius honori rem diuinãrit. Quarat prosequutus, & in deã immurmurans nescio quid. Quæad infantiũ lumbricos attinet, sciendũ ex philosophi placitonullũ animal in cibi cõcoctione, quæ in ventriculo efficitur,procrearí, quod afferũt nõnulli, sed in reliquiis cibi putrefactibus, quæ à natura respuũtur, formata, ventriculũ pestẽ. Coctio in vẽtriculo perficitur, in alijs excremẽta putrescẽt. Cæterũ, vt ad platagẽ redeamus, eã fuisse puericiæ dicatã, in Symposiacis testari Plutarchus videtur: Si autẽ (inquit) dare nonoportet, veluti pueris interquiescere nescientibus, hastam vel ensem, sed platagen & pilam: sicut temulentis ferulam tradidit Deus, leuissimam mollissimámque, vt feriant quosdem, verum non lædant. Hinc adagij forma obrepit non inscita, vt arbitror, aduersum eos, qui prudentiæ inopia, ingenij obtusa quadam hebetudine, vel etiam, vt sæpe accidit, vitio repuerascunt, velutique ad lusus redeunt pueriles. Ita enim ad Archytæ platagen eleganter recidisse pronũciatum

Illa verò fertur Archytas excogitasse primus, vnde & appellatio ducta. Platagonion verò, inquit Pollux, nuncupatur crocum, sistrúmque, quo vtuntur nutrices, dum lenire infantes conantur, qui difficilius consopiantur. addit, Amantes quoque platagonio lusitasse. Hoc verò Græci quidam interpretantur accipiunt, esse platagonium papaueris, & anemones folia faciunt: iis siquidem periclitabantur, ecquid amarent. Si forent grati, essétque affectus mutuus. Siquidem ponentes ea, & indici, mox collidebant. quod si perstrepuissent, aut ruborem concepissent, quo nomine Rhodia vocabant, amari se augurabantur: sin minus, vt frustati ingemebant. Id ipsum verò planè significat Theocritus hisce verbis,

ἦρα φάγω, δηλήμων μεμαχημένος, ἢ φιλέαι με,
ἦ τὸ τηλίφυλλον ψόφῳ ἐξέβαλεν πλατάγημεν.
ἢ ῥάκες ἀπαλὸν ὥστε πάχει ἐδιαφάνθη.

Est cognoui vel prius, quando periclitãte me, an amarer me, neque telephyllon insonuit collisum, sed vane molli crepitu conflaccuit. Vbi telephyllon, poëtæ illius interpretes esse autumãt papaueris ramum, cuius foliis intra manum collisis, ex sono (vt dicimus) de amore coniectabant, quemque putant, quasi λιλαίεται, quod amorem præmonstrat. Vnde sunt, qui non per Y, sed per I, scribendum astruant. Alij putant esse, ῥίζαν θαμνώδη κάτωθεν εὐκλαδῆ τρίπλωνον. Dioscorides libro secundo, andrachnen syluestrem aliquibus cinnoum scribit, aliquibus etiam telephion, cui sit excalfactoria vis & vlceratoria, quam poëta significarit. Apud Aristophanios enarratores in Equitibus, inuenio verbum πλατταγίζειν signare peculiariter, sinistræ platagonium imponere, quæque dextra impacta, sonum elicere. Quod autem de Hercule commeminimus, scribunt nonnulli ex Græcis, ex Iouis sanguine prognatã. Sosibius ait, apud Laconas esse cantiones, quæ vocentur phœnides: ni φρυνίδας fuerit rectius, quibus signantur lusus. Platicem appellant eruditiores, tradendum, quo vniuersim ac pinguius imbuuntur rudes, intromittúrque, vt mox partiliter subtexatur doctrinæ ratio. Primus Debet (inquit) is qui instituitur, primũ platice quasi, vti is apertioribus leuioribúsq; compositus atque formatus, secretiora deinceps genituræ confidentius cõsequatur.

Athenodori & Philostrati iudicium de Iulio Polluce. CAP. V.

ATheno dorum legimus, cauillatũ genus dicendi minus altis subnixum radicibus, Iulium Pollucem esse veluti Tantali hortos dictitare solitum, rem videlicet leuiculam, & momenti non magni, quæque esse aliquid videatur, quum sit nihil ferè. Sed & Philostratus de eodẽ ita sibi scribere permisit: Polucem (inquit) Naucratitem ambigo, doctum'ne appellem, an imperitum, an quod fatuum fortè videbitur, doctum pariter & indoctum.

Byzantij laus præcipua. Byzantios fuisse οἰνόφλυγας, id est vinolentos. Macedonis Philippi dictũ præclarum. CAP. VI.

BYzantium Thraciæ ciuitatem perillustrem, vtriusque Græcæ monumentis celeberrimam, sors Delphica vel præcipuè extulit, quę scitantibus Megarẽsibus ad eam pertinere reddita, fermè sic est,

ὄλβιοι οἱ λιμένα πόλιν ἀνέρες ἠπείροιο
ἀντία βρυσίνης ὑγρὴν πὰρ ἄκρον σῆμα πόντου.

Pelices verò futuri pronuntiantur viri, qui Thracij limitis ciuitatem habitabunt ad Ponti os. Quanquam non me præterlit, Byzantios ita quandoque à Græcis conuelli, vt acolastos dicantur, id est intemperantes: quippe qui in Venerẽ ferantur præcipites, & vinum. Quod in Varia historia recenset Aelianus, illos plurimum in caupona solitos versari proinde in τοῦτον inquit ἔστι πρὸς ὃν λόγον πρὸς τοὺς ἀλλοτριώτατα διάκειται Βυζάντιοι. Narratur illud quoque. Quum vehementius obsidio ne premeretur Byzantium, nec in mœnibus contineri, tamen ciues possent, quod in cauernas ex more diuerterent vinarias, Leonides eorum tribunus ad mœnia excitari cauponas imperauit. Quo effectũ stratagemate est, vt in officio continerentur Byzantij. Approbatur verò hæc Damonis quoque authoritate. Subscribere & Menander videtur, vbi ait, μιθύουσι τὸν ἱππίσχον πωλοῦντα βυζαντίῳ ἐπιτηδείῳ νόμῳ. Illud adiecero obiter, Argiuos item Tirynthios & Illyricos quoque, vt vini cupidiores à grauissimis Græcorum incessi plerunque. Denominatum verò Byzantium creditur à conditore Byzante, vel quod ductor eius

aliquidam fuerit Byzes nomine. A Pyzanto rege vocari Byzantium, scribit Diodorus. Diu autem post Constantinopolis nuncupata, & noua Roma. Felicitati ac pulchritudini ciuitatis, Macedonis Philippi calculus plurimum item suffragatur. Author quippe in Sophistarũ historia Philostratus, Dum ille aduersus Byzãtios instructissimas copias duceret, Philippo Leonem sophistem obuium se ingessisse, atque ita scitari institisse. Quid tibi (inquit) factum, ô imperator, quæ ve nostra extimulatus iniuria in nos proruis armatus? At Philippus: Quoniam (inquit) patria tua omniũ speciosissima ciuitatum, in suos amores me facilè pellexit: proindeq; ad delicias earum portas appropero, signa illaturus. Sed, inquit Leo, amatores qui redamari postulent, armis minimè grassantur: neque enim bellica, sed musica expetunt organa, qui amori student. Citharœdus Stratonicus esse Byzantiũ dicebat Græcè μακρόκαλων, id est subalam. Sicuti Rhodios esse pradicabat Cyrenæos, & procorum ciuitatem, quum illos animaduerteret spatalonas & thermopotas, id est fluere deliciis & calidum haurire: Heracleam verò Androcorinthum: Leucadios putres Corinthios: Ambraciotas autem Membraciotas.

De Pythagora enotantur plusculæ: item quibus argumentis comprobetur fuisse magus. De bone Empedocle. Numæ instituta cur credantur Pythagorica. De Pythagoricis plura, & qui Pythagory vel Pythagoristæ. CAP. VII.

PYthagoram philosophum, quem vt diuinũ virum suspicit, & admiratur Plato, ea fuisse sapientia legimus, ea mentis acie, nunquam non collimante, insuper & animi bonitate, vt consulentes, nunquam falleret, salubria semper forent illius monita. Hinc effluxit appellatio nobilis, vt Pythagoricus diceretur tripus: tanquã vera nihilo secius, quàm Apollo, effari cõsueuisset. Cæterũ inde quoque, diuino quodam afflatu, viro ipsi inditum nomen, Aristippo tradẽti credimus. Sed & augurẽ fuisse, lectũ est, ac vaticiniis ab eo authoritatis patrimũ adoptatũ. Verũ enimuerò nil tã exquisitè afformatum, nil adeò amusitatè aut graphicè concinnatũ, cõpositum elaboratũq; cura peruigili, cui rubiginis non affricetur ali-

quid, aut loliginei succi labecula sordidior allinatur. Etenim comperti nobis cauillatores nescio qui, ac caniculæ, qui viros aliàs coryphæo propemodum, magicæ vanitatis crimen inustum velint. Ea seu vera sint seu falsa, hisce nostris commentationibus adglutinasse, visum operæpretium est. Timon Phliasius, sicuti author Plutarchus est, ita super hac re sibi scribere permisit.

Πυθαγόρην δ' ἐγὼ οὔτα ἀπολλύουτ' ἄνδρ' ἐόχεν,
Θήρη ἐπ' ἀνθρώπων σοφιηγορίης ἀγαπλὸν.
Pythagoramq; fuere magum, qui nomine flagrans,
Pergeret eloquijs homines captare venustis.

Proditur item memoriæ, quum superuolantem susurrami-nibus magicis excantasset aquilam, ita deduxisse, vt mitem redderet, ac prorsus cicurem. Propterea Ammianus: Pythagoras (inquit) femur suum apud Olympiam aureum ostendebat, & cum aquila colloqueus subinde visebatur. Ad hæc quando gallum gallinaceum plumantem candidius compsisset, veluti fratrem (si credere libeat) amplexabatur, amabátque. Legimus id quoque, fuisse vrsam quampiam feritate conspicuam, magnitudine inusitata, quæ visentibus molestum horrorem incuteret. Eam verò vir hic accersitâ demulcatumque apud se aluit. Mox dimissurus, veluti conceptis verbis, reiurando (vt sic dicam) adegit, nulli animantium cuncta rum, damno oblæsioni'ue futuram. Abiens illa in syluas se coniecit suas, summáque fide, quod inter homines quoque perrarum est, in quod adiurata recesserat, præstitit. Hinc fortè Pythagoricam necromantiam per literarum numeros & lunæ solitam exerceri, recensuit Augustinus. Narratur etiam idem Pythagoras, bouem vbi prope Tarentum conspexisset fabaciam segetem morsicatim corrumpentem, tum etiam proterentem pedibus, bubulco insinuasse, Bouem monere, ne frugibus parceret. Rideus busequa: Ego (inquit) bouarium non didici, tu qui videre scholarum id genus experiès, obsta vicem meam. Euestigio Pythagoras auribus sese admouere sui artificij quępiam immurmurauit. Res additur mira: Obedientissimus bos, vt ab eo qui amplius saperet, edoctus, lacerare mox segetem destitit: quin etiam in futurum eiusmodi pabulo abstinuit: sed & bubulum desiit obsequium, factúsque de rusticis colono ambulator vrbanus, Tarenti placidè consenuit, de manibus hominum victitans, vt solida demum ac plena admiratio fiat. Verùm, vt ista iam resecemus, Pythagoras proditur memorię, quum noui quippiam excogitasset in geometria, Musis bouem immolasse: quod (inquit apud Ciceronem Cotta) nō credo, quoniam ille ne Apollini quidem delio hostiam immolare voluerit, ne aram sanguine cōsperseret. Cæterùm, author idem M. Tullius est, tantum existimationis apud suos esse adeptum Pythagoram, vt si quid affirmarent in disputando, quum ex eis quæreretur Quare ita esset, respondere non verentur αὐτὸς ἔφα, hoc est Ipse dixit: ipse autem erat Pythagoras, tantum opinio præiudicata poterat, vt etiam sine ratione valeret authoritas, quæ obest plerunque discere volentibus. Desinunt enim suum iudicium adhibere. Id habent ratū, quod ab eo quem probant, iudicatum videnr. Gbiter verò illud adnotarim in Græcorum commentariis obseruatum, ἰλιανὸν & ἀντὶν capi pro nominibus proprijs: nàm & Homerus Thetin inducit sic dicentem,

Τίπτε μ' ἰλιάν ἄνωγε μίγηναι βίη,

& apud Aristophanē ἀντὶς dicitur de Socrate. Scribit in Mathesi Apuleius, Pythagoram proximè Metapontum, in Italiæ ore, quam succisiuam Græciam fecerat, quum à piscatoribus euerriculum trahi animaduertisset, fortunam eius boni ominis iactus emisse, ac pretio dato, mox irretitos pisces mitti iussisse. Id cur factum à viro philosopho, supersedit Apuleius explicare. Plutarchus in sermone qui est, Quo quis pacto ab inimico iuuetur: Fieri solitum videri vult, vt per occasiones velut ambagibus insinuaretur, à crudelitate abstinendam semper, & moderationi insuescendum, plus habendi relicta cupiditate. Mirantur historici, vnde nam fieri potuerit Romanos in participatum Pythagoricæ doctrinæ aduocarit Pompilius Numa, quum eo posterior aliquanto agnoscatur Pythagoras. Verùm amplius perpendenti mihi id sanè haud videtur dissentaneum, Pythagorica instituta non fuisse alia, quàm quę in magna seruarentur Græcia, ante illam multa annorum comperta serie: factum verò, vt Pythagoræ nuncuparentur sacra, quòd ea is rationibus præfulcire doctus sit primus, ac muniendo luculentiora facere planiores. Pythagoram viuum fuisse à Cyloniis exustum, Plutarchus idem prodidit. Factum hoc Laërtius scribit in Mylonis Crotoniatę domo, à quodam, quem in disciplinam admittere recusasset. Scitu verò dignum illud, ex Pythagoræ instituto

propagatum: Empedoclem quãdoque, vbi Olympia vicisse
equis, quod animatis ex præscripto abstineret, ex myrrha ha
re, aromatibus aliis bouem concinnasse, quem ad panagyr
conuenientibus distribuerit, quod paræmiæ quadam imagi
ne vsurpari à nobis potest, in iis quę de saccaro passim coapta
ri conformarique animaduertimus. Lego denique in Græc
rum thesauris, Pythagoræ sectatorum quosdam fuisse cõtem
plationi rerum sic omnino addictos, vt inde nuncuparentur
σιβαγμοί, ceu venerabiles quidam. Nonnullos autem huma
nis, ex quo & politici sunt appellati. Alios porrò matheli
amplexatos, tum geometricam, tum astronomicã: quo nom
ne mathematicos esse vocatos. Nec id prætereundum, eos q
cum ipso cõgrederẽtur Pythagora, dici Pythagoricos: hos
verò discipulos, Pythagorios: cæteros autem, Pythagorist

Mineruam cur Lacedæmonij Chalciœcum vocent. Liuij & Plutarchi codices emaculantur. Chalcopus. Chalcotypus. Thalamus æneus. Delphicum templum æneum. Item fori Romani tectum. Chalcidicum.

CAP. VIII.

CHalciœcum fuisse Pallados cognomentum Spartæ, cer
tatim Græci ferè omnes tradidere. Id cur sic, videri po
biguum potest, ac indagine certa perquirendum. Ne vero in
scitior quispiam diutius scrutatum eat, quid ex mutis (quę
aiunt) mihi compertum magistris sit, pergam hinc promere.
Dictam igitur sic glossularij interpretantur, vel quia dom
haberet æneam, quam vocant οἶκον, aut quia ex Eubœa Cha
cidenses fanum construxere. Templi eo nomine post Thra
didem libro primo, meminit Aemylius Probus: in id Pau
niam confugisse memorãt, atque inibi interisse, matre etiam
num principe, audito filij scelere, ad occludendum illi egr
sum lapides ingerente. Meminit & in Parallelis Plutarch
in historiæ eiusdem explicatione. Sed & in Commentatione
quæ est περὶ ἀδολεσχίας, hoc est, de loquacitate, addita ipsa
historia altera tẽpli spoliati, & largenæ inanis ibidem ab
pilatoribus relictæ. Quin & nono Variæ narrationis Aelia
nus, & in Laconicis rebus Pausanias, qui eandem poliuchu
esse arbitratur, id est πολιοῦχον. Templi substructione à Ty
daro institutam primo tradit, mox & filios perficere adorsos

non quiuisse, destinatis ad opus Aphidnæorum spoliis. Cæ
terum, multis annis pòst perduxisse ad vmbilicum Lacedæ
monios, ex ære simulacro confiato, cuius author fuerit Gi
tiadas vir indigena, qui & cantica concinnarit Dorica, & pre
cea in laudem deæ hymnum. Porrò esse inibi quoque alte
rum Palladis templum, quam dicunt χαλκίοικον. Quin ad fini
tra Chalciœci erectum item Musis sacellum, quod non clan
gentibus tubis, progrediantur in prælia Lacedæmonij, ve
rum tibia, lyra, cithara præcinentibus. Sed ad rem. Taceo
que in dextris Chalciœci eiusdem Iouis simulachrum pla
de omnium antiquissimum, quæ ænea habeantur. Hisce ve
ris fulti authoritatibus, quis calculũ adiicit Græcorum scho
is vniuersa, commonemur, vt T. Liuij codices temporum
iuria decurtatos, & librariorum inscitia maculosos exter
tinus, & genuino restituamus candori. Ita enim libro tri
simoquinto ab Vrbe condita, scriptum passim lectitatur,
Aeoli circa Chalciotem, Mineruæ id est templum æreum,
congregati cæduntur. Reponendum censeo Chalciœcum,
expungendum Chalciotem. Consimile irrepsit in Plutarchi
libros mendum, apud quem in Agidis & Cleomenis vita sic
legitur: è regibus Agis quidem in asylum, quod Chalcicon
vocant, Cleombrotus autem in Neptuni templum cõfugit.
Adsistue vt in Liuio, Chalciœcum, erasa dictione nihili &
Chalciœci supplicem factum: sed interpres locum integrum
Chalciœcina. In libro eodem Plutarchus tradit, Leonidam esse
preteriit. Mẽtio ædis huius in Plutarchi eiusdem Apophthe
matis est frequens. Chalcodontis phanum in Attica, recen
set idem in Theseo. Chalcopus Erinnys firma dicitur, infati
gabilisque. Chalcotypus plaga est illata ferro. Erat & χαλκῆ
θάλαμος apud Argiuos in subterraneo ædificio. Eum stru
xere custodiendæ filiæ Acrisius, quod scribit Pausanias. At
Pausanias collitus fertur Perilaos tyrannus. Sed & templum quan
dam insigne Delphicum ex ære factum, Græci scribunt. Quin &
Romanæ forum magnitudine quidem fuit insigne, sed in
omnis, quòd æneum esset tectum. Propterea non miran
dum magnopere, æneam fuisse ædem Pallados. Chalcidi
cum esse genus ædificij, ab vrbe Chalcidia nuncupati, au
tor est Festus, quo forsan argumento Minerua Chalci
ca regione Vrbis nona, statuitur à P. Victore, amplius
menda videndum.

Chalceum quàm multa signet apud Græcos. Chalcea Fo-
staſ, seu Athenæa, vel Pandemus. Exchalciare ver-
bum. Chalceati dentes. Orichalcum. Chalcenterum
cur diceretur Didymus & Bibliolathas. Exodium
Didymi. Diexodica. Eudromi qui dicantur. Petro-
niamus Valerius. Codones quid sint. Tubarum Spectio.
Codion. CAP. IX.

CHalceum verò, id est χαλκεῖον, plures apud Græcos recepit notiones, quandoque enim ahenum signat, aut ex ære vas quodlibet: nam & in plerisque Italiæ locis id genus vasa dici, nunc quoque audias chalcedra, quasi à χαλκὸς, quod æs indicat, & ὕδωρ aqua, sit dictio compacta, veluti aquale significentur conceptacula ex ære ducta, conflatáve. Eodem porrò nomine & fabri nuncupatur æraria officina. Digne verò obseruatione, lapsum videri fœdè Polyhistorem Libycorum tertio, dum ea appellatione in Libya ciuitatem insigit. Neque enim, vt inquit libro duodecimo Polybius, vlla eius nomenclaturæ in eo mundi situ ciuitas est: sed sunt (vt quit) χαλκουργεῖα, id est ærariæ fabricæ. Porrò chalcea, quædam erant, quæ nonnulli vocant Athenæa. Alij Pandemum, quoniam ab omnibus celebrarentur, quanquam mox à cerdonibus tantum aut operariis & fabris prætim, vt refert Harpocratio & Apollonius Acharneus. Cui argumento prodidere quidam, Athenienses primum æriam fabricam exercuisse, quod scribit Eustathius. Fuit Menandri fabula, titulo Chalcea. Scribit Phanodemus, vtique Minervæ sacram fuisse Chalceorum celebritatem Vulcano. A dictione autem Græca, quæ chalcos est, legquidam verbum concinnarunt exchalciare, quod est spoliare, ac nummos auferre. Lusit facetissimè quispiam Voranum Q. Luctatij Catuli furacissimum libertum, quum deprehendisset nummularius nummos de mensa trahentem, ac in calceos sibi infarcientem, Belle (inquit) nūmularius exchalciauit. Chalceatos dētes ex hac ità ratilegūt nōnulli apud Plautū. Chalcēterū inde appellatū grāmaticū Didymū ob infatigabile studiū: sicuti à Trœzenio, vt scribit Athenæus, dicebatur Bibliolathas, ex luminum numerositate, quæ incredibiliter concinnan-

quando fuere tria millia super quingenta. In quorum sex vain Ciceronem inuehitur, syllographos imitatus malos scriptores, quamobrem doctis auribus haud satisfaciens immania frementē leonem putidulis vocibus inanis literans catulus. Didymi ἐξοδίων nominat in Rufinū Hieronymus, & in Exodum commentaria videntur intelligi. At exodicas historias intelligimus, curiosius latiúsque conseri vt vel tenuissima quæque non omittantur, quando & Herodiseus Alexander eo dialecticē à rhetorica dispesci tra quòd oratione non vtatur diexodica, id est, πλεκτικὴ καὶ διηγηματική. Sunt & diexodi aquarū, id est, ductus. Sed & vendiexodi nuncupantur, id est, ἀμπνοαί. Exodium deniq; esse accepisse videntur Plutarchus & Appianus in Crāssum, ἐπειδὴ πέφανεν ἐξόδιον τῶν πράσεων στρατηγίαν, ὡς πρὸς τραquia e theatro cedentes cantum, authore concinerent, quem exodium dictitabant. Sed & tunc species in Parthorum exhibita conuiuio est. Illud haud ita dissentaneum, ab Græcis ἀνδρίμους, id est, eunuchos nuncupari, qui ingenij facilitate præceleri multa obierint. Nam sic Petronianū Valerium legimus honestum, siquidem ætatis anno tertio ac vigesimo humanum rem, & toties obitas legationes in digitos non mittamus, libenter adnotarim ex interprete Aspidis Hesiodiçæ: chalcū esse videri æneū metallum, id est, chalcoma, quod montibus enascatur. Aiunt alij, quorū est Philoponus, esse ferrū metallicā quidem, sed ære pretiosiorē, quæ inquiunt) adhuc non cōperitur. In Pompeij Sexti fragmētis lego, quosdam etiā auricalcum enuntiare, veluti dictione ab auro & cōnexa concretáue, quoniā auri præferat colorem. Proinde ueni, qui vulgò dici Ottonē opinentur. Quin ita quoque quidam fabula Pseu dolo adnotatum reperi: Di immortales, orichalco cōtra non carū fuit meum mēdacium. Græci vtiq; χάλκωμα pronuntiant, correpta principe syllaba. Hinc codoxorichalco legimus: sunt autem codones, id est, διώδωνες, vulgo sonalios vocamus, ex equorū phaleris propendentes. Et in epigrammate, ἠὲ χάλκεα λάλαγε κύμβαλα. hoc oricaleho garrula cymbala. Sed & colūnas, id est stelas eidem conflatas quoque obseruauimus. Codonas ex Græcis tubæ partē interpretātur latiorem, quæ sit generis nō

vnius,

vnius, quãdo sunt Libysticę tubæ, necnon Aegyptiæ, atque i
Tyrrhenicæ: quas omniũ primus Arichondas opem Hera
dis ferẽs intulit Græciæ. Codion verò nuncupãt Graeci fy
strium bulborũ florem coronamentis insertum apud vete
Tubas Tyrrhenicas vt vocis vel soni acutissimi intelle
Sophocles videtur in Aiace mastigophoro, interpretis e
astipulatu. In India nasci orichalcum, scribit Diodorus
bliotheces tertio. Strabo Cosmographiæ libro tertio &
mo, & ab eo mutuatus Stephanus: Apud Andira, inquit, la
reperiri, qui exustus trãit in ferri vim. Mox cum terra
dam καμινευθὰς, id est, in fornace concoctus ἀπορρέοντα φλο
γυρὸν, stillando pseudargyrũ exsudat. Dein, si æri promis
tur, fit orichalcus. Apollonij interpretes Argonauticon q
to, dici orichalcum opinantur, ἀπὸ ὀρέως τινὸς γνωρίμου ὄρους
est, ab Orio quodam inuentore. Apollonius,

Λαμπετίην Λ' ὑδὶ βυσὶν ὀρειχάλκοιο φαεινῆς
Πάλλων ὀπιλήσας καλάβρασε.

Orichalcũ metallis omnib⁹ fuisse pretiosius, cõiectat Servi
grammaticus, Plautinum illud aduocans ex Milite,

Egoistos mores orichalco comparem.

Aristoteles ἐν τιλατᾶις, abnuit speciem metalli huius co
riri vsquam. Plerosque enim suspicatos, nominari orich
quidem, cæterùm haudquaquã esse, verum & hoc de iis
censeri, quæ prodita temere sint. Orichalci factitij me
libro decimotertio Strabo.

*Aes cur à Græcis χαλκὸς dicatur. De chalco num
& dichalco. Aeris inuentio & authoritas. De
be puella. Chalcas vnde dicatur. Chalcis pisci.
aeris. Apotheta. Synclides. Aeneæ vxor. Cre
ptus. Corœbus. Meteoroleschæ. Chalcotheca. Ly
quid. Aeneum vinculum cur pro perpetuo. De
mante paucula. Telephia vulnera, & chirom
sole sches. Leschenorios Apollo. Aenea pocu
terum.*

CAP. X.

AEs autem, Græci χαλκὸν dicunt, vti præstruximus.
verbi etymon afferri varium solet, opinatis quibus

detorrinari, quòd fortitudini sit accõmodum, quam ἀλκὴν
Adiecta crassioris soni litera ex linguę Doricæ proprie
Ioannes Grammaticus in cõmentario in Hesiodũ, à Cha
gente inflectit, vt dicatur Chalcos, quasi Chalybos. Apud
verò in Scythia populos primitus inuentũ traditur ferrũ,
inde quę Chalcon id nũcupauere: nã ante ferri vsum ęs me
atur cõpertum. Propterea id ferro nomẽ impositũ: quod
thius quoque significat. Et quũ apud Homerũ legimus
ὑχὲς, nõ vtique æneum interpretantur, sed ferreum,
veteri more appellatione propagata. Quod verò armis vte
ἐγχεσὶ καὶ ἀσπίδεσσιν, μάλα δ' ἐν ἰσχνοῖσι σίδηρος.
laborabant, necdum ferrum erat nigrum. Sunt qui fer
putent per appositi formam dici χαλκὸν, παρὰ τὸ χάλειν
, quòd fundat dissipétque interemptorum vires.
Chalcida Eubœæ ciuitatem arbitrantur appellatam non
, quòd ibi primum æraria fabrica memorentur com
æ. Quanquam alij, quod Eustathius scribit, à Combe
Chalcidis cognomento, Asopi filia, duci vocabulum
, cui æneæ armaturæ inuentionem acceptam referũt.
qui vtellexisse Ouidium arbitrantur Metamorphoseon
rio,

*Adiacet his Pleuron, in qua trepidantibus alis
Cydias effugit notarum vulnera Comæ.*

Iamben transtulit Planudes, vti meminit Cæcilius
tianus Apuleius. Chalcos, id est, χαλκὸς, apud Plutar
inuenies in Catonis senioris vita. Interpres, æra simpli
reddidit: quum tamen traditus eruditis sit, obolum
chalcos complecti octonos, vel (vt Plinius) denos,
chalcis constat quadrans: vnde dichalcus etiam dictus.
rior porrò fabros in Lemno insula fuisse plures, com
qui omnium primi ænea commoliti tela, Sinties hinc
traduntur, qua voce nocumentum Græca ratione si
, nata inde fabula, exceptum à Lemniis lapsum de
Vulcanum. Quod referunt alij ad eos, qui crebri vi
in insula ignium crateres. Chalcem Eustathius pur
interpretatur, vnde appellari Chalcantem coniectat,
profundè vaticinia conciperet: quanquam & ab æneo
singi potuisse nomen, non inficiatur, quem tamen
reum intelligit. Apud Aristotelem est inter pisces

nomine

nomine chalcis, quem æricam Theodorus reddidit, ab alio dicitur etiam zygnis. Aes porrò in sacris & excantationibus magnã habuisse veteribus authoritatẽ ac vim, scribit Theocriti interpres in poëtę Pharmaceutriã, propterea quę in lauacris deliquiis adhiberi solitum, καὶ ὕδωρ τοῖς λουτροῖς χαλκεῖον, id est, hominum morte: purius enim cæteris habebatur, καθαρώτερον γὰρ τῶν μιαμάτων, id est, pollutionum expiatorium. Ideo vtebantur in purificationibus vniuersis, vt in libro De sacrificiis scripsit Apollodorus. Quin & Coræ, seu Proserpinæ sacerdotes Athenis æneum pulsare instrumentum assuerat, quod κώδωνα vocãt. Apud Laconas rege defuncto lebetibus obtinnire veteris instituti. Et Sophocles in Tragœdia, cui titulus Rhizotomi, id est, radicũ sectores: Medeam scribit herbas secantem, succos in cados refudisse æneos: herbas verò æneis falcibus secuisse falcibus. Ex quo & Virgilius,

Falcibus & messæ ad lunam quæruntur ahenis
Pubentes herbæ, nigri cum lacte veneni.

In his verò potissimum sacris ænea adhiberi vasa Macrobius solita scribit, quibus delinire aliquos, aut deuouere, aut denique exigere morbos vellent. Sed & Carminius libro De Italia secundo, Thuscos æneo vomere in condendis vrbibus vsos, in traiectitiis eorum sacris, se inuenisse scribit. Quin & Sabinorum sacerdotes æneo cultro attonderi consuesse. Aeris porrò sonos, ceu rem potentissimam, multis ritibus Græcorum vetustissimos adhibuisse, palàm est. Cur verò dissono crepitu deficienti lunæ auxiliarentur antiquos, quod & Manilius significat, sed & Ouidius,

Te quoque luna traho, quamuis Temesæa labores
Aera tuos minuant:

Alexander etiã rationem affert eiusmodi: Aes & ferrũ, inquiatiũt mortales, quod inde abigi dęmonas, creditum sit: tempore sydera hęc vim suam ad terras nõ perducant, quę hominibus prosit, & improbos retrudat dæmonas. Morę ius meminit Titus item Liuius ab Vrbe condita vigesimo sexto: Campanorũ, inquit, imbellis multitudo, cum æris pitu, qualis in defectu lunæ silenti nocte fieri solet, ædidit morem. Et, vt Plinium pręteream, etiã Thebaidos sexto nius: Procul auxiliãtia genres æra crepant. Paleas inuenio mentulas dici æris, paleatũ imagine quadã, quę iam liquato ære ac percocto expuuntur flatu vehementiore, vti Phoscribit. Etiam si non latet, Hermolao secus videri. Cæterùm & aliquatisimis arrisit hoc. Porrò addamus quod scribit item Ioannes Grammaticus: ærarias fabricas quandoque officinas nuncupari: quoniam pauperiores, hyemali præsertim tempore, illuc caloris gratia se conferrent, ac (vt assolet) nugari plurimum consueuissent. Sicuti Romę in furnarias doliolum, ex quo Horatius,

Doliolum, Galbus, Romæ conducere furnos.

Propterea Hesiodus,

κηρὸς δὲ χάλκειον δῶμον, κεχρὶ ἐπ' ἀλίαι λίσχῃ,
ἐν χειμερίῃ.

Vbi oratiorum sedes prętereundas monet, ac nugas, orationis genere. Seniorum porrò cõgressum cõsultandi causa, tragicus quidã, Eustathio referente, σύγκλητον λίσχην nuncupauit. Erat Sparte, vt prodit Pausanias, lesche πρυτανῆον. Sunt autem Crotanatarum portio. Pitana verò fuit tribus. Nam & Messenium Pitanatem legimus, vnde & Gręcorum exercitus Pitanates dicitur quãdoque, & πιτανάτης ἀγών, in Pitana celebratus. Hinc adnotatum: Spartæ natos infantes in Leschen solitos deferri, vt ab senioribus explòraretur, ecquid corpus foret. Quod si apparuisset secus, exponẽdus infans amandabatur ad Apothetas, id est, ἀποθέτας, id loco nomen est ἀποθήκη, hoc est abiecto ac profundiori. Quod autẽ synclesticum in leschen appellari dicimus, sciendũ amplius, Suda interpretante, synclydas nũcupari conuenas, & συμμίκτους, id est, commixtos, vnde ad Pyrenen statuũt cosmographi συγκλύδων πόλιν, id est, cõuenarum ciuitatem. Est verò Lesche, id est, λέσχη, locus quo confabulatio, nunc nugæ. Dicebatur & publicus locus, quo versarentur πτωχοί, id est, mendici, inuicem garrientes, & conuiuiis destinata publicitus loca, id est, ἀσπιστήρια, seu cœnacula: item sermones, inibi qui haberentur: denique prętentia loca dici eo modo valent. Fuit apud Delphos Castalidis fons, à nympha sic dictus Parnasia. Super Cassotida ędificium, quod à Delphis Lesche dicitur, à disertationibus quæ ibi fierent: & multa eiusmodi fuisse in Græcia, testari Homeras videtur in Melanthi iurgio cum Vlysse,

ἀλλ' ἴομεν δὴ λαὸν ἀχαϊκὸν ἐς λίμνην ἰκόμην,
ἔνθα τε λαοὶ λίσχουσι, πάλαι δ' ἀνδάνει πολλὰ ἀγορεύειν.

Troicos verò, id est, λίσχας, de bello scripsit Troiano: in quo

quo, vna cum authore Cypriorum carminum Aeneæ vxo-
rem facit Eurydicen, tradentibus aliis Creusam: quam au-
thore Pausania, Deûm mater & Venus liberarint à Græcis.
Sed & in plerisque aliis, à cõmuni disidet sententia Lesches-
Nam Cassandræ gratia venisse Corœbum, & à Neoptole-
mo peremptum, multi tradunt: hic autem à Diomede ma-
uult. Leschas apud Plutarchum inuenies in Lycurgo: cuius
verbi notio, ex iis quæ diximus, coniectari liberè potest. Ae-
neum vinculũ, pro perpetuo, accipiũt poëtæ quoniã, vt inqui-
Porphyrio, æris metallũ rubigine non cõsumitur. Horatius

Diuectõsque iugo cogit aheneo.

Cuiusmodi adamantina item dicuntur, tum quia sit ferri spe-
cies adamas, vt nonnulli Hesiodi astruunt interpretes, tum
lapidis insita densitate ignibus, ac ferro inuicti, quãuis plum-
bo & leonis hircique sanguine molliatur. Aëris porrò auth
ritatem indicat illud quoque, quoniã ærea cuspide, siue etiam
ferrea Telephum sanasse Achilles perhibetur, vnde natã a
gium Eustathius scribit, ὡς ὑπὸ χαλκοῦ καὶ ἰάσεται, quòd qui vu
nus intulit, ille idem persanabit. Qua in parte illud obser
quoque subnotandum: Vulnera, quæ malignitatis præferun
multum, dici τηλίφανα τραύματα, vt quæ salutarem Achilli
manum requirant. Veluti & Chironia dicuntur ἀνιάτα, q
est quæ medicam vix recipiant curam, & Chironem aliquem
respectare videãtur, vt inquit Paulus Medicinę quarto. Qu
verò de lesche diximus, id neutiquam prætereũdum: dici
soleschen cinædologum, id est sermone turpem. Nam vete
tam cysthon dicebant, quàm cyson: sicuti author probat Eu
stathius, Iliados rhapsodia octaua. Leschenorion veteres Ath
linẽ cognominarũt, quod interdiu in cœtus coeant viri, ac v
assolet fabulentur, noctu verò seiunctim cõquiescant. Mem
roleschas inuenio apud Plutarchũ dici physicos ante Plato
cõsuesse, vt qui nugas profunderent meras de sublimiũ rer
ne. Platonis verò illucescẽte doctrina cũ vitæ sanctimonia,
dogmatũ religione, quoniã ταῖς θείαις καὶ κυριωτέραις ὑφηγ
ταξι τὰς φυσικὰς ἀνέλκυσε, abiici cœpta philosophię calũnia. Le
go deniq;, poculis æneis vsos esse priores, ac præcipuè, qui
uitiis præstarent, vnde & eorũ repositoria chalcothecas vo
bãt. Verùm id ex auri argentiq; paucitate fieri solitũ, inue
Athenęus videtur. Nã Macedonum rex Philippus phialid
ctus aureum, id puluino subiectum semper habebat ferẽ. I

In cubiculo nola, quid sit in Oratoriis Quintiliani institutionibus. De tintinnabulis. Iaceorum historia.

CAP. XI.

Iulius Polux Onomastici ad Commodum Cæsarem libro
decimo, locacis synonyma, vt lectio suggerebat multifaria,
congerens in vnum, denique sic ait: Ahenum ex Dodone,
quale longiora garriens, Alcini apologus, Arabius tibicen.
Ahenus is. Quod verò principe loco positum est, & Græcè
additur, Δωδωνάϊον χαλκεῖον, id est Dodonęũ tintinnabulum:
quod meminit vel Eustathius: ansam præbere mihi est vi-
sus ad explicandum Quintiliani (aut quisquis fuit author
ille sus) inenodabilem nodum, in quem impacti plerique
passim cohæserunt. Obscuritas verò nodata hæc, est libro
primo. In cubiculo nola. Coniectura ducor ex Græco ada-
giũ esse itidem hoc prolatum in garrulum desidentem dies
ac domi, & nugali verborum futilium importunitate, &
præ exundanti detinnientem, vt obstrepera loquacitate, vti
verbosiore obsurdescerent aures, ac veluti tintinnabulo
insanirẽtur. vel (quod arridet amplius) eos intelligamus,
qui domi quidem & in cubiculo, vbi silentij esse vsum, Var-
ro scribit, fluenta verborum promunt: in foro autem, vbi
est eloquentia gloriam sibi comparant viri præstantes, vt
hoc comprobat Homerus, aut in senatu, altero ingenio-
rum theatro, penitus consilescunt, siúntque (quod Græci di-
cunt) etiam piscibus magis muti. Nolam siquidem pro cam-
pana dici obseruauimus: etiam si apud recentiores sæpius:
nec tamen obstat, esse verbum id inter inuentu rara, cuius-
modi adnotata Politiano quædam. Meminit quodam loco
Plautius quoque. Sed occurrent recentiores, nouitium cen
sentientes inuentum id. Ego de nouitate nihil disputo. Vnum scio,
veteribus quoque ex ære instrumentum id, aut proxi-
mum, quo remotioribus vt conuenirent, daretur propone-
batve signum. Quod duabus fulcimus authoritatibus: præ
sertim historiam Valerius Martialis in Apophoretis,

Dedde pilam, sonat æs thermarum, ludere pergis?
Virgine vis sola lotus abire domum.

Hoc quoque thermarum tintinnabulum signat, quo è gym-
nasio lauaturi reuocabantur ad thermas. Sed, & Iuuenalis,

Tot pariter pelues, tot tintinnabula dicas.

Historiam vorò hanc apud Strabonem, ad hoc ipsum præcipuè spectantem, obseruauimus. Iassus, inquit, incolas habet ... parte plurima piscitio & piscatu victitantes, quum in fœcundam ... la ferè sit regio, verum piscolenta. Hinc iucundum narratu ... factũ, documento etiam magno futurũ, quantum sæpe ... fallat opinio. Ostentabat inibi citharœdus artem. Audiebant ... vt tum est visum, attentius Iassæi omnes mox verò vt gĕnuinum ... tintinnabulo (sic enim λώπανα interpretamur) signũ vendendo ... do piscitio est: confestim cum sua sibi musica destituto arti ... ce, auolarunt omnes, vno vix excepto, qui oblæso erat audito ... proinde captũ eum artificij suauitate opinatus citharœdus ... propius accedens: Est quod agam gratias, inquit, & quidem ... maximas, tum quòd musicæ negligens haudquaquam vis ... re, tum quòd despectui me prorsus non habueris. Nam reliqui ... qui quàm primum tintinnabulo cecinit signum piscatum ... dicto citius hinc sese proripuere. At is, velut commotior ... excitatior: An, inquit, increpuit æs. Eo verò adnuente, Bene ... bi sit (inquit) magister optime: ac consurgens ad vituperium ... festinabundus accurrit ipse quoque. Illud autẽ Virgilianum ex tertio Aeneidos,

Stupáque carimis
Ingens argentum, Dodonæósque lebetes,

ideo dictum volunt, vt oraculo domestico foret Aeneas instructior, ex historia.

Super Phauorino adnotata quæpiam minus exp... Arsenothelyes. Eunuchorum detestatio. Vcis ... ratio in eunuchis, item nuditatis barbitij, cũ ve... sij sint. Vocæ magnitudo vel parnitas vnde sit, ex ... leno. Læa quid. Interim imperatoris laudem esse ... cipuam, indignationem comprimere. Dystrapeli. Atrapeli. Pescennij Nigri historia. Eunuchi ... læsi in spiracula despectantes, aliis omnibus pro... catis.

CAP. XII.

PHauorinũ vel Gellij monumẽtis percelebrẽ, fuisse pu... Gallũ, quod apud eundẽ libro secũdo ipse videtur ... memoriæ proditũ est, ex Arelate oppido prope Rhodanum ... Inter philosophorũ familias à multis cõnumeratus. Ab ali... philosophistis insertus, quod hominis fecit eloquẽtia, & rhe... torice studiũ singulare. Dignũ scitu est: virũ hunc ita coopta... sse quidẽ inter sapiẽtes, qua verò inter oratores, diphyen ... ac androtelyn, hoc est naturæ duplicis & virum simul ... eminam: cuiusmodi sunt androgyni, qui nuncupãtur & ... rmaphroditi: ab Aristotele dicti quoque arsenothelyes, id ... masculino fœminini, sicuti vertisse Theodorũ scimus, quã ... am id cẽsent eruditi fidelius, quàm felicius. Sed hi nõ sunt ... drogyni propriè, quoniam eo nomine à Philosopho intel... gitur animalia, quæ ipsa se ineunt, vti inter pisces trochus. ... Phauorino præterea tria fuere maximè mira. & primum ... dem, quòd Gallus quũ foret, Græcè tamen optimè sciue... adeò vt gẽtis illius eloquio, veluti dolatorio leuigatus ex ... gestaque, prętérque sapiẽtia imbutus celebre ad posteros no... men dederit. Deinde, quũ foret eunuchus: adulterasse tamen ... fasalis viri vxorẽ creditus subiit eo nomine iudicium ab ... dem postulatus: adeò libidinis etiã erat præseruidæ. Postre... mo principi Adriano factus offensior, nihilominus inde nul... affectus incõmodo superuixit, quæ laus imperatoris est vel ... ssima, qui ex æquo disceptaret cum eo, quẽ iure suo posset ... ntere: ex quo illud sic à Philostrato enuntiatur, βαειλεύς ὁ ... ἄρχων, ὅτι κρείττων ἀνθρώπου χρῆται, ἢν ὀργιλῶς ἀγανῆ. id est, præstabilior ... setur rex, si inferiori iratior indignationem comprimat. ... ctum quoque est, quũ Phauorini verbũ quandoque prosci... set Adrianus, ceu infrequẽs, cessit is: accusantibus verò ami... ci, obstrepsit iucũdius, ac mox Sinite (inquit) illũ videri omni... doctiorem, quando illi præsto sunt legiones triginta. Hic ... denique Phauorinus qui synchronũ æquo animo Plutar... hum hoc illustre nomen cõcoquere nõ poterat, numerosis quę ... bat volu minibus infestus præcipuè. Hic nõ absurdè pror... illud subiecero: dystrapelos & atrapelos vocari à Græcis, ... in ira vel affectione alia immobiles perseuerant, nec vlla ... instituto queũt reueli. Effœminatæ porrò ac degeneran... naturæ in Phauorino illa se promũt indicia manifesta nu... barbitio facies vel magno natu, etiam senio vltimo iam ... petente, vox super acuta & tenuis, qualis ferè eunuchorum ... ra pernoscitur. quos esse tertium genus hominum pro... auit Alexander Cæsar, nec videndum, nec in vsu ha... ndum à viris, sed vix à nobilibus fœminis, Tametsi bar... ies vno fidei nomine fuisse integris eunuchos pretiosiores

Herodoto credimus. Omnes siquidem agoni, hoc est seminis expertes, vt pueri, mulieres, decrepiti, spadones oxyphoni sunt, id est acutæ vocis. Viri autem grauis, & βαρύφωνοι, vt Græci dicunt. Quod antiquitatis & literarum parès Homerus hisce versibus monstrasse videtur, in quibus de virili muliebrique voce, ita canit, quamuis aliùd agere videatur,

Τὸν ἤ βαρυσθάχυτι πάρις ἔξοχα πέτνια μήτηρ,
ἔξυ ἤ λωπύσασα, λαβὴ κάρη χαιτὸς ἑοῖο.
Hunc autem grauiter gementi astitit mater venerabilis,
Acute vero lamentabunda, caput sui apprehendit filij.

Alibi porrò idem poëta seniores cicadis comparat, quæ animalia sunt planè ἐξύφωνα. Cæterum effectus hic manifestus vtique. At ratio non fortè obuia. Plutarchus quidem præsè nimis & obscurè contingere ista scribit, διὰ τὸ λεπτὸν τὸ πνεῦμα. hoc est, ex spiritus tenuitate. Verùm ista fierant enarratius promenda in literas: quod nos, sacro afflante spiritu, magna insequuti nomina implebimus, quæ nobis velut subscudes sunt ac securiclæ, quibus scienter tigna inuicem peruinciuntur. Nam sicuti linea, cæteráque tenuia dimensionem duntaxat vnam sortiuntur, crassa verò plerumque plures obtinent, ita vox etiam tenuis vnam dimensionem habuerit. Vnum autem efficere ac mouere, facilius est quàm plura. Ergo quum prædicta illa spiritum habeant imbecillum, non nisi parum aëris moueri ab illo spiritu potest. Minimus autem est, qui dimensione constat vna, quem tenuem esse, vocémque talem ab eo proficisci, necesse est. Vox autem acuta, quæ tenuis est. Igitur qui prolifico semine carent, vocem hinc merito reddũt acutiorem. Viri robusti, quoniam spiritu valeant, multum aëris incitare queũt: qui quum multus sit, tardè mouetur, vocémque efficit grauiorem: mortu enim veloci & tenui vocem reddi acutã, constat iam. Porrò qui natura sunt calida magnam emittere vocem solent, quia multum in his aërem, frigidúmque inesse, necesse est. Caloris enim vis facilè ad se & spiritum trahit ac aërem eò amplius id agit, quo amplior est: vox autem magna, tum ortur, quum aëris multũ agitatur, vtq; acuta quum celeriter, grauis quũ tarde. Adde, ꝙ sublatis testibus, tentio quoq; mortuũ laxatur: sicuti in fidiculis & stamine, sublatis ponderibus quę textrices Græco verbo λαῶσι, id est læas nuncupant. Laxantis verò iis, principium quod moueat vocem, eadem ratione laxatur. Testium siquidem natura meatibus adnexa seminalibus est, qui meatus ex vena tẽdunt, cuius ex corde origo est. Iuxta ipsum principium, quod vocem mouet. Quamobrem meatibus immutatis seminalibus ætate, qua excernitur semẽ: pars illa item immutatur, qua immutata, vox etiam mutatur, maribus maximè, sed & fœminis: quanquam obscurius quod quidam dicunt τραχίζειν, id est hircire, vbi inæqualis emittitur vox. Galenus verò ἐπὶ τῆς τέχνης, tractatu De signis, causam vocis magnæ vel paruæ, non videtur in caliditatem aut frigiditatem retulisse: sed amplitudini asperę arterię potius magnam ascripsisse, & insufflationi tamẽ vehementiori, parvã verò anguſtiis eiusdem: & in libro De voce, in eãdem vehementer arteriam acutæ grauisq; vocis rationes: arctum enim quidem acutam, amplum & spatiosum grauem videtur efficere. Angustia siquidem & expansio causam præbent aëri, vt velocius aut tardè moueatur. Verùm, ne quid videatur contrarium, sic statuunt eruditiores, vocẽ magnam effici vtique à calore primo & mediate, aërem plurimum agitante. Postremò autem atque immediatè ab asperæ arterię amplitudine, ac vehementi insufflatione. At magnitudo & paruitas vocis, inquit Galenus, non fit ex caliditate semper, neque precipuè, sed per accidens. Est & platonici eruditi super eadem re sententia, quæ scitamentis hoc genus congruit plane: Cur, inquit, ita acutæ sint vocis Eunuchi, vt sæpe mulier an Eunuchus loquatur, nisi videas, ignores? Id verò ex superfluo humoris abundantia effici respondendum. Ipse enim arteriam per quam sonus vocis ascendit, efficiens crassiorem, angustat vocis meatum, & ideo vel fœminis vel eunuchis vox acuta est, viris autem grauis, in quibus vocis transitus habet liberum, & ex integro patentem meatum. Nasci autẽ ex pari frigore in eunuchis & fœminis parem penè immortuni humoris abundantiã, etiam hinc liquet, quod vtrũq; corpus sępe pinguescit. Certè vbera propè similiter vtrique defluũt. Septentrionaliũ, inquit Albertus & fœminarũ vox euadit acutior quã meridionaliũ, ob pulmonis mollitiẽ & arteriæ quę arctior itẽ intelligitur. Molioręe certè vocẽ facit organorum humectatio, debiliorem pulmonis imbecillitas ac resolutio. Aegrotãtium acuitur vox, quia siccitas arctet meatus, vel etiã ex intẽperãti frigiditate aut forsan ex opprimente humectatione. Pescenniũ Nigrũ Romani imperij statione

potitum legimus voce adeò fuisse canora, vti in cápo loquen
per mille passus audiretur, ni obniteretur ventus. Obiter ver
hic est Pescennius, cui reliquo corpore cãdido, in nigre dioce
adeò abierat ceruix, vt Nigri cognomentum inde prosequ
rit. Sed curnam eueniat eunuchis, vt sint ἄτρεχοι, id est gl
bri, perinde ac mulieres? Hæ vtique frigoris vi densa corpo
ris habent spiramenta: siquidem obstipat arctátque frigu
proinde nõ ferè pilis ad exitum meatus patent. Eunuchi po
rò, vtpote humidi & valde redundantes. Nam hac de causa lo
corum pleraque nimia humoris exsuperantia adobruta, ru
sumque nimis arescentia aut saxosa, & caluosis consimilia, vt
vt Græci dicunt, ἰσιάτας τῆις φαλακρώσεσι, herbas haud quaqua
proferunt. Illud quoque non indignum quæstione, opinantur
eruditi, vnde nam sit, quòd eunuchis Veneri ij proluuij incem
tiua interextincta haud quaquam sunt, verùm sæpe amorib
irretiuntur, quod de Phanorino astruximus. Nempe multis
quum pubescerent, subsecti testes sunt, aut elisi, & quod nõ
do ἡμιτελῆς οἱοὶν οὐτῆχοι, id est eunuchi quidem sunt, sed non
pleni. Et qui hepate sunt natura feruentiore, ac genitalia va
posident capaciora, vsum quidem imaginantur, concipiúnt
que, sed non perficiunt, nec voti euadere compotes queunt,
quoniam verenda ipsa effluxerint. Qui enim tumescere fa
cit spiritus, emarcuit, qui à semine ortus per seminales mea
tus ferebatur ex eis partibus, quæ circa lumbos habentur, vt
in pueris seminales occæcantur meatus. Dignũ equidem scitu, in plerisque terrarum locis videri spiracula, è quibus pe
stifer erumpat vapor, quo præfocentur despectantia omnia
præter eos quibus excisa sunt genitalia. Cuius rationem eue
tus incompertam sibi Dion scribit. Illud ex Græcis obserua
tum, quibusdam in bello præformidine intercipi vocẽ. Proin
de Menelaum laudare Homerus volens, vt minimè formido
losum in bello βοὴν ἀγαθὸν appellat, vt qui vocem nullo mi
nueret terrore. In oratore demum tragœdorum vocem exi
gunt eruditi, sicuti acumen dialecticorum, sententias philoso
phorum, memoriam iureconsultorum.

*Super vocis ratione adnotata pluscula, déque soni ac vo
cis interstitio. Pollucis obscuritas illustratur. Tertia
ta verba quæ intelligantur. Thraciæ porta admi
rabilis natura.* Cap

CAP. XIII.

SEd enim quia de voce mentio est, non grauabimur peri
patheticas scholas ingressi amplius de eadem ratiocinari.
Primas igitur ac principes sonorum differentias acumine ac
grauitate tradunt constare. Quæ appellationes, ab iis quę tan
genitur tralatæ, sonis accommodantur. Vt enim quod in mu
rem fastigiatum est, momento penetrat, quod verò hebe
ter retusúsque est, non ita, sed cum mora & segniter. Consi
militer vibrata vox & acuta auditũ peruellit ac fodicat: gra
uis obtrundit, veluti trudendo. Euenire autem vtrunque cele
ri aut tardi ratione motus, liquet. Quãobrem haud ita mi
rum quod in Põperij rebus scribit Dion: populi clamore dis
sono superuolantem coruum grauius ictum decidisse: ὅσπερ
ἐπ' αὐτοῦ, Super quo & multa Plutarchus. Hinc etiam per
spicui illud potest, à læuigatis corporibus latioribúsque acutio
rem promi sonum: quoniam ab iis celerius agitetur aër, cele
rúsque dissiliat, vnde & auditus valide citóque lacessitur. Vi
detur autem non esse aliud sonus, quàm elisus aër, passúsque.
Aër autem ipse duplex: alter, qui inter collisa deprehensus
profilit: alter, qui ab hoc incussus primum, mox successu mo
tus ad sensorium euadit. Hoc verò id demũ est quod inaudi
tum. Interstitium verò illud seruandum magnopere: dici in
animantibus tantummodo vocem, quod inanima esse vocalia
nequeant, ni metaphoricè abutaris proprietate, vt si organa
quæpiam vocalia, quod iis quodammodo affor mari verba &
effingi alloquia videas. Sed nec animalia cuncta rectè vocem
habere pronuntiaris, quando exsanguibus vocis nulla supetit
facultas, sicuti insectis, & iis quæ crusta integuntur. Nam ea
quoque concentum etiam promere sentiuntur, vt cicadæ, quam
habeant rationẽ, alibi edocuimus. Tribus porrò vox sonus ve
nostare planè videtur: primum est, quod plagã incutit: mox,
cui ea ipsa incutitur: tertio statuitur loco id, in quo hęc agũ
tur. Aërem sanè in vtroque haberi, necesse est, quanquam non
eodem modo. Nam ad vocem elidendam non omnis accom
modari aër valet: sed solum spiritus is, quem anhelitu reci
proco promimus aduocamúsque. Huius verò munia duo, ve
luti etiam linguæ: quam prompsit natura, tum victus neces
sarij perficiendæ, & saporibus prægustandis, quod omni
bus ferè animantibus adesse conuisimus. Tum verò ad lo

quutionis articulatam rationem, quod ad vitæ excellentiam pertinet,& vni modo inter cuncta homini contributũ: nam hinc psittacen ἀνθρωποφωνήτριαν dici comperimus ab vno loquendi vsu. Propterea in Timæo ita scribit Plato, Verborum autem effluxio, ministra prudentię, effluxionum omniũ optima est atque pulcherrima. Ratione eadem in spiritu reciproco duplex recognoscimus naturæ propositum, & scopũ quidem vnum habet intimi caloris refrigeratio perneceſſaria. Alterũ verò sermonis cõformatio, ac vocũ dearticulatio, in mille abiens varietates, non perneceſſaria quidem, sed ad infinitos mortalium vsus insigniter accommoda. Anhelitus organum guttur est. Huiusmodi igitur nunc admissus, nunc remissus aër, arteriæ destinato allisus, vox est. Quamobrem tussis, & id genus soni plures, vbi irraucuerimus, quanquam eisdem concipiuntur partibus, à vocis definitione abiungũtur, quoniam consiliũ abest, & animi certa intentio, esse nanque vocem oportet, sonũ ex significandi proposito æditũ. Præmõstrat autem vox omnis aut ægritudinem naturalis affectus, aut voluptatem, qualis est brutina vox: aut ea quæ hominum necessitates exigunt, infinitis propemodum vocabulis inuicem disparata. Membra respirationi destinata sunt, lingua ea quæ fistulis duabus interiacet, nunc conniuens, nunc resurgens. Tum arteria quæ ad pulmones pertingit. Ex iis. verò lux infertur (opinor) Iulio Polluci secundo Onomastici sic scribenti: Epiglottis est simplicis organum vocis, lingua verò articulatæ. Scribit Porrò Galenus in libro De voce, Exsufflationem esse quidem vocis materiam, effici tamen eam, commisso thoracis ab intercostalibus musculis, quibus nihil agentibus, animal vocis priuatur vsu. Nam quum ex alto prolapsus foret quidam, afflicto dorsi initio, tertio die exiguam admodum vocem emisit, at quarto prorsum obmutuit, resolutis simul cruribus. Verùm nec spirationem amittebat, neque difficulter spirabat, quoniam intercostales modò nerui affecti erant omnes, nullis omnino vocis particulis affectionem sentientibus. Sunt autem hæ vniuersim quidem guttur: per partes verò chartilagines tres, quibus accedunt nerui è cerebro demissi, & ligula, quam vocant epiglottida. Illud obiter adnotarim, dici quandoque verba tertiata, quæ imperfecta enuntiantur, & lapsitantia, vbi vix tertia proferuntur, intermediis deuoratis pauoris opere. Singulari autem dignũ admiratione, quod in

septeni rebus prodit Dion: ad Byzantium turres se vidisse numero septem, ab portis Thraciis in mare vergentes. Eas si quis præter seriem impulisset, vox prorsum ædebatur nulla. Quod si ad primam quis inclamasset, aut lapidem impegisset, exceptum illa sonum reddebat, ac mox sequens, & deinceps, donec ad extremam perferretur vox, sic vti perturbatio interstrepens sentiretur nulla omnino. Xenophon Rerũ Græcarum primo, Byzantij portas quasdam celebrat, ἐπὶ τὸ θρᾴττιον καλουμένας, id est ad Thracium quæ dicerentur.

Homines quomodo illabatur auribus. Cur ouali figura aures & lingua. Item pleraque musicæ consonantiæ organa. Ficos obesse voci.

CAP. XIIII.

TRadunt verò physici, & quidem classici, ac verè assidui, quod equidem adnotãdum hac parte, etiam atq; etiam visum, sonum in orbicularem figuram multis gradatim amplificatam circulis ad aures peruenire, non aliter, quàm in stagno ex iacto lapidis ab alto circuli multiplicantur ad litora. Themistius etiam in libros Aristotelis De anima, parauisi secunda, ita scribit: At aër qui primò insonat, non abripitur sic, vt ad auditum ipse accedat, sed proximum sibi & continuum aërem commouet, atque hic subinde alium excitat eo modo quem in fluctibus cernimus, in quibus alter alterum tradit, & pulsus obiter sequentem impellit. Hinc vitruuius: Mouetur, inquit, vox circulorũ rotũdationibus infinitis, quemadmodũ si in stantẽ aquam lapide immisso, nascãtur innumerabiles undarũ circuli, à centro crescentes, & quã latissimè possunt vagãtes, ni loci interpellarit angustia: eo tamen interstitio quod in aqua circuli æqua planicie in latũ mouentur: vox item in latitudinẽ progreditur, & altitudinem gradatim scandit. Cõcentũ verò ex grauibus acutisque conflatũ, velut vnam rotundã, & hãc rotundã quidem, sed oualẽ illabi auribus, arbitrantur Platonicis innutriti scholis. In qua quidẽ octaua vox, quæ per acutiorẽ verticẽ, vocis primæ latitudinẽ sibi contiguã, ex seipsa atque prima vnã iam conflat vocẽ. Atque sicut ipsum oualẽ rotunditatẽ, tanquã vnam videt figurã, quamuis ea laxã magis, inde minus: Sic auditus vocẽ ex graui, octauã resultantẽ haurit tanquã vnã, ab amplo quodã profundo ad acutã sublimitatẽ oui instar gradatim sese ac suauiter

uiter attollētē, hinc ītē fieri opinātur, vt & eiusmodi quasi figurā audiēdi instrumēto natura tribuerit, similémq; instrumento loquēdi: & ars prēterea similē, quo ad fieri potuit, musicis instrumētis. Ea certè cōsonātiora sunt, quę ouali figuræ propinquiora. In vocis denique ratione nō habendū insuper Græcorum prēceptū, qui vocale putāt adiumētū, si ficis abstinea mus, quod Hegesianax Alexādrinꝰ tragœdiā optimè ereda tur egisse, quoniā annis duodeuiginti hcos in cibū non admisit. *Zame fons canoras reddens voces. Calastri pueri, qui sint. De Carneade & Antipatro. Calamouoas quę dicatur. Calomophori. Quid arteria, & vnde. Psithyrissare. Psias. Psithia vitis, quæ & pramnia. Antiphona quæ dicātur. Antispasis. Parocheteu-*

CAP. XV.

ET quia de vocum ratione ex philosophiæ sacrāriis, quæ visa sunt, abūdè præcerpsimus: nunc quę tū historia, tum grammatici suggerunt, promiscuè adiiciantur, vt vel pullus circulo non desit, ex quo supellectilem sibi comparet. Lectum igitur in veteribus memoriis primū, esse in Aphrica fontem Zamē, ex quo canoras effici voces Varro ille doctissimus prodendum censuit. Sed nec Vitruuius ignorauit, tradēs, Quæstos à regibus ad id muneris pueros, quos etiā calastros parint, vel (vt alij codices præferūt) catastlos. Carneadē Platarchus scribit fuisse μεγαλοφανότατον, id est maximę ac fonantissimę vocis. Antipater verò Stoicus eā vocis magnitudinem quū nec posset, nec vellet assequi, aggressus Antilogiarum cinnare libros cognominatus & ipse καλαμοβόας est, id est calamo vociferās. Calamophori autē in Græca historia dicti sunt lites, qui inopia presi Chiū inuadere cogitātes, ita cōstituere, vt quibus res placeret, calamos proferrēt. Quū in aure tenuis quidā obtinnit sonus dicitur id Græcè ψιθυρίζειν, vt psithyrissare, παρὰ τὸ ψίειν ἢ τοῖς ὠσὶ φησὶ, ἤγουν τοῖς ἀκοαῖς, vt inquit Theocriti interpres, quod signat tenuiter mouere in audiendi ianuis: nam & paulò antè idem author, ψίειν exponit pro λεπτύνειν, id est attenuare. Vnde sit apud Homerum ψιὰς, id est psias, quæ signat κατὰ λεπτὸν τὸ ὕδατος ἐκδόσιν, guttatim factam humoris erogationem. Impropriè tamen etiam de arborum susurro dicimus psithyrissare. Psithiam vitem Græci quidam intelligunt, quæ dicatur & pramnia,

Arteriam verò qua commeat spiritus per diastolen aut systolen, Albertus dici opinatur, veluti arctam aëris viam. Sed homini Græcæ doctrinæ ignaro facilè ignoscendum. Arteria, peregrina dictio est, proinde etymon Latinum nequit admittere. Illi ergo quorum genuina vox est, ex aëris nomine, hoc est ἀπὸ τοῦ ἀέρος καὶ τηρέω, quod seruare dicat, inflecti verbum ac compingi tradunt. Genere neutro vsus est De rerum natura quarto Lucretius, vbi an sit corporea vox, latius perquirit. Versiculi eius sunt hi, in quibus correptè, non (vt vulgò assolet ferè) tractim enunciatur penultima:

Corpoream quoque enim vocem constare, fatendum est,
Et soluitum, quoniam possint impellere sensus:
Præterea radit vox fauces sæpè, facítque
Asperiora foras gradiens arteria clamor.

Adiotemus & illud doctiusculè à Plutarcho positum in sermone De oraculis, quæ defecerant. Nam quia Græci φωνὰς dicunt vocem, inde ἀντίφωνα futurorum dicuntur ab eo quæ facta paulò antè, ventura mox velut digito ac vocis perfectione quadam præmonstrant. Emandatus, inquit, à Mardonio est ad Amphiarai oraculum seruus scitatum supersis quæ administrarentur. At is per quietem putauit, Dei ministrum sibi assistentem, primò quidem voce repellere, vbi abesset Deus: mox verò, vt minus obsequentē manu etiam percutere: postremò pertinacius perseueranti lapidem bene magnum in caput impegisse. ταῦτα δ' ὧν ὥσπερ ἀντίφωνα τοῦ θεοῦ, id est, hęc autem erant, velut futurorum antiphona. Superatus nanque Mardonius est, regis administro Græco dissidente, ac lapide ictus cecidit. Dici opinor antiphona, quoniam res vocis munus impleret. Sicuti ἀντίχειρ, æqualis intelligitur. ἀντίχειρ pollex, manui æquiualens reliquæ. Antispasis verò medicis est in contrariam partem reuulsio, vt quum è naribus profluit sanguis, in postrema capitis per cucurbitulas attractio fit, vel ad ima corporis totius. Parocheteusis apud eosdem, est in proxima corriuatio.

Scrutaria quid sint, & qui scrutarius, scutata, scutarius, scrutea, scrutariā facere. Enarratur Horatius. Scutarij qui sint, organarij, bractearij, tribuni armaturæ vt stabuli, parietarij, thurarij, scripturarij, scriptura.

Cap.

CAP. XVI.

EST apud Horatium in Epistolis versiculus hic,

Vilia vendentem tunicato scruta popello.

Scruta, verbum rarum est, quãdo id Latinæ elegantiæ studioi haud ferè præter paucos admodum, admittendũ censuere. Sed cuiusmodi sit verbi eius notio, rarior etiamnũ est infrequen- tiórque, qui se scire profiteatur. Nam Acroni & in aliis item parum curioso satis supérque visum est dicere, scruta vulgus scrutas vocat: aliter, scrutũ est fractum miliũ: sunt qui pelles aut intestina interpretentur. Sicq; illud in Epiphanij epistola legunt & intelligunt: Nunquid coriarius aut scrutarius erit Deus, vt pelles animaliũ conficeret, ac ex pellibus tunicas co- fueret? Ego verò amota omni vesica, quę gloriolas captan- bus, ac scribentibus catacritica, húncque lacerãtibus, & illum obliquis nunc rhetorũ strophis, nunc apertioribus (vti aiunt) tibiis, nimio plus familiaris est, eo verbo veteramenta omnia faria significari puto, quę quum vsu iam detrita sint, pretio de- minuta censentur. Hinc significanter ab Horatio vilium appositio expressa præmõstratáque sunt. Ex qua origine facta, vt scrutaria dicantur vilissima quæque. Quod vt sentiam, Ci- cilius facit apud Gellium Noctium Atticarum libro tertio: neque enim quem sequar, laudare authorem pigeat:

Quid ni & scruta quidem vt vendat scrutarius laudat,
Perfractam strigilem, soleam improbus dimidiatam.

Sunt qui apud Horatium scuta legant pro vase rusticis usui modo vsibus: vnde sit scutriscum Catoni quoque. Scrutea vero in Plauto pro catachysmatis, hoc est missilibus, etiam si fal- timidè interpretantur vilitatis ratione: seu quod è folliculis pelliceis qui & pasceoli nuncupantur, mitti assuessent. Re- tur alij, scrutum esse vasis genus è scroto, id est corio confu- Ad Horatianum carmen allusum ab Hieronymo est in Hi- larionis vita: Ab Iudæo, inquit, audiuit vilia populis scru- vendẽte. Sidonius item Apollinaris scruta vocabulum in ce- turias allegisse videtur: Nunc (inquit) friuola quædam, ea- ludo apta virgineo scruta donabar. Quo in loco sunt qui ta- gunculas pueriles operis dulciarij scruta posse accipi, asse- rentur. Omnino quisquilias nescio quas & prorsum nihi- munuscula, accipere oportet. Ad hęc, quæ de scrutorũ fini- cantia pronũtiauimus, plane allusit Apuleius Fabulæ Grę-

cæ libro quarto: Enimuero vos bonę frugi latrones, inter scrta parua atque seruilia, timidiculè per balneas & aniles cellulas reptãtes, scrutariam facitis. Scutarij qui sint, ex verbis Firmici dilucet: Mercurius, inquit, cum Venere in horoscopo genitur constitutus in diurna genitura scutarios faciet, vel imperatorum protectores, vel qui proprio excubitu salutem principibus seruẽt. Sic apud eundem organarij dicuntur, vel qui organa compingunt, aut qui pulsant. Vespertinus, inquit, Mercurius si cum Venere fuerit inuentus, cordatos, ingenio- sos, musicos, vel organarios faciet. Scutariorum tribunos legi mus apud Ammianum Marcellinum: sicuti alibi armatura- rum tribunos, item stabuli Cæsaris tribunum: sic autem orga rarij vocãtur, vt bractearij. Facit (inquit idem) artifices, inau- ratores, bractearios, argentarios. Parietarij sunt parietũ sub- structores: thurarij, thura tractantes ac vendentes. Ex eadem forma, scripturarij profluunt, quos publicanorum & manci- pum tabelliones intelligunt eruditi: quod prodidit Nonius. Eadem publicanorũ ratio dicitur scriptura, vti innuit pro lege Manilia M. Tullius. Ad rem verò pecuariam propriè spectas- se videtur scriptura: quod significat Plautus quoque.

Caper Mæandro & Protagora relatu non indigna quæ- piam. Magorum sententia de diuinis rebus. Item nõ temerè ab eisdem admitti aliquos in disciplinam. Item de sophistis plusquam. Parij sophistæ. Ancali- dophori. Ancalides. Phaceli. Sophisma. Philosophe- ma. Aporema.

CAP. XVII.

MÆandrum Protagoræ patrẽ adeò opulentia & omnifa- ria rerum copia præcelluisse, scribunt ex Græcis nõnul- li. Xerxem Persarũ regem, à quo mox Græcia concussa est, hospitio & donis excipere ausus sit, qua occasione illi insinua- tus Protagoræ filio magorum congressum impetrauit, quan- quam Persarũ magi in doctrinæ participatum non temerè quen- quam, nisi iussu regum admittunt. Vnde is de ratione diuina non ausus, imò inauspicatissimam traxisse opinionem videtur. Eandem quodam loco ita exordiri ausus est: De diis vtrum sint, an non sint, nihil habeo dicere. Quo argumento pulsus is non abhorrentibus est. Magicũ verò dogma est, vt Philostratus

putat,

putat, clàm quidem rem diuinam obire, palàm Deum abro-
gare. Quo facto quid excogitari insolentius queat? nisi quod
causa propter quã ita faciunt, lõgè execrabilior tumidiorque
est. Neque enim videri volunt, ii qua in eis virtus enitescat, à
diuina vi, velut ex fonte perenni in riuulos corriuari. Quæ
sententia quid omnino infantius, quid magis brutum sit, non
magnopere dispicio. Primis hic Protagoras mercede tra-
tur docuisse. Quæ res, inquit Philostratus, vituperari nec
potest nec debet. Quæ enim impendio aliquo nobis con-
stant, gratiora demum veniunt: quoniam, vt inquit etiam
Hieronymus, putent gratuitæ merces: dictus tamen inde
est, λόγος ἐμμισθος, id est, oratio mercenaria. Prodit Mora-
lium nono Aristoteles, consuesse Protagoram, vbi ea percep-
cuisset, quæ profiteretur, discipulum iubere æstimationem
proferre quanti ipsa ea faceret quæ tradita imbibisset, ac id
demum accepisse. Primùm item hunc sophistem cognomi-
natum accepimus. Hoc verò nomine dixerunt veteres, qui
Græci scribunt, non modò oratores præsignes & summa
cendi copia perillustres, sed & Philosophos quoque dictos
non vsquequaque infantes. Nam & Plutarchus author est
sapientes, à nonnullis etiam sophistas nuncupari. Sicut &
apophthegma testatur illud, μισῶ σοφιστὴν, ὃς τις ὐκ αὐτὸς σοφὸς
odi sapientem, qui sibi sapiat nihil. Et Aristarchus Theo-
ctæ pater, olim vix septem fuisse sophistas, pronuntiasse
mox tantam eorum scaturisse multitudinem, vt pullatum
exsuperaret turbam. Sophistarum tamen artem, perinde ac
in patrem, in Gorgiam referimus. Sophistices verò, quæ
cunda dicitur, principem ferunt Aeschinem. Qui tamen
φιλοπότης ἦν καὶ ἀνειμένος, hoc est vini appetens volup-
rius ac remissior incessitur: primus quoque inter sophistas
creditus est, θεῖα λέγειν, hoc est diuine dicere. Ad hæc per-
tinet planè Fabij illud ex libro vndecimo: Discursare vero
& (quod Domitius Apher de Sura Manilio dixit) satagere
ineptissimum: vrbanèque Flauus Virginius interrogauit
quodam antisophiste suo, quot milia passuum declamasset.
Nostri sic distinguunt, vt rhetor sit qui literas docet, atque
artis traditor est eloquentiæ. Sophista verò, apud quem
cendi exercitium discitur. Orator, qui in causis priuatis &
publicis plena & perfecta vtitur eloquentia. Sed de oratore
& sophistæ interstitiis Cicero in Oratore plura. Attingit & in

commentariolo περὶ φιλαδελφίας, Plutarchus. Plato autem
Sophistas vbique omnia profitentes inducit, iactabundos,
gloriosos, temerarios, insuper & auaros: nec illibatæ pror-
sus vitæ, sed sequioris. Nam & in libro De Platonis defi-
nitionibus Speusippus, Sophistam esse dicit, iuuenum nobi-
lium atque diuitum mercenarium venatorem. Hosce Plato,
quamuis omnia profiteantur, nihil prorsum scire conuincit,
& maleficos item insectatur, atque veneficos. Philosophos
neque arbitratur, qui studiosius veritatem assectẽtur, operis
eorum ipsius intuitu ac perpensione. Sophistas verò intelli-
git, qui opinionem modò affectent, opinionis ipsius amore.
Horat. item amarius incessens Seneca, Illos mihi (inquit) circu-
latores sophistas, qui philosophiam honestius neglexissent,
quam venditant, in faciem ingeret. Sunt inter sophistas, qui ab
Aristotele in prooemio Rhetorices ad Alexandrum, parij nũ-
cupantur. Fortè quia sophismatum tendiculis obretirent illa
deciperentque eos, quibus cum disertarent. πάρεργον certè Graci
hoc fidelem intelligunt, nunc κάτοχον, id est, cui detinendi
studij inest. Aristophanes in Nebulis, sophistas accipit pro ma-
thematicis, iisque qui de sublimibus disertationes instituũt.
Alias verò, inquit interpres, sophistas intelligimus τοὺς πεπαι-
δευμένους, id est, eruditos. Porrò scribit Gellius, Protagoram
non fuisse cerum quidem fuisse philosophum, sed acerrimum so-
phistarum: adolescentem quoque, victus quærendi gratia, ve-
hiculum onerum corpore suo factitasse. Sudas quinetiam scri-
bit, fuisse prius φορτοβαστάκτην, quod signat onerum gestato-
rem. Et in quadam epistola Epicurus phormophorum vocat,
qui et sportuligerum & xylophorum. Cuiusmodi homines
vocantur ancalidophori, sicut asini quoque ancalidas ferentes,
hoc est, ligna vlnæ mensura. Nam & grauia lignorum onera
passim colligata, phaceli vocantur: quando sic Thucydides scri-
bit, φάκελοι ὕλης φακίλου, id est, ferẽtes materiæ phacelos. Mi-
rum verò id de Protagora, si patre diuite, ac etiamnum inui-
dendo est natus. Sophismata Xenophon edulia intelligit, quæ
ad edendi prolubium illectent. Qui, inquit, iucundè vescun-
tur, hisce sophismatis haudquaquam indigent. Philosophe-
mus inquit octauo Topicorum Aristoteles, est demonstratiuus
syllogismus. Argumentum dicitur dialecticus syllogismus:
sophisma, syllogismus litigatorius: aporema, syllogismus dia
lecticus contradictionis.

Pythij

Pythij hominũ ditissimi historia, déque vxoris eiusdem non vulgari prudentia. CAP. XVIII.

QVoniam Mæandri opes attigimus, succurrit tempestatis eiusdē vir alter Phythius nomine, cui se tota vi ditionis denique fortuna infudit, vt residens Cælenis, vrbe in Phrygia, natione Lydus, Atys filius, Persarum excercitum terra marique grauem, ac Xerxem quoque hospitio excipere aussit, & quidē exsuperanti magnificentia. Quin adeò superfuit illi animi magnitudo præsignis, & pecuniæ vis immensa, vt insuper ad belli vsus & stipendia polliceretur. Sed non hic primum viri sese raro aliàs audita largitas prompsit. Quippe Dario ante Xerxis patri aureā elargitus fuerat platanum, & ex eadem quoque materia vitem. Quamlibet generosum principem tam munifica, támque inenarrabilis benignitas vel vsque ad aras & vltra deuincire abundè potuerat. At in vrum hunc exerta tamen barbari regis barbara efferatáque uities est. Siquidem natu maximum ex Pythij liberis, cui tebatur militiæ immunitas, medium discindi iussit Xerxes. Eiúsque discisi dimidium ad viæ dextram reliquum ad sinistram locari, & illac demum copias pertrãsire omnes, lustrationis imagine quadam. Fuit & Pythio singularis prudentia vxor. Ea lepido commento viri infinitam cupiditatem auri congerēdo compescuit. Quum enim is totam ferè ciuitatem refodiendis thesauris attereret, adeò vt non temerè ibi alius rerum obiri posset: plerique verò etiā laboribus victi interirent, iussit sagax mulier omnifaria, quibus duci in primis maritū sciebat, conflari cibaria ex auro. Aberat tum Pythius, aduenienti igitur aurea apponitur mensa. Insuper ex aurea omnia. Is necdum consilij gnarus, nec quò tenderent ista precipiēs, elegantia rerū oblectabatur, mox quę forēt esui, flagitat inferri. At proba vxor aurea item obsonia pergit inferri. Stomachāti iā esurire se, amplius inclamanti (fames nāque bilis nasum cōciunt) Quęso, inquit illa, ne excandueris, & sit rebus. An non sentis Pythi, prę vnius auri studio in ciuitate omnia iā perire, agrique colendi studiū penitus destitutum? Quin intereūt itē homines. Quod si pergis, quid aliud in ceſſurum sit, nō video. Quid plura? Salubri commēto Pythius resipiscens, auri quidem studium non remisit omninò: habuit enim auiditas inhæserat, sed quintam modò ciuitatis partem in

se opere continuit. Hunc Pythium accepimus, imparem dolo filijque miserè ob immanem filij necem à Xerxe, conflictabatur, quum paulò molliore animo foret, nec satis adesset robori ad vindicias secundum libertatem, quādo nemo potest libertas seruire, in monumentum se coniecisse, quod ipse tumuli vertice excitarat. Atque inibi flebiliter quod supererat ævi complesse, summittente illi diebus singulis cocta cibaria nuore, cui principatus moderamina per manus tradiderat.

Historia Paridis paulò remotior, déq; inter duas iudicio, & Dardano eiusdē filio. Interim & de Amandro loco, qui & Parius. Cestos hymnus qui. Item agonos. Paridem ab vrsa educatum. CAP. XIX.

DE Paride allecto inter deas de formæ præstātia certātes iudice, varia pro ingenij captu afferri solere, vel inter quos ἀγωγίμους nuncupari solent, & sunt, id est vulgares vilésque, non me fallit. Nunc illud iure Latij donabimus, quod in ista proderemus, ex Græcorum thesauris interluxit. Paridem videlicet hunc Priami filium educatum patris iussu in loco, quem Amandrum dixere, mox verò & Parion de ipsius nomenclatura, tribus ferè annorū decadibus. Atque inibi quū ingenioſus foret, nec ad doctrinarum studia ineptus, omnis imbutum disciplinis. In quibus vbi haud parum proficisse est visus, etiam Veneris laudes, oratione edita, prolatūrin'que ea Palladi ac Iunoni præstare contendit. Quādo laudatur, deæ nomine concupiscentias esse intelligendas sibi cabat, atque voluptates: sicuti meminit Athenæus quoque. Vnde mala omnia sese mortalibus agminatim, ac fluentis more affundant. Atque hinc fabellæ occasionem dem inter disceptantes deas captū iudicem, datúmque Veneri malum, id est victoriā. Quin & Paris idem atque in eandem hymnum ceciniſſe narratur, quem vocant cestō. Belli primordia hinc prorepsisse, quod euolutis iā spatiis annorum triginta, à patre accersitus emissúsque ad rē diuinā obiit, quum Spartā appulisset, Helenā rapuerit. Ex qua Darēta suscēperit filium, quod Dionysiū Scytobrachiona monumentis ferūt prodidisse: propterea in Homeri Iliados rhapsodia tertia scriptum reperiri,

Δύρητ' ἄνακτ', ἄγχαμόν τ' ἀπελίδαμ.

id est, sine semine esse, & citra nuptias mori, vt schema sit προ-
βάτερον: prius enim ducitur vxor, mox prolis susceptio conse-
quitur. Est enim agonos, qui aspermos, id est sine semine a-
filiis: quamuis exponant alij, μὴ γεννηθείς, id est non natus. Sun-
autem Hectoris ad Paridem verba. Cæterũ prolifici semini
priuationẽ agoni nomine intelligit Dioscorides. Sicut in fe-
minis sterilitatem atocion idem appellat frequenter: tamen
non desunt, qui aborsum malint intelligere. Nec illud omit-
ro, ab aliis proditum, post Hecubæ oblatã in quiete speciem
Archelao seruo traditum Paridẽ in Ida exponendũ, cui quum
diebus decem vbera submisisset vrsa mitis, re animaduer-
idem Archelaus sublatum educauit vt filium. Sunt ex Græc-
qui inter deas iudicium fuisse somniũ prędicent, in Ida Pa-
di oblatum, vnde is coniectarit fore sibi in Græciã nauigan-
propitiam Venerẽ, nauigasse autem Hesionem repetitur-

Senectutem imbecillem euadere ob adolescẽtiæ intem-
perantiam. De Gorgiæ senio præuiridi.

CAP. XX.

Millonem Crotoniatem, memoriæ proditũ est, quũ ia-
senex esset, athletásque se in curriculo exercentes ip-
ctaret, suos lacertos amplius intueri cœpisse, illachryma-
que dixisse: At hi quidẽ iam mortui sunt. Verũ, inquit Cicero,
nõ tam isti, quàm tu ipse nugator: neque enim ex te vnquam
es nobilitatus, sed ex lateribus & lacertis tuis. Et post mul-
item versus: Ista ipsa, inquit, defectio viriũ adolescentiq; ob-
efficitur sępius, quàm senectutis: libidinosa enim & intem-
rata adolecẽtia effœtũ corpus tradit senectuti. Cyrus quidem
apud Xenophontem, eo sermone quẽ moriens habuit, ne
admodum senex esse, negat se vnquam sensisse senectutẽ
imbecilliorẽ factam, quàm adolescentia fuisset. Lucius ve-
Metallus post consulatum pontifex maximus, ita bonis
ribus extremo ætatis tempore fuisse narratur, vt adolesc-
tiam non requireret. Sed enim omnes ferè corporis rob-
sensuũ integritate, ingenio vegeto, memoria firma exti-
rasse Gorgias Leontinus videtur. Itaque produci in ada-
Gorgiæ senectus valet, de optima, nec annis exsolutа, q-
virescens omnium præstantia semper quodammodo flo-
scat. Quæ omnia fuisse in eo viro, Græca memorat hist-
etiam si ætatis annum attigisset octauum supra centesi-

Cum

Cuius rei quum ab eo rationem scitaretur quispiam, respon-
dit, ἀλλ' ὥσπερ ἥδονῆς ἕνεκα πράξας, id est ad id ætatis peruenis-
se quod voluptatis causa nil sibi vnquam permisisset facere.
Fuit verò Charmantidę filius, Empedoclis discipulus, præce-
ptor Poli Agrigentini, item Periclis & Isocratis & Alcida-
mantis. Thrasymachũ & Gorgiam omniũ primos arte qua-
dã verba iunxisse, author est in Oratore M. Tullius. Hic por-
rò Gorgias, vt est apud Platonem, de omni re quæcunque in
disceptationem quæstionémque vocaretur, se copiosissimè di
cturum profitebatur. Isque princeps ex omnibus ausus est in
conuentu poscere, qua de re quisque vellet audire. Ei quoque
tantus honor habitus est à Græcia soli, vt Delphis non inau-
rata (vt cæteris) statua, sed aurea planè surrigeretur. Quod de
oratore libro tertio commemorat Cicero. Gorgiæ alterius
meminit libro nono Quintilianus.

Ætatum humanæ vitæ distributio. Ex catalogo esse
quid sit, vel extra catalogum. Fabulam ætatis pera-
gere, apud Ciceronem quid. Vitæ metã quam statuãt
plerique. Trãquilli locus explicatur in Augusto de
Mimo vitæ. De Mose iucundum scitu. Plinij loca
duo ex vndecimo Historiæ naturalis, de pubertatis
ratione amplius explicantur. CAP. XXI.

ET quoniam ingesit se nobis senectus, succurrit, vt non-
nulla de ætatum distinctione promamus in medium, eo
rem procliuius, quod mirum est, quàm non omnino su-
per ea re consentiant authores. Quippe doctissimus Varro,
ὁ πολυγραφώτατος, quinque ætatis gradus æquabiliter putat
esse diuisos, ac vnumquenque præter extremum, in annos
quindecim. Propterea sectio prima annũ quintumdecimum
contingens pueros habet, ex puritatis ratione ita nuncupa-
tos. Secunda ad trigesimum porrecta adolescentes, ab in-
crementi notione nomen indeptos. Iuuenes sectionem fa-
cit tertiam ad annos quinque & quadraginta. Quibus inde
appellatio facta, quòd in bellicis vsibus reipublicæ adiumen-
ta forent. Et inde huiusmodi ex catalogo esse dicuntur, sicuti
ex vero catalogum, qui iam militiæ habentur inepti. Ad an-
norum decada sextam seniores perueniunt. Reliquum vitæ
tempus sectionem habet quintã. In qua qui agũt, iam vocan-

tur senes. Ex hac Varroniana ætatum distributione commodè colligi potest, quid sentiendum sit de illa Solonis hebdomadum descriptione, quam Hippocrates, Dioscorides, Censorinus, Gellius, Macrobius, Plutarchus, Stobæus, Nonius, Isidorus, Lactantius, Ausonius, Augustinus, Nemesius, Proclus, Philo, Iulius Firmicus, Ioannes Damascenus, Ioannes Sardianus, Ioannes Tzetzes, Ioannes Philoponus, Ioannes Stobæus, Ioannes Sicelus, Ioannes Diaconus, Ioannes Cassianus, Ioannes Chrysostomus, Ioannes Climac

ludis. Nymphis coæuus qui dicatur. Martialis & Apuleius declarãtur, necnon Horatius. Iuuenalia cur. Philosophorũ placita & Auicẽnæ de ætatibus item de fabula ætatis. Vocabula plura quibus ætates à Græcis distinguuntur: parectatus, triacatus, apodromi, apobomia sacra, baliciotæ, baliotæ, balatri, ballæ, pempeli, genea. Nestoris ætas quomodo intelligenda. CAP. XXII.

ILlud verò concinnè admodũ huic parti appingetur ex Procli, inter Philosophos haudquaquam postremi, doctrina ætatum ordinem sequi ordinem vniuersi. Quippe princeps ætas lunarem cõsequi potestatem animaduertitur. Tũc enim ex nutritiua vegetalique degimus potẽtia, & in vtrisque porrò humecta vis præcellit. Secunda Mercurialem, quando literarum citharæque & luctæ, ac denique consimiliũ nobis studium ingeneratur, & arithmetices in primis, vt author probat Ptolemæus. Ideóque forsan decantatum, negotiis illum præesse ac lucro. Inconstans porrò sydus traditur, ac omnino eiusmodi quale id cui adhæserit, cum benignis benignũ, exitiale cum exitialibus. Tertia Veneream, quando obturgescit membra seminibus, & ad genituræ protinus incitantur. Quæ in parte sciendum amplius, vbi lasciuiente pruritu & Venerio prolubio nimis approperetur coitus, prẽmaturè item barbam promi, quoniam concubitu augescit circa renes insitum genuinúsque calor, quo fit, vti affluentius summa corporis vapores scandant, quæ est pilorũ materia, vnde illustratur Martialis illud libro vndecimo,

Inde tragus celeresq; pili, mirandaq; matri
Barba.

Adiuuatur & Apuleius in Magia. Inuestem puerum accepisti, vesticipem ilico reddidisti. Quarta solarem, tunc enim regnat vigor, ætatisque perfectio properat, ætásque media. Vt verò sol fons luminis, & cæli oculus, ac mundi mens, vt prior res dixere: consimiliter iuuenilis ætas flos vitæ delibatus. Verùm prius quàm ad vlteriora pergamus, age Tranquillo succurramus, apud quem in Nerone qui sint iuuenales ludi, antiquiores eruditiores, nodũ verò exsoluit historicus Dion, qui ab Nerone iuuenalia scribit celebrata, ὥσπερ τινὰ νεανικὰ ἀγῶνα, propter

suam barbam, quã tum primùm raserat, pilis in aurum coniectis sphærion, & Capitolino dicatis Ioui. Mars portò virilitati dominatur, planeta calidus & siccus, ac præparãs ad robur. Sexta ætas Ioui subiicitur, quæ prudentiã & vitam ciuilémque desiderat. Septima Saturnum respicit, in qua naturæ consentaneũ, à generatione sequestrari, & à corporis abiungi, alterã & incorporeã affectãdo vitã. Nam decrepitos inuadens Saturnus implet naturæ suæ malis, frigiditate, pigritia & tristitia querula. Sed enim nec illud omittendum: ratione admodum diuersa præfici infantibus, dum gestantur vtero, planetarum (vt sic dicam) vultus, quoniã primo conceptionis mensi Saturnus præesse narratur, Iupiter secundo, tertio Mars, Sol quarto, Venus quinto, sexto Mercurius, septimo Luna, rursum verò octauo Saturnus, nono Iupiter. Inde quoque partus fieri improsperos coniectant mense octauo, at nono optimos. Verùm vt postliminio redeamus, philosophorum placita præferre vidẽrur: tres tantum dici ætates, incrementi, status, diminutionis. Quod ex Aristotele aucupãtur. Tertio De anima, sic santiente: Necesse (inquit) est, omne quod generatur augmentum habere, ac statum, & decrementum. Sed idem philosophus in libro De moribus, sentire diuersa deprehenditur. Auicenna autẽ prima primi, capite De complexionibus: Aetates, inquit, omnes quatuor sunt: adolescentia prima est, ad annum ferè producta trigesimum: secunda verò consistentiæ nuncupata, vel pulchritudinis ad annum ferè quintum pòst trigesimum: consequitur indè diminutionis occultæ tempus, quæ senectus nũcupatur, ad annum ferè sexagesimum. Subest mox ætas, quæ ad manifestum nos interitum præcipites agit, in qua qui diutius perseuerat, dicitur ἐπέκεινα ἰσόλυξ, id est nymphis æquæuus. Suppartitur indè adolescentiam in minuties alias, quas qui expetit nouisse, & rerum habet, ac quem adeat authorem. Sciendum verò ætatum commensus non vbique, nec semper haberi eosdem, ad suadere diuersos pro constitutionis ratione, aut sexus, vel etiam regionum, ac terrarum situs, cæli quoque, & victus temperamenti, & aliorum plurium. Nam sexto De sanitate regimine Galenus: Stato, inquit, annorum numero ætatis circumscribere nequimus, quod tamen quidam faciunt, latitudinis modo. Nanque pubertatem auspicantur alii anno quartodecimo, alij anno adiecto, aut etiam alio

modo. Et quibusdam decrementi exordia contingunt, mox ab anno trigesimo. Aliis, quinque accedentibus. Proinde significatè Princeps in ętatum distributione aduerbium ferè adiicere solet. Porrò, quia de fabula ætatis mentio facta nobis pauloantè, ad id ipsum Apuleiana facit ex libro Floridorum tertio concinna sententia: Deinde, inquit, regressi ad populum renuntiauere, Philemonem poëtam qui expectaretur, qui in theatro fictum argumentum finiret, iam domi veram fabulam consummasse: enimvero iam dixisse rebus humanis valere & plaudere, Adiuuat & ad Lucilium Seneca. Quo modo (inquit) fabula, sic vita: non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert: nihil ad rem pertinet, quo loco desinas: quocunque voles, desine: tantum bonam clausulam impone. In hac verò ætatum mentione ac pragmatia vehementer adnotandum, quod scribit Magnus Albertus, Virilem ætatem senum præcipuè insigniter arescere. Cui rei argumẽtum fingerat membrorum durities & laxio cutis, ac corrugata, quod frigiditas efficit cum siccitate. Quippe laxat hæc, contrahit rugas illa. Frigidũ enim complicat constringendo. Ex iis porrò liquere arbitror, cur sit in Epistola ab Horatio enũtiatum.

Nigros angusta fronte capillos.

Quo iuuenilis indicatur æras. Ex Græcorum autem doctrina comperimus nomina sic per incrementa distingui, vt sit primò βρέφος statim natus puer, mox παιδίον: vbi iam incessit datur, pædarion: pòst dicitur παιδίσκος: at παῖδλα nuncupant qui encyclicas obire disciplinas denique valet. Insequentem verò ætatem πάλλικα vocant: parectatum quoque, qui à puritia in pubertatem protenditur, & βπαῖδλα, & ἀντιπαῖδλα, ac mellephebum: mox habentur ephebi. Hos triacatæos appellant Cyrenæi. At Cretenses dicere ἀποδρέμους malunt, non quia cursum desierint, quod præpositionis innuere potestas videtur, veluti ἀπιχθὺς dicitur, qui piscitio abstinet. Apodromia sacra, quæ non in altari peraguntur, sed in pauimento vel solo: & apud Callimachum apotriches, qui ἄτριχες intelliguntur, id est impuberes. Verùm apodromi nuncupantur qui per ætatem certamina currendi publica necdum adierint. Sunt qui sic statuãt, vt ἔφηβοι, id est puberes, qui annum quartum & decimum vel vltra, nati sunt, intelligantur, ἄφηβοι autem, id est impuberes, duodecimum, aut eo etiam minorem. Baliciotæ apud Cretenses item vocãtur synephebi. Baliotæ vocantur

nantur progenitores. Ballas Cyprij gradus nuncupant. Balanes Cyrnij exules dicunt, Pausania tradente: quod nomẽ Sardiniæ montana incolentibus adhæsit, quum illuc secessissent à Carthaginiensibus deficientes. Libyes autem Corsicã incolentes intestinis agitati discordiis in Sardiniã commigrarãt. Sequitur miracion: inde mirax, qui & neaniscus, vel neanias, id est iuuenis. Hosce verò ἱππεῖς, id est equites appellãt Spartani. Sicuti inter eos qui præsident, hippagretas. Iis inhærent nymphij, velut sponsos dicas: postea est pater: inde vir νίος, id est iuuenis & virens: mox vir mesos, id est medius: inde à canicie, hypopolios: pòst geron, id est senex, qui & presbytes: inde eschatogeros, postremò poliocrotaphi. Senectutem Gacunque trifariã distribuit: in prima constitutos, ὠμογέροντας vocat, id est virentes, ac crudos senes, quos etiam προβεβηκότας vocant nonnulli: in vltima verò, πιμπίλας, id est pempelos, quosdam vti astruunt etymologici, iamiam ad inferos mittendi videtur. Nec illud in hac ætatum pragmatia præteriero: geneam Græcis, id est γενιάν dici, pariendi ac generãdi perfectius spatium, quod annorum triginta periodum conficit: quo nonnisi sexagesimũ attingens annum duas videtur vitæ implesse geneas. Si verò vltra pergat, in tertia iam vtique recensebitur. Quod de Nestore cecinit poëta, quem periodicas geneas perfecisse duas humanas pronunciat, ceu δύο τετρακονταετίας fuisset, quæ vocãtur γενεαὶ ἀνθρώπειοι. Aureas ætates in vita hominis modò intelligũt, iuuentam, virilitatem, senium: nam infantia & decrepita nullum præferunt voluptatis argumentum. Ab instituto non dissentaneum prorsus illud fuerit: sed illicet eutem: quia ætate asperior fiat, paguron à Casandra dici. Esse verò inter cancrorum genera paguros, sciunt plerique omnes.

Æneam pietate in Deos ac parentem insita, clementer à victoribus tractatum Græcis, ac liberum abire cum domesticis permissum bonis.

CAP. XXIII.

ETiam si non me fallit, è Græcis authoribus celeberrimũ Dionem, condito volumine, conatum rationibus multis, à vero haud ita dissultãtibus argumẽtis cõprobare, ab Iliẽnses fuisse Græcorũ exercitũ bello victum fugatúmque: nec eo Iliũ, quod Homerus cecinit, expugnatũ. Nihilominus

quæ ab aliis prodita ingerunt se nobis, dũ in libris nostra pla-
nè supellectile versamur, allidere, veluti abortiua nõ sustinen-
vt qui Maronẽ tractant assiduè, & interpretãtur, sufferti am-
plius habeant aliquid, vnde auditoribus suis satisfactũ eant.
Igitur sic cõpertum mihi ex adiuratissimis: Ilio expugnato
captorũ fortunã Græcos, qui gẽti suus est mos, clementer e-
amplexatos ac miserãter. Eóque nomine à victoribus pron-
tiatũ ducibus, liberorũ vnusquisque ex domesticis reb⁹ vnu-
quid tolleret auferrétque. Tũc Aeneã, cũctis aliis facilè neg-
ctis aut necessitate reiectis, patrios selegisse quos asportare
deos. Id quũ intuerẽtur Græci, plurimúmque ea re foret ob-
ctati, eidẽ permisere: iterũ quod vellet, ex bonis sibi eaperet
Qui geminata pietate, multo iam senio fessum parentem h-
meris subiens efferre properabat. Ea quum (vti erant) stupen-
da victoribus acciderent, viro maximè pio domesticis cedere
tes omnibus, quotquot iure belli erant adepti, abire quò ve-
let, liberè permisere, fatẽtes, hostilitatis remitti iura, & mu-
suetudinem induere aduersum eos qui verecundè in Deos
ac parentes ita gerant.

Citharœdi prudẽs responsum apud Alexandrum fi-
bus vtentem rusticius. Quo pacto Linum perem
Hercules, à quo musica imbuebatur.

CAP. XXIIII.

ALexandrũ Macedona, Philippi filium, quũ puer etiãm
ageret, ac genas nedũ conuestisset pubertas, citharæ
runt operæ quippiã impendisse, intérque institutionẽ (vt
solet) ac rudimẽta prima, certã ex fidibus canore pulsarẽ
identidẽ cõmonefaceret peritus artifex, sicuti exigere vide-
tur τὰ παιδαρίσματα, id est citharœdicæ leges: Et quid interes
Alexãder inquit, si hãc pulsaro. At is, Si vti rex paulò mox
tur⁹ hęc infers, nil sane: at si artifex, planè multũ. Videtur a
hic haudquaquã rerũ vir imperit⁹ Lini euẽtũ prorsus expa-
se: is nãq; puerũ itidẽ Herculẽ cithara imbuebat, qui quũ
concinnius rusticiúsq; vteretur fidib⁹, excanduit in eũ Linus
At indignabundus Hercules illi plectrũ impegit: lectiferam

De tityris, silenis, satyris, quæ sit nominum ratio. Sa
quid. Bacchus cur dicatur Phleon: item cognomi
na alia. Aphlastus quid, & phossones & phossonarium. Ora

rium, oron, orobachi. Coruus cur satyra dicatur
auis. L. Florus illustratur egregiè.

CAP. XXV.

QVi cum Dionysio per tripudia & festos lusus pleraque
terrarũ obiere, nunc satyros nuncupant, quandoque &
ros: puto de cantuũ lasciuia, quæ σατυρίσματα dicunt, qui-
id genus duci magna parte, animaduertitur. Satyros au-
τὸ σατύρειν, vocitatos opinantur. Nam Sillani appel-
τὸ σιλλαίνειν. Quod & alibi attigimus. Sillon autem
iam cum lusu vocant ingrato infestiuóque. Scribit Ni-
interpres: quos ipsi satyros dicimus, ab antiquis Sile-
ncupari consuesse. De Satyro capto ad Apolloniam, qui
σατυρικῶς loqueretur, in Sylla Plutarchus. Silenis indumen-
ἀμφίμαλλοι χιτῶνες, id est, vtrinque villosæ tunicæ.
tacitis velut ambagibus plantandi ex Dionysio artem
φύειν multum ferre fructum, id est, τὸ πολυκαρπεῖν in-
hinc factum, vt Dionysium dicerent φλεῶνα. quin eundẽ
ygen appellarunt, & Staphyliten, ac Omphaciten: sed &
ὸς alijs, ac sanè diuersis. Tityrum sunt qui auem item
pretentur, aut calamũ quoque. τιτυρίζω dicitur certè ex
no tibia. Parabacchum legimus ab Eratosthene dici in
onibus Demosthenem quãdoque: puto, quia eloquentiæ
ore percipi interdum videretur. Nam & Phalereus De-
ius illũ quoque pronuntiasse quædam tradit, velut ἐνθα-
, sicuti μὰ γλῶ μὰ κρῶας μὰ ποταμὸς μὰ νάματα. Aph-
verò ad Dionysium nihil: est enim eo nomine puppis,
aphlaustus dicitur per euphemismum, quasi aphlastus
, quoniam religionis causa partem illam exurat
. Quippe inibi Deorum visebantur expictæ imagines,
præsertim regiis, sed & militaribus. Partes autem
ẽ euphlastas nuncuparis, velut ὑπαυστας, quod ex
ignium sint fomenta. Porrò vela ipsa phossones vo-
is proprietate. Vel quia intumescant vento, παρὰ τὸ φυ-
ἄνεμον. Phossonium item pro sindone reperias: ora-
vocant Romani. Oron autem, rusticum dicunt instru-
quod docuit Isæus: verùm ab Aeschylo & Menandro
um appellatur, quo calcatam premũt vuam. Orobacchi,

coriaceos

coriaceos indicant vtres. Quoniam verò ab Satyris exorti fu-
mus, id forsan expēdisse præstiterit: quid ita coruum satyram
auem dixerit in Valerij Coruini historia L. Florus. Et fun-
qui ad fellationem putent referendum, de qua Martialis,

Corue salutator, quare fellator haberis,
In caput intrauit mentula nulla tuum.

Et Plinius libro decimo: Coruos, inquit, ore parere aut colo-
vulgus credit. Id ab Anaxagora item traditum. Verùm hoc
De animaliū generatione tertio, negat Aristoteles. Comme-
minit libro septimodecimo Auicēna. Quid si ad saturā pa-
dem, seu satyrā, relatū malis? Ea verò Pontina est, vigintiq
tuor vrbium olim locus capax. Virgilius Aeneidos septimo

Qua saturæ iacet atra palus, gelidúsque per imas
Quærit iter valles, atque in mare condítur Vfens.

In agro autem Pontino rem gestam, author idem Florus est,
necnon A. Gellius, ac Titus Liuius, etiam si apud hunc Pon-
ptino legitur. Quo autem argumento coruum paludis nom-
ne significarit disertissimus historicus, ex Theone sumpse-
test apud Aratum, qui prodit, cornicem ac coruum insigniter
aquis oblectari: quod earum alitum corpora inaruerint rebe
mentius: proinde humentia expetere admodum, quin & fab-
tudinis amicum animal coruus est, prouerbio suffragante
βάλλ' ἐς κόραλλας. Erat proximè Tarentum locus item Satyr
vel Satyrion, vt Stephanus.

Diuersi populorum mores, breuibus, ac miscella enotan-
opera. Qui nunquam riserint. De Ceo sene cantu
coloribus obscurante.

CAP. XXVI.

ETiam si pauloantè gētium diuersarum mores, vt sese in-
ter legendum ingesserant, præcerpsimus enotauimusque
tamen quæ rursum occurrunt, allidere aut præfocare nego-
mus: sicuti illud est, Stagiritis fuisse legem, quam prouin-
veréque opinatur Græcam in Variis narrationibus Aelianus
ὃ μὴ κατίδῃ, μὴ λάμβανε. quod non posuisti, ne tollas. Sed &
blium tantæ virum integritatis ac abstinentiæ accepimus
si quid intereundum ei fuisset alieni oblatum, omnino
ctum præteriret, ὃ γὰρ ἦν γένοιτο τὸ τοιοῦτον ὄνειμα, ἀλλὰ καὶ ἀλλαγ
ceu eiusmodi non inuenta forent, sed iniustitiæ germina
Lucanis lege sancitum scimus, ne quis sole occaso dium
tenere

rem hospitem exigeret: quòd si fecisset. ναυζημίας agebā-
reus, atque eo nomine mulctam subire, prorsus neces-
erat. Dardaneos sub Illyrideter tātummodo in vita bal-
operam audio solitos dare, nuptiarum & partionis tem-
e, ac denique mortis. Indis omnino fœnus ignotum. Quin
maximum inibi nefas iniuriā vel facere vel pati. Proinde
illis syngrapha, nullum depositum. Sardoa lex est, sene-
es iam parentes fustibus letaliter à filiis cædi, ac mox
mulari. Turpe siquidem arbitrantur, multo confectum
o superesse diutius, quū in pluribus aberret corpus, annis
am denique. Illustrius verò multo institutū illud, quo per-
entur ἀρχίας λίνοις, id est, otij iudicia, quæ subirent temerè
Extra vitę propositum agentes: sic enim exprimebatur illis,
de alerentur, magistratibus approbarent. Derbicæ di-
ur ipsi quoque, certam ætatis metam trāsgressos perime-
os quidem immolantes, mulieribus autem præfocatis.
mulieres prius quàm coniugia inirent, corpus in vul-
labantiunctis, si deliquissent, veniæ spes nulla. Athenien-
s pridem inoleuerat, vt si fortè homini occurrissent inse-
o, terræ mandarent, gleba iniecta: sed ita, vt exortum spe-
rent. Rursum & illud seruatum diu, Ne bouem, cuius ope-
, vel aratro vel curru vterentur, omnino immolarent, ὅτι
ἐκ ἂν γεωργὸς καὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις καμάτων κοινωνός. id
quoniam & hic colonus sit, ab laborum quoque no-
m particeps. Persarum mos est, cibis expleri prius, ac
Plautinè loquamur) saburrari, mox potui & propinatio-
us indulgere largius. Quo etiam tempore veluti in ho-
depugnaturi, vestes exuunt. Illi verò hominum mores
perti peculiares, Clazomenium Anaxagorā risisse nun-
, imò ne risus quidem vestigium omnino vllum præ-
e. Huic quoque rei inimicatum insigniter Aristoxe-
s ferunt. Quin & Heraclitum, ὅτι πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ
, id est, quæ sint in hominum vita, fletu prosequeba-
mnia. Nec illud à moribus hominum abiungitur ex-
egendis, siquidem facta nostris nos plerunque coloribus
ingunt. Ceus quidam narratur Lacedęmona veniſſe, iam
æui maturus, verum elatior impendio & confidens
numuis, insuper canescens caput inficere conatus, annos
curabat. Ita verò affectus, quum in concionem prodiens
egisset, quorum causa venerat, exsurgens Archidamus

Lacedæm

Lacedæmoniorum rex, τί δ' ἂν ἔφη ἔτος ἡγήσει ἄπιι, ἐς ἃ μόνῳ σοι τῇ ψυχῇ τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ὧδε τῇ κιφαλῇ πρίφεται. Et quid narrem, inquit, salubre dixerit hic, qui non in anima modo mendacium circumfert, verum & in capite? Philippum item Cæsarem scribit cum Eutropio Sextus Aurelius, ab quinquennio ætate seueri adeò, & tristis animi fuisse, vti nullo prorsus cuiusquam commento solui in risum potuerit.

Zeuxin spectatum Helenam à se pictam neminem admisisse, ni erogata prius stipe, quo nomine appellata est meretrix. Epicuri dictum nobile, Videri felicem cui vitæ suppetant necessaria. De pecuniæ cura difficili. CAP. XXVII.

ZEuxin pictura nobilem, inter cætera eius artificij, parum multa quæ circumferuntur, & hominum desideria vix explent, Helenam quandoque ab eo expictam fore, cui tantum sanè attribuerit, vt non temerè nec quemlibet, (vt Græci dicunt) ὡς ἔτυχε, spectatum admitteret, ni ἔρανον, id est, propositam pecuniæ quantitatem erogasset. Quod expressum nomine Græcis est, vti Heracleote sic meretriam stipem ab adeuntibus, ac velut manuarium as corrogante, mox Helenam dicerent illam ἑταίραν, id est, meretricem, ceu planè capturas sibi, prostituto corpore, ab inuitis bus turpiter quæreret. Lepidè sic, vt interpretari libet, dictum mato item artifice, vt qui auidius quæsticulum corradere quod prudentissimus quisque facilè aut spreuit aut neglexit. Nam tantus ille voluptatis assertor Epicurus, cum foe promptius de felicitate in certamen venturum, asseueratmaza modò suppeteret ac aqua. Scires Gargetij senis hortum apud Hieronymum est: Helenas dici quæ maritis lere iussis, adulteros consectantur, nulla interpellatæ cundia. Cæterùm, quod ad nummariam pertinet parerga velut opera, id item suppingemus, ab adiuratis mis proditum monumentis, ὥσπερ ἰχνεσι λαβεῖν ῥᾴδιον συνίχναν δὲ χαλεπὸν, ὅτῳ μὴ τὰ χρήματα. quod est, sicuti ita & pecunias. Sententiæ huic succinit ferè illud ψ τῷ περὶ βασιλέως, χρήματα χαλεπὸν συναγείρασθαι, κ

τῶν δὲ φυλακὴν τούτοις προσθεῖναι. id est, pecunias cumulare, arduum est, verum custodire difficilius multo. Nec relatu indigestum quod grauis author in primis prodit Archilochus, nequaquam non citra consuetum illi κακοῤῥῆμων: nummos sæpe, vel minutiis hinc inde corrasis, nec sine sudore comparatos, πολλάκις εἰς πόρνης γυναῖκες ἑταίρην κατάρεων. id est, in prostitutarum delabi interanea frequenter.

Animos hallucinantes malis edoctos sapius resipiscere. De Hierone, Ptolemæo secundo, Phrage, & Damocrate palæstrita. CAP. XXVIII.

HOminis prudentiam fortunæ indulgentia nunquam nō remissiorem laxiorémque, malis sæpenumero ad se redire, ac (vt sic dicam) in numerato & procinctu stare, nō sanè modò testatum literis, quarum est scopus in conniuens oculus, sed & nobilibus exemplis aliquot palàm factum. Ex quibus aliqua attigisse, interest plurimum vitæ, vt inde edocti à malis idēfidem non aberremus, sed in harena versemur nostra, id est, ex formula viuamus, ne alioqui in decuriā trāscribendi, non tā malè viuentiū, quàm malè pereuntium. Igitur posteritā memoriæ est, Siciliæ tyrannum Hierona fuisse prius cognominatum, & planè omniū præcipuè inconcinnum inelegātemque, & agresti porrò natura inconciliabilem ferúmq; , ac dissimilem à fratre Gelone nil diuersum. Sed enim postea quàm otiosa prorsus otiendine implicito à publicis curis indulta vacatio, feriarum abundè licuit, febre interpellante, hominū factus elegantiarum est. Siquidē quod vel inuito recusantíque otium ex negotio impertiebatur, εἰς ἀκόσματα ποτὲ αὐδυμελῆ, id est, dolendo impendere disciplinis adortus est. Quamobrem iam suę senectæ, ac prorsum conualidus Simonide vtebatur Ceo, ac Pindaro Pindaro, necnō Bacchilide, ὁ δὲ γήρως ἄμοιρος ἀνθρώπου. ipsum hoc & Ptolemæo secundo vsu venisse, comperimus est. Quin author item Plato est, Phragen non alia ratione sacris initiatū philosophiæ mysteriis, quàm quòd πρόφασιν ἔφερεν αὐτὴν τῶν πολιτικῶν συμπλοκῶν εἰς τὴν περὶ σοφίας ἀσχολίαν. id est familiaris ęgritudo à ciuilium cura ipsum abduxerit sapientię amorē cōiecit. Quòd si est, nimirum extentis ad cælum votis tristior valetudo Critiæ fuerat & Alcibiadæ, ac Dionysio insuper Lacedęmonio, & cōpluribus id genus aliis. Damocrate & palæsten legimus Damocraten pedibus ægrum, vt si

qua

qua effici posset morbum discuteret, certamina adiisse sacra, eóque productum denique, vt in stadio lineam sibi circumdu ceret, aduersariis iussis extraherent vi si possent: nequeunti bus verò, abiit demum coronatus. Faciunt porrò ad hæc quæ scribit Manilius Astronomicon primo,

Sed quam longa dies acuit mortalia corda,
Et labor ingenium miseris dedit, & sua quenque
Aduigilare sibi iussit fortuna premendo,
Seducta in varias certarunt pectora curas.

Super Electra adnotãtur paucula, quæ dicta prius Lae-
dice sit. De Gyge, qui mulieres primus ἀνεκίνησεν. Nec
nõ de Alchimi Lidorum regis felicitate. Interim
Xanthi memorantur duo poëta, & historicus.

CAP. XXIX.

XAnthum fuisse melicũ poëtam, puto omnibus notum, qui Græca paulò vberius attrectarunt. Ab eo autem pr ter cætera, id item proditum memoriæ est, Electram Agame nonis, non ex vtique initio fuisse nomẽclatura, sed dicta Ly dicen. Quippe Agamemnone perempto, nupsisse Aegistho Clytemnestram, qui & principatu sit potitus: Electram re rò, vt quæ neglectui foret, consenuisse virginem: qua ex ca sa, ab Argiuis id esse nominis sortitam, διὰ τὸ ἀμιγῆ ἀνδρὸς ηκει μὴ πεπειρᾶσθαι λυπρῶν, id est, quòd viri expers fuerit, no lecti experiens. Fuit & non incelebris rerum conditor Xan thus, patria Lydus, qui & voluminibus quatuor Lydiaca re tur complexus. In eorum secundo, id quod haud relatu in gnum opinatus sum, Gygen omnium principem scribi dum Lydis imperaret, γυναῖκας ἀνεκίνησεν, id est, mulieres eman chas fecisse, ὅπως αὐτὰς χρῶτο ἀεὶ παρθένους, id est, vt illis per petuò iuueniliter florentibus vti valeret. Cæterùm ampli memorat Xanthus idem, Lydorum regno potitum quando que Alcimum, qui & præcipua fuerit insignis pietate, i genióque mitissimo. Proinde stationis eius tempore vniuer so Lydis altissimam contigisse pacis pinguissimæ tranquil litatem, & diuitias quoque affluentissimas. Et ita quidem vt intrepidè ageret vnusquisque, omninóque citra inimi rum vllum metum, vel (vt Græcè dicam) ἀλύτως, ηκι ἀνεπι βλήτως. Id eo adnotaui libentius, quod inde adagionis spec ciem

dem posse aptius conformari, palàm est vbi quis ψ ἀνεπιτηδείως ηκει ἰσθμονίκας λέγει.

Qua ex causa prædicent Delij, philosophum non ince-
lebrem Syrium Pherecydem tam tetro támq; exi-
tiabili peremptum fato. CAP. XXX.

SYper Pherecyde, quem ferunt Pythagoræ doctorem, ali- bi hoc opere commentati sumus: nunc & ad id quæ inge- rasse, haud insuper habebimus, vt locupletior, etiam si crassiore (vt vocant) Musa, fiat lucubratio. Igitur scribunt ce- lerrimi è Græcis conditoribus in morbi (vt sic dicam) pro- gressu ab eius corpore deliquatum similem viscoso calidũ su- dorem, mox & ferinum quendam, postremò succreuisse pe- diculorum sobolem diram, qua colliquatis carnibus conta- gerent. Sed antea, conspectu horrorem incutiente, familia- rem reclinare consuetudinem cœpisse. Vbi verò accessisset suspiam, ex eo vt haberet scisciturus, διά δὴ ὅτου δὴ κα- κοῦ θέλων διάγειν τὴν ἀκμὴν, ψίλων γιγνόντα τῆς σαρκὸς, οὕτω διακεῖσθαι ηκει τὸ πᾶν αὐτοῦ σῶμα. hoc est per cauæ peruiam portiunculam digito immisso, iam carne consumptam renudato, addebat, corporis reliquum compari af- fectum modo. Memorare autem Delios ferũt cõsuesse, Apol- lini indignatione philosopho tetrã adeò incussam plagam, quòd tumidius insolentiúsque cum discipulis in Delo se- rentes, multa quidem de sapientia sua ostentasset: verùm & exercere non quisset. Nulli vnquam se deorum immolasse, neque minus iucundè sibi ad id temporis actos victos vi- tulinos: nec citra omne incommodum minus, quàm qui hecatombas subinde oblatum eant. Quo dicti tumore, vel potius quam κηφοσοίην vocant, grauissimam repen- tè pœnam, probabile prorsum fieri. Scribit Historiæ na- turalis septimo Plinius, copia serpentium è corpore prorum manare, Pherecydem exspirasse: adeo infinitam esse morbo- rum multitudinem.

Herculeas columnas prius Briarei nuncupatas. Epami-
nondæ paupertas & magnanimitas, Persarum re-
gis munera spernentis. CAP. XXXI.

ET Aristoteles quidem tantus in doctrinis vir, leuicula tamen quæpiam in libris non reformidasse, animaduer-

titur,quãdo Herculeas scribit columnas prius fuisse Briarei nuncupatas. Nam,inquit,postea quàm ab Hercule perpurgata terra est,& mare item, comparuitque omnino is in genus hominum beneficus,Briarei monumenta nulli prorsum rei esse,arbitrati plerique,in Herculem loci appellationem facilè corriuarunt.Scribit Tacitus quod ad rem vehementer fecit,celebratas in Germanico Oceano Herculis columnas,& (inquit)Hercules adiit,seu quicquid vbique magnificum est, in claritatem eius referre consensimus.Cæterùm:etiam si huiusmodi negligenda vsquequaque duco,nihilo secius malo illud grauius,vitæque commodius longè:quod Græca vetusti nuper compertum mihi est,Epaminõdæ Thebanorum principi,tantúmque non Græciæ totius,vnum modò assumenti indumentum, & quidem rude ac pertritum, addo etiam descens satis: quo nomine, si quando expurgandum fuisset, traderet,interim vestis inopia alterius, domi se continebat. Quamuis autem à re familiari sic haberet,nihilominus Persarum vim auri haud paruam ad se transmissam admisit.Quo fit,inquit Aelianus,vt respuentis animus maior longè ampliórque videatur,quàm dantis. At quia ex fide rum forsan promi hæc à nobis,opinabuntur aliqui etiam rij,super tota re historici verba subscribam: cui (opinor) rem adducti præsentẽ haud colaphum ducẽt, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐγὼ τρίβωνα περὶ αὐτῷ φυπῶντα. ἅπαντι δὲ αὐτὸν ἐπαινέσαι εἰκὸς ὑπεμνησμένοις καὶ ἀπορίαν ἐπιδειξάμενον τὸ τοῦ Θηβαίων βασιλέως πώμυλμα· καὶ αὐτῷ μόλις χλανίδιον, ἐς μὲν λαβεῖν ἐπιγνὰ νῶν, μεγαλοφροσύνης δὲ ὧν τὸ δοῦναι, ἐς μὲν λαβόν.

Hominum ingenia tyrannica vel mitia, exgestis rebus facilè plerunque coniectari. De Pericle, ac Gelone: item de Dionysio posteriore Catapultæ inuentio.

CAP. XXXII.

SVppetit ex historia plerunque vel tyrãnica hominum ingenia, vel mitia in primis & popularia spectare.Id ipsum & mihi nuper vsu venit Græca volueti quæpiam: quippe animaduerti,Athenis prætura dum fungeretur, Periclẽ alias vel hanc censuisse statuẽdam legem, Vt ni parẽtes vtroque quis foret ciue vtroque in republicæ participatum haud quam admitteretur. Cæterùm, tumor hic planè, nimio ibi applaudantis illuc erupit demum,vti in eundem gra-

reret Nemesis,Etenim quum ei duo essent liberi, Paralus & Xanthippus,grassante publicus sæuo pestilentiæ maerque est absumptus. Quamobrem sobolis legitimæ ac ni concepte toro inops Pericles, reliqui habuit nil prorsus, nisi vt spuriorum præsentia superstitum, sed reipublicæ sanctione expertium, æstuantem leniret animum. At si Gelonis expendas animi altitudinem,& in Siciliam sam benignitatem eminentissimam, quis non illius velit animi elationem,huius verò bonitatem rarenam aliàs,amplexetur exosculetúrque? Hic quippe vi- Carthaginiensibus,apud Himeram,& occidione occisis, Siciliæ totius compos, exsuperanti mentis magnitu- in forum pergens nudus alacriter pronuntiauit, Siculis cipatum resignare.At illi ore consono succlamantes, opem admissuros,asseueranter prædicarunt, vt qui popu- ias,gratis imõsque mores diu antea forent periclitati, os longè à monarchico spiritu, intolerando plerũque. mento eius facti est,in templum surrectum specie nuda crum. Sed & rei gestæ testimonium dictat epigram- am virtutem si promere scisset Dionysius posterior, si multa principatus propugnationi comparasset,cata- quoque excogitasset primus:tyrannide,quam omnium opa maximam adamante munitam, gloriari solebat or Dionysius,violenter Dionis opera excussus, non o- inops infeliciter, quod vitæ supererat, ac turpiter sset,hebetiore etiamnum visu ex meri intemperan- à Theopompo proditum monumentis, sciunt poli- Paulo.Id quod mirum videri præcipuè debet, quando naues aderant quingentæ, peditum verò centum mi- decem, armorum, commeatuum, pecuniarum ensa: tantum autem facinus est adortus Dion dua- rum onerariis nauibus primò præfultus, vti prodidit orus.

ppum victoria elatum,ne vnquam fieret rationis mpos,iniunxisse puero,mane ingressus diceret, Ho- s Philippe. CAP. XXXIII.

ea quàm apud Cheroneam Macedo Philippus Athe- sensiõ profligauit opes,felicitate nimia efferri aliquan- coepit,sed ita,vt rationis tamen limites nec transcen-

deret nec proculcaret, proinde ad iniustitiam aut victorum ludibria & subiectorem iniurias nec dilaberetur. Id ne fieret quandoque, vti sunt plerunque hominum ingenia, in peius mutabilia, sic propémodum cauit: nam ex pueris vni mundis id modò iniunxit, vt ad solis exortum ingressus inclamaret, Meminisset hominem esse se. Id ab eo constanter adseruatum ferũt, vt nusquam omnino vel progrederetur ipse vel familiarium quempiam, aut aliorum regis operam requirentium admitteret, quàm quot diebus puer intonuisset τὸ φίλιππε ἄνθρωπος ἆ.

LODOVICI CÆLII RHODIGINI IN ANTIQVARVM LECTIONVM LIbros ad doctissimum Iureconsultum Zachariam Rhodiginum Præfatio vicesima.

SI vlli vnquam, doctissime Zacharia, grauior incubuit cura pectori demerendi, ac omnes ciues suos: ego planè eum esse me profiteri, quando veterem Atheniensium ἀμνηστίαν, traditis oblitioni omnibus, reiectisq; animum quæ rescindere valent exulcerare, ac magna ex pate obductum vulnus refricare quippe infecta ne tempus quidem πάν των κακῶν, vti Pindarus inquit reddiderit: non desino pro virili vtrosque propagare in annos, vt iam hinc cuncto terrarum orbi, qua modo Romanæ linguæ patet, pertingat, palàm fecerimus, esse in rerum natura Rhodigium aliquem ad hanc diem (nec dici tamen arroganter velim) Cimmerio obsolutum tenebris latuerat penitus. Eadem porrò animi simplicitate ciuium nonnullos duxi scriptis meis (si quis tamen eorum fauor est genius) illustrandos. Nam antistiti reuerẽdo Ioãne Maria Tarello vnum nostri, vt sic dixerim, certaminis stadium ecquando eundum. Exigebant id mores eius exultissimi, doctrina singularis, & quam sustinet honestissimè dignitas, clarissima. Exigebat, & efflagitabat, vt significantius agam sanguinis cõiunctio, & [illegible] ferè communium peruetusta quidem, sed tamen prædulcis memo-

ria. Nunc autem in necessitudinis ratione sentire sum visus aurem nulli denuo peruelli, & insusurrari grauius, viri me non boni subitum crimen, si Zachariam meum ab iisdem manantem fontibus detersisse sustinerẽ. Ego verò Iureconsultorum scientissime toto feror animo in tui nominis gloriam, si modo is sum, qui tibi in maximo doctrinæ fastigio diu iam constituto ad laudem aliquid possim adcrescere. Quoniam, dum in Romana profiteris academia, tuarum virtutum splendorem ipse vniuersis abundè patefacis, veterum placita, quorum in sanciendis legibus promendo in lucem nitidissimam, dum vt obscuritatis nubilo amplissime discusso & squalore omni detersæ, in potestate omnium, qui te vtuntur doctore, quod mirum sit, si quid aliud, omnino comperiantur. Equidem parum perspicua illa esse mihi videntur, si qui soli lumen afferre contendant: sed nescio consanguinea huc me affectio transuersum rapit, vt quantumcunque ex libellis nostris promi gloria potest, eam lætissimo vultu tuam veniam participatum. Tantum abest, vt mentium hystricum, quas approbem virus, quo contacta extabescunt omnia, dum alienam detrectando famæ, quod sanguinarium est, scientiã in se profundum probare hominibus volunt, etiam si noctuinis oculis nũquam non caligare vel luce nitidissima pernoscuntur. Sed libitinas facio longiores. Illud grauius multò reliquum sit mihi, vt amanter extendam doctissime Zacharia obstentari non desinam, quæ de myrothecis nostris qualiaqualia comperiantur, nunc primum in odores effarguntur, & laboriosissimis euigilata curis, neque enim perfunctoriam remur scribẽdi pragmatiam, publicum tandem indipiscũtur, munuscula boni cõsulas, putésque non quidem magnitudini satisfactum tuæ, sed ab imbecillitate nostra, id demum quod ualuimus munificentissimè oblatum.

Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTIQVARVM LIBER VNVS, QVI VICESIMVS.

Octimestris partus cur raro vitalis.

CAP. I.

DVm pauloantè astrueremus, præfici à cælestium rerum peritis, non ætatibus modò planetas, & infantibus prius quàm promantur in lucem, quanquàm (vt prætexuimus) ratione disputato adiectum id quoque, Octimestrem partum non ferè censeri vitalem, quia Saturnum habeat episcopum, cuius frigiditas ac siccitas vitæ plurimum contrariæ sint. Adnotandum verò nunc, esse inter apprimè doctos qui astronomica ratione elisa, aliud quod sequantur magis, excogitatum, Siquidem embryon sæpe mense septimo, ab vteri conceptaculis egressum affectare, ac in id colluctari plurimum, vt rum conatu excidere, atque interim fatigatum effici imbecillius. Quòd si necdum refectis viribus, octauo rursum eodem petat conatum, oblæsum frequentius intermori. Hippocrates summus medendi artifex, qui tàm fallere quàm fallere scit, onerosam molestámque ac perdifficilem eius mentis gestationē autumat, tū matris ratione grauiter affectæ, tū vteri incōmodius se habentis, ac quodāmodo ingestabile onus sustinentis. Proinde si se ostēret partio, dupliciter inde vtero genitæ vexatas, & à fœtu prodeunte, & affectione propria, intimo ter imbecillitate vrgeri. Vnde cōsequutione probabili fortassis item oblesum raro non emori. Alicubi tamen, quod huic sententiæ calculum adiicit: corpore vegeto scimus ac succulento robustóque prægnantes, octauo etiam promere vitalem fœtum, id quod in Hispania vsu venire, scribit Auicenna, & in Aegypto Aristoteles.

Faba-

Fabulam fieri quid sit. Vitam nostram esse item fabulam. Platonis de se apophthegma.

CAP. II.

FAbulam fieri eleganter doctéque vsurpamus pro eo quod est, muniis, vitalibus perfungi, & abire (vt Plautus inquit) in communem locum. Persij satyrici poëtæ id authoritate comprobat:

Indulge genio, carpamus dulcia, nostrum est,
Quod vivis: cinis & manes & fabula fies.

Hoc verò ex illo Horatiano apparet profluxisse:

Iam te premet nox, fabulæq; manes.

Nullo facere lusisse putatur quidam non omnino malus nec ineruditus, Viuentes etiamnum fabulam esse. Quę sententia, quàm est quàm graphicè nostris nos pingat coloribus: quorum vti fabulę nec vera insunt nec verisimilia, compari modo vita nostra nec veritatis quicquam nec certitudinis habet, nullo illud quo certius nihil, Hominem bullam esse, sed multo magis fenem, vt M. Varro ait, ex quo rectissimè videtur Euripides,

ὡς ἐγὼ θνητῶν, ὃς τις ἀμηχάνως
τὸν ἄπαντα μέλλοντα βιώσεται.

quod nostris verbis sonat, Mortaliū nemo est, qui crastinum non audeat polliceri. Et quod grauius aliquāto est, ὁ βίος οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ξυμφορά, hoc est, vita non verè vita est, sed calamitas. Sicuti Euripides idem subnotauit sententialiter. Nec male & Palludas scitè,

Κλαυσόμενον γενόμην, καὶ δακρύσας ἀποθνήσκω.
Δάκρυσι δ' ἐν πολλοῖς, τὸν βίον ὅλον ἔλαχον.
Γυμὸς ἀνθρώπων πολυδάκρυτος, ἀδύνης, οἰκτρὸν,
ἀνθρώπων κατὰ γῆς καὶ δακρυόμενον.

Lachrymans sum natus, sed & lachrymās morior: in lachrymas vniuersam comperi vitam: ô genus hominum lachrymarum, debile, miserabile: tractum in terra, solutúmque. Nos tamen opinionum illecti vanitate, nobísque blandius adulantes, spes inanes omnino confouemus, quod ad sapientem attinet vitæ statum, nec philosophum audimus sapientissimum Platonem subinde insusurrantem τὸν ἀληθῶς ἀνθρώπων ἐνίοτε ἄνω, quam sententiam iure optimo sic donamus, Spes esse vigilantium somnia.

Maronis locus ex primo Georgico, Septima post decimam felix. Lunam humectare, non arefacere. Traditæ qui sint. CAP. III.

ERat in manibus nuper Maronis Georgicõ liber primus, eò gratior nobis quòd Columellæ testimonio poëta hic, vt in aliis summus, ita & agricolationis disciplinam carmine potentem fecit. Quo nomine eum plerique omnes bene literati adprobique obseruant, veluti τερετῶν ἱερά, id est templorum sacra. Ita est doctrina multifarius, & morum sanctitudine præcellens. Inibi ergo hosce versus legebamus, vbi lunarium ratio dierum pertractatur.

Septima post decimam felix, & ponere vites,
Et prensos domitare boues, & lucia telæ
Addere.

Quæsitum diu & anxiè in eruditorum scholis, quid sit quod poëta nobilis ait. Septima post decimam felix. Seruius multa quidem affert, sed quia dictorum rationes minus proculit, posteris amplius quærendi curam iniecit non mediocrem. Nos ergo quæ apud cælestium rerum peritos obseruauimus, hinc iam attexere pergemus. Illud autem traditur primum, Lunæ calorem esse imbecillem prorsus, adeò vti nequaquam ita vaporem augescat, vt siccitatem queat inducere. Cæterùm ad humectationem vsque modò progredi. Vnde & illud cõsequutione quadam manifestum, pro luminis copia, & exeo etiam caloris, corpora humectari. Consimiliter ad defectum tẽdente lumine, humectationis detrimenta fieri & caloris. Sciẽdum & illud: lunam priore dichotomia excalfacere plus atque humectare quàm sequenti, ratione (vt prætexuimus) augescentis aut decrescentis luminis. Ex iis deprehẽdere periti rerum, increscentis lunæ spatia esse plantationibus velut decretoria, quoniam humoris exsuperantia semen madescens celeriùs vendicet incrementa. Vbi verò deteritur lumen, cædi optimè materiam, quæ arescat tunc attenuetur've: propterea nec eam rie computrescat. Quamobrem apud Maronem, quum septima post decimam nominatur, neutique decima septima intelligi posse: quamuis id non abnuat interpres. Hanc siquidem ponendis vitibus incommodã censeri, propè in confesto est, ob luminis detrimẽta. Verũ probabilius id, aut septimam significari, quæsit post decimã prima, & melior, id est quam

decimam, quæ dies comprobari omnium calculis potest, lunam plenam faciente visitationem: aut dies collaudasse. Nos credamus poëtam agricolationis peritissimum, septimam ac decimum, sed hunc eo amplius. Septima vtique Luna dimidio orbe cæsa conuisitur. Decima amphicyrtos, id est vtrinque gibbosa. Et vtrobique humor affatim, calórque radiibus affundi facilè potest. Quòd verò septimadecima die colligi & colligi in aream fruges, poëta Hesiodus prodit, nõ aliunde videri natum potest, quod item ex Procli interpretatione colligitur, quàm quod à circumacto lunari orbe protolluntur fere ventorum afflatus euentilandis frugibus peraccommodi. Scire tamen licet, M. Manilium Astronomicon quarto, septimam post decimam ex Maronis imitatione, pro decimaseptima accepisse: sic enim de cancri partibus scribit,

Prima rapit, nec ter quintæ clementior vsus,
Septima post decimam luctum, & vicesima portat.

Ita collectaneis Rei rusticæ apud Græcos ita lego, Esse qui statuant, augescente modò luna plãtationi incumbendum: tenente verò in damna lucis, haudquaquam. Alij ab quarta in octauamdecimam rectè plantari autumant. Nec deesse, qui ab decima ad vicesimam quippiam fieri id genus vetẽt, ἐπεὶ καὶ τὰ ζῶα ἀντὶ συγκατακλυσθῆναι τοῖς φυτοῖς. Ille verò rectior obseruatio, luna inferna permeante id agere: supra terram aumen posita, cedere materiã. Ad rem fortè illa nil admodũ attinent, sed enotasse prius nil obfuerit, quod positum à Plutarcho scimus: Aegyptios fabulari, eadem die Osiridis esse perastrum interitum. Pythagoreos verò antiphrasin eam diẽ mathematica ratione nuncupare, & abominari in primis. Tetradas denique à Græcis vocari ita laboriosos, ac multis occurrentes turbinibus, conflictatósque crebris Fortunæ assultibus, neque id citra gloriam tamen: ab Hercule ducta vocabuli ratione, quem quarta natum luna ferunt. Sunt qui coitionem eo nomine intelligant familiarium iuuenum κατὰ τετράδα γινομένων. Lunæ κατοψικομένης πρὸς ἥλιον rationem literis mãdare omnium princeps Anaxagoras. Sed quum Athenienses concoquere philosophos nequirent, in vincula impactus, vix eũ à pericle seruatus.

Dementia triplex de lunari lumine. Quibus probetur rationibus, lunam repercussu lucem non propagare.

CAP. IIII.

IN hac lunæ mentione subeunt obseruata in veteribus memoriis digna relatu vel præcipuè. Scribit enim Architecturæ nono Vitruuius, sed & in libro De orbium cælestium contemplatione Cleomedes, inter Berosi placita contineri, Corpus lunæ pilam esse dimidia parte cãdidam, altera cerulean. In coitu verò, solis ardore corripi, conuertique partem eius candentem proprietate quadã naturæ luminis ad lumen trahendi, quo quidem tempore nostri auersam dicant eam: quæ enim non visuntur, quæque latent, ita nuncupantur. Plenius: In coitu vtique non cerni, quoniam hausturn omnẽ lucis auersa illò regerat vnde acceperat: quum verò plena fuerit, vt conspici tota possit, aduersa. At Græci per diametrũ hoc & dimetientẽ lineam obiecta appellare solent. Cerulea verò hoc est inferiorem eius partem, quia candens non sit propter aëris similitudinem, obscuram videri. Eandem porrò sententiam in Deo Socratis exprimit Apuleius. Sũt qui lunam à sole illustrari autument, vnde & nothũ eius lumen vocarit Cetullus: verùm per refractionem illuminare aërem, quod vt venire in speculis conspicimus, splendentibúsque argẽteis laminis, siue argyromatis. Hasce duas sentẽtias in Psalmorum enarratione quũ retulisset Augustinus, difficulter inquit percipi posse, vtra demum sit verior. Magnus vtique Basilius in Hexaemero, lunæ corpus esse magnum comprobat, & splendidissimũ omnino post solem, etiã si non semper eius conspiciatur magnitudo propter schematismi varietatẽ. Extat & sententia tertia, Misceri eius lucem propriã solari lumine, ac huiusmodi fieri, haud vtique carentem ipsam affectu, nec veloce corpora solida, splẽdida, micãtes habentẽ splendores, illuminantémque aëra repercussu, exceptis à sole radiis, quos deinde ad nos regerat à sole alterata (vt sic interim dicere permittamur) tali temperamẽto propriũ habens fulgorẽ, nõ primo quidem & per se, verùm per participationẽ. Hanc opinionem eruditi saniorẽ interpretantur, quàm sit ea, quæ lunam alterat per reflexionem illuminare, regestis ab ipsa fulgoribus, quam rem à luminosis fieri corporibus, quando sunt solida, animaduertimus. Quod verò impossibile sit, lunam repercussu lucem propagare, hisce (opinor) ferè rationibus Cleomedes idem cõprobat. A corporibus solidis non est quidẽ ex-

tra naturę modum, reflexionem fieri, nõ item ab aqua, cui ipsi densi densitas quędam: at à raris corporibus refractio fieri neequi enim fiat, vt ab aëre aut igne repercussus efficiantur, quum eiusmodi tã extrorsum quàm introrsum radios admittant? Sicuti spõgias oppleri aquà, animaduertimus. Adde, quòd qui ex refractione sese promit splendor, prætenuis est, ac ferè nullus. A luna verò non terra modò collustratur, sed & mũdi vniuersa, quũ regestus lucis, ne duorum quidẽ stadiorũ mensum superferatur. Liquet id in speculis, & id genº aliis. Quòd Lunari amplitudini acceptum referri oporteret, contendat suspiã: sciat verò is, tam in paruis quàm vastioribus lucẽ resentibus analogi rationẽ haberi consimilem. Porrò si luna repercussu collustraret, neq; quũ in cornua sinuatur, neque itẽ Scliotomos vel diuidua terræ lucem infunderet: quãdo quæ reflexu illuminãt, ad rectos angulos lucem promũt. Proinde orbe pleno, ad occidua solémq; ipsum fiet lucis reflexio. Lunę verò mediana tantũ terræ splendorẽ affundent, orbis vniuersi minimè: quippe ex meditullio tantũ, rectiangulus radius ad terram promi potest. Quòd verò ab orbe toto collustretur terra, euidẽs inde sumi argumẽtum potest: nam vbi emergere primum ab orizonte incipit curuatura, proiectantur ad terrã radij, dequexis partibus cælum non terram spectantibus.

Lumen esse cælestium virtutum vehiculum. Cur à nobis longius abeat sol, nec luna eundem præferat schematismum. An item à planetis illustretur, vti à sole. Rursum quid lumen, ex Plotino & Proculo.

CAP. V.

ESse verò lumen cælestium virtutum, & quidem omnium veluti vehiculum, in Meteorologicis libris Auicẽna scribit, & comprobat Albertus in libro De somno & vigilia. Inde subiuitas haud contemnenda exoritur: Si ita sit, veluti promodum assentimur, cur nam statis temporum cardinibus longius abeat à nobis sol, nec luna eundem præferat schemanium assiduè. Hæc verò qui æqua lance pensitarit, summa mi examinis ratione dispensata, comperiet. Siquidem tercia fragilitas cæleste bonum, quamuis inenarrabile, pati eius nequisset. Proinde diuinæ prouidentiæ inconniuens

acies

acies hyemali sydere longius solem abduxit, vt noctium hu-
mecta opacitate reficeretur terra, exustione aliàs primo quo-
que tempore peritura mortalium vsibus, & animātium cu-
ctarum: nam & sic etiamnum perit parte haud contemnen-
da. Eadem verò diuinitatis dispensatione, nec perpetes, eo-
démque solis ad nos profundit radios luna, sed nunc parciùs,
nunc vberius pro schematismorum ad solē euariatione. Qua
ex causa neque item proprio admodum est condecorata lu-
mine. Quòd si in disquisitionem euocet quis illud quoque,
an lunari sydere lucem fœnerent planetæ item alij, sicuti
sol, asseueranter astruendum non fœnerare: quod silentis lo-
næ dictat ratio, quem coitum vocant, quo penè destituitur lu-
ce, quia splendoris de sole haustum habeat nullum in aduer-
so nobis disco, futura non adeò lucis inops, si quid à planetis
mutuaretur. Porrò de lumine subnectamus hic scitu digna
pleraque, ex magnis comperta authoribus, & illud in primis,
ex Plotino ac Proculo: esse lumen, visum quendā aspectūmq;
numinum, per cælestium oculorum radios profusum, emi-
cánsque procul. Esse item diuinum quendam spiritum, à quo
& spectentur omnia, & quantum in eo est, ab omnibus specte-
tur ipse quoque. Hunc nusquam extingui astruunt, sed sydera
consequi perpetuo. Est denique lumen quasi numē quoddam
in mundano hoc tēplo, Dei similitudinem mortalibus inge-
rens. Quod ipsius boni filium nuncupat in republica Plato.
Est verò causa, cōseruatio, excitatio quę nascuntur omnium
non secus ac struthij aspectu confoueri traduntur ouа.

Item de lunari lumine. Cur selene. Cur in Dianæ sacris faces, & cur tergemina Diana, & Hecate. De Geryone paucula. Hecatōpedon. Plutarchi codex emendatur. Hecatombæum. Hecatombe quo ritu celebraretur. Mænides. Canes cur immolentur Hecatæ. Virgilij locus ex Bucolicis. Dictina. Triuia vnde, & Diana. CAP. VI.

LVnam verò de solari fonte haurire, vel nominis ar-
mo coniectant eruditorum scholæ: nam selenen dic
quòd lucem nouam habere perpetuò videatur. Adiicio
calculum & Dianæ sacra, quæ vocant Artemia, in quibus
ex hoc argumento gestantur faces. Quia verò triplicem ea

git visitationem luna, quum surgit in cornua, & falcata di-
citur, quúmque diuidua est, & quū orbe circūacto: hinc pro-
pagatum autumant poëticum commentum de triformi Dia-
na. Vnde sit & Maronis illud decantatum grammaticis, di-
uerseque pro ingeniorum captu expositum,

Tergeminamq; Hecaten, tria virginis ora Dianæ.

Quod exprimēs Ausonius in ternarij numeri grypo, inquit,

Tergemina est Hecate, tria virginis ora Dianæ.

Verūm in eius loci enarratione, vt nil prorsum dissimulem,
varia (vt dixi) promuntur à studiosis pro inuentorum ratio-
ne. Sunt enim qui Hecaten ibi tergeminam dici opinentur,
quia sit (vt scribit Orpheus in Argonauticis) trium capitum,
τριπροσωπον siquidem τριπροσωπον inde appellat, ita quòd dextrum
caput sit equi, sinistrum canis, medium hominis agrestis. Esse
quoque Tartari filiam, eiusdem comprobat carmen, τριπρεσβειρα
θεαινα. Ex quibus Seruium coarguere nituntur, iteratio-
nem esse tradentem ibi. Nam etiam si Hecaten dici Proserpi-
nam sæpè inuenias, tamen intelligi quādoque separatum nu-
men. Putant alij, quia multi Hecaten cum Iunone coniun-
gunt, vt sit eadem Iuno, Diana & Proserpina: ex quibus Heca-
te, vt est apud Lucanum, commune efficiatur numen: idcir-
co, ne alterutrum poëta damnaret, vtrunque dixisse. Nam
esse item, qui Hecaten Perseo Titane, & Asterie Latonæ soro-
re prognatam ferant. Cui elementa subiecerit Iupiter, fece-
rúnque cælo herebóque potentē, vt cecinit poëta nobilis: vnde
nonnullam Hecaten dictam voluit Hesiodus, à multiplici videli-
cet potestate. Aiunt & illud Græci, terniones, id est, τὰς τριάδας
dari, apud inferos censeri admodum, vt qui sint Hecates nu-
mini consecrati. Cui item argumento compari trigla pisce
rem diuinam fieri, & surrigi in triuiis simulacrum, quod
vt inquit Aristophanis interpres, & approbat in Deorum
natura Phurnutus) luna, Diana, Hecate, idem crederetur
numen: cui sole occiduo, vice sacrificij cœnam mitterent
pauperiores in neomeniis, quàm famelici pauperes diriperent
rogarēntque, à dea factum id cauillantes. Quòd ad triglam
attinet, sic in Eustathij monumentis legimus: Trigla (inquit)
ex veterum sententia, Dianæ creditur simulacrum: quate-
nus (vt Cilix poëta ascribit) sic dicitur, quoniam ter anno
gignat. Luna verò tertio post coitum die manifestam visita-
tionem facit. Hecaten in Bœotia præcipuè coli solitā, scribit

Theog

Theogoniæ Hesiodi interpres. Dici autem Hecatem, ἀπὸ τοῦ ἑκάστῳ πρυτανεύειν, quòd vniuscuiusque prouidentiam gerat. Nam quicquid in terra visitur, ac mari, fato subiici: quod ei numen venerentur plerique omnes. In Pachyno Siciliæ promontorio Hecatæ cenotaphiũ exstructũ ab Vlysse legimus, ob nocturnos ab illa immissos terrores. Hecatomphonia ex lege immolari à Messeniis solita, in Septem sapientum conuiuio author Plutarchus est: tanquam ex hostibus centum interemissent, vt inquit Pausanias. Id sacrũ obiit Aristomenes Ioui ἰθωμάτᾳ. Verùm, ad præsens negotium nihil, sicuti nec Hecatompedon, quod fuisse Pallados templum autumant omnibus lateribus pedum omnino centum. Id & Parthenon dicitur plerisque. Plutarchus in Pericle Hecatompedon parthenona vocat, qua in parte, in codices Latinos irrepũt lapsicula: nam circumferuntur ad hunc ferè modum, Hecatompedon parte noua. Verùm, Græcè sic, ἑκατόμπεδον παρθῶνα. Callicrates & Ictinus perficere sunt exorsi. Neque item Hecatombæon, ad Hecatem spectat, qui Athenientibus mensis erat Soli sacer: cuius quia tũc magnus is cursus, inde tempus factum nomen, quando numerus is signare magnitudine uertitur plerunque, quod probãt Hecatõbæa. Mensis hic Crotonion dictus veteribus quoque à sacrificiis, quæ Crono fierent, id est, Saturno. Hecatomben sacrificiũ quandoque sic solitum celebrari comperisse videor: Aræ primum vno in loco construebantur cespititiæ, inibi centum mox immolabãtur boues totidem. Quòd si Imperator rei daret operam diuinæ, centeni feriebantur leones, aquilis nec pauciores, aut alterius generis animalibus cæteris. Quod & à Græcis factitatum non nouimus, præcipuè cum latius grassaretur pestilentia. Sed ad rem. Theagenem quendam domi Hecates simulacrum, quod Hecateum vocant, adeò superstitiosè coluisse Græcorum monumentis adnotatum est, vt nusquam omnino proferret pedem, ni id consuluisset prius. Hecate porro terea Mænida putant immolari, quòd sit quibusdam manie, id est, furoris causa, vt iis qui dicuntur ἐνθουσιᾶν. Antiphanes certè Mænidas vocat hecates cibum: est autem notissimus piscis. Quanquam sunt & leucomænides, hoc cas nuncupant quidam. Alibi poëta idem mænidas & trigla Helenæ dixit cibaria. Mænis à Theodoro dicitur alec. Porro & Hecate canem immolari, in Mimis prodidit Sophron, quippe

ssippe, vt scribit Lycophronis interpres, canis latratus carmina soluit omnino, περὶ τὰ φάσματα, sicuti æris tinnitus quoque, aut eiusmodi quippiam, Propterea in Alexandra Lycophron,

ἐκφύξεσθαι ἄνδρων κυνοσφαγὴς θεᾶς λιτώς.

Hæc respectare Virgilianum illud ex Bucolicis, nemo nõ (emunctæ, quod aiunt) naris aduertit,

Nescio quid certè est, & Hylax in limine latrat.

Dictynam scribit Phurnutus, non Dictynam: ἀπὸ τοῦ βάλλειν τὰς ἀλτίνας. Nam inquit, Δύκειον indicat τὸ βάλλειν. Dicynum & Phœbeum loca sunt prope Spartam, de templis eorum deorum dicta. In Apuleij magiæ Apologia priobseruatum illud quoque: ad magorum cæremonias adcari Mercurium consuesse, carminum vectorem, & anillicem Venerem, ac noctium conscium lunam, & maem potentẽ Triuiam. Ad malignos certè spiritus, loco moados, diuinationémque per mortuos explendã, Ptolemæus quadripartito conferre putat cælestẽ harmoniam, quando fuerit magisterij domina, colátq; Iouis ędes, Sagittariũ Pisces. Triuiã dici, quoniam triplici sit figura insignis, ait Phænomenon Arati interpres: nam eadẽ est Luna, Diana, Proserpina, id est, cælestis, terrestris, & inferna. Et Proserquidẽ, aut quia noctu luceat, vel quòd humilior currat, terris præsit. Nã & boum habere bigã creditur, quod eius metã nõ terra modò, verum lapides, animalia, & lætami entiũt quoq;, quæ lunæ incremẽtis eiecta vermiculos parnãt. Diana verò, quoniã arboribus ac fruticibus augumẽta ducat: quo forsan argumẽto etiã Phyllada nuncupauit Calvenus apud Athenæum, ni etiã foliorum ibi contextũ malis ponere aut ramos, vt est apud Aristophanem. Denique crementis lunæ desecta ligna furfuraceis tinearum terebrationas fistulascunt. Dianã dici volunt, quasi Dimen, quod die ducat noctúque: nã & bigam contribuunt propter duo vitionis tempora, aut ob celeritatem. Sunt qui par equorum em tradãt album, nigrum verò alterum: quoniam hyeme ãtate luceat plus, quàm autumno aut vere. Quod verò ulo ante de lunæ schematismo triplici protulimus, apud Chaldæos enarratores comperimus illud item: adcredidisse eosque Geryonem tricipitem, hoc est τριμόρφων γηγενῆ, ue esse alium quàm lunã. Sed alij ea fabula signari prodiderunt

runt hyemale sydus: alij tempus ipsum, in quo præsens, præteritum, instans, veluti tria censeantur capita: postremò ad triplicem lunæ mutationem quot mensibus prouenientem calendarum, nonarum, iduúmque distributionem referri oportere, contendunt authores eminentissimi.

Septem ab alijs dici lunæ permutationes. Quid phasis. Iugum dici de Libra. Cicero inibi explicatur. De Diana, quam vocant Agroteram & Endymione. Cur Lunæ motus appellatione mundus significetur, necnon mens nostra. Lunæ domus, qui cenacrimon dicitur. Synaphia in eadem quid, aut aperrhœa. Lunus deus. Virgilij locus ex libro tertio. Quàse, Plenis per insertas fundebat luna fenestras.

CAP. VII.

SVnt autem qui dissecantes curiosius septem faciant Lunæ permutationes, eásque dicant phases, quo verbo vtitur in libro De mensibus Theodorus quoque. Sed & Aristoteles Meteororum primo, in comœtarum ratione: Euenit, inquit, hoc Mercurij stellę, διὰ γὰρ τὸ μικρὸν ἐπαναβαίνειν, πολλὰς ἐκλείπει φάσεις, id est, quia parum à sole abscedit, multas relinquit phases. Sed & paulo antè Anaxagorã refert, ac Democritũ dixisse, cometas nõ esse aliud, quàm σύμφασιν τῶν πλανήτων ἀστέρων, hoc est (vt verbo verbũ reddam) coapparitionẽ errãtium stellarum. Quanquam est apud Pollucẽ, phasin dici delationem eorum, qui in metallicis aut emporiis aliquid peccassent, vel etiam in vectigalibus, vt qui publica vsurparent. Ac omnino phasis dicitur cuiuslibet occulti criminis apud magistratum indicium. Meminerunt verbi huius Dinarchus & Demosthenes. Præterea si quid orphanorum tutores in domorum elocatione fraude agerent, eius denuntiatio facti rectè appellabatur phasis, vt Lysias commeminit. Sed illud non prætereundum vtique, à Chalcidio perpense traditum, fieri visum vel tuitione quam dicunt phasin, vel intuitione quam emphasin, aut detuitione quam vocant paraphasin. Esse autem phasin, vbi aliqua simpliciter videntur, ac priè, nec reiicitur visus. Emphasin, quando radij fragmento ad oculorum aciem recurrente, res videntur vt in speculis & aqua.

& aqua. Paraphasin intelligunt, quoties non in cute speculi, sed introrsum, & tanquam in penetralibus simulacrum inuenitur, obumbrante nigredine aliqua, vt in pellucidi quidem sed fuscioris vitri lamina. Fit enim vt ipsi nosmet videtes interdum speculum esse opinemur, nec os nostrum è speculo, sed in speculum videre. Sed ad lunam redeo. Primam in ea phasin statuunt, quum exoritur emergítve à sole. Et corniculabilis dicitur, aut corniculans luna. Ea verò à Græcis figura Menoides nominatur, sicuti Martiano propemodum credimus: etiam si apud Firmicum Matheseos quarto: non citra mendam (opinor) monoides legitur. Vnde lunata cõchylia dicantur Plinio. Sunt tamen qui emergentem primitus lunam arcon nuncupent, mox menoide. Postea est dichotomos hoc est dimidio orbe cæsa vel diuidua. Porrò amphicyrtos, quod est vtrinque gibbosa. Inde pãselene, siue plena: è solis regione quum normaliter steterit, vt Marcellini verbo vtamur. Rursúsque amphicyrtos, ac denuo dichotomos. Demum luminis vniuersitate priuatur, quum silere intelligitur: & ab Græcorum scientissimis synodica nuncupatur, velut cum sole commeans, vt tradit Theon. Ex hac scematismorum diuersitate subinde euariante in sanctis literis legimus quandoque per Hiericho, quod verbum lunam indicat mundum significare: quia veluti luna, in continua sit transmutatione. Non desunt qui mentem nostram lunæ nomine accipiendam putent, quæ pro conuersionis ratione ad solem suum schematismos euariat, luminis & vmbrarum diuersitate ac vicissitudine. Etiam si splẽdoris facultate nũquam exuatur prorsum: sed nec vniuersa item enitescit, quando rationis impos pars tantum constipatior ac apta minus, fulgorẽ non admittit. Dicitur verò quod non prætereatur: lunę motum quendam cedromõ dici, id est λυνόδρομων, si per vacuum currat, id est plastarum nulli coniuncta. Id quod ex Firmici verbis dilucere amplius potest Matheseos quarto: A Saturno, inquit, defluẽs luna, si ad nullum feratur sed per vacuũ suos dirigat cursus, testimonium miserę laceratione dilapidat. Sinaphiam id est ἀναφὰν vocant Græci, quum stellæ cuipiam vel planetę per relationẽ luna coniungitur, sicut quum abscedit ac defluit aperrhœam dicunt, seu ἀποῤῥοίαν. In iis postremò, quę de luna cõmẽtamur, nec Ciceronis quidem nodus ex Diuinatione secundo prętereundus silentio est, qui paulò impolitio-

ribus, velut sufflamen molestius, iniicere morulam potest. Lucius inquit Tarutius Firmanus Romã in iugo quum esset, luna, natam esse dicebat. Iugum hic, libram accipe ex Solino in Polyhistore, & Græcis præterea, qui Scorpij priorem partem ζυγὸν dicunt, id est iugum. Nam in Rei rusticæ præceptis Zoroaster, sicuti in primo De agricultura libro, cuius apud Græcos incertus est author, adnotatum comperi, tria fecit autumnalia signa, ζυγὸν, σκορπίον, τοξότην. Denique quando Diana eadem eum luna est, transmittentibus Hilissum trãs Atticæ fluuium vnde Hilisiades nuncupentur Musæ occurrit (Pausanias inquit) regio quam dicunt ἄγγελος, vbi fuerit Dianæ ἀγγελικὸς templum, quòd inibiue natã primò dea fabulantur è Delo profectam, quo nomine simulacrum ei cu erat insigne. Lunam denique ab Endimione amatam fabulantur, atque inde filias esse susceptas quinquaginta. Verùm similius sit (inquit Pausanias) vxorem illi fuisse Asteroditam siue Chromiam, vel etiam Hyperippem, natósque ei liberos Epeum, Aetolum, Pæona, puellam Euricœdam. Ab Epeo Epeum, Aetolum, Pæona, puellam Euricœdam. Ab Epeo autem dictos volunt Epeos, quibus imperauit: à Pæone Paonas ad Axium fluuium. Fuit Aethlij filius Endymion, Elei sepulchrum Elei ostendunt. Heracleotę qui ad Miletum sunt in Latmum se cessisse prædicant, vbi Endymionis agnoscitur adytum. Porrò adiiciamus de luna quippiã ex historia & priscæ religionis vanitate: ab Carrenis Lunum Deum Harmio venerationis ritu colì: quoniam sit ab prudẽtissimis traditum, qui Lunam fœmineo credat nomine appellandam. Itaque habendam prorsum, mulieribus manciparum delicatæ vitam transmissurum, seruitutis onere ingestabili. At qui maiorem sculorum decuriæ ascribendam censuerit, eum verò vxoriis pro abitrio iniecturum frena, reclinatis facilè vel elusis perruptisve insidiarum tendiculis omnibus. Nam Græcis quoque Aegyptiisque, etiam si vti fœminam videntur enuntiare mystico tamen sensu Deum planè credi. Sed illud Virgilianum Aeneidos tertio, cuiusnam modi est in pestilentiæ mentione? Penates nanque ingestos per quietẽ Aeneæ scribit, quæ

Plena per infectas fundebat luna fenestras.

Cur enim ait, Luna plena? nempe quia canonica pestilentiæ ratio ab syderum positu ex cęlestium rerum præcipuè studiorum obseruatione producitur. Quippe si plenilunio coniuncto, siue œconomi cardinis exortiui planetę sint odioso aspectu alio quo

loco parum felice, sæuam inoriri pestilentiam: grauiorem quidem multò, si occurrat octaui domicilij œconomus malivolus syderis alterius vultu: grauissimã denique alterutro luminũ laborãte, ociſsimo pestilẽtiq; præsagio. Nec illud negligendum, inter senescentẽ ac nouã lunã diẽ ab Atticis dici νέα καὶ νουμηνία, ex eo ꝙ ea die posit videri extrema & prima luna.

Memoria matutina, quæ intelligi debeat. Quintiliani locus explicatur, Rursum de memoria vi pluscula.

CAP. VIII.

MEmoriam matutinam dici quandoque inaudias, nec aliã, prorsum intelligi quàm quæ firma constánsque sit eorum quæ semel apprehẽderit, retinentissima. Siquidem cęterius cohærentiúsque adglutinantur, quæ proferente se percipimus, quo iã auctiore subsultat virtus ea hebescit. Nec id alia magis ratione quàm rerum turba (vti assolet ostentantium ingerentiúmque. Proinde recepta obscuráque etiam inter politiores opinio est, Iuniores percalles, quæ tradantur à natura videri magis factos, quorum omnium penè ignari comperiuntur. Etenim quibusdam memori aduentitia mox non æquè hausta recipiunt. Sed senioribus quæ de Aristotelis fontibus in hosce libellos corriuauimus facilè Quintiliani locus explicatur ex libro Institutionum oratoriarum primo, scribentis, Natura nos tenaciſsimos esse eorum, quæ rudibus annis percipimus. Cæterùm illud obseruandum tamen, pueros admodum, ac senes proiectiores, ideo memoria minus pollere, quod illum incessanter ac perpetim agant. Et illi quidem ex decremento officio, ac hi decrementi damno deminuere. Suppetit & in pueris ratio quoque illa, quod annis ęquos annis persimiles animaduertũtur, quos præcipuè fluxæ esse memoria hebetíque non ferè latet. Sicuti omnes quibus superiora corporũ vastitate nimia cum reliquis portionibus responsum nõ habent. Siquidem in hisce vis sensus pri onere premitur inutili ac ingestabili, propterea in tã & crassa materia desĩgnari aut exprimi formæ rerum possiant, sed quasi frustrantur & disiliũt plagę. Nec inimodò imaginibus preduri & spissi sensus resistunt, sed si ob insignem earũ pulsum admiserint hauserintve, non

ita videntur admittere, vt quum reminiſci volunt, facilè ad imperium ſubeant, aut recto itinere ad condictum ſequantur. Verum, quia in memoriæ mentionem volẽtes incidimus, non inutile fuerit in Peripateticorum ſacraria diuerriſſe parumper, in quibus affatim potentia hæc rationalis animæ ad examen librámque reuocatur. Ergo in Ariſtotelis interpretatione Themiſtius inquit, Præterita modò dilapſáq; iam ad memoriæ theſauros pertinere. Nã extantia ſenſui ſubiiciuntur, inſtans verò ſpem conſouet. Semper verò animus, quoties meminiſſe vult, hoc autem eſt, ad imagines conuerti earum, quæ olim perceperit, neceſſariò adhibet dilapſum tempus. Hinc fit, vt quum aliquis meminit quippiã, dicat, hunc ſe ante hac aliquando aut ſenſum aut intellectum habuiſſe. Hinc in libro De oraculis quæ defecerant, Plutarchus, etiã diuinationi antiſtrophon memoriam ſcribit: dum præterita velut præſentia aſſeruãdo facit: quippe fluunt vniuerſa ſimul & dilapſa pereunt, veluti fluctu auferente cuncta. Ipſa verò hęc animę facultas perinde ac occurſans non exiſtẽtibus phantaſiam circumponit, ac eſſentiam. Eſt igitur memoria non ſenſus, nõ imaginatio, non intelligẽtia, ſed alicuius horum habitus aut affectio, quum tempus adiungitur, quo facta impreſsio eſt, & derelictum in anima ſpectrum eſt. Vocãſum & notitiam temporis habeant. Nec meminiſſe partem animę alia, quàm ſenſuali. Nam qui in præcipitiũ aliàs abiit, aſinus, ſi rurſum ei occurſet locus, in memoriam reuocabitur ſtatim, ſe aliàs in ima dilapſum. Eo tamen diſcernitur ab homine bruta, quod non ſolum ſe vidiſſe aut quandoque audiſſe, commeminit rationale animal, verumetiam extantis temporis ſpatia ab elapſo ſecernit. Brutis verò illud modò ſuppetit, ſe nunc corruere, aut olim eſſe in pręceps delata. Rurſum homo recordari ſe, animaduertit: quod brutis adeſt haudquaquã. Inter animantes vero memoriæ faculate pollent in primis, quibus expurgatior abſolutiórque imaginatio eſt, cuiuſmodi pernoſcuntur apes & columbæ. Obliuioni autem obnoxiæ, quibus vis ea offuſſior turbulentiórque eſt: ſicuti vſu venire vermibus liquet, muſcis. Siquidem in ea parte animi ſtatuenda memoria eſt, in qua imaginationis potentia viget. Quoniam verò in ſenſu principe ſimulacra rerum inſita ſunt, princeps autem ſen-

ſus in quibuſdã mollior dilutiórque habetur, in quibuſdam agilior, item aliis in motu eſt, aliis quieſcit, neceſſe eſt ſimulacra in eo condita eandem cõſequi imitaríque rationem. Hinc illa numeroſo diſcrimine ingeniorum varietas. Memoria & fragilis in paruulo memoria eſt (vt præſtruximus) ob iugi motu. In iis qui ætate media ſunt, quæ conſtans adulta dicitur, quia ſtatu inde cliui tẽperatóque exigũt, firmiſſima & tenaciſsima eſt. Sicuti verò in profluentem impreſſus signatorius anulus imprimit nil obſignátque, ita illorũ memoria conſeruare nil poteſt, qui aut ægritudinis violẽtia, aut humoris fluxu agitatione raptantur cõtinua. In iis item memoria vis nulla ferè, quibus duriuſculi & inflexibiles ſenſus ac cerei oli quodammodo ſint. Qui enim fiat, vt annuli impreſſionem recipiat lapis? Illud verò reticendum haudquaquam quod in conſolatione cõprobat Boetius, & nõ inficiantur Platonici nonnulli, à ſenſibilibus non imprimi formas in anima quemadmodũ à ſigillo in cera: verùm ſicut ſunt in anima naturales ſubſtantiæ vires, intellectus, ratio, imaginatio, ſenſus, ita rerum quoque cognoſcendarũ rationes habet, quaſi vires eſſentiales. Vbi igitur aliquid meditatur, ſeipſam ex naturali vi ſuę in actum naturalem circa idipſum educit: quod ſi attentiùs meditatur, & diutius idem, in hoc ipſum ſe valẽtius conformat, id'que eſt meminiſſe, hinc & facilius reminiſcitur. Nam formæ (inquit Plotinus) reſiderent, cõſideratione ad reminiſcendum nequaquam indigeremus.

Reminiſci quid ſit. Aliud eſſe iterum diſcere aliud reminiſci, ex placitis Ariſtotelicis. Et qui in reminiſcendo ſolœciſmus. Pauca de Platonis reminiſcẽtia ex Procli doctrina. Animam non eſſe tabellam literis vacuam. CAP. IX.

REminiſci verò, ex Ariſtotele idẽ Themiſtius ait eſt ex alio veſtigio conſeruato & incolumi referre ſe in cogni tionẽ eius quod memoria excidiſſe videatur. Diſparatur verò quid peripateticos reminiſci, ab eo quod eſt iterũ diſcere. Siquidẽ qui reminiſcitur, ab ipſo ſe mouet, & ex principio quodam incolumi & manẽte eius. At qui addiſcit, ex præceptore mouetur. In reminiſcẽdo id vſu venire quãdoq; ſolet, vt quũ nominis alicuius meminiſſe volumus, in affine aliud deer-

remus. Proinde oberrantes, veluti solœcismum admittimus, vt si Leophanis reminiſci ſtudeas, & in Leoſthenem deflexeris, ſolœciſmus eſt. Ad ea verò quæ alibi adnotata nobis ſunt de Platonis reminiſcentia, attexamus & Procli comprobationem: Diſciplinas, inquit, eſſe reminiſcentias illud confirmat, quod enim reſpondentes ex ſeipſis omnia dicant, maximum eſt reminiſcentiæ ſignum. Animas videlicet rationes ſeminales ſecum adferre, atque ſolo ſciſcitante quopiam illas digere. Neque eſſe tabellas vacuas literarum, quæ extrinſecus figuras accipiant. Sunt enim ſemper inſcriptæ, & ſi ipſe ſcriptor eſt intus. Neque tamen omnes inſcripta poſſunt legere, vel quod inſcripta ſint, cognoſcere: quippe quum ob generationem obliuionem oculus earum ſit ſordibus circũfuſus, atque ex ipſa obliuione in perturbationes inciderint. Opus morum eſt auferre quod obſtat appoſitum, innoteſcétque tũ demum verum eſſe Platonicum illud, Animam omnia noſſe, ſolo indigere quodam ad reſpondendum extrinſecus incitamento.

De Attico Hærodis filio memoriæ nullius. Scipionis apophthegma in Appium, item Themiſtoclis. Musæ Iouis & Mnemoſynes filiæ. Qui Amnemones in Cnido. Musa quid ſit, ac vnde dicatur. Themiſtoclis dictum de memoriæ arte. Muſonia ars. Mnemoſynes fons ad Trophonij ſpecu. Item alter Mnemoſynes dictus. CAP. X.

ET quoniam de memoria ſatis multa non citra delectum congeſsimus, Illud minus reticendum opinamur, quod & ipſum in eundem dirigitur ſcopum. Atticum Herodis Sophiſtæ filium præter ingenij hebetudinem ac ſtoliditatem ita fuiſſe memoria nulla, vt ne elementorum quidem monumenta perdiſcere aut retinere vnquam potuerit. Cui inſortem vt mederetur pater, quatuor & viginti pueros coquos & Hetoris cognomina ſingulos habentes cum filio ſimul educabat, vt hac ſaltem ratione illi inſiderent. Suppetit in tractatu hoc exemplum item aliud, quanquam diſsimile. Petebat Appius Claudius cenſurã cum Scipione Aphricano, à quo Carthago deleta eſt. Vt verò fauorabilior fieret, memoriam quoque oſtentando, nominatim à ſe populum Romanum ſalutari prædicabat, quum is omnes ferè ignoraret. At Scipio Iudens: Vera (inquit) narras: ego enim non vt multos coſcerem, ſed ne ab vllo prorſus ignorarer, ſum adnixus. Illud velut auctarium adiecero, ad ea quę alibi ſunt enotata notanda, quod Proclus Diadochus in Heſiodicis enarrationibus ſcribit: Muſas ideo tradi Iouis filias & Mnemoſynes, quia ad diſcinctum in literaria velut palæſtra tendentem neceſſe ſit, πρὸς ἅμα καὶ πρὸς μνημονικὴν, id eſt intelligendi percipiendíq; præſtatę, atque itę retinendi præcipuè tollere. Iouem autem contribuere τὸ νοητικὸν, at Mnemoſynen τὸ μνημονικὸν. Quæ ducere à mneme producuntur, quo vocabulo memoria ſignificatur: vnde & Amnemones in Cnido nũcupati, ſexaginta delecti ex optimatibus viri, velut epiſcopi, ad quos de maximis res quæque referrẽt. Dicebãtur verò Amnemones διὰ τὸ ἀνυπόδητους, quòd in iudiciũ non vocarentur: aut certè velut πολυμνήμονες, id eſt memorioſi. Pauci verò ex poëtis, quorum Alcmæon eſt, Musas Cæli filias & Terræ prodiderunt. Muſam interpretatur Euſtathius, animæ cognitionẽ, quæ diuinũ ſit quiddã ſicuti anima itẽ. Id ſenſiſſe Homerus videtur, quũ ἰδυίην dixit ἀπὸ τοῦ εἰδέναι, id eſt cognitionis celeritatẽ. Ab indagine verò dici Musam videtur: quippe ex ſapientũ ſententia, gnoſtices copię mater eſt, indagatrix inopia. At Platonicorum ſentẽtia nobilis, Musarum nomine cæleſtes intelligit cantus. Quo argumento & Camœnas dici quandoque opinantur. Haſce verò à Ioue proficiſci, quoniam vti eſt apud Plotinũ, mundi totius animum conſequenter Iouis appellatione nuncupet Platonis ſchola, cui ridiculum adiiciat illud Platonici Maronis,

Principio cælum ac terras camposq; liquentes,
Lucentemq; globum lunæ, Titaniaq; aſtra
Spiritus intus alit, totamq; infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.

Adnamque colligi, vt ab Ioue mundi totius ſpiritu ac mente, quoniam cæleſtes moueat ſphæras, ac regat, muſici cantus ſiderum nomine ſignificati, cooriantur & profluant. Quam rem innuit illud quoque,

Ab Ioue principium muſæ, Iouis omnia plena.

Quoniã vigeat vbique Iupiter ac impleat omnia, & cælum, ciet animam velut quandã (vti eſt ab Alexãdro traditũ Mileſio) verò agitétque, cæleſtes inde ac harmonicos proliciẽs cãtus, non abſtrepereundũ quod ſcribit Diodorus, Alexandrũ Macedonem Perſas bellũ moturũ Ioui & Muſis ſcænica celebraſſe cer-

tamina, quæ instituisset Archelaus rex, in diem nonum celebritate producta, quod Musarum singulis suus foret destinatus dies. Adiiciamus id quoque, Themistocli quũ artem memoriæ polliceretur Simonides, siue is alius fuerit: Obliuionis (inquit) mallem, nam memini etiam quæ nolo, obliuiscor non possum quæ volo. Musoniam artem quum audis nuncupari, ad Musas nil scito attinere. Nam Constantinus quum limatius superstitionum sectas conquireret Manichæorum & similium, nec interpretes inuenirẽtur idonei, denique Musoniano adhibito, qui erat vtriusque sermonis facundia clarus, voti compos, quod peritè is functionẽ obisset, Musoniam inde dici artem voluit. Verùm iam receptui canendũ: nec enim de memoria aut de Musis proposita nobis commentatio est. Illud modo adiecisse non fuerit vacantis operæ, apud Trophonij specu fuisse fontem, qui diceretur Lethe, cuius aquam haurirent descensuri, vt omnium quæ antè vidissent irreperet obliuio: rursum alter itẽ erat, quẽ μνημοσύνου, id est memoriæ vocabãt, vt hausta inde aqua, omniũ recordarentur quæ visuri erãt. Sed hæc sunt ἐδῶ πάρεργα, vt est apud M. Tullium.

De Scopeliano sophiste pleraque non indigna relata. Vitam esse vigiliam. Tranquilli historia illustrata. Vites in Asia haberi prohibitas ab imperatore Domitiano. CAP. XI.

SCopelianum sophisten vel præstantissimum, Philostratus scribit à liuidis quibusdam & dentis rubiginosi ac malefariatis hominibus ex eo fuisse ordine summotum, quod intemperans foret, καὶ διθυραμβώδης, hoc est dithyrambicus tumorem oratione proflaret. Id parum rectè ingenio fecisse, diuissimo esse iniustum, nitur comprobare, & perficit planè quod intendit, ac inter reliqua Scopeliani prælignia nocturnum illius studium summis effert laudibus. Eum siquidem ἀϋπνότατον καὶ φιλόπονον fuisse commemorat, hoc est inter mortales omnes somni parcissimum. Solitúmque ipse inde scitum illud proferre, ὦ νύξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίαν μοῖραν χεις μετ' ἠῶ, id est, ô nox, tu quidem sapientiæ diuinæ obtines plurimum. Narratur sæpe à vespera in diluculum lucubrationem protulisse, quo nomine scitissimum inde proferri adagium potest, vt Scopeliano more dicamus eos hominibus inuigilare, qui summè lucernarum fuligines hauriunt & inexplebiliter ac minus iusto valetudinem cũ somno comparant. Elegantissimum est illud Plinij Cæcilij de auunculo: Opto, inquit, me correptum ab eo quum ambularem: Pomeris (inquit) has horas non perdere: nam perire omne tempus arbitrabatur, quod studiis non impertiretur. Quid illud Historiæ naturalis præfatione, Dum ista musitamus, plures horis viuimus: profecto enim vita vigilia est. Aristoteles verò scientissimè, vt omnia, De animaliũ generatione libro quinto: Somnus, inquit, talis sua natura esse videtur, vt vigiliæ & non viuendi interliminium sit. Et neque omnino sit, qui dormit, neque non sit. Viuitur enim potissimum vigilia propter sensum. Et Plato de legibus septimo, καθεύδων γὰρ ἕκαστος ἧττον ἄξιος, ἢ μᾶλλον τὸ μὴ ζῶντος. Nullus, inquit, dormitus indicaturę cuiusquam fuerit, non magis quàm qui mortuus hominem exiuit. Et facetè Plutarchus, Etiam si breuissima sint homini vitæ spatia, nihilominus sopor præterea, veluti publicanus, dimidium aufert indidem. Hinc natũ & Aristotelicum id ex primo De moribus, ἧττον διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τῶν εὐδαιμόνων τῶν ἄλλων, id est, felices nil admodum à cæteris diuersos fieri vitæ dimidio. Proinde sciẽter Plinius quoque in vinolentos ac censoriè declamans: Interea (inquit) vt optimè cadat, solem orientem non vident, ac minus multi viuunt. Et quoniam ad manum vigilię sunt, succurrit nũc Senecæ id ex Epistolis prouerbiale, Ad faces & cereos viuere, de luxu perditis hominibus, vita quorum in cõtrariũ circumagitur, lucifugę infames, ac lychnobij, quibus res sordida est, tetra & vulgari via viuere. Qui si nossent satis iacturam temporis, sumptus pretiosissimi, Theophrastum annos natum nonagínta plus minus frequenter ad lachrymas compulisse: nec Theophrastum modo, sed & cõplures alios, Socraticum illud sæpius succinerent sibi: Abite procul hinc hostes sacrorum, abite quamprimum animi mei fures, ne à me ipse abire compellar. Si quidem id esse existimamus aliud, inanes cultus, superuacuos ludos, somnum diuturniorem, negotia non necessaria? Certè Aristotelicũ est, βίον ἄναυ λογικῆς ζωῆς, id est vitam propriè ad naturam spectare rationalem, quum ζωὴ & homo sit & brutorum, quin plantarum quoque, sicuti adnotauit Ammonius: proinde si verbo disparamur, re magis oportebit seiungi addecet. Sed postliminio redeundum. Proponit memoriæ, Scopelianum in declamationibus, in quibus

Darius effingeretur aut Xerxes, tanto impetu ac vehemen
solitum dicere, vt ex Polemonis assectatoribus quidam eu
vt furentem ac omnino debacchantem scommate vrbani
lacessiuerit, τυμπανίσειν illũ dicendo. Cui Scopelianus: Ty
panizo, inquit, sed Aiacis scuto. Dignũ scitu id quoque, quo
Græcorum monumenta præferunt: edixisse quandoque im
peratorem, ne in Asia vites haberentur: quoniam vini vbert
te, seditionibus agitari videretur. Legationem publicam r
sa tum res exigere, virúmque tum prudentia præsignem, tu
verò in dicendo minimè infantẽ, sed qui foret velut Orphe
aliquis aut Thamyris. Igitur omnium suffragiis huic mun
ri præficitur Scopelianus. Qui tanta eloquentiæ vi atque de
teritate iniunctam obiit prouinciam, vt non solum id con
queretur quod erat caput, ne cui fraudi foret, plantasse vi
sed insuper vt pœna irrogaretur, qui eo munere abstinuis
quin & ornatus donis honestissimè dicitur ab imperato
Hæc eo libentius sum exsequutus, quoniam ad ea pertine
quæ Tranquillus memorat in Domitiano, ab eius enarrand
bus prætermissa. Ad summam, inquit, vini vbertatem, frum
ti verò inopiam, existimans nimio vinearum studio negli
arua, edixit ne quis in Italia nouellaret, vt que in prouinci
vineta succiderentur, relicta vbi plurimũ dimidia parte: ne
exsequi rem perseuerauit. Apollonius verò Tyaneus ex ha
historia, eunucham terram esse ab Domitiano factã conque
stus est, quod alicubi à me item subnotatũ scio. Scopelianus
verò fuisse Apollonio synchronũ, siue cõtemporaneũ, multo
quidẽ patefaciũt, sed Apollonij præcipuè adhunc ipsum epist
læ, quẽ sub Nerua item floruisse Græca testantur monumẽta

Hominem censeri prudentissimum, quia sit capitis non magni modi. Imbi quæ sit congrua capitis vel magnitudo vel figura. Cur magnis viris caput aperiri, mos ribus receptum sit. T. Liuij ex primo ab Vrbe condita locus aduersum vitilitigatores diligenter explicatur, ex more in sacris caput velandi. Hippocratis imago pileata, & laus eiusdem. Bruti statua cum pileolo & pugiunculis. Lysimachi cornua. Periclis caput magnitudine visenda. Schinocephalus. Cephalogereta. Carides cur dicantur.

CAP. XII.

QVæsitum ab eruditissimis est, quid'nam causæ sit quod animantium prudentissimus homo sit. Id aliqui capiparuitati asscribendũ censuerũt: minimum enim id in homine ad reliqui corporis proportionem, & qui ea parte demi sa sunt, esse ferme prudentiores, compertum est, quàm qui randiori, quos μεγαλοκεφάλους vocant Græci, sicut illos μικρο, qui habitu corporis sunt contrario: ni fortè probabi fiat, quia sit prudentissimus, ideò tale ei contributum ca. Cæterùm hac parte illud minimè dissimulandum, prodi umentis à Galeno medicæ professionis post Hippocratẽ cipe, libellis iis quorum attitulatio est μικροτεχνη, hoc est ua ars. Caput paruum esse indicium propriũ malè conforti cerebri. Quo in loco enarrator Hali Rhodoan causam ipse asscribit cõstrictionem coarctationémq; ventriũ cere i, ex qua spiritus animalis liberè minus valeat expatiari, dera quoque eorũ imbecillitate, quæ inde producuntur. Etiam si exigua sit radix, vix inde prodire aliquid magnũ po. Proinde inter dissidẽtes eminẽtissimorum sententias, ita ndum videtur: caput paruum ab Aristotele laudari, quod gum & ambeuntis carnis aut cutis mole non extuberet, od genus ferè in brutis visimus, quæ propterea capitis quo e sunt demissi. Quod significat Aristoteles De partibus arto: Solus, inquit, homo animalium omnium erectus est, oniam eius natura atque substãtia diuina est. Officium au. diuini est, intelligere atque sapere quod non facilè foret, ita corporis moles assideret. Pondus enim tardiorem red. & mentem & sensum communem. Quamobrem concre. ac pondere grauiore opprimente, corpora vergere in ram necesse est. Et mox: Quare, inquit, bruta hominibus dementiora: etenim inter homines pueri viris, & inter pumiliones mente deficiunt. Cuius rei causa, quod prinum animi admodum difficile motu, corpulentúmque in est. Caput verò quod intus exigue capax sit, cerebrũ oblæac proinde vituperabile censetur, déque eo Galenum inexisse, euidens comprobat ratio. Accedit & Ioannis Alendrini in Hippocratis epidemias commentatio, in qua ita gimus, Caput paruum semper malum esse, sicuti & paruum pectus.

pectus. Hoc enim ideò malum, quia pulmonis domicilium
est ac cordis, quæ membra latius exigunt spatium. Occluso
enim angustiis cor minus motatur, indéque præfocatur na-
ralis calor ac debilitatur: vnde indigestio consequitur &
perfluitatum accumulatio. Capitis verò laxior requiritur
pacitas, quia multarum est virtutum conceptaculum, sensi-
rum videlicet quæ præcipuè sunt, & motum præstantium.
enim amplũ fuerit cerebrum ad capitis proportionẽ, m
stum est, calorem naturalẽ bene agere, magnis quoque sph
dylibus, magnis item pectoris ossibus, quæ obliquè à sph
dylibus exoriuntur. Hinc vitalium virtutũ optima pro
constitutio, & mox corporis totius connutricatio perace
moda. Porrò primo Canonis Auicenna, Orbiculari fig
esse tornatũ caput videri vult, tum capacitatis ratione, tum
nocumentis minus occurset. Esse tamen quadamtenus obl
gum, quoniam neruorum ex cerebro propagines per long
dinem constituantur. Extumescere item verticibus gem
vt illis veluti superciliis prominentibus præsentius sup
tat neruis tutamẽ. Sed & Galenus eam capitis esse statuit fig
ram optimam, quæ orbicularis sit, ac ex parte vtraque pro
leniter: & rotonda quidem, quoniam ea figurarum sola cap
cissima est, aut quia ex cælo infusa nobis est rationalis anim
Scribunt Platonici, Deos capitis figuram ad mundanæ rot
dationis similitudinem compegisse. In eóque duos illos p
mæ diuinos circuitus interlocasse. Ac esse membrum corp
ris diuinissimum, & reliquorum facilè princeps. Cui corp
corpus connexum diis subesse ac parere iusserint. In Plato
Timæo id obseruatum certè est: caput quoque dici non pri
cipale solum, sed etiam totum in corpore. Reliqua enim
lum, vt capiti seruiant, adiuncta esse. Proinde colligunt
riri, hominem contemplationis gratia esse natum. Qua
tè sententia in veteri etiam disciplina inoleuit, vt virtute
qua vel nobilitate aut dignitatis amplitudine conspicuis
ris aperire caput, cõsensu gentium comprobetur. Quãqua
eius rei rationes alias Plutarcho Plinióque placuisse nõ ig
ro: quod alibi quoque adnotauimus. Certè diuinissimo
nobis membro diuinitus enitescentem in aliquo præstantia
reuerenter & religiosa quadam obseruantia excipere,
gruentissimum fuisse arbitror: quando non corporea,
fluxa & instabili nostri parte cæleste donum honore pro
quimur,

mur, sed mente, quæ (vt Lactantius scribit, ac prius docue-
rat Plato) in summo capite collocata tanquam in arce, subli-
me speculatur omnia, & contuetur. In sacris contrà, vela-
re caput, quod Virgilius scribit, ac in Quæstionibus est ab
Plutarcho expositum. At qui Saturno rem diuinam obibant,
capita retegebant, dicebantúrque lucem facere. Hac verò
ex T. Liuio succurrendum, ab Vrbe condita libro primo:
Eum quum Mediolani publicè Gallorum regis Francisci
conuiuio ascitus profiterer, irruerunt in me nescio qui malè
feri, quod sic legissem, Augur ad leuam, eius capite velato
rem cepit. Vti Numæ caput obtectum intelligatur, non
ueris: quod illi adstruebant, quoniam infrà dicat Liuius,
sit erectam statuam capite conuelato: & ad hoc ipsum non-
lli libro decimo. Sed rudes homines retundit in Numa
archus, ex quo paucula hæc exscripsimus, ἐντεῦθεν τῶν
ρωμαίων τοὺς μὲν εἰς μίτρας τρίψαντας ἐγκεκαλυμμένους,
ἀπὸ πρώτας ἐκτήξατο. Illud verò est haud ita disitum,
ad Macedonas censeri λαμπρὰν βασιλικωτάτην, Causias cui-
m dedisse purpureas & chlamydes. Pilei denique vmbra-
Hippocratis imagines contegebantur, vt significare-
quàm maximè custodiendam partem illam, in qua tan-
m domicilio princeps animus residet, & intelligendi pon
tum positum est. Etiam si nobilitatis id haberi argumen-
nonnulli ex Græcis interpretantur. Et præterea omnium
is bonorum fuisse authorẽ Hippocratem, scribit ad Glau-
em Galenus. Idem in libro De crisibus non desinit Hip-
ratem amplius honestare, admirabilem appellando. Hic
nõ Hippocrates est, qui discipulos adiurat suos ante quàm
ceat, & in verba sua iurare compellit, ac silentium sacra-
ento extorquet, sermonem, incessum, habitum quoque præ-
scribens. Marci Bruti statuis pileolus addebatur cum pugiun
in duobus, restitutæ libertatis argumento ipsius maximè
ra & Casij. Id quod decentius multò est, quàm Lysimachi
nna, qui proripientem se ab aris taurum represserit. Ex
tis mensu parum congruo, ac longiore periclem cogno-
atum accepimus Atticis poëtis Schinocephalũ: namque
illum interdum schinon appellant. Cratinus verò etiam
κεφαλίταν ab diis vocatum comminiscitur, vt qui nimio
s in caput extumuisset. Alibi de eodem ita pronuntia-
m aduertimus, ἐπὶ λιφαιὸν ἐνδεκέλινον βίγυβαν ποιῶν ἐξαντέλλει.

Vtique

Vtique hoc nomine turpitudini tegendæ artificum ingeni
imaginibus addebatur galea. Caridas inter piſces ita nom
nari credunt, quia cara, id eſt, caput totum occupet ferè.

*Cur capite deminuti ferè impetuoſi ſint. Cephale vnd
corriuetur. Cepus quid, & vnde. Aram potentiarum
animæ eſſe in capite, quod & Olympus dicitur, &
Trito. De Tritogenia pluſcula. Virgilij locus
Olympo omnipotente. Vranos pro capite. Tripp
Diatrimma. Triton. Nili nomina.*

CAP. XIII.

AD ea verò quæ hactenus de capitis modulata ratione
ximus, vehementer faciunt & quæ in librum De ſen
& ſenſili ad hunc ferè modum prodidit beatus Thomas: C
put, inquit, ac cor ſitu oppoſita ſibi inuicē ſunt, vt cerebri fr
ditate huius contemperetur calor. Inde verò fit, vt parvo
pite homines iuxta morborum aliorum proportionem im
petuoſi ſint ac violenti, quippe cordis calore non ſatis per
rebrum reflexo. At in diſpoſitione diuerſa, affectio item pr
uenit cōtraria. Capitis paruitas, inquit Medicinę primo Pa
lus Aegineta, prauæ cerebri conſtitutionis peculiare ind
cium eſt. Magnitudo autem non vtique neceſſario bo
Nam ſi cæli regioníſque ampliore vi, materiam probam
fatim artifici ingenio ſuggerentis id obueniat, indicium
vtique bonum. At ſi ſola materiæ copia, ὃ ἀγαθὸν. Sed enim
quia ſatis ſupérque philoſophiæ ſacrariis caput inſerv
mus, elathris nil admodum officientibus, mutuemur &
grammaticis aliquid, quæ noſtra ipſorum harena eſt. Scri
bit Oppiani interpres cephalen, id eſt caput, dici παρὰ τὸ
κάρηνα, quod areſcere ſignat: quia inaruerit pars ea, vt quę
oſſea plurimum ſit. Apollodorus verbi etymon rimatur,
à καλύπτω profluat, quod eſt operio: quoniam ſit cereb
integumentum, veluti καλύφη τις ὅλου. Alij verò quod in
κάτω τὰ φάη, quaſi κιφάη, de luminum videlicet inter
tione. Aut à κάπω, quod indicat nobis ſpiro, quia ſit diſſ
tionis locus. Vnde & domi qui perflatum haberet locum, v
cabant cepum, id eſt, κάπον. At id eruditius multò, quod d
Ioannis grammatici commentario in Heſiodum obſeruau
mus ſuper eo verſu,

Ἠδ' ἀδιαπάυστε βραπέωμεν ἄθλιον.

que, inquit, animales potentias & affectiones colere vole
ſcit, puta κρατῆν θυμῶ, id eſt, iram comprimere ac remolli
ſit mox: Ara, inquit, horum Deorum, id eſt, animalium
ntiarum eſt in capite locus, vbi rationalis reſidet facul
Nam & Euripides inquit,

ἐν κεφαλῇ δὲ ἱερὸν ἅλιος, πόλῳ λέγω,
ἐμὸς αὐτῆς ἐγ' ἐν ἀνθρώπε φύσει.

Sacellum non eſt aliud, præter orationem: ipſius
m ara eſt in hominis natura. Idem quoque interpres ali
Olympus cælum eſt & vniuerſus mundi ambitus, quod
ie colluceat: ſed & cæli quadam ſimilitudine ſphæroi
hominis caput, in quo eſt τὸ ὁλολάμπες λογιστικὸν, id eſt,
inde enitеſcens rationis facultas, Olympus dicitur. Sed
primum Iliados Euſtathius ἠρανὸν apud Homerum ab
uis pro capite accipi ſcribit, proinde Pallada è cælo
deſcendiſſe, quæ amplius intumeſcentem Achillis iram
primeret. Minerua autem, inquit, eſt ἡ παρ' αὐτῷ ἀγχί
Tritogeniam Democritus allegoricè prudentiam in
ſtatur, vt ſcribit idem Euſtathius, dictam ſic, quod ab
antur tria, bene cogitare, bene dicere quæ ſis medita
demúmq; bene perſequi cogitata dictáq;: quæ eſſe actio
genera tria, in noſtris literis Varro docuit: tametſi men
ſtatum non putat actionem vulgus. Et quia de Olympo
mētio eſt, ſcribit Cęcilius Minutianus Apuleius Olym
etiam dici Iouem: vnde Nævius,

ditur interea domus altitonantis Olympi.

ro Virgilius, omnipotentis Olympi: quod ſi eſt, fal
ur qui legendum arbitrantur omnipotētis Olympi. Nam
nius ait,

ecepit Olympius antro.

ot quinetiam Diodorus eſt, Iouem eſſe Olympium
ominatum ab Olympo præfecto, abs quo ingenij cul
acceperit. Sed & Deos, qui opem aduerſus Gigantas
ent, Olympios appellari voluit, necnō Dionyſium Her
inque. Author Liuius eſt, Olympium eſſe templi Iouis
e Syracuſas nomen. Illud verò in Græcorū commentariis
nam, & in Heſiodi Aſpide ab interprete relatum: Caput
Aeolibus dici τρίτη, vnde Tritogenia Pallas, vt volunt ali
quod ex Iouis capite ſit nata. Verùm & in ea re mira eſt

opinion

opinionum diuersitas. Nam sunt qui tertia mensis die con-
ctent natam, & inde Athenienſibus is dies facer dex cre-
tur. Et Pallas nuncupatur, vel quia eadem est quæ luna, q
ab coitu tertia die visitationem facit: aut quoniam sit act
dicitur τρίτη, id est tertius. Additur & id, quia τρίτος, id
compaueſcere hostes faciat, quũ sit ipsa prudẽtia. Vel quia
bis tria gratificetur βελτίων καλῶς λεγόντων ἐχθῶς, πράττων τὰ
id est bene cõsulere, rectè iudicare, bene facere: id quod ant
paulò adstruximus. Sed lepidũ inde prouerbiũ non reticeb
quo filius optatur Tritogenes, nequaquam verò Tritoge
quoniã sint puellę πολυλάπανοι, id est impensæ multæ. Sic v
sonat Græcè παῖς μοὶ τριτογενὴς ἔη, μὴ τριτόγυνος. Tripsio aut
est τρίψω nuncupant Græci, quam frictionem nos: at
διὰ τρίμματα femorum intertrigines intelligũt. Triton
Neptuni filius est, ac Amphitrites, cuius ea vlsebatur form
vti superna vmbilico tenus hominem præferrent, infera
tem ad vræum Delphinem, vti foret planè Ichthiocentau
At Neptunum quoque Tritona in Alexandra nũcupauit
cophron. Sed & Nilum, quod tribus olim insignitus sit nom
nibus. Siquidem dictus primo est Oceanus, mox ab curſu
leritate Aetos, id est aquila, postremo Aegyptus. Nili verò
pellatio recentior de limi nouitate.

Super Lydorum inuẽtis & mollicie adnotata paucu

De Lydio ornatu, & masturbatione. Aleæ & tes
rum ac pilæ lusus inuentores, necnon aurei argen
que nummi. De caryce & candaulo cibis. Eunu
fœminas quis fecerit primus. Agneon locus, seu
ce certamen. Omphale. Item pilæ inuentores. Pha
nis vnde.

CAP. XIIII.

LYdos omnium primos caupones institorésque extitis
aliquot ex Græcis memoriæ commẽ larunt, necnon a
lusum & tesserarũ excogitasse: item pilæ, & id genus alia
ra. Quo argumento ludi à Lydis videri possunt appellati. Sed
& aũreum quoque argẽteúmque nummum principes ferip
dũ cũrasse. Sunt qui scribãt, Cyrum Lydis superatis adem
arma, & talares gestare vestes iussisse, quo nomine remollita
cauponariã factitare cœpisse. Lydiũ certè ornatum pro mo

rum virili in Iconibus accipit Philostratus illis verbis
elope, ἐγαλτεῦ δὲ ὁ μὴν τὸν κόλπον τι περὶ ἀλφὸν τρίπτειν.
lorum porrò illud etiamnum peculiare, meridianis ho-
rpiter manibus iudicere Thalassionem, vt fierent sine
ina mariti: vnde & Lydum volsum legimus à Plauto
. Super qua re aliubi aduocata nobis plura. Lydos impro-
is primas retulisse, adnotatum à Græcis est, Aegyptiis
ũ secundo constitutis, Caribus autem tertio. Legimus
Lydam gentem vel cum primis auguriorum, omninó-
diuinationum superstitionibus fuisse mancipatam. De-
ate prouinciam eãdem M. Tullius pro Flacco, Quid por-
nquit, in Græco sermone tam tritum atque celebratum
dam si quis despicatui ducitur, vt Mysorum vltimus esse
ntẽ? Nam quid de Lydia dicam? Quis vnquam Græcus
eliam scripsit, in qua seruus primarum partium nõ Ly-
ẽæ? Quod de aleæ lusu diximus, sciendum ab Eusta-
roditum, λυβδίαν, id est cuborum vsum, & πτίσσαν id est
rum, à Palamede fuisse excogitatum apud Troiã etiam
Aegyptios id referunt quidam. Quamuis apud illos non
πεττικὴ, id est lusoria foret ratio hæc, quàm philosophi-
ex imymis eruta doctrinæ conceptaculis. Eius formam
alium prosequitur libro primo Athenæus. Nam & apud
rum lusu hoc genus oblectantur proci, prætérque con-
Penelopes omen captãt. Amplius de Lydis compertum
, Andramyten gentis eius regẽ omniũ primũ fœminas
ρεας, id est eunuchas fecisse, eisque eunuchorũ vice vsum
in secundo rerum Lydiarum prodit Xãthus. Lydorum
que emollita improbitas illuc progressa fertur, vt alie-
ores virginésque in locũ producẽtes, quem à re Agneo-
runt, omnes constuprarẽt. Vnde tyrannidẽ assequuta
hale, stupratarũ vna, illatas vlciscens iniurias, seruis do-
prostituit in loco eodẽ, quem, rei atrocitatẽ mollien-
ῥᾳθυμίαν vocant ἀγῶνα, id est mulierũ certamẽ & γυ
ῶνα, id est iucundam & dulcem luctam. Caricẽ, ganea-
ũ excogitarunt hi, de quo multa qui obsartica scripse
Alterum item genus candaulum dicebãt, ex elixa carne
e caseóque Phrygio cum anetho & pingui iure. Quod
dximus, sciendũ porrò eius inuẽtionẽ Nausicaæ con-
ab Agallide cocyrea grãmatica, in Sicyonios id rese-
Dicæarcho, aliis verò in Lacedæmonios, quibus & gym-

nasia asscribuntur primis. Harpastum, se Phennida compert
Phœnestius, quod retulit luba: ab missione, id est in
nũcupari Phœnida, opinatur. Sphæricã dicũt Græci pilę lusu
Aristonico Caristio Alexãdri sphęristę statuã ob lude di
ficem modũ Athenięseserexisse proditũ monumẽtis est.
Homerum non viri modo, sed & mulieres pila oblectan

Quam latè pateat animæ rationalis imperiũ in corp

Vnde sit grauidarũ mollicies, & appetitus absurdi

Imaginationis potẽtia in generãdo. Ouiũ hystoria

producentiũ albos inspectis coloris eius virgis c. X

IN hac Lydorum mentione succurrit, quod author Her
dotus prodit, pluręsque præterea ex eisdem haurientes
tibus, Crœsi filium naturali impedimẽto mutũ, repente
patris periculo vocalem euasisse, atque exclamasse, hom
perimas Crœsum. Quin & in reliquũ quoque tempus
vocis cõpotem articulatæ. Id multis scio visum iri præter
storicam fidem, ac ex Græca prolatum vanitate. Verum
sideranti mihi rationalis animæ vim potestatémque in
num hoc hebẽsque corpus, nil profecto videri incredibile
bet. Nam inde certior est eruditissimorũ cõiectatio: anim
esse formam excellentissimã ac subsistentẽ per se, nec
grino adminiculo, ac velut substrato indigentem. Quoni
manifestum sit, tam præsigni in corpus imperio non
re formam, quæ per corpus existat. Quàm verò pro
humanum corpus deprehendatur ad animæ obsequia,
modo coniectari potest, quod cæteris collatum terr
feculentiæ modum contineat non magnum. & eum
dem prætenuem, defecationum autem elementorum
tem vberiorem, vt pro cælestis animæ præstantia conce
culum item compingeretur, quantum ratio patitur
præstans. Argumento est, viros ingenio præsignes sæpius
molliculos carne, præmacros, & valetudine nonnunq
parum sequũda. Hinc Platonis illud ex Timæo: Potuer
quit, Deus tam solidum corpus hominis concinnare, q
cumento forinsecus occursanti minus foret obnoxium
mollius efficere præoptauit, quo esset contemplationi
tius. Adnectit porrò, animi præpotentis motiones propi
corpus quandoque resoluere ac dissoluere. Sed cur item
animantibus cunctis homini tantum risus est datus?

ter & lachrymæ? nempe ex potestate quam in corpus ha-
anima. Sed age, affectus qui phantasiam consequuntur
ciamus: sunt verò hi quatuor numero, appetitus, volu-
metus, dolor. Qui vbi vehementius se intenderint, non
per modo exagitant proprium, sed & peregrinum affi-
nonnunquam. An non liquet, quàm ardentes euibratós-
motus, irarum æstus concitent in corde? quo titillatu ie-
libido permulceat, imò verò & pulsum afficiat emutét-
Nam ex vibratiore eius assultu medicæ professionis so-
simus Erasistratus Antiochi in nouercã Stratonicẽ amo
prehendit. Vnde apud Galenũ agitata quæstio est, sit ne
s aliquis eroticus. Rursum & maleficorum ex nocendi
tate oculus fixis obtutibus nõnne præmolles fascinare
es creditur? Quid verò prægnantium desideriis aper-
quis sæpe in vtero gestatorum commaculatur caro, inu-
que tenellis expetitæ rei nota. Eius tamen euentus, simul
dificeris stomachi ratio sic à physiologis reddi solet quod
sputu inito, & proinde mentibus repressis, sanioſus san-
ntra venas cohibitus, & ad stomachi villos redundans
epar, nauseam concinnat, & cibi fastidium, absurda-
que appetentiam rerum. Nec prius naturalis restitui-
petitus, quàm sanguis eius modi in vbera copiosius
erit corriuari, stomacho liberato. Quid, nõnne in vsu
reo cogitatio vtriuslibet animo transuolans effingere
tudinem existimatur? Quæ ratio (vt Plinius inquit)
in homine quàm in cæteris animãtibus diuersitates
ciet quoniam velocitas cogitationum, animique cele-
ingenij varietas, multiformes imprimit notas, quum
animalibus immobiles sint animi, & similes omnibus
ique in suo cuique genere. Produnt tamen nonnulli,
animalibus alba nasci, ex genitoribus, alba imaginan-
Sicuti relatum de pauonibus est. Marcus verò Tullius
olanarum primo: Similitudo, inquit, magis apparet in
quarum animi sunt rationis expertes. Ab Hebræo vi-
ob in canalibus, quo poturæ ducebãtur oues, virgas dis-
s fuisse disiectas, vt inibi initis ouibus, euariantis lani-
oluerentur fœtus, alibi cõmonuimus. Sed ipsum id in
ũ quoq; gregibus factitatũ legimus in Hispania. Hanc
ę naturæ vim, cõprobat vel Fabius in controuersia, in
matrona agebatur, quæ Aethiopem peperisset. Quin

ab Hippocrate proditũ, liberatam à se quę adulterij suspicio
ne mox supplicium subitura videbatur, quod pulcherrimu
ædidisset filium, ac inde parentibus absimilem, cum nu
nuisset inspectandum, ecquid artis pictoriæ in cubiculo m
eius foret: quo comperto, ambagiosa soluta quæstio est. T
ceo & quosdam gulæ ventrique mancipatos ita sæpenum
ro ganeata quædam cibaria concipere anima, ita iamiam
glutire, vt saliuam suam consimili sapore inficiant. Q
varij lętitiam consequuntur euentus: quàm multos ita ex
rasse legimus? Sed & nonnullos leuatos item morbo. Q
tum verò efficiat dolor, quem fallit? Iam pueris, quando
& adultioribus potione amara necdum ori admota lingu
tamen humor infici amaritudine præsentitur, quam rem
homens efficit imaginatio. Qua ratione nonnullis & affec
aliquo & auditu stupent dentes. Quin & sanguinem hau
num si spectent effusum aliqui, spiritu intercepto, nimio
serationis affectu sæpe colabũtur. At timor quã efficax q
doque animaduertitur? Ex præraltis despicientes specu
nonnunquam caligine offendimur, ita deficiunt vires v
tu exsuperante corruamus præcipites. Timore subito no
pidat modo cor & subsultat, verum & arriguntur coma,
intercipitur vox, sæpe verò & vita aut affectiones cæsqu
tur tum graues, tum diuturnæ. Sed & vsu venire compe
vt timore præsigni etiamnum morbi discutiantur, cuius
di singultus & quartana febris. Quod si formidini vehem
tissimæ vehementior accesserit auiditas, mirus sæpe fru
tur inde effectus, quod in Crœsi filio patuit iam. plura ex
tione physica congeri in vnum poterant. Sed nos hæc ex
cursu, & succisiua quodammodo opera musitamus: ipse
de in nostram refectemur denique harenam, idẽ mox ag
mentum repetituri, hoc est ex iisdem hausuri fontibus v
rigemur satis.

Exempla historica ad idipsum. CAP. XV

EX historia verò promi aliqua valent, quibus ineanar
lis: nec sine stupore vis animę in corpora quædam
tim explicatur. Nam vt prætereã quod Auicẽna scribit
se quendam, qui quum vellet corpus suum paralysi e
debat, nec à notiis feriebatur animalibus, nisi quum e
cogeret, quæ tamen mox, vt sic demum impleatur a
ratio, intermorerentur. Scribit Aurelius Augustinus, q

stam, qui aures pro arbitrio mouerent vel singulas, vel
bas simul. Item qui totam cęsariem capite immoto, quan
capilli occupant: deponerent ad frontem, reuocarent
quum vellẽt. Illud verò admirationem ferè excedit om
quosdam repertos, qui eorum quæ deglutissent increli
liter plurima & varia paulatim contrectatis præcordiis
quam de sacculo quod placuisset integerrimum profer
tam nec illud abditum: nonnullos voces auium peco
que & aliorum quorumlibet hominum sic imitari atque
mere, vt nisi videantur, discerni omnino non possint.
nulli ab imo sine pudore vllo ita numerosos pro arbitrio
us ædunt, vt ex illa etiam parte cantare videantur. Idem
stinus expertum se refert, quendam solitum sudare vbi
Notum etiam est, aliquos flere quum volunt, ac vber
ęã lachrymas profundere. Narratur præterea presbyte
sdam Restituti nomine, stupenda naturæ vis. Is vbi
uisset (rogabatur autem frequenter vt faceret) se ause
ã sensibus, & iacebat similis mortuo, vt non solum vel
es atque pungentes minime sentiret, sed etiam si igne
reretur admoto, sine vllo doloris sensu, nisi ex vulnere
odum perseueraret. Non obnittendo autẽ sed non sen
o immotum seruasse corpus, eo probabatur argumen
od velut in defuncto nullus inueniebatur anhelitus. Ho
em tantum voces, si clarius loquerentur, tanquã ex lon
o, se postea audisse referebat.

Sit imaginatio, siue phantasia. An cum opinione coniungatur. Prius, cur imaginatio visum dicatur sed visio aut phãtasia. Catalepticus qui, & euphan-tasiotos. CAP. XVII.

enim quia de phantasia paulò antè facta nobis mentio
ne nesciunt pleriq; quid phantasia sit, breuibus afferam
Peripateticorum disciplina super ea re cotineatur si
Themistij paraphrasi tertia De anima obseruauimus,
ferè adnoratum legitur. Nam & hic nostra hæc, cuius
sint modi, ἐφοδίοις plerunque, id est instruit apparátq;
sic dicã) viatico. Imaginatio est motus animæ quem
in actu positus creat. Cæterùm, quoniã visus sensuum
acerrimus prestantissimúsque est, inde imaginatio
& visionis nomen accepit: & phãtasia dicta ex argumẽto

lucis, sine qua cerni & videri non potest. Animalium quoque vita actionésque, magna ex parte visis reguntur. Propterea quod in iis imagines diu hæsitant, & simillimæ perpetuis sensibus sunt. In hoc tamen distinctio illa succedit, quod alia visa ducuntur, quia vim nullam superiorem hac habent, vt bruta. Alia, quod plerunque accidit, vt nobiliorē potentiā aut maioribus intercipiat, aut somnus impediat, necesse est imaginationem sequātur, vt homines. Plato sensisse videtur, imaginationem nihil aliud esse, quàm sentire aliquid, & illud ita opinari esse, vt sentiatur. Aristotelem sequuti, imaginationem cū opinione non semper coniungi demonstrant: quoniam sit imaginatio quasi quædam impressio & vestigiū sensus, non complexio opinionis & sensus. Nam remos si mergas, videtur fracti, primúmque id sensus iudicat, deinde imaginatio sequitur. Sed opinio, quæ visis obsistit, vtrūque coarguit. Catalepsin vocant Græci, id est κατάληψιν, qui conceptas animo species continet, ac exhibet mox vel pictura vel sculptoris artificio. At qui omnium imagines cōcipit ingenioſe, εὐφαντάσιωτος nuncupatur.

Ventorum finalis ratio quæ sit, déque eorundem materiali causa. Flatum a vento distare. Aeoli pilæ quales sint. Aera pro pila. Empedoclem dictum fuisse Calysaneman. Asininæ pellis proprium. Aeolus ventorum. CAP. XVIII.

INter alia quæ ingenio singulari, doctrina nequaquā erudita vel plebeia, prompsit in literas author Seneca, illud insigniter obseruandum ingerit se modo de ventorum ratione, quod & apponam, sed ipsius maximè verbis ob elegantiæ concinnitatem & sententiarum iucundam grauitatē. Ergo ventos, inquit, dedit summus ille rerū artifex ad custodiendā æquā terrarúmque temperiē, ad euocādas suppriméndásque aquas, ad alendos satorū atque arborum fructus. Quos ad maturitatem cū aliis causis adducit ista iactatio, in summa cibū attrahens, & nè torpeāt permouens. Dati quoque venti ad vlciscendā pernoscēda, quippe fuisset imperitū animal, & sine magna experiētia rerum homo, si circumscriberetur natalis soli fines. Dedit itē ventos parens Deus, vt commoda cuiusque regionis fierent cōmunia, non vt legiones equitésque gestarent, nec vt pernicio-

sa gentium arma transueherent. Hactenus de ventorum causis finem cōplectentibus ex Seneca. Cæterùm quum exhalatio duplex, vt Aristotelica nos placita commonent, commisit Albertus: vna quidē vapida & humida, altera vehemida & arida, earū neutra sine altera inuenitur, at simul feruntur: verū à dominante atque exsuperante altero totum appellatur. Quæ itaque plus humidi habet exhalatio, ea pluuiæ quoque principium est: quæ autē plus aridi, principiū creditur esse consta materiáque ventorū reliquorúmque flatuū. Proinde ita definit Albertus, Ventū esse vaporē terrenū, aëris superiora descendentē, & aërē ipsum fortius percutiendo impellentē. Verò sicuti nō omnis vtcūq; fluat aqua fluui⁹ dicitur, sed quę fontis principiū fontem habet: ita nec flatus quidem omnis ventus nominatur, sed sui fluxus tanquā fontem habens principium. Nam ex terra suspirationes flatus quidem sunt, quoniam fiant, nec tamen venti sunt dicendi. Author idem Albertus est, Ventum omnem fieri ex vapore frigido & sicco: autumnum verò esse calidum, nō exhalationis natura, sed loci. Sunt qui ventorū materiam esse opinentur calidam exhalationem quandámque. Nec tamen videri calidos ventos, quod aërē moueant, qui multo & frigido vapore offertus agnoscitur. Ita namque è corpore prorumpens flatus prope os, calidus: quum longius abierit, frigidus ob eandem euadit causam. Omnis namque exhalatio tam arida quàm humida, ob inteſtinum calorem euaporat, ac superna petit. Sunt vtique qui ventum esse fluentem aëris fluentem vndam, cum incerta motus redundantia. Nascī verò quū humorem offendat feruor, cuius impetus ille exprimat spiritus flātis. Argumēto esse Aeoli pilas æneas, foraminibus, quibus insit punctum angustissimum, quo aqua infunditur, hæ verò admotæ igni, prius quàm incalescant, spiritum nō cōcipiunt nullū: at vbi feruere cœperint, mox euidēs prodit flatus. Illud obiter adnotasse nil puto officiet: æram apud Callimachum pro pila item capi & globo. Sed ad rē. Addunt Aristotelem & ventorum proprietatem miram in Lesbo ferè insula Pyrrhæ Mytylenem obseruatam: vbi Austro flante ægrotant homines, at Coro tussiunt, à Septentrione in integrum facilè reconualescuntur. Verùm frigore vrgente, in angiportis plateis'ue consistere nequeunt: quoniam parum prudenter ab architecto positum sit oppidum, magnificè aliàs exstructū. In quo rectum ne dilabi inter ædificandū Atheniēses possent, Andro-

nici cura octogonos excitata turris est marmorea, collocat
in lateribus singulis venti imagine contra suum cuiusque
tum. In turris demum vertice metalis præsto erat promine
tia, superincombente Tritone æneo, dextra virgam inten
te, quæ flantis venti imaginem indicaret. Nam ita libra
stabat Triton, vt circumagentem perpetuo spectaret ventum
Cælestium rerum scientia imbuti, stellarum potestate cõm
gere ista contendunt. Euocari siquidem protollique vẽtos
Oriente Solis vi, Iouia autem potentia à Septentrione, Lu
ri ab Occasu, Martia à Meridie. Sed & signa vẽtos proficere
sicuti triangulum igneum orientales, triangulum terti
meridionales, aëreum triangulũ occiduos, triangulũ aqueu
septentrionales ventos. Quin & ratione ea de elementis tria
gulorum nomẽclaruram esse enatam in signifero. Exeisti
scholis est, Libram dici ventorum signũ, quod sole in ea co
stituto, vbertim meridionali vento suppeditetur exhalan
num materia. Notissima quoque quantum ad hoc attin
Aristotelis sentẽtia ex Meteororum secundo, ὁ μὲν ἥλιος
πνεύσεις, καὶ συνιστὰσι τὰς πνοάς, quod est, Sedat sol & co
citat flatus. Tenues enim ac debiles exhalationes vi redditi
tis caloris reprimit atque tabefacit. Verùm in libro quo
de ventis concinnauit, plura de iis Theophrastus. Equide
cunctanter apponendum quod sequitur: verùm tam probe
dum nobis, quàm proditum veteribus est Legimus Empedo
clem quandoque nuncupatum Colysaneman, id est κατασχε
μαν, quæ vox eum indicat qui venti inhibet flatum: na
quum Agrigentini vento infestarentur vehementiore, illum
auertisse Empedocles dicitur, circumpositis vrbi pellibus
norum innumeris. Sed enim quia poëtica tradit fabulatio
ventorum esse regem Aeolum, quid in veterum Græcorum
libris ad id compertum mihi attexere non grauabor, ac pri
mum, Aeoli nomine annum intelligi oportere, mensium
tenuorum periodis duodecim peruinctum, cui ab variet
te mira conciliatum nomen: neque enim μανιαδὴ consig
φύσει, tunc gelicidiis horridior, nunc verna mitescẽs, iucun
tate, æstiuis nunc flammatus ardoribus, denique sordem
autumni prouentu onustior, ὥραις χαμηρίαις πρεμόμενος. Fi
lurum duodenarius numerus mensium contineat ratione
se muliebris sexus æstatis fertilitatem præferunt, mas
prudensam concretámque hyemalem vim. Hippotes Aeo
pater

ter præceletem temporis indicat vertiginem. Ventis cre
scat Aeolus imperare, nunc laxans, nunc comprimens, quia
ἄνεσιν καὶ τόνων φησὶ, καὶ κατὰ προθυμίαν πνέουσι.

ventorum species aliquot, vulgo haud ita nota. Apogæa retinacula, seu epigæa. Amusium organum. Strobilus quid. Coccalus. Strobiline resina. Conos. Pallæ. Anemotis. Sardinia cur pestilens. Sardoa herba. Sardonius risus. Plesistius ventus. Plesignathus pauis. Physignathos. Acrophysium. Plasion. Plinthion. Plutarchi in Solone locus. Physema putymon. Ventorum ara. Tempestas quid, & vis maior. Tropeæ pluuiæ. Boreæ templum, & festa. Boreasmi. Tempestatũ ædes.

CAP. XIX.

Quæterùm præter celebratam omnibus ferè ventorum ra
tionem vniuersam sciendum est, quosdam naturæ pecu
liares quibusdã dominari locis, ex quibus proflatus initia in
sciscuntur. Nã vti nos edocet in libro, cui de mũdo titulum
posuit Aristoteles, si tamen author is est legitimus, qui ex
humecta perflant terra, apogæi nuncupantur, quos matutino
primis spirare Theophrastus tradit, vapore refrigerato.
Sinquam & nauium retinacula quædam dicuntur apogea,
apogea, id est ἀνέχεσθαι: sicut etiam epigæa. Qui verò ex si
mopiam euaporent, eccolpias appellauere. Qui ex mari
, dici à nostris Altani solent. Cum iis proportionem ha
aliquam ex fluuiis stagnisque consurgentes. At qui di
concerptáque prouoluant nube, si discussionem cras
ines in sese contorserint, τυφῶνες à Græcis, à nostris
nes vocantur. Sin autem minus densi, ecnephiæ. Fiunt
ur Aristoteles inquit) vere quidem, sed autumno in
hia. Apud Gellium libro Noctium Atticarum decimo-
ita legimus: Quin turbines etiam crebriores, & cæ-
atrum, & fumigantes globi, ac figuræ quædã nubium
endæ, quas typhonas vocabant, impendere immine-
e depressuræ nauem videbantur. Plinius etiam pro-
al hunc modum. Repentini flatus maiore illati pon-
e incursũque, si latè siccam ruperint nubem, procellam

gignunt, quæ vocatur à Græcis ecnephias. Sin verò depressi sinu arctius rotati effregerint, sine igne, hoc est sine fulmine, vorticem faciunt, qui typhon vocatur, hoc est vibratus ecnephias. Et mox, Quod si maiore depressæ nubis eruperit spec... sed minus lato quàm procella, nec signe fragore, turbine vo... cant, proxima quæque prosternentem. Idem ardentior, accen... súsque dum fuerit, præster vocatur, amburens contacta par... ter ac proterens. At enim flatus, qui cũ aqua tumultuose pro... fusa inhorrentes & fragosi feruntur, ex hydriæ ab Aristotele... dicuntur. Quicũque verò in rectum proflant, euthypnoi nu... cupantur. At qui in sua se reflectunt primordia, sicuti Cæcias... reflexi flatus. Ex violentis autem flatibus catægis est, delapsi... pulsans cum fragore. Thyella, hoc est procella, flatus est cũ ... multu valido efflans, éxque improuiso inter flandum profec... tandúmque vehementer stridens. Lælaps autem & strobilus... est flatus reuolutus ex inferno loco sursum versus. Est tamen... & strobilus nux pinea, vnde illud, κωὶ ξαυτὸι μυιλοὶ ἰν τρόβιλοι... Arbores quoque nucleos ferentes pineos, quos & coccalos... cant, eodem censentur nomine. Quin etiam carduus, qua... mensam commeat, Dioscoridis testimonio strobilus dicitur... Apud Galenum pinea resina strobiline nuncupatur. Est item... saltationis genus strobilos Polluci. Arborem ipsam Conos... dicunt, sed & strobilon quandoque. Est tamen Conos etiam... Polluci dulciarij genus ex nucleis pineis & amygdalis. Mor... tem Pergami τροβιλοειδῆ appellat Strabo, quia in acutum de... sinat. Sed & Carcini item poëtæ filios lego strobilos nunc... patos, concinnato inde prouerbio per ironiam, Felicior... Carcini strobilis. Strobili quoque sunt limacæ ac marin... ceryces. Terræ autem anaphysema, hoc est cum rumore... efflatio, ex imo flatus est, vel effractiore vomitu terræ fo... se, eruptione facta attollens. Qui quum reuolutus fertur, mu... tum quoque secum affert æstum, præster terrestris appellatur... Sicuti Aristoteles monuit. Quod vt exprimeret Apuleius... Anaphysemata, inquit, Græci eos nuncupant spiritus, qui... de fundo vel hiatibus terræ explosi ad superna maris solent... deuenire. Hi quum maiore vi torti sunt, fit procella, quæ pro... ster à Græcis nomen accepit. Seneca: Præster, inquit, est ignis... turbo. In hac porrò vẽtorũ dispẽsatione illud haudquaquam... omittendum, ventos quandoque (quod diximus) sibi inui... aduersos spirare motu quodam reciproco, sicut qui impel...

pellantur Palimboreæ, veluti retrogrados dixeris Boreas. ...at Theophrastus ista prouenire locorũ montiúmque pro... minentia, quibus occursantes flatus, quum nequeãt transilire, ...necessario repercussi resiliunt. Sicuti in Macedonia vsuueni... observatũ est, vbi Boreas Boreæ aduersus difflare animad... vertitur, montium superciliis, & Olympi in primis atq; Ossę ...flectus. Ventum prosperius flantem Homericè dicas vtique ...ἰστίοφιτον, id est, vela implentem. Sicuti panem quispiam pro... ...πλησίγναθον, id est, maxillas obfarcientem. Ad quam ima ...rem conformatur & physignathos, id est, inflans buccas. ...am & Acrophysium Thucydidi ferreum videtur rostrum ...uflando accommodum, libro quarto. Plasion verò est qua... ...ti agminis conformatio. Dicitur & nomine eodem ex li... ...quadratum pegma, quod plinthion vocant aliqui. Pro... ...rea in Solone Plutarchus: Leges, inquit, κατεγράψαν εἰς ξυ... ...ἄξονας ἐν πλαισίοις πρίχινοι τριγωνεῖσι. Eum verò locum ...tarchi interpres non est assequutus. Pityinon physema ex ...cis nonnulli nomine peculiari resinam intelligunt pi... ...em. Amusium comperio dici ventis reperiendis excogita... ...m organum. In agro denique Sicyonio ventis sustructam ...sse aram inuenio, sacrificij more noctem vnam occupante ...do quotannis: sed & in fossis quatuor, arcana fiebant quę... ...dam placandis à sacerdote truculẽtioribus ventis, qui & Mo... ...e, vti ferunt, ἐπῳδάς adhibere, id est, excantationes, solenne ...ebat. Apud Mothonem quoque Peloponnesi ciuitatem, ...llados fuit templum ἀνεμώτιδος, Diomede simulacrum di... ...que quod ante id violentiores loca ea venti insigniter oblæ... ...erent, haud tempestiuè satis perflantes, qui mox fusis deæ ...ibus, desierint, nullúmq; deinceps calamitatis genus in... ...ta indidem enatum: vnde cognomentum Minerua est ...erta. Dignum relatu illud quoque: obsidente Cyzicum ...luuiãte, oblatam per quietẽ Aristagoræ Mineruam ean... ...que commoneret aduenisse se, vti modulatorem Liby... ...m in Ponticum induceret tubicinem: proinde ciues iube... ...bono esse animo, móxque validius flante Austro, afflicta ...classis Mithridatica & machinæ parte plurima disiectæ. ...Quòd si Græca quis verba impensius requirat, ἐγωγε ἄπιμι ...πρὸς τὸν πνεύμονα τὸν πανταχοῦ σαλπικτὴν ἐπάγουσα. Tradi... ...m veteribus illud quoque: cælestis iniuriæ vnum haberi ...ous, quod tempestates nuncupamus, vt quũ deuolutæ gran...

dines

dines atterunt omnia, aut percellit impetuosior procellarum pernicacia, quâ sanè cladem vim appellamus maiorē. Quod horridi syderis potestate contingere obseruatum est, cuius modi arcturus censetur, item orion, hædi quoque. Repentinas plunias procellosásque vulgò etiam tropeas vocant, vbi præcua conuersione commodum peracta obtingentes, vbi præcipuè geminatis caloribus aër incenditur, ac inde vaporum euectio fit copiosior. Boreæ templum fuisse à Græcis structum apud Ilissum, quod eius violētia Persarum classis naufragium fecisset, author Herodotus est. Quin Athenis Boreasmos nuncupabant, qui Boreæ festa ducerent, ac conuiuia celebrarent, vt siccus spiraret. Romæ porrò regione primum fuisse ædem tempestatis, P. Victori credimus, & tempestatem populi Romani ritu esse sacras, Cicero scribit. Illud hac parte nequaquam subticuerim, quod nostram adiuuat interpretationem, alibi depromptam in literas de Sardinia pestilente. Nam Pausanias inquit, eius insulæ aërem esse δεινῶς ἀε πεφυκὸς νοσώδη, id est, turbulentum ferè ac morbosum. Cuius anfam, inquit, præbent cōcrescens sal, & graues austri ac vrentes: nā montiū altitudo Boreā repellit retunditue. Idē porrò Pausanias herbæ sardoæ mentionē faciens, quā selino, id est apio simile dicit, ac mortē cum risus specie afferre, nasci in ambitu fontium præcipuè, subdit: inde Homerū ac posteros Sardonium risum nuncupasse, τὸν ἀπ' ἐλοσέλι ὑγιᾶ, Sardonium esse ranunculi speciem prodit Dioscorides libro sexto, ac cibis potu'ue mentis alienationem concinnare, & cum labrorum contractione conuulsionem facere ridentis speciem, à quo euentu Sardonius dicatur risus miserabili inter homines dicterio. Propterea herbam sceleratam dixit Apuleius: eius tamen est De plantis commentarium. Nostri etiam dicunt herbam risus. Sciendum porrò, Aegineta Paulo author, quacunque causa labris contractis consequatur risus imago quædam, ab similitudine dici Sardonium quoque.

Super Polemone enarratu quapiam. Manu scelerissimum facere quid. Quintilianus illustratur. Varus Pergamus. Pelargi cognomen. Itē quid typos bis, & tybe. Type.

CAP. XXV.

POlemonē fuisse apud Græcos sophisten haud ingratum minimèque infantem, sat notum ex gentis eius monumentis, reor. Succurrunt ex ea historia, quibus velut floribus, nostri libelli lætiores fiant. Celebrabantur Smyrnæ Olympia, præsidebat Polemo, tragœdia fortè actitabatur, inibi Thyestis actor quum ô Iupiter exclamasset, manum in terram protendere perrexit: rursum quum diceret ὦ γᾶ, in cælum sustollebat, manum eo dem intentans. Demiratum verò hominis imperitiam Polemonem ferunt, ex theatro se proripuisse obstrepentem, ἄτοπον τῇ χειρὶ ποιοῦντα, quod est, manu hic solœcismū fecit. Hoc verò eo appositi gratius, quoniā Oratoriarum institutionum primo Quintilianus, in gestu quoq; nonnullos putasse, scribit, solœcismi vitium inesse, quum aliud vox, aliud nutu vel manu demonstratur. Huic opinioni, inquit, neque omnino accedo, neque planè dissentio. Sed ad Polemonem redeo. Erat itidem Smyrnæ fluxa mente & moribus adolescens. Suppetebant affatim diuitiæ, intemperantis naturæ magistræ nequissimæ. Varus nomen fuit homini: quanquam alter Varus Pergæus sophistes, quem à forma nasi Pelargum vocabant, id est, ciconiam. Sed hic de quo nunc agimus, assentatoribus nunquam non erat obseptus, quorum vel adeò corruptus imbiberat animo, esse se omnium formosissimum, staturosissimum, arte quoque & robore in palæstra omnes antecellere. Imò ne Musas quidem suauis cantillare: virgin & sophistas quoq; plerosque dicendi vi exæquabat opinione sua. Nam & declamatorium attentabat forum. Id vero agentem frequentabant, quibus fœnori pecunias erogarant, siquidem vsuris persolutis ascripturi, declamantem audirent. Inter eos fuit quandoque etiam Polemo, qui tamen per auscultatione eiusmodi abstinuit: quo nomine, quum æs alienum minus dissolueret, instabat adolescens importunius, quos illi subinde intentans. Erat id iudicium, quo iis intercedebatur foro, qui creditoribus non paria facerent (Tyrbe autem obiter festum Dionysij, est in agro Argino, ex Pausaniæ thesauris) Ea molestia perpulsus Polemo, ac præterea auditorum stimulis, ad audiendum hominem pergit. Insulse declamabat is, sed ex more. Negotium nimis diu protendebatur. Finis comparebat nullus. Barbarismis & solœcismis obstrepebant omnia. Tum stomachabūdus Polemo exsiluit, protentis manibus, Vare (inquit) typos profer. Quibus eruditus innutritúsque eloquentiæ disciplinis palàm fatear, malle se iudicium subire, quàm id genus ineptias

ineptis

ineptissimas pati diutius. Hunc item Polemona proditurum memoriæ est, viuentem adhuc suo ipsius iussu cõtumulatum, quòd articulari morbo, quem arthritida illi dicũt, violentius infestaretur, iacentémque in conditorio identidẽ inclamasse, ἵπαγε, ἵπαγε, μὴ γὰρ ἥλιον μισοπῶντα ἥλιος. Obducas (inquit) obducas, abſit vt tacentem me intueatur sol. Rursúmque fletibus vbertim amicis cognatisque: Date, inquit, mihi corpus alterum, & mox emigrabo. At prius quum subinde à medicis dissecaretur, insusurrabat illud, ἐκτεμνετε τὰς πολιμώνιας λατομίας, excidite Polemonis latomias. Quod ad typos attinet, illud ex abundanti adiecero, esse demõstrationis genus quod Græci τύπους vocant, id est, formas, & ὑπογραφάς, id est, descriptiones: nam finitiones, horismos dicunt. Fuit & veteribus iste usitatum, quod dixere τύπας: quanquam & eo nomine plagas intelligimus. Sicut τύπης, percussos dicatur: nam typias vocatur τῶν τὸ χαλκᾶ τὶ τροχῶν.

Manum in Aetolis habere, ac mẽtem in Clopidis, quid sit. Aetolorum furta. Aetoli epitheton quid sit, & vnde. Aetoli bellaces, ac monocrepides. Legati Carthaginiensis historia. Clopia πλωτῶδαι.

CAP. XXI.

EST Aristophanis poëtarum facetissimi comœdia, cui titulus ἱππῆς, id est, Equites. In ea, Cleon remis velisque proscinditur: inter probra alia, quibus eius infamatur vita, illud item est: vbi Cleonis manus esse in Aetolis scribit, mentem verò in Clopidis. Sed rectius commodiúsque fuerit, Græca ipsa texuisse verba, quæ solicitius forsan studiosorum requirent aliqui,

Τὸ χεῖρ' ἐν Αἰτωλοῖς, νοῦς δ' ἐν Κλωπιδῶν.

Quid verò sit, in Aetolis manum habere, poëtæ interpretes appositissimè explicant, & meminit Eustathius: quum in sortis extremæ hominem, sempérque in petendo paratum, ac nil nisi rapinas meditantem, vt qui nil suauius opinaretur quàm accipere, dici interpretantur. Ioci autem gratia ex vocabi Græci notione consurgit: nam αἴτᾶν, petere signat. Sed & qui Ethnica scripsit, Aetolũ esse epitheton, quandoque scribit ab αἴτᾶν. Quod verò infertur, in Clopidis fuisse mentem, ita banisimè item in depeculatorẽ pronuntiatur, quando furtum

rum indicat. Vrbanitas verò inde elicitur, quia Cropidæ in Leontide recensebantur tribu. Dum ergo signari loca videntur, mores impostoris ac nefarij hominis scitius occultiùs reteguntur, comicóque insperguntur felle. Faciunt ad rem, quæ apud Athenæum legimus & Polybium obseruata. Aetolicum fuisse rapere τὰ τῶν πέλας, id est, res eorum qui propè forent, νῦν δὲ μηκέτι τὰ πόρρω, id est, nunc & quæ remotiora. Sed & bellaces tamen fuisse Aetoli prodũtur, ac propterea μονοκρηπίδας, id est, crepidæ vnius: quod Pindarici nouerunt interpretes, & ad Hernicos transtulit Maro:

Vestigia nuda sinistri
Instituere pedis, crudus tegit altera pero.

Hæc omisit in Cœnis Macrobius. Quod autem de manu in Aetolis diximus, adnotandum & illud quod in historiis potest Plethon Gemistus: Carthaginensium legatum ad Androclum missum, postea quàm elatè multa minacitérque disseruit, denique manum producentẽ nunc supinam, nunc pronam, iussisse remitti Timoleontem. Quod irridens Androclio gestu compari manu prolata, primo quoque tempore inde enauigaret, præcepit. Verùm ad institutũ redeo. Clopidis, id est, πλωτῶδαι, saltationis fuit species, meminit Theatrium quarto Iubas. Dignum scitu: πλωτῶδαι Græcis dici, non tacitéque, id est, ἀψοφητὶ facere quid, vel loqui, aut furari. Audaciam magnam parœmiæ forma quadam Polybius historiarum quinto, Aetolicam dicit.

Pterophori apud Plutarchum in Othone quinam intelligendi. Item quid ptera, aut pteromata. Plutarchi locus restituitur. Peripteron. Pseudoperipteron. Cylarabis. Pterophori sacerdotes. Ptila quid, ac vnde. Pennatis pedibus salutare. Pterygophorum pro succino cur. CAP. XXII.

PLutarchus in Othonis vita: Iam (inquit) nuntiabatur, Vitellium imperatoris dignitatem atque potẽtiam sibi vendicasse, πρὸ πτεροφόροι συνεχῶς ἐφοίτων, ἂν τι προσχωρῶμεν ἐκείνῳ φράσοντες. hoc est, & pterophori assiduè aduenientes, illi subinde accedere quippiam afferentes. Verbum id pterophori, quid sibi velit, non satis tenuisse interpres animaduertitur, ego cursores tabellarióue eo nomine intelligo: quoniam

Dionis

Dionis historia prodit, eos peregre proficiscentes surrectas in capite pennas gestare consueuisse: cui sententiæ adiicere calculum id Satyrici poetæ creditur,

Tanquam de Catis aliquid, toruisque Sicambris
Dicturus tanquam diuersis partibus orbis
Anxia præcipiti venisset epistola penna.

Est & Pterophoros in Septẽtrionibus ad Rhipæos mõtes nuncupata regio, ab assiduo niuis casu, pennarum quadam similitudine, quod Herodotus significat, & à Plinio relatum scio. Sic enim barbara incultáque Scytharum gens opinatur, pennis esse oppletum aërem proindéque non patere in longitudinem qua prospectum, neque item transitum. Pennas verò πτερὰ vocant Græci: quanquam sunt etiam ptera, vel (vt est apud Vitruuium) pteromata in templis muri duo, vt Strabonis quoque monumentis comprobatur, ad altitudinẽ eorum vtrinque consurgentes alarum vice. Meminit Plutarchus quoque: sed & Plinius in Mausolæi mentione. Aptera verò Cretæ ciuitas est, vnde in Pyrrhi vita ex Plutarcho, Orœsus nominatur Apteræus: quòd non videns interpres, præteriit: quem præterit Stephanum cõmonere Pausanias potuit. Cui à Ptera Delphici templi conditore vrbi factum nomen placet πρωτόκτιστον γράμμα τοῦ. Quin & mox paulò Pyrrhum Argos irrupisse, Plutarchus scribit παρὰ τὸν πυλάρχην, quod est, ad Cylarabin. Est vocabuli nouitatem admiratus tralator transiluit. Est vetus Pausaniæ Argis gymnasij nomen Cylarabis, ab Sthenelo filio nuncupati. Sed à diuerticulo repetendum institutum. Legi item peripteron ædem, quam circulatam intelligunt. Hinc & pseudo peripteron non prætermittunt architecturæ magistri. Succinum Dioscorides pterygophorum appellat libro secundo, quia stramina proliciat floccósque & fimbrias, vt ab eruditis est traditum. Inuenio item ptera, id est, πτερὰ neutro genere dici Babylonis arcem. Nam est in Medis ciuitas pegerion: in Sinope autem Pteria. Signatur & Pterophori nomine τῆς τῶν πτερωτοφόρων, vel ex eadem pennarum ratione, hoc est διὰ τὸν ἐν τοῖς λόφοις πτερωτόν. Sunt in Aegypto facerdotes sic quoque nuncupati. Ptila in eandem veniunt pennarum notionem: dicunt verò sic, ἀπὸ τοῦ πίπτειν τὰ πτίλα τῶν πτερῶν ἐκ τοῦ πέτεσθαι τὸν ἀέρα, id est ab aëre icto interuulsõq; inter volandum. Illud autem Hieronymi ad Florẽtium: Pennatis, vt aiũt, pedibus te salutauerim, celeritatem indicare videtur nimiam, qua

Mercurij talaribus parœmiæ facta versura.

Plutus diuitiarum Deus, cur cæcus effingatur. Herodis sophistæ munifica, & proinde mirabilis natura. Chalcidissare. Auaritiæ improbatio. Aloadæ qui dicantur. Auri laus ex Pindaro. Liberalitatis commendatio. Deum quoque esse venalem. CAP. XXII.

Plutona esse diuitiarum Deum, & quidem cæcum, neminem puto qui nesciat: cui saltem eius nominis comœdia Aristophanẽ non sit incognita. Plutarchus verò author emanasse celebratum illud, in vna omnium quæ sub sole sunt, vrbium Sparta seruari diuitiarũ Deum & cæcum & iatrem, vt picturam inanimatam ac immobilem. Quod ibi mos facilitate, & communi cœnandi instituto efficeretur, vt furto diuitiæ conciliarentur, marsupio (vt inquit Hieronymus) suffocato, vel potius (vt ait Theophrastus) honori habeatur. Nam, vt taceam quod prudẽter Seneca inquit, multos esse, diuitiarum contubernio nõ corrumpi, & affluentia hinc inde diuitiis, vitiorum fomitibus, animum seruare concussum: certè Philostratus inquit, non sunt tractabiles opes, debéntque inter ardua & difficillima quæque connumerari. Qui enim diuitiis (vt sic dicam) inebriantur, ac pauperẽ ex succi, mox vel ricinis distentiores euasere, non desinunt subinde iniurios se præbere, & in magna ampláque fortuna laxitate cęcutiunt. Quòd si opulentię adhiberetur vtendi ars, reciperet iam vidẽdi vsum Plutos. Quod sophistæ Herodi factitatum scimus: apud quem minime luminibus caruisse videtur is Deus, quãdo bonorum affluentiã & opimas obuentiones ad liberalitatis vsum cõtulit, quod sciret ἀκαρφυγείαν μητρόπολιν ἔναι πάσης κακίας, id est auaritiã esse omnium vitiositatis metropolin. Quę res illi, vt taceã quòd eum Plutus Perinthius Græcorũ nuncupabat linguã & orationis deum, immortalẽ apud posteros gloriã cõparauit. Amicos eadem ampliter cõfouebat, ciuitates gentésq; inopia adobsitis bona sua impertiri. Addebátque, congruere in primis abutenti diuitiis, indigentibus opẽ ferre vt desinant indigentibus item, ne fortè quãdoq; indigeant. Inuidũ verò diuitẽ ac sordidũ, cumulandísque pecuniis im-

morientem, ac nil aliud, quàm manubinarios circūspectantem amicos, & Cyniram, de quo est apud Lybanium, spirantem, esse mortuū prędicabat Pluton. Thesauros porrò, in quos nullo fine congerantur opes, Pluti carceres vocabat. Eos quę sepositā pecuniā vice numinis colerent, Aloadas esse dicebat. Qui quum in vincula Martē coniecissent, eidē mox rem diuinam obire perrexerunt. Illud certè velut ex oraculo promptū videri potest, quod Astronomicō quarto Manilius scribit.

Victuros agimus semper, nec viuimus vnquam:
Pauperióque bonis quisque est, qui plura requirit:
Nec quod habet numerat: tantum, quod non habet, optat.

Postremò, elegans est apud Græcos verbum χαλκιδίσαι, id est Chalcidissare, quod signat auidius pecuniæ inuigilare, quoniam eiusmodi fuisse Chalcidēses feruntur. Pindarus autem admiratus, de quo sic pronuntiat, ἀβόμβητον ὥς τε πῦρ ἀνὰ πάντα vulcani, μεγάνορ' ἴσχει πλοῦτον, id est splendicat perinde ac ignis, extra diuitias Meganoras, id est quibus insolescunt ferè homines ac efferūtur: vel quæ magnificentiæ plurimum adiiciant, & ad agēdum vim singularem. Extat & ἄλλον πλοῦτον ἀρετᾶς ἄνευ δοκεῖν μᾶλλον φέρειν τῶν τι κρατῶν ἡμερῶν, quibus innuitur, si comes sit virtus, tum demum & suis & quę ex virtute sunt commodis, peropportune diuitias perfrui. Verum Callimachi proclara succurrit commonitio, quam præteriisse in mentione ista, piaculum fuerit penè,

Οὔτ' ἀρετῆς ἄτερ ὄλβον ἐπίσταται ἀνδράσι δεῖξαι,
Οὔτ' ἀρετὴ, ἀφανῆ, ἀλλὰ μεθ' ἁρπαλίου τι κροκώδεος.

Cæterum & Sappho scientissimè, πλοῦτον ἄνευ ἀρετᾶς οὐκ ἐθέλω κεκάσθαι πάμπαν. Dici verò in hoc proposito & illud scitissime potest, Esse Deum venalem: sed non alio prorsum numine venalem, quàm quo ipse cæteros emit, id est charitate. Nam pauperes liberali. Virtutes aliæ diuinarum virtutum vmbræ sunt, non imagines. At qui in pauperes liberalem manum cúmque se præstat, Deum exactè imitatur. Eadem quippe munificentiæ ratione causa est liberalis hominis & Dei. Cæpaneum fuisse talem prodit Euripides, vt opum affluentia intumesceret nihil, nec elatius saperet quàm pauperum quisquis τ' ἀρωγὸν ἐπαυῶν. At quendam tradit Chrysippus, sub nostris tempus aureos deglutisse non paucos, atque ita perfunctum fato. Alium verò tunicæ plurimos insuisse, atque ea ita durum-

quam citra honorem alium se contumulari mādasse.

Diuitiarum vsum quem esse deceat. Vsia & periusia, quo differant. De Marco Antonio, Ptolemæo, Bione. Diuitiarum genera duo. Aristodemi, Caij principis & Neronis historiæ. Professio senatoria quæ dicatur.

CAP. XXIIII.

ET Græcus quidem hic rectè admodum & synceriter, éxque mortalium vsu in primis. Sed & apud Rabiriū poëm M. Antonius persanctè, quum fortunam suam ad alios grantem ingemisceret, Hoc habeo quodcunque dedi. Illinquit Seneca) quod suspicis, quo te diuitem quoque ac tem putas, quandiu possides, sub nomine sordido iacet donasti, beneficium est. Propterea notissimus poëta,

Extra fortunam est, quicquid donatur amicis
Quas dederis, solas semper habebis opes

Diuitias veras docet Aristoteles dici eas, quæ necessaria vitæ gerūt, & vtilia ad ciuitatis & domus societatem. Iis siquidem sufficimus ad bene viuendum. Esse diuitias non veras, rum acquisitionem χρηματιστικὴν nuncupant, id est pecuniam. Hæ verò dicuntur infinitæ nec veræ, quoniam appetitum non explent. De quis item intellexisse Solon videtur, qui cōmeminit etiam in libro περὶ φιλοπλουτίας Plutarchus ἄπειρον δ' ἄνθρωποις τέρμα πεφασμένον οὐδαμόθι κεῖται, hoc est, diuitiarum nullus est constitutus finis hominibus. Nam diuitiæ quæ necessariis rebus constant, finitæ sunt. Extant autem oeconomici & politici. Iis enim vtuntur ad domus ciuitatis administrationem. Diuitias veras ex naturæ fonte principia ducere, palàm est: alteras verò minimé. Modicam opum vim Græci vsiam vocant, redundantem veperiusiam. Elegans extat Platonis dictum, volenti se diuitem verum μὴ πλῆν δοίαν πλοῦν, ἀλλὰ πλῆν ἀπλησταίαν ἁπλοῦν ἰλάσασθαι, id est non opulentiæ adiiciendum, sed cupiditati inexpletæ detrahendum. Ad hæc autem Epicuri illud spectare, non latere arbitror: Si ad naturam viues, nunquam eris pauper: si ad opinionem, nunquam diues. Exigua natura desiderat, opinio immensum. Etenim, sicuti prudentissimè Seneca scribit, congeratur in te, quicquid multi locupletes possederunt. Vltra priuatum pecuniæ mo-

dum fortuna te prouehat, auro tegat, purpura vestiat, & eò deliciarum opúmque perducat, vt terram marmoribus abscondas, & nõ tantum habere tibi liceat, sed calcace diuitias. Accedant statuæ, ac picturæ & quicquid ars vlla luxuriæ elaborauit, maiora cupere ab his disces. Naturalia desideria finita sunt, ex falsa opinione nascentia, vbi desinant, non habent: nullus enim terminus falso est. Plato autem De legibus quinto, Diuites valde simúlque probos esse, arbitratur impossibile: propterea áque, nec felices. Et mox: Pecuniarum, inquit, cura vltimum honoris teneat locum. Hinc illud Proleman laudatur eximiè, qui apud amicos cœnitare assuetus, saepe etiam dormire, si quandoque illis reponeret, vasa commoda ab eisdem sumere non verebatur: stragula item, ac id genus alia plura, quod ipse in domestica supellectile nil admodum præter necessaria haberet, ἀλλὰ τῶν πλουτεῖν ἐλεγε τὸ πλουσίῳ εἶναι βασιλικώτερον. Nam ditare quàm ditari, magis videri regium asseuerabat. Quid, quòd immodicæ diuitiæ (sicuti cecinit Apuleius) velut ingentia & enormia gubernacula facilius mergunt, quàm regunt, quòd habeant irritam copiam noxiam nimietatem, libitinariorum modo expetitam pompam ac feralium anteambulonum. Denique is plurimum habet, qui minimum desiderat. Quippe animus est, qui diuites facit: pecunia ad animũ nihil pertinet. Aurum, argentum, magni leuatique mensarũ orbes terrena sunt pondera, quæ animare nequit syncerus, ac sui memor animus. Rem familiarem largam & vberẽ populo elargitus est Crates. Diogeni Antistheni pera fuit & baculus, quod regibus diadema. Proinde iucundum. Bionis illud qui quum apud Theognin legisset

Πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ λελαμπρύνθη τε καὶ ἐσθλός,
οὐδ' ἔχεα λώιστα, γλῶσσα ἢ οἱ λίθεται.

Paupertate quisquis premitur, nec dicere, nec facere quicquam valet: obligata siquidem lingua illi est. Quo, inquit, perfecto ipse inops tãtũ nugaris deblateráque; aduersum nos? Diogenes diuitẽ indoctũ esse ouẽ asseuerabat vellere aurato. Cæterũ in hoc vsu scitissimũ est illud Horatij ex Epistola vltima

Quid vici prosunt, aut horrea? quid? ve Calabris
Saltibus adiecti Lucanis, si metit Orcus
Grandia cum paruis, non exorabilis auro?

At Spartiatæ Aristodemi scitum hercle circumfertur apophthegma, cuius in pragmatia de prouerbiis commeminerat Chrysippus. Is verò quum diuitiis excidisset, ac (vti assolet) inimul & amicis foret exutus, dolenter inquit

Χρήματα, χρήματ' ἀνὴρ,
πτωχὸς δὲ οὐδεὶς οὔτε τις ἐσθλὸς οὐδὲ τίμιος.

Est pecunia, pecunia vir, pauper nemo bonus est, aut honorabilis. Caius princeps nepotinis sumptibus (quod ait Suetonius Tranquillus) omnium prodigorum ingenia superauit, aut certè hominem esse oportere dictitãs, aut Cæsarem. Hic non toto vertente anno, sex milia, septingentas & quinquaginta myriadas aureorum prodegit. Nero diuitiarum & pecuniæ contemptum non fere putabat alium, quàm prodigentiam. Nam Vespasianos esse ac deparcos, quibus ratio cõstaret impensarum. Claudius quadragenis impunctũ sestertiis aleam lusit, id est denis aureorum millibus in singula puncta, non in singulos aleæ canes. Profectionem senatoriam pro eius ordinis censu, cõperunt quidam recentiores.

Carthaginensium & Homeri sententia de diuitiis, item M. Crassi ac Cæsaris. Eulogie quid. Εὐδαίμων. Euamons De Solone, Themistocle, Timotheo, Pelopida: item de Pluto cæco, & Phryne. Aphnij sacellam. Thesaurum recondendis pecuniis structum à Minya primum. Tirinthy mœnia. In adulteros lex prima. Domitiani in ædificando prodigentia. CAP. XXV.

CArthaginienses verò, vt docuit Aristoteles, non optimos solũ, sed & ditissimos censebãt magistratibus admouendos, veluti arbitrarentur impossibile, eum qui egestate premeretur, rectè syncerité́rque magistratum gerere, aut quicquam optare. Diuitias porrò esse deorum domum Homerus canit,

καὶ διοπετέων πλούτων κατέχουσι ῥοώνων.

Rursus,

ὅλβος δ' αὖτὸς νέμει ὅλβιον ὀλύμπιος εὐρυόπτης.

Et Solon, Diuitias (inquit) habere quidem cupio, per iniuriam verò consequi nolim, subsequitur enim mox supplicium. Inter L. Metelli felicitatis argumenta id recensebãt Themistocles pecuniã hinc inde corrogabat. Adiit & Andrios, vrgénsq; infestius, Duos (inquit) ad vos affero deos,

Vim,& Suadelã. At illi nec minus festiuè,Duos quoque apud se,& magnos quidem residere Deos intulere,Paupertatem & Impossibilitatem,qui nummos illi erogari prohiberẽt. Succurrit & in mentione ista lepida equidem, nec inutilis historia super citharœdo Timotheo. Agebat is apud Archelaum, sed quum spe aliquanto parcius ab eo donaretur, non desinebat illum lacessere. Quin succinens quandoque commatium illud, σὺ δὲ τὸν γηγένταν ἄργυρον αἰνεῖς, tu autem terræ filium argentum laudas? Intendebat in Archelaum. At is festiuiter, σὺ δὲ αἰτεῖς: tu autem petis? Marcus Crassus eos vt pauperes miserabatur,inquit Dion,qui ἐκ καταλόγων εἰσίοιεν, id est domestico reditu exercitum alere nequirent: adeò, inquit, est πολυχρήματος καὶ φιλοχρήματος. At legionem intelligere Pomponius maluit: Dion, sicuti retuli, στρατιώτην, quod & Plutarchus. Cæsar fuit in primis χρηματιστικός, duo esse astruens, quibus paretur principatus,custodiatur itẽ, ac augescat quoque milites,& nummariam vim. Sed hæc mutuis nectit auxiliis: quippe alimentis contineri milites, illa verò militari opere cumulari. Nec minus scitu iucundum id est: Eulogias munera,quæ prælatis offerant subditi, & quæ sacra peterent concilia deferant presbyteri. Dicuntur verò eulogiæ, veluti benedictiones planè sint. Nam & ad Vitalem Hieronymus. Satis (inquit) miror, quid causæ fuerit, vt quum in benedictionibus & tuis & illius perferẽdis,fidelis extiterit, in reuerenda epistola negligens comprobetur. ἀνοῖ autẽ obiter, vox Boeotia est: vnde Eua, Messeniorum mons est nũcupatus. Pelopidam verò scribunt eruditi, quum ab amicis incusaretur, quòd pecuniæ cogendæ, rei in primis necessariæ, parum curiosus foret: Per Iouem respondisse, necessariæ, sed Nicomedi huic. Erat Nicomedes claudus ac mutilus. Illud postmodum adiiciamus, quod non ingratum in Symposiatis refert Plutarchus, vbi diuites incesit domicilia comparantes triacõtaclina,& eo etiamnum ampliora. Horum,inquit, conuiuia panagyriarcho verius,quàm symposiarcho indigere videntur. Ego autem vulturiis contẽderim potius codonophoris & atratis sandapilariis. Plutum enim arbitrãtur apluratum ac cæcum verè, καὶ ἀδικέσθαι, id est citra decursum,ni testes spectatur plures,sicuti tragœdia spectatores. Nam & nobile scitum Phryne, atque eo nomine prædiues, mœnia Thebana substructurã se, pollicita est, modò ascribi paterentur eiusdẽ

φρυνίδης μὲν κατεσκεύασεν, κύπτιος δὲ φρύνη, id est, euertit Alexander quidem,sed restituit Phryne. Diuitiæ omnes, inquit Hieronymus,de iniquitate descendunt: & nisi alter perdiderit, alter inuenire non potest. Vnde vulgatior sententia mihi videtur verissima. Diues aut iniquus,aut iniqui hæres. Illud verò non insuper habendum, in Tegeatum agro esse mõtem Cresium nomine,id est κρήσιον in quo fuerit Aphnij sacellum. Eundem vbi cum Aërope congressus est Mars,veluti memorant Tegeatæ,natus inde Aphnius matri nihilominus inhæsit paruulus,quamuis immortuæ, ac ex vberibus vi numinis paterni sanguinem copiosũmque lac suxit. Qua ratione in Deos translatum Aphnios, id est diues,fertur nuncupatus. Thesaurum reperiendis pecuniis, hominum primus struxisse Minyas traditur. Fuit his Chrysæ filius ex Chrysogenia nati & Neptuno. A quo nuncupatos fuerunt Minyas, quibus imperitarit. Hinc præterea Minyas diuitiis creditur cunctos anteisse mortales. Miratur Pausanias, in celebrandis pyramidibus Græcos historicos multum operæ impendisse, thesauri huius præcipuæ memoria digni,nullam prorsum feciisse mẽtionem. Sicuti nec mœnium apud Tirynthum. Minyę filius Orchomenus fuit: vnde Orchomenij nuncupati. Ad eum vir Argiuus venit Hyettus post Moluri cędẽ,in vxoris adulterio deprehensi. Ab Orchomeno regionis parte accepta,omnium primus in Græcia duos legem sanxit,quam postea sit imitatus Draco Athenis. Hinc hac denique diuitiarum ratione succurrit Chæronæi Plutarchi sententia præclara: Quòd si,inquit, admiratur aliquis impendia in Capitolio magnifica, si vnam in Domitiani principis domo porticũ spectasset, vel basilicã, aut balneum, vel item concubinarum diætam: iuxta Epicharmi illud in perditum ac bonorum profligatorem,

οὐ φαλάκρωνος τύγ' εἶ, ἔχεις νόσον,
χαίρεις δ' ὑβρίς.

Tu quidem haud humanus es, morbo affixeris, dare gaudes: Domitianũ pronuntiaret itidem, ἐκ ἀνοσίου, δὲ φιλότιμος εἶ, ἔχεις νόσον, χαίρεις οἰκοδομῶν ὥσπερ ὁ Μίδας ἀπαύστως, ἄπαυστά, καὶ λίθινα βούλεσθαι γίνεσθαι. id est, non es tu quidem religionis studiosus, neque item honoris cupidus ac famæ, morbum sentis, ædificare gaudes, ac Midæ illius more,lapidea tibi effici aurea concupiscis.

Lapidem Lesbium in funestas admitti domos solitum. De Herode ac Lucio, item Marco imperatore. Lapis niger in comitio. Romuli monumentum.

CAP. XXVI.

LEsbium lapidem esse subtristi aspectu accepimus, ac nigricante, quo nomine in funestas quandoque venisse domos, ex Philostrati quoque historia condiscimus. Ab eo namque proditum est, Herodem sophisten. diuitiis perillustrem ex luctu forma domus submutata, parietum ornamenta fuerunt tum velis nigricantibus, tum lapide Lesbio induxisse, ex quo emersit facetissimum scomma Lucij cuiusdam, sapientis quidem viri, sed Herodi etiam perfamiliaris. Is ergo puerum conspicatus rhaphanidas, hoc est radices, sic Græcis nuncupatas perluere, quæsiuit, cuiusnam foret ea cœna. Audiens vero Herodi eam parari: Atqui, inquit, Rhegillæ Herodes infelicius est, qui alba vescatur rhaphanide in funesta & pullata domo. Quæ illi renuntiata eatenus insederunt, vt mox domesticas tenebras, & parietum (vt sic dicam) nubila discuteret, ac ludibrio studiosis & magnis viris fieret. Fuit alioqui Lucius is naturę, vt videtur, paulò mordacioris ac liuidę. Marcus Romanorũ imperator Sextio philosopho vtebatur familiariter ex Bœotia. Inuisebat persæpe illius domum. Romam nonnulli venerat Lucius hic: ex occursu institit scitari, quónã aut cui pergeret, respõdit Imperator, καλὸν καὶ γηράσκοντι τὸ μανθάνειν, pulchrum etiam senescẽti discere, peto philosophũ Sextium percepturus quæ necdum edidici. Tunc Lucius prolata in ci lum manu, O Iuppiter, ait, Romanorum imperator, iam ap petente senio, gestans librũ, qui pueris mos est, præceptorem adit. At meus imperator Alexander annum secundum & ce sesimum agens mortuus est. Erat verò Sextius Cheronensis Plutarchi ex sorore nepos, qui de Pyrrhonica philosophia cem concinnauit libros. Meminit viri in M. Antonino philosopho Iulius Capitolinus. Niger porrò lapis in comitio festum indicabat locum, vel vt aliis placet, Romuli monumentum destinatum.

Nobilitatem in astragalis gestare, quid. De Herode item, ac Rhegilla Vxore. Astragalus quid, ac epsphyrion, & astragalisis. De talorum figuris, aut numeris. Diagrammismus quid: gramma item, seu linea. Cuborum inuentor. Pessorum lusus. Petteutice, Coleps. Midas iactus, Astragali in sacris mensis. Astragalion.

CAP. XXVII.

NObilitatem in astragalis habere, ex adagio videtur recte dici de eo, qui generis præstantia tumens, nulla ipse propria nititur virtute: quum præstet tamen ingenium excolere, in quo vera sunt stemmata & genuina hominis excellentia, sicuti à Platone summo philosopho comprobatum scimus. Nam in pedibus nobilitatis insignia, si aliud adsit nihil, gestare, odiosa tantum est, & inanis ostentatio. Nec eiusmodi hominem ab imagine, quam scientissimus artifex concinnè, vel vt Græcè dicam γραφικατόρως expinxerit, magnopere diuersum, censendum est. Præterea prudenter admodum Socrates ille in Apuleij Floridis, quum adolescentem vidisset diu tacentem: Dic aliquid, inquit, adolescens, vt te videã. Sic etiam hominem voce, vti figlinum sono pernoscimus. Quod Platonem quoque dicere solitum, ferunt. In hoc genus parœmia item congruit vetus, τὸν πατέρα αἰνέσει, εἰ μὴ κακοδαίμονες ἦσαν; Quis patrem laudabit, nisi improbi filij? Sic enim natura comparatũ, vt nulla præstantes virtute, parentũ itidem obrepãt laudib⁹. Nec ignoro, deluxatã à Chrysippo parœmiã, τὸν πατέρα αἰνέσει, εἰ μὴ ἀδολέσχαις ἦσι, quod refellit Dionysodorus. Sed ad prouerbium redeo, cuius historia ratio est. Erat Herodi sophistæ, cuius facta nobis mentio est, Rhegilla vxor nomine. Eam ob peccatum haud quo momenti magni, iussit à liberto Alcimedonte cædi. Fortè quidem gestabat vtero, agebatúrque à cõceptu mensis iam octauus. Igitur hominis imprudẽtia ingestis in ventrẽ plagis, non sine mulier iniurię vim, immaturo partu, naturę cõcessit. Eo nomine postulatus cædis est Herodes apud Romanum senatum ab vxoris fratre: nomen viro Bradeas fuit. Is maiorum dignitate longè princeps esse, nec minor nobilitatis ostẽtator, quam ornamentum generis erat in calceis episphyrion Menoides appellatum. Id significat fibulã cornicãtẽ, qualis fermè figura in pedibus est, quũ tenuem visitationẽ facit, vel etiã paulũ crassescit. Herodes igitur is paratu magno ad peragendũ reũ, de causa dicendã pauca ferè, aut nihil: in laudibus verò propriis etiã nimium, imò verò totus. Quũ multa iam de familia perillustri

emugiisset homo imperitus, scōmate illū excepit Heroēes. Tu,inquiēs,in astragalis nobilitatem gestitas. Est autē astragalus Latinè talus. Plinius de Polycleto, Fecit & talis nudēs iudētes,qui vocātur astragalizontes. Et sunt in Titi imperatoris atrio, quo opere nullum absolutius, plerique iudicant. Dicuntur & astriæ, sed à poëtis tantum, vt scribit Pollux: cuti Aristophanes etiā astricos vocauit. Sunt & in colūnarum spiris partes dictæ astragali:sicut torus, atque item scotia. trochilus,& supercilium, necnon plinthus. Digna relatu quod in Aristotelis primo Rhetorico enotauimus: talorū dum dici astragalisin: sicuti etiā sphærisin,pilæ nuncupat dum.Sed & cybian & pettian, id est κυβέιαν καὶ πεττείαν,id calculorum lusum:quando & apud Homerum proci, προπάροιθε ὑμέων ἵστηκεν. Petteuticen quoque dici animaduertimus.Quum verò centū forent proci, octo insuper adiectis,quatuor pessi ac quinquaginta parte vna, totidémque tera, è regione distribuebantur,spatio inter vtrosque relicto in quo pessus stabat vnus,Penelopes nomine, in quam formā pessum collimabant:ex deiecta futuri captantes omen mōnij,si pessorū præterea nullum attigissent. Pessorū ipsorū calculis mentio est Herodoto, ἀστραγίζειν est talis ludere, apud Callimachum: vt probat etiam author Eustathius. Astragalum Nicander & κώλυπα dixit. Sed & Homerus,

κέψ' ὀπίθω λώλυπ' τυχών,

Cubus,inquit in Atticis elegātiis Thomas magister,est rei cuiuslibet cauitas.dicuntur & cubi, τὰ ὀστέμβεια ἴσα, id est punctis distincta ossa, quibus vtuntur οἱ παιζοντες, id est ludentes. Cubus, seu blissantes, vt est apud Diomedem duobus locis. Cubus, seu tessera lateribus constabat sex,talus autem quatuor. In ludendo autem tesseris vtebātur tribus,talis verò quatuor: id quod in Diuinationibus Cicero commonuit,& ex ea obseruatione Valerius Martialis,

Non sum talorum numero par tessera,quum sit
Maior quàm talis,alea sæpe mihi.

Nec illud indignum scitu,in talo figuras in cadendo vicebus habuisse numeri. Monada enim significans vocabatur κύων, id est canis: canicula verò & à Persio dicta:

Scire erat in voto damnosa canicula quantum
Raderet.

Propertius autem canes nuncupauit eo versiculo,

Semper damnosi subsiluere canes.

Senex iactus etiam chios dicebatur.Cous verò, qui & hexites, mendosio est,mendosis parte hac Aristotelis codicibus:binarius & binarius numerus in talis non erat, vt in cubis, hoc est tesseris. Quin & in talario ludo numerus quidam Stesichorius dicatur,qui non alius erat,quàm octonarium: quoniam eius gratiæ conditorium magnifico exstructum impendio,ex octo,(vt Pollux inquit)cōstabat omnibus,angulis videlicet, cōmunis,gradibus. Fuit in Himera Siciliæ ciuitate,alij in Calabria scribunt.Euripides verò numerum continebat quadrageniarium,quoniam videtur vnus fuisse Euripides præfectorum quadraginta,post triginta tyrannos Athenis exactos.Fuit vetus tesserario ludo Midas iactus,& quidē fortunatissimus. Venus consurgebat ex talis quatuor iactatis, vbi diuersam facies ostendissent faciem.Tesserarij ludi species fuit veteri diagrammismus,à verbo γραμμίζειν, adhibebantur (vt inquit Eustathius) calculi sexaginta, tum albi, tum nigri. Meminit Philemon, μιθύει,διαγραμμίζει,κυβδύει. Sed ludum hunc lineas item dicunt,id est, lineas. Cubicum lusum à Palamede inuentum, Pausanias scribit. Erant porrò in sacris mēsis astragali,quorum iactu vaticinia concipiebant:vt si me iactus id emerserit,fiet hoc:sin minus, haud fiet. Astragalion autem,id est, ἀστραγάλειον, talarem intelligunt Græci.Scitum illud Fabij ex libro vndecimo,coarguentis cantandi morē in conuictionibus,Et ipsam,inquit, fori sanctitatem ludorum tabernam licentia soluere.Lora astragalota legimus apud Athenæum, diffiagellationi accommoda. Astragalum Odysseæ Agamemnonis, in Elpenoris nece, sunt qui pro iuguli coniunctura interpretentur:alij sphondylum malunt.

Lunulas gestarint in calceis Romani veteres. Nobilitatem nil prodesse,ni adsit virtutis meditatio. Terræ filij, qui dicantur.

CAP. XXVIII.

APud Romanos,author Plutarchus est,omnes qui nobilitate præstarent,lunulas in calceis solitos gestare:vnde & calcea pellis Martiali,& apud satyricum poëtam,

Appositam nigræ lunam subtexit alutæ.

Ad argumentū rationes afferūtur plures,illa interim arrisit plurimum.Etenim huic instituto affuisse videri potest nobile

antiq

antiquitatis documẽtum,tacitis velut ambagibus cõmonet
tis,non insoleſcendũ,nec proſperiore ſucceſſu efferendos ani
mos,inconſtantię rerum ſemper memores,qua humana co
flictantur:cui argumentũ prębeat luna,quæ primo quidem
obſcuro prodeat,mox ſplendido refulgens nitore viſenda
ſurgat facie.Sed quum iam clariſsimã præferat candoris ſpe
ciem,rurſum cõſeneſcens defloreſcit, donec ratione quadam
reciproca in nihilum denuo redeat. Illud non prætereũdum
videri aliarum quoque gentiũ fuiſſe inſtituti, lunulas in ca
ceis geſtare,quando Eſaiæ tertio ita legimus,In die illa aut
ret Dominus ornamẽtum calciamentorum & lunulas & to
ques.Sunt tamen,qui lunulas inibi aureas accipiant bullat
collo circumiectas. Cæterùm,ab inſtituto nõ alienum o
no,& ad vitæ mores eximiè pertinẽs:quod Lycurgum præ
care ſolitũ accepimus,qui ciuibus ſuis idẽtidem compreb
adnitebatur,nil profuturam illis nobilitatẽ,& quod ab Pla
cule viderẽtur propagati,niſi ea facerẽt meditarentúrq;
bus ille hominũ ſummus euaſiſſet:catulorũ etiam argumẽ
quos eiſdem prognatos parẽtibus educationis diſsimilitud
ne,moribus etiã longè diuerſis oſtẽtabat,quũ lucernarius
ret vnus,alter venaticus,& qui generoſos ſpiritus alũt,labo
bus innutritus.In hac verò nobilitatis mentione,adiecisse
perpõdij quippiã,nõ fuerit oneroſum,opinor,eo quidem a
plius,quòd multi nominis viri ac primę quodãmodo notæ
omnino doctis auribus paria videtur feciſſe,dũ terræ filios
ignobilibus aſſeueráter exponunt & prędicãt.Quãdo vel
Fabij reuincantur authoritate ex Oratoriarũ inſtitutionũ
bro tertio:Multum,inquit, authoritatis affert vetuſtas,
qui terra dicuntur orti.Quod verò ex Iuuenale affertur,

Vnde fit, vt malim fraterculus eſſe Gigantis,

Potes ad Pygmęos referre,qui & ipſi terra æditi ferãtur:quod
indicat Philoſtratus in Imaginibus, in Herculis mentione,
abs quo perempto Antæo,conſilio inito,aduerſus Hercule
irruiſſe Pygmæi tradũtur,fratris mortẽ vulturi. Antæus quo
pe terra natus memoratur.Quia verò ex Quintiliani verbis
terra orti videntur dici,quorum genus aboleuit vetuſtas,
lux Ouidio infertur Metamorphoſeon primo,

Iupiter è terra genitam mentitur, vt author
Deſinat inquiri.

Sunt qui monſtroſi corporis homines,dici terræ filios puerue

rè in Oedipo coloneo legimus apud Sophoclem, χθόνιον,
ſt.terreſtrem,pro nobili & indigena. Scribit in Apologe-
o Florens Septimius,terræ filios dictitari vulgò, quorũ ſit
ertum genus. Sicuti ignotos item,aut ex inopinato appa-
ues,de cœlo ſuperueniſſe dicunt. Sed enim cælũ & terram,
quit, matrem ac patrem, honoris gratia venerationíſque
de appellarit vnuſquiſque.Sunt qui terræ filios, ſæuos dici
immanes homines putent,quando & Callimachus,imma
ate ac truculentia præſignes feras terra prognatas intelli-
voluit.Non prætereundum verò, quod ſecundo Politico-
ſcribit Ariſtoteles:Putãdum,inquit,eſt,priſcos illos homi-
s,ſiue ex terra ſint geniti, ſiue ex corruptione aliqua ſerua-
entinis fuiſſe ignaros & imprudentes,quod eſt de terra na
inulgatum. Legimus porrò, quod ab inſtituto diſsitum
eſt, Præſtantiſsimos virtute, prudentia,viribus, Iouis fi-
à poëtis dici conſueſſe:ſicuti ab omni ſeiunctos humani-
e, velut marinis æditos fluctibus, Neptuno fuiſſe adopta-
quod Lycophronis interpres ſcribit, qui & robore inſi-
s in eandem vocat decuriam.Scribit tamen Cæcilinus Mi
cianus Apuleius in libro De orthographia: Ignobiles, ac
rum ignoretur genus,terræ filios à Cicerone & aliis nun-
ri. Nam quum Epiſtolarum ſeptimo, Cornelius,inquit,
s ſummo genere natus, terræ filius, ironicos dici inter-
antur. T.Liuius libro ab Vrbe condita primo,Veteri con
condentium vrbes, qui obſcuram atque humilem con-
ndo ad ſe multitudinem, natam è terra ſibi prolem men-
antur.

Fabula plura de rebus conformata quæ geſtãtur. Item ad id pertinentia alia. De hypomochlio vecte ferreo, & lingula. Sera. Moloche, ſeu malache. Serra. Sarram ducere. Serratura quid. Vectiarius quid, & mochlos. Muchlia. Exholcyſmus. Phragma. Vectigalia-rij. Fiſcarij. Sceuophora. Comiſtrũ. Phoretrum. Phorion. Phractici ſatellites.

CAP. XXIX.

VErſabamus nuper theſauros Iulij Pollucis, ex iis veluti
cella quadam proma,hęc deprompſimus,quibus gram-
aticorum ſupellex inſtructior fiat. Hydrophoros dici, qui
aquam

aquam subuehant: xylophoros, qui ligna: hylophoros, qui ma-
teriem: plinthophoros, qui lateres: pelophoros, qui cœnū a-
etiam vinum: phryganophoros, qui sarmenta. Positum id n-
men in quadam Lysiæ epistola, apud quem est & xyloph-
ria. Ex eadem sunt forma, coprophori, qui fimum aut sterc-
ferunt. Nam comicus Plato, vētrem copragogum dixit. Sun-
& qui vmbellam gestitent, sciadephori: sicut lampadop-
ri, qui faces. Phalangas dicunt, quibus baiuli ferendis vi-
tur oneribus. Ea Plato, vt idem author est Pollux, ἰφ' ὧ
λαμβάνω, sceuophoria nuncupat. A phalangis certè phalang-
rios appellari, animaduertimus, quos esse quandoque he-
phoros, interdum tetraphoros tradunt: quod Architecton
decimo repetit Vitruuius. Vectis autem ferreus dicitur, q-
onus alioqui vel multis immobile manibus, vnius pressio
hominis protollitur. Quod vecti subiicitur, hypomochl-
ab Aristotele dicitur in Mechanicis, si tamen de familia no-
summouetur liberis. Corruptè apud Vitruuium legitur h-
pomodion. Pars vectis quæ onus subit, & hypomochlio i-
cumbit, lingula vocatur. Dici hypomochlion videtur, a
ὑπὸ Græca præpositione, sub, nobis significante, & μόχλος
vox indicat planè vectem, quo vtuntur plerunque parietu-
perfossores. Scribunt ex Græcis nonnulli, mochlon comm-
nius dici catopegium, puto quia retro impingitur ianua. Ve-
ctes remissarios legimus apud Catonem. Inueni qui ser-
quoque nuncupent organum, quo ad aliquid mouendum ut-
mur. Moloche verò eadem est, quæ malache, id est, malua: q-
author Athenæus est. Vnde illud Epicharmi, πρόσ-ρ-χ-
μολόχης. id est, ego malua mitior. Hinc & Columella,

Et moloche prono sequitur quæ vertice solem.

Serram prodit Gellius, esse nomen ordinis militaris, è fo-
nuissimo quoque contractam. Vegetius scribit, dirigi
fronte consuesse, qua quidem hosti reprimendo, qua v-
aciei turbatæ restituendæ. Hinc apud Varronem Rei ru-
tertio, serram ducere, pro eo quod est fortiter pedem co-
re obnitique, hosti sese ingerendo. Sarratura verò sectio
serra quæ fit. A vecte inflectitur vectiarius apud Vitruu-
Ipsum, inquit, torcular si non cocleis torquetur, sed vec-
bus & prælo premitur, quadraginta pedum longitudine co-
stituatur, vt sit vectiariis spatiū expeditum. Vectigalia
videntur Firmico, qui vectigalia consectantur & redi-

Eccle-

sie, inquit, aut publicani aut vectigaliarij vel curiosi. Apud
eodem, vt obiter aliquid enotemus: fiscarij leguntur ab fi-
sco: faciet, inquit, imperatorum exactores, & qui annuas fi-
scorum præstationes repetant, & qui discussiones rationa-
rias tractare consueuerint. Sunt & vectes Vitruuio item, qui
per succulam traiecti, quamdiu ab vectiariis ducuntur, funis
ne ductarius succulæ circumuoluitur spiratim. Hæc autem
attollendis aut sustollendis oneribus excogitata ratio est. Apud
Vegetium, mochlion, glyphion, copeus, colapter, hermo-
raphices seu lapicidinæ instrumenta sunt. Sceuophora item
Græcis vocantur, quæ Latina historia impedimenta dicere
consueuit. Baiulorum merces comistrum appellatur & pho-
retrum, etiam phorion. Sunt & clitellæ ephippia quædam,
quæ iumentis imponuntur dossuariis ad onera commodius
ferenda: vulgus, detorto à Græcis vocabulo, bastos nuncu-
pat: nam βαστάζοντας pro baiulis dici ab illis, aliubi hoc ope-
re adnotatum, non excidit. Quoniam verò de mochlo facta
mentio est, sciendum, dici à Galeno mochliam ossis trala-
tionem, ex eo quod est præter naturam, in id quod ex natura
est: sicut exholcysmus est ossis tralatio ex superficie in pro-
fundum. At phragma, ex profundo in superficiem. Phractici
medicites quidam nominantur à Posidonio apud Athenæum,
qui corporis custodes habuit Athenienssium tyrannus
Dionysius.

Inuidiæ detestatio. Quid inuidia. Prouerbium, Aegyptio Scytha non inuidet. Βασκανίκ *ridicula. Coros pro inuidia cur. Palamedis poëmata. Tiberij liuens ingenium.* CAP. XXX.

Inuidia nullū esse perniciosius crimen humanis ingenium
mentibus, à magnis proditum authoribus, scimus, sed Basi-
lius primis. Hoc verò etiam si inuidioso minimum infert
molestiæ: præcipuum tamen & intestinum inuidi malum est.
Quem sicuti rubigo ferrum, ita inuidia animum hominis, vbi
nata est, consumit: vt dicere solebat Antisthenes. Et ve-
nena vt viperas tradunt aliqui, ventre in quo genitæ sunt cor-
rodo, nasci: eodem modo liuor oppressum exedit animum.
Quapropterea & Q. Curtius inuidos homines nil esse aliud scri
bit, quàm ipsorum tormenta. Est enim inuidia ex proximi
commodo prouenientis dolor, originem ex superbia ducens,

sicuti

sicuti interpretatur Augustinus. Ea verò est propriè amor ex-
cellentiæ vnde huic affectioni fomenta suggeruntur. Sed il-
lud in hac peste prorsus pestilentissimum, quod liuidus mem-
tis æstuationem grauius distrahentem nemini audeat omni-
no aperire. Sed defixus hærens in vno obtutu (vt Virgilianu-
abutamur versiculo) non vellicatur modò, sed lancinatur. E-
demum excarnificatus tantæ solicitudinis rationem compe-
mit: credo, diuino iudicio protinus irrogante supplicium.
Ita enim intolerabilius vritur, dum fateri erubescit, inuidia
se stimulis exagitari, sequundis amici rebus ingemiscere, in-
tris fortunã videri nimiam. Est enim huius mali proprium
vt gentilis sui vnusquisque æmulus sit. Verum, ex gentilibu
quoque, ne ignotis quidem inuidet aliquis, at notioribus ta
tum viciniisque, aut eodem quæstu aliáve similitudine cõiun
ctis, vt coætaneis, propinquis, fratribus. Et sicuti ærugo pro
pua est frumenti calamitas, ita inuidia intestinus etiam ani
citiæ morbus. Inter hos furor hic execrabilis sæuit & debac
chatur. Inde datus apud eruditos prouerbio locus, Aegypti
Scytha non inuidet: quando in dissimiles, & quos nunquam
nouerimus, non exeritur viruléta rabies. Quę apud quoldam
adeò videtur abominanda, adeò nulla prorsum ratione ferend
da, vt inuidos putent etiã solo aspectu nocere, vt bonæ etiam
num habitudinis corpora, quibus illi inuideant, extinguãtur
aut eorum relangueſcat nitor, & omnis conflacceſcat gratia
Perinde ac pernicioſa mali vis, & radius peſtifer ab oculo
profluat, quo mortale corpus inficiatur, ac grauius oblæ-
tur, vel vsque in tabem. Adeò naturæ gignere in toto corpo
re, & quorundam oculis quoque venena placuit, ne quid
vsquam mali esset, vt inquit Plinius, quod in homine non re-
periretur. Quanquam non me fallit, eiusmodi sententiam
grauissimis vulgarem putari, & anicularum fabulis pene
milem. Cæterùm, scire conuenit, aliud plerunque Christia
nę veritatis assertores statuere, quàm à Priscis viris prodit
sit. Ego verò, quantum ad doctrinam pertinet, quam hilce
bellis inspergimus, plurimum veteres consector,

Nullius addictus iurare in verba magistri,
Quo me cunque tulit tempestas, deferor hospes.

Sed redeo ad inuidos, quorum inauspicata infelixque natu-
ra, sicuti Plutarchus sensit & docuit, optimum quenque ve-
rulentia sua insectatur, sed in primis, quem summo nisu ad
virtutem

rem se proripientem intueatur. Quo nomine Themi-
em ferunt, quùm etiã num adolescens foret, nihil splen-
m à se fieri, inde coniectare solitũ, quòd inuidos adhuc
os non foret. Etenim quemamodum cantharides lætio-
s frumentis & viridioribus innascuntur rosis: sic & in-
eos arrodit præcipuè qui boni sunt, quique ad gloriam
ris grassantur, via: Nec laudes concoquere iam valet, sed
e satietate quadam liuidè auersatur. Inde coron pro inui
positum inuenimus in Pindari Nemeis, digna sententia
vbique legatur ἐπὶ δὲ τοῖς νέοις ἀνθρώπων βάσκανος ἀϋτμὰ.
us esse occursu grauem liuidam hominis mentem si-
at. Quæ & magnos quandoque viros inficit, quando
quoque stimulis proditur à nonnullis, ab Homero Pa-
dis in Græcorum castris perempti poemata concerpta
aut exusta, etiam si Agamemnonis id posteris alliuant
que. Non præteribo parte hac Tiberij vanitatẽ, qui ma-
em architectona, quòd maximam porticum in latus ita
mbentem, vti ruinam minaretur, ingenij sagacitate
in integrum restituisset, admiratus est, πρὸς ἰσχνότητα
Dion; quo nomine illum pecunia donatum Vrbe in-
it. Quum autem accessisse supplex, ac quo procliuius
compos veniæ, ex industria vitreum allisisset poculum
que idem ostendisset ἄθραυστον, id est infractum illa sum-
etiam interfecit. Obseruatum tamẽ felicitatis magnitu-
n ac splendorem sæpenumero inuidiæ virus retundere
interextinguere. Neque enim credibile est, Alexan-
ue Cyro inuidisse quempiam imperitantibus iam &
orum dominis. Sed vt sol eius vmbram supra cuiuis ca-
iterit suis aspergendis radiis, aut prorsus extinguit, aut
minorem reddit: ita & felicitas, quum magnam na-
stitudinem fuerit, & supra inuidiæ caput assiterit, splen-
que inspererit suum, eam attenuat expellitque. Sed
eris inuidet aliquis. Vnde præclarè dictum à sophista
onus, inuidos homines libenter commiserari. Scien-
praterea, inuidiam duntaxat esse hominis & aduersus
em: neque enim inter feras inuidia fuerit, vt quibus
de felicitate alterius iudicium, neque gloria titillen-
dedecore moueantur: quibus rebus incrementa inui-
biici, palàm est. Sũt qui oculo rũ affectioni humorem per
em faciant, & rectissimè quidem. Illi quippe lumen cla-

rius ferre nequeunt, & ad omnem splendorẽ caligant, quo
est itẽm inuidiæ proprium. Cuiusmodi verò sint inuidia
ces, graphicè Ouidius exprimit illis versibus;

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno,
Risus abest, nisi quem visi fecere dolores.

Dignum scitu illud in hac mẽtione: veteres ferrarios fa
ante fornaculã solitos ridicularia quæpiã appendere, inu
auertẽdæ gratia. Ea verò dicebãtur bascania. Est autẽ bal
qui oculorum acie *baśva*, id est pernecat corrumpitque

Quem Aegyptium sophistẽ intelligamus. Déque Proteo allegoricè pluscula. CAP. XXXI.

AEgyptium sophistam, ex prouerbio adnotauimus
dici de eo, qui suspensas habeat vitæ rationes, sen
que aliunde pendeat, hoc est ex astantium iudicio. Nam
ti à doctissimis traditum scimus, Nihil omnium est quo
gere, sapiens æquè debeat, quàm ad ostentationem vi
ac populares curas sequi. Quos plerosque omnes phi
phiæ sectatores fecisse, Hieronymus adeò videtur co
basse, vt illos gloriæ animalia nuncuparit, & auræ po
ris vilia mancipia. Vera autem ratio eatenus vitæ dux e
benda, vt etiam si vniuersi reclament homines, nil eoi
tetur quę rectè semel fuerint instituta, etiam si infamiam
pericula pro rectè factis subire dimicaréque pro aris fo
necesse sit. Qui verò imbutus innutritúsque secus est, n
eo differt, quem Aegyptium appellauimus sophistam: q
bor fiebat & aqua & fera, & postremò quicquid collibuis
quidem iustitiã laudibus efferet, modò id ex animo au
tium esse intelligat. Quandoque verò ratione eadem vsu
rare itidem permittet sibi, modò auditori (etiam si turpe
arrídere iniurias animaduertat atque, quod assentatorum
proprium, vt polypus ad speciem subiecti soli colorem
mutat, ita & ipse ad voluptatem audientium sententias
hoc nunc illo dictabit modo. Sophistẽ vero hũc Proteum
telligunt authores magni, sicuti hydram Plato, & repert
sebius, callidissimum item fuisse generis eius hominem
qui putent Proteum esse veritatem ipsam, quæ quia latet
alta premitur rerum caligine: ideo traditũ à mythicis

in antro obdormiscere. Porrò ipse hic in varias trãsit
es, vt poëta omnium maximus scienter canit,
a transformat sese in miracula rerum,
ẽmque, horribilémque feram, fluuiúmque liquentem.
em dum ratione ducitur ingenium ad veritatis inda
, variæ tunc cooriuntur rerum formæ, quæ veritatis
em ostentantes, animis nostris fallaciarum nubila obie
Multa enim putamus vera ac bona, quæ non sunt. Itaq;
conformatio imaginum falsarum rationem continet
s deludimur. Sunt enim qui in voluptate summum sta
onum. Hanc per suem exprimi concipimus. Alius ex
ram, crudelitatis conceptaculum, inter optanda ma
opinatur. Tunc in tigridem demutatio recognoscitur.
autem eorum nobis errores innuit, qui terrena pul
ine felicitatem metiuntur. Inuenias qui ambitione &
æ id exprimit leo: nam flamma etiam iræ typum ha
nuij liquentis nomine intelligo eos, quorum sententi
mæ post mortem corpoream tribuit nihil: sed vitã hanc
inconstanti, qua singulis momentis in decliue, hoc
interitum ducimur euidentissimum, totum metiun
minem. Verum, quo plures ingerunt se nobis obices,
andum acrius, & toto (vt Græci dicunt) pede eatenus
dum obnixius, donec suæ se figuræ reddat ambagio
teus, vt veritas demum illucescat quam magno & ex
ili ingenio viri, enixè perueştigare adorti quidem sunt,
natus omnium cessisse in irritum, res ipsæ perdocent:
ntque etiamnum, ni saluator prępotens CHRISTVS
ri gerni patris fontibus tãti arcani prompsisset oracu
e frustra à M. Tullio nuncupatis experitum votis sci
rtam facilè posset vera inuenire, quàm falsa conuin
De Proteo Herodotus item historia prima, & postrem
orue, alij quoque plures, ad Aegyptiorum regũ morem
a relata: quibus familiare fuit, leonis aut tauri vel dra
priorem partem in capite gestare, necnon arborẽ, quin
quoque, principatus insignia.

redibile sit, silẽtẽ lunã aliquid in nos agere. Qui dicuntur Icadiste. Athenæi locus declaratur. c. XXXII.

Vesitum à doctioribus naturæ arcana rimantibus,
tum vt sic perfectius ingenium expolirẽt, tum vt po-

steris se vixisse testarentur, Sitne à luna defluus effectus
quis dum filet, dúmque in coitu est quando lumine nullo
sanè minimo, virtute quoque esse prætenui, aut prorsum
la, probabile videatur. Certè si intimo non omnino ex
splendore, quod alibi sentire Cleomedē astruximus, defi
inde aliquid, consentaneum est. Inter Galeni tamen pla
reperimus, lunam eo schematismo, quod interluntium
lamus, nil omnino suæ virtutis affundere. Proinde apud
consurgit mēsis dierum numero sex & viginti, additō e
num semisse. Tot enim diebus insigniter, nec vanum nob
men insinuat, absumpto ferè triduo dum solis radios
donec in emersum properans consuetum induat habitū
tamen non improbè potest, lunari vi tunc affici aliquo
inferiora hæc, quatenus dum agit nihil, subducta lumin
testate, nocumentum affert nonnullum, quæ incremen
adepta adolescentię vim impertitur, largius alendo ac
lentius amplexando. Postea verò quàm de luna satis
diuersō congessimus, farraginem (vt sic dicam) adiuua
stram illud quoq; si Epicureos docuerimus à Græcis, &
næo præcipuè Dipnosophistarum libro septimo, εἰκαδίστας
est Icadistas nuncupari, quoniā Icadas colerent, quas in
gimus ferias Epicuri, nomine institutas mēsibus singu
cesima luna, qua natus credebatur is quæ superstitiosē
venerabantur, vt vultus gestarent per cubicula, circūfer
que secum. Imò verò, vt quinto De finibus Cicero scr
nō in annulis modò, sed & in poculis haberent. Feriari
io quoque est libro operis eiusdem secundo.

Adulationis malum. Quid cercopissare. Quæ macides. Adulatorum appellationes diuersæ. Cidissare quid. Carphologia. Carpi, carpiscula, pæ pericarpia. Capreolus. Tylæ. Crocylia. De nysii adulatoribus, & Antigoni. Adulatorum gnomina plura. Colax vnde, & item Cœlia, & colos. Cœla. Stena. Clymenus pro Plutone. Calu qui & Querquetulanus vnde. Thopica. Thopi ry & Porcelli historia. Climax quid.

CAP. XXXIII.

Dulationem perpetuum esse malum regum, quorum
opes assentatio sepius quàm hostis euerterit, Q. Curtius
Abs quo proditum item scimus, id esse nationis Sicu-
um proprium germanúmque: sicut Græcorum quoque
dicat Hieronymus: Scit ipsa, inquit, me non nota, sed
a narrare: nec ex aliquo in me beneficio, more Græ-
, gratiam lingua reddere. Cynicum Diogenem scitè
dum & verè solitum dicere accepimus, κρείττον εἶναι τὸ
ἀποθάνῃ, ἢ τὸς κόλακας. id est præstare ad coruos redigi,
adulatoribus exponi: quoniā illi morticina modò con-
tur, hi etiamnum viuos bonósque laniatu pestifero ex-
icare non desinant. Et Anaxilas dixit, adulatores esse di-
κώληκας, id est vermes. At Pindarus quum adulatores
tos appellasset, id est τὸς ψιθύρους, παρὰ τὸ ἤρεμα ὑποψιθυ-
id est ab insusurratione, illorum esse dixit ἄμαχον κα-
est inexpugnabile malum. Quin sicuti pueris simia vi-
decētior pulchriórque, itidem & imprudētium pleris-
adulatorum sæpe videri potentes, aut dici sapientia
ere ac omnifariam scatere bonis. Cæterùm ab stultis
tur illi quidem, dum sapientibus simiæ prorsum sint.
lonem è regno egisse præcipitem Crœsus memoratur,
adulari nesciret. Poëtæ item Philoxeno mortem inten-
Dionysius, quòd eum versus proprios recitantem, ab-
quidem & inconcinnos laudantibus cunctis, solus au-
immobilis. Quæ res pernicioſa vitiorum est altrix. Ea
am, inquit Ammianus, laus grata esse potestati de-
celsæ, quum interdum & vituperationi secus gesto-
pateat locus. Monet Seneca, adulatoribus non esse
endum latus, qui artifices sint ad captandos superiores.
ere enim hoc in se naturale blandicias, vt quum re-
ntur etiam placeant, sæpéque exclusas nouissimè reci-
medium tanti mali est, nolle laudari. Et alibi Sene-
em: Pro sua quenque portione adulatio infatuat. Di-
a, vos quidem dicitis me esse prudentem: ego autem
, quàm multa inutilia concupiscam, nocitura optem.
orum porrò guttur dicitur in Psalmo sepulchrum
. In præceptis ciuilibus Plutarchus scribit: Demetrij
atores indignum putasse, quo illum (opinor) arctius illa-
ent, ac compeditū tenerent cæteris regium nomen im-
. Nam Seleucū elephantarchen nuncupabant, Lysima-

chum verò gazophylaca, at Ptolemæum nauarchum, A
clea neũarchen. Idem alibi Plutarchus nil intẽtius cauc
quàm a lulatores monet, quoniam nullum sit perpicio
nus, quódque in præcipitium festinantius iuuenturem
quippe parẽtes ac liberos radicitus exterunt. Relatu dig
λιχονίζειν verbũ adulatoribus cõgruere, vbi subblãdiẽ
cos pilosq; ex vestibus legunt, quos vocant Græci κρο
γύφλας & τύλας. Ex quo elegãtissimè Galenus phrenetic
gna cõmonstrãs, esse in eis, inquit, stultã manuũ iactatio
καὶ πλύνειν καὶ παραλογίζεσθαι, id est crocidissimũ ac carp
giam, id est, festucarũ collectionẽ. Crocylia verò ciuitat
nomẽ. Eadẽ figura dicitur ῥαγίζειν, id est acinos, quos v
rhagas colligere, quod faciunt vuas comedẽtes: Carpon
rò in Europa copias ab Aureliano afflictas, prodit hist
quo nomine, Carpicum senatus eum appellauit. Quod
gne is ferens: Superest, inquit, patres conscripti, vti carp
lum etiam medicatis. Erat autem eo nomine calceorum
nus notissimum, vnde calceis forsan indita modò plebeia
cupatio. Olearum item vermiculi vocantur carpæ, aut
prouenientes flatu, sicuti in vitibus ipes. Sed & fœnum
cum inuenio carpum appellari: quin & balsami semen
carpa in Trachiniis vocat Sophocles, euaporationes ex
bus factas & fructibus in sacris. Pericarpia carnem intel
seminibus circumiectam in pomis. Capreolus bicorne
mentum est. Scribunt Græci, λοφυρίζειν esse adulatorum
bum item proprium, tralatione tamen à brutis ducta, q
caudam motantia, quam dicunt κίνδιον, subblandiri asse
rint. Id verò nostris literis cercopissare dicetur rectè. Fa
iuniori Dionysio adulatores legimus plures, quos etiam
rique Dionysiocolacas nominant. Hi primum se non ac
admodum videre assimulabãt, quia sic afficeretur Dion
Expuenti quoque faciem obiiciebãt, quam is conspueret
satis, superfluitates oris collambebant etiam: quæ eo
set, melle dulciora videri, asseuerantes. At Apollopha
Antigoni adulator, illius dicebat fortunã ἀλοβοκαθίζειν. Sed
qui ex adulãdi gestu, adulatorem nunc parachonitem nunc
schematothecen nuncupent, quoniam sit propémodum
teus quidam. Psomocolax legitur quandoque in vetustis
libris. Esse is videtur, qui panis ac bucellæ gratia, quá vocat
psomon, fusim abblanditur. Qui verò etiam plagas pati

somocolaphum (opinor) rectè dixeris. Nam & colax in
em sibi nomen vendicat, quoniam cibum etiam colon vo
vnde & bucolos. Quin cœlia quoque, id est venter, hinc
quem ducit. Cæles autem Vibenna Etruscæ gentis dux,
o monti nomen conciliasse memoratur, quem ob suppe
tas sedem accepit ab Prisco Tarquinio, seu alius quiuis
is: qua de causa etiam Tuscho data vico nomenclatu
olim mons Cælius dictus, vti comperio, Querquetula
quòd esset syluæ id genus frequens fœcunditásque. Sinum
cum dici Cœla, scribit Liuius. Sed & fauces vocari cœ
as item stena nuncupent, id est στενά. Cyprias verò mu
assentandi artificio per nobiles, quum in Syriam transi
ent, climacidas legimus nuncupatas, quoniam acclina
rum inscensuris regum vxoribus gradum struerent, ac
scalam arrigerent, quam vocant climaca. Est item sche
quòd dicunt grammatici climaca & climacoton. Dici
verò pulchritudinis schema, panegyricis plurimum ora
ibus accomodatum. Clymenum verò coli quum audis
rmionensibus, non alium (Pausania tradente) accipias,
Plutonem. Nam & inibi visebatur hiatus, per quem
esse Cerberum Hercules memoratur. Dici autem Cly
on interpretãtur, ὅτι πάντας προσκαλεῖται εἰς ἑαυτόν, quod
accersat omnes: vel ὑπὸ πάντων ἀκούμενος, id est quem
unt omnes, esse quoque Plutonem hunc, testatur Epi
ma de Orpheo concinnatum:

καὶ ἀμειλίκτοιο βαρὺ λιγυμέλεος νέκυος
κρὰς τὴν ἀμάκιτον ὑμὴν ὑθλιξε λύρᾳ.

ad climacidas spectat, amplius aduertendum: anabo
; id est ἀναβολὰς dici Græcis, & Plutarcho in vita Crassi,
equum inscensuris adiumento sunt. Sed & pro scala capi,
in Sudas, verbum id transferre neglexit Plutarchi inter
. Climax porrò certaminis est genus Sophocli in Trachi
Thopica item adulatoria intelliguntur. Nam adulatorij
entiti sermones vocantur thopes. Ab adulationis malo
illud seiunctum: Tiberio forte obuenit, vt in decreto quo
verbo vtetetur haud Latino satis: id quum amplius no
uersasset, mox rei grammaticæ studiosos consuluit: tunc
ito Ateius, Etiam si, inquit, veterum nemo hoc videatur
o vsus: at nũc abs te ius accipiet, intérque antiqua recen
mur. Porcellus sermonem excipiens, Tu inquit, Romano

rum hominibus, ô Cęsar, πολυτέλειαν dare potes, verbis nõ pote-

Vitæ diuturnioris breuioríque rationes ex philosophorum scholis: item de ratione maris & fœminæ in plantis atque inibi Plinius illustratur. Vlyssescur dicatur varax seu corvus CAP. XXXIIII.

LOngioris aut breuioris vitæ discrimina esse bifaria, probatum ab eminentissimis est. Sunt enim animalia quædam, quæ vitæ comperiuntur longioris per totam speciem, vt homo: diutius enim viuit hic, quã equus. Alia verò sunt quæ inter se differunt. Nam inter homines habẽtur, quorum spatiosior vita est, quod ipsum duabus de causis cõtingere potest: altera promitur ex constitutionis ratione: ex regionum diuersitate altera. Qui in regione agũt calida & humida vel temperata, proculdubio longiora sortiuntur vitæ spatia, licẽti Aristoteles arbitratur, quã qui in frigida. Præterea, qui sanguinei sunt, annosiores degunt. Existunt enim calidi & humidi, quibus vitam consistere maximè deprehenderũt scientissimi. Melancholici verò ratione diuersa commoriũtur velocius: súntque prorsum oligochronij. Neque credendũ, magnitudinem corporis vel paruitatem, esse diuturnioris vitæ causam. Equus enim breuioris est vitæ, quàm homo, & insectorum multa sunt ἐπετειακα, hoc est annuum tãtum tempus degentia. Neque item plantæ animalia exsuperãt vitæ longitudine, quãdo inter ipsas annuæ sunt pleręque. Neque item sanguine præditа superant exsanguia, quoniam apes multa præcellunt, quæ sanguinem habent: nec rursus exsanguia, sanguineis diuturniora. Etenim quæ malaca vocãtur, cpetia quidem sunt, sed sine sanguine. Neque in terra degentia iis, quæ in mari. Nam ex terrestribus multa vix annum implent. Et in mari quoque pleraque sunt vitæ breuioris. Nam molliorisque testæ animalia breue admodum durant tempus. Verùm, vt ratio euidens proruatur effectus huius: ita omnino coniectandum videtur, vt veterum prætereamus sententiam, statuentium, fellis priuationem videri longioris æui argumentum. Omne animal est calidum & humidum, & quod sit calidum, hinc peruincitur: Omne enim viuens alimento indiget: alimentum in principio contrarium est, in fine simile. Vnde necessarium videtur, id à principio aliquo intimo commutari. Hoc autem non aliud est, quàm calidum. Proinde,

inde, omne viuens caliditatem habet. Sed calidum sine humido nequit cõsistere: hoc enim est proprium calidi subiectum. Propterea quod viuit vtrumque habeat necesse est: his enim vita constat. Senectus verò, quæ corruptioni proxima est, frigida est ac sicca. Amplius verò corrupta iam, & mortua. Porro quia senescentia exsiccantur assiduè ac necessario. Siquidem calidum assiduè in humidum agit, ac diuexat illud, sibique seipsum. Nam humido corrupto per accidens, & ipsum flaccescat, necessum videtur. Vitæ longioris causa cognoscitur prima, si genuina humectatio talis fuerit, vt non facilè arescat exteraturque ab intimo calore. Proinde pinguia longioris vitæ sunt. Nec facilè computrescunt. Illud enim pinguedinis proprium, vt partes agglutinet, quia vicidi habet multum, & inde aëris quoque plurimum, pingue item aereum est. Aër autem sic se habet ad aquam & terram, vt ignis ad omnia elementa. Qui illorum respectu imputrescibilis est. Itaque & aërẽ respectu aquæ & terræ nescire putrefactionem, certum est. Deinde si humectum hoc non pingue fuerit, verùm cum calore compari fuerit copiosum, consequetur ratio secunda diuturnitatis vitæ. Nam si humidum proportionem non habet ad calidum, largitate sua & redundantia illud præfocabit, vel ipsum concrescet. Propterea inquit Aristoteles. διὸ γὰ τὰ αἴτια, τίνι ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν, id est duæ enim causæ sunt, quantum & quale: quod est, multum esse quidem, sed non extra proportionem. Qua ex causa, inquit, homo diuturnitate viuendi multa præcedit animantia. Quibus verò animantibus humidum ineſt pingue, indéque non proueniunt. Nam eiusmodi humectum non exsiccatur facilè, quod iam diximus. Rursus nec facilè frigescit, quum pingue aëreum sit. Aër verò calidus: quòd verò calidũ est, non facilè concrescit, imóque nec pinguitudo. At in quibus fuerit phlegmaticum humidum, vitæ proculdubio sunt breuioris. Tale enim humectum crassius est frigidiúsque, imóque etiã cõcretioni obnoxiũ. Cæterùm ex iis quæ iam nobis expositа sunt, euidentius illa pernoscũtur. Quum sit genitale semen superfluitas digestionis tertiæ, etenim calidum percoquens plus sępe digerit, quàm ad nutricationem videatur necessarium & augmentum, idque superfluum fit semen: quæ frequentius accidunt, breuioris sunt vitæ, & maturius senectute conficiuntur. Nam quum superfluum eiusmodi intemperantia coitus

egestum fuerit id demum emittitur humidum, quod nutrimento destinatum à natura fuerat, vnde exsiccatio consequitur. Inde fit, vt muli equos exsuperent vivendi diuturnitate. Itémque vniuersim fœminæ mares, quia plus hi egerant vrinæ genitalis, quod & in passeribus perspicuum est. Alioqui quũ sit mas calidior fœmina, & vitã longiorẽ sortiri eũ, vero dissimile veri est. Quã rem & in plãtis intelligimus, etiamsi impropriè masculus & fœmina dicũtur in iis. Masculus siquidem propriè est, qui in aliquo generare potest: femella, in qua generari potest: qua ratione masculus & fœmina esse in plantis nõ queũt. Ea tamẽ distinguũtur appellatione, quòd quarũdam illis insint masculorum proprietates & fœminarum. Nam quia masculus maioris est virtutis vt plurimum, quàm fœmina: ideo planta, cui maior vis adest fructus promendi, masculi indepta nomen est: cui autem minor, fœminæ. Et Ammianus Marcellinus maritari palmas tradit, ac sexum facilè dicerni: quin & fœminas concipere marium illitas seminibus, adeóque inuicem oblectari, vt enixius sese appetentes, ne proflatu quidem validiore auerti queãt. Hæc verò ideo exsequuti sumus, vt Pliniana eruditio amplius innotesceret: siquidem Naturalis historiæ libro tertiodecimo legimus: Arboribus, imò potius omnibus quæ terra gignit, herbísque etiã, verumque sexum esse, diligentissimi naturę tradunt. Quum tamen Aristoteles libro De Animalium generatione primo, marem à fœmina nõ separari in iis scribat. At Dioscorides Sylueſtre dicinalis libro secundo: Anagallidis, inquit, species duplex, flore differens: quæ enim cyaneum habet, fœmina dicitur: quæ phœniceũ, mas. Quin & De stirpibus libro tertio Theophrastus: Arborum, inquit, differentia publica est, qua fœmina másque distinguitur: quorum alterum fructiferum, alterum sterile aliàs est: vbi verò ambo fructifera, fructum meliorem præstat fœmina: nisi fortè mares eas libeat vocare: sunt enim quibus ita videatur. In Asclepio autem Mercurius: Deus, inquit, vt omnia, vtriusque sexus fœcunditate plenissimus, semper voluntatis suæ prægnãs parit, quicquid voluerit procreare. Amplius Hexaemeri tertio cum magno Basilio Ambrosius: Est etiam, inquit, quod mireris: nam ipsis sexus pomis inest, inest arboribus sexus discretio: quippe palmam videas, dactylos quę promit, plerũq; ramos proclinantẽ suos, eséque submittentẽ, ac concupiscentiæ & amplexus speciem quo-

quodammodo arbori prætendentem, quam marem palmam nuncupant rusticorum pueri. Palmam igitur illam fœminam intelligunt, quæ sexum subiectionis specie confiteatur. Quo sanè argumento agricolationis periti ramis ejus dactylorum, vel masculæ palmæ semina præstruentes, veluti perfunctionis sensum infundunt, ac expetiti concubitus exhibent gratiam. Quo affecta munere surrigitur denuo, ac planè hilarior comam protollere animaduertitur. Verùm quia de vitæ diuturnitate loquuti multa sumus, sciendum, Vlyssem ab Lycophrone coraca dici, hoc est coruum, διὰ τὸ πολυχρόνιον, quoniam ætate iam fessus interiit, ab Telegono interemptus, quem ex Circe susceperat: cuius rei vel Oppianus commeminit.

FINIS.

INDEX VOCVM ET RERVM SINGVLARVM COGNITV NECESSARIARVM FOECVNDISSIMVS.

Ante l k non aspirari 275
Abalienatio quid 146
Abaris Scytha 607
Abaris historia 452
Abas in lacertam 658
Abatos locus 233
Abdalæ sarraceni dictum 361
Abij qui 605
Aboli qui 112
Abortus signum 354.355
Abradatæ historia 231.232
Abraham non omnino Chaldæus 389
Abrotonum, γλυκὺς ἀγκὼν 640
Abrotonum meretricula, Themistoclis mater 278
Academiæ gymnasium Palladi sacrum 456
Acalanthis canis 523
Auis ibidem
Acanthæ 477
Acanthiæ cicadæ 476
Aetoliæ 476
Acanthilides ibid.
Acanthis auicula ibid.
Acanthochœrus 132
Acanthos vrbs 476
Acarnanes iaculatores 585
ἀκατάληψία 471
Acation 477
Accensus 481
Accepti & expensis codex & tabulæ 144
Acceptabulum quid 230
Acceptabula 230
Acceptabula præstigiatorum, pagina 239
Acceptilatio 145.146
Accus mulieris insania 467
Accusatorum argentei in Areo pago lapides 137
Ace locus, ἄλως 475
Acesios 90
Acesius cur Apollo 435
Acetabula 228
Acetarium 229
Achæi cur Chalcochitones Homero 288
Achanti volumen 408
Achelodorus 345
Achelous cur βάλιφρων 535
Acheloi fluuij simulacrum ibid.
Acherij oratoris dictum 327
Achetas 477
Achilles iunior Eurylochus 435
Achilles cur Troilum peremerit 320
Achillis coma flaua 215
Achillis corpus in Albam insulam translatum 215
Achillis Dromos insula 255
Achillis insula ibidem
Achillis tumuli coronæ 509
Achilleum apud Tanagræos quid pag. 343
Achthophorus 563
ἀχθοφόροι 385
ἀχυρόδαις Tirinthiorum cibus, pagina 568
ἀκόντια μὴ κίνει, prouerbium, pagina 500.501
ἀκόντιον 500
Accipenseres 163
ἀκόλαστοι qui 259
ἄκοντι 282
Aconitum ab Hecate inuentum pag. 66
ἀκρασίαι 218
ἀκρατεῖς qui 259
Acratoposiæ certamen 624
Acrisij heroum 498
ἀκρογωνιαῖον 369
Acrochersites cur dictus Sostratus 225
Acrochirius 23
Acrochirismus 23.225
Acrocholus 215
Acrodrya 140
Acronis incuria 684
Acropolis Athenienſium, olim Polis 297
Actæonis canes 522
ἀκτά, actæ 74
Actionum genera tria 735
Actus ratio in fabulis 692
Acubus sub vngues impactis natæ Dionysij fil. 255
Acutos morbos per dies Impares moueri 274
Ad Assyriorum Deus 632
Adamas ferri species, & quomodo molliatur 672
Adamantina vincula 672
Adaquare 649
Adargatis dea 632
Adephaga, adephagi 345.346
ἀδηφαγίαι 208
ἄδεσμος φυλακή 479
Adipsa 202
Admeti scolion 127
Adolescentes vnde dicti 691
Adolescentiæ ætas 692
Adolescentiæ ad Mercurij sydus ratio 694
Adonis Hebr. Thannus 560
Adoniorum sacrorum rit. 88
Adorantes quam partem spectare debeant 87
Adorantibus nobis an deus afficiatur 88
Adoratio, in gratiarum actione, qualis deceat 88
Adorationis ritus 709.710
Adorationis ritus antiqui conseruandi 419
Adrasti duo 63
Adrastia 394
Adrastia an eadem cum Nemesi, & vnde dicta 63.64
Adriacũ mare cur Cronium 103
Adriani Cæs. historia 44
Adriani imp. laus 675
Adriani imp. insania 467
Adriano quale factum imperij omen 401.402
Adrianopolis, que & Oresta 468
Adulationis detestatio 771.774
Adulationis remedium 774
Adulator, polypus cur 229
Adulatores diuitum σκώληκες & ψιδύρες

ἀιδήμη 773
Adulatorum appellationes diuersæ 603.774
Adulter vxoris suæ quis 454
in Adulteros quis primus legem sanxerit 759
Adulterij rea ab Hippocrate liberata 740
Adyrmachidę qui, eorúmq; mores 641
ἄεθλα 551
Aedificiorum apud veteres figuræ 135
Aegauſienſe vinum 178
Aegei interitus, & heroum 612
Aeges 558
Aegiale, poſtea Sicyon dicta 73
Aegialeus ibid.
Aegialos 74
Aegides 558
Aegidis appellatio vnde, & origo 643
Aegidos Iouis allegoria, & Palladis 558
Aegila tribus 567
Aegilides iſchades 568
Aegina Aeſopi filia 710
Aegina inſula Oenone prius 615
Aegina Piræi lema 101.102
Aeginæa mercatura quæ 102
Aeginetæ φαλάξιοι 615
Aeginetarum ſtud. 392.615
Aeginetis captis cur pollices reſecti 370
Aeginetica potentia ibid.
Aegirus 570
Aegis thyſanoeſſa 412
αἰγοφάγος Iuno Spartæ cur 555
Aegopi oculi qui 172
Aegritudinum periodi per ſeptenarium plerunque 274
Aegrotatio quibus ad rerum emendationem profuerit 705
Aegrotum in Libyam mittere quid 644
Aegrotos producendi mos, pagina 604.630
Aegyptiaci dies 268
αἰγυπτιάζειν 583
Aegyptia ficus 621
Aegyptium templum, prou. 390
Aegyptius ſophiſtes qui, prouerbium 770
Aegyptio Scytha nō inuidet, pro uerbium 768
Aegyptij ἀχθοφόροι & παλιμβάϊοι pag. 381
Aegyptij antiquitus baiuli 385
Aegyptij artophagi 638
Aegyptij cur blæſis pedibus 422
Aegyptij eruditi 384
Aegyptij pecuniæ ſtudioſi, vnde pag. 384
Aegyptij φίλωνες 386
Aegyptiorum mores 384.385.603
Aegyptiorum mos defunctorum ventres eximendi 207
Aegyptiorum dij 391
Aegyptiorū furandi licentia 749
Aegyptiorum improbitas 603
Aegyptiorum tibia 388
Aegyptiorum inuentum geometria 638
Aegyptiorum inuenta & mores pag. 636.637
Aegyptiorum mos præcidendi virginum nympham 607
Aegyptiorum nigritia 608
Aegyptiorum reges paſtores & pharaones 387

Aegyptiorum regum mos & principatus inſignia 771
Aegyptiorum ſacerdotum frugalitas 208
Aegyptiorum ſacra 84.200
Aegyptiorum ſapientia cuiuſmodi fuerit 388
Superſtitio 389
Aegyptiorum ſepulchra 506
& domorum vtilitas ibidem
Aegyptiorum ſermo diis maximè congruens 419
Aegyptiorum templa qualia, pagina 390.391
Aegyptiorum vinolentia 388
Aegyptius anni principium cancer, cur 358
Aegyptus ſcientiarum parens, pagina 384
Aegyptus imago cœli 385
Aegyptus pro Nilo 736
Aegyptus prouincia equeſtri tantum viro decerni ſolita 385
Aegyptus Saturnino interdicta, pag. 384
in Aegyptum cur à magnis viris crebrò ſuſcepta profectio, pagina 388.389
de Aegypto religione priuanda vaticinium 388
Aemylij Pauli in lunæ deliquio victima 270
Aeneas ob pietatem clementer à Græcis victoribus tractatus, pagina 697
Aeneæ pietas 54
Aeneæ ſtatua apud Argiuos, pagina 74
Aeneæ vxor Creuſa & Eurydice 672
Aeneum vinculum 672
Aeneo crure perinſignis allegoria 557
Aeneorum poculorum vſus, pagina 672
Aeneis vaſis vti quibus potiſſimum in ſacris veteres ſoliti, pagina 670
Aenos, ſiue ἄινος quid, & vnde dictus 367
Aeolicus pro fraudulento 30
Aeolipolæ quid 743
αἰολίζειν 30
Aelus cur ventorum rex 744.145
Aepos mons 245
Aequinoctiales horæ 110
Aër quid 680
ἀέρα 117
Aerariam fabricā primum Athenienſes exercuiſſe 666
Aerariæ fabricæ cur leſchæ, pagina 670.672
Aerias Veneris Paphicæ templi author 262
Aerica piſcis 670
Aes ante ferri vſum 630
Aes cur à Græcis χαλκὸς dicatur, pag. 668
Aes rubigine non conſumi, pagina 672
Aes thermarum 673
Aeris alieni remiſsio apud quos vſurpata 146
Aeris crepitu cur in lunæ deliquiis vſi veteres 670
Aeris fundendi artem quis excogitarit primus 383
Aeris in ſacris & excantationibus vis 670
Aeris inuentio 668

& authoritas 631
Aeris palea 670
Aeris sonus, vehementissima res Græcis visa 670
Aeris tinnitu solui φάσματα pagina 719
Aera pro pila 773
Aerope regis ocium 14
Aeropis cum Marte congressus pag. 759
Aeruginis ad inuidiam collatio pag. 768
Aeruscatores 114
αἰσχάρα 86
Aeschines Sophisticæ secundæ princeps 686
αἰσχρουργικὸς 49
Aesculapius cur Agnitas 555
Aesculapius Sophicli hospitio exceptus 329
Aesculapij allegoria 414
Aesculapio cur Gallum se debere, Socr. dicat 414
Aesopi helicotaton hydor, pagina 172
Aesopeæ fabulæ cur 559
Aesop. cur λογωοὶς 670
Aesopus merito sapiens habitus pag. 366
Aesopus vnde dictus 368
Aesopi apologi 366
Aesopi deformitas 368
Aesopo vnde fabulandi peritia pag. 366
Aesopum reuixisse 368
Aesopicarum fabellarum origo ab Hesiodo 366
Aestati meridies assimilata 272
Aestiua hora 392
Aetatis fabula 695
Aetates in vita aureæ, tres 705
Aetatum humanæ vitæ distributio 691.695
Aetatum singularum humor exuperans qui 695
Aetatum singularum mensus non vbique nec semper iidem 696
Aetatum vocabula 715
ἀετεῖν 477
Aetaliones cicadæ 425
ἄιδηψ ibid.
Aethiops matronæ ex conceptus imaginatione æditus 739.740
Aethiopes cur timidi & effœminati nati 421.422
Aethiopes cur blesis pedibus 422
Aethiopum candor in dentibus pag. 422
Aethiopum capita sine supercilijs pag. 218
Aethiopum nigredinis & vibrati capilli ratio 420.421
Aethiopas febri correptos vt plurimum mori 420
Aethiopas trigesimo anno consenescere 421
Aethiopia Diana vnde 388
Aethiopici tauri 421
Aethiopion Lydia regio 722
Aethlius 654
Aethon vulpes cur 93
Aethusa 206
Aethyia Pallas 55
Aetia Callimachi ibidem
ἄετιὸν 192
Aetites lapis 387
Aetolia prius Δῖστε 722
Aetolus
Aetoli epitheto quid, & vnde 750
Aetoli bellaces & μονοκρήπιδες 751

oli grassatorrs 585
olorum Apocleti 227
olorum furta 750
Aetolis manum habere, quid ibid.
olica audacia, pro magna 751
olicæ cicadæ 476
olicæ tunicæ 620
omata 193
ibid. in templis ibid.
us pro Nilo 736
ones qui 175
613
ulatio 613
ati capilli qui 559
ationes vrbanæ quæ pagi- 570
llis Corcyrea 61.62
mata 244.737
emnon Caberis initiatus 117
us vrbs et fluuius 438
ri scythæ 563
icus radix vnde 563
ch. Nasiarches 774
ὸς ἀγάλματος simulacrum 179
ia Minerua 613
oria dea 295
r afflictos & hypobolus qui 6
429
r spureus 219
tabulinus & trientius quis 144
ai in Menecratē scōma, & in Callipidem 51
gitationes 218
agidis vxor Timæa Alcibiadi vitiata 253
agilion 130
aglaidis voracitas 345
aglottos 156
Ἀγνὰ ῥήματα quæ Thucydidi pagina 84
agnata membra an irrita 486
Agnationes, παραφύσεις 486
agneon locus 737
agnitas æsculapius cur 555
agnomones 112
Ἀγνώστων θεῶν ara 187
agnus sub Bocchoro loquutus pagina 387
agon χρηματίτης & stephanites pag. 433
Ἀγὼν γλυκὺς καὶ γυναικῶν pro loco 737
agon Heracleoticus 563
agonis author Iphitus 186
agonis etymon 550
agonis varia notio ibid.
agones epitaphij ibid.
Ἀγόνια 551
Ἀγόνιαι γῆς 551
agnos 690
agoni 675
ἄγωνι χοαί 550
agonij dij agonia 550
agonice 563
agonistice quibus constet, pagina 224
agonothetarum ratio 285
agoræa Pallas 554
agoræi Iouis sacellum 554
Ἀγοραῖοι 690
agradatos 520
agræ regio 722
agrammata quæ 230

Agrariæ legis præcipua causa quæ 502
Agraulos Cecropis 137
Agricolarum veterum vox, diis immortalibus 109
Agricolationis contemptus apud Thracas 12
De agricultura collectanea Græca incerti authoris 722
Agrielæa 135
Agrigenti fluuij simulacrum 514
Agrigentini equitij gloria 621
Agrigentinorum luxus 176
Agrippeum theatrum 140
Agrippos, Agrippo infœcundior pag. 136
ἀγυρτιήν Dianæ templum 722
Aiseopes aues 125
Alarum fœtor vnde, & in quibus pag. 10.11.325
Alas fregisse aliquem, prouerbium 488
Allas oppidum 512
ἀλάσθαι 512
Alba insula vnde dicta 255
Albanorum in defunctos barbaries 501
Albanorum qui ad Caucasum, mores 617
Albani 581
& albini 581
Alberti magni lapsus 683
Albigerij Carthaginiensis diuinatio 165
Albij montes 313
Albini cognomen vnde Clodio pag. 356
Albumasar fabulosus 271
Albidies qui 270
Alcæa quid 173
Alcæi scolion 68
ἀλκή 78
Alce fera qualis 11
Alcestidis generositas 30
Alchindus 44
Alciatus 34
Alciatus notatur 34
Alcibiades. Laconicum nomen pag. 23
Alcibiades Aegypto persimilis 24
pag. 24
Alcibiades plures 60
Alcibiades calcei 24
Alcibiadis in concionando modestus 23
Alcibiadis lambdacismus imitabilis 13
sitas 13
Alcini Lydorum regis historia pag. 27
Alcippa, Alcyon 27
Alcippa ab Halirrhodio compressa 15
sa 17
Alcis 17
Alemæonis de Musarũ ortu sententia 34
Almanis voracitas 34
Alemenæ partus quomodo à Lucina impeditus 27
Alcyone, Alcyon 27
Alcyones, & eorum nomina 27
Alcyones sine aspiratione scribendum 27
Alcyones vnde dictæ 27
Alcyoneus gygas 27
Alcionides dies qui, siue Alcionij 27
ἀλίκε 51
Aleæ lusus à Lydis primum 77
Alec, quæ & mænis 71
Alectryonis iuuenis fabula 51

Alcum 513
Alcæ vrbis 512
Alei campi 512.513
Alesius mons 513
Ἀλέξικακος ara Anaxagoræ dicata pag. 8
Alexander adhuc puer scite à cytharœdo reprehensus 698
Alexander philomelos cur 219
Alexandri Aegei in Neronem comma 39
Alexandri Cæsaris in eunuchos comma 675
Alexandri amasius Bagoas, pagina 315
Alexandri vinolentia 284
Alexandri cum Sogdiis amicitia 630
Alexandri de thesauris suis apud amicos reconditis dictum, pagina 258
Alexandri in Antipatrem scomma 392
Alexandri in Cincinnatulũ scomma 571
Alexandri graue in Olympiadẽ dictum 391
Alexandri in Philippum dictum pag. 257
Alexandri imperatoris iracundia 541
Alexandri imperatoris interitus pag. 600
Alexandri imago ab Apelle facta 240
Alexandri in Iudæos liberalitas 590
Alexandri regis in mulieres liberalitas 235
Alexandri lumen ex stylo fundentis historia 310
Alexandri regis festiuum munus homini nihili datum pagina 531
Alexandri turpe facinus ad scorti nutum Persarum regiã exurentis 285
Alexandri Lyciaca 194
Alexandri problemata an rectè ipsi asscripta 410
Alexandri Sphæristæ statua pagina 738
Alexandria per exochen πόλις dicta 385
Alexandriæ deflendi mortuos mos 511
Alexandriæ quãta medicinę estimatio 385
Alexandriæ situm frequenter elephantiasi laborare, pagina 12
Alexandrini cæli lætitia 387
Alexandrini fallaces 385
Alexicaca 486
Alexicacos Apollo cur 435.654
Alexidis in Callimedontẽ scomma 210
Alieni qui 474
Alienatio duplex 462
Alienatio in morbis vnde 467
ἄλιμα pharmaca 203
Alimos herba 203
Alimentarij pueri ibi.
Allagæ 623
Allegoria in fabulis triplex pagina 556.557
Allij natura, & in quo à cepis differat 95
Allio pastus, prouerb. 605
Alma mons 597

Almacheni 92
Aloadæ qui 754
Alogij hæretici 428
Alon 16
Alopecades 652
Alopeces caruncułæ 654
Alopecia insula ibid.
Alopecium 652
Alopeciæ morbo vnde nomen pag. 218.652
ἀλοπηκίασις 653
Alopecides 412
Alopecides canes 521
Alopeci furor 541
Alopeconesus vnde 658
Alpes & Rhipæi an iidem pagina 313.314
Alpheus & Alphea Diana 237
Alphei fluuij simulacrum 533
Altani venti qui 745
Althepus, althepia 111
Altis lucus 186
Altius Iupiter ibi.
Alurgides vestes 402
Aluus 260
ἀλυπίας τέχνη ab Antiphonte excogitata 656
ἀμαχητί 282
Amalthea Iouis nutrix 81
Amanes regio cur pro Melanthio 473
Amantum lusu platagoniũ 659
Amaranthus quid 510
Amarãtho sepulchra coronari, solita 510
Amasius ἀλειτὴς 320
Amastris sacrificium immane pag. 200
Amathus, Amathusiæ Veneris templum 262
Amatoris insania
Amatores Spartani qui
ἀμαζόφωσις
Amazonum mos, mares natos mutilare, & ad coitũ ipsis abuti
Ambica vasa
ἀμβλυώπια
Ambones
Ambraciotæ membraciotæ
Amelius Platonicus
Amen quid
Amentia
Amentia propriè quid
Amerias
Aminæa vitis
Amitrochates rex
Ammiani distichon in Cappadoces rhetores
Ammon, Iupiter Aegyptius
Ammona Iuno
Ammonis nomen & cultus de
Ammonij vnde
Amnemones qui
ἀμνηστία Athenienſium
Amor absurdus ad inanimata gina
Amor à quibus potisimum colitus
Amor apud Hesiodum quid, gina
amor, magnus deus
Amor cur cæcus, singatur
Amor, honestus à Venere diuersus
Amor, pulchritudinis desiderium pag.
Amor triplex
Amoris ara

Amoris castitas in Chiorum virginibus mira 166
Amoris cultus 457
Amoris diuersi parentes 449
Amoris honesti ratio & laus 457
Amoris libertas 546
Amoris vulgaris detestatio, pagina 449
Amore liberari qui Selẽni aqua perabluerint 449
Ampelis, ampelion 570
Ampelus ibid.
Ampera 432
Amphamiotæ 614
ἀμφημερὶς febris 513
Amphiarai vatis interitus 192
Amphibologiæ vsus ac ratio pagina 288
Amphibrachus, scolios cur pagina 127
ἀμφιγάϊ 125
Amphieratis liber De viris illustribus 278
Amphicyrtum 386
Amphicyrtos luna 713
721
Amphictyonum sacer consessus pag. 132
Amphictyonica decreta cur sacra 132
Amphilochus ab anſere amatus pag. 417
ἀμφόδια νύξ 436
Amphimalli 412
ἀμφιμασχάλιοι χιτῶνες 699
Amphimaschalos tunica 402
Amphinomi in parentes pietas pag. 54
Amphipolum sepulchrum 504
Amphipiros Diana cur 74
Amphissa 439
Amphitapetes 412
Ampyx 185
Amusium 747
Amyclæ vnde dictæ 547
Amyclaides, calciamenti genus pag. 608
Amygdala decorticata 263
Amygdalæ amaræ, ebrietatis antidotum 45
Anabasij 563
Anaces Dioscuri 439
Anacharsis Scyta 607
Anacharsidis factum egregium pag. 162
Anacharsidis inuenta & sapientia eiusdem 607
Anacronismus quid 71
ἀναλῶς 439
Anacreontis historia 365
Anacreontis cur in pueros ferè pag. 322
Anacrusis 432
Anactes cur dicantur reges 439
Anadyomene Venus 286
ἀναλαβέας lapis 137
ἀναπαθησία 10
ἀναπόδιστοι 209
Anagallidis sexus duplex, quomodo discernatur 278
Anagnostes cur dictus Aristoteles 496
Anaitis Armeniæ regio 620
Anatis pro Venere Persis pagina 686.687
Anaitidos, deæ cultus 620
Analecta 227
Analectæ grammatici qui, pagina ibid.
Analectides ibi.

ἀναλίγιδα ibi.
ἀναμάρτητον 594
Anancæum 474
Ananius iambographus 563
ἀνάνθιος 564
ἀναντίῤῥητος 343
Anadiploseos gratia 150
Anaphalantias 219
ἀναφίγιδα 386
ἀναφλᾶν 529
Anaplasmus ibid.
Anaphlystius ibid.
Anaphorici 386
Anaphorum quid ibi.
Anaphysoma 746
Anapi fluuij simulacrum 533
anapiæ in parentes pietas 54
Anasilus 220
ἀνάστοιχείωσις 420
Anastomotica 148
Anates Ponticas venenis vesci, pag. 43
ἀνάτριψις 15
Anaxagoras Clazomenius agelastos 701
Anaxagora à Pericle seruatus pagina 713
Anaxagoræ de pecuniis dictum pag. 702
Anaxagoræ epitymbium, & aræ eidem dicatæ 6
Anaxilæ in assentatores scomma, pag. 773
Anaximander sciaterici inuentor 112
Anaxyris 405
Anazarbos Ciliciæ cur oleæ feraciſsima 139
Ancalidophori qui ibid.
Anchimolus hydropotes 44
Anchisæ sepulchrum, Anchi pag.
Anchora sacra
Anchoræ inuentio
Ancones quid
ἀνῶνι απομυκήμενα
ἀγκυλομήτης cur Saturnus
ἀγκυροβόλιον
Andabatæ
Anderica, Darij stathmus gina
Andiræ lapis in metallum gina
Andrachne syluestris
Andramytes rex
Andria sysitia
Andriantes
Andriceloncolor
Andrion
Androclidæ Laconis dictum gina
Androcorintus Heraclea
Androgei ara
Androginus
Androgini qui
Androginorum appellatio gina
Andronici turris octogono gina 743.744
ἀνδροφόνοι aues
Androthelys
ἄνιμαι
Anelytra
Anemone ex Adonidis sanguine prognata
Anemones foliis ludere amantes soliti
Anemoniæ phænides
Anemotidos Palladis τέμενος
ἄνεμος Ane

nectios 339
nestij qui 343
ngara & ἀγγαρεύειν 563
ngariari 561
γγεφυρᾶν 563
ngelus propriè quis 551
Angelum transitus 664
ngelia cur Mercurij filia pagina 557
ngones 550.563
ngones, Francorum tela 602
gis qui 696
guis 495
helitus ratio 680
homœomeræ partes 174
ima an fuerit ante corpus pagina 117.118
ima an lumen substantiale pagina 435.436
imà cur per cancrum descendere, per capricornum ascendere dicatur 357.358
ima, Dei imago 431
ima in homine duplex pagina 359
ima in quam corporis partem primum infundatur 358
ima quando infundatur corpori 357
ima rerum medium 358
imæ à sensibus abductio pagina 430.431
imæ alæ, ex Zoroastris opinione 431
imæ etiam sensum superesse, à corpore separatæ 493
imæ idolum & vmbra, quid pag. 492
imæ immortalitas Chaldæis Persarum & Indorum magis as- serta 626
Animæ potentiarum ara in capite 715
Animæ princeps vis in cerebro pag. 359
Animæ rationalis imperium in corpus quàm late pateat pagina 738
Animæ simulachrum quid pagina 493.494
Animæ vehicula tria 491.492
Animæ vis in corpore historicis exemplis declarata pagina 740. 741
Animam alis exui, aut easdem reparare, qua ratione traditum pag. 488.489
Animam omnia nosse 726
Animarum alæ quæ 490
Animarum pæan 414
Animas violenter pereuntium posse hostes insectari, pagina 422.493
Animalis virtutis potestas duplex 468
Animal à quo primum occisum pag. 82
Animal omne calidum & humidum 777
Animalia immolandi ritus vnde primum 80.82
Animalia memoria prædita quæ pag. 724
Animalium sermonem qui intelexerint 487
Animalibus cunctis inesse rationis orationisque vim pagina 487
Animatum nullum Deo immolandum 70

Animus hominis à quiete perpetua abhorrens 6
Animi remissio velut amissio pagina 6
Animi vigorem perire labore nimio 6
Animorum mortalitatis asserto-res taxantur 383
Annalis prætor à filio proditus pag. 57
Annus Aeoli nomine significatus pag. 744
Animi partium mutatio ex sole pag. 113
Anni principium Aegyptiis cancer cur 358
Anni principium cur inuicem faustum precamur 418
Anni ratio ab Aegyptiis primum excogitata 637
Annibalis cum Gallis fœdus quale 234
Anniceris eleganter Platoni notatus 531.532
Annonis exilium 191
& leo σκιώφυρος ibidem
Annulus fluuius qui Plinio pagina 187
Annuli in coma 316
ἀνοχαί 26
Anogæum 474.475
Anoptice 309
Anostus 536
Anseris in Glaucem amor 179
Anseris in puerum amor 417
Antæ, antes 408
Antæus Mauritanorum rex, cur terræ filius 641
Antapocha 145.146
Anterides 408
Anteros Deus qui 449
Anterotis ara ibidem
Anthias piscis 118
ἀνθρωπόμορφος mandragora cur pag. 58
ἀνθρωπίτης 58
Antianiræ Amazonis de claudo dictum 276
Anticato 304
ἀντίχειρ digitus 485
& 65
Antichliæ historia 33
Anticratis posteri cur Macherones 269
Antidotus Mithridatios 43
Antigenidæ dictum 324
Antigonis triremis 122
Antigonus cur Doson cognominatus 117
Antigoni adulator Apollophanes 774
Antigoni in filij curiositatē scomma 339
Antigoni in Hyrcanum impietas pag. 89
Antigoni pietas 55
Antigoni secundi in Demetrium patrem pietas 66
Antinoi stella 29
Antiochenorum mores 631
Antiochi in Stratonicen amor quomodo deprehensus medico pag. 739
Antiochi tertij continentia pagina 164
ἀντίκωας 606
Anipater Stoicus cus καλλιμαχία pag. 682
Antipatri in Thessalonicem matrem impietas 58
in Antipatrem Alexandri scomma 392
Antipathia rerum quarundam mira 363
ἀντιλαγεῖν 165
ἀντίφωνα 683
Antiphon Nestor appellatus pagina 656
Antiphontis sophistæ liberale dictum 655
ἀντίφρασις 126
Antiphraxis 713
Antiquarij 227
ἀντίφωνησις 683
Antisthenes à Socrate reprehensus 181
Antisthenis in Platonem calumnia 457
Antisthenis pera 756
ἀντίθυρος 683
M. Antonius cur Arabarches pagina 635
M. Antonij luxus 326
Antoninus Caracalla magiæ deditus 488
Antoninus vnde Pij cognomen fortitus 468
Antonini Pij historia 161
Antonini Caracallæ libido pagina 248.249
Antonini Diadumeni historia pagina 356
Antonini imperatoris in comam dictum 316
Antonini imperatoris in Philippum scomma 16
Antonini philosophi in gladiatores scomma 36
Antonini philosophi in vxoris funere institutum 511

Antonianæ Caracallæ pagina 402.404
Anxitudo 16
ἀνύλακτοι canes 526
ἀνυποδησία 311
ἄοριστος 123
Aornos Thesprotidis 606
Aparachytum vinum 177
ἀπειράκτητος 373
ἀπάρσης 622
ἀπατεώρ 28
Apelles cuias 240
Apellis pictoris præstantia pagina 240
Apellis Venus anadyomene pagina 286
ἀπελθεῖν ἀπὸ τὸ χρεών 276
ἄπελον cursus 185
Aper calidæ naturæ 99
Apum memoria 724
Aphæa 616
ἀφιλᾶ animalia quæ 82
ἀφιλόσοφα 249
Aphlastus quid 699
Aphlaustus 699
Aphnij sacellum, déque Aphnio plura 759
Aphorismi 205
Aphrica hominibus fœcundissima 640
Aphrica semper aliquid noui, prouerb. 198
Aphricæ salubritas 644
Aphricani statua 576
Aphri inconstantes ac perfidi pagina 643
Aphri subdoli cur 584
Aphri vinolenti 515
Aphrorum ritus diuersissimi pagina 640.641

Aphroditæ Venus cur pag. 422. 592
Aphthæ trium generum 439
Aphthas pro Vulcano ibidem
Aphthiphus ibidem
Aphiæ, Apuæ meretriculæ pagina 601
Apij 317
Apium inferis sacrum 184
Apio coronari in Nemeis solitum 184
Aplagides chlenæ 402
Aploides lænæ 402
Apobomia sacra 696
Apocarteresis 205
Apochæ 146
ἀποχή 146
Apocleti qui 228
Apocynon 521
Apodos quid 153
Apodon melos 153
ἀποδέρμαι 696
Apogea, siue apogæa retinacula, quæ 745
Apogæi venti qui 745
Apollodorus sciagraphus 24
Apollodori lib. De diis 670
Apollo cur Alexicacus 654
Apollo cur Latonæ filius 437
Apollo cur Leschenorias pagina 672
Apollo cur Loxias 160
Apollo diæta 133
Apollo Διαλυτικὸς καὶ cur pagina 435
Apollo non plus vates quàm philosophus 435
Apollo Patrous Athenis cur pagina 167
Apollo Theoxenios 553
Apollinis cognomina aliquot pagina 436.437
Apollinis Comæi panagyris 405
Apollinis cũ neptuno dissidium, quid allegoricè 518
Apollinis ἐπιβατηρίς templum 70
Apollinis Epicurij templum 654
Apollinis genethlios septimus dies 270
Apollinis festum apud Aegialeos ses quale 23
Apollinis marmarini rẽplũ 478
Apollinis Pythij templi inscriptio 160
Apollini à Themide concessum oraculum Delphicum 435
Apollini cõfectus draco, Python & Delphin ibidem 153
In Apolline cœnari quid 98
Apollonia, Vallona 488
Apollonius 666
Apollonius Acharneus 666
Apollonius Tyaneus animalium sermonis peritus 489
Apollonius Tyaneus quando floruerit 710
Apollonij Tyanei historia pagina 487.488.494.
Apollonij Tyanei in Domitianũ scomma 774
Apollophanes adulator 204
ἀποφλεγματίζομαι 586
Apophora 208
ἀποφράδες dies 315
Apoplectici 82
Apoplectica sacrificia 724
ἀποῤῥοίαι 608
Aposcythismus quid 177
ἀπόσκυγμα
ἀποσκοῖς ὄμβροις, siue aposta-

sium 530
Apostrophi oculi qui 299.300
Ἀποστροφία Venus 262
ἀποτάφοι 502
Apotherapeutice 15
Apotherapia 15
Apotriches 696
Apotropon vinum 177
Apparentiæ 470.471
Apparitor rationarius quis, pagina 145
Appetitus duplex 491
Appia aqua 86
Appiades deæ 85
Appius Claudius à Scipione notatus 726
Apprehendendi vis duplex, pagina 468
Aprilis mensis, qui & Thargelion, Apollini & Dianæ sacer, pag. 530
Aprorum lachryma cur dulcis, pag. 99
Aprorum sanguis 99
ἀπτεσίη 751
Aptatores qui 548
Aptera vrbs 752
Apulei De plantis commentarius 748
ἀπύρωτος 450
Aqua, rerum principium Thaleti 510
Aquæ elementum, mortis figura 337
Aquæ lustralis in sacrificiis vsus, pag. 85
Aquæ potu, absque cibo, vixisse quosdam 204
Aquam & terram resolui, quid 421
Aquarum curatores 647.648
Aquis publicis præfecti 648
Aqualis 648
Aquaria prouincia 647
Aquarioli qui 128
Aquarium 648
Aquarij hæretici ibidem
Aquarij inter seruitia ibidem
Aquarij qui ibidem
Aquariorum fraus ibidem
Aquata mulsa ibidem
Aquatio ibid.
Aquila à Pythagora cicurata, pagina 662
Aquilæ ex homine metamorphosis 192.193
Aquilæ natura 192.193
Aquilæ senium & mors 192
Aquilices 648
Aquilo viarum scopa, cur 312
Aquilo vnde dictus ibidem
Aquilonis proprietates ibidem & 744
Aquilonem australibus calidum flare 313
Aquiminaria vasa 648
Aquipenser 163
Ara, βωμός 86
Aræ deorum ab Aegyptiis primum excitatæ 637
Arabarches, Arabarchiæ vectigal, pag. 635
Arabes odorum diuites 383
Arabes Scenitæ 636
Araborum mos impexos incedere 315
Arabum ritus 633.634
Arachnoides oculi tunica, pagina 378.379
Aræus Iupiter 343

Arandi ratio Athenis primum inuenta 611
Aranea astrolabij 112
Aranea oculi tunica 379
Araneæ à puella impunè deuoratæ 43
Araspas Medus 231
Araxes fluuius 283
Arbitri, diætetæ 131
Arbores colendi, quæ ratio veteribus 80
Arbores Indis pro diis 627
Arcas mitioris victus author, pagina 383
Arcades cur proselini 383
Arcadum cibus primus glandes, pag. 382
Arcadum in Eleos bellum, pagina 370
Arcadum veterum mores 383
Arcadibus mitiorem victum induxisse Arcadem 383
Arcanus sermo propriè quis, pagina 160
Arcani cælandi exempla ibidem
Arcem facere ex cloaca, quid pagina 50
in Arcem referri quid 610
Arceſilæ ἀναπαλμψίαι 470
Arceſilai scomma 325
ἀρχῶναι ἐφέμιαι Spartæ 554
Archebulium metrum 368
Archelai instituta Musis certamina 728
Archelai scomma 758
Archelai melancholia 464
Archelao educatus Paris 690
Archi 548
Archias Archilochi interfector, pag. 49
Archidami regis in cincinnatulum scomma 701.702
Archigalbo quo sidere prodeant, pag. 327
Archigenis Cosmotica 571
Archilochia edicta, quæ, pagina 48
Archilochi in nummorum corrasionem scomma 705
Archilochi interfectores 49
Archilochi libris cur Spartana vrbe interdictum 364
Archilocho morienti testimonia per Musas latum 229
Archimagirus 228
Archimedis acumen in inquirenda speculorum ratione 581
Archytas cubi inuentor 85
Archytæ columba 676
Architæ lusus 678
ad Archytę plataген recidit prouerbium 659
Archytæ tabella 656
siue πλατανή 658
Architecturæ partes 112
Archontes, archus ibid.
Arctoas cur omphaloessa Nicandro 572
Arcuum ratio veteribus quæ, pagina 504
Ardeola 255
Ardiæi tyranni parricidium, pagina 57
Arelate oppidum 674
Arena sine calce, prouerb. 58
Areopagi primum cædis iudicium quod 137
Areopagitarum in ociosos censura 14
Arete Aristippi mater 243
Arethusæ 118
Arethysani 412
Argentum in Aegina primo signatum 105
Argentea ætas 195
Argi 558
Argas cur Demosthenes 558
Argiphontes cur Mercurius, pagina 558
Argiri Alnæi 701
Argiope nympha 560
Argius Licymnij filius 510
Argiuorum Delta 74
Argiuorum festum πυρφόρος 74
Argiuorum in dicendo breuitas 551
Argiuorum vinolentia 660
Argus quid sit 557
Argos Hippion 295
Argus canis 557
Argi Panoptis allegoria 557
Argus canes Homero qui, & ἀργίοδους 525
Argumentum 687
Aruguti qui 154
Argyra vrbs & nympha 449
Ἀργυρεμίς 584
Argyrocopeum 450
Arichondas tubarum in Græcia author 668
Aries Phryxi 429
Arietis in Glaucem amor, pagina 180
Arij festiuum cum Pacuuio colloquium 281
& 282
Arima 451
Arimanis dæmon 586
Arimaspi 451
Arietergelæ cur 457
Arimasperi versus ibidem
Arimphæi, eorúmque mores, pagina 852
Aristæa 53
Aristæus 383
Aristea 226
Aristeas Proconnesius 452
Aristagoras Platonis coætaneus, pag. 245
Aristarchium templum 550
Aristarchus cur vates existimatus 476.477
Aristarchi de sophistis dictum, pag. 686
Aristidis in Græcos pro Athenien. imprecatio 68
Aristidis res Italicæ 193
Aristippus cur μητροδίδακτος, pagina 243
Aristocrates rex Spartanis corruptus 554
Aristodemi apophth. 756.757
Aristogiton Cydimachi canis, pagina 519
Aristogitonis nomen seruis interdictum 497
Aristomenis Messenij historia & mors eiusdem 477.480
Aristonici Carystij statua 738
Aristonici captiuitas 407
Aristoni ornamentum 124
Aristopatria 283
Aristophanis Holcades 212
Aristophon quoties accusatus euasserit 48
Aristoteles, qui & Battus 150
Aristoteles cur Anagnostes dictus 496
Aristoteles quantum à grauitate Platonis abfuerit 54

Aristotelis an sit liber De mechanicis 766
Aristotelis de visus ratione sententia 309
Aristotelis & Platonis discordiæ ratio 534
Aristotelis in Athenienses scomma 535
Aristotelis in Platonem calumnia 429
Aristotelis librorum docta ratio 496
Aristotelis Peplus 296
Aristoteli mortuo quomodo à discipulis acclamatum 616
Aristotelem morituru primæ causæ misericordiam implorasse 535
Aristoxenus agelastus 701
Arithmeticæ inuentio 632
Arma summittere 107
Armis æneis primum, non ferreis vsi veteres 669
Armaturarum tribuni 687
Armeniaca vestis 620
Armeniacon 327
Armenij à Phrygibus oriundi, pag. 610
Armeniorum mores, & niuium copia 619
Armillati canes 517
Arlenius Paraxylus 462
Arnoldi Arlenij Paraxyli in proferendis veterum monumentis industria 3
Aroanius flauius 473
Arrhaches cur dicatur paliurus, pag. 71
Arriani Bithyniaca 67
Arrij frequentior aspirationis vsus 151
Arrogantia, sacer morbus 121
Artes à Mercurio inuentæ, pagina 637
Arsacides 383
Arsenothelyes 644
Arsinoe fons 646
Artaxerxis pellices, & filij 57
Artei 588
Artemia sacra 717
Artemis cur Diana 437
Artemisia festum 230
Artemisiæ virtus ibidem
Arteria quid, eiúsque origo, pagina 716.717
Arteriarum pulsus cum dolore, pag. 75
Arterica affectio ibidem
Arthicus, arthriticus 12
ἄρθρα 12
Arthritis morbus 12.750 & 218
ἀρθρῶν 82
Artia animalia quæ 177
Articularis concretio 454
Articulorum in digitis ratio, pagina 721
Artitocos luna quæ 637
Artophagi pro Aegyptiis cur, pagina 122
Asalaminius 361
Asaph prophetæ dictum 53
ἀσβολοῦμένοι 618
Ascalabus ascalabotes 617.618
Ascari, ascarides 618
Ascarophori 538
ἀσχιάλωρ 614
Ascia 614
Asciam cruribus illidere, quid pag. 614
Asclepiades

Asclepides ocij patronus 15
Asconij Pediani historia 46
Ascopera 40
Asæmætunicæ quæ 404
Asia prohibitæ vites à Domitiano 730
Asiaticorum leuitas 631
Asianorum sobrietas 584
Asianorum luxus 584
Asiaticorum mores 584
Asinus tumor 600
Asiones 125
Asinius Pollio certo tempore quiescere solitus 6 & 7
Asini aures quid allegoricè 557
Asini Mysiæ quales, prouerbium pag. 604
Asopus rex 374
Aspi filiæ simulacrum 533
Aspurn 28
Aspasia Artaxerxis vxor, pagina 58.243
Asperitas orationis 514
Aspermos 515
Aspiratio φιλαρχ@ cur 690
Aspirationis natura ac ratio, pagina ibidem
Aspirationis nota cur H Latina ibid.
Ἀσσὰν ἐμφαλόεσσαν 350
Assibilatum 386
Assertio quid 530
Assertio secunda 529
Assilæ 280
Assyriorum regum sepulchra, pagina 507
Assyriorum ritus 630
Assyriorum sermone diis maxime congruere 419
Assyriorum supplicium mos, pagina 345
Astandæ, & eorum celeritas, pagina 561
ἀστᾶα πάδη quæ Plutarcho, pagina 62
Asterie Alcyon 275
Asterisci forma & vsus 348
Asterodia 722
Asterades 19
Astictos ager qui 451
Astoxeni 35
Asturensium mores 604
Asty, Athenæ, per exochen, pagina 383
Astyages Cyro mulierum virtute deiectus 235
Astydamantis ψιθυροτολογία, pagina 284
Astrabaci furor 541
Astraben quis primus instituerit 186
ἀστραγάλω@ vestis quæ 763
Astræus mathematicus, cur astrorum pater dictus 632
Astragalus 762
Astragalus pro iuguli coniunctura, aut spondylo 763
Astragali, πάλαι 628
Astragali in sacris mensis, pagina 763
in Astragalis gestare nobilitatẽ, quid 761
Astragalisis ibid.
Astragalizontes ibid.
Astragalota lora quæ 763
Astriæ 762
Astrichi 762
ἀστρίζειν 762
Astrocynos 121

Astrolabij inuentio, & partes pagina 113
Astrologiæ derisio & 271 272
Astrologiæ partes 112.& 112
Astrologi 271
Astrologi plerunque infelices, pagina 272
Astrologorum commenta à Pico elusa 274
Astronomiæ inuentio 632
Atalantæ canis 523
ἀτιχνία 531
Atergatis dea quæ, & vnde dicta pag. 632
ἀθαλάτ]ωτος 122
Athara 12
Athe Alcyon 275
ἀθλίων vnde Græcis Pallas & 293. 297
Athenæ, asty per exochen 383
Athenæ cur ἰωκτιμένη 605
Athenæ in Græcia & Aegypto aliæ 539
Athenæ μυσῶν Græciæ, καὶ ἰμ- σαι 612
Athenarum decus 544
Athenarum gymnasium 456
Athenarum laus 610
Athenas cessisse Palladi Neptuno superato, quid 452
Athenis bibliothecæ mirabiles, & veterum monumentorum loculi quot 383
Athenis octogonos Andronici turris qualis 744
Athenæa festa magna 75 & 665
Athenienses cur αὐτίχθονες dicti pag. 167.611
Athenienses inter sacrificandum, Chiis & sibi prospera precari soliti 167
Athenienses vnde Tettigophori 101.167
Athenienſium aduersus rebelles pag.
Athenienſium sanguinaria decreta 369
Athenienſium ἀμνηστία 708
Athenienſiũ eloquentiæ studium pag. 785
Athenienſium honestus amor pagina 382
Athenienſium in consiliis adhibiti Mantes 611
Athenienſium in sepulchra religio 502
Athenienſium lampadicum certamen 71
Athenienſium mores, & inuenta 610.701
Athenienſium mysteria 297
Athenienſium ordines, qui, pagina 85
Athenienſium proprium 538
Athenienſium σεσάχθεια, pagina 341
Athenienſium studia 353
in Athenienſium sycophantiam 535
Aristotelis scomma 535
Athenienſium symmoriæ, pagina 330
Athenienſium vitia 611
Athenienſibus primus cibos exficis 768
Athenodori de Polluce iudicium pag. 660
ἀθλιογήρων 297
Athletæ qui Nicæ 224
Athletæ, quinquertiones, pagina 225
Athletarum sagina 205
Athletharum vita & ars pagina 205
Athlon 225
Athyrophonus 450
Athyrostomus ibid.
Athyrotus ibi.
Atreta sacrificia 82
Atlantis allegoria 425
Atlantis columnæ 424
Atlantis filiæ ibid.
Atlantes 469
Atlantorum mores 642
Atlantæ Scytæ dictum 6
Atlicion 690
Atlosma animalia quæ 82
Atlantomis placita quo authore 632
Atrium pratum quid Sophocli pagina 124
Atropeli 674
Ἄτρυγα vinum 177
Atrabaticæ vestes 405
Atrabatum texendi peritia pagina 405
Attæ mulieres quæ 286
Attici dies qui 268
Attium Menium & Titium pagina 336
Attum publicum item Libertatis, Mineruæ, Vestæ pagina 335
Attum regium 336
Attophia 99.111
Attophia in oculo quid 100
Attophon 100
Ἄτταγᾶς qui 100
Attalos φιλοπάτωρ, eiúsque ocium 14
Attalites ocio periisse 6
Attaminare 286
Attelabus 474
Attica noua 538
Atticæ Phrygia 104
Attice dicere 613
Atticismus 148
ἀττικίζει βλίπων Atticus aspectus, prouerbium 611
Atticum vel morientem porrigere manum prouerbium pagina 611
Attici Herodis filij memoria nulla 126
Atticorum aures 612
Attis 66
Attyrij pro Assyrij 630
Atypus 450
αὖ ἐρύγε quid 81
Auaritia omnis malitiæ metropolis 753
Auaritiæ detestatio 753 & 754
αὐχλῶ 344
Authores secundi 530
Audacia Aetolica 751
Audacia Celtica 599
Auditores pro discipulis, cur pag. 43
Aue, χαῖρε 413
Auersa, auersa luna 715
Aues αὐλοφάγοι, quæ crotalorum tinnitu abiguntur pagina 411
Aues conisticæ & lutæ, quæ, pagina 545
Augeas Herculi debellatus, pagina 184
Augeæ oculi 307
Augures regibus Spartanis assessores 611

Augurium canarium 517
Auguriorum inuentio 518
Augustus Liuiæ dolo peremptus pag. 283
Augusti appellatio 387
Augusti de Cleopatra triumphus pag. 421
Augusti Cæsaris in Acherium scomma 317
Augusti in Cassium & Diphilum scomma 360
ob Augusti incestum pulsus in exilium Ouidius 151
Augusti interdictum ne quis senatorum Italiæ limites exiret pag. 384
Augusti oculorum nitor 306
Augusti Cæsaris votum 7
Augustæ statuæ 493
Auium quæ latent, pennas amittere & recipere 222
Aula quid 93.98.99
Aulemata 126
Auli 477
Aulica suauitas quæ 98
Aulici, curiales ibid.
αὐλίζεσθαι ibi.
Aulisci ibi.
Aulon 98
Aulon campus 98
Aulones sacri ibi.
Aulos ibi.
αὐλωποὶ pisces qui 98
Aura canis 409
Aurelia 509
Aurelianus cur Carpicus 774
Auriculis gestare aurum, nobilitatis insigne 203
Aures cur ouali figura 681
Aures regis quid 299
Aurium pro arbitrio motus, pagina 744
Aurium sordes vnde 195
Aureæ ætatis allegoria 697
Aureæ ætates tres in vita, pagina 435
Aurora 208
Aurora crocopeplos
Aurum corruptionis expers pagina 661
Aurum ex quolibet metallo fa- pagina 182
cernendi ars 195
Auri typus 468
Aurichalcum 595
Aurinia 642
Auses, eorúmque mores 318
Auster deorum, vt Boreas genitionis 312
Auster pluuiarum pincerna, cur dictus 744
Auster vnde calidus 312.314
Austri proprietates 781
&
Austri symbola in ianuis, pagina 318
na
Austro obuersis genitalibus libidine affici mulieres 311
Austrum in origine sua gelidum esse 313
Austro perculi, prouerbium pagina 370
Autharidas Sardan apalo similis pag. 318
Autari 433
Autharianorum in parente immanitas 64
Autas, badas pro cinedo 328
Autes, regio & fluuius 302
Autolycus Alexandri βυκτινύης eiúsdem lib. de itineribus eiusdem pag. 619
Autolyci Pancratiastæ statua, pagina 225
Authoritas sine ratione sæpe nocuit 662
αὐτὸς ἐφ' αὑτὸν αὐλᾷ, prouerbium pag. 284
αὐτὸς ἔφα 663
Autus pro nomine proprio, pagina 661
αὐτοφυεῖ 182
Autumno vesper assimilatus, pag. 273
Auxeros 439
Axiocersa, Axiocersos 439
Axiologos ordo 613
Axionis Palladis sacellum 555
Axiothea Phliasia 243
Axiotheati 172
Axylos regio quæ Homero, pagina 605
Azania vnde 509
Azanis funera primum proposita certamina 504
Azbee 523
Azelonis Assyriæ caput 60
Azochus cur Methymnæus 89
Azochus νεβρὶς λέπτιλος 207
Azochi cognomina 695
Azochi miracula & festū Thyia pag. 370
Azochidas Sardan apalo similis pag. 318
Azori 433
Azorianorum in parente immanitas 64
Azotas, badas pro cinedo 328
Azotus, regio & fluuius 302
Azotus Alexandri βυκτινύης eiúsdem lib. de itineribus eiusdem pag. 619
Bagoas Alexandri spado 382
Bagoæ eunuchi facinus & mors pag. 241
βάϊται diphtheræ 400
Baius color ibi.
Baiæ 208
Baiolum lignum 385
Baiulus, βαΐολος 386
Balari 696 697
Balatro & balatrones qui 362
Balaustia 520
L. Cornelius Balbus consul 106
&
108
Balbus quis 149
Balia cerua 152
Balius ventus ibi.
Baliciotæ 696
Baliotæ ibid.
Balistariæ 479
Ballæ 696
βάλλ' ἐς κίχαχας prouerbiū 699
Balliones qui 152
Balneæ calentes Herculi sacræ pag. 375
Balsamum nasci in Arabia 614
Balyra fluuius vnde 560
Bambalio qui 153
Banausus 339
Banderia 319
Bandophorus ibi.
Bandum ibi.
Bannas pro rege 319
Bannas mulier ibi
Bannoti, bannotri ibi.
Bannum ibi.
Baptiscula flos 154
Bararhrum quid Athenis 477
Barathra 477
Barathri qui ibid.
βαραθρόδυς 671

Barba in mulieribus quid significet 302
Barba cur mulieres & castrati careant 221.302
Barba cur prematuro coitu prematur celerius 694
Barbata fœmina eminus salutanda, prouerbium 302
Barbararum vocum vis in sacris & incantationibus 419.420
Barbaricarij 412
Bardesanes Syrus 588
Bardi 600
βαρὶς domus quæ 623
Bascanus quis & bascania, pagina 770
Basilicæ aues 523
Basilicæ pro herois 499
Basiliscus in leone cæleſti, quid pag. 173
Basilius Magnus rhetorica professus 651
Bassæ locus 654
Bassarica 654
Bassarica Dionisij Aphri 654
Bassarus pro vulpe 654
Bassiada 654
Bassus 654
Bassus Arati interpres 719
Bassi commentarius in Germanici Phænomena 612
Bastarnæ 385
βαστάζοντες, bastazi, 385.767
Basternę M. Crasso domiti 607
Bastetanorum mores 604
Basti 767
βάτιξ Dardano nupta 246
βατὴς 226
βαθύπιπλοι 288
Batiatus cur Lentuli cognomen pag. 58
Batrachides vestes 403
Batrachium dicasterium 170
βατραχίζειν 170
Battidoscopi 170
Battologia battus ibid.
Battus poëta ibi.
Battus, qui & Aristoteles 149
Batti balbuties 170
Batti reges 58
Batualia ibid.
Batuatores ibi.
Batuari 477
Batos mensura 340
Baunus 54
βαύλαξιν Beel beelphegor pro Saturno pagina 200
Bellerophon Celetus author, pagina 181
Bellerophon, Hipponus auctor pag. 174
Bellerophontis allegoria 568.569
Bellica dea 322
Bellum cur sacrum, & quod uarint Romani 268
Bellaturi quanta cura dies observ-
ad bellum ituri imperatores cur gladiatorum munus exhibere soliti 49
Belli sors 49
Bello externo intestinum sepe restingui 518
in bellis desideratos laudādi mos 612
Athenis 612
D. Bellini historia, & templum in Rhodiginis paludibus 125
Belluata stragula 403
Belonæ pisces 219

Belus Iupiter Persis 585
Bembinetes leo, Bembina vitis 173
Bendidia sacra 605
βήλαγον ibi.
Berethrum 476
Berosi Caldæi laus 511
Bestiæ Diogeni qui appellati pagina 327
Bestizare ibid.
Bestiacitatis exempla 596
Bestiasse quendam nunquam pagina 204
Bestij integritas 799
Bibliolathas cur dictus Didimus pag. 666
Bibulinium 104
Bidentis inuentio 607
Bidis atra 463
βίδυ 329
Bidonis dictum 223
Bidonis in Theognim scomma pag. 756
βιδωτὸς 492
Bigerra 401
Bigerthox ibi.
Bigerthos vestis 404.401
Bigerti dies 269
Bigynorum Iouem salutandi mos 67
Bigynicæ vites, bolline drosalis pag. 52
Bigonis robur, ac statua 46
Bigesius 149.154
Bigenitiarum propriū quid & 773.774
Bigentra blandicias remediū quod pag. 774
βίγκιματα 348
Bignia 473
βλαισὸς, blennus ibid.
βλιφαρὰ 195
βλιφάρων 93
Blepharides pili 93
Boarmia Pallas 295
Bocchorum rex Aegyptiorum legislator 387
Bœda philosophus 360
βοιὼ, bœo 434
Bœotia ruditas 610
Bœotiorū ἀπραγμοσύνη & stupor 175
Bœotis factum coruorum alborum augurium 482
Bolaria 53
Boleti 53
βωλινὴ, boline vitis 52
Bolitinon ibid.
Boliton ibid.
Bolbiton ibi.
Bolus 52
Bonus vir cur quadratus, siue tetragonus 577
Boni viri appellatio 578
Borealia corpora grandiora 314
Boreas cur Alpinus Virgilio dictus 313
Boreas generationi percommodus, item ἰρωτικὸς 358
Boreas vnde dictus 314
Boreæ Scorpionis chelæ cur Nicandro 314
Bos à quo & cui primum immolatus 103
Bos primum à Prometheo occisus 81
Bouis Tarētini à Pythagoris edocti mirum 662
Bouem aratorē immolasse, nefas habitum, quique ab eo non abstinuerint 81

Boues ab immolando immunes qui Athenienſib. 701
Boues cur Soli dicati 81
Boues Lucæ 189
Boues opiſthonomi in Lybia pagina 643
Bobus exectis cur maiora cornua pag. 221
βραγὰς cur venter Nicandro 314
Boſtrychicrines qui 422
Bottiæorum filiæ quid feſtis diebus concinere ſolitæ 477
βυκάλιν 193
βόμβος Achelous cur 533
βυκή, ſenatus Cretenſis 614
βύσσος 696
Braccarij 601
Braccæ Gallorum 602
Brachia Polypi 229
Brachmanæ, Brachmanes Indodorum philoſophi 626
Brachmanes 208
Bracio, braca 601
Bractearij 685
Bradeæ hiſtoria 761
Braſicæ pręguſtatio amethyſton remedium 387
βρίμη 666
Brephotrophia 554
Bretea ſimulacra quæ 117
Breuiloquij Laconici commendatio 550
Breuitatis in oratione commendatio 160
Breuitatis ratio in oratione 551
Briarei columnæ 705
Brigindarides iſchades 566
βριμὼ Hecate, ſeu Proſerpina, & cur 52
Britannia inſula cui Romanorum primum deprehenſa pagina 598, 599
Britannorum mores 598, 599
Britannici à Nerone veneno necati hiſtoria 42
Britomartis 383
Brocus & broccus & bocci, qui pag. 473, 474
βρόγχος & βρόγχιος quid differant pagina 474
βρόγχος 11
Bronchion 412
Broſsi 560
Bruma 560
Brutum fieri, qui à diuina lege receſſerit 314
Brutorum in homines amor 179
Brutus Romanorum vltimus cur dictus 506
Bruti libertas 363
M. Bruti ſtatuæ 735
Bubalia 135
Bubo 484
Bubones 104
Bucheis herba 268
Bucolia 103
Bucolicorum origo 237
Bucolius verſus 505
Bucolos 775
Budæus 461
Budda Gymnoſophiſtarum princeps virgine natus 245
Budea Pallas 295
βυδλίχα ibidem
Budidæ 654
Budion 655
Bugloſſæ vis 616
Bulbitare 58
Bulbus 101
Bulbulus ibidem

Bunus, Bunea Iuno 339
Byharus 103
Byphonia ibidem
Byphonus ibidem
Byridis βυρλακοία 552
Byres ſacerdos 280
Byſſus 484
Byſſij qui apud Cyprios 511
Byſſus 376
Byſſœna veſtis 400
Byſſacia regio ibidem
Byzacium, Byzacenus ager 497
Byzantium ibidem
Byzantes ibidem
Byzantium vnde dictum 661
Byzantium multo pòſt Conſtantinopolis, & noua Roma 661
Byzantij laus 661
Byzantij turres ſiue portæ Thraciæ quales 681
Byzantio Philippi & Stratonicei dicta 661
Byzantij acolaſti & αὐλίζωνες 660
Byzantiorum mores 118
Byzari, byzares 471
Byzes 660
Byzes Naxius 305
Cabeſi 438
Cabalæ ratio duplex ibidem
Cabalæ vetuſtas ibidem
Cabarni 438
Caberiæ Cereris templum 373
Caberi dij qui 438
Caberi montes ibidem
Caberorum teletæ ibidem
Caberorum templum in Aegypto 438
Caberij, Caberia vrbs 439
Caberydes nymphæ 439
Cabiri qui 373
Cabri Dei ſacra 84
κάβος, cabus 438
Cabus menſura 457
Cacænάβη Carthago etiam dicta pag. 644
Cacæliæ 183
Cacæobœtes 29
Cacæorrhythmus 49
Cadaueri inſepulto non iniecisſe pulueremimpium 505
Cadauera comburendi mox pagina 509
Cadauera cur ſicca & frigida pagina 420
Cadmi è Græcia fuga 546
Cædas locus apud Spartanos pagina 474
Cætes carcer 480
Cæti qui, cætum 480
Cæles Vibenna 775
Cælius Mediolani literas, Franciſci regis ſtipendio profeſſus pag. 735
Cæſar aſtrologię contemptor pagina 272
Cæſar cur laurea perpetuò vſus pag. 220
Cæſaris caluities 220
Cæſaris candidatus, prouerbium pag. 287
Cæſarem quaſi Nicomedis τὰ πάω Δικά, male audiſſe 286
Ceſij cur interdiu acutè cernere nequeant 381
Cæſtij hiſtoria 262
Cęſtu primus in Olympiis victor Doryclus 185
καστάνατα Sparta cur 547
Caianus locus 404
καλαΐτερ χρῶμα 54

Calamæos cicada 476
Calami Indorum cibus 567
Calamides 571
Calaminthe plurima in Laconica 547
λαλαμυβίζει cur dictus Antipater Stoicus 682
Calamophori milites qui 482
Calani funus 625
Calasiris 587.638
Calasiries 638
Calastri puéri qui 582
Calauria insula 351
Calauria Neptuno pro Delphico oraculo concessa 433
Caledoniæ Britannorum gentes pag. 598
Calendaria 145
Caliendrium 477
Calondas Archilochi interfector pag. 49
Calciamentorum glotta 156
Calendarium sacrificium 145
Calidi subiectũ humidum 777
λαλίδια, calidia 54
Calidya 54
Caligulæ de M. Sillano dictum pag. 181
Caligulæ in Senecæ dictionem scomma 38
λάλιον 54
καλλί 54
καλλαί 57
λέλλαιοι, callæi qui 54
Callias pro simia 54
Callimachi ἀλίτης interitus 86
Calliblepharasmegmata 101
Callimedon cur carabus cognominatus 210
Callipædas fieri senes, quid Luciano 54
Callipatira 288
καλλίστιλλαι 54
Callipides, prouerb. 340
Callipides 547
Callipides simia gesticulosior ictus 54
Callipidis arrogantia 547
Callipi in Catanam dictum 647
Callirhoe fons 54
Callistæa 54
Callistephanæ nymphæ vnde dictæ 187
καλλιστέφανον ἰλαρία ibidem
Callistephani oleæ quæ 508
Callistruthiæ fici 514
Callitechnia 54
καλλωνίστια 614
Calophori 54
Calopodes 186
Calpes cursus 255
Calphurniæ improbitas 506
Calpis 177
Calua venus 220.222
Caluari, caluescere 220
Caluata vitis 220
Calueta 220
Caluisij Sabini memoria nulla pag. 216
Caluities mulieris turpissima 54
gina 219
Caluitium vnde 220
Caluitium quorundam perpetuum 220
Caluitij ratio 222
A caluitio immunes, qui 220.222
A caluo ad caluum, prouerbium pag. 225
Calui cur Myconij 222
Calui cur Seiani Clauis

Caluis cur non renascantur pili, & quibusdam ex coitu renasci pag. 222
Calumniandi rabies taxatur 364
καμπαί 382
κάμπτω 734
Cambysis vesania 437
Camelus δίνυρτος 489
καμπτῆρες 668
Camœnæ pro Musis cur 227
Campagũ calciamenti genus 601
Campestrati 601
Campestres operæ ibidem
Campestria ibidem
Camptaulæ 98
καμπύλη 188
Canarium augurium 518
& sacrificium 518.519
Cancer Aegyptiis cur anni principium 358
Cancer, solis porta 557
Cancri domina luna 558
Canchrydia, canchrys 83
κραγγρύδια λάνδυξ 83
Candace regina 245
Candaulus obsonium 737
Candidatus Cæsaris, prouerbium pag. 288
Candidati principis 289
Candidati qui, & cur dicti pagina 288.289
Candidati varia appellatio 289
Candidatorum habitus 289
Canephycees 405
Canephys 393.405
Canephytalis 398
Canicies cur alba 216
Canicies cur in temporibus primum ibidem
Canicies cur senectutis situs & pruina dicatur ibidem
Canicies cur soli homini contingat 196
Canicies ex morbo vnde 216
Canicies quibus tardiº aut citius accidat 218
Canicies quid 213
& vnde 213
Caniciei ratio 215
Canis à Vulcano fabricatus 521
Canis cur κύων Græcis 526
Ex canis extis quis primus vaticinia conceperit 237.238
Canis in Glaucem amor, & Xenophontis puerum 180
Canis latratu carmina & φάσματα solui 719
Canis ligneæ historia 522
Canis oculum habere, quid proverb. 518
Canis rabidi morsus, prouerbium 525
Canis rabidi morsus quando maximè letalis, & ad eundem reme dium ibidem
Canis sepulchrum 523
Canem timidum vehemẽtius latrare, prouer. 527
A carne morsus lapis 519
Canes ἀγροὶ qui Homero 524
Canes cur Athenis ab Acropoli arceri soliti 296
canes cur facilius peste inficiantur 524
canes caniculæ immolari, cur soliti 519
cur canes immolentur Hecatæ pag. 718.719
canes sepulchrales apud Bactrianos qui 64

canum Acteonis nomina 522
canum millus quid, & inde prouerbium 517
Canum morbi 524
canum ornamẽta siue munimenta 517
canum panegyris 526
Canum rabies quando maximè pestifera 524
canum varia genera & nomina 521
canicæ furfures 399
caniculæ fieri solitum sacrificium 517
& de canibus 518
canina mors, pro difficili 524
canobi interitus 399
canon in saltu quid 226
canones chronici ibidem
canonica geometriæ pars 333
canthi 92
canthus ligneus 92
canus pro prudente 216
cani etiam χρυσοφάλαι 219
capanei commendatio ex liberalitate 754
caper odor 384.329
capillamentum 570
capillamẽta in sepiis & loliginibus 229
capillare 571
capilliana ruta 572
capillitium affectio quæ 576
capillitium inaffectatum 571
capillitij decus in muliere pana 571
capilli crispi & flaui conficiendi ratio 571
In capilli curiosiorẽ cultum 571
In capilli infectorem Philippi re gis dictum 575
capillum effundere, Parthorum: iungere, Germanorum: spargere, Scytarum 575
capilli affectati, inaffectatiue, qui 571
capilli cur εμύγγες Græcis pagina 318
capilli τρίχες Græcis 575
capillorum colores vnde 215
capillorum crispitudo vnde, pagina 228
capillorum defluuij ratio 577
capillorum diuersitas pro terrarum differentia 210
capillorum in homine ratio 574
capillorum ornatus ibidem
caput & cor, cur situ sibi inuicem opposita 315
caput phalangis 314
caput pilosum cur maxime in homine 295
caput, pro homine 295
caput paruum semper malum: cur Hippocrati dictum pagina 736
caput quare orbiculari figura pagina 735
caput futuris carens repertum pag. 317
capitis aperiendi magnis viris mos vnde 742
capitis circa cutem affectiones quæ 652.653
capitis figura optima, quæ pagina 734
capitis in homine magnitudo aut paruitas congrua quæ pagina 731.734
capitis in humano corpore præstantia

φαντία 732
capitis in sacris velandi ritus, cur 733
capitis os & futuræ, earúmque ratio 218
capitis ossa quæ & quot 217.218
capitis ratio, & cur in eo animæ scales 184.187
capitis sub vitæ discrimen cogendi mos 571
capitis tangendi mos in supplicando 345
capite deminuti cur ferè imposti 734
capita brutorum qualia 731
capitolini lasciuia 321
capronis Atei assentatio 775
capronobatæ 604
capra 734
καπρόλαπλον 621
cappatriplex pessimum, prouerbium ibidem
cappadoca cur pro insignibus animi vitio quàm probitate ibid.
cappadoces libertatem à Romanis concessam deprecati 622
cappadocum mores 621
622
cappadocius panis 622
καπρίσω 473
καπρεὺς Iupiter 473
capræ cur Athenis nec in arcem admitterentur, nec deæ sacrificarentur 140
capræ primum ab Hercule immolatæ, & cur 555
capræ tragenæ quæ 336
caprarum saliua 140
capros 239
capros & capras ad victimam explorandi mos 81
Capris inuisum ocimum 363
Capreolatim 407
Capricornus solis porta 357
Capricorni dominus Saturnus, pag. 357
Capricorni siccitas 358
Caprificatio quid, & vnde 569
Caprificus 567
Caprifici, vis muros prorumpendi 569
Caprifici culices 567
Caprini sanguinis potus 277
καπρίσεων 525
Capula 647
Capyris 405
Cara 734
Carabæa 210
Carabi cognomentum ibidem
Carabides ibidem
Carabus quid 210
Caracalla vnde dictus 402
Caracallæ vestes 402.404
Caracalli cognomen vnde 404
Carcer Atheniẽsibus cur domus appellari solitus 475
Carceris genera ibidem
Carceris locorum aliquot vocabula 475
Carceris ratio 471
Carceris robur quid ibidem
Carceri apud Messenios nullæ fores 475
Carcini strobilis felicior, prouerbium 746
Carda, cardaces qui 543
Cardamum Persis cibus 507
καρηκομόωντες cur Achæi Homero dicti 315
Cares cur καλλιγύναικες Persis 417

Cares primum mercede militasse 543
Carum improbitas 737
Carum inuenta 385
Carum seruitus perpetua 386
Carica 566
Carides pisces cur dicti 734
καρῖναι canes 566
Carinæ mulieres 386
Carmanorum mores 629
Carme nympha 616
Carmentes duæ, earúmque statuæ, cur 355
Carminij lib. De Italia 670
Carnabæ parricidium 57
Carneades μεγαλοφωνότατος 682
Carnij munduli 623
Carne opus est, si satur esse velis, prouerbium 224
Carnium esus quando & à quibus primum ceptus 208
Carnibus non vesci Pythagoræ institutum 606
Caros vnde 11
Caroticæ venæ 11
Carpasium linum ab igne tutum pag. 297
καρφωδία 734
Carpophori, Ceres & κάρη 279
Carpicus cur dictus Aurelianus, pag. 774
κάρπος 774
καρπόι, manus 229
Carporum copiæ ab Aureliano afflictæ 774
Carthago etiam κακκάβη 644
Carthaginis condendæ ratio Didoni quæ 641
Carthaginis laus 643
Carthaginiensium filios mactandi ritus 200
Carthaginiēsium mores 644
Carthaginiensum sententia de diuitiis 757
Sp. Caruilij virtus 570
Carya 360
Carycia 737
Carycis inuentio 267
καρυκλαβεῖν ibidem
Casalinæ meretrices ibidem
Casaluades meretriculæ ibidem
Casaluium scortum ibidem
Casaurium scortum ibidem
Casci ibidem
Casci cascam vestitus genus 400
Casiorum insulæ, & casiaca vestis 400
Casmilius pro Mercurio 439
Casorides meretriculæ 267
Casoritæ ibid.
Caspiorum mores 63.618
Cassandra vates 244
Cassinum, Cassinum forum & oppidum 267
Cassius Longinus 636
Cassij Seueri accusatio 366
Cassij Seueri elegans dictum 45
Cassij Seueri maledicentia 366
Cassotis fons 671
Castalius, castalia aqua 434
Castalia Acheloi filia 415
Castor Synoridis author 186
Castorij canes 532
Castrare quis primum adortus pag. 221
Castrata omnia cur melius proficiant 239
Castrati cur imberbes 221
Castrati cur non caluescant 221
κατὰ βλάκειτρον moueri quid 646
Catabates 74
Cataceleusmus 432
Catachoreusis ibidem
κατακόμαται 684
Catacopi 472
Catadactylus 329
Catægis flatus 746
Catægides 557
Catalepsis quid 11
καταλαπαῖνος qui 742
Catalogo, vel vltra catalogum esse, quid 691
Catalyses 562
καταμάνια 301
καταπακεῖν 302
καταφορά, & eius species 10
Cataphorici somni qui 10
Catarractæ quid 477
Catarrhus 11
Catastalli pueri qui 682
κατάτικτος 153
Catastictos vestis 402
Catbecumenus 589
Catenis aureis vincere nocentes, Æthiopum mos 473
Catenarius canis 523
Catenatorum impostura 27
καταρτικῶς λέγειν 345
Catharmi 509
Catharorũ Indorum mores 627
Cathedratij pro mollibus 318
Catieni pro cantoribus 629
Catinulus 584
Catochi 687
Cato an solus toties & causam dicerit & absolutus sit 48
Cato Scipionis æqualis 14
Catonis dictum in mulierũ arrogantiam 402
Catonis in fœminas dictum 282
Catonis laus ex dicendi prudentia 160
Catonis statua 576
Catonium 130
Catopegium 766
Catoptice 308
Cattymata 30
Qu. Catuli lenis pronũciatio 152
Qu. Catuli lenitas 152
Catulli scholiastes recentior taxatur 470
Caua 92
Caua cubitalia 479
Caudæ animalium stolos 354
Caules 555
Caunaces 405
Causæ appellatio pro mẽte, apud Platonem 428
Causia dimitras quid Plutarcho, pag. 396
κάζειν 267
Ceadas carcer 481
κεκαρωμένος 11
Cecrops cur geminus 611
Cedens crinis qui 422
Cedreatis Diana 583
Cedrosiorum mores 627
Cei insulæ lex 616
Cei senis cuiusdã in canicie coloribº obfuscãda taxatio 701.702
κεφίαι 658
Celænæ 688
κηλεινῶπις ira cur 294
Celerarius 267
Celeta quis primº instituerit 186
κήλητες equi 185
Celetium 267
κῆλις ibidem

Celeusiæ

Celeustæ qui 454
Cellarius 267
Celsi patria 256
Celtæ emasculatores 321.322
Celtarum audacia 599
Celtiberorum mores 603
Cenchramides 568
Cenchreæ angustiæ 435
Cenchrenas, etiam leo dictus 170
Cenchri 380
κεντρόμορος lunæ motus, qui 721
Centaurus Gallus 417
Centimani allegoria 558
Cepa, cur Græcis crommyon, pagina 95
Ceparum natura, & cur lachrymas moueant 95
Ceparum thali 138
Cepis etiam mentem oblædi 95
Cepas syluestres haberi nullas, pag. 95
κῆπος, siue cepus, vnde dicatur, pagina 734
κηφαλὴ vnde dicta 714
κηφαλληγερέτης cur Pericles dictus, pag. 733
Cephalenia tetrapolis 499
Cephali canis 522
Cephali oratoris gloriatio 48
Cephaline 156
Cephenes 588
Cephisi fluuij simulacrum, pagina 533
Cepius pararhenchon 127
Cera quomodo albescat 422
Ceramus quid, & ceramicum flagellum, item ceramiæ & ceramia 475
Ceraste spina cur confracta 400
Cerasus vrbs, vnde 136
κήρατα phalangis 378
Ceratoides, oculi tunica 378
Cerberi ab Hercule inferis extracti fabula vnde 187
Cercidas 247.248
Cercidas poëta 477
λιγυρώτη cicada 226
Cercyonis palæstra 651
Cerdo pro vulpe ibidem
Cerdos ibidem
Cerdosyne ibidem
Cerdous, siue κερδῶος Apollo cur, & Mercurius 467
Cereales qui 163
Cerebrum hominis proportione maximum, & ratio 314
Cerebrum nimia libidine accrescere 289
Cerebrum non habere, quid sit 359
Ceres cur apud Phigalenses nigra 372
Ceres Cyre 649
Ceres cur Erinnys dicta 372
Ceres latitans Pani reperta 649
Ceres lusia cur 372
Ceres μιλαίνη 607
Ceres Mysia 372
Ceres Ompnia 372
Cereris à Phytalo exceptæ fabula 169
Cereris apud Patras templum & oraculum quale 131
Cereris Cabariæ templum 375
Cereris cum Neptuno congressus 304
Cereris Erynnios templum 375
Cereris simulacrum apud Phigalenses quale 29
Ceretani ibidem
Cerete oppidum Cernere

Cernere & videre an differãt 308
κέρνος 353
κέρνος 412
κέρνος 353
Certaminum genera apud Græcos quæ & quot 104
Certaminum præsides 226
Cerylli 186
Cerui frigidæ naturæ 275
Ceruorũ lachryma cur falsa 99
Ceruorum sanguis 99
Cerulos rubræ pennæ aspectu terreri 99
Cerussium sanguinem non coire 410
Cerusia ebrij quid à vino ebriis differant 276
Cesios hymnus qui 387
Cete fœtus absorbentia, imminente periculo 689
Κεφαλλᾶς, cur Sparta 66
Cenere quid 547
Chabere 129
Χαιρεφάνης 327
Chæremon Stoicus 413
Chærephon Sphettius 208
Chærephon cur Nycteris cognominatus, & pyxinos 613
Chalastica pharmaca 151
χαλάσμων 281
Chalcas vnde dictus 100
Chalce purpura 669
Chalcedra ibidem
Chalcedoniarũ mulierum mos, pag. 666
Chalceũ, siue χαλκεῖον, quàm magnet apud Græcos 164
Chalcea festa 666
Chalcenterus cur dictus Didymus ibidem
Chalciati dentes ibidem
Chalcidensium τὰ ναυτικὰ 320
Chalcidensium pecuniæ studium pag. 754
Chalcidia vrbs 665
Chalcidica Minerua Romæ, pagina ibidem
Chalcidicum ædificij genus, pagina ibidem
Chalcidica pocula 633
χαλκιδίζειν, chalcidissare quid, pag. 754
Chalciœcus Minerua, cur Spartanis 665
Chalcis piscis 669.670
Chalcis vrbs à Monico condita, pag. 633
Chalcis vrbs vnde dicta 669
Chalcochitones, cur Achæi 288
Chalcodontis phanum 665
Chalcoma 667
Chalcopus Erinnys 665
χαλκὸς 666
χαλκὸς, cur Græcis æs dictum, pag. 668.669
Chalcos cur pro ferro 669
Chalcotypi 561
χαλκουργία 666
χαλκοῦς θάλαμος 665
Chalcus, nummus 669
Chaldæi genethliaci 271
Chaldæorum ingenium 388
Chaldæorum philosophia de quibus intelligenda 389
χαλκὶς 132
Chalisiones 647
Chalus fluuius 631
Chalybes ferri inuentores 669
Chamatypeion 477

è Chao & Terra natus Amor pagina 449
Charilai de coma nutrienda dictum 315
Charilai de Lycurgi legibus dictum 551
Charippus adephagus 346
Charis Vulcanij Lemnij vxor pagina 590
Charisteria 226
Charites cur dictæ Cupresi pagina 669
Charixena poetria 243
Charmus Pisistrato amatus, pagina 456
Charon, charontis & charonis inflecti 479
Charon canis 523
Charon risit prouerb. 191
Charondes Carthaginiensium legislator 591
Charonia carceris ianua 479
Charopi oculi qui 172
Chartularij 480
Charybdis cur dia 360
χαυλιόδοντες 189
χηλή 219
Cheli 399
Chelidoniæ ischades 566
χηλισμός 484
Chelinidæ 209
χήν, χήνισκος 429
Chermadia 353
Chernips 85
Chios tali iactus 733
Chium vinum 177
Chiorum castitas eximia 167
Chimæra 174
Chimæra à Bellerophõte perempta 174
Chimæræ monstri allegoria 174
Chimaros quid 407
Chimastron 672
Chironia vulnera quæ 25
Chironia vlcera quæ 24
Chironomia 24
Chiropedes 226
Chirotechnes 287
χιτών an idem quod toga 287
Chiton tam è lana quã lino confectus 287
cinari solitus 699
χιτῶνες ἀμφίμακκοι 398
Chitones oculorum 402
Chlæna 402
Chlenarum species & nomina pag. 639
χλιδὼν ἱππικὸν 236
Chloris Amphionis filius 435
Chnoæ 305
Choes festum 425
Chœnicides 435
Chœnicometræ cur dicti Corinthij ibidem
Chœnix quid 435
super Chœnice sedere, prouerbium 407
Chœrades 474
Cholera fistula 475
Cholera quid 476
Cholera duplex 435
Chonæ 277
χονδρῶντες μαχοβοί 276
Chondri 264
χόνδροι ἀλῶν 377
Chondrodes, oculi tunica 81
Choopotes Dionysius 356
Choria 575
χορίζειν
Chorœbus, primus currendi certamine victor 185

Chortæus 405
Chorus Spartæ locus 454
χρηστήριος agon 433
Chreocopia 144
Chreocopidæ ibi.
χρὼς medicamenta 656
Christianorum heteriæ quæ, pagina 255
Christus cur λίγος 367
Christus icrio suffixus 503
Christus sol 197
Christi aduentus Homero & Aristoteli an præsagitus 534
χρόνος, prouerb. 316
Chronia insula 103
χρονικὸς ἵππος, cur Homero pag. 185
Chrysantæ historia 59
Chrysipp. Pelopis filio Laio aut Io raptus 320
Chrysippi apophthegma 20
Chrysophrys piscis sacer 119
Chrysoplysium, Chrysoplites pagina 47
Chrysulea aqua 47
Chur pro nobili & indigena 765
Chyrion 288
Chy cibo quosdã diutius etiam tusse 204
Cicadæ acanthiæ 477
Cicadæ æthaliones cur 469
Cicadæ cercopæ, & calamæi pagina 477
Cicadæ masculæ, achetæ: fœmitettigoniæ 478
Cicadæ ἐξάφωνοι 676
Cicadarum cantus comminatio pag. 469
Cicadarum cur aliæ canant aliæ non 476
Cicadarum è terra origo 167
De cicadis fabella 469
Cicatricis virtutis imagines, pagina 257.259
Ciceronis cum Roscio certamen pag. 291
ciceronis filius bicongius, cur pagina 596
ciceronis filius vrbanitatis paternæ solum particeps 263
ciceronis in Metellum scomma pag. 504
Ciceronis in Verrem scomma pag. 323
ciceronis obiecta Venus mascula 323
ciconiæ pietas 54
cicuma 484
Cicutæ sorbitione castrari Athenis hierophantæ soliti 163
cilega nunc pro passerculo, cur pag. 261
κιναβίζειν 621
cillium color 404
cillos, cillanter 404
cimbices qui 362
cimborum iacula 52
cimonis dictum 546
cimonis domus πρυτανεῖον pagina 230
cinabari 404
cinados vulpes cur pagina 653. 654
& cinadion 654
cinadus gubernator ibid.
cinædis βαλλὰς 328
cinædi cur insatiabiles, vt mulieres 326
cinædorum in coitu voluptas, vnde 324

Cinædorum variæ appellationes pag. 328
in cinædulos scommata 322 & 328
Cincinnatulos fieri qui Pleiadibus orientibus nascuntur pagina 316
Cinerarij 503
Cinesiæ in Timotheum scomma pag. 200
Cingani nũc, qui Mauruſij prius pag. 641
Ciniflones 405
Cinopeta 520
Κινώπιδα quæ 516
Cinus, lauri species 521
Cinyras 754
Cionocranion 499
Circe, postea Marica 60
Circumforanei 261
Circumpadanorum vestes, propriè pullatæ 401
Ciriæ varia notio 658
Cirrha medicamenta 177
Cirrhas vitis 658
Cirrhi 228
Cirrhum vinum 177
Cirrhus color 377.658
Cirrhi ostreorum 221
Cistæ, cistides 399
Cithæronis appellatio 374
Citratæ & citrosæ vestes, quæ pagina 403
Citreum malum vestibus interjectum necare tineas 383
Κίτ[α, κίτ]α 463
Ciuitatum cognomina ex causis pleraque 136
κλάδων cognominatus Erisychthon 346
Clarotæ
Claudi cur salaciores
Claudorum aliquot virtutes,
gina
Claues Laconicæ
Clauicularij
Clauiculatim
κλαυσιγέλως, & Clausigelos Phry
ne
Clauthmyrismus
Clearchi erotica
Cleia
κλείτ]α
Cleobuli historia
Cleodora nympha
Cleomedis pyctæ insania,
na
Cleomenis de hospitibus libera
lius tractandis dictum
Cleomenis Spartani impostura
pag.
Cleon cleæneti filius
Cleopatra Alcyone dicta
Cleophantus Themistoclis filius
pag.
Clepsydra fons
Clepsydræ distributio
Clepsydræ notiones
ad clepsydram agere, quid,
gina
Clepsydrij auscultationes
κλίτα locus
Cliniæ Pythagorici dictum,
gina
Clinopale
Κλινίς Cretensibus amasius
Κλισμός
Clita loca quæ
Clitor fluuius, clitorij qui
Clitys

odij Albini historia 356
odij in Buluiam scomma 219
751
750
751
Clopidis habere mentẽ, quid
g. 750
smos 153
emnestra cur dia 360
nestra quadrãtaria quæ 582
mæ 427
dia Venus 286
pes 569
sta, enissarion 81
omi, comæ 10
lemi 427
ax 657
ecali 746
cinea vestis 412
λω, coccyssare 417
ccyx 417
ccygis cantus, prouerb. 417
ccygis cognomentum 150
ccyges, Olynthi 565
chiacæ 352
chilia 352
chiliæ, vmbilici 349
chilos 352
citis claudi dictum, & eius
m virtus 256
dia 10
ex accepti & expensi 144
ex apud Iuuenalem pro ro
re 472
dion 668
λω 674
ros quid 667
472
a pro sinu Euboico 775
ibid.
Cæcum an leue 556
Cælum pater 765
de cælo cecidisse, de quibus dicitur 765
Cælestis iniuriæ vnum genus pagina 747.748
Cælestes sphæras Musarum nomine intelligi 727
Cælestia obseruantes plerunque infelices 272
Cælius mons vnde 775
Cœlostomia 149
Cælus à Saturno castratus 196
Cœmeterium 614
Cœnandi largius quàm prandendi mos, vnde 272
Cœnationũ varia priscis cognomina 133
Cogitandi facultas 468
Coi, specus 547
Coi cur soli hominum libere sacrificare diis dicti 201
Coire societatem 289
Coitio quid ibid.
Coitus intemperans quãtum no ceat 249
Coitus emolumenta ibid. & ratio 250
Coitus vocabula aliquot 252
Coit⁹ voluptas vnde 249.251.326
Coitum cientia 253
ex coitu caluitium 222
Coitu frequentiore lædi oculos pag. 298
Coitus præmaturo celerius promi barbam, cur 692
Colchi, nunc Lazi 623
Colchorum mores 623
Collimatio 31
Collineatio ibid.

Κολλυτικὰ medicamenta 177
Collũ nobis cur non versatile, 97
Κολοιὸς 180
Colonæ à Mania muliere debellatæ 233
Colophoniorum sacra 519
Coloris ratio in animalium pellibus ex imaginatione 739
Colores, apparentiæ vulgo, pagina 471
Colores in corporibus vnde pagina 471
Colores variari pro lucis diuersitate 469
Colorum aliquot species 404
Colorum entelechia 471
Colos 775
Colossi vnde dicti 493
Coluber nudum hominem timet, vestitum persequitur 362
Columbæ melini coloris, apud Indos 627
Columbarum apud Syros immunitates 631
Columbarum memoria, pagina 724
columbaria 93
Columbini colli pennæ diuersicolores cur 486
Columnę Doricæ portiones, pagina 132
Columnarum ratio 53
Columnarum spiræ 762
Colymbades 149
Κολυσανίμαχος appellatus Empedocles 744
Coma 10
Coma fracta 316
Comæ diuersa ratio & 571. 572
Comæ nutriendæ ratio 514
ex Lycurgi instituto 516
Comæ primitiæ
Comæ tondēdæ nefas apud Fra-
cos 516
Comæi Apollinis panagyris, pa-
gina 405
Κομαδώ, comæto 227
Comæthus & Melanippi inces-
stus 257
Comaticon, & comatus om-
nis, etiam cinædus, prouer-
bium 608
Combe Chalcis 402
Combia ibi.
Combymata 424
Cometes 720
Cometa quid 721
Comicis Græcis quomodo obser-
uata ratio cubica 226
Comistra 700
Comitij niger lapis, quid 401
commentaresij 401
commentarienses qui 38
comissiones 228
communes dies 92
communicarius dies 571
comos 570
comoticos ibi.
comotria ibi.
comotrion 402
comperendinati rei, qui 402
componi gladiatores quando so-
cantur 57
compositio Latinogræca prou. 504
mi seculi 502
compositio quadrata quæ 502
compositiones 502
conchæ locus 502
conchos 502

In concione dicturis quanta formido oboriri soleat 239
Conclamare vasa quid 608
Concoctionis vltimæ superfluitas duplex 91
Concubituri corpus quale esse debeat 310
Concubituris officere pedum nitatem 310
Concubitus quomodo non noceat et quando 253
Concubitus ratio 252
Concupiscibilis animæ pars, pagina 358
Conditionem filiæ quærere, quid pag. 526
Conditores vbi sepelire veteribus mos 509
Congelatio 469
Coniugalis amor quatenus progredi debeat 554
Coniugalis Personarum lex quadrua 588
Connubij ratio à cecrope pagina 611
Conos quid 651
Consilium in nocte, prouerbium pag. 402
Consilium sub manu nascatur, prouerbium 31
Consilium ratio præstantissima pag. 31
Consilio malo nil inimicitius pagina ibi.
Consolidatio σύμφυσις 172
Consolidatiua oculi, tunica 377. & 379
Conspiciliorum vsus 333
Constantini Palęologi elogiũ 166
constantini vicenalia & tricenalia 509
constantinopolis pro Byzantio, pag. 660
constantinopolitanum templum
Κόσμος Κόσμου 612
consul maior qui 106
& prior ibi.
consules ordinarij & suffecti, pagina 33
consulares legati, qui 108
consultatio, longi temporis 32
cõsummati glãdiatores qui 36
& milites 36
consummatio 36
contemplationis quoque primitiæ numinibus dicatæ 69
conuallis, aulon 98
conuersionis species 489
conuiuij lauti diuersæ appellationes 634
Κῶος 580
Guil. copus Basiliensis 461
copragogus 766
coprophori 766
Κοπρὼν ischas 567
Κόπρος 328
cor deesse timidis, cur 358
cor & caput cur situ sibi inuicem oppositą 734
cordis ex ira affectio 739
cordis mensus pro annorum incremento vel decremento, pagina 692
cordis vehementior commotio in homine tantum 91
cora oculi 377
Κόραι 168
coræ sacerdos cur æneum instrumentum pulsabat 670

Coracinus piscis, vnde 99
Coracinus saperda 212
Coracini aduersus arborum formicas vis 59
Coracina sacra, quæ ibidem
Corœbus à Neoptolemo an Diomede peremptus 672
Corax calondas 49
Corax vnde dictus 99
Coraxis color ibidem
Ex Corace propagata rhetoricæ initia 175
Corcyra cur Drepanum 196
λοχαγὸς ibidem
Cordax 624
Cordyla, cordyle 183
Cori venti proprietas 713
Coria humana Scythis pro amiculis 404
Coriago quid 263
Corinna Thespia 243
Corinnæ poëmaticon 119
Corinnæ præstantia 243
Corinthus à Dorensibus capta pag. 75
Corinthij chœnicometræ 416
Corinthiorum lampadicum certamen 75
Corinthiorum ferui 426
Corium in amygdalis 262
Corium perdidisse, quid 262
Corium pro corio, prouerbium quid ibidem
De corio alieno ludere, prouerbium ibidem
De corio satisfacere, prouerbium pag. 262
Cornea oculi tunica 377. & 379
Cornelij Patauini sacerdotis historia 165
Cornelię pudicitia 50
Corneliæ gentis sepultura 48
Corneolæ ibidem
Cornicines ibidem
Cornicularia Plauti fabula 48
Cornicularius ibidem
Cornicularioru adiutores & buni 48
Corniculatio 72
Cornificiæ epigrammata 244
Cornificij dictum in milites 244
Cornix alba prope Rhodigium visa 42
Cornix cur aquis oblectetur 700
Cornicis festum 43
Cornici virgo fert ficos, Proserbium 42
Cornu copiæ Sosipoli & Fortunæ attributum 50
Cornua phalangis 358
Cornuum regeneratio 358
Cornuti milites, & cornutorum tribunus 48
κέρων, τὸ μέλαν 28
Coronalis sutura
Corone, & diuersæ eius notiones pag. 347
Corone aurea, prouerb. ibidem
Corone vrbs ibidem
Coronia ibidem
κορώνη τὴν σκορώνην, prouerbium pag. ibidem
Coroneos 226
Coronis 347
Coronis dea 347
Coronis epodica, aut proodica pag. 348
Coronidis in libri calce apponi solitæ figura
Coronidis signi in dramate vsus pag. 349
Coronidis variæ notiones 347
Coronida impingere 349
Coronida imponere, prouerbium, quid 347
Coronismata 484
Coronistæ 484
Coronius bos 347
Coronus taurus 347
Coros 219
Corporati 580
Corpus, animæ carcer 494
Corpus humanum cur mollius fecerit Deus 738
Corpus nullũ perspicuitatis omnino expers 381
Corpus quadratum, perfectũ 578
Corporis centrum 358
Corporis humani euaporationes 358
Corpulentiæ tres 91
Corporum varia constitutio pro Aquilonis aut Austri flatu 312
Corpus cur aquis oblectetur 700
Corpus nocturnus 484
Corpus solitudinis amans 700
Corpus vnde λόραξ Græcis 99
Corpum populi clamore superuolantem decidisse 679
Corpuorum alborum augurium
Corrotis in Thessalia factum pagina 382
Corpuorum coitus & partus 700.
Ad corpuos is λόραξ, prouerb. pag. 700
Corybantes 486
Corybantum affectio 165
Corybantum saltatio 316
Corycæi 92
Coryci exercitium 24
Corycia nympha 414
Corycium antrum ibidem
Corycion, Coryeis 23
Coryza 12
Cosmi cretensium quot 614
Cosmotica medicamenta quæ pagina 571
κοτύλαι, cotila animalia, quę pag. 229
Cotinades 138
Cotinades trambeli 134
Cotinus 136
Cotino in Olimpiis coronari solitum 185
Cotinusa vnde dicta 435
Cotoriæ 478
Cottæ Messalini dictum 508
Cottæ vitium 149
Coturnices helleborum comedere 411
Coturnicum certamen 451
Cotylæ 12
Cotyle 93
Cotylos ibidem
Cotyledones 229
Cotylius mons 654
Coum vinum 181
Cous, tali iactus 763
κραιπάλη 705
Crabus deus 84
Cranea 499
κρανεῶς mensis ibidem
Cranion vrbs 499
Cranon ibidem
κρανίων σοφίστων 584
Cranei futuræ 189
Cranij ossa 218
κρᾶσις 584
Crasi in Deiotarum scomma pag. 108

Crassi opes, & de diuitiis sententia 758
M. Crassi res gestæ 607
Cratæpus bos 295
Crater Helenæ, proverb. 655
Crates quomodo diuitiis vsus pagina 756
Crateuas tapsi inuentor 564
Creaturę omnis appellatione in Euangelio hominem intelligi, & quare 291
Crematra 212
Creophagia 627
Cres nescit pelagus, prouerbium pag. 615
κρῆστος, cresius mons 759
Creta à tribus populis inhabitata pag. 573
Cretæ fertilitas 616
Cretæ omphalos 352
Cretensis victus 614
Cretensem rempublicam Sparta na imitata 614
Cretensium lasciuia 322
Cretensium mores 362.614.615
Cretensium sapientiæ studium pag. 542
Creticum amiculum 400
Creticæ venationes 585
Cretici canes 522
λιμνόμαχτις apud Cretenses culta, & Aeginetas 616
Creusa Aeneæ vxor 672
Creusæ raptus ibidem
Cribaneti panes 339
Cribanus ibidem
Cris nauigia 430
Crimnisij simulacrum 533
Crinis demissus, cedes, vibratus, qui 421
Crines vide Capilli
Crines à puellis afferri Hippolyto soliti 70
Crisimi dies 384
Crispantes socci
Crispi capillo cur tarde canescito caluescant
Crispitudinis capillorum ratio duplex
Crissa
Cristarum in galeis ratio gina
Cristarum inuentores Cares gina
λιμνόπυρον
κρίθη vnde dictũ Græcis hordeum pag.
Crithina potio carotica
Crithini potus inuentores Aegyptij
Crithologi
Critici dies præcipui qui
Criticorum dierum ratio 274
Crobilus comicus
Crocæ
Crocala
Crocodilus vnde dictus
Crocoides color
Crocopeplos
Crocotus, λιμνοκρόκος, crocotion pagina
Crocus crocodilo exosus, pagina
Crœsi filius ex muto repente vocalis 738.740
Crommion vnde Græcis cepa pagina
Cronia
Cronia vita

Cronicæ lemæ quæ 103
Cronion mensis 718
Cronium mare 104
Cronius collis 188
Cronium collem olympia celebrari solita 188
Cronius sinus 104
Cronos pro ineptiis ibidem
&c 104
κρόνου λόφος, κρόνου πάγος 188
Cropidæ 751
Crosus, crosi 412
Crotalum & crotalus quid pagina 657
Crotani 671
Crotaphos quid & vnde 217
Crotoniatarum studium 281
Crotonis ciuitas cur laura pagina 657
Crotonis nomen vnde ibidem
Crudelium ratio 657
Crumata talpistica 47
Crupellarij 432
Crystalloides oculi tunica pagina 377
κρύσταλλος 509
Cubitæ Thracum qui 604.605
Cubus 605
Cubus cube 582.583
Cubitæ ratio comicis & Pythagoræ 582 & 583
Cubitus ludus à Palamede inuentus 763
Cucumo emungentes, prouer. 480
Cucumis quid, & vnde 578.582.762
Cucumis Cybele dicatus 582
Cucumis in numeris quid 583
Cucumorum lusus à Palamede excogitatus 757
Cacumer vnde κυκούμη Græcis pagina 252
Cucumeris vsu coitum cieri pagina 252
Cucumere vescens lænam texere prouerbium ibidem
Cucurbitæ pars γυναικολόφος 428
Cucus auis 417
Culices caprifici 567
Culices ficorum ora aperire pagina 569
Culicum frequentia in Mesopotamia 174
Cumæorum phylacti & de regibus in senatu deliberatio 481
Cuminum serere quid prouerbium 362
Cumini sector, prouerbiũ ibidẽ
Cumila bubula 212
Cupidinis impudentia 448
Cupiditates quæ necessariæ aut non 249
Cupiditatum incontinentia, cur damnanda magis quàm iræ pagina 65
Curetes 462
Curetes vnde dicti 316 & 486
Curetes, Idæi dactyli 185
Curiales, aulici 98
Currum quis primus instituerit pag. 185
Cursus ἁπλοῦς & calpes pagina 186
Cursus præmia quando pueris proposita in Olympiis pagina 185
Cursu lampada tradere, prouerbium 76
Cursu primum vicisse Chorœbum 185

Custodia libera quid 479
Cutis an ad pilorum colorem ali quid faciat 213
Cyaneus color 404
κυβεία à Palamede excogitata pagina 737
Cybele à cubo nuncupata, pagina 583
Cybele, magna mater ibidem
Cybele Pasithea, & mater Deûm pag. 590
Cybelis, & cybele quid 582
κυβερνήσια festa 583
κυβεία 183.760
Cybiotates Aegypti rex pagina 414
κυβιστᾶν 583
κυβιστὶς 467
κύβος 583
Cyclopes luſci, vnde Homero tranſlati 452
κυλινδώσιν 377
Cycnus Troianus 216
Cydiſſa 622
Cydoneæ ficí 565
κύηματα 520
Cylabaris 752
Cylleſtia 638
Cymæ, cymata 520
Cymaliti ſacellum 570
κυματώδης pulſus 265
Cyminopriſtes 362
Cynæ arbores, cyni 519
Cynæpodes equi, qui ibidem
Cynætheus Iupiter 383
Cynalopex 653
Cynamolgi 522
Cynegia 383
Cynna mererrix 266
κυνή 520
Cynocephali 119
Cynomyia ibidem
Cynophontis 524
Cynorrhodæ medicamen 200
Cynoſarges 521
Cynoſema 606
λυνοσφαγὴς δίκη 526
Cynulchi qui 121
Cynura 526
Cynea quid 525
Cynicus annus 763
κύων, talorum iactus 526
κύων vnde Græcis canis 405
Cypria mantelia 183.760
Cypriorum carminum dubium author 61
Cypros menſura 521
κύφων 521
Cypſeli 525
κυψηλίδες 404
Cyrbaſia 524
Cyre pro Cerere Cnidiis 377
Cyrenæorum currus, agitandi studium 377
Cyrenæorum luxus 349
Cyrene à Batto condita 565
Cyrene ſcortum 273
κύρμα dies 524
λὶν ἐλθεῖν 524
Cyri appellatio vnde 435
Cyri in mulieres liberalitas 609
Cyri ſenectus 609
Cyro quale redditum ab Oraculum 316
Cytaria 524
Cythereidis prima ſyllaba cōmunis 210
Cytherius Philoxenus 317
Cythrini 355
Cytini flores 67

Cytos 217
Cyzici per Mithridatem obſidio 747
DAæ Scythæ, qui & Daſæ, pag. 608
Daci qui, & an Getæ 607
Daci, Dani, qui 689
Dactyli idæi 486
& vnde dicti 447
Dactyli idæi ferri excudendi auctores 554
Dactylion 330
Dactylus Pythici nomi 451
δακτύλου μῆκος 473
Dædala μικρὰ & μεγάλα 374
Dæmonas animalium victimas delectari 69
Dæmonum corpora qualia 390
Dæmonum præſtigia 497
Dagys 657
Dalmatica veſtis 402
Damæ Pythagoræ filiæ ingeniū, pag. 243
Damæthus rex 279
Damæus Neptunus 295
Damaſtes, de gentibus 452
Damaſus epiſcopus 264
Damocratis Palæſtæ hiſtoria, pagina 703.704
Dares poëta 351
Daſine vates 245
Daphnis Bucolicorū author 237
Daphnis nympha promātis 433
Dardanorum ſub Illyride mos, 701
Dardania 631
Dardanus 631
Dardanus Paridis ex Helena filius 789
Dardano ſibylla nata 245
Darij dictum 6
Darij impietas 57
Daſæ, qui & Daæ 608
δαυγίνεσθαι 321
Daulis ſeſtum 609
Daulis nympha ibidem
Daulibus tyrannus ibidem
Daulis vnde dicta ibid.
Daulus ibid.
Danidis ſepulchrum ab Hyrcano direptum 506
Dauorum ſeruile nomen 608
Debere cuiquā, turpe apud Perſas 586
Debitorum perfidiæ pœna 141
Decem annorum puero grauida quædam 264
δίκαι 653
Dechas carceris quid 474
Decoriata amygdala 265
Decrepitorum vox 676
Decreta 593
Decreta ſacra quæ 123
Decretorij dies 273
Defrondeſcere 222
Defunctorum vel meminiſſe, ſcelus apud Albanos 617
in Defunctis cur augeſcant capilli & vngues 576
Deianira quomodo Solonis ſententiam vſurpet 75
δείκηλον 581
Deiotari ſcomma 108
Deiotari in filios immanitas 56
δεκανιστήριον 671
δεκανίτης veſtis 433
δεκρῖται, δεκρῖαι 261
δεκρὶς, δεκρίδιον ibidem
Deldon rex 607
δελτάριον 659

Deliastæ qui 432
Deliberatiuũ dicendi genus 173
Delij, parasiti Phœbi 85
Delirium ex imbecillitate interdum 471
Delirij ratio 468
Delirij species 471
Delirium quid 432
Delius Apollo cur 435
Delphi 431
Delphi vnde dicti 435
Delphorum hospitor 83
Delphicum oraculum 124
Delphicum oraculum à Gallis lacessitum 599
Delphicum oraculum cur terræ vmbilicus dicatur 351
Delphicũ oraculũ Saturni prius, pag. 435
Delphicum oraculum τῆς γῆς, & Neptuni 433
Delphicum templum ex ære 665
Delphicus gladius 571
Delphici thesauri 124
Delphis, delphin instrumẽtũ 802
Delta Argiuorum 73
Delubrum 117
Demadis dicta 102
Demarete 131
Demensum 270
Demetria 498
Demetrias triremis 122
Demetrius Trœzenius 666
Demetrij adulatores 773
Demetrij dictum 365
Demetrij libido 295
Demetrij sepulchralis lex 564
Deminutio 471
Δημὼ vates 500
Democratis dictum 209
Democriti de visus ratione sententia 308
Democula pro domumcula 173
Demõstratiuũ, genus dicendi 173
Demopolis Themistoclis filius, pag. 298
Demosthenes cur Argas dict⁹ 558
Demosthenis in exilium abeuntis dictum 207
Demosthenis in Philippũ scomma 178
Demosthenis octies descriptus Thucidides 191
Demosthenem ϱ literæ pronunciatione laborasse 148
vltra Denarium propriè nũ ellc numerum 508
Δηνῶ, Δηνάϊος 282
Dentes gnomones, pullini 112
Dentes ignibus indomiti 185
dentes in adultioribus non re nasci 585
Dentes πεπαφυόμενοι 486
Dentiũ cãdor in Aethiopib⁹ 422
Dentium horror ex incisione ant stridore 409
Dentifricia ex retrimentis 605
Depennescere 222
Δερεαὶ 517
Deræambus quid 618
Derbicarum mores 702
& 247
Describere 509
Desiderium, pothos 509
Desinere scire, non minor virtus quàm scire dicere 519
Deus an afficiatur nobis adorantibus 81
Deus communis legum conditor 592

Deus, mundi centrum 358
Deus φιλανθρωπος 330
Deus quomodo venalis dicendus 754
Dei cognitio necessaria 88
Dei figura non insculpenda annullo, Pythagoræ symbolũ 431
Dei filiis qui cultus competat 69
Dei ignoti ara Athenis 187
Dei similis, vir bonus 578
Dei simulacra quanto tempore Romanis nulla 79
Dei summi cultus qualis 69.70
Deum adorantes quam in partem conuertit debeant 87
Deum arbitrari ἀνθρωποειδῆ περὶ θεῶν, nefarium 80
Deum silentio colendum 358
Dij ἀποτροπαῖοι 302
Dij etiam in casulis, Heracliti dictum 399
Dij intelligibiles qui 69
Dij Thraces 361
Deorum cognomina 236
Deorum cultum primos excitasse Aegyptios 637
Deorũ duodecim ratio ab Aegyptiis ad Græcos 637
Deorum incognitorum ara, pagina 377
Deorum nomina & æstimatio veteribus vnde 429
Deorum nomina tam masculina quàm fœminina, quid allegorice 558
Deorum pugnæ allegoria 556
Deis aliis alia loca sacrata 83
De diis & rebus diuinis, Magorũ sententia 685.686
Diis dicatos occidendi ius 116
Diis immortalibus, qualis veterum agricolarum vox 109
Deos meridie ingredi 358
Deos nullos potius quàm crudeles esse credendum 200
Deos sæpe etiam oraculis mentiri 93
Διατρεῖαι 53
Deuterurgi, Διατρυγῆρ lænæ genus 400
Dextræ tangendæ in supplicando mos 345
Dextra, siue Δεξιὰ, pro fortunatis 345
Δία Iouem significare quid 558
Diagrammismus 763
L. Diadematus 511
Diadumeni cognomen 356
Diæta tenuis quæ 132
Diætæ multiplex notio 132
& 133
Diætarij 133
Diætarum varia nomina apud veteres 133
Diætetæ 133
Diætetice medicina 133
Diagonios linea 309
Diagramma quid 594
Διαγραφαί 595
Diagrapharius quis 595
Diagrapheus ibidem
Dialectice quid à rhetorica differat 667
Dialectica sacrificia 82
Dialecticorum acumen 679
Diametrum 646
Diamonos mandragora 514
Diana Aethiopia vnde 423
Diana Alphea 237
Diana Amphipyros cur 74

Diana cur Artemis 437
Diana Ἀρτεμὶς 616
Diana eadem cum Hecate 422
Diana eadem cum luna 423
Diana cur pro luna 719
Diana Enodia 519
Diana ἡμιγάοις 473
Diana Hymnea 383
Diana Lephria, & Potamia 237
Diana Leucophrys 276
Diana Lye 237
Diana λυσιζώνη cur 407
Diana Orthia 541
Dianæ Orthiæ simulachrum 541
Diana Phyllas 719
Diana Stymphalia 411
Diana cur triformis 717
Diana cur Triuia 719
Diana Triclaria 237
Diana vnde dicta 719
Dianæ apud Lydos cultus, & Armenios 621
Dianæ ἀγροτέρας templum 722
Dianæ diuersa cognomina 237
Dianæ aliquot cognomina 541
Dianæ episcopi templum 546
in Dianæ sacris cur faces 616
Dianæ Tauricæ simulacrum, pagina 541
Dianæ zona 407
Diapason 270
διαπέλλου 172
Diaphanum an etiam in terra & compositis corporibus 304
Diaphanum quid ibid.
Diaponi canes 523
Diapsalma 347
Diarium 132
Diasia 498
Diastrophi oculi 299
διαστεσάρων musica ratio 262
Diatrion pharmacum, & diatrion piperon 20
διάττωσις traiectiones 165
Diauli agon 98
διαυλοδρομεῖν 226
Diaulos 481
Diboli chlenæ 53
Dibolia tela 53
Dicæarchi in Platonem calumnia 466
Dicanicum genus dicendi, pagina 174
Dicastę 53
Dicella 53
Dicendi magistri homines, facti Deus 162
Dicendi ratio an ars & qualis, pag. 530
Dicere mulierum est, facere virorum, prouerbium 668
Dichalcus 517
διχρωμοι emplastra 353
Dichotomia 722
Dichotomos luna 403
Dicori vestes 616
Dictator olim magister populi, pag. 129
Dictina, non Dictyna, vnde, pagina 719
Dictyneum 226
Didactra 484
Didascalici libri 226
Didascalia 226
Didymus grãmaticus cur Chalcenterus & bibliolathas 668
Didymus in Ciceronẽ inuectus, pag. 667
Didymi ξύλινον 309

Didymi

Didymi librorum numerus 667
δίδυμον 719
Dieche quid 308
διήγημα quid ab ecphrasi differat 192
Dies mala quæ apud prophetam, pag. 274
Dies sacer quid 122
Dies Aegyptiaci 268
Dies Albi qui 269
Dies ἀποφράδες, nefandi 270
Dies atri, & postriduani 268
Dies communes 268
Dies critici, crisimi, decretorij, iudicatorij 272
Dies νόμιμα ibidem
Dies malarum commotionum in morbis qui 274
Dies ominosi qui 268
Dies suspecti nauticis qui 268
Dies δυσφυτικοί 274
Dierũ criticorum ratio 273.274
Dierum obseruatio apud Romanos 268
Dierum particularia tempora cum vniuersalibus respondere, pag. 273
Diexodi qui 667
Diexodicę historiæ quę, & diexodica ibidem
Digiti monumentum 373
Digitum latum vel transuersum, prouerbium 131
Digiti quidã sex in vtraque manu 486
Digiti παραφυάδων 486
Digitorum articuli 485
Digitorum implexio magica, pagina 487
Digitorum nomina quibusdam amuleti vice 488
Digitorum ratio & nomina, pagina 487
Diipolia 103
Diironoxeni qui 552
Dilores vestes 402
Dimitros causia quid Plutarcho, pag. 397
Diocles pæderastes 310
Diogenes κυνικός 209
Diogenis apohthegma, pagina 180
Diogenis dictum in crapulam, pag. 206.207
Diogenis impudentia 249
Diogenis in diuitem indoctum scomma 756
Diogenis scomma in molles, pagina 327
Diogenis in Platonem scomma, pag. 181
Diogenis pera 756
Diomedeæ aues 255
Diomedis filiæ cur equæ appellatæ 171
à Diomede extructa Trœzeniis templa 70
Dion vrbs 360
Dionis virtute pulsus Dionysius, pag. 707
Dionysia saltatricula 51
Dionysius Apher, seu Milesius, pagina 655
Dionysius à Titanib⁹ discerptus, pag. 435
Dionysius choopotes 87
Dionysius Corinthi, prouerbium pag. 551
Dionysius cognomento κακοπλοῦς, pag. 338

Dionysius

Dionysius μιαπόμψεις, cur, pagina 347
Dionysius Scythobrachion 689
Dionysij adulatores 774
Dionysij Areopagitæ decollati miraculum 187
Dionysij cognomina 699
Dionysij festum σκίρια 541
Dionysij filiarum & vxoris apud Locrenses supplicium, pagina 218
Dionysij libido in Locrensium virgines 255
Dionysij poma quæ 478
Dionysij posterioris tyrannis & calamitas 707
Dionysij tyranni impostura, pagina 400
Dionysio tyranno libere ab Antiphonte responsum 655
Diopos, diope 113
Diopteres 113
Dioptræ 113
Dioptrice 113
Dios vrbs 606
Dioscuri ἄνακτες παῖδες, & anaces 439
Dioscuri cur Lapersæ 479
Dioscuri parotides 557
Dioscuri soteres 182
Dioscurorum allegoria 557
Diosmos quid 308
Dispoliticon medicamen 360
Diospyros 74
Diotima 243
Diotimi lampadicus cursus 75
Diphili nomen 360
Diphili Theseus 185
Diphilo Diphilus tardior, proverbium 360
Diphili quot, qui, vnde, 399
Diphros 400
Diphthera 349
Diplæ figura & vsus 400
Diplasides chlænæ 270
Diplasion 412
Διπλαξ μαχμαχέη 405
Diploidion 198
διπρόσωπα emplastra 648
διφῶντες 270
δὶς διὰ πασῶν 270
Discere iterum, & reminisci, an idem 716
Discernendi facultas, & eius ria 468
Disciplinæ à Mercurio inuentæ, pag. 637
Disco in Olympiis victor Enceus 185
Distega 574
Δίφυγος thalamus 645
Distermina pro diametro 101
Distichiasis 113
Ditare quàm ditari, magis regium 716
διθυραμβώδης 718
Ditis imperium à lacteo circulo 357
Diues aut iniquus aut iniqui hæres 719
Diuitis sordidi & auari detestatio 753
Diuites valde esse, simúlq; probos 716
impossibile 129
Diuitum mores trypheri 753
Diuitũ σκώληκες assentatores 773
daro 754
Diuitiæ quatenus cæcos reddãt ibidem pag.
Diuitiæ

Diuitiæ veræ quæ 755
& non veræ ibi.
Diuitiarum vsus qui 755.756
Diui dua luna 273
Diuinaculorum fraus 472
Diuinationi antistrophos memoria 724
Diuini appellatio 578
Diuini officium quod 731
Diuinorum cognitio, res sacra pag. 88
Diuinorum locus summus & postremus, in logicis, ethicis & physicis 90
Dius mensis 361
Diuisse mercede primum Protagoram 686
διωκαμηχάνη cognomen 265
Dodecamechana astra 265
Dodonea quercus poliglossos, pagina 156
Dodonæum tintinnabulum 673
Dolabella ne an Dolobella dicitur 655
Dolabra 655
Dolichos 226
Doloris ad imaginationem vis, pag. 740
Doloris cuius præcipuè lachrymæ 91
Dolus malus 26
Dolus quandoque bonus 27
Dominicum diem cur nos sabbati loci colamus 197
Domitiani in ædificando prodigentia 759
Domitiani libido 213
Domitius Calderinus notatur pag. 170
Domitij Calderini laus 409
Domitij Corbulonis dictũ 31
Domninus philosophus 247
Domus 93
Domus optima quæ 14
Domus pro carcere cur 475
Domi se continere, muliebris sexus proprium 231
Domuum structura primum à Vesta excogitata 333.334
Dona non contemnenda, qualiacunque 183
Dorcadum somnus apertis oculis 170
Dores platystomi 148
Dorionis Georgica 570
Doris vestis quæ 297
Dorophoria 77
Dorophorica sacrificia 82
Doriclus primus cæstu victor in Olympiis 185
Doryxeni 35
Dosonis cognomentum 154
Doxasticus 112
Doxomania 272
Draco Atheniẽsib⁹ legislator 591
Draconis leges cur sanguine dicantur conditæ 13
in Draconis leges scõma 591
Draconis in adulteros lex, pagina 759
Dracones glaucopes 293
Drepanum cur Corcyra & Sicilia 197
Drimo Alcyon 275
Dromica pentathli 186
Dromicus 224
Dromos Achillis insula 255
Dropax quid 330
Dropacis conspersio ad quæ vtilis 330

Dropacismus ibi.
Drosallis 53
Druidæ 600
Drupa 141
Drucianienses 46
Druci ingenium 46
Ducum sepulchra in foro 502
Dulce certamen locus 737
Duodecima hora quid 108
Duodecima hora ædificare quid prouerb. 108
Dusij dæmones 79
Dyas 159
Dyrrhachium vnde dictum, pagina 71
δυσκλδῆ 672
Δυσβελία 611
Δυσλιμοία 101
Δυσώνυτον 345
Dysrachium, dysrachia 71
Dystrapeli qui 675

EAni quid à pepli differant, pagina 403
ἔαρ pro sanguine 255
Ebrij cur balbutiant 154
Ebrij vino quid à crithino ebriis differant 387
Ebriorum lachrymæ 94
Ebrietas in sacris permissa, pagina 89
Ebrietas voluntarius furor, pagina 600
Ebrietatis mirum exemplum, pagina 467
Eburneæ statuę in olympiis oleo aut aqua conspergendæ ratio, pag. 187
Eccolpiæ venti 747
ἐκάν pro nomine proprio, pagina 663
ἔχειν 669
Echenus palestræ victor primus in Olympiis 181
Echemythia Pythagorica, pagina 142
Echidnæ allegoria 147
Echinus quid 112
Echini cum pecunia comparatio 755
Echini pecten & pellis 112
Echon athyrostomos 368
ἔχος porticus 117
ἐκμαγεῖα 741
Ecnephiæ 741
Ecphrasis quid à narratione differat 25
ἐλαπλαξίζω 477
ἔλαπλῆξις 477
ἔλαφοις 532
ἔλαφοτει 532
Ectomiæ 438
ἐλατερμᾶν 580
Ectropium 218
Ectrosmos 532
Edicta 376
Eetionis vxor cur Lambda 61
Efferati appellatio, vnde 117
ἄπιλλαι 240
εἰλεῖν 54
ἐλλατινακὴς φίλος 542
ἔφηβος apud Spartanos, qui pagina 1420
ἐφηβωσύνη 1420
εἰχμοφύλαξ 1420
εἰσφορά 1420
εἰς τὸ χρεὼν ἀπιλθᾶν 1420
ἐλλακάτη Erinnæ 1420
ἐλλὰξ λαλλιτίφαν 1420
Elainas mons 1420
Elæostaphilos 1420
ἐλαύνειν 477
Electra 424
Electri vis 362
Eledon polypi genus 228
Eleis cur Pluto colatur 371
ἐλεκτρα 472
Elementa rotunda specie 343
Elementorum discors concordia pag. 555
de Elementorum proprietatibus liber adespotos 338
Elementorum quinta essentia pagina 656
Elementis attributus sensuũ modus 297
Eleorum de Arcadibus victoria pag. 370
Eleorum proprium 538
Eleorum Prytaneum 186
Eleorum tribus quot 186
Elephas furens quomodo quiescat 362
Elephas pro morbo 12
Elephanti dentes an cornua dici debeant 189
Elephanti an crurum inflexu careant 189
Elephantes quando primum in Italiam 189
Elephãtes quis primus in triumpho duxerit 189
Elephanti quomodo irritentur pag. 410
Elephantorum sepultura, Libycum iustitutum 642
Elephantiasis 12
Elephantinum tarichos 212
Elephantistes 189
Elephantarches ibid.
Eleusinæ templi apophthegmata 29
Eleusinia mysteria duûm generum 397
Eleutheria sacra 457
Eleutherius fluuius 499
Elicius Iupiter 418
Elensium lasciuia 322
Elis Peloponnesi 236
Elin depopulatus Hercules, pagina 186
Ellopes cur dicti pœcilis pisces pagina 162
Ellopes qui, & vnde ibid.
ἐλλοπιεύειν ibid.
Ellychnium 297
ἐλῶν 97
Elotes Spartanorum qui 614
Elutriare 647
Elymæi canes 221
Elysij campi cur in Hispania ab Homero fingantur 602
Elytron 647
ἐμβαλεῖν 137
Embios 356
Emblemata quæ 136
Embolus 137
Embola 136
ἐμβόλιμον ἔτος 187
Embolimus mensis 137
Embolimi dies 187
Embolimi pueri qui 137
Embolus pro pudendo 187
Embolus Hippodromi in Olympiis 187
Embryum an etiam animal sit & quomodo animam recipiat pag. 355
Embryũ vtero cohærere, vt plantis fructus 354
Embryum vnde dictum 355

Embryi nutricatio in vtero, pagina 354
Embryi in vtero nascentis ratio pag. 355
Embryi pileus ibid.
Empedoclis bos 664
Empedoclis dictum 249
Empedoclis de visus ratione sententia 309
Empedoclem ἱμπεδοκλέα ἀμάμυμα appellatum esse quandoque 744
ἔμπυρα animalia, quæ 82
Emperonema diptychon 412
Emphasis 720
Emplastri ἀλίχρωμοι, καὶ λιπρόσωποι, & melinæ 178
Emplastri melinæ quę 178
Emplectria 571
Empori 354
Empusæ 52
Empusæ vnde dictæ & 355
ἐμ ἀτόμῳ 299
in atomo ibid.
ἐμ κοτύλῃ ludus 229
ἐμ ὁδῷ 519
ἐμ ῥιπῇ 299
ἐμ ῥοπῇ ὀφθάλμου, prouerbium pagina ibid.
Enagorij Mercurij ara 187
ἐνηλατα 427
Enarratio quid 158
Encanthis 101
Enceladus, insecti species 477
Enceladi interitus 296
Enchiridion 157
ἔγκυον 119
Endius 239
Endymionis & lunæ amor pagina 722
Endymionis sepulchrum & adytum ibid.
Endymionis vxores & liberi, qui pag. 723
ἐνηνοχέναι 696
ἔνηβοι 312
ἔνδρυα 280
ἐνεσιγῶσθαι 194
ἐγγαγεῖς πίτυραι 89
Engastrimythos 509
ἔννατα 647
Enneacrunos fons 519
ἐνώδιον 519
Enodios, Enodia Diana, & Enodius Mercurius 207
ἐνοίκιον 289
ἐνοφθαλμίσεων 268
Entatum pro satyrione 471
Entelechia colorum 343
ἐντελέμιοι 345
Entelomisti 482
ἔντιλοι pro corniculario 287
ἐντρα 353
Enteromphali 464
ἐνθεαστικοὶ qui 469
Entomia 30
ἐντεμφάδαι 631
Entychides Sicyonius 519
Enyalius 17
ἕωλοι 206
Epaminondæ frugalitas, pagina 169
Epaminondæ interitus pagina 706
Epaminondæ paupertas & magnanimitas 516
Epaphæresis 570
& 348
Epaphi mater Io 345
ἐπαφίστρα Epebolus 52
ἐπεισόδια 212
Ependytes 401
ἐπίδηκτα, ἐπίσκολα 82
Epeus 722
Epei vnde ibid.
Epharmiotæ 614
Ephaptides 413
Ephebi 696
Ephebos ad aram cædendi mos Spartanis vnde 540
Ephelcis 173
Ephesiæ literæ 417
Ephesis 229
ἐφέσιμα Λίνα 229
Ephestia 343
Ephestius Iupiter ibid.
Ephestij qui ibid.
Ephori certaminum qui pagina 550
Ephori Spartanorum 614
Ephydor 645
Ephyra 499
ἐφίαλτης febris 513
Epibades 83
ἐπιβατηρίοις Apollinis templum pagina 70
ἐπιβόλαι dies qui 84
ἐπιβόλιον 549
Epicanthides 92
Epicataphora 10
Epicedium 503
ἐπικαρσινακία 61
ἐπικαρσινακὸν 62
Epicharmi de mente sententia pag. 1
Epicharmi dictum 175
Epichera 226
Epicranon 499
Epicrasis 480
Epicurei cur οἰνοβαρεῖς dicti pagina 772
Epicuri de frugali victu præcepta 207
Epicuri dictum 755
Epicuri natalis 772
Epicuri 343
Epicurij Apollinis templum pagina 654
Epicus versus 503
Epidamni filia Melissa 71
ἐπίδημοι morbi 255
Epidemiurgi qui 548
Epigæa retinacula quæ 745
Epiglottis 156.680
Epigraphon lænæ genus 400
Epimedes 184
Epimenides Cretensis 615
Epimenidis de Munychia dictū pag. 102
Epimenidis in Cretēses dictum pag. 615
ἐπιμύδιον 559
Epinephridia 282
Epinicia 226
Epipasta medicamenta 656
ἐπίπλοον 263
Epipolæ 260
Epirhedium 105
Epirotica armenta 373
Epischidion 280
Episcopa quæ 549
ἐπισκοπεῖν 550
Episcopi apud Indos, qui 625
Episcopi Athenienſibus qui 548
Episcopos Diana 550
Episcopos & scopos pro eodem pag. 650
ἐπίσημον argentum 77
Episitij, episitia 85

Epistios 343
Epistola epithetos quæ 82
Epistrophreus 219
Epitaphium quibus indere licuerit Spartæ 501
Epithalamiographi 441
Epithera festa 82
Epitheræ epistolæ quæ 81
Epitogium 104
ἐπιτυμβία 363
ἐπίχωσις 553
Epomphalion 351
Epopei monumentum 302
Epopei piscatoris interitus 119
Epops vbi primum apparuerit pag. 606
ἐπῳδαὶ 186
& quid propriè 761
Epyaxa regina 549
Equestris fortunæ templum 579
Equarium conceptionis imago tio 739
Equire 524
Equi glauci qui 306
Equorum cursus quido primum in olympijs 85
Equos castrandi mos Scythis & Sarmatis frequens 609
Equos domandi & equitandi author Neptunus 649
Equos etiam canescere 214
Equites Athenis qui 85
Equitij Agrigentini gloria 621
Era 505
Eria 506
Erasini fluuij simulachrum 533
Erasistratus ocij patronus 15
Erasistrati solertia deprehensus Antiochi amor 639
Des. Erasmus Roterodamus 461
ἔρανοι 328
Erectheus & Erichthonius an idem 168
Erechthei cum filiabus cultus pagina 167
Erembi qui 66
Erembæi ibidem
erretrienſium g 175
ἐργάνη Pallas 259.165
ἔρια, cur sepulchra Græcis 506
Erichthonius, currus author pagina 168.169
Eridani accolæ μελανειμονοῦντες 401
Erigones domicilium 633.635
ἐρινεὸς 506
Erineos ibidem
Erinnæ præstantia 619
ἐριούδης 619
Erinnys Eumenis Ceres 619
Erinnyos Cereris templum 595
Erinos 595
Eriphyles monile 20
Eriphyles segmenta domus 524
Erisalia, prouerbium 524
ἔρισμα 409
Erissus epilæ inilloqA 409
Erodius auis quæ 215
Erodij auis coitus ibidem
ἐρόζηλοι 328
Erotici hymni 464
Erotidia 457
Erotis ἐπώδη 459
Errones, qui planetæ 50
Eryon campus 271
Erysichthon adephagus & πλάσμη ibidem
Erythrinus piscis 119
Erythromelænæ ischades 568
ἐρυσιμελάνα 226
Eschatogeros 697

ἐσχατομελίων 415
Escobutadæ 280
ἔσοπος fabulæ genus 559
Esthicorum Aristotelis finis præcipuus quis 64
Ethnicorum legendi mos 507
ἔτεα 353
Etna mos vnde 758
Etnagoræ regis furor 475
Etnamerion 90
Etnandri parricidium 58
Etnangelia 226
Etnaporationes humani corporis tres 91
Etnoicus sinus Cœla 775
Etnubules pro patria obitus 167
Ἐτνλία 31
Etnubuliæ fines quot 32
Etnucacis 93
Etnuchymia 565
Ἐτνχολιμέλαι 600
Etnucleus 283
Ἐτνμολέα cur Athenæ 605
Etnudiæus 175
Etnudora 424
εὐγμοι 667
Euergetæ Arimaspi 451
εὐγρὶς 100
εὐδία 15
Eulogiæ quid 758
Eumenidum appellatio 118
Eumenidum festũ, & sacrificium pag. 84
εὐπατέρειαι 71
Eunuchi agoni 676
& oxyphoni 676
Eunuchi cur glabri 678
Eunuchi cur imberbes 68
Eunuchi cur barbaris preciosiores integris 675
Eunuchi cur aliquando Venerei & amatores 678
Eunuchi quo sydere nascuntur pag. 327
Eunuchorum natura 675
In eunuchos Alexandri Cæsaris dictum 675
Eunuchas fœminas quis primus fecerit 737
Eunuchos non lædi in spiracula despectantes, aliis omnibus præfocatis 678
Eunucha terra à Domitiano facta, quid 730
εὐοῖ 757
εὐπάτρυγες 393
εὐφωνακόιντος qui 742
Euphlastę nauiũ partes, quæ 699
Euphorbi cineinni 571
Euphrone cur nox Græcis 32
Euphrosyne 590
Eupolis in Athenienses scomma pag. 611
Eupolus Thessalus 118.434
εὐπορία 593
Euripides Athenis prefectus 763
Euripides maris aqua incolumitati restitutus 301
Euripides Sophocle sapientior pag. 152
Euripides, tali iactus 763
Euripidis Erechthus 168
Euripidion metrum 286
εὐρυπάτεια Diana 383
Europæ raptor taurus quid 249
εὐρώς 217
Eurotæ fluuij simulacrum pagina 533
Eurotæ nomen vnde 546
Eurotæ fluuij Spartanis vsus quis

pag. 545
Eurybates pentathlus 26.226
Eurybatæ vafricies 28
Eurydice Aeneæ vxor 672
Eurylochus, Achilles iunior pagina 433
Euryſtheus Herculi adamatus pagina 322
Eurytionis hiſtoria 75
Euſebe ciuitas 536
Euſtathius taxatus 68
Euſtathij in Dionyſium commẽtarius 71
Euterpe Themiſtoclis mater 278
Euthydemus Pammachus pagina 225
Euthypnoi flatus qui 746
Euthyporos extenſio 157
Eutrophon 100
Exagonia 550
ἐξάβροχμα 12
Exarticulatio ibidem
Excetra 366
Excalciare quid 666
Exercitium ὑπνοφοβῶν 23
Exercitij ſpecies ſiue modi quot pag. 15
Exercitij vſus, & eum natura ſocietas ibidem
Exhalatio duplex 742
Exhalationis ratio 742
Exholcyſmus 707
Exhydriæ 746
Exodium 666
ἔξωμις 180
Exomphali 353
ἐξόλαιμον Didymi 666
ἐξορειφωγμοὶ 311
ἐξοστόσεις 487
Expenſi & accepti codex, & tabulæ 114
Expenſare 145
ἔνδικοι, expoſititij 530
Extrà leucoparyphus, intus holoporphyrus, prouerbium pagina 392.393
Extra ordinaria 54
Extra ordinem coercere, pagina 54
Extricati vniones 575
Ezechielis principij & finis obſcuritas 70

FAbæ Aegyptiæ ſerendæ ratio pag. 407
Fabæ Aegyptiæ thyrſus, pagina 408
Fabas quis ſeminarit primus pagina 569
Fabellæ orationi inſertæ gratia pag. 193
Fabellarum origo ab Heſiodo pagina 366
Faber quas ſtruxit compedes ipſe ferat prouerbium 475
Faber Stapulenſis 460
Fabila 519
Fabiolus ibidem
Fabula ætatis 695
Fabula quid 559
Fabulam ætatis peragere, quid pag. 694
Fabulæ Aeſopeæ cur 559
Fabularum actus 695
Fabularum ad vitæ tẽpora comparatio 694
Fabularum allegoria triplex pagina 555.556
Fabularum diuerſa genera 559
Fabularum in oratione vtilitas pag. ibidem

Fabulandi peritia vnde Aeſopo conceſſa 366
Facere virorum eſt, mulierum dicere, prouer. 281
Ad faces & cereos viuere, prouerbium 729
Faces Vulcano primum feciſſe Athenienſes 75
Facum certamina Athenis tria pag. 75
Idem Corinthi ac Neapoli 75
Fagi ramo ſiſti viperam 362
Falcata luna 716
Falcidia lex 108
Farna, dies ἄγγελος 353
Fames ignobile mortis genus pagina 205
Famis euentus plures 202
Famis exemplum immane 204
Famis patientia inſalubris 202
Fame bilem cieri, prouerbium, pag. 202
Fame omnem affectum excludi pag. 204
Famelcentibus cur pedes craſſeſcant 202
De famoſis libellis ab Auguſto cautum 366
Factum fici 567
Faces ſumẽdi poteſtas cui ex consulibus conceſſa 106
Faces ſubmittere, prouerbium pag. 106
Falcium vſus Romanis conſulibus abſque ſecuribus 105
Falcinandi oculis ratio 739
Falcinandi ratio 418
Falcinus mas 418
Falidij propugnantiũ ratio 738
Falx neceſsitas quatenus homini 358
Fauere linguis, cur in ſacris vſurpatum 162
Faunorum cultus vnde 80
Fauſtinianæ puellæ 511
Febris ἀμφιμερινὸς 513
Febris ἡπίαλος 513
Feles odoramentorum olfactu fugare 409
Fellis priuatio, longioris vitæ argumentum 776
Felicitas res diuiniſsima 577
Felix cur quadratus & tetragonus 578
In fœminas, Græcorum prouerbia 285
Femoralia 601
Feneſtrarum ſpecularia 333
Fera omnia ad minima conſternari 410
Ferales anguſtiæ, quæ Iuſtiniano pag. 66
Ferrati 38.39
Ferrum cur etiam chalcos 669
Ferrum in Indiam inuehi, morte cautum 628
Ferrum per Chalybes primũ erutum & domitum 454
Ferri fundẽdi ratio à quo primũ excogitata 454
Ferri temperatura varia, & pro eadem variæ appellationes 552
Feſta epitheta quæ 82
Feſti dies cur inſtituti 6
Fibræ ſanguinis 277
Fibula in Peplis, Doricum inuentum 297
Ficari 569
Ficaria 569
Ficedula 568

Ficus agrestis 567
Ficus ἀγρία 5[illegible]
Ficus bifera cur ibidem
Ficus sacra 567
Fici arbor amara, cur tam dulces fructus gignat, & cur non iaciatur fulmine 503
Fici farctum 668
Fici folia cur thria 504
Ficui arbori inesse euchymiam pag. 565
Fici harmoniæ ibidem
Ficus ne decidant, quomodo caueãdum 567
Fici primus Athenienſium cibus pag. ibid.
Ficorum animalia quæ 569
Ficorũ eſu pediculos gigni 668
Ficorum genera & nomina diuerſa 565
Ficuum ludus 566
Ficos obeſſe voci 681
Ficulnum lignũ cuiuſmodi 563
Figuli rotæ inuentio 607
Figura orbicularis omnium optima 712
Figura quadrata perfecta 528
Filiæ conditionem quærere quid pag. 526
Filij, parentum anima & vincula pag. 55
Filiorũ in parentes officium 56
Filiorũ occiſio quali pœna apud Aegyptios affici ſolita 65
Firmi tyranni hiſtoria 44
In Firmico, multum loquentiæ, ſapientiæ parum 39
Fiſcarij 767
Flagella 228
Flamines maiores qui pagina 107
Flamma, iræ typus 771
Flatus quid à vento differat pagina 743
Flatuum diuerſitas & ratio pagina 743
Flauæ comæ in Achille ratio pagina 216
Flauius vopiſcus mendacij notatus 488
Flere quoſdam, quoties voluerint pag. 714
Flamina quæque altiſſima minimo ſono labi, prouerbium pag. 526
Flaminum ſimulacra quali ſpecie exprimi ſolita 743
Fluuius quid 572
Focale, focalia
Fœmina barbata eminus ſalutanda, prouerb. 502
Fœmina indomitum animal pagina 231
Fœmina omnium operum naturã compos 542
Fœminæ cur maribus anniuersares 708
Fœminæ malæ deſcriptio, pagina 280
Fœminæ quæ imperiis præfuerint 245
Fœminæ vbi virorũ munia obeãt pag. 637
Fœminarum in coitu voluptas maior quàm virorum 235
Fœminarum nuditas 541.542
Fœminas etiam regnaſſe apud Aegyptios 618
Fœminis præcipuum ex ſilentio ornamentum Fœmi-

Fœminati 228
Fœmineę naturæ proprium, quid pag. 281.282
Fœmineum genus φιλόσοφων, pagina 284
Fœnus Indis ignotum 701
Fœtus in vtero, vide Embryum
Fœtus in vtero quomodo prægnantis affectibus ſimul afficiatur 738
Fœtus forma ex generãtis imagination ibid.
Fœtus in vtero nutricatio & ſuus qualis 354
Fœtus multiplicis exempla prodigioſa 285
Folium foliatum vnguentum, pagina 480
Folliũ inuentio 607
Fœnix amor 458
Formarum in hominibus diuerſitates & ſimilitudines vnde, pagina 738
Fornicæ feriæ 270
Formidinis ſimulacrum 191
Fornicum vmbilici 350
Fortuna aurea in imperatorum cubiculis 580
Fortuna hera 498
Fortuna φιλίων 579
Fortuna regia 580
Fortuna Syris culta impenſius, pag. 631
Fortunæ aureæ tranſitus, prouerbium 580
Fortunæ bonæ ſimulacrum Athenis 179
Fortunæ χάριτες τῆς ἐυτελθείας, pagina 370
Fortunæ comitia 289
Fortunæ equeſtris templum, pagina 578.580
Fortunæ Hyphali 513
Fortunę ἐφεστρίας, ſiue Viſcatæ ædes 580
Fortunæ miſſilia quæ 581
Fortunæ ſimulacrum quis primus fecerit, & quale 578
Forum, ingeniorum theatrum, pag. 673
Fori Romani tectum æneum, pagina 665
in Foro ſepeliendi ius quibus cõceſſum 502
Fracta coma 316
Franci qui 316
Franci cur Salij 602
Francorum perfidia ibidem
Francorum tela ibidem
Francis nefas comam tondere, pag. 316
Franciſcus Philephus 152
Fraus quandoque bona 28
Fraudes quàm variis nominibus apud Græcos enuntientur, pag. 29
Freni partes 132
Friare 152
Frictio 15
Frictus ibidem
Frigidæ conſperſio in animę defectu 247
Frigidum ſuffundere, prouerbiũ, quid 248
Fringultire 152
Fringilla 152
Frugalis victus commendatio, pag. 371
Frugalitatis documenta per exempla 206

Frugalitatis laus 206
Frumenta ſerendi authores, qui pag. 611
Frumentorum appellatio 567
Frumentaria perceptio 30
Fulgentius gloſſematicus 158
Fulica 347
à Fulmine quæ non tangantur, pag. 565
Fulminum genera 74
Fuluia Antonij vxor 245
Fumus 307
Fumarius cur cognomen Gratiano inditum 46
Funes è mulierũ capillis nectendi neceſsitas 576.577
Furari quatenus honeſtum Spartanis 542
& aliis 543
Furia quid priſcis theologis, pagina 62
Furor, vide Inſania 465
Furti crimen apud Scythas, pagina 609
& apud Indos 625
Furta apud quas gentes licita 543

Gadira, vnde Cotinuſa dicta, pag. 136
γάϊον, ſiue Gæus 187
Gagæ 194
Gagas fluuius 194
Gagates lapis 194
Gagites lapis 194
Galanthis 686
Galatica immanitas 57
Galbæ dictum 14
Galeagra 477
Galeni inſania 469
Galeotes 658
Galericuli vſus 570
Galetis aduleſcentuli hiſtoria, pagina 181.184
Galieni imperatoris elegans imposturæ ſupplicium 26
Galieni dictum 600
Galilæi latronis in filios impietas 26
Gallicanæ mulieres in Sena iuſula quales 235
Gallicarum mulierum laus 235
Gallinaceorum Athenis concertãtium in theatro ſpectaculum, & vnde ortum 532
Gallus cur Aeſculapio ſacrificari ſolitus 414
Gallus cur Perſica auis, & Medica 416
Gallus in ſuo ſterquilinio, pronebium 417
Gallus Mineruæ ſacra auis, pagina 418
Gallus ſyluеſter 476
Galli aurei geſtamen 416
Galli erga hominem amor ibidem
Galli fabula 414
Galli venter, prouerb. 417
Galli cur ante lucem canant 417
Gallo vim omnia quæ deglutierit, conficiendi adeſſe 417
Gallorum criſta vnde ibidem
Gallorum libido 415
Gallorum ſpectaculum 417
Gallis cur allium obiici ſolitum, pag. 45
Galli Vibij inſania 417
Galli cur Cares apud Perſas, pagina 417
Galli à Dioſcatre prognati, pagina 584
Gallí ferè ſtolidi, cur Galli

Galli frigoribus aſſueti 601
Gallorum braccæ 601
Gallorum cum Annibale fœdus æquale 233
Gallorum leuitas 600
Gallorum mores 586
Gallorum corpora qualia 600
& 603
Gallorũ nefaria de maſcula Veneris lex 324
γαλόουχα 191
Gangæ Lycię 193
Gangamon 351.352
Gangis fluuij apud Indos cultus, pag. 626
Gangitis lapis 193.195
Ganymedes à Minoe raptus & æſtate 320
Garrientium lachrymæ vnde, pagina 93.94
Garamantum ſitus, & mores, pagina 641.642
γαυρίων 223
Gargaron Idæ promontorium, pag. 220
Gargilius Martialis 628
Gargittios canis 522
Gazofij, qui Cedroſij aliis 627
Gellenna 200
Gellij annales 268
Gelon Siciliæ tyrãnꝰ ἄμισος 703
Gelonis in Siciliam vniuerſam benignitas 707
Gelonis tyranni in Græcorum leges ſcomma 395
Geloni debellata Carthago 200
Gelopœi 212
Gemmaphryſius 460
Genæ quid 697
Generandi rationem præcipuè incumbere homini 220
Generãtiũ imaginationis vis 739
Geneſeos exordij obſcuritas 70
Geneſia 509
Genethlia 509
Genethliaci 270
Genethliacis tria neceſſaria 114
Genitale duplex quãdoq; in homine, & capris præcipuè 326
Genitalia in ſopore cur obtumeſcant & arrigant 311
Genitura quibus per ſedem ſecernatur 324
Genitura quid 249
Genituræ, dum excernitur, voluptas vnde 325
Gennauius 640
Gentium diuerſarum mores 699
Gentiũ ſingularum ſui mores 381
Genua cur ſupplicatores tãgant, pag. 345
Geometria Aegyptiorum inuentum 632
Geometriæ partes 333
Geophanium 480
Gephyriſmi qui 162
γεφυρίζειν 162
Germani Indorum philoſophi, eorúmque mores 627
Germani cur cærulei dicti 598
Germanorum bibacitas 596
Germanorum, capillum iungere 573
Germanorum fœminæ vaticinatrices 596
Germanorum mores 596
Germanorum oculi charopi 172
Germanorum rufa coma 316
Geron 697
Geronthræ vrbs 284

Gerontocoma 554
Gerrhi qui, & eorum sepeliendi mos 507
Gerion hyemis typus 373
Geruli 385
Geryon triplex cur 719
Geryonis canis 523
γῆς βωμὸς, γῆς μέτρησις 187
in Gestu solœcismus, quid 749
Getæ vbi 607
an Daci 607
Getarum mores ibidem
Gigãtis nomine coli Indis Herculem 624
Gigleria 418
Giluus color 177
Glabreta 220
Glabrentia loca ibidem
Glabrionis Acilij historia, pagina 191.192
Glachon 161
Gladiator in harena consilium, prouerbium 41
Gladiatores consummati qui, pagina 36
Gladiatores etiam in conuiuiis exhiberi soliti 36
Gladiatores ordinarij qui, & postulatitij 33
Gladiatorum petitiones, cõmissiones & compositiones 38
Gladiatorum ζῆλος 25
Gladiatorij ludi cur ad bellum ituris exhiberi soliti 36
Gladiis inter epulas cinctorum mos 590
Gladiolus herba 167
Gladiolus lolliginis quid 229
Glamæ 102
Glamos ibidem
Glamyros ibidem
Glandibus vesci Arcadibus consuetum 567
Glasti vsus Britannorum mulieribus, & ipsis Britannis 598
Glaucedo oculorum formidolosa 283
Glaucoma 379
Glaucoma cæsiis frequentius accidere 379
Glaucopis cur dicta Pallas 283
Glaucopes dracones 283
Glaucus Carystius pycta, pagina 226
Glaucus sciamachus 51
Glauci Epicydis historia 212
Glauci statua 368
Glaucum reuixisse 180
Glauce cani, arieti, anseri adamata 171
Glaucum mare cur 506
Glauci equi, qui 171
Glauci oculi 171
γλαῦκα 155
Glossemata 338
Glossematica quæ 157
Glossocomon ibidem
Glossocomium ibidem
Glossocomium mechanicum, pagina 157
Glossogasteres ibidem
Glossographi 158
Glossularij, glossematarij, glossematici 158
γλῶτται 157
in tibiis ibid.
Glottæ, siue glossæ ibid.
γλυκὺ vinum 177
γλυκὺς ἀγρὸς pro abrotono, pagina 640
γλυκὺς

γλυκὺς ἀγρὸς 737
Glycysside pomum 583
Glyphion 767
Gnaphalon 426
γναφαλώδη ibidem
γναφαλαι 774
Gnathonis Siculi crapula, pagina 209.210
Gnidanum mores 642
Gnomici, gnomones, &c. 112
Gnomon ibid.
Gnomonice ibid.
Gnomones dentes 112
Gnomones magistratus 112
Gnostici 112
Gnosticorum de legibus dogma, pag. 593
Goetiæ 30
Gomphosis 218
Gonorrhœa 310
Gonorrhœis 310
Gordiani palmata toga 404
Gorgia quid 644
Gorgion schema ibidem
Gorgias falso sapiẽs habitus 72
Gorgias sophisticæ velut parens, pag. 686
Gorgias verborum arte iungendorum author 691
Gorgiæ aurea in Delphis statua, pag. 691
Gorgiæ Leontij de mulierum fama dictum 245
de Platone dictum 457
Gorgiæ orationes quanti Atheniensibus habitæ 72
Gorgiæ Leontini senecta, déque eo plura 690.691
Gorgiæ duo ibid.
Gorgones animalia in Lybya, qualia 644
Gorgyra 477
Gorphia 139
Gortyn vicus 649
Gortynius fluuius 649
Goti, an iidẽ cum Getis 606.607
Gracculi in adolescentem amor, pag. 180
Græa pellis quæ 352
Græcia Græciæ, pro Athenis 612
Græciæ quatuor certaminum coronæ quales 185
Græci cur disciplinis aptiores, pag. 584
Græci cur Helicopes dicti Homero 172
Græci nouarum rerum auidi, pagina 419
Græcorum adulandi mos 773
Græcorum in masculos libido, pagina 320
Græcorũ leuitas vnde, & grauitas 584
Græcorum luxus 177
Græcorum mores 585
Græcorum quondam latrocinia, pag. 544.545
Græcorum Vesta & Prytaneum, pro Athenis 612
à Græcis doctrinę exempla petenda 613
Gramiæ 102
Gramiosi oculi ibid.
γραμμὴ κυλιστική 377
Grammæ, ludi species 763
Grammatia quid 631
Grammatici analectę, qui 228
Gramus 102
Gratia in verbis aut rebus, pagina 150

Gratia quid priscis theologis, pag. 62
Gratianus Funarius cur cognominatus 46
Grauedinosi 11
Grauedo 11
Grauidæ cur concubitus appetentiores 252
Grauidarũ appetitus absurditas & mollicies vnde 739
Grauidarum fastidij ratio 739
Grones 264
Grossi 28
Grossus 565
Grunnius Corocotta 391
Grypi plurimi apud Persas 471
Gubernator 473
Gulæ detestatio 205
Gulosi, dæmonum vasa ibi.
Gustus voluptas maximè beluina 260
Gygem mulieres ὠνεχίσαι pagina 704
γυμνάνχγις 221
Gymnasij exercitatio qualis obseruanda 15
Gymnasiorum inuentores Spartani 737.738
Gymnastis cur nudis incertamen prodeundum 284
Gymnosophistarum apud Indos genera & frugalitas 208
Gymnopædiæ 540
Gynæcomania 472
γυναικῶν ἀγῶν 737
γυναικῶν τάφος apud Argos pagina 18
γυναικόπολις 245
Gyrgathum 473
Gyzantes 401

HAspirationis apud latinos forma vnde 121
ἅδης cur Pluto 200
ἁδηκόων 524
Hæmacuriæ 509
Hæmatia 207
Hæmation ibidem
Hæmoniæ fici 566
Hæmorrhois thonios cur Nicandro 399
Hæmorrhoidis spina cur confracta 399
Hæret aqua, prouerb. 246
Hæsitans, ischnophonus 149
Hale, halyce 17
Halea certamina 515
Haleus, haleæ Palladis delubrũ, pag. 515
Halia 454
Halica ciuitas 18
Halica oratio 18
Halicaccabi radicem cur diuinaculi manderent 475
Halicarnassus Cariæ ciuitatum metropolis 314
ἁλίνος 395
Haliporphyros 395
Halirrhotij cædes 137
Halirrhotij fabella 140
Halma 226
Halmades 138
ἅλω 139
Halos quid 515
Halotia 254
Halter pancratiastes ibidem
Halteris figura qualis 254
ἁλτῆρες 17
Hallucinator, hallucinari 17
Halyce vnde contingat 17
ἁλύειν ibidem
Hamad

Hamadriades Oxysi filiæ, earũ quæ nomina 750
Hamaxitos per Maniam pharna dono adiecta 233
Hamaxobiorum appellatio pagana 609
Hammata 543
Hapalos panis qui 622
Harma 194
Harmamaxa 548
Harma vrbs 193
Harmatrochia 532
Harmatotrophõtes Athenis qui pag. 612
Harmodij canes 521
Harmodij nomen seruis interdictum 497
Harmonia Martis & Veneris filia cur 517
Harmostæ qui 548
Harmosteres ibid.
Harmosyni ibid.
Harpagium locus 320
Harpedon 370
Harpyiarum finiẽdi libros mos pag. 346
Harpyiarum sepeliendi religio pag. 502
Hebes nuptiæ 452
Hecate, Hecatæa 50
Hecate aconiti inuentrix 66
Hecate cur tergemina, & trissocephalos 717
Hecate λυσιφαεννὶς θεὸς 606
Hecate, in Bœotia præcipuè colita 717
Hecate, Proserpina Iuno 717
Hecate semper facibus instructa pag. 423
Hecate vnde dicta 717
Hecate cenotaphium ab Vlysse extructum 718
Hecates parricidium 66
Hecates sacra 718
Hecatæ cur canes & mænides immolantur 718
Hecateum ibid.
Hecatombea Iunonis pagina 237
Hecatombæon mensis pagina 718
Hecatombe quo ritu celebrari solita ibid.
Hecatompedon quid ibid.
Hecatomphonia 718
Hector Ptoi Apollinis filius pagina 437
Hegemon cognomento φακή pagina 44
Hegesianax Alexandrinus pagina 682
ἡγητῆρίαι 568
Hegias 554
ἑλκεσίπωλοι cur Troades Homero 296
ἑλεῖν 75
Helena quomodo à Ioue & Leda prognata 60
Helena Zeuxidis cur meretrix appellata 702
Helenes apud Solymos sepulchrum 505
Helenæ crater, prouerbium pagina 655
Helenæ mactandæ, & ab aquila liberatæ historia, pagina 193
Helenæ raptus 689
Helenes segmenta dominis exitialia, prouerb. 124

Helenæ prouerbio quæ pagina 702
Helichryſos 509
Helicias 74
Helicoblepharos 172
Helicon pro nigro ibid.
Helicopis 172
Helicopes cur Græci Homero pag. ibid.
Heliogabalus Sardanapalus pagina 406
Heliogabali hiſtoria 42
Heliogabali in veſtitu luxus pagina 406
Heliogabali portentoſa libido pag. 256
Heliogabali ſchemata libidinis pag. 256
Heliotropia 112
Helis ſophiſta hydropotes, pagina 44
Helix in purpurarum teſta, quid pag. 172
Helices ibid.
Hellanodicæ 186
& cur duodecim ibid.
Hellenium promontorium pagina 616
Hellenius Iupiter ibid.
Hellotia panagyris 75
Hellotia feſta ibi.
Hellotidos puellæ hiſtoria, pagina 75
Helmanthæ 658
Helucus 15
Hemerodromus 562
Hemicranici 111
Hemicypros 111
Hemidiploidion 428
Hemiectus 111
Hemiorion ibi.
Hemipherium ibid.
Hemithoracium 270
Henia
Heniochus cæleſtis, Hippolytus pag. ibid.
Heniochi apud Athenienſes ditiſſimi 132
Henium 42
Henrici imperatoris in patrem impietas 565
Hepatis ratio 280
Hepatis ſcirrhus 74
Hepheſtia feſta 391. 502
Hepheſtionis funus 622
Heptacometæ qui 633
Heptacometarum mel 499
Hera pro Iunone 499
Heræa pro fortuna 400
Heræa 236
Heræa agon 237
& panagyris 499
Heræa ſola ibi.
Heræum murus, Heræum teichos, pagina 661
Heraclea Androcorinthus 712
Heracleotæ 563
Heracleoticus agon 399. 489
Heracliti dictum 160
Heracliti factũ ſcitu dignũ 247
Heracliti lachrymæ 701
& 15
Heraclito rerum principium ignis 510
Heraclitum omnia in vita deſſe re ſolitum 701

Herba inſaniam verſandi lapides inducens 458
Herba ſcelerata & herba riſus quæ 748
Herbis litare ſoliti veteres, cur pag. 80
Herculei agones! 563
Hercules à muliere domitus, pagina 280
Hercules an Stymphalides pererierit 411
Hercules Idæus Olympij certaminis author 184. 185
Hercules in Olympiis cum Ioue congreſſus 185
Hercules, monſtrorum malleus dictus 280
Hercules Prodici 183
Herculis claua ex oleaſtro, pagina 138
Herculis columnæ 604
Herculis furor à Minerua impoſito lapide ſopitus 474
Herculis in Elios expeditio, pagina 371
Herculis in Indiam expeditio, pag. 224
Herculis in Linum præceptorem Lycinus 698
Herculis olea 137
Herculis ſimulacrum 494
Herculis φιλαι 504
Herculis ſimia Themiſon Cyprius 51
Herculis τὰ παιδικὰ. Euriſteus pag. 322
Herculi primò & ſacellum erectum & immolatæ capræ, pagina 555
Herculem Indis coli Gigantis nomine 624
Herculem primum oleaſtri ramo coronaſſe 189
Herculem reuixiſſe 368
Herlinus 368
Hermaphroditus cur Mercurij filius 558
Hermaphroditi 675
Hermaphroditi quo ſydere naſcantur 326
Hermaphroditarum appellatio & ſpecies 326
Hermopolitarum ſtudium, pagina 382
Hermæa 498
Hermæa feſta 200
Hermeus diata 134
Hermea cur omnes montes dicantur 87
Hermione vrbs, inibique breuiſsimus ad inferos deſcenſus, pag. 508
Hermippus Smyrneus 119
Hermoglyphice 767
Hermotybies 638
Hermolai Barbari defenſio, pagina 133
Hermolaus Barbarus notatur, pag. 318
Heroica affectio, melancholia, pag. 475
Heroicum carmen cur Pythium dictum 432
Heroici verſus appellationes variæ 504
Heroici verſus, longi 504
Heroum quid 498
Herodes cædis poſtulatus, ob vxoris necem 761
Herodis dictum 477

Herodis sophistæ & Rhegillæ vxoris eius historia 761
Herodis sophistæ luctus notatus pag. 760
Herodis sophistæ in perdocendo filio industria 726
Herodis sophistæ opulentia & liberalitas 753
Herodoti cum Thucydide collatio 191
Herodoti de Thucydide dictum pag. 191
Herodoti fabulosa 560
Herophile sibylla 499
Herssilia, quæ & Hora 111
ἡσαδαι 339
Hesiodus primus fabularum author 559
Hesiodus vbi necatus 62
Hesiodi canes 522
Hesiodi dierum obseruatio 268
Hesiodi Theogonia, quæ & Phytogonia 283
Hesiodo morienti testimonium per Musas latum 329
Hesione ab Hercule liberata 376
Hesiones gratia repetendæ nauigasse Paridem in Græciam pagina 690
ἑστία vnde dicta vesta & 339 433
ἑστίας nomen, cur 433
Hestiæ histiæ pro domibus pagina 339
Hestiatorium 187
Hestiei Pontici in studio assiduitas 47
Hestiopammon 341
Hetæra Venus 253
Hetæræ ibid.
Hetæria 255
Hetæridia ibid.
Hetæridius Iupiter 343
Hæterius Iupiter 403
Heteromascalos 328
Hetrusci à Lydis oriundi 427
ἑξάνυμοι τρίχοι 504
Hexametri versus 434
Hexametri origo 766
Hexaphori 763
Hexites, tali iactus 366
Hibbera excetra 343
Hicesius Iupiter 139
Hicetaria 139
Hicterius, oliuæ ramus 139
Hicterius thesaurus 121
ἱερὰ ὁδὸς quæ Athenis 498
Hiera picra 604
Hiera Telephi vxor apud Hieropolim Phrigiæ hiatus mira vis 123 ibid.
ἱερὸς
Hieriæ ex Mercurio filius Isthenus 187 722
Hierico quid significet 733
Hieroclis insania Philostratum Euangelistis præponentis pagina 488
Hieronis de Syracusanis victoria 237
Hironis Syracusani mores quomodo in melius mutati, pagina 703
Hierophantæ Athenis castrari soliti 162 18
Hieros ichthys
Hierusalem orbis vmbilicus, & Iudææ media 351 722
Hilissiades Musæ 722
Hilissus fluuius Him

umantes 517
imera vrbs 763
ippades 85
ippagretæ 697
ippammonis canis & equus pag. 523
ipparchi exilium 451
ippardium 85
ippasi sors 466
ιππᾶς 85
ιππᾶς Spartanis qui 697
ippia entea vel vasa 295
ippia Iuno 187
ippia Minerua 295
ippiades 85
ippias Eleus 187
ippij Martis ara, & Hippiæ palladis 187
ippios cur Neptunus 649
ippium philtrum 295
ἱππίου χλιδὼν 639
ippo Scedasi 547
ippocentaurus canis 522
um Hippocoonte pugna Herculis 556
ippocratis imagines cur pileo contegi solitæ 733
ippocratis laus 733
ippocratis iuramentum 733
ippodamiæ chorus 236
ippodromia primum Azanis inere proposita 704
ippodromij Neptunij tẽplum pag. 649
ippolytus, cælestis heniochus pag. 70
ippolytus sacerdos apud Trœzenios 70
ippolyti lucus, templum sacra pag. 70
ἱππομανεῖν 524
Hipponus, qui postea Bellerophõ pag. 174
Hippphorbion 260
Hippopotanus quando primum visus Romæ 423
Hippopotami dentes 188
Hippotes 158
Hippotes cur Aeoli pater 744
Hicænæ capræ, quæ 326
Hircescere vites quid 236.326
Hircini odoris ratio 326
Hircissare 693
Hircus odor 326
Hirci vrinæ vsus 642
Hirci perpingues minus fœcundi 426
Hircorum libido ibi.
Hir qui 326
Hirquitalli, qui ibid.
Hirundinum festum 484
Hirundinibus egere 401
Hirundo vna non facit ver prouerbium 401
ἱστία, pro Vesta 609
ἱστίαι 339
Hispaniæ felicitas & opulentia pagina 602
Hispaniæ subterranea cur inhabitare dicatur Plutos 602
Hispani capillorum longitudine delectati 278
Hispanorum mores 602.603
Historis Tiresiæ filia 486
Histriones impudici 328
Histrionum existimatio nõ turpis apud veteres 291
ὑλαῖοι 29
ὑλάεργυρι phyale 393
Holoporphyros 393

Holoserica vestis ibidem
Holósteos herba 126
ὁμαιωλίτης 99
Homerici carminis superstitiosa existimatio 476
Homericorum carminum censura qualis à Criticis facta pagina 73
Homerus à Daphne multa mutatus 145
Homerus Anacharsidæ antiquior pag. 607
Homeri cæcitas 560
Homeri in Palamedis poëmata liuor 769
Homeri Iresione 138
Homeri sententia de diuitiis 757
Homestij 343
Homicidium pro parricidio 56
Homo ad quæ natus 733
Homo animantium prudentissimus cur 731
Homo bulla 710
Homo cur erectæ staturæ pagina 731
Homo cur φῶς Græcis 436
Homo cur solus igne vtatur pagina 317
Homo es, Philippo regi occini solitum 707
Homo Scylla 248
Hominis præstantia 492
Hominis salutē nullo beneficio pensari 391
Homini cur concessa vita 435
Hominem sacrum occidēdi, ius quale 116
Hominem solū ex omnibus animantibus canescere 214
Hominem te esse cogita, Simonidæ dictum 175
Hominem vnum nescire imperium pati 148
Hominum alios natura imperare, alios parēre 561
Hominum quorundam natura mirabilis 41
Homochœnices 425
Honoraria 181
Hoplites certamen 226
Hoplomachiæ inuentum 24 & 187
Hoplomachici motus 22
Hoplosmia Iuno 247
Hora æstiua quæ & hyberna, pagina 109
Hora pro æstate 108
Hora duodecima ædificare, quid, prouerbium 108
Hora duodecima quę, item vndecima & sexta 109
Hora Quirino iuncta 110
Horæ καιρικαί, vel temporales pagina 109
& vulgares, planetariæ aut naturales 111
ὧραι, Prodici liber 183
&
Horæ, pro trimestri spatio pagina 111
Horæ solstitiales & brumales, quæ 108
Aequinoctiales 110
Horæa 111. 183. 318
ὡραῖα βόδα 183
Horæum 183
Horæum tarichos, horatarichos pag. 211
Horapollo grammaticus pagina 183

Horarum appellatio, vnde 110
Horarum diuersa ratio 108
Horarum mutatio ex sole 114
Horarum obseruationis, author pag. 113
Horatius, ὠκράτιος Græcis 183
Horatij libido 252
Horcinus Iupiter 339
Hordeum quare κριθὴ Græcis 82
Hordeū sale consperſum cur inito sacrificij 82
Hordei vis 651
Hori qui 110
Horismi 750
Horius cur Apollo 435
Hormusdatis dæmon 58
Horographice 111
Horographi qui 110
Horologij hora quæ 111
Horologiū dissensio maior quàm philosophorum 111
Horoscopa 113
Horo copare 113
Horoscopantia signa ibidem
Horoscopus 113
Horoscopi incertitudo 114
Horripilatio vnde 18
Horror vnde accidat 18
Hortorum cura familiaris Aegypto 638
Horus quid 110
Horas, Aegyptiis pro sole, & cur pag. 110
Hori throno cur subiecti leones pag. 173
Hosioter quid Delphos quis & Hosij 83
Hospitalis Lucanorum lex pagina 700
Hospitum exactio quibus familiaris 552
Hospitibus cur sal ante cibos apponi solitus 83
Hostis perimendi institutum Romæ quale 59
Hostem consilio vincere 31
Hostem donis corrumpere primi Spartani adorti 554
Hostij obscœnitas 249
Humati propriè qui 505
Humores æstimationibus etiam moueri 411
Hyacinthus Amiclæ filius 547
Hyacinthides virgines, quæ 167
Hyades Atlantis filiæ, & earum nomina 424
Hyæna à fulmine tuta 509
Hyaloides phlegma 513
Hyaloides, oculi tunica 377. 379
Hyamus 434
Hyas Atlantis filius 424
Hyberna hora quæ 109
ὕβριος lapis 135
Hycca piscis sacer 119
Hyccara oppidum 119
Hydra 366
Hydreleon 288
Hydria loca 117
Hydria, pro vrna ossium pagina 505
Hydrobaphes indumentum pagina 404
Hydrognomes 113
Hydrologia 646
Hydrophora vasa 412
Hydrophori 765
Hydrophoria festum 647
Hydrophoron simulacrum pagina 647
Hydrophouici 524

ὑδροφοβικὸν πάθος 524
Hydropotæ 604
Hyemi assimilata nox 272
Hyetius legis in adulteros primus author 759
ὑγίεια, salue 413
Hygiasticus Apollo 436
ὑλικὴ Minerua cur 294
ὑγρὰ Græcis cur pro lasciuis 253
ὑγρότης 253
Hylophori 766
Hymenæus Thamyræ adamatus pag. 319
Hymnea Diana 383
Hymni ᾠδικοὶ 312
Hymnorum conditor Olenuates pag. 434
Hymnorum genera 311
Hypæpa 246
Hypæpenæ mulieres 246
Hypætra 58
Hypethrij 627
Hypalitrum 333
Hypeccaumata 83
Hypecaustria 83
Hypembryum 356
Hypenus Pisæus 185
Hyperbius animalis occidendi author 81
Hyperboli Athenienſis hiſtoria pag. 450
Hyperboli lapides qui 450
ὑπερβύρεοι 313
Hyperborei qui,& ab iiſdem prouerbium 450
Hyperion horarum obſeruationis author 112
Hypermneſtra Amphiarai mater 74
Hypermneſtræ hiſtoria 46
Hypermneſtræ ſtatua 47
Hypermneſtre ſeruatus Lynceus pag. 47
Ab Hypermneſtra ſacellum Diænæ extructum 47
Hyperoum quid 166
Hyperthyra 623
Hyphalon 513
Hyphali fortunæ 513
Hypnoticus 515
Hypobolus ager quī 450
ὑπόλεξον 83
ὑποχόνδρια 195
Hypochyma 146
Hypochyſis 379
Hypocœlium 119
Hypocirrhus color 658
Hypogloſſis 156
ὑπογραφαὶ 750
Hypomelides 628
Hypomodion ibidem
Hypophoræ 386
Hypopodion 399
Hypopolios 697
Hypoſphagma 207
Hypoſtrophæ 30
ὑπαυγμὸς vmbra 23
Hypotrimma 207
Hyrcani hiſtoria 506
Hyrcanorum ſepeliendi mos pagina 502
Hyſca piſcis 119

I Aculo in Olimpiis victor phraſtor 185

Iambe, iambi metri appellatio vnde 373
Iambe pro combe 669
Iambicum 431
Iamblichus cognomento diuinus 418

Iamblichi patria 632
Iamus Apollinis filius pagina 238
Iamus, iamidarum oraculum pagina 187
Iamidæ vates qui 237
Ianua loqui, cur veteribus nefas habitum 358
Ianuarum inſcriptiones illices pag. 135
Ianuis meridiei & auſtri ſymbola cur 358
Ianuarius vnde dictus pagina 358
Iaſius 184
Iaſſus, Iaſſæorum hiſtoria, pagina 673
Iaſpis grea 226
Ibis Ouidianus qui 151
Iecorum iacula, & mores pagina 603
Iecori mors 465
Iecur 652
Ichneumon aquilæ ſpecies, pagina 194
Ichnographia 120
Ichthyocentaurus 736
Idæus Iupiter 717
Idones 117
Idæ montis phalacræ 219
Idæ promontiora quæ & quot pag. 220
Idæi dactyli, & vnde dicti 486
Idæa rerum pro Saturni filiis pagina 558
Ἰδυῖαι ἄρρητοι 411
Idioxeni 35
Idola 117
Idolothyta 84
Ἰεραὶ 433
Iecoris ex libidine affectio pagina 738
Ignis ἀπυρικὸν 510
Ignis an inter elemēta recipi debeat 337
Ignis cælo delapſus 334
Ignis inter honores auguſtales pag. 338
Ignis rerum principium Heraclito 509
Ignis ſacer 121
Ignis ſacri extinguēdi ritus apud Perſas 336
Ignis Veſuuij montis 338
Ignis cultus apud varias gentes pag. 336
Ignis inextincti cuſtodes, cur virgines 334
Ignis inextincti Veſtæ ſacri ratio pag. 334
Ignis inuentio 337
Ignis natura, vitæ ratio 337
Ignis omnia plena, inter primū mobile & aërem 337
Ignis ſedes 334
Ignis Veſtæ redaccendendi ritus pag. 334.335
In igne an etiam viuere animal vllum poſsit 337
Igne ſolum hominem vti 337
Igne ſuccenſo, domus lętior & honorabilior ibidem
Ilapij philoſophi modeſtia 248
Iliea ſacra 123
Ilithyiæ ara & templum 370
Ilithyiæ filius Amor 458
Ilios cur ſacra 123
Ilium 630
Ilium à Græcis non captum pagina 697

Ilio semper mala, prouerbium pag. 123
ἰλλιοδία 162
Illyricorum vinolentia 660
Illyrij famelici 203
Imaginandi vis 740
Imaginationis corruptæ exempla 462
Imaginationis vis in generando pag. 739
& alioqui 740
Imaginationem cum opinione non semper coniungi 742
Imago quid ab vmbra differat pagina 494
Imaginem principis inferre obscœnis, quid 431
Imaginosum 468
Imitationis excellentia 314
Imitationis studium homini à teneris insitum 440
Immanitas 578
Immanes qui ibidem
Impedimenta 767
Impostorum complurium historia 25
Impostura non vtendum 20
Impostura elegans supplicium pag. 25
Impuberes qui 695
Incantationum voces plerumque Barbaræ 418
Incendium ex solaribus radiis & speculo 331
Incontinens lingua quæ Hippocrati 156
Incubi dæmones 320
Indago 473
Index digitus 484
Indices libri ibidem
Indi an Philœni 624
Indi, hominum primi 628
Indorum mores 701
Indorum nauigia 628
Indorum philosophi duûm generum, & quales, eorúmque dogmata 626
Indorum regi largius se inuitasse, nefas 586
Indorum sapientum moriendi ac sepeliendi mos 507
Indorum septem species 624
Indorum veterũ ac recentiorum mores ac ritus 624.625
India seruitutis prorsus expers pagina 624
Indiæ orichalcum 668
Indignatio quid ab inuidia differat 62
Infantes explorandi apud Spartanos mos 671
Infantes fascinandi ratio 738
Infantes mactare Saturno solitum 199.200
Infantes vino abluendi mos pagina 544
In infantibus dum gestiantur vtero, quæ planetarum ratio pagina 694
Ingeniosos esse melancholicos, à quibus traditum & cur 475
Ingeniosorum qualis corporum constitutio 738
Ingenij lassitudo non minor quàm corporis 6
Ingenia hominum ex rebus gestis facile dinosci 706
Ingeniorum diuersitas vnde pagina 725

Ingratitudo, vitiorum omnium maximum 58
Inguinum fœtor, vnde & in quibus 325
Inhumani appellatio vnde 48
Initia quid, & vnde 79
Initia in literis quomodo dicantur 90
Initiatorum vestimenta, prouerbium 397
Iniuriam facere vel pati, maximum apud Indos nefas 701
Ino, postea Leucothea 60
Inora 208
Inquilini cur scaphæ interdum, & scaphephori 478
Insania mediocris quid Hippocrati 471
Insania quid 469
Insaniæ ex ebrietate exemplum, pag. 267
Insaniæ causa ex artæ bilis vitio, pag. 264
Insaniæ exempla maximè mira, pag. 265
Insanire etiam aliquando iucundum 7
Insecta, entoma vnde dicta 478
Insectis sonum esse, non vocem, pag. 477
Inuentores primi qui 736
Inuentura 592
Intellectus ipsius boni filius, mũdi architectus 429
Intellectus, mens purissima 195
Intelut rex 196
Intellectus primus 494
Intercalaris mensis ratio 656
Intercalaris mensis varia appellatio 136
Intercilia 93
Interfinia 93
Interlunij tempore an aliquis lunæ in nos effectus 772
Interscalmium 93
Intertignium ibid.
Intertrigines 736
Inuidia cur coros quandoq; dicta 769
Inuidia oculorum affectioni similis 770
Inuidia tantum homines, & contra hominem 769
Inuidia quid 767
Inuidiæ amuleta, bascania 770
Inuidiæ detestatio 767.768
Inuidiæ proprium, quid 769
Inuidiam felicitatis magnitudine aut splendore quãdoque extingui 768
Inuidi tormenta vnde grauiora, pag. 768
Inuidos libẽter commiserari, pagina 768
Ioanna Anglica pontificatũ occupare ausa 245
Iones μακρόλογοι 551
Ionum mollities 610
Ionis Agamemnon 193
Ionis Chij hymnus κακῷ 187
Ionius sinus, Cronius antea, & Rheæ sinus 104
Iotacismus 149
Ioxidarum superstitio 80
Ipes 653
Iphigenia Parthenos, eíq; Græci hospites mactari soliti 167
Iphitus agonis author 186
ab Iphito instaurata Olympia, pag. 185

Ipos 265
ἴωσις 265
Ira cur κιλαυνόπις 294
Iræ cur non adeo nos, vt libidinis, pudeat 260
Ira cur damnanda minus quàm cupiditas 64
Iræ vis in corde 739
Iram etiam lachrymas excutere, pag. 95
Iracibilis vis in corde 359.739
Irenes Spartanorum qui 543
Iresione Homeri 140
Iris oculi 377
Iridis colores 471
Iris prognostica 471
Irus 120
Isauria Seleuciæ 502
Isedones 452
Iselastica certamina 226
Ischas, ischades 566
Ischades Atticæ ibidem
Ischadarum varia nomina & diuersitas 566
Ischadia 566
Ischeni tumulus 188
Ischias 12
Ischion 227
Ischnotetes 149
Ischuria 280
Ismeniæ Thebani ad Persarum regem legatio 76
Ismeniæ Thebani disciplina qualis 324
Ismenius cur Apollo 435
Isocratis in oratione mediocritas 72
Isocratis sepulchrum 504
Isomœria 252
Ister 75
in Isthmiis selino coronari solitum 184
Italia vnde dicta 278
Italiæ limites exire interdictum senatoribus Romanis 384
Italiæ situs & constitutio atque inde laus 594
Italici caupones 464
Italus pro tauro 278
Itali regales, cur 584
Italorum mores 585
Ithacensi antro applantatam oleam, cur ab Homero fictum, pag. 141
Ithomates Iupiter 545
& 718
Ithome mons 745
Ithomæa festa 745
ἰθύτριχες qui 422
Iudæi à quibus legendis ante trigesimum annum abstineant, pag. 70
Iudæi superstitiosi 383
Iudex, legum interpres 593
Iudex ordinarius 34
Iudiciale dicendi genus, pagina 174
Iudicium capitis in Areopago primum, quod 137
Iugum pro libra 782
Iulis pisces 119
Iumenta peste primum infici, pagina 525
Iunij Syllani desidia 8
cur Iuniores percipiendis quæ traduntur aptiores 713
Iuno αἰγοφάγος Sparte, cur pagina 555
Iuno Ammonia 643
Iuno Bunæa 340

Iuno cur hera 498
Iuno eadem cum Hecate & Diana 716
Iuno Hippia 187
Iuno Hoplosmia 237
Iunonis panagyris, ἡραῖα, pagina 237
Iunonis Hecatombæa 237
Iunonis peplum 236
Iunonis sacra apud Coos qualia, pag. 201
Iunonis templum in Olympia, pag. 236
Iunonis templa diuersis locis, pagina 499
Iunoni Tropææ solita dicari trophæa 140
De Iunone & Ioue dissidentibus fabula 374
Iunonius agon in Elide 236
Iupiter Aegyptiis Ammon, pagina 538
Iupiter Altius 186
Iupiter Ammon 643
Iupiter ἄρειος siue Martius, pagina 293
Iupiter καππῶτας 473
Iupiter caprino lacte nutritus, pagina 81
Iupiter cur Apollinis pater, pagina 437
Iupiter cur pater dictus Homero 56
Iupiter cur τέλειος 83
Iupiter Cynæthus 383
Iupiter, diuina prouidentia 592
Iupiter Elicius 418
Iupiter etiã Olympus & Olympius, & cur 735
Iupiter, ex Apolline & Creusa natus 167
Iupiter Hetæridius 254
Iupiter Icmæus 518
Iupiter Ithomatas 645
Iupiter cognominatus Menecrates 50
Iupiter μειραγέτας 187
Iupiter Morius 140
Iupiter Nemæus 62
Iupiter Nicephorius 295
Iupiter Palæstes cur 185
Iupiter Panompheus cur 353
Iupiter Pappa & Pappæus 67
Iupiter Patrous 167
Iupiter Philius 58
Iupiter Polcius 103
Iupiter σωστὴρ 554
Iupiter Stratius 294
Iouis ægidos allegoria 557
Iouis Agoræ sacellum 554
Iouis cũ Hercule certamen 184
Iouis diuersa cognomina 343
Iouis educatio 184
Iouis filię, cur Musæ 717
Iouis filij qui dicantur prouerbio 764
Iouis flamma 74
Iouis ὑπάτη ara 80
Iouis imago 84
Iouis in Creta prophetarum abstinentia 209
Iouis planetę ad sextam hominis ætatem ratio 643
Iouis regnum 195
Iouis stellæ in Italiam vis 594
Iouis templum & simulacrum in Olympia 187
Iouis triticum 74
Ioui cur institutũ certamẽ Olympicum 185

Ioui solita dicari trophea, pagina 140
Iouem arietina facie apud Aegyptios coli 638
Iouem nil posse amplius quàm virum bonum 579
Iouem olea coronari 139
Iouem Φίλιον aut Ἄλιον vocari, quid pag. 558
Iureconsultus mercatore & medico præstantio 592
Iureconsulti laus præcipua, quæ pag. 592
Iureconsultorum memoria, pagina 679
Ius nigrum apud Spartanos quid pag. 207
Iustitiæ munus 485
Iusti dies 142
Iustitium ibidem
Iustorum quæ defunctis exhibentur ratio 510
Iuuenales ludi, qui 693.694
Iuuenalia cur dicta 694
Iuuenes vnde dicti 693
Iuuenilis ætas 693
Iuuenilis ætatis ad solem ratio, pag. 694
Iuuenum corpora labore firmari 544
Iuuenum temperatura 693
Ἰφιτυρίδες, Fortunæ ædes 579

Λ Notam in scutis gestare, Lacedæmiorum mos, pagina 545
λὰ, intensiua particula 267.478
λᾶς, λᾶος, fluuius & ciuitas 478
Labandria 647
Labienus cur Rabienus cognominatus 45
Labore nimio perire vigorẽ animi 6
Labyrinthus carcer, & vnde dictus 476
Labyrinthi plures notiones, pagina 476
Labyrinthodes quid ibidem
Labyzus 586
Lactis alimonia cur nascentibus prima 357
Lactis thrombosis quid 277
Lacænarum tolerantia 539
Lacedæmon Iouis filius 546
Lacedæmon libidinis notata, pagina 542
Lacedæmon terræmotibus obnoxia 547
Lacedæmonis epitheta aliquot, pag. 546
Lacedæmonius orbis Iuuenali quid 542
Lacedæmonij corporis nudandi in certaminibus authores 187
Lacedæmonij cur ἐφεδρεῦσαι 546
Lacedæmonij vnde dicti 546
Lacedæmoniorum Λ in scutis notam gestare mos 545
Lacedæmoniorum libertas 624
Lacedæmoniorum mores 538
& vide Spartani
Lacedæmoniorum, sapientiæstudium 542
Lacedæmoniis regibus assessores augures 611
Lachanizare 327
Lachma Syris quid 622
Lachryma aprorum cur dulcis, 99
& ceruorum falsa
Lachrymę cur à domestico angulo potissimum profluant 92

Lachrymæ cur calidæ Homero dictæ 91
Lachrymæ cur homini tantum propriè 91
Lachrymę cur in dolore vberiores 92
Lachrymę cur quibusdam cieri nequeant 94
Lachrymę ex aëris occursu, aut motu vehementiore 94
Lachrymę ex intentiore obtutu, & risu ibidem
Lachrymæ in prope morituris vnde 94
Lachrymæ quæ calidæ aut frigidæ 95
Lachrymæ quid, & vnde, pagina 90
Lachrymæ tristitiæ & gaudio cõmunes 94
Lachrymalia 91
Lachrymarum ad oculos via duplex 91.92
Lachrymarum duo spiramenta, pag. 92
Lachrymarum frænum, pagina 92
Lachrymarum ratio & 90
91
Lachrymas ciendi vim quæ habeant 95
Lacides vestes, quæ 407
Laciſma ibidem
Laconicus sermo qualis 160
Laconici breuiloquij commendatio 550
& exemplum ibidem
& 551
Laconicum ferrum 552
Laconica calciamenta 551
Laconicę magnanimitatis exemplum 545
Laconicæ albæ 608
Laconicę claues 551
Lacones, cur plagipatidæ Plauto 541
Lactantius grammaticus, qui & Luctatius 292
Lactantij lapsus 413
à Lacteo circulo Ditis imperium pag. 357
Ladę celeritas, & statua 46
Lęcastriæ meretriculæ 267
Lælaps quid 746
Læmodes morbus 254
Læna 401
Lęna deuterurgos & epigraphos, pag. 400
Lælpoidas 253
Lætitiæ euentus varij 740
Lagophthalmus 380
Lagyni 412
Laius masculæ Veneris author, pag. 320
Laij regis in cinædos decretum supplicium 323
Lallare 67
Lambda Eetionis vxor vnde dicta 154
Lambdoides futura 117
Lambdacismus 149
Lamedon 73
Lamia nympha 499
Lampadodromicus agon 75
& 76
Lampadophori 766
Lampadum festa Athenis 75
item Corinthi ac Neapoli 76
Lampias 76
λαμπαδόμαντις 76

Lamprias Plutarchi filius 76
λαμπρεφόρει 76
λαμπτῆς 338
Lampter Dionysius 338
Lampteria festa 338
Lampuros vulpes 523
Lampurus canis 76
Lamyra 154
Lamyrus quis 154
Lana Laodicensis & Milesia pagina 99
Lanificij inuentio 611
λάπω 169
Laodice, quæ & Electra 704
Laodicensia indumenta quæ, pagina 99
λαὸς cur pro populo 478
Laperſæ cur Dioſcuri 478
Laphia Mineruar 295
Laphrius 237
Laphria Diana 237
λαφρία festum 237
Laphyra 295
Lapicidina 477
Lapicidæ 477
Lapidarij 478
Lapis à cane morsus prouerbium pag. 519
Lapis niger in comitio, quid pagina 760
Lapis σωφρονιστήρ, qui 474
Lapidē è sepulchro venerari pro Deo, prouerbium 50
Lapides in prædia inimicorū aggerendi mos 634
Lapides versandi insania 468
Lar 334
Ad larem sedere soliti supplicantes 341
Laribus suspendi solitæ pilæ 408
Laros, larus auis 704.346
Larissa per Maniam Pharnabazo adiecta 232
λαρυγγίζειν 148
Larynx 220
λᾶς 478
λάας 478
Lasciui ὑγροὶ Græcis 253
à Lasso rixam quęri, prouerbium pag. 202
Lasthenia Mantinea 243
Latere, non viuere 8
λάθε βιώσας 436
Latomia 477
Latomion ibidem
Latomus ibidem
Latomiæ Spartanæ ibidem
Latomiæ Syracusanæ ibidem
λατόμιον μαρμάρινον 477
Latonæ aduersantis Mercurij allegoria 558
Latonæ allegoria 436
Latrocinandi mos olim Græcis & Barbaris 544
Latronis Galilæi in filios immanitas 56
Latype 476
Latypi 476
Lauacra vide Balnea & Thermæ
Lauacra è lotio 605
Lauare pileum, prouerbium 247
Lauare, pro eo quod est probra ingerere 247
Laura Lacinij filia & Crotonis vrbs 640
Laura locus deliciarum & pro via, seu vico 640
Laurea, pro lora 640
Laurus diuinationis symbolū 329

Laurus Pythiorum corona, pagina 184
Laurioticus prouentus 640
Laurium Atticæ 640
Lazi, qui olim Colchi 622
Lebetibus tinnire apud Laconas mos 670
Lecithus quid 218
Lectum Idæ promontorium, pagina 219
λεωδίζειν θεσεις 289
Lecythus ibid.
Lecythus qui metaphoricè, pagina 285
Lecythum habere in malis, quid pag. 285
Lecythium metrum ibid.
λεκύθιον & musa ibid.
Lecythophorus ibid.
Lecta, post mortem Nemesis, pagina 60
Lectæ fabula ibid.
Legatus ordinarius 34
Legati à Persarum rege munebus affici omnes soliti 77
Legati consulares qui 108
Legislatoris ad philosophum collatio 592
Legumlatores diuersis gentibus dati 592
Leguminum in cibo euentus, pagina 202
Lex 546
Legum nomen 546
Lemna quid 102
Lemnæ cronicæ, quæ ibid.
λέσχαι ibid.
Lesxæ, sumptiones 104
Lemmata ἀπιστημονικά quæ Gale. 105
Lemni complures ærarij fabri pag. 670
Lemno cur fingatur exceptus Vulcanus 670
Lenones qui 266
Lenticula vas 285
Lentuli interitus in Tulliano pagina 474
Leocore puellæ quæ 168
Leocorium sacellum 168
Leocorium 498
Leo ab Hercule & alius à Polidamante necatus 238
Leo bembinetes qui 173
Leo bracteatus, prouerbium pagina 173
Leo cur pro muliebri pudendo apud Martialem 173
Leo cur templorum claustris appingi solitus 173
Leo etiam cenchrenas 170
Leo ex oue prognatus 181
Leo risit, prouerbium 190
Leo solare animal 191
Leo solis symbolum 173
Leonis allegoria 779
Leonis Byzantij scomma 63
ex leonis natura, de lucta prouerbia 173
Leonis sophistæ in Philippum scomma 660
Leonis vis 652
Leonem ex vngue prouerbiū 173
Leonem metuere gallum 411
Leonem radis prouerb. 170
Leonem fabula non excipit prouerbium 173
Leones cauda se ad iram stimulare 172
Leones in deliciis Heliogabalo

pag. 171
Leones vnde dicti & 169 171
Leonum epitheta 171
Leonum frequentia in Mesopotamia 173
Leonum somnus qualis 170
Leonum visus acerrimus 169
Leonicus Thomæus 461
Leonides quomodo in officio Byzantios retinuerit 660
Leonidæ in Phigaleos factum, pagina 118
Leontocomi qui 173
Leontomiges canes 521
Leontychidæ in philippum Orpheotelestem scomma 318
Leopardus allium fugit 164
Leopardi in deliciis Heliogabalo 171
Leophoros quid 192
Leos Orphei filius 168
λεωφόρεια 554
Leosthenes sinus 246
λεωτλοτὸν 211
Lepidoides sutura 218
Leriorum mores 615
λήθειον ibid.
Lesbi oraculum Orphei 318
Lesbi variæ affectiones prouentorum diuersitate 744
λεσβιάζειν 251
Lesbium vinum 177
Lesbiorum libido 590
Lesbiorum turpitudo 251
λέσχη quid 671
Lesche λεσχαιῶν Spartæ, quid pagina 671
Leschenorios Apollo cur 671
Lescheos Troiani belli scriptor pag. 671
λεσχὴς 266
Lethargia 469
Lethargus canis 522
λήθη 557
Lethe carcer 475
Lethe fons ad Trophonij specum 728
Leuca Gallorum quid 332
Leucadij putres Corinthij 660
λεύκη cur ἀχιλλεῖς Homero 187
λευκιππόδης 225
Leucippæ furor 466
Leucomenides 718
Leucoparyphus 382
Leucophæus color 404
Leucophrys Diana 277
Leucothea Ino 60
Leuctrica pugna 546
λεύσειν 171
Lex quid à psephismate differat 593
pag. 592
Lex ciuitatis anima 584
Lex & regio prouerbium 590
Lex quid 691
Lex vera, quæ 218
Legis agrariæ præcipua causa, quæ 502
Leges cur veteribus ad deos relatæ 591
& quibus ad quos 592
Leges sacratæ quæ 116
Legum breuitas 593
Legum cõmunis conditor, Deus 582
pag. 582
Legum laus & vsus 104
Libadium 80
Libanius sophista Basilio censore vsus 630
Libanotos 80
Libanus in thuris fruticem versus 80
Libatio quid 83
Libelli famosi ab Augusto prohibiti 366
Libri didascalici qui, & indices pag. 484
Liberi patris in Indos expeditio pag. 624
Liberalitatis in pauperes commendatio 753
in libertos ingratos ius 529
Libertas in tutela Iouis 335
Libertatis atrium 335
Libertatis reuocandæ ius 529
Libethra 606
Libethriorum exitium ὑπὸ συός, pag. 606
Libidinis castigatæ exemplum, pag. 255
Libidinis coërcendæ apud Romanos lex 255
Libido mulierum in vmbilico, pag. 282
Libido virorum in lumbis 282
Libidinis operum magis quàm aliarum affectionum nos pudeat 527
Libidinis efferatæ exempla, pagina 249
Libidinis prodigiosæ in mulieribus exempla 264
Libidinem cieri satyrio herba pag. 264
Libidinem cieri scyllæ esu, pagina 265
Libidine nil non domari 280
Libitina dea 364
Libitinæ qui ibid.
Libon templi Olympici author pag. 186
Libra, ventorum signũ cur 744
in Libyam mittere ægrotũ, quid pag. 644
Libycum institutum in elephantorum sepultura 642
Libycorũ moris vlulatus in templis 89
Lichanos 484
Licinij Cæsaris in spadones dictum 299
item in literas 299
Licymnij filius Oenus primus stadij in Olympiis victor 185
Ligula 159
Limanchia 203
Limen 353
Limenophylaces 104
Limitrophi fundi ibid.
Limnæ Athenarum arcis ibid.
Limnæus locus Dianæ sacer 541
Limnatarum clades ibid.
Limon 104
Linacer Britannus 460
Lingua cur ouali figura 680
Lingua incontinens Hippocrati quæ 455
ex Lingua & bona & mala propagari 159
Lingua peccantium tres species pag. 148
Lingua prurientes 366
Linguæ partium vocabula 156
Linguæ virulentæ taxatio 362
Linguę cur deorum honori contributæ 162
Lingula 158
Lingulati tubuli qui ibid.
Linus quomodo ab Hercule interemptus 691

Linum carpasium ab igne tutum pag. 297
Lipognomones 112
Listri 478
Listrotum 479
Lithologi 478
Lithotomiæ 477
Lithostrotos 478
Lithurgicæ, lithotri vice 478
Littore loquacior, prouerbium, pag. 71
Liturgion 478
Liturgia, pro missa 478
Liuiæ dolo peremptus Augustus pag. 282
T. Liuij obitus 151
Liuij Drusi inquieta perpetuò vita 7
Locorum supplicium mos 345
Locrensium vltio de Dionysij libidine 255
Locutionum genera 159
λογίων, fabulæ genus quale 559
λοιδορᾶν 247
Logos quid 368
λογοποιός 369
λόγος ἐμμισθος 686
Lollij capillamenta 229
Lolliginis capillamenta 229
Longinus Casius 616
Longitudo 600
Longus pes 504
Longi versus, pro heroicis 504
λόφοι 346
Loquacitatis epodos 160
Loquacitatis prouerbia ibid.
Loquendi intemperantia orationem reddi inanem 261
in loquendi temeritatem 159
Lora astragolata quæ 763
Lora pyctarum 215
Loricium 405
Lotophagorum in defunctos barbaries 502
λυσῦς regio 473
λύτρον 646
Loxias Apollo & cur 160
Lucæ boues 189
Lucanorum lex 700
Lucernam minimè extinguere, Romani moris 565
Lucernarius canis 521
Lucij in Herodem sophistam cauillum 760
& Marcum imperatorem pagina ibid.
Lucilia, mariti interfectrix, pagina 282
à Lucina impeditus Alcmenæ partus 486
Lucinorum cognomen 298
Lucos colendi ratio quæ veteribus 79
Lucretiæ pudicitia 163
T. Lucretij furor 466
Lucretij versus à Cicerone recogniti 465
Lucta 226
Luctatius grammaticus 293
Lucuci qui 79
Luculli animosum dictum pagina 269
Luculli bibliothecæ 230
Luculli ocium 4
Ludere de corio alieno, prouerbium 262
Ludus Sarmaticus 610
Ludi genus, ficos aut vuas ore excipere 565
Ludi, à Lydis dicti 737

Ludij, ludij volsi 327
Lugendi mos diuersarum gentium 507
Lugentium habitus 509
Lumbi, virorum libidinis sedes pag. 281
Lumbricorum species 658
Lumen bonum quando Græcis dici solitum 337
Lumen cœlestium virtutum vehiculum 715
Lumen ex sese fundentium miracula 310
Lumen quid 305
Luminis iucunditas 437
Luminum in religione nostra vsus qui 337
Luna amphicyrtos 721
Luna an à planetis etiam illustretur, vt à sole 721
Luna artitocos 722
Luna auersa & aduersa quæ, pagina 714
Luna, cancri domina 357
Luna corniculans 721
Luna cur fœmineæ qualitatis credita 557
Luna cur Selene 717
Luna dichotomos diuidua 721
Luna Endymioni amata 722
Luna Isis 384
Luna panselene 722
Luna quarta nati prouerbiũ, pagina 713
Luna quibus præsit 357
Luna silens 716
Lunam silentem an credibile aliquid in nos agere 771
Luna veritatis imago 270
Lunæ appellatione cur mundus & mens nostra significetur, pagina 722
Lunæ biga, cur & qualis 721
Lunæ κατωγαιομῶν ἠχὰ σκιᾶς ratio 713
Lunæ coitus 716
Lunæ corpus quale 714
Lunæ crebra mutatio, rerum inconstantiæ symbolum 764
Lunæ lumen ex sole 716
Lunæ permutationes septem, pagina 720
quæ & φάσεις 720
& 721
Lunæ planetæ ad pueritiam ratio 695
Lunæ ratio in plantationibus & cedenda materia 712
Lunæ schematismus 716.721
Lunæ virtus qualis 712.713
Lunam à sole mutuari lucem pagina 716
Lunam Deum masculum credi Græcis & Aegyptiis 722
Lunam humectare, non arefacere 712
Lunam repercussu lucẽ non propagare 714
Lunaris humor 358
Lunaris influxus ratio in criticis diebus gemina 273
Lunaris luminis ratio quę 714
Lunata conchylia 722
Luntæ aues quæ 647
Lunulas in calceis gestandi mos apud Romanos alias gentes pagina 763
Lunus Deus 722
Lupercorum sacrificium 518
Luporum apud crotonẽ frequen-

tia 239
Lupa rana cur Horatio 172
Lura 647
Lurcones vnde 647
Luſciniarum fœminarum ἀμιλλὶς pag. 477
Luſcioſitas quibus oculis frequẽtior 379
Luſcioſitas quid 380
Luſcia, ſiue λυσία Ceres cur pagina 649
Luſitanorum mores 604
Lucius fluuius 649
Luſij interitus 321
Lutæ 647
Luter 647
Luteridium 647
Lutra, lutrones, pro balneis 646
Lutræ varia ſignificatio 646
Lutrion 647
Lutrophorus 647
Luxus deteſtatio 759
Luxus exempla 176
Lux, lumen, ſubſtantia an accidens 471
Lux ſicca, anima ſapientior quid pag. 475
Lucem facere, quid in Saturni ſacris 633
Abſque luce nil videri 469
Lycæa 382
Lycæus Iupiter 382
Lycaon in lupum 383
Lycaonis inſtituta 382
λυχνοφορῆντις 76
Lychni ante Mineruæ ſimulacrũ, Athenis ſuſpenſi mirum 297
Lyciarcha 635
Lycitas canis 522
Lycophos 434
Lycorus 434
Lycoria vrbs 14
Lycurgi dictum 764
Lycurgi in nobilitatis oſtentatores dictum 764
Lycurgi inſtitutum comæ nutriẽdæ 315
Lycurgi leges 14
Lycurgi leges cur paucæ 551
Lycurgo excuſſus oculus 295
Lydia pompa 541
Lydus volſus quid Plauto 737
Lydarum mulierum libido, item licentia ante connubium 701
Lydorum improbitas & ſuperſtitio 737
Lydorum inuenta 737
Lydorum mollities & turpitudo pag. 737
Lye Diana 237
λυκοφόνια Diana, cur 541
λύγυι 381
Lyncas per parietem videre 74
Lyncea regio 74
Lynceus ab Hypermneſtra ſeruatus 74
Lynceus collyrium 74
Lynci monumentum 74
Lyrcus 74
Lyrcea regio 74
Lyſandri cor 271
Lyſandri dictum 655
Lyſandri in Dionyſium ſcomma 396
Lyſimachus gazophylax pagina 773.774
Lyſimachi ſtatuæ cornua, quid pag. 735
Lyſippi Bacchæ 400
λυσιώνη cur Diana 407

λόφωμα 191
λόφος 224
Lytræ 646
M, Meſſeniorũ quondam nota 545
μᾶ, pro matre 67
Macariæ Herculis filiæ obitus & cultus 169
Macarones pro rudibus, vnde pagina 471
Macarum mores 642
Macedonum ſepeliendi religio pag. 502
Macedonibus munus maximę regium quod 733
Machabæi in matrem pietas 66
Machæra 38
Machærati 38
Machæriones qui 169
Machæronij paſtilli 169
Macheronion herba 169
Machimos ciuitas 536
Machlyes, eorúmque mores pagina 642
Maciei in corporibus ratio & cura 330
Macris 471
Macrones 471
Macrobij patria 258
Macrocephali 471
Macrocheræ tunicæ 404
μακάρωσις 100
Mæa 424
μαῖα, pro amita, &c. 424
Mæandri Protagoræ patris hiſtoria 685
Mæandri opes 685
Mæatæ Britanni 598
Mæcenas, per œ an æ ſcribẽdum pag. 128
Mænides piſcis Hecates cibus pagina 718
Mæotis cibus milium 568
μαίρα 523
Mæra canis & capra 523
μαίρῳ 171
Mæro poëtria 244
μαγῳδῷ 130
Magorum apud Perſas frugalitas 208
Ad magorũ carmina qui dij euocari ſoliti 719
Magorum ſacra 88
Magorum ſepeliendi mos 507
Magiſter armorum, officiorum. &c. 129
Magiſter populi, magiſter equitum, magiſter peditum 129
Magiſter, pro dictatore, pagina 130
Magiſtratus, legum miniſtri 592
Magiſtratus codicillares 295
Magnanimitatis exemplum, pagina 546
Magnetem trahere ferrum 410
Magorum apud Perſas frugalitas 588
Maia cometes 424
Maiæ, ſiue meæ cancri 425
Maior conſul, maior prætor, maiores flamines, qui 108
Malache 767
μαλακία, malacia 361
Maleæ 131
Maledicendi deteſtatio pagina 362.363
Maledicto nil magis voluere pag. 365
Malefica vlcera quæ 29
Malis ſæpe homines reſipiſcere

pag. 703
Mala canina quæ 514
Mali corium 105
μάλλος 178
μαλλωτεῖ tapetes 412
μαλθῶ 459
Malua mitior 766
Maluaticum vinum 177
Mammacuthi, qui 471
Mammaluchi 473
Mammarum fungositas 573
Mammarum vitia 276
Mammea palatium 133
Mammeę dietæ 133
Mammia 66
Ioannes Manardus 460
Mancipia vnde dicta 609
Mancipiorum nomina vnde pagina 609
Mandragora cur antropomorphos dicta Pythagoræ 515
Mandragoræ fructus hypnoticus pag. 420
Mandragoræ grauitas 11
Mandragorę potu stratagema pagina 515
Mandragorę varia appellatio pagina 515
Mandragoram bibisse, prouerbium 515
Mandya 404
Mane cur dictum 337
Manes 72
Manetho Aegyptius sacerdos pagina 405
Manethon 170
Maniacorum curatio pagina 218
Manum 337
Maniæ exempla 465
μανίαι deæ 473
Maniæ virtus 235
μανιάσιαι deæ 473
Mansiones 622
Mansuetarij 171
Manum in Aetolis habere mentem in Clopidis, quid pagina 750
Manum inter preces exosculandi ritus 312
Manum in carpum mittere pagina 228
Manu altera aquam ferre ignem altera, quid 515
Manu solœcismum facere, quid pag. 749
Manus cur perfricare soliti trepidantes 369
Manus osculandi mos pagina 229
Manus ac rationis ac sapientiæ ministræ 225
Manus velatæ cur Plauto pagina 345
Manuum cum pedibus proportio 256
Mantellum 405
Mantelia 405
Mantes Athenienses 610
Manteum quid 350
Mantinica stola & armatura quæ pag. 23
Maracus poëta 464
Marcellea festa 576
Mare cur dium 360
Mare cur glaucum 171
Mare septētrionale cur cronium pag. 103
Maris Laodicensis iustitia, pagina 248

A ma

A mari habitandum procul cur pag. 453
Mari, quæ violata sunt, expiari pag. 67
Marini mores, prouerbium 453
Maris & fœminæ ratio in plantis pag. 778
Mares fœminis calidiores, sed vitæ breuioris, cur 778
Mariæ Iudææ filium deuorantis historia 204
Ioannis Mariæ Matarelli laus pag. 708
Marica, quæ Circe antea, 60
Maritorum numerus Medis mulieribus quis 619
Marij præclarum facinus pagina 322
C. Marij reliquiæ à Sylla dissipatæ 505
μαρμάρωσις λατόμιον 478
Marmarini Apollinis templum pag. 477
μαρμαρυγή 101
Marosserij 141
Marsorum cantus 418
Marsipi vestium 399
Marsypium cur Mercurio attributum 437
Mars animal 654
Mars cur Veneri coniungatur pagina 322
Mars in bello communis 49
Mars νεάνιος 556
Martis cum Aerope congressus pag. 709
Martis cum Pallade dissidij allegoria 557
Martis & Veneris adulterium à sole deprehensum 416
Martis & Veneris fabellę allegoria 556
Martis Hippij ara 187
Martis planetæ ad virilem ætatem ratio 695
Martis vis in septentrionales pagina 594
Martia Catonis vxor 618
Marulæ lemniæ virtus 235
μᾶσαι 395
Masculæ Veneris institutor primus 318
Masculo fœmini 675
Massagetarum necandi ac edendi parentes mos 59
Massalia 394
Massaliotes 394
Massilia Phocensium colonia, & à Proto condita 394
Massilia vnde dicta 394
Massilienses mores Plauto, qui pag. 393
Massilienium apud Romanos dignitas 394
Massilienium grauitas, & frugalitas 393
Masthles 28
Masthle 28
μαστοὶ χονδριῶδεις 277
μαστοὶ σπαργῶντες 272
Masturbatio Lydorum 737
Masturbator 529
μαστωσιχνία 531
Mataismus 583
Mater deûm 590
Mater magna pro Cybele 582
Mater pia & dura, cerebri tunicæ 397
Matris cum filio congressum Persis licere 588

Materiæ cædendi ratio ad lunæ obseruationem 712
μαθήματα 112
Mathematici 271
Mathematici pro genethliacis pag. 114
Mathematici Pythagorici, qui pag. 664
Mathematicis præcipuè addicti Aegyptij 389
Matheseos studia apud veteres puerorum rudimenta,& quatenus iis incumbendum 389
Matragyrtæ statua 583
Matralia 44
Matreæ feræ ibidem
Matreæ plani historia ibidem
Matriazin 583
Matroa 582
μητρῶα sacra,quæ 583
Matron Pitanæus 43
Matrona Galliæ iugum vnde dictum 602
Matuta dea 60
Matutina hora veri asimilata pag. 272
Matutina memoria quæ 723
Mauliæ 98
Maumeth Arabum legislator 591
Maumethis præclara sententia pag. 364
Mauruſij cur'Aphricæ indigenæ dicti 641
Mauruſij,nunc Cingani 641
Mauruſij,vnde oriundi 641
Mauruſiorum mores 641
Mauſolea sepulchra quæ 505
Maxyes , eorúmque mores pagina 644
μηχανικὸς 26
Mechanicum glossocomium pagina 156
Mechanicus solen 26
Mecon polypi 231
Mecone vrbs 121
Meconium 563
Medeæ pharmacum 332
Mediæ parricidium 253
Medicæ aues pro Gallis,cur 417
Medica stola 76
Medica vestis , quæ nunc serica pag. 407
Medicina πρόοδωσις καὶ ἀφαίρεσις 176
Medicinæ inuentio pag. 387
Medicus pro procuratore 417
Medicorum honos apud Indorum philosophos 626
Medicorum tabernæ, ociosorum locus 8
Medicum potio, μηδικὸν 387
Medimnus 426
Mediolani ducisueredarij , pagina 652
Medius,Alexandri assentator,pagina 364
Mediſmus, μηδισμὸς quid 621
μήδομαι 417
Medorum mores 619
μεγάλη ciuitas 473
Megaris oculorum certamen pag. 321
Megaridis fontes 606
Megas digitus 484
μέιρ Aliæ pars , cur Straboni pag. 365
μείρει 365
μείρω 317
Mellephebus 696
Melampus animalium sermonis peritus 486
Melancholia duplex 475
Melancholia , heroica affectio, pag. 475
Melancholiæ causa 513
Melancholiæ vitio insanire homines 464
Melancholiæ obnoxij qui potissimum 465
Melancholici humores , qui, pagina 464
Melancholici oligochronij 779
Melancholici quales 473.474
Melancholicorum metus 525
Melancholicos esse ingeniosos, à quibus traditum 474.475
Melancholicis communia , quæ pag. 465
Melancholicis inesse diuinum quiddam 464
μελάγχρως 321
Melanippi & Comæthus incestus 237
μελανόφθαλμος 172
Melanthij liber De mysteriis,pagina 397
Melanthium regio cur Amanos dicta 473
Melanthusa nympha 434
Meleagri lancea 73
μέλη 104
μελέτης apud Spartanos , qui pagina 543
Meletis Athenienſis historia 459
Melia arbor 628
μελίαδες nymphæ 628
Melicerites 60
Melici poëtæ 340.441
Melij homines cur 628
Melinæ emplastri,quæ 177
Meline 628
Milium 628
Melinus color 609
Melissa Iouis nutrix 81
Melissæ cum Neptuno congressus 71
Melissæ sacerdotes 81
Melisseus rex sacrificandi diis author 81
Melissonius locus 71
Melitides 472
Meliti scolia 126
Melium 517
Mellifluæ arbores vbi 426
Melomachia 210
μῆλον 97
μηλοπίπων 317
Meloproximus 104
Melos quid 333
Melos quibus constet 340
μιλπόμενον cur Dionysius , pagina 437
Membra agnata , an irrita , pagina 486
Memnonia via 192
Memoria brutorum quid ab hominum memoria differat 723
Memoria cur in pueris & senibus imbecillior 723
Memoria fluxa & hebeti,qui pagina 723
& contrà 724
Memoria matutina , quæ , pagina 723
Memoriæ situs 723
Memoriæ vis , & eiusdem vitia, pag. 469
de Memoriæ vi ac ratione , pluscula 723
ad Memoriam pertinentia , quæ pag.

pag. 723
apud Memphim columnę aureæ inscriptio 387
Menandri Chalcea 666
Menandri versiculus D. Paulo vsurpatus 420
Mendacium quandoque bonum pag. 28
Mendacio consecrata multiplicitas 271
Mendacio nil fœdius apud Persas 586
Mendacij pœna grauis apud Indos 624
Mendæ 638
Mendæum vinum 638
Mende, vel Mendis vrbs, pagina 638
Mendes cur Pan Aegyptiis, pagina 638
Mendici cur Homero pandemij, pag. 253
Menecratis medici arrogantia, pag. 51
Menelaides canes 621
Menelaus flauus 216
μέωνυξ 633
Menium atrium 336
Menoides 721
Menoides episphyrion quid, pagina 761
Mensa necessaria quæ 206
Mensis, bos 270
Mēsis cur Orpheo μονοκέρως μόσχος pag. 270
Mensis intercalaris ratio 636
Mensis intercalaris varia appellatio 137
Mens in capite 734
Mens nostra cur lunæ appellatione significetur 721
Mentis ara Anaxagoræ dicata, pag. 8
Mentem solam & videre & audire 175
Mentum Gallorum 417
Menystra 226
Mercatura Aeginæaquæ 104
Mercaturę vtilitas 395
μηνὶ Λίνυι & mensis 137
Mercurialis syderis ad adolescentiam ratio 695
Mercurius artium inuentor 637
Mercurius astronomię inuentor, pag. 632
Mercurius Casmilus 439
Mercurius κερδῶος 437
Mercurius cur angelus, & fur, pagina 437
Mercuius cur Argiphontes 557
Mercurius cur negotiis & lucro præsit 794
Mercurius Enodius 519
Mercurius λυκάς 558
Mercurius quibus rebus præsit, pag. 694
Mercurius paramnon 643
Mercurius pastoralis Deus, & montanus 87
Mercurius tricephalus cur 557
Mercurij allegoria 592
Mercurij Enagonij ara 185
Mercurij filius cur Hermaphroditus 518
Mercurij Latonæ aduersantis allegoria 557
Mercurij πολυγύου statua, pagina 138
Mercurij syderis inconstantia, pag. 694

Mercur

Mercurij strophæi statua 475
Mercurio cur attributum marsupium 437
Mercurio cur postremo libari solitum 162
μέρμερ 171
Meretricum varia cognomina, pag. 266
Meretriculæ iuuentuti à quo primum comparatæ 273
μερίδες 115
Meridies æstati assimilata, pagina 273
Meridiei symbola in ianuis, pagina 359
Meridiei tempus diis destinatum 359
Meridiem vergentes cur timidi 593
Meridie dormientes à cicadis rideri 468
Meridionalium gentium forma qualis 598
Merops 424
Merops proprium 212
Meropes populi 536
Merum cur in sacrificiis abhiberi solitum 83
Mesomphala mantea 350
Mesomphali 350
Mesopotamiæ leones & culices, pag. 173
Mesos digitus 485
Messalæ Coruini historia 43
Messalæ Coruini obliuio & obitus 45
Messeniorum nota M 545
Metacismus 149
Metaphysica cur prima philosophia Aristoteli 89
Metaxa 413
Metaxarij 413
Metaxylogia 368
Metellus pontifex oculis captus, pag. 89
Metelli de vxore ducēda dictum, pag. 282
L. Metelli felicitas 757
Metelli Macedonici filij qui, pagina 511
L. Metelli senecta 691
Meteoroleschæ, cur physici, pagina 671
Meteoroscopice 113
μιθίστιοι dies qui 83
Methone Alcyon 275
μιθύων vnde 89
Methymnæus Baccus cur 89
Metiche scortum, Clepsydra cognomento 645
Metidis filius Purus 560
Metœcium, drachmę duodecim, pag. 479
Metœcus 479
μετοίκιον ἀνάθημα Anterotos ara, pag. 459
Metopa quid 93
μετρικὴ geometriæ pars 333
μητρὸς, Palladis sacellum 302
μικροκέφαλοι 731
Micros digitus 485
Midas talorum iactus 763
Midæ ac Sileni congressus 535
Midæ fons 275
Midæ horti 535
Midæ interitus 276
Milesiarum virginum continentia 243
Miles ordinarius 33
Milites consummati 36

Militaris

Militaris disciplinę apud Spartanos & Romanos dissolutio, pagina 544
Milium Mœotis cibus,& Sauromatis 568
Milium,meline 628
Millus canum quid 517
Milonis Crotoniatæ iam senis dictum 690
Milonis Crotoniatæ interitus, pag. 239
μιλφώσεις 101
Milti apud Armenios copia, pagina 619
μιλτοπάγων 247
Mimum vitæ transigere 692
Mimorum argumenta 393
Minas Aegyptiorum legislator, pag. 541
Minerua Chalcidica Romæ, pagina 665
Minerua Chalcicœcus,cur Spartanis 664
Minerua ὑγίεια 294
Minerua ἰγγάνη 294
Minerua Neptuno & Tritonide palude prognata 642
Minerua Sciras 280
Mineruæ allegoria 735
Mineruæ antistitis barba, apud Pedasenses 300
Mineruæ atrium 335
Mineruæ Hellotia quare instituta 75
Mineruæ Ophthalmitidos templum 293
Mineruæ pepli 403
Mineruæ Poliadis templum 334
Mineruæ simulacrum cœlo delapsum in acropoli Athenis 297
Mineruæ varia cognomina, pagina 295
Minerualium dies 302
μίλωγγες 653
Minos Cretensium legislator,pagina 592
Minois in Ganimedem & Thesea amor 320
Minotaurus pancratio superatus 225
Minyas thesauri struendi author, déque Minya plura 759
Minyæ filiarum furor 466
Minyæ vnde 759
Miracion 697
Mirax 797
Miscelli historia 96
Misericordia quid 61
Miseris nemo inuidet 770
μισητία 153
Misna nauale 644
μισῶ σοφιστὴν, ὃς τις ὢν αὐτῷ σοφὸς, pagina 686
Missa,quæ & liturgia 478
Mithræ sacrum 586
Mithridates adephagus 346
Mithridatios antidotus 43
Miton 406
Mitra ibidem
Mitrophori ibidem
Mitra,Dianæ zona ibidem
Mitra incorrupta quid eadem
Mitra vnde 406
Mitylenæi rebelles quomodo ab Athenienſibus puniti 370
Mitylęneorum citharœdica 382
μιξοδρὺξ 216
Mixtum fabulæ genus 559
Mixti capillis 217
τὸ μνημονικὸν, μνήμη 727

Mnemosyne cur Musarum mater 727
μνημοσύνης fons ad Trophonij spe cum 728
Mnesimachus comicus 590
Mneuis soli sacer 638
Mnœus cœtus 614
Inter Mobile primum & aërem omnia ignis plena 564
Mochlion 766
μόχλος 766
Mochus Sidonius 632
μοιχία 544
Moderationis virtus 105
Mœcenatis dictum 501
Mœcenatis historia lepidior,pagina 128
Mœnia struendæ domus causa demoliri,sacrilegium 121
Mœnides cur immolarētur Hecatæ 718
Mœrentes cur lachrymentur,pagina 93.94
μοῖρα 373
μοιρῶν sacellum 554
μοιραγέτας Iupiter vnde 187
Molgus quid 39
Molles ex mollibus locis prouenire 585
Mollitiei taxatio 316
Molliculorum appellationes,pagina 317
Moloch dæmonis sacra 200
Moloche 766
Molorticulum 268
Molottidum canum origo,pagina 521
Molpia Schedasi filia 546
Moluri cædes 759
Momēto oculi,prouerb. 300
Monichus Arabs 633
Monadis obseruatio 270
Monampycia 185
Monas 159
Monedula 180
Monocori vestes 402
Monocotylos 228
μονοκρώταλος 751
Monolores vestes 401
Monomachia à quibus inuenta, pag. 23
μονοφυὴς qui 611
μονοστιχία 603
Monosyri aues 532
Mons regius 502
Mōtanus inter oratores Ouidius cur Scauro dictus 150
Monteregius 460
Montes omnes cur Iouis dicantur 87
& Hermea 87
Monumentum quid 506
Monumenta,cur pro sepulchris, pag. 502
Mora cieri bilem, prouerbium pag. 202
Morbus,aduentitia senectus 216
Morbus sacer pro lepra 118
& sacro igni 121
Morbo cuiq; suus medicus, apud Aegyptios 639
Morborum causa 96
Morborum contagio 525
Morborum periodi per septenarium plerunque 274
Morborum ratio ex victus intemperie 222
Moreos 569
Morus 569
Morum diuersitas ex diuerso cæli

cæli habitu 585
Morum emendatio ex ægrotatione 703
Moriæ oleæ Palladi sacræ, & vnde dictæ 140
Moriæ in Academia satæ 140
Morius Iupiter 140
μωμύχλη 96
Moros vnde pro cæde 137
Morosycos 569
Mordere 247
Mors infamissima veteribus quæ 511
Mors vltima rerum linea 120
Mortis meditatio, philosophia pag. 431
Mortuum se simulantis historia pag. 741
Mortuorum luctus & cura 630
Mortuis consecratis cur nomina mutari solita 60
Mortuos condiendi Aegyptiorum mos 507
μόσχος 270
Mosis vitæ spatium quousque productum 692
Mossynes 622
Mossyni 622
Mossynœci ibidem
Mothon vrbs 747
Motus omnis quo rectior, eo fortior 332
μυωνιάτης cur Apollo 437
Mulcati 89.563
Muli angari 563
Muli cur equis annosiores 778
Muli cur peste facilius inficiantur 524
Mulorum odoratus vis 524
Mulier aut amat aut odit, nihil est tertium, prouerbium 281
Mulier optima, quæ 246
Mulier quando bona 281
Mulieribus caluities turpissima pag. 571
Mulieris decus quod 164.246
Mulieris famam, non formam debere apud quàm plurimos vulgatam esse 246
Muliebres illecebræ mundo maiores, quo modo 580
Mulieri cur data coma 172
Mulieres à ciuilibus officiis semotæ 233
Mulieres æstate Veneris appetentiores, cur 251
Mulieres atreti, quæ 286
Mulieres cur eunuchas fecerit Gyges 704
Mulieres cur frequentius capite doleant 218
Mulieres cur frigus aëris tolerabilius ferant, quàm viri 301
Mulieres cur glabræ 301
Mulieres cur non caluescant, pagina 220.221
& barba careant 222
Mulieres frigidiores viris 301
Mulieres in doctrinis celebres, pag. 243
Mulieres Olympicis certaminibus excludi solitæ 282
Mulieres Tyrrhenis communes ex lege 267
Mulierum apud Indos pudicitia 627
elephanto venalis
é Mulierum capillis funes nexi, pag. 575
Mulierũ Chalcedoniarum mos, pag. 164

Mulierum

Mulierum epitheta à peplo, pagina 288
Mulierum ex modestia laus, pagina 245
in mulierum funeribus epitaphij dicendi mos 235
Mulierum in gymnasio exercitia 542
Mulierum libido in vmbilico, pag. 535
Mulierum operta facie prodeundi mos 164
Mulierum portus in Thracia, pagina 245
Mulierum Romanarum in mugere Delphos mittendo liberalitas 235
Mulierum senatus Romæ, pagina 233
Mulierum Spartanorum exercitia 541
Mulierum vaticinia apud Telmessum 246
Mulieribus inuisus ocimi esus pag. 362
Mulieribus præscriptæ à Numa leges 233
Mulieribus Romanis in potu familiaria quę 640
Mulieribus stigmata inurere, Thracum mos 401
Muliebre imperium 280
Muliebris commercij detestatio 280
Muliebris ingenij propriũ quid pag. 281
Muliebris libidinis prodigiosæ exempla 264
Muliebris sexus commendatio pag. 231
Muliebris sexus proprium, pagina 231
Muliebris temperantiæ exempla Chij 166
Muliebris vox 675
Multimorus pro polytropo, pagina 27
Multitiæ tunicæ 404
Mundi error 218
Mundus cur lunæ appellatione significetur 721
Mundi initia vnde ducta, iuxta Pythagoreos 334
de mundo liber, Aristotelis an Theophrasti 351
Munera conferre potius quàm ab aliis accipere Persarum 183
Munifices dij 290
Munuscula non spernenda 182
de Munychia Epimenidis dictum 102
Murci 600
Murex cur sacer 121
Muri cur sacri Homero 121
Murtiæ sedes 576
Musa 727
Ant. Musa Brasauolus 461
Musæ, Cæli & Terræ filiæ 727
Musæ cur Iouis ac Memoriæ filiæ 727
Musæ Hilisiades 722
Musarum nomine cęlestes sphæras intelligi 727
Musarum sacellum Spartæ pagina 664
Musis scenica certamina ab Alexandro celebrata 727
Musca alba Tolleti 483
Musca, Lyrica cognomẽto 243
Muscæ audacia 519

Muſcarum obliuio 724
Muſcularij aquæductus 28
Muſca 498
Muſica inſtrumenta cur ouali figura pleraque 681
Muſonianus 727
Muſonia ars 727
Muſtelati pepli 296
Muſtelinus color qui 296
M. Muſurus 473
M. Muſuri laus 241
Mutia feſta 576
Mutiæ aræ 576
Q. Mutius 576
Myaces 264
Myas 264
Myconij calui 220
Myconus 220
Mydri 68
Mydriaſis 100
Migale 265
Myinos color 404
μυοκέφαλον 97
Myles 546
Myodoci 265
Myonia quæ 265
Myopia 265
μύωψ 100
μυωτὸς veſtis 405
Myoxia 265
Myracopa vnguenta quæ 370
μυρίκα, quæ & μύρικαι 96
Myrites vinum 177
μυρμηκίζων pulſus 265
Myrmeces 225
Myrobrechi 177
Myrrhinus vrbs 136
Myrrhinæ 116
Myrtis 243
μῦς 26
Myſæ Amazonum more bellatrices 604
μύσαξ 67
Myſia Ceres 607
Myſeum 607
Myſia vnde dicta 358
Myſiæ aſini quales, prouerbium pag. 604
μυσιάρχης 398
Myſi à M. Craſſe domiti 607
Myſorum mores 604
Myſorũ vltimus, prouerbiũ 737
Myſteria apud Eleuſinem duorum generum 397
Myſteria ne peregrinis impartirentur, lex Athenis 397
Myſteria quid 395
Myſteria vnde dicta 395
Myſtes 395
μύστλον 399
Myſtron 399
Myſtropolæ 399
Myſus 607
Mytheci Syracuſani coqui hiſtoria 207
Mythos quid à logo aut æno differat 369
Mytis 230
Myuri ἐλλάποντες περὶ παλαιόφαμον ἰῶντες 265
Myuri, & μυσρίζοντες pulſus 265
Μύξα 473
NAbathæi, eorúmque mores pag. 634
Nabathæi mercatores 383
Nabates 634
Nanium meretrix, proſcenium dicta 391
Nani præcipuè fluxa atque hebeti memoria 72

Nape 433
Naphtha 331
Narcæus 236
Narceæ Palladis templum 236
Narciſsi liberti hiſtoria 201
Narium mucus vnde 91
Naſamonum mores & 641 642
Naſus vigilans quid 128
Nauclerus 340
Nauigandi artis Neptunus author 649
Nauigandi peritia Phenices clari 632
Nauigia Indis compingi laqueis cur 628
Naulum 340
Naumacha haſtilia quæ 278
Naumachi cognomen vnde Themiſtocli 278
Nauplius cur Echinus dictus pagina 132
Nauſithous Theſei gubernator pag. 584
Nauticis qui dies ſuſpecti 268
Greg. Nazianzeni eruditio 650
Neanias 697
Neaniſcus 697
Neanthis lib. De rebus Græcorum 278
Neapolitanorum lampadicũ certamen 75
νεβρίδωτος Bacchus cur, pagina 297
Necromantia Pythagorica, pagina 162
νεκυομαντεῖον Aorni Theſprotidis, pag. 606
Nectendi mos quando exoleuerit 142
Nectendi ratio, & lex 142
Necti 146
Nectrides 138
Necyſia 509
Neda fluuius 567
Nefandi dies 269
Negocium ocio præſtantius 4
Nemeas 433
in Nemeis ſelino coronari ſolitum 184
νεμέσεα 63
Nemeſea 63
νεμεσητικὸς 63
Nemeſis 61. 62
Nemeſis à Ioue compreſſæ fabula 60
Nemeſis diuini iudicij angelus, pag. 58
Nemeſis, Oceani filia 60
Nemeſis ſuperbiæ vindex 62
Nemeus Iupiter 63
Neminem vnum omnibus ſatisfacere poſſe 240
Nennus 357
Neocles Themiſtoclis filius, pagina 277
Neoptolemi Enniani dictum, pagina 495
Nepenthes auſcultationes 656
Nepenthes Homericum quid, pag. 656
Neptunus βασιλεὺς 111
Neptunus Hippios & Dameus pag. 294
Neptunus cur Hippios 649
Neptunus cur maris Deus habitus 611
Neptunus cur Mycetas 334
Neptunus equitandi & equos domandi author 649

Neptunus, prouidentia naturalis pag. 295
Neptunus etiã Triton dictus 736
Neptuni cum Cerere cõgressus, equina specie 649
Neptuni cum Phœbo disidium, quid allegoricè 556
Neptuni filij, prouerb. 765
Neptuni Hippodromij tẽplum pag. 649
Neptuno & Terræ cõmune oraculum Delphicum 434
Neptuno quæ immolari solita pag. 534
Neptuno, vt Palladi glaucos oculos tribui 295.296
Nero altera humani generis fax pag. 39
Neronis parricidium 58
Neronis prodigalitas 757
Neronis quinquennium, prouerbium 39
Neronem resurrecturum, futurúmque Antichristum, quidam opinati 40
νήστροι 312
Nerui optici qui, & eorum coitus 300
Nestoris ætates quomodo intelligendæ 697
νησῶ 246
Neso, Dardano nupta ibid.
νῆσος 403
Nexilis laqueus 146
Nexilis vestis ibid.
Nexum æs ibid.
Nexus pro obligatione ibid.
Nexus quid ibid.
Nexum dare 142
Nexum inire ibid.
Nexi qui 141
Nexorum status Romæ 143
Nicæ athletæ, qui 225
Nice Minerua 294
Nicephorius Iupiter 294
Niceteria 216
Nicippi tyrannidis portentum, pag. 181
Nicolaus Leonicenus 344
Nicomachi Smyrnæi historia 42
Nicostrati histrionis præstantia, pag. 291
Nigri cognomentum vnde Pescennio 677.678
Nilus cur Triton dictus 736
Nili appellatio vnde 736
Nili nomina 776
Niobe in saxum 383
Aug. Niphus Suessanus 461
Nix mulso perfusa, quid Domitiano 215
Niuem vetustate rubescere 619
ex Niue animalia, apud Armenios ibid.
Niues apud Armenios cur rubentes ibid.
Niuiũ apud Armenios copia 619
Nobilitatis argumentum, pilei vsus 713
Nobilitatis insigne lunata fibula pag. 761
Nobilitatis insigne lunati calcei pag. 761
Nobilitatẽ absque virtutis meditatione nihil esse 764
Nobilitatem in astragalis gestare quid 761
Noctua 484
Nocturnæ lucubrationis cõmendatio 728.792
νὺ ποντικὸν 727
Nola 673
Nola in cubiculo, quid ibid.
Nomen idem & proprium esse & glottam, posse 157
Nomen proprium quod ibid.
Nominis sui amissi somniũ 509
Nominũ cõpositionis ratio 104
Nomi polemici qui 540
Nomophylaces qui 592
Nomophylacij ianua 479
νόμος ἡχὼ χόρδαι 585
Nomos Pythicus qualis 431
Non omnibus dormio, prouerbium 127
Normaliter 721
νόσται 344
Nothrotes pro veterno 10
Notus, pluuiæ conciliator 312
Notus ventus vnde dictus 312
vide Auster
Nouembris Dius mensis 361
Nouendialia sacra 507
Nouendialis cœna ibid.
νοῦς, siue mentis ara Anaxagoræ dicata 8
Nox, cur euphrone Græcis 32
Nox, cur Latona 437
Nox hyemi assimilata 272
In nocte consilium, prouerbium pag. 31
Nubendi ritus apud varios, quis pag. 627.628.629
Nudasse corpora in certaminib. primos Lacedæmonios 187
Nudipedalis clinopale 311
Nudipedalia sacra ibid.
Numæ instituta cur credãtur Pythagorica 663
Numæ regis sepultura 505
Numenia 270
Numerus quadratus 578
Numeri à Thrasimacho primũ orationi adiuncti 72
Numeris indita deorum nomina, cur 69
Numidarum libido 643
Numine afflatorum exempla, pagina 165
Nummi aurei & argentei ferendi inuentum à Lydis 736
Nuptarum operta facie prodeuntium mos 164
Nycteris cur dictus Chærephon pag. 152
Nycticorax 484
Nympha muliebris pudendi, pagina 267
Nympha ornatus puellaris, pagina 657
Nympham in virginibus præcidendi Aegyptiorum mos, pagina 267
Nymphis æquæuus, siue ἰσήλιξ, qui 695
Nymphica lutra 647
Nymphodorus 623
Ὦνιπων 317
Obærati qui 141
Obiectũ simplex cur dulcem quandoq; spectetur 300
Obliuio ex pestilentia 469
Obloquutio 126
Obolus Atticis quot chalcos contineat 669
Obstetrix cur omphalotomos, pag. 352
Occasionis ara 187
Occipitium cur non caluescat, pag. 218

Occupatio seria in rebus nihili taxatur 531
Oceanus pro Nilo 736
οἶνος vinum 177
Ochi regis auaritia 235
Ochi Persarũ regis historia 639
Ochi sanguinarium ingenium quomodo à Persarum Magis deprehensum 141
Ocimum electro non permoueri pag. 363
Ocimum misodulon 363
Ocimum serere, prouerbium, pag. 363
Ocymi esus noxius,& quibus inuisus 363
Ocnos,erodiorum genus 255
Octimestris partis cur raro, & vbi vitalis 695
Oculus cur globatæ figuræ 380
Oculus regis,quid 299
Oculi ictus,vel motus 299
Oculi quadrati figura 381
Oculi vitia 96
Oculo celerius moto, fulgorem percipi: contrà, non item, cur pag. 307
Oculi compresso cur igneũ quiddam promatur 307
Oculi ægopi 172
Oculi animalium quorundam cur noctu quàm interdiu efficaciores 310
Oculi apostrophi & diastrophi, qui 299
Oculi charopi,glauci qui 172
Oculi cur nigri, aut cæsij,& vtriusque videndi ratio 381
Oculi cur non in occipitio constituti 97
Oculi cur vitiantur spadonibus & re Venerea vtentibus 298
Oculorum ad liuorem collatio pag. 669.670
Oculorum anguli 92
Oculorum thalamus 93
Oculorum anguli syluestres qui pag. 92
Oculorum ex coitu imbecillitas pag. 221
Oculorum fascinatio 739
Oculorum humores 378
Oculorum partes 377
Oculorum tunicæ quot 377
Oculorum vitia 99.379
Oculos,soli animantium homini deprauari 298
Oculis etiam inesse venena,præcipuè inuidorum 768
Oculis inesse splendorẽ igneum pag. 305
in oculis pudor 460
Odenatus 234
Odi memorem compotorem, prouerbium 134
Odontismus 431
Odoris ratio 307
Odryses pro Thamyri,cur 559
Oecades fici 565
Oenone nympha 615
οἰνεύς, œonus primus stadij in Olympiis victor 185
Oetes ἄτεμον paratũ: cur dictum Sophocli 123
Officiosi qui 327
οἴκημα pro carcere & lupanari 486
οἰκέσιος 85
οἴδημα 42
οἶνα pro Aetolia 387

οἶνος cirrhas 658
οἰνοπήγιον 178
οἶνος pro vino vnde 387
οἰνοπίωνες 178
οἶνος cur Græcis vinum 478
Olæ 82
Olendorpius 461
Olea cur Ithacensi antro applanata fingatur Homero 141
Olea diuinæ prouidentiæ symbolum 141
Olea Iouem coronari, cur, pagina 139
Olea moria 454.141
Olea, Palladi sacra, & victoriæ symbolum 141
Olea viti insita 139
Oleastri arbor ex Hyperboreis ad Græcos translata 184
Oleastro coronandi mos 185
Oleastellum 141
Oleæ caducæ 139
Oleæ strictiuæ 139
Oleæ calliste phani quæ 137
Oleæ puræ à puris præcerpendæ ritus 139
Olearum fertilitas vnde 139
Olearum ptoma 140.141
Olearum species 136
Olearum genera 136
Olecranon 500
Olen Lycius,eiúsque hymni, pagina 459
Olen primus poëta 434
Oleros vrbs 616
Oleria Pallas 616
Oleria festa 616
Oleum lachrymas ciere 95
Olei inuentio 611
Olidus veternus,cur apud Catul-
lum 9
Olonthos 566
Olophoia quæ 436
Olophyctides 159
Olophygdones 159
Olorus Thucydidis pater, pagina 191
Olpæ 225
Olpis piscator 225
Olta ὄλπη quid apud Ammianum pag. 19
Olympia 457
Olympia ab Hercule nuncupata pag. 184
Olympia ab Iphito instaurata symbolum 141
Olympia ad Cronium collem celebrari solita 188
Olympia ἱερὸν νίφος 188
Olympia cur quinto quoque anno celebrari solita, item quando,& quot dies 184
Olympiæ victores olea, non cotino coronari soliti 138
Olympiadis apophthegma 391
Olympius cur dictus Iupiter,pagina 735
Olympij dij qui 735
Olympium templum 735
Olympici certaminis initio apud Græcos quæ 184
Olympicorum certaminum ratio, & singulorum incrementa pag. 184
Olympiorum corona cotinos pag. 184
Olympicorum primi victores, qui 184
Olympicis certaminibus exclusæ mulieres 283

Ex Olympionicis temporũ supputatio 188
Olympus pro Ioue 735
Olympus quid & vnde 735
Olynthi 565
Olynthophorus ficus 565
ὀμμακτόφιλλον 93
ὠμογέρων 697
Omotarichos 212
Omphacinon indumentum 404
Omphales historia 640.& 737
Omphale cur dicta 281
Omphali variæ notiones 350.351
ὀμφαλὸς ἀσπίδος 350
Omphalion, siue Omphalus Thessaliæ 352
Omphalister 350
Omphalites 352
ὀμφαλόδης stolos 354
ὀμφαλίσατο ἄρκτος, cur Nicandro pag. 352
Omphales 281
Omphalos Cretæ 352
Omphalos Parnasi 350
Omphalotomos 351
Omphacites 699
ὀμφὴ 351
Omphe 353
Ompnæ 352
Ompnia Ceres 352
Ompnij 352
Ompnia manus 352
Ompnia nubes 352
Omuli in Antoninum scomma 161
Onagrius color 404
Oncæ 373
ὀνείατα 178
Oneuon quid 477
Oneui quid 477
Onocolon 52
ὄνος γνάθος, promontorium 654
Onyches xylini 487
Onychismus 487
ὀνυχίζειν 487
Opaon 563
Ophiasis vnde dicta 219
Ophioctonos 558
Ophionei vatis historia 41.42
Ophthalmi 299
Ophthalmitidos Mineruæ templum 293
Opias 568
Opinio quatenus imaginationi coniuncta 742
Opinionis error 72
Opion 563
Opiones 563
Opius à filio seruatus 455
Opora 568
ὀπώς quid 568
ὀψιμαθὴς 451
ὀφιόδεκρυ, cur Lacedæmonij 546
ὀπλὴ 549.663
ὀπλῖται 269
Optice 308
Optices vsus 332
Optici nerui, qui, quáue ratione coëant 300
Opuntij cur pro monoculis aut cæcis 99.100
Opuntiorum sacra 83
Orarium 699
Oraros 313
ὡράτιος Græcis qui Horatius, pagina 185
Oratio, persuasionis sacellum, pag. 73
Orationis breuitas laudabilis, pag. 551
Orationis concisæ vis 468
Orationis genera 158
Orationis rationisque vim inesse cunctis animalibus 487
Orationis τραχύτης, siue asperitas pag. 514
Orator quis 686
In oratore quid præcipuum & quæ potissimum requirantur, pag. 679
Orchomenus 759
Orchomenij 759
Ordinaria quæ 33
Ordinarius homo 33
Oreas 570
ὀρέχαλκον 667
ὄρεξις 76
Orescoæ feræ cur 547
Orescoi Homero quid 480
Oresta vrbs ab Oreste condita, pag. 468
Orestes an in Pythiis perierit pag. 71
Orestes vbi à furore liberatus pag. 473
Orestis iudicium in Areopago pag. 137
Orestis tempora 71
Orexis velut canina, quid significet 203
Organarij 585
Orgas 123
Orgades 85
Orgeones 85
Orgia à Thyia primum celebrata 434.435
ὀργάζειν 85
Orichalcum an vsquam reperiatur, Aristoteli dubitatum, pagina 668
Orichalcum factitium 668
Orichalcum in India nasci 668
Orichalcum metallis omnibus preciosius 668
Orichalcum quid 667
Origanum 212
Origenis eruditio 650
Origenis frequens studium, pagina 400
Orionis canis 523
Orippus Megareus 187
Orisgontis reguli vxor 235
Oritarum apud Indos mores 627
Orithyia Boreæ rapta 358
ὀρμητίας 28
Ornithia 540
Ornithomania 473
Orobanchi 700
Oron 699
Orontes fluuius 628
Orontis proceritas 628
Orphani qui 319
Orphanistæ 319
Orpheus masculæ Veneris san author 319
Orphei caput in Lesbo oracula dedisse 319
ad Orphei conditorium luscinias pag. 606
Orphei inuenta, & interitus, pagina 605.606
In Orphei gratiam, mulieribus stigmata inuri solita apud Thracas 401
Orphei quercus 606
Orphei sacris initiandi ritus 319
Orpheoteletæ qui 319
Orphica sacra 319
Orphnæoteletes 319
Orphos, bellua 319

Orsinis elegans de Bagoa dictum pag. 321.322
ὀρθιάζειν 267
ὀρθόστασις 149
ὀρθοστάδιον 306
Orthostadios tunica 402
Orthus Geriones canis 266
Ortygomania 473
Oscedo 17
Oscedo vnde prouenire soleat pagina 17
Oscitatio quæ probetur 17
Oscitatio vagi securique animi indicium 18
Oscitationes, metaphoricè quid pag. 17
Osculorum certamen apud Megarenses 319
Osiris à Typhone necatus 518
Osiris pro Baccho Aegyptiis pagina 638
Osiris, sol 384
Osiridis interitus qua die pagina 713
Osiridis victimæ 518
Ossissmica littora 234
Orismultiplex vitium, ex Quintiliano 148
Os phalangis 353
ὄσσα 353
Ossarij 141
Ossium albedo 423
Ossium compositio 218
L. Ostij parricidium 57
Ostracophoria 451
Ostreon color 404
Ostrogotæ qui 607
Otium apud quasdam gentes laudabile 13.14
Otium capite mulctatum Draconis legibus 13
Otium honestum, quale 7
Otium sine literis, mors 7
Otium Thracibus honoratum pag. 605
Otij detestatio 4
Otij rationem extare debere, pagina 13.14
Otiosum esse satius, quàm nihil agere 14
Otiosi verè qui 6.7
Otto 667
Otus, nycticorarum 484
ὀφρυτὶς ἱππολυτείδη prouerbium pag. 24
Ouali figura cur aures & lingua pag. 681
Ouorum stolos, ἐμφαλώδης 354
Ouidij battologia 150
Ouidij exilium & obitus 151
Ouidianæ poëseos luxuria 181
Ouis leonem pariens 60
Ouium imaginationis in conceptu, historia 739
ὀλοχύται 82
ὀλτὰξ ὁ τρίχωμα, 422
ὀρά phalangis 353
ὀφανὲς pro capite 735
ὀχεῖν 175
ὄσιν 765
ὁσίη 230
ὀξύβαφα 302
ὀξυδερκῆς Palladis sacellum 236
Oxylus Eleorum regulus 570
Oxyli filiæ Hamadryades 676
ὀξύφωνοι 298
ὀξυσπίδες 319
Oxyrhynchi 393
PAchyales
Pactyes Sisyrophori, cur, pagina 364

Pacuuij cum Ario colloquium, pag. 282
Padus vide Eridanum
Pæanis clamandi mos vnde consessuris in acie 433
Pædæma 542
Pedarion 696
Pæderastes cur dicta tragœdia, pag. 321
Παιᾶνα Λινὰ 320
παιᾶνοὶ hymni 322
παιδίσκη 696
παιδίσκον 696
παιδοφθόρος 328
Pæon 722
Pæonum mores 585
παῖς 696
Pagæ, πηγαί 92
Pagondas Thebanus 185
Paguros, cur senilis cutis 697
Paguri 697
Palæmon 60
Palæsticus 224
Palæstræ præmia quando pueris proposita in Olympiis 185
Palæstræ primus in Olympiis victor Echemus 185
Palæstræ restitutio 185
Palæstricæ inuentor Phorbas, aut Theseus 225
Paleurgi 30
Palamedes cubici ludi inuentor, pag. 763
Palamedis poëmata à quibus prodita 769
Palamedis vafricies 28
Palathæ fici 568
Pale 225.499
Paleæ cris 670
Palilogiæ gratia 151
Palimboreæ venti 746
Palimpega 30
Palindoria 30
Paliuros, quare arrhachos dicatur 71
Pallas vide Minerua
Pallas Agoræa 554
Pallas Anemotis 747
Pallas, cur ἀθήνη Græcis 297
Pallas cur Trittogenia, seu Tritogenia 735.736
Pallas cur virgo credatur 293
Pallas dea bellica 568
Pallas dies quæ 736
Pallas, diuina prouidentia, pagina 141
Pallas ἐργάνη 417.665
Pallas ex Iouis vertice 293
Pallas Narcæa 236
Pallas Neptuno & Tritonide palude nata 294
Pallas oleo superato Neptuno coronata 140
Pallas oleria 616
Pallas Parthenos 187
Pallas Polias & Schenias 111
Pallas, prouidentia intellectualis pag. 293
Pallas Stratia 293
Pallados ἀγοίας ara 137
Pallados ἀξιωσίνης sacellum, pagina 555
Pallados cum Marte dissidij allegoria 557
Palladis & pepli eiusdem allegoria 293.294
Palladis galeæ cur gallus insideat 417
Palladis Halcæ delubrum 513
Palladis Hippiæ ara 187

Palladis μητρὸς sacellum 302
Palladis ἐξυλαρκοῦς sacellum, pagina 302
Palladis sedentis statua 294
Palladis simulacrum æneum, cornicem tenens, cur 348
Palladem tribus infestissimis feris oblectari 297
Palladæ elegans tetrastichon, pagina 711
Palladij celeritas 47
Pallene Alcyon 275
Pallenidis Mineruæ sacerdos, Parthenos dicta 167
Palmæ, Carmanorum cibus, pagina 568
Palpebra, βλέφαρον 93
Palpebrarum foramina, cui vsui pag. 92
Palsamum 634
Pammachi 225
Pammachion ibidem
Pamphili Alexandrini De nominibus liber 484
Pan, cur Mendes Aegyptiis, pagina 638
Pan, Pindarici carminis amator, pag. 329
Panos sacra Athenis qualia, pagina 75
Panos simulacrum apud Mendesios quale 638
Panathenæa festa 75
Panathenæorum celebritas vnde primum 76
Panathaneice nauis peplum, pagina 296
Pancratiasticus 223
Pancratiastæ quando primum in puluerem prodierint 185
Pancratiastę qui proprie, & pancratię 223
Pancratium 223
Pandæ 245
Pandemus festum 666
Pandemus meretricula 254
Pandemus Venus 253
& eius templum 262
Pandemus Venus 576
Pandemij Homero qui 254
πάνλημοι morbi qui 254
Pandia 408
Pandicularis dies 82
Pandiculatio 16
& vnde fiat 16
Pandora muliebris sexus prima, pag. 284
Pandoræ pro patria interitus, pagina 167
Panegyricum dicendi genus 174
Panicum 628
Pannoniæ vinum à Probo imperatore 597
extra Pannoniam non est vita, prouerbium 597
Pannoniorum mores 697
Pannoniaci augures 597
πανυχὶς 237
Panompheus Iupiter cur 353
Panoptes Argus 557
Panselene 721
Pansyrus 280
Pantaleon impostor 27
Pantheæ virtus 232
Papaueris foliis ludere soliti amantes 759
Paphiæ Veneris templum 262
Pappa Iupiter, & Pappæus, pagina 67
Pappare 67
πάππας 67
παππάζειν 67
παππίζειν 67
Pappissare 67
Pappus 67
Parabacchus Demosthenes, cur pag. 699
Paradisus quid 489
Paradisi quatuor fluminum interpretatio 489
Parabasium 510
Parębasius campus 510
Paragaudes 402
Paragogę 30
Paragramma 249
παραγραφὴ figura quæ 248
Paragraphi in dramate vsus & eius forma 248
Paralogismi 30
Paralos triremis 122
Paralurges 393
Paralurgides vestes 404
Paralysis spontaneę exẽplum 741
Paralyticus, blæsus 155
Parameseos digitus 485
Paramnon Mercurius 643
Paramythia 369
Paramythicæ orationes 369
Paranachonistes 774
Parangariæ 561
Paraphasis 721
Paraphoræ 30
παραφυίμωσι digiti, & dentes, pagina 486
παραφύσεις 486
Pararij 34
Pararhenchon 127
παρασιτεῖν 85
Parasitica, Philij Iouis inuentum pag. 85

Parasition 84
Parasiti appellatio vnde 84
Parasiti κόναλιες 84
Parasiti sacrorum qui 84
Parasitorum genera 85
Parastatæ 182
Parasynanche 520
Paraueredi 563
Paraxiphis 157
Parcarum sacellum 554
παρεγκμακὸς 83
Parentandi ritus 269
Parentationes 509
Parentes alicubi ex more cædi & comedi 59
Parentes à quibus violati, pagina 57.58
Parentes filiorum occisores quomodo puniri apud Aegyptios soliti 65
Parentes, Iouis simulacra 65
in Parentes, quarundam gentium immanitas 65
Parentum anima, filij 55
Parentum cultus 55.57
Parentum maiestas sacra 55
Parentum nomine maiores, cognatósq; & affines intelligi 67
Parenthesis 368
Parepigraphe quid 348
παρίστωσι 343
Parianis cultus Amor 458
Paridis historia, & inter deas iudicium 689
& 690
Paridis in Græciam profectio 690
Hesiones gratia 690
Parietarij 685
Parij sophistæ qui 686
παρὸς 687

Parios locus 689
Parippi canes 522
Parisatidos & Artaxerxis historia 590
Paristia 339
παρνασία νάπη 434
Parnasus, terrarum vmbilicus, pag. 350
παροχίτωσις 682
παροιδός 44
Parodiæ 44
Paropia 92
Parotiæ 92
Parricidarum supplicij ratio, pagina 65.66
Parricidium quando Romæ primum 57
Parricidij detestatio & exempla 56 57
παρθενωνῖτις 193
παρθενοπίπας 178
Parthenos Iphigenia 167
Parthenos Pallas 187
Partheni per exochen quæ dicantur 166
Parthi, pro Persis 588
Parthorum, capillum effundere 573
Parthorum regum otium quale, pag. 14.15
Parthorum saraballum 401
Partus octimestris 695
vide Octimestris
Paryphe 393
Paryphes 393
Paryphi 393
πᾶς pro patre 67
Pasiphaes templum 513
Pasithea, pro Cybele 590
Passer de auitio quãdoque 260
Passerculi cur cilegæ nunc 260
Passeres albi 484
Passerum esu procliuiores ad Venerem reddi 260
Passerum libido 260
Pasienus an rectè apud Senecã, pag. 46
Passum vinum 177
Pastinaca, trygon 135
Pastores Aegyptiorum reges 387
Patauinæ vrbis laus 166
Patauinorum ex pudicitia & grauitate laus 164
Paterna dignitas 56
Patris dictum ad filium se raptantem 64
Patris percussor quàm ridicule se excusarit 64
de Patria veneratione Platonis locus 59
πατῆσαι 177
πάθη ἀγᾶα quæ Plutarcho 62
Paropiæ 92
Patroi cognomentum 167
Pattaici dij 437
Pauonis cognomen, quibus adhęreat 395
Pauonis in virginem amor, pagina 417
Pauonis pennæ & ratatio, pagina 395
Pauones albi quomodo generentur 739
Pausanias Cappadox 646
Pausaniæ in Chalciœco interitus, pag. 664
Pausaniæ Lacedæmonij tumor, & eius continentia 175
Pectus paruum, malum cur, pagina 731.732
Pecuniæ

Pecuniæ ad echinum collatio, pagina 702
Pecuniæ mutatitiæ exigendę ratio veteribus Romanis quæ pagina 141
Pecunias cumulare arduum, custodire difficilius multo 702
Peda 24
Pedasenses 301
Pediculos gigni ficorum esu, pagina 567
πηγαί, pagæ 92
πήγανον vnde 50
Pegasarij 561
Pegaso equo vsus Bellerophon, pag. 175
πᾶξαι 30
πάθος sacellum apud Sicyonios, pag. 73
Pelargus sophista 749
Pelasgi regis inuenta 382
Peleus, pentathli author, pagina 225
Peliæ vates 499
Pellene 401
Pellenem euolare, prouerb. 401
Pellenicæ lænæ 401
Pellis pro pelle, prouerbiũ, quid pag. 262
Pellis sisyrna 401
Pellium vsus pro papyro 401
Pellibus indumenta Pelasgum excogitasse primum 382
Pelophori 766
Pelopidæ apophthegma 758
Pelopis medici iactantia 46.47
Peloponnesus platani folio similis 264
Peloria sacra quæ 201
πέμματα 80
πίμπωνοι 697
Penetæ 614
Pennatis pedibus salutare, quid pag. 752
Pentacori vestes 402
Pentacosiomedimni 87
Pentathlus 225
Pentathli dromica 185
Pentathli epoptæ 185
Pentathli restitutio 185
Pentelores vestes 401
Penteśyringon 475
Penulam amisit, prouerbium pagina 401
Penularum vsus 401
Peolæ 262
Peonæus 184
Peplus, Aristotelis commentarium 296
Peplus inter tunicas 231
Peplus quid 287
Peplis 296
Peplion 296
Pepli notio multiplex & 293 256
Pepli, quid ab eanis differant, pagina 402
Pepographia 297
Pepones cacochymi 318
Pepones fructus qui 316
Peponum appellatio & 317 318
πείρα 432
Pera 432
Peranus, Masiliæ conditor 394
Perdix alba 483
Perdicum conceptio miranda, pag. 416
Peregrinorum conuersationes mores quoque peregrinos inuehere

uehere 552
Peregrinis non ſemper Spartam adire licitum, & cur 552
Pergamum, Ide promontorium pag. 220
περὶ πόλεως 263
περιαυτολογεῖν 284
περίβολον 371
Periœci Cretenſium qui 614
Periccarpion 567
Pericephalea 572
Pericles cur λιφαλκηγερέτης dictus pag. 733
Pericles cynocephalos & ſchinocephalos cognominatus 733
Periclis in Megarenſes decretum 125
Periclis lex, in quam ipſemet incurrit 706
Periclis ſtatuæ cur galeatæ, pagina 793
Periclis vrbana vafricia 29
Pericranos 652
Perictone Platonis mater, Apollinis phantaſmate compreſſa pag. 245
Perideręum 517
Perideris 517
περιγράψαι 347
Perilaos tyrannus 665
Perina Aegyptia 294
Perinæos 326
Perineì 550
Perineſa indumenta quæ 403
περίνεφρα 279
Peripolia 260
Peripteros ædes 751
Peripyſmata 138
περιῤῥαντήρια 648
Periſſcy laciſmi 519
περιστᾶν 231
Periuſia quid 755
Perolatia 309
περονατρὶς 294
περονᾶσθαι 296
M. Perpennæ triumphus 107
Perperinum vinum 178
Perſa ab Hecate filia necatus, pagina 66
Perſa, cuborum iactus 589
Perſæ Cephenes prius & Artei pag. 588
Perſæ, in moribus Medos imitati pag. 619
Perſæ zelotypi 587
Perſarum cibus cardamũ & terminthus 658
Perſarum condiendi cadauera mos 508
Perſarum forma 590
Perſarum fuga à mulieribus repreſſa 235
Perſarum furandi licentia, pagina 544
Perſarum ignis ſacri extinguendi ritus 336
Perſarum in luctu mos 508
Perſarum, munera conferre potius quàm accipere 183
Perſarum magi 684
Perſarũ Magis non temerè quenquam admitti in diſciplinam, pag. 684
Perſarum mores ac ritus 701
Perſarum picturę 589
Perſarum plurimi grypi 471
Perſarum regni à Græcorũ quodam ſubuertendi, vaticinium, pag. 589
Perſarum rex adorari ſolitus 76

Perſarum reges adorari ſoliti, pagina 76
Perſarum rex quomodo munuſculis excipitur 183
Perſarum regis deſignati ex more votum 77
Perſarum regis in legatos munificentia 76
Perſarum regis luxus 586
Perſarum regis ſtationarij et ſtationes 561
Perſarum regum ſepeliendi mos pag. 502
Perſarum ſupplicum mos 344
Perſarum veſtes 404
Perſas pædicare didiciſſe à Græcis 322
περσὶ pro eo quod eſt πρὸς σε, pagina 590
Perſeus rex, vnde cognominati Perſæ 588
Perſei regis interitus ex fame pag. 206
Perſepolis ad meretriculæ nutum ſuccenſa 284
Perſicus ſinus 588
Perſica auis pro gallo, cur, pagina 417
Perſica poma ex Perſide aduecta, pag. 590
Perſicis initio menſæ veſcendum pag. 590
Perſica ſtola 619
Perſicæ, calceamenti genus, pagina 609
Perſarum mulierum forma, pagina 590
Perſinos 590
Perſithea, Venus 590
Perſonati 27
Perſpetiuæ vſus 331
Perſus piſcis 590
Pedes cur extumeſcant fameſcentibus 201
Pedum digiti non iiſdem nominibus quibus manuum 484
Pedum nuditatem concubituris officere 310
Peſcennij Nigri vocalitas 677
Peſsi 761.763
Peſſorum luſus à Palamede, pagina 736
Peſte facilius infici canes, mulos & iumenta 524
Peſtilentiæ prognoſtica & cauſæ ex lunæ poſitu 722
Peſtilentiæ ſpecies & cauſæ, pagina 254
Peti qui 297
Petitiones gladiatorum 38
Petreſſa 433
Petrobolus organum 52
Petroboli ibid.
Petronianus Valerius 668
Petrus Aponenſis 271
πετ[illegible]ία 762
Petteutice ibid.
πίλα 253
φακὴ Hegemon 44
Phaceli 686
Phacoides, oculi tunica 377
Phæa 423
Phæax Theſei proreta 584
Phædra Minois filia 320
φαεινὸν 255
Phaenna cur Pindaro Alba inſula 255
Phaennis vates 499
Phœole 424
Phæræ Theſſaliæ 387

Phœus color 404
Phalacra, Idæ promontorium, pag. 219
Phalacræ quid 219
φαλακρᾶιοι κῆρες 219
Phalacroma 219
φαλακρὸς 219
Phalacrosis 217
Phalangæ 765
Phalangarij 765
Phalangis os & vmbilicus 353
Phalangis partes, & vocabula pag. 353
Phalanges, digitorum articuli pag. 484
Phalanthus 219
Phalaridis dictum 154
φαλὸς 219
Phala 219
Phaneus cur Apollo 435
Phantasia quot modis dicatur pagina 470
Phantasia siue imaginatio quid pag. 742
Phantasia vnde dicta 742
Phantasiæ varia notio 470
Phantasiâ consequentes affectus qui & quot 739
Phantastici 470
Pharæ Arcadicæ 387
Pharaones Aegyptiorum reges pag. 387
Phariacum pharmacum 387
Pharicus 387
Pharicum potio 387
Pharis Laconica 387
Pharmacides icones 462
Pharmacopolia ociosis accommoda 8
Pharmacorum tres ideæ Homero celebratæ 616
Pharnabazi in Maniam liberalitas 233
Pharos 317
Pharus 398
φάσηλοιαι 83
Phaselitarum sacra 83
in Phaselitas Stratonici scomma pag. 47
Phasis quid 720
Phases 720
φάσγε 720
Phasitheæ pro patria interitus, pagina 167
Phauliæ 138
Phauorinus Plutarcho infensus, pag. 675
Phauorini historia 674
Phausterius cur Baccus 75
Phedoliæ 567
Phedaliæ de Strœbo victoria, pagina 246
φήλικες fici siue phelaces, quæ, pagina 565
φήλης 28
Phelex 565
Phelomata 565
φηλεῖν 28
φῆλος 29
Phenaciſmi 565
φεναλίζειν 572
Phennis vnde 738
φεννίδες 659
Phœreus cur tragicus tyrannus dictus 326
Phereclus 584
Phereclus Thesei gubernator, pag. 584
Pherecides cur Syrius 278
Pherecydes phthiriasi consumptus 278

Ptus 278
Pherenices ob violata Olympiaca supplicium 283
φήσπολος fortuna cur 577
Pheres 268
Phicion 266
Phidiæ Iupiter in Olympiis, pagina 191
Phiditia 614
Phialia Spartanis 614
Phidon argenti signandi author pag. 105
Phidon 295
Phidonia vasa 295
Phigalia 372
Phigalensium Ceres cur nigra, pag. 372
Philetor apud Cretenses, qui, pagina 615
Philagri sepulcrum à Metallo extructum 503
Philamonis filius Tamyrus, pagina 559
Philetæ macies 46
Philichthys dictus Philoxenus pag. 210
φίλιξ 210
Philij Iouis inuentum parasitica 85
Philini historia 44
Philippus philomelos cur 210
φιλιππόδωκα 601
Philippi Cæsaris seueritas, pagina 702
Philippo rege Macedonum varia 707.708.575.66
Philippides hemerodromus, pagina 561
Philus Iupiter 343
Philobotrys 210
Philoctetis historia 361
Philodipnos dictus Philoxenus, pag. 210
φιλογέλως 45
φίλωνι cur Aegyptiis 386
Philomeli qui 210
φιλομήτωρ vnde dictus Ptolemæus pag. 58
Philonoe Bellerophonti nupta, pag. 175
Philopatris cognomen vnde Ptolemæo 58
Philopentathli cur Aeginetæ, pagina 225
Philopœmen Græcorum postremus cur dictus 474
Philopœmenis interitus 474
Philosophari quatenus conueniat 495
Philosophema 687
Philosophia quid præstet 181
Philosophia τετράκτος 495
à Philosophia qui vxores secluserint 626
Philosophiæ laus 497
Philosophi ad legislatorem collatio 591
Philosophi qui 687
Philosophorum bibacitas 626
Philostratus mendaciss. 487
Philostrati de Iulio Polluce iudicium 660
Philosycos Plato 210
Philotarichos 212
Phix, phicion 266
φλεβοτόμη 204
Phlegma quid 204
Phlegma, alimẽti vicem agere, pag. 204
Phlegma hyalodes 513

Phlegmatici humores qui 473
φλιγμαίνω 204
Phleon 699
Phlogoleucus color 404
Phlogomata 204
φλύζω 699
Φῶ 699
φόβος locus 73
Phocense bellum 122
Phocilidæ dictum 615
φοῖβαι capilli, qui 575
Phœbeum 518
Phœnices pecuniæ cumulandæ studiosi vnde 584
Phœnices qui, & eorum mores pag. 632
Phœnicum mos in statuendis cadaueribus 386
Phœnicum nauigandi peritia, pagina. 386
Phœnicides vestes 386
Phœnicium dicasterium 386
Phœnides anemonię 659
Phœnicostola iacula quæ 632
φοινιγμὸν pharmacum 633
Phœnola 404
φοινὴ 683
Phoni 316
Phorbas palæstricæ author 225
Phoretrum 767
Phorion 767
Phorphomorus 687
Phonroneus, ignis inuentor 337
φορτηγὸς 658
φορτοβαστάκτης 687
φῶλες 436
φῶς, & cur pro homine Græcis pagina 436
φῶς ἀγχθὼ quãdo Græcis dici solitum 337
φώσφορος 699
Phossonium 699
φοτσύζω 436
Photion 435
Phractici satellites qui 767
Phragis historia 703
Phragma 767
Phrastor iaculo in Olimpiis victor 185
Phrenetios signa 774
Phrenetis 472
Phrontistæ 35
Phryrion 285
Phrycti 562
Phryctoria 562
Phyganophori 766
Phrygia Atticæ 104
Phrygium indumentum 400
Phryne Clausigelos, Saperdion, Sectos 285
Phrynes pulchritudo etiam Apelli imitata 285
Phrynes scorti historia, eiusdémque statua in Delphis 285
Phrynes scorti opulentia & exinde arrogantia 758
Phrynæ duæ 285
Phrynis Lesbius 590
Phrymondæ vafricies 28
Phrvxiaries 429
Phthas Vulcanus 419
Phthiriasi consumptus Pherecydes 278
Phthisis in oculo, quid 100
Phthisis pulmonis & thoracis &c pag. 101
Phthonia Alcyon 275
Phialæ ἐλάγγυζαι 395
φυλακὴ ἄλσεως 479
Phylacæ Athenienses qui 549

Phylacti qui 481
Phyllas 719
Phyllis quid 481
Phyllon vnguentum 481
Physa 47
Physcoa Dionysio adamata, pagina 236
Physcoæ chorus 236
Physici cur meteoroleschæ, pagina 671
Physignathos 747
Physsienus 46
Phytalu Cereris hospes 569
φυτώγιαι 139
Picturæ vis ad conceptus imaginationem 740
Pietas virtutum fundamentum pag. 57
Pietatis in parente exempla, pagina 54
Pila etiam mulierum lusus 738
Pilæ inuentio 243
Pilæ inuentores diuersi 737
Pilæ in ædificiis 408
Pilæ laribus suspendi solitæ quales 408
Pilæ pro pannosis 408
Pylæ pyctarum 223
Pilæ stantes 504
Pilæ vestes 408
Pilares vestes 408
Pileus 404
Pilei vsus nobilitatis argumentũ pag. 733
Pilos Theophrasto quid 408
Pilum telum quale 408
Pilus quatenus cum cute afficiatur 217
Pilo densiore homines ad Venerem promptiores 256
Pili qui celerius canescant, pagina 215
ad pilorum colorem an aliquid faciat cutis 215
Pilorum in animantibus decidui ratio 214
Pilorum materia 694
Pilorum procreatio ex calore, pagina 301
Pindarus Corinnæ superatus pagina 243
Pindari in adulatores dictum pagina 773
Pindari mos & prestãtia 329
Pinguedinis proprium 777
Pinguia cur longioris vitæ, pagina 777
πίνακες 179
πίνιζμα 178
Pirei lema Aegina, cur 101
& 102.104
Piratæ vnde dicti 30
Pisa Endymionis filia 188
Pisa vrbs vnde dicta 188
Pisander adephagus 346
Pisander Camireus 411
Pisandria vesania 467
Piscarius 120
Piscatores oneui, qui 477
Piscis sacer qui 118
& 119
Pisces pro diis apud Syros, pagina 631
Piscium esus quando ceptus, pagina 208
Piscium silentium 162
Piscibus cur abstinuerint Pythagorici 162
Pisirrhodus Pherenices filius, pagina 283

Pisistrati amor 456
Pisonianum vitium 160
Pissatæ primi præsides templi pagina 186
Pista medicamenta quæ 656
Pitana 671
Pitanates 671
πιτανάτης ἄκτων 671
Pithaulæ 98
πίτσα 344
Pittaci prudens factum 159
Pituitosis 330
Pituitæ admixta bilis atra, quid pag. 475
Pituitosi humores qui 464
Pityinon physema 747
πιτίλησις 23
Pityreus adephagus 346
Plagium schema 644
Plagis in Venerem magis ruentis exemplum 49
Planetarum in hominum ætatibus ratio 694
Planetarum in infantibus vtero adhuc contentis, ratio 694
Planetariæ horæ quæ 110. 111
Planetarij 271
Plangon 657
Plantæ, cur aliæ perpetuò frondent, aliæ defrondescunt, pagina 222
Plantæ quatenus insectis similes pag. 778
Plantarum mas & fœmina earúmque ratio 778
In Plantis cur minus distinguatur sexus 778
Plantandi ratio ad lunæ obseruationem 713
Plantaria 562
Planus scurra 27
Plani, impostores, scurræ 27
Plasion 747
Platage 657
Platage, pueritiæ dicata 658
Platagonion 659
πλατάσσειν 659
Platæa Æsopi filia, vnde Plateæ vrbs 374
Plateasmus 148
Platæensium festum Dædala 374
Platice 659
Plato à calumnia defensus 457
Plato allegoricè intelligendus, pag. 414
Plato contra Lactantium defensus 414
Plato cum Euripide in Aegyptum 68
Plato cur Timæum à se nũquam dimiserit 319
Plato Magnesiorum & Siculorum legislator 591
Plato philosycos cognominatus pag. 210
Plato virgine natus 245
Platonis de Deo patre & filio sententia 428
Platonis De legibus libri, pagina 538
Platonis de loquendi ratione præceptum 161
Platonis de spe apophthegma, pag. 711
Platonis de visus ratione sententia 305
Platonis dictum de verè diuite, pag. 756
Platonis elegans in Anniceriam scomma 551

Platonis eloquentia 457
Platonis & Aristotelis discordiæ ratio 534
Platonis grauitas & sapientia, pag. 534
Platonis in Diogenem scõma 181
Platonis laus 455. 456
Platonis non verba attendenda, sed sensum 491
Platonis reminiscentia 726
Platonis scripta ad sacram scripturam per Numenium collata pag. 455
Platoni asserta animæ immortalitas 626
Platonicarum legum frigus vnde 593
Platonicorum in portubus conuersatio 207
πλατυγίσσειν 659
Platyporphyra indumenta 393
Platystomi Dores, cur 148
Plaustrarij 601
Plautus altera Aphrica 198
Plautinæ familiæ, prouerbium pag. 364
πλαυδᾶσθαι 253
Pleiades Atlantis filiæ, earúmque nomina 424
Pleiadibus orientibus natos, cincinnatulos fieri 516
Plemæ 425
Plemyra ibid.
Plemnæ 425
Plemochoe 425
πλίων 247
πλίωσιν 247
Pleon, pro anno 425
Plethrum 23
Pleura 119
Plinius ab Hermolao Barbaro restitutus 133
Plinij laus 48
Plinij patria 256
Plinthion 747
Plinthion, quid geometris 579
Plinthophori 766
Plinthus 762
Plotinum imaginem sui nullam effingi voluisse cur 431
Plumbo reprimi Veneria 310
Plutarchi apophthegma 260
Plutarcho infensior Phauorinus pag. 676
Pluto cur ἄδης 200
Pluto cur Clymenos 775
Pluto cur defunctis præsidere creditus 510
Plutonis canis 523
Plutonis cum Proserpina congressus quid 334
Plutonis templum apud Eleos pag. 372
Plutoni aërem cessisse, vt totius diuisione 593
Plutos cur Hispaniæ subterraneæ inhabitare dictus 602
Plutus aplutus & adiexodos quibus putetur 758
Plutus cæcus 460
Plutus diuitiarum deus, cur cæcus 753
Pluti carceres, thesauri 753
In Plutum, scolion 126
Pluuiæ ratio 743
Pluuiæ tropeæ, quæ 748
Plyntheria festa quæ 268
Pneumatomphali 353
Poculi inuicem propinatio, fidei sanctio apud Nasamonas 641

Poculorum modus 177
Poculis æneis vſi diuites 672
Podagra canum 525
Podagra cur non laborent ſpadones 221
Podagra, ex cognatione 219
Podagra quibuſdam frugalitate curata 206
Podagræ pſelliſmus 156
Podagrica affectio, ſiue podagra pag. 12
Podalirij hiſtoria 278
Podargus equus 523
Pœcilida auicula 476
Pœcilliæ piſces 473
Pœciltæ 412
Pœnorum perfidia, moréſque alij pag. 643
Poëtæ diis amati, qui 329
Poëticas fores fruſtra abſque furore pulſari 473
Polæ 260
Polemon ſophiſta, déque eodem plura 748.749
Polemonis liber De ſacra via, pagina 121
Polemonis ſophiſtæ iocus 477
Poli duo 424
Polia 260
Polieus Iupiter 103
Poliocrotaphi 697
Poliocrotaphi cur ſenes Homero 217
Polion 177
Polion locus 498
Polis olim, quæ inde acropolis, Athenis 297
πόλις, per exochen Alexandria 383
Poliſtæ 605
Politura 331
πολιόχρως 664
Polium vinum 177
Pollicis ratio 485
De Iulio Polluce Athenodori & Philoſtrati cenſura 660
Polyandrion 200
πολυλεχρωεῖν 699
Polychroniæ ratio 274
Polydamantis robur & interitus pag. 238.239
πολυείλικτος 174
Polyglofſos, Cur Dodonea quercus 156
Polyhiſtoris lapſus 666
Polyphes filia Minerua 295
Polypus an brachia ſua rodat pagina 228
Polypus pro adulatore 230
Polypus morbus 228
Polypi deſcriptio 228.230
Polypi tholus 231
Polypi voracitas 228
Polypi colouopodes cur 228
πολυπρέγμων 557
Polyſigma 149
πολύστροφος 174
Polyteles 89
Polytropi cognomen 27
Polyxenæ à ſeipſa ad Achillis tumulum iugulatæ hiſtoria 180
Pomiliones cur mẽte deficiãt 731
De pomo, liber incerti authoris pag. 626
Pomorum vmbilicus 352
Pompeius diuinaculorum manci pium 271.272
Pompilus piſcis 119
Pontani iocus 172
Ponticum arboris genus 220
Pontici braccati 601

Ponti

Ponticus ſapor 197
Pontificatus à muliere occupatus pag. 245
Pontina palus 700
Poppeæ Sabinæ progreſſus in publicum qualis 164
Populneis tantũ lignis in Olympici Iouis ſacris Eleos vti 187
Populus cur ἀχερωΐς Homero 187
Populus cur λεύκη 478
Populorum diuerſi mores 700
Popyſmus 153
Porcelli in Tiberium ſcomma pagina 775.776
Porculus piſcis 119
πῶροι, pori 12
Porphyrides veſtes 403
Porphyrij liber contra eſum carnium 209
Eiuſdémque præcepta alia 209
Porta ſuperna & inferna quid apud aſtrologos 10
Portiæ pudicitia 163
Portij Latronis hiſt. 43
Portio Latroni quantum profuerit remiſsio 6
Portulacam Veneriis cõferre 311
Portumnus 60
Poſtæ 562
Poſtillatores 158
Poſtriduani dies ominoſi, 268
Poſtuerſa Carmenta 355
Poſtulatitij 34
Potamia Diana 237
Potandi certamine, ne philoſophos quidem abſtinuiſſe 626
Pothos 509
Potniades deæ 473
Præciſum inteſtinum 328
Præciſi qui 328
Prædes 528
Præfocationis cauſa 91.92
Præmiorum diuerſa nomina, pagina 226
Præneſtina veſta 341
Præſidiaria toga 402
Præſter 746
Præſter terreſtris 743
Præſtigiatorum acceptabula quæ pag. 229
Prætor maior qui 107
Prætor peregrinus ibidem
Prætor prouinciarum ibidem
Pramnia vitis 682
Pramnium vinũ Cereri ſacrum pag. 177
Pralinon color 404
Praxagoræ naturalia 230
Praxiergidæ 269
Praxilla Sicyonia 320
Praxillæ ſcolion 127
πραξίλλειον metrum 368
Praxionis Megarica 280
Praxitelis Venus 286
Praxitheæ pro patria interitus pagina 168
Presbeum 53
Presbytes 697
Prexaſpis filius à Cambyſe necatus 438
Primicerius 104
Princeps, Dei imago 591
Principatus parandi & cuſtodiendi augendique duæ cauſæ pagina 758
Principium omne, diuinum, pagina 270
πρίσαι 520
προάγγωσις 397
προβιβρώκεται 697

Problematum diuersitas 410
Proboli 136
Probi dictum 598
Probi imperatoris historia pagina 597.598
προπάθεια 397
Procella 746
Procridis canis 522
Proculus grammaticus 387
Prodicus Spartæ quis 183
Prodici Hercules 183
Prodici ὦδαι 111.183
πρόδικος σοφώτερος 111
Prodigalitatis detestatio 759
Prodomus 93
Prodromi fici 565
Productio 267
Productores, qui 267
In Productores & productrices lex 267
Prœti filiarum insania 473
Prœti filiarum furor vbi desierit pag. 73
Progloſsis 156
Programma 595
Prometheus artium inuentor, quid 592
Prometheus Cabirus 373
Prometheus occidendi bouis author 81
Promethei ara 75
Prometheo an debeatur ignis inuentio 338
Promethea festa 75
Promptitudo, ἐυβολία 51
προμύθιον 559
Pronœa 499
Prophetarum Iouis in Creta frugalitas 209
Proreta 455
Proreus 455
Prosa dea 355
Proscenium 391
Proscindere 247
προσελῆται qui 510
Proscriptio 340
προσκυλῶ 383
Proseleni qui ibidem
Proserpina, Hecate 717
Proserpinæ cur catuli solerent offerri 518
Prosodia sacrificia, & poëmata 83
Prostituti corporis pœna veteribus, flagitij professio 459
προστρωσεῖν 345
Prostropæi 345
Protagoras cur λύγδαμις pagina 686
Protagoras falso sapiens habitus pag. 72
Protagoras φορτοβασάκτης 687
Protagoras philosophus, phormophorus 687
Protagoræ historia 685.686
Protericæ fici 565
Proteus Aegyptius sophista 770
Protei mutatio 770.771
προθύσεις 509
Prothymata 82
Protogeniæ pro patria obitus pagina 167
Ptotus Massiliæ conditor pagina 395
Prouidentia diuina 741.742
Prouocatio 528
Proxenetæ 35
Proxenetica 35
Proxenia 35
Prudentiæ imago Pallas 293
Pruina quid, & vnde 216

Pruinam pro canicie eleganter dici 216
Prurigo quid 256
Prytaneum quid 230
Prytanei alimentis digna, quę pagina 472
Prytanei apud Eleos hestiatoriũ, pag. 188
Prytanei Vesta 340
Prytanicæ vestes 403
Prytanitis Vesta 403
Psacala 356
Psacaluchi 356
Psar, qui sturnus 255
Pselliophori 71
Psellismus 153
Psellismus podagræ 156
Psellium quid 132
ψιλλίζεσθαι 154
Psellus quis 149
ψῆφισμα quid à lege differat, pagina 593
Pseudaula 99
Pseudenedra 29
Pseudenedri qui 29
ψευδόμενος syllogismus, pagina 614
Pseudoperipteron 732
Pseudoportus 99
Pseudoporticus 99
ψιάς 682
ψίων 682
Psiloticum pathos 552
Psithia vitis 682
ψιθυρίζειν 682
Psittace ἀνθρωπόγλωττος 680
Psoæ 557
Psomocolaphus 775
Psomocolax 774
Psomos 775
Psora occupatis cur pilus se promere nequeat 214
ψωροφθαλμία 100
Psychrobaphes, vestis genus 404
Psylli canes 520
Psyttalia 102
Ptea 437
Pteleas 570
Ptera in templis, quid 193
Pternocopis Philoxenus 210
Ptochotrophia 553
Ptolem cur Lamyrus 154
Ptolemæus nauarchus 774
Ptolemæus φιλομήτωρ vnde dictus pag. 58
Ptolemæi apotelesma 113
Ptolemæi & Galetis historia 182
Ptolemæi mollicies 583
Ptolemæi paricidium 58
Ptolemæi regis dictum 756
Ptolemæi secundi mores in melius mutati 703
πτῶμα olearum quid 140.141
Ptous cur Apollo 437
Puberes qui 695
Pubertatis ratio 693
Pudicitia mulieris, formæ præferenda 246
Pudicitiæ commendatio 164
Pudicitię in fœminis teneritas, pag. 166
Pudicitiæ quantus honor tribui Romæ solitus 166
Pudor in oculis 459
Puellæ μολυδάπανοι 736
Puellæ venenosæ histo. 43
Puellarum apud Spartanos studia, quæ 540
Puerarius 328
Pueritiæ ad lunę vires ratio 694

Pueritiæ ætas 691
Pueri bomonicæ, qui 640
Pueri cur non caluescant 222
Pueri cur oxyphoni 675
Pueri, cur viris hebetiores, pagina 731
Pueri vnde dicti 691
Puerorum amor quatenus concessus 322
Puerorum apud quosdam institutio quæ 611
Puerorum educatio apud Cretenses qualis 616
Puerorum in Olympiis certamina quando admissa 185
Puerorum qualis memoria, pagina 743
Puerorum vaticinia apud Telmessum 246
Puerperarum mos viris ministrare apud Tibarenos 622
Puerperij in Liguria, Hispania & Illyrico, mores 603
Pugilatus 225
Pugiles, qui & pyctæ 225
Pugio herba 169
Pulchra verè foris, intus quoque bona 390
Pulchritudo triplex 454
Pulchritudo perfecta, quæ 390
Pulchritudinis apud Indos veneratio 627
Pulchritudinis schema climax, pag. 774
Pulmo quare spumosus 267
Pulpa 567
Pulsus κυματώδης, & σκωληκίζοντες, & μυρμηκίζοντες 265
Pulsus myuri & μυκρίζοντες 265
Pulsus ne aliquis eroticus 738
Puluinar regium quid Persis 586
Puncta, redditus 648
à Punctis 648
Pupilla 377
Puppis in capite, quid 218
Puppium imagines 699
ad Purificationem quæ adhiberi solita 68
Purpura stilataria quæ 393
Purpuræ Tyriæ præstantia 632
Purpurarum piscatio 632
Pyctæ 225
Pyctarum arma 225
Pygmæi terra æditi 764
Pygme 225
Pyletis Minerua 295
πυρός fulmen 74
πύρινον 434
Pyrenes 130
Pyrgion 261
Pyrgitæ 261
πυργῖτις herba 261
πυρκλίφοι 74
πυρός 230
Pyrrha coma 215
Pyrrhichus 215
Pyrrhichius versus 504
Pyrrhi canis 522
Pyrrhi galea 326
πυρρότης 214
Pyrsa 215
Pyrsamides nymphæ 74
Pyrsophorum vas 74
πυρσός Argiuorum festum 74
Pyrsus 74
Pythagoras cur meritò sapientissimus 425
Pythagoras Numa posterior 663
Pythagoras viuus exustus 663
Pythagoræ apud suos authoritas, pag. 662
Pythagoræ cubica ratio in præceptis obseruata 583
Pythagoræ emptus à piscatoribus verriculi iactus 662
Pythagoræ in mactandis pecoribus religio 663
Pythagoræ magia 662
Pythagoræ nomen vnde 661
Pythagoræ sapientia 661
Pythagoræ symbola 425.426 427.428 & 429.430.431.663
Pythagoram fuisse augurem, pagina 662
Pythagorica instituta quæ 664
Pythagorica necromantia 662
Pythagorici 664
Pythagorij 664
Pythagoristæ 664
Pythagorici cur piscibus abstinuerint 162
Pythagorici sebastici, polytici & mathematici 664
Pythagorici numeri, eorúmque nomina à diis 69
Pythagoricum silentium 319
Pythagoricus tripus 662
Pytheæ de Athenienſium legatis dictum 612
πύθιστεν 433
Pytheum 432
Pythiani ibidem
Pythiana pocula ibidem
Pythicus agon 433
Pythicus nomos auleticus, eiúsq; partes 432
Pythias 433
Pythius cur Apollo 435
Pythij hominis ditissimi historia 688
Pythij vafricia 25.26
Pythij Spartæ qui 432
Pythium carmen 432.433
Pythium quàm multis habeatur locis 432
Pythia 432.433
Pythia certamina à Diomede primum instituta 70
Pythiorum laurus corona 184
πυθμήν 352
Pytho Delphorum ciuitas 432
Python cognomento Draco, pagina 433
Pythonis à Diana & Apolline perempti fabula 73
Pyxines cur dictus Chærephon, pag. 152

Q Vadrans 670
Quadrãtaria Clytẽnestra quæ 582
Quadrantes prostitutarum precium 582
Quadratus cur vir bonus & felix pag. 577.578
Quadrata area 581
Quadrata compositio 580
Quadrata structura 581
Quadratum agmen 581
Quadratum corpus 580
Quadratum de quibus propriè dicatur 578
Quadrati pedes, & versus, qui pag. 180
Quadratarij 581
Quadrigæ inuentor Erichthonius 167
Quadrigarum mos vnde in Græciam 643
Quæstum à prudente facilè negligi 701

Quarta luna nati, infelices 714
Quartanam interdum etiam timore discuti 740
Quartarij qui 581
Quaternarij dignitas 270
Quaternitas, perfectus numerus, pag. 578
Quatuor viri, qui apud Græcos, pag. 277
Querquetulanus mons 774
Quies nimia quantum etiam valetudini obsit 6
Quietis certa tempora magnis viris 6
Quiete pingueſcere aliquos, pagina 6
Quinquertium 225
Quinquertiones 225
Quirinus pro Romulo 60
Quiſquilium 412
Quiſquiliata 412

R Eretriēſibus familiare 152
Rabienus Labieni cognomen 45
Rabirius poëta 755
Ranæ 159
Rapto viuere quibus licitum, pagina 543.544
Ratiocinator 145
Rationalis philoſophia 525
Rationarium 145
Rationarius apparitor 145
Ratio, aurigæ inſtar 491
Ratio, intellectus poſsibilis, pagina 139
Rationis orationiſque vim ineſſe cunctis animalibus 487
Rationibus inferre 145
Raui oculi 172
Rauus color 172
in Rebelles Athenienſium decreta 369
Rectum inteſtinum 262
Recuratoria frictio 15
Reelementatio 421
Regio pro lege, prouerbium, pagina 584.585
Rei vis, non vocabula conſiderandа 490
Rei comperendinati qui 479
Reorum argentei in Areopago lapides 137
Remigum ſpecies 399
in Reminiſcēdo, ſolœciſmus qui pag. 725
Reminiſci, quid 725
Remiſſarij vectes 766
Remiſsio animi velut amiſsio, pag. 7
Reſecrare 118
Reſpirationi deſtinata membra pag. 680
Reſtituti presbyteri hiſtoria, pagina 740
Retina oculi tunica 379
Regis oculus quid, item aures, pagina 299
Reges à Romanis imperatoribus ſoliti diademata accipere 613
Reges Homerici αὐτοδίδακτοι, pagina 635
Regum priſcorum arcanus ineundi ſocietatem mos 486
Rha barbarum 453
Rha fluuius ibidem
Rha ponticum ibidem
Rhabdoides ſutura 217
Rhacha 71
Rachia 71.407
ῥαχίας λαλίστιξ 71
Rhachis

Rhachis 119
Rhachitæ qui & vnde dicti 71
Rhachos 71
Rhadica 453
Rhadix 453
ῥαγίζειν 774
Rhagoides oculi tunica 378
Rhamnus oppidum vnde 136
Rhanteres 92
Rhaphanides 760
Rhaphides piſces 219
Rhapſodos 266
Rhathymi 195
Rheæ & Saturni allegoria 558
Rheæſinus 104
ῥῆχος 71
Rhegillæ vxoris Herodis hiſtoria 760
Rhemi 601
Rhemenſis tela 601
Rheon Ponticum 453
Rhetor 686
in Rhetores Cappadocas Ammiani ſcomma 483
Rhetoricæ initia ex Corace propagata 175
Rhetoricæ partes per Chimœram allegoricè intelligi 174
ῥίψ 423
Rhine 423
Rhineæ ibidem
Rhinoboli ibidem
Rhinoceros quando primum viſus Romæ ibidem
Rhinocerotes cur Aethiopici tauri ibidem
Rhinos 423
Rhinthonis Iphigenia 405
Rhipæi montes 313
& 452
Rhipæos montes nullos eſſe 452
Rhipe 299
Rhiſcus 398
Riſus Sardonius 130
Rhiti 398
Rhiza 405
Rhizotomi 669
Rhochmi 480
Rhodia 659
Rhodigij illuſtratio per Cælium facta 708
Rhodium vinum 177
Rhodij, cur albi Cyrenæi Stratonico dicti 660
Rhœas 563
Rhœbus quis 154
Rhœcus Samius 383
Rhogoides, oculi tunica 377
Rhoicæ mulieres 289
Rhope 299
Rhopos 204
Rhyas 419
Rhyos nympha 220
Rhythmus 334
Rhythmus ſolutæ orationi & carmini communis 368
Ridentes lætius cur lachrymantur 93
Ridentium lachrymæ 96
Ridica pro rhadica 453
Riſit Charon, prouerbium, pagina 150.191
Riſit leo, prouerbium 191
Riſus ſoli homini peculiaris 738
Rixā à laſſo quæri, prouerb. 202
Robur in carcere quid 472
Robore digna, quæ 472
Rochetum 403
Roma Babylonis nomine indicata 630

Roma noua pro Byzantio, pagina 661
Roma orbis epitome 613
Romæ natiuitas 721
Romæ laus 612
Romanæ grauitatis commendatio 612
Romanarum mulierum laus, pagina 424
Romanarum mulierum libidini coercendæ lex 255
Romani imperij à Barbaris vastati ruina 43
Romani ciues, qui 612
Romani fori tectum æneum, pagina 666
Romani Syrorum venalium similes, cur 630
Romanorum in muneribus mos pag. 183
Romanorum sepeliendi mos qui pag. 507
à Romanis virtutis petēda exempla 613
Romulus Quirinus 60
Romuli & Remi nascentiū tempore loquutus agnus 387
Romuli monumentum 760
Romulo cur nulla in parricidas lex constituta 56
Roscius in scena, prouerbium pagina 291
Roscij histrionis excellentia, pagina 291
Rotæ hexacnemi & octacnemi pag. 427
Rubeus color, siue rubens 470
Rudiarij 37
Rufus Perinthius 753
Ruffos celerius canescere, quàm nigros 210
Ruffitas pili quasi imbecillitas pag. 213
Ruminalis arbor Nerone imperante emortua 41
Ruta ficui adnata, dulcior 565
Ruta quare πήγανον dicta 50
Rutam Veneriis aduersari 49
Rutili coloris victimæ 518

Σ, numeri nota 225
σ in ξ transitus 601
Sabeorum in defunctos inhumanitas 501
Sabba vates 500
Sabbath pro Saturno Hebræis 194
Sabbatum triplex 196
Sabbati loco cur dominicū diem colamus 196
Sabati otium 196
Sabini iocus 477
Sabinorum sacerdotes æneo cultro attonderi soliti 669
Saburratio 345
Saca dies 620
Sacarum festa 620
Sacciperium 41
Sacciperio 41
Saceas festum 200
Sacellum primum ab Hercule erectum 555
Sacer confessus 123
Sacer dies, quid 121
Sacer morbus 118.120
Sacer piscis qui 118.120
Sacerdos non integro corpore, quod 68
& 70
Sacerdos non integro corpore, mali ominis res 89
Sacerdotes acephali qui 348
Sacerdotes cur angeli dicti, pagina 343
Sacerdotes quales Romulo 89

Sacerd

Sacerdotum corona capitis quid signet 642
Sacerdotum munia 343
Sacerdotibus modò permissum versicolore veste vti 403
Sacerdotales Hebræorum vestes pag. 397.358
Saci 137
Sacra anchora 119
Sacra fistula 219
Sacra porta 302
Sacra terra 122
Sacra via 119
& 122
Sacri epitheton variè rebus adiici 118
Sacrum hominem occidendi ius quale 116
Sacrorum varij ritus 85
Sacrorum voces cur plerunque barbaræ 418
Sacrorum vis 87
Sacris an afficiatur etiam Deus, pag. 87
à Sacris arceri mutilatos 89
Sacris eisdem initiati, qui, prouerbium 123
Sacramento contendere quid, pagina 123
Sacrare caput cum bonis, quid, pag. 116
Sacratæ leges quæ 116
Sacrificium Deo gratissimum quod 68
& 70
Sacrificium perfectū quibus constet 83
Sacrificia pura quæ Thucydidi, pag. 833
Sacrificia, velut medicamenta pagina 87
Sacrificia veterū cuiusmodi fuerint 83
Sacrificiorum diuersitas & varię appellationes 82
Sacrilegorum pessimus interitus 353
Sagda 129
Sagitta, futura capitis, pagina 218
Sagittæ in bellum profectorum cur signarentur apud Persas, pagina 587.588
Sal, amicitiæ symbolum, pagina 83
Sal cur initio apponatur, pagina 68
Sal lustralis 68
Sal quare sacrificiis adhibeatur pag. 83
Salem 247
Salacon 129
Salaconiæ 129
σαλακωνίζειν 129
Salambo Venus 262
Salaminia nauis 122
Salarij 212
Salauacha meretrix 268
Salij, cur Franci 601
in salinas damnari 8
Salpistica crumata 431
Salpuga 127
à salsamento prouerbia, pagina 212
Salsamentorum genera, pagina 183
Saltatio, imitatrix 316
Saltationis vsus 586
Saltus certamen & vocabula, pagina 225

Saltu sulcum transmittere prouerbium 226
Salue ὑγίαινε 413
Samæa 499
Samanei 209
Sambicus 550
Sambico grauiora pati prouerbium 550
Samius 37
Samij qui 37
Samiorum rebellium pœna, pagina 370
Samnis 37
Samotraces, qui Spartæ, pagina 183
Sandes Hercules Persis, pagina 585
Sanguis ceruinus quare non coeat 277
Sanguinis caprini & taurini potus 276
Sanguinis fila 276
seu fibræ 276
Sanguinis thrombi 276
Sanguinem agitari rubentium rerum intuitu 410
Sanguinem mutuũ gustasse amicitiæ symbolum quibus, pagina 629
Sanguiculus 207
Sannas 356
Sanna vnde 356
Sansæ 141
& 567
Sansarij 141
Saperda 212
Saperdion dictam phrynen, pagina 286
σαφλίωσε 190
Sapiens vno minor Ioue 578
Sapienti quid maximè fugiendum 771
Sapientia πρεσβυτὶς περὶ ἀφελείαν, pag. 179
Sapientia quid 1
Sapientiæ studium quid præstet 181
Sapientiam summam in religionis assertione versari 388
Saporis Persarum regis historia, pag. 587
Sapphus amica Erinna 244
Saphus scolion 127
Saraballum 401
Sardæ 574
Sardinæ 574
Sardiniæ pestilens aër 128.748
Sardoa herba 748
Sardoa lex 701
Sardonia herba 128
Sardinia ranunculi species 248
Sardonius risus 248
Sadonica tunica 400
Sarmatæ braccati 601
Sarmatarum mores 609
Sarmaticus ludus 609
Sarraceni, Scenitæ Arabes 636
Sarracenorum instituta, siue mores 636
Sarus 185
σῦρ 457
Sata mensura ibid.
Satellius Quadratus 227
κάτ]ω 457
Satonem pro Platone cur dixerit Antisthenes 457
Satura palus 700
Saturnalium ratio Romæ 358
Saturnalium ritus 200
Saturnia vita 195

Saturnus à Ioue exactus 196
Saturnus capricorni dominus, pagina 557
Saturnus Cronij maris præses, pag. 104
Saturnus cur ἀγκυλομήτης, & λευόπτερος 194
Saturnus Hebræis Sabbath, pagina 195
Saturnus idẽ qui & Beel & Beelphegor 200
Saturnus pro mente 358
Saturni allegoria 194
Saturni dies ocio destinatus cur, pag. 195
Saturni filios vorantis allegoria, pag. 194
Saturni hostia 198.199
Saturni planetę ad septimam hominis ætatem ratio 695
Saturni prius fuisse oraculum Delphicum 434
Saturni regnum 195
& 196
Saturni sapor quid 196
Saturni siccitas 354
Saturni vis in meridionalibus, pag. 594
Saturno capita retegi in sacris, pag. 733
Saturno infantes mactare solitum 198
Saturno nigricans barba, apud Orpheum 196
Saturnum inhabitasse Italiam, pag. 103
Satyrus ad Apolloniã captus 699
Satyri vnde dicti 699
Satyra auis cur coruus, pagina 700
Satyra, vel Satyrion locus, pagina 700
Satyrides insulæ 365
Satyrion herba ad coitum efficax 268
Satyrion Inda, vel Indica 268
Satyrismus 268
σαυλοπρωκτίαν 129
σαῦλος 129
Sauromatis cibus milium 568
Scabellum regiũ quid Persis 186
σκαῖα 345
Scæuolæ aræ 576
Scamandri fluuij simulacrũ 534
Scandalum vnde 653
Scapheæ, pro inquilinis 479
Scaphephori 479
Scapus in vuis quid 126
σκαριφισμὸς 24
scariphismos 24
Scauri in Montanum scomma, pag. 150
σκάζω 653
Scedasi puellarum vltio 546
Scenici cultus vnde 620
Scenitæ Arabes 656
σκιωδόφος 239
Sceuophora quæ 767
Sceuophoria 767
Sceuoriæ 30
Scematothetes 776
Scenia Pallas 111
Schetlius 28
Schidia 280
Schinocephalus cur dictus Pericles 733
Schinos 733
Schinus arbor 502
σχίσεις 519
Scœnicolæ 262

Schœnis Venus 262
Schœno 262
Schœnotroges 262
Scholia 158
Scholiastæ 158
Sciadæ 554
Sciadephori 766
Sciadion 24
σκιάδιον 554
Sciagraphia 24
Sciagraphus 24
Sciamachi, qui 22
σκιαμαχεῖν, prouerbium 22
Sciamachia 224
σκιάς Spatæ quid 554
Sciatherici inuentor Anaximenes 112
Sciatrophiæ qui 258
Sciotrophia 258
Scientiæ commendatio 437
Scientiæ non esse directionem pag. 31
Scieria, Dionysij festum 540
Scillæ est, libidinem cieri, pagina 262
Scillutij 235
σκιμαλίζειν 485
Scipionis Africani dictum 31
Scipionis in Appium Claudium apophthegma 726.727
Scira festum 280
Scira terra 280
Sciraphion 280
Sciraphoros ibid.
Sciras Minerua ibid.
Sciri ibid.
Sciritæ ibid.
Sciroma ibid
Sciron ibid.
Scironides petræ ibid.
Scirophorion mensis ibid.
Scirus vates 280
σκιρρᾶν 42
Scirros 231
Scirus 280
Sclerophthalmia 100
Scelerotica oculi tunica 380
Scoleces eorúmque species 653
Scolecidata vestis 411
σκωληκίζοντες pulsus 265
Scolia quid Græcis 126
Scoli qui 653
Scolon 653
Scolopendra 126
Scolopes 653
Scolopomachærion 653
Scopeliani sophistæ historia, pagina 728.729
Scopeliano more libris inuigilare prouerbium 728
σκοπελίζειν 634
Scopes aues 126
Scopos & episcopos pro eodē 549
Scopi 126
Scops saltatio vnde 126
Scopulæ 126
Scorionis Dacorum ducis historia 516
Scorodon 416
Scorpij ζῳόν 722
Scorpioinis chelæ cur Boreæ Nicandro 314
σκοτίτας Iupiter qui 554
σκότωσις 10
Scriptorum omne genus excudendum 496
Scriptura quid 685
Scripturarij 685
Scrobs 339
Scrotum 684

Scruta quid 684
Scrutarius 685
Scrutaria 685
Scrutariam facere 685
Scrutea 684
Scuta, pro vase rustico 684
Scuta vmbilicata quæ 350
Scutale 262
Scutarij 685
Scutariorum tribuni 685
Scutorum gemmæ 544
Scutorum literæ 544
Scutorum vmbilicos inuenisse Cares 386
Scutrisçum 684
σκύλαξ 519
Scyllæ descriptio 249
quomodo in hominem competat 249
Scyros 478
Scyrotes 478
Scyros insula 478
σκυρωτὴς ὄλος 478
Scyrus insula 278
Scytaria 262
Scyta Herculis filius 608
Scytæ soli, à nemine vnquam domiti 609.610
Scythæ cur albi & animosi, pagina 420
Scythæ frugum pauperes 383
Scythæ galactopotæ 12
Scythæ ruffi 608
Scythæ vnde dicti 608
Scitharion lignum quod 610
Scytharum capillus cur promissus 422
Scytharum, capillum spargere, pag 422
Scytharum feritas 501
Scytharum furandi licentia 544
Scytharum immanitas vnde, pagina 584
Scytharum in defunctos immanitas 501
Scytharum instituta 608
Scytharum mores 608.609
Scytharū regum sepeliendi mos, pag. 507.508
Scythica calciamenta 608
Scythicus mons 622
σκυτοτόμος 239
σκυτᾶν 524
σκύτος 174
σκύτεσθαι 608
σκύλαξ
σιβαστικοὶ Pithagorici, qui, pagina 664
Secluſa pro mysteriis 399
Secluſorium 399
σκυλὸς 174
Secundicerius 104
Secundus, gallo amatus 415
Securis in iudicium vocandæ ritus 102
Securitas quibus noxia 4
Secundina oculi tunica 380
Sedulitatis exempla 6
Segnes qui, & vnde 167
Seianus equus, prouerbium, pagina 124
Seiani pro caluis cur 221
σεῖα 143
σεισάχθεια 144
Sela quid 347
Selemnus fluuius & eiusdem vis mira 458
Selene pro luna cur 616
σεληνιαζόμενοι 618
Seleuchus elephantarches 673
Selino coronari in Nemeis soli-

tum,& in istmiis 584
Sellarij 266
Semen ex cerebro defluere 261
Semen à toto viri corpore defluere 357
Seminis in sopore profusio vnde pag. 310
Semen intemperantium ad coitum,infœcundum 261
Semen omnium hominũ album pag. 421
Semina vino conspergenda 177
Semiamira Heliogabali mater pag. 233
Semimares in mare deportati pagina 317
Semiramis à filio necata cur 589
Semiramidem primam omnium castrasse masculos 221
Semnoparasiti qui 84
Semperasiones 125
Senæ insulæ oraculum 234
Senatoria professio quæ 757
Senatoria vestis pro cœnatoria pagina 413
Senatorũ à sexagesimo anno immunitas 7
Senatulus in Quirinali colle cõstitutus 234
Senatus, ingenij theatrum 673
Senatus Cumæorum nocturnus qualis 481
Senecæ in Neronem adulatio 40
Senecionis historia 41
Senectæ felicis ac validæ exempla 690
Senectus frigida & sicca 777
Senectus imbecillis ex adolescentiæ intemperantia 690
Senectus,naturalis morbus 216
Senectus triplex 697
Senectutis ætas 691
Senectutis honos apud Albanos pag. 617
Senes callipædas fieri, quid Luciano 53
Senes cur μακρόλογοι 551
Senes qui 691
Senum memoria cur imbecillior pag. 723
Senum temperatura 692
Seniorum vox 676
Senio,tali iactus 763
Senilis cutis cur paguros, pagina 697
Senilem ætatem præcipuè arescere 695
Sensus ætherei corpusculi, pagina 494
Sensus,nuntij 196
Sensuum modus elementis attributus 307
Sensibus cur tãtopere afficiamur pag. 297
Sepedones 229
Sepeliendi diuersarum gentium ritus 500
& 501.507.508
Sepiæ capillamenta 229
Sepieum quid 229
Sepiæ 229
Septenarij dignitas 270
Septenarij ratio in luctu, pagina 508
Septenarij vis 274
Septenario quietem significari pag. 508.509
Septentrionis venti proprietas pagina 744
Septẽtrionales cur audaces & feri pag. 594
Septentrionales populi quali forma 598
Septentrionalia tantum signa veteribus obseruari solita 423
Post septimum quenque annum in homine naturam noui aliquid ostendere 692
Septum 93
De septuagenariis quid fieri solitum 618
Sepulchrales canes 501
Sepulchrales leges 501
Sepulchrales canes qui apud Bactrianos 618
Sepulchrum 502
Sepulchrum, corporis portus pagina 507
Sepulchrum quid à monumento differat 506
Sepulchri appellatio 506
Sepulchri locus qualis esse debeat pag. 502.503
Sepulchri violati actio 501.502
Sepulchra,cur ἄφιλα Græcis 505
Sepulchra cur monumenta 501
Sepulchra in vrbibus quibus concessa 501
Sepulchra veterum in agris, pagina 501
Sepulchrorum columnę,& luxus reliquus 504
Sepulchrorum coronæ 509
Sepulchrorum ianitores pagina 510
Sepulchrorum ius 500
Sepulchrorum ornatus apud veteres 503.504
Sepulchrorum religio 500.501
Sera 366
Sereniæ sacellum 121
σῦρ,animal quale 406
σῦς,fluuius 406
σῦρις 406
συρία,insula 406
Serica vestis, olim medica pagina 406
Sermonis præparci laus pagina 159
σῦς 185
Serpentem semel calamo percussum, mori: iterum, confirmari pag. 363
Serpentes in odoriferis syluis frequentes 634
Serpentes quomodo à soricibus sibi caueant 663
Serpulæ 634
Serra 766
Serram ducere 766
Serratura 766
Sertorius corporis vitio cur lætari solitus 257
& 258
Seruilius Glaucia 450
Serum vestis 406
Seruum amare ne liceat, Solonis lex 456
Seruum formosum amasse, veteribus non turpe iudicatum pagina 322
Serui apud Albanos sacri,qui,pagina 617
Seruos pro nullis haberi, ciuili iure 527
Seruitia Agrigentina 621
Seruitia Cappadocia 621
Sesostris regis tropea muliebribus pudendis insculpta, pagina 282

Sestos cur dicta Phryne 286
σῆτις 652
σήθειν 286
Seueri ducis interitus 204
Seueri imperatoris historia 45
Seueri sepulchrum, hydria 506
Seuinus quis 330
Seuthas 452
Sexagenariorum cicutã hauriendi mos 616
Sextius Chæronẽsis philosophus, eiúsque De philosophia Platoni. libri 760
Sextij dictum 578
Sibda pro sida 84
Sibylla Herophyle 499
Sibyllarum nomen vnde 246
Siccya Indica 74
Sicilia cur Drepanum 196
Sicilia vicus 600
Sicula 329
Sicula beta 327
Sicula tunica 400
Siculorum acumen 584
Siculorum adulandi mos 772
Sicydion 74
Sicyon cur sacra 121
Sicyon vnde, quæ prius Aegiale pag. 73
Sicyonia cucurbita 74
Sicyos 73
Vnde dictus Græcis cucumer 253
Sidera priscis pro diis 47
Siderum casus quid 18
& quid portendant 19
Siderum obseruatio 271
Siderum radiis in terræ centro excitari incendium 339
In Sideras Stratonici scomma 47
Sidoniorum inuenta 632
Sigma litera vnde dicta Græcis pag. 134
Sigma, pro diæta 134
Signa, quæ sigilla 493
Signa summittere, quid 106
Sileni ac Midæ congressus 535
Sileni captiuitas 535
Sileni imagunculæ quales 391
Sileni nomen vnde 47
Sileni 364
Silenorum indumenta 699
Silenis similis Socrates 391
Silenos esse mortales 366
Silentium, præcipuum fœminis ornamentum 477
Silentij commendatio 159.160
Silentio colendum Deum, Pythagoreorum dogma 358
Silica arbor 317
σιλλαίνειν 365
Sillani 699
M. Sillanus 181
Silli 364
Sillicypriorum fructus 639
Sillographi 364
Sillos quid 699
σιλλοῦν 366
Simiæ tragicæ 395
Similis, viri fortissimi, epitaphiũ pag. 8
Similitudo cur in bestiis maior, quàm in hominibus 739
Simocatus historicus 104
Sinomata 136
Simonidis dictum 162
Simonidæ prudẽs cõmonitio 175
Simulacra Deorum ab Aegyptiis primum sculpta 637
Simulacrorum distinctio 117
Sinamoros 47

σινάμωρος μικρόν 47
σινάμωρος ἄν 47
Sinapis consperso ad quæ vtilis pag. 330
Sinapismus 330
Sindon 404
Sindonium 406
Singultum quæ discutiant 740
Sinistra, pro improsperis 345
Sinistram tetigisse in supplicando, ominosum 345
Sinos 47
Siphon, chabete 327
Sir vrbs 633
Siræum 633
Sirenum cantus 279
Sirmiense vinum 597
Sirrus 633
Sirrum 633
Sisachthea 144
Sisachthea sacrificium 144
Sisyphi cognomẽtum Dercyllidæ inditum 26
Sisyphi vafricies 28 & 33
Sisyra 634
Sisyrica pellis 400
Sisyrophori Pactyes, cur 634
Sisys 400
Sisyra 400
σίτησις 230
σιτία ἡμερινά 275
Sitocuros 85
Situs quid 217
Smerdaleon vnde 171
σμιδεγγις 317
Smicrologos 552
Smiudiride luxus 47
Smyrnæorum sacra triremis pagina 122
Societatem ineundi mos arcanus pag. 486
Socrates cur Aesculapio segallũ debere, moriturus dicat 413
Socrates, amoris famulus 455
Socrates omnium sapientissimus etiam oraculo dictus & cur, 152
Socrates quo die natus 530
Socrates Silenis similis 391
Socrates speculo ad disciplinam morum vsus 330
Socratis in amorem inuectiua, eiusdémque expiatio 362
Socratis in Antisthenẽ scomma pag. 181
So cratis laus 413
Sogdiana regio 629
Sogdij 629
Sogdiorum iuuenum magnanimitas admiranda 629
Sogdiorum mores 629
Solaris lucis varietas vnde 471
Solenarium 158
Solenes ibid.
Soleniſtæ 158
Solenotheras ibidem
Solertia 32
Sol, Christi typus 197
Sol, cur longius à nobis abeat pagina 716
Sol, cur masculus fingatur pagina 558
Sol, cur Theæ filius 304
Sol, fons luminis, cæli oculus pagina 693
Sol inuisibilis apud Platonẽ quid pag. 427
Sol, mundi oculus 304
Sol, Osiris 384
Solis ad iuuenilem ætatem ratio pag. 694

Solis boues ab Vlyssis sociis violati 81
Solis cum felicitate aduersus inuidiam, collatio 769
Solis deliquio colorata omnia minus venusta 469
Soli dies, cur dominicus pagina 197
Solis granum 74
Solis lumen primarium, secundarium, &c. 470
Solis portæ 375
Solis symbolum leo, cur 173
Solis vmbilicus 112
Soli, cur dicati boues 81
Solem & lunam cur θεὸς dixerint Aegyptij 384
Contra solem non mingere, Pythagoræ symbolum, quid, pagina 427
Solen 157
Solen mechanicus 157
Solitaurilia 83
Solœcismus in reminiscendo qui pag. 725
Solœcismum facere manu, quid pag. 748
Solomonis templi peripetasma quale 398
Solon Athenienſis legislator pagina 591
Solon cur Crœso pulsus è regno pag. 773
Solonis chreocopidæ 144
Solonis de diuitiis sententia pagina 757
Solonis dictum 456
Solonis in Aegyptum profectio pag. 389
Solonis in productores & productrices lex 267
Solonis lex de parentibus educandis 56
Solonis lex, seruum nõ amãdum pag. 456
Solonis sepulchralis lex, pagina 503
Solonis τὸ μηδὲν ἄγαν, quid, pagina 85
Solonem meretriculas primum emisse iuuentuti 253
Somni proprium 273
Somni ratio 728
Sonalij 668
Sonus & vox, quid differant pagina 680
Sonus quid, & quibus constet pagina 680
Sono quomodo auribus illabatur pag. 681
Soni ratio 309
Sonum constare tribus, pagina 680
Sonorum differentiæ 680
Sophisma 687
Sophismata pro eduliis, pagina 687
Sophista, quid à rhetore & oratore differat 686
Sophistæ cognomen primò Protagoræ inditum 686
Sophistæ 686
Sophistarum ars à Gorgia 686
Sophistices secundè princeps Aeschines 686
Sophoclis Rhizotomi 670
Sophoclis senis continentia 253
Sophocli hospitio acceptus Aesculapius 319
Sophocli prælatus Euripides 152
σωφρονιστὴς lapis qui 474
Sopor 11
vide etiam Somnus
Sordes in corpore vnde 90
& 91
Sorices serpentibus infesti, pagina 362
Sororem in coniugem ducere, alicubi licere 588
Sosigenes 310
Sosipater Caristius 455
Sosipolis Deus qua ratione coli ab Eleis cœptus 370
Sostratus pancratiastes, acrocheristes dictus 223
Soteres 182
Soteria 225
Sothis 358
Sotiani Galli, eorúmque mores, pag. 599
Spadones cerebro abundare 219
Spadonũ crura intumescere 298
Spadones cur non caluescant, pagina 219
& barba careant 221
Spadones cur podagra non laborent 221
Spadones, palatij sorices 298
Spadones furculi, qui 221
Spadonum vox 676
Spadonibus cur oblædatur visus, pag. 297
σπαργάνωσις 658
σπαργῶντες μαστοὶ 277
Sparsi insania 466
Sparta Eurotæ filia, item funes, pag. 546
Spartæ Deus 544
Spartæ laus 546
Spartæ sacella, & monumenta alia 554
σπαρτήριον 506
Spartiatarum de Venere dictum, pag. 575
Spartium 547
Spartiaria cera 547
Spartorum appellatio 547
Spartani amatores qui 460
Spartana ciuitate donati, duo tantum 554
Spartana respublica Cretensis imitatio 614
Spartanarum mulierum laus, pagina 233
Spartanarum comendi capitis mos 571
Spartanorum disciplina militaris 544
Spartanorum honestus amor, pagina 322
Spartanorum ineundi prælium mos 664
Spartanorum in Leuctris clades, pag. 546
religio, & sepeliendi ritus 501
Spartanorum inuenta 737
Spartanorum mores 613
Spartanorum nigrum ius 207
Spartanorum vitia 552
& 554
Spartanorum proprium, pagina 538
Spartanis quatenus honestum furari 543
Spatalones 660
Spathæ 232
Spathici qui 221
Spax 709
σπακῶ 709
Specillata patina 333

Specillum 333
Specloma 311
σπιλωτὸν 311
Spectatio pecuniæ 198
Spectatores qui 198
Specularia feneſtrarum 333
Specularij qui 333
Specula cur inuenta 330
Speculorum materia & forma, quæ 331
Speculorum ratio & vſus ab Archimede obſeruatus 331
σπερμάτικὰ 407
σπερμία 407
Spelta 343
Sperma qui 171
Sperma è cerebro 226
Sperma, ſanguis concoctus, pagina 171
Spermatis defluxus vnde 220
Spermologon 261
Spermologos qui 370
Spermologia nautica 370
Spes, vigilantium ſomnia 712
Speuſippus Ariſtoteli prælatus à Platone 535
Speuſippi liber De Platonis definitionibus 687
Sphæræ authoris lapſus 423
Sphærarum ſeptẽvires, per Pleiadum nomina intelligi 423
Sphærica 738
Sphæriſis 761
σφαιρομαχία 224
Sphæromachia 224
Sphalon 475
Sphecodes qui 573
Sphendone 377
Sphiettiorum nota 613
Sphinctæ 266
Sphinges ſcortilla 266
Sphinx, quale monſtrum, & vnde prognata 266
Spilos 407
Spinter 266
Spintriæ 266
Spinturnices 266
Spira, circulorum genus quale, pag. 407
Spira militaris 407
Spirachthea cnodala ibid.
Spiritus in homine reciproci duplex ratio 678
Spirobolos 407
Spiron indumentum ibidem
Spiropoles ibidem
Spirulatim ibidem
Spithama 408
Spoliarium 475
σπονδὴ quid 84
Spondeum 432
Spongotheræ 119
Sponſalium diſcutiendorum ſollennia 516
Sporades 547
Spori ſpadonis hiſtoria, pagina 322
Sportula 548
Spu, pro oculo 451
Spurcus ager 220
Squammoſæ ſuturæ 218
St ſyllaba 135
Stabuli tribuni 685
Stachyr 557
Stadium 225
Stadiũ in Olympiis quis primus vicerit 185
Stadium, pro theatro 569
Stadiodromi 225
Stagiritarum lex 700

Stammata 622
Staphylites 699
σταφύλωμα 97
Stater nummus 276
Statmitas vinum 622
Stathmodotes 622
Statmos 622
Stathmi 561
Stathmia 561
Statma ibidem
στατὸς 53
Statua ex auro ſolida vbi primũ poſita 621
Statuarum ordines 491
Statuas ex ære conflandi author quis 383
Steganomus 341
στῆλαι 504
Stelæ quæ 583
Stelę ex orichalco 667
Stele 280
Stelides 503
Stellæ vide Sydera
Stellarum diſcurſus quid portendant 20
Stellarum fixarum ortu vel occaſu temporum varietas 272
Stellatura 30
στιλπνία 517
στρά 517
στρίμελιρον 98
στραγγικὰ ſutura 218
Stephanites agon 433
Stephanophorus magiſtratus 87
Sterilitas quomodo inducẽda 221
Sterna loca quæ 344
Sternendi arte gloriari Perſas, pag. 412
Sternuchos, terra cur Sophocli, pag. 343
Sternutamento cur bene augurari ſolitum 490
Sterope 424
Steſichorus per palinodiam à cæcitate liberatus 262
Steſichorius, tali iactus 763
Steſichori poëtæ conditorium, pag. 763
Stilponis in Theodori arrogantiam ſcomma 258
Stilus dicendi opifex 130
Stilus hemiſphærij 112
Stimula dea 22
Stipa herba 80
στίχειν κατὰ τὸ πρόσωπον 370
Stlataria purpura quæ 392
Stlengis 572
Stœbe herba, tobion aliis 80
Stœbes cultus apud Iocidas, pagina 80.81
Stoicorum breuitas acuta 551
Stoicorum in porticibus conuerſatio 207
Stolos caudæ 354
Stolos ὀμφαλώδης 354
Stomachi cum capite ſympathia pag. 465
στραβισμὸς 101
Strabones 101
Strabus 505
Strabonum appellatio vnde, pagina 297
Strabonum viſus qualis 301
Stragula conuoluta ſeruari debere, Pythagoræ ſymbolum 430
Strangalides 574
Stratagema mandragoræ potu, pag. 515
Stratia Pallas 293
Stratius Iupiter 293

Stratiotæ 400
Strepte 71
Streptophori 71
στρεπτὰ 71.77
Streptos rhachos 71
Strictiuæ oleæ 139
Strictores 139
Strobiline 746
Strobilus quid 746
Strœbus à Phedalia fusus 245
Stropha 30
Strophæi Mercucij statua 474
στρῶται 412
Struthij oua aspectu confoueri, pag. 716
στρουθίζειν 629
Struthi ibidem
Struthocamelus quomodo ferrum concoquat 410
στρουθός, de auitio quandoq; Græcis 260
Stultitia 469
Stupor 469
Stupor vnde 469
Sturnus 255
Stymphaliæ Dianæ templum, pag. 411
Stymphalides an ab Hercule confectæ 410
Stypticus sapor 197
Suadelæ sacellũ apud Sicyonios, pag. 72.73
Subarmalia 402
Subulcorum contemptus apud Aegyptios 637
Succinctoria 601
Succinum cur pterygophorum, pag. 752
Succubi dæmones 320
Sudare quidam solitus, quoties vellet 740
Sudor frigidus,& calidus 95
& 96
Suffriare 152
Suffusio 379
Sulphur purificationi adhiberi, pag. 68
Summissę mammæ 106
Summittere arma 106
Summittere fasces 106
Summittere signa 106
Sumptiones, λημματα 105
Superbiæ indicia ex vestitu, pagina 181
Superbiæ malum, eiúsque vindex Nemesis 62
Superstitioni additos stupidissimos quosque 388
Supplicandi modus, vel supplicum 341
& 342.343
Supplicationum vis 88
Supplicum mos 345
Surculi frugiferi & spadones,pagina 222
Surrentinum vinum 177
Sus quibus diis sacrificetur 638
Suis allegoria 770
Suis exta inspicere etiã Cyprios, pag. 237
Suis testamentum 560
Sues detestari Aegyptios 618
Suum dentes 189
Susannæ historia 520
Suturę capitis quot 217
Suturę in mulierũ capitibus paciores 218
Suturę squammosæ 218
Suturarum capitis ratio, & nomina 217

Suturarum vtilitas 218
Suturis carentia capita qualia, & quibus 218
Syagros 523
Syagria 523
Syagrus canis 523
Sybaritica ridicula 368
Sybates vinum 178
Syca,& vnde dicta 570
Sycades 567
συκαλίς 569
Sycamina mora 569
Sycaminea arbor, quæ & Cycea, pag. 569
συκάζειν 567.658
Syce Aegyptia 569
συκῆ ἱερά 568
Syciæ Titanis fabula 570
συκίδαι 569
Sycion 633
Sycomora vnde dicta 569
Sycomoros 569
Sycon 566
Sycon & sycaminon, pro morbo dici 569
Sycophantæ qui 569
συκοφάνται 170
συκῶροι 568
Sylla cur defunctus cremari voluerit 605
Sylla φιλογέλως 41
Sylla,quanquam cinædus, Felix appellatus 323
Sylla trium vitiorum magister, pag. 130
Syllæ ποδάγρας, pedum dolor,pagina 156
in Syllam, Athenienſium scoma 569
Syllogismus ψευδόμενος 614
Syluanorum cubitus vnde 80
Syluestres oculorum anguli, qui pag. 92
Symbolorum efficacia 468
Symbuleuticũ dicẽdi genus 174
Symmachia 24
Symmoriæ 137
Symmoritæ 137
σύμφυσις 218
συμφάσεις 721
συνάρθρωσις 218
σύγκλητος λίσχη 671
Synclides ibidem
Syncomisteria 138
Synephebi 696
Synæstij 343
συγγραφεύς pro Thucydide 191
Synoche 353
Synodica luna 721
Synoris quando in Olympiis admissa 185
Synoridis author primus Castor, pag. 186
σύνθημα 245
Syntrophi 183
Syros insula, Syrius vnde Pherecydes 279
Syri contra Phœnices, prouerbium 632
Syri,qui & Assyrij 631
Syri venales 631
Syrorum mores 631.632
Syrorum multa olera, prouerb. pag. 632
Syrorum tributum 631
Syria vestis 406
Syriarches 635
σύριγξ 426
Syringes Pythici momi 432
Syrna vrbs 279

Syrnius 279
Syſitia andria 606
Sytha fluuius 73

TAbe laborãtium letale progno-
sticon 577
Tabulæ accepti & expenſi, pagina 144
Tabulæ nouæ 143
Tabulæ, quid ab aduerſario differant 144
Tabularum publicarum cura varie habita 145
Tabulius ager ibid.
Tacendi magiſter Deus, vt dicendi, homines 662
Tacere diſcendum, prius quàm loqui 159
Tacere, nõ minus oratoriũ quandoque quàm dicere 159
Tactici 24
Tactus voluptas maximè beluina 259
Tænari, canis Plutonis 523
Tænari τάφος sepulchrum, pagina 49
Tænia 407
Ταινίας 658
Ταινιώσεις 407.658
Tagis Thuſci libri 203
Tala arbor quæ 624
Talarus 365
Talari veſte vti, Barbarorum proprium 253
Talarum cur appellarit Timon philoſophorum muſeum pagina 365
Talus 762
Talorum ludus, aſtragaliſis 762
Talorum ludus, numeri, & nomẽclatura iactuum 762.763
Tanaquil pudicitia 163
Tanfanæ templum 596
Tangari 561
Tantali fabulæ allegoria 558
Tantali heroum 498
Tantali qui 558.559
Tapetes 412
Tapyrorum mores 618
Tarantæ cognomen 404
Tarantinidium amiculum 400
Taraxippus 188
Tarcon Tyrrhenus 216
Tarentinorum luxus 176
& 177
Tarichempori 480
Tarichos, & eiuſdem varia gnomina 211
ταρίχος, tam neutri quàm maſculini generis 211
à Taricho prouerbia 211
Tarichopolæ 211
Tarichopoleum 211
Tarphos 93
Tarſi 212
ταρταρίσσας Hecate 717
τάσις 516
Tatij, Mercurij filij hiſtoria, pagina 494
ταυλίζοντες 762
ταυρίων 524
Tauricæ Dianæ ſimulacrum, pagina 541
Taurini ſanguinis potus cur letalis 276
Taurus Europæ raptor quid, pagina 430
Taurus ferus quomodo placetur, pag. 363
Taurum dici Italum 278
Tauri Aethiopici 190

Tauri Aethiopici rhinocerotes, pag. 483
Taurorum apud Scythas furandi licentia 544
Tauros ad victimam explorandi mos 81
Tauros in ſpectaculo irritandi mos 409
Taxile vrbs 628
Taxilitarum mores ibid.
Taygeta 424
τεχνωνί 282
Teipſum laudas, vt Aſtydamas, prouerbium 284
Tela ænea qui primi fabricarint pag. 670
τέλη, magiſtratus apud Spartanos pag. 90
Telegoni parricidium 58
τελεία cœna 586
τέλεια ſacra 83
τέλητι equi 185
Telephion 658
Telephus 29
Telephia vlcera ibid.
Telephi vulnus, prouerbium, pag. 672
Telephyllon quid 659
Teleſilla poëtria 244
Teleſphorus 89
Teleſterium ibid.
τελετὰν ibid.
Teletæ Caberorum 439
Teletæ deorum ab Orpheo primum excogitatæ 605
τελουντῶν 89
Apud Telmeſſum mulierum & puerorum vaticinia 246
Telmiſſi ſimulacrum 533
τέλος insula 243
Telos pro ſacrificio 89
Temenos 87
Tempeſtates 749
Templa ab Aegyptiis primum conſtructa 636
Templa cur non adiri ſolita meridie 158
in Templorum ianuis loqui nefas 358
Tempus conſiliorum dator optimus 31
Tempus egregiè per Saturnum ſignificari 194
Tempus πάντων ματὴρ 708
Temporis iactura 729
Temporum dimenſiones pagina 114
Temporũ ex Olympionicis ſupputatio 187
Temporum obſeruatio quatenus licita nobis 270
Temporum varietas è ſtellarum ſixarum ortu vel occaſu pagina 272
Temporũ venæ inuſtæ quid præſtent 642
in tenebris cur collucere videantur quædam 311
in tenebris ſaltare 497
Tentiginis ratio in libidinoſis, pag. 324
Teredines montanæ 619
τερτίσματα 699
Tereus Thraciæ rex 605
& vbi regnarit 607
eiuſdem mos, & ſacra ibid.
à tergo varij qui 247
Terminthus, Perſi cibus 568
Terniones, ſiue triades, Hecatæ ſacri 718

Terra ἀίδιος quæ Thucydidi, pag. 123
Terra continens extra orbem nostrum 535
Terra cur ἱερὰ 343
Terra cur sacra poëtis, & quæ Thucydidi 122
Terra, Iouis turris & custodia cur 343
Terra mater 765
Terra, totius mundi templum, pag. 388
Terra neque immobilis, neque in globi medio 334
Terra, quare ἱάλλος poëtis dicta 343
Terra ἀφροδισιάς, ἀκάθιον, τραπεζοειδὴς, &c. 343
Terræ anima 334
Terræ oraculum 187
Terræ epitheta aliquot 343
Terræ filij qui 765
Terræ forma quæ 21
Terræ forma qualis 343
Terræ interanea, prouerbium, pagina 146
Terræ oraculum Delphicum, pagina 433
Terræ sacellum 553
in terram & aquam resolui, quid pag. 420
Tertiata membra quæ, pagina 680
Tessenarij 163
Tessera quid, & tesserarum ludus pag. 762
Tesserarum lusus à Lydis inuentus 736
Testes tres Francisco Philelpho, pag. 486
Testuacium 43
τετυπόμενοι 371
Tetracnemos rota 427
Tetracori vestes 403
Tetradistæ qui 713
Tetragoni appellatio 577
Tetrametron 425
Tetrametri quadrati 580
Tetrametrorum pedes octo, pagina 581
τετράωτος qui 497
Tetraphori 766
Tettigophori cur Athenienses, pag. 169
Tettigoniæ cicadæ 476
τέττιγος sepulchrum Tænari, pagina 49
τέττιγες 103
Teumesia vulpes 522
Textrices plerunque Veneriæ & impudicæ 253
in Textrices prouerbium, pagina ead.
Thaidis ad nutum Persarum regia exusta 285
Thalamæ vrbs 514
Thalamatæ ibid.
Thalamus 514
Thalamij ibid.
Thalamus æneus 666
Thalamus λίστιος & hyperous, pag. 166
Thalamus oculi 93
Thalami domestici ordo, pagina 93
Thalon Cretensis 319
Thales, animaliũ sermonis peritus 487
Thaletis in Aegyptum profectio pag. 189

Thaletis in ducenda vxor elusio, pag. 252
Thaleti præsagium, & sepultura 103
Thaleti rerum principium aqua, pag. 509
θάλαμαι 138
Thalophori ibid.
Thalos ibid.
Thalysia ibid.
Thalysius panis ibid.
Thamus rex 384
Thamus pro Adonide 559
Thamyras præposteræ Veneris author 319
Thamyris cur à Musis excæcatus singatur 559
Thanasima 387
Thapsus insula & herba 563
Thapsus, scytharion 609
Thapsi succus 563
Thardema 10
Thargelion mensis qui, & vnde dictus 530
Thargelia 243
Thargelia regina 530
Thargelia festa 530
θαργηλῶν olla quæ 530
Thargelionis sextum diem fuisse Græcis auspicatissimum ibid.
Thasium vinum 177
θεὰ 727
θεαὶ ibid.
Theæ filius sol cur 305
Theagenis historia 550
Theagenis superstitio 718
Theano lyrica 244
Thebana sus 610
Thebani, cur Sparti 545
Thebani tibicines 382
Thebanorum sacra cohors 457
Thebanis tibiarum studium 585
Thebanarum virginum præstantia 245
Thebarum decus 544
Thebe cur sacra Homero 128
θεῶν 356
θηλάζω 295
Theleficliæ pueri manes placare iussus Corax 49
Thelpusæi 372
Themidis oraculum Delphicum pag. 433
Themisonis Cyprij arrogantia, pag. 51
Themistocles Abrotoni meretrici filius, aut Euterpes 278
Themistocles cur Naumachi cognomen sortitus 278
Themistocles musicæ imperitus pag. 603
Themistoclis ad fortitudinẽ exhortatio, gallorum conspecto certamine 532
Themistoclis apophthegma 769
Themistoclis dictum de memoriæ arte 728
Themistoclis de mulicbri arrogantia dictum 281
Themistoclis interitus 276
Themistoclis liberi qui 277
Themistocli eleganter ab Audriis responsum 757.758
θεὸν 563
Theocles 567
Theocriti bucolica 237
Theodati Gothorum regis historia 238
Theodorici patris scintillas toto corpore profundentis hi-

ſtoria 310
Theodori Gazæ lapſus & 74 326
Theodorus philoſophus cur deus dictus 259
Theodori philoſophi abſurdiſſima placita 259
Theodori philoſophi magnanima vox 506
Theodorus Samius 587
Theodori Samij inuentum ferri fundandi ratio 554
Theognidis liber De ſacrificiis, pag. 484
Theopes pro patria obitus, pagina 168
Theophili medici imaginationis oblæſio 469
Theophraſtus de legibus 479
Theophraſtus iacturam temporis lachrymis conqueſtus 729
Theophraſti ætas 729
τιμωρητικὴ dies 274
Theoris 479
θεὸς, cur ſolem & lunam dixerint Aegyptij 384
Theothyta 84
Theoxenia 82
Theoxenia agon 553
Theoxenios Apollo 553
Thera inſula cur ſacra Pindaro, pag. 121
Theræum amiculum 400
θήρατρα 228
Theres 268
θηρίκη 400
Theriſtrum quid 521
Theriſtrion 521
Theriſtra cocco tingi ſolita 521
Thermarum æs 673
Thermopotæ 661
Therſitis maledicentia 365
θέτις 85
Theut dæmonis inuenta quæ, pagina 384
Theut demoni dicata ibis 384
Theſaurus quid 475
Theſauri Pluti carceres 754
Theſauro dignus, prouerbium quid 474
Theſaurum pecuniarũ quis primus ſtruxerit 759
Theſes, cur iuris dicendi ſtationes 146
Theſeus Minoi adamatus, pagina 320
Theſeus palæſticæ author 225
θέσεις λυκυθίδειοι 286
Theſpiẽſibus cultus amor 458
Theſſaliæ Omphalus, ſiue Omphalion 353
Theſſalica veſtis 620
Theſſalici moris veneficia 391
Theſſalonice ab Antipatro filio necata 58
Theſſalorum equitandi ſtudium pag. 585
Theſſameni qui 563
Theſſenarij 563
θέσται 563
Thiſbe 232
θῖναι vnde dictæ 89
Tholia 231.398
Tholoides 398
Tholus quid 230
& vnde 231
Thomi 387
Thonios hæmorrhois cur Nicandro 399
Thonis ciuitas 387

Thonus rex 387.399
Thoon menſis 387
Thoon, ſiue Thonis, medicinæ apud Aegyptios repertor 387
Thopica quæ 775
Thopes 775
Thorax pro tunica 288
Thoracis ratio 281
Thraces dij qui 361
Thracum ctiſtæ qui 605
Thracum fœminarum ſuper virorum cadauere interfici, vnáque ſepeliri, mos 235
Thracummos in muneribus 183
Thracum mores 13.401.681
Thracum peltæ 585
Thraciæ Byzantij portæ quales, pag. 681
Tharnites turba 399
Thranitæ ibid.
Thranos ibid.
Thrania ibid.
Thranidia ibid.
Thraſeæ Patauini grauitas, pagina 164
Thraſibulus vates 237
Thraſylai furor 470
Thraſymachum primum verba iunxiſſe arte 691
Thraſymachi numeri 72
Threnodes qui 511
Threnos 504
θρῴσκεσθαι 399
Thria cur fici folia 564
θριάζειν 568
Thridacia mandragora 515
Trinacia 564
Thrinacria pro Sicilia 564
Thrinax 6
θρίον 564
Thriſſæ 573
Thrombi 276.277
θρόμβωσις lactis quid 277
Throna 399
Thronos 392
θρυαλλίς 297
Thrypes 653
Thucydides octies deſcriptus De moſtheni 191
Thucydides συγγραφεὺς per excellentiam dictus 191
Thucydidis de Cylonio ſcelere narratio 190
Thucydidis laus 190
Thucydidis ſepulchrum 503
Thucydidi proprius in hiſtoria character 157
Thunnarij 224
Thunnoſcopi ibid.
Thunnia ſalſamenta quæ 183
Thurarij 685
Thuris origo 80
Thuſi æneo vomere vſi 670
Thuſci vici appellatio vnde, pagina 775
Thyamia 499
Thyella quid 746
Thyia 434
Thyiades 435
Thyia feſtum 371
θύματα ἀγνὰ, quæ Thucydidi 84
Thymiama ibid.
Thymiaſis 80
Thymus è Thyna 371
Thymus quid 95
Thyna 371
Thyos 84
Thyſia propriè quid 80
Tibareni, eorúmque mores 623
Tiberij Cæſaris viſus mirabilis

pag. 306
Tiberij caluitium 223
Tiberij equus flammigans 310
Tiberij historia 775
Tiberij inuidia 769
Tibiarum glotta 156
Tibicines boni quibus iucundiores 324
Tigridis allegoria 771
Tilphæ 653
Tiltitarichos 211
Timæa Agidis vxor Alcibiadi vitiata 251
Timæum cur à se nunquam Plato dimiserit 319
Timagoræ & Meletis historia, pagina 459
Timanthis Cleonæi insania pagina 466
Timidorum parua gratia 117
Timoclia 232
Timocreon adephagus 346
Timocreontis scolion 126
Timonia vita 133
Timonion ibidem
Timon Sillographus 365
Timonis Phliasij in Pythagoram cauillum 662
Timoris effectus 740
Timore etiam morbos interdum discuti 740
In timore non fieri lachrymas, pagina 96
Timothei citharœdi historia pagina 758
Timothei Milesij cithara 555
ad Tingem oppidum columnæ lapideæ, earúmque inscriptio pag. 641
Timuchi 394
Tiresiæ inter Iouem & Iunonem arbitrium 282
Tirynthi mœnia 759
Tirynthij philogeli 45
Tirynthiorum cibus achrades pagina 568
Tirynthiorum vinolentia 660
Tisamenus vates 554
Tithrasiæ ischades 566
Titi imperatoris bonitas 20
Titis quid 619
Titium atrium 336
Tityi fabula 359
τιτυρίζω tibia 699
Tityrus quid 699
Toga anchiton 288
Toga candida tyronum 290
Toga præsidiaria 287
Toga pura 290
Tomacellorum gentis quendam bibisse nunquam 204
Tomentitia 426
Tomentum 426
Tolerantia malorum ex philosophia 181
Tolleti in macello alba muscæ, pagina 484
Tolosanum aurum, prouerbium pag. 124
Tophet 200
τίφη 61
Torma 426
Tormarches 426
Torquatus triconguis 596
Torridam per zonam an ventus etiam spiret 313
τραγᾶν de vitibus cur dicatur, pagina 326
Tragi nauigia 430
Tragica cornua 326

Tragicæ facies 226
Tragicus tyrannus 326
τραγικώτερον 326
τραγίζειν 677
Tragœdia cur pæderastes dicta pag 321
Tragœdia λιβύδιος μῦθος 286
Tragœdorum vox 679
Tragœnæ capræ quæ 326
Tragus odor 326
Tragus, pro olyntho 567
Traiani sepulchrum 502
Traiectiones 20
Transuasare 647
Transuersum vnguem, prouerbium 130
Ex trãsuerso subnotãdi mos 144
τραπᾶν 177
τραπίζια 14
Trapezuntius Platonis zoilus pagina 456
Trasia 569
τραυλίζειν 154
Traulos 149
Trausorum mores 605
Treboni historia 322
τρεῖν 736
Trepidantes cur pallent 369
Trepidantes quid ibid.
Triacatæi 696
τριακοντάδες parentationes 504
Triangulorum vis & nomenclatura in zodiaco 744
Tribuni scutariorum, armaturarum, stabuli Cæsaris 685
Tributum cur coordinatio ciuitatis ab Athenienſibus vocari solitum 474
Tricæ 574
Tricenalia 509
Trichaices qui 573
τρίχωμα ὀλέτατον 422
Trichoria 574
Trichorum ibidem
Trichypha 573
Tricinus 574
Triclaria Diana 236
Tricori vestes 403
Tricranon 499
Trientius ager 145
Trierarchus 554
τριήρης domus 467
Trieris ager 137
Trigesimi diei obseruatio 270
Trigla quid, & vnde dicta 717
τρίχλωρα 171
Trigonis ædificium 134
Trigonum dicasterium 134
Trigonalis pila 134
Trinacria, quæ & trinacia 563
Trioboli 132
Triopæ regis crudelitas 57
Ad Tripodem ire, quid Persis, pag. 588
Tripodes sacri 118
τρίψις 15
Triptolemus à Cerere ad spargẽda semina emissus 565
Triptolemi præcepta in Eleusine templo 209
Triptolemi tempora 70
Triquetrum 134
Triremes sacræ 121
Trisimachus 118
Trisippion 534
Trismegistus Aegyptiorum legislator 591
τριοδῖτις Hecate cur 117
Tristega 574
Tristitia cur lachrymas excutiat

pag. 93
Trititiæ fluuius 536
Tritogenes filius 735
Tritogeniæ allegoria,& cur sic dicta 735
Triton,eiúsque forma 733
Tritonis palus 642
τρίτος aër 736
τιτρῶ, & hinc Tritogenia Pallas pag. 735
Trittys 83
Triuia cur Diana, vel luna 719
Triuonaria vestimenta quæ 397
Troades cur ἰλιοπέπλοι 295
Trochali 353
Trochilus 761
Trochlea 406
Trochus piscis 675
τρόχοι ἐξάλυπτοι 427
τρωκτὰ ὑρχάμη 183
Trœzenij agri oleaster 70
Trœzeniorum Hyppolitus,& sacra 70
Troges 652
Troglodytarum in defunctos barbaries 501
Troglodytarum mores 642
Troia 630
Troia cur sacra Homero 121
Troianum bellum an decennale fuerit 544
Troilus cur ab Achille peremptus pag. 320
Tropeæ pluuiæ quæ 748
Trophæa ex olea constitui solita pag. 140
Trophæa Ioui solita dicari,& Iunoni 140
Ad Throphonij specu lethe & μνημοσύνης fons 728
ἐτράπεσθαι πρὸς ἱππείαν prouerbium pag. 672
Troximi 183
Truphatores 30
Trychata 407
Trygon bestia quæ 135
Trypheri 129
Tryphon De stirpibus 570
Tubarum genera 668
Tuguria à Pelasgo excogitata primum 382
Tullianum in carcere quid 474
Tullianum vnde dictum 477
Tullij riui 477
Tutti Hostilij interitus 418
Tunica Aetolica, Armeniaca, Thessalica 620
Tunica Romani primum non vsi pag. 644
Tunicæ oculorum 377
Tunicarum diuersæ appellationes 402
Tunica iuuentus Carthaginiensis cur dicta 644
Turanij laboriosum ingenium pag. 7
Turbines 746
Turbonis sedulitas 8
Turcas impexos incedere 315
Turci,qui & Vnni 103
Ture quando libari cœptũ 79
Turis origo quæ 79
Turris octogonos Andronici qualis 744
Tuttur, trygon 135
Tutulum 345
Tychi 478
Tygres tympanis in furorem agi 409
τύλαι 95

Tym

Tympanum 475
τυπτανίζειν 730
Tindarum reuixisse 368
τύπαι festum 750
τύπης 750
τυφωνες venti qui 745
Typias 750
Typoeus mons 315
Typos, & typas intentare, quid pag. 750
τύποι, demõstrationis genus 750
τυραννικὰ φρονεῖν 190
Tyrannionis commentarium de scolio metro 125
Tyrannoctoniæ præmia dari solita 57
Tyrbe festum 750
Tyria purpura 632
Tyrobolia 212
Tyrocinij dies 290
Tyrocinia indicere,quid 290
Tyrocnestis 212
Tyronum candida toga 290
Tyrotarichus quid 212
Tyrrhenicæ tubæ 668
Tyrrhenorum mulieres communes 267

VAcchæ,pro scortis 266
Vafricia quorundam vrbana 29
Lauren. Vallæ lapsus 29c.& 623
Valentiniani religio in obseruãdo bisexto 269
Valeria Diocletiani filia 597
Valeria, Pannoniæ pars 597
Valeriæ Lupercæ historia 192
Valeriani imperatoris historia pagina 587
Valerij Publicolæ liberale factũ pag. 105
Valona 98
Valuoli 560
Vapor 307
Varij à tergo,qui 247
Varro doctissimus & πολυγραφώτατος 691
Varus Pergæus sophista 781
Vates,Iouis nuntij 353
Vatiæ seruilij otium 8
Vberum fungositas 574
Vbolima 139
Vecordia propriè quid 475
Vectes remissarij 766
Vectiarius 767
Vectigaliarij 766
Vectis ferreus 766
Velatæ manus Plautò cur 345
Veledæ cultus 596
Vena cœle siue cauæ 172
Vena quid,eiúsque origo 70
Venarum verticis aut temporum inustio 442
Venis post aures incisis, sterilitatem induci 221
Venis post aurem incisis, coitum tolli 299
Veneficia Thessalici moris 391
Veneni ratio ex victu 634
Venenosæ puellæ & viri quẽ venenata omnia fugerent historia pag. 43
Veneria plumbo reprimi 311
Venerei cuiusdam, qui plagis incitaretur magis,exemplũ 49
Venerij syderis ad pubertatis ætatem ratio 694
Venereorũ affectio cur adeò censeatur pudenda 259. & 260
Venereorum fœtor 325
Veneriis aduersantia 50.& 311

Veneriis conferre portulacã 311
Venter, βοσκάς Nicandro cur pagina 314
Ventres mortuorum eximendi apud Aegyptios mos 209
Ventidij Basi triumphus 108
Ventus quid, & quid à flatu differat 743
Ventus vnde 742
Venti causa materialis quæ 742
Ventorum ara 746
Ventorum finalis ratio, quæ 742
Ventorum proprietas in Lesbo obseruata 743
Ventorum quandoque reciprocus flatus 746
Ventorum ratio ex stellarum vi, & signis 744
Ventorum ratio octogono Andronici turri indicata 744
Ventorum rex cur Aeolus 745
Ventorum species vulgò minus notæ 744
Venus anadyomene, & Cnidia, ad Phrynes formam facta, pagina 286
Venus ἀποστροφία 262
Venus armata, eiúsque ratio, pagina 575
Venus cur Aphrodite 422
Venus cur ex mari genita fingatur 253
Venus cur fœminęę qualitatis creditа 558
Venus epitymbia 364
Venus genituræ domina qualia corpora producat 422
Venus hætera 254
Venus νιλοφόρος 46
Venus πάνδημος 253
& 576
Eiúsque templum 262
Venus Persithea 590
Venus φιλία 556
Venus Salambo Babyloniis, pagina 202
Venus satietatis comes 267
Venus Schœnis 262
Venus, talorum iactus 763
Venus Vrania 254.261
Veneris Amathusiæ templum, pag. 262
Veneris caluæ ratio 576
Veneris cum Marte adulterij allegoria 556
Veneris laudes oratione à Paride celebratæ 659
Veneris masculæ institutor primus 318
Veneris μιλαίνιδος templum pagina 374
Veneris monile 124
Veneris Paphiæ templum pagina 262
Veneris simulacrum 576
Veneris simulacra apud Thebanos 261
Veneris Vraniæ templum, pagina 556
Veneri cur coniungatur Mars pagina 321
Veneri cur peti oculi 298
Venerem passeribus vehi, pagina 261
Venere quibus vtendum 15
De Venere, dictum Spartiatarum pag. 575
Vepenis 240
Verbum, orationis pars 369
Verbum, pro Dei filio Christo pag.

pagina 369
& spiritu sancto 369
Verbum tribus modis dici 369
Verbo Dei omnia facta, ex Platone etiam astrui 428
Verba arte qui primi iunxerint, pag. 640
Verba cur alata Homero 160
Verba metuente nil stultius 365
Verba tertiata quæ 680
Verborũ leuiũ quoq; & volatiliũ graucm imminere pœnam 59
Verbis an vis aliqua insit, certa formula enuntiatis 417.418
Veredariorum ducis Mediolani historia 562
Veris cognomen in quos competat 396
Veri assimilata matutina hora, pag. 272
Veritas, temporis filia 156
Veritatis ara Anaxagoræ dicata, pag. 8
Veritatis imago, luna 270
Veritati consecrata vnitas 270
Vermium obliuio 724
Vermium species 653
Veronenses, quos sibi ex doctis vendicent 258
Versicolore veste vti sacerdotibus modò permissum 403
Versus heroici variæ appellationes 504
Versus quadrati qui 581
Vertagi canes 504
Verticis venarum inustio 622
Vertiginis è sublimi loco despicientium ratio 740
Vertiginosi 101
Vespasiani in cometã iocus 219
Vespasiani præclarum dictum 6
Vesper autumno assimilatus 272
Vesta cur dicta 343
Vesta dea quæ, eiúsque cultus, pagina 334
Vestæ sacrificia 334.335
Vesta prima & postrema genita cur 335
Vesta prytanitis 403
Vesta quid 609
Vesta vnde dicta 339
Vestę atrium 335
Vesta cur ante alios deos sacrificare soliti prisci 334
& post alios 335
Vestæ cur ignis inextinctus appo netur 334
Vestæ imago 334
Vestę multiplex significatio 341
Vestæ risus quid, & minæ 341
Vestæ simulacra sedentis habitu, pag. 339
Vestę templum cur rotũdum 334
Vestaliũ extincto igni sacro supplicium quale 335
Vestalium morbo laborantium cura 335
Vestalium sepultura 502
Vestalium virginum ratio 334
Vestibula 341
Vestimenta initiatorũ, prou. 397
Vestis astragalios quæ 762
in Veste eadem perpetuo vtentes, prouerbium 397
Vestes nexiles ante textilium inuentionem 146
Vestes talares quarum sint gentium 620
Vestium genera plura, earúmque varia nomina 401

Vestiũ luxus in quibus situs 397
in Vestium luxum scomma 395
Vestium repositoria 398
Vestitissima animalia quæ 412
Vestitus, superbiæ index 181
Vestitus ratio quę esse debeat 395
Vestitu parari authoritatem 397
Vesuuij ignis 395
Veteramenta 30
Veteramentarij 30
Veteranus seruus ibidem
Veteratores vnde dicti 30
Veternus 8
Vetularũ præfocatio apud Derbices 619
Via sacra Athenis quæ, & Romæ pag. 123
Vibenna Cæles 775
Vibij Crispi ĩ vitelliũ scõma 206
Vibratus crinis 421
Vicennalia 509
Vicissitudo rerum omnium, pagina 395.396
Victima Deo gratissima, quæ 69
Victimarum diuersæ appellationes 82
Victimarũ superstitio vnde enata, item earundem probatio, & comburendi ritus 82
Victoria quare Græcis νίκη 224
Victoriæ symbolum olea 140
Victui inseruientium alia necessaria, alia introducta 213
Vida vrbs, & Vidi liquores apud Statium qui 509
ad Videndi rationem quot exigãtur 304
Videre & cernere an differant, pag. 308
nil Videri absque luce 469
Vigilia perpetua nulli animali, pag. 170
Vigiliani esse vitam 729
Vigiliarum commendatio 729
Vigiliarum proprium 272
Vindex 529
Vindiciæ quæ 529
Vindiciæ secundum libertatem, & secundum seruitutem 529
Vindiciarum lis ibidem
Vindicias dare ibidem
Vinum κεφαλαλγίαν 387
Vinum cur Græcis οἶνος 178
Vinum cur in libationibus 83
Vinum Falernum 638
Vinum vnguento mixtum 177
Vini genera apud Græcos, quæ pag. 177
Vini vsus Athenis inuentus 610
Vini vtilitas 177
Vino conspergenda semina 177
Vino ebrij quid à crithino ebriis differant 387
Vino infantes abluendi mos 544
Vitæ plenioris spatia 692
Viperarum habitus in Phœnicia letalis cur 635
Viperam sisti ramo fagi 363
Viperarum ad inuidiam collatio pag. 767
Viperarum morsus Arabibus cur non letales 654
Viperas, balsami arborem & syluas odoriferas amare 635
Vir bonus, Dei similis 578
Vir bonus & felix cur quadratus dicatur, & tetragonus 578
Viri boni appellatio 578
Vir diuinus & sacratissimus Platoni quis ibidem

Vir μίσος 696
Vir νίκος 697
Viri βαρύφωνοι 676
Viri calidiores mulieribus 302
Viri cur hyeme Veneris appetentiores 251
Virorum est facere, vt dicere mulierum, prouerb. 281
Virorum libido in lumbis 281
Viros fœminarum munia obire apud Aegyptios 637
Viragines quo sydere nascantur, pag. 326
Vireta ficus quæ 569
Virgatæ vestes 392
Virginitas quanti veteribus aliquot puellis habita 245
Virginitatis lęsæ vindicta, eiúsq; exempla 245
Virgo cæleste signum, quænam credita 633
Virgines per exochen quę dicantur 167
Virginum agon in Elide 236
Virginum certamen Mineruæ institutum apud Auses 642
Virginum operta & aperta facie prodeuntium mox 264
Virginum Vestalium ratio 334
Virilis ætatis temperatura 693
Virilem ætatem pręcipuè arescere 695
Virilẽ animę vim ĩ corde esse 359
Virilitatis ad Martium sydus ratio 694
Virtus virorum & mulierum eadem 245
Virtutes, animo non sexu æstimandæ 212
Vis maior quæ 748
Viribus nimis sese efferentium interius 239
Viscata fortuna 579
Visibile & visum primum, idem pag. 304
Visus cur ex sole in opacum venientibus hebetior 381
Visus optimus quis 381
Visus quanto se spatio extendat, pag. 309
Visus quomodo fiat 381
Visus, sensuum præstantissimus, pag. 741
Visus ratio 304.305.306
& 387.308.721
Visum cõstipari obscuritate 378
Visum & visio cur pro imaginatione 741
Visu præstantia animalia, quæ pag. 299
Visis quæ ducantur animalia & quatenus 742
Vistiliæ historia 256
Vita cur concessa homini 435
Vita, fabula 711
Vita lõgiore fruituros, qui in parentes pietatem exercuerint 57
Vita quorum propria 729
Vita vigilia, vt somnus mors, pagina 729
Vitæ fabulam, aut mimum peragere, quid 692
Vitæ longioris aut breuioris rationes 776.777
& 778
Vitæ meta quæ statuatur à plerisque 692
Vitæ tempora fabulis comparata 692
Vitam esse vigiliam 729

Vitam prorogari parentum cultoribus 66
Vitelli, gula 206
Vitiligo 215
Vitis apud Aegyptios primum comperta 387
Vitis in Aetolia primum inuenta 387
Viti insita olea 139
Vites cur τραγᾶι dicantur 326
Vites in Asia prohibitæ à Domitiano 730
Vitrarij 601
Vitrea oculi tunica 379
Vitruuij patria 258
Vitulus marinus à fulmine tutus 564.565
Vlæ 82.83.86
Vlochytæ 86
Vlcera cacoethe, quæ & mala dicuntur, & malefica 29
Vlcera chironia, & telephia, pagina 29
Vlceroſi à ſacris & auguriis excluſi 81
Vlios cur Apollo 437
Vlna 229
Vlulatus in templis 89
Vlyſſes Caberis initiatus 439
Vlyſſes cur Corax, vel coruus dictus 779
Vlyſſes cur Lampuris 76
Vlyſſes cur πολύμητις & πολυμήχανος 294
Vlyſſes δόλιος 28
Vlyſſes polytropos 27
Vlyſſes Siſyphi & Laertis filius quomodo 33
Vlyſsis heroum 498
Vlyſsis longæuitas & interitus, pag. 779
Vlyſsis mors 58.135
Vmbilicus 350.351
& variæ eius notiones 352.353
Vmbilicus Delphicus 351
Vmbilicus phalangis 352
Vmbilicus pro libidine 281
Vmbilicus ſolis 112
Vmbilici, cochliæ 350
Vmbilci fornicum, & pomorum pag. 351.352
per Vmbilicum nutriri infantes, pag. 352
ad Vmbilicum perducere 349
ad Vmbilicos veniſſe 349
Vmbo 290
Vmbra animæ quid 492
& quid ab imagine differat 493
ex Vngue leonem, prouerb. 173
Vngues curi concolores 422
Vngues inter ſacrificandum non reſecandi quid 427
Vnitas, veritati conſecrata, pagina 270
Vocalia proprietatum animata, pag. 679
Volſus Lydus quid Plauto 737
Volſi ludij qui 327
Voluptas guſtus & tactus, maxime cum beluis communis, pagina 259.260
Voluta 172
Vomere æneo vſi Thuſci 670
in Voranum ſcomma 666
Vox & ſonus quid differant, pagina 679
Vox præ formidine intercepta quibuſdam 679
Vox quid 679
Vox tantum in animatis 679

Vocem

Vocem habentia, quæ 478
Vocem tribus conſtare 679
Voces reddi canoras Zamefonte 682
Vocum aurium aut pecorum imitatio 741
Vra pro cauda 173
Vrania Venus 254.261
Vrinæ capillamenta vnde 577
Vrinæ colorum variatio in ſole, pag. 471
Vritides meatus 91
Vrſa à Pythagora cicurata, pagina 662
Vrſa alba 483
Vrſi Perſici 590
Vſuræ malum 143
Vuę acinos ore excipiendi ludus, pag. 566
Vuarum peripyſmata 139
Vuea oculi tunica 378
Vulcanus Lemno exceptus, cur ſingatur 669
Vulcanus phthas 439
Vulpes, baſſarus 654
Vulpes cur æthon 614
Vulpes Theumeſſia 512
Vulpis fraus 653
Vulpis vrina ibidem
Vulpio ibidem
Vuluæ appetendi vis 250
Vxor, non digitis aut oculis ducenda 392
Vxoris etiam alij communicandæ mos 618
Vxorum multitudo apud quas gentes conceſſa 619

X
Xanion 117
Xantha coma 216
Xanthus color 404
Xanthus poëta melicus, & hiſtoricus 704
Xanthi libri Rerũ Lydiarum 736
Xanthocholi 216
Xanthice 118
Xenagi qui 553
Xenagogus 124
ξενηλασία 552
quibus familiaris 552
Xeni, pro barbaris apud Laconas 552
ξενία 35
Xenicæ menſæ 614
Xeniſmos 553
Xenius Iupiter 343
Xenocrates Ariſtoteli præfatus à Platone 534
Xenones 553
Xenophanis in Aegyptiorum ſacra dictum 200
Xenophontis puer cani adamatus 180
Xerxis immanitas 688
Xeſtæ 412
Xiphion herba 169
Xiphos lolliginis quid 229
ξόανα 116
Xyria 552
Xyſtis 53

Z
Zacharias Rhodiginus 708
Zaleucus Locrorum legiſlator, pag. 593
Zamefons canoras efficiens voces 682
ζάρ 117
ζέστης 117
Zaradas, qui & Zoroaſter 589
zea, fabula 559
ζειραί 634
zelia

Zelia à quo condita 57
Zelotypia Persarum 588
ζῆνα Iouem dici quid 558
Zenis satrapæ historia 233
Zenobij agri 234
Zenonis ingenium déque eo plura 45
Zerethra 476
Zerinthium antrum 606
Zeta 133
ζευγτάς 134
ζεύγη gladiatorum 35
Zeuxippe 74
Zixta 134
ζῆτα 412
Zizanion 117
Zodion 116
Zoganes 201
Zomotarichos 212
Zona Dianæ quæ 407
Zona vrbs 606
Zooſtaſia 622
Zopiſſa 146
Zopyrion Alexandri dux, pagina 610
Zoroaſter, Bactrianorum, & Perſarum legiſlator 591
Zoroaſter, qui & Zarades, pagina 589
Zoroaſtris aſſertio, de alis animæ pag. 489
Zoroaſtris interitus 271
ζωμὸν vinum quod 111
Zothalmia poëmata 139
Zygaſtra 399
Zygantes, eorúmque mores, pagina 643
Zygitæ 358
Zygnis piſcis 670
ζυγὸν 722

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca